

ZÜHRÜ'L-ÂRİFÎN FÎ YEVMİ'D-DÎN
(İNCELEME-METİN)

Manhal Neamat Mohammed Salih AL-OWAISI

Doktora Tezi

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

Prof. Dr. Funda KARA

2019

Her Hakkı Saklıdır.

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

Manhal Neamat Mohammed Salih AL-OWAISI

ZÜHRÜ'L-ÂRİFÎN FÎ YEVMİ'D-DÎN
(İNCELEME-METİN)

DOKTORA TEZİ

TEZ YÖNETİCİSİ
Ptof. Dr. Funda KARA

ERZURUM - 2019

TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

TEZ BEYAN BİLDİRİMİ

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Uygulama Esasları'nın ilgili maddelerine göre hazırlamış olduğum **"ZÜHRÜ'L-ÂRİFİN FÎ YEVMİ'D-DÎN (İNCELEME-METİN)"** adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıyı kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından yayınlanan *Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*'nin lisansüstü tezlerin düzenlenmesini ve erişime açılmasını düzenleyen 5. maddesinin 1. fıkrasına göre [Ulusal Tez Merkezi, enstitü ve fakülteler tarafından Tez Otomasyon Sistemine yüklenen tezlerin bibliyografik bilgilerini kontrol eder, kataloglama kurallarına göre düzenler, konu başlıklarını belirler ve tam metin olarak internet üzerinden erişime açar.] **basılı ve elektronik kopyalarına erişim izni verdiğimi onaylarım.**

21.06.2019

Manhal Neamat Mohammed Salih AL-OWAISI

İSTİSNAİ DURUMLAR

☐ **Patent alma sürecinin devam etmesi sebebiyle (2 Yıl)***

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından yayınlanan *Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*'nin lisansüstü tezlerin erişime açılmasının ertelenmesini düzenleyen 6. maddesinin 1. fıkrasına göre tezle ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi sebebiyle teze erişim, Enstitümüz Yönetim Kurulunun/....../.... tarih ve sayılı kararı ile 2 (iki) yıl süreyle engellenmiştir.

☐ **Yeni Teknik, Materyal ve Metotların Varlığı (6 ay)***

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından yayınlanan *Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*'nin lisansüstü tezlerin erişime açılmasının ertelenmesini düzenleyen 6. maddesinin 2. fıkrasına göre tezde yeni teknik, materyal ve metotlar kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkânı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içerdiği için tez danışmanının önerisi ve ana bilim dalının uygun görüşü üzerine Enstitümüz Yönetim Kurulunun/....../.... tarih ve sayılı kararı ile teze erişim 6 (altı) ay süreyle engellenmiştir.

☐ **Ulusal Çıkar ve Güvenlik Durumu (Gizlilik Dereceli Çalışmalar) ***

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından yayınlanan *Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*'nin gizlilik dereceli tezler bahsini düzenleyen 7. maddesinin 1. fıkrasına göre bu teze erişim, ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendirdiği için Enstitümüzün uygun görüşü üzerine Üniversitemiz Yönetim Kurulunun/....../.... tarih ve sayılı kararı ile Üniversitemiz Yönetim Kurulu aksi karar verinceye kadar engellenmiştir.

* İstisnai durumlar danışmanın yazılı başvurusu ve Enstitü / Üniversite Yönetim Kurulunun onayı ile kabul edilir.

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TEZ KABUL TUTANAĞI

TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE,

Prof. Dr. Funda KARA danışmanlığında, **Manhal Neamat Mohammed Salih AL-OWAISI** tarafından hazırlanan bu çalışma, 21/06/2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından **Türk Dili ve Edebiyatı** Ana Bilim Dalı **Türk Dili** Bilim Dalı'nda DOKTORA TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Bilal YÜCEL
Jüri Üyesi : Prof. Dr. Kâzım KÖKTEKİN
Jüri Üyesi : Prof. Dr. Funda KARA
Jüri Üyesi : Prof. Dr. Süleyman EFENDİOĞLU
Jüri Üyesi : Doç. Dr. Faysal Okan ATASOY

İmza :
İmza :
İmza :
İmza :
İmza :

(Handwritten signatures of the jury members)

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir. **12/7/2019**

(Handwritten signature of Prof. Dr. Rifat KUTUK)
Enstitü Müdürü
Prof. Dr. Rifat KUTUK
Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

ÖZET	VII
ABSTRACT	VIII
KISALTMALAR	IX
Çeviri Yazı İşaretleri	X
ÖN SÖZ.....	XI
GİRİŞ	1
I. Eserin İsmi.....	1
II. Eserin Yazarı.....	1
III. Eserin Konusu.....	4
IV. Eserin Yazılış Tarihi.....	5
V. Eserin Nüshaları.....	6
VI. Eserin Dili, Önemi ve Üslubu	8
VII. Eserin Fihristleri.....	10
BİRİNCİ BÖLÜM	21
İNCELEME.....	21
1.1. YAZIM ÖZELLİKLERİ	21
1.1.1. Ünlülerin Yazılışı	22
1.1.2. Ünsüzlerin Yazılışı	29
1.1.3. Şeddenin Kullanışı.....	33
1.1.4. Hemzenin Kullanışı	33
1.1.5. Bitişik Yazılan Kelimeler	34
1.1.6. Aynı Kelimenin Değişik Yazılması.....	34
1.2. SES ÖZELLİKLERİ	35
1.2.1. Ses Düşmesi.....	35
1.2.1.1. Ünlü Düşmesi	35
1.2.1.2. Ünsüz Düşmesi	35
1.2.1.3. Ünsüz Tekleşmesi.....	36
1.2.1.4. Hece Yutumu.....	37
1.2.2. Ses Türemesi.....	37
1.2.2.1. Ünlü Türemesi	37
1.2.2.2. Ünsüz İkizleşmesi.....	37
1.2.3. Ses Değişimleri	38
1.2.3.1. Ünlü Değişmesi	38

1.2.3.2. Ünsüz Değişmesi	39
1.2.3.2.1. Ünsüz Tonlulaşması.....	39
1.2.3.2.2. Ünsüz Tonsuzlaşması.....	42
1.2.3.2.3. Ünsüz Sızıcılaşması	42
1.2.4. Hece Kaynaşması	43
1.2.5. Ses Uyumları	44
1.2.5.1. Ünlü Uyumu	44
1.2.5.1.1. Dil (Kalınlık-İncelik) Uyumu	44
1.2.5.1.2. Dudak (Düzlük-Yuvarlaklık) Uyumu	45
1.2.5.1.3. Yuvarlaklaşma	45
1.2.5.1.3.1. Kelimelerde Yuvarlaklaşma	45
1.2.5.1.3.2. Eklerde Yuvarlaklaşma	46
1.2.5.1.3.2.1.Yapım Eklerinde Yuvarlaklaşma.....	46
1.2.5.1.3.2.2. Çekim Eklerinde Yuvarlaklaşma.....	46
1.2.5.1.4. Düzleşme.....	50
1.2.5.2.Ünsüz Uyumu	50
1.3. ŞEKİL BİLGİSİ ÖZELLİKLERİ.....	52
1.3.1. Kelime Türetme	52
1.3.1.1. İsimden İsim Yapan Ekler	52
1.3.1.2. İsimden Fiil Yapan Ekler.....	53
1.3.1.3. Fiilden İsim Yapan Ekler.....	54
1.3.1.4. Fiilden Fiil Yapan Ekler	55
1.3.2. Kelime Çekimi ve Çeşitleri	57
1.3.2.1.İsimler.....	57
1.3.2.1.1. İsim Çekimi	57
1.3.2.1.1.1. Çokluk Eki.....	57
1.3.2.1.1.2. Tamlanan Ekleri	58
1.3.2.1.1.3. İyelik Ekleri.....	58
1.3.2.1.1.4. İsimlerde Soru (Soru Eki)	60
1.3.2.1.1.5. Hâl Ekleri	60
1.3.2.1.1.5. 1. Yalın Hâl.....	60
1.3.2.1.1.5.2. İlgi Hâli.....	60
1.3.2.1.1.5.3. Yükleme Hâli.....	62
1.3.2.1.1.5.4. Yönelme Hâli.....	63

1.3.2.1.1.5.5. Bulunma Hâli.....	64
1.3.2.1.1.5.6. Ayrılma Hâli	65
1.3.2.1.1.5.7. Aitlik Hâli	67
1.3.2.1.1.5.8. Eşitlik Hâli.....	67
1.3.2.1.1.5.9. Vasıta Hâli	68
1.3.2.1.1.5.10. Yokluk Hâli	70
1.3.2.1.1.5.11. Yön Gösterme Hâli	70
1.3.2.2. Zamirler	71
1.3.2.2.1. Şahıs Zamirleri.....	71
1.3.2.2.2. İşaret Zamirleri.....	75
1.3.2.2.3. Dönüşlülük Zamirleri.....	78
1.3.2.2.4. Soru Zamirleri	79
1.3.2.2.5. Belirsizlik Zamirleri.....	79
1.3.2.2.6. Karşılıklılık Zamirleri	82
1.3.2.2.7. Bağlama Zamirleri	82
1.3.2.3. Sıfatlar	83
1.3.2.3.1. Niteleme Sıfatları	83
1.3.2.3.2. Belirtme Sıfatları.....	83
1.3.2.3.2.1. İşaret Sıfatları	83
1.3.2.3.2.2. Sayı Sıfatları.....	84
1.3.2.3.2.2.1. Asıl Sayı Sıfatları.....	84
1.3.2.3.2.2.2. Sıra Sayı Sıfatları.....	85
1.3.2.3.2.2.3. Üleştirme Sayı Sıfatları	85
1.3.2.3.2.3. Belirsizlik Sıfatları.....	85
1.3.2.3.2.4. Soru Sıfatları	86
1.3.2.4. Zarflar	87
1.3.2.4.1. Zaman Zarfları	87
1.3.2.4.2. Yer ve Yön Zarfları.....	87
1.3.2.4.3. Nitelik (Durum) Zarfları	88
1.3.2.4.4. Azlık-Çokluk (Miktar) Zarfları.....	89
1.3.2.4.5. Soru Zarfları.....	89
1.3.2.4.6. Tekrar Zarfları.....	89
1.3.2.5. Edatlar.....	89
1.3.2.5.1. Çekim Edatları	90

1.3.2.5.2. Bağlama Edatları.....	91
1.3.2.5.3. Cümle Başı Edatları	91
1.3.2.5.4. Üstlenme Edatları.....	93
1.3.2.5.5. Karşılaştırma-Denkleştirme Edatları	93
1.3.2.5.6. Tekrarlama Edatları	93
1.3.2.5.7. Ünlem Edatları	94
1.3.2.5.8. Cevap Edatları.....	94
1.3.2.5.9. Gösterme Edatları	94
1.3.2.6. Fiil Çekimi.....	94
1.3.2.6.1. Fiil Çekiminde Kullanılan Şahıs Ekleri	94
1.3.2.6.1.1. Şahıs Zamiri Kökenli Şahıs Ekleri	94
1.3.2.6.1.2. İyelik Eki Kökenli Şahıs Ekleri.....	95
1.3.2.6.1.3. Diğer Şahıs Ekleri	95
1.3.2.6.2. Yüklem İsmi Yapan Zaman Ekleri	95
1.3.2.6.2.1. Görülen Geçmiş Zaman	95
1.3.2.6.2.2. Anlatılan Geçmiş Zaman.....	96
1.3.2.6.2.3. Geniş Zaman	97
1.3.2.6.2.4. Gelecek Zaman.....	99
1.3.2.6.2.5. İstek Kipi	99
1.3.2.6.2.6. Dilek-Şart Kipi	100
1.3.2.6.2.7. Gereklilik Kipi.....	101
1.3.2.6.2.8. Emir Kipi.....	102
1.3.2.6.3. Ek Fiil.....	104
1.3.2.6.3.1. Ek Fiilin Kipleri	104
1.3.2.6.3.1.1. Hikâye Kipi.....	104
1.3.2.6.3.1.2. Rivayet Kipi.....	105
1.3.2.6.3.1.3. Şart Kipi.....	105
1.3.2.6.3.1.4. Geniş Zaman Kipi.....	106
1.3.2.6.3.2. Ek Fiilin Zarf-Fiili	106
1.3.2.6.3.3. Fiil Çekiminde Soru Şekli (Soru Hâli).....	106
1.3.2.6.4. Fiilimsiler.....	107
1.3.2.6.4.1. İsim-Fiiller.....	107
1.3.2.6.4.2. Sıfat-Fiiller	107
1.3.2.6.4.2.1. Geçmiş Zaman Sıfat-Fiilleri	107

1.3.2.6.4.2.2. Geniş Zaman Sıfat-Fiilleri	108
1.3.2.6.4.2.3. Gelecek Zaman Sıfat-Fiilleri	109
1.3.2.6.4.3. Zarf-Fiiller	110
1.3.2.6.4.3.1. Durum Zarf-Filleri	110
1.3.2.6.4.3.2. Zaman Zarf-Fiilleri	110
1.3.2.6.4.3.3. Bağlama Zarf-Fiilleri	112
1.3.2.7. Bildirme	113
1.3.2.7.1. i- ~ yi- ~ y- ~ ø- fiili	114
1.3.2.7.1.1. Hikâye Kipi	114
1.3.2.7.1.2. Rivayet Kipi	115
1.3.2.7.1.3. Şart Kipi	115
1.3.2.7.1.4. Geniş Zaman	115
1.3.2.7.1.5. Zarf-Fiil Eki	116
1.3.2.7.2. dur- fiili	116
1.3.2.8. Birleşik Fiiller	117
1.3.2.8.1. İsim + Yardımcı Fiil Şeklinde Oluşanlar	117
1.3.2.8.2. Sıfat-Fiil + Yardımcı Fiil Şeklinde Oluşanlar	118
1.3.2.8.2.1. Bitirme (Öncelik) Fiilleri	118
1.3.2.8.2.2. Alışkanlık Fiilleri	118
1.3.2.8.2.3. Niyet Fiilleri	118
1.3.2.8.3. Tasvir Fiilleri	119
1.3.2.8.3.1. Yeterlik	119
1.3.2.8.3.2. Yetmezlik	119
1.3.2.8.3.3. Tezlik, Kolaylık, Önemsizlik	120
1.3.2.8.3.4. Süreklilik	120
1.3.2.8.4. Zarf + Fiilden Oluşanlar	120
1.3.2.8.5. Belirtisiz Nesne + Geçişli Fiilden Oluşanlar	120
1.3.2.8.6. Tümleç + Fiilden Oluşanlar	121
1.4. YABANCI UNSURLAR	121
1.4.1. Arapça Unsurlar	121
1.4.1.1. Başa Gelen Arapça Unsurlar	121
1.4.1.2. Sona Gelen Arapça Unsurlar	122
1.4.2. Farsça Unsurlar	123
1.4.2.1. Başa Gelen Farsça Unsurlar	123

1.4.2.2. Sona Gelen Farsça Unsurlar	124
İKİNCİ BÖLÜM	126
METİN	126
SONUÇ	363
KAYNAKÇA	366
EKLER	369
M1 NÜSHASI	379
ÖZGEÇMİŞ	642

ÖZET

DOKTORA TEZİ

**ZÜHRÜ'L-ÂRİFÎN FÎ YEVMİ'D-DÎN
(İNCELEME-METİN)**

Manhal AL-OWAISI

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Funda KARA

2019, sayfa 641

**Jüri: Prof. Dr. Bilal YÜCEL
Prof. Dr. Kâzım KÖKTEKİN
Prof. Dr. Funda KARA
Prof. Dr. Süleyman EFENDİOĞLU
Doç. Dr. Faysal Okan ATASOY**

Bu tez çalışmasına *Zührü'l-Ârifîn fî Yevmi'd-dîn*'in müellifi, konusu, yazılış tarihi ve nüshaları hakkında bilgilerin yer aldığı “Giriş” ile başlanmış, daha sonra çalışmanın asıl bölümlerine geçilmiştir.

“İnceleme”de eserin yazım özellikleri tespit edilmiş; ses bilgisi ve şekil bilgisi özellikleri de anlam, işlev ve yapılarına dikkat edilerek incelenmiştir.

“Metin”de de *Zührü'l-Ârifîn fî Yevmi'd-dîn*'in iki nüshasından yola çıkarak tenkitli metin oluşturulmuştur. Metne her iki nüshada farklı şekilde düzenlenmiş fihristler de eklenmiştir. Yazı çevrimi sırasında yanlış yazıldığı düşünülen kelimelerin düzeltilmiş şekilleri metin kısmına yazılmış, eserdeki yazılış şekilleri de dipnotlarda belirtilmiştir. Arapça (hadisler ve âyetler) kısımlarda yazı çevirimi yapılmamış, alıntılar Arap harfleriyle orijinaline sadık kalınarak yazılmıştır.

“Sonuç”ta çalışmada elde edilen bulgular yer almaktadır.

Çalışmanın sonuna, faydalanılan kaynaklardan oluşan bir bibliyografya eklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Zührü'l-Ârifîn fî Yevmi'd-dîn*, Muslihü'd-dîn Mustafa El-Ârifî, Hadis, Râvî, Klasik Osmanlı Türkçesine Geçiş Dönemi.

ABSTRACT

Ph. D. DISSERTATION

**ZÜHRÜ'L-ÂRİFÎN FÎ YEVMİ'D-DÎN
(ANALYSIS-TEXT)**

Manhal AL-OWAISI

Advisor: Prof. Dr. Funda KARA

2019, page 641

**Jury: Prof. Dr. Bilal YÜCEL
Prof. Dr. Kâzım KÖKTEKİN
Prof. Dr. Funda KARA
Prof. Dr. Süleyman EFENDİOĞLU
Doç. Dr. Faysal Okan ATASOY**

Information is given about the author of *Zührü'l-Ârifîn fî Yevmi'd-dîn*, its topic, its writing date and its copies in the introduction part of this thesis after that entered to the original parts of this thesis.

In the examination, the masterpiece's spelling features have been determined. Phonology and morphology features have been examined too in this section with attention to the meanings, functions and structures.

In the text, the text with punctuation was made depending on both copies of *Zührü'l-Ârifîn fî Yevmi'd-dîn*. To the text, we added indexes that's arranged in a different way in the both copies. The words with the corrected shape that is thought written in a wrong way, are written in the text part; these words' spelling in the work are specified in the footnotes. The transcription of Arabic parts (Hadiths and Ayats) were not given, the quotations are written with its Arabic letters just like its original shapes.

The results that obtained during the study, have been evaluated in the concluding.

The bibliography which consists from the used resources are given in the end of the study.

Key Words: *Zührü'l-Ârifîn fî Yevmi'd-dîn*, Muslihü'd-dîn Mustafa El-Ârifî, Hadith (Hadis), Teller (Râvî), Transition Period To Classical Ottoman Turkish.

KISALTMALAR

Ar.	: Arapça
bk.	: bakınız
Çev.	: Çeviren
e.a.	: eser adı
EAT.	: Eski Anadolu Türkçesi
Far.	: Farsça
H.	: Hicri
k.a.	: kişi adı
M.	: Miladi
M1	: M1 Nüshası (<i>Zührü'l-Ârifin fî Yevmi'd-dîn</i> 'in Ankara Millî Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu Nr: 06 Mil Yz A 4975 kayıtlı yazma nüshası)
M2	: M2 Nüshası (Ankara Millî Kütüphane / Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu Nr: 06 Hk 4156 kayıtlı yazma nüsha)
Nr.	: Numara
öz. a.	: özel ad
S.	: Sayı
s.	: sayfa
vb.	: ve benzeri
vs.	: vesaire

Çeviri Yazı İşaretleri

ء : '	ص : ş ; Ş
آ : a, ā ; A, Ā	ض : z ; Ž
ا : a, ā, e ; A, Ā, E	ط : t ; T
ب : b, p ; B, P	ظ : z ; Z
پ : p ; P	ع : '
ت : t ; T	غ : ğ ; Ğ
ث : s ; S	ف : f ; F
ج : c, ç ; C, Ç	ق : k ; K
چ : ç ; Ç	ك : k, g, ŋ ; K, G, Ŋ
ح : h ; H	ڭ : ŋ ; Ŋ
خ : ħ ; Ħ	ل : l ; L
د : d ; D	م : m ; M
ذ : z ; Z	ن : n ; N
ر : r ; R	و : v, o, ö, u, ū, ü ; V, O, Ö, U, Ū, Ü
ز : z ; Z	ه : h, a, e ; H, A, E
س : s ; S	ی : y, ı, i, ī ; Y, I, İ, Ī
ش : ş ; Ş	

ÖN SÖZ

Hadis ilmi, Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed Mustafa (S.A.V)’nın sözleri ile davranışlarını, eylemlerini aktaran bilgileri derleyen, bu bilgileri yazılı bir biçimde düzenleyip sınıflandırarak inceleme çabasına karşılık gelir. Hadis ilmine dayalı eserlerden biri de *Zührü’l-Ârifîn fî Yevmi’d-dîn*’dir. Hadis ilmi; hadislerin vürüd sebeplerini, yani niçin ve neden dolayı söylenmiş olduklarını tespit etmeye çalışır.

Zührü’l-Ârifîn fî Yevmi’d-dîn, Muslihü’d-dîn Mustafa El-Ârifî tarafından H. 1005 (M.1597) yılından sonra, 16. yüzyılın sonu 17. yüzyılın başında yazılmış ve genel olarak İslamiyetin esaslarından, hadis ilminden, râvîlerin faziletlerinden bahseden mensur bir vaaz kitabıdır. Eserde amaç; peygamberimizin buyurduğu hadislerin önemini ve İslam dininin güzelliklerini insanlara aktarmak, hadis râvîlerinin faziletlerini, güzel sıfatlarını insanlara öğretmektir.

Eser; gerek ihtiva ettiği kelime hazinesi, gerekse yazım özellikleri, ses ve şekil bilgisi bakımından büyük önem taşımaktadır.

Eski Anadolu Türkçesinden Klasik Osmanlı Türkçesine geçiş dönemi olan ve büyük ölçüde Eski Anadolu Türkçesinin özelliklerini taşıyan *Zührü’l-Ârifîn fî Yevmi’d-dîn*’in hem sağlıklı bir metnini ortaya koymak hem de dil özelliklerini tespit etmek amacıyla hazırlanan bu çalışmada, eserin mevcut iki nüshasına ulaşılmıştır.

“**Giriş**”de *Zührü’l-Ârifîn fî Yevmi’d-dîn*’in müellifi, yazılış tarihi, konusu, şekil özellikleri, nüshaları, dili ve üslubu üzerinde durulmuştur.

“**İnceleme**”de eserin çeviri yazılı metninden hareketle; imla, ses bilgisi ve şekil bilgisi özellikleri dikkatlere sunulmaya çalışılmıştır.

“**Metin**”de, *Zührü’l-Ârifîn fî Yevmi’d-dîn*’in iki nüshasından elde edilen tenkitli metni yer almaktadır. Bu iki nüshadan Ankara Millî Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu Nr: 06 Mil Yz A 4975 kayıtlı nüsha, esas (M1nüshası) olarak alınmış; Ankara Millî Kütüphane / Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu Nr: 06 Hk 4156 kayıtlı nüsha (M2 nüshası) ile karşılaştırılmıştır. Nüsha farkları ilgili sayfaların hemen altında verilmiştir. Eserin çeviri yazısı yapılırken nüshalardaki sayfa numaraları köşeli parantez içinde [1b], [2a], [2b], [3a],[3b]...; satır numaraları parantez içinde (1), (2), (3)...belirtilmiştir. Metinde geçen başlıklar (bap, hadis vb,) ve şiirler siyah punto ile yazılmıştır. Orijinaline bağlı kalınarak yazılan ayetlerin sure/ayet bilgileri de yanlarına eklenmiştir.

Metinde [8b]-[9b] arasındaki kısım esas aldığımız nüshada bulunmadığı için M2 nüshasından alınmıştır. [36a]- [83a] arasındaki kısım da M2 nüshasında bulunmadığı için, M1 nüshasından tamamlanmıştır. Metnin çeviri yazısında,Türkiye’de yaygın olarak kullanılan çeviri yazı sistemi kullanılmıştır.

Çalışmam sırasında sabrını ve yardımlarını benden esirgemeyen, bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım danışman hocam Sayın Prof. Dr. Funda KARA’ya, çeşitli vesilelerle yardım ve desteklerini gördüğüm başta Prof. Dr. Kâzım KÖKTEKİN, Doç. Dr. Süleyman EFENDİOĞLU ve Dr. Öğr. Üyesi Serkan ÇAKMAK olmak üzere tüm hocalarıma, metin okuması esnasında bana yardımcı olan Cumhuriyet Arşivi Daire Başkanı (Emekli) Sayın Oktay ŞİMŞEK’e, ayrıca sabırlarından dolayı aileme gönül dolusu teşekkürlerimi sunarım.

Erzurum-2019

Manhal Neamat Mohammed Salih AL-OWAISI

GİRİŞ

I. Eserin İsmi

Üzerinde çalışılan eserin adı her iki nüshada da farklı şekillerde yazılmıştır. Millî Kütüphane Yazmalar Koleksiyonunda Nr: 06 Mil Yz A 4975 arşiv numarasıyla kayıtlı nüshanın başında kırmızı mürekkeple “*Ḥazā Kitābu Zūhrü’l-‘ārifīn riḍvānu’llāhi ta‘ālā ‘aleyhim ecma’in*”; Millî Kütüphane / Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonunda Nr: 06 Hk 4156 arşiv numarasıyla kayıtlı nüshada ise yine kırmızı mürekkeple “*Ḥazā Zūhrü’l-‘Ārifīn fī’l-Aḥdâs ve Menâkıbi’r-Râvîn*” ifadesi yer almaktadır. Müellif Muşlihü’d-dîn Muştafâ El-‘Ārifî, eserin giriş kısmında kitabına “*Zūhrü’l-‘Ārifīn fī Yevmi’d-dîn*” adını verdiğini açıkça ifade etmektedir: “*bu kitāba Zūhrü’l-‘Ārifīn fī Yevmi’d-dîn dēyü ad vërdüm*” (M1/6b/13).

*Zūhrü’l-‘Ārifīn fī Yevmi’d-dîn*¹ adı Arapça bir terkiplerle kurulmuştur. Terkipteki Arapça kelimelerin anlamı sırasıyla şöyledir: *zūhr*, gelecekte, sıkıntılı günlerde kullanılmak üzere biriktirilip saklanan eşya; *‘ārifīn* “bilenler, bilgi sahipleri, irfan sahipleri” demektir; *fī* “-da, -de, içinde, bulunma vb. anlamlarıyla eklendiği söz ile birleşik söz varlıkları oluşturan bir edat”tır; *yevmi’d-dîn* “kıyamet günü” anlamındadır. *Zūhrü’l-‘Ārifīn fī Yevmi’d-dîn* terkihi ise Türkçeye “*Ariflerin Kıyamet Günü Zahiyesi*” şeklinde tercüme edilebilir. Müellif, eserine *Zūhrü’l-‘Ārifīn fī Yevmi’d-dîn* ismini; eserinde bahsettiği hadislerin önemini insanlara anlatmak, hadis râvîlerinin faziletlerini, güzel sıfatlarını insanlara öğretmek ve kıyamet gününde insanları cennete ulaşmaya teşvik etmek amaçlarıyla özellikle vermiş olmalıdır.

II. Eserin Yazarı

Kaynaklarda, *Zūhrü’l-‘Ārifīn fī Yevmi’d-dîn*’in yazarı “Muslihü’d-dîn Mustafa İbnü’l-hâc Hasan İbnü’l-hâc Ramazân Bin Fethullâh El-‘Ārifî” hakkında ayrıntılı bir bilgiyle karşılaşılmamıştır. Yalnız *Osmanlı Müellifleri* ve *Sicil-i Osmanî*’de müellif ile ilgili kısa bir bilgi bulunmaktadır. *Osmanlı Müellifleri* adlı eserde, müellifin Sinop’ta yetişen büyük âlimlerinden biri olduğu ve 29 bab üzerine mürettep olan Türkçe *Zūhrü’l-‘Ārifīn fī Yevmi’d-*

¹ Eserin ismi, her ne kadar iki nüshanın başlıklarında farklı surette kaydedilse de bu çalışma boyunca müellifin kendi verdiği ad esas alınmıştır.

dîn eserini yazmış olduğu ifade edilmiştir². *Sicil-i Osmanî*'de ise Ârifî Mustafa Efendi adında Sinoplu bir şahsın kadı ve şair olduğu 1018 (M/1609) yılında vefat ettiği³ bilgisi yer almaktadır. Bu ifadeler, *Zühürü'l-Ârifîn fî Yevmi'd-dîn*'deki bilgilerle örtüşmektedir. Dolayısıyla Ârifî Mustafa Efendi'nin Muşliḥü'd-dîn Muştafa olma ihtimali son derece yüksektir.

Muşliḥü'd-dîn Muştafa ile ilgili ayrıntılı bilgiler, müellifin kendi eserinde mevcuttur. Esere göre müellif, Sinop'ta çocukluk günlerini geçirmiş, H. 987 (M. 1578) yılında Şaban ayında İstanbul'a gelip Galata'ya yerleşmiştir. Dönemin örf ve adetini yansıtan yüksek medreselerde ünlü âlimlerden ilim tahsil etmiştir. Eserde geçen: “*zabıṭ-ı leyûs-ı ceng ü harb mâlik-i memâlik-i şark-ı ğarb keşende-yi tiğ-i âbdâr-ı cân şıgân keşende-yi küffâr hâk-sâr sernigün-ı tebâr padişâh-ı cevân-baht ve şehnişâh felek-i taht semere-i secere-yi fûâd-ı 'ibâd ve gül-i gülbün-i bâğ-ı murâd Sulṭân-ı emced ve hâkân-ı erşed Ebû'l-feth ve'n-naşr Sulṭân Mehmed ibnü's-Sulṭânü'l-merḥûm Murâd Hân ibnü's-Sulṭân Selîm ibnü's-Sulṭân Süleymân (M1/2b/9)*” şeklindeki övgü sözleri, müellifin Sultan III. Mehmet döneminde (1595-1603) yaşadığını doğrulamaktadır.

Eserden anlaşıldığına göre müellif, Sultan III. Mehmet'in hocası Azmî Efendi'den ders almış, sultanlar ve hakanlara ait bir medrese idare etmiştir. Daha sonra Raḳqa'ya gidip Hâbûr Kadısı olarak görev yapmış, bir müddet sonra bu görevden azledilmiş ve Hâbûr'dan ayrılarak Tebriz vilayetine geçmiştir. Tebriz'de de ilim ve marifet alan müellif, bu konuyu şöyle zikretmiştir: “*ḥazretlerinüñ bundan aḳdem ḥâceleri olan diraḥt-ı ma'ârifün şâh-ı serbülendi mevlânâ merḥûm 'Azmî Efendi'den mülâzım olup 'avâtıf-ı 'aliyye-yi ḥâkâniyye ve 'âvârif-ı celiyye-yi sulṭaniyyeden bir iki nevbet-i medrese taşarruf ba'dehu bir müddet bâb-ı sa'âdet me'âblarında tevakkûf edüp bi-ḳazâ 'illahi'l-Meliki'l-A'lâ Raḳqa eyâletinde ḳazâ-yı Hâbûr ile mübtelâ oldum ve mansıb-ı mezbûrdan mün'azil ve ḳazâ-yı mesfûrden münfaşıl olduğdan şonḡra vilâyet-i Tebrîz-i behcet-âmîz muḥâfazasında olan vezîr-i sa'âdet-i destgîr ve müşîr-i müşteri-i tedbîr pehlevân-ı zamân ve ḳahramân-ı devrân seyf-i şarim ve sehm-i mâriḳ semiyü'l-imâm Ca'ferü's-Sâdık ḥazretlerinüñ 'ilm ü ma'rifete rağbet ve ehl-i 'irfâne kemâl-i ri'âyetleri elsine-yi ḥalk-ı 'âlemde meşhûr ve efvâh-ı benî Âdem'de mezkûr olmağın iltifât-ı 'âlî simâtları ümîd-i şâdık ve nazar-ı sa'âdet eserleri recâ-yı vâsıḳı ile vilâyet-i Tebrîz-i meserret engîze vardum (M1/2b/17)*”.

² Bursalı Mehmet Tahir, “*Osmanlı Müellifleri*”, Matbaa-i Amire, İstanbul 1333/M.1914, 222.

³ Mehmed Süreyyâ, “*Sicil-i Osmânî*” (haz. Nuri Akbayır, S. Ali Kahraman), Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 1996, C. 1, 322.

Müellif 1001 yılı Recep ayında (M. 1593 Nisan) Bağdat'a gitmiş, İmam Ebu Hanife, Şeyh Abdülkadir Geylânî, Şeyh Marûf Kerhî, Şeyh Cüneyd Bağdâdî, Şeyh Şehabeddin Sühreverdî ve İmam Musa Kâzım gibi büyük şeyh ve evliyaların türbelerini ziyaret etmiştir. Kerbela'da Hz. Hüseyin'in türbesine de uğrayan müellif, buradan, Küfe'ye geçmiş, Hz. Ali'nin türbesinde dua ve niyaz etmiştir. Bu konu metinde şu şekilde anlatılmıştır: “*Sene ihdâ ve elf recebinde anda vâşıl ve tariḥ-i mezbûrda dâri's-selâma dâhil olduk ve anda medfûn olan meşâyiḥ-i 'izâm ve kibâr ve evliyâ-yıkirâm ve bezr-güvâruḡ kubûr-i pür-envârından iktibâs ve iki cihânda imdâdlarını recâ u iltimâs eyledük. Huşûşan nâhic-i minhâc-ı ibtihâc-ı tarîkat ve sirâc-ı vehhâc şerî'at ve ḥaḳîkat-ı 'unekâ-yı kulle-yi kâf-ı takvâ ve verḳâ-yı kubbe-yi tāk-ı fetvâ mezḥeb-i güzînumüzün vâzî'ı ve meşâri' ve âyınumuzun şâri'i esrâr ve dakâyikün ehl-i vukûfî imâm-ı â'zam Ebu Hanîfe-yi Kûfî ve ehl-i ikrârın nigeḥ-bânı Şeyh 'Abdû'l-Kâdir-i Geylânî ve âfitâb-ı kerâmetün felek ü çarḫı Ebû Mahfûz Şeyh Ma'rûf-ı Kerhî ve tarîk-i ḥelvetiyanın pîr-i rûşen-nihâdî seyyidü't-tâ'ife Şeyh Cüneyd-i Bağdâdî ve ekâlîm-i vilayetün şahrâ-neverdi Şeyh Şehâbe'd-dîn Sühreverdî ve imâm Mûsâ-yı Kâzım ve sâ'ir ekâbir ü â'âzîm kaddese'llâhü ta'âlâ esrârahüm ve ekşere kull ḥîn envârahüm ḥazretlerinün mekâbir-i münîfelerini leb-i edeble takbîl ve kubûr-ı şerîfelerini ta'zîm ü tebcîl édüp ziyâret eyledük ve 'âlâ'l-ḥuşûş şiddet-i kerb ü belâ ile şehîd-i deşt-i Kerbelâ olan kurret-i 'âyn-ı Resûl-i şakaleyn ya'nî ḥazret-i imâm-ı Hüseyin'ün rıdvânü'llâh Te'âlâ âleyhi ve 'âlâ ihvetihi ve vâlideyhi kabr-ı şerîf-i vâcibü't-ta'zîm ve merḳad-ı laṭîf-i lâzîmü't-tekrîmlerine ve peder-i nikû-kirdâr ve vâlid-i bezr-güvârları esedü'llâhi'l-gâlib İmâm 'Alî ibn-i Ebî Tâlib kerreme'llâhu vechehü ḥazretlerinün mescid-i Küfe'de ma'bed ve maḥall-i meşhûrda meşhedlerine envâ'-ı zerâ'at ve ibtihâl ve eşnâf-ı iftikâr ve ibtizâl ile revî mâl olup ervâḥ-ı muṭahharelerini ḥayr-ı du'â ve fâtiḥa ile yâd ve her birinün rûḥ-ı pür-futûḥından istimdâd eyledük” (M1/4b/4).*

Muşlihü'd-dîn Muṣṭafa, Bağdat ziyareti esnasında H. 1001 (M. 1593) yılında Nüzlü's-Sâ'irîn adlı bir mecmua bulmuştur. İçinde hadislerin yer aldığı bu mecmuayı bir defter içinde toplayarak numaralandıran müellif, mecmuanın tertibini yaptıktan sonra Şirvan vilayetine gitmiş, H. 1005 (M.1597) yılında da memleketi Sinop'a dönerek eserini yazmaya başlamıştır. Bu konu metinde şu şekilde ifade edilmiştir: “*âhirü'l-emr bi-'avn-ı ḥudâvend-i zemîn ü zamân ve bi-luṭf-ı ḥudâ-yı mekîn ü mekân işbu sene-i ḥams be'ade'l-elfde vaṭan-ı âşlî 'azmı ile dâhil ve şıla-yı rahm içün kâfi'-i merâḥîl olup kaşaba'-ı Sinap messerret-me'âba geldüm. Ber müceb-i kelâm-ı ḥikmet-i nişâbü'l-furşâ temürrü merre's-seḥâb vâkt-i fırşat ve fırşat-ı*

ganimetdür dèyüp ol defter-i mev'ûdî taḥrîre ibtidâ ve sefer-i ma'hûdî imlâ ve inşâ eyledüm" (M1/6a/8).

III. Eserin Konusu

Eser, genel olarak İslamiyetin esaslarından, hadis ilminden ve hadis râvîlerinin faziletlerinden bahseden bir vaaz kitabıdır. Başka bir ifadeyle, edebiyatımızın didaktik tarzda yazılmış ve dinî konuların anlatıldığı mensur eserlerinden biridir. Müellif kitabın 8. sayfasında, bu eseri kaleme almasının sebebi ve amacını şu şekilde dile getirmiştir: "*beşerîyyet muktezâsıyla vâkî' olan ḥabṭ ve ḥaleli keremlerinden ma'zûr ve insâniyyet sebebiyle nâşi olan ḥaṭâ ve ze'leli dâmen-i luṭfla mestûr tutup bu faḳîrî ḥayr du'â'la yâd ve zîkr-i cemîl ile dil-şâd eyleyeler ve hüve'l-mâḳsûd ve 'l-murâd*" (M1/6b/16). İnsanlığın ortaya çıkardığı bozuklukları telâfî etme ve yine insanlardan kaynaklanan hataları örtme amacı ile bu eseri kaleme aldığını vurgulayan müellif, metnin devamında kendisine hayır dua edilmesini ve anısının yaşatılmasını istemektedir.

Muşlihü'd-dîn Muṣṭafa'nın dediğine göre, *Nüzlü's-Sâ'irîn* adlı mecmua, alfabe sırasına göre tertip edilmiş 29 baktan ibarettir. Bablar zikredilen harflerden biriyle başlamaktadır. Eserde, her hadisin çıkış noktası ve rivayeti, râvîlerin bazı menâkıpları yazılıdır. Bu durumu müellif, metinde şöyle ifade etmiştir: "*evliyâ-yıkîrâmuḡ yümni-himmet ve meşâyıḡ-ı 'izâmuḡ bereket-i ziyâretleri sebebiyle ol diyâr-ı şeref dişâr ve ol bilâd-ı sa'âdet-şi'ârda kütüb-i eḥâdiş-i Resûlu'llâh ve esfâr-ı aḥbâr-ı risâlet-penâhdan Nüzlü's-Sâ'irîn nâm bir mecmû'a-yı ḥayr encâm gördüm ki tertîb-i ḥurûf-ı teheccî üzre mürettebe ve ber vech-i meşrûḡ yigirmi ṭoḡuz bâbla mübavvebe her bir bâbı ḥurûf-ı mezbûreden bir ḥarfle mu'ayyen ve her birinde mezkûre olan eḥâdişün evvelleri ol ḥarfle mu'anven ve her bir ḥadiş-i şerîfün meḥâric ve rivâyetini beyân ve râvîlerinün ba'zı menâkıb ve fezâ'ilini tibyân eylemiş*" (M1/5b/1).

Yukarıda bahsedilen bilgilerden de anlaşılacağı üzere *Zühürü'l-Ârifîn fî Yevmi'd-dîn*'in ana kaynağı *Nüzlü's-Sâ'irîn ila Rabbi'l-âlemîn* adlı çalışmadır. *Nüzlü's-Sâ'irîn ila Rabbi'l-âlemîn*, Hamadan köyü Dergezin ahalisinden takva sahibi olan Mahmut bin Muhammed bin Mahmut et-Tâlibî ed-Dergizî'nî (H. 646-743/M.1248-1342)⁴ tarafından 725 (M.1325) yılında Arapça yazılmış bir eserdir. Ed-Dergizî'nî, ehl-i hadis imamlarının 20 kitabını (Buharî'nin

⁴ Hayreddin ez-Zirikli, *El-A'lâm Kamûsü Terâcim li-Eşheri'r-Ricâl ve'n-Nisâ min'el-Arab ve'l-Müstarebîn ve'l-Müsteşrikin*, Daru'l-İlm Yayınları, Beyrut 2002, C. VII, s. 183

Sahih'i, Ahmed bin Hanbel'in *Müsned*'i, Ebū Nuaym el-İsfahānî'nin *Hilyetü'l-Evliyā*'sı, Ebū Dāvūd Sicistānî'nin *es-Sünen*'i vb.⁵⁾ toplayarak hadisleri alfabe sırasına göre dizip 29 bap haline getirmiştir. 319 sayfadan oluşan eserde her râvînin künyesi, nesebi, hayatı, ölüm tarihi ve bazı menâkıplar hakkında da bilgi verilmiştir (bk. Ekler: 1-8). Bütün özellikler *Zühürü'l-Ârifîn fî Yevmi'd-dîn*'in, ed-Dergîzî'e ait *Nüzlü's-Sā'irîn ila Rabbi'l-âlemîn* adlı eserine göre tertip edildiğini göstermektedir. *Zühürü'l-Ârifîn fî Yevmi'd-dîn*'de her tefsirin yanında hadisin hangi kaynaktan alındığı, râvîsi, sayfaların kenarlarında da menakıpların kimin tarafından nakledildiği belirtilmiştir. Alfabe sırasına göre dizilmiş olan bu eser de 29 baptan ibarettir. Bablarda onar hadis bulunmaktadır ve bunlar bir harfle başlamaktadır. Müellif, halka hizmet etme düşüncesiyle her hadisi Türkçeye tercüme ettiğini, tercümede tahriften uzak durduğunu, menkıbeleri aktarırken aslına uydüğünü, seci üslubuna bağlı kalmadığını belirtmiştir: “her bir hadîs-i şerîfün ma'nāsını maşar içinde tefsîr ve me'haz ve râvîsi ta'yîn ve tahrîr ve ekser-i menâkıbuñ menkûl 'anhını kenârda beyân ve resm-i lafz-ı minhu ile hâşiyesinde 'ayân edüp hurûf-ı hecâ 'adedi üzre yigirmi toköz bâb îrâd ve herbirinde bir harfle mu'anven on hadîs-i şerîf yâd eyledüm ve fevâ'idi 'âmm u şâmil ve menâfi'i hâşş u 'âmm vâşıl olmasını mülâhaza ve fikr edüp 'ibâretini Türkî dille zîkr etdüm ve ehâdîs-i şerîfe tercemesinde tahrîfe ictirâ u menâkıb-ı münîfe-i tahrîrinde bühtân ve iftirâdan hâzer edüp etâke ve's-seci' mazmûn vaşîyet-i makrûnı mûcibince seci' ve inşâ ile muqayyed olmadum” (M1/6b/2).

IV. Eserin Yazılış Tarihi

Daha önce de belirtildiği gibi, *Zühürü'l-Ârifîn fî Yevmi'd-dîn*'in müellifi, H. 1001 (M. 1593) yılında Bağdat'a gidip *Nüzlü's-Sā'irîn* adlı bir mecmua bulmuş, bu mecmuadaki hadisleri bir defter içinde toplamış, H. 1005 (M.1597) yılında memleketi Sinop'a dönerek bu eseri inşa etmeye başlamıştır. Eserde tarih kaydı ile ilgili şu ifadeler yer almaktadır: “âhirü'l-emr bi-'avn-ı hudâvend-i zemîn ü zamân ve bi-luṭf-ı hudâ-yı mekîn ü mekân işbu sene-i hams be'ade'l-elfde vaṭan-ı âşlî 'azmı ile dâhil ve şıla-yı rahm için kâṭi'-i merâhil olup kaşaba'-ı Sinap messerret-me'âba geldüm. Ber müceb-i kelâm-ı hikmet-i nişâbü'l-furşa temürrü merre's-seḥâb vakt-i fırşat ve fırşat ğanmetdür dëyüp ol defter-i mev'ûdı tahrîre ibtidâ ve sefer-i ma'hûdı imlâ ve inşâ eyledüm” (M1/6a/8).

⁵⁾ Diğer hadis kitapları şunlardır: Ebî Muhammed Abdullah bin Muhammed bin Hayyân'ın *Sevâbu'l-A'mâl*'ı, Ebî 'İsâ et-Tirmizî'nin *Müsned*'i, Haris bin Ebî Üsâme'l-Bağdadî'nin *Müsned*'i, Ebū Ya'lâ'l-Musulî'nin *Müsned*'i, Ebî Dāvūd Tayālîsî'nin *Müsned*'i, Ahmet bin Menî'l-Bağdadî'nin *Müsned*'i, Muhammed bin İdris bbin Şâfiî'nin *Müsned*'i, İbn Mâce'l-Kızbînî'nin *es-Sünen*'i, Mâlik bin Enes'in el-Muvatta'ı, Müslim İbnü'l-Haccac'ın *Sahih*'i, Ahmed bin Şuayib'in *es-Sünen*'i, Ebî Muhammed Hasan bin Alî Halavânî'nin *es-Sünen*'i, İmâm Ebî Bekr Ahmet'in *Mekarimü'l-Ahlak*'ı, Taberânî'nin *el-Mu'cemü'l-Kebir*'i, Ebî'l-Kâsım et-Taberânî'nin *el-Mu'cemü'l-Vasat*'ı ve Taberânî'nin *el-Mu'cemü's-Sagîr*'i.

Bu ifadelerden de anlaşılacağı üzere, eser, H. 1005 (M.1597) yılından sonra 16. yüzyılın sonu 17. yüzyılın başında yani Eski Anadolu Türkçesinden Klasik Osmanlı Türkçesine geçiş döneminde kaleme alınmıştır.

V. Eserin Nüshaları

Eserin tespit edebildiğimiz iki nüshası da Ankara Millî Kütüphane’de bulunmaktadır:

1. Ankara Millî Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu Nr: 06 Mil Yz A 4975

(M1 Nüshası / Esas Alınan Nüsha)

Eser 205x145-160x85 mm ebadındadır. Şirazesı dağınık, yıpranmış şemseli, mıkplepli, kahverengi meşin bir cilt içerisindeyir. Nüşanın kâğıt türü birleşik harf ve suyolu filigranlıdır. Nüşa *Macide Buldum* adlı bir kişi tarafından bağışlanmıştır.⁶ Toplam 515 sayfadan oluşın bu yazmanın her bir sayfasında 17 satır bulunmaktadır. Nüşada 8b’den sonraki bir sayfa (9a) eksiktir.

Eser, üç sayfalık bir fihristle başlamış, kırmızı mürekkeple yazılı başlığın ardından Arapça yazılı bir mukaddimeye geçilmiştir. Dua cümlelerinden oluşın bu mukaddimeyi, müellifin kendisi hakkında (adı, memleketi, tahsili, hocaları, gittiği yerler vs.) verdiği bilgiler takip etmektedir. Bunun devamında yine kırmızı mürekkeple yazılmış dört “mukaddime” başlığı bulunmaktadır. Mukaddimelerde yazılanları aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür:

1. Mukaddime: Hadisin ilk kelimesinin başında bulunan harf-i tarif (ل), kelimenin ilk harfi olarak sayılmamıştır. Babı göstermek için harf-i tariftin sonraki ilk harf dikkate alınmıştır.
2. Mukaddime: Râvîler hakkındaki bilgiler ve onların faziletleri, adlarının geçtiği ilk yerde verilmiş, başka bir yerde tekrar aynı râvînin bahsi geçerse bu defa bilgiler tekrarlanmamıştır.
3. Mukaddime: Hz. Muhammed’in mevlidi Fil yılında vuku olmuştur. Kendisine ilk vahiy geldikten sonra Mekke’de 13, Medine’de 10 yıl kalan Peygamber Efendimiz (s.a.v.) 63 yıl yaşamıştır.
4. Mukaddime: Peygamberimiz Hazreti Muhammed (s.a.v.) bir hadisinde “Rüyasında beni gören, gerçekten beni görmüştür” buyrulmuştur.

⁶ <https://dijital-kutuphane.mkutup.gov.tr/tr/manuscripts/catalog/details/201366?SearchType=1> Erişim tarihi: 07.04.2019

Peygamberin meclisine katılarak hadis-i şerif dinleyip rivayet eden kişiye “râvî” denir.

Mukaddimelerin ardından alfabe sırasına göre düzenlenmiş ve 29 bapta şerh edilmiş hadislerle yer verilmiştir. Nüshanın yazı çeşidi nesihdir ve çok nadir yerlerde harekelidir. Paragraf başları (baplar, hadisler, şiirler, mukaddimeler) kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Nüsha 1058 yılının Cemaziyelahir’inde (M. Haziran 1647) Çarşamba günü ikindi vakti Pîr Muhammed tarafından istinsah edilmiştir.

2. Ankara Millî Kütüphane/ Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu Nr: 06 Hk 4156

(M2 Nüshası / Karşılaştırılan Nüsha)

“Eser 202x155-132x86 mm boyutlarında kâğıt üzerine siyah mürekkeple, üzüm salkımı taç filigranlı ve çok nadir yerlerde harekeli olarak yazılmıştır. Sırtı çok yıpranmış, miklebi düşmüş, şirazesı kısmen bozuk, gömme şemseli ve zencirekli kahverengi meşin mukavva bir cilt içerisinde”⁷. Paragraf başları (baplar, hadisler, şiirler, mukaddimeler) kırmızı mürekkeple yazılmıştır. 327 sayfadan oluşan bu yazmanın her sayfasında 17 satır bulunmaktadır. Nüshanın 28^a sayfasından sonra yaklaşık 93 sayfalık bir kısmı eksiktir⁸. Nüsha altı sayfalık bir fihristle başlamıştır, kırmızı mürekkepli başlığın ardından Arapça yazılı bir mukaddimeye geçilmiştir. Dua cümlelerinden oluşan bu mukaddimeyi, müellifin kendisi hakkında (adı, memleketi, tahsili, hocaları, gittiği yerler vs.) verdiği bilgiler takip etmektedir. Bunun devamında M1 nüshasında bahsedilen mukaddimeler yer almaktadır.

Cildin baş tarafında esere ait olmayan 7 sayfalık bir kısımda ilk olarak bir arâzî senet beyanı, daha sonra kısmen okunabilen bir şiir, bir hadis, Fâtır suresinin on beşinci ayeti ve bir dua bulunmaktadır. Cildin son kısımlarında eserden ayrı yirmi beş sayfalık bir kısım daha vardır. Bunun da on beş sayfası boştur. Diğer sayfalarda ise Arapça dinî öğüt ve nahiv kasidesi yer almaktadır.

Bu nüsha da metnin sonundaki fevâid kayıtlarına göre H. 1224 (M. 1809) yılından önce istinsah edilmiştir ama zikredilen tarihin ne kadar öncesi olduğu malum değildir⁹.

⁷ <https://dijital-kutuphane.mkutup.gov.tr/tr/manuscripts/catalog/details/278574> Erişim tarihi: 08.04.2019

⁸ Eksik olan bu kısım, çeviriyazılı metinde diğer nüshadan tamamlanmıştır.

⁹ Nüshada, bu tarihi kesinleştirecek herhangi bir kayıt veya izle karşılaşılmamıştır.

VI. Eserin Dili, Önemi ve Üslubu

Hadis, Rasulullah'ın söz, fiil ve takrirlerinden bahseden ilimdir. Bazı âlimler hadis teriminin kapsamını daha da genişleterek sahabe ve tâbiînin sözlerini de bu kavramın içine almışlardır. Hz. Peygamber'e ait olan hadislerle "merfû", sahabeye ait olanlara "mevkuf", tabiîne ait olanlara "maktû" adını vermişlerdir. Bu üçü için "haber" veya "eser" kelimesi de kullanılmıştır¹⁰.

Hadis ilmi "Rivâyetü'l-hadîs" ve "Dirâyetü'l-hadîs" olmak üzere iki ana bölümde incelenir. Rivâyetü'l-hadîs ilmi; Hz. Peygamber'in sözleri, fiilleri, hâlleri ve bunların rivayet, tahrîr ve zabt edilişi ile alakalı bir bilim dalıdır. Dirâyetü'l-hadîs ilmi ise hadisin yapısını meydana getiren sened ve metnin (râvî ve mervînin) durumlarını bütün yönleriyle ele alan ilimdir¹¹. Bu ilim sayesinde râvîlerin hâlleri ve rivayet metodları göz önünde bulundurularak bir hadisi kabul veya reddetmek mümkün olur.

Hadis ilminin gayesi; rivayetlerin sahih ve doğru olanlarını sahih ve doğru olmayanlarından ayırmaktır. Bir başka ifade ile Rasulullah'ın söylemediği bir sözü ona söyletmemek, yapmadığı bir işi ona yaptırmamak, yani sünneti aslî berraklığı içinde korumaktır. Böylece Hz. Peygamber bütün yönleri ile tanınmış ve onun kıyamete kadar bütün nesiller tarafından en güzel örnek olarak kabul edilmesi sağlanmış olur. Hadis ilmi Allah'ın nebisini, nebisinin ümmetini edeplendirme yöntemlerini öğrenme konusunda da önemli bilgiler ihtiva etmektedir¹². Bu bağlamda, hadis ilmiyle ilgili eserlerin ortaya çıkarılması da önem arz etmektedir.

Hadis ilmine dayalı eserlerden biri de *Zührü'l-Ârifîn fî Yevmi'd-dîn*'dir. 16. yüzyılın sonu 17. yüzyılın başında Anadolu'da Sultan III. Mehmet zamanında yazılmış bu mensur eserin telif tarihi (H.1005/M.1597 yılından sonra), Eski Anadolu Türkçesinden Klasik Osmanlı Türkçesine geçiş dönemine denk gelmektedir.

Bu dönemde Arap-Fars dil ve edebiyatlarının tesiriyle Osmanlı Türkçesine çok sayıda Arapça, Farsça kelime/terkip girmeye başlamıştır. Yine bu dönemde Türkçe, bir taraftan eski biçim ve ifadeleri devam ettirirken bir taraftan da yeni sözler ve yeni gramatikal biçimleri

¹⁰ Şerefüddin Ebî Muhammed el-Hüseyn bin Muhammed bin Abdullah el-Tîbî, *el-Hulâsa fî maarifeti'l-hadîs*, el-Mektebetü'l-İslâmiyye Yayınları, Kahire, 1430/2009, 70-71.

¹¹ Muhammed Cemâlüddîn el-Kâsımî, *Kavâ'idü't-tahdîs*, Daru İhyâ'il-Kütübi'l-Arabiyye Yayınları, Kahire, 1353/1937, 75.

¹² Hatîb el-Bağdâdî, *el-Câmi li Ahlâki'r-Râvî ve Âdâbi's-Sâmi*, I-II, tahkîk. Mahmud et-Tahhân, Mektebetü'l-Me'ârif, Riyad, 1403/1983, c. I, s. 120.

oluşturma yoluna gitmiştir. Bu geçiş dönemine ait özellikler *Zührü'l-Ârifîn fî Yevmi'd-dîn*'de de görülmesine rağmen eser, ağırlıklı olarak Eski Anadolu Türkçesi özelliklerini taşımaktadır.

Eserin müellifi Muslihü'd-dîn Muştafâ El-Ârifî, Sinop'ta yaşamış bir hadis âlimi olduğu için Türkçeye hâkimdir. Bununla beraber El-Ârifî, *Zührü'l-Ârifîn fî Yevmi'd-dîn*'i gösteriş veya sanat endişesiyle kaleme almamıştır. Onun amacı, bahsettiği hadislerin önemini ve İslam dininin güzelliklerini insanlara aktarmak, hadis râvîlerinin faziletlerini, güzel sıfatlarını insanlara öğretmektir.

Müellif, hadisleri isbat etme amacıyla yazdığı için cümleleri kesin hükümlere bağlamıştır. Bunun yanında Hz. Peygamber'in yaşadığı bazı olayları anlatırken âyetlerle tesbit etmiştir.

Müellif hadislerin tercümesini ve şerhini yaparken okuyucuya ve dinleyiciye ileteceği mesajın ulaşmasını amaçladığı için eserini sade bir dil ile yazmıştır ancak cümleleri uzundur. Muslihü'd-dîn Muştafâ El-Ârifî'nin kendi eserinde uzun cümleleri tercih etmesinin sebebi, hadislerin şerhi yapılırken tasvir ve çözümlemelere önem verilmesinden, kelime kelime tercümeyle bağlı kalmayıp hadislerin daha iyi anlaşılmasını sağlamaktan kaynaklanmaktadır. *üç loğma tuz ile yemekden evvel dağı üç loğma yemekden sonra anlaruñ sebebiyle âdem oğlından yetmiş iki dürlü belâ men' ve redd olunur geder M1/75a/14, ben zağmet çeküp işledüğüm a'mâluñ zarar ve fesâdın bilüp anlardan hażer ve ictinâb eylemek için muttaşıl hażrete a'mâluñ fesâdından ve zararından su'âl eyleyüp fülân 'amel ne ile fâsid olur ve zarar ve şer ne ma'küle fi'lden nâşı olur deyü istifsâr ederdüm M1/122b/1, naķildür ki nihâyet mertebede za'îfü'l-bünye ve gâyet derecede naķîfü'l-heyet olup ba'zı mecâlisde ve cem'iyetlerde oturduğı zamânda halk arasında bütüp gidüp görünmez olur idi M1/82a/13 vb.* bu tarz cümlelerdendir.

Zührü'l-Ârifîn fî Yevmi'd-dîn, hem dil özellikleri, hem de ihtiva ettiği kelime hazinesi bakımından büyük önem arz etmektedir. Nitekim eserde tekrar kullanımlarıyla beraber, 95202 kelime geçmektedir¹³.

Eserde Arapça, Farsça kelimelerin (özellikle Arapça kelimelerin) metinde oldukça fazla yer tuttuğı görülmektedir. Bu durum eserin bir vaaz kitabı olmasıyla doğrudan ilgilidir.

¹³ Kelime sayısının çokluğu sebebiyle doktora tez çalışmamızda gramatikal dizine yer verilmemiştir ancak başka bir çalışmada eserin söz varlığı değerlendirilecektir.

Türkçe kelimelerin ise az kullanıldığı anlaşılmaktadır. Arapça ve Farsça kelimelerin birçoğu yardımcı eylemler (eyle-, ét-, kıl-, ol-) ile Türkçeleştirilmiştir: *'azîmet ét- M1/197b/12, beyân ét- M1/31a/17, cenk ét- M1/44a/9, kifâyet ét- M1/17b/10, kıtl ét- M1/173a/17, rüşen ét- M1/196a/4, rucû' ét- M1/59b/2, tağyîr ét- M1/174a/8, âsân eyle- M1/69a/17, 'azâb eyle- M1/206a/13, istimâ' eyle- M1/197b/9, rusvay eyle- M1/198a/12, rivâyet eyle- M1/200b/4, vefât eyle- M1/209b/13, cenâze kıl- M1/113a/1, namâz kıl- M1/244a/7, nâm-zed kıl- M1/53a/12, terâvîh kıl- M1/20b/3, gâlib ol- M1/203a/1, şâ'im ol- M1/202b/14, muhterem ol- M1/241a/17, peydâ ol- M1/256b/13, revân ol- M1/35b/7 vb.*

Yardımcı fiillerle sözcük yapımında en sık kullanılan eyle-, ét-, kıl-, ol- yardımcı eylemlerinden metnimizde 1624 sözcüğe *ol-*; 1093 sözcüğe *eyle-*; 983 sözcüğe *ét-* ve 97 sözcüğe *kıl-* yardımcı eylemleri getirilerek birleşik fiil yapılmıştır. Buna göre metinde en çok *ol-*, en az *kıl-* yardımcı eyleminin tercih edildiği görülmektedir.

Metinde kullanılan sözcüklerin yaklaşık beşte biri Türkçedir ancak yabancı kökenli sözcüklerin bir kısmı bugün bile kullanılan ve anlaşılan sözlerdir. Ayrıca bunların büyük bir bölümü yardımcı fiiller aracılığıyla birleşik fiile dönüştürülmüş ya da Türkçe eklerle genişletilmiştir. Böylece yabancı sözcükler, Türkçeleştirilmeye çalışılmıştır. Bütün bu verilere Türkçe kelimelerin kullanım sıklığı, anlam çeşitliliği ve zenginliği de eklenince eserin sadeliğinin ve anlaşılabilirliğinin korunduğu söylenebilir.

Zühürü'l-Ârifîn fî Yevmi'd-dîn, içerdiği özel adlar (sahabe adları, hadis râvîlerinin adları, çeşitli İslam âlimlerinin adları, yer, eser ve diğer şahıs adları) bakımından da dikkate değer bir nitelik taşımaktadır.

VII. Eserin Fihristleri

Zühürü'l-Ârifîn fî Yevmi'd-dîn'in iki nüshasında da farklı şekilde düzenlenmiş fihristler bulunmaktadır:

1. M1 Nüshasındaki Fihrist

M1 nüshasındaki 3 sayfalık fihrist, her sayfasında 4 parça satır, 9 parça sütun olacak şekilde düzenlenmiştir. Fihristte Arap alfabesine göre bapların sıralanması, hadis râvîsinin

ismi, râvînin menâkıbının geçtiği sayfa numarası ve rivayet ettiği hadislerin sayısı¹⁴ geçmektedir.

Fihristin sonunda muharrir adı, nüshanın yazım tarihi ve fihristte toplam râvî sayısı ve rivayet edildiği hadis sayısı bulunmaktadır:

Fihrist Zühri'l- 'arîfîn rağiya 'llāhu ta 'ālā 'aleyhim ecma 'în

Bābü'l-elif 9	Ḥazret-i Ebū Bekr-i Şıddık <i>rağiya 'llāhu 'anhu</i> 9 Hadis 142 Ḥazret-i Hızır-ı Nebî <i>'aleyhi's-selām</i>	Ḥazret-i 'Ömerü'l- Fārūk <i>rađiya 'llāhu 'anhu</i> 17 Hadis 537 Ḥazret-i 'Abdu'llāh ibn-i 'Abbās <i>rađiya 'llāhu 'anhu</i>	Ḥazret-i 'Osmān Zî'n-nüreyn <i>rağiya 'llāhu 'anhu</i> 29 Hadis 146 Ḥazret-i 'Abdu'llāh bin 'Ömer <i>rağiya 'llāhu 'anhu</i>¹⁵	Ḥazret-i 'Aliyyü'l-Murtażā <i>rađiya 'llāhu 'anhu</i> 38 Hadis 586 Ḥazret-i 'Âişe-yi Şıddıka <i>rađiya 'llāhu 'anhā</i>
Bābü'l-bā' 46	44 Hadis Ḥazret-i Meymüne bintü'l-Hâriş <i>rağiya 'llāhu 'anhā</i>	46 Hadis 166 Ḥazret-i Ebū Zerrü'l-Ğıfarî <i>rađiya 'llāhu 'anhu</i>	51 Hadis 263 Ḥazret-i Ebū Hüreyre <i>rađiya 'llāhu 'anhu</i>	221 Hadis 54 Ḥazret-i Enes bin Mâlik <i>rağiya 'llāhu 'anhu</i>
Bābü't-tā' 62	59 Hadis 76 Ḥazret-i Cābir-i Enşārî <i>rağiya 'llāhu 'anhu</i>	60 Hadis 381 Ḥazret-i Sa'd bin Ebî Vakkaş <i>rağiya 'llāhu 'anhu</i>	62 Hadis 5374 Ḥazret-i Ebū Ümāmetü'l-Bāhilî <i>rađiya 'llāhu 'anhu</i>	67 Hadis 2210 Ḥazret-i Vāşiletü'l-Muhācir <i>rağiya 'llāhu 'anhu</i>
Bābü's-sā' 70	71 Hadis 1540 Ḥazret-i Selmānu'l-Fārisî <i>rağiya 'llāhu 'anhu</i>	73 Hadis 271 Ḥazret-i 'Abdu'llāh bin Mes'ūd <i>rađiya 'llāhu 'anhu</i>	77 Hadis 250 Ḥazret-i Zeyneb bint-i 'Abdu'llāh bin Ma'āviyye <i>rağiya 'llāhu 'anhā</i>	79 Hadis 56 Ḥazret-i Ebū Sa'idü'l-Hudrî <i>rađiya 'llāhu 'anhu</i>
Bābü'l-cīm 78	81 Hadis 60 Ḥazret-i Ebū Mūsā-yi Eş'arî <i>rađiya 'llāhu 'anhu</i>	83 Hadis 848 Ḥazret-i Ḥasan bin 'Alî <i>rağiya 'llāhu 'anhu</i>	87 Hadis 8 Ḥazret-i Sehl bin Sa'd <i>rağiya 'llāhu 'anhu</i>	87 Hadis 1170 Ḥazret-i İmrān bin Huşayn <i>rağiya 'llāhu 'anhu</i>
Bābü'l-ḥā' 90	88 Hadis 360 Ḥazret-i Ebū Kutāda <i>rađiya 'llāhu 'anhu</i>	91 Hadis 13 Ḥazret-i 'Abdu'r-raḥmān bin 'Avf <i>rağiya 'llāhu 'anhu</i>	94 Hadis 138 Ḥazret-i Şuheyb-i Rūmî <i>rađiya 'llāhu 'anhu</i>	95 Hadis 180 Ḥazret-i 'Abdu'llāh bin Yezîd <i>rağiya 'llāhu 'anhu</i>
Bābü'l-ḥā' 98	96 Hadis 170 Ḥazret-i Temîmmü'd-Dārî <i>rağiya 'llāhu 'anhu</i>	98 Hadis 65 Ḥazret-i Mu'āz bin Cebel <i>rağiya 'llāhu 'anhu</i>	101 Hadis 30 Ḥazret-i Abbās <i>rağiya 'llāhu 'anhu</i>	102 Hadis 4 Ḥazret-i Hüzeyfetü'l-Yamānî <i>rağiya 'llāhu 'anhu</i>
Bābü'd-dāl 104				

¹⁴ bk. İmām Şemsü'd-dîn MuḤammed bin Ahmed bin 'Osmānu'l-Zehebî, *Siyer A'lāmü'n-Nübelā*, Müessesetü'r-Risāle Yayın Evi, Beyrut 1996; Ebî Muhammed Alî Bin Ahmet Bin Sa'id Bin Ḥazmü'l-Endelüsî, *Esmā'ü'l-ŞaḤabetü'l-Ruvāt ve mā li-Kül Vāhiden Mihüm mine'l-Aded*, Mektebetü'l-Kur'an Yayın Evi, Kahire 1990.

¹⁵ 'anhu] 'anhumā M1

Bābü'z-zāl 109	105 Hadis 18 Ḥazret-i Ümmü Seleme <i>raḍiya'llāhu 'anhā</i>	106 Hadis 157 Ḥazret-i 'Abdu'llāh bin 'Amrū binü'l-'Aş <i>raḍiya'llāhu 'anhu</i>	110 Hadis 35 Ḥazret-i Ebū Bükre <i>raḍiya'llāhu 'anhu</i>	112 Hadis Ḥazret-i 'Ammār bin Yāsir <i>raḍiya'llāhu 'anhu</i>
	116 Hadis 378 Ḥazret-i Büreyde <i>raḍiya'llāhu 'anhu</i>	119 Hadis 700 Ḥazret-i Zeyd bin Ḥalid <i>raḍiya'llāhu 'anhu</i>	122 Hadis 132 Ḥazret-i Zeyd bin Şābit <i>raḍiya'llāhu 'anhu</i>	127 Hadis 62 Ḥazret-i 'Ubādet binü's-Şāmit <i>raḍiya'llāhu 'anhu</i>
Bābü'z-zā' 121	130 Hadis 167 Ḥazret-i Üsāme bin Zeyd <i>raḍiya'llāhu 'anhu</i>	134 Hadis 81 Ḥazret-i Ebū Şüreyhü'l-Ka'biyy <i>raḍiya'llāhu 'anhu</i>	134 Hadis 92 Ḥazret-i Ḥabbāb ¹⁶ <i>raḍiya'llāhu 'anhu</i>	140 Hadis 181 Ḥazret-i 'Oşmān bin Ebī'l-'Aş <i>raḍiya'llāhu 'anhu</i>
	142 Hadis 128 Ḥazret-i Mu'ammer <i>raḍiya'llāhu 'anhu</i>	146 Hadis 20 Ḥazret-i Ka'b bin 'Aşım <i>raḍiya'llāhu 'anhu</i>	147 Hadis 32 Ḥazret-i Talḥa <i>raḍiya'llāhu 'anhu</i>	148 Hadis 29 Ḥazret-i Fazl bin 'Abbās <i>raḍiya'llāhu 'anhu</i>
Bābü's-şin 125	149 Hadis 5 Ḥazret-i 'Amrū bin 'Aş <i>raḍiya'llāhu 'anhu</i>	150 Hadis 27 Ḥazret-i 'Abdu'llāh bin Ca'fer <i>raḍiya'llāhu 'anhu</i>	153 Hadis 38 Ḥazret-i Zübeyr <i>raḍiya'llāhu 'anhu</i>	157 Hadis 24 Ḥazret-i Ḥakem bin 'Ömeyr <i>raḍiya'llāhu 'anhu</i>
	158 Hadis 39 Ḥazret-i Ebū'd-derdā <i>raḍiya'llāhu 'anhu</i>	161 ¹⁷ Hadis 25 Ḥazret-i Esmā' bint-i Ebī Bekr <i>raḍiya'llāhu 'anhu</i>	163 Hadis 38 Ḥazret-i Ümmü Hānī <i>raḍiya'llāhu 'anhā</i>	166 Hadis 14 Ḥazret-i Berā' <i>raḍiya'llāhu 'anhu</i>
Bābü's-şād 138	169 Hadis 174 Ḥazret-i Ebū Nuceyh <i>raḍiya'llāhu 'anhu</i>	173 Hadis 58 Ḥazret-i Cüveyriyye ¹⁸ bintü'l-Hāriş <i>raḍiya'llāhu 'anhā</i>	178 Hadis 47 Ḥazret-i Tāriķ <i>raḍiya'llāhu 'anhu</i>	183 Hadis 305 Ḥazret-i Ka'b bin 'Ucre <i>raḍiya'llāhu 'anhu</i>
	184 Hadis 31 Ḥazret-i Meymūn bin Sinbāz ¹⁹ <i>raḍiya'llāhu 'anhu</i>	186 Hadis 7 Ḥazret-i Sa'īd bin Zeyd <i>raḍiya'llāhu 'anhu</i>	187 Hadis 4 Ḥazret-i 'Udeyy bin Hātem ²⁰ <i>raḍiya'llāhu 'anhu</i>	188 Hadis 47 Ḥazret-i Meysere <i>raḍiya'llāhu 'anhu</i>
Bābü'z-zā' 152	190 Hadis Ḥazret-i 'Uķbe bin 'Amir <i>raḍiya'llāhu 'anhu</i>	193 Hadis 48 Ḥazret-i Ma'kıl bin Yesār <i>raḍiya'llāhu 'anhu</i>	196 Hadis 66 Ḥazret-i 'Uķbe bin 'Amrū <i>raḍiya'llāhu 'anhu</i>	197 Hadis 1 Ḥazret-i Seleme <i>raḍiya'llāhu 'anhu</i>
	199 Hadis 55	202 Hadis 34	204 Hadis 102	204 Hadis 90
Bābü'l-ğayn 165				

¹⁶ Ḥabbāb] Ḥabbāb M1¹⁷ 161] 160 M1¹⁸ Cüveyriyye] Cüveyre M1¹⁹ Sinbāz] Sinbāt M1²⁰ Hātem] Hātem M1

Bābü'l-fā' 177	Ḥazret-i Ebū Eyyübül-Enşārī ²¹ <i>raḍiya'llāhu 'anhu</i>	Ḥazret-i Ḥavle bint-i Ḥakīm <i>raḍiya'llāhu 'anhā</i> ²²	Ḥazret-i Ramle bint-i Ebī Süfyān <i>raḍiya'llāhu 'anhā</i>	Ḥazret-i Ümmü Ḥarām <i>raḍiya'llāhu 'anhā</i>
Bābü'l-kāf 184	205 Hadis 210 Ḥazret-i Ḥafşe <i>raḍiya'llāhu 'anhā</i>	210 Hadis 15 Ḥazret-i Ḥanzale <i>raḍiya'llāhu 'anhu</i>	211 Hadis 65 Ḥazret-i Abbū'llāh bin Ebī Evfī <i>raḍiya'llāhu 'anhu</i>	213 Hadis 194 Ḥazret-i Mu'āviye <i>raḍiya'llāhu 'anhu</i>
Bābü'l-kāf 191	218 Hadis 60 Ḥazret-i Cüreyr <i>raḍiya'llāhu 'anhu</i>	220 Hadis 8 Ḥazret-i Muğire bin Şu'be <i>raḍiya'llāhu 'anhu</i>	221 Hadis 95 Ḥazret-i Ebū Umāme bin Sehl <i>raḍiya'llāhu 'anhu</i>	224 Hadis 163 Ḥazret-i Sehl bin Ḥuneyf <i>raḍiya'llāhu 'anhu</i>
Bābü'l-lām 199	227 Hadis 100 Ḥazret-i 'Abdu'r-raḥmān bin Semre <i>raḍiya'llāhu 'anhu</i>	230 Hadis 136 Ḥazret-i Ebū Mersedü <i>raḍiya'llāhu 'anhu</i>	231 Hadis 3 Ḥazret-i Ḥālid binü'l-Velīd <i>raḍiya'llāhu 'anhu</i>	231 Hadis 40 Ḥazret-i 'Ubeydetü'l-Cerrāḥ <i>raḍiya'llāhu 'anhu</i>
Bābü'l-mīm 204	233 Hadis 14 Ḥazret-i 'Abdu'llāh bin ²³ Büser <i>raḍiya'llāhu 'anhu</i>	233 Hadis 3 Ḥazret-i Ebū Ṭalḥatu'l-Enşārī <i>raḍiya'llāhu 'anhu</i>	234 Hadis 18 Ḥazret-i Miḳdād bin 'Ömer <i>raḍiya'llāhu 'anhu</i>	235 Hadis 14 Ḥazret-i Zeyneb bint-i Ebī Seleme <i>raḍiya'llāhu 'anhā</i> ²⁴
Bābü'n-nūn 213	238 Hadis 50 Ḥazret-i Übeyy bin Ka'b <i>raḍiya'llāhu 'anhu</i>	239 Hadis 20 Ḥazret-i Zeyd bin Erkam <i>raḍiya'llāhu 'anhu</i>	239 Hadis 242 Ḥazret-i 'Abdu'llāh bin Selām <i>raḍiya'llāhu 'anhu</i>	240 Hadis 2 aşḥāb-ı güzīn neferen yekūn 91 ²⁵
Bābü'l-vāv 219	254 Hadis 174	257 Hadis 70	258 Hadis 25	
Bābü'l-hā' 224				
Bābü'l-lām ve'l-elif 232				
Bābü'l-yā' 253				

Maḥfūz olan bu ḥaḳīre ḥayr-du'a eyleye li-muḤarririhi pīr MuḤammed li-sene 1058.

Şehr-i Cemāziyelāhir fī yevmi'l-erbi'a vaḳt-i 'aşr.

²¹ Ebū Eyyübül-Enşārī] Ebī Eyyübül-Enşārī M1

²² 'anhā] 'anhu M1

²³ bin] - M1

²⁴ 'anhā] 'anhu M1

²⁵ 91] 88 M1

Cem'an Һazret-i Resul-i ekrem *şallā 'llāhu 'aleyhi ve sellem* Һazretlerinden yigirmi altı bin yüz otuz toğuz Һadi -i  erif rivayet olunmuşdur.

2. M2 Nüshasındaki Fihrist

M2 nüshasındaki 6 sayfalık fihrist, siyah mürekkeple yazılmıştır. Arap alfabesine göre sıralanan bapların başlık kısmında r vilerin sayısı, alt kısmında ise r vilerin isimleri geçmektedir. Fihristin sonunda ise r v nin toplam sayısı bulunmaktadır:

El-Mu arrir 'l-m '  llif e - ey  Mu li  'd-d n e - ehir bi'l-  rifi

 az  Kit bu Z hr 'l-  rif n fi Yevmi'd-d n

Fihrist kit b b - av b

B b 'l- lif _____ 6 _____

�m�m�'l- m�' min�n Eb� Bekr�'�- �iddik <i>ra�iya 'll�hu</i> 'anhu	Eb�hu Eb� �u��fe <i>ra�iya 'll�hu</i> 'anhu	Em�r�'l- m�' min�n '�mer <i>ra�iya 'll�hu</i> 'anhu	C�mi '�'l �ur'�n em�r�'l- m�' min�n O�m�n <i>ra�iya 'll�hu</i> 'anhu	Em�r�'l- m�' min�n 'Al� kerreme'��hu vecheh�	Melk�n bin Belb�n El- �ızır <i>ra�iya 'll�hu</i> 'anhu
--	--	---	--	--	--

B b 'l-b ' _____ 6 _____

�azret-i 'Abdu'�l�h bin 'Abb�s <i>ra�iya 'll�hu</i> 'anhu ²⁶	�mm� �mm�'l-F�zl L�babet�'l- K�br� <i>ra�iya 'll�hu</i> 'anh�	'Abdu'�l�h bin '�mer <i>ra�iya 'll�hu</i> 'anhu ²⁷	�mm�'l- m�' min�n '���e-yi �iddike <i>ra�iya 'll�hu</i> ta'�l� 'anha	�mm�'l- m�' min�n Meym�ne <i>ra�iya 'll�hu</i> ta'�l� 'anha	Eb� Zerr�'l- �ifar� <i>ra�iya 'll�hu</i> 'anhu
---	--	--	---	---	---

B b 't-t ' _____ 4 _____

Eb� H�reyre <i>ra�iya 'll�hu</i> 'anhu	�mm� Eb� H�reyre <i>ra�iya 'll�hu</i> 'anh�	Enes bin M�lik�'l- En��r� <i>ra�iya 'll�hu</i> 'anhu	�mm� �mm� Seleme <i>ra�iya 'll�hu</i> 'anh�
--	--	--	--

B b  -  ' _____ 5 _____

C�bir�'l- En��r�	Eb� C�bir 'Abdu'�l�h�'l- 'anhu	Sa'� bin Eb� V�����	Eb� �m�met�'l- 'anhu	Eb� �m�met�'l- 'anhu
---------------------	--------------------------------------	------------------------	----------------------------	----------------------------

²⁶ 'anhu] 'anhum  M1

²⁷ 'anhu] 'anhum  M1

<i>raḍiya'llāhu</i> 'anhu	Enṣārī <i>raḍiya'llāhu</i> 'anhu	<i>raḍiya'llāhu</i> 'anhu	Bāhiliyyü'l- Enṣārī <i>raḍiya'llāhu</i> 'anhu	Ḥariṣī <i>raḍiya'llāhu</i> 'anhu
------------------------------	--	------------------------------	--	--

Bābü's-ṣā' _____ 6 _____

Vāṣile binü'l- Eska' <i>raḍiya'llāhu</i> 'anhu	Selmānu'l Fārisī <i>raḍiya'llāhu</i> 'anhu	'Abdu'llāh bin Mes'ūd <i>raḍiya'llāhu</i> 'anhu	Zevceteḥü Zeyneb <i>raḍiya'llāhu</i> 'anhā	Ebū Sa'īdü'l- Ḥudrī <i>raḍiya'llāhu</i> 'anhu	Ebū Mūsā'l- Eṣ'arī <i>raḍiya'llāhu</i> 'anhu
---	---	--	---	--	---

Bābü'l-Ḥā' _____ 4 _____

Emīrū'l- mū'minīn Ḥasan bin 'Alī <i>raḍiya'llāhu</i> 'anhu	Sehl bin Sa'd <i>raḍiya'llāhu</i> ta'ālā' 'anhu	'Imrān bin Ḥuşayn <i>raḍiya'llāhu</i> 'anhu	Ebū Kutāda bin Ḥāriṣ <i>raḍiya'llāhu</i> 'anhu
---	---	--	---

Bābü'l-ḥā' _____ 4 _____

'Abdu'r- rahmān bin 'Avf <i>raḍiya'llāhu</i> 'anhu	Şuheybü'l- Rūmī <i>raḍiya'llāhu</i> 'anhu	'Abdu'llāh bin Yezīdü'l- Enṣāriyyü'l- Ḥaṭemī <i>raḍiya'llāhu</i> 'anhu	Ebühu Yezīd bin Zeydū'l- Enṣārī <i>raḍiya'llāhu</i> 'anhu
--	--	---	---

Bābü'd-dāl _____ **2** _____

Temīmü'd-
Dārī
raḍiya'llāhu
'*anhu*

Mu'āz bin
Cebel

Bābü'z-zāl _____ **3** _____

'Abbās bin
'Abdu'l-
Muṭṭalib
raḍiya'llāhu
'*anhu*

Hüzeyfetu'l-
Yamānī
raḍiya'llāhu
'*anhu*

Hüseylü²⁸l-
Yamānī
raḍiya'llāhu
'*anhu*

Bābü'r-rā' _____ **3** _____

Ümmü'l-
mü'minīn
Ümmü
Seleme Hind
raḍiya'llāhu
'*anhā*

Ebū Seleme
'Abdu'llāh
raḍiya'llāhu
'*anhu*

'Abdu'llāh
'Amrū binü'l-
'Āṣu
raḍiya'llāhu
'*anhu*

Bābü'z-zāy _____ **1** _____

Ebū Bekr
Baḳī' bin
Ḥāriṣ

Bābü's-sīn _____ **4** _____

'Ammār bin
Yāsir
raḍiya'llāhu
'*anhu*

Ebūhu Yasir
bin 'Amir
raḍiya'llāhu
'*anhu*

Ümmehü
Sümeyye
raḍiya'llāhu
'*anhā*²⁹

Büreydetü'l-
Eslemī
raḍiya'llāhu
'*anhu*

Bābü'ş-şīn _____ **2** _____

Zeyd bin
Ḥālīd
raḍiya'llāhu
'*anhu*

Zeyd bin
Şābit
raḍiya'llāhu
'*anhu*

²⁸ Hüseyl] Ḥaşmel M2

²⁹ 'anhā] 'anhu M2

Bābü'ş-şīn _____ **4** _____

‘Ubādet binü’ş-Şāmit <i>raḍiya’llāhu</i> <i>ta ‘ālā ‘anhu</i>	Eḡūhu Üveys <i>raḍiya’llāhu</i> <i>‘anhu</i>	Üsāme bin Zeyd <i>raḍiya’llāhu</i> <i>‘anhu</i> ³⁰	Ebū Üsāme bin Zeyd bin Ḥāriṣe <i>raḍiya’llāhu</i> <i>‘anhu</i>
--	---	--	--

Bābü’z-zād _____ **3** _____

Ebū Şüreyhü’l- Ḥuzā’ī <i>raḍiya’llāhu</i> <i>‘anhu</i>	Ḥabbāb binü’l-Ertt <i>raḍiya’llāhu</i> <i>‘anhu</i>	‘Osmān bin Ebī’l-‘Aş <i>raḍiya’llāhu</i> <i>‘anhu</i>
--	--	--

Bābü’t-tā’ _____ **2** _____

Mu‘ammer bin ‘Abdu’llah <i>raḍiya’llāhu</i> <i>‘anhu</i>	Ebū Mālik Ka‘bu’l-Eş‘arī <i>raḍiya’llāhu</i> <i>‘anhu</i>
--	--

Bābü’z-zā’ _____ **2** _____

Talḥa bin ‘Ubeyu’llāh <i>raḍiya’llāhu</i> <i>‘anhu</i>	Talḥatu’t- talḥāt <i>raḍiya’llāhu</i> <i>‘anhu</i>
---	---

Bābü’l-‘ayn _____ **5** _____

Faḏl bin ‘Abbās <i>raḍiya’llāhu</i> <i>‘anhu</i> ³¹	‘Amrū binü’l- ‘Aş <i>raḍiya’llāhu</i> <i>‘anhu</i>	‘Abdu’llāh bin Ca‘fer <i>raḍiya’llāhu</i> <i>‘anhu</i>	Zübeyr binü’l- ‘Avvām <i>raḍiya’llāhu</i> <i>‘anhu</i> ³²	Ebūhu ‘Avvām <i>raḍiya’llāhu</i> <i>‘anhu</i>
---	---	---	---	--

³⁰ ‘anhā] ‘anhumā M2³¹ ‘anhu] ‘anhumā M2³² ‘anhu] ‘anhumā M2

Bābü'l-ğayn _____ **5** _____

Ḥakem bin ‘Ömeyr <i>raḍiya’llāhu</i> ‘anhu ³³	Ebū’d-derdā’ ‘Uveymir <i>raḍiya’llāhu</i> ‘anhu	Ümmehü Ḥayret <i>raḍiya’llāhu</i> ‘anhā	Esmā’ bint-i Ebī Bekr <i>raḍiya’llāhu</i> ‘anhā ³⁴	Ebīhā ‘Abdu’llāh bin Zübeyr <i>raḍiya’llāhu</i> ‘anhu ³⁵
---	--	--	--	---

Bābü'l-fā’ _____ **2** _____

Ümmü Hānī Fāḥite bint-i Ebī Ṭālib <i>raḍiya’llāhu</i> ta ‘ālā ‘anhā	Berā’ bin ‘Āzib <i>raḍiya’llāhu</i> ta ‘ālā ‘anhu
---	--

Bābü'l-kāf _____ **5** _____

‘İrbāz bin Sāriyet <i>raḍiya’llāhu</i> ‘anhu	Ümmü’l- mü’ minīn Cüveyriyye <i>raḍiya’llāhu</i> ‘anhā	Tāriq bin Eşyem <i>raḍiya’llāhu</i> ‘anhu	Ka’b bin ‘Ucre <i>raḍiya’llāhu</i> ‘anhu	Meymūn bin Sinbāz ³⁶ <i>raḍiya’llāhu</i> ta ‘ālā ‘anhu
---	--	--	---	--

Bābü'l-kāf _____ **3** _____

Sa’īd ³⁷ bin Zeyd <i>raḍiya’llāhu</i> ‘anhu	‘Udeyy bin Ḥātem ³⁸ <i>raḍiya’llāhu</i> ta ‘ālā ‘anhu	Meyseretü’l- Fecr <i>raḍiya’llāhu</i> ta ‘ālā ‘anhu
---	---	--

Bābü'l-lām _____ **2** _____

‘Uḳbe bin ‘Amirü’l- Cehnī <i>raḍiya’llāhu</i> ‘anhu	Ma’ḳıl bin Yesār <i>raḍiya’llāhu</i> ta ‘ālā ‘anhu
---	---

³³ ‘anhu] ‘anhumā M2³⁴ ‘anhā] ‘anhumā M2³⁵ ‘anhu] ‘anhum M2³⁶ Sinbāz] Sinbād M2³⁷ Sa’īd] Sa’d M2³⁸ Ḥātem] Ḥātem M2

Bābü'l-mīm _____ 5 _____

Ebū Mes'ūd 'Uḳbe bin 'Amrū'l- Enṣārī <i>raḍiya'llāhu</i> 'anhu	Seleme binū'l-Ekva' <i>raḍiya'llāhu</i> 'anhu	Ebū Eyyūb Ḥālīd bin Zeydū'l- Enṣārī <i>raḍiya'llāhu</i> 'anhu	Ḥavle ³⁹ bint-i Ḥakīm ⁴⁰ <i>raḍiya'llāhu</i> <i>ta'ālā 'anhā</i>	Ümmü'l- mü'minīn Ümmü Ḥabībe <i>raḍiya'llāhu</i> <i>ta'ālā 'anhā</i>
---	--	--	---	---

Bābü'n-nūn _____ 5 _____

Ümmü Ḥarām bint-i Milḥān <i>raḍiya'llāhu</i> <i>ta'ālā 'anhā</i>	Ümmü'l- mü'minīn Ḥafsa bint-i 'Ömer <i>raḍiya'llāhu</i> <i>ta'ālā 'anhā</i>	'Osmān bin Maẓ'ūn <i>raḍiya'llāhu</i> 'anhā	Ḥabīb bin Veheb <i>raḍiya'llāhu</i> <i>ta'ālā 'anhu</i>	Ḥunaysū's- Sehmiyy <i>raḍiya'llāhu</i> 'anhu
---	--	--	--	---

Bābü'l-vāv _____ 2 _____

Ḥanzale'l- Üseydī <i>raḍiya'llāhu</i> <i>ta'ālā 'anhu</i>	Abbu'llāh bin Ebī Evfī <i>raḍiya'llāhu</i> <i>ta'ālā 'anhu</i>
--	---

Bābü'l-hā' _____ 5 _____

Emīrū'l- mü'minīn Mu'āviye bin Ebī Süfyān <i>raḍiya'llāhu</i> 'anhu	Cerīrū'l-Beclī <i>raḍiya'llāhu</i> 'anhu	Muğīre bin Şu'be <i>raḍiya'llāhu</i> <i>ta'ālā 'anhu</i>	Ebū Umāme bin Sehl <i>raḍiya'llāhu</i> 'anhu ⁴¹	Ebūhu Sehl bin Ḥuneyf <i>raḍiya'llāhu</i> 'anhu
--	--	---	---	--

Bābü'l-lām ve'l-elif _____ 9 _____

'Abdu'r- rahmān bin Semre <i>raḍiya'llāhu</i> <i>ta'ālā 'anhu</i>	Ebū Merşedü'l- Ġinvī <i>raḍiya'llāhu</i> 'anhu	Ḥālīd binū'l- Velīd <i>raḍiya'llāhu</i> 'anhu
Ebū 'Ubeydetü'l- Cerrāḥ <i>raḍiya'llāhu</i> 'anhu	'Abdu'llāh bin Büser <i>raḍiya'llāhu</i> 'anhu	Ebū Ṭalḥa <i>raḍiya'llāhu</i> 'anhu

³⁹ Ḥavle] Ḥavlet M2⁴⁰ Ḥakīm] Ḥakem⁴¹ ⁴¹ 'anhu] 'anhumā M2

Miḳdād bin	Zeyneb bint-i	Maḥmūd bin
Esved	Ebī Seleme	Süleymān
<i>raḍiya'llāhu</i>	<i>raḍiya'llāhu</i>	<i>raḍiya'llāhu</i>
'anhu	'anhā	'anhu

Bābü'l-yā' _____ 3 _____

Übeyy bin	Zeyd bin	'Abdu'llāh
Ka'b	Erkam	bin Selām
<i>raḍiya'llāhu</i>	<i>raḍiya'llāhu</i>	<i>raḍiya'llāhu</i>
<i>ta'ālā 'anhu</i>	<i>ta'ālā 'anhu</i>	<i>ta'ālā 'anhu</i>

Yekūn nefer 118⁴²

⁴² 112] 118 M2

BİRİNCİ BÖLÜM

İNCELEME

1.1. YAZIM ÖZELLİKLERİ

Zühürü'l-Ârifîn fî Yevmi'd-dîn'nin nüshalarından M1 nüshası güzel bir nesih hatla, M2 nüshası ise nestalik hatla kaleme alınmış ve konu başlıkları kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Eserin ilk nüshası H. 1058 (M. 1647) yılında istinsah edilmiştir yani eser, Eski Anadolu Türkçesinden Klasik Osmanlıcaya geçiş dönemi eseridir ancak genel olarak Eski Anadolu Türkçesinin yazılış özelliklerini yansıtmaktadır.

Dönemin diğer metinlerinde olduğu gibi yazmada da istikrarlı bir imla özelliğinden bahsetmek mümkün değildir. Eserde Eski Anadolu Türkçesinde olduğu gibi (Mansuroğlu, 1998: 249-250), Arap-Fars yazı dili geleneğiyle Uygur yazı dili geleneğinden gelen özellikler bir arada bulunmaktadır.

Eski Uygur imlasının eserdeki yansımaları şunlardır:

Kelimelerin bazılarında her ünlü gösterilmiştir: *oğul* /اوغول/ M1/233b/10, *uyanup* /ويانوب/ M1/95b/10, *yöriyüp* /يوريبوب/ M1/95b/14, *iki* /يكي/ M1/174a/4, *gündüzi* /كوندوزي/ M1/136a/11k

Kalın sıradan bazı kelimelerde /ş/ ünsüzü için sin “س” harfi tercih edilmiştir: *kasık* /قاسق/ M1/180a/14, *sancağ* /سنجاق/ M1/240a/12k

Metinde sadece bir kelimedede, η sesi için نک grubu da kullanılmıştır: Tanrı /تنكري/ M1/162a/2

Bazı ekler, tabandan ayrı yazılmıştır: *sivāk÷suz* /سواک سوز/ M1/119a/8, *buluş-salar* /بولوش سالر/ M1/24b/5...

Zühürü'l-Ârifîn fî Yevmi'd-dîn'de Arap-Fars yazı geleneğinin özellikleri daha baskındır. Bu özellikler ise aşağıdaki gibidir:

Kelimelerdeki her ünlü gösterilmemiştir: *kılsalar* /قلسالر/ M1/20b/4, *degüllerdür* /دگلردر/ M1/105a/6, *yëgrekdür* /يگرکدر/ M1/236b/13...

/ŋ/ ünsüzü, yalnızca kef (ك) veya üç noktalı kef (ڭ) ile karşılanmıştır: *baŋa* /بغا/ M1/112b/7, *deŋlü* /دڭلو/ M1/141a/17, *aŋlayup* /اڭلايوب/ M1/89b/1, *diŋlemek* /دڭلمك/ M1/164a/16, *beŋzer* /بڭزر/ M1/58a/3...

Kalın sıradan birkaç /s/ ünsüzü için “ص” harfi kullanılmıştır: *şoŋra* صكره M1/59b/17, *şağ* صاغ M1/140a/7, *şol* صول M1/179b/13, *şanup* صائوب M1/151b/7, *şaklar* صقلر M1/155a/11...

/ç/ ve /p/ ünsüzleri, Fars alfabesinde bulunan “چ” ve “پ” harfleri ile yazılmıştır: *içerü* ايچرو M1/30b/11, *içine* ايچنه M1/190a/8, *çalup* چالوب M1/41a/4, *çeküp* چکوب M1/218b/3, *kapup* قاپوب M1/104a/4, *kapu* قپو M1/205b/4, *toprak* طپراق M1/99a/6, *koparup* قوپاروب M1/132a/7, *parmağa* پرماغنه M1/158b/10...

1.1.1. Ünlülerin Yazılışı

Zühürü'l-Ârifîn fî Yevmi'd-dîn'de Türkçe kelimelerdeki ünlüler bazen hareke ile, çoğunlukla da elif (l), vav (و), he (ه) ve ye (ی) harfleri ile karşılanmıştır. M2 nüshasındaki harekeli kelimeler, M1 nüshasından daha çoktur.

Yuvarlık ünlüler (o,ö;u,ü) ; vav (و) harfi ile gösterilirken bazen de bu sesler için ötre (ُ) veya ötreli vav (ُ) kullanılmıştır.

Düz ve geniş ünlüler (a , e), elif (l) ve güzel h (ه) harfi ile belirtilmiştir. Son seste güzel h (ه) tercih edilmiştir.

Düz, dar ünlüler (ı , i) ise tek harfle (ی) gösterilmiştir.

Aşağıda bütün ünlüler tek tek ele alınarak metinde yazıldığı biçim belirtilmeye çalışılmıştır.

“A” Ünlüsünün Yazılışı

1. Ön Seste

“A” ünlüsü ön seste ya ‘elif’ (l) ya da ‘medli elif’ (l̤) harfiyle yazılmıştır:

‘elif’ (l) ile yazılanlar		‘medli elif’ (l̤) ile yazılanlar	
اچوق	açuk M1/145b/2	اچوب	açup M1/16b/17
اچاچ	ağaç M1/99a/8	اچاچ	ağaç M1/192a/12
اخشام	ağşam M1/76a/8	آلدی	aldı M1/16a/11
انوك	anuş M1/52a/1	آز	az M1/215b/1
اراسی	arası M1/174b/15	آدلو	adlu M1/35b/2
اردنجه	ardınca M1/51b/7	آی	ay M1/53b/9
اغزده	ağızda M1/195b/17	آلتی	altı M1/135a/15
ارمغان	armağan M1/226b/13	آرتورر	arturır M1/167b/1
اياغ	ayağ M1/31b/5	آتاسنه	atasına M1/199a/16

اڭماق aŋmaq M1/108b/11 آكا aŋa M1/192b/5

2. İç Seste

“A” ünlüsü iç seste, ya sadece bir ‘elif’ (l) ile ya da herhangi bir işaret, harf kullanılmadan karşılanmıştır:

‘elif’ (l) ile yazılanlar	harekesiz, harfsiz kullanımlar
باغشلادى bağışladı M1/204/5	صقال şaḳal M1/174a/17
باشلادى başladı M1/23a/10	قره ḳara M1/10a/11
باقر baḳar M1/193a/15	قناتلو ḳanatlu M1/160b/1
صاتكوز şatınuz M1/206a/13	قناتلونك ḳanatlunıḡ M1/161a/1
طاینوب ṭayanup M1/95a/17	قنده ḳanda M1/113b/11
طرامق ṭaramaḳ M1/186a/5	قنقى ḳanḳı M1/137b/15
اوغراديلر uḡradılar M1/256b/15	یلان yalan M1/73a/17
یاره yara M1/153a/6	طشره ṭaşra M1/240a/15

3. Son Seste

“A” ünlüsü son seste, genelde ‘güzel h’ (e) ile yazılmıştır:

‘güzel he’ (e) harfi ile yazılanlar	
ارقه arḳa M1/150b/14	طشره ṭaşra M1/54a/4
انلره anlara M1/174b/4	طورمه ṭurma M1/4a/1
اردنجه ardınca M1/51b/7	صكره şoṅra M1/31b/3
قاتنده ḳatında M1/147b/9	یوخسه yoḥsa M1/111a/11
قنده ḳanda M1/203b/13	یاره yara M1/153a/7

Bazen de ‘elif’ (l) ile karşılanmıştır:

‘elif’ (l) ile yazılanlar	
اشغا aşıḡa M1/31b/12	
بكا baḳa M1/157a/10	
صكره یا şoṅraya M1/142a/11	

“E” Ünlüsünün Yazılışı

1. Ön Seste

“E” ünlüsü ön seste genellikle ‘elif’ (l) ile yazılmıştır:

‘elif’ (l) ile yazılanlar	
اڭلنمك eḡlenmek M1/186a/3	اریدر eridür M1/94b/1
اڭسوك eksük M1/36a/1	اوه eve M1/236a/13
اڭمك ekmek M2/35a	ایلدی eyledi M1/253a

النه eline M1/92b/13 ايو eyü M1/41b/9

Bazen de “e” ünlüsü ön seste üstünlü elif (ا) ile gösterilmiştir:

“üstünlü elif” (ا) ile yazılanlar

أسن esen M1/213b/13
أللی elli M1/56a/2

2. İç Seste

“E” ünlüsü için iç seste genellikle herhangi bir işaret kullanılmamıştır:

بك	ben M1/185a/13	كركدر	gerekdür M1/216a/11
بگز	benzer M1/47a/14	استر	ister M1/177a/1
دكل	degül M1/98a/2	اشلنن	işlenen M1/138a/7
دوه	deve M1/177b/6	كندو	kendü M1/222b/6
كلمكه	gelmege M1/244a/14	سورم	severem M1/141a/9

Metinde bu ses için üstün (و) işaretinin tercih edildiği de görülmektedir:

گديجكلره kedicüklere M1/61b/7
و ve M1/74a/17
ديوشورمكي divşürmegi M1/82b/10

3. Son Seste

“E” ünlüsü son seste ‘güzel h’ (ه) ile karşılanmıştır:

كيجه	gice M1/20b/6	نسنه	nesne M1/95a/3
نيجه	nice M1/34b/5	كمسه	kimse M1/221b/14
بيله	bile M1/37a/15	اوزره	üzre M1/223a/15
ايله	eyle M1/204b/7	كوره	göre M1/18a/13
بويله	böyle M1/74b/10	صرچه	serçe M1/180a/6
ينه	yine M1/78b/14	ايوجه	eyüce M1/143b/17

Metinde geçen bazı kelimelerde kelimenin kök veya gövdesinin son sesinde bulunan “e” ünlüsü, kelime ek aldığı durumlarda bazen gösterilmemiştir⁴³:

بويلجه	böylece M1/36b/8	بيلجه	bilece M1/86b/3
كمسنك	kimsenün M1/62a/17	سويلگوز	söyleñüz M1/76b/9

⁴³Diğer ekleri aldığı anda “e” ünlüsünün yazıldığı görülmektedir: “نسنه ده” kimseden M1/31a/7, “نسنه نه” nesnede M1/163b/3, “ايله در” iledür M1/1003a/3 vb.

“ı” ve “i” Ünlülerinin Yazılışı

“ı” ve “i” ünlülerinin yazılışı farklı olmadığından, her ikisi de aynı başlık altında değerlendirilebilir:

1. Ön Seste

Ön seste “ı” ve “i” ünlülerini karşılamak üzere “elif” (ل) veya “elif+ye” (لي) kullanılmıştır:

“elif” (ل) ile yazılanlar		“elif+ye” (لي) ile yazılanlar	
اراغ	ırağ M1/171b/1	ايراغ	ırağ M1/76b/15
ارماغنك	ırmağınuğ M1/192b/7	ایشین	işin M1/234b/4
اسیدر	ıssıdur M1/181a/9	ایکی	iki M1/4b/8
امدی	imdi M2/14b/2	ایمدی	imdi M1/17b/5
ارغادی	ırğadı M1/187a/15	ایرغادی	ırğadı M2/106b/12
انانوب	inanup M1/15b/15	ایریشوب	irişüp M1/93b/4
انجنوب	incinüp M1/55a/13	ایچون	içün M1/64a/14

2. İç Seste

İç seste “ı” ve “i” ünlüleri ya “ye” (ي) harfiyle yazılmıştır ya da işaretlenmemiştir:

“ye” (ي) ile yazılanlar		işaretsiz kullanımlar	
قارین	qarın M1/108a/7	اچق	açık M1/8a/8
قیز	kız M1/16a/14	قرق	qırq M1/92a/2
قلیچ	kılıç M1/153a/11	کسلوب	kesilüp M1/144b/8
اشیدوب	işidüp M1/198a/13	کشی	kişi M1/144a/4
یقین	yakın M1/54a/2	قللو	kıllu M1/152b/4
یارین	yarın M1/79b/9	سکز	sekiz M1/12b/5
ییل	yıl M1/214a/2	یکت	yigit M1/255a/5

“ı” ve “i” ünlüleri nadir olarak esre (ة) ile karşılanmıştır:

ییشوب	yetişüp M1/63b/17
-------	-------------------

Alıntı kelimelerdeki uzun “i” sesleri daha çok bu şekilde belirtilmiştir:

دین	dīn M1/195a/2	هیچ	hīç M1/225b/1
یقین	yāqīn M1/205b/13	زیرا	zīrā M1/236a/14
عظیم	‘azīm M1/103b/16	تیز	tīz M1/94b/3

3. Son Seste

Son seste “ı” ve “i” ünlüleri ise daima “ye” (ي) harfiyle gösterilmiştir:

“ye” (ي) ile yazılanlar

بري	biri M1/128b/7	يَصَى	yaşşı M1/74a/17
دري	diri M1/173b/5	شمدي	şimdi M1/12a/1
کبي	gibi M1/179b/5	تتکری	Tağrı M1/131a/8
اللي	elli M1/56a/1	يکرمي	yigirmi M1/6b/6

“U” ve “Ü” Ünlülerinin Yazılışı

Yazılış özellikleri aynı olduğu için “u” ve “ü” ünlülerini de aynı başlık altında değerlendirmek mümkündür:

1. Ön Seste

Ön seste “u” ve “ü” ünlülerini karşılamak üzere genelde “elif+vav” (و) kullanılmıştır:

“elif+vav” (و) ile yazılanlar

اوچار	uçar M1/160b/1	اوياندى	uyandı M1/257a/11
اوغرامغه	uğramağa M1/21a/4	اوچ	üç M1/12b/5
اوزون	uzun M1/190b/12	اوستنده	üstinde M1/91b/8
اولاش سه	ulaşsa M1/199a/16	اورکوب	ürküp M1/212a/11
اوردى	urdu M1/212a/11	اوزه	üzre M1/5b/15

“U” sesi için sadece “elif”in (ل) yazıldığı bir kelimeyle de karşılaşmıştır:

ايويجي	uyuyıcı M1/159b/13
--------	--------------------

2. İç Seste

İç seste yer alan “u” ve “ü” ünlüleri çoğu zaman bir “vav” (و) ile, bazen de herhangi bir işaret kullanılmadan yazılmıştır:

“vav” (و) ile yazılanlar		işaretsiz kullanımlar	
ارتوق	artuḵ M1/113b/2	دکل	degül M1/41b/17
قول	ḵul M1/51a/3	اکسک	eksük M1/79a/10
اوغول	oḡul M1/233b/10	اولم	ölüm M1/63b/15
اوتودیلر	oturdılar M1/39b/5		
قورتاردی	ḵurtardı M1/89a/5		
بلدوریم	bildüreyim M1/112a/6		
دموردن	demürden M1/15a/16		
کتوردی	getürdi M1/182b/6		
کوزل	güzel M1/152b/4		

“u” ve “ü” ünlülerinin iç seste nadir olarak ya ötreli vav (ُ) ya da sadece ötre (ُ) ile karşılandığı da görülür:

ötreli vav (و) ile yazılan	ötre (و) ile yazılanlar
ديوشورمهكە divşürmege M1/66a/17	كوكُل göñül M1/146a/8
	ألدُرر öldürür M1/146a/8
	صوق şovuk M1/94b/2

3. Son Seste

Son seste “u” ve “ü” ünlüleri düzenli olarak “vav” (و) harfî ile gösterilmiştir:

آيرو ayru M1/156b/11	كيرو girü M1/101b/4
درلو dürlü M1/75a/16	گيزلو gizlü M1/32a/8
دگلو deñlü M1/141a/17	صو şu M1/114b/15
قاپو kapu M1/14a/7	ايچرو içerü M1/141b/12
کندو kendü M1/142a/14	ايو eyü M1/140a/9
قرشو qarşu M1/83b/3	اويخو uyhu M1/95a/14

Son seste “u” ve “ü” ünlüleri için bazen de “ötreli vav” (و) ile kullanılmıştır:

صو şu M1/94b/2	أيو eyü M1/96b/16
----------------	-------------------

“O” ve “Ö” Ünlülerinin Yazılışı

Metinde yazılış özellikleri aynı olan “o” ve “ö” ünlüleri de tek başlık altında incelenmiştir:

1. Ön seste

Ön seste “o” ve “ö” ünlülerini karşılamak üzere genelde “elif+vav” (و) bazen de sadece “elif” (ل) tercih edilmiştir:

“elif+vav” (و) ile yazılanlar

اول ol M1/2b/3	اوغلان oğlan M1/84a/4
اون on M1/6b/7	اورتوب örtüp M1/31a/2
اورتا orta M1/33b/3	اوبر öbür M1/120b/10
اوتوز otuz M1/60a/10	اولنجه ölince M1/170a/17
اوليچق olıcağ M1/173b/10	اوقيماق okımağ M1/170b/6
اوتورur oturur M1/76a/4	اوکرنوب ögrenüp M1/195b/8

“o” ve “ö” ünlülerinin ön seste çok nadir olarak ya sadece elif (ل) ya da elif+ötreli vav (و) kullanıldıkları da görülür:

“elif” (ل) ile yazılan	“elif+ötreli vav” (و) ile yazılan
اپوب öpüp M1/160a/10	اوده مک ödemek M1/76a/10

2. İç ve son seste

Türkçe kelimelerin ilk hecesinin dışında bulunmayan “o” ve “ö” ünlüleri, iç seste genel olarak “vav” (و) harfi ile gösterilmiştir:

“vav” (و) ile yazılanlar

چوق	çok M1/25a/10	بويله	böyle M1/10a/17
صقوب	şokup M1/37b/1	كوك	gök M1/10b/2
قوديلر	kodılar M1/66b/2	كوكچك	gökçek M1/19a/4
بوزر	bozar M1/145a/8	دوكلدی	döküldi M1/40a/3
طولدورر	toldurur M1/149a/11	سوز	söz M1/88b/6
طوغرولق	toğruluk M1/181a/15	دورت	dört M1/114a/17
قولاي	kolay M1/251a/15	دونوب	dönüp M1/188b/7

Bazen “o” ve “ö” ünlülerinin iç seste ya ötre (ُ) kullanıldıkları ya da işaretlenmedikleri de görülür:

ötre (ُ) ile yazılanlar		işaretsiz kullanımlar	
سُيْلِيَّه	söyleyene M1/89b/3	درت	dört M1/207a/2
شِيلَه	şöyle M1/173b/17	سيلك	söyleş M1/19b/3
گُتُورب	götürüp M1/14a/1		

“o” ve “ö” ünlüleri çok nadir olarak ötreli vav (ُ) ile karşılanmıştır:

zammeli var (ُ) ile yazılan

قورُقب	korqub M1/161a/17
--------	-------------------

Uzun Ünlülerin Yazılışı

Zühri’l-Ârifîn fi Yevmi’d-dîn’de geçen Arapça ve Farsça kelimelerdeki uzunluklar, med harfleriyle (ى , و , ا) düzenli bir şekilde gösterilmiştir:

اماده	āmāde M1/3b/2	قيامت	қыāmet M1/82b/15
ارام	ārām M1/3b/4	باد	bād M1/112a/7
ناكاه	nāgāh M1/30b/14	دلبرانہ	dilberāne M1/153a/12
انجام	encām M1/42a/12	محاربہ	muḥārebe M1/153a/13
مشهور	meşhūr M1/42b/6	موجودات	mevcūdāt M1/195a/12
عدالت	‘adālet M1/105b/b	سردار	serdār M1/233a/3

Türkçe kelimelerdeki uzun ünlülere gelince, Türk dili aslî (birincil) uzun ünlülerin varlığı, 19. yüzyılın ortalarından itibaren tartışılmaya başlanmıştır. Ancak, en eski yazılı belgelerden başlayarak bütün lehçe ve ağızlardaki uzun ünlülerin tespiti kolay olmamıştır. Bugün için Eski Türkçe döneminde aslî uzun ünlülerin var olduğu ve bu uzunlukların

günümüz Türk lehçelerinin bazılarında korunduğu artık kabul edilmesi gereken bir gerçektir (Tekin, 1995: 7-8). Türkiye Türkçesinin tarihî gelişimi açısından ise Ana Türkçedeki birincil uzun ünlülerin Eski Anadolu Türkçesinden günümüze doğru kısaldığı gibi genel bir kanaat vardır (Eminoğlu, 2008: 69). Daha önce belirtildiği gibi üzerinde çalışılan metin, ünlülerin yazılışı hususunda tutarlı bir imlaya sahip değildir. Dolayısıyla *Zührü'l-Ârifin fî Yevmi'd-dîn*'de geçen Türkçe kelimelerdeki uzunlukları tespit etmek mümkün olmamaktadır. Yine de bir fikir vermesi açısından, konu üzerinde büyük mesaisi olan Talat Tekin ile Zeynep Korkmaz'ın uzun ünlülü kabul ettikleri kelimeler⁴⁴ arasında yer alıp metnimizde de *hurûf-ı med* ile yazılmış kelimeleri aşağıda listelemeyi uygun buluyoruz:

از	az M1/8a/8	طاش	taş M1/44a/9
اد	ad M1/67a/9	بی	yi- M1/54a/13
آچ	aç M1/77b/17	باش	baş M1/55a/9
اق	aķ M1/132a/6	اول	ol- M1/74b/8
اڭ	aŋ- M1/167a/6	سوز	söz M1/158b/5
اوچ	üç M1/12b/5	صو	şu M1/166b/6
کجه	gice M1/13a/16	کوک	gök M1/174b/15
دیدی	(di-) dēdi M1/17a/3	دوش	düş- M1/186a/7
طوت	tūt- M1/19b/1	دون	dön- M1/201a/12
وار	var M1/19b/3	ایکی	iki M1/207a/16
یوز	yüz (sayı) M1/24b/9	اور	ur- M1/212a/11
صول	şol M1/28b/4	ویر	vēr- M1/229a/10
اون	on M1/36a/1	طاغ	tağ M1/256b/15

1.1.2. Ünsüzlerin Yazılışı

Dönemin diğer eserlerinde olduğu gibi *Zührü'l-Ârifin fî Yevmi'd-dîn*'de de ünsüzlerin yazılışı, ünlülerin yazılışına kıyasla daha tutarlıdır. Türkçedeki “p, ç, g, ŋ” fonemlerini karşılayacak harfler Arap alfabesinde bulunmadığı için, bu sesleri karşılamak üzere kimi zaman Arap alfabesindeki (ك, ج, ب) harfleri kullanılmıştır. Bu seslerin genellikle (ب, ج, ك) harfleri ile, bazen de Fars imlası etkisiyle (پ, چ, گ) harfleriyle karşılanması yazıda ikilik meydana getirmiştir. Yine Arap yazısında birbirine yakın olan bazı ünsüzler ([ط, د], [ص, ث], [ت, د, ط]) birtakım kelimelerde düzensiz olarak birbiri yerine kullanılmıştır. Bu

⁴⁴ Söz konusu kelimeler için bk. Talat TEKİN, *Türk Dillerinde Birincil Uzun Ünlüler*, Kültür Bakanlığı, Simurg Yayınları. Ankara, 1995, 171-186; Zeynep KORKMAZ, “Eski Anadolu Türkçesinde Aslî Ünlü (Vokal) Uzunlukları”, *Türk Dili Üzerine Araştırmalar*, TDK Yay., Ankara, 1995, Cilt: 1, 448-456.

durum ünsüzlerin imlasını da zora sokmuştur. Aşağıda söz konusu ünsüzlerin durumları ayrı ayrı ele alınmıştır.

“ç” Ünsüzünün Yazılışı

Metnimizde “ç” ünsüzü kuralsız bir şekilde, bazen “cim” (ج) bazen de (çim) (چ) harfi ile yazılmıştır:

“cim” (ج) harfiyle yazılanlar	“çim” (چ) harfiyle yazılanlar
آجي ويردي açıverdi M1/116a/14	اچوب açup M1/30b/10
صاچ saç M1/132b/1	ايچرو içerü M1/30b/11
	قچن kaçan M1/44b/5
	اوچ üç M1/53b/6
	نيچون niçün M1/134b/5
	بيچاق bıçak M1/179b/5

Aynı kelimenin hem cim (ج) hem de çim (چ) yazıldığı da görülür:

اغاچ ağaç M1/203a/10	اغاچلره ağaçlara M1/152a
كوكچك gökçek M1/154b/17	كوكچك gökçek M1/215a/8
قيلچ kılıç M1/234a/13	قيلچ kılıç M1/83b/4

“p” Ünsüzünün Yazılışı

Zühürü’l- ‘Ârifîn fî Yevmi’ d-dîn’de “p” ünsüzü belli bir kurala bağlı olmaksızın, çoğu yerde “pe” (پ) bazen de “be” (ب) harfi ile gösterilmiştir:

“pe” (پ) harfiyle yazılanlar	“be” (ب) harfiyle yazılanlar
قاپو kapu M1/14a/7	قاپقاره kapkara M1/21b/9
قپلانمش kaplanmış M1/104b/12	پیشمیشنی pişmişini M1/204b/13
پارماق parmak M1/180a/10	هپ hep M1/205a/7
طپوق topuk M1/189a/4	چپلاق çıplak M1/206a/14
پشورسه pişürse M1/192a/14	
طپراق toprak M1/219b/9	

Zarf-fiil eki /-Up/ hemen her zaman “be” (ب) ile yazılmıştır:

طوتوب tutup M1/7a/1	دوشوب düşüp M1/22a/14
اويانوب uyanup M1/95b/10	گتورب getürüp M1/109b/14
قابوب kapup M1/104a/4	اوپوب öpüp M1/242b/15

“s” Ünsüzünün Yazılışı

Metnimizde kalın sıradan kelimelerde bulunan “s”, çoğu zaman sad (ص) bazen de sin (س) harfi ile yazılmıştır. Eklerde ve ince ünlülü kelimelerde ise sadece sin (س) kullanılmıştır:

sad (ص) harfiyle yazılanlar	sin (س) harfiyle yazılanlar
صقال şaḳal M1/174a/17	سڭا saḡa M1/29a/9
صاغ şaḡ M1/28b/4	استدى istedi M1/46b/17
صكره şoḡra M1/29b/4	اراسى arası M1/63b/3
صانوب şanup M1/54a/12	يوخسه yoḡsa M1/74b/8
صوق şovuk M1/94b/2	سوروب sürüp M1/126a/14
صو şu M1/94b/2	سكز sekiz M1/142b/
صقار şaḳlar M1/132a/9	كلسه gelse M1/219a/14
صاتجيدر şaticıdır M1/186b/14	
صاته şata M1/187a/13	
صول şol M1/193a/15	

“t” Ünsüzünün Yazılışı

Eski Türkçede ön ses durumundaki kalın ve ince sıradan “t”lerin bir kısmı Eski Anadolu Türkçesinde tonlulaşarak “d”ye dönüşmeye başlamıştır. Bunlardan ince ünlülü olanlar metnimizde düzenli olarak “dal” (د) ile yazılırken; kalın ünlülü olanlar bazen “dal” (د) bazen de “tı” (ط) ile belirtilmiştir:

دموردن demürden M1/15a/15	طورب tırup M1/23b/13
دكل degül M1/18a/2	طوغوب toḡup M1/28a/7
درلو dürlü M1/75a/16	طوتوب tutup M1/35a/15
دكلمك diḡlemek M1/164a/16	طاش taş M1/44a/9
دالنى dalını M1/164a/1	طوقنوب toḡınup M1/44a/10
ديلدی diledi M1/169a/7	طشره taşra M1/54a/4
دوكلور dökülür M1/186a/9	طاینوب tayanup M1/95a/17
دولنوب dolanup M1/254a/5	طولمش tölmiş M1/84b/8
ديبی dibi M1/257a/3	طتلودر tatludur M1/208b/4
دكلمش dikilmiş M1/257a/3	طاغ taḡ M1/256b/15

Ayrıca ön (ince) ünlülü Türkçe kelimelerde “t” sesi; kelime başı, kelime içi ve kelime sonunda düzenli olarak “t” (ت) ile yazılmıştır:

قوسترب gösterüp M1/34b/11	نتکیم nitekim M1/164a/13
اوستنده üstinde M1/40a/9	بت bit M1/186a/4
تك tek M1/91a/13	بتوروب bitürüp M1/192b/4

Art (kalın) ünlülü kelimelerin başında yer alan “t” ünsüzü - “Taḡrı” (تنكرى M1/131a/8) kelimesi dışında devamlı tı (ط) ile yazılmıştır:

طوغردى	toğırdı M1/46b/16	طورمق	tırmağ M1/144a/17
طار	tar M1/51b/6	طوتوب	tutup M1/153a/5
طشره	taşra M1/67a/14	طرنق	tırnağ M1/179b/9
طقوز	tokuz M1/78a/9	طتلودر	ıatludur M1/208b/4
طاغلر	tağlar M1/99a/7	طاش	taş M1/220a/14

Art (kalın) ünlülü kelimelerin ortasında ve sonunda ise her zaman te (ت) harfi tercih edilmiştir:

فاتنده	katında M1/50a/16	قنتلو	kanatlı M1/160b/2
التنده	altında M1/136a/3	التنجى	altıncı M1/184a/7
ارتورر	arturur M1/154b/17	ات	at M1/177b/5

“g” Ünsüzünün Yazılışı

Metinde “g” ünsüzü her zaman “kef” (ك) ile yazılmıştır:

كيجه	gice M1/13a/16	يكرک	yigrek M1/116b/3
کچر	geçer M1/51b/5	کوردم	gördüm M1/192a/1
کلدى	geldi M1/115b/8	اوکرنوب	öğrenüp M1/195b/8
کوکل	göñül M1/146a/8	بکنمیوب	begenmeyüp M1/228a/1
کوزل	güzel M1/152b/4	يکت	yigit M1/255a/5

“ğ” Ünsüzünün Yazılışı

Zühürü’l- ‘Ârifîn fî Yevmi’ d-dîn’de kelime içi veya sonundaki damak genizlisi için çoğu yerde “kef” (ك) veya üç noktalı “kef” (ڭ), bazen de nun ve kef (نك) kullanılmıştır:

“kef” (ك)	üç noktalı “kef” (ڭ)	nun kef (نك)
صكره	şoğra	benzer
	M1/10b/12	M1/47a/14
كلك	geldüğ	ağlayup
	M1/39b/15	M1/89b/1
انك	anuğ	ağmak
	M1/52a/10	M1/108b/11
دكلمك	diğlemek	bağ
	M1/164a/16	M1/112b/7
بيك	biğ	değlü
	M1/210a/2	M1/141a/17

1.1.3. Şeddenin Kullanışı

Arapça kelimelerde aynı sesin tekrarlandığını göstermek üzere kullanılan “şedde” (ّ) işareti, metinde ikiz ünsüz ihtiva eden bazı Türkçe sözcüklerin yazımında da kullanılmıştır:

Arapça kelimelerde	Türkçe kelimelerde
سُنَّتْ sünnet M1/72a/11	يَصَّى yaşşı M1/74a/17
حَقَّ ḥaḥḥ M1/90a/16	اَسِيدِر ıssıdur M1/181a/9
مَيَّسَّر müyesser M1/125b/14	

“Elli” kelimesinde ise hem lam (ل) harfi çift yazılmış hem de harfin üzerine şedde işareti konmuştur: اَلّٰى elli M1/133a/12

1.1.4. Hemzenin Kullanışı

Kelime içerisinde hemze genelde orijinal imlasına uygun olarak yazılmıştır:

رَأْفَتْدِر ra'fetdür M1/27a/14	مُؤْمِن mü'min M1/96a/6
قِرَاءَت kırā'at M1/46b/9	جِبْرَائِيل cebrā'îl M1/98a/7

Bazı kelimelerde ise hemze “y” (ى) ünsüzüne dönüşmüştür:

سَائِر > سَائِر sāyir M1/19b/1	صَائِم > صَائِم şāyim M1/85a/10
غَائِب > غَائِب ġayib M1/47b/10	قَائِم > قَائِم kāyim M1/136a/11

Farsça izāfet terkibi olduğunu belirtmek için hemzenin “y” (ى) ünsüzüne dönüştüğü de görülmektedir: اعداي دین > اعداي a'dā-yı dīn M1/44a/1

Farsça terkiplerinde ünlü olarak okunan güzel h (ه) yanında hemzenin (ه) esre (ه) işareti ile birlikte kullanılmıştır:

لَيْلَةٌ مَعْرَاجِدَه leyle-yi mi'rācda M1/31b/16	مَكَّةٌ مَكْرَمَةٌ Mekke-yi Mükerreme'de M1/162a/9
سُورَةٌ نُورِدَه sūre-yi nūrda M1/54b/15	خَانَةٌ مَنِيفَى ḥāne-yi münîfi M1/204b/1
مُجَادِلَةٌ شَدِيدَه mücādele-yi şedîde M1/158a/8	نَقْلَةٌ اَخْبَار nakale-yi aḥbār M1/208a/4

Farsça tamlamaların bazılarında da tamlanan konumundaki öge (birinci öge) Arapça aslına uygun bir biçimde hemzeli olarak yazılmıştır:

اِبْتِدَاءٌ اِسْلَامِدَه ibtidā-yı İslāmda M1/8a/7	اِثْنَاءٌ دَعَاكِدَه eşnā-yı du'aḥda M1/21a/8
اِجْرَاءٌ اَحْكَام icrā-yı aḥkām M1/16b/6	عِلْمَاءٌ دِينَ 'ulemā'-ı dīn M1/230b/16

Ayrıca metinde hemzenin (ء) esre (◌) işareti ile birlikte yükleme hâli eki olarak kullanıldığı da tespit edilmiştir:

نسنهء	nesneyi M1/14a/17	كريمهء	kerîmeyi M1/72b/7
كمنهء	kimesneyi M1/32a/14	كشىء	kişiyi M1/177b/16
شرعيهء	şer‘iyyeyi M1/37a/2	توبهء	tevbeyi M1/165b/15

1.1.5. Bitişik Yazılan Kelimeler

Zührü’l-‘Ârifîn fî Yevmi’d-dîn’de çoğu zaman ayrı yazıldığı hâlde yer yer bitişik yazılmış olan kelime ve edatlar da vardır. Bunlardan özellikle “içün” ve “ile” edatları birçok yerde ek gibi kullanılmıştır:

ايلمدوكيچون	eylemedügi-çün M1/20a/2	انكيچون	anuñ-içün M1/65a/15
اولداخي	ol-daḫı M1/22b/2	ضيافتيچون	ziyāfet-içün M1/70a/13
لسانيه	lisān-ıla M1/25b/9	اللهيچون	Allāh-içün M1/103a/8
يوزيله	yüz-ile M1/25a/2	نقدر	ne-kaçar M1/112b/1
سنكيچون	senün-içün M1/30a/11	كورمكيچون	görmek-içün M1/256a/10

1.1.6. Aynı Kelimenin Değişik Yazılması

Aynı kelimelerin metinde yer yer farklı biçimlerde yazıldığı görülmektedir. Bu durum yalnızca Türkçe kelimelerde değil, az sayıda Arapça ve Farsça kelimelerde de karşımıza çıkmaktadır:

ايراق	ıraq M1/34b/8	ايراغ	ıraq M1/76b/15
چوق	çok M1/51a/2	چوغ	çoğ M1/100a/9
شويله	şöyle M1/71a/2	شيله	şöyle M1/173b/17
دائما	dā’imā M1/27a/2	دايما	dāyimā M1/26a/13
فائيق	fā’iḳ M1/133b/15	فايق	fāyiḳ M1/177b/13
حاكسار	ḥāk-sār M1/2b/11	خاكسارك	ḥāk-sāruñ M1/214a/2

1.2. SES ÖZELLİKLERİ

1.2.1. Ses Düşmesi

Kelimelerin kullanımı veya işletimi sırasında ortaya çıkan ses düşmesi olayı metnimizde de sık sık görülmektedir. Ses düşmesi *Zühürü'l-Ârifîn fî Yevmi'd-dîn*'de dört farklı şekilde karşımıza çıkmaktadır: Ünlü düşmesi, ünsüz düşmesi, karşılaşan iki ünsüzden birinin düşmesi ve hece yutumu.

1.2.1.1. Ünlü Düşmesi

Vurgusuz orta hece ünlüsünün düşmesi, Türkçenin eski dönemlerinden beri devam eden bir ses olayıdır. Ünlü düşmesiyle birlikte kelimedede hece düşmesi meydana gelmiş olur. Metinde rastlanan, bazen kalıcı bazen de geçici olarak ifade edilebilecek ünlü düşmesiyle ilgili örneklerin bir kısmı şunlardır:

alını < alnı M1/10a/4

boyunuzu > boynuzı M1/143b/4

yalıñuz, yaluñuz > yalñuz M1/10b/1

ayıru > ayru M1/156b/11

ağızına < ağzına M1/46a/3

oğulum > oğlum M1/173b/5

uyuñu > uyñu M1/95a/14

burunım > burnım M1/224a/9

gögüsi > göğsi M1/131b/3

göñülüm > göñlüm M1/232a/2

1.2.1.2. Ünsüz Düşmesi

Zühürü'l-Ârifîn fî Yevmi'd-dîn'de ünsüz düşmesi olayı ünlü düşmesine göre daha az görülmektedir:

y > Ø

yınan- > inan- (inanup M1/15b/15, inanmañdur M1/15b/10)

yincü > incü (incüden M1/31b/17)

yırağ > ırağ (ırağdan M1/54b/3)

ķoy > ķo- (ķodılar M1/67a/9)

l > Ø

keltür- > getür- (getürdi M1/30a/10, M1/46b/4, getürüp M1/47b/9, getürmegi M1/69a/7, getürür M1/120a/17)

otur- > otur- (oturup M1/31a/5, Һazret daҺı anı yanına alup oturdılar M1/39b/4, oturdı M1/173a/9, otururlar M1/194b/14)

ğ/g > Ø

türlüg > dürlü (ol tuz yetmiş dürlü derde dermāndur M1/155a/16)

қапıғ > қапу (şafā geldiñ deyi қапуға қарсу geldi M1/198a/2)

қудуғ > қуы (ol қуыyı Yahūdīlerden altmış biñ dirheme şatun alup M1/30a/2)

kergek > gerek (Pes vacib olmayan seferüñ üzerine ikāmet terciħ olunmaq gerekdür M1/128a)

қаmuғ > қаму (uтанmaq cinsi һayrdur қамусı demekdür M1/93b/12)

b > Ø

bol- > ol- (pederi ‘Abbās’dan dört yıl muқaddem fevt olmışdur M1/156b/4, anlardan iki nūr vücūde gelüb cennet şebābınuñ seyyidleri olalar M1/40a/11)

r > Ø

birle > bile (ancaқ Bedr ve UҺud ғazālarında bile degüldi M1/50a/10)

er- > ir- > i- (bunları teberrük içün şaқlar-idüm M1/224a/8)

1.2.1.3. Ünsüz Tekleşmesi

Bazı Arapça kelimeler yalın halde iken ya da ünsüz ile başlayan bir ek aldıklarında sonlarındaki aynı cins çift ünsüz (şeddeli ünsüz) tekleşir. Bu kelimeler ünlü ile başlayan bir ek aldıklarında ise sonlarındaki ünsüz, aslına döner. Ölçünlü Türkiye Türkçesinde de görülen bu durumun *Zühürü’l-Ârifîn fî Yevmi’d-dîn*’de geçen örneklerinden bazıları şunlardır:

Һacc > Һac (seferden murād Һac ve ғazā gibi sefer-i vācib olmayup M1/127b/16)

Һаққ > Һақ (Һақ ta ‘ālā aҺa bir mertebede şavt-ı şedīd müyesser eylemiş idi M1/236b/7)

şerr > şer (ammā şer üzerine bed-du ‘āları tiz қabül olunur M1/71b/8)

1.2.1.4. Hece Yutumu

Özellikle benzer hecelerden birinin yutulması şeklinde görülen bu ses olayının metinde geçen bazı örnekleri şunlardır:

karında eş > karındaş (*yā ‘Alī sen benüm karındaşum ve ‘ammum oğlu ve ‘ilmüm vārişisin M1/39b/8*)

şimdiden > şimden (*bu haberi eşidüp şimden sonra oğlum yine diri olacak degüldür M1/173b/4*)

yok durur > yokdur (*men menākıb kıb-ı kerīmesine ġāyet ve nihayet yokdur M1/40a/17*)

1.2.2. Ses Türemesi

Türkçede seyrek görülen bu olay kelimeyi genişletir. Özellikle alıntı kelimeleri Türkçenin ses ve hece düzenine uydurmak için yapılır (Banguoğlu, 1998: 65). Ses türemesi olayı, metnimizde üç farklı şekilde görülmektedir: Ünlü türemesi, ünsüz türemesi, ünsüz ikizleşmesi

1.2.2.1. Ünlü Türemesi

Metnimizde ünlü türemesi, alıntı kelimelerde yer alan çift doruklu heceleri Türkçenin hece yapısına uydurmak için meydana gelmiştir.

Ecil > ecil (*ecilden M1/37b/4, ecilden M1/162b/7, ecilden M1/203b/4*)

aşl > aşıll (*aşıl M1/254a/2, aşıll M1/183a/13, aşıll M1/205b/5*)

şehir > şehir (*şehirde M1/139b/14, şehir M1/161a/15, şehirden M1/242/4*)

‘ilm > ‘ilim (*‘ilim taleb eyleyici kimesne melekler cinsi düşer M1/147a/8*)

1.2.2.2. Ünsüz İkizleşmesi

“Eski Anadolu Türkçesi, iç seste iki ünlü arasında kalan ünsüzlerin belki ifadeyi daha belirgin hale getirmek için birkaç kelimeye tekrarlandığı görülmektedir” (Köktekin, 2008: 70). Metnimizde ikizleşme örnekleri yok denecek kadar azdır.

ıssı “sıcak, sıcaklık” yaz zamānında şovukdur kış zamānında ıssıdur
M1/181a/8.

1.2.3. Ses Değişmeleri

1.2.3.1. Ünlü Değişmesi

-1. e-i / i-e Meselesi

Bu mesele oldukça karışıktır. Bunda yine kullanılan Arap alfabesinin Türkçe için yetersiz ünlü düzeneği ve yerleşmemiş imlâ sistemi büyük bir ektindir. Yazıda bu sesi gösteren herhangi bir işaretin bulunmaması, bu ünlünün varlığını tespit etmeyi güçleştiren en önemli sebeplerden birisidir (Erdem-Gül, 2006: 114). Türkçede i>e, e>i, i>è, e>è, è>e değişimleri görülmesi de bu meselesinin çözümünü zorlaştırmaktadır (Timurtaş, 1994:27).

“Eski Anadolu Türkçesi ve Osmanlıcada kök hecede e sesi için ع ‘ye yazılışı yaygındır. Türkologlar çoğunlukla, bugün Türkiye Türkçesinde e ile söylenip de EAT ve Eski Osmanlıcada ع ‘ye ile işaretlenmiş köklerde bir è görme eğilimindedirler” (Ceylan, 1991:160). Eski Anadolu Türkçesi Eski Osmanlıca dönemine ait bazı metinlerden hareketle şu sonuçlara ulaşılmıştır:

“ET ve OT e ~ i EAT, Eski Osm. ع // TTe

ET ve OT e// EAT, Eski Osm - // TTe

ET ve OT e~ i // EAT, ESKİ OSM ع //TT i” (Ceylan, 1991:161).

Zühürü’l-Ârifîn fî Yevmi’d-dîn’de kelime başında ve ilk hecedeki e/i’nin durumu şöyledir:

a) Metnimizde “e” şeklinde geçen fakat bugün “i” ünlüsüyle yazılan kelimeler:

eyü أَيُّ “iyi” *hîdmet-kârıñuza hayırlı ve eyü olanuñuz M1/96a/16*

eyülük أَيُولُك “iyilik” *eyülük olınan kişünüñ du’ası aña ihsân eden kimesne içün redd olunmaz M1/102b/1*

b) Metnimizde kapalı e (è) şeklinde geçen fakat bugün “e” ünlüsüyle yazılan kelimeler:

geçe كِبْجَه “gece” *hazret dahı bir geçe Ebū Bekr-i Şiddîk’la hıfyyeten çıkup M1/203b/8*

erkek اِرْكَك “erkek” *biz erkeklerden su’âl ederiz M1/142a/5*

vèr-وِير “ver-” *tafzîl édüp artuqluğ vèrdi M1/175b/6*

yèdi يَدِي “yedi” *beş yüz otuz yèdi hadîs-i şerîf naķil ve rivāyet eylemişdür M1/20b/17*

yemek يَمَك “yemek”	iştihâsız yemek ve içmek gayetle muzırrdur M1/131b/13
dè-دې “de-”	sen daḥı niçün hıṣṣa tâlib eylemezsın dèdiler M1/61b/16
divşür-دېوشور “devşir-”	meyve devşürmegi emr eyledi M1/82b/9
gêç كِيچ “geç”	ammā yolmaḡla hem gêç biter ve hem mülâ’im olup M1/180a/13
êriş-ايرش “eriş-”	ertesi kuşluk zamânında anlara êrişdi M1/54b/9
êt-اي “et-”	āḡir-i ‘ömrine degin anda ḡalka ta’līm-i ‘ilm êtdi M1/170b/3
yêl-يِل “yel”	ṣabā feth-i ṣād ve elif-i maḡṣûre ile gün toḡusı yilidür M1/214a/5

1.2.3.2. Ünsüz Değişmesi

Eski Türkçe dönemi ile karşılaştırdığımızda *Zühürü’l-Ârifîn fî Yevmi’d-dîn*’de bazı ünsüz değişmelerine rastlamaktayız. Bu değişme; tonsuzun tonluya, katının akıcıya dönüşmesi şeklinde olmuştur.

1.2.3.2.1. Ünsüz Tonlulaşması

Metnimizde en belirgin ünsüz değişmesi olayı tonlulaşmadır. Eski Türkçede kelime başında bulunan tonsuz ünsüzler Eski Anadolu Türkçesine geçişte yerini tonlu ünsüzlere bırakmıştır. *Zühürü’l-Ârifîn fî Yevmi’d-dîn*’de tonlulaşmaya uğrayan kelimelerin bir kısmı şunlardır:

t- > d- (İnce sıradan kelimelerde)

tegin > degin	insānuḡ yevm-i bulūḡından kırk yaşına degin olan sinnine dèrler M1/132b/13
tepe > depe	yukaru depede ṭarafı başlamak bahādırlıḡdur M1/132b/4
temür > demür	vaḡiy eyledi ki yā Dāvūd na’lūni demürden ḡıl M1/15a/14
tè-> dè-	ḡaḡḡla baṭıl ortasını fark êdiciidür dèmişlerdür M1/21a/5

tik- > dik-	<i>başı göge erişüp dibi yere dikilmiş M1/257a/2</i>
til > dil	<i>‘ibāretini turkī dille zıkr êtdüm M1/6b/9</i>
tile- > dile-	<i>ibādete kâ‘im ve kıyāma şāri‘ ve mülāzim olmak diledi M1/169a/6</i>
tivşür- < divşür-	<i>bir gün anı divşürmege meşgûl idüm M1/66a/17</i>
tög- > dög-	<i>anı dögmek istedileri zamānda buyurmuşlardur M1/255b/2</i>
tökil- > dökil-	<i>bi-izni’llāhi ta‘ālā ‘asākir-i a‘dā münhezim olup deryāya dökildiler M1/44a/6</i>
türlü > dürlü	<i>ol tuz yetmiş dürlü derde dermāndur M1/155a/16</i>
tüş- > düş-	<i>şer‘an memnū‘ olduğu ecilden gāyetle ıztırāba düşdi M1/186a/6</i>
t-/ṭ- > d- (Kalın sıradan kelimelerde)⁴⁵	
taḳı > daḳı	<i>ol-daḳı şeref-i şohbet ḥazret-i risālet-penāhla müşerref olup M1/43a/16</i>
tolan- > dolan-	<i>anuy nefsi dünyāya dolanup ārām eyleye M1/254a/4</i>

Bütün bu örneklerden anlaşılacağı üzere, metnimizde tonlulaşma ince sıradan kelimelerde kalın sıradan kelimelere oranla daha sık görülmektedir.

Ayrıca aşağıdaki kelimelerin son sesinde de tonlulaşma olayından söz edilebilir:

süd “süt”	<i>bir veledüñ ana rahmında yatduğı ile süd emmekden kesildüginüñ cümle müddeti otuz aya M1/47a/5</i>
ad “isim”	<i>ol afete ta‘ün-ı cārif dēyü ad ḳodılar M1/67a/8</i>

Tek heceden oluşan bu kelimelerin son seslerindeki tonlulaşmanın, kelimelerdeki birinci (aslî) uzunluktan kaynaklandığı ileri sürülmüştür (Korkmaz, 1995: 456).

⁴⁵ Kalın sıradan şu kelimelerde t- sesi muhafaza edilmiş ve genellikle (t) ile yazılmıştır: *tağ M1/256b/15, taş M1/220a/14, taşra M1/84a/13, tatlu M1/208b/4, toğmadı M1/210a/17, toğruluk M1/181a/15, toḳınup M1/200b/1, toḳuz M1/212b/4, taldı M1/193a/1, tutup M1/202b/12.*

k- > g-

Metnimizde ince sıradan ünlüler taşıyan kelimelerin ön sesindeki /k/ sesleri genelde tonlulaşarak yerini **g**'ye bırakmıştır:

geç-	<i>bābü'l-bā'u'l-mūvahhadede ibn-i 'Ömer rađiya'llāhu 'anhu zikrinde geçmişdür M1/85a/7</i>
geçür-	<i>kıalan hilāfet hātemini parmağına geçürdi M1/19a/8</i>
gel-	<i>hāzretüñ emri ile güneşe luṭfla bakıp yine nūr u zīyāsı yerine geldi M1/21b/15</i>
gerek	<i>hüsn-i zannla dā'imā mağfıretini recā eylemek gerekdür M1/27a/2</i>
getür-	<i>cennetden bir dane ayva getürdi M1/30a/16</i>
gëy-	<i>taḥkīk şeyṭān düürülmüş libāsı gëymezi M1/136b/3</i>
gibi	<i>peygāamberüñ ümmetiçün olan du'āsı gibidür M1/102a/6</i>
gice	<i>gündüz şāim ve gece kāyim olup M1/136b/15</i>
gir-	<i>ol ḥalka eline girdi M1/257a/7</i>
girü	<i>hiçbir gazādan girü kıalmamışdur M1/101b/3</i>
gönder-	<i>'itābla bir kağıt yazup aña gönderdi M1/170a/9</i>
görin-	<i>āyet-i kerīmesine nev' müḥalefet görünür M1/14b/12</i>
göz	<i>gökçek gözleri kıızıl bıyıkları uzun ve uçları kıızıl idi M1/19a/4</i>
gül-	<i>şonra dıḥkla gülererek uyandılar M1/211b/9</i>
güzel	<i>güzel yüzlü ve şirin sözlü olup M1/152b/4</i>

İnce sıradan ünlü taşıyan bazı kelimelerde ise /k/ sesi tonlulaşmamıştır:

kedi	<i>ol daḥı Hüreyre'dür ya 'nī kedicükdür M1/61b/5</i>
------	---

kendü	<i>Allāh ta‘ālā anı kendü lutfı ve himāyeti gölgesinde yerleşdürür M1/68a/8</i>
kes-	<i>zīrā mecūsīler dibinden keserler M1/79b/5</i>
kesil-	<i>fi‘l-hāl kıvveti kesilüp düşdi M1/228b/7</i>
kez	<i>şūret-i gāzabla bir kez şemse nazar eyledi M1/21b/8</i>
kim	<i>yā ‘Abdu‘llāh seni böyle kim eyledi dēdi M1/51b/12</i>
kimesne	<i>bir kimesne kavundan bir loğma yese Allāh ta‘ālā anuñ-ıçun yetmiş biñ şevāb yazar M1/65a/14</i>
kişi	<i>ol kişi imānuñ lezzetini bulur M1/69a/5</i>

Metnimizde kalın sıradan ünlü taşıyan birkaç kelimede son ses durumundaki /k/’lar, tonlulaşarak /ğ/ sesine dönüşmüştür.⁴⁶

çok > çoğ M1/223a/14

ırak > ırağ M1/76b/15

yok > yoğ M1/166a/4

1.2.3.2.2. Ünsüz Tonsuzlaşması

Metnimizde ünsüz tonsuzlaşması örneğine rastlanmamıştır.

1.2.3.2.3. Ünsüz Sızıcılaşması

Bazı ünlülerin yanlarında bulunan patlamalı ünsüzleri kendilerine benzeştirmesi kuralına dayanan ünsüz sızıcılaşması olayı, aşağıdaki sesler için geçerlidir⁴⁷:

-k- > -ğ-⁴⁸

ağşam > aḡşam M1/76a/8

⁴⁶ Bu kelimelerin her iki şekli de metnimizde bulunmaktadır: *ırak M1/34a/8*, *ırağ M1/76b/15*

⁴⁷ Ünsüz tonlaşmasında olduğu gibi ünsüz sızıcılaşmasının arkasında da aslî uzun ünlü varlığı aranmıştır. Ayrıntılı bilgi için bk. Talat TEKİN, “*Türk Dillerinde Birincil Uzun Ünlüler*”, Kültür Bakanlığı, Simurg Yay., Ankara, 1995, 136-137.

⁴⁸ Metnimizde kelimelerin -k- şekli biçimleri bulunmamaktadır.

taķı > *daķı* M1/167a/2

yoksa > *yohsa* M1/243a/1

b- > v-, -b- > -v-, -b > -v

Eski Türkçe ile Eski Anadolu Türkçesi karşılaştırıldığında (b > v) şeklinde bir sızıcılıştıktan da söz etmek mümkündür:

bar > *var* M1/19b/3

seb- > *sev-* M1/196b/2

ber- > *vêr-* M1/24a/4

yalbar- > *yalvar-* M1/187a/10

eb > *ev* M1/144a/8

yabız > *yavuz* M1/178b/2

-d > -y, -d- > -y-

Eski Türkçenin karakteristik seslerinden olan /d/ ünsüzü, Batı Türkçesinde /y/ olarak gelişmiştir. Bu durum metnimizde de aynı yöndedir:

adaķ > *ayaķ* M1/145a/14

adruk > *ayru* M1/156b/11

edgü > *eyü* M1/194a/15

ked- > *gêy-* M1/10a/15

1.2.4. Hece Kaynaşması

Zühri 'l-Ârifîn fî Yevmi 'd-dîn' de karşılaşılan hece kaynaşması örneklerinden bazıları şunlardır:

ne içün > *niçün* M1/31a/5

bu eyle > *böyle* M1/50b/16

uş eyle > *şöyle* M1/71a/4

kim+erse > *kimse* M1/92b/11

uş imdi > *şimdi* M1/214b/8

yok ise > *yohsa* M1/244a/5

1.2.5. Ses Uyumları

Türkçenin en eski ve en belirgin özelliklerinden biri, sesler arasındaki uyumdur. Bu uyum ünlüler arasında olabildiği gibi ünsüzler arasında da olmaktadır. Hatta Türkçede sadece fonetik (ses bilgisi) düzeyde uyum değil, semantik (anlam bilgisi), sentaks (söz dizimi), morfoloji (şekil bilgisi) ve ortografi (doğru yazım) düzeyinde de uyumların varlığından bahsedilmiştir (Gemalmaz, 1995: 6.7-6.12).

1.2.5.1. Ünlü Uyumu

Ünlü uyumunun dilin tarihten önceki gelişme çağlarında meydana geldiği (Banguoğlu, 1998:88), bütün araştırmacıların ortak görüşüdür. Bu uyumların en kuvvetlisi “büyük ünlü uyumu” da denen “dil uyumu”dur.

1.2.5.1.1. Dil (Kalınlık-İncelik) Uyumu

Kalın ünlüyle başlayan kelimenin kalın ünlüyle; ince ünlüyle başlayan kelimenin ince ünlüyle devam etmesi kuralına dayanan bu uyum, Türkçenin çok eski dönemlerinden beri eski ve yeni bütün Türk dili kollarında görülegelen bir özelliktir. *Zühürü'l-Ârifîn fî Yevmi'd-dîn*'deki Türkçe kelimeler de bu uyuma tâbidir. Hatta günümüz Türkiye Türkçesinde değişime uğrayarak uyum dışına çıkan “hangi, hangisi” kelimeleri dahi metnimizde uyum içindedir: *kanḳı M1/157a/8*, *kanḳısı M1/157a/11*.

Ayrıca Türkçe ve yabancı kelimelere yanaşarak imlada bitişik yazılan (ile ve için) edatları ile i- fiilinin hikâye, şart ve rivayet çekimleri kalın sıradan kelimelerde uyuma girmiştir: -ıla, -ıdı, -ısa, -ımış vs. Bunların ünlü ile biten tabanlarından sonra çok defa koruyucu (-y-) ünsüzü almış olmaları, yarı yarıya ekleşmeden doğan uyum değişikliğini tanıklayıcı bir olaydır (Korkmaz, 1971: 107):

lisân-ıla M1/25b/9

ḳırā`at-ıla M1/20b/7

taş-ıla M1/44a/8

çoğ-ıdı M1/100a/9

yoğ-ısa M1/166a/4

anur-ıçun M1/42a/17

hıfz-ıçun M1/169b/17

Metnimizde uyum dışı sayılabilecek tek yapı **/+ki/** aitlik eki ile **/-iken/** zarf-fiil ekidir. Bu ekler metnimizde daima ince şekilde geçmekte; böylece Türkiye Türkçesi yazı dilindeki kullanımına benzemektedir:

başdaki M1/167b/1

buyurmuşken M1/11b/9

olmuşken M1/14b/6

çıkılmışken M1/256b/17

1.2.5.1.2. Dudak (Düzlük-Yuvarlaklık) Uyumu

Metnimizde, Eski Anadolu Türkçesinin diğer metinlerinde olduğu gibi bazı eklerin sürekli düz, bazılarının da sürekli yuvarlak ünlü ile yazılmış olmaları yüzünden dudak (düzlük-yuvarlaklık) uyumu tam anlamıyla yerleşmiş değildir.

1.2.5.1.3. Yuvarlaklaşma

Yuvarlaklaşma, Eski Anadolu Türkçesinin en belirgin fonetik özelliklerinden biridir. Eski Türkçe döneminde ve günümüz standart Türkiye Türkçesinde dar ünlülü birçok kelime Eski Anadolu Türkçesi döneminde yuvarlak ünlülüdür. “*Bu yuvarlaklaşmanın çeşitli sebepleri vardır. Bir kısmında dudak konsonantları rol oynamıştır. Eski Türkçe devresinde mevcut olan -ğ /-g’lerin Batı Türkçesinde düşmesi, daha doğrusu vokalle kaynaşması neticesinde de, vokaller yuvarlaklaşmış bulunmaktadır. Bâzı kelimelerdeki yuvarlaklık ise hiçbir sebebe dayanmamaktadır*” (Timurtaş, 1994:27).

Zühri’l-Ârifîn fi Yevmi’d-dîn’de yuvarlaklaşma iki şekilde karşımıza çıkmaktadır. Bunlardan biri kelimelerde yuvarlaklaşma, diğeri ise eklerde yuvarlaklaşmadır.

1.2.5.1.3.1. Kelimelerde Yuvarlaklaşma

Sadece Türkçe kelimelerde meydana gelen bu yuvarlaklaşma türünün genel sebebi, kelime sonunda bulunan -ğ / -g seslerinin düşmesi veya dudak ünsüzlerinin ünlülere olan etkisidir. Metnimizde yuvarlaklaşma gösteren Türkçe kelimelerin bazıları şunlardır:

<i>şaru</i> M1/10a/3	<i>eksük</i> M1/226a/14
<i>degül</i> M1/10b/1	<i>girü</i> M1/226b/17
<i>yalhuz</i> M1/10b/1	<i>karşu</i> M1/83b/3
<i>kapu</i> M1/14a/7	<i>eyü</i> M1/96b/16
<i>demür</i> M1/15a/15	<i>deylü</i> M1/141a/17

1.2.5.1.3.2. Eklerde Yuvarlaklaşma

Zühürü 'l-Ârifîn fî Yevmi 'd-dîn'de yuvarlaklaşma yuvarlaklaşmaya uğrayan yapım ve çekim ekleri aşağıdaki şekilde tespit edilmiştir:

1.2.5.1.3.2.1.Yapım Eklerinde Yuvarlaklaşma

Ekler:	İşlevi:	Örnekler:
+lu/ +lü < +lğ/+lig	İsimden isim yapan ek varlık hâli eki	<i>tatlu</i> M1/208b/4 <i>gizlü</i> M1/32a/8 <i>hayırlu</i> M1/99b/5
+suz/ +süz < <u>sı-z</u> ⁴⁹	İsimden isim yapan ek yokluk hâli eki	<i>aşsuz</i> M1/140b/1 <i>halîfesüz</i> M1/32a/13 <i>katıksuz</i> M1/221a/13
-gü < -gi	Fiilden isim yapan ek	<i>sevgü</i> M1/92b/11
-su < -ası	Fiilden isim yapan ek	<i>yatsu</i> M1/140b/14

1.2.5.1.3.2.2. Çekim Eklerinde Yuvarlaklaşma

Eski Türkçede hem düz hem de yuvarlak ünlülü şekilleri bulunan bazı eklerin *Zühürü 'l-Ârifîn fî Yevmi 'd-dîn*'de hep yuvarlak ünlülü yazıldığı görülmektedir:

İlgi Hâli Eki: +(n)uğ / +(n)üğ / +üm

<i>senüñ</i> M1/15b/12	<i>sizüñ</i> M1/141b6
<i>kişiniñ</i> M1/17b/13	<i>benüm</i> M1/149b/14
<i>anlaruñ</i> M1/111b/13	<i>gicenüñ</i> M1/219a/13

⁴⁹ Eraslan, 2012: 102

Tamlanan Eki

Birinci, ikinci teklik ve çokluk şahıs iyelik eklerinden önce kullanılan tamlanan ekleri yuvarlaktır:

şiddet+ü+m M1/17b/12

birāder+ü+η M1/168b/8

ķardaşlar+u+muz M1/62b/8

mescidler+ü+müz+den M1/76b/15

baş+u+muz M1/182a/15

uşaklar+u+ηuz+ı M1/76b/16

dīvāneler+ü+ηüz+i M1/76b/16

āvāzlar+u+ηuz+ı M1/77a/2

mescidler+ü+ηüz+den M1/78b/15

dil+ü+ηüz M1/124a/3

İyelik Ekleri

İşaretsiz (ø) tamlanan ekinden sonra gelen birinci ve ikinci çokluk şahıs ekleri de yuvarlak ünlülü kullanılmıştır:

a 'dā+ø+ηuz M1/171b/7

cümle+ø+müz+den M1/242a/15

Bildirme, İhtimali Kuvvetlendirme Eki: +dur / +dür⁵⁰

Metnimizde bildirme veya ihtimali kuvvetlendirme işlevini taşıyan ekler yuvarlak ünlü ile yazılır:

mervīdür M1/43b/17

seyyiddür M1/90a/1

Hüreyre'dür M1/61b/6

manzarıdur M1/206a/2

İstek Kipinde I. Çokluk Şahıs Eki: +lü+m (/-(y)A/+/IU+m/)

Eski Anadolu Türkçesi ile ilgili bazı çalışmalarda emir kipi birinci çokluk şahıs eki olarak gösterilen /-(y)AlUm/ eki (Yücel, 2012: 112), kanaatimizce iki farklı biçim birimden meydana gelmiş bir ektir. İlk kısım olan /-(y)A/ biçim birimi farklı işlevlerde kullanılan zaman/kip eki, /+IU+m/ biçim birimi de kuvvetli istek kipinde görülen birinci çokluk şahıs ekidir.⁵¹

kefenleyelüm M1/13a/12

görelüm M1/203b/14

şalāt idelüm M1/185b/9

gidelüm M1/242a/4

Emir Kipinde II. Çokluk Şahıs Eki: +üη / +ηuz / +ηüz / +uηuz / +üηüz

diηüz M1/18b/7

namāz kıluηuz M1/136b/10

vêrûη M1/89a/17

bağlaηuz (bağla-ø+ηuz) M1/166b/6

gelüηüz M1/125b/5

mu 'āmele eyleηüz M1/255a/16

⁵⁰ Eserin yazıldığı dönemle ilgili çalışmalarda +dur / +dür biçim birimleri “bildirme eki ” olarak değerlendirilmiştir. Ekin ihtimali kuvvetlendirme işleviyle ilgili olarak. bk. Muharrem Daşdemir, *Oklama Yöntemiyle Türkçenin Yapısal-İşlevsel Söz Dizimi*, Fenomen Yayınları, Erzurum 2015, 159.

⁵¹ /+II+m/ ile ilgili ayrıntılı bilgi için bk. Muharrem Daşdemir, “Oklama Yöntemiyle Türkçenin Yapısal-İşlevsel Söz Dizimi”, Fenomen Yayınları, Erzurum 2015, 138.

koḥulaṇuz M1/131b/2

Görülen Geçmiş Zaman Eki (III. teklik ve III. çokluk şahıs çekimleri hariç)

I.teklik şahıs eki -du+m / -dü+m	II.teklik şahıs eki -du+ṇ / -dü+ṇ	I.çokluk şahıs eki -du+ḳ / -dü+k	II.çokluk şahıs eki -dü+ṇüz
<i>vardum M1/3a/15</i>	<i>geldüṇ M1/39b/15</i>	<i>kefenledük M1/12b/17</i>	<i>kefenledüṇüz idi</i> <i>M1/12b/16</i>
<i>yād eyledüm M1/6b/7</i>	<i>satduṇ M1/51a/9</i>	<i>ḳabül eyledük M1/32b/12</i>	
<i>işitdüm M1/17a/17</i>	<i>öğrendüṇ M1/112a/15</i>	<i>işitdük M1/47b/15</i>	
<i>geldüm M1/39b/14</i>			

Geniş Zaman Eki: -ur / -ür

alur M1/130b/3

bilür M1/254a/3

ḳalur M1/21b/15

görinür M1/55a/12

Zarf-Fiil Ekleri:

-(y)u / -(y)ü

déyü M1/185b/9

aḡla-yu aḡla-yu M1/182b/3

-up / -üp

vérüp M1/10b/16

ḳalup M1/135b/14

çıḳup M1/17a/14

alup M1/215a/11

-duḳça / -dükçe

zuhūr eyledükçe M1/17b/13

çalduḳça M1/83b/2

istedükçe M1/37b/1

-duḳda / -dükde

açılduḳda M1/14a/8

geldükde M1/9b/7

vördükde M1/26a/15

istimā' eyledükde M1/85a/16

varduḳda M1/105b/14

1.2.5.1.4. Düzleşme

Türkçede düzleşme olayı bazı kelimelerde ikinci hecede meydana gelen u > a, ü > e değişmesidir; bu değişme Orta Türkçeden sonra yeni lehçe ve şivelerde ortu > orta, törü > töre gibi kelimelerde görülür (Eraslan,2012: 81). Metnimizde bir örneği bulunmaktadır:

orta < ortu M1/33b/3

1.2.5.2.Ünsüz Uyumu

“Türkçe, ünlü uyumlarının yanında ünsüz uyumlarıyla da dikkat çeken bir dildir. Çeşitli istisnaları olsa da Eski Türkçeden günümüze, Türk dilinde tonlu ünsüzlerden sonra tonlu; tonsuz ünsüzlerden sonra tonsuz ünsüzlerin gelme eğilimi gösterdiği müşahade edilmiştir. Bu durum günümüz Türkiye Türkçesinde oldukça sağlamlaşmıştır” (Efendioğlu, 2013:82).

Zühürü'l-Ârifîn fî Yevmi'd-dîn'de de ekler, her zaman dal (ə) ile yazıldığı için Eski Anadolu Türkçesi metinlerinin genel özelliği olarak ünsüz uyumu ile sıkça karşılaşılmıştır. Metinde ünsüz uyumunu bozan ekler şunlardır:

Bulunma Hâli Eki: +da / +de

<i>hayâtda</i> M1/174a/9	<i>rivâyetde</i> M1/18b/14
<i>soğakda</i> M1/51b/6	<i>kesmekde</i> M1/79b/4
<i>tırmağda</i> M1/144a/12	<i>cennetde</i> M1/30a/11
<i>müsenneâtda</i> M1/164b/6	<i>gökde</i> M1/178a/11

Ayrılma Hâli Eki: +dan / +den

<i>ıraqdan</i> M1/54b/3	<i>ğanimetden</i> M1/29a/5
<i>halkdan</i> M1/52b/14	<i>görmekden</i> M1/115a/2
<i>yıkmağdan</i> M1/149b/15	<i>bölükden</i> M1/212b/1
<i>tahirâtdan</i> M1/238a/10	<i>ziyâret eylemekden</i> M1/214a/14

Görülen Geçmiş Zaman Eki: +dı / +di

<i>çıkdı</i> M1/33a/8	<i>gitdi</i> M1/110b/3
-----------------------	------------------------

*açdı M1/61a/11**ricû ' êtdi M1/59b/2**yaratdı M1/99a/6**yetişdi M1/205a/4**yatdı M1/169a/6**irişdi M1/54b/9***Bildirme, İhtimali Kuvvetlendirme Eki: +dur / +dür***berātdur M1/30b/7**bulmuşdur M1/42b/13**muwāfıkdur M1/42a/15**vāki ' olmuşdur M1/118b/1**uzaqdur M1/59b/11**yarlıganmışdur M1/159a/9**fırşātdur M1/111b/12**buyurmamışdur M1/186a/11**gerekdür M1/119b/13**demişdür M1/126a/13**cennetdür M1/125b/10**rivāyet eylemişdür M1/134a/11**şābitdür M1/174b/5**gelmişdür M1/144b/9**şerīfdür M1/192b/8**düşmişdür M1/245a/5***Sıfat-Fiil Eki: -duğ < -dı+oğ / -dük < di+ök***yatdukları M1/31a/1**yetişdügi M1/80a/10**gitdükleri M1/53b/15**geydügi M1/97b/8**çıkdüğü M1/33a/11*

Bu sıfat-fiil ekinin /+dA/ bulunma hâliyle meydana getirdiği -duğda / -dükde zarf-fiil eki de düzlük yuvarlaklık uyumunu bozmaktadır:

*açılduğda M1/14a/8**vêrdükde M1/26a/15**varduğda M1/105b/14**geldükde M1/38a/6***Ettirgenlik, Oldurganlık Eki: -dur- / -dür-***yerleşdür- M1/68a/8, binā êtdür- M1/200b/7, tutdur- M1/255a/12*

1.3. ŞEKİL BİLGİSİ ÖZELLİKLERİ

1.3.1. Kelime Türetme

1.3.1.1. İsimden İsim Yapan Ekler

+an / +en	: Bu ek, “çokluk” işleviyle sadece kalıplaşmış örneklerde görülür: <i>oğ(u)l+an M1/235b/9, armağ+an M1/226b/13</i>
+ca / +ce/ +ça/ +çe	: Aslında eşitlik ekidir. Ancak ekteki fonksiyon zayıflamasından dolayı yapım için de kullanılmaktadır. <i>ağı+ça>ağ+ça M1/142a/17, ni+ce M1/185b/9, ni+çe M1/237b/12, şaru+ca M1/155a/7.</i>
+cağ / +çek	: +ca / +ce eşitlik ekinin, <i>oğ / ök</i> güçlendirme edatı ile kaynaşmasından oluşmuş bir ektir (Korkmaz, 1973: 196). <i>ısı+cağ M1/181b/8, gök+çek M1/215a/8.</i>
+cuğaz	: Küçültme ekidir. +cük ekinin anlamı güçlendirmek için +ez ekiyle genişletilmiş şeklidir. Eski Anadolu Türkçesinde çok heceli kelimelere +cuğ / +cük; tek heceli kelimelere ise +cuğaz / +cügez ekleri gelmektedir (Gülsevin, 1997: 116). Metnimizde tek örnekte geçmektedir: <i>kul+cuğaz M1/61a/17</i>
+cuğ / +cük	: Küçültme ve sevgi ifade eden isimler türetir: <i>kedi+cük M1/61b/6, oğlan+cuğ M1/108a/15</i>
+daş	: Ortaklık ve beraberlik bildiren isimler yapar: <i>karındaş M1/161b/8, yoldaş M1/87/17</i>
+düz	: Zaman zarfı yapan tek örnekte görülür: <i>gün+düz M1/136b/15</i>
+ıl	: Renk adları meydana getiren bir ektir: <i>kız+ıl M1/192b/2, yaş+ıl M1/40a/9</i>
+ın	: Zaman zarfı yapar: <i>yağ+ın M1/102a/11</i>
+un	: İsimden sıfat yapar: <i>uz+un M1/10a/3</i>
+kek	: Metinde sadece tek bir kelimedede kalıplaşmış olarak görülmektedir: <i>ir+kek M1/142a/5</i>

+lik / lig, +luğ / +luğ,	: Çok işlek bir yapım ekidir. Ünlü uyumuna girmekle birlikte, yuvarlak ünlülü tabanlara düz ünlü ile geldiği örnekler de
+lük / +lüg	bulunur: <i>dīvāne+lik</i> M1/75b/1, <i>yigit+lig+ini</i> M1/171a/9, <i>kul+luğ</i> M1/108b/11, <i>dōst+luğ</i> M1/51b/11, <i>kuş+luğ</i> M1/54b/9, <i>eyü+lük</i> M1/52a/16
+lu / +lü	: Türk dilinin tüm devrelerinde en işlek olan eklerdendir. İsimlerden sıfat yapar ⁵² . <i>tat+lu</i> M1/208b/4, <i>giz+lü</i> M1/32a/8, <i>dür+lü</i> M1/155a/16, <i>değ+lü</i> M1/141a/17.
+(i)nci / +(i)nci	: Sayı isimlerinden sıralama sayı sıfatları türetir:
+(u)nci / +(ü)nci	<i>altı+nci</i> M1/36a/4, <i>iki+nci</i> M1/186b/5, <i>dörd+ünci</i> M1/86b/5, <i>üç+ünci</i> M1/19a/6, <i>on+uncu</i> M1/53b/4k
+rak / +rek	: Karşılaştırma için kullanılan bu ek işlek olarak sıfat ve zarflar yapar (Gülsevin, Boz: 2010: 94): <i>yig+rek</i> M1/116a/8, <i>güç+rek+dür</i> M1/27b/6, <i>sevgilü+rek+dür</i> M1/157a/11, <i>hafif+rek</i> M1/192a/12, <i>mağbûb+rak+dur</i> M1/157a/13, <i>kolay+rak+dur</i> M1/27b/5
+suz	Metinde ayrıca, +suz isimden isim yapım eki +dan eki ile birlikte “ansızın” anlamında zarf yapmıştır: <i>şabr eylemek aņsuzdan vāķi</i> ‘olan muşibetüñ şiddeti ve ibtidāsı katında mağbûl ve mu teberdür demekdür M1/140b/1

1.3.1.2. İsimden Fiil Yapan Ekler

+a- / +e-	: Hem geçişli hem de geçişsiz fiiller yapar: <i>boş+a-</i> M1/216a/7, <i>uz+a-n-</i> M1/136a/10, <i>beğz+e-</i> M1/47a/14, <i>dil+e-</i> M1/123b/12, <i>ö-k-ür+e-n-</i> > <i>ö-ğ-r+e-n-</i> (Daşdemir, 2015: 247) <i>öğren-</i> M1/220a/3.
+al-	: Geçişsiz fiil yapar: <i>çoğ+al-t-</i> M1/79a/15
+l-	: Geçişsiz fiiller yapar: <i>diri+l-</i> M1/187b/4, <i>eksi+l-</i> M1/114a/3
+ar-	: İsimlerden geçişli ve geçişsiz fiiller türetmiştir (Korkmaz: 1995: 168-178): <i>ağ+ar-</i> M1/132b/2, <i>kurt+ar-</i> M1/89a/5

⁵² Ünlüsü kurallı olarak yuvarlaktır. İşleklik derecesi sebebiyle çekim eklerine yakın olan ekler arasında değerlendirilen (Ergin, 1986: 159) bu ekin bazı durumlarda hâl eki fonksiyonuyla da kullanılabildiği (kimli hâli) belirtilmektedir (Banguoğlu, 1998: 329)

- +ür-** : Metnimizde tek örnekte görülür: *göt+ür-* (Efendioğlu, 2013:89) *M1/256b/1*
- +da- / +te-** : *Zühürü'l-Ârifîn fî Yevmi'd-dîn*'de bu ekle türetilmiş iki kelime bulunmaktadır: *al+da-* *M1/19b/5*, *is+te-* *M1/237a/4*
- +irge-** : Bir kelimedede geçişli fiil yapar: *es+irge-* *M1/117b/17*
- +la- / +le-** : En işlek yapım eklerdendir. İsimlerden hem geçişli hem de geçişsiz fiiller yapar: *aḡ+la-* *M1/89b/1*, *bağ+la-* *M1/172b/5*, *baş+la-* *M1/253a/1*, *ışmar+la-* *M1/84a/10*, *iş+le-* *M1/16a/9*, *kefen+le-* *M1/12b/17k*
- +lan- / +len- < (+la-n-)** : +la / +le ekinin -n- çatısı ile genişletilmiş şeklidir. Bu ekle yapılan fiillerin +la / +le'li şekilleri kullanılmaz. Geçişsiz fiiller yapar (Gülsevin, 1997: 121). *nikāḥ+lan-* *M1/93a/14*, *berrāk+lan-* *M1/223b/16*, *raḥat+lan-* *M1/224b/6*, *yüzük+len-* *M1/64b/7*, *fāyide+len-* *M1/136b/1*, *bereket+len-* *M1/137b/1*, *kuvvet+len-* *M1/201a/10*, *ev+len-* *M1/67b/15...*
- +laş- / +leş- < (+la-ş-)** : +la / +le yapım ekinin karşılıklılık çatı eki -ş- ile oluşturduğu bir biçim birimidir. *ḥalāl+laş-* *M1/173a/15*, *şabāḥ+laş-* *M1/52b/6*, *luṭf+laş-* *M1/75b/7*, *hediye+leş-* *M1/65b/13*

1.3.1.3. Fiilden İsim Yapan Ekler

- a / -e** : *yar-a* *M1/153a/6*, *gic-e* *M1/104a/4*.
- gen** : Metinde tek örneği bulunmaktadır: *er-gen* *M1/137a/4*
- ku / -ğu / -gü** : *uy(u)-ku* *M1/215b/1*, *sev-gü* *M1/92b/11*, *çal-ğu* *M1/164a/11*
- i / -u / -ü** : *Zühürü'l-Ârifîn fî Yevmi'd-dîn*'de sadece tek heceli fiillere gelen işlek bir ektir: *ayr-u* *M1/156b/11*, *koḥ-u* *M1/208b/1*, *korḡ-u* *M1/237a/3*, *öl-ü* *M1/253b/2*, *dir-i* *M1/173b/5k*
- (y)ıcı / -(y)ici** : Metindeki işlek yapım eklerindendir: *muştula-yıcı* *M1/124b/17*, *korḡut-ıcı* *M1/124b/17*, *tut-ıcı* *M1/255b/17*
- ım / -im / -um / -üm** : *öl-üm* *M1/253b/1*, *iç-im* *M1/199a/5*, *ad-ım* *M1/197b/17*, *toy-um* *M1/137a/11*.
- ın / -un** : *yak-ın* *M1/16b/11*, *şat-un* *M1/30a/6*.

- uḡ / -ük / -(u)ḡ / -(ü)k**⁵³ : *art-uḡ* M1/113b/2, *eksü-k* M1/36a/1, *dile-k* M1/173b/2, *döşe-k* M1/217b/17, *ıra-ḡ* M1/141b/9
- aḡ** : *ḡuş-aḡ* M1/172a/13 (*ḡur+ş-aḡ* > *ḡuş-aḡ* > *ḡuşaḡ*) (Efendioḡlu, 2007: 56)⁵⁴
- maḡ / -mek** : Aslında mastar (isim-fiil) ekidir. Metinde bir kelimedede kalıcı isim yapmıştır: *ır-maḡ* M1/200b/9 (< EAT ır- “ayır-”) (Daşdemir, 2015: 271)
- ma-z** : Olumsuzluk eki -ma- ile geniş zaman sıfat-fiil /-z/ ekinden meydana gelen bu biçim birim, metinde bir sözcükte kalıcı sıfat yapmıştır: *yara-maz* M1/117a/6
- mur** : *Züḡrü’l-Ârifîn fî Yevmi’d-dîn*’de sadece bir örnekte görülmektedir: *yaḡ-mur* M1/144a/6
- su** : Metnimizde tek örneḡi vardır: *yat-su* M1/209a/5

1.3.1.4. Fiilden Fiil Yapan Ekler

- ar- / -er-** : Geçişli kılış fiilleri türeten çatı eklerindendir: *ḡıḡ-ar-* M1/224a/5, *ḡop-ar-* M1/132a/6, *ḡid-er-* M1/146a/12
- der- / -ter-** : Bir iki sözcükte görülen çatı ekidir: *ḡön-der-* M1/157b/16, *ḡös-ter-* M1/24a/4
- dur- / -dür-** : Geçişsiz fiillere gelerek “oldurgan” geçişli fiillere gelerek de üç eyleyenli (Kara, 2016: 1204-1215) “ettirgen” çatılı fiiller yapan bu ekin düz-dar ünlülü biçimleriyle metinde karşılaşılmamıştır: *ḡal-dur-* M1/200b/3, *ḡol-dur-* M1/149a/11, *ḡaz-dur-* M1/200b/9, *ḡéy-dür-* M1/206a/11, *öl-dür-* M1/146a/8, *bin-dür-* M1/156a/12.
- ur- / -ür-** : Oldurgan ve ettirgen fiiller yapan (Kara, 2016: 1204-1215) bu ekin ünlüsü dar yuvarlaktır: *art-ur-* M1/154b/17, *bit-ür-* M1/164a/13, *düş-ür-* M1/257a/9, *geç-ür-* M1/19a/8, *iç-ür-* M1/94b/10

⁵³ Ekin gösteriliş şekliyle ilgili olarak bk. Ergin, 1986: 195.

⁵⁴ Bu kelime de “kur+şa-k” şeklinde de çözümlenmiştir. Ayrıntılı bilgi için bk. Güleysoy, 2011: 579.

-ıl- / -il- / -ul- / -ül-

: “*Bu ek de Türkçede eskiden beri işlek olarak kullanılan fiilden yapma eklerinden biridir. Fonksiyon pasiflik ve meçhul ifade eden fiiller yapmaktadır*” (Ergin, 1986: 204).

Edilgen fiiller yapar: *eger baña bir paça veyā incük hediye getir-ül-se kabûl eder idüm M1/65b/17, ve ilā hazzā'l-ân bu tertîb-i erkân kur-ul-mamış M1/244b/10, vañan-ı aşlîlerinden ayrılup kes-il-üp Mekke'de ikâmet eylemişlerdür M1/144b/6, Medîne-yi Müneverre'de kazduğı kıyudur ki aña birkaç ayak nerdübânla in-il-ür M1/204b/6*

Dönüşlü fiiller yapar: *eger bi-izni'llahi ta'âlâ kapu kendüden açılursa edeble içeri iletüp defn eyleyeler M1/13b/14, Bi-izni'llâhi ta'âlâ 'asâkir-i a'dâ münhezim olup deryâya dök-il-M1/44a/6, hâlbuki ol bilür ki tahkîk ol ayr-ıl-acakdur andan M1/254a/5, başı göge erişüp dibi yere dik-il-miş M1/257a/2, 'ikâbdan kırt-ul-ur-sa andan sonrası andan dahı kolayrakdur M1/27b/4, lâkin anlar vâsıl olurlar 'azîz ve celîlül'llâh'ın öñine ya'nî huzûrına tâ ki şûr ur-ul-inca anlaruñ evvelkisi peygâmlerdür M1/159b/4*

-n- / -m- / -in- / -ün-

: Ekin ünlüsü genellikle düz-dar, nadiren dar-yuvarlaktır. Dönüşlü fiiller yapar (Köktekin, 2008: 82): *sen anları kıdan ögre-n-dün dediler M1/112a/14, kış mü'minün baharidur gecesı uza-n-dı hemân 'ibâdete kâyim oldu M1/136a/10, mazrûb u mecrûh olduğda kendüde şehâdet eşereyn yakîn edinüp M1/23b/15, ittifâk hâzret-i 'Abbâs anda hazır bulundu M1/46b/17*

-ş- / -ış- / -iş- / -uş- / -üş-

: Ekin ünlüsü metnimizde dudak uyumuna girmiş durumdadır: *kul cinsi 'azîz ve celîlül'llâha kendünün üzerine farz olan nesnenün kemâli ve hak-ı vefâ ve edâsıyla ula-ş-sa (dönüşlü) M1/199a/14, bir sâ'at 'ilm-i dîn söyle-ş-mek (karşılıklı) katında oturmak 'azîz ü celîl Allâh'a ziyâde sevgilüdür M1/81a/9, bu 'amûduñ başı göge ir-iş-miş+dür (oluş) M1/257a/5, Zübeyr'ün omuzlarında olan kıllara yap-ış-up (dönüşlü) kalkar idüm M1/162b/16, ehl-i İslâm gazâyı tamâm edüp gelürler iken anlara yolda bul-uş-up (karşılıklı)*

M1/28b/16, aşhāb anuñ ayaklarının küccüklüğünü ve baldırlarının inceliğini temāşā edüp bī-ihtiyār gül-üş-di+ler (birliktelik) M1/82b/13.

-t- : Aktif diğer ifadeyle yapan öznel ve nesne alamayan fiillere ulanan oldurganlık ekleri, geçişsiz-etken çatıdaki özneyi eyleme konu olan nesne şekline, geçişli-kılış fiil tabanındaki özneyi de aracı eyleyene dönüştürür (Kara, 2016: 1208): *çoğal-t- M1/79a/9, yara-t- M1/30a/10, ögre-t- M1/96b/11, eri-t- M1/100b/13, getir-t- M1/228b/17*

-y- : Sadece iki sözcükte görülen kuvvetlendirme ekidir:
ko-y- M1/172b/2, şa-y- M1/206b/16

1.3.2. Kelime Çekimi ve Çeşitleri

1.3.2.1.İsimler

“İsimler canlı, cansız bütün varlıkları ve mefhumları tek tek veya cins cins karşılayan; varlıkların ve mefhumların adları olan kelimelerdir” (Ergin, 1986: 218).

Zührü'l-Ârifîn fî Yevmi'd-dîn'de çoğunlukla Arapça isimler bulunmasına rağmen Türkçe menşeli isimler geçiş sıklığı bakımından daha çoktur. Bütün isimler içerisinde en fazla kullanılan isim kök / kökenleri şöyledir: işaret sıfatlarından, zamirlerden “bu”, “şol”, “an” (“o” anlamında); şahıs zamirlerinden “ben”, “sen”; soru zamirlerinden “ne”; edatlardan “dahı”, “degül”, “gibi”.

1.3.2.1.1. İsim Çekimi

1.3.2.1.1.1. Çokluk Eki +lar / +ler

“Çokluk eki isimlerin çokluk şekillerini yapan işletme ekidir. Bir isim hiç bir ek almadan normal şekliyle tek bir nesneyi karşılar. İsmi tek bir nesneyi karşılayan bu asıl ve normal şekline teklik şekli adı verilir. İşte ismin karşıladığı nesnenin sayısının birden fazla olduğunu ifade etmek için teklik şekline çokluk eki getirilerek ismin çokluk şekli yapılır. Demek ki çokluk eki ismin karşıladığı nesnenin sayısının birden çok olduğunu ifade eden ektir” (Ergin, 1986: 220).

Eski Anadolu Türkçesinde ve Osmanlı Türkçesinde en sık kullanılan çokluk ekleri /+lar/ ve /+ler/'dir. Bu ekler Eski Türkçeye göre Eski Anadolu Türkçesinde daha sıklıkla kullanılır (Köktekin: 2001:61). Metnimizde de çokluk ekinin oldukça bol örneği bulunmaktadır:

ķab+lar M1/214b/8, řāturlar M1/223a/16, kelām+lar M1/227a/14, du‘ā+lar M1/234a/9, şarş+lar M1/237b/5, yol+lar M1/256b/10, şavb+lar M1/13a/12, kıız+lar+ı M1/20a/10, neseb+ler+i M1/27b/17ķ

+lar, +ler eki bazen bir topluluk veya bir sınıfa aidiyet de bildirir: *muřtāc+lar M1/217a/9, Müslümān+lar M1/8a/8, kāfir+ler M1/21b/4, ġāzī+ler M1/60b/14, řālim+ler M1/154b/10, Yahudī+ler+den kim şatun alup M1/29b/16*

Söz konusu ekler, metinde saygı göstermek için de kullanılmıştır:

Ĥazret anuş ĥaķķında ben ‘ilmüñ şehriyem ve ‘Alī anuş şapusıdur dēyü buyurmuş+lar+dur M1/40b/2, ĥazret uyanup hemān mübārek baş+lar+ını şaldurup M1/95b/9, Resül-i ekrem şalla’llahu ‘aleyhi ve sellem ĥazret+ler+i M1/105b/12...

1.3.2.1.1.2. Tamlanan Ekleri

“İsmin, bir isim tamlasında nitelenen/tamlanan durumunda olduğunu gösteren hâlidir. Nitelen hâli (+nn) eki olan /+(s)İ/ üzerine geldiği ismin katagorisini değiştirmez, sadece onu nitelenen hâline kor. Bu ek 1. ve 2. şahıs iyelik eklerinin (teklik isimleri) ve /+İİ/, /+İİķ/, /+sEl/, /+sİz/ eklerinin önünde düşer” (Daşdemir, 2015: 86).

/+ø/ < /+(s)İ/ ata+ø+m M1/74a/6, baba+ø+m M1/71a/3

/+(s)İ/ 3. Teklik ve çokluk şahıs iyelik ekinden önce kullanılan tamlanan ekidir:

gögs+i M1/199a/6, cümle+si M1/87a/15, yüz+i M1/19a/3, göñl+i+n+den M1/116a/7

1.3.2.1.1.3. İyelik Ekleri

İyelik ekleri adın karşıladığı nesnenin kime veya neye ait olduğunu bildiren, sahiplik gösteren ve adlar ile adlar arasında bağlantı kuran eklerdir. Eski Anadolu Türkçesinde, I. ve II. şahıs teklik ve çokluk şekillerinde ekin bağlantı ünlüleri yani tamlanan ekleri her zaman dar-yuvarlaktır. İşaretsiz III. şahıs teklik ve çokluk iyelik eklerinden önceki tamlanan ekleri ise daima düz-dar ünlülüdür. Türkiye Türkçesinde olduğu gibi Eski Anadolu Türkçesinde de iyelik eklerinin üzerine hâl ekleri getirilebilmektedir (Köktekin, 2008: 87).

Metnimizde geçen iyelik eklerinin şekilleri şunlardır:

1. Teklik şahıs iyelik eki /+m/

ata+ø+m M1/74a/6, baba+ø+m M1/71a/3, el+ü+m M1/28b/5, baş+u+m M1/225b/4, kız+u+m M1/142a/4, cān+u+m M1/18a/10, peder+ü+m M1/230a/13, kullar+u+m+dan M1/254a/1

Nadiren /+i+m/ şeklinde geçmiştir: *yer+i+m+e M1/16b/5*

2. Teklik şahıs iyelik eki /+η /

ana+ø+η+a M1/56a/14, nesne+ø+η M1/221a/16, gövde+ø+η+den M1/146b/2, Baş+u+η+ı M1/186a/11, māl+u+η M1/72a/13, kul+u+η+dur M1/95b/12, ehl+ü+η M1/142a/3

3. Teklik şahıs iyelik eki /+ø/, /+n/

gögs+i+ø M1/199a/6, kılıc+ı+ø M1/83a/16, yüz+i+ø M1/19a/3, sevāb+ı+ø M1/177b/7, kamu+sı+ø M1/93b/13, cümle+si+ø M1/87a/15, seḥā+sı+ø M1/223a/14, cān+ı+n+a M1/19a/15, göḡl+i+n⁵⁵+den M1/116a/7

1. Çokluk şahıs iyelik ekleri +m+uz / +m+üz

gözler+i+m+üz M1/218b/2, kardaşlar+ı+m+uz M1/220b/9, hāl+i+m+üz M1/17b/2, aḥvāl+i+m+üz M1/168b/11, ḥātır+ı+m+uz M1/168b/12, kardaşlar+u+m+uz M1/62b/9, mezheb+ü+m+üz+de M1/48b/16, baş+u+m+uz M1/182a/15, kılıc+u+m+uz+dan M1/11b/9

2. Çokluk şahıs iyelik ekleri +η+uz / +η+üz

āvāzlar+u+η+uz+ı M1/77a/2, bıyıklar+u+η+uz+ı M1/79a/7, ḥevāyic+ü+η+üz M1/19b/3, yollar+ı+η+uz M1/217b/17, ḥācetler+i+η+üz M1/52b/7

3. Çokluk şahıs iyelik ekleri /+ø/, /+n/

oḡul+lar+ı+ø M1/41a/7, qarındaş+lar+ı+ø M1/87a/12, libās+lar+ı+ø M1/97b/8, ḡazab+lar+ı+ø M1/129b/16, göz+ler+i+ø M1/19a/4, tefāvüt+ler+i+ø M1/213a/17, kabir+leri+n+de M1/159b/3

⁵⁵ “pronominal n”, zamir n”si, “zamir ünsüzü”, “iyelik zamiri n”, “adıl n”si, “zamircil n”, “zamirsel (= pronominal) n”, yardımcı konsonant n”, “yardımcı ünsüz n”, “koruma ünsüzü n”, “türeme ünsüzü n” k olarak adlandırılan ve dönüşlülük zamirlerinin, üçüncü şahıs zamirlerinin çekimleriyle birlikte, üzerine hal kavramı ifade eden görevli dil elemanı almış isim tamlamalarında ortaya çıkan n ünsüzü” (Alyılmaz, 1999: 412).

1.3.2.1.1.4. İsimlerde Soru (Soru Eki) +mı / +mi

ol āyet-i kerīme kūr'andan değil mi+dür M1/252a/16, yoḥsa bir ḡayrı aṣlī mi vardur M1/252a/17, hiç ḥevāyicūñüz var mı+dur M1/19b/3, bu nifāk değil mi+dür M1/218b/6

1.3.2.1.1.5. Hâl Ekleri

1.3.2.1.1.5. 1. Yalın Hâl /+ø/

Türkçede yalın hâl eksizdir. Bu hâl, kök ve tabanlarda olduğu kadar çokluk ve iyelik eki almış kelimelerde de söz konusudur. Ayrıca zamirler de yalın halde bulunabilirler.

Kök ve Tabanlarda:

ad+ ø M1/67a/9, altun+ ø M1/98b/10, ayruluk+ ø M1/117b/4, namāz+ø M1/57a/4, perde+ø M1/176b/8, ḥidmet+ ø M1/141b/10

Çokluk ekli kelimelerde:

otlar+ø M1/164a/13, du'alar+ø M1/204a/15, Müslümānlar+ø M1/91a/1, melekler+ø M1/117b/7, emrler+ø M1/167a/12

İyelik ekli kelimelerde:

oḡlum+ø M1/173b/5, ḥiddetüm+ø M1/18a/1, kızum+ø M1/39b/15, baban+ø M1/71a/12, sözüñ+ ø M1/22b/9, başumuz+ø M1/182a/15, kelāmuñuz+ø M1/17b/6

Zamirlerde:

ben+ø te'accüb ederem M1/254a/1, sen+ø şafā geldüñ M1/39b/15, ol+ø dahı naẓar edüp gördi M1/40a/8, biz+ø ḡamdan sālīm olduk M1/129a/16, siz+ø imānuñuzı yeñileñüz M1/76b/4, anlar+ø eytdiler M1/142a/5

1.3.2.1.1.5.2. İlgi Hâli

-1. +(n)uñ / +(n)üñ

İsmin bu hâli genelde isimle isim arasında bağ kurduğu için çoğu zaman belirtili isim tamlaması oluşturur. Bu yüzden ilgi hâline “tamlayan hâli” de denir.

ḳabāyil+ün zekātı M1/139a/12, dünyā+nuḡ ḥālī M1/218b/8, Ebū Ṭalḥa+nuḡ āvāzı M1/236b/12, kişi+nüḡ islāmı M1/41b/6, adam+uḡ ḳalbine M1/48a/9, ‘Âiše+nüḡ devesini M1/54a/10, mü`min+ün bedeninden M1/114a/3

İlgi hâli bazen de zamirle edat arasında bağ kurabilmektedir:

**a+n+uḡ-ıçun M1/70b/7, *a+n+uḡ-çun M1/42a/17, sen+ün-ıçün M1/30a/11, *a+n+uḡ gibi M1/25b/16, siz+ün gibi M1/84b/1, *a+n+uḡ+la bile M1/117b/8, sen+ün+le bile M1/124b/17, sen+ün+le M1/198a/5ḳ*

Metnimizde ekin ünlüsü daima dar-yuvarlaktır. Bundan dolayı çoğu zaman dudak uyumuna uymaz. Yalnız iki örnekte ekin düz dar ünlülü şekliyle de karşılaşmıştır:

bāb-ı şānī+niḡ mu`tel misālinden yine erm-i ḥazırdur M1/56b/9, ol ev+iḡ ehli içün istiğfār eder M1/156b/13

-2. +üm

İlgi hâli eki, 1. teklik ve 1. çokluk şahıs zamirinin (ben / biz) üzerine /+üm/ biçiminde gelmektedir:

ben+üm ḳarındaşum M1/21a/7, ben+üm ḥilāfetüm M1/17a/17, ben+üm+le M1/150a/15, biz+üm sünnetümüz M1/198b/10, biz+üm ehl-i beytümüz M1/80b/11

-3. + ø

Metnimizde ilgi hâli eksiz olarak da kullanılabilir:

senün evün+ø ḳapusunda M1/196b/11, Mekke+ø fethinden M1/101a/12, fuḳahā+ ø ḳatında M1/50a/16

-4. +da / +de

Zühürü`l-Ârifîn fî Yevmi`d-dîn`de ilgi hâli, yüklemle ilişki kurarak yargının ne ile ilgili olduğuna dair tümleçler de oluşturmuştur:

anı tekrār ḳılmaḳ+da baḡa bir tekāsül daḡı gelmez M1/243a/6, ḳabzadan ziyādesini kesmek+de yine anlara muḥālefet bulunur M1/79b/4, bu veled şuret+de hemān baḡa beḡzer M1/47a/14, senün benüm içümde işledüğün `amel ḥuşuşın+da M1/199b/15

-5. +dan / +den

Bu biçim birim de isimle isim arasında ilgi kurmuşsa tamlam, yükleme ilgi kurmuşsa tümleç oluşturmuştur:

Allāh ta'ālā anı kullarına vèrmesi üzerine minnet eylediği nesneler+dendür M1/189b/9, rāvī dahı erkekler+den kanķısı sevgilürekdür M1/157a/11, şu 'arā+dan biri M1/52b/17, emlākın+dan bir nesne göjline hōş gelüp M1/50b/17

1.3.2.1.1.5.3. Yükleme Hâli +(y)ı / +(y)i / + ø

Yükleme hâli ekinin geldiği kelime veya kelime grubu cümlede belirtili nesne görevinde bulunur. Geçişli fiil taşıyan cümlelerde karşımıza çıkan bu hâl, fiilin etkilediği unsuru gösterir (Köktekin, 2008:90).

-1. +(y)ı / +(y)i

Eski Türkçede kullanılan +(I)G yükleme hâli ekinin devamı niteliğindedir. Kök ve taban hâlindeki isimlerin yanında zamirlere ve çoğul eki, iyelik eki almış kelimelere de gelebilmektedir (Efendioğlu, 2013: 100). Ek, Eski Anadolu Türkçesinde olduğu gibi metnimizde de daima düz/dar ünlülüdür, bu yüzden kendisinden önceki yuvarlak ünlüye uymaz:

Allāh+ı zıkr eyleñüz M1/107a/6, günāh+ı mahv eyler M1/88b/14, Allāh ta'ālā tevbe'+i kabūl éder M1/165b/15, Ka'be'+i muhāşara eyledi M1/173a/8, kimesne'+i qahr eyler M1/150b/12, kapu+yı açdı M1/61a/11, siz imānuñuz+ı yeñileñüz M1/76b/4, habāşetler+i terk eyleñüz M1/164b/13, Allāh ta'ālā sen+i hıfz eylesün M1/95b/16k

Metnimizde “bu” işaret zamiri ve tamlanan eki (+ı / +i / +sı / +si) üzerine gelen yükleme hâlinin bir “n” ile birlikte kullanıldığı görülür. Buradaki “n” ünsüzünü bazı araştırmacılar “zamirsel n”, bazı araştırmacılar ise “3. şahıs iyelik eki” olarak kabul etmektedir:⁵⁶

Hazret-i 'Âişe bu+n+ı eşidüp M1/13a/11, Sen anuñ ancak dünyası+n+ı harāb eyledüñ M1/173b/14, Allāh'un selāmu+n+ı iṣā ve āşikāre eyleñüz M1/217b/7, vālidesi adı+n+ı Haydar koyup M1/38a/7, hātunı+n+ı hāmile buldı M1/106a/9, başı+n+ı 'Abdu'l-melik'e gönderdi M1/173ağ

⁵⁶ Söz konusu ek, çalışmamızda üçüncü şahıs iyelik ekinin kalıntısı olarak değerlendirilmiştir. Bu konu için bk. Gemalmaz, 1996: 165-172; Gülsevin, 1990: 187-190, Tekin, 1983: 10-17.

Bu “n” ünsüzünün, yönelme, bulunma, ayrılma, eşitlik, vasıta gibi hâl eklerinden önce de gelebilmesi, ekin yükleme hâlinde ayrı değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Türkçede telaffuz edilmeyen hemze (◌) işareti, Arapçada sessiz bir harftir. Bu yüzden üzerine doğrudan hâl eki alabilmektedir. Nitekim *Zühürü'l-Ârifîn fî Yevmi'd-dîn*'de “y” ünsüzü olmadan hemzenin (◌) esre (◌) şaretinden hemen sonra yükleme hâlinin kullanıldığı görülmektedir:

Cü'de'yi katl eylemek istedi M1/176b/5, Muğîre'yi 'azl édüp M1/22b/16, kişiyi görmege varıñuz M1/177b/16, Allāh ta'ālā tevbe'yi kabûl éder M1/165b/15, kimesneyi ta'yîn ve vaşîyyet eylemeyüp M1/32a/14

Bugün standart Türkiye Türkçesi yazı dilinde karşılaşmadığımız eksiz yükleme hali, Eski Anadolu Türkçesinde iyelikli isimlerden sonra sıklıkla karşılaşılan bir durumdur; bir isim, üzerinde herhangi bir yükleme hâli eki olmadan yüklem fiiline bağlanıp cümlenin nesnesi olabilir (Köktekin, 2008: 90).

başumuz+ø fedā eyleyüp M1/182a/15, hakıpaylarına yüzin+ø sürdi M1/242b/15, hazret anlarıñ ayakları āvāzın+ø eşidüp M1/111b/14, a'māluñ zarar ve fesādın+ø bilüp M1/112b/2, mübārek başların+ø kaldurdi M1/40a/6, Her kişi tayıların+ø getürsünler M1/74a/7, mübārek başların+ ø kaldurdi M1/40a/5, her kişi tayıların+ø getürsünler M1/74a/7, āşārların+ø istimā' édüp M1/129b/6, zāt-ı nazîflerin+ø korımağla M1/153a/6, hazretüñ hākipāyı şerîflerine yüzlerin+ø sürdiler M1/225b/11, kurbanuñ ağızın+ø bağladı M1/172b/5, hātırın+ø şordılar M1/224a/2, işin+ø bitürdi M1/234b/4k

1.3.2.1.1.5.4. Yönelme Hâli +(y)a / +(y)e

Kullanımı sık ve çok işlevli olan bu hâl, genel olarak yüklem fiilinin yöneldiği, yaklaştığı, kişiyi, nesneyi, yeri gösterir. Eski Türkçenin +ğa, +ge'sinden inkişaf eden (Timurtaş, 1994: 69) bu ek, ismin ünsüz ile bitmesi durumunda +a / +e, ünlü ile bitmesi durumunda ise +(y)a / +(y)e biçimindedir. Yönelme hâli, isim kök ve tabanlarının yanı sıra iyelik ve çokluk eki almış isimlere ve zamirlere de gelebilir:

ol kişi+(y)e melek du'ā eylemiş olur M1/26a/8, miskînler+e ta'ām vërsün M1/98a/11, ol cānib+e gönderüñ M1/35a/10, dünyā+(y)a geldi M1/241a/5, medīne-i mezbûre+(y)e dāhil oldı M1/244a/16, elimüz+e girdi M1/129b/4, senüñ qalbün+e

hidāyet eyler M1/36b/4, Parmağı+n+a M1/19a/8, oğlu+n+a M1/20a/7, aşhābı+n+a M1/44a/2, kulları+n+a M1/186a/11, taqvāsı+n+a M1/51a/13

Bu ek, *Zühürü'l-Ârifîn fî Yevmi'd-dîn*'de bazen “karşı” kelimesiyle birlikte mekâna, yere veya kişiye yönelme ifade etmektedir:

kapu(y)a karşı geldi M1/198a/2, hazret+e karşı çıkup M1/203b/11, makbure+(y)e karşı turmak namâz kılmak dağı mekrûhdur M1/231a/5, Medîne'ye yakın kalup bir yerde kondılar M1/54a/2.

Bir örnekte de yönelme hâli “degin” edatıyla birlikte zamanda sınırlandırma bildirmektedir: *şabah+a degin M1/168b/10*

Zühürü'l-Ârifîn fî Yevmi'd-dîn'deki bir cümle yükleme hâli eki, yönelme göreviyle kullanılmıştır: *ağzuñ içerüsini süre süre yumağa dërler M1/119a/12*

İlgi hâli işlevinde kullanılmıştır: *hazretüñ hicretle Medîne'ye gelmesine intizâr çekerler idi M1/203a/14*

Hedef işlevinde kullanılmıştır:

hasta görmege varan kimesneden M1/188a/17, her bar çalduğ+ça Ebū Cehl dağı ol elindeki kılınıcı ağı+a karşı tutup M1/83b/2, hazret anlar+a oturuñ bismi'llāh dëyüp çanağuş eṭrāfından ekl eyleñ M1/78a/10

Zamanda sınırlandırma hâli işlevinde kullanılmıştır:

sağı beni ba's id-el+den berü kıyāmet+e dek benüm risāletüme imān getürenlerüñ şevābını vërdi M1/10b/16

Söz konusu ek, bu cümlede vasıta görevindedir:

ben fakîr ü miskîn olmağla āşlā kaydum olmayup ancak eḥādîş hıfzına meşğûl idüm M1/62b/10

1.3.2.1.1.5.5. Bulunma Hâli +da / +de

Bulunma hâli eki, Eski Anadolu Türkçesinde imlası kalıplaşmış olarak +da / +de biçiminde kullanılmıştır (Özkan, 2000: 115). *Zühürü'l-Ârifîn fî Yevmi'd-dîn*'de de ek her zaman +da / +de şeklinde geçmektedir.

Bulunma hâlini, cümlede yargının gerçekleştiği yeri ve zamanı göstermesi açısından iki bölüme ayırmak mümkündür. Ekin zaman kavramı taşıyan kelimelere

geldiğinde zamanda bulunma, zaman kavramı taşımayan kelimelere geldiğinde ise yerde bulunma işlevini taşır (Köktekin, 2008:91).

dünyā+da yetmiş yıl ‘ömr sürüp M1/47a/16, , ḥazret-i Resūl zamānın+da veregeldükleri M1/11b/15, ḡarındaşuḡ ḡatın+da muḡīm olup M1/144a/1, Yol+da bir uzun direge rast geldiler M1/157a/2, āḡiret+de ḡālīḡüḡ yaramazlığına delīldür M1/186b/12, anuḡ yanın+da defn eylediler M1/24a/10, kendü evin+de bir miḡdār azıḡ tedārük edüp M1/172a/17, Mekke-i Mūkerreme+de dünyāya gelüp M1/172a/1ḡ

Bu biçim birim, *Zūḡrū’l-Ārifīn fī Yevmi’d-dīn*’de /+ki/ eki ile birlikte aitlik hâli işleviyle de kullanılmıştır (bk. Aitlik hâli):

dünyā+da+ki ateşüḡüz M1/212b/1, nazm-ı ḡadīs+de+ki ḡiḡāb ḡazret-i ‘Alī’yedür M1/36b/9, gök+de+ki yıldızlar M1/124b/3

Ayrıca metindeki bir bcümlede “gün” ismine gelen bulunma hâli eki ifadeye “her gün” anlamını katmıştır: *bir kimesne ḡün+de on iki rek’at namāz ḡılsa M1/209a/2*

İlgi hâli işlevinde kullanılmıştır:

anı tekrār ḡılmaḡ+da baḡa bir tekāsül daḡı gelmez M1/243a/6, ḡabzadan ziyādesini kesmek+de yine anlara muḡālefet bulınur M1/79b/4, bu veled şuret+de hemān baḡa benzer M1/47a/14

Mekān işlevinde kullanılmıştır:

Eşāḡḡ-ı aḡvāl budur ki ‘Abdu’llāh bin ‘Abbās ḡazretleri dünyā+da yetmiş yıl ‘ömr sürüp M1/47a/15, Medīne-yi Mūneverre’+de ḡazduḡı ḡuyıdur ki aḡa birkaç ayak nerdübānla inilür M1/204b/6

Zaman işlevinde kullanılmıştır:

zāḡir budur ki rü’yā-yımezbūre hicret senesin+de vaḡi’a ola M1/115a/4

Söz konusu ek, başka bir cümlede de yönelme görevindedir (bk. Yönelme hâli): *Şām-ı şerīf+de irtihāl edüp M1/78b/7*

1.3.2.1.1.5.6. Ayrılma Hâli +dan / +den

Ayrılma, uzaklaşma, çıkma işlevi genelleştirilerek “ayrılma hâli” olarak adlandırılan bu hâl, fiilin gösterdiği kılış veya oluşun kendisinden ayrıldığını, uzaklaştığını, fiilin başlama noktası ve ismin kaynağını, sebebini göstermektedir (Efendioḡlu, 2013: 105).

Eski Anadolu Türkçesi dönemindeki klişeleşmiş imlasından dolayı, ünsüz benzeşmesine tabi olmayan (Köktekin, 2008: 92) ayrılma hâli eki de ismin diğer hâllerinde olduğu gibi isim kök veya gövdelerine, çokluk ve/veya iyelik eki almış isimlere ve zamirlere gelebilmektedir. Ayrıca ayrılma hâli, isimleri tümleç göreviyle yüklem fiillere bağlamanın yanı sıra, isimleri isimlere veya isimleri edatlara bağlayabilmektedir:

hazret-i 'Ömer dünyā+dan getmişdür M1/23a/8, 'ālem-i ervāh+dan tālī' M1/2a/7, senüñ ümmetüñ+den rāzı oldum M1/123a/16, ol ma'nālar cümleten hātırımız+dan gèder M1/218b/6, günāhlar+dan tevbe eyleyenlerdür M1/159b/10k

İsmi isme bağladığında ilgi hğli işleviyle (bk. İlgi hâli) tamlama oluşturur:

eskām-ı rūhāniyye+den biri olmakdur M1/128b/7, şu'arā+dan biri M1/52b/17, emlākın+dan bir nesne göñline hōş gelüp M1/50b/17

Ayrılma hâli eki, “şoñra” önce” sözcükleri ile birlikte zamanda öncelik, sonralık bildirebilirler:

şim+den şoñra yine şehre gelseñ M1/60a/6, hazret+den şoñra dahı dünyāda 'ömr-i tavīl sürüp M1/101b/5, üç loğma tuz ile yemek+den evvel dahı üç loğma yemek+den şoñra M1/75a/15, dört rek'at öğle namāzın+dan evvel M1/209a/3

Kaynak işlevinde kullanılmıştır: *Allāh ta'ālā korkusın+dan ağlamak cehennemden kurtulmağa sebedür M1/151a/17, yā ahī 'Uğbe bir zamānda senüñle ikimüz hazretüñ dehān-ı laṭīflerin+den bir hadīs-i şerīf istimā' eyledük M1/198a/3, siz+den bir kimesne yokdur M1/131b/2, anlardan fetvā ahz ederlerdi M1/88a/4, Yahūdīlerden kim şatun alup M1/29b/16*

Sınırlandırma işlevinde kullanılmıştır: *siyāh+dan ma'adā renkle boyamak muṭlak müsteḥabbdur M1/171b/9, ben+den gayrı kimesne yoğ idi M1/198a/5*

Karşılaştırma işlevinde kullanılmıştır:

Muḥammed'üñ ālını bir gün sevmek hayırludur bir yıl 'ibādet+den M1/92b/9, selām vèren kimesnenüñ şevābı selām alan kişinüñ şevābın+dan ez'āf-ı muzā'af ziyāde ola M1/24b/17, ol ben+den ziyāde gazā eylememişdür M1/142b/2, ben senüñ dīnünjı sen+den eyü bilürem M1/194a/15, sizüñ yakup isti'māl eylediğünüz ateşüñ hararetin+den altmış toğuz mertebe ziyādedür M1/212b/2

Zamanda sonralık hâli işlevinde kullanılmıştır:

sen[ün] bu şehire gelmen+den muqaddem şehir içinde bir kimesne böyle âlet-i harble yörimezdi M1/51b/15, şabîlerde an+dan evvel İslâm'a gelmiş bir kimesne dahı yokdur M1/37b/16, şabîlerde an+dan evvel İslâm'a gelmiş bir kimesne dahı yokdur M1/37b/16

İlgi hâli işlevinde kullanılmıştır: *Allāh ta'ālā anı kıllarına vèrmesi üzerine minnet eyledügi nesneler+dendür M1/189b/9, rāvî dahı erkekler+den kankısı sevgilürekdür M1/157a/11, benüm ümmetümden yetmiş biş kimesneyi hisābsuz M1/219b/7*

Zamanda öncelik hâli işlevinde kullanılmıştır: *benden sonra gelecek halîfelere birer kelime M1/18b/4*

Sebeb hâli işlevinde kullanılmıştır: *ol sebep+den gayetle mesrûr oldum M1/115b/12*

1.3.2.1.1.5.7. Aitlik Hâli +ki

“Aitlik hâli, ya üzerine geldiği isme ait olan bir varlığın yerini tutan aitlik zamirleri ya da varlığın bulunduğu yeri, zamanı gösteren aitlik sıfatları yapar. Bu bakımından bir sıfat yan cümlesi işlevine sahiptir” (Daşdemir, 2015:72):

-1. /+ki/

hemân anuñla şifâ bulup gözleri yine evvel+ki gibi görür oldı M1/190a/11

-2. +da+ki, +de+ki

baş+da+ki kiri M1/167b/1, dünyā+da+ki ateşünüz M1/212b/1, karnın+da+ki tıfluñ M1/106a/13, gün+de+ki biş rek'at M1/119b/3, gök+de+ki yıldızlar M1/124b/3, hadîş+de+ki zulumāt M1/150b/1, şecere+de+ki tā M1/191b/10, için+de+ki şaruca M1/155a/6

1.3.2.1.1.5.8. Eşitlik Hâli +ca / +ce / +cılayın

Metnimizde iki çeşit eşitlik hâli eki kullanılmıştır:

-1. +ca / +ce

Eşitlik dışında miktar, kadar, benzerlik gibi çeşitli anlam ve fonksiyonunun bulunduğu, “gibi, göre” ve “tarafından” edatlarının yerini tutan kullanışlara sahip

olduğu görülen (Korkmaz, 1995: 12-84) +ca/+ce eki zaman zaman isimden isim yapma niteliği kazandığından çekim eki olma yönünde oldukça zayıflamıştır (Efendioğlu, 2013:108).

Zühürü'l-Ârifîn fî Yevmi'd-dîn'de sürekli tonlu yazıldığından ünsüz uyumuna tabi olmayan bu biçim bierim, metinde farklı işleviyle de kullanılmıştır:

üç kıt'a yihi+ce şavblar ile kefenleyelüm M1/13a/12, pes cenāze ardın+ca giden kimesne için M1/188b/4, dahı biz sizün ardınız+ca gidenlerüz M1/128a/13, 'ilim ü ma 'rifetle toptolu+ca+dur M1/82b/8 (niteleme).

anun ziyāde+ce ta 'allūki sebebiyle M1/53b/13(ölçü, miktar), selāma evvel+ce mübādere eylemeye M1/25a/5 (zamanda öncelik)

emr-i şerīfleri mücebin+ce M1/36b/17, ismün ayet-i kerīmesi muktezāsın+ca günāha girmekden M1/151b/17 (görelilik)

pes yihüz içindeki şaru+ca zārı ile bile M1/155a/7 (benzerlik)

-2. +cılayın

Eşitlik eki +ca / ce ile isimden zarf yapım eki olarak adlandırılan +layın ekinin kalıplaşması ile oluşmuş +cılayın eki de benzetme ve eşitlik bildirmektedir. Kişi zamirlerine eklenerek “gibi” edatının işlevini gerçekleştirir (Börekçi, 2003: 76).

Bu ek *Zühürü'l-Ârifîn fî Yevmi'd-dîn*'de de benzerlik anlamıyla kullanılmıştır:

**a+n+cılayın kamçı ki anuñla ehlini edblendürür M1/114b/4, *a+n+cılayın kıl ki burundadır M1/235a/15, *a+n+cılayın kimesneler ki anlar aşığıdır ol 'aql ehli olanlardan demekdür M1/85b/8, öñlemek cinsi Allāh'a mahşuşdur *a+n+cılayın+dur M1/89a/4*

1.3.2.1.1.5.9. Vasıta Hâli +ıla, +ile, +(y)la, +(y)le; +ümle bile; +ın, +in

Vasıta hâli genel başlığı altında toplanan biçim birimler, *Zühürü'l-Ârifîn fî Yevmi'd-dîn*'de sebep, zaman ve vasıta bildiren işlevlerle çok sık kullanılmıştır.

-1. +ıla / +ile; +(y)la, +(y)le

“ile” edatı metinde bazen ayrı bazen de ek gibi bitişik yazılmıştır⁵⁷. “ile”nin kullanıldığı bazı cümleler ve bunun işlevleri aşağıda gösterilmiştir:

⁵⁷ Metnin transkripsiyonunda imlaya dikkat edilmiştir. Ekin kök veya tabanla bitişik veya ayrı yazılması göz önünde bulundurulmuş; okumada kalınlık-incelik uyumuna riayet edilmiştir.

taş+ıla cenk ederler iken M1/44a/8 (vasıta), ancak dil+ile āh ü zār eder ise M1/48a/14 (vasıta), benden rızā+yıla ahirete gētdi M1/17a/16 (niteleme), yatduklarından sonra dıhk+le gülerək uyandılar M1/211b/9 (niteleme), tebessüm ederek sa'ādet+le mübārek başların kaldırdı M1/40a/5 (niteleme), ben aña kendü rızāmla varmazam M1/173b/9 (niteleme), mescid-i mezbūruñ kapısı yanında gece ile defn eylediler M1/41a/11 (zamanda başlangıç, bulunma),

“ile” edatının ekleşmiş şekli olan +la / +le ve ünlü ile biten ya da üçüncü şahıs iyelik eki almış kelimelerden sonra kullanılan (/+(y)la/, /+(y)le/) biçimi, metinde oldukça sık geçmektedir:

siyāh ile boyamağdan hazar ve ictināb eyleñüz M1/9a/4 (vasıta), seksen dirhem mihr+ile hāzrete 'akd-ı nikāh olındı M1/53b/4 (vasıta), 'Alī'nün eline yaşıla hañt+la yazılup M1/40a/7 (vasıta), haqq-ı vefā ve edāsı+(y)la ulaşsa M1/199a/16 (vasıta), nüzül-i vahiy+le huşūş-i vāki'aya 'ārif olmadın M1/55a/5 (vasıta), inkār tarīki+(y)le aña ta'rīz edüp M1/243b/17 (vasıta), i'lāmu'l-aḥbār nāmı+(y)la bir kitāb-ı 'ālī-i miqdār M1/244b/8 (vasıta), Abdu'llāh bin Ca'fer anı üç savb+la kefenleyüp M1/41a/8 (vasıta), āhırinde kāf+la+dur M1/185a/11 (birliktelik), fetḥ-i elif kaṭ'+la if'āl bābından çoğaltmak M1/79a/15 (birliktelik), Eş-şubber kelimesi şād-ı mühmelenün zammesi ve bā-yı muvaḥḥade-i müşeddedenün fetḥası+(y)la şābirler ma'nāsına şīga'-ı fā'ilün cem'-i müzeker-i mükeserridür M1/196b/5 (birliktelik), anlar+uñ+la mücādele ve muḳāteleye kudret-i tāmme ve kuvvet-i 'āmme dahı var iken M1/90b/17 (karşılıklılık). Mūsā peygamber ile mülākāt vāki' olup M1/42b/17 (karşılıklılık), sizün biribiriñüz ile eyledüñüz mülātafetden ziyāde mülāyemet ederem M1/18a/11 (karşılıklılık).

-2. +üm + le

ol kimesne olur benüm+le cennetde şunlar gibi demekdür M1/150a/15 (birliktelik), 'Ömer benüm+le+dür dahı ben anuñlayam M1/155b/6 (birliktelik)

-3. +ün + le

'Uḳbe bir zamānda sen+ün+le ikimüz hāzretün dehān-ı laṭīflerinden bir ḥadīs-i şerīf istimā' eyledük M1/198a/3 (birliktelik), yā 'Abde'llāh ṭur yuḳaru sen+ün+le gidelüm M1/256b/8 (birliktelik), ferīşteler sizünle muşāfaḥa ederler idi M1/217b/16, ferīşteler siz+ün+le muşāfaḥa ederler idi M1/217b/16 (karşılıklılık)

-4. *a+n+u η +la

'Abdu'llāh bin Zübeyr *a+n+u η +la bey'at ve emrine inkiyād M1/172b/15, bir kimesne alacağı hātunı görüp alınca *a+n+u η +la ülfet edüp alışur M1/227b/16 (birliktelik). hemān *a+n+u η +la şifā bulup M1/190a/11 (vasıta)

-5. +ümle bile

babam benüm+le bile olmayınca ben cennete girmezem M1/108a/5 (birliktelik)

-6. +ın / +in

Türkçede, başlangıçta +ın / +in şeklinde olan vasıta hâli eki yerini günümüzde ile edatından gelişen +la / +le ekine bırakmıştır. Metnimizde vasıta hâli ile ilgili seçtiğimiz örnekler aşağıda dikkatlere sunulmuştur:

'orm-i tamām olmağ+ın yine anda fevt oldu 1/230b/9, cevāb vermeg+ın hāzret yine Ebū Bekr'e iltifāt eyleyüp M1/129b/2k

Söz konusu ek, bir örnekte zaman belirtir: 'Osmān geldiği vaqt+in böyle eylediñüz M1/31a/6

1.3.2.1.1.5.10. Yokluk Hâli +suz / +süz

"Yokluk" ifade eden bu hâl, "kimsiz" hâli olarak da bilinir (bk.Banguoğlu, 1998:331). Ünlüsü daima yuvarlaktır:

sivāk+suz M1/119a/8, 'azāb+suz M1/219b/8, katık+suz M1/221a/13, halīfe+süz M1/32a/13, çekirdek+süz M1/189a/15.

1.3.2.1.1.5.11. Yön Gösterme Hâli +ra / +re / +aru / +erü

Günümüz Türkçesinde canlı bir çekim olmaktan uzaklaşmış olan yön bildirme ekleri Zühürü'l-Ârifîn fî Yevmi'd-dîn'de de sadece birkaç kelimedede kalıplaşmış olarak görülmektedir:

-1. +ra / +re

andan şo η +ra bakar öhine hemān görür M1/193a/15, Qur'an-ı 'azîmi tecvîd üz+re tertîl edüp M1/207a/9, menzilden taş+ra çıkup M1/84a/13

-2. +aru / +erü

ol dahı yuk+aru çıkup M1/257a/7, siz bizüm il+erü gidenlerümüzsiz M1/128a/12, Üsāme dahı iç+erü girdi M1/141b/13

1.3.2.2. Zamirler

Zühürü'l-Ârifin fî Yevmi'd-dîn'de bağlamında konuşanı, dinleyeni ve kendinden söz edileni temsil eden zamirler (Börekçi, 2009:67) aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

1.3.2.2.1. Şahıs Zamirleri

Metnimizde geçen şahıs zamirlerinin çekim (işletim) eklerini almış örneklerinden bazıları şunlardır:

I. teklik şahıs (Ben: Konuşan)

ben	<i>ben haber aldum M1/170a/10, ben gördüm anı cennet-i me'vâda M1/192a/1, Ben aña nice çıkayım M1/257a/5, ben saña kurbân olam M1/12a/10, ben mübtelâ oldum M1/17b/17k</i>
baña	<i>bu sa'âdet baña kifâyet eder M1/17b/10, bu veled şuretdе hemân baña beñzer M1/47a/14, bu 'ilm-i şerîfi baña ta'lîm eylediler M1/112b/7, 'azîz ve celîl Allâh baña vahiy eyledi M1/123b/14, ol yeri baña göster M1/83b/14k</i>
beni	<i>beni ele getirüp M1/173a/11, dahı rızıklandur beni M1/185a/6, beni bu şavbla kefenleyüp M1/224a/8, eşnâ-yı du'añda beni unutma M1/21a/8, beni haqqla peygâmbеr gönderdi M1/217a/7k</i>
benden	<i>ol kişi benden degüldür M1/72b/15, fi'l-vâki' benden ehaqq olur M1/90b/15, ol benden ziyâde gazâ eylememişdür M1/142b/2, benden gayrı kimesne yoğ idi M1/198a/5, benden rızâyıla ahirete gētdi M1/17b/16k</i>
benüm	<i>benüm ümmetümden yetmiş biñ kimesneyi hisâbsuz M1/219b/7, benüm celâlum Haqq-ıçun M1/250b/17, sağ elüm benüm cābinümden M1/28b/4, benüm kızum Haşşa'yı saña tezvîc edeyim M1/29a/8k</i>
benümle	<i>ol kimesne olur benümle cennetde M1/150a/15, benümle beylece defn idesiz M1/224a/10, 'Ömer benümledür dahı ben anuñlayam M1/155b/6, benümle Mu'âviye ortasında emr-i hilâfetde nizâ' vaqi' olmuşdur M1/90b/13k</i>

II. teklik şahıs (Sen: Muhatap)

- sen *sen benim ümmetüm üzerine bereketsin M1/21a/9, sen-dahı anlar ile kaç'en takayyüd eyleme M1/38b/11, sen şafā geldün M1/39b/15, sen beytü'l-māla hıyānet eylemişsin M1/170a/10, sen ne söylersin M1/218a/17k*
- saña *bu kavm saña gelüp mürāca 'at ederlerse M1/38b/10, Allāh ta 'ālā anuñ saña ta 'līm eylediği M1/62a/1, yā Sa 'd ok at ki atam babam saña fedā olsun M1/74a/6, saña kanķı ehlün ziyāde sevgilüdür M1/142a/3, bu 'ilim saña kolay ve mübārek olsun M1/251b/14k*
- seni *seni ehl-i cennet eyledi M1/32a/10, Allāh ta 'ālā seni sevsün M1/95a/6, seni 'askere erişdüreyim M1/54b/5, seni perişān hāl ve münkesirü'l-bāl gördüm M1/71a/5, seni hiç böyle gördüğüm yoğidi M1/10a/17k*
- senden *anı senden şaklayım M1/123b/16, dahı senden ziyāde maħbūbi idi M1/142b/6, ben senün dīnünjı senden eyü bilürem M1/194a/15, ol kişi dahı senden bir nesne isteyüp M1/68b/12, yā Hüzeyfe senden esrār 'ilmine müte 'allık ba 'zı sözler eşidürüz M1/112a/12k*
- senün *senün aşhābuñ benim katumda gökdeki M1/124b/2, yā Büreyde senün 'ömrün uzun olup M1/130a/11, yā Selmān senün birāderün Ebū'd-derdā' M1/168b/8, senün evün kapusunda dahı olursa M1/196b/11, senün şulbün den bir veled-i şālih zuhūr edüp M1/240b/11k*
- senünle *yā 'Abde'llāh tır yukaru senünle gidelim M1/256b/8, anda senünle benden gayrı kimesne yoğ-idi M1/198a/5, yā aħī 'Uķbe bir zamānda senünle ikimüz ħazretün dehān-ı laṭīflerinden bir ħadıṣ-i şerīf istimā' eyledük M1/198a/3k*

III. teklik şahıs (ol/a+n : Hakkında söz edilen)

- ol *ol dahı ertesi serşenbe gün islāma gelmişdür M1/37b/14, ol aña şabr eyleye M1/150a/14, ol-dahı eytdi M1/12a/13, ol bilür ki M1/254a/3, ol gelüp uğrayıcağdur M1/254a/3k*
- aña *aña emr eyleñüz M1/159a/8, aña teslīm eder idi M1/163a/3, aña ezā eylesün M1/192b/3, ħazretleri tekrār aña ħiṭāb edüp M1/219a/11, aña du 'ā ve şenā eyler M1/12a/15k*
- ancılayın *öñlemek cinsi Allāh 'a maħşuşdur ancılayındur M1/89a/4*

- anda *Ca'fer bin Ebî Talibi raḍiya'llāhu 'anhu anda bulup M1/87a/15, Hūzeyfe'yi anda görse bilürdi M1/113a/1, anda tavaṭṭun eylemişdür M1/118b/6, anda meşhūr ve ma'rūf ziyāretgāhdur M1/153b/14k*
- andan *ḥazret-i 'Osmān'ın qanını andan almak M1/153b/17, andan 'ilm-i dīn ve fikh-ı güzīn aḥz edüp M1/160b/14, andan 'ilim ve fetvā almışlardur M1/188a/9, ḥazret daḥı andan rāzı ve şākir olmaḡla anı cennetle muştulayup M1/191a/5k*
- anı *üç kerre anı islāma da'vet eyledi M1/194b/3, sen anı öldürme M1/236b/15, anı içerde defn eyleñüz M1/14a/5, anı Yemen cānibine kāzı naşb edüp M1/36b/12, anı ziyāde severler idi M1/77b/10k*
- anun *anun vasıtasıyla vāşıl olur M1/85a/2, anun şevab ve mücāzāt ve maḡfiret ve mükāfātı ol mīkdār üzerinedür M1/114a/4, ey oḡul anun babası Zeyd M1/142b/4, anun ziyāretine gēderler M1/225a/3k*
- anun-ıçun *Allāh ta'ālā anun-ıçun yetmiş biñ şevāb yazar M1/65a/15, anun-ıçun istiḡfār edüp M1/87b/11, bir gün ḥazret anun-ıçun du'ā edüp M1/109b/11, Resūl ḥazretleri anun-ıçun bir gecede yigirmi yēdi kerre istiḡfār edüp M1/70b/7k*
- anunla *hemān anunla şifā bulup M1/190a/11, anunla beylece otururlar idi M1/194b/13, namāz kıldum anunla M1/216b/6, anunla bey'at eylemediler M1/39a/10k*

I. çokluk şahıs (Konuşan. Biz: ben ve sen; ben ve o; ben ve siz; ben ve onlar)

- biz *biz dīnümüzü bulduk M1/125b/3, biz ḡamdan sālīm olduk M1/129a/16, biz erkeklerden su'āl ederiz M1/142a/5, biz senün üzerine nice şalāt idelüm M1/185b/9, biz kılarız salṭanatı M1/158b/13k*
- bizi *bizi gördükleri zamānda ol mertebe-i beşāşet M1/109b/1.*
- bize *bize daḥı i'lām eyleñüz M1/211b/12, bize cenneti ve cehennemi zikr edersiz M1/218b/1, bize vērduḡı kadar saḡa daḥı ecir ve sevāb vērdi M1/29a/3, kılduḡı namāzı bize 'arż eylemekdür M1/244a/6k*
- bizde *bizde yenilegelmemişdür M1/213b/17.*
- bizden *bizden degüldür şol kimesne kim taḡannā eylemeye kur'anla M1/198b/6, māllarını ve qānlarını bizden ve kılicumuzdan kırtardılar*

M1/11b/8, ol kişi bizden degüldür demekdür M1/202a/6, hazret anuğ hakkında Selmān bizdendür M1/80b/10k

bizüm bizüm zamānumuzda zühür eyledi M1/174a/4, bizüm mābeynümüzde ħalīfe kim olur M1/16b/3, bizüm ‘Abdu’llāh bin ‘Abbās gibi faķihümüz vardır M1/46b/13, bizüm ehl-i beytümüz meşābesindedür M1/80a/11k

II. çokluk saħıs (Muhatap. Siz: sen ve o; sen ve onlar)

siz siz bilürsüz M1/90a/14, siz ħalka ħaber vērüđ M1/89a/17, siz yerde olan kimesneyi esirgeñüz M1/117b/16, siz nergisi koĥulañuz M1/131b/2, siz küffār elinde olan esīri kırtarıñuz M1/177b/14k

sizi sizi cehennemden şaķlar M1/193b/4, ben sizi nehī ve men‘ eylemiş idüm M1/214a/13, sizi ta‘zīm edüp bile gēderiz M1/84a/17, sizi esirgeyüp rahmet eyleye M1/117b/17k

size size verecek nesne kıalmadı M1/182b/1, size zarar eylemez M1/14b/16, ben size vaşıyyet eylerim M1/141b/6, şol kimesneler ki size mülā‘emet ve muvāfaķat ideler M1/206a/8k

sizden sizden bir nesne oruç tutmağı sevse hemān tutsun M1/221b/13, Allāh ta‘ālā eyülük ehlini sizden yēgrek bilicidür M1/238a/3, sizden bir kimesne yoķdur M1/131b/2k

sizün sizün ħayırluñuz şol kimsenedür M1/96b/10, sizün eyüleriñüz olanlardur M1/99b/4, sizün mekāniñuz cennetdür M1/125b/10, Allāh ta‘ālā’nun rızāsı ve eyülüği sizün üzeriñüze olsun M1/128a/9k

sizünle ferişteler sizünle muşāfaĥa ederler idi M1/217b/16, bu kıadar sizünle ol Rabb’ün ortasında bir sözi tafsīr ve murādı takrīr edici kimesne M1/193a/12k

III. çokluk şaħıs (Anlar: Hakkında söz edilenler)

anlar anlar du‘ā edüp dērler M1/210b/2, anlar faķīĥler ve ‘ālimler olurlarsa M1/213b/1, anlar daĥı ol şuyı alup Sehl’ün üzerine şaķdılar M1/229a/10, anlar aşĥāb-ı şimāl ya’nī ehl-i cehennem yollarıdır M1/257a/16k

anları ba‘z-ı ħalk anları ehl-i beyt-i nebīden zann ederler idi M1/82a/3, Allāh ta‘ālā anları baĥa isimleri ve resimleri ile ħaber vērüp bildürdi

	<i>M1/112a/4, anları tarīk-i haḳḳa da‘vet eyler idi M1/125b/5, anları cennete alur gèder M1/130b/3ḳ</i>
anlara	<i>anlara muḥālefet eylemek müsteḥabbdur M1/174b/4, Allāh ta‘ālā anlara yardım eyledi M1/175b/14, anlara eyülük eylemek tavḥīdūḡ daḡı şalātūḡ zıkrūḡ nizāmıdır M1/199b/1ḳ</i>
anlarda	<i>anlarda hiç şek yokdur M1/71b/4, Ka‘be’nün ḳapucılıḡı anlardadır M1/175b/12, daḡı mevsīm saḳāluḡı anlardadır M1/175b/13.</i>
anlardan	<i>anlardan iki nūr vücuda gelüp cennet şebābınūḡ seyyidleri olalar M1/40a/11, bu Ebū Ümāme anlardandır M1/76a/2, anlardan fetvā aḡz èderlerdi M1/88a/4, anlardan toḳuz kimesne getürüp M1/78a/9ḳ</i>
anlarūḡ	<i>ḡazret anlarūḡ her birisine māl-i ḡanāyimden birer ḡışse vèrdiler M1/87b/1, anlarūḡ ittifāḳları ne-vechle ḳarār tıtarısa M1/158a/11, anlarūḡ içlerinde ḡāşıl ve müyesser oldı M1/175b/11, anlarūḡ menzilesinde ve mertebesinde olur M1/207a/12ḳ</i>
anlarūḡla	<i>anlarūḡla nice muḳātele ve muḡārebe cāyız olur M1/11b/10, anlarūḡla mücādele ve muḳāteleye ḳudret-i tāmme ve ḳuvvet-i ‘āmme daḡı var iken M1/90b/17.</i>

1.3.2.2.2. İşaret Zamirleri

Metnimizde geçen işaret zamirlerinin çekim ekleri ile birlikte kullanılan örnekleri aşağıda dikkatlere sunulmuştur:

Bu : “Bana” yakın olan kavramı ifade eder (Börekçi, 2009: 77).

buḡa	<i>ḡaḳīḳetde buḡa sen sebep oldūḡ M1/51b/16, kimesne buḡa naḡar èdüp ḡörsün M1/135b/5, buḡa ḡikmetle ta‘līm eyle M1/46a/4.</i>
bunı	<i>va’llāhu ta‘ālā bunı saḡa Ḥedice’den ‘ivaz vèrdi M1/53a/16, Ebū Eyyüb bunı èşidüp anı taşdıḳ etdi M1/198a/13, sen bunı çün-kim bilürsin M1/3b/17, Ḥalk bunı ḡörüp aya ḡüneşe n’oldı M1/21b/10ḳ</i>
bunda	<i>anūḡ-ıçun bunda otururam M1/76a/7, bunda ehl-i islāmı ḡazāya tergīb vardır M1/86b/10, bir daḡı bunda gelmeyesin M1/170a/17.</i>
bundan	<i>ḡazretūḡ bundan murādı ‘ilm-i ilahī ḡayir mütenāhī olup M1/15b/1, bundan ḡalka ‘ilim müyesser eyle M1/46a/4, bundan ma‘lūm olur ki</i>

eyü huy her kanda olursa M1/113b/11, bundan nāfile olmak lâzım gelmez M1/209a/12...

bunuñ bunuñ cemā'atı bizüm kâtilimüzdür M1/154a/4, re'y ve tedbîrleri bunuñ üzerine müncer oldu M1/158a/9, bunuñ dañı rāvîsi yine Cābir Enşārî'dür M1/167a/14, bunuñ hikmeti ok atmak gazā mebādisinden olduğudur M1/63b/5k

budur üç vaqı'anuñ birisi dañı budur ki M1/243b/8, ben dañı bildüm ki haq budur dēyüp kelāmını kabûl eyledi M1/12a1, Eşahh-ı aqvāl budur ki 'Abdu'llāh bin 'Abbās hazretleri dünyāda yetmiş yıl 'ömür sürüp M1/47a/15, zāhir budur ki rü'yā-yımezbûre hicret senesinde vaqı'a ola M1/115a/4k

Bunlar: “Bana” yakın olanlar için kullanılan işaret zamiridir.

bunlar bunlar beni ele getirüp katl eyleyeler M1/173a/11, bunlar bir zamān şöhet édüp M1/31a/3, zîrā fukahā katında 'abādile-yi şelase bunlardur M1/50a/16k

bunları ben bunları severem M1/141a/9, bunları teberrük için şaklar idüm M1/224a/8, ehl-i islāmdan bir kimesne bunları işlese sâ'irinden sâkıf olur M1/177b/17k

bunlara bunlara bir imām ta'yîn olunup M1/20b/3, 'Abdu'llāh bin 'Amrū binü'l-'Aşî dañı bunlara ilhak ederler M1/50b/2, sen-dañı bunlara maḥabbet eyle M1/141a/9k

bunlardan Misāfir bunlardan men' olunmasından murād her ne-kadar uyhu uyuyup M1/127b/13, bunlardan gayrı birkaç nefer dañı üstādları ve her birinüñ tarāyık-ı muhtelif üze Resûl hazretlerine üstādları vardur M1/247a/17, pes bunlardan gayetle hazır eylemek gerekdür M1/71b/9k

bunların bunların li'ümm bir hemşîreleri dañı vardur M1/232b/1.

Şu: “Sana” yakın olan kavramı işaret eden zamiridir.

şunu şunu boya ile tağyîr eyleyüz M1/9a/4.

şunuñ yâ Resûla'llāh Sehl'e şunuñ gibi bir hāl vaqı' oldu M1/228b/10.

şudur dünyāda cennetden bir meyve vardur incire işāret édüp işte şudur dēr idüm M1/189a/13

Şunlar: “sana” yakın olan birden çok kavramı gösteren “şunlar” zamiri, *Zührü’l-Ârifîn fî Yevmi’d-dîn*’de sadece bir cümlede geçmektedir:
işte şunlar gibi ikimiz bir yerde olur M1/150a/17

- Ol** ol/*a+n “ona” yakın kavramı işaret eder.
- ol *benüm menzilüm ol+dur M1/203b/14, benüm zann-ı gālibüm dahı ol+dur M1/16b/7, ekşer mā fî’l-bāl ol+dur ki bu hadīs-i şerīf aşlında iki hadīs olup M1/130b/16k*
- aña *cārr u mecrūr aña müte’allik olup M1/166a/15, Medīne-yi Müneverre’de kazduğı kuyıdur ki aña birkaç ayak nerdübānla inilür M1/204b/6, Pes aña şabr ve taḥammül ideceğünüz kadar günāh işlenüz M1/212b/4 k*
- anı *anı niçün okımadınız M1/25a/1, anı fī sebīli’llāh taşdik eyleyüp M1/51a/1, anı ekl eylese M1/91b/9, anı baña dahı haber vēr M1/115b/10k*
- anda *yine anda Baķī’de defn eylediler M1/253a/10, āḫir-i ‘ömrine degin anda sākin ve ol yerde mütemekkin oldu M1/255a/1, anda şu az olmağla muṣṭaribü’l-aḫvāl oldılar M1/29b/12k*
- andan *andan ibn-i ‘Ömer menziline gelüp M1/51b/10, andan muhaceret eyleyüp bir hayırlı diyāra gedinüz M1/64a/8, andan dönüp kendü kavmi ile dīn-i İslām üzerine Mekke-yi Mükerrema’de sākin oldu M1/130a/4k*
- anuñ *bal yise anuñ iṣerüsine biñ dermān girer M1/156b/14, anuñ şevābı yēr ile gök arasını ṭoldurur M1/177b/8.*
- anuñla *anuñla şifā bulup M1/190a/12, sen yüzüklen ‘aķīķle dahı emr eyle ümmetüñe anuñla yüzüklenmek ile demekdür M1/65b/8, anuñla teberrük ve teyemmün edinmegın ‘Abdu’r-raḥmān dedüklerinden Ebū Hüreyre dedüklerini ziyādece sever idi M1/61b/9k*
- anuñ-ıçun *yā Resūlallāh baña deyn ü guşşa ‘arız olmışdur. Anuñ-ıçun bunda otururam M1/76a/6.*
- ancılayın *şol zamānda ki ancılayın zamān-ı ikindiden şoñra M1/99a/14*

Anlar: “Ona” yakın birden çok kavramı işaret eder.

anlar	<i>siz zinetlendirün sofralaruñızı baqlalar ile zīrā anlar şeytānları sürüp ırağ edecek aletlerdür bismi'llāh demekle bile olduğu hâlde demekdür M1/120a/5.</i>
anları	<i>sen anları kandan öğrendün M1/112a/14, halka anları yağları ile içürdüğüün aña Şümālī dēyü laķab kōmıřlar idi M1/165a/17.</i>
anlardan	<i>ben zaķmet çeküp işledüğüm a'māluñ zarar ve fesādın bilüp anlardan hażer ve ictināb eylemek M1/112b/1, mü'minün anlardan şiyānetini iş'ār eder M1/154b/6.</i>
anlaruñ	<i>iki hışletler anlaruñ birisi māl üzerine harış olmak ve birisi 'ömrüñ uzunluğı üzerine harış olmakdur M1/255a/5, anlaruñ birisi tařadduķ fī sebīli'llāh M1/41b/8ķ</i>

1.3.2.2.3. Dönüşlölük Zamirleri

Metnimizde gecen dönüşlölük zamirlerinin çekim (işletim) eki almış örnekleri aşağıda verilmiştir:

kendi/kendü	<i>vilāyet-i Rūm'a karīb olan yerlere kendi anda daķı karār ve sūkūn ve ıřtībār idemeyüp M1/194a/5, kendinün deyzesi olan ezvāc-ı tahirātdan ümmü'l-mü'minīn Meymūnne'nün rađiya'llāhu 'anhā evine vardılar M1/231b/9, 'Abbu'llāh bin Zübeyr kendü hükūmeti zamānında anı Kūfe'ye vālī ve hākim nařb eylemiřdür M1/101b/8, 'Abbās kendü oğlını hażretün hıdmet-i řerīflerine getirüp M1/109b/14, ben aña kendü rızāmla varmazam M1/173b/9, kendü gözlerimiz ile görmiř gibi yaķın hāřıl olup M1/218b/2</i>
kendüñe	<i>beni kabz edüp kendüñe erişür M1/182b/15.</i>
kendünüzi	<i>kendünüzi maķām-ı mevtde ve ma'raż-ı fenāda mülāhaża eyleñüz M1/253b/10.</i>
kendüyi	<i>bir kimsenün isminde kendüyi medh eylemek ma'nāsı olsa M1/238b/4</i>
kendüye	<i>belki nehyinden kendüye zarar olmak ihtimāli olan kimesnelerün haķkınadur M1/15a/6, kendüye bir nesne alıķomadı M1/91a/12, kendüye ihsān ve eyülük olınan kişinün du'ası M1/102a/17, ol daķı anları kendüye harām etmiş idi M1/204b/11ķ</i>

kendüde	<i>maẓrûb u mecrûh olduċda kendüde şehâdet eşereyn yakîn edinüp M1/23b/15, ol hâli göricek kendüde şehâdeti tahkîk edüp M1/153b/10.</i>
kendüden	<i>kendüden aşıċa olan kimesneyi kahr eder M1/150b/10, eger bi-izni'llahi ta'âlâ kapu kendüden açılırsa M1/13b/14, her kişi kendüden fâyiċ ve her mü'minün derünini ĥakķa vâsıķ bile M1/96a/7ķ</i>
kendüm	<i>ben kendüm muĥasebe ederem M1/123b/15, pes ben kendümi anı kerîh görür buluram M1/231b/6, yâ Resûla'llâh ben bir ĥâtunı kendüme nikâĥ eylemek murâd eyledüm M1/227b/13ķ</i>
kendüler	<i>kendüler daĥı anĥa iktidâ eylemişlerdür M1/11a/4.</i>
kendülerden	<i>kendülerden muĥaddem şahâbe-yi kirâmdan nice kimesneler hicret edüp M1/203b/7.</i>
kendüleri	<i>anı kendüleri nikâĥlanup M1/176a/12.</i>

1.3.2.2.4. Soru Zamirleri

Metinde geĥen soru zamirleri “kim”, “ne” ve bunların ekli şekilleridir:

kim	<i>bizüm mâbeynümüzde ĥalîfe kim olur M1/16b/3, sizden kim vardur M1/30a/5, Yahūdîlerden kim şatun alup M1/29b/16.</i>
kimdür	<i>velakin şadâ eyleyen kimdür bilmedük M1/47b/16, baĥa bu ĥidmeti eyleyen kimdür M1/95b/10, selâm vëren kimdür M1/176b/10.</i>
kimünĥdür	<i>işbu kaşır kimünĥdür M1/32a/1.</i>
nedür	<i>yâ bu ĥumret nedür M1/32a/3, yâ Resûlallâh nifâķun ĥuşû'i nedür M1/65a/1, cenâze ardınca giden kimesne için ecr nedür M1/188b/4ķ</i>

1.3.2.2.5. Belirsizlik Zamirleri

Metinde geĥen belirsizlik zamirleri şunlardır:

bir kimse	<i>sizden bir kimse oruĥ bozmaĥı sevse hemân bozsun M1/221b/13, kaşan bir kimse melege selâm vërse M1/26a/6, ben bir kimseden istiĥyâ etmeyeyen mi M1/31a/7, bir kimsenün yanındakiler eşidemeyüp M1/145a/7, Pes bir kimseye ĥam ve ĥışşı 'ârız olup M1/230a/4, pes bir</i>
-----------	---

kimse anı kabûl edüp alsa hemân tahkîk anı kabûl eylemez illâ'llâh ta'âlâ'dan kabul eder M1/226b/14.

bir kimseden *hazret dahı ben bir kimseden istihyâ etmeyeyen mi M1/31a/7.*

bir kimseye *pes bir kimseye gam ve gışsa 'arız olup M1/230a/4, Haq tebârek ve ta'âlâ hazretleri dünyâda anı kimseye bildürmedi M1/243b/4.*

bir kimsenün *bir kimsenün isminde kendüyi medh eylemek ma'nası olsa M1/238b/4, Ebû Bekr'den âfâdel kimsenün üzerine güneş toğmadı M1/10b/12*

bir kimesne *dahı bir kimesne anı redd edüp almasa M1/226b/16, Rabbü'l-'izzetden gayrı kimesne bilmez M1/238/13.*

bir kimesnede *bir kimesnede anlar bulınsalar Allâh ta'âlâ anı kendü lutfı ve himâyeti gölgesinde yerleşdürür M1/68a/7.*

bir kimesneye *lügatda teba' dëyü tãnuñ ve bãnuñ fethaları ile bir kimesneye tâbi' olup M1/213a/1.*

bir kimesnenün *bir kimesnenün bir yeri vac' verüp ağırsa M1/146b/4.*

biri *şu'arâdan biri dahı bu mazmûn-ı şerîfe işaret edüp M1/52b/17.*

birinün *her birinün rûh-ı pür futûhından istimdâd eyledük M1/5a/15.*

birisi *birisi baña buğz ve 'adavet eylemekdür M1/72b/15, birisi misvâk isti'mâl eylemek M1/101a/4, birisi dahı Ebû Sāsândur M1/128b/16k*

birisine *sa'âdet-i ezvâc-ı tãhirâtlarından hîç birisine dahı müyesser olmamışdur M1/55b/8.*

birisini *hîç birisini unutmadum M1/62a/13.*

birisile *birisile kurbanuñ ağzın bağladı M1/172b/5.*

birisidür *Medîne'de fetvâ veren beş nefer şahâbenün birisidür M1/86b/2, altı nefer aşhâb-ı şürânun birisidür M1/97b/5.*

cümleden *def' u ref'inün tarîkini cümleden yeg bilürsin M1/225a1, âyet-i kerîmesi cümleden a'zamdur M1/251b/12.*

cümlesi *cümlesi hutbeyi istimâ' eylesünler M1/33a/16.*

cümlesinden *erak ağacı cümlesinden efâldur M1/119a/14.*

- cümlesinde *ğazāların cümlesinde bile hazır idüm M1/142b/1.*
- cümlesini *Allāh ta‘ālā ol fi‘lün ‘ikābını anlara ‘ām edüp cümlesini anuñ ‘ikābı ile mu‘ākab eyleye M1/14b/1, nesnenün cümlesini bir uğurdan gèdermege dèrler M1/67a/9 k*
- cümlesinün *Ezvāc-ı tahirātun cümlesinün ehl-i beytde duḥūlleri muḥarrardur M1/73a/8, bu cümlesinün vālideleri Hind bint-i ‘Avf’dur M1/232b/2.*
- her biri *her biri bir kūne söz söylediler M1/55a/8.*
- her birinün *her birinün kendülerine ḥaḳlarını vèr M1/169b/5.*
- her birinde *belki her birinde besmele ve ḥamd sünnetdür M1/131b/16.*
- her birisi *ḥālbuki anların her birisi ḥatā eylemeyüp M1/178b/2.*
- her birisine *ḥazret anların her birisine māl-i ḡanāyimden birer ḥişşe vèrdiler M1/87b/1.*
- her biriñüz *ol boyamak arturur sizün her biriñüz yigitliğini daḥı güzelliğini M1/171a/9, Rabb’iñüz celle celālehü her biriñüzün üzerine her biriñüzün ḳanını ve mālını ve ‘ırzın ḥarām eyledi M1/149b/16.*
- her kim *yāḥūd temellük tarīḳile her kim ekl éderse cāyiz olur M1/184a/2, her kim emīn dèrse cennete olsun dāḥil M1/246a/4.*
- her kimi *her kimi buldılar ise ḳılıçdan geçürdiler M1/225b/8.*
- her kimün *her kimün döşeginde yatur ise toḡırdıḡı aña ḥükm olunur M1/220a/13.*
- hiç birisine *sa‘ādet-i ezvāc-ı tahirātlarından hiç birisine daḥı müyesser olmamışdur M1/55b/8.*
- hiç birisini *hiç birisini unutmadum M1/62a/13.*
- her ḳanḳısı *her ḳanḳısı olursa selāma evvelce mübādere eylemeye M1/25a/4.*
- her ḳanda *eyü ḥuy her ḳanda olursa iki cihānuñ ḥayrı anuñ yanında taṣarrufında ola M1/113b/11, ol her ḳanda çöker ise benüm menzilüm oldur M1/203b/13.*
- her kimi *içinde her kimi buldılar ise M1/225b/7.*

kimesneler *naķıldür ki ba'zı kimesneler anuñ bu kadar ĥadiṣ-i şerīfi ĥatırında tutduğından nev'-i şübhe édüp M1/62b/3, Mazr ve Rabī'a kabīleleri kadar kimesneler cennete girürler M1/30a/14ķ*

1.3.2.2.6. Karşılıklılık Zamirleri

biribiriñüz *sizüñ biribiriñüz ile eyledügiñüz mülātafetden ziyāde mülāyemet éderem M1/18a/11, biribiriñüz ile ĥüsn-i ĥulķ ve mülātafet üzre mu'āmele eyleñüz M1/255a/15.*

biribirine *ĥazret mübārek şehādet barmaķlarıyla orta barmaķlarını biribirine zamm édüp M1/150a/16, biribirine qarīb yerde defn olunmuşlardur M1/163b/10.*

biribirile *ĥazret mahācirinle enşarı biribirile ķardaşlar eyleyüp M1/168a/3, biribirile vedā' eylediler M1/173a/14.*

biribirine *biribirine muştuladılar M1/194a/9.*

biribirinden *şerefde biribirinden tefāvütleri vardur M1/213a/16*

1.3.2.2.7. Bağlama Zamirleri

Metinde kullanılan bağlama zamirleri “ki o, ki onlar, ki onu, ki onları...” anlamını veren “ki” ve “kim”’dir.

ki *mervīdür ki ĥazret-i risālet penāh leyle-yi mi'rācda cenneti seyr édüp M1/31b/15, naķıldür ki ĥazret-i 'Alī ol zamānda elli sekiz yaşında idi M1/39a/5, daķı şol veled ki on üç yaşına érişe M1/108a/17, şol Tanrı ĥaķķ-ıçun ki benüm nefsum anuñ ķudreti elindedür M1/164a/13ķ*

kim *bizden degüldür şol kimesne kim tağannā eylemeye Ķur'an'la M1/198b/6, Nāfi' ibn-i 'Ömer'e ĥiṭāb édüp ĥayf saña kim atanuñ 'ilmini on iki biñ dināra satduñ dēdi M1/51a/7ķ*

1.3.2.3.Sıfatlar

1.3.2.3.1. Niteleme Sıfatları

Metinde niteleme sıfatlarının oldukça fazla örneği vardır. Bunlardan bir kısmı şunlardır:

acı	<i>dadı acıdur M1/208b/5.</i>
ağır	<i>ol kıyāmet güninde mizānda Uhud tağından ağır gelecekdür M1/82b/15.</i>
eyü	<i>eyü huy M1/41b/9.</i>
kara	<i>kara yüzlü M1/35b/2.</i>
kızıl	<i>kızıl bıyıkları M1/19a/4.</i>
şovuk	<i>şovuk şular M1/94b/11.</i>
laṭīf	<i>bir laṭīf koḥulu M1/145b/7.</i>

Niteleme sıfatlarından bazıları Farsça tamlama içinde yer almaktadır:

muḥterem	<i>Resūl-i muḥterem M1/156a/9.</i>
güzīn	<i>aṣḥāb-ı güzīn M1/112a/9.</i>
şādık	<i>mü'min-i şādık M1/218b/7.</i>

1.3.2.3.2. Belirtme Sıfatları

1.3.2.3.2.1. İşaret Sıfatları

bu	<i>bu söz ile mağrūr M1/158b/5, bu ḥadīṣ-i şerīf M1/164a/9, bu kişi M1/144a/4, bu namāz M1/140b/8k</i>
şu	<i>şu gün 'āṣūrā günidür M1/221b/1</i>
ol	<i>ol gece M1/35b/8, ol zamān M1/44a/17, ol kavim M1/104b/13, ol kabīleden M1/197a/13, ol cānib M1/240b/17, ol kul M1/140a/13k</i>
şol	<i>şol kişi M1/18a/6, şol kimse M1/92b/11, şol veled M1/108a/17, şol kimesne M1/132a/6, şol fusḳ u fücūr M1/225a/14k</i>

işbu *işbu dār-ı fenāda M1/27a/3, işbu yol aşhāb-ı yemīn yoludur M1/256b/14, işbu devlet-i zā'ile M1/3b/8, işbu kişi 'Ömer bin Hattāb'dur M1/12a/13, işbu emr-i 'azīme M1/17b/17k*

1.3.2.3.2.2. Sayı Sıfatları

1.3.2.3.2.2.1. Asıl Sayı Sıfatları

Metinde geçen asıl sayı sıfatları şunlardır:

altı	<i>altı ay M1/23a/13.</i>
altmış	<i>altmış hadīṣ-i şerīf M1/81a/1.</i>
biḡ	<i>biḡ koyun M1/91a/14.</i>
bir	<i>bir sā'at yatduklarından sonra M1/211b/9.</i>
beş	<i>beş vakt namāza işāretdür M1/216b/10, beş nefer kimesne vardur M1/229b/1k</i>
dört	<i>dört rek'at ögle namāzından evvel M1/209a/3.</i>
dört yüz	<i>dört yüz derhemle M1/210a/1.</i>
elli	<i>elli hadīṣ-i şerīf nakl ve rivāyet eylemişdür M1/235b/16.</i>
iki	<i>iki melek anı tutup M1/215a/10.</i>
iki yüz	<i>iki yüz deve vèreyerm M1/31b/6.</i>
kırk	<i>kırk gün anuḡ du'āsı kabūl olmaz M1/74a/12.</i>
kırk biḡ	<i>kırk biḡ dirhem ta'yīn edüp M1/91a/6.</i>
on	<i>on nefer aşhāb-ı güzīnün birisi M1/106b/12.</i>
on dört	<i>on dört hadīṣ-i şerīf rivāyet eylemişdür M1/185b/2.</i>
on biḡ	<i>on biḡ altun M1/81a/11.</i>
otuz	<i>otuz yıl tamām oldu M1/90b/1.</i>
sekiz	<i>sekiz kişiye kifāyet eder M1/149a/4.</i>
seksen iki	<i>seksen iki yaşında şehīd oldu.</i>
toḡuz	<i>toḡuz ay M1/40b/13.</i>

yidi	<i>yidi kerre e 'uzü bi 'llāh M1/146b/2.</i>
yigirmi yedi	<i>yigirmi yedi ḥadīṣ-i şerīf rivāyet eylemişdür M1/150a/9.</i>
yüz	<i>yüz kerre sübhāna 'llāh M1/177a/17.</i>
yüz biñ	<i>yüz biñ şevāb olur M1/137b/17.</i>

1.3.2.3.2.2.2. Sıra Sayı Sıfatları

Sıra sayı sıfatlarının yapımında /+(i)ncı/, /+(i)nci/, /+(u)ncı/, /+(ü)nci/ eklerinden istifade edilmiştir. Metnimizde sıra sayı sıfatlarının bir kısmı şunlardır:

altıncı	<i>altıncı faşlinda meşṭūrdur M1/184a/7.</i>
beşinci	<i>beşinci senesinde şeref islāmıla müşerref olup M1/18b/14.</i>
dördüncü	<i>dördüncü bābdan isti 'māl olunur M1/183a/13.</i>
ikinci	<i>ikinci günü oruç tıutup M1/202b/12.</i>
onuncu	<i>bi 'şetüñ onuncu yılında M1/53b/4.</i>
sekizinci	<i>tārīḥ-i hicretiy sekizinci senesinde aña şehādet müyesser olup M1/160a/16.</i>
yidinci	<i>ol zamān yedinci tecdīd idi M1/44a/15.</i>

1.3.2.3.2.2.3. Üleştirme Sayı Sıfatları

Üleştirme sayı sıfatları, asıl sayı sıfatları üzerine /+(ş)Ar/ eki getirilerek yapılmıştır. Metnimizde şu yerlerde geçmiştir:

birer	<i>sā 'ir-i bilād islāmiyyeye dahı birer vālī gönderdi M1/223b/9.</i>
ikişer	<i>ikişer rek 'at namāz kıldılar M1/169a/16.</i>
üçer	<i>üçer kerre vākı 'a olduñ sebebi budur M1/58b/8.</i>

1.3.2.3.2.3. Belirsizlik Sıfatları

Zühürü 'l-Ārifin fī Yevmi 'd-dīn'de geçen belirsizlik sıfatları şunlardır:

ba 'zı	<i>ba 'zı e 'imme siyāhla boyamağı dahı tecvīz eylemişlerdür M1/171b/6,</i> <i>ba 'zı 'ulemā tıraşı dahı cāyız görmişlerdür M1/180a/14k</i>
--------	--

bir	<i>eger Kur'ân-ı 'azîm bir deri içinde vâkı' olsa M1/197a/3, bir rivâyetde dîn-i islâmdan rücû' édüp M1/209b/12, bir Müslümân karındaşını ziyâret ri'âyet édüp M1/122b/8k</i>
birkaç	<i>fukarâ-yıaşhâbdan birkaç nefer ile hîdmet hazrete gelüp M1/182a/13, ol hâtun birkaç günden sonra vaz' haml eyleyüp M1/106a/15, bu vâkı'adan sonra birkaç gün dahı hayâtda olup M1/174a/8k</i>
bir niçe	<i>netîce-yi merâm bir niçe zamân evkâtı kazâ ile güzzerân olup M1/244a/9, bir niçe müddetden sonra Ümmü Külsüm dahı fevt olup M1/29b/4, sağ câniblerinden bir niçe 'azîm yollar dahı peydâ oldı M1/256b/12k</i>
cümle	<i>cümle melâ'ike Ebû Bekr'e mütâba'at édüp M1/10b/2, cümle gâzîler ile Medîne'ye bile gelüp M1/60b/14. cümle gâzâlarda dahı hazır olmuştur M1/81b/15...</i>
fülân	<i>fülân 'amelde ne-kaçar hayr vardur M1/112a/17, fülân 'amel ne ile fâsid olur M1/112b/4.</i>
her bir	<i>her bir ümmetün bir Fir'ûni var idi M1/84a/1, her bir insân nefsinı satıcıdır M1/186b/13.</i>
hiçbir	<i>hiçbir sene hacdan hâlî olmadı M1/20a/15, Andan-sonra hiçbir gâzâdan girü kalmamıştır M1/101b/3.</i>
kanķı	<i>yâ Allâh haķķ-ı şarîhi anuñla bile döndür ol kanķı yere dönerse M1/117b/9.</i>
niçe	<i>niçe kibâr ve hıyâr andan ehadîs-i istimâ' édüp M1/58a/3, niçe evliyâya erişdi M1/242b/6</i>

1.3.2.3.2.4. Soru Sıfatları

Metinde soru sıfatı olarak “kanķı”, “ne”, “nice” sözcükleri kullanılmıştır:

kanķı	<i>kitâbından kanķı âyet ziyâde büyükdür M1/251b/7, yâ Resûla'llâh sanķa kanķı ehlün ziyâde sevgilüdür M1/142a/2.</i>
-------	---

ne *bu emr-i haṭīr ne vechle şūret pezir ola M1/4a/8, beni daḥı mābeynüñüzde ne vaşfla tavşīf ve mükālemeñüzde ne laḳabla ta'rīf édersiz M1/18a/17, yā kızum ḥazret ne günde fevt oldı M1/13a/1...*

1.3.2.4. Zarflar

Zarf cümlede; fiil, sıfat ve zarf niteliğindeki kelimeleri zaman, ölçü, yer, yön, soru vb. bakımlardan destekleyen, açıklayan sözcük türü olarak tanımlanır.

Türkçe fiile yönelik bir dil olduğu için cümle kuruluşunda sık sık zarfa başvurulur (Köktekin, 2008:107). Metnimizde de zarflar bu özellikleriyle dikkat çekmektedir.

1.3.2.4.1. Zaman Zarfları

Zūhrü'l-Ārifin fi Yevmi'd-din'de pek çok zaman zarfı geçmektedir. Bunların bir kısmını aşağıda dikkatlere sunuyoruz:

dāyimā, dā'imā *bir kimesne dāyimā şalāta mülāzim olup M1/26a/13, Sa'd'ıñ dā'imā du'ası kabūl olduğundan ma'lūm olur M1/74a/13...*

evvel *peygāmberden sonra İslām'da evvel gazā ol vāḳi 'olmuşdur M1/12a/6.*

evvelā *evvelā sağ cābininüñ serçe parmağından başlayup M1/180a/4.*

ḥālā *ḳabr-ı şerīf ḥālā anda meşhūr ve ma'rūf ziyāretgāhdur M1/153b/14.*

hemān *hemān anuñla şifā bulup M1/190a/11.*

hep *Bedr ve Uḥud ve Aḥzāb gazālarında hep beyle idi M1/205a/7*

imdi *yā 'Abdu'llāh gel imdi ol yeri baña göster M1/83b/13.*

şimdi *şimdi ben-daḥı bildüm M1/12a/1*

Metinde Arapça bir tamlama da zaman zarfı işlevlerinde kullanılmıştır:

āḥirü'l-emr *āḥirü'l-emr Ebū 'Ubeyde muḫtarıp olup gazā niyyetine aña bir kılıç urdı M1/234b/1.*

1.3.2.4.2. Yer ve Yön Zarfları

Metinde geçen yer ve yön zarfları şunlardır:

aşağa	<i>sen aşağı in ve söz tut M1/219a/12, minberden aşağı indiler M1/31b/12</i>
berü	<i>hazret dahı anı berü yakın getir M1/183b/12, hazret dahı getir berü deyü bu hadîs-i şerîfi buyurdılar M1/221b/2</i>
girü	<i>girü döndürse hemân anı döndürmez M1/226b/17</i>
içerü	<i>hazret aña icâzet vërüp içerü girdi M1/30b/12</i>
ilerü	<i>siz bizüm ilerü gidenlerümüz siz M1/128a/12</i>
yukaru	<i>yâ 'Abde'llâh şu yukaru senünle gidelüm M1/256b/8</i>

1.3.2.4.3. Nitelik (Durum) Zarfları

Metinde çok sayıda Türkçe ve yabancı dilden geçme nitelik zarfı kullanılmıştır. Bunların bir kısmı aşağıda verilmiştir:

aşsuzdan	<i>şabr eylemek aşsuzdan vâkı ' olan muşîbetün şiddeti ve ibtidâsı katında maqbûl ve mu 'teberdür demekdür M1/140b/1</i>
ayru	<i>siz bala mülâzemet eyleyüp andan ayru olmanız M1/157b/11</i>
bol	<i>ol bir derece geñ ve bol oldu anlara M1/85b/16</i>
böyle	<i>ben dahı ol muhabbete ri 'âyet edüp böyle eyledüm M1/142b/7</i>
bî-ihtiyâr	<i>şafâsından bî-ihtiyâr ağlamağa başladı M1/253a/1</i>
eyle	<i>ol diyârın kıyılarında eyle olmak mu 'tâddur M1/204b/7</i>
eyü	<i>gövdeyi eyü ve gökçek eyler M1/154b/17</i>
gayetle	<i>mâli ve rızkı gayetle çok olup M1/51a/1</i>
gökçek	<i>gövdeyi eyü ve gökçek eyler M1/154b/17</i>
hōş	<i>emlakından bir nesne göñline hōş gelüp M1/50b/17</i>
şöyle	<i>bu haber-i bişâret rehberden şöyle ma 'lûm olur M1/24b/15</i>
tiz	<i>ammâ şer üzerine bed-du 'aları tiz kabûl olunur M1/71b/8</i>
yalınız	<i>mescide ve sâ 'ir meşâlihine yalnız geder idi M1/19b/1</i>

1.3.2.4.4. Azlık-Çokluk (Miktar) Zarfları

Azlık-çokluk zarfları fiillerin yanı sıra sıfatları ve zarfları belirtmek için de kullanılmıştır. Metnimizde geçen azlık-çokluk zarflarının bir kısmı şunlardır:

az	<i>bu taqđırce benüm ümmetümün şehīdleri az olur M1/207a/1</i>
bī-nihāyet	<i>fücūri yine ol miqdār olmağla bī-nihāyet olup M1/52a/11</i>
çok	<i>mālī ve rızkī ğayetle çok olup M1/51a/1</i>
hīç	<i>hazret-i 'Osmān hīç cevāb vèrmeyüp sūkūt eyledi M1/29a/9, hīç heväyicühüz var mıdur M1/19b/3, anlarda hiç şek yokdur M1/71b/4 büyük ile küççük hiç farkı yokdur M1/226a/17</i>
ol kadar	<i>her ne kadar ziyāde èderseñ ol kadar ecre müstahakķ olursın M1/98a/4</i>
ekşer	<i>Ekşer ğazvātde hīdmet hazretde hazır olup M1/202a/14</i>

1.3.2.4.5. Soru Zarfları

kaçan	<i>kaçan siz ol hāleti bulsañuz hemān siz du 'āyī ğanimet tutıñuz M1/44b/5</i>
ne	<i>Rabbü'l- 'izzete du 'ā eyledigüm zamānda ne dèyeyim M1/185a/3, siz 'Abdu'llāh 'uñ ayaklarına ne gülersiz M1/82b/14</i>
niçün	<i>yā emīrū 'l-mü 'minīn niçün baña bir haber göndermediñüz M1/134b/5</i>
nice	<i>ben anda varup nice kaçā ve hüküm èderem M1/36b/15, görsün ki 'ilim nice gèder imiş M1/135b/5</i>

1.3.2.4.6. Tekrar Zarfları

bir dahı	<i>Şām'a varup tā ölince anda sākīn olup bir dahı bunda gelmeyesin M1/170a/16</i>
yine	<i>dèyüp yine Medīne-yi Münevvere 'ye gètdi M1/198a/14</i>

1.3.2.5. Edatlar

Edat, “Genellikle tek başına anlamı olmayan ve çekime girmeyen, cümle içinde öbür kelime ve kelime öbekleri arasında çeşitli ilişkiler kurmaya yarayan kelime”dir (Topaloğlu, 1989:33)

Zühürü'l-Ârifîn fî Yevmi'd-dîn'de geçen edatlar, anlam ve işlevlerine göre aşağıdaki gibi incelenebilir⁵⁸:

1.3.2.5.1. Çekim Edatları

Metnimizde yer, hâl, sebep, zaman, benzetme, görelilik, karşılıklılık, birliktelik, sınırlama vb. bildiren çekim edatları, bazen eksiz olarak bazen hâl ekleriyle birlikte hâl kategorisinde görevli biçim birimleri oluşturmuştur:

aşağı (yön)	<i>kendü+den aşağı olan kimesneyi kahr eder M1/150b/10</i>
berü (zamanda sınırlama)	<i>evāyil-i leylden berü yanıñuzda yöriyüp hîdmet-i şerîfñüzde hâzır idüm M1/95b/14</i>
bile (birliktelik)	<i>hâzret-i 'Alî'nün üzerine geldügi zamānda mezbûr 'Amrû bin 'Âş anuñla bile gelmiş idi M1/158a/6</i>
değın (yön)	<i>âhîr-i 'ömrine degin yine anda sâkin olup M1/86a/10</i>
dâyü (sebep)	<i>bu gün rabbāniyyü'l- 'ilim fevt oldu dâyu te'essüf eyledi M1/47b/3</i>
gibi (benzerlik)	<i>bıçak gibi bir demür aletle tıraş eylemekdür M1/179b/5</i>
çun/çün (hedef)	<i>anuñ-çun tercümesinde terdîd ile ta 'bîr olunmışdur M1/42a/17, siz benüm-çün Benî Ümeyye ile huşûmet eylemeyüp M1/92a/10</i>
ıçun/içün (hedef)	<i>siz bala mülâzemet eyleyüp andan ayru olmañuz zîrâ şol kimesne Hakk-ıçun ki benüm nefsüm anuñ elindedür M1/156b/11, Cābir-i Enşārî rağiya'llāhu 'anhu bir zamānda dañı Resûl hâzretlerini ziyāfet-içün hanesine da'vet edüp M1/70a/12</i>
kadar (miktar)	<i>bize vërdügi kadar saña dañı ecir ve sevāb vërdi M1/29a/3</i>
şonra (zaman)	<i>bu günden şonra anuñ 'amel-i hayra ihtiyacı yokdur M1/31b/13</i>

⁵⁸ Edatların tasnifi için bk. Necmettin Hacıeminoğlu, *Türk Dilinde Edatlar*, MEB. Yay., İstanbul 1992
Faruk Kadri Timurtaş, *Eski Türkiye Türkçesi*, Enderun Kitabevi, İstanbul 1994, 99-110

üzre (niteleme) *benden sonra otuz yıl hakk ve 'adl üzre hilāfet-i şahīḥa olup M1/90a/16*

1.3.2.5.2. Bağlama Edatları

Metinde pek çok bağlama edatı geçmektedir. Bunlardan bazıları şunlardır:

ve (sıralama) *Benī Ishāḳ'dan murād kavm-i 'Arab ve Şām ve Haleb ehālīsidür M1/127a/13, beytü'l-māldan binecek at ve deve ve cenk edecek ok ve kılıç vèrüh M1/182a/16, Pes aḡa şabr ve taḡammül ideceğünüz kadar günāh işleñüz M1/212b/4*

yāḡūd (seçme) *miğzelden murād maḡşūşen çıkırık igi yāḡūd çıkırık olmak ensebdür M1/138a/5,*

ve yāḡūd (seçme) *anı 'ayıblamak ve yāḡūd ġıybet eylemekle günāḡa girmek lāzım gelür M1/144a/5*

yohsa (seçme) *muhācirīne mi tābi ' olursın yohsa enşār zümresinden mi olmağı ihtiyār édersin M1/111a/11*

1.3.2.5.3. Cümle Başı Edatları

ammā (karşıtlık) *ammā bu zıkr olınan emrler besmele ile olmak gerekdür M1/167a/12*

ancak (sınırlandırma) *ben faḡīr ü miskīn olmağla āslā kaydum olmayup ancak ehādīs ḡıfzına meşğül idüm M1/62b/10*

bāri (yetinme) *bāri benüm bu dār-ı bākīde ḡuzūr-ı ebedī bulup M1/72b/4*

belki (ihtimal) *belki eleminden terk-i diyār ve mesken-i me'lūfindan firār édüp M1/194a/3*

bile (üsteleme) *başına gelecek 'aḡabātı ve ḡaḡḡı belki kendü nefsinin bile bi'l-küllīyye unutup M1/254a/17*

çünkü (sebeup) *Ebū Cehl aḡa nazar édüp yā fetā çünkü benüm başum kesersin bari gögsime yakın yerden kes ki başum Muḡammed'üh aşḡābı gözine heybetlü görinsün dedi M1/83b/7*

çün-kim (sebep)	<i>‘Uḳbe’nün menziline gönderdi çün-kim ‘Uḳbe anuñ haberin aldı M1/197b/17</i>
daḥı (üsteleme, katma)	<i>sizden bir nesne oruç tutmağı sevse hemān tutsun daḥı sizden bir kimse oruç bozmağı sevse hemān bozsun M1/221b/13, şu daḥı şu berāberdür M1/226a/10</i>
eger (şart)	<i>tahḳīken ben eger geçüp gedersem sen beni görmezsin M1/200a/1</i>
egerçi (şart)	<i>ya ‘nī yarlığanmak taleb eyleye egerçi kim ol günāhı günde yetmiş kerre daḥı tekrār ederse M1/201b/4</i>
ki (açıklama)	<i>‘ameliñi ihlāş eyle ki anı alup ḳabūl eyleyecek kimesne gayetle görücidür M1/59b/13, derūn-ı dilden cenāb-ı Ḥaḳḳa du‘ā ve tazaru‘ eylemek gerekdür ki ḳabūlinde aṣlā şübhe yokdur M1/44b/11</i>
kim (açıklama)	<i>siz imdi tahḳīḳ biliñüz kim ḳavlünüz ḥaḳ ve kelāmuñuz ṣaḥīḥdür M1/17b/5</i>
meḡer (karşıtlık)	<i>pes sen aña varup gétme meḡer babañuñ anañuñ destūri ile ola M1/196b/12</i>
meger ki (farketme)	<i>meger ki yemīn murād eylemeyüp ‘adeti olmağla diline cārī ola M1/230a/15</i>
nitekim (doğrulama)	<i>nitekim şu otlar bitürür M1/164a/12</i>
pes (zaman)	<i>Pes Ebū’d-derdā’ bu ḥālī görüp beytü’l-māldan iki buçuk dirhem ḥarc édüp M1/170a/5</i>
tā ki (niteleme)	<i>‘ilim taleb eyle tā ki ol demürden ayakḳabları yırtılup ve ol ‘aṣā şınup ḳırılınca M1/15a/16, siz cennete girmezsiniz tā ki mü’minler olmayınca daḥı siz mü’minler olmazsınız M1/217b/4 (şart)</i>
velīkin	<i>zīrā tahḳīḳ anı çeküp ḳoparmak ekele maraḫını irāṣ eder velīkin siz kesinüz anı M1/235a/16</i>
ya ‘nī (açıklama)	<i>ziyāfetün ya ‘nī ḳonuğa yeyecek vèrmek lāzım M1/144a/14, yā ibni’l-cenāḥayn ya ‘nī ey iki ḳanatlunuñ oğlu dèr idi M1/160b/17</i>

zīrā (sebep) *zīrā iştihāsuz yemek ve içmek gayetle müzırrdur M1/131b/13, zīrā tahkīkan ol boyamak arturur sizün her birinüzün yigitligini dahı güzelligini M1/171a/8*

1.3.2.5.4. Üstlenme Edatları

dahı *siz cennete girmezsiniz tā ki mü'minler olmayınca dahı siz mü'minler olmazsınız M1/217b/4*

hatta *hasta görmege varıcı kimesne rahmet deryāsınun içine talar hatta hastanun katında oturduğı zamānda anı rahmet bürür M1/159a/5*

hele (fırsat verme) *hele koñ yolına gêtsün görelüm kanda varur M1/203b/14*

1.3.2.5.5. Karşılaştırma-Denkleştirme Edatları

hem k ve hem *hem lāzım ve hem müte'addi isti'māl olunur M1/94b/6, hem giç biter ve hem mülāyim olup M1/180a/13*

ne k ne *ne Ebū 'Ubeyde anun öñinden kaçmağa kudret buldı ve ne babasınun kalbine şefkat gelüp M1/234a/16*

1.3.2.5.6. Tekrarlama Edatları

kerre *āyet-i hicāb nāzile olmadın bir iki kerre görmiş olmağ-ıla hemān anı ırağdan bilüp M1/54b/2, zīrā tahkīk iki kerre ok atup M1/63b/2*

bir kez *hazret-i 'Ömer bir gün yolda gederken şemsün gāyetle harāreti zamānı olmağla cism-i laṭifine te'sīr eyleyüp aña ıztırāp vermegin hemān şüret-i gāzabla bir kez şemse nazar eyledi M1/21b/5*

bir def'a *hazret anun hakkında yer yüzinde Ebū Zerr'den eşdağ bir lehçe ve faşīhü'l-beyān kimesne gelmedi dēyü buyurmuşlardur ve bir def'a dahı aña nuş u pend edüp M1/59b/7*

1.3.2.5.7. Ünlem Edatları

yā	<i>yā Büreyde senüñ 'ömrüñ uzun olup M1/130a/11, yā Muḥammed Ḥaḳḳ ta 'ālā'nun emri budur M1/216a/8, yā 'Alī sen aḡa i 'tirāz eyleme M1/244a/3</i>
ḥāṣā	<i>ḥāṣā ḥazretün ḳatli ḳaṣdına ardlarına düşüp gelürler iken M1/111b/12</i>

1.3.2.5.8. Cevap Edatları

belī	<i>ben-daḡı belī yā Rasūla 'llāh didüm M1/71a/9</i>
yok	<i>anı gördün mi dēyü su 'āl édüp ol-daḡı yok görmedüm yā Resūla 'llāh M1/227b/15</i>

1.3.2.5.9. Gösterme Edatları

işbu	<i>işbu emr-i 'azīme ben mübtelā oldum M1/17b/17, işbu yol aṣḡāb-ı yemīn yolıdur M1/256b/14</i>
------	---

1.3.2.6. Fiil Çekimi

1.3.2.6.1. Fiil Çekiminde Kullanılan Şahıs Ekleri

1.3.2.6.1.1. Şahıs Zamiri Kökenli Şahıs Ekleri

Anlatılan geçmiş zaman, gelecek zaman, geniş zaman, rivayet ve istek kipi ile bildirme geniş zaman çekimlerinde şahıs zamiri menşeli (kökenli) şahıs ekleri kullanılmaktadır:

1. Teklik Şahıs	+(y)am / +(y)em / +yım / +yim / +yin
2. Teklik Şahıs	+sın / +sin
3. Teklik Şahıs	+ ø
1. Çokluk Şahıs	+uz / +üz
2. Çokluk Şahıs	+sız / +siz
3. Çokluk Şahıs	+lar / +ler

1.3.2.6.1.2. İyelik Eki Kökenli Şahıs Ekleri

Görülen geçmiş zaman, hikâye ve şart kipinde iyelik kökenli şahıs ekleri kullanılmaktadır:

1. Teklik Şahıs	+m
2. Teklik Şahıs	+η
3. Teklik Şahıs	+ ø
1. Çokluk Şahıs	+k / +k ⁵⁹
2. Çokluk Şahıs	+η+uz / +η+üz
3. Çokluk Şahıs	+lar / +ler

1.3.2.6.1.3. Diğer Şahıs Ekleri

2. Teklik Şahıs	+ø (Emir kipi)
3. Teklik Şahıs	+sun / +sün (Emir kipi)
1. Çokluk Şahıs	+lū+m / +li+m (İstek kipi)
2. Çokluk Şahıs	+η / +uη / +üη / +η+uz / +η+üz / <u>u+η+uz</u> / <u>ü+η+üz</u> / <u>ı+η+uz</u> / <u>i+η+üz</u> (Emir kipi)
3. Çokluk Şahıs	+ <u>sun+lar</u> / + <u>sün+ler</u> (Emir kipi)

1.3.2.6.2. Yüklem İsmi Yapan Zaman Ekleri

Zühürü'l-Ârifîn fî Yevmi'd-dîn'de yüklem ismi yapan zaman ekleri, klasik dilbilgisinde "Basit kipler" başlığı altında gösterilen eklerdir.

1.3.2.6.2.1. Görülen Geçmiş Zaman

Metinde görülen geçmiş zaman 3. şahıslarda –dı / -di diğer şahıslarda -du / -dü ekleriyle karşılanmıştır.

1. Teklik Şahıs	-du+m / -dü+m	<i>vardum M1/3a/15, buldum M1/63a/3, diledüm M1/123b/12, gördüm M1/192a/1</i>
2. Teklik Şahıs	-du+η / -dü+η	<i>şatduη M1/51a9, olduη M1/51b/16 geldüη M1/39b/15, düşdüη</i>

⁵⁹ Bu ek aslında "ok" kuvvetlendirme edatının ekleşmiş şeklidir (Daşdemir, 2015: 137).

3. Teklik Şahıs	-dı+ø / -di+ø	M1/257b/7 kaldı M1/21b/10, başladı M1/23a/10, sürdi M1/70a/5, geldi M1/34b/10, eytdi M1/22a/15
1. Çokluk Şahıs	-du+k / -dü+k/	işitdik M1/47b/15, kefenledük M1/12b/17, bulduk M1/125b/4, dāhil olduk M1/4b/6
2. Çokluk Şahıs	-dı+η+uz / -di+η+üz	okımadınız M1/252b/1, oldunuz M1/74b/10, göndermediniz M1/134b/5, eylediniz M1/31a/7
3. Çokluk Şahıs	-dı+lar / -di+ler/	kaçdılar M1/112a2, aldılar M1/169a/16 geldiler M1/169a/17, gördiler M1/14a/8

1.3.2.6.2.2. Anlatılan Geçmiş Zaman

Anlatılan geçmiş zaman metnimizde -mış /-miş ekleriyle oluşturulmuştur:

1. Teklik Şahıs	-mış+am	alıkomışamdur M1/24a/3
2. Teklik Şahıs	-mış+sın /-miş+sin	olmuşsin M1/22b/1, hiyānet eylemişsin M1/170a/11
3. Teklik Şahıs	-mış+ø / -miş+ø	gelmiş M1/240a/11, kalmışdur M1/233a/5, görmiş M1/103b/13, bağlamış M1/139a/10
1. Çokluk Şahıs	-miş+üz	işitmemişüzdür 112a/14
2. Çokluk Şahıs	(-)	(-)
3. Çokluk Şahıs	-mış+lar / -miş+ler	demişler M1/171b/6, görmişler M1/174b/7, oturmuşlar M1/243b/13, almışlardur M1/188a/9

Zühri 'l-Ârifîn fî Yevmi 'd-dîn'de -(y)up/-(y)üp zarf-fiil ekinin de geçmiş zaman işlevinde kullanıldığı görülmüştür: *Medîne-yi Münevvere'ye bile hicret edüp anda selām üzerine fevt olmuşdur* M1/37a/15-16, *Ba'dehu Medîne-yi Münevvere'de dahı (13) hâzret-i Resûl'e mülâzim ve hîdmetlerinde kâyim olup cenâb-ı (14) laîfîlerinden otuz beş hadîs-i şerîf rivâyet eylemişdür.* M1/109a/12-14...

1.3.2.6.2.3. Geniş Zaman

Eski Anadolu Türkçesinde geniş zaman /-r/, /-ar/, /-er/, /-ur/, /-ür/ şekilleri görülmektedir. “*Eski Türkçe ile Eski Anadolu Türkçesi arasındaki en mühim fark, ünlüyle biten tabanların eklilenmesindedir. Eski Türkçede ünlü biten tabanlar umumiyetle -(y)ur, -(y)ür ekini almakta birlikte, Eski Anadolu Türkçesi devresinde -ür, ur ekindeki ünlünün yardımcı ünlü zannedilmesi sonucu ünlü ile biten tabanlara yalnızca -r eki getirilmiştir*” (Hayati, 1993:54).

Metinde geniş zaman /-r/, /-ar/, /-er/, /-ur/, /-ür/ ekleriyle oluşturulur. Geniş zaman eki olumsuz fiil tabanlarında /-z/ şeklindedir:

1. Teklik Şahıs	/-r+em/	vaşyyet eyle-r+em M1/141b/6, iste-r+em M1/243a/8, esirge-r+em M1/141a/12
	-ar+am	korça-r+am M1/97b/10,
	-ur+am / -ür+em/	bul-ur+am M1/232a/1, utan-ur+am M1/251a/3, vër-ür+em M1/17a/9, bil-ür+em M1/141b/17
	-z+am / -z+em	varma-z+am M1/173b/9, fārığ olma-z+am M1/18a/9, bilme-z+em M1/16b/10, girme-z+em M1/108a/6
2. Teklik Şahıs	-r+sın / -r+sin	söyle-r+sin M1/218a/17, di-r+sin M1/51b/14
	-er+sin	kes-er+sin M1/83b/8
	-ur+sın / -ür+sin	otur-ur+sın M1/76a/6, favt ol-ur+sın M1/257b/8, bil-ür+sin M1/225b/1
	-z+sin	görme-zsin M1/200a/1, t̃alib eyleme-z+sin M1/61b/17
3. Teklik Şahıs	-r+ø	beşzer+ø M1/47a/14, söyler+ø M1/117b/6, dir +ø M1/47b/16
	-ar+ø / -er+ø	bağ-ar+ø M1/193a/15, bit-er +ø M1/180a/13, mahv id-er+ø M1/65a/16

	-ur+ø / -ür+ø	yigit ol-ur+ø M1/255a/5, bul-ur+ø M1/69a/6, vèr-ür+ø M1/180a/13, bil-ür+ø M1/254a/5
	-z+ø	ķabül olma-z+ø M1/74a/12, bozma-z+ø M1/145a/9, açma-z+ø M1/167a/4, vèrme-z+ø M1/180a/13, girme-z+ø M1/236a/14
1. Çokluk Şahıs	-r+uz / -r+üz	di-r+üz M1/18b/2, söyle-r+üz M1/166a/8,
	-ur+uz	fāriğ ol-ur+uz M1/218b/4, M1/218b/4, kıl-ur+uz
	-ar+uz	çık-ar+uz M1/158b/13
2. Çokluk Şahıs	-ar+sız / -er+siz	şay-ar+sız M1/206b/16, ta 'rîf id-er+siz M1/18b/1
	-ür+siz	bil-ür+siz M1/90a/14
	-z+sız / -z+siz	mü 'minler olma-z+siz M1/217b/5,
		girme-z+siz M1/217b/4
3. Çokluk Şahıs	-r+lar	ķo-r+lar M1/145b/9, yalanla-r+lar M1/89b/2
	-ar+lar / -er+ler	çık-ar+lar M1/240a/15, gid-er+lar M1/215a/11
	-ur+lar / -ür+ler	bul-ur+lar M1/16b/12, gel-ür+lar M1/38b/9
	-z+lar	ķalma-z+lar M1/159b/3, boyama-z+lar M1/174b/4

1.3.2.6.2.4. Gelecek Zaman

Gelecek zaman metnimizde /-acak/, /-ıyacak/, /-ecek/, /-icek/ ekleriyle oluşturulmuştur. Şahıs eklerinden sonra +dur / +dür kuvvetlendirme ekinin kullanılması dikkat çekicidir:

1. Teklik Şahıs	(-)	(-)
2. Teklik Şahıs	(-)	(-)
3. Teklik Şahıs	-acak+ø / - (y)ıcağ +ø	<i>olacaktadır M1/90a/17,</i> <i>bulacaktır M1/16b/9,</i> <i>uğrayacaktır M1/254a/3</i>
	-ecek+ø	<i>zühür edecekdür M1/174a/2,</i> <i>gelecekdür M1/82b/15, zühür</i> <i>eyleyecekdür M1/38b/13</i>
1. Çokluk Şahıs	(-)	(-)
2. Çokluk Şahıs	(-)	(-)
3. Çokluk Şahıs	-ecek+ler	<i>ğazā edeceklerdür M1/211b/17,</i> <i>geleceklerdür M1/220b/9</i>

1.3.2.6.2.5. İstek Kipi

Metinde istek eki -a, -e'dir. "Bu -a, -e Eski Türkçedeki gelecek zaman eki -ğa/, -ge (-ğay, -gey)'den gelmiştir. Eski Türkçedeki gelecek zaman ekinin ğ ve g'si Batı Türkçesine geçerken düşmüş, böylece -a, -e istek eki ortaya çıkmıştır" (Ergin, 1986: 310) .

Zühürü'l-Ârifin fî Yevmi'd-dîn'de istek kipinin şahıslara göre durumu şu şekildedir:

1. Teklik Şahıs	-a+yım /-e+yım	<i>meşğüle olayım M1/177a/16,</i> <i>irişdüreyim M1/54b/5</i>
	-e+yin ⁶⁰	<i>vêreyin M1/97b/17, şadağa ideyin</i> <i>M1/98a/3</i>
2. Teklik Şahıs	-(y)a+sın / -(y)e+sın	<i>turmayasın M1/170a/16</i>
	-(y)a+ ø	<i>sālīm olasın M1/194a/12,</i>

⁶⁰ Bunlar Eski Anadolu Türkçesi ile ilgili çalışmalarda emir kipi olarak değerlendirilmiştir. Köktekin, 2008: 121, Efendioğlu, 2013: 121.

		<i>gidesin M1/97b/14,</i> <i>söyleyesin M1/21b/13, tefhīm</i> <i>eyleyesin M1/130a/15,</i> <i>gelmeyesin M1/170a/17</i>
3. Teklik Şahıs	-(y)a+ø / -(y)e+ø	<i>ola M1/188b/11, olmaya</i> <i>M1/188b/11, vère M1/25a/11,</i> <i>gelmeye M1/130a/13</i>
1. Çokluk Şahıs	-e+lü+m	<i>görelüm M1/203b/14, gidelüm</i> <i>M1/242a/4, şalāt idelüm</i> <i>M1/185b/9</i>
Metinde sadece bir yerde /-ye+li+m/ olarak geçmiştir: <i>yiylim M1/169a/1</i>		
2. Çokluk Şahıs	-a+sız / -e+siz	<i>bulasız M1/137a/11, olasız</i> <i>M1/242b/2, defn idesiz,</i> <i>M1/13a/10, sevişesiz M1/64a/7</i> <i>M1/224a/10, kefenleyesiz</i>
	-(y)e+siz	
3. Çokluk Şahıs	-a+lar / -e+ler	<i>konalar M1/127a/1, koyalar</i> <i>M1/13b/13, geleler M1/127a/1,</i> <i>gireler M1/127a/6,</i> <i>yakın olmayalar M1/102a/11,</i> <i>atmayalar M1/127a/1,</i> <i>eylemeyeler M1/167a/13</i>
	-(y)a+lar / -(y)e+ler	

1.3.2.6.2.6. Dilek-Şart Kipi

Metinde dilek-sart kipi günümüz Türkçesinde olduğu gibi /+sa/, /+se/ ile yapılmıştır.

1. Teklik Şahıs	/-se+m/	<i>disem M1/189a/13</i>
2. Teklik Şahıs	/-se+ŋ/	<i>görseŋ M1/42a/11, gelseŋ</i> <i>M1/60a/6</i>
3. Teklik Şahıs	-sa+ø / -se+ø	<i>olsa M1/156b/17, bulsa</i> <i>M1/167a/7 söylese M1/73a/17,</i> <i>görse M1/113a/1, almasa</i> <i>M1/226b/16, taleb eylemese</i> <i>M1/258a/5</i>

1. Çokluk Şahıs	(-)	(-)
2. Çokluk Şahıs	-sa+η+uz / -se+η+üz	<i>bulsanuz M1/44b/6, işleseñüz M1/217b/7</i>
3. Çokluk Şahıs	-sa+lar / -se+ler	<i>kılsalar M1/20b/4, olsalar M1/138a/14, görseler M1/14a/17, zinā eyleseler M1/133a/9</i>

1.3.2.6.2.7. Gereklilik Kipi

Gereklilik kipi için metnimizde özel bir ek yoktur. Ancak diğer Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde olduğu gibi *Zühri 'l-Ârifin fi Yevmi 'd-dîn*'de de bu kip, “gerek” sözcüğü kullanılarak iki farklı şekilde oluşturulmuştur:

“-sa + şahıs eki + gerek”, “-mak / -mek gerek + şahıs eki”

-1 -sa + şahıs eki + gerek

Bu kullanımın sadece 3. teklik şahıs için örneği vardır: *ol-sa+ø gerek+dür M1/216a/11*

-2 -mak / -mek gerek

Bu yapı, genellikle metinde öznesi mantık ve muhakeme yoluyla bulunan genel ifadeli cümlelerde gereklilik bildirir:

3. Teklik Şahıs	-mak gerek	<i>Pes ehl-i 'ilim ta 'zīm ve tavkīr olunduğı gibi taleb-i 'ilim dahı ta 'zīm olunmak gerekdür M1/220a/5, tuza mülāzemetün tariķi ta 'āmuñ evvelinde ve āhirinde bir pāre tuz yalamak gerekdür dēyü tahkīk eylemişlerdür M1/155b/2</i>
	-mek gerek	<i>Pes kabzadan fazlāsını kesmek gerekdür dēyü taşrīh eylemişlerdür M1/79a/11, Pes ol ma 'küle zamānlarda du 'ā eylemegi ğanimet bulup derūn-ı dilden cenāb-ı Hakk'a du 'ā ve tazarru' eylemek gerekdür ki kabūlinde aślā şübhe yokdur.</i>

2. Çokluk Şahıs

Zühürü'l-Ârifîn fî Yevmi'd-dîn'deki bir cümlede -mak gerek / gereklilik kipi 2.çokluk şahsı ifade edecek şekilde (i- fiili + hikâye kipi + 2. çokluk şahıs eki) kullanılmıştır:

-mak gerek i-di+ η+üz

almak gerek idiηüz M1/226b/4

1.3.2.6.2.8. Emir Kipi

Eski Anadolu Türkçesi ile ilgili çalışmalarda emir kipi için kullanılan ekler, kanaatimizce, yüklem ismi yapan /-ø/ biçim biriminden sonra gelen şahıs ekleridir. *Zühürü'l-Ârifîn fî Yevmi'd-dîn*'deki bu işaretli biçim birim, bağlama göre emir ya da kuvvetli istek bildirebilir:

Emir kipi muhatap(lar)a veya hakkında söz edilenlere yönelik olduğu için ikinci ve üçüncü çokluk şahıslarda çekimleri bulunmaktadır:

2. Teklik Şahıs	-ø +ø	<i>vêr M1/186a/15, gel M1/194a/12,</i>
	emir kipi + şahıs	<i>in M1/219a/7, kıl M1/15a/15,</i>
		<i>hükm eyleme M1/36b/6</i>
3. Teklik Şahıs	-ø+sun	<i>kılsun M1/98b/5,vêrsün</i>
	ø+sün	<i>M1/98a/11, gelsün M1/173b/7,</i>
		<i>fedā olsun M1/74a/6,</i>
		<i>düşmesün M1/89b/15</i>
2. Çokluk Şahıs	-ø+η	<i>ekl eyleη M1/78a/11, söyleη</i>
		<i>M1/19b/3</i>
	-ø+uη / -ø +üη	<i>vêrūη M1/89a/17, zinetlendürūη</i>
		<i>M1/119b/9</i>
	-ø+η+uz /-ø +η+üz	<i>esirgeηüz M1/117b/17, hoşulaηuz</i>
		<i>M1/131b/2, mülāzemet eyleηüz</i>
		<i>M1/155a/6</i>
	-ø+u+η+uz /-ø +ü+η+üz	<i>kılūηuz M1/136b/10,</i>
		<i>gelūηüz M1/125b/5</i>
	-ø+1+η+uz /-ø +i+η+üz	<i>şıgıηuz M1/124a/4, kılıηuz</i>
		<i>M1/136b/9, terk ediηüz</i>
		<i>M1/107b/15</i>

3. Çokluk Sahıs

-ø+sun+lar

hemān Ebū Kutāda ʿerişüp hażret

şafāda olsunlar M1/95a/16

-ø+sün+ler

istimā‘ eylesünler M1/33a/16,

bildürsünler M1/150a/6

1.3.2.6.3. Ek Fiil

1.3.2.6.3.1. Ek Fiilin Kipleri

Klasik dilbilgisinde “birleşik kipler” terimi ile kastedilen durum, yüklem ismi yapan haber ve dilek kiplerinden sonra gelen ek fiilin kipleriyle birlikte kullanılmasıdır. Aslında ek fiilin kipleri, anlatıcının üslubu ile ilgili bilgi (anlatılanların farkında olup olmama, anlatılanları geçmişe veya şarta bağlama vb.) veren görevli elemanlardır.

Zühürü'l-Ârifîn fî Yevmi'd-dîn'de tümleçlerin bağlandığı yüklem fiillerini oluşturan ek fiiller “i- Ş yi- Ş +y Ş + ø –” ve “dur-” fiilidir. Metnimiz itibariyle ek fiilin çekimli fiillere gelen kipleri şahıslara göre aşağıda gösterilmiştir⁶¹:

1.3.2.6.3.1.1. Hikâye Kipi -dı /-di/, /-du/, /-dü/

1. Teklik Şahıs	i-dü+m	<i>men' eylemiş idüm M1/214a/14,</i> <i>kalğar idüm M1/162b/17,</i> <i>fāriğ olamaya idüm M1/125a/3,</i> <i>zann eylemez idüm M1/186a/10</i>
	+ø-dü+m	<i>istifsār éderdüm M1/112b/6</i>
	+y-du+m	<i>otursaydum M1/125a/1</i>
2. Teklik Şahıs	+ø-du+ŋ	<i>olmasayduŋ M1/12b/11</i>
3. Teklik Şahıs	i-di+ø	<i>başmış idi M1/19a/10, bağlamış</i> <i>idi M1/23b/12, yanmaya</i> <i>idi M1/197a/4, döğine idi</i> <i>M1/199a/6</i>
	+y-dı+ø	<i>mensûhe olaydı M1/252b/7</i> <i>ağaç olaydı M1/192a/12</i>
	+ø-dı+ø	<i>tutardı M1/158b/8</i>
1. Çokluk Şahıs	i-dü+k	<i>turur idük M1/44a/1</i>
	+ø-du+k	<i>helāk olurduķ M1/12a/11</i>
2. Çokluk Şahıs	i-di+ <u>ŋ+üz</u>	<i>almaķ gerek idiyüz M1/226b/4</i>
	yi-di+ <u>ŋ+üz</u>	<i>dibāğat édeyidiŋüz M1/226b/5</i>

⁶¹ İsim ve isim soylu ifadelere gelen yüklemleştirici, kip ve şahıslar için bk. 1.3.2.7. Bildirme.

	$+(y)-d_1+\eta+uz$	<i>dā'imler olaydınız M1/217b/14</i>
3. Çokluk Şahıs	$+ø-d_1+ø$	<i>kılmazlardı M1/21b/1</i>
	$+ø-di+ø$	<i>dirlerdi M1/232b/13, aḥz</i>
		<i>ederlerdi M1/88a/4</i>

1.3.2.6.3.1.2. Rivayet Kipi /-miş/, /-miş/

3. Teklik Şahıs	$i-miş+ø$	<i>dir imiş M1/17a/5, gèder imiş</i> <i>M1/135b/5, olur imiş M1/227a/3</i>
-----------------	-----------	---

1.3.2.6.3.1.3. Şart Kipi

1. Teklik Şahıs	$ø-se+m$	<i>oḡursam M1/33a/13</i>
	$ø-se+m$	<i>gèdersem M1/220a/1</i>
2. Teklik Şahıs	$i-se+\eta$	<i>‘amel eylemez iseṇ M1/186b/12</i>
	$ø-sa+\eta$	<i>ḡābil olursaṇ M1/186b/10</i>
	$ø-se+\eta$	<i>emr èderseṇ M1/22b/5, sefer</i> <i>eylerseṇ M1/56a/15, getürürseṇ</i> <i>M1/23b/9</i>
3. Teklik Şahıs	$i-se+ø$	<i>işledi ise M1/16b/9, uğurlıḡ ètmiş</i> <i>ise M1/58b/2, günāh eylemiş ise</i> <i>M1/26b/17, der ise M1/25b/12,</i> <i>açılmaz ise M1/13b/15</i>
	$+ø-sa+ø$	<i>ḡurtulmazsa M1/27b/5</i>
	$+ø-se+ø$	<i>sa'y eyledise M1/234a/15, dèrse</i> <i>M1/230a/6</i>
1. Çokluk Şahıs	(-)	(-)
2. Çokluk Şahıs	$+ø-sa+ \eta+uz$	<i>olursaṇuz M1/14b/15</i>
3. Çokluk Şahıs	$i-se+ø$	<i>buldılar ise M1/225b/8, mürāca ‘at</i> <i>ederlerse M1/38b/10</i>
	$+ø-sa+ø$	<i>‘ālimler olurlarsa M1/213b/2</i>

1.3.2.6.3.1.4. Geniş Zaman Kipi /-ø/, /-ur/

Klasik dilbilgisi çalışmalarında “basit kip” olarak gösterilen zamanlarda da aslında işaretli ek fiilin geniş zaman çekimi bulunmaktadır:

1. Teklik Şahıs	ø - ø + m (< er-ür+men)	buldum+ø-ø+m M1/63a/3
2. Teklik Şahıs	ø - ø + sin	hiyānet eylemiş+ø-ø+sin
3. Teklik Şahıs	ø-ø+ø	olacak+ø-ø+ø M1/245b/15
1. Çokluk Şahıs	ø - ø + üz	gèder+ø-ø+üz M1/84b/1
2. Çokluk Şahıs	ø-ø+siz	öğrenür+ø-ø+siz M1/220a/3
3. Çokluk Şahıs	ø-ø+lar	boyamaz+ø-ø+lar

1.3.2.6.3.2. Ek Fiilin Zarf-Fiili

i-ken, +ø- ken

+i-ken

maḥrūm eylemiş iken M1/68b/12, vāşıl olmuş iken M1/105b/10, gèder iken M1/98a/7, ğasl èder iken M1/228b/4, kaldurur iken M1/95b/9, uyur iken M1/167a/10, tūrur iken M1/257a/11, gèderler iken M1/28b/12, gelürler iken M1/54a/2, muşāḥabet èderler iken M1/30b/13

+ø-ken

vazgeçmişken M1/187a/11, taḥşīl eylemişken M1/249b/3, ‘ayān olmuşken M1/14b/6, vèrmışken M1/92a/2

1.3.2.6.3.3. Fiil Çekiminde Soru Şekli (Soru Hâli⁶²)

Eski Anadolu Türkçesinin genelinde olduğu gibi *Zühürü’l-Ârifîn fî Yevmi’d-dîn*’de de fiillerin soru şekli her zaman düz-dar ünlülü -mı/ -mi ekleriyle oluşturulur⁶³.

Metinde geçen örneklerden bazıları şöyledir:

mı

bağduḡ mı M1/227b/7, olur mısın M1/224b/6

mi

girür mi M1/58b/13, gördüğ mi M1/173b/13, bilür misin M1/141b/15, bilmez mi M1/252b/3

⁶² bk. Muharrem Daşdemir, “Oklama Yöntemiyle Türkçenin Yapısal-İşlevsel Söz Dizimi”, Fenomen Yayınları, Erzurum 2015, 90.

⁶³ İsim çekiminde soru şekli için bk. 1.3.2.1.4.

1.3.2.6.4. Fiilimsiler

1.3.2.6.4.1. İsim-Fiiller

a) -mak, - mağ / -mek, -meg

Zühri'l-Ârifîn fî Yevmi'd-dîn'de pek çok yerde isim yan cümlesi oluşturmak için -mak / -mek isim-fiil eki kullanılmıştır:

birisi şadır ol-mak cāyiz degüldür M1/77a/12, uşan-mak cinsi hayrdur şamusı M1/93b/12, 'Alî'yi aşı-mak Allāh'a 'ibādetdür M1/108b/11, ardında namāz kıl-mak cāyiz olur M1/136b/13, Allāh ta'ālā korkusundan ağla-mak cehennemden kurtulmağa sebepdür M1/151a/17, siyāhdan ma'adā renkle boya-mak muşlak müsteşabbdur M1/171b/9, üzerine 'aleyküm 'ibādetiyle di-mek efdaldur M1/26a/4, selām vēr-mek sünnetdür ve selām al-mak vācibdür M1/26a/5, ol hātunı recm eyle-mek istedi M1/106a/11, fevt olmağla imāna gel-mek müyesser olmamışdur M1/193b/15, Muhammed'ün ālını bir gün sev-mek hayırludur bir yıl 'ibādetden M1/92b/9

b) -ma / -me

Zühri'l-Ârifîn fî Yevmi'd-dîn'de bu isim-fiil eki diğer isim-fiil eklerinden daha çok kullanılmıştır:

haķīkat-ı imān senün inan-maşı+dur M1/15b/10, anuş du'āsını kabül eyle ve ok atmasına ve koluna berklik ver M1/74a/4, sen[ün] bu şehire gel-meş+den muşaddem şehir içinde bir kimesne böyle ālet-i harble yörimezdi M1/51b/15, Ehl-i 'ilim 'azāb olunur günāha bin-mesi üzerine M1/110a/13, Allāh ta'ālā anı kullarına vēr-mesi üzerine minnet eylediği nesnelerdendür M1/189b/9, hāzretün hicretle Medīne'ye gelmesine intizār çekerler idi M1/203a/14

c) -ış / -iş / -uş / -üş

Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde seyrek de olsa geçen bu isim-fiil ekine metinde rastlanmamıştır.

1.3.2.6.4.2. Sıfat-Fiiller

1.3.2.6.4.2.1. Geçmiş Zaman Sıfat-Fiilleri

-duk / -dük; -duğ / -düg ol kon-duğ+ı yerden geçüp gidinceye dek M1/207b/9, başı otur-duğ+um yerde işleyecek bir 'amel emr eyleşüz

M1/177a/15, şer'an memnū' ol-duğ+ı ecilden gāyetle ıztırāba düşdi M1/186a/6, ol dibine uğra-duğ+uñ yüksek tağ şehīdler menzīlesidür M1/257b/2, yā Sa'd yi-düğ+üñ tu'meyi ve yutduğ+uñ lükmayı tayyib ve fāhir eyle M1/74a/9, benüm katumda ol-duğ+ıñuz dañı zikr hālinde o-lduğ+ıñuz üzerine tahkīk M1/217b/14, seni hīç böyle gör-düğ+üm yoğ-idi M1/10a/17, arkasında gēy-düğ+i göñlege nazar eyledi M1/13a/7, senüñ benüm içümde işle-düğ+üñ 'amel huşūşında M1/199b/15, ile'l-'an gör-düğ+ümüz esfār-ı aḥbārda mesfūr degüldür M1/233a/1, sizüñ yakup isti'māl eyle-düğ+ıñüz ateşüñ ḥararetinden altmış toköz mertebe ziyādedür M1/212b/2

-miş / -miş

anlardan kal-mış nesne var mıdır M1/54a/17, şabīlerde andan evvel İslām'a gel-miş bir kimesne dañı yokdur M1/37b/16, yıkıl-mış dīvār ve çok-mış kaşr M1/136a/1

1.3.2.6.4.2.2. Geniş Zaman Sıfat-Fiilleri

-(y)an/ -(y)en

ol 'aşrda Medīne ḥakimi olan Abān bin 'Osmān M1/70b/15, selām vèren kimesnenüñ şevābı selām alan kişinüñ şevābından ez'āf-ı muzā'af ziyāde ola M1/24b/17, M1/24b/16, ḥasta görmege varan kimesneden M1/188a/17, Qur'ān okıyan mü'minüñ meşeli turunc meşelidür M1/208a/17, gözleri ağrıyan bir kızuñ gözlerine sürme gibi çekdüm M1/190a/8, ol şol cānibe giden büyük yollar M1/257a/15, anuñ yemeginden yiyen kişi şevāb yöninden a'zamdur M1/122b/9

-(y)ıcı / -(y)ici

ere şor-ıcı M1/122a/16, nefsinı şat-ıcı M1/186b/14, ra'yını begen-ici M1/42a/11, imān getir-ici M1/52a/6, şifā vèr-ici M1/131b/11.

-ar / -er

ḥalk arasında yol açar gibi olur M1/51b/7, senüñ-içün akar ırmaqlar yaratdı M1/30a/13, güler yüz-ile mülākat eyleyen ziyāde sevgülü ola M1/25a/2, bir yèrde düşmiş yatur [bir hâlde] görüp M1/83a/14, nefsime güç ve kerīh gel-ür [bir durum] buluram M1/232a/1

-ur /-ür

Zühürü'l-Ârifîn fî Yevmi'd-dîn'de bu sıfat-fiil ekinin “ol-” yardımcı fiili ile birlikte kendinden önceki fiile başlama, alışkanlık anlamlarını yükleyerek birleşik fiil oluşturduğu örneklerle de karşılaşmıştır:

evvelkiden dahı ziyāde görür oldu M1/70a/8, her gēce vech-i meşrūh üzre Ubeyy bin Ka'b kırā'at-ıla kılur oldılar M1/20b/6

-z

Olumsuz fiil tabanına gelen geniş zaman sıfat-fiil ekidir:

siz terk edinjüz ziyāde güzel olup toğurma-z hātunı dahı mülāzemet eylenjüz kara olup toğurağan 'avrete M1/107b/15

/- z / sıfat-fiil eki de “ol-” yardımcı fiiliyle birlikte “olmamaya başlama” anlamıyla birleşik fiiller oluşturmuştur: *pirlükden gözleri gör-me-z ol-mış-ıdı M1/173b/4, lakin kılıcı kes-me-z ol-up M1/83b/1*

1.3.2.6.4.2.3. Gelecek Zaman Sıfat-Fiilleri

-acak / -ecek

zıkr ol-acak hadīs-i şerīfle men' ve nehy olunmuşdur M1/171a/11, benüm huzūr-ı şerifümde tur-acak yere gelinceye degin M1/188b/6, vāki' ol-acak belā için dahı ta'ziye eylemişlerdür M1/32a/7, beytü'l-māldan bin-ecek at ve deve ve cenk id-ecek ok ve kılıç vērūn M1/182a/16, 'ivaz verecek nesne bulursa M1/227a/12, mukābelesinde vērıl-ecek şevābı anı muştulayup M1/32a/6, 'avret cinsi şeytānuş insānı zabt ve benī ādemi rabt id-ecek ipleridür M1/132b/11, toğ-acak vakti olmadın anası karnında düşen M1/108a/2, Ol yıl içinde ol-acak cemi' dertlere dermān ola M1/200b/14, benden şoğra gel-ecek halīfelere birer kelime M1/18b/4, başına gel-ecek 'akabātı ve haqqı belki kendü nefsinı bile bi'l-küllıyye unutup M1/254a/17

1.3.2.6.4.3. Zarf-Fiiller

1.3.2.6.4.3.1. Durum Zarf-Filleri

Durum zarf-fiilleri, metnimizde durum bildiren zarf yan cümleler oluşturmuştur:

- (y)u / -(y)ü *envā ‘-ı taḥassür ile ağla-yu ağla-yu yine kendü maḳāmlarına gitdiler M1/182b/3, şaḥından sürü-yü sürü-yü getürdürem M1/173b/7*
- ken *bir gün Üsāme ḥidmet-i ḥazretde hazır iken ḥazret-i ‘Abbās ve ‘Alī riḍvānu’llāhi ‘aleyhim ecma ‘īn kapuya gelüp M1/141b/10, yigirmi yaşına daḥı tamām vāşıl olmuş iken tāzelüğünde anı Yemen cānibine ḥākim ve ḳāzī naşb édüp M1/105b/9, seksen dört yaşında iken hicretüñ altmış ikinci senesinde Medīne-yi Münevvere’de vefāt eyleyüp M1/116b/8, ben daḥı şaḡır iken gāhi yērümünden ḳalkmak istediğümde babam Zübeyr’üñ omuzlarında olan ḳıllara yapışup M1/162b/15 (zaman bildirme).*
- bu ḳadar mertebe-i şeref ve ‘azametüñ var iken va’llāhu’l-‘azīm seni yetmiş kerre yıḳup M1/149b/13 (karşıtlık),*
- (y)urak *şabr idemeyüp ağlayurak Resül ḥazretlerine gelüp M1/61a/6*
- erek *yatduḳlarından sonra dıḥkle gül-erek uyandılar M1/211b/9, tebessüm id-erek sa‘ādetle mübārek başların ḳaldurdı M1/40a/5, ol-daḥı sür‘atle yel-erek içerü girüp M1/121a/3*

1.3.2.6.4.3.2. Zaman Zarf-Filleri

- al+dan berü / -el+den berü⁶⁴ Başlangıcı belli, zamanda sınırlandırma işleviyle kullanılan zarf-fiil ekidir: *Âdem peygāمبر ḥalk ol-al+dan berü Allāh ta‘ālā’ya imān getürenlerüñ şevābını vērüp M1/10b/14*

⁶⁴ Bu zarf-fiil eki “-eli+den (berü)” şeklinden gelişmiştir. Eski Türkçede ekin başında -g ünsüzü vardır. Ayrıntılı bilgi için bk. (Gabain, 2000: 86)

saña beni ba 'ş id-el+den berü kıyāmete dek benüm risāletüme imān getürenlerüñ şevābını vērdi M1/10b/16

-duk+ça/ -dük+çe her bar çal-duk+ça Ebū Cehl dahı ol elindeki kılıncı aña karşı tutup M1/83b/2, galaşları vāķi' ol-duk+ça kendü 'arīflerine murāca 'at M1/170b/11, furķān-ı kerīm nāzil ol-duk+ça hāzretüñ ta 'yīnleri üzre anı zabı ve taħrīr eder idi M1/218a/11, benüm hiddetüm kılıcı hareket ve zühūr eyle-dük+çe M1/17b/13, her kāh şeneme secde eylemek iste-dük+çe yüregini tutup M1/37a/17

-duk+da / -dük+de Zamanda eşitlik bildiren zarf-fiil ekidir:
nuşfu 'l-leyl ol-duk+da beşeriyet muktezasıyla uyhu galebe edüp M1/95a/14, yā Mu 'āz Yemen'e var-duk+da ne ile hüküm edersin M1/105b/14, hizmet-i şerīflerine vuşul bul-duk+da hāzret anuñ iki gözlerinin arasın öpüp M1/160a/8, mukātele etdürmegi müşāvere et-dük+de hāzret-i 'Ömer ma 'kūl görmeyüp M1/11b/6, selām vēr-dük+de elbetde melā'ike dahı 'aleykümi's-selām M1/26a/15, kazā-yihācete gèt-dük+de hıfz-ıçun hilāfet hatemini aña vērür idi M1/35a/2, anuñ vefātı haberin istimā' eyle-dük+de hayli te'essüf edüp M1/85a/16

-ıca / -icek / huşuş-i vāķi'aya vāķıf olıcağ halkı da 'vet edüp M1/17a/13, müte'ayyin olıcağ müddet-i haml altı ay kalur M1/47a/8, kıra 'āt edicek hemāndem hāzret-i risālet penāh şallā'llāhu 'aleyhi ve sellem Faṭıma hāzretlerini raḍıya'llāhu 'anhā hāzret-i 'Alī'ye kerrema'llāhu vechehü 'ağd-ı nikāh eylediler M1/40a/13, hāzret bu haberi eşidicek gayetle gāzaba geldiler M1/109b/4, ol hāli göricek kendiude şehādeti tahkīk edüp M1/153b/10

-(y)ın+ca / -(y)in+ce ol demürden ayakşabları yırtılup ve ol 'aşā şınup kırıl-ın+ca M1/15a/16, babam benümle bile olmay-ın+ca ben cennete girmezem M1/108a/5, kim tepesinden ayağına var-ın+ca haṭālar dahı olursa M1/41b/7, dahı helāl olmaz bir Müslümān kimseye ki karındaşuñ katında mukīm olup tura tā ki anı günāha koy-ın+ca M1/144a/1, lākin anlar vāşıl olurlar 'azīz ve

ccelîlî' llâh' uñ öñine ya' nî huzûrına tâ ki şûr urul-in+ca anlaruñ evvelkisi peygâmblerlerdür M1/159b/4, bir kimesne alacağı hâtunı görüp al-in+ca anuñla ülfet édüp alısur M1/227b/16, Munâfıklar bu hâli gör-in+ce hâşâ sümme hâşâ aña bühtân ve iftirâ eylediler M1/54b/9, ya' nî 'afv édüp hakkını aña helâl eyleme-yin+ce M1/165b/17, işbu yüzindeki sigiller bi't-tamâm gétme-yin+ce dünyâdan gétmez M1/235b/10, hemân evvelkiye hükm eyleme tâ ki birinüñ sözini dañı dinle-yin+ce pes tahkîk bu ma'nâ ya' nî böylece takayyüd eylemek evlâ ve ziyâde lâ-yakdur M1/36b/6

-madın / -medin⁶⁵

bir nesne yakîn mertebesine var-madın eyle şanup M1/151b/7, dañı açup okı-madın ben nâmede ta'yîn olan kimesne ile mübâya'a eyledüm M1/16b/17, âyet-i hicâb nâzile ol-madın bir iki kerre görmüş M1/54b/2, murâdı hâşıl ol-madın yine dönüp gide M1/31a/11, dañı İslâm'a gel-medin oğlu Ebû Hüreyre dâ'imâ anı İslâm'a da'vet édüp M1/61a/1, beyt-i nübevete duhûl eyle-medin ben nebiyy bi'l-hakk ve Resûl-i muṭlak idüm M1/195a/10, hâzret dañı üzerinden in-medin yine kalkup bir âhir yere dañı çökdi M1/204a/3

1.3.2.6.4.3.3. Bağlama Zarf-Fiilleri

-(y)up/-(y)üp

ol eṣnâda bir gün Medîne'ye var-up gördüm M1/12a/8, Mısır hükûmetinden ma'zûl olup Medîne-yi Münevvere'ye geldükde M1/35a/4, Rebze'de fevt ol-up ve yine ol maḥallde defn eylediler M1/60a/11, anı kucaklarına al-up ve ağzını öp-üp benüm bu oğlum seyyiddür M1/89b/17, ol vak'a def' olunduğdan sonra kabrını kaz-up çıkar-up M1/163a/16, her ne-kadar uyhu uyu-yup ve yi-yüp içerse M1/127b/14, hâzret dañı mübârek elini anuñ göğsinüñ üzerine ko-yup eytdi M1/251b/13, anlara hiṭâb id-üp yâ ma'şer-i kabâ'il eşitdüm ki M1/17a/16, ol yerden dön-

⁶⁵ Ekin yapısı V. Thomsen, W. Bang, W. Radlof ve J. Deny gibi değerli araştırmacıların dikkatlerini çekmiş ve her biri bu konuda çeşitli görüşler ileri sürmüşlerdir. Ayrıntılı bilgi için bk. Zeynep Korkmaz, "Türkiye Türkçesindeki -madan/-meden<-madın/-medin Zarf-Fiil (Gerundium) Ekinin Yapısı Üzerine", Türk Dili Üzerine Araştırmalar, C. I, 151-159

üp yine Medīne'ye gel-üp Muḥammed'ün tevābi'i ḥazret-i 'Oṣmān'ın evine muḥāşara id-üp M1/35a/17, ḥazret anlara oturuḡ bismi'llāh di-yüp çanaḡuḡ eṭrāfindan ekl eyleḡ M1/78a/10, aralıḡdan bir gün geçür-üp öbürgün yine varmaḡa taḡdīr eylemişlerdür M1/120b/9, şehādet barmaḡlarıyla orta barmaḡlarını birbirine zamm id-üp işte şunlar gibi ikimüz bir yerde olur dēyü buyurdılar M1/150a/16, ḡalk anı gör-üp 'Udeyy bin Ḥātem şehre geldi dēyü birbirine muştuladılar M1/194a/8, aḡa selām vēr-üp ḡātırın şordılar M1/224a/1

Tasvir fiili oluşturanlar:

/-a/	<i>Ebū Derdā' daḡı çık-a+geldi Selmān-ı Fārisī'yi evinde M1/168b/13</i>
/-e/	<i>ḡazret-i Resūl zamānında vēr-e+geldükleri zekātdan bir habbe naḡş eyleyenler M1/11b/15, ya'nī bizde yenilegelmemişdür M1/231b/16</i>
/-ı/	<i>ḡapuyı aç-ı+vērdi M1/116a/14, anuḡ üzengüsini tutıvērdi M1/135a/6, 'Übāde aḡa bir ḡatır bulıvērdi M1/212a/10, ol ḡalkayı elinden ḡoyıvērmeyüp M1/257a/9, sen aḡa muḡkem yapışup elün den ḡoyıvērmedün M1/257b/6, risālet penāh-ıçun ḡışşa-yı mu'ayyene alıḡodılar M1/46a/12, sizün için ḡıssa alıḡodı M1/46a/17</i>
/-i/	<i>baḡa söyleḡ anı size gör-i+vēreyim M1/19b/3, maşlaḡatlarını görivēürdi M1/19b/5, maşlaḡatlarını görivēren kimesne M1/127b/2</i>
/-(y)ü/	<i>yā Üsāme ḡazretten bize içeri girmege icāzet iste-yü+vēr M1/141b/12</i>

1.3.2.7. Bildirme

Klasik dilbilgisi kitaplarında ve gramer terimleri sözlüklerinde “bildirme ekleri” olarak gösterilen eklerin tamamına yakını⁶⁶ aslında bildirme⁶⁷ ekleri deḡil, şahıs ekleridir.

⁶⁶ -Dır / ekinin bazı cümlelerde yüklemleştirici etkisi vardır

İsim ve isim soylu kelimelerin bağımsız bir yargı ifade edebilmesi için; yüklemleştirici bir fiile, bu fiilin kipine ve bir şahıs ekine ihtiyaç vardır. “Er-” fiilinden gelen “i-” fiili, yüklemleştirici işlevindeki öğelerden ilk akla gelenidir. Türkçe “dur-” ve “ol-” fiillerinin de yüklemleştirici olarak kullanıldığı görülmüştür⁶⁸. Ölçünlü Türkiye Türkçesinde /+Dİr/ eki; ya zamanda sınırlandırma hâli eki ya da ihtimal veya kuvvetlendirme işleviyle cümle sonu eki olarak kullanılmaktadır⁶⁹

Zühri’l-Ârifin fî Yevmi’d-dîn’de isim ve isim soylu ifadelerin yüklemleştirici, aldıkları kip ve şahıs eklerine göre şu şekilde tasnif edilebilir:

1.3.2.7.1. i- ~ yi- ~ y- ~ ø- fiili

er > ir- > i- Ş yi- Ş y- Ş ø- biçiminde gelişmiş olan ek-filin metnimizde hikâye kipi, geniş zaman ve şart kipi ile zarf-fiil çekimleri mevcuttur.

1.3.2.7.1.1. Hikâye Kipi /-di/,/-dü/

Metinde 1. ve 3. teklik şahıs için örneği bulunmaktadır:

1. Teklik Şahıs	i-dü+m	<i>hîdmet-i şerîfîñüzde hâzır idüm</i> M1/95b/14, ben cenâb-ı şerîflerinüñ kulu ve hâdimi idüm M1/17b/8, ben peygâmbir idüm M1/195a/7
3. Teklik Şahıs	i-di+ø	<i>kızıl bıyıqları uzun ve uçları kızıl</i> idi M1/19a/4, hâzret-i ‘Ömer bir merkebi var idi M1/22a/5, Hudeybiye gazâsında on yedi yaşında idi M1/101b/2, ammâ Yahudîlerüñ mülkleri idi M1/29b/14, ve karnı büyük idi M1/38a/12, ol zamân yedinci tecdîd idi M1/44a/15

⁶⁷ Ayrıntılı bilgi için bk. Köktekin, 2008:129, Şahin, 2009:65.

⁶⁸ Ayrıntılı bilgi için bk. Daşdemir, 2015:129.

⁶⁹ Ayrıntılı bilgi için bk. Daşdemir, 2015:89,159,160.

1.3.2.7.1.2. Rivayet Kipi

Metinde kullanılmamıştır.

1.3.2.7.1.3. Şart Kipi /-sa/, /-se/

Metinde sadece 3. teklik ve 3. çokluk şahıs için örneği vardır:

3. Teklik Şahıs	i-se+ø	<i>eger sözün bātıl ve niyyetün fasīd ise M1/22b/9, anuñ günāhı dahı var ise M1/106a/13, ne-ķadar efđal ise M1/219a/17</i>
3.Çokluk Şahıs	ı-sa+ø	<i>eger ol şıfatlar anda yoğ-ısa M1/166a/3</i>
	i-se+ø	<i>eger kelāmuñ haķ ve ķavlun şahīh ise M1/22b/8</i>

1.3.2.7.1.4. Geniş Zaman /-ø/

1. Teklik Şahıs	ø-ø+(y)am ø-ø+(y)em	<i>haşmı+ø-ø+yam M1/187a/8 şehri+ø-ø+yem M1/40b/3, andan degül+ø-ø+em M1/72b/15, şāhid+ø-ø+em M1/199b/16</i>
2. Teklik Şahıs	ø-ø+sın ø-ø+sin	<i>ağniyāsındanø-ø+sın M1/97b/10 bereket+ø-ø+sin M1/21a/9, refīķüm+ø-ø+sin M1/30a/14, ‘ilmüm vārīşi+ø-ø+sin M1/39b/8, sen+ø-ø+sin M1/174a/4</i>
3. Teklik Şahıs	ø-ø+ø	<i>elinde bir a’lā kılıcı var+ø-ø+ø M1/83a/16, şaçı uzun ve çok+ ø-ø+ø M1/162b/14</i>
1. Çokluk Şahıs	(-)	(-)
2. Çokluk Şahıs	+siz	<i>siz mü ‘minlersiz M1/18b/5</i>
3. Çokluk Şahıs	ø-lar+dur	<i>müstaḥaķ+lar+dur M1/13a/14</i>

1.3.2.7.1.5. Zarf-Fiil Eki /-ken/

-ken

*bu deŋlũ ricāl-i ahrār var i-ken M1/141a/17, dũnyāya
gelũp dağı şabĩ iken M1/235b/5, seksen dũrt yaşında iken
M1/116b/8, Һazret Berd ğazāsında i-ken M1/152b/10, Һazret
kıyāmı tamām edũp rũkũ ‘şadedinde iken M1/121a/2, Ebũ Bekr
rađıya’llāhu ta’ālā ‘anhu maraž-ı mevtde i-ken M1/16b/1*

1.3.2.7.2. dur- fiili

Zũhrũ’l-Ārifĩn fĩ Yevmi’d-dĩn’de dur-fiili, yũklemeleştirici ğoreviyle sadece bir cũmlede, ğeniş zaman 3. çokluk şahıs çekiminde kullanılmıştır:

+dũr-ür+ler

dağı anlaruŋ yardımcıları

Cehennemde+dũr-ür+ler M1/154b/10

Bu fiil, yukarıdaki örnek dışında, ekleşmiş olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla bazı cũmlelerde söz konusu yapı ihtimali kuvvetlendirme eki gibi de ğorũlebilir. Metinde +dur / +dũr (< dur-ur / dũr-ür) yapısı 3. teklik ve 3. çokluk şahıs çekimlerinde tespit edilmiştir:

+dur / +dũr

*belki men ‘ü nehy lâzımdur
M1/198b/15, lâkin Eyyũb
kendũnũŋ şulbĩ oğlı degũl+dũr
M1/203a/2, birisi dağı şol
kişi+dũr M1/187a/14, şevāb
yõninden a’zam+dur M1/122b/10,
anũŋ koğusı yok+dur M1/208b/3,
dũrt Һaşletler var+dur M1/41b/5,
altı ayda važ ‘ı Һaml cāyız+dũr
M1/47a/2*

+lar+dur/ +ler+dũr

*Һayātda olanlar meyyitden ziyāde
mũstahađ+lar+dur M1/13a/13,
nisbet-i mezbũre ile
ma ‘rũf+lar+dur M1/111a/4,
anlar Ĭbrāhim ve Nũđ
peyğāمبر+ler+dũr M1/178a/17,*

*kimesneler benüm 'arşumun
gölgesinde+ler+dür M1/181b/5,
dört nev' tã'ife cümle
şehīd+le+rdür M1/207a/3, bu
zıkr olınanlar derecāt
değil+ler+dür M1/105b/6*

1.3.2.8. Birleşik Fiiller

1.3.2.8.1. İsim + Yardımcı Fiil Şeklinde Oluşanlar

Zühri'l-Ârifîn fî Yevmi'd-dîn'de Arapça ve Farsça isimlerden Türkçe yardımcı fiiller yardımıyla birleşik fiiller kurulmuştur. Aynı kelimenin farklı yardımcı fiillerle birleşik fiiller oluşturduğu da görülür. Metinde bu tür fiiller, bir isim soylu kelime/kelime grubu ile bul-, düş-, eyle-, ét-, kıl-, ol-, olın-/olun-, tut-, ur-, vèr- gibi yardımcı fiillerin birleşiminden oluşmaktadır. Bunlardan birkaçı aşağıda verilmiştir:

eyle- *tevaṭṭun eyle- M1/2b/6, ziyāret eyle- M1/5a/6, inṣā eyle- M1/6a/14, yād eyle- M1/6b/7, tevaḳḳūf eyle- M1/9b/10, tevecūh eyle- M1/28b/16, sūkūt eyle- M1/29a/10, nikāh eyle- M1/39b/12, recm eyle- M1/46b/17, helāk eyle- M1/83b/11, şovuḳ eyle M1/125b/16, ḥalḳ eyle- M1/251a/1, egrilük eyle- M1/218b/14, 'ayān eyle- M1/222b/2*

ét- *'azīmet ét- M1/241a/13, tağyīr ét- M1/174a/8, fehmi u yaḳīn ét- M1/195a/2, istimā' ét- M1/195b/9, ḳarār ét- M1/95b/5, zıkr ét- M1/204a/12, kifāyet ét- M1/71b/16, zan ét- M1/82a/4, ḥükm ét- M1/105b/16, eksük ét- M1/167b/2, rūşen ét- M1/196a/4, cenk ét- M1/202a/16, ḳabz ét- M1/255b/9, eyülük ét- M1/56a/56a/14, rucū' ét- M1/59b/2*

kıl- *terāviḥ kıl- M1/20b/3, nām-zed kıl- M1/53a/12, namāz kıl- M1/73a/15, müfevvez kıl- M1/123b/12, rūzī kıl- M1/142a/7, vekil kıl- M1/188b/b, muḥarref kıl- M1/222a/17, tekrār kıl- M1/243a/8, şalāt-ı nāfile kıl- M1/244a/2*

ol- *fevt ol- M1/28a/4, müşkil ol- M1/17b/5, meşhūr ol- M1/18b/8, fetḥ ol- M1/19b/13, vaḳi' ol- 8b/12, cem' ol- M1/12a/9, 'ayān ol- M1/14b/6, zabṭ ol- M1/33b/12, temām ol- M1/42a/12, munḳaṭi' ol- M1/60a/1, ḥazır ol- M1/105b/3, perverde ol- M1/141a/4, cāyiz ol- M1/214b/1, dest-gīr ol-*

M1/237b/12, meşğul ol- M1/243b/13, ma'lûm ol- M1/24b/16, bîzâr ol- M1/227a/3, 'alem-dâr ol- M1/233a/4, süvâr ol- M1/4a/16, toğ ol- M1/108a/7, ortak olma- M1/176a/1

olın- ihtîşâr olın- M1/7a/12, techîz ve tekfîn olın- M1/13b/2, istimâ' olın- M1/15a/5, teklîf olın- M1/20a/8, ta'yîn olın- M1/20b/3, nakîl olın- M1/23b/14, redd olın- M1/26a/9, kabûl olın- M1/71b/4, zîkr olın- M1/110a/7, bey' olın- M1/113a/16, ilhâk olın- M1/121b/4, terk olın- M1/159b/3, defn olın- M1/191a/17, hâzîf olın- M1/224b/15, beyân olın- M1/238a/15, emr olın- M1/252b/10, eyülük olın- M1/102b/1

1.3.2.8.2. Sıfat-Fiil + Yardımcı Fiil Şeklinde Oluşanlar

1.3.2.8.2.1. Bitirme (Öncelik) Fiilleri

ol taqdîrce yetmiş iki yıl 'ömür sürmüş olur M1/47a/5, Pes ol kişiye melek du'â eylemiş olur. M1/26a/8, Kendünün bir Müslümânı ziyâret eylemesi sevâbindan gayri anuñ hayr ve hasenesine dahı sebep olmuş olur M1/122b/15, 'Abdu'r-rahmân Efendi Haleb kâzîsi olduğı eşnâda aña irtibât eylemiş bulunmağla ol cânibe 'azîmet etti M1/241a/12

1.3.2.8.2.2. Alışkanlık Fiilleri

hemân anuñla şifâ bulup gözleri yine evvelki gibi görür oldu. M1/190a/11, her gece vech-i meşrûh üzre Ubeyy bin Ka'b kırâ'at-ıla kıılır oldılar M1/20b/6

/- z / sıfat-fiil eki de “ol-” yardımcı fiiliyle birlikte “olmamaya başlama” anlamıyla birleşik fiiller oluşturmuştur:

pirlükden gözleri görmez olmuş-ıdı M1/173b/4, lakin kılıcı kesmez olup M1/83b/1

1.3.2.8.2.3. Niyet Fiilleri

siz hidâyet üzerine olacak olursanız zalâlet * üzre olan kimesne size zarar eylemez demek olur M1/14b/15, dahı dört kişinin yiyeceği sekiz kişiye kifâyet eder kaçan bismi'llâh söyleyecek olursa demekdür M1/149a/4

1.3.2.8.3. Tasvir Fiilleri

Tasvir fiilleri, kendinden önceki fiillerin sonuna -(y)a / (y)-e / (y)-ı / (y)-i / (y)-u / (y)-ü zarf-fiil ekleri vasıtasıyla bağlanırlar ve asıl fiilin durumunu tasvir ederler.

1.3.2.8.3.1. Yeterlik

Yeterlik tasvir fiili olan bil- yardımcı fiili metinde sadece iki yerde geçmektedir:

anda izhār olınan küfr ü dālālet ezālarından rahātlu idebilür misin M1/225b/2, yā ‘Alī sen aña i ‘tirāz eyleme ki anuñ mürādı ta ‘dīl-i erkān-ı şalātı kemā hū ḥaḳḳa edā idebilür miyem yoḥsa kuşūrum var mıdur M1/244a/3

1.3.2.8.3.2. Yetmezlik

Yeterlik fiilinin olumsuz şekli de metinde kullanılmıştır. Yeterlik fiilinin olumsuzluğu, u-fiilinin menfi şekli ile yapılır.⁷⁰ Gerundium eki ile u- fiili arasına yardımcı ses gelmediğinden çatışma neticesi u- düşer.

kāfirler anuñ ḥavfindan ehl-i İslām’uñ yanlarına uğramağa kādir olamadılar M1/21b/4, Bedr ve Uhud gāzālarında ḥidmet-i ḥazretde ḥazır olamadı M1/80b/1, yā Cerīr bu kadar zamāndan berü şol fusk u fücūr ve şerr ü şürūr ḥānesini ortaluḳdan ḳaldurup ḡamından rāḥat olamaduk M1/225a/14, ḥazret daḡı eger ol mes’eleyi kitābu’llāhda bulamazsañ neyle ḥükm edersin dēyü su’āl buyurup M1/105b/16, Allāh Ḥaḳḳ-ıçun aşlā başını ḳaldurup gözlerini açamaz hīç aña bir dermān var mıdur M1/228b/11, āşlā bir kimesne göremeyüp anı ta ‘zīmle defn edüp gētdük M1/14a/6, vilāyet-i Rūm’a ḳarīb olan yerlere kendi anda daḡı ḳarār ve sükūn ve işṭibār idemeyüp M1/194a/5, Nūḥ peygāMBER ḳavmi içinde eglendügi müddet kadar biñ yıl illā elli yıl degül ‘Ömer’ün faziletleri beyānında fāriḡ ol-a+ø-ma-ya idüm M1/125a/1

Zühürü’l-Ārifin fi Yevmi’d-din’deki bir cümlede de “soru zarfı + birleşik fiil + geniş zaman eki”nden oluşan bir yapı, bil- tasvir fiilinin alt işlevlerinde gösterilen⁷¹ “yasak” anlamıyla kullanılmıştır:

siz bu ḥatūnı ḥamli ḥālinde nice recm edersiz M1/106a/12 (recm idemezsiniz)

⁷⁰ bk. Faruk Kadri Timurtas, Eski Türkiye Türkçesi, Enderun Kitabevi, İstanbul 1994, 142;

Tahsin Banguoğlu, Türkçenin Grameri TDK. Yay., Ankara 1998, 489

⁷¹ Ayrıntılı bilgi için bk. (Kara, 2011: 1421-1438).

1.3.2.8.3.3. Tezlik, Kolaylık, Önemersizlik

Zühürü'l-Ârifîn fî Yevmi'd-dîn'de tezlik, kolaylık ve önemsememe için vèr- tasvir fiili kullanılmıştır:

benüm zamānumda bey ' ü şirāda sizi aldamiyalar dēyüp maşlahatlarını görivērüirdi M1/19b/4, hemān hazretüñ āvāzlarını eşitdūgi gibi ellerin yaykayup kapuyı açivērdi M1/116a/13, 'Abdu'llāh bin 'Abbās raḍiya'llāhu 'anhu anda hāzır bulunmağın anuñ üzengüsini tutivērdi M1/135a/5, anda binmek-içün zevci 'Übāde aña bir katır bulivērdi M1/212a/9, 'Abdu'llāh ol halkayı elinden koyivērmeyüp anuñla bile yēre ēndi M1/257a/9

Metinde geçen bir cümlede, çık- fiiline eklenen /-a/ zarf-fiil eki ve gel- tasvir fiili de asıl fiile “ansızın, beklenmeksizin” anlamını yüklemiştir. Bu birleşik fiilde tasvir fiilinin anlamı daha baskındır:

bu eşnāda Ebū Derdā' dahı çıkageldi M1/168b/13

1.3.2.8.3.4. Süreklilik

Zühürü'l-Ârifîn fî Yevmi'd-dîn'de “gel-” ve “ko-/koy-” tasvir fiillerinin süreklilik için kullanıldığı tespit edilmiştir:

gel- yenilegelmemişdür M1/231b/17, veregeldükleri zekātdan M1/11b/15,
ko-/koy- alıkdılar M1/46a/12, bir kāmçı aşakoya M1/114b/4, şol kimesneye ki
kendü dilini alıkoya M1/114a/10, *kendüye bir nesne alıkomadı M1/91a/12*

1.3.2.8.4. Zarf + Fiilden Oluşanlar

düş- nizā' düş- M1/34b/1, tefriķa düş- M1/162b/3, ihtilāf düş- M1/32a/13
kal- mecruh kal- M1/44a/10, yakın kal- M1/54a/2, ser-gerdān kal- M1/70a/15,
maḥrūm kal- M1/33a/14, girü kal- M1/101b/3
tut- pek tut- M1/257a/8, hāzır tut- M1/158b/8

1.3.2.8.5. Belirtisiz Nesne + Geçişli Fiilden Oluşanlar

bul- şifā bul- M1/190a/12, fenā bul- M1/96a/13, neşv ü nemā bul- M1/63a/3, eyülük
bul- M1/161a/16, halāş bul- M1/3b/3

tut- *oruç tut- 73a/15, karar tut- M1/158a/12, söz tut- M1/219a/12*

ur- *kılıç ur- M1/234b/2, na 'ra ur- M1/236b/8*

vér- *cevāb vér- M1/243b/6, fetvā vér- M1/245b/3, haber vér- M1/252b/8, rizā vér- M1/17a/2, selām vér- M1/24b/7, icāzet vér- M1/31a/2, izin vér- M1/30b/15, ad vér- M1/6b/14,*

Belirtisiz nesne ve geçişsiz fiilden oluşan birleşik fiil:

her ne-kadar uyhu uyuyup ve yiyüp içerse M1/127b/14

1.3.2.8.6. Tümleç + Fiilden Oluşanlar

fevt olmağla imāna gelmek müyesser olmamışdur M1/193b/15, hazret bu haberi eşidicek gayetle gazaba geldiler M1/109b/4, şer'an memnū' olduğu ecilden gāyetle ıztırāba düşdi M1/186a/6

1.4. YABANCI UNSURLAR

Metinde gerek anlam elemanı gerek görev elemanı olarak çok sayıda Arapça ve Farsça unsur kullanılmıştır. Bunlardan bir kısmı aşağıda verilmiştir:

1.4.1. Arapça Unsurlar

1.4.1.1. Başa Gelen Arapça Unsurlar

Unsur	İşlev	Örnekler
'an	/+dan/, /+den/	<i>nehy 'ani'l-münker</i> <i>M1/14a/8</i>
ba'de-	/+den, +dan sonra/	<i>ba'de'l-vaḥiy M1/7a/15</i>
bi-	/ile/, /+la/, /+le/	<i>bi't-tamām M1/51a/11,</i> <i>zıkr bi'l-ḥayrdur</i> <i>M1/108b/12, bi't-tav'</i> <i>M1/130a/3</i>
bilā	/+sız/, /+siz/	<i>bilā-izin M1/34b/10, bilā-vāşıta M1/71a/10</i>
el-	harf-i tarif (belirtme)	<i>el-veliy M1/107a/11, yā</i>

		<i>ekreme 'l-ekremīn</i> <i>M1/48a/1, Rabbū 'l- 'izzet</i> <i>M1/149b/12, Rabbū 'l</i> <i>- 'ālemīn M1/167b/3,</i> <i>emīrū 'l-mū 'minīn</i> <i>M1/169b/15</i>
fī-	/+da/, /+de/	<i>fī sebīli 'llāh M1/177b/4,</i> <i>fī 'l-ḥāl M1/197b/12, fī 'l-</i> <i>vāḳi ' M1/23a/11</i>
li-	/+a/, /+e/, /...için/	<i>li 'l-müşkilāt M1/233a/15,</i> <i>el-ḥamdūli 'llāh M1/33a/15</i>
lā-	olumsuzluk bildirir	<i>lā tu 'add ve lā tuḥṣā</i> <i>M1/52a/10</i>
lem-	/+sız/, /+siz/	<i>lem-yezelīdür M1/3b/10</i>
mā	/+da/, /+de/, /ile/	<i>mābeyn M1/73a/6</i>
zī	sahiplik bildirir	<i>zī 'l-ibtihāc M1/241a/1, zī-</i> <i>heybet M1/8a/10, zī 'l-celāl</i> <i>M1/181b/14</i>
zū	sahiplik bildirir	<i>zū 'l-fazli 'l-celī M1/131b/7,</i> <i>zū 'ş-şıdk M1/157a/17,</i> <i>zū 'l-fazl M1/185a/9, zū 'l</i> <i>- 'ilmi 'n-nāfi ' M1/245b/6</i>

1.4.1.2. Sona Gelen Arapça Unsurlar

Unsur	İşlev	Örnekler
-ān	çokluk bildirir	<i>ehālī ' -yi būldān</i> <i>M1/240a/12</i>
-āt	çokluk bildirir	<i>mevcūdāt M1/148b/3,</i> <i>ḥucurāt M1/245a/9, ṭāhirāt</i> <i>M1/116b/12, mezkūrāt</i> <i>M1/180a/1, kāyināt</i> <i>M1/235b/1, mu 'cizāt</i> <i>M1/194b/4</i>

eyn	ikili çokluk bildirir	<i>seḳaleyn M1/239a/10,</i> <i>ḳıbleteyn M1/28a/10,</i> <i>hicreteyn M1/28a/10,</i> <i>ḥaremeyn M1/145b/11</i>
-īn	çokluk bildirir	<i>‘alemiñ M1/163b/16,</i> <i>‘ārifīñ M1/6b/13,</i> <i>sabıḳīñ M1/97a/16,</i> <i>me ‘miniñ M1/196b/8,</i> <i>mürselīñ M1/10/12</i>

1.4.2. Farsça Unsurlar

1.4.2.1. Başa Gelen Farsça Unsurlar

Unsur	İşlev	Örnekler
bā-	sıfat yapar (+lı/+lı); birliktelik bildirir (ile/+la/+le)	<i>bā-kemāl M1/70a/6, bā-ṣafā M1/140b/17,</i>
be-	yönelne hâli eki bildirir (+a/+e) sıfat yapar	<i>be-ser ve çeşm M1/78b/4</i> <i>be-kemāl M1/219b/13</i>
ber-	“üzere” anlamı verir	<i>ber-devām M1/118a/7</i>
bī-	olumsuzluk bildirir (+sız/+siz)	<i>bī-dermān M1/190b/1, bī-iḥtiyār M1/253a/1, bī-günāh M1/36a/8, bī-nihāyet M1/52a/12, bī-hicāb M1/71a/10, bī-ḳıyās M1/84a/1</i>
hem-	birliktelik bildirir	<i>hem-diyār M1/138a/7</i>
nā-	olumsuzluk bildirir	<i>nā-ma ‘ḳūl M1/206a/16,</i>
nā-		<i>ḥaḳ M1/18a/7, nā-maḥrem M1/164b/15</i>
pür-	“dolmuş” anlamında birleşik sıfat yapar	<i>pür-kerem M1/86a/2, pür-taḳṣīr M1/143a, pür-</i>

*ibtihāc M1/181a/12, pür-
iẖtirām M1/233a/2, pür-şafā
M1/182a/8, pür-kemāl
M1/181b/15*

1.4.2.2. Sona Gelen Farsça Unsurlar

Unsur	İşlev	Örnekler
-ān	sıfat yapar	<i>gūzerān M1/244a/9</i>
-āne	“gibi” manasına tarz ifade eder	<i>merd-āne M1/153a/12, dilber-āne M1/153a/12</i>
-āver	sıfat yapar	<i>dil-āverlikler M1/237b/6</i>
-bān	meslek ismi yapar	<i>nigeh-bān M1/4b/14</i>
-ber	“alan, getiren” anlamlarına gelir	<i>peygāmber M1/147a/16</i>
-dār	“bağlılık ve aitlik” bildirir	<i>māl-dār M1/153b/4, nām- dār M1/232b/9, ‘alem-dār M1/233a/4, ābdār M1/162a/16, pāy-dār M1/4b/1</i>
-gāh	“yer” ve “zaman” bildirir	<i>nā-gāh M1/6a/1, ziyāret- gāh M1/67a/16, ḥar-gāh M1/214a/4, der-gāh M1/8a/9</i>
-gār	“sahip” manasına isimler yapar (+lı, +li, +cı)	<i>kird-gār M1/230b/1, Perverd-gār M1/230b/1</i>
-gīr	“tutan, tutucu” anlamlarını verir	<i>dest-gīr M1/237b/12</i>
-ī	mücerret isimler yapar	<i>ādemī M1/116a/9</i>
-kār	sahiplik bildirir (+lı, +li)	<i>ḥidmet-kār M1/66b/6</i>
-mān	sıfat yapar	<i>şād-mān M1/21a/15</i>
-nāk	sahiplik bildirir (+lı, +li)	<i>ğazab-nāk M1/17a/6</i>
-rev	“çıkan, giden, ayrılan” anlamlarını verir	<i>piş-rev M1/128b/3</i>

-sār	sıfat ve “yer” bildiren isimler yapar	<i>ḥāk-sār</i> M1/214a/2
-vār	“benzetme” ve “gibilik” bildirir	<i>ṣeh-vār</i> M1/40a/3,
-zār	“yer” bildirir	<i>sebze-zār</i> M1/43a/10, <i>ḥāne-zār</i> M1/141a/3

İKİNCİ BÖLÜM

METİN

[M1, M2/1b] (1) Hızā Kitābu Zühürü'l-‘arîfîn *riḍvānu'llāhi ta'ālā* 'aleyhim ecma' in⁷² (2) *

Bi-smi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm

'ale't-tahkik ve bi-yedihi ezimmeti't-tevfik⁷³ (3) * Elḥamdü'lillāhi'l-Meliki'l-Kerîmi'r-Raḥīm ellezî hedānā's-sırāte'l-*müstakîm (4) ve 'allemenā şe'a'ir'aş-şer'ü'l-kavîm bi-kitābihi'l-'āzîmu*'r-refî'u'r-refîk (5) ve beyyene lenā sübülü's-selām ve 'ayyene meşâri'ül-islām * ve meyyezi'l-ḥelāl (6) 'āni'l-ḥarām bi-aḥādîşi'n-nebiyyi's-şafî'i's-şefîk * ve's-şalavātu (7) 'alā seyyidine'l-meb'ûs ilā kāffeti'l-ümem ve senedine'l-*men'ût (8) bi-meḥāsini's-şiiyyem ve Resûlüne'l-mevşûf bi-l'lutfi ve'l-keremi (9) * Muḥammedini'l-lezî⁷⁴ dellennā 'alā sevā'i't-ṭarîk ve 'alā ālihi'l-muḥaddesîn (10) * bi'l-aḥādîşi's-şahîḥa ve aşḥābihi'l-muḥbirîn⁷⁵ bi'l-aḥbāri'l-feşîha (11) * ve't-tābi'îni'l-kā'ilîn bi'l-âsâri's-şarîḥati küllü vāhidün minhüm (12) şādîkun * ve şıdkun ve şıddîkun Allāhümme ārine'l-ḥakka ḥakkan ve'r-zuknā (13) * ittibā'ihî ve ārine⁷⁶l-bāṭıl bāṭilen ve'r-zuknā inkiṭā'ihî ve sehhil (14) 'aleynā * külli 'asîr yevme'l-fezā'ati bi-ḥakḳı zātike'l-baḥt ve bi-baḥr-ı (15) cūdike'l-'amîk * Allāhümme ātinā fî'd-dünyā ḥaseneten ve fî'l-aḥireti (16) ḥaseneten ve kınā 'azābe'n-nār * ve ḥayyinā bi's-selāmeti ve'l-'āfiyeti (17) fî enā'i'l-leyl ve eṭrāfi'n-nahār * ve teveffenā müslimîn ve uḥşurnā me'a'l-ebrār [M1/2a] (1) ve'l-aḥyār bi-ḥürmeti nebiyyike'l-beşîr [M2/2a] * ve bi-bereketi beytike'l-'atîk (2) āmmā b'ad bu 'abd-ı fakîr u ḥakîr ve bende-yi * keşîrû't-taşîr (3) er-racî lutf-ı Rabbihî ve raşedehü ve hedāhu Muşliḥü'd-dîn * Muştafā (4) ibni'l-ḥac Ḥasan ibnü'l-ḥac Ramazân bin Fethü'llāhi'l*-ma'rûf (5) bi'l-'Ârifî beyne'l-'arîfîn ve'l-mevşûf bi-zalike (6) lede⁷⁷ *'l-vāşifîn eydür ki neyyir-i vücüd maṭla'-ı felek (7) 'âlem-i ervāḥdan * ṭālî' ve kevkeb-i rûḥ-ı pür-fütûḥ ufuk-ı (8) semā-yı 'âlem-i eşbāḥda⁷⁸ * lâmi' olup medîne-yi Sinop (9) demekle şöhret-maşhûb * olan cezîre-yi 'uşşâk nâdire-yi (10) âfâkda mekân-ı vücüd ve imkân * ve 'âlem-i kevn ü mekâna (11) gelüp

72 Hızā Kitāb-ı Zühürü'l-'Ârifîn *riḍvānu'llāhi ta'ālā* 'aleyhim ecma' in] Hızā Zühürü'l-'Ârifîn fî'l-Aḥdās ve Menākibi'r-Rāvin M2

73 'ale't-tahkik ve bi-yedihi ezimmetü't-tevfik] - M2

74 Muḥammedini'l-lezî] Muḥammedini'l-lezzî M1

75 aşḥābihi'l-muḥbirîn] aşḥābi'l-muḥbirîn M1

76 ārinā] - M2

77 lede] 'ind M2

78 eşbāḥda] eşbāḥ M2

eyyām-ı şıbā ve hengām-ı neşv ü nümāda * ħudavend-i (12) zamān u zemīnūñ tevīfīķi refīķ ve ħāzret-i Rabbi'l-‘ālemīnūñ (13) * hidāyeti mürşid-i tarīķ olmağla ‘ulemā-yı zamān u fuḍalā-yı (14) * āvāndan mecālis-i ‘āliyye-yi şerīfe ve meḥāfil-i sāmiye-yi⁷⁹ (15) münīfe*lerinde dürer-i menūn-ı fūnūn-ı münteşire ve esfār-ı (16) aḥbār ve tefāsīr-i * münteşire-yi aḥz u telemmüz ve efvāh-ı şekūrīn (17) ve şifāh-ı şehd-āmīz*lerinden şadır olan elfāz-ı şīrīnleri ile **[M1/2b]** (1) telezzüzden sonra * sene seb‘a ü şemānīn ü tis‘a-mi’e şehir-i şa‘bānında (2) dārū’s-saltanatū’l*-‘āliyyeye nāzil ve bābū’s-sa‘ādetū’l-celiyyeye (3) dāḥil oldum * **[M2/2b]** ve ol diyār-ı celīlū’l-i‘tibārda meḳāşid (4) ‘alā’l-miḳdāra fā’iz ve merāşid-ı celiyyū’l*-vaḳarı ḥāyız olmak (5) muḳarrer olduğunu tefatṭun edüp akrabā takrībiyle * Ğalaṭa’da (6) tevattun eyledüm. Müddet-i medīd ve ‘ahd-ı ba‘īd medāris-i ‘ālī-ḳadr (7) * ve mecālis-i aṣḥāb-ı şadrda ber müceb-i⁸⁰ ‘orf ü ‘ādet taḥşīl (8) ve istifāde * eyleyüp bi’lāḥiret māye-yi emn ü emān sāye-yi (9) Rabb-i müste‘ān zabıṭ-ı leyūs-ı * ceng ü ḥarb mālīk-i memālīk-i (10) şark-ı ğarb⁸¹ keşende-yi tīg-i ābdār-ı cān * şıgān⁸² keşende-yi küffār-ı (11) ḥāk-sār sernigūn-ı tebār padişāh-ı cevān-baḥt * ve şehinşāh (12) felek-i taḥt şemere-i secere’-i⁸³ fūād-ı ‘ibād ve gül-i gülbūn-i bāğ-ı * murād (13) Sultān-ı emced ve ḥākān-ı erşed Ebū’l-feth ve’n-naşr Sultān * (14) Meḥemmed ibnü’s-Sultānu’l-merḥūm⁸⁴ Murād Ḥān ibnü’s-Sultān Selīm (15) ibnü’s-Sultān * Süleymān *ruziķe bi’l-‘ömri’s-sermed ve’s-sultānu’l-muḥallad* (16) *ve’n-naşru’l-mü’eyyed * mine’llāhi’l-Aḥad ve’l-Melikū’s-Şamed* (17) *bi-ḥaḳķi vücdihi’l-‘azīm ve yümnnihi ve vücdihi’l-‘amīm* * ḥāzretlerinūñ **[M1/3a]** (1) bundan aḳdem ḥāceleri⁸⁵ olan dirāḥt-ı ma‘ārifūñ (2) şāḥ-ı * serbülendi mevlānā merḥūm ‘Az mī Efendi’den mülāzım (3) olup ‘avāṭif-ı * ‘aliyye-yi ḥākāniyye ve ‘āvārif-i celiyye-yi sultaniyyeden (4) bir iki nevbet-i * medrese taşarruf ba‘dehu bir müddet bāb-ı sa‘ādet (5) me‘āblarında⁸⁶ tevaḳḳuf edüp * bi-ḳazā’illahi’l-Meliki’l-A‘lā (6) Raḳḳa eyāletinde ḳazā-yı Ḥābūr ile mübtelā oldum **[M2/3a]** * ve manşib-ı (7) mezbūrdan mün‘azil ve ḳazā-yı mesfūrdan münfaşıl olduğdan (8) sonra * vilāyet-i Tebrīz-i behcet-āmīz muḥāfazasında olan (9) vezīr-i sa‘ādet* destgīr ve müşīr-i müşterī-i tedbīr pehlevān-ı zamān ve ḳahramān-ı devrān⁸⁷ * seyfi (10) şarım ve sehm-i mārīķ semiyyū’l-imām Ca‘ferū’s-Şādīķ (11) ḥāzretlerinūñ ‘īlm ü * ma‘rifete rağbet ve ehl-i ‘irfāna (12) kemāl-i ri‘āyetleri elsine-yi

79 sāmiye-yi münifelerinde] sāye-yi münifelerinde M2

80 müceb-i ‘orf] mevcüb-ı ‘orf M2

81 şark-ı ğarb] şark u ğarb M2

82 şıgān] şikān M2

83 secere-i] -M2

84 ibnü’s-sultānu’l-merḥūm] ibnü’l-merḥūmü’s-sultān M2

85 ḥāceleri] ḥāceleri M1

86 me‘āblarında] bāblarında M2

87 pehlevān-ı zamān ve ḳahramān-ı devrān] -M1

halk-ı⁸⁸ 'ālemde meşhūr * ve efvāh-ı (13) benī Âdem'de mezkūr olmağın iltifāt-ı 'ālī-simāt-ları (14) ümīd-i şādıkı * ve nazar-ı sa'adet eşerleri recā-yı (15) vāsıķı ile vilāyet-i Tebrīz-i meserret-engīze * vardum. (16) Bi-'avni'llahi'l-Meliki'l-Bārī kevkeb-i baht u iķbālum yārī (17) kılūb-ı * muķārenet enzār-ı cemīle ve muşārefet-i iltifāt-ı **[M1/3b]** (1) celīleleri ile beyne'n-nās-ı * ihtişāş ve 'alā cerī'l(2)-'āde ekşer-i muhimmatum āmāde olmağla şedāyid-i (3) rūzgār-ı * zūrķardan ħalāş buldum. **Pes** (4) bu ni'mete vāşıl ve ārām-ı can u dil ħāşıl * olıcaķ, (5) bi-hidāyeti Rabbi'l-'ibād fū'ād-ı ħālīş-nihādda bu fikr-i (6) münīfūñ ħalecānı⁸⁹ * ve bu rāy-ı şerīfūñ heyecānı ile pīr-i dil (7) rūşen-zamīr ve mūrşid-i cenān-ı * muşterī-tedbīr-nuşh (8) u pend yüzinden baña ħitāb édüp işbu devlet-i * zā'ile (9) ve bu ni'met-i 'ācile sebeb-i ħuzūr-ı ezelī ve bā'ış-i ħubūr-i (10) lem-yezelīdür, * 'ālem-i berzah olan dār-ı vahşet-medār (11) ve muvāķķıf dēdükleri diyār-ı şiddet-dişārda * nefsi (12) nefşüñi bi-kuvvet ü berk ve 'ömr-i 'azīzūñi şöyle ħālī üzre (13) terk **[M2/3b]** * eyleyüp⁹⁰ devlet el vermiş ve fırsat ele girmiş (14) iken ihtimām-ı tām ve aķdam-i * mā lā kelām eyleyüp⁹¹ **şī'ir** (15) berk-i 'ayşī be-gūr⁹² ħavīş ferest kes niyārdan * pes zepīş ferest (16) mezmūn-ı laţīfi muķtezāsınca⁹³ ve daķı **limū'ellifihi** (17) sen bunı * çün-kim bilürsin saña olmaz pāyidār **[M1/4a]** (1) nāmuñı ħayr-ıla aņdurmağā sa'y ét * tırma var (2) mefhūm-ı şerīfi⁹⁴ mübteğāsınca gētdükden sonra⁹⁵ dünyāda bir eşer * (3) ve ħalfuñda bir ħalef-i mu'teber ķomağla sen daķı bir zūĥr-i (4) āĥiret ve rūz-ı ķurbetde * bir sebeb-i rāhat tedārūkinde ol (5) dēyü dā'imā bu ma'nāyı iĥtār ve her dem * bu remz ve ĩmāyı (6) tekrār éder idi. Bāl-i mübārek-fāluñ bu pend-i sūd-mendini (7) * gūş-ı ħūşla sāmī' ve zamīr-i ħūrşīd-i tenvīrūñ bu kelām-ı (8) naşīĥat encāmını * sem'-i ķabülle müstemi' olup bu emr-i (9) ħaţīr ne vechle şūret-pezir ola dēyü * mütefekkir (10) ve mütereddid ve bu mühimm-i ma'hūd ne sūretle vücūd bula (11) dēyü müteraķķıb ve müteraşşīd * iken der-i devlet-maķarr-ı padişāhī (12) āsitān-ı sa'adet-nişān-ı şehinşāhīden * vezīr-i mu'avvel-(13)'āleyh ve müşīr-i müşārun-ileyh ħazretlerine eyālet-i vilāyet-i (14) Bağdād * tevcīh ve ol bilād-ı bereket-nihāduñ ħıfz (15) u ħirāseti üzre tenbīh olunmağın * ber müceb-i fermān-ı (16) 'ālī-şān semend-i 'azīmete ma'an sūvār olup ol (17) cānibe * irĥā-yı 'anān eyledük. Bād-şıfat⁹⁶ bir

88 halk-ı] - M2

89 ħalecānı] ħalecānı M1

90 eyleyüp] eylemeyüp M1

91 eyleyüp] édüp M2

92 be-gūr] ye-gūr M1

93 muķtezāsınca] muķtezāsı M2

94 mefhūm-ı şerīfi] mefhūr-ı şerīfi M1

95 gētdikden sonra] kendūñden sonra M2

96 bād-şıfat] yıl gibi M2

yerde ber-karār [M1/4b] (1) ve şu gibi bir maḥallde⁹⁷ * pāy-dār olmayup eyyām-ı şiddet-i (2) şitā ve hengām-ı ḥiddet-i sermā olmağla [M2/4a] * iki aydan (3) ziyāde yollarda güzār u geşt ve kaṭ'-ı küh-sār u enhār (4) ve deşt eyleyüp * sene ihdā ve elf recebinde⁹⁸ (5) anda vāşıl ve tarīḥ-i mezbūrda dārū's-selāma * dāḥil (6) olduḡ ve anda medfūn olan meşāyih-i 'izām ve kibār (7) ve evliyā-yı kirām * ve büzürgvāruḡ ḡubūr-i pūr-envārından⁹⁹ (8) iḡtibās ve iki cihānda imdādlarını * recā vü iltimās (9) eyledük. Ḥuşuşān nāhic-i minhāc-ı ibtihāc-ı tarīḡat (10) ve sirāc-ı * vehhāc-ı şerī'at ve ḡaḡīḡat 'unekā'-ı ḡulle-yi (11) ḡāf-ı taḡvā ve verḡā-yı ḡubbe-yi * ṡāḡ-ı fetvā mezheb-i (12) ḡüzīnümüzün vāzı'ı ve meşārı' ve āyinümüzün şārı'ı * (13) esrār ve daḡāyīḡūḡ ehl-i vukūfı imām-ı ā'zām Ebu Ḥanīfe-yi (14) Kūfī ve ehl-i iḡrārūḡ * nigh-bānı Şeyḡ 'Abdü'l-Ḳādir-i (15) Geylānī ve āfitāb-ı kerāmetūḡ felek ü çarḡı * (16) Ebū Maḡfūz Şeyḡ¹⁰⁰ Ma'rūf-yı Kerḡı' ve tarīḡ-i ḡalvetiyanūḡ (17) pīr-i rūşen-nihādı * seyyidü't-tā'ife Şeyḡ Cüneyd-i Bağdādī [M1/5a] (1) ve eḡālīm-i vilayetūḡ şahrā-neverdi Şeyḡ Şehābe*'d-dīn (2) Sūhreverdi' ve İmām Mūsā-yı Kāzım¹⁰¹ ve sār ekābir (3) ü e'āzim ḡaddese'llāḡū ta'ālā * esrārahūm ve ekşere kull ḡīn (4) envārahūm ḡazretlerinūḡ meḡābir-i münīfelerini leb-i * edeble (5) taḡbīl ve ḡubūr-ı şerīfelerini ta'zīm ü tebcīl edüp (6) ziyāret * eyledük ve 'ālā'l-ḡuşuş şiddet-i kerb ü belā ile (7) şehīd-i deşt-i Kerbelā olan * ḡurret-i 'āyn-ı Resūl-i şaḡaleyn (8) ya'nī ḡazret-i imām-ı Ḥüseyn'ün rıḡvānu'llāḡ ta'ālā¹⁰² 'āleyhi ve 'ālā (9) iḡvetihi ve vālideyhi ḡabr-ı şerīf-i¹⁰³ vācibü't-ta'zīm ve merḡad-ı (10) [M2/4b] * laṡīf-i lāzīmü't-tekrīmlerine ve peder-i nikū-kirdār ve vālid-i (11) büzürgvārları esedü'llāḡı'l-*ḡālib İmām¹⁰⁴ 'Alı' ibn Ebı' ṡālib (12) kerrema'llāḡu vechehu¹⁰⁵ ḡazretlerinūḡ mescid-i Kūfe'de * ma'bed (13) ve maḡall-i meşḡurda meşhedlerine envā'-ı zērā'at ve ibtihāl (14) ve eşnāf-ı * iftiḡār ve ibtizāl ile revī-māl olup (15) ervāḡ-ı muṡahharelerini ḡayr du'ā¹⁰⁶ * ve fātiḡa ile yād ve her (16) birinūḡ rūḡ-ı pūr-futūḡından istimdād eyledük Elḡamdüli'llāḡı'llezī (17) lihāzā hedānā ve huve ḡālīḡunā ve rāzīḡunā ve mevlānā pes [M1/5b] (1) evliyā-yıkirāmuḡ * yūmn-i himmet ve meşāyih-ı 'izāmuḡ bereket-i ziyāretleri (2) sebebiyle ol diyār-ı şeref-*dişār ve ol bilād-ı sa'ādet-şi'ārda (3) kütüb-i eḡādīş-i Resūlu'llāḡ ve esfār-ı * aḡbār-ı risālet-(4)penāhdan Nūzlu's-

97 maḡallde] meḡānda M2

98 recebinde] recebūḡ M2

99 envārından] nūrından M1

100 Şeyḡ] - M2

101 Mūsā Kāzım] Mūsā'l-Kāzım M2

102 rıḡvānu'llāḡ ta'ālā] rıḡvān ta'ālā M1

103 ḡabr-ı şerīf] meşhed-i şerīf M2

104 İmām] - M1

105 kerrema'llāḡu vechehu] raḡīya'llāḡu ta'ālā 'anhu M2

106 ḡayr du'ā] ḡayr ve du'ā M2

Sā'iri-n nām bir mecmū'a-yı hayr-encām (5) gördüm ki * tertīb-i hurūf-ı teheccī üzre mürettebe ve ber vech-i (6) meşrūh yigirmi tokuz bābla * mübavvebe her bir bābı hurūf-ı (7) mezbūreden bir harfle mu'ayyen ve her birinde mezkūre * olan (8) eḥādışū evvelleri ol harfle mu'anven ve her bir ḥadīş-i (9) şerīfūn * meḥāric ve rivāyetini beyān¹⁰⁷ ve rāvīlerinūn ba'zı (10) menākıb ve feẓā'ilini tibyān * eylemiş¹⁰⁸ muṭāla'asından (11) dil ü cāna surūr ḥāşıl ve müşāhedesinden * ḳalb (12) u cenāna ziyā u nūr vāşıl olup dār-ı dünyāda bundan (13) yeg ḥalefūn * lā yemūt ve-rāh 'uḳbāda bundan eyü berk (14) ü ḳuvvet ele girmez dēyü üslūb-ı * mezkūr ve minvāl-i mezbūr (15) üzre ben-dahı bir defter cem' ü terkīm ve bir sefer-i **[M2/5a]** * mu'teber (16) tertīb ve tersīm eylemegi ḥātır-ı fātirde taşmīm édüp (17) kütüb-i eḥādīş * muṭāla'asına şāgil ve rāvīlerūn menākıb **[M1/6a]** (1) ve tefāşıl-i aḥvālī tettebbu'una * müştāgil iken nā-gāh yine (2) a'dā-yı dīn-i metīn-i tuḡyān ve küffār mülāḥıḳ¹⁰⁹ ve mu'ānidīn (3) * 'iştān eyleyüp şāhib-i sa'ādet-ma'lūm ve ḳarīn-i 'izzet (4) ve devlet-i merḳūm * ile bir zamān şarḳan mūntahā-yı memālik-i Âl-i 'Oşmān-ı (5) sa'ādet-'unvān olan * serhadd-i vilāyet-i Şīrvān-ı şafā-yı (6) Revān şavbına sefer ve bir müddet * dahı ḡarban aḳşā-yı (7) ḥudūd-ı diyār-ı ehl-i dīn-i sa'ādet-ḳarīn olan * maḥrūse-yi (8) bidūni behcet-meşḥūn üzre gūzār édüp āhirū'l-emr (9) * bi-'avn-i ḥudāvend-i zemīn ü zamān ve bi-luṭf-ı ḥudā-yı mekīn (10) ü mekān * işbu¹¹⁰ sene-i ḥams ba'de'l-elfde vaṭan-ı āşlī 'azmi ile dāḥıl¹¹¹ (11) ve şıla-yı rahm * içün ḳāṭi-i merāhil olup ḳaşaba'-ı Sinop (12) messerret-me'āba geldüm. * Ber müceb-i kelām-ı ḥikmet-i nişābü'l-furşa (13) temürrü merre's-seḥāb vaḳt-i * fırşat-ı¹¹² ḡanimetdür dēyüp ol defter-i (14) mev'ūdı taḥrīre * ibtidā ve sefer-i ma'hūdı imlā ve inşā (15) eyledüm. Velākin *Nüz lü's-Sā'iri-n* * gibi ba'zı rüvātūn tafşıl-i (16) menākıbını ihmāl ve tefāşıl-i aḥvālını icmāl * eylemeyüp belki (17) andan mütezāyid nice menāfi' ve fevāyid ve sāir kütüb-i ma'mūleden **[M1/6b]** (1) * çok āşār ve esfār-ı maḳbūleden aḥbār-ı bisyār getirüp (2) her bir **[M2/5b]** * ḥadīş-i şerīfūn ma'nāsını maşar içinde tefsīr (3) ve me'ḥaz ve rāvīsī * ta'yīn ve taḥrīr ve ekşer-i menākıbu (4) menḳülün 'anhını kenārda beyān * ve resm-i lafz-ı minhu ile (5) ḥāşiyesinde 'ayān édüp hurūf-ı hecā * 'adedi üzre (6) yigirmi tokuz bāb īrād ve herbirinde bir harfle mu'anven¹¹³ (7) * on ḥadīş-i şerīf yād eyledüm ve fevā'idi 'āmm u şāmil (8) * ve menāfi'i ḥāşş u 'āmma vāşıl olmasını mülāḥaza¹¹⁴ (9) ve fikr

107 ḥadīş-i şerīfūn meḥāric ve rivāyetini beyān] ḥadīş-i şerīfūn rivāt ve meḥāricini beyān M2

108 tibyān eylemiş] 'ayān eylemiş M2

109 mülāḥıḳ] milāḥda M1

110 işbu] - M1

111 dāḥıl] rāhil M2

112 ve fırşat-ı] fırşat ve fırşat M2

113 mu'anven] muḡanven M1

114 vāşıl olmasını mülāḥaza] vāşıl olması mülāḥaz M2

édüp * 'ibâretini Turkî dille zîkr êtdüm ve eḥādîş-i (10) şerîfe tercemesinde * taḥrîfe ictirâ u menâkıb-ı münîfe-i (11) taḥrîrinde bühtân ve¹¹⁵ iftirâdan ḥazer édüp etâke * ve's-seci' (12) maẓmûn vaşîyet-i maḥrûnı mûcibince seci' ve inşâ ile (13) muḳayyed olmadum * ve bu kitâba *Züḥrû'l- 'Ârifî'n fi' Yevmi'd-dî'n* (14) dëyü ad vërdüm. Şâfî dil ve * ḥâlîş fûâd olanlardan (15) tazarru' ve ehl-i ḥâḳ ve şâḥib-i 'adl u dâd * olanlardan tevaḳḳu' (16) olunur ki beşerîyyet muḳtezâsıyla vâkı' olan * ḥabṭ¹¹⁶ (17) ve ḥaleli keremlerinden ma'zûr ve insâniyyet sebebiyle nâşi [M1/7a] (1) * olan ḥaṭâ¹¹⁷ ve zelesi dâmen-i luṭfla mestûr tûṭup bu (2) faḳîri ḥayr du 'âyıla¹¹⁸ yâd ve zîkr-i cemîl ile dil-şâd (3) eyleyeler ve hüve'l-mâḳsûd ve'l-murâd¹¹⁹ vallâhü yehdî ilâ sebili'r-reşâd¹²⁰. (4) **Muḳaddime** evvelâ ma'lûm ola ki * bu kitâb-ı müsteṭâbda (5) mezbûre ve bu defter-i ba-şavâbda¹²¹ mezkûre olan [M2/6a] * eḥādîş-i (6) şerîfe ve aḥbâr-ı münîfenüñ evâyilinde vâkı' olan (7) * ḥarf-i ta'rîf mu'tebere olmayup belki ta'yîn-i bâb için (8) iki¹²² evvelki kelimenüñ * ḥarf-i evvelîsi muḳarrere olmuşdur. **Muḳaddimet-i** (9) **uḥrâ** şâniyen ḥatır-nişân * ola ki bir def'a menâkıbı merḳûme (10) ve bir kerre aḥvâli ma'lûme olan râvî * mûkerreren mestûr (11) ve merre-i uḥrâ mesfûr olduḳda ancak¹²³ tefsîr-i ḥadîş * üzre (12) ihtîşâr olınup zîkr-i münîfesi tekrâr olunmadı. **Muḳaddimet-i** (13) **uḥrâ** * şâlişen bu daḥı maẓbûṭ olına ki bu kitâbda mezkûre (14) olan tevârîḥ-i * ḥazret-i Resûl'üñ *şallâ'llāhu 'aleyhi ve sellem* (15) mevlûd-i şerîfleri¹²⁴ 'âm-ı fîlde vâkı' olup¹²⁵ ve ba'de'l-vaḥiy (16) * Mekke-yi Mûkerreme'de¹²⁶ ikâmetleri on üç yıl ve¹²⁷ Medîne-yi Münevvere'de¹²⁸ (17) tamâm on sene ve dünyâda * 'ömürleri altmış üç sene olmak [M1/7b] (1) ḳavli üzredür¹²⁹ bu maḥallde ihtilâfât-ı * keşîre olup (2) vech-i meşrûḥ olmak ḳavli¹³⁰ ekşer ü eẓher ve ebyen ü eşher (3) olmaḡın * vech-i mezbûr ihtiyâr ve bu kelâm i'tibâr¹³¹ (4) olındı. **Muḳaddime-i diger**¹³² rabi'an * bu daḥı muḳarrer ola ki (5) men râni feḳad re'âni ḥadîş-i sa'âdet-unvânı * mûcibince (6) Resûl-i ekrem *şallâ'llāhu 'aleyhi ve*

115 bühtân ve] - M2

116 ḥabṭ] ḥabṭ M1

117 ḥaṭâ] ḥaṭâ M1

118 du 'âyıla] du 'â ile M2

119 ve hüve'l-mâḳsûd ve'l-murâd] ve hüve'l-mâḳsûd ve hüve'l-murâd M2

120 vallâhü yehdî ilâ sebili'r-reşâd] vallâhü yehdî ilâ'l-ḥaḳḳ ve ilâ sebili'r-reşâd M2

121 bu defter-i ba-şavâbda] bu sifr-i ba-şavâbda M2

122 iki] - M1

123 ancak] ancu M1

124 mevlûd-i şerîfleri] mevlûd-i şerîfi M2

125 vâkı' olup] - M2

126 Mekke-i Mûkerreme'de] Mekke'de M2

127 ve] - M1

128 Medîne-i Münevvere'de] Medîne'de M2

129 altmış üç sene olmak ḳavli üzre dër] altmış üç yıl olduḡı üzre dër M2

130 vech-i meşrûḥ olmak ḳavli] bu vechle olmak ḳavli M2

131 vech-i mezbûr ihtiyâr ve bu kelâm i'tibâr] vech-i mezbûre ihtiyâr ve bu ḳavle i'tibâr M2

132 Muḳaddime-i diger] Muḳaddimet-i uḥrâ M2

sellem hazretlerinin (7) * zāhiren ve bātinen müsteykizen ve nā'imen meclis-i şerīflerine duhūli (8) * ve maḥfel-i münīflerine¹³³ vuşūli müyesser olup ḥadīş-i dūrer-bār (9) * ve kelām-ı gevher-nişārlarını istimā' ve muḥāfazat ba'dehu (10) naḳl u rivāyet [M2/6b] * eyleyen kimesneye rāvī-i ḥadīş demek şāḥiḥ (11) olup bu taḳdīrce ins ü cinden * ḥazreti vāḳı'alarında (12) görüp ve kelām-ı surūr-encāmını istimā' ve¹³⁴ rivāyet (13) * eyleyenler daḥi rāvīyi bi'z-zāt olurlar *va'llāhu ta'ālā*¹³⁵ a'lemu (14) *bi-ḥaḳīḳati'l-ḥāl* ve *'indehu'sıdḳu'l-maḳāl*

Bābü'l-evvel el-ḥadīşü'l-evvel¹³⁶(15) “اللَّهُمَّ اعَزَّ الْأِسْلَامَ بِعُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ” * Bu ḥadīş-i şerīf-i (16) sa'adet-ḳarīn ve bu ḥaber-i münīf-i behcet-āyīn¹³⁷ bu tercemeye (17) * sebep olan *Nūzlu's-Sā'iri'n ilā Rabbi'l-Ālemi'n* nām kitābda [M1/8a] (1) maştūr * ve sifr-i mezbūrda mesfūrdur. Ma'nāsı “Resūl-i gūzīn-i (2) ekrem *ṣallā'llāhu aleyhi* * ve *sellem* ḥazretleri emīrū'l-mūminīn (3) 'Ömer'ün *raḍiya'llāhu anhu* ḥaḳḳında du'ā edüp * yā Allāh sen (4) 'izzetlendür İslām dīnini Ḥaṭṭāb'ın oğlu 'Ömer sebebi ile” demekdür. (5) * Naẓm-i ḥadīşde 'izzet¹³⁸ galebe ma'nāsınadır. Ya'nī İslām'ı (6) sen gālib eyle anuḡ sebebiyle¹³⁹ * demek olur. Bu ḥadīş-i şerīf (7) ve bu ḥaber-i lāṭifün sebep-i vürüdi¹⁴⁰ ibtidā-yı İslām'da (8) * Müslümānlar azacıḳ¹⁴¹ olmaḡın ehl-i İslām ve aṣḥāb-ı kirām a'dā-yı dīn * ve küffār ve müşrikīnden¹⁴² envā'-ı ezā ve elvāḥ-ı¹⁴³ cefā (9) görmekle ḥazret-i * risālet-penāh der-gāḥ-ı Rabbü'l-izzetden (10) ol şāḥib-ḥaṣmet ve zī-heybet ve şalābetün * islāmını (11) ricā eyledükleridür. Bu ḥadīş-i şerīf-i sūrūr-engīz ve bu (12) ḥaber-i¹⁴⁴ * münīf-i ḥubū-āmīzün rāvīsī efḍalü'l-ümmeti ve ḥayru'l-e'immetü'l-(13) celīsü'l-*enīs fi'l-esfār ve'l-aḡzār ve “sānī işneyn izhumā (14) fi'l-gār” eş-şāḥibi's-şefīḳ [M2/7a] * 'ale't-taḥḳīḳi's-şādīḳi's-şiddīḳi'(15)-ş-şiddīḳi'r-refīḳ fi't-tarīḳi'l-*mūlaḳḳab bi'l-'atīḳ Ebū Bekr 'Abdu'llāh (16) bin Ebī Ḳuḥāfe 'Osmān bin 'Amir bin * 'Amrū bin Ka'b bin Sa'd (17) bin Yetm bin Murre bin Ka'b bin Lū'ey bin Gālib * bin Ḳaher bin Mālik [M1/8b] (1) bin¹⁴⁵ Naḍr bin Kināne bin Ḥuzeyme bin Müdrike bin İlyās * bin Muḍar bin (2) Nizār bin Ma'dd bin 'Adnānu'l-Mekiyyü'l-Ḳureyşü'l-

133 ve maḥfel-i münīflerine] ve dīzār-ı laṭīflerine M2

134 ve] - M2

135 *ta'ālā*] - M2

136

Bābü'l-evvel el-ḥadīşü'l-evvel]

Bābü'l-elif el-ḥadīşü'l-evvel M2

137 āyīn] ebyen M1

138 naẓm-ı ḥadīşde 'izzet] burada 'izzet M2

139 anuḡ sebebiyle] anuḡ sebebi ile M2

140 bu ḥadīş-i şerīf ve bu ḥaber-i lāṭifün sebep-i vürüdi] bu ḥadīş-i şerīfün sebep-i vürüdi M2

141 azacıḳ] az M1

142 ve aṣḥāb-ı kirām a'dā-yı dīn ve küffār ve müşrikīnden] - M1

143 elvāḥ-ı] - M1

144 ḥaber-i] - M1

145 bin] - M1

Yitmī *raḍiya'llāhu* * 'anhu (3) ve 'an vālideyhi ḥazretleridür. Ekser-i vāziḥ ve eşher ve evzāḥ (4) budur ki * Kureyş dēyü merķūm Naḍr bin Kināne'nün evlādına dērler (5) **pes** Ebū Bekr-i Şiddīk * Kāvm-i Kureyş'den olup nesebi (6) Resūl-i ekrem *şallā'llāhu 'aleyhi ve sellem* * ḥazretleri ile (7) mezbūr Murre bin Ka'b'da cem' olur zīrā ḥazretün * neseb-i (8) şerīfleri Muḥammed bin 'Abdu'llāh bin 'Abdu'l-muṭṭalib Şiybe bin Hāşim (9) bin * 'Abdu Menāf bin Kuşay bin Kilāb bin Murre bin Ka'b (10) bin Lū'ey'dür. Bu tezkirede müntehā-yı * neseb olan sālifü'z-zikr (11) 'Adnān'a varınca 'ulemā'-ı ensāb mābeyninde kat'an (12) * ihtilāf yokdur. Amma andan yukaruda ihtilāf vaķi' (13) olmuşdur. Ba'zılar * 'Adnān mezbūri İsmā'īl bin İbrāhīmü'l-Ḥalīl (14) *'alā nebiyyinā ve'aleyhimā selāmü'llāhi'l-celīl* ḥazretlerinün (15) Kızār nām oğlu evlādından ve ba'zılar şeref-i * nübüvvetle müşerref (16) olan bint nām oğlu evlādındur dērler ve Allāh *ta'ālā* * *a'lem* (17) ve *aşdaķ ve aḥkem* ve ḥazret-i Ebū Bekr'ün vālide olan **[M1/9a]** (1) Ebu Kuḥāfe **[M2/7b]** * 'Oşmān pīr olup saçı şakalı¹⁴⁶ ağardukdan şaḡra Mekke-yi Mükerrreme feth olduğı (2) * gün İslām'a gelüp ba'de Medīne-yi Münevvereye hicret ve ol diyāra rihlet (3) * eylemişdür. İslām'a geldüğü gün ḥazret anuḡ saçını ve şakalını ağarmış (4) * görüp şunu boya ile taḡyīr eyleñüz; ammā siyāḥ ile boyamaḡdan hazer (5) * ve ictināb eyleñüz dēyü buyurup ḥannā ile taḡyīr eylemişlerdür. Pes İslām'da (6) * daḡı 'ömr-i tavīl sürüp oğlu Ebū Bekr'ün ḫilāfetinden belki vefātından şonra (7) * bir müddet daḡı ḡayātda olup ve Ebū Bekr'ün müḡellefātından südüs mālını (8) * 'alā mā faraḡa'llāh ḡaḡķ-ı mīrāş alup yine evlādına temlīk eyleyüp tāriḡ-i (9) * hicretün on dördünci senesinde Ebū Bekr'ün vefātından bir yıl şonra ḡilāfet-i (10) * 'Ömer *raḍiya'llāhu ta'ālā* 'anhum zamānında toḡsan yēdi yaşında Medīne'de fevt (11) * olmuşdur ve vālidesi Selmā bint-i Şaḡr bin 'Amr bin Ka'b'dur ki vālide (12) * Ebū Kuḡāfe'nün 'ammūsı kızıdır. Ol-daḡı İslām'ı kabul ēdüp cümle evlād (13) * ve aḡfād-ı zevi'r-reşādi ile 'umūmen sa'ādet-pederler olup ḡazret-i (14) * Ebū Bekr kendüsi ve pederi Ebū Kuḡfe ve māzeri Selmā ve kıızı Esmā' (15) * ve anuḡ oğlu 'Abdu'llāh bin Zübeyr *riḡvānu'llāhi ta'ālā 'aleyhim ecma'īn* tevālūd-i (16) * şulbı ile İslām üzre şeref-i şoḡbet-i *Resūlu'llāh* ile *şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem* (17) * müşerreḡler olup ḡazretün meclis-i şerīf ve maḡfel-i münīflerinde cem' olmuşlardur. (18) **[M2/8a]** * Bu sa'ādet-i aşḡāb-ı kibār ve aḡbāb-ı ābrārdan bir kimesneye daḡı müyesser olmamışdur (19) * ve kendünün evlādı şulbiyyesi vilāyet-i Mışır'a vālī ve ḡākim olan Muḡammed ve 'Abdu'llāh (20) * ve 'Abdu'r-raḡmān ve 'Āişe-i şiddīķa ve Esmā''dur *riḡvānu'llāhi ta'ālā 'aleyhim ecma'īn*. (21) * Naķildür ki ḡazret-i 'Oşmān ve Ṭalḡa ve Zübeyir bin 'Avvām ve Sa'd bin Ebā Vakḡāş (22) * ve 'Abdu'r-raḡmān bin 'Avf

146 'Oşmān pīr olup saçı şakalı... isim-i 'Abdu'l-Ka'b idi evāyil hālinde] - M1

raḍiya'llāhu ta'ālā 'anhum ḥazret-i Ebu Bekr elinde İslām'a gelmişlerdür (23) * ve ḥazret-i Ebu Bekr *raḍiya'llāhu ta'ālā* 'anhu 'ām-ı filden iki yıl üç buçuk aydan sonra (24) * Mekke'de vucūda gelüp Cāhiliyye'de ism-i 'Abdu'l-ka'b idi. Evāyil-hālinde [M1/9b] (1) * ticāretle muḳayyed olup bir gece Şām-ı şerīfde şems ü kamer (2) vākı'asında * anuñ ḳoynına girüp şafā ve surūr ile (3) uyandı ve¹⁴⁷ ol diyārda bir ḥāzık * mu'abbir rāhib var idi. (4) 'ale's-şabāḥ aña varup vākı'asını takrīr * edicek rāhib-i (5) mezbūr¹⁴⁸ ḥazretüñ nübüvvetini ve kendünüñ envār-ı şıdk * ve imānla (6) münevver olacağını aña iş'ār eylemegin vaṭan-ı aşlīsı (7) olan * Ka'be'ye¹⁴⁹ geldükde ḥazret-i risālet-penāḥ 'aleyh min selāmi'llah atıyebehu ve ezkāḥ¹⁵⁰ * daḥı min 'indi'llāhi (8) *ta'ālā* ve bi-emrihi'l-a'lā da'vā-yı nübüvvet ve izhār-ı şerī'ata * şürü' (9) eyledükleri gibi işāret-i ruhbān aña ḥüccet ve burhān olmağla (10) * bir laḥza tevakkūf eylemeyüp dil ü cān ve şafā-yı cenāndan İslām'ı (11) kabül * edüp ḥazret anuñ ismini 'Abdu'llāḥ ḳodı. Ricālda (12) andan evvel [M2/8b] * İslām'a gelmiş kimesne yokdur. Bir laḳabı 'atīḳ (13) ve birisi daḥı şiddīḳdür. * İkisi daḥı¹⁵¹ vāz'-ı Resül-i ekrem (14) ve¹⁵² ta'yīn-i nebī-i mühterem *şallā'llāhu 'aleyhi ve sellem*dür¹⁵³. Laḳab-ı 'atīḳüñ (15) * iki vech¹⁵⁴ vechi vardur. Birisi lügatda 'atīḳ dēyü cemīle (16) dedükleri ecilden * anuñ ḥüsn ü cemāl-i pūr-envārı ve birisi (17) daḥı ḥazretüñ aña ḥiṭāben * ḥadīs "ente 'atīḳun mine'n-nārī"dür [M1/10a] (1) ve laḳab-ı şiddīḳüñ sebebi ḥaber-i mi'rācı āşlā * tereddüd eylemeyüp (2) kabül ve taşdīḳ eyledügidür. Şıfat-ı şerīfe ve ḥilye-yi laṭīfesi (3) * boyı uzun yüzi gökçek levni şaruya māyıl beyāz (4) cisminde laḥmı * ḳelīl ve alnı refī' saçı müca'ad¹⁵⁵ 'ārızında (5) liḥyesi ḥafīf ve beden-i şerīfi * naẓīf 'ilm-i ensāba 'ārif (6) ve ta'bīr-i vākı'aya vāḳıf takḳıyyü'l-'ayb * ve naḳḳıyyü'l-ḥabīb idi. (7) İslām'dan müḳaddem keşret-i māl¹⁵⁶ u menāl ve vefret-i eşḳāl¹⁵⁷ (8) * ve aḥmālle şāhib-i 'izz ü riyāset iken¹⁵⁸ dīn-i İslām şerefine (9) fī sebīli'llāḥ nefsinı * ve mālını bezl eyleyüp kendüsine (10) bir ḥabbe ve bedenine gēyecek bir ḥabbe alıkomadı. * Pes tā'at (11) ve 'ibādet ve setr-i 'avret içün ḳara ḳıldan bir şāl (12) * bürinüp kendüsine sūtre eyledi. Ol köhne palās (13) anuñ cism-i laṭīfine * libās olıcaḳ bi-

147 ve] - M1

148 takrīr edicek rāhib-i mezbūr] takrīr eyledi pes rāhib-i mezbūr M2

149 Ka'be'ye] Ka'b[e]ye M1

150 penāḥ 'aleyh min selāmu'llah atıyebehu ve ezkāḥ] - M1

151 daḥı] bile M2

152 ve] - M1

153 *şallā'llāhu 'aleyhi ve sellem*dür] - M2

154 vech] - M2

155 müca'ad] mücaḳad M1

156 keşret-i māl] vefret-i māl M2

157 vefret-i eşḳāl] keşret-i eşḳāl M2

158 şāhib-i 'izz ü riyaset iken] şāhib-i cāḥ u ḥelāl iken M2

emri'llāhi'l-'allām (14) Cebrā'il 'aleyhi's-selām daḥı üslüb-i * mezkūr ve minvāl-i mezbūr¹⁵⁹ üzre (15) bir siyāh şāl geyüp *Resūlu'llāh* * ḥazretine geldi. Ḥazret-i (16) risālet-penāh *şallā'llāhu* 'aleyhi ve sellem anı ol vecihle **[M2/9a]** * görüp (17) “Yā karındaşum Cebrā'il bu ne hāldur ki seni hīç¹⁶⁰ böyle gördüğüm * yoğ-ıdı” **[M1/10b]** (1) dēyü sū'āl eyledüklerinde “Yā Resūle'llāh yalnız hemān ben degül (2) gök yüzine nazar eyle ki cümle melā'ike Ebū Bekr'e mütāba'at edüp (3) böyle * palās geymişlerdür” dēyü cevāb vericek Resūl ḥazretleri¹⁶¹ (4) daḥı¹⁶² semādan * cānibe nazar ve savb-ı āsmāna nekr eyleyüp¹⁶³ cemi'-i melā'ike¹⁶⁴ (5) ve kerrübīn * ve hamele-yi 'arş¹⁶⁵ ve muḳkarrebīni vech-i meşrūh üzre (6) görmegin sa'ādetle * Ebū Bekr'ün menziline gelüp fi'l-vāḳi' (7) anı daḥı ol hālde görüp aña bu ma'nā*yıla¹⁶⁶ aña¹⁶⁷ bişāret ve muḳābelesinde (8) ecr-i cezāle işāret eylediler. Nakıldür ki * Resūl-i ekrem (9) ḥazretleri dā'imā anı şefḳat ve teraḥḥumda ḥazret-i Mīkā'ile (10) * ve 'afū ve vāḳarda ḥazret-i İbrāhīm Ḥalīl'e teşbīh (11) ederler idi. Kütüb-i * eḥadīşde ḥazret-i Resūl'den mervīdür ki (12) enbiyā ve mürselīnden sonra * Ebū Bekr'den efdāl kimsenün üzerine (13) güneş toğmadı ve tolanmadı * dēyü¹⁶⁸ ve bir ḥadīşde daḥı (14) ḥazret aña ḥitāb edüp “Yā Ebā Bekr Allāh ta'ālā * baña Âdem (15) peygāMBER ḥalk olaldan berü Allāh ta'ālā'ya imān getürenlerün (16) şevābını * verüp ve saña beni ba's idelden berü kıyāmete dek (17) benüm risāletüme * imān getürenlerün şevābını verdi” dēyü buyurdılar **[M1/11a]** (1) ve Ebū Bekr-i Şiddīk * *raḍiya'llāhu* 'anhu *Resūlu'llāh* *şallā'llāhu* 'aleyhi ve sellem (2) ḥazretlerinden yüz kırk iki **[M2/9b]** * ḥadīş-i şerīf rivāyet eylemişdür (3) ve ḥazret-i risālet-penāh 'aleyhi's-şalātu * ve's-selām maraḫ-ı mevtlerinde (4) imāmete ḥazret-i Ebū Bekr'i ta'yīn edüp kendüler * daḥı aña (5) iktidā eylemişlerdür. Pes ḥazret-i Ebū Bekr-i Şiddīk *raḍiya'llāhu* 'anhu tarīḥ-i * hicretün (6) on birinci yılında şehir-i rebī'ü'l-evvel evāşıtında *Resūlu'llāh* (7) * *şallā'llāhu* 'aleyhi ve sellem ḥazretlerinin vefātından sonra icmā'-ı (8) aşḫāb-ı kirām * ve ittifāḳ-ı aḥbāb-ı fiḥām ile ḥalīfe olup (9) ḥazret-i risālet-penāh *şallā'llāhu* 'aleyhi ve sellem¹⁶⁹den kalan * ḥilāfet (10) yüzüğünü¹⁷⁰ alup¹⁷¹ kabz u hıfz eyledi.

159 ve minvāl-i mezbūr - M1

160 hīç] - M1

161 Resūl ḥazretleri] Resūl ḥazreti M2

162 daḥı] - M1

163 nekr eyleyüp] nekr edüp M2

164 cemi'-i melā'ike] cümle-i melā'ike M2

165 hamele-i 'arş] cümle-i 'arş M2

166 bu ma'nā'yıla] bu ma'nā ile M2

167 aña] - M1

168 dēyü] dedi M2

169 *şallā'llāhu* 'aleyhi ve sellem] - M2

170 yüzüğünü] ḥātemini M2

171 alup] - M1

Bu huşuşda şahābe-yi (11) kirāmdan * bir kimesne muḥālefet ve ehl-i İslām'dan¹⁷² hīç¹⁷³ bir kişi 'adem-i (12) itā'at eylemedi * ve ḥazret-i 'Osmān'ı vezīr edindi ve ḥazret-i (13) 'Ömer'i Medīne'ye kādī ve kendüye¹⁷⁴ * nā'ib naşb eyledi ve Mekke'ye¹⁷⁵ (14) 'Attāb bin Esyed'i ve Tā'if'e 'Osmān bin Ebī'l-Āş'ı * ve Şan'ā'ya (15) Muhācir bin Ümeyye'yi ve Ḥaḍramut'a Ziyād bin Ümeyye'yi ve Zübeyr'e (16) Ebū Mūsā * Eş'arī'yi vālī ve kādī edüp 'Amr ibnū'l-'Aş'ı (17) Filistīn cānibine * emīr ve ḥākim eyledi. Nakıldür ki Resūl ḥazretleri **[M1/11b]** (1) dünyādan nakl eyledüklerinden sonra * Mekke ve Medīne ve Kūfe'den (2) ḡayrī bilāduḡ ekşeri 'Arabī mürted ve münāfıklar * küfrde müştēd (3) olup ḥazret-i Resūluḡ zekāt cem'ine gönderdüḡi ādamı * katl (4) edüp zekātı vērmediler. Bu ḥaber Ebū Bekr'e yētişüp 'Ömer binū'l-Ḥattāb (5) * ve sāir aşḥābla *riḍvānu'llahi 'aleyhim ecma'īn* tā'ife-yi (6) mezbūre üzerine **[M2/10a]** * 'asker gönderüp muḳātele ētdürmegi müşāvere (7) ētdükde ḥazret-i 'Ömer ma'kūl * görmeyüp peygāmbēr 'aleyhi's-selām (8) lā ilāhe illā'llāh Muḥammedun *Resūlu'llāh* diyen kimesneler * mālārını ve kānlarını (9) bizden ve kılıcumuzdan kırtardılar dēyü buyurmuşken * mücerred ve¹⁷⁶ men'-i (10) zekāt ve katl-i nefse küfr ve irtidādlarına ḥükm edüp¹⁷⁷ anlaruḡla nice (11) * muḳātele ve muḥārebe cāyiz olur dēdi. Muḳābeledē ḥazret-i Ebū Bekr (12) daḡı şa'ā'ir-i * dīn-i ḡüzīn tamām olup¹⁷⁸ ve emr-i vaḡy encām bulup (13) yevmen feyevmen terāḳḳīde olacaḡken ḡalā * benüm zamānumda nuḡşān (14) üzre mi olsun vallāhu'l-'azīm ben zekātla şalāt mā * beynini (15) fark ēdenler ile ve ḥazret-i Resūl zamānında vēregeldükleri (16) zekātdan * bir habbe nakş eyleyenler ile muḳātele ederin dēyicek (17) ḥazret-i 'Ömer daḡı tekrār * fikr edüp Allāh Ḥaḳḳ-ıçun Ḥaḳ *ta'ālā* **[M1/12a]** (1) Ebū Bekr'ün şadrını şerḡ eyledi. Taḡḳīkan¹⁷⁹ * şimdi ben-daḡı (2) bildüm ki ḡaḳ budur dēyüp kelāmını ḳabūl eyledi. Pes (3) ḥazret-i Ebū Bekr * delāyil-i ḳaviyye ve icmā'-ı aşḡabla¹⁸⁰ vucūb-ı (4) muḳāteleyi ve anlaruḡ mürted olduklarını¹⁸¹ * işbāt eyleyüp Ḥālīd bin Velīd'i on biḡ (5) miḳdār-ı 'asker ile üzerlerine * gönderüp 'umūmen (6) katl ētdürdi. Peyḡāmbērdēn sonra İslām'da evvel ḡazā (7) ol vāḳi¹⁸² * olmuştur. Ebī Recā'i'l-'Uḡarīdī eydür ki (8) ol eşnāda bir ḡün Medīne'ye * varup gördüm ki (9) bir mecma'da ḡalāyık cem' olmuştur. Bir kişi bir kimsenüḡ (10) * envā'-ı ta'zīmle başını öpüp ben saḡa ḳurbān olam. (11) Eḡer sen

172 ehl-i İslām'dan] e'ali İslām'dan M2

173 hīç] - M1

174 kendüye] kendü M1

175 Mekke'ye] Mekke'e] M1

176 ve] - M1

177 edüp] - M1

178 şa'ā'ir-i dīn-i ḡüzīn tamām olup] şa'ā'ir-i risālet tamām olup M2

179 taḡḳīkan] taḡḳīk M1

180 icmā'-ı aşḡabla] icmāh-ı aşḡabla M1

181 ve anlaruḡ mürted olduklarını] - M1

182 ol vāḳi] bu vāḳi M2

olmasayduñ **[M2/10b]** * taḥḳīḳ¹⁸³ biz helāk olurduñ dèyü ḳasem eyler. (12) Ol ṭā'ifeden birisine * bunlar kimlerdür ve bunun aşı (13) nedür dèyü su'āl eyledüm¹⁸⁴. Ol-daḥı eytdi işbu * kişi 'Ömer bin Ḥaṭṭāb'dur ki (14) ehl-i irtidād ve māni'-i zekāt olanları ḳatıl ètdürdügiçün (15) * ḥaẓret-i Ebū Bekr'ün başını öpüp aña du'ā ve ṣenā eyler dèyü (16) cevāb vèrdi dèr¹⁸⁵. * ve Yemāme vilāyeti daḥı ḥaẓret-i Ebū Bekr'ün (17) ḥilāfeti zamānında feth olup * ve ḥāṣā nübüvvet da'vāsı **[M1/12b]** (1) eyleyüp yüz biñ miḳdārı kāfir ile ḥurūc * eyleyen Müseyleme-yi (2) Kezzāb üzerine 'asākir-i İslām ile yine Ḥālīd bin Velīd'i (3) * serdār èdüp gönterüp ḳatıl ètdürmişdür¹⁸⁶ ve Şām ve 'Irāk (4) * cāniblerine daḥı ḡazā içün 'asker-i manşūr göndermişdür. (5) Pes iki yıl üç * ay sekiz gün aşḥāb-ı kirām mābeyninde (6) ḥaḳ va'du'llāh ḳaḍā ve ilzām * ve ehālī-i İslām mābeyninde¹⁸⁷ (7) emr-i dīni ikāmet ve iḥkām èdüp ḥaẓret-i * risālet-penāh ile¹⁸⁸ (8) bir mertebede¹⁸⁹ muvāfaḳat eylemiş idi ki dünyāda 'ömürleri * daḥı (9) musāvāt üzre olup altmış üç yaşına varduḳdan sonra (10) * hicretün on üçünci senesinde şehir-i cemāziye'l-āhirde (11) ve şuhūr-ı rūmiyyeden * māh-ı kanūn-ı ṣānīnün on altıncı gècesi¹⁹⁰ (12) yevm-i işneyn geçüp aḥşam namāzından sonra * Medīne-yi Münevvere'de (13) dār-ı ahirete intikāl eyledi. Naḳıldür ki kendünün kıızı * Ümmü'l-mü'minīn (14) ḥaẓret-i 'Âişe *raḍiya'llāhu 'anhā* marāz-ı mevtinde anuñ 'iyādetine (15) **[M2/11a]** * vardı. Ḥaẓret-i Ebū Bekr aña eytdi “Yā kızım 'Âişe siz¹⁹¹ *Resūlu'llāh* (16) ḥaẓretlerini * ḳaç ṣavbla kefenledüñüz idi. Ol-daḥı eytdi¹⁹² üç (17) ṣavbda kefenledük üçü daḥı * aḳ bizler idi. Ḳamīş ve 'imāme **[M1/13a]** (1) yoḡ-ıdı” dèyü cevāb vèrdi. Yine Ebū Bekr¹⁹³ eytdi * “Yā kızum ḥaẓret (2) ne günde fevt oldu. Ol-daḥı işneyn günü vefat * eyledi” (3) dèdi Ebū Bekr eytdi Yā bugün ne gündür 'Âişe daḥı (4) bugün işneyn * günidür” dèyü cevāb vèricek Ebū Bekr daḥı (5) ben¹⁹⁴ Rabbü'l-'izzetden recā èderem ki * benüm ḥaẓretün ḥākipāy-ı (6) şerīflerine vüṣlümün mābeyninde¹⁹⁵ bu günle bu gèceden (7) ḡayri zamān olmaya * dèyü duā eyleyüp arkasında gèydügi (8) gönlege¹⁹⁶ nazar eyledi ve bir yerinde * za'ferān lekesi görüp (9) eytdi

183 taḥḳīḳ] - M1

184 dèyü su'āl eyledüm] didüm M1

185 dèr] - M2

186 ḳatıl ètdürmişdür] ḳatıl eylemişdür M1

187 mābeyninde] miyānında M2

188 risālet-penāh ile] risālet-penāhla M2

189 mertebede] mertebe M1

190 on altıncı gècesi] on gècesi M2

191 siz] - M1

192 eytdi] - M1

193 Ebū Bekr] - M1

194 ben] - M1

195 benüm ḥaẓretün ḥākipāy şerīflerine vüṣlümün mābeyninde] benüm ḥaẓrete vüṣlümün mābeyninde M2

196 gönlege] gömlege M2

bunu yaykayup pak eylenüz¹⁹⁷ ve iki şavb * dahı (10) ziyāde édüp¹⁹⁸ beni hāzret gibi üç¹⁹⁹ şavbla kefenleyesiz (11) dēdi²⁰⁰. Hāzret-i * ‘Âişe bunu eşidüp “Yā ata²⁰¹ bu göñlek²⁰² gēyilmişdür. (12) Üç kıt‘a²⁰³ yinice şavblar ile²⁰⁴ kefenleyelüm” * dēdi. Hāzret-i (13) Ebū Bekr dahı baña bir bu yeter yinji gēymege hayātda olanlar meyyitden * (14) ziyāde müstahāklardur²⁰⁵ dēyüp ol gēcenün evvelinde vefāt (15) eyledi. Pes ta‘cīli * müstahābdur dēyü şabāha te’hīr eylemeyüp (16) hemān yine²⁰⁶ ol gēce hāzret-i ‘Âişe’nün * menzilinde olan (17) *Resūlu’llāh şallā’llāhu ‘aleyhi ve sellem* hāzretlerinün dār-ı dünyāda [M1/13b] (1) * üstinde yattukları haşış ve sācide hurma līfi ile (2) tokınmış serīrün * üzerinde techīz ve tekfīn olunup (3) hāzret-i ‘Ömer namāzını kılup hālā ravza-yı [M2/11b] * muṭahhara olan (4) hāzret-i ‘Âişe önde hāzret-i risālet-penāhun *şallā’llāhu* (5) * ‘aleyhi ve sellem kabri-şerīflerinün şol cānibinde başını Resūlun (6) ‘aleyhi’s-selām * mübārek başlarına berāber komayup belki ri‘āyet-i (7) edeble Ebū Bekr’ün başını * hāzretün mübārek yağınlarının berāberinde²⁰⁷ (8) koyup gēce ile defn eylediler. * Cesed-i şerīfini kabrinün (9) içine hāzret-i ‘Ömer ve ‘Osmān ve Ṭalha ve kendünün oğlu (10) * ‘Abdu’r-raḥmān endürdiler. Cābir-i Anşārī *raḍiya’llāhu ta‘ālā ‘anhu* (11) rivāyet eyler ki * hāzret-i Ebū Bekr marāz-ı mevtinde vaşiyet (12) eyledi ki ben vefāt olduğumda²⁰⁸ * aşhāb ve aḥbāb benüm cenāzemi (13) ravza-yı şerīfenün kapısı önine * iletüp koyalar şöyle (14) tura eger bi-izn’illahi *ta‘ālā* kapu kendüden açılırsa (15) * edeble içeri iletüp defn eyleyeler ve eger kapu açılmaz ise (16) terk-i edeb * eylemeyüp sāyir Müslümānların maḳābirlerine²⁰⁹ alup (17) gideler pes²¹⁰ rāvi-yi mezbūr * ēydür bu vaşiyet mūcibince [M1/14a] (1) anun cenāzesini aşhābla²¹¹ götürüp ravza-yı * muṭahharanın (2) kapısı öninde koyup “Yā *Resūlu’llāh* işbu gelen yār-ı gārınuz (3) olan * Ebū Bekr’dür civār-ı sa‘ādet-medārınızda defn olunmaḳ (4) recā eder” dēyü * taşradan nidā eyledük²¹² nā-gāh ḳudret-i rabbānī ile (5) kapu kendüzinden²¹³ açılıp * getirün

197 pak eylenüz] pak édüp M2

198 ziyāde édüp] ziyāde eyleyüp M2

199 beni hāzret gibi üç] beni dahı üç M2

200 dēdi] - M1

201 ata] - M2

202 göñlek] gömlek M2

203 kıt‘a] - M2

204 şavblar ile] şavbla M2

205 meyyitden ziyāde müstahāklardur] meyyitden eḥaḳklardur M2

206 yine] - M2

207 yağrenlerinün beāaberinde] yağrenleri berāberinde M2

208 vefāt olduğumda] vefāt edicek M1

209 Müslümānların maḳābirlerine] Müslümānların maḳabirine M1

210 Pes] - M1

211 anun cenāzesini aşhābla] aşhābla anun cenāzesini M1

212nidā eyledük] nidā idük M1

213 kendüzinden] kendüden M2

anı içerüde defn eylenüz (6) dèyü bir şadā geldi içerü²¹⁴ girüp * ašlā bir kimesne göremeyüp (7) anı ta‘zīmle defn édüp gètdük dèr [M2/12a] * ve bir rivāyetde kapu (8) açıldukda içerüye girüp gördiler ki hāzretün kabır-ı (9) şerīfün * sol cānibinde vech-i meşrūh üzre bir maqbere (10) kızı olup hazır olmuş * тұrur. Hemān anda defn eylediler. (11) *Allāhümme šalli ‘alā seyyidina ve nebiyyina*²¹⁵ *Muhammedin ve ‘alā ālihi * ve şahbihi ecma ‘in (12) ve erhamnā ve eḥşirnā me ‘ahüm bi-raḥmetike yā erḥame’r-rāhimin.* (13) *

El-ḥadīsü’s-sānī “إِنَّ النَّاسَ إِذَا رَأَوْا مُنْكَرًا فَلَمْ يَغْيُرُوهُ (14) يُوشِكُ أَنْ يَعْصَهُمُ اللَّهُ بِعِقَابِهِ” Bu ḥadīs-i şerīf-i şahih (15) ve bu ḥaber-i laṭīf-i faṣih * kitāb-ı Mefātih metni olan *me ş ā b i ḥ* dendür. (16) Ma’nāsı “Taḥkikan insān * cinsi kaçan şer‘-i şerīfe muḥālif (17) bir nesneyi görseler pes anı men‘ ve tağyir * eylemeseler yakındur ki [M1/14b] (1) Allāh *ta ‘ālā* ol fi‘lün ‘ikābını anlara ‘ām édüp cümlesini (2) * anuñ ‘ikābı ile mu‘akkaḥ eyleye” demekdür. Bu ḥadīs-i şeref- (3) ‘unvān ve bu ḥaber-i sa‘ādet-‘nişānuñ daḥı rāvisi sābıkan (4) aḥvāl-i mezbūre ve ānifen menākıbını mezkūre olan * Ebū (5) Bekri’ş-Şiddīk²¹⁶ *raḍiya’llāhu ‘anhu* hāzretleridür ki menākıb-ı şerīfe (6) * ve aḥvāl-i münīfeleri bir def‘a zāhir ve²¹⁷ ‘ayān olmuşken tekrār (7) muḥtāc-ı beyān * degüldür. Pes mazmūn-ı ḥadīs-i şerīf ve mefhūm-ı (8) ḥaber-i münīf muḥtezāsınca * cümle āḥād-ı ümmete nehy-i ‘ani’l-münker (9) lāzım ve efrād-ı ehl-i İslām’a men‘ ü def‘i * bir emr-i müteḥattem olup (10) velīkin²¹⁸ zāhir²¹⁹ bu ma’nāda sūre-yi Mā’idede vākı‘a²²⁰ * olan (11) “يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا عَلَيْكُمْ أَنْفُسَكُمْ لَا يَضُرُّكُمْ مَنْ ضَلَّ إِذَا اهْتَدَيْتُمْ” (12) [M2/12b] * (Maide/105) āyet-i kerīmesine nev‘-i muḥalefet görünür. (13) Zīrā āyet-i kerīmenün ma’nā-yı * manṭūqısı “Yā imān getüren (14) kimesneler! Siz kendü nefsunüz muḥāfazası * üzre (15) olunuz siz hidāyet üzerine olacak olursanız (16) zalālet * üzre olan kimesne size zarar eylemez.” demek (17) olur. Ammā ‘ulāma-yı dīn-i güzīn * ve e’imme-yi şer‘-i mübīn [M1/15a] (1) meyān-ı ḥadīs ve āyet-i tevfiḥ ve mābeynlerini * vech-i (2) veciḥe ile taṭbīk édüp ḥadīs-i şerīf nehy-i (3) ‘ani’l-münkere kudreti * ve bir vechle def‘ ü men‘ine (4) istiṭā‘atı olup şüret-i rızāda ihmāl * eyleyenlerün (5) şānında ve āyet-i kerīme dünyāda sözi istimā‘ olunmayup (6) * belki nehyinden kendüye zarar olmaḥ ihtimālī olan (7) kimesnelerün ḥaḳḳındadır * dèyü buyurmışlardur vallāhu’l-Melikü’l-Müte‘āl (8) a‘lemü bi-ḥaḳīkatī’l-ḥāl *

214 içerü] - M1

215 nebiyyinā] - M1

216 Bekri’ş-Şiddīk] Bekri-i Şiddīk M2

217 zāhir ve] - M1

218 velīkin] ve lākin M2

219 zāhir] - M1

220 vākı‘a] vākı‘ M1

El-ḥadīṣü's-sālis (9) “اوحى الله عز وجل الى داود عليه السلام يا داود (10) اتخذ نعليك من حديد وعصاك من حديد” (9) **El-ḥadīṣü's-sālis** (9) “واطلب (11) العلم حتى ينخرق النعلان وينكسر العصا”. Bu ḥadīṣ-i (12) şerīf-i sa‘ādet-maḥrūn ve bu ḥaber-i münīf-i faṣāḥat * meṣḥūn (13) kitāb-ı *Nūzlu’s-Sā’iriyn ilā Rabbi’l-‘alemi’n* dendür. Ma’nāsı (14) * “Azīz ü celīl Allāh Dāvūd peygāmbere ‘aleyhi’s-selām²²¹ vaḥiy (15) eyledi ki “Yā Dāvūd na‘lünjī * demürden kıl daḥı ‘aşānjı (16) demürden kıl daḥı ‘ilim ṭaleb eyle tā ki ol * demürden (17) ayakḫabları yırtılup ve ol ‘aşā şınup kırılınca” **[M1/15b]** (1) demekdür. **[M2/13a]** * Ḥazretün bundan murādı ‘ilm-i ilahī ḡayr-i mütenāhī (2) olup ma‘ārif-i * ilahiyyeye ḡāyet ve ‘ulūm-ı rabbāniyyeye nihāyet (3) olmaduḡını tefhīm * ve ümem-i sālifeye daḥı müddet-i ‘ömürlerinde (4) ṭaleb-i ‘ilim farz olduḡını ta‘līm * olup aşḫābını ol (5) cānibe tevcih ve ümmetine bu ma’nāyı tenbīhdür²²². * Bu ḥadīṣ-i (6) şerīfün daḥı rāvisi yine Ebū Bekrū’s-Şiddīk’dur *raḍiya’llāhu ‘anhu*²²³ (7) *

El-ḥadīṣü'r-rābi “والايمان ان تؤمن بالله وملائكته (8) وكتبه ورسله واليوم الآخر وتؤمن بالقدر خيره (9) وشره”. Bu ḥadīṣ-i şerīf-i nebevī kitāb-ı * *meṣābiḥ*-i imām-ı (10) Baḡavī’dendür. Ma’nāsı “Ḥaḳīkat-ı imān senün inanmaḡdur. (11) * Allāh’a daḥı Allāh’uñ meleklerine daḥı kitāblarına daḥı (12) peygāmberlerine daḥı kıyāmet * güninde daḥı senün inānmaḡdur²²⁴. (13) Ḳaderün ḡayrına ve şerrine” demekdür. * Ya’nī ḡayrdan (14) ve şerrden her ne vāḳi’ olur ise Ḥaḳ *ta‘ālā*’nuñ taḳdīri²²⁵ (15) ile olduḡına inanup²²⁶ i’tikād eylemekdür demek olur. (16) Naẓm-ı²²⁷ ḥadīṣdeki ḥiṭāb kitāb-ı mezbūrda mufaṣṣalen (17) maṣtūr olduḡı üzre *Resūlu’llāh* ḡazretlerine **[M1/16a]** (1) gelüp imānuñ ḡaḳīkatından ve māhiyyetinden su‘āl eyleyen (2) kimesneyedür * ve bu ḥadīṣ-i şerīf-i sa‘ādet-redīfün (3) sebeb-i vürüdi kitāb-ı merḡūmda * meẓkūr ve ma‘lūmdur. (4) Rāvisi aṣlabu’l-aṣḡāb fi’l-ḡaḳḳi’l-mübīn * ve aḡtabu’l-aḡbāb (5) fi’d-dīni’l-metīni’l-āntaḳ²²⁸ bi’s-şiddīk ve’s-şavāb * emīrū’l-mü’mīnīn (6) Ebī Ḥaṣṣ ‘Ömer binü’l-Ḥaṭṭāb bin Naḡīl²²⁹ bin ‘Abdu’l-‘izzī (7) bin * Reyāḡ²³⁰ bin ‘Abdu’llāh bin Ḳarṭ bin Zirāḡ bin ‘Uddey bin Ka‘b (8) bin Lū‘ey bin Ġālib * bin Feher bin Mālik bin Naḡr bin Kenānetü’l-(9) Mekkiyyü’l-Ḳureyşiiyyü’l-‘Adeviyy *raḍiya’llāhu * ta‘ālā ‘anhu* ḡazretleridür

221 peygāmbere ‘aleyhi’s-selām] peygāmber ‘aleyhi’s-selāma M2

222 ümmetine bu ma’nāyı tenbīhdür] ümmetini bu ma’nā üzre tenbīhdür M2

223 Ebū Bekrū’s- şiddīk’dır *raḍiya’llāhu ‘anhu*] Ebū Bekr-i Şiddīk *raḍiya’llāhu ‘anhu* ḡazretleridir M2

224 senün inānmaḡdur] senün inānmaḡdur M2

225 Ḥaḳ *ta‘ālā*’nuñ taḳdīri] Allāh *ta‘ālā*’nuñ taḳdīri M2

226 inanup] - M2

227 naẓm-ı] - M2

228 aṣlabu’l-aṣḡāb fi’l-ḡaḳḳi’l-mübīn ve aḡtabu’l-aḡbāb fi’d-dīni’l-metīni’l-āntaḳ] aṣlabu’l-aṣḡāb fi’d-dīni’l-metīni ve aḡtabu’l-aḡbāb fi’l-ḡaḳḳi’l-mübīni’l-āntaḳ M2

229 Naḡīl] Naḡīl M1

230 Reyāḡ] Rebāḡ M1/M2

ki (10) nesebleri h azret-i ris alet- pen ah ile mark um²³¹ [M2/13b] * Ka'bd a cem' (11) olup kavm-i Kureyş'de d ahild r. V alidesi H anteme²³² bint-i (12) * Hişam bin Muğire bin Abdu'll h bin 'Amr  bin Ma  z m²³³ bin (13) Ya  ada bin M urre * bin Ka'b bin L 'ey bin   alib'd r. Ol-dağı (14) Kureyş'den olup Eb  Cehl la' n   * kız karındaşıdır. Z r  (15) Eb  Cehl'   ismi 'Amr'dır ki mer  um Hişam bin Muğire'n   (16) *  ulbi o lıdır. Pes Eb  Cehl-i merd d h azret-i ' mer'   (17) *rağiya'll hu 'anhu* * h alı ya'n  tayısı olur. Na ild r ki h azret-i [M1/16b] (1) Eb  Bekr *rağiya'll hu ta' l  'anhu* maraş-ı * mevtde iken a   b-ı kib r (2) ve muh acir n ve en  ar anu  'iy detine varup * bi-emri'll hi *ta' l * (3) siz d r-ı ba  aya ri let eyledükden sonra bizüm m beyn m zde (4) h al fe * kim olur d y  su' l eylediler. H azret-i Eb  Bekr (5) dağı ta    kan ben ' mer bin 'l-H att b  * kendü y rime h al fe (6)  derem. Eger ha  k ve 'adl üzre icr -y  a   m-ı  er'iy e (7)  derse * benüm zann-ı g lib m dağı oldur.    bet  d p 'indi'll hi (8) me   b ve me'c r olur * ve eger 'adl u d d eylemezse²³⁴ d r-ı aşirete (9) gelecekdür ve her kişi bunda ne  şledi ise * anı bulaca  dur. (10) Ben ğayr mur d  d p anı ta'y n eyledüm.  aybdan nesne bilmezem (11) * z lm eyleyen kimesneler nereye m n alibler olaca  larını ya  ın (12) zam nda bulurlar * d y  cev b v r p h azret-i 'O m n'a *rağiya'll hu* (13) *'anhu*²³⁵. Vech-i me  r   üzre * bir va ıyyetn me yazdurup (14) anda h az r olmayan a   b-ı kir ma gönderdi cümlesi (15) *  af -y  hatır ile kab l  d p hem n²³⁶ ol gün   neyn güni (16) h azret-i ' mer ile [M2/14a] * m b ya'a eylediler. H att  ol va ıyyetn meyi (17) h azret-i 'Al 'ye *kerrema'll hu veche  * g t rd kleri * gibi dağı a  p [M1/17a] (1) okımad n ben n mede ta'y n olan kimesne ile m b ya'a (2) * eyledüm ve h l fetine rız  v rd m. Egerçi kim ' mer bin H att b dağı (3) olursa * d di ve na ild r ki n me-yi mezb re yazıldığı zam nda (4) ol meclisde h az r * olan kimesnelerden birisi h azret-i (5) Eb  Bekr'e i'tir z   retinde olup sen²³⁷ * bizüm  zerim ze (6) böyle  ed d ve g zab-n k kimesneyi h al fe  dersin h n-i (7) su' lde * Allahu *ta' l *²³⁸ h azretlerine ne cev b v r rsin d di. (8) Ol-dağı ben anlaru  içinden *  ay rlu seni anlara h al fe eyled m²³⁹ (9) d y  cev b v r rem d di. Riv yet olınur ki * h azret-i ' mer'   (10) *rağiya'll hu ta' l  'anhu* h l fetinden halk a 'a  im heybet ve  alblerine (11) * ziy de  avf u  a yet düşüp hatt  ni esi terk-i diy r (12) ve ba'z  * etr f şehirden fir r eylediler. H azret-i ' mer bu ma'n yı

231 pen ah ile mark um] pen ahla mezb r M2

232 H anteme] H at me M1

233Ma  z m] Ma  z n M1

234 'adl u d d eylemezse] 'adl eylemezse M2

235 'O m n a *rağiya'll hu 'anhu*] 'O m n a *rağiya'll hu 'anhum* M1

236 hem n] 'O m n M1

237 sen]- M1

238 Allah *ta' l *] Tağrı *ta' l * M2

239  ay rlu seni anlara h al fe eyledüm] anlara  ay rlu sen h al fe eyledim M1

(13) ‘ārif ve huşûş-ı * vâkı‘aya²⁴⁰ vâkıf olıcağ halkı²⁴¹ da‘vet (14) édüp mescidde cem‘ * eyledi ve kendüsi minbere çıkup (15) bir huţbe-yi belîğa ile Allāh ta‘ālā’ya hamd u şenā * ve Resûl-i (16) güzîne medh ü du‘ā eyledükden sonra anlara hitâb édüp (17) * “Yâ ma‘şer-i kabā’il eşitdüm ki benüm hilâfetüm ve bu emr-i haţîre vilâyetümden **[M1/17b]** (1) * size havf u hirās ve ru‘b bî-kıyās²⁴² gelüp bundan aķdem Ebū Bekr * hażretleri (2) bize teşdîd eylemez idi ve hażret-i risālet-penāh *şallā’llāhu* (3) ‘aleyhi ve sellem **[M2/14b]** * dağı bizümle²⁴³ lutfı mu‘āmele ederler idi. (4) Hāliyen²⁴⁴ siz benüm-çün kimesne ile mudārāt * ve müdāhane (5) eylemez hālimüz müşkil oldu dēr imiş. Siz imdi taḥkîk (6) biliñüz kim * qavlünğüz ḥaķ²⁴⁵ ve kelāmuñuz şahîhdür. *Resûlu’llāh* (7) *şallā’llāhu* ‘aleyhi ve sellem hażretlerinüğ * zamān-ı sa‘ādet-(8)nişānlarında ben cenāb-ı şerîflerinüğ kuli ve ḥādimi idüm. (9) * Bi-hamdı’llāhi ta‘ālā benden rızā ve şükrān üzre āḥirete gētdiler. (10) Bu sa‘ādet baña * kifāyet eder. Ba‘dehu Ebū Bekr’üğ *radıya’llāhu ta‘ālā*²⁴⁶ ‘anhu (11) zamān-ı şerîfinde anuğ dağı * ḥādimi ve mu‘îni idüm. Benüm (12) şiddetüm anuğ mülāyemeti ile ihtilāt ve imtizāc édüp * benüm (13) ḥiddetüm kılıcı hareket ve zuhūr eyledükçe ol kendünüğ (14) lüfti ve ḥilmi ile anı teğammüd * eyleyüp²⁴⁷ def‘ ü men‘ eyler idi²⁴⁸. (15) Bu hāl-ile mu‘āşeret eyleyüp *el-ḥamdüli’llāh ta‘ālā* * ol-dağı (16) benden rızāyla āḥirete gētdi. Bu dağı benüm sebebi sa‘ādetümdür. (17) Elhāletü * hażihi işbu emr-i ‘azîme ben mübtelā oldum. Ol şiddetüm **[M1/18a]** (1) dağı ziyāde olup * gażab ve ḥiddetüm dağı teraķķi bulmışdur²⁴⁹ (2) ve lakin ehl-i ḥaķ üzerine degül belki Müslümānlara * zulm (3) ve ta‘addi ve fuķarā ve zu‘afāya cefā ve te‘ezzī²⁵⁰ eyleyenler üzerinedür²⁵¹. (4) Ammā ehl-i ‘adl ve inşāf * olup sünnet-i seniyye-yi Muḥammediyye (5) ve şerī‘at-ı muṭāhhara-yı Aḥmediyye üzre * olanlara lüft ve mülāyemet (6) ve rahmet ve mülātafet üzerineyem²⁵². Ammā²⁵³ şol kişi kim * bir kimesneye (7) nā-ḥaķ²⁵⁴ zulm u ta‘addī eyleye ayağumla anuğ bir yüzinüğ (8) üstine başup * ve bir yüzini yere sürüp ḥaķķı icrā (9) eylemeyince fārıg olmazam ve şol **[M2/15a]** * kimesne

240 huşûş-ı vâkı‘aya] huşûş-ı mezbûre M1

241 halkı] anları] M1

242 ve ru‘b bî-kıyās]- M1

243 bizümle] bize] M2

244 hāliyen] hālā M2

245 ḥaķ] - M2

246 ta‘ālā] - M2

247 teğammüd eyleyüp] teğammüd édüp M2

248 men‘ eyler idi] men‘ eder idi M2

249 bulmışdur] buldı M2

250 Müslümānlara zulm ve ta‘addī ve fuķarā ve zu‘afāya cefā ve te‘ezzī] fuķarāya zulm ve cefā ve zu‘afāya ta‘addī ve ezā M2

251 üzerinedür] üstinedür M2

252 üzerineyem] üzreyem M2

253 ammā] - M1

254 nā-ḥaķ] - M2

kim hākka kāyil (10) ve şer‘-i şerīfe tābi‘dür, cānum gibi ‘azīz tūṭup maşālihini * (11) nefsümden taḳdīm édüp anuṅ ile²⁵⁵ mu‘āmelede sizüṅ (12) biribirüṅ ile eyledüṅüz * mülātafetden ziyāde mülāyemet (13) éderem. Aña göre başīret ve intibāh üzre oluṅuz * dēyü (14) va‘z u naşihat eyledi ve andan-şonra yine ḥalka ḥitāb (15) édüp * bundan muḳaddem Ebū Bekr ḥazretlerine ḥalīfe-yi (16) *Resūlu’llāh* dēr idiṅüz şimden * şonra baña ne dērsiz (17) ve beni daḥı mābeynūṅüzde ne vaşfla tavşīf ve mükāleme **[M1/18b]** (1) *-ṅüzde ne laḳabla ta‘rīf édersiz dēdi. Mükābelede ḥalk (2) daḥı size ḥalīfe-yi *Resūlu’llāh* * dēruz dēyü cevāb (3) vērtiler. Ḥazret-i ‘Ömer eytdi bu kelām şaḳīldür ve eger (4) benden şonra * gelecek ḥalīfelere birer kelime daḥı ziyāde (5) olınsa ḡayetle eşḳal olur. Çün siz * mü‘minlersiz (6) ben hālā sizüṅ bengiṅüzüm pes baña emīrū’l-mü‘minīn (7) diṅüz dēyü * ḥalk içinde emīrū’l-mü‘minīn dēmekle (8) meşhūr oldı. Ḥulefā-yı Rāşidīn ve e’imme-i * mehdiyyīnden (9) emīrū’l-mü‘minīn dēyü evvel aña ḥitāb olup²⁵⁶ andan muḳkaddem (10) kimesne * bu vaşfla mevşūf ve bu laḳabla meşhūr (11) ve ma‘rūf olmamışdur. Naḳīldür ki * ḥazret-i ‘Ömer *raḍiya’llāhu* (12) *ta‘ālā*²⁵⁷ ‘anhu ‘ām-ı fīlden on üç yıl şonra Mekke-yi Mükerrema’de²⁵⁸ (13) dünyaya * gelüp bi‘şet-i nebīnūṅ altıncı senesinde ve bir (14) rivāyetde beşinci senesinde şeref * İslām’la müşerref olup (15) ol zamāna deḡin İslām’a gelenlerüṅ kırkıncısıdur. * Pes (16) naḳl-i evvel üzre İslām’a geldüḡi zamānda otuz üç (17) yaşında **[M2/15b]** * ve rivāyet-i şāniye mūcibince otuz bir²⁵⁹ yaşında olur. **[M1/19a]** (1) Sebeb-i islāmı kütüb-i * sīyerde mufaşşalan maşhūr ve elsine-yi ricālda (2) mezkūr ve²⁶⁰ meşhūrdur. * Na‘t-ı şerīf ve vaşf-ı laṭīfı boyı (3) uzun cismi ḳavī²⁶¹ levni kırmızıya * māyıl beyāz yūzi (4) gökçek gözleri kızıl bıyıkları uzun ve uçları * kızıl (5) idi. Pes ḥazret-i Ebū Bekr’üṅ ta‘yīni ve vaşīyet-i mezbūresi²⁶² (6) üzre * tāriḥ-i hicretüṅ on üçüncü senesinde şehir-i cemāzi’l-āhirde (7) işneyn ḡüni ḥalīfe * olup ḥazret-i *Resūlu’llāh* ekrem²⁶³ *şallā’llāhu* (8) ‘aleyhi ve sellemden ḳalan ḥilāfet ḥātemini²⁶⁴ * parmaḡına geḳürdi. (9) Ol zamānda elli iki yaşını²⁶⁵ tamām eyleyüp elli üçe * ḳadem (10) başmış idi²⁶⁶. Zamān-ı ḥilāfetinde aḥsen-i nizāmla naẓm-ı umūr-ı (11) dīn-i müstaḳīm * ve aḳvam-ı kıyāmla iḳāmet-i şer‘-i ḳavīm édüp (12) ḥarāc ve cizye taḳdīrini * ve

255 anuṅ ile] anuṅla M2

256 olup] olınp M2

257 *ta‘ālā*] - M2

258 Mekke-i Mükerrema’de] Mekke’de M2

259 otuz bir] otuz iki M2

260 ve] - M2

261 ḳavī] laṭīf M1

262 Ebū Bekr’üṅ ta‘yīni ve vaşīyet-i mezbūresi] Ebū Bekr’üṅ ta‘yīn ve vaşīyet-i mezbūresi M2

263 Resūlullāhekrēm] Resūl-i ekrem M2

264 ḥilāfet ḥātemini] ḥilāfet yüzüḡini M2

265 elli iki yaşını] elli iki yaşı M2

266 başmış idi] başmışdı M2

defter ve²⁶⁷ dīvān tertībini ve muḥasebe²⁶⁸ ve muḥāfaẓa-yı (13) beytū'l-mālī ibtidā-yı İslām'da²⁶⁹ * ol vaz' eyledi. Ammā yine (14) kendüsi teğyīr-i vaz' eylemeyüp şevb-i merķū²⁷⁰ üzre²⁷¹ * şabr²⁷² ve (15) ḥubz-ı şa'īr ile cānına cebr eyleyüp²⁷³ libāsda ve sâ'ir (16) evzâ' * ve eṭvārda ehl-i İslām'a tevāzu'da yine ḥāl-i (17) kadīmesi üzre olup * seferde ve ḥazarda ḥuddām ve ḥuccāb [M1/19b] (1) ve şahib-i şurṭa ve bevvāb²⁷⁴ tutmadı * ve mescide ve sāyir meşālīhine (2) yalnız gèder idi ve eytām ve erāmilūn ve zu'afā * ve²⁷⁵ mesākīnūn (3) kapularına varup hīç ḥevāyicūnūz var mıdur baña söylen (4) [M2/16a] * anı size görivèreyim²⁷⁶ tā ki benüm zamānumda²⁷⁷ bey' ü şirāda sizi (5) aldımıyalar dèyüp maşlahatlarını * görivèrürdi²⁷⁸ ve hicret-i (6) nebeviyenūn on altıncı senesinde²⁷⁹ tarīḥ-i 'ām-ı fīlī ibtāl (7) * eyleyüp tarīḥ-i hicreti vaz' ve ta'yīn eyledi ve ehl-i (8) İslām'ın nefslerini * ve māllarını ḥıfz için gèce ile (9) 'as'es gezmegi daḥı İslām'da ibtidā * ol vaz' èdüp (10) ekşerriyā bi'z-zāt kendüsi gezer idi ve Ziyād bin Müslim (11) * kendüsi vezīr ve vekīl naşb eyledi. Mervīdür ki (12) Mışır ve Şām ve 'Irak'ın * ekşer Memālīki anın ḥilāfeti zamānında (13) fetḥ oldu ve tarīḥ-i hicreti vaz' * eylediği on altıncı (14) senede²⁸⁰ Beytū'l-Muḥaddesi şulḥla²⁸¹ fetḥ èdüp ve yine * sene-yi (15) mezbūrede Sa'd bin Ebī Vaḳḳāş'ı Kūfe'ye ḥākim èdüp (16) Kūfe şehrini * yapıdurup ma'mūr ètdürdi ve selātīn-i (17) fārisiyyenūn devleti anın zamānında * münḳarize olup [M1/20a] (1) Nüşīrevān evlādından Medā'in sultānı Yezdcerd bin (2) * Şehriyār islāmı ve ḥarācı kabūl eylemediğiçün ḥazret-i (3) 'Alī'ye *kerrema'llāhu vechehū* * yigirmi bin miḳdārı 'asker-i (4) İslām koşup üzerine gönderüp kendüsini * ḳatl (5) ve ḥānemānını²⁸² yağma ve bir oğlu ile Şehribānū ve Marius (6) nām iki kızlarını * esīr eyleyüp ganimet-i keşire ile (7) Medīne-yi Mūnevvere'ye geldüklerinde oğluna imān (8) * teklif olunup 'inād ve muḥālefet²⁸³ eylemegin anı daḥı (9) ḳatl ètdürüp * ol nesilden saltanat münḳatı'a²⁸⁴ oldu. (10) Ba'dehu zıkr olınan kızları [M2/16b] * ümmü'l-mü'minīn Ümmü

267 ve] -M1

268 muḥasebe] - M1

269 İbtidā-yı İslām'da] evvel İslām'da M2

270 merķū'] merfū' M1

271 üzre] üzerine M2

272 şabr] - M1

273 cebr eyleyüp] cebr èdüp M2

274 bevvāb] tevvāb M1

275 ve] - M2

276 görivèreyim] görivèreyen M2

277 tā ki benüm zamānumda] - M2

278 görivèrürdi] görivèrür idi] M2

279 hicret-i nebeviyenūn on altıncı senesinde] hicretūn on altıncı senesinde M2

280 senede] sen[e]de M1

281 Beytū'l-Muḥaddesi şulḥla] şulḥ ile Beytū'l-Muḥaddesi M2

282 ḥānemānını] ḥātemātını M2

283 'inād ve muḥālefet] muḥālefet ve 'inād M2

284 münḳatı'a] münḳatı'at M1

Seleme *raḍiya'llāhu* (11) '*anhā* terbiyet édüp envār-ı imānla * tenevvürlerinden sonra (12) mezbûre Şehribānū'yı imām-ı Hüseyin *raḍiya'llāhu* Ta'āla '*anhu* (13) * ḥazretlerine nikāḥ eyleyüp²⁸⁵ ve markûme Mārius'ı Muḥammed bin (14) Ebī Bekr'e *raḍiya'llāhu ta'ālā*²⁸⁶ '*anhumā* * tezvīc eylediler. Nakıldür ki ḥazret-i (15) 'Ömer zamān-ı ḥilāfetinde on kerre ḥac eyleyüp * hīçbir sene (16) hacdan ḥālī olmadı ve Ramazān-ı şerīfde teravīḥūñ (17) hey'et-i maḥşūsa * üzre cama'etle kılinmasını ol vaż' [M1/20b] (1) eyledi. Sebebi budur ki Ramazān-ı * şerīf gecesı gördi ki (2) ḥalk mescidde bölük bölük olup başka * başka (3) kıra'atla teravīḥ kıılurlar eytdi. Bunlara bir imām ta'yīn olınup (4) cümlesi kıra'atle²⁸⁷ * kılsalar bundan daḥı²⁸⁸ yègrek²⁸⁹ idi dèyüp şabāḥ (5) olduḡda ittifāḡ-ı aşḥāb * ve icmā'-ı ümmetle Ebī bin Ka'b'ı teravīḥ (6) kıılmaḡa imām naşb eyleyüp ba'dehu her gece * vech-i meşrūḥ (7) üzre Ubeyy bin Ka'b kıra'at-ıla kıılur oldılar ve²⁹⁰ nakıldür ki (8) zamān-ı ḥükümetinde * enbiyā isimleri ile²⁹¹ müsemma olan (9) kimesnelerün isimlerini terk-i edebdür dèyü²⁹² tebdīl * édüp (10) gayri isim vaż' eyledi. Hattā Ebū Cehl'ün birāderi olan (11) Ḥāriş bin * Hişām'ın *raḍiya'llāhu* '*anhu* oḡlı 'Abdu'r-raḥmān'ın (12) nāmı İbrāḥīm iken 'Abdu'r-raḥmān ismine * tebdīl édüp (13) sā'irini daḥı vech-i meşrūḥ üzre taḡyīr eyledi (14) ve kendünün * evlād-ı şulbiyyesi 'Aşim bin 'Abdu'llāh ve 'Ubeydü'llāh (15) ve Zeyd ve Cemīle ve ümmü'l-mü'minīn * Ḥafsa'dur *raḍiya'llāhu ta'ālā* (16) '*aleyhim ecma'īn* ve ḥazret-i Resūl-i muḥterem *şallā'llāhu* (17) [M2/17a] * '*aleyhi ve sellem*den beş yüz otuz yèdi ḥadīs-i şerīf [M1/21a] (1) nakl ve²⁹³ rivāyet eylemişdür * ve Resūl ḥazretleri anuñ ḥaḡḡında (2) şehādet édüp taḡḡīḡan Allāh ta'ālā * ḥaḡ-ı şarīḡi anuñ (3) dilinde ve ḡalbinde kıldı dèyü buyurdi. Anı cennetle (4) muştulamışlardur²⁹⁴ * ve bir daḥı anuñ ḥaḡḡında ol fārūḡ-ı (5) a'zamdur. Ḥaḡḡla batıl ortasını * fark edicidür²⁹⁵ (6) dèmişlerdür ve eḡādīs-i şerīfe ve aḡbār-ı münīfede vārid (7) olmışdur ki²⁹⁶ bir gün²⁹⁷ ḥazret aḡa ḡitāb édüp “Yā 'Ömer yā benüm (8) * ḡarındaşum yā Ebā Ḥafş eşnā-yı du'āḡda beni unutma ve bir daḥı (9) yā inbü'l-Ḥattāb * taḡḡīḡan sen benüm ümmetüm üzerine bereketsin” (10) dèyüp ve yine anuñ ḥaḡḡında * taḡḡīḡan ḡaḡ 'Ömer'ün

285 nikāḥ eyleyüp] nikāḥ édüp M2

286 ta'ālā] - M1

287 cümlesi kıra'atle] kıra'atle cümlesi M2

288 daḥı] - M1

289 yègrek] yèḡ M2

290 ve] - M2

291 isimleri ile] ismile M2

292 kimesnelerün isimlerini terk-i edebdür dèyü] kimesnelerün terk-i edebdür dèyü isimlerini M1

293 nakil ve] - M2

294 buyurdi. Anı cennetle muştulamışlardur] buyurup cennetle muştulamışlardur M2

295 fark edicidür] fark eder M2

296 ve eḡādīs-i şerīfe ve aḡbār-ı münīfede vārid olmışdur ki] - M2

297 bir gün] - M1

lisānı (11) üzerine²⁹⁸ nāṭıkdur ve taḥkīkan²⁹⁹ şeytān andan kaçır * dēyü (12) buyurmuşlardur. Nakıldür ki İslām'a geldügi zamānda Cebra'il (13) 'aleyhi's-selām * bi-emri'llāhi'l-'allām ḥazrete nāzil³⁰⁰ olup "Yā Muḥammed (14) cümle³⁰¹ ehl-i semāvāt biribirine 'Ömer'ün islāmını * muştulayup (15) şād-mān³⁰² oldılar ve 'Ömer'ün islāmı ile³⁰³ dīn-i İslām zāhir (16) oldı" * dēyüp aña ḥayr du'ā eyledi ve³⁰⁴ nakıldür ki anuñ islāmından (17) muḥaddem * müşriklerün cefāsı ve kāfirlerün ezāsı eleminden Müslümānlar **[M1/21b]** (1) āşikāre ezān okıyup³⁰⁵ cehrle * namāz kılmazlardı³⁰⁶. Ḥazret-i (2) 'Ömer İslām'a geldügi gibi dīni izhār edüp (3) * cehrle³⁰⁷ ezān okıyup³⁰⁸ āşikāre cemā'atle namāz kılındı (4) ve³⁰⁹ kāfirler anuñ ḥavfindan ehl-i İslām'ın * yanlarına uğramağa (5) kādir olamadılar. Nakl olunur ki ḥazret-i 'Ömer bir gün * (6) yolda³¹⁰ gèderken³¹¹ şemsün gāyetle ḥarāreti zamānı olmağla³¹² (7) cism-i laṭifine³¹³ te'sīr eyleyüp **[M2/17b]** * aña³¹⁴ ıztırāp vèrmegin (8) hemān şuret-i gāzabla³¹⁵ bir kez şemse nazar eyledi. Güneşün (9) * ḥicābından nūrı gidüp kapkara olmağla 'ālem zulmetde (10) kaldı. Halk bunu görüp * aya güneşe n'oldı dēyü (11) ḥayretde iken Cebra'il-i 'aleyhi's-selām bi-emri'llāhi'l-Meliki'l-'Allām (12) * Resül-i güzīn-i muḥterem *şallā'llāhu 'aleyhi ve sellem* ḥazretlerine (13) gelüp "Yā Muḥammed Hāḫ ta'ālā * celle celāluhu buyurur ki 'Ömer'e söyleyesin (14) tā ki güneşe luṭfla nazar eyleyüp oḥşaya * ve illā kıyāmete³¹⁶ (15) degin şöyle siyāh kalur" dedi. Pes 'Ömer daḥı ḥazretün (16) emri ile * güneşe luṭfla bakup yine nūr u zīyāsı³¹⁷ yerine (17) geldi. Rivāyet olunur ki ḥazret-i * 'Ömer *raḍiya'llāhu 'anhu* kendünün³¹⁸ zamān-ı ḥilāfetinde 'Amrū binü'l-'Âş'la **[M1/22a]** (1) Şām-ı şerīf * üstine 'asker-i İslām gönterüp feth etdürdi³¹⁹ (2) ve ḥazret-i Mu'āviye'yi Şām'a *

298 üzerine] üzre M2

299 taḥkīkan] taḥkīk M2

300 bi-emri'llāhi'l-'allām ḥazrete nāzil] bi-emri'llāh ta'ālā nāzil M2

301 cümle] - M2

302 şād-mān] şād M2

303 ile] - M1

304 ve] - M1

305 āşikāre ezān okıyup] - M2

306 kılmazlardı] kılmazlar idi M2

307 cehrle] cehren M2

308 ezān okıyup] - M2

309 ve] - M1

310 yolda] - M2

311 gèderken] gèder iken M2

312 ḥarāreti zamānı olmağla] ḥarāreti ziyāde olmağın M2

313 cism-i laṭifine] cismine M2

314 aña] - M1

315 gāzabla] gāzaba M2

316 oḥşaya ve illā kıyāmete] oḥşasun yoḥsa kıyāmete M2

317 yine nūr u zīyāsı] nūr u zīyāsı yine M2

318 ḥazret-i 'Ömer *raḍiya'llāhu 'anhu* kendünün] - M1

319 etdürdi] etdürdüp M2

hâkim naşb edüp³²⁰ gönderdikden (3) sonra bir gün şahâbe-yi kibârdan ‘Abdu’r-raḥmân * bin ‘Avf’la (4) Medîne-yi Münevvere’den kalkup Şâm-ı şerîfe teveccüh eylediler. (5) Hâzret-i * ‘Ömer bir merkebi var idi. Kulu ile aña nevbetle (6) binerler idi. İttifâken şehre * girecekleri gün nevbet kulu (7) gelmiş idi. Ol gün kulu tekerrüm edüp nevbetini * hâzret-i (8) ‘Ömer’e hibe eylemegin, ol-daḥı tefâzzüen li-vechi’llâh (9) ta ‘ālâ anı mālından âzâd * eyleyüp ol merkebe süvâr oldu. (10) Şehre yakın geldükleri gibi hâzret-i Mu‘âviye * Şâm-ı halkı (11) ile ‘azîm şevket ve ḥişmetle ta‘zîmen anı istiḳbâle çıkdılar. * Pes (12) hâzret-i ‘Ömer bu teklîfi görüp Mu‘âviye’den (13) i‘râz edüp kaṭ’an³²¹ iltifât **[M2/18a]** * eylemedi. Mu‘âviye daḥı bunu görüp (14) hemân atından aşağı enüp hâzret-i ‘Ömer’ün * yanına düşüp (15) bir zamân şöyle yayan gitdi pes³²² ‘Abdu’r-raḥmân hâzret-i ‘Ömer’e * eytdi (16) “Yâ emîr’l-mü’minîn nazar eyle ki Mu‘âviye ḥidmetinde yayan yörür³²³” (17) deyicek * hâzret-i ‘Ömer dönüp Mu‘âviye’ye iltifât eyleyüp **[M1/22b]** (1) “Yâ Mu‘âviye sen³²⁴ ne ‘aceb şahîb-i * ḥişmet olmuşsın tapuḡda (2) bu keşret nedür?” deyi su’âl edüp ol-daḥı * “Yâ emîre’l-mü’minîn (3) bu diyârda etrâf ve eknâfdan gelüp³²⁵ giden çokdur ve düşman (4) * cānibinden cāsûslar eksük degüldür. Anlara heybet (5) göstermek için bu tertibi * vaż’ eyledüm. Eger emr edersen (6) bu hālün üzerine oluram ve eger rızâ-yı * şerîfün (7) yoḡ-ısa terk ederem” deyi cevâb vârdi. Hâzret-i (8) ‘Ömer eytdi * eger kelâmun ḥaḡ ve ḡavlun şahîḡ ise (9) zehî fikr-i reşîḡ³²⁶ ve eger sözüḡ bātıl * ve niyyetün fasîd (10) ise³²⁷ ‘aceb ḥîle-yi enîḡ³²⁸; bu ḡuşuşda seni yine kendü ra’yüne (11) ḡodum * ne emr ederem ve ne ḡod-ı men’ ü nehy³²⁹ eylerem deyiüp yine (12) ḡidmeti ve ḡükümeti üzre * muḡarrer eyledi ve Medîne-yi (13) Münevvere’ye ‘Amr ibnü’l-‘Âş’ı ḡâḡî eyledi³³⁰ ve Kûfe’ye * ber nevbet (14) Sa’d bin Ebî Vakḡâş’ı vâlî edüp ve bir zamân ‘Abdu’llâh (15) bin Mes’ûd’ı * ve ber müddet daḥı tâbi’inden ḡâḡî şer’i ḡâkim naşb eyleyüp³³¹ ‘Abdu’llâh bin * Mes’ûd’uḡ ḡükümet ve ḡaḡâsı zamânında ‘Ammâr (16) Yâsir’i emîr naşb eyledi * ve Başra ḡâḡîsi Muḡîre’yi (17) ‘azl edüp yerine Ebî Mûsâ-yı Eş’arî’yi naşb **[M2/18b]** * eyleyüp **[M1/23a]** (1) Enes bin Mâlik’i ve

320 naşb edüp] naşb eyleyüp M2

321 kaṭ’an] - M1

322 pes] - M1

323 nazar eyle ki Mu‘âviye ḡidmetinde yayan yörür] Mu‘âviye ḡidmetinde yayan yörür nazar eyle M1

324 sen] - M1

325 gelüp] - M1

326 fikr-i reşîḡ] ra’y-ı reşîḡ] M2

327 ise] - M1

328 enîḡ] atıḡ M1

329 ü nehy] - M1

330 eyledi] - M1

331 ‘Abdu’llâh bin Mes’ûd’ı ve ber müddet daḥı tâbi’inden ḡâḡî şer’i ḡâkim naşb eyleyüp] - M1

‘Ümrān binü’l-Ḥuşayn’ı anā mu’īn koşup (2) gönderdi * ve ‘Irāk’ı feth etdürdiği³³² zamānda ‘Osmān (3) bin Ḥuneyf’le³³³ Ḥuzeyfetü’l-Yemānī’yi * hükümetle ol diyāra (4) gönterüp taşhīh etdürdi ve zamān-ı hilāfetinde (5) bir mertebe * ‘adl u dādı var idi ki³³⁴ şahrāda koyun kırtla (6) yörüüp ülfet bağlar idi. * Naķildür ki bir gece bir kırt (7) bir çobānuñ sürisine hücum edüp bir koyun³³⁵ * kapdı. (8) Hemān çobān feryād edüp³³⁶ vā ‘Ömerah tahķīkan ḥazret-i ‘Ömer (9) dünyādan gétmişdür. * Eger ol ḥayātda olaydı bu kırt benüm (10) koyunuma kaçd eylemez idi dēyü ağlamağa başladı. * Ba‘dehu (11) şehre³³⁷ gelüp gördi ki fi’l-vāķi’ dünyadan gétmişdür. (12) Pes cumhūr-ı aşhab-ı kirām * ve ‘umūm şahābe-yi pür-ihtirām (13) mābeyninde ḥaķķ-ı ‘adlle³³⁸ on yıl ve³³⁹ altı ay on yēdi (14) * gün hilāfet edüp sinn-i şerīfi³⁴⁰ altmış üç sene (15) olduķdan sonra bu daķı * ḥazret-i Ebū Bekr gibi ömrde (16) *Resūlu’llāh şallā’llāhu ‘aleyhi ve sellem* ḥazretleri³⁴¹ ile istivā * üzre (17) hicretün yigirmi üçünci senesinün şehri zi’l-hiccesi evāhırinde [M1/23b] (1) erbi‘ā * günü Muğire bin Şū’be’nün *rağiya’llāhu ‘anhu* Ebū Lü’lū’e (2) Feyrüz nām-ı kılınun elinde * şehīd oldu. Sebeb-i şehādeti (3) bir gün mezbūr Muğire marķūm Feyrüz’i ḥazret-i * ‘Ömer’ün *rağiya’llāhu* (4) Ta’ālā³⁴² ‘anhu meclis-i şerīfine getürüp bu kırt benüm ‘abd-ı (5) memlūkumdur. * Degirmencilük işleyüp kesb eylediği meblağı (6) baña vērmez³⁴³ dēyü şikāyet * eyledi. Ḥazret-i ‘Ömer daķı el-‘abdu ve³⁴⁴ (7) mā yemlikühü kāne limevlāh mūcibince cümle kesbini [M2/19a] * efendisine (8) hükme edüp eger bu hükme rızā vērmiyüp mevlāña kesbününden (9) bir daķı noķşān * üzre³⁴⁵ getürürsen seni maḥkem-i darb (10) ve zillet³⁴⁶ eylerem dēyü taḥvīf eylemegin ‘abd-ı merķūmun * dīn (11) ü imāndan behresi olmayup bu ḥuşūşda³⁴⁷ gönlinde kin ü ğaraż (12) bağlamış idi. * İttifāk bir gün ḥazret-i ‘Ömer’ün *rağiya’llāhu ‘anhu* (13) şabāḥ namāzına gēderken³⁴⁸ ol zālīm * bir karanlıķ³⁴⁹ yerde tırup (14) mübārek karnına bıçağla urup şehīd eyledi. * Naķil (15) olunur ki vech-i

332 feth etdürdiği] feth etdürdüğü M2

333 Ḥanīf’le] Ḥanīf ile M2

334 ‘adl u dādı var idi ki] ‘adl u dād eylemiş idi ki] M2

335 koyun] koyun M2

336 feryād edüp] feryād eyleyüp M2

337 şehre] şehir M2

338 ḥaķķ-ı ‘adlle] ḥaķķ ü ‘adlle M2

339 ve] - M2

340 sinn-i şerīfi] sinn-i mübāreki M2

341 ḥazretleri] - M1

342 Ta’ālā] - M2

343 baña vērmez] baña getürmez M2

344 ve] - M1

345 mevlāña kesbününden bir daķı noķşān üzre] bir daķı kesbinden noķşān üzre M2

346 ve zillet] - M2

347 bu ḥuşūşda] - M1

348 gēderken] gēder iken M2

349 karanlıķ] karanlık M2

meşrūh üzre mażrūb u mecrūh (16) olduğda kendüde * şehâdet eşereyn yakîn edinüp Ravza-yı (17) Muṭahhere'de defn olunmağıçun ümmü'l-mü'minîn * ḥazret-i 'Âiše'ye [M1/24a] (1) *raḍiya'llāhu ta'ālā 'anhā* haber gönterüp icâzet taleb eyledi. Ḥazret-i (2) * 'Âiše daḥı Ravza-yı Şerîfe'de bir kabır yerinden ziyâde yer yokdur. (3) Anı daḥı * kendüm için alıkoşıamdur³⁵⁰. Ḥazret-i 'Ömer'ün ḥatırı (4) için aña vërdüm dëyü icâzet * gösterdi. Pes bir gün (5) bir gece daḥı sağ olup hüsn-i ḥâtıme ile cān-ı 'azîzini (6) * cenâb-ı Rabbü'l-'izzete teslîm eyleyüp oğlu 'Abdu'llāh ğasl (7) ëdüp üç şevble * kefenleyüp ve³⁵¹ bir rivâyetde beş (8) şevbla kefenleyüp mescidde namâzını kılop anı daḥı (9) * ḥazret-i Ebū Bekr gibi Ravza-yı Muṭahhara'da başını Ebū Bekr'ün (10) yağırını berâberinde * koyup anuñ yanında defn eylediler ve³⁵² ḥazret-i (11) Ebū Bekr'ün şıfat-ı defninde * rivâyet olınan kavı bunda daḥı (12) mervîdür *inna'llāhe 'alā zālike le kadîr* * ve *hüve ni'me'l-mevlā ve ni'me'n-naşîr* (13) ve cesd-i şerîfi³⁵³ ve beden-i laṭifi kabrinün [M2/19b] * içine ḥazret-i (14) 'Osmān ve kendünün oğlu 'Abdu'llāh ve Sa'îd bin Zeyd ve (15) 'Abdu'r-raḥmān * bin 'Avf ëndürdiler *riḍvānu'llāhi* (16) *ta'ālā 'aleyhim ecma'în Allahümme eḥşirnā ma'āhum bi-raḥmetike* (17) * *yā erḥame'r-rāḥimîn*.

El-ḥadîsü'l-ḥamis “اذا التقى المسلمان [M1/24b] (1) وسلم احدهما على صاحبه كان احبهما الى الله احسنهما (2)”. Bu ḥadîs-i şerîf-i behcet-ḡarîn ve bu ḥaber-i (4) laṭîf-i meserret-*rehîn-i kitâb-ı *Nüzlü's-Sā'iri'n ilā Rabbi'l-Âlemî'n*'dendür. (5) Ma'nāsı “Kaçan iki Müslümān * biribirine buluşsalar daḥı (6) anlarıñ birisi dîn-i İslām'da muşāhibi olan ol (7) * Müslümāna selām vëse ol ikisinden Allāh *ta'ālā* ḥazretine (8) ziyâdece³⁵⁴ sevgülü olan * bir muşāhibine ziyâde güler yüz-ile (9) baḡanıdur. daḥı ol iki kişinün ortasına * yüz raḡmet (10) ëner tokşan raḡmet ibtidā şurü' ëdüp selām vëren (11) kimesne³⁵⁵ için * ve on raḡmet anuñ selāmını alup *'aleykümü's-selām* (12) diyen içündür³⁵⁶” demekdür. Bu ḥadîs-i şerîf ve bu (13) ḥaber-i munîfün * rāvîsi daḥı bundan aḡdem ism-i şerîfi (14) meşûr³⁵⁷ ve menākıb ve aḡvālî mezkûre * olan emîrü'l-mü'minîn (15) 'Ömer binü'l-Ḥaṭṭāb ḥazretleridür *raḍiya'llāhu ta'ālā*³⁵⁸ *'anhu*. Pes bu ḥaber-i (16) * bişâret-rehberden şöyle ma'lûm olur ki selām vëren (17) kimesnenün şevâbı selām * alan

350 alıkoşıamdur] alıkoşı idüm M2

351 ve] - M2

352 ve] - M2

353 cesd-i şerîfi] cesd-i şerîf M2

354 ziyâdece] ziyâde M1

355 kimesne] - M2

356 anuñ selāmını alup *'aleykümü's-selām* diyen içündür] ol biri içündür M2

357 ism-i şerîfi meşûr] evşâfi meşûre M2

358 *ta'ālā*] - M1

kişinün şevābından ez'āf-ı [M1/25a] (1) muzā'af ziyāde ola ve ikisi bile Allāh ta'ālā'nun * ḥabībi olup (2) ammā ziyāde surūr ve bişāretle ve güler yüz-ile mülākāt eyleyen (3) * ziyāde sevgülü ola ve bu ḥadīş-i şerīfden iki Müslümān (4) biribirine mülākī [M2/20a] * olduklarında her kankısı olursa (5) selāma evvelce mübāderet eylemeye tergīb fehmi olunur. (6) * Fe'emmā imām-ı fakīh ve hemān nebīh şāhib-i muḥaddemetü's-şalāt (7) Ebu'l-leys Semerkandī'nün kütüb-i aḥbār-ı * Resūl-i güzīn ve esfār-ı (8) ādāb-ı şer'-i mübīnden *bustānū'l- 'arifi'n* nām * kitāb-ı *maḥbūlū* (9) 'l-*enām* 'ında meşṭurdur ki atlu kişi yayana ve yörüüp giden (10) kimesne * oturana yāḥūd ṭurana³⁵⁹ ve az tā'ife çok (11) tā'ifeye selām vère pes bu taḥdīrce bu ḥadīş-i * şerīf (12) iki cānibi berāber³⁶⁰ olanlar ya'nī ikisi bile yayan ve yāḥūd (13) ikisi bile * atlu veyā iki cānibün daḥı tā'ifesi yā şerefde (14) veyā³⁶¹ 'adedde müsāvi³⁶² olanların * ḥaḳlarındadır³⁶³ dēyü te'vīl (15) olunmak münāsibdür. Nazm-ı ḥadīş³⁶⁴ daḥı şīḡa-yı teşniye * ve lafz-ı (16) *eḥaduhumā* ve 'alā şāhibihi ve beynehumā 'ibāretleri ile vārid olduğu (17) bu ma'nāy * iş'ār eyler ve ḥarf-i şart olan *izā* kelimesinün cevābı [M1/25b] (1) ve aḡa ma'tūf * olan *nezelet* kelimesi şīḡa-yı māzī ile vāki'ler (2) olduğu taḥkīk-i vuḡu'a * delālet edüp 'inde't-telākī (3) büşra-yı ḥasene üzre olanı Ḥaḳ ta'ālā ziyāde * sevüp (4) ve selām ve redd mevki'inde raḥmet-i mev'ūde nüzūlī müteḥaḳḳık (5) olduğu³⁶⁵ * tenbīh ve te'kīd olup ehl-i İslām'un 'ale'l-fevr (6) selāmetine işāret-i celiyye * ve ehl-i İslām'dan selāmla (7) muḳayyid³⁶⁶ olanların üzerlerine³⁶⁷ fi'l-ḥāl nüzūl-i raḥmetle (8) * bişāret-i 'aliyye³⁶⁸ müş'irdür³⁶⁹. Ammā selāmdan murād vech-i mesnūn üzre (9) olan * selāmdur ki bādī olan lisān-ıla *es'selāmü 'aleyküm* (10) dēyicek³⁷⁰ muşāḥibi daḥı [M2/20b] * bir kelime (11) ziyāde eyleyüp 'aleykümü's-selām ve raḥmetü'llāh dēyü redd eyleye (12) ve eger bādī olan * *es-selāmü 'aleyküm ve raḥmetü'llāh* dēr ise (13) muşāḥibi bir daḥı ziyāde edüp 'aleykümü's-selām * ve raḥmetü'llāhi (14) ve berekātuhu dēyü redd eyleye ve eger bādī olan *es-selāmü 'aleyküm* (15) ve raḥmetü'llāhi * ve berekātuhu dēr ise şāḥibi bir daḥı nesne (16) ziyāde eylemeyüp ancak hemān³⁷¹ ve 'aleyküm ve yāḥūd * yine anuḡ gibi (17) 'aleykümü's-selām ve raḥmetü'llāhi (14) ve berekātuhu diye ve selām vèrmekde [M1/26a]

359 yāḥūd ṭurana] - M2

360 berāber] müsāvi M2

361 veyā] yā M1

362 müsāvi] berāber M2

363 ḥaḳlarındadır] ḥaḳkındadır M2

364 nazm-ı ḥadīş] metn-ı ḥadīş M2

365 olduğu] olduğunu M2

366 muḳayyid] muḳayyidler M1

367 üzerlerine] üzerine M2

368 'aliyye] 'aliyyeyi M2

369 müş'irdür] - M1

370 dēyicek] dēyücek M2

371 hemān] - M2

(1) ve redd eylemekde³⁷² muhātab * bir kişi dahı olursa “kāfe hıṭābī (2) ‘aleyke” ‘ibaretile müfreden demeyüp * belki şīga’-ı cem’le (3) ol Müslümānı ta’zīmden mā’adā anuñ iki omuzlarında (4) hāfızlar * olan meleklerle bile niyyet eylemek üzerine ‘aleyküm (5) ‘ibādetiyle demek efḍaldur. Zīrā * selām vèrmek sünnetdür (6) ve selām almak vācibdür belki farz³⁷³. Kaçan bir kimse melege * selām vèrse reddi³⁷⁴ vācib (6) olduğı cihetden elbette ol selāmı aldugu muḳarrer * olur. (8) Pes ol kişiy e melek du‘ā eylemiş olur. Zīrā selāmuñ ma’nāsı (9) du‘ādur * melegün du‘āsı ḥod-ı maḳbūldur. Aşlā redd olunmaz. (10) Bu taḳdīrce vech-i meşrūh * üzre olan selām maḥallinde rahmet (11) ve maḡfıret nüzūlünde ḳaṭ’en iştibāh * yokdur. Bu zıkr olınan (12) faẓā’il Müslümānlaruñ birbirine mülākātı zamānındaki (13) * selāmdadır. Ammā bir kimesne dāyimā şalāta mülāzim olup evāḥir-i (14) salātda iki * omuzlarında olan hafezey e hıṭāb édüp (15) *es-selāmü aleyküm ve rahmetü’llāhi* dēyü * selām vèrdükde elbette (16) melā’ike dahı ‘aleykümü’s-selām ve rahmetü’llāhi (14) ve berekātuhu dēyü redd (17) **[M2/21a]** * eyleyüp aña du‘ā ederler. Pes³⁷⁵ anlaruñ du‘āsı maḳbūl olmayup **[M1/26b]** (1) redd olunmaḳ * ihtimāli ḥod yokdur ve ‘s-selāmü ‘alā ehli’l-İslām (2) **El-ḥadīşü’s-sādis** * “اذا كان يوم القيمة قيل للموحدين (3) من كان ظنه بربه حسنا فليدخل الجنة فلا يدخلها (4) الا من حسن ظنه بربه”. Bu ḥadīş-i şerīf-i sa’ādet-(5) *temkīn ve bu ḥaber-i münīf-i bişāret-āyīn³⁷⁶ yine kitab-ı (6) *Nūzlu’s-Sā’iri’n ilā Rabbi’l-‘Ālemi’n*’dendür. Ma’nā-yı mantūḳısı (7) kaçan * kıyāmet günü mevcūd olsa dünyāda Rabbü’l-‘izzetün (8) birliğine i’tikād édüp * inanan³⁷⁷ kimesnelere hıṭāb olınup³⁷⁸ (9) şol kişinün ki dār-ı dünyāda * kendü Rabbine zannı gökçek idi, (10) ol kimesne girsün cennete denilür. Pes cennete dāḥil (11) olmaz * illā şol kişi dāḥil olur ki kendü Rabbine zannı (12) gökçek ola demekdür. * Bu ḥadīş-i şerīf-i sa’ādet-redīfün (13) dahı rāvīsı aşlabü’l-eşḥāb * ‘Ömer binü’l-Hattāb ḥazretleridür (14) *raḍiya’llāhu ta’ālā ‘anhu*. İşbu ḥadīş-i şerīf * behcet-³⁷⁹meşḥūnuñ (15) maẓmūn-ı meserret-maḳrūnı mūcibince bir kişi beşeriyet (16) muḳtezāsı * ve nefis ve şeyṭān iḡvāsıyla her ne-ḳadar (17) günāh dahı eylemiş ise * “لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ” (Zümer/53) āyet-i kerīmesi **[M1/27a]** (1) ile ‘āmil olup Rabbü’l-‘izzetün * lūṭf ü kereminden³⁸⁰ (2) ve rahmet ve ni’amından³⁸¹ ümīdini

372 ve redd eylemekde] - M2

373 belki farz] - M1

374 reddi] - M1

375 pes] hıç M1

376 ve bu ḥaber-i münīf-i bişāret āyīn] - M2

377 i’tikād édüp inanan] inanup i’tikād eyleyen M2

378 kimesnelere hıṭāb olınup] kimesnelere denilür ki M2

379 behcet] - M2

380 lūṭf-i kereminden] lūṭf ü kereminden M2

381 ve rahmet ve ni’amından] rahmetinden M1

kesmeyüp tevbet ve inâbet * ve tã‘at ve ‘ibâdet üzere³⁸² hüsn-i zannla dâ‘imâ (3) mağfiretini recâ eylemek * gerekdür. Nazm-ı hadîşdeki³⁸³ işbu (4) dâr-ı fenâda rahmet-i Rabbü’l-‘alemînden ümîd [M2/21b] * kesüp (5) ye’s üzerine olan kimesne cennete girmeyeceğine cirâhatdan³⁸⁴ (6) gayrî zann * hüsn-i ‘ibâdeti ile Rabbü’l-‘izzetün ‘azâb (7) ve ‘ikâbından emîn olup³⁸⁵ ehl-i cennet * olmasını yakîn edinen (8) kimse dahı aña dâhil ve murâdına vâşıl * olmayacağına (9) delâlet vardır. Zîrâ irâdet hasr-ı zann üzerine maşrûfe (10) olup * yakînün zannından ba‘îd olduğı yakîndür. (11) Hemân tarîk-i necât ve necâh ve nehc-i fevz³⁸⁶ ü felâh * evâmir-i (12) rabbâniyyeye imtisâl ve menâhî-i şamedâniyyeden³⁸⁷ tecennüb ve irtihâl (13) üzre olup * Hâk ta ‘âlâ’nuñ ‘azâb ve ‘ikâbından havf (14) u haşyet ve lütf ü kereminden recâ-yı rahmet * ve ra’fetdür. (15)

El-hadîşü’s-sâbi‘ “انَّ القبر اَوَّل منزل من منازل الآخرة (16) فان نجا منه فما بعده ايسر منه وان لم ينج فما بعده (17) اشد منه”. Bu hadîş-i şerîf-i faşîh * kitâb-ı müsteţâb-ı [M1/27b] (1) *me ş â b i ‘ h*’ dendür. Ma’nâ-yı melfûzısı tahkîkan “kabr cinsi (2) âhiret menzillerinden * evvel ki menzildür. Pes anda konan kimesne (3) ol menzilden ya’nî anda olan su’âl ve cevâb * ve ‘azâb ve³⁸⁸ (4) ‘ikâbdan kurtulursa andan şonrası andan dahı (5) kolayrakdur ve³⁸⁹ eger andan kurtulmazsa³⁹⁰ andan şonrası andan (6) dahı güçrekdür” demekdür. Nazm-ı hadîşde³⁹¹ * vâkı‘a olan (7) *necâ* kelimesinün fâ‘ili tahtındaki zamîr-i gâyibdür ki (8) hükmen mezkûr * olan nâzile ve yâhûd makbûra râci‘dür (9) ve fâ-yı evvelâ tafşîli içün ve şâniye ve şâlişe * kelime-yi şarta (10) cezâ içündür. Bu hadîş-i şerîf-i va‘d-medâr ve bu haber-i (11) münîf-i va‘îd-şi‘ârûñ * râvîsi enîs-i *Resûlu’llâh* ve celîs-i (12) risâlet-penâh et-tâhir mine’l-‘uyûb³⁹² ve³⁹³ l-mağfûr [M2/22a] * mine’z-zunûb (13) emîrû’l-mû‘minîn mücehhiz-i cüyüşü’l-müslimîn câmi‘ü’l-kur‘ân (14) Ebû ‘Abdu’llâh * ‘Osmân bin ‘Affân bin Ebi’l-‘âş bin Ümeyye bin (15) ‘Abdu’s-şems bin ‘Abdu Menâf * bin Kuşay bin Kelâb (16) bin Murre bin Ka‘b bin Lû‘ey bin Gâlibü’l-Mekkiyyü’l-Şureşsiyyü’l-Emeviyy (17) *radîya’llâhu ta‘âlâ ‘anhu* * hâzretleridür ki³⁹⁴

382 tevbet ve inâbet ve tã‘at ve ‘ibâdet üzere] - M1

383 nazm-ı hadîşdeki] metn-i hadîşde M2

384 cirâhatdan] HaraHatdan M1

385 olup] - M1

386 nehc-i fevz] râh-ı fevz M2

387 menâhî-i şamedâniyyeden] menâhî şamedâniyyeye M1

388 ve] -M1

389 ve] -M1

390 kurtulmazsa] kurtulmaz ise M2

391 nazm-ı hadîşde] metn-i hadîşde M2

392 mine’l-‘uyûb] ‘ani’l-‘uyûb M2

393 ve] - M1

394 Emeviyy *radîya’llâhu ta‘âlâ ‘anhu* hâzretleridir ki] Emeviyy’dür *radîya’llâhu ta‘âlâ ‘anhu* pes M2

nesebleri Resül-i ekrem³⁹⁵ [M1/28a] (1) *şallā'llāhu 'aleyhi ve sellem* hazretleri * ile merķūm 'Abdu Menāf'da (2) cem' olup Kureyş kavminde dāhıldır. Vālidesi Ervā (3) bint-i Kureyz * bin Rabī'a bin Hūbeyb bin 'Abdu's-Şems bin 'Abdu (4) Menāf'dur ki İslām * üzerine fevt olmuştur ve vālidesinün (5) vālidesi Beyzā'³⁹⁶ bint-i 'Abdu'l-Muṭalib'dür * ki³⁹⁷ hazret-i risālet-(6) penāhın *şallā'llāhu ta'ālā 'aleyhi ve sellem* ataları olan (7) 'Abdu'llāh ile bir batında * tev'emler toğup hazretün 'ammisidür (8) ve hazret-i 'Osmān *raḍiya'llāhu ta'ālā 'anhu* 'am-ı * fīlde Mekke-yi (9) Mūkerreme'de dünyāya geldi. İslām'da daḥı sābiķīn-i evvelīnden (10) * olup muşallā'-ı kıbleteyn ve muhācir-i hicreteyndür. Cahiliyetde (11) künyeti * Ebū 'Amrū idi. Şonra bint-i nebī olan Ruḳayye *raḍiya'llāhu* (12) *ta'ālā 'anhā* hazretlerinden * 'Abdu'llāh nām bir³⁹⁸ oğlı olmağla (13) künyeti Ebū 'Abdu'llāh olmuştur. Evlād-ı şulbiyyesi * 'Abdu'llāh (14) ve Sa'īd ve Âbān ve 'Amrū'dur. Naķıldür ki hazret-i risālet-(15)penāhla * *şallā'llāhu 'aleyhi ve sellem* şahābe-yi kirām ve eşḥāb-ı (16) nizām³⁹⁹ yevm-i Hudeybiyye'de * taht-ı şecere-yi şemerede biy'at-ı rıdvānla (17) mübāya'a eyledükleri zamānda Resül * hazretleri anı Mekke'ye⁴⁰⁰ [M1/28b] (1) Kureyş cemā'atına risālete göndermişler⁴⁰¹ bulunmağın [M2/22b] * ol-daḥı (2) biy'at-ı rıdvānda dāhıl olsun dēyü hazret iki mübārek (3) ellerini * birbirine zamm edüp 'Osmān Allāh *ta'ālā*'nuḥ ve Resūlinün (4) hıdmetine gētmışdür. * İşte sağ elüm benüm cābinümnden ve şol (5) elüm 'Osmān cānibinden olsun dēyüp * biy'at eyledi. Derḥāl (6) “لقد رضي الله عن المؤمنين اذ يبايعونك تحت الشجرة” (Fetih/18) āyet-i (7) kerīmesi nāzile oldı. Naķil olınur ki Resül-i ekrem * *şallā'llāhu* (8) *'aleyhi ve sellem* hazretlerinin Ruḳayye nām şulbiyyelerini ḳable'd-duḥūl (9) * 'Uḳbe bin Ebī Leheb taṭlīḳ eyledükden şonra hazret anı 'Osmān'a (10) 'aḳd-ı nikāḥ edüp nice zamān bile mu'aşeretleri olup (11) ba'dehu tarīḥ-i hicretün ikinci senesinde ehl-i İslām Bedr (12) gāzāsına gēderler iken Ruḳayye maraḫ-ı mevtde olmağın * Resül (13) hazretleri 'Osmān'ı gāzādan döndürüp zevcesi Ruḳayye'nün (14) *raḍiya'llāhu* * *ta'ālā*⁴⁰² *'anhā* techīz ve tekfīn ile⁴⁰³ meşğūl olmağla (15) Bedr gāzāsından taḥallūf vāķi' * olup hıdmet-i mezbūreyi⁴⁰⁴(16) edā eyledükden şonra yine gāzāya teveccūh eyleyüp ehl-i İslām (17) gāzāyı

395 Resül-i ekrem] nebī-i ekrem M2

396 Beyzā'] Beyḡā' M1

397 ki] - M2

398 bir] -M1

399 aşḥāb-ı nizām] aşḥāb-ı 'izām M2

400 Mekke'ye] Mekke+ye M1

401 göndermişler] göndermiş M2

402 *ta'ālā*] -M1

403 tekfīn ile] tekfīne M2

404 mezbūreyi] -M2

tamām edüp * gelürler iken anlara yolda buluşup **[M1/29a]** (1) Һazret-i risālet-penāha⁴⁰⁵ mülākī olduğu gibi * Һazret (2) aṇa ta'ziye edüp “Yā ‘Osmān Allāh ta'ālā bu ғazānuṇ (3) ecrinden⁴⁰⁶ bize vèrdügi * kadar saṇa daḥı ecr ü sevāb (4) vèrdi” dèyü muştulayup aṇa daḥı sâ'iri gibi * māl-i (5) ғanīminden bir hışsa vèrdiler. Rivāyet olunur ki Һazret-i (6) ‘Ömer *raḍiya'llāhu ‘anhu* * aṇa zevcesi Ruḳayye içün ta'ziye (7) edüp “Yā ‘Osmān seni zevcuṇ firākı ve ḥātunuṇ **[M2/23a]** * iftirākı (8) ile ғayet maḥzūn gördüm⁴⁰⁷. Evün daḥı ḥālīdür. Bārī benüm (9) kızum Һafşa'yı * saṇa tezvīc edeyim” dèdi. Һazret-i (10) ‘Osmān ḥiç cevāb vèrmeyüp sükūt eyledi. * Һazret-i (11) ‘Ömer'ün ḥatır-ı ‘atırı bundan münkesir olup vākı' ḥālī (12) gelüp Һazret-i * risālet-penāha ḥaber vèrdi. Һazret-i Resūl⁴⁰⁸ (13) * daḥı aṇa “Yā ‘Ömer Allāh ta'ālā saṇa ‘Osmān'dan yègrek⁴⁰⁹ güyegü (14) ve ‘Osmāna senün kızuṇdan yègrek ḥātun naṣīb eyleye” dèyü (15) bu du'ā ile cevāb * vèrdi⁴¹⁰. Fi'l-vākı' ṣoṇra⁴¹¹ Һazret-i ‘Ömer'ün (16) kızı ümmü'l-mü'minīn Һafşa'yı *raḍiya'llāhu * ta'ālā*⁴¹² *‘anhā* Resūl Һazretleri (17) kendüler tezevvüc edüp ve kendü kızları Ümmü Külsüm'i * *raḍiya'llāhu ‘anhā* **[M1/29b]** (1) Һazret-i ‘Osmān'a tezvīc edüp eylediler. Pes Һazret-i ‘Osmān (2) Resūl Һazretlerinün * *‘aleyhi's-selām* iki nefer⁴¹³ kızların⁴¹⁴ ‘aḳd-ı (3) nikāhına getürdügiçün aṇa zi'n-nüreyn dèyü * laḳab ḳodılar. (4) Bir niçe müddetden ṣoṇra Ümmü Külsüm daḥı fevt olup Һazret (5) aṇa * “Yā ‘Osmān eger⁴¹⁵ bir kızum daḥı olaydı anı daḥı⁴¹⁶ saṇa vèrürdüm” dèyü (6) buyurdılar. * Naḳil olunur ki bir gün Һazret-i risālet-penāha (7) namāzını ḳılmağıçun bir cenāze * ‘arz eylediler. Һazret ol (8) meyyitün namāzını ḳılmayup andan i'rāz eyledi. * Aṣḥāb (9) u aḥbāb Һazrete anuṇ⁴¹⁷ ḥikmetinden su'āl eyledüklerinde ol (10) kimesne * ‘Osmān'a buḡz u ‘adāvet üzre idi. Һaḳ ta'ālā (11) daḥı⁴¹⁸ aṇa buḡz eylesün dèyü cevāb * vèrdi. Mervīdür ki yevm-i (12) hicretde muḥācirīn Medīne-yi Münevvere'ye gelüp anda * ṣu (13) az olmaḡla muḫtaribü'l-aḥvāl oldılar. İttifāḳan bī'r-i Rūme (14) dèmekle meṣḥūr **[M2/23b]** * anda bir ḳuyı var idi. Ammā Yahudīlerün (15) mülkleri idi. Bir gün Һazret-i

405 penāha] -M2

406 yā ‘Osmān Allāh ta'ālā bu ғazānuṇ ecrinden] yā ‘Osmān bu ғazānuṇ ecrinden Allāh ta'ālā M2

407 gördüm] görürem M2

408 Resūl] -M2

409 yègrek] eyü M2

410 vèrdi] vèrdiler M2

411 ṣoṇra] -M2

412 ta'ālā] - M1

413 nefer] - M2

414 kızların] kızlarını M2

415 eger] - M2

416 anı daḥı] - M1

417 anuṇ] aṇa M1

418 daḥı] - M2

Resül⁴¹⁹ * aşhāba hıṭāb ʿedüp (16) “bī’r-i Rūmeyi Yahūdīlerden⁴²⁰ kim şatun alup fī sebīli’llāh (17) * Müslümānlara vakf eyler ki Hāḫ ta’ālā aṇa şerāb-ı cennet müyesser eyleye” [M1/30a] (1) dēyicek hemān * ḥazret-i ‘Osmān bunı eşidüp ol kıuyıy (2) Yahūdīlerden⁴²¹ altmış bın dirheme * şatun alup fī sebīli’llāh (3) Müslümānlara vakf eyledi. Ba’dehu Medīne’de ehl-i İslām * ziyāde (4) olup mescid-i şerīf⁴²² küccük olmağın yine bir gün ḥazret (5) aşhāba hıṭāb ʿedüp * “sizden kim vardur ki bu mescidün (6) taşrasından bir miḳdār yer şatun alup * mescidün şahnını (7) ziyāde eyleye” dēyicek yine ḥazret-i ‘Osmān anı eşidüp (8) * yüz elli deveye bir miḳdār yer iştirā ʿedüp⁴²³ mescide katılmağa⁴²⁴ (9) aṇa⁴²⁵ vūs’at getürdi. * Pes Resül ḥazretleri aṇa nazar ʿedüp (10) “Yā ‘Osmān Allāh ta’ālā cennetde senün-içün * bir kaşr yaratdı (11) ve saṇa maḥabbet edenler içün daḫı kaşrlar yaratdı ve ol (12) kaşrlaruṇ * içinde senün-içün aḫar ırmaklar yaratdı⁴²⁶ ve cennetde (13) sen benüm refīkūmsin ve şefā’atda * refīkūmsin ve senün (14) şefā’atunla Maẓr ve Rabī’a kabīleleri ḳadar kimesneler (15) cennete girürler * dēyü bişāret eyledi. Cebra’īl ‘aleyhi’s-selām (16) bi-emri’llāhi ta’ālā nāzil olup ḥazrete * cennetden bir dane ayva (17) getürdi. Pes ḥazret ol ayvayı mübārek⁴²⁷ eline alup ‘Osmān’ı [M1/30b] (1) * yanına davet eyledi. “Ol-daḫı lebbeyk “Yā Resūlu’llāh sem’en ve tā’atan” (2) dēyüp⁴²⁸ önine geldi. * Ḥazret ānuṇ iki gözlerinün arasını (3) öpüp “Yā ‘Osmān bu ayva Allāh ta’ālā [M2/24a] * ḥazretlerinden saṇa hediyeḍür” (4) dēyü eline vērdi. Hemān ol ayva iki şaḫ olup * içinden (5) bir yeşil varaḫa düşdi ki üzerinde ‘Osmān’a muḥabbet eyleyen (6) * kimesnelerün kıyāmetde cehennemden⁴²⁹ necātları içün Allāh (7) ta’ālā ḥazretlerinden berātdur * dēyü nūrla⁴³⁰ yazılmış idi. Naḫildür ki Resül-i ekrem şallā’llāhu (8) ‘aleyhi ve sellem ḥazretleri * bir gün (9) ümmü’l-mü’miṇin ḥazret-i Âîşe’nün raḍiya’llāhu ‘anhā (10) menziline mübārek baldırlarını * açup yaturlar idi. (11) İttifāḫ ḥazret-i Ebū Bekr ḳapuya gelüp içeri girmege (12) icāzet * taleb eyledi⁴³¹. Ḥazret aṇa icāzet vērüp (13) içeri girdi. Anlar⁴³² ol ḥāl-ile⁴³³ muşāḥabet * ʿederler iken (14) nā-gāḫ ḥazret-i ‘Ömer ḳapuya gelüp

419 Resül] - M1

420 bī’-yi rumeyi Yahūdīlerden] Yahūdīlerden bī’-yi rumeyi M2

421 ol kıuyıy Yahūdīlerden] Yahūdīlerden ol kıuyıy M2

422 şerīf] - M2

423 iştirā ʿedüp] şatun alup M2

424 katılmağa] katmağla M2

425 aṇa] - M2

426 yaratdı] vardur M2

427 mübārek] - M2

428 dēyüp] dēyü M2

429 cehennemden] - M2

430 nūrla] nūr ile M2

431 taleb eyledi] istedi M2

432 anlar] - M2

433 ḥāl-ile] ḥälle M2

ol-dağı içerü girmeye (15) izin talep eyledi. Hazret āna dağı ol vechle izin (16) vèrdi⁴³⁴. Ol-dağı içerüye girüp * muşāhabete başladılar. (17) Ba‘dehuhu hazret-i ‘Osmān dağı kapuya gelüp icāzet * isteyicek **[M1/31a]** (1) hazret hemān yatdukları yèrden kalkup örtüp⁴³⁵ etekleri * ile mübārek (2) ayakların⁴³⁶ örtüp āna içerü girmeye icāzet vèrdiler. * Pes (3) bunlar bir⁴³⁷ zamān şöhet èdüp gètdüklerinden sonra hazret-i (4) ‘Āīşe * Resūl hazretlerine su’āl èdüp “Yā Resūla’llāh (5) niçün Ebū Bekr ve ‘Ömer geldüklerinde⁴³⁸ sa‘ādetle⁴³⁹ kalkup oturup (6) mübarek ayaklarınıuzı örtmedinüz ammā * ‘Osmān geldüğü (7) vaktin böyle eyledinüz” dèdi. Hazret dağı ben bir kimseden (8) * istiḥyā ètmeyeyen mi⁴⁴⁰ ki andan melekler istiḥyā ederler dèyü (9) buyurdılar * ve bir rivāyetde taḥḳiken ‘Osmān bir edeblü ve ḥayalu (10) kimesnedür⁴⁴¹. Şāyed beni **[M2/24b]** * ol ḥālde⁴⁴² görüp⁴⁴³ ḥicābından baña (11) gelmekden murādını ve ḥācetini ‘arz * idemeye ve murādı (12) ḥāsil olmadın yine dönüp gide dèyü ḥavf eyleyüp⁴⁴⁴ böyle (13) eyledüm dèyü cevāb vèrdiler. Rivāyetdür ki bir gün hazret-i (14) risālet-*penāh *ṣallā’llāhu ‘aleyhi ve sellem* minbere çıkup ceyş-i (15) ‘usret⁴⁴⁵ demekle meşhūr olan * Tebūk gāzāsı mühimmāt-içün (16) aşḥāb-ı kirāmı ḥayrāta taḥrīk èdüp gāzāya mu‘āvenetün (17) * fażā’ilini beyān ederler iken hemān⁴⁴⁶ hazret-i ‘Osmān yerinden kalkup **[M1/31b]** (1) “Yā Resūla’llāh * ben bu⁴⁴⁷ gāzā içün Allāh yolına cümle esbābı mükemmel (2) ḥāzır ve müheyyā yüz deve vèreyim” * dèdi. hazret-i risālet-penāh (3) dağı āna ḥayr ve⁴⁴⁸ du‘ā èdüp kabūl eyledüklerinden sonra * sā’ir aşḥabı (4) dağı taḥrīk içün ol ḥuṣūṣda ziyāde fażā’il beyān (5) eylediler. * Hemān yine⁴⁴⁹ hazret-i ‘Osmān ayağ üzre⁴⁵⁰ kalkup “Yā Resūla’llāh (6) ben vech-i meşrūḥ üzre * iki yüz deve vèreyim” dèdi. Hazret (7) fażā’ili dağı ziyāde beyān èdüp * hazret-i ‘Osmān⁴⁵¹ dağı (8) fī sebīli’llāh ben⁴⁵² ol vechle üçyüz deve

434 ol-dağı içerü girmeye izin talep eyledi. Hazret āna dağı ol vechle izin vèrdi] - M2

435 örtüp] - M1

436 ayakların] ayaklarını M2

437 bir] - M1

438 geldüklerinde] geldükleri zamānda M2

439 sa‘ādetle] -M2

440 istiḥyā ètmeyeyen mi] istiḥyā èdüp utanmayayan mı M2

441 kimesnedür] kişidür M2

442 ḥālde] ḥāletde M2

443 görüp] göricek M2

444 ḥavf eyleyüp] korkup M2

445 ‘usret] ‘uşret M1

446 hemān] - M2

447 bu]- M1

448 ḥayr ve] -M1

449 hemān yine] -M2

450 üzre] üzerine M2

451 hazret-i ‘Osmān] ‘Osmān M2

452 ben] -M1

vereyim dëyüp bir (9) rivāyetde bu minvāl * üzre⁴⁵³ cemī'-i levāzim ve mühimmāt-ıla ol gāzā (10) için⁴⁵⁴ biñ deve * ve biñ altun götürüp Resül ḥazretine⁴⁵⁵ (11) teslim eyledi. Ḥazret daḥi 'Osmān'a * bu kifāyet eyler dëyürek (12) minberden aşığa endiler. Ḥazretün bu kelām-ı müniflerinden (13) murād-ı * şerīfleri bu günden sonra anuñ 'amel-i ḥayra ihtiyacı yokdur (14) ve yāḥūd a'māl-i seyyi'esi * mahv olup aña zarar eylemez demek olur⁴⁵⁶ (15) dëyü tahkik eylemişlerdür. Mervīdür ki ḥazret-i **[M2/25a]** * risālet-penāh (16) leyle-yi mi'rācda cenneti seyr edüp kerkes şuretinde (17) anda bir ferīştah * gördi ki arkasında beyāz incüden bir kaşr **[M1/32a]** (1) yapılmış. İşbu kaşr kimündür dëyü * ol melege su'āl eyledi. Ol-daḥi (2) 'Osmān bin 'Affān'undur dëyü cevāb vërdi. * Ba'dehu⁴⁵⁷ 'arşa (3) nazar edüp bir kırmızılık gördi "Yā bu ḥumret nedür?" dëyü (4) ḥamele-yi * 'arşa su'āl edüp 'Osmān bin 'Affān'uñ şehādeti (5) kanuñ eşeridür dëyü cevāb⁴⁵⁸ vërdiler. * Pes ḥazret anuñ (6) şehādetini ve muḳābelesinde vërilecek şevābı aña muştulayup (7) vāki' * olacaq belā için daḥi ta'zīye eylemişlerdür ve daḥi (8) "Yā 'Osmān Allāh ta'ālā senün muḳaddem * ve mu'aḥḥar olan ve gizlü (9) ve 'aşıḳāre tā kıyāmete deḡin⁴⁵⁹ olmuş ve olacaq gunāhlaruñı (10) * yarlıḡadı ve seni ehl-i cennet eyledi." dëyüp aña maḡfiretle (11) du'ā eylemişlerdür. * Nakıldür ki ḥazret-i 'Ömer'ün *raḡiya'llāhu ta'ālā 'anhu* (12) vefātından sonra emr-i ḥilāfetinde aşḡāb * mabeynine üç-gün (13) ihtilāf düşüp ehl-i İslām üç-gün ḥalīfesüz kaldılar. (14) * Zīrā ḥazret-i 'Ömer teslīm-i rūḥ eylemedin ḥilāfete bir kimesneyi (15) ta'yīn ve vaṣiyyet eylemeyüp * belki ḥazret-i 'Osmān⁴⁶⁰ ve ḥazret-i (16) 'Alī⁴⁶¹ ve Ṭalḥa ve Zübeyr binü'l-'Avvām ve Sa'd bin Ebī Vaḳḳaş ve * 'Abdu'r-raḥmān (17) bin 'Avf bu altı nefer muḥācirinün mabeynlerinde mücmel koyup **[M1/32b]** (1) üç-*gün müşāvere eyleñüz ve ol üç-günden sonra bu altı (2) kimesneler iki * fırka olup 'Abdu'r-raḥmān her⁴⁶² kankı fırkada (3) bulunur ise⁴⁶³ ol fırkanuñ birisini ihtiyar * eyleñüz ve ol (4) üç-gün içinde size Şuheyb-i Rumī imāmet eyleyüp (5) ba'dehu **[M2/25b]** * yine ḥilāfete ta'yīn olınan kimse eylesün dëyüp⁴⁶⁴ (6) vaṣiyyet eylemiş idi. Pes * vech-i meşrūḥ üzre üç-gün (7) ihtilāfdan sonra ol altı nefer kimesneler * iki fırka olup (8) ittifāk ḥazret-i 'Osmān 'Abdu'r-raḥmān olduğu fırkada (9) * bulunmaḡın 'Abdu'r-

453 bir rivāyetde bu minvāl üzre] bu minvāl üzre bir rivāyetde M2

454 için] -M2

455 ḥazretine] ḥazretlerine M2

456 demek olur] demekdür M2

457 ba'dehu] andan sonra M2

458 dëyü cevāb] -M2

459 tā kıyāmete deḡin] ve kıyāmete dek M2

460 ḥazret-i 'Osmān] ḥazret-i 'Osmān'ı M2

461 ḥazret-i 'Alī] 'Alī M2

462 her]-M2

463 bulunur ise] bulunursa M2

464 dëyüp] dëyü M2

rahmān kendü nefsinı meşveretden ‘azl (10) ve mābeynlerinden iskāṭ * ve ihrāc eyleyüp ben ḥazret-i ‘Osmān’ı (11) ḥilāfete kabūl eyledüm dēdi. Hemān aşḥāb-ı * gūzīn ‘umūmen (12) biz daḥı kabūl eyledük dēyüp ḥilāfetine icmā’-ı ümmet mün‘aḳıd (13) olmaḡla * tāriḥ-i hicretün yigirmi dördünci senesinün re’sinde (14) ki gurra-yı māh-ı muḥarremü’l-ḥarāmdur, * ḥilāfet ḥatemini parmaḡına geṇürüp (15) iḳāmet-i aḥkām-ı dīn ve aḥkām-ı še‘āyir-i şer’-yi mübīne şurū’ eyledi. (16) Naḳıl olunur ki ḥazret-i risālet-penāḥın *şallā’llāhu* * ‘aleyhi ve sellem (17) ḥuṭbe okıduḡları minberün ancaḡ üç pāyesi var idi **[M1/33a]** (1) ve⁴⁶⁵ ḥazret * ḥuṭbeyi üçünci pāyeye çıḡup okurlar idi⁴⁶⁶. (2) Ebū Bekr *raḡiya’llāhu* ‘anhu ḥilāfeti zamānında * ri‘āyet-i edeb (3) ēdüp⁴⁶⁷ ol maḡāma çıḡmayup⁴⁶⁸ bir pāye aşıḡa ikincisinde (4) okur idi. * Şonra emīrū’l-mūminīn ‘Ömer *raḡiya’llāhu* ‘anhu (5) Ebū Bekr’ün⁴⁶⁹ maḡāmına daḥı çıḡmayup * eḡ aşıḡadaki⁴⁷⁰ pāyede (6) tırup⁴⁷¹ okur idi. Pes ‘Osmān *raḡiya’llāhu* ‘anhu ḥalīfe (7) olduḡı * zamānda *Resūlu’llāh* ḥazretlerinün⁴⁷² maḡāmı olan (8) eḡ yuḡaru üçünci⁴⁷³ pāyeye çıḡdı * ve ḥalka teveccūh ēdüp (9) benüm bu maḡāma çıḡmaḡdan murād ḥazret-i Ebū Bekr ve ‘Ömer’den (10) * tefeẓzul degüldür. Anlar benüm sertāclarumdur ve lākin bu minberün (11) nüzül vaḡtinde⁴⁷⁴ **[M2/26a]** * ancaḡ üç⁴⁷⁵ pāyesi olup ‘Ömer çıḡduḡı pāyeden aşıḡada bir (12) pāyesi daḥı * yokdur ki ben anda çıḡam ve eger aşıḡ yērde⁴⁷⁶ (13) okursam benden şonra gelecekler⁴⁷⁷ * daḥı yērde okımaḡ lazım⁴⁷⁸ (14) gelüp⁴⁷⁹ ekşer-i ḥalk ḥuṭbe istimā’ından maḡrūm ḡalurlar (15) El-ḡamdüli’llāh * ta ‘ālā bu zamānda ehl-i İslām ziyāde keşretde (16) olmaḡla cümlesi ḥuṭbeyi⁴⁸⁰ istimā’ * eylesünler dēyü bu küstāḡlıḡa (17) cūr’et eyledüm dēyüp bir ḥuṭbe-yi belīḡa okıdı * ve ḥazret-i **[M1/33b]** (1) ‘Osmān *raḡiya’llāhu* ta ‘ālā⁴⁸¹ ‘anhu ibtidā ḥilāfeti zamānında⁴⁸² yeşmiş altı * yaşını (2) tamām ēdüp⁴⁸³ yetmiş yēdi yaşına dāḡil olmış idi. Ḥilye-yi (3) şerīfe * ve avşāf-ı laṭīfesi orta boylu beyāza māyil (4) buḡday

465 ve] - M1

466 pāyeye çıḡup okurlar idi] pāyede okurlar idi M2

467 ri‘āyet-i edeb ēdüp] ri‘āyet-i edeble M2

468 ol maḡāma çıḡmayup] ol üçünci pāyaya çıḡmayup M2

469 Bekr’ün] Bekr M1

470 aşıḡadaki] aşıḡaki M1

471 tırup]-M2

472 Resūlullāh ḥazretlerinün] Resūl ḥazretlerinün M2

473 üçünci] -M2

474 nüzül vaḡtinde] - M1

475 üç] -M1

476 eger aşıḡ yērde] eger yēr üstinde M2

477 gelecekler] gelenler M2

478 okımaḡ lazım] okıyup M2

479 gelüp] - M2

480 cümlesi ḥuṭbeyi] ḥuṭbeyi cümlesi M2

481 ta ‘ālā] - M1

482 ḥilāfeti zamānında] ḥilāfeti zamānda M1

483 tamām ēdüp] tamām olup M1

enlü ve gökçek * yüzlü ve yumuşak ve m l yim⁴⁸⁴ tenl  (5) ve kıvrıcık  a lu ve çapa  a allu idi * ve  azret-i ris let-pen hdan * all   ll hu ta   l *⁴⁸⁵ * leyhi ve sellem* yüz kır  (7) altı  ad s- i  er f * riv yet eylemişdür ve⁴⁸⁶ zam n-ı  il fesinde (8) ibtid  Eb  M s -ı E  ar 'yi ser asker *  d p  as kir-i ölüm'la  Ir k'da⁴⁸⁷ (9) Rey şehrine gönterüp  az   dtirmi d r. * Andan şonra  skenderiyye (10) ve Afrikiyye'yi feth  td r p cez re-yi Kıbrıs * ve     r-ı Fars ve  aberist n (11) ve Kirm n ve Sicist n dağı anu  zam n-ı* il fesinde feth (12) ve zabt olmuşdur ve  ur' n-ı  az m n andan evvel ekşer süreleri (13) * ecz -ı m fterri ada olmağla z yi' olma dan  avf eylemegin (14) icm -ı a   bla * her bir süreyi işbu tert b üzre cem' (15)  d p cümle-i  y t-ı  iz m⁴⁸⁸ [M2/26b] * ve suver-i kir m ⁴⁸⁹ birbirine rabt (16) ve cümlesini bir cild içinde zabt * eyledi. Andan mu addem (17)  ur' n-ı  az m ve fur  n-ı ker m mecm 'an birbirine marb t [M1/34a] (1) * ve cem  süreleri bir yöre cem' olup mazb t degül idi⁴⁹⁰. (2) Z r   azret n zam n-ı * sa  det- unv n-ni  nlarında ancak (3) her bir  yet n n z li va tinde⁴⁹¹ evr k-ı m teferri aya yazılup (4) a   b u a   b * birbirinden  ıfz öderler idi.  onra (5) Eb  Bekr  il fesinde icm -ı a   bla * süre süre cem' (6) olınup⁴⁹² her bir süre birer⁴⁹³ c z'de⁴⁹⁴ çalmış idi. Pes bu cem'-yi (7) *     n    nci nevbet⁴⁹⁵ cem'd r ki il  in ır z'z-zam n ve nih yeti'd-(8) dever n b  i * ve p yended r. Kütüb-i siyerde mezk r ve def tir-i (9) tev r  de mezb rdur ki  azret-i ris let- pen hu  (10) * all   ll hu  leyhi ve sellem* zam n-ı  er f ve  a r-ı la iflerinde (11) em r 'l-m 'min n *     n' n  adiya  ll hu  anhu⁴⁹⁶  ammus ⁴⁹⁷ olan Ben  (12) Ümeyye'den  akem bin Eb 'l-    ölüm'a gelüp ve l kin * açlık-ı (13)  am de ve etv r-ı pesend desi olma n ba'z   a   be ile (14) c z'  nesne * i  n bir ak def'a m c dele ve kav a  d p (15) ve  av salas  olmama -ıla *  azret n ba'z  esr rına (16) v k f olduğda m n f klara⁴⁹⁸ i    eyleme  z⁴⁹⁹  azret a a (17) * tenb h ve te' id eyledüklerinden şonra yine bir gün Mu ammed bin [M1/34b] (1) Eb  Bekr-i

484 ve m l yim] - M2

485 ta   l ]-M2

486 ve]-M2

487  Ir k'da] -M1

488 cümle-i  y t-ı  iz m] mecm '-i  y t-ı  iz m M2

489 suver-i kir m ] s re-i kir m  M2

490 degül idi] degüldi M2

491 n z li va tinde] - M2

492 cem' olınup] cem' olup M2

493 birer] bir M2

494 c z'de] c zde M1

495 nevbet] - M1

496  anhu]-M2

497  ammus ]  amm  M2

498 m n f klara] m n f  ine M2

499 eyleme  z] eylemegin M1

Şiddîk'le⁵⁰⁰ * bir huşûşda mabeynlerine nizâ' düşüp (2) kullî huşûmet vâki' olmağla hazret * anı Medine-yi (3) Münevvere'den redd ve te'dîben nefy-i beled eylemişler idi. Ba'dehu (4) hazret-i Ebû Bekr'ün * hilâfeti zamânında şehre gelmege icâzet (5) isteyüp Ebû Bekr dahı ben hazretün **[M2/27a]** * merdûdını nice kabûl⁵⁰¹ (6) edeyim dëyü bir miqdâr yer dahı öte gönderdi⁵⁰² ve hazret-i (7) * 'Ömer'ün hilâfeti zamânında yine icâzet isteyüp ol-dahı (8) bir menzil ırak redd * eyledi. Pes hazret-i 'Osmân halîfe (9) olduğda aşlâ icâzet ve destûr * istemeyüp anuñ luţf-ı 'âm (10) ve hayâ-yı tammına i'timâd eyleyüp bilâ izin * huşûrına geldi (11) ve envâ'-ı tazarru'la şûret-i şalâh ve şekl-i tevbe ve felâh * gösterüp (12) sâkin oldu. Hazret-i 'Osmân dahı kemâl-i luţf ve hayâsından (13) * bed'en epeyüce men' ü redd edemeyüp eger bir dahı kabâhat (14) ederse redd eyleyim dëyü * ihmâl belki te'hîr ve imhâl vâdîsinde (15) oldu. Mezbûr Hakem dahı oğlı * Marvân'la hazret-i 'Osmân'a (16) bir mertebe rüşd ü şalâh ve ziyâde edeb ü felâh⁵⁰³ * ile hîdmet (17) eylediler ki hazret-i 'Osmân tamâm-ı i'tikâd eyleyüp oğlı * Mervân **[M1/35a]** (1) bin Hakem'i kendüye vezîr edindi ve ekşer-i ümûrın aña (2) sipâriş * edüp hattâ kazâ-yihâcete gëtdükde hıfz-ıçun (3) hilâfet hatemini aña * vëür idi⁵⁰⁴. İttifâken ol eşnâda Muhammed (4) bin Ebû Bekr Mısır hükûmetinden ma'zûl * olup Medîne-yi (5) Münevvere'ye geldükde⁵⁰⁵ hazret-i 'Osmân aña⁵⁰⁶ bir def'a dahı Mısır (6) hükûmetini * aña⁵⁰⁷ tefvîz eyleyüp berâtını yazup mührleyüp (7) gönderdükden sonra * kazâ-yihâcete gidüp hâtem-i mezbûr (8) yine 'âdet-i kadîme üzre⁵⁰⁸ * Mervân'a vëricek (9) mezbûr Mervân dahı⁵⁰⁹ hemân vaqt-i fırsatdur⁵¹⁰ dëyüp **[M2/27b]** * vilâyet-i⁵¹¹ Mısır'ın a'yânına (10) hitâben Muhammedi hükûmet vechi ile yine ol cânibe gönderüp. (11) * Anda varup vâsıl olduğda anı katl eyleyesiz dëyü hazret-i (12) 'Osmân * ağzından bir mektûb yazup mührleyüp bu bir emr-i mühimdir (13) dëyü 'alâ'l-'acele⁵¹² Mısır'a gönderdi. * İttifâk Muhammed'ün tevâbi'inden (14) bir kimesne yolda herîfe⁵¹³ rast gelüp kelâmından gönline (15) şübhe târiye⁵¹⁴ * olmağla anı tutup Muhammed'ün kaţına götürdi. (16) Herîf halı-ı kelâm eylemegin arayup kağıdı buldılar. * Hemân (17) ol yerden dönüp yine Medîne'ye gelüp

500 Şiddîkle] Şiddîk ile M2

501 kabûl] kûl M1

502 öte gönderdi] öteye gönderdi M2

503 edeb ü felâh] edeb-i felâh M1

504 vëür idi] vëürdi M2

505 geldükde] geldi M2

506 aña] -M2

507 aña]-M1

508 hâtem-i mezbûrî yine 'âdet-i kadîme üzre] 'âdet-i kadîmesi üzre hâtem-i mezbûrî yine M2

509 dahı] -M1

510 vaqt-i fırsatdur] hengâm-ı intikâmdur M2

511 vilâyet-i] -M2

512 'alâ'l-'acele] 'alâ'isti'câl M2

513 yolda herîfe] herîfe yolda M1

514 târiye] târi M2

Muhammed'ün tevâbi'i [M1/35b] (1) hâzret-i 'Osmân'ın evine muhâşara * edüp âhîrî'l-emr Mısrılulardan (2) Yahya adlı bir kâra yüzlü ve bir rivâyetde gök gözlü ve kısa (3) boylu * Sevâd bin Român nâm bir siyâh 'Arab elinde bir dumûrlı⁵¹⁵ (4) gürz ile içeri girüp gördü ki hâzret-i 'Osmân (5) * muşhaf-ı şerîfî önüne alıp Kur'an-ı 'azîm tilâvet eyler. Hemân⁵¹⁶ (6) elindeki gürz ile sol şakağına * urup kan muşhaf-ı (7) şerîf üzerine revân olup şehîd oldu. “*وَأَنَا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ*” (8) * Nakıldür ki ol gece hâzret-i 'Osmân (9) *rağiya'llāhu 'anhu* Resûl-i ekrâm *şallā'llāhu 'aleyhi ve sellem* (10) hâzretlerini vâkı'asında * görüp “Yâ 'Osmân yarın gel (11) bizüm yanumuzda iftâr eyle” deyü buyurmanın ol gün şâyim (12) olup * tilâvet eder idi. Bu beliiye-yi 'azîme ve bu (13) vâkı'a'-ı elîme⁵¹⁷ târîh-i hicretün otuz beşinci senesinin (14) evâhîrindeki * şehr-i zi'l-hiccenün yigirmi ikinci günü (15) cum'a gün ikindüden sonra vâkı'a oldu. *Fel'emrû (16) li'llāhi'l-Vāhidi'l-Kahhār * yef'alu mā yeşā' ve mā yahtār*. Pes (17) ol gün hâzret-i 'Osmân seksen toktuz yaşından birkaç [M1/36a] (1) gün eksük * olup müddet-i hilâfeti on iki yıldan (2) toktuz gün nuşşân üzre olup ve bir rivâyetde seksen (3) iki yaşında * şehîd oldu derler. Takdîrce vilâdeti (4) 'am-ı fîlün altıncı senesinde olur *va'llāhu ta'ālā a'lem (5) bi-hakîkati'l-hāl* [M2/28a] * ve huve⁵¹⁸ *aḥkem bi-şidki'l-makāl* ve⁵¹⁹ bu muşibet-i (6) 'azîmeden sonra aşhâb-ı kirâm ve aḥbâb-ı * fiḥâm mâbeynlerinde⁵²⁰ (7) ihtilâf vâkı' olmağla beden-i latîf ve cesed-i * nazîfî iki (8) gün mîkdârı defn olunmayup ba'dehu⁵²¹ bî-günâh olduğı (9) * ma'lûm olmağla şehâdetine hükm olunup * şahâbe-yi kibâr (10) ve şahb-ı ebrârdan Cübeyr bin Muṭ'im⁵²² *rağiya'llāhu 'anhu* ve bir rivâyetde (11) 'Abdu'llāh bin 'Ömer *rağiya'llāhu 'anhumā* namâzını kılop kan-ıla (12) ve libâs-ıla mezbûr Cübeyr ve Hâkîm bin Hîzâm ve Ebû Cehm bin (13) Huzeyfe *riđvānu'llāhi ta'ālā 'aleyhim ecma'în* cenâzesini (14) getürüp eḥad gecesini 'işâ ile mağrib mâbeyninde (15) Medîne-yi Münnevve'de maḳâbir-i müslimîn olan Bakî' nâm (16) mevzi'de defn eylediler.

El-hadîşü's-şâmin “*ان الله (17) سيهدي قلبك ويثبت لسانك اذا تقاضى إليك (1) رجالان فلا تقض*” [M1/36b] (1) Bu hadîş-i şerîf vaşiiyet-i (3) entümâ kitâb-ı *maşâbiḥ* üñ bâbü'l-'amel fi'l-kazâsındandır. (4) Ma'nâsı “Tahkîkân Allâh *ta'ālā* yakın zamânda senün ğalbüne (5) hidâyet eyler ve lisânuna ḥaḳ üzerine şebât⁵²³ vèrür. Kaçan

515 dumûrlı] dumûr M2

516 hemân]-M2

517 vâkı'a'-ı elîme] vâkı'a'-ı elîme M1

518 huve] -M2

519 ve] -M2

520 mâbeynlerinde] mâbeyninde M1

521 ba'dehu] sonra] M2

522 şahâbe-yi kibâr ve şahb-ı ebrârdan Cübeyr bin Muṭ'im ... anuñ ayaklarının küccüklüğünü ve baldırlarının inceliğini] - M2

523 şebât] şebâb M1

iki (6) kiři saña kazāya tūruřsalar hemān evvelkiye hūkm eyleme (7) tā ki birinūn sōzini dađı dinleyince pes tađđık bu ma'nā (8) ya'nī böylece takayyūd eylemek evlā ve ziyāde lāyıkdur. Saña kazā (9) ve hūkm zāhir ve āşikāre olmađla” demekdür. Nazm-ı hadīsdeki (10) hitāb hazret-i 'Alī'yedür kerreme'llāhu *vechēhū* ve cümle-yi ihbāriyye (11) mavkı'-ı du'ā olmađla hayyiz-i inřādudur. Sebeb-i vürüdi (12) *Resūlu'llāh şallā'llāhu 'aleyhi ve sellem* hazretleri anı Yemen (13) cānibine kazī nařb ēdüp gönderdüklerinde ol-dađı (14) “Yā Resūla'llāh benüm tāzeligüm vardur ve kazā-yıahvālini dađı bilmezem. (15) Ben anda varup nice kazā ve hūkm ēderem” dēyü izhār-ı (16) 'acz eyledügidür. Hazret-i 'Alī'den mervīdür ki hazretün (17) emr-i řerīfleri mūcibince naçar anda vardum. Baña eyledükleri [M1/37a] (1) ol du'ā ve himmet berekātında ařlā bir hūkmde řek ü tereddüd (2) eylemeyüp hađ zāhir olmađla icrā-yı ađkām'-ı řer'iyyeyi eyledüm (3) dēr. Bu hadīs-i řerīf-i sa'ādet-hāvinūn Resūl hazretlerinden (4) nākıl ve rāvisi enīs ü celīs-i Resūl zevc Fātimatu'l-Betül (5) ya'sūbu'l-millet ve'd-dīn esedü'llāh fi'l-'alemīn hātemü'l-hulefā'r-rāřidīn (6) kūtbu'l-ađtābu'l-muđakıķīn Ebū'l-Hasan 'Alī bin Ebī (7) Tālib 'Abdu Menāf bin 'Abdu'l-Muđtālib Şeybe bin Hāřim bin (8) 'Abdu Menāfu'l-Mekkiyyü'l-Ķureřīyyü'l-Hāřimīyyü'l-Muđtālibiyy *rađiya'llāhu 'anhu* (9) *kerrema'llāhu vechēhū* hazretleridür ki hazret-i risālet-penāhuñ (10) *şallā'llāhu 'aleyhi ve sellem* 'ammī zādeleridür ve vālidī 'Abdu Menāf (11) bin 'Abdu'l-Muđtālib bin Hāřimdür ki muđaddemen Tālib nām bir ođlı (12) olmađla Ebū Tālib kūnyeti ile meřhūr olup zamān-ı cāhiliyyetde (13) küfr üzerine fevt olmuřdur ve vālidesi Fātima bint-i Esed bin (14) Hāřim bin 'Abdu Menāfu'l-Mekkiyyetü'l-Ķureřīyyetü'l-Hāřimiyye'dür ki (15) Medīne-yi Mūnevvere'ye bile hicret ēdüp anda selām üzerine (16) fevt olmuřdur. Nađildür ki hazret-i 'Alī *kerrema'llāhu vechēhū* (17) dađı anasınūñ karnında iken vālidesi her kāh řaneme secde [M1/37b] (1) eylemek istedükçe yūregini tūtup řokup anı secde ētdürmege (2) komadıđından mā-'adā kendü dađı ařlā hađdan ğayrī (3) nesneye secde ve 'ibādet belki kať'an teveccüh ve iltifāt (4) eylemedüđi ecilden zıkr ve yād olındukda *kerrema'llāhu vechēhū* (5) dēyü du'ā olunur ve erbāb-ı beyān lisānlarında mezkūr (6) ve ařhāb-ı tibyān zebānlarında meřhūrdur ki hergiz 'avretine (7) nařar ve bir kez sev'ātına nekr eylememiřdür. Evvelā bu nađilūñ řıhhatını (8) her vechle 'ađl-i tecvīz eylemek cāyizdür. Fe'ammā⁵²⁴ isti'dād ya'nī (9) kařık tırāř etmek řuřuřında iřkālden hālī degüldür. Pes (10) hazret-i 'Alī *kerrema'llāhu vechēhū* 'ām-ı fīlūñ yigirmi tokuzuncı (11) senesinde ba's-ı nebīden on bir yıl muđaddem Mekke-yi Mūkerreme'de (12) dūnyāya gelüp on bir yařına dāđil oldukda hazret-i (13) risālet- penāhuñ *şallā'llāhu 'aleyhi ve sellem* řehr-i cemādi'l-āhire (14) ğurresinde iřneyn ğünü řeref-i

524 fe'ammā] femmā M1

nübüvvetle müşerref olup ol dağı (15) ertesi seşenbe gün İslām'a gelmişdür ve bir rivāyetde yedi (16) yaşında İslām'a geldi dërler. Ammā kavlı-i evvel aşahdur. Şabîlerde (17) andan evvel İslām'a gelmiş bir kimesne dağı yokdur ve Resûl [M1/38a] (1) hâzretleri anuñ kabri muhtefi olup hâkla yeksan (2) olacağına işaret edüp aña Ebû Tûrâb dëyu künyet (3) komışlardur ve bu künyet huşuşında birkaç vech dağı vardır, (4) mufaşşalâtda mastûrlardur ve lakab-ı şerîfi Haydar ve vech-i (5) telkîbi eşherdür. Ammā ba'zılar eygür hâzret-i 'Alî vücûda (6) geldükde pederi kümmede hâzır olmamağla vâlidesi (7) adını Haydar koyup ba'dehu pederi geldüğü zamânda (8) anı kabûl etmeyüp 'Alî nâmı ile tesmiyye eylemişdür. Bu nakil (9) Enâ'l-lezi semmetnî ümmî Haydar⁵²⁵ aqvâline evfâkdur. Vaşf-ı (10) laţif ve şekl-i münîfi buğday enlü iri gözlü gövdesi (11) kıllu degirmi şakallu olup başınuñ önünde aşlâ saç (12) bitmez idi ve karnı büyük idi. Nakildür ki dağı yigirmi (13) yaşını tamâm eylemedin tâzelüğünde hâzret anı 'aql ve firâset (14) ve 'ilim ve diyânetine binâ'en Yemen diyârına kâzî naşb edüp (15) göndermişlerdür ve cemi' gazâlarda hâzretle bile vücûd (16) olup lâkin Hübeyş 'işret demekle meşhûr olan (17) Tebûk gazâsında hâzretüñ Medîne-yi Münevvere'de ehl-i beytlerinüñ [M1/38b] (1) mühimmâtı hîdmetine ta'yîn olunmağla hemân anda bile hâzır (2) degül idi ve evlâd şulbiyyesi Hasan ve Hüseyin ve Muhsin (3) ve 'Abdu'llâh ve 'Avn ve 'Abbâs ve 'Ömer ve Muhammedü'l-Ekber ve Muhammedü'l-Aşğar (4) Muhammed bin Hanefiyye⁵²⁶ ve Ebû Bekr ve Yahya ve 'Osman ve Ca'fer'dür. (5) Rivāyet olunur ki bir gün hâzret aña hitâb edüp (6) "Yâ 'Alî sen İslâm-ı te'emmülle Müslümân olanlaruñ evveli ve imân-ı (7) kâmil ile mü'minlerüñ evvelisin ve sen benüm yanumda Mûsâ (8) yanında Harûn menzilesindesin". "Yâ 'Alî sen Ka'be gibisin ki (9) cümle-i halâyık aña gelürler ve ol hîç kimseye varmaz. Eger (10) bu kavm saña gelüp mürâca'at ederlerse bu emri ya'nî (11) hilâfeti kabûl eyle ve eger gelmezse sen-dağı anlar ile kaţ'en (12) taqayyüd eyleme" dëyu buyurdılar ve yine bir gün aşhâba nazâr edüp (13) yakın zamânda bir fitne zuhûr eyleyecekdür. Kaçan ol zamân olsa (14) 'Alî bin Ebî Tâlib'e mülâzemet eyleñüz. Tahkîkan kıyâmet gününde (15) beni evvelâ ol görüp ve benümle evvel ol muşâfaha edecekdür. (16) Ümmetüñ hâkkla bâtılını ol fark eder dëyu buyurmuşlardur. (17) Pes hâzret-i 'Osman *radîya'llāhu 'anhū* şehîd olduğdan sonra aşhâb-ı [M1/39a] (1) kibâr ve muhâcirîn ve Enşâr *radvānu'llahi ta'ālā 'aleyhim ecma'in* (2) hâzret-i 'Alî'ye gelüp *kerrema'llāhu vechehū* emr-i hilâfetde anuñla (3) biy'et eylemegin târîh-i hicretüñ otuz beşinci senesinüñ (4) şehr-i zî'l-hiccesi evâhirinde icmâ'-ı ümmetle halîfe olup icrâ-yı (5) ahkâm-ı şer'iiyyeye şurû' eyledi. Nakildür ki hâzret-i 'Alî ol (6) zamânda elli sekiz yaşında idi ve bir rivāyetde elli üç yaşında

525 Enâ'l-lezi semmetnî ümmî Haydar] Enâ'l-lezi semmetnî ümmü'l-Haydarah M2

526 Hanefiyye] Hanifiyye M1

(7) idi. Ammā vech-i evvel mu‘teberdür ve hazret-i ‘Alī ile evvelā Ṭalḥa (8) bey‘at eyleyüp ba‘dehu mühācirīn ve enşār ‘umūmen kabūl eylediler (9) ve lākin Şām-ı şerīf ḥākimi olan hazret-i Mu‘āviye ve tevābi‘i (10) taḥallūf edüp anuḡla bey‘at eylemediler. Tafşīl-i vāqı‘a (11) kütüb-i tāriḫde merkūm ve defātir-i menākīb tettebbü‘ edenlere (12) ma‘lūmdur. Hazret-i Resūl-i ekrem salla’llāhu ‘aleyhi ve sellem (13) “izā zükire aşḥābī fe’emsikū” ve bir def‘a daḡı “itteḡū’llāh fi aşḥābī” (14) dēyü buyurmuşlar iken ḡıkm-i ḡāmīza’-ı rabbāniyye ve esrār-ı ḡafiiyye-yi (15) şamedāniyye mukteżası üzre anuḡ mābeynlerinde vāqı‘ olan (16) vaḡāyi‘i zıkr ve bu ma‘ḡüle ḡikmetü’llāḡı dābir olan ḡuşuşları (17) fikr eylemek ehl-i İslām olanlara ma‘ḡūl ve ḡaḡḡ-ı şarīḡa tābi‘ **[M1/39b]** (1) olanlar yanında maḡbūl degūldür. *Allāḡümme tecāvez ‘annā bi-ḡürmeti’n-nebiyyi’l-Muşṡafā.* (2) Naḡildür ki ümmü’l-mü’mīnīn Ümmü Seleme raḡiya’llāhu ‘anhā (3) hazretleri aydur bir ḡün hazret-i ‘Alī kerrema’llāhu vecheḡū Resūlu’llāḡ (4) şallā’llāhu ‘aleyhi ve sellem hazretlerine geldi. Hazret daḡı (5) anı yanına alup oturdılar. Hazret-i ‘Alī eytdi “Yā Resūla’llāḡ! (6) Heḡ sizüḡ yanuḡuzda benüm bir vaḡ‘ miḡdār ve ḡayyiz ve i’tibārum (7) var mıdur?” dēdi. Hazret daḡı sa‘ādetle aḡa teveccūḡ eyleyüp (8) “Yā ‘Alī sen benüm ḡarındaşum ve ‘ammum oḡlı ve ‘ilmüm vārişisin. (9) Ve senüḡ nūruḡ benüm nūrumdandır” dēyü cevāb vermegin bu kelām-ı (10) surūr-encām ve müferraḡ sebeb-ile şadr-ı ‘Alī münşeriḡ olup (11) “Yā Resūla’llāḡ bint-i ḡavrā manzar ve duḡterinüḡ aḡteriḡüz. Hazret (12) Faṡıma’yı raḡiya’llāhu ‘anhā nikāḡ eyleyüp beni anuḡla ḡidmet-i (13) şerifine kabūl eylemek ‘acabā cāyiz midür?” dēyü su‘āl eylemeḡe (14) geldüm dēdi. Hazret-i risālet-penāḡ şallā’llāhu ‘aleyhi ve sellem (15) daḡı “Yā ‘Alī merḡabā ve yā aḡī ehlā sen şafā geldüḡ”. Ammā kızum (16) Faṡıma’nun tezvīci ḡuşuşı ḡaḡ ta‘ālā emrindedür. Eger min ‘indi’llāḡi (17) ta‘ālā baḡa bir işaret ve bu murāduḡ ḡusūline vaḡy ile bişāret **[M1/40a]** (1) olursa n’ola vēreyim dēyü va‘de eylerken hemān ‘alāmet-i (2) vaḡy anı ḡaşy eyleyüp mübārek alnından ḡül ruḡlarınuḡ (3) üzerine dürr-i şeh-vār gibi dürlər dökildi. ḡattā liḡye-yi (4) şerīfe ve maḡāsın-ı laṡifesinden aşıḡa ḡaltān oldu. (5) Bir zamāndan sonra tebessüm ederek sa‘ādetle mübārek (6) başların ḡaldurdu ve hazret-i ‘Alī’nüḡ eline yaşıla (7) ḡatṡla yazılup bir beyāz kaḡıd vērüp “Yā ‘Alī şü kaḡıdı (8) okı” dēyü emr eyledi. Ol-daḡı nazar edüp ḡördi ki (9) yaşıll nūrla üstinde *Bismi’llāḡi’r-Raḡmāni’r-Raḡīm* (10) *kitābün mine’Raḡmāni’r-Raḡīm ilā’r-Resūli’l-kerīm* “Yā Muḡammed (11) sen nūrı nūra tezvīc eyle tā ki anlardan iki nūr vücuda (12) ḡelüp cennet şebābınun seyyidleri olalar” dēyü yazılmış. (13) Pes bu vechle kıra‘āt edicek hemāndem hazret-i risālet-(14)penāḡ şallā’llāhu ‘aleyhi ve sellem Faṡıma hazretlerini raḡiya’llāhu (15) ‘anhā hazret-i ‘Alī’ye kerrema’llāhu vecheḡū ‘aḡd-i nikāḡ (16) eylediler. Hazret-i ‘Alī’nüḡ fażā’ili ḡaddan birün olup (17) ḡāyetle çokdur ve menākīb-ı kerīmesine ḡāyet ve nihāyet **[M1/40b]** (1) yokdur. Zebān-ı küllüḡ ve ḡāme-i

evşâfi takrîrinde kâşır (2) ve ikdâm-ı aklâm sâha'-ı tahrîrinde fâtirdür. Hâzret anuñ (3) hakkında ben 'ilmün şehriyem ve 'Alî anuñ kapusudur dëyü (4) buyurmuşlardır ve 'ilm-i ledunne anı irşâd ve tarîk-i zîkr-i (5) cehri anı isnâd eylemişlerdür ve tarîk-i ihfâ ve meşâyih-i (6) nakşibendiyyenün silsileleri hâzret-i Ebû Bekr'e *rağiya'llāhu* (7) *ta'ālā 'anhu* mutaşşıl olduğu gibi tarîkat-ı cehriyye ve şuyüh-ı (8) halvetiyyenün 'an'aneleri dañı hâzret-i 'Alî'ye *kerrema'llāhu* (9) *vechëhü* vâsıl olur ve Resûl-i ekrem *şallā'llāhu 'aleyhi* (10) ve *sellem* hâzretlerinden beş-yüz otuz yedi ve bir rivâyetde (11) beş-yüz seksen altı hadîş-i şerîf rivâyet eylemişdür. (12) Pes hâzret-i 'Alî *kerrema'llāhu vechëhü* aşhâb-ı kirâm (13) içinde dört yıl tokuz ay hak-ı va'du'llāh hilâfet (14) ve icrâ-yı ahkâm ve hükümet eyleyüp evâhir-i 'ömrinda Küfe'ye (15) rihlet ve bir müddet dañı anda ikâmet eyledi. Ekser-i rivâyet (16) üzerine dünyâda ol-dañı altmış üç yıl 'ömür sürüp (17) âhirü'l-emr târîh-i hicretün kırkinci senesinde mâh-ı ramazânü'l-[M1/41a] (1)mübârekün on yedinci günü cum'a günü işrâk vaktinde (2) mescid-i Küfe'de mihrâb muķâbelesinde 'ibâdet eylerken (3) yine kendünün hâdimi 'Abdu'r-rahmân bin Mülcemü'l-Murâdî ardından (4) kılıç ile başına çalup mecrüh eyledi. Andan sonra iki (5) gün dañı hayatda olup ol zahm sebebiyle ahad gëcesi (6) teslîm-i rûh ëdüp rahmet-i hakka vâsıl oldu. Hemân (7) oğulları Hâsan ve Hüseyin ve Muhammed binü'l-Hanefiyye ve birâderi (8) oğlı 'Abdu'llāh bin Ca'fer anı üç şavbla kefenleyüp (9) eşahh akvâlde dört tekbîr ile ve bir rivâyetde tokuz (10) tekbîr ile kendünün büyük oğlı imâm Hüseyin *rağiya'llāhu 'anhu* (11) namâzını kılop yine mescid-i mezbûrun kapısı yanında gece ile (12) defn eylediler ve ehl-i hilâf havfından kabrini bilürsüz (13) ëdüp gëtdiler. Ve ba'zılar bu vâkı'a⁵²⁷ Medîne-yi Münevvere'de (14) vâkı'a olup kabr-i şerîfi Bakî'dedür dërler ve ba'zılar (15) Küfe'de kaşır-ı imâretde ve ba'zılar hâlâ üzerine kûbe-yi (16) 'azîme binâ olup ziyâret-gâh-ı enâm ve merci'-i hâş u 'âm (17) olan Nefes'dedür dërler. *Vallāhu'l-Melkü'l-Müta'al a'lemu bi-hakîketi'l-hâl*. [M1/41b] (1)

El-hadîsü't-tâsi' “ (3) ولو كان من فرقه الى قدمه خطايا الصدقة والشكر (2) اربع من كن فيه يجل اسلامه (1) Bu hadîş Resûl-i güzîn ve bu haber nebiyy-i (4) emîn mübeyin-i kitâb-ı *Nüzlü's-Sâ'iri'n ilā Rabbi'l-'Alemin*'dendür. Ma'nası (5) “Dört haşletler vardır. Bir kimesne ki ol haşletler anda (6) mevcûde olalar. Ol kişünün islâmı güzel olur, egerçi (7) kim tepesinden ayağına varınca haşâlar dañı olursa. (8) Anların birisi taşadduk fî sebîli'llāh ve birisi Allāh'a (9) şükr ve birisi edeb ve hayâ ve birisi eyü hüyya'nî halkla (10) mu'amele ve mu'aşeret ve muşâhabet ve muķârenetde ahlâk-ı (11) hamîde ve atvâr-ı pesendîde üzre hareket eylemekdür” demekdür. (12) Naẓm-ı hadîşdeki *erba'* kelimesi

527 vâkı'a] v[a]kı'a M1

merfū ‘a olup mübteda’-i (13) maḥzūfun şıfatıdır. Hıṣāl-i erba‘ şabite taḳdīrindedür (14) ve *yücmel* kelimesindeki *mīm* maḥmūmedür. *Yükrem* vezni (15) üzerine bāb-ı ḥāmisdendür ve *ḥaṭāyā* ḥaṭi’ enūḡ cem’idür. (16) Zātiḥ cūmel olmasında mübalāğa vardır. Ya’nī ol kimesne (17) ḥaṭi’elerde ve günāhlarda vāḳi’ olmak degül belki kendüsi [M1/42a] (1) maḥz-ı ḥaṭi’e daḡı olursa bu hıṣāl-i erba‘ anda olmaḡla (2) islāmı cemil olur dēmegi müş’irdür. Bu ḥadīs-i şerīf-i (3) beşāret-i nişāb ve bu ḡaber-i münīf-i meserret-i me’ābuḡ daḡı rāvīsī (4) bundan aḡdem mezkūr ve ānifen mezbūr ve mesfūr olan (5) esedüllāhi’l-ḡālib ‘Alī bin Ebī Ṭālib ḡazretleridür *kerrema’llāhu* vechehü. (6)

El-ḡadīsü’l-‘āşir “إذا رايت الرجل لجوجاً معجباً برأيه (7) فقد تمت خسارته”. Bu ḡadīs-i miskiyyetü’l-fevāyih ve bu ḡaber-i (8) ‘anberiyetü’r-revāyih cāmi’ü’l-mevā’iz ve’n-neşāyih *Dirvān-ı ‘Alī* (9) *Şerḡi* kitāb-ı *fevātiḡ* dendür. Ma’nāsı “Kaḡan kim bir kimesneyi (10) sen mübalāğa ile önegü kendünün ra’y ve tedbīri kendüye (11) bekitilmiş ve yāḡūd kendünün ra’yını begenici görseḡ hemān (12) taḡḡiḡ anuḡ ḡüsrānı tamām olmuş ve ziyānı encām bulmuşdur” (13) dēmekdür. Naẓm-ı ḡadīsdeki *mu’ceben* kelimesi şīḡa-yı ism-i (14) mef’ul olmak üzerine feth-i cīmle okınup bi-ra’y lafzı (15) anuḡ ḡāyim māḡamı fā’ili olmak isti’māle muvāfiḡdur ve eger kesr-i cīmle (16) okınursa fā’ili taḡtında recüle ‘āid zāmīr-i ḡāyib olup (17) bi-ra’yih mef’ulun biḡ vāḳi’ olur. Anuḡ-ḡun tercümesinde terdīd ile [M1/42b] (1) ta’bīr olınmışdur. Bu ḡadīs-i şerīf ve bu ḡaber-i laṭīfun (2) Resūl ḡazretlerinden rāvīsī envā’-ı kerāmāt ve fūnūn-ı (3) cūr-fī ‘ādātuḡ cāmi’ ve ḡāvīsī olan ḡavşü’n-nās (4) Ebū’l-‘Abbās Melkānu’l-ḡızır⁵²⁸ bin Belbān bin Kelbān bin Sem‘ān (5) bin Sām bin Nūḡu’n-neciyy ‘alā nebiyyinā ve ‘aleyhi’s-selām ḡazretleridür. (6) ḡalk mābeyninde ḡızır dēmekle ma’rūf ve bu lāḡabla meşḡūr (7) ve mevsūfdur ve ḡazret-i Nūḡ’un nesebi Âdem nebī ‘aleyhima’s-selām (8) ḡazretlerine eşaḡḡ-ı aḡvāldē Nūḡ bin Lamek bin Metüşlaḡ (9) bin Eḡnūḡ⁵²⁹ bin Yured⁵³⁰ bin Mehlā’il bin Ḳīnān bin Enüş (10) bin Şīt bin Âdem ṭarīḡi üzre muṭṭaşşıl olur. Eḡnūḡ (11) İdrīs peyḡamberün ‘aleyhi’s-selām ism-i ḡāşıdır. Kesret-i (12) ‘ilmi olup ḡalka ziyāde ders didüḡi ecilden İdrīs (13) lāḡabıyla mülāḡḡab olmuş ve bu ‘ilimle iştiḡār bulmuşdur. Naḡildür ki (14) rāvī-i ḡadīs mektüb-i sa’ādet-maşḡūb olan sālifu’z-zıḡr (15) ḡazret-i ḡızır havāli-yi Şirāzda vūcūda ḡelüp (16) ba’dehu zulumāta ḡirüp ḡayāt-ı āb-ı ḡayāt içmek müyesser (17) olmaḡla bi-emri’llāhi *ta’ālā* ‘ömr-i ṭavīl sürüp ve Mūsā peyḡamber ile [M1/43a] (1) mülāḡāt vāḳi’ olup tā ḡazret-i risālet-penāḡ *şallā’llāhu* (2) ‘aleyhi ve sellem ‘aşr-ı şerīflerine yētişüp şeref-i şoḡbetleri ile (3) müşerref olduḡdan sonra

528 Melkānu’l-ḡızır] Limekānu’l-ḡızır M1

529 Eḡnūḡ] Eḡnūn M1

530 Yured] Bīrd M1

h azretten ba'z-ı e  ad  s-i   er  fe (4) ve bir  a   a  b  r-ı m  n  fe riv  yet eylemişdür ve n  b  vvetinde 'ulem  '-ı (5) kir  m i  til  f eylemişlerdür. Amm   'ahd-ı nebiyy-i ekremden (6) a  dem ve 'ağır-ı Res  l-i m  kerremden mu  kaddem   eref-i nübüvvetle müşerref (7) olup vel  kin   er  'at-i ced  de ve kit  b ve   uhuf     ibi (8) olmayup ba'dehu      b-ı silkinde münselik olmak   avli (9) e  a   d  r. A  ıl ismi Milk  n ve künyeti Eb  'l-'Abb  s olup (10) ekşer yeşil lib  aslar g  ymegi 'adet ve sebze-z  rlarda 'ib  det (11) eyled  gi    n a  a H  z  r d  rler ve ba'zılar feres-i a  zare binüp (12) ve yeşil   am  ı isti'm  l eyledügi ecilden H  z  r d  rler d  mi  ler (13) ve   ly  s peyg  mber 'aleyhi's-sel  m anu   ceddi olan Kelb  n'    (14) 'ammıd  r. Z  r     ly  s neb   h  zret-i N    neci oğlı S  m'    (15)   ulbi o  lıd  r. Pes Kelb  n'    v  lidi olan Sam'  n'    (16) bir  deri olur. Ol-dağı   eref-i   o  bet h  zret-i ris  let-(17)pen  hla müşerref olup da'veti m  nseli  e ve   er  'atı [M1/43b] (1) m  ntesi  e olmi  d  r ve z  h  r-ı isl  mdan şonra ikisi dağı (2)   er  'at-ı mu  aharraya m  t  ba'a ve kütüb-i şer'iyyeye mu    l  'a (3) eylemişlerdür ve H  l   H  y  tda olduklarında dağı 'ulem  n    (4) i  til  f  i vardır. H  y  tdalard  r d  nil  r. H  zret-i H  z  r (5) y  rde ve h  zret-i   ly  s ba  rda ve bir riv  yetde H  z  r (6) dery  da ve   ly  s   arada h  zret-i Res  lu'll  h m  kerrem (7)   alla'll  hu 'aleyhi ve sellem   eref  ne M  sl  m  nlar    '  ciz (8) ve elem d  de ve mu   arip⁵³¹ ve bel   ki  idelerine bi-izni'll  hi (9) Ta'  l   ve bi'emri'l-A'  l   fery  d-res olurlar d  rler. Amm   (10) ebyen ve e  har ve ekşer ve eşher budur ki ikisi bile (11) ya  da ve   urıda h  z  rlar ve m  sta      olanlara   ri  mek (12) i    n emr-i h     a n  z  rlar olalar. Na  ild  r ki H  z  r ile (13)   ly  s her sene h  cc mevsiminde Mekke-yi Mükerreme'de biribirile (14) buluşup mu    habet eyleyüp yine bir yıla degin (15) me'm  rlar oldukları h  dmet ve cen  b-ı Rabbü'l-'izzete (16) 'ib  det i    n muf  r  kat öderler. H  zret-i H  z  r'dan (17) merv  d  r ki aydır bir gün     m  'il peyg  mber    y  nında [M1/44a] (1)   ly  s'la dery   ken  rında t  rur id  k. A'd  -yıd  n     m  'il (2) peyg  mber    ve a    b ve     r  n  n    üzerlerine h  c  m   d  p (3) g  lebe eylediler. Pes     m  'il peyg  mber a    bına buyurdi ki (4) salla'll  hu '  l   Mu  ammed d  y  p düşmen üstüne h  mle eyleyeler. (5) Hem  n vech-i me  r    üzre   lav  t getürüp bir uğurdan (6) h  mle eyleyeler. Bi-izni'll  hi ta'  l   'as  kir-i a'd   münhezim olup dery  ya (7) d  kildiler ve na  ild  r ki y  di yüz yigirmi ikinci senede bir gün (8) Medine-yi Münevvere'de deve-ciler g  v  ga   d  p ta  -ıla (9) cenk öderler iken n  -g  h   az  -ıla bir ta   h  zret-i H  z  r'    (10) başına t  k  nup   ikest eyledi. H  tt       ay mi  d  r mecr    (11)   alup h  yli zahmet çekdi ve na  ild  r ki H    ta'  l   celle cel  l  h   (12) h  zret-i H  z  r'    cem  ' erk  n ve 'iz  m ve dend  n  mı her bir (13) beş-yüz yılda bir kere tec  d   ve t  ze   d  p müceddeden a  a   uvvet (14) v  r  r.   ttifa  en t  r   -i hicret    y  di yüz

531 mu   arip] mu   ar M1

yigirmi birinci senesinde (15) dahı tecdīd eyleyüp ol zamān yēdinci tecdīd idi. Pes (16) bu taqđırce hāzret-i Hızır hālā üç biñ yēdi yüz seksen (17) dōrt yaşında olur. *Va'llāhu ta'ālā a'lem ve bi-sıdķi'l-maķāl aḥkem* [M1/44b] (1)

Bābü'l-bā' el-ḥadīşü'l-evvel “القلوب برحمه الله عز وجل فاذا وجدتموها فاغتمو” (2) بكاء العيون وخشيت (3) Bu ḥadīş-i sa'ādet-ķarīn kitāb-ı *Nūz lū's-Sā'iri'n* dendür. Ma'nāsı (4) “Gözlerün ağlaması ve göñüllerün ķorķması 'azīz ve celīl (5) Allāh'ın rahmetinün mülābesesi ve mukāreneti iledür. Pes kaçan (6) siz ol ḥāleti bulsañuz hemān siz du'āyı ģanimet tutıñuz” (7) demekdür. Ammā būkā ve ḥişyetden murād cihet-i dünyā içün olmayup (8) belki va'z ve zıkr ve yāḥūd şanāyi'-i rabbāniyyeyi fikr (9) eşnāsında bī-iḥtiyār vāķi' olandur. Pes ol ma'ķūle (10) zamānlarda du'ā eylemegi ģanīmet bilüp derün-ı dilden (11) cenāb-ı Hāķķ'a du'ā ve tazarru' eylemek gerekdür ki ķabūlinde ašlā (12) şübhe yokdur. Bu nazm-ı ḥadīşde vāķi'a olan *bi-rahmeti'llāh* (13) 'ibāretindeki ḥarf-i *bā'* sebebiyyet içün olmak dahı cāyizdür. (14) Bu ḥadīş-i şerīf ve bu ḥaber-i laṭīfün rāvīsī hāzret-i 'Alī'dür (15) *kerrema'llāhu vechehū* ki menāķıb-ı şerīfesi bābü'l-elifün evāḥirinde (16) maşṭüre ve maḥall-i mezbūrede mesfūredür.

El-ḥadīşü's-şānī (17) “بيت لا صبيان له لا بركة فيه وبيت لا خل فيه قفار أهله”. [M1/45a] (1) Bu ḥadīş-i şeref-i rehīn yine kitāb-ı *Nūz lū's-Sā'iri'n* dendür. (2) Ma'nāsı “Bir evün ki oğlancuķları olmaya anda bereket (3) yokdur. Dahı bir evde ki sirke olmaya ol ev katıksuzdur (4) ehline” demekdür. Lüġatda ķafār feth-ı ķāfla ķatıķı olmayan (5) ekmege dērler. Bu ḥadīş-i şerīfin rāvīsī veliyy-i nebiyy-i ekrem (6) ve şāḥib-i Resūl-i müḥterem ķıbletü'l-müfessirīn ve ka'betü'l-muḥaddişīn (7) müfessirü'l-kitāb-ı celīl ve kaşşaf-ı müşkilātü't-tenzīl aḥeddü'l-fuḥūl (8) ibn-i 'ammi'r-Resūl zeyni'n-nās Ebū'l-'Abbās 'Abdu'llāh bin 'Abbās (9) bin 'Abdu'l-Muṭalib bin Hāşimü'l-Mekkiyyü'l-Ķureysiyyü'l-Hāşimiyyü'l-Muṭṭalibiyy (10) *raḍiya'llāhu ta'ālā 'anhu ve 'an vālidihī* ḥāzretleridür. Vālidi olan (11) 'Abbās dahı şeref-i İslāmla müşerref olup niçe zamān-ı şoḥbet-i (12) risālet-penāhla sa'ādet-peder olduķdan şoñra āḥirete intikāl (13) étmişdür. Tafşīli inşā'llāh *ta'ālā* bāb-ı zāl-i mü'cemed (14) beyān olunur ve vālidesi Lübābe bintü'l-Hāriş bin Hüzn bin (15) Būḥayr bin Herem bin Rūveybe bin 'Abdu'llāh bin Hilāl bin 'Āmir (16) bin Şa'sa'tü'l-Hilāliyyedür ki Lübābetü'l-Kübrā demekle (17) ma'rūfe ve Ümmü'l-Fazl künyeti ile mevşūfedür. Zīrā Ebū [M1/45b] (1) 'Abdu'llāh'dan muḥaddem olan oğlının ismi Fazlu'llāh'dur ki (2) anuñ dahı tafsīli inşā'llāh *ta'ālā* bābü'l-'aynda (3) zıkr olunur ve mezbūre Lübābe ümmü'l-mü'minīn Ḥadīcetü'l-Kübrā (4) *raḍiya'llāhu ta'ālā 'anhā* ḥāzretlerinden birkaç ģün şoñra İslām'a (5) ģelüp ḥātunlardan İslām'a ģelenlerün ikincisidür (6) ve müddet-i 'ömrinde Resūl ḥāzretlerinden otuz ḥadīş-i

şerîf (7) rivāyet eylemişdir ve daḥi ḥazret-i risālet-penāhuḡ *şallā'llāhu* (8) 'aleyhi ve sellem ezvāc-ı t̄ahirātından ümmü'l-mü'minīn Meymüne (9) bintü'l-Ḥariş bin Ḥuẓn'üḡ *raḍiya'llāhu ta'ālā* 'anhā li-ebin (10) ve ümmin hemşiresidür ve li'ümmin bir hemşireleri daḥi Zeyneb bint-i (11) Ḥüzeymedür ki Lüḇābetü's-şuḡrā demekle müştehire olup (12) Ḥalid binü'l-Velīd'üḡ *raḍiya'llāhu ta'ālā* 'anhu vālidesidür ve yine (13) bir hemşireleri daḥi şahābiyyātdan Esmā' bint-i 'Amyes'dür. (14) Bu dördinüḡ daḥi vālidesi Ḥind bint-i 'Avf'dur. İşbu (15) ḥadīş-i mesfūr ve bu ḥaber-i meşṡuruḡ rāvisi 'Abdu'llāh (16) bin 'Abbās'dur ki tārīḡ-i hicretten üç yıl muḡaddem Mekke-yi (17) Mükerreme'de mütevellid olup anı kımāṡ-ıla getirüp Resül [M1/46a] (1) ḥazretinüḡ kucaḡına vėrdiler. Pes ḥazret-i risālet-penāh (2) *şallā'llāhu* 'aleyhi ve sellem daḥi müḇārek aḡzınuḡ yarını (3) anuḡ aḡzına sürüp “Yā Rabb sen buni müḇārek eyle ve (4) bundan ḡalkā 'ilim müyesser eyle ve buḡa ḡikmetle ta'līm eyle” (5) dėyü du'ā edüp adını 'Abdu'llāh ve lāḡabını tercümānu'l-ḡurān (6) kodı. Anuḡ vüfret-i 'aḡl ve fehmi ve keşret-i faẓl ve 'ilmi (7) sebebinden bir lāḡabı daḥi baḡrdur. Naḡildür ki bir ḡeḡe kendünüḡ (8) ḡālası olup ve ḡarem-i muḡterem-i Resül-i ekrem *şallā'llāhu* (9) 'aleyhi ve sellem olan ümmü'l-mü'minīn Meymüne'nüḡ *raḍiya'llāhu 'anhā* (10) menzilinde aḡşamlayup ittifāḡ kendü ile bile anda bir (11) miḡdār 'asel getürmiş idi. Pes ol baldan ḥazret-i (12) risālet-penāh-ıḡun ḡıssa-yı mu'ayyene alıḡodılar. Ba'dehu (13) Resül ḥazretleri menzil-i meymün-ı Meymüne'ye ḡelüp hemān (14) ḥazret-i Meymüne ol balı *Resūlu'llāh* ḥazretlerinüḡ (15) ḡuzūr-ı şerīflerine götürdi. Resül ḥazretleri (16) anı ḡörüp “Yā Meymüne bu māl ḡandan ḡeldi?” dėyü buyurdılar. (17) Meymüne daḥi “Yā Resūla'llāh'ı 'Abdu'llāh getirüp buni sizüḡ [M1/46b] (1) iḡün ḡıssa alıḡodı” dėyü cevāb vėrdi. Ḥazret daḥi (2) anuḡ ḡaḡḡında “Yā Rabb sen aḡa 'ilm-i te'vīl ta'līm ve tefsīr-i Ḳur'ānı (3) tefḡīm ve anı dīn-i müstaḡimde faḡīḡ ve 'alīm eyle” dėyü du'ā (4) eylediler. Bir rivāyetde bu du'āyı 'Abdu'llāh Resül ḥazretleri (5) iḡün abdest şuyı getürdi vėrdüḡi zamānda eylemişlerdür (6) dėrler ve Resül-i ekrem *salla'llāhu 'aleyhi ve sellem* ḥazretlerinden (7) biḡ altıyüz altmış ḡadīş-i şerīf naḡil ve rivāyet eylemişlerdür (8) ve Ḳur'ān-ı 'azīmi iḡrā'u'l-ümme olan Übeyy bin Ka'b'dan *raḍiya'llāhu 'anhu* (9) kıṡrā'at edüp kelām-ı ḡadīmi tertīl ve furḡān-ı kerīmi (10) tecvīd ile tebḡīl eder idi ve 'ilim ve fıḡḡ ve sāir ma'ārifī (11) ḡoḡ-ıdı ve anuḡ fevti zamānlarında andan a'lem bir kimesne (12) daḥi yoḡ-ıdı ve kibār-ı tābi'inden Ebū'l-Ḥaccāc-ı Mücaḡidīn (13) ḡayr *rahmetü'llāhi 'aleyh* bizüm 'Abdu'llāh bin 'Abbās ḡibi faḡīḡümüḡ (14) vardur dėyü dā'imā anuḡla iftiḡār eyler idi. Naḡildür ki (15) bir ḡün ḥazret-i 'Oşmān'üḡ *raḍiya'llāhu 'anhu* ḡilāfeti zamānında bir kimesne evlenüp (16) altı ayda ḡātunı bir veled ṡoḡırdı. Pes ḥazret-i 'Oşmān (17) ol ḡātunı recm eylemek istedi. İttifāḡ ḥazret-i 'Abbās [M1/47a] (1) anda ḡazır bulındı. Ol veled zinādan degüldür. Belki kendü (2) zevcindendür.

Altı ayda vaż‘-ı haml cāyızdır. Zīrā Allāh *ta‘ālā* (3) kelām-ı mecīdinde “وَحْمَلُهُ وَفَصَالُهُ ثَلَاثُونَ” (Lokmān/14) dēyü buyurup (4) ve bir maḥallde daḥı “وَفَصَالُهُ فِي عَامَيْنِ” (Ahkaf/15) dēyü buyurmuşlardır. (5) Ya‘nī bir veledün ana raḥmında yatduğı ile süd emmekden (6) kesildüginün cümle müddeti otuz aya ve müddet-i fişālını (7) iki ta‘yīn ve taṣrīḥ eylemişlerdür. Otuz aydan iki [yıl] olan (8) yigirmi dört ay ayrılup müddet-i fişāla müte‘ayyin (9) olıcaḵ müddet-i haml altı ay qalır bu taḵdīrce ḥamluñ (10) eḵall müddeti altı ay olur dēyü ictihād ile ḥukm edüp (11) fetvā vērđi. Ḥazret-i ‘Oṣmān daḥı bu ḵavlle ‘amel edüp (12) ol ḥātunuñ recminden fārıḡ olup veledinün nesebi kendü (13) zevcendendür dēyü ḥukm eyledi ve birkaç günden sonra zevci (14) daḥı bu veled şüretde hemān baña beñzer. Bu ṣaḥīṣ benüm oğlumdur (15) dēyüp übüvvetini ikrār eyledi. Eṣaḥḥ-ı aḵvāl budur ki ‘Abdu’llāh (16) bin ‘Abbās ḥazretleri dünyāda yetmiş yıl ‘ömür sürüp evāḥirinde (17) ‘ömrinde gözlerinün nūrına za‘f gelüp tāriḥ-i ḥicretün altmış [M1/47b] (1) sekizinci senesinde Tā’if’de vefāt edüp ḥazret-i ‘Alī’nün (2) *kerrema’llāhu vechehü* şulbi oğlu olan Muḥammed bin Ḥavletü’l-Ḥanefiyye⁵³² (3) namāzını kılup dirīḡā ki bu gün rabbaniyyü’l-‘ilim fevt oldı (4) dēyü te’essüf eyledi ve yine Tā’if’de defn olındı. Ve bir rivāyetde (5) yetmişinci senede fevt oldı dērler. Ol taḵdīrce yetmiş (6) iki yıl ‘ömür sürmiş olur. Kibār-ı tābi’inden Meymūn (7) bin Mehrān rahmetü’llāh naḵl eyler ki ben anuñ vefātı güninde (8) Tā’if’de bulunup ṣalāt-ı cenāzesine ḥazır oldum. Hemān (9) cenāzesini getürüp muṣallā üzerine ḵodukları gibi havādan (10) bir beyāz ḵuş gelüp kefeninün arasına girüp ḡayib (11) oldı. Her ne kadar ki aradılar andan bir eṣer bulamadılar. (12) Aḥirü’l-emr namāzını kılup yine anda defn eylediler. Ol (13) eṣnāda nā-gāḥ ḥātifden “إِرجِعي إِلَى رَبِّكِ رَاضِيَةً مَرْضِيَّةً” (Fecr/27-28) dēyü bir ṣadā gelüp (15) cemī’an anda ḥazır olanlar ile ol kelāmı eṣitdük. (16) Velākin ṣadā eyleyen kimdür bilmedük dēr *Allāhümme’r-zuḵnā* (17) *merci’ahu va’ḥşürnā ma’ahu bi-rahmetike yā erḥame’r-rāhimīn ve bi-keremike* [M1/48a] (1) *yā ekreme’l-ekremīn*.

El-Ḥadīṣü’s-ṣāliṣ “بِكَاءِ الْكَبْدِ وَالْعَيْنِ (2) مِنْ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَبِكَاءِ الْبَدَنِ وَاللِّسَانِ مِنَ الشَّيْطَانِ” (3). Bu ḥadīṣ-i sa‘ādet-maṣḥūb daḥı yine *Nūz lü’s-Sā’iri’-n* de (4) mektūbdur. Ma’nāsı mantūḵısı “Çigerün ya gözün ağlaması (5) ‘azīz ve celīl Allāh’dandur daḥı bedenün ya dilün ağlaması (6) şeyṭāndandır” demekdür. Ḥülāṣa-yı kelām ve netīce-yi merām (7) budur ki yā kemāl-i luṭf-ı ḥudā-yı müte‘āluñ ümīd ü recāsıyla (8) raḡbetden ve yāḥūd ḵahr u ḥıṣm-ı zū’l-celālun ḥavfiyla rahbetden (9) adamun ḵalbine bī-iḥtiyār rıḵḵat gelüp veyā ḥıṣmında yaṣ (10) vāḵi’ olursa anı min ‘indi’llāhi bilüp muḵābelesinde ecr-i cezīl (11) ve ezāsında ṣevāb-ı cemīl vardır ve eger derūnda bir ḥālet (12) ve nefsinde recā ve ḥaṣyet olmayup belki riyā ve süm’a

ile (13) halk arasında tagyîre-i beşere ve tebdîl-i şüret edüp hüzn (14) izhâr ve yâhûd ancak dil-ile âh ü zâr eder ise anı (15) şeytândan bilüp istiğfâr ve tevbe ile tebdîle sa'y eylemez ise (16) ne'uzu bi'llâh me'hûz ve mu'âteb ve mu'azzeb ve mu'âkab olmak (17) havfı vardır. Nazm-ı hadîşdeki *kebed* ile 'ayn mâbeyninde [M1/48b] (1) ve *beden* ile *lisân* mâbeynindeki vâvlar o fâsıla ma'nâsına (2) olup bükâ'-ı şe'ni şadrındaki vâv-ı 'âtıfe-yi cümle 'ale'l-cümledür (3) ve dağı cigere bükâ isnâdından isti'âre olup (4) ve bükâ-yışâni müşâkele içündür. Bu hadîş-i şerîfün râvisi (5) dağı bundan akdem mezkûr olan 'Abdu'llâh bin 'Abbâs (6) hazretleridür *rağiya'llâhu 'anhuma*

El-Ĥadîşü'r-râbi' "بَشِّرْ مَنْ شَهِدَ (7) بَدْرًا بِالْجَنَّةِ". Bu hadîş-i şerîf dağı yine *Nüzlû's-Sâ'iri'n* dendür. (8) Ma'nâsı "Sen muştula cennetle şol kimesneye Bedr gâzasına (9) hazır oldı" demekdür. Nazm-ı hadîşdeki hitâb yâ râvî-yi hadîşedür (10) ve yâhûd 'ale'l-infirâd âhâd-ı şahabiye'dür *riğvânu'llâhi* (11) *ta'âlâ 'aleyhim ecma'in*. Bu hadîş-i şerîf mâni' kavîleri olmağın (12) hazretün izn-i şerîfleri ile Bedr gâzasından tehallûf eyleyüp (13) hazır olmağa 'özri olan kimesnelere 'itâbı müş'ir olmayup (14) ve cennet ile beşâret ancak anlara mahşûş olup gayruñ (15) duĥûline⁵³³ ve âĥir vechle mübeşşer bi'l-cenneti olmasına mâni' olmaz. (16) Mefhûm-ı muĥâlîfe ĥöd mezhebümüzde mu'teber degüldür ve 'alâ taĥdîri't-teslîm (17) 'adem-i tebşîrden 'adem-i duĥûl lâzım gelmez. Pes erbâb-ı [M1/49a] (1) ta'aşşubuñ ve muĥâlîfînden ehl-i rafzuñ hazret-i 'Osmân ve ba'zı (2) aşĥâb-ı cennet-mekân *rağiya'llâhu ta'âlâ 'anhum* ĥaĥlarındaki (3) kelâm-ı reddîleri bâtıl ve istidlâl-i fâsidleri 'âtıldur. (4) râvî-i hadîş-i mezbûr ve nâkil-i ĥaber-i mezkûr hazret-i Ebû Bekr-i (5) Şiddîk'dür *rağiya'llâhu 'anhu*.

El-Ĥadîşü'l-ĥâmis "بَنِي الْإِسْلَامِ (6) عَلَى خَمْسٍ شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ (7) وَأَقَامَ الصَّلَاةَ (8) وَآتَى الزَّكَاةَ وَحَجَّ الْبَيْتَ وَصَوْمَ رَمَضَانَ (9) سِپَهْسَالَارِ (10) إِمَامِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي هُرَيْرَةَ (11) فِي بَدْرٍ (12) فِي يَوْمٍ كَانَ يَوْمَئِذٍ عَمَلُ الْيَوْمِ مِثْلُ نَجْدٍ (13) فِي يَوْمٍ كَانَ يَوْمَئِذٍ عَمَلُ الْيَوْمِ مِثْلُ نَجْدٍ (14) فِي يَوْمٍ كَانَ يَوْمَئِذٍ عَمَلُ الْيَوْمِ مِثْلُ نَجْدٍ (15) فِي يَوْمٍ كَانَ يَوْمَئِذٍ عَمَلُ الْيَوْمِ مِثْلُ نَجْدٍ (16) فِي يَوْمٍ كَانَ يَوْمَئِذٍ عَمَلُ الْيَوْمِ مِثْلُ نَجْدٍ (17) فِي يَوْمٍ كَانَ يَوْمَئِذٍ عَمَلُ الْيَوْمِ مِثْلُ نَجْدٍ". Bu hadîş-i şerîf ve bu ĥaber-i münîf e'imme-yi hadîşün sipehsâları (9) imâm Ebû 'Abdu'llâhu'l-Buĥârî *Şaĥı'h* 'indendür. Ma'nası "İslâm (10) dîni yapıldı, beş cihet üstine: Allâh'dan gayrî ilâh (11) yokdur, dağı taĥkîk Muĥammed anuñ kûlıdur ve peygâmbere'dür" dëyü (12) şehâdet eylemegün dağı namâzı turgurmağun, dağı zekâtı (13) getürmegün ya'nî anı getürüp vërmegün dağı beytü'llâhi (14) ĥacc eylemegün dağı ramazânda oruç tutmağun demekdür. (15) Nazm-ı hadîşdeki kelime-yi ĥamsuñ mümeyyezi ve yâhûd mevsûfi (16) mahzûfdur. 'Alâ ĥamsi cihâtın veyâ 'alâ cihâtın ĥamsin taĥdîrindedür. (17) Esmâ-yı a'dâduñ şânîsi 'aks üzre vârid olmağla lafz-ı ĥams [M1/49b] (1) bi-gayri tâ'i zikr olınmışdur. Pes binâ-yı İslâm sâyir binâlar gibi (2) dört cihet üzerine

533 duĥûline] vuĥûline M1

olmayup belki beş cihet üstinedür (3) demekdür. Dahı İslām'ı binā ile ta'bīr isti'āredür ve dahı (4) *şehādet* kelimesi cümle ma'tūfları ile "hamsin"den bedel olup (5) mecrūr okınmak üzerine mervīdür ve merfū' olup aḥadehā (6) takdīri ile mübteda' mahzūfun haberi olmak dahı cāyiz (7) ve *ikāme* kelimesi "ecvef-i vāvī"den if'āl bābindan maşdardur. (8) ahirindeki tā' 'ivaż-ı izafetle sākıta olunmışdur ve Ramazānuñ (9) şavme izāfeti bi-ma'nā "fī"dür ve ḥaccuñ beyte izāfeti (10) bi-ma'nā lāmdur bi-ma'nā fī olmak iḥimālī dahı ba'īd degüldür. (11) bākisi bi-ma'nā "min"dür ve "el-beyt"deki ḥarf-i ta'rīf 'ahd için (12) ve yāḥūd muzāfun ileyhden 'ivazdur. Bu ḥadīs-i şerīfün (13) rāvisi ezhedü'z-zühhād ve a'bdu'l-'ubbād şāhibü't-ṭakvā (14) 'alimü'l-fetvā necmü'l-hüdā ibnü'l-ḳamer Ebū 'Abdu'r-raḥmān (15) 'Abdu'llāh bin 'Ömer binü'l-Ḥaṭṭāb bin Nefīl⁵³⁴ bin 'Abdu'l-'İzziyyü'l-(16)Mekkiyyü'l-Ḳureyşiiyyü'l-'Adavviyyü'l-Muhāciriyy *raḍiya'llāhu ta'ālā 'anhu* (17) ve 'an vālidihī ḥazretleridür ki ba's-ı nebīden iki yıl geçdükdən sonra **[M1/50a]** (1) tārīḥ-i hicretten on bir yıl muḳaddem Mekke-yi Mükerreme'de vücūda (2) gelüp ve pederi 'azāzi emīrū'l-mū'minīn ḥazret-i 'Ömer'ün (3) *raḍiya'llāhu 'anhu* islāmı vaktinde saġīr olup dört yaşında (4) olmaġla islāmı babasının islāmına teba'ıyyetle olmışdur (5) ve hicreti babasıyla bile eylemişdür ve ḥarem-i Resūl-i ekrem *şallā'llāhu* (6) 'aleyhi ve sellem ümmü'l-mū'minīn Ḥafsa binti 'Ömer'ün *raḍiya'llāhu* (7) *ta'ālā 'anhum* li-eb ve ümm karındaşıdur ve valideleri Zeyneb (8) bint-i Maṭ'un bin Ḥubeyb bin Vehb bin Ḥuzāfe's-Seḥmiyye'dür. (9) İbn-i 'Ömer ḥazretleri ekşer ġazavātda⁵³⁵ bile olup (10) saġīr olmaġla ancak Bedr ve Uḥud ġazālarında bile degüldi (11) ve lākin Ḥendeḳ ġazāsında on beş yaşında olmaġın (12) şimden sonra bu dahı cenke ḳadirdür dēyü Resūl ḥazretleri (13) anı yanından ayırmayup cümle ġazālara Bedr'e ve Uḥud'a bile (14) alup ġetmişdi dērler ve kütüb-i fikhde 'abādile dēyü (15) işbu 'Abdu'llāh bin 'Ömer ve 'Abdu'llāh bin 'Abbas ve 'Abdu'llāh (16) bin Mes'ūd'a dēnür. Zīrā fuḳahā ḳatında 'abādile-yi şelāse (17) bunlardur. Ammā kütüb-i muḥaddişiñde⁵³⁶ 'abādile dēyü 'Abdu'llāh bin 'Abbas **[M1/50b]** (1) ve 'Abdu'llāh 'Ömer 'Abdu'llāh Zübeyr'e dērler ve ġāhi ḥadīs (2) 'abādile-yi erba'a zikr edüp 'Abdu'llāh bin 'Amrū binü'l-'Aş'ı (3) dahı bunlara ilḥaḳ ederler *riḍvānu'llāhi ta'ālā* (4) 'aleyhim ecma'in. Pes 'Abdu'llāh bin Mes'ūd ehl-i muḥaddişiñ (5) ḳatında 'abādilede dāḥil degüldür. Zīrā ibn-i Mes'ūd ehl-i (6) ḥadīsün ictimā' ve muḥadeseleri 'aşrında muḳaddem vefāt (7) edüp anlar ile teḥādüşi vāḳi' olmamışdur. Ammā imām-ı A'zam (8) ve hümām-ı efḥām ḥazretlerinün rivāyet-i fikh ve mes'āl-i şer'iyyede (9) istinādı ekşer ibn-i Mes'ūd'a olmaġın fuḳahā'-ı ḥafiyye (10) ve 'ulemā-yı ḥanifiyye ḳatında

534 Nefīl] Laġīl M1

535 ġazavātda] ġazāvatda M1

536 muḥaddişiñde] muḥidinde M1

‘abādilede dāhıldır. Nakıldır ki (11) rāvī-yi ḥadīṣ ibn-i ‘Ömer *raḍiya’llāhu ‘anhumā* Resūl *ṣallā’llāhu* (12) ‘*aleyhi ve sellem* ḥazretlerinden iki bin altı yüz otuz (13) ḥadīṣ-i şerīf rivāyet eylemişdür ve Ḥazret-i risālet-(14)penāh anuñ ḥaḳkında “Taḥḳiken ‘Abdu’llāh bir şālih kimesnedür. (15) Daḥı mü’minleruñ ḥālidür” dēyü buyurmışlardur ve anuñ ‘ādet-i (16) ḳadīme ve sīret-i kerīmesi böyle idi ki mālından (17) emlākından bir nesne göñline ḥoş gelüp bikensihi fī’l-ḥāl **[M1/51a]** (1) anı fī sebīli’llāh taṣadduḳ eyleyüp min ba’di şüret-i mülkinde (2) nesne komazdı. Mālı ve rızḳı ḡayetle çok olup müddet-i (3) ‘ömrinde biñden ziyāde ḳul āzād eylemişdür ve ‘ilm-i ḳirā’atda (4) şüyūḥ-ı seb’adan olan Şeyḥ Nāfi’ daḥı anuñ mu’taḳlarındanur. (5) ‘Itḳından muḳaddem Ca’fer Ebī Ṭālib’uñ oğlu ‘Abdu’llāh (6) anı almaḡa ṭālib olup on iki bin dināra iştirā (7) eyledi. Bey’atları mün’aḳid olduḡdan sonra Nāfi’ ibn-i ‘Ömer’e (8) ḥıṭāb édüp ḡayf saña kim atanuñ ‘ilmini on iki (9) bin dināra ṣatduñ dēdi. Hemān ibn-i ‘Ömer bu sözden (10) münfa’il olup bey’-i mezbūri iḳāle eyledi ve meblaḡ-ı marḳūmı (11) bi’t-tamām yine ibn-i Ca’fer’e redd eyleyüp ‘ilmi şerefine li-vechi’llāhi (12) *ta’ālā* anı āzād eyledi. Bunuñ gibi fī sebīli’llāh bezl (13) ü ‘atāsı çoḡ-ıdı ve ‘ilim ve vera’ ve taḳvāsına nihāyet (14) yoḡ-ıdı. Âḥirü’l-emr seksen üç yıl ‘ömür sürüp (15) Benī Ümmeye’den ‘Abdu’l-Melik bin Mervān’uñ ḥükümeti zamānında (16) tāriḥ-i hicretin yetmiş üçüncü senesinde yine Mekke-yi Mükerreme’de (17) vefāt eyledi. ‘Abādileden Mekke’den en sonra ol vefāt **[M1/51b]** (1) eylemişdür. Sebeb-i vefātında menḳıldur ki Ḥaccac bin Yūsuf (2) mezbūr ‘Abdu’l-Melik cānibinden Mekke emīri olup anda (3) geldükde bir kimesneyi bir ṭarīḳla anuñ ḳatline gönderdi. Pes (4) ol kimesne daḥı cıdāsınuñ dibindeki demüre yēdi ṭasdan (5) geḡer zehr-i ḳātil ve semm-i helāhil sürüp ‘Abdu’llāh bin ‘Ömer’uñ (6) ekşeriyyā yolu olan müzāḡame yēri bir ṭar soḡaḳda anı (7) bekleyüp hemān gelüp geḡdüḡi gibi anuñ ardınca ḡaḳḳ (8) arasından yol aḡar gibi olur. Elindeki cıdānuñ zehirlü (9) demūri ile arḡasına dürtüp ol zehri bedenine (10) te’sīr étdürdi. Andan ibn-i ‘Ömer menziline gelüp ol (11) zariden firāṣa düşdi. Ba’dehu Ḥaccāc dōstluḡ (12) şüretiyle anı görmeḡe gelüp “Yā ‘Abdu’llāh seni böyle kim (13) eyledi?” dēdi. ‘Abdu’llāh daḥı “Aña sen eyledüñ” dēyü cevāb (14) vērdi. Ḥaccāc eytdi “Yā ‘Abdu’llāh niçün böyle dērsin?” (15) ‘Abdu’llāh eytdi zīrā sen[üñ] bu şehire gelmeñden muḳaddem şehir içünde (16) bir kimesne böyle ālet-i ḡarble yörimezdi. Ḥaḳīḡetde buña sen sebep (17) olduñ” dēdi. Pes Ḥaccāc ḡétdükden-sonra çok zamān geḡmeyüp ol zehir **[M1/52a]** (1) anuñ derūnına kār eylemekle vefāt eyledi *raḍiya’llāhu ‘anhu* (2) ve ‘*an sā’iri’ş-ṣaḡābeti ecma’in ve eḡṣirnā me’ahum fī yevmi’d-dīn*. (3)

El-Ḥadīṣü’s-sādis “برّه المؤمنة كعمل سبعين صديقاً (4) وفجور المرأة الفاجرة كفجور ألف فاجرة”. Bu ḥadīṣ-i şerīf (5) *Nüzlü’s-Sā’iri’n* de maṣṭūr ve kitāb-ı mezbūrda mesfūrdur. (6) Ma’nāsı “İmān

getürücü hârunun eyülüğü ve erine muṭî'a (7) olup anın rızası üzerine olması yetmiş şiddikun (8) 'ameli gibidür ve fâcire olan hârunun fücûrî bin fâcire (9) 'avretün fücûrî ve fışkı gibidür" demekdür. Muḥaşşıl-i kelâm (10) anın günâhı lâ tu'add ve lâ tuḥşâ olmağdan kifâyetdür. (11) Zîrâ ol bin fâcirenün her birisinün 'ale'l-infirâd fücûrî (12) yine ol miḳdâr olmağla bî-nihâyet olup hadd ve ḥaşri (13) ḳâbil olmaduğı te'emmül zâhir ve baḥr-ı fikre tevağğülle bâhir (14) olur *va'llāhu ta'ālā a'lem* ve nazm-ı ḥadîsdeki *birre* kelimesi (15) evvelinde bâ' muvaḥḥedenün kesri ve âḥirinde (16) hâ' ile bâb-ı râbî'den ism-i maşdâr olup eyülük ve zıdd-ı (17) 'uḳûḳ ya'nî ita'at ma'nâsınadır. Râvî-i ḥadîs-i [M1/52b] (1) şerîf ve nâḳil-i haber-i laṭif muḳddemen mezkûr ve ânifen mezbûr (2) olan 'Abdu'llāh bin 'Ömer'dür *raḍiya'llāhu ta'ālā 'anhumā*. (3)

El-Ḥadîşü's-sâbi '“باكروا في طلب الرزق والحوایج (4) فَإِنَّ الغدو بركة ونجاح”. Bu ḥadîş-i şerîf-i (5) naşihat mefhûm yine kitab-ı *Nüzlü's-Sâ'iri'n* de (6) marḳûmdur. Ma'nâsı “Şabaḥlaşınız rızḳınız ve sāyir (7) ḥâcetlerinüz talebinde zîrâ taḥḳiken şabâḥ bereketdür (8) ve setrdür” demekdir. Şadr-ı ḥadîş şîğâ'-ı ḥiṭâbla (9) olmağın er-rızḳ ve'l-ḥavâyic kelimelerindeki ḥarf-i ta'rîf (10) muzâfun ileyhiden 'ivaḣ olup rızḳakum ve ḥavâyiceküm (11) taḳdîri ensebdür. Cins için olmak daḥı câyizdür (12) ve lügatda necâḥ⁵³⁷ elfün üç hareketi ve cîmün ḥâ-yı mühmele (13) üzerine muḳaddem-ile setr ma'nâsına şaḳlamak ve örtmekdür. (14) Ya'nî şabâḥdan olan ḥuşuşlar ekşer ḥalḳdan (15) mestûr olup iḳâmet yerlerinde anların bed nazarlarından (16) ve seferlerinde ḳuṭṭâ'-ı tarîḳün şerlerinden emn ü emân vardır (17) demek olur. Şu'arâdan biri daḥı bu mazmûn-ı şerîfe işaret [M1/53a] (1) édüp bukrâ şâḥibi ḳable'l-hecîr inne zâke'n-necâḥ fi't-tekbîri (2) demişdür ve'l-bukre bereket daḥı bu mefhûmı te'yid ve bu (3) ma'nâyı te'kîd eyler. Bu ḥadîş-i meymûn-ı naşâyih meşḥûnun (4) râviyesi cüneybet-i Ḥabîbib-i ilah zevce-yi ḥazret-i *Resûlu'llāh* (5) şâḥibetü'n-nebiyy's-şefîḳü's-şiddîḳa bintü's-şiddîḳ ümmü'l-mü'minîn (6) 'Âîşe bint-i Ebî Bekr 'Abdu'llāh bin Ebî Ḳuḥafetü'l-Mekkiyyetü'l-Yetmiyyitü'l-Ḳureyşiiye (7) *raḍiya'llāhu 'anhā* ve 'an ebihā ve cidehā (8) ḥazretleridür. Validesi Ümmü Rûmân bintü'l-Ḥâriş binü'l-Ḥuveyrîşdür. (9) Rivâyet olunur ki ḥazret-i 'Âîşe *raḍiya'llāhu 'anhā* bi'set-i (10) nebînün dördüncü yılın eva'ilinde Mekke-yi Mükerre'me'de vücûda (11) gelüp muḳaddemen Cübeyr⁵³⁸ bin Mu'tim için *raḍiya'llāhu 'anhu* nişân (12) ḳonulup nâm-zed ḳılmışlar idi. İttifâken ümmü'l-mü'minîn Ḥedîcetü'l-Kubrâ (13) *raḍiya'llāhu ta'ālā 'anhā* ḥazretlerinün Mekke'de (14) vefâtından sonra bir gün Cibrâ'il 'aleyhi's-selâm nâzil olup (15) ḥazrete bir yeşil ḥarîr pâresi içinde

537 necâḥ] ecâc M1

538 Cübeyr] Cîr M1

‘Âîşe’nün şüretini (16) getürdi. *Va’llāhu ta’ālā* bunu saña Hedice’den ‘ivaż vèrdi. (17) Bu senün dünyāda ve ahiretde halālundur. Zîrā ol-dağı anası **[M1/53b]** (1) rahmına düşüp şürete gelmedin bi-izni’llāh *ta’ālā* alem-i (2) melekütde taşvîr olunup senün-içün hutbesi okınmışdur (3) dèdi. Pes hâzret dağı anı Ebū Bekr’e söyleyüp bi’setün (4) onuncı yılında dört yüz seksen dirhem mihr-ile hâzrete (5) ‘akd-ı nikāh olındı. Ammā hâzret-i ‘Âîşe ol zamānda (6) ancak altı yaşında olup sağîre olmağla üç yıl (7) dağı anası Ebū Bekr’ün evinde ve yine anuñ terbiyyesinde (8) olup tokuz yaşını tamām eyledükden sonra hicretten bir iki (9) ay miqdârı muqaddem hâzret anuñla halvet-i şaḥîhedden (10) cem’ olup aña yine Mekke-yi Mükerrreme’de duḥûl eylediler (11) ve hâzret andan gayrî bîkr almak vâkî’ olmamışdur. Ammā (12) hemşiresi Esmâ’nun oğlu olan ‘Abdu’llāh bin Zübeyr’e (13) anuñ ziyādece ta’allûkı sebebiyle hâzret aña Ümmü ‘Abdu’llāh (14) dèyü künyet kômışlar idi. Nakl olunur ki Resûl hâzretleri (15) *şallā’llāhu aleyhi ve sellem* Beni’l-Muṣṭalak gâzāsına gètdükleri (16) zamānda kûr’a birağup ittifāk-ı kûr’a hâzret-i ‘Âîşe’ye (17) düşmegin ol gâzāya hâzret anı bile alup gètmışler idi. **[M1/54a]** (1) emr-i gâzā tamām olduḡdan sonra dönüp yine Medine-yi Münevvere’ye (2) gelürler iken günlerde bir gün Medîne’ye yakın kâlup (3) bir yerde kōndılar. Pes ol gece hâzret-i ‘Âîşe *radîya’llāhu* (4) ‘*anhā* tecdîd-i vuzû için hevdecinden taşra çıkdı (5) ve ḥalâyıkdan ba’îd bir tenhā yerde varup abdest (6) alup yine gelüp hevdecine girdi ve bu yanındaki (7) ‘akd-ı ‘akîkîni yokladı. Gördiğim bağı kırılıp düşmişdür. (8) fî’l-hāl yine hevdecinden çıkup anı aramağa abdest (9) alduğı yere gètdi. Hemān ‘asker dağı şabāḥ yakındur dèyü (10) ol menzilden geçüp gidtiler ve hâzret-i ‘Âîşe’nün devesini (11) yiden ḥadimi anuñ hevdecinden çıkup gètdüğünü (12) görmemekle anı hevdec içinde şanup deveyi (13) yèdüp gètdi. Pes hâzret-i ‘Âîşe gelüp gördi ki (14) cümle-i ‘asker gètmışlerdür. Berz-i fikr èdüp elbette anlar (15) gelüp beni yine bu meḥalde yoklarlar dèyü nāçār anda karar (16) eyledi. İttifāken ol ‘askerün dümdarı olan Şafvān (17) nām kimesne ‘asker yerinde anlardan kalmış nesne var mıdur **[M1/54b]** (1) dèyü ol menzili yoklar iken nā-gāḥ ana rast gelüp dağı (2) āyet-i ḥicāb nāzile olmadın bir iki kerre görmüş olmağ-ıla (3) hemān anı ırakdan bilüp devesini çökerdi ve kendüsi (4) dağı ırak yere çekilüp tamām ri’āyet-i edeble “Yā ümmü’l-mü’mîn (5) gel bu deveye bin ki seni ‘askere èrişdüreyim” (6) dèyü nidā eyledi. Pes hâzret-i ‘Âîşe gelüp ol deveye (7) bindi. Şafvān dağı ardın ardın deveye yakın (8) gelüp yuların eline alup sür’atle ‘askerün ardınca (9) gètdi. Ertesi kuşluk zamānında anlara èrişdi. Munāfıklar (10) bu ḥālî görünce ḥaşā şümme ḥaşā aña bühtān ve iftirā eylediler (11) ve hâzret-i risālet-penāhuñ ḥatır-ı şerîfleri bu ma’nādan (12) münkesir olup gayetle müte’sir oldılar ve Medine-yi Münevvere’ye (13) geldüklerinden sonra dağı ḥalk mābeyninde bu ma’kûle (14) güft ü güyla bir müddet geçüp bir gün Cebrā’îl ‘*aleyhi’s-selām* (15) bi’emri’llāhi’l-Meliki’l-‘Allām

nazil oldu ve sūre-yi nūrda (16) vākı‘a “انّ الذّین جاءوا بالإفک” (Nur/11) ve “انّ الذّین یحبّون ان تشیع” (Nur/19) ve “انّ الذّین یرمون المحصنات” (Nur/23) āyāt-ı kirāmı gibi [M1/55a] (1) tokuz āyāt-ı ‘izāmle vahy-i Rabbānī ve haber-i haqqānı getürüp (2) ḥazret-i ‘Âyişe’nün ‘iffetini i‘lām eylemekle ḥazretün (3) ḥatır-ı şerīflerini tesliyet ve taṭayyüb ve anuḥla yine kemākān (4) hüsn-i mu‘āmeleye tergīb eyledi. Naḳıldür ki ḥazret daḥı (5) haqqıket-i każziyyeye vākıf ve nüzül-i vaḥiyle ḥuşuş-ı vākı‘aya (6) ‘ārif olmadın iztırāb-ı hāl ve inkisār-ı rebālī eşnāsında (7) emr-i mezbūrı aşḥāb-ı kibār ve aḥbāb-ı ḥıyār ile müşāvere (8) édüp her biri bir kūna söz söylediler. Ḥazret-i ‘Alī *kerrema’llāhu* (9) *vechehü* daḥı baş kaldurup “Yā Resūla’llāh ḥazret-i ‘Âiše (10) ḥad-ı zātında egerçi kim bu iftirā ve bühtāndan sālimesdür. Ammā (11) deyyān-ı bed güyādan selāmet içün anı taṭlīk eylemek (12) enseb gibi görünür” dedü. Pes ḥazret-i ‘Âiše bu sözden (13) ḥazret-i ‘Alī’ye incinüp garażan ve ta‘aşşuben degül belki (14) kendünün ictihādı mūcibince ba‘z-ı ḥuşuşlarda anuḥ taraf (15) ihtilāfında oldu. Ḥattā anuḥ ḥilāfeti zamānında ḥazret-i (16) Mu‘āviye Şām ‘askeri ile gelüp Şıffın nām-ı mavzi‘de (17) anuḥ ile muḥārebe eyledüklerinde ḥazret-i ‘Âiše daḥı haqq [M1/55b] (1) Mu‘āviye cānibindedür dēyü ol maḥalle Mu‘āviye ‘askeri ile (2) bile gelmiş idi. Muḥaşşal-i kelām ve netice-yi merām ḥazret-i (3) ‘Âiše’nün *raḍiya’llāhu ‘anhā* ‘uyubdan berā’atına ve zinūbdan (4) nezāhetine Qur‘ān-ı ‘azīm nāṭık ve kelām-ı ḳadīm şahid-i (5) şadıḳdur ve ḥazret-i Ḥadice’dan şonra afzal-i nisā (6) ve eşedd-i maḥabbetle ḥabībe-yi Resūl-i ḥūdudur. Ḥazret anuḥla (7) yaturalar iken Cebra’ıl ‘*aleyhi’s-selām* gelüp vaḥiy (8) getürmek vaқи‘ olmuşdur ve sa‘ādet-i ezvāc-ı (9) tāhirātlarından hiç birisine daḥı müyesser olmamışdur (10) ve ḥazret anuḥ nevbeti güninde ve anuḥ beytinde fevt (11) olup yine anda defn olunmuşdur. Ḥālā ravza-yı muṭaharre (12) olan ḥazret-i ‘Âiše *raḍiya’llāhu ‘anhā* on sekiz yaşında (13) olup tokuz yıl ḥazretle bile mu‘āşeret eyledi. Ba‘dehu (14) ‘ibādet ve ictihād ile iştiḡāl édüp Medine-yi Münevvere’de (15) aşḥāb-ı kibār ve muḥācirīn ve enşāra fetvā vērürdi (16) ve ḥazretten iki biḡ iki yüz on ḥadīs-i şerīf (17) naḳl ve rivāyet eylemişdür ve dünyāda altmış yedi yıl ömür [M1/56a] (1) sürüp āḥirü’l-emr tārīḥ-i hicretün elli sekizinci ve bir rivāyetde (2) elli yedinci senesinde Medine-yi Münevvere’de vefāt édüp (3) Ebū Hüreyre *raḍiya’llāhu ‘anhu* namāzını kılup anda meḳābir-i (4) müslimīn olan Baқи‘ nām mavzi‘de defn eylediler (5) ve bir rivāyetde namāzını Meymūn bin Mihrān kıldı dērler. (6) Ammā ḳavl-i evvel aḫḫar ve ekşer ve eşherdür *riḍvānu’llāhi* (7) *ta‘ālā ‘aleyhim ecma’ın*.

El-Ḥadīşü’s-sāmin “برّ لوالديك (8) ولو سافرت في ذلك سنتين وصل رحمك ولو سافرت (9) في ذلك سنة وعدّ للمسلم ولو على ميل و اجب الدعوة (10) ولو على ميلين و زر اخاك في الله وصافحه ولو على (11) ثلاثة اميال وصلّي (12) على الجنّاة ولو على اربعة اميال”. Bu ḥadīs-i şerīf-i naşihat şi‘ār ve bu ḥaber-i laṭīf-i (13)

vaşiiyet diğār dahı yine *Nüzlü's-Sa'iri'n* dendür. Ma'nası (14) “Sen anaña babaña eyülük edüp rızaları üzre ol egerçi kim (15) anların rızalarını taḥşilde iki yıl sefer dahı eylerseñ (16) dahı zī rahmına şıla eyle egerçi kim bu ḥuşuşda bir yıl (17) sefer dahı eylerseñ dahı ḥasta-ı Müslümānı görmege var egerçi kim [M1/56b] (1) bir mīl dahı olursa dahı da'vete icābet eyle egerçi kim (2) iki mīl dahı olursa dahı Allāh yolında ki ḳardaşuñı (3) ziyāret eyle ve anuñla muşāfaḥa eyle egerçi kim dört mīl (4) yerde dahı olursa” demekdür. Nazm-ı ḥadīşdeki *birr* kelimesi (5) bā'-ı muvaḥḥedenün fethası ve rā-yı mühmele-yi müşeddedenün (6) fethası ve kesresiyle bāb-ı rābi'den şığa-yı emr-i (7) hazır maşdarı feth-i mīm ve bāyla meberret ve ism-i maşdarı (8) kesr-i bāyla *birr* ve *birret* gelür eyülük dahı zıdd-ı 'uḳūḳ (9) ma'nasına ve kelime-yi şıl kesr-i şād-ıla bāb-ı s̄anīnün (10) mu'tel misālinden yine erm-i ḥazırdur. Fā' il-fi'li olan vāv-ı (11) maḥzūfdur. Lafz-ı 'ud 'aynuñ zammıyla evvelki bābuñ ecvef-i (12) vāvisinden yine emr-i hazır şıgasıdur. Maşderi (13) 'ibādet gelür ḥasta görmege varmak ma'nasına bu ḥadīş-i (14) şerīf ve bu ḥaber-i münīf rāvisi bābü'l-elifde tafşil-i aḥvālī (15) mezkūr ve neseb-i şerīf-i mezbūr olan ibn-i 'amm Resūl-i Rabbū'l-'alemīn (16) ya'sūbu'l-millate ve'd-dīn esedü'llāhi'l-gālib 'Alī ibn-i Ebī Ṭalib'dür. (17) *kerrema'llāhu vechehū*

El-Ḥadīşü t-tāsi' “ (2) بيت المقدس ارض [M1/57a] (1) للحشر والنشر ائتوه فصلوا فيه فان صلوة فيه كالف (2) ”. Bu ḥadīş-i şerīf-i bişāret ḳarīn dahı (3) yine *Nüzlü's-Sa'iri'n* dendür. Ma'nayı mantūḳısı beyt-i maḳdis (4) ḥaşruñ dahı neşrūñ yeridür. Siz geliñüz aña pes namāz (5) anda zīrā taḥḳīḳ anda bir kerre namāz ḳılmaḳ andan ḡayrī (6) yerde biñ namāz ḳılmaḳ gibidür demekdür. Pes bundan ma'lūm (7) olur ki ḳıyāmet güninde ḥaşr ve dīvān ve vaż'-ı mizān (8) Ḳuds-ı şerīf ve ol arz-ı laṭīf maḥallinde vāḳi' ola nazm-ı (9) ḥadīşdeki el-maḳdis 'ibāreti mīmün fethi ve ḳāfuñ sūkūnı (10) ve dāluñ kesri ve taḥfifi ile lafz beytün muzāf ileyhidür. (11) Bu zıkr olınan taḥḳīḳ-i *beyt* kelimesi ḥarf-i ta'rīfden 'ariye (12) olduğı şürettedür. Ammā ki müḥallat bi'l-lām olup elbeytü'l-muḳaddes (13) vāḳi' olan yerde zamm-ı mīm ve feth-i ḳāfla ve dāluñ (14) fetḥası ve teşdīdi ile isti'māl olunur bu ḥadīş-i şerīf-i (15) laṭāfet maḳrūn ve bu ḥaber-i sa'ādet-meşḥūnuñ Resūl *'aleyhi's-selām* (16) ḥazretlerinden ravisi fūnūn-ı yumn ve bereketün ḥaviyesi olan (17) ümmü'l-mü'minīn ve'l-müslimīn zevcet-i Resūl-i Rabbū'l-'alemīn [M1/57b] (1) Meymüne bintü'l-Ḥāriş bin Ḥazn bin Būḥeyr bin Herem bin Rūveybe (2) bin 'Abdu'llāh bin Hilāl bin 'Amir bin Şa'sa'tu'l-Hilāliyye'dür ki (3) ibn-i 'Abbās'uñ *raḍiya'llāhu ta'ālā 'anhum* zūriyesidür⁵³⁹. Validesi Ḥumeyr (4) ḳabīlesinden ve yāḥūd Kināne cemā'atından Ḥind bint-i (5) 'Avf'dur ve ümmü'l-mü'minīn Meymüne

539 zūriyesidür] zeyiresidir M1

raḍiya'llāhu 'anhā sâbıkan (6) Mes'ūd bin 'Amru'l-Şakafî'nün taht-ı nikâhında olup ba'dehu (7) andan mufârakat-ı vaqı'a olmağla Ebū Dehm bin 'İzzî ve bir (8) rivâyetde 'Âmir bin Lü'ey nām kimesneye varmışdı. Ol zevci (9) fevt olduğdan sonra târîh-i hicretün yedinci senesinde Mekke-yi (10) Mükerreme'den on mîl ba'îd olan siref nām menzilde hâzret-i (11) risâlet-penâhın *şallâ'llāhu 'aleyhi ve sellem* kendü nefsini hibe (12) eylemegin hâzret dahı anı tezvüc edüp hemân ol (13) gece hâlvet-i şahîhe olup 'ale's-şabah kalkup (14) hâzret ile bile Medine-yi Münevvere'ye gëtdiler pes “وَأَمْرًا (15) مُؤْمِنَةً إِنْ وَهَبَتْ نَفْسَهَا لِلنَّبِيِّ” (Ahzâb/50) âyet-i kerîmesi anuñ (16) hâkkında nâzile olup Allâh *ta'âlâ celle celâluhu* anı medh ve (17) vaşf eylemişdür ve hâzret andan sonra bir hâtun dahı [M1/58a] (1) almamışdur ve kız karındaşı oğlı 'Abdullâh bin 'Abbâs ve (2) 'Abdullâh bin 'Ubeydüllâh bin 'Utbe ve Yezîd binü'l-Eşamm ve (3) 'Abdullâh Şeddâd ve 'Atţâr bin Yesâr ve bunlara benzer niçe (4) kibâr ve hıyâr andan ehadîs-i istimâ' edüp 'ilim (5) ü fıkıh ahz eylemişlerdür ve târîh-i hicretün altmış üçüncü (6) senesinde Mekke-yi Mükerreme'de vefât edüp hemşiresi (7) oğlı 'Abdullâh bin 'Abbâs namâzını kılup yine kendü (8) kubbesinde defn eylediler ve bir rivâyetde altmış birinci (9) senede siref nām mevzi'de fevt oldı dërler *va'llāhu* (10) *ta'âlâ a'lem bi's-şavâb*.

El-Hadîsü'l-âşir “بشرني جبرائيل (11) انّ من مات من امتلك لا يشرك بالله شيئاً دخل الجنة (12) و آن زنى و آن ”. Bu hadîs-i şerîf-i (14) beşâret-üslûb yine kitâb-ı *Nüz lü's-Sâ'iri'n* de mektûbdur. (15) Ma'nâyı reşîk ve mefhûm-ı enîki çok muştuladı (16) baña Cebrâ'îl ki taḥkîk senün ümmetünden bir kimesne olsa (17) şerîk koşmaduğı hâlde Allâh *ta'âlâ*'ya hîçbir nesneyi [M1/58b] (1) ol kimesne cennete girür egerçi kim zinâ dahı étmiş (2) olsa ve egerçi kim uğruluk dahı étmiş ise Ebū (3) Zerr'ün murâdınınuñ hilâfı üzerine demekdür. Nazm-ı hadîsdeki (4) inne men mâte cümlesi mef'ûl bih gayr şarîh olup harf-i (5) cerri mahzûfdur. Bi'enne min taḥdîrindedür ve *dehel* kelimesinün (6) cümlesi haber-i inne olup şîga-yı mâzî ile vurûdı (7) taḥkîkine delâlet içündür ve dahı ve in zenâ ve in (8) serek 'ibâretleri üçer kerre vâkı'a olduğun sebebi (9) budur ki Resûl hâzretleri *şallâ'llāhu 'aleyhi ve sellem* (10) bu hadîs-i şerîfi buyurdıkları zamânda eşhâb-ı kibârdan (11) Ebū Zerr *raḍiya'llāhu 'anhu* hâzrete su'âl edüp “Yâ Resûla'llâh (12) ol kimesne zinâ ve sırka dahı étmiş olursa yine cennete (13) girür mi?” dedi hâzret dahı na'am girür deyü cevâb (14) vërdiler. Ebū Zerr bu ma'nâyı taḥkîkden öteri (15) tekrâr su'âl edüp hâzret yine evvelki gibi cevâb vërup (16) Ebū Zerr şafâsından te'kiden yine su'âl eyleyüp hâzret (17) dahı ol kimesne egerçi kim zinâ ve sırka dahı eylemiş ise cennete [M1/59a] (1) girür. Ebū Zerr'ün burununun rağmı üzerine deyü buyurdılar. (2) Lügatda rağm deyü tobrağa dërler ve 'arablar bir kimesnenün (3) burunını yere degüp tezlîl eylemege tergîm-i enf dërler. (4) Pes bir kişinün

murādının hilāfeti eylemek anı tezlīl (5) ve taḥkīr olduğun hilāf-ı murādı dēyecek yēde raġm-ı (6) enf ‘ibareti isti‘māl olunur ve lisān-ı Türkīde de andan (7) körlük lafzı ile ta‘bīr olup falan körligine dērler. (8) Bu bu ḥadīs-i şerīfün rāvisi fażā‘il ve fevāzılun ḥāvīsı (9) olan şahīb-i Resūl-i güzīn ve rākīb-ı nebbī-i emīn taķī-i neķī-i (10) ḥāşī‘-i zekī-i vefī-i ḥazī‘-i Resūl-i ekremün yār-ı vefā-dārī (11) Ebū Zerr Cündeb bin Cünādetü’l-Ġıfarī’dür *raḍiya’llāhu ‘anhu* (12) ve bir rivāyetde Cündeb bin Seken bin Berīretü’l-Ġıfarī’dür (13) *raḍiya’llāhu ‘anhu*. Cündeb’de cīm mazmūme ve dāl meftūhedür. (14) dālun zammesı rivāyet olinmışdur ve Ġıfār ġaynin kesri (15) ve fānun taḥfīfi ile kitab-ı vezni üzerine bir cemā’etdür ki (16) mezbūr Ebū Zerr aña mensūb olup evāyil-i davetde Mekke-yi Mükerrreme’de (17) İslām’a gelmişdür ve a‘lām-ı şahābeden ve sābıkīn-i evvelīnden olup **[M1/59b]** (1) ricāldan İslām’a gelenlerün beşincisidür. Nakıldür ki şeref-i (2) İslām’la teşerrüfden-şonra yine ehline rücū‘ etti ve nice (3) zamān vaṭan-ı aşliyyesinde sākin olup Bedr ve Uḥud ve (4) Hendek ġazālarından şonra Medine-yi Münevvere’ye irtihāl (5) ve civār-ı Resūla intikāl eyleyüp ba‘dehu zalike vāķi‘ olan (6) ġazālarda ḥazretün ḥidmet şerīflerinde rüy-ı māl idi (7) ve ḥazret anun ḥaķķında yer yüzinde Ebū Zerr’dan eşdaķ (8) bir lehçe ve faşīḥü’l-beyān kimesne gelmedi dēyü buyurmuşlardur (9) ve bir def‘a daḥı aña nuşh u pend edüp “Yā Ebā Zerr (10) gemiñi yiñi ve muḥkem eyle ki taḥkīkan deryā ġayetle (11) derīndür ve yükünjı hefīf eyle ki taḥkīk sefer uzakdur (12) ve azıġunı eyü eyle zīrā ki taḥkīk ‘akabe uzundur (13) ve ‘amelünjı ihlās eyle ki anı alup kabūl eyleyicek kimesne (14) ġayetle görucidür” dēyü buyurdular ve Ebū Zerr *raḍiya’llāhu ‘anhu* (15) Nebiyy-i ekrem *şallā’llāhu ‘aleyhi ve sellem* ḥazretlerinden (16) iki yüz seksen bir ḥadīs-i şerīf rivāyet eylemişdür (17) ve kendüden şonra zükūr ve ināşdan⁵⁴⁰ evlādı kalmayup **[M1/60a]** (1) nesli munķatı‘ olmuşdur. Nakıldür ki emīrū’l-mū‘minīn ḥazret-i ‘Oşmān (2) *raḍiya’llāhu ta‘ālā ‘anhu* kendünün hilāfeti zamānında bir ḥuşuşdan (3) öturi Ebā Zerr’dan nev‘an muġber olmaġla anı Medine-yi Müneverre’den (4) nefy edüp Rebze nam bir kıryeye göndermiş idi. Ḥazret-i (5) ‘Oşmān şehīd olduğdan şonra ba‘zı kimesne aña ḥaliyen ‘Oşmā’nun (6) ‘aşrı geçdi şimden şonra yine şehre gelseñ olmaz mıydı (7) dediler. Ebū Zerr eytdi ol bir ehl-i ḥaķķ kimesne idi. (8) ben anun ḥayatında ve memātında aña itā‘at üzre olup (9) min ba‘d aña muḥālefet eylemezem dēyüp āḥir-i ‘ömrine degin (10) ol kıryede sākin oldı ve tāriḥ-i hicretün otuz ikinci (11) senesinde yine Rebze’de fevt olup ve yine ol maḥallde (12) defn eylediler *riḍvānu’llāhi ta‘ālā ‘aleyhi ve ‘alā sāiri*’ş-şahābeti (13) ecma‘īn bi’raḥmetike yā erḥame’r-rāḥimīn. **Bābü’t-tā’ (14) el-Ḥadīşü’l-evvel** “تَدَارَكُوا الْغَمَّ وَالْهَمَّ بِالصَّدَقَاتِ (15) يَكْشِفُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ ضَرْكَكُمْ وَيَنْصِرْكُمْ عَلَى عَدُوِّكُمْ (16) وَبَيَّنَّتْ عِنْدَ الشَّدَائِدِ

540 ināşdan] ināşdan M1

اقدامكم". Bu hadîs-i şerîf-i (17) mev'izet mefhûm kitâb-ı *Nüzlü's-Sâ'iri*-n de marķûmdur. **[M1/60b]** (1) ma'nâ-yı melfûzısı siz ğamlara ve ğuşşalara tedârük eyleñüz (2) şadaķalar eyle ki 'azîz ü celîl Allâh sizün elem ü şiddet (3) ve ıztırâb u kıasvetünñüzî açā daķı size yardım (4) eyleye dñşmānıñuzunñ üzerine daķı şedāyid vaķtinde (5) ayaklarıñuza şebāt vère demekdir. Bu hadîs-i şerîfün (6) rāvîsi ĥadim-i risālet-penāh ve mülāzim-i ĥidmet-i *Resûlu'llāh* (7) ĥafîz-i eĥādîs-i nebeviyye ve zābit-ı aĥbār-ı muştāfaviyye (8) Ebū Hüreyre 'Abdu'r-raĥmān bin Şahrû'l-Ezdiyyü'd-Devsî'dür (9) *rağiya'llāhu 'anhu*. Naķildür ki 'alem-i cahiliyyetde ismi 'Abdu's-şems (10) idi ve bir rivāyetde 'Amir bin 'Abdu's-şems olup tārîĥ-i (11) hicretün yēdinci senesinde Yemen diyārından Ezd kıabilesinden (12) dîn-i İslām arzusuyla Medîne-yi Müneverre'ye gelüp Resûl (13) ĥazretlerini Ĥayber ğazāsına ğetmiş bulmaĥın Ĥeyber'e varup (14) anda İslām'a geldükden sonra cümle ğazîler ile Medîne'ye (15) bile gelüp ĥazretün ĥidmet-i şerîflerine mülāzim (16) ve rûz-ı şeb kıapularında ĥadim olup ĥazret anun ismini (17) Abdu'r-raĥmān kıomışlardur ve vālidesi daķı Müslümān olmışdur. **[M1/61a]** (1) Ammā daķı İslām'a gelmedin oĥlı Ebū Hüreyre dā'imā anı (2) İslām'a da'vet ēdüp aşlā bir vechle rızā göstermez (3) idi. İttifāk bir ğün yine da'vet eyleyüp ibrām ve ilĥāĥ (4) ēdicek ğayetle elem çeküp ĥāşā fe ĥāşā *Resûlu'llāh şallā'llāhu* (5) 'aleyhi ve sellem ĥazretlerine şetm ü kıazf eyledi. Pes (6) Ebū Hüreyre şabr idemeyüp aĥlayurak Resûl ĥazretlerine (7) gelüp vālidesi ĥaķķında bir du'ā recā eyledi. Ĥazret daķı (8) "Yā Rabb sen Ebū Hüreyre'nün anasına ĥidāyet eyleye" dēyü du'ā (9) eyledi. Ebū Hüreyre bu surūr ile anasına gelüp ğördi ki ğusl (10) eyler. Hemān vālidesi daķı anı ğöricek 'acele ile libāsını eĥnine (11) aldı daķı tamām ğeyinmege şabr idemeyüp kıapuyı açdı (12) ve imān ğetürdi. Ol du'ā berekātında cān u dilden (13) Müslümān oldu. Ebū Hüreyre bu kerre şafāsından aĥlayurak (14) yine Resûl ĥazretlerine gelüp vāķi'-i ĥālî ĥaber vērđi. (15) Ĥazret daķı Ĥaķķ *ta'ālā*'ya ĥamd u şenā ve anlara daķı tekrār (16) ĥayr du'ā eyledi ve yine bir ğün anların ĥaķķlarında "Yā Rabb (17) kıulcuĥazuñ Ebū Hüreyre'ye ve anasına mü'minleri müĥibler eyleyüp **[M1/61b]** (1) ve anların daķı kıalblerine mü'minlerün muĥabbetini ilķā eyle" (2) dēyü du'ā eyledi. Naķildür ki Resûl ĥazretleri 'aleyhi's-selām (3) bir ğün Medine-yi Münevvere'de anı ğördiler ki eteĥine bir nesne (4) kıomış ğetürüp ğeder. Pes ĥazret aña ĥitāb ile (5) "Yā 'Abdu'r-raĥmān bu eteĥünĥdeki nedür?" dēyüp ol-daķı (6) Hüreyre'dür. Ya'nî kedicükdür "Yā Resûla'llāh dēdi. Ĥazret (7) daķı aña sen Ebū Hüreyre sen ki kedicüklere şefķat (8) ēdersin" dēyü buyurdular. Pes bu ecilden Ebū Hüreyre künyeti (9) ile iştihār bulup kendüsü daķı anunla teberrük ve teyemmün (10) edinmeĥin 'Abdu'r-raĥmān dēdüklerinden Ebū Hüreyre dēdüklerini (11) ziyādece sever idi ve dāyimā ĥazretün āsitān-ı sa'ādet-(12)'unvānlarına mülāzim olup dñyāya ve anun zinetine aşlā (13) meyli ve iltifāti yoĥ-ıdı ve aşĥāb-ı suffadan

(14) olup fakr-ı vifāka ile geçinür idi. Nakıldür ki birgün (15) hazret aña teveccüh edüp “Yā Ebā Hüreyre sāyir aşhāb-ı māl (16) ğanīmetden birer hışsa istedikleri gibi sen-dağı niçün (17) bir hışsa tālib eylemezsin” dediler. Ol-dağı “Yā Resūla’llāh [M1/62a] (1) baña dünyā gerekmez ben ancak Allāh ta’ālā anuñ saña ta’līm eylediği (2) nesnelerden öğrenmegi isterem” deyü ‘ilm-i dīni ve hadīs-i mübīni (3) ğanīmet bilmegin dünyā ve miknet ve māl-i ğanīmet üzerine (4) ihtiyār eyledi. Pes Allāh ta’ālā dağı anı ‘ilim ü hadīsle ekser (5) aşhābdan ziyāde müşerref eyledi ve yine bir gün hazretüñ (6) işaretiyle kendü arkasında geydüğü bürdeyi çıkarup döşedi. (7) Hazret dağı lutfıla bir hayr du’ā edüp anuñ üzerine (8) üfürdi. Hemān Ebū Hüreyre ol bürdeyi divşürüp şafā’yla (9) göğsinüñ üstüne koyup bağrına başdı ve ekseriyyā (10) mubahāt tarīkiyle Muḥammed’i ḥaḳ üzerine gönderen Tanrı (11) Ḥaḳḳ-ıçun ol günden berü hazret-i risālet-penāhdan (12) *ṣallā’llāhu ‘aleyhi ve sellem* her ne eşitdüm ise hātırımda (13) mahfūz olup hīç birisini unutmadum deyü kase ve yemīn (14) ederdi ve Resūl hazretlerinden pes biñ üç-yüz yetmiş (15) dört hadīs-i şerīf rivāyet eylemiştir ve hazret-i (16) ‘Osmān’uñ *raḍiya’llāhu ‘anhu* vefātından sonra Medine-yi Münevvere’de (17) fetvā veren beş nefer kimsenüñ birisidür ve kendüsinden [M1/62b] (1) sekiz yüz miqdārı kimesne ‘ilim aḥz edüp andan hadīs-i (2) şerīf rivāyet ve aşhāb-ı güzīn ve kibār-ı tābī’inden çok (3) kimesne aña mülāzemet eylemişlerdür. Nakıldür ki ba’zı kimesneler anuñ (4) bu kadar hadīs-i şerīfi hātırında tutduğundan nev’-i şübhe (5) edüp birgün aña sen ne çok ehādīs-i şerīfe rivāyet (6) edersin dediler. Ol-dağı eytdi benüm sıdkum ve kizbüm (7) yevmü’l-va’dda kıyāmet güninde ma’lūm olur. Ammā āşlı budur ki (8) hazret zamānında muhacirīn kardaşlarımız ekseriyye ticāretle (9) ve enşārdan olan kardaşlarımız bağ ve ‘aḳār-ile muḳayyedler (10) olup ben fakīr ü miskīn olmağla aṣlā kaydum olmayup (11) ancak ehādīs hıfzına meşğūl idüm deyü cevāb vērđi (12) ve hadd-ı zatında aḥlāk-ı ḥaseneye mālīk olup ümmet-i muḥammede (13) muḥibb ve mütevāzı’ ve kesīrū’l-‘ibādet ve’l-zıkr olup ḥāşī’ (14) ve ḥāzı’ idi. Evāyil-i ḥālinde fakr-ı vifāke üzre ‘ayş (15) edüp ba’dehü hazret-i ‘Ömer’uñ *raḍiya’llāhu* hilāfeti zamānında (16) ba’z-ı diyāruñ ḥaḳḳ ve ‘adl üzre ḳazā ve imāreti ḥidmetlerinde (17) olmağla Ḥaḳ ta’ālā aña bereket vērüp mālında ve rızḳında [M1/63a] (1) keşret ḥaşıl oldu ve hazret-i Mu’āviye kendü zamānında (2) Medīne’nüñ emāretini ve ḥükümeti aña tefvīz eylemiş idi (3) ve kendüsinden meḳūldur ki ben yetimlülkle neşv ü nemā buldum (4) ve dağı vaṭanumdan miskīnlülkle muḥāceret eyledüm ve ḥālā (5) hātunum olan Besre bint-i Ġazvā’nuñ ecberi ḥidmet-kārı (6) idüm. Hergün ḳarnum toyunca yemege aña ḥidmet eyler idüm. Ḥamd (7) u sipāsı ve şükri kıyāsı ol Tanrı’ya kim dīn-i metīni (8) kıvām ve Ebū Hüreyreyi ḥalka imām ve anı beyne’n-nās tezvīc ve ol (9) hātunı anı tezvīc eyledi dēr idi ve Mervān bin Ḥakem zamānında (10) dağı Medīne-yi Münevvere’nüñ ḥakimi ol idi.

Fe'emmā yine 'adet-i (11) kadimesi üzre libāsı fūkarā ve zuhhād ve zī-şulhan ve 'ubbadda (12) olup ve gāhi mizāh ve latīfe édüp hānde rūy ve leṭāfet (13) gūy idi ve tārīh-i hicretün elli sekizinci senesinde Medīne-yi (14) Münevvere'de fevt olup yine anda defn olındı ve bir rivāyetde (15) elli yedinci senesinde Medīne kurbında 'aḳīk nām mevzī'de (16) vefāt etti dērler va'llāh *ta'ālā* a'lem.

El-Ḥadīṣü's-sānī (17) “تعلموا الرّمي فإنّ ما بين الهدفين روضة من رياض الجنّة”. [M1/63b] (1) Bu ḥadīṣ-i şerīf ve bu haber-i laṭīf yine *Nūzlu's-Sā'iri* dendür. Ma'nāsı (2) “Siz ok atmağı öğreniñüz. Zīrā taḳḳīk iki kerre ok (3) atup urılan iki nişānlaruñ arası bir çiçeklük bağçedür. (4) Cennet bağçelerinden” demekdür. Bunun ḥikmeti ok atmak gāzā (5) mebādisinden olduğudur. Bunun rāvīsī daḥı Ebū Hüreyre'dür (6) *raḍiya'llāhu 'anhu*.

El-Ḥadīṣü's-sālis (8) “تعوذوا بالله من (7) جهد البلاء و درك الشقاء و سوء القضاء و شماتة (8) الاعداء”. Bu ḥadīṣ-i şerīf-i pūr-btiḥāc imām Müslim bin Haccāc (9) *Şaḥiḥ* 'inde meşṭūr ve *şāḥiḥ Buḥarī* 'de meşfūrdur. Ma'nāsı (10) “Siz şıgınıñuz Allāh'a belānuñ zaḥmetinden daḥı şekīlük yetişmekden (11) daḥı kazā u kaderün yaramazluğundan daḥı düşmānlaruñ ta'n (12) ve istihzā ile gülmesinden” demekdür. Lügatda ceḥd feth-i cīmle (13) zaḥmet ve meşāḳḳatdur. Cīmün zammesī daḥı cāyizdür. Kesret-i (14) ehl ve 'iyāl ve in'idām-ı māl u menāl ve sāyir belā u zaḥmet (15) ve cefā u meşāḳḳatden üzerine ölüm ihtiyār olındığı (16) ḥalete ceḥd-i belā dērler ve bir kişiye elem ve muşibet (17) ve ziyān ve ḥasāret yetişüp aña düşmānlar gülmege şemātet dērler. [M1/64a] (1) Ammā burada a'dā'ya izāfeti ḳā'ide-yi tecrīd üzerinedür. (2) Bu ḥadīṣ-i şerīfün rāvīsī daḥı yine Ebū Hüreyre'dür *raḍiya'llāhu* (3) *ta'ālā* 'anhu.

El-Ḥadīṣü'r-rābī (5) “تهادؤا تحابؤا وهاجؤوا (4) و توارثؤا انبياءكم مجداً و اقبلؤا الكرام عثراهم”. (5) Bu ḥadīṣ-i şerīf kitāb-ı *Nūzlu's-Sā'iri* dendür. Ma'nāsı (6) “Biribirinñuze hediye verişinñüz ki muḥabbet üzre olup (7) sevişesiz daḥı mesken-i me'lūfınuzda ḥuzūrinñüz (8) yoğ-ısa andan muḥāceret eyleyüp bir ḥayırlı diyāra gediñüz (9) ki peygāamberlerinñuze irāş eylesesiz şerefi ve keremi (10) daḥı eyü kimesnelerün ḥaṭālar ve zelletlerini 'afv eyleñüz” (11) demekdür enbīyānuñ siğā'-ı cem'le vārid olduğı muḥaṭbınuñ (12) cem'i i'tibār-iledür. Her birinñüzün beynlerinñüz demek olur (13) ve ilā cümlesinñüz peygāamberi birdür ve eḳīlū fi'linñüz cezāsı (14) zıkr olunmadığı 'azīm şānına delālet için olup (15) 'afv-ı zellātunñ cezāsı zebānla taḳrīr ve bir vechle ta'bīr (16) olunmaz ancak yine yevm-i cezāda ma'lūm olur demegi (17) iş'ār eder. Bu ḥadīṣ-i şerīfün rāvīyesi ümmü'l-mü'minīn [M1/64b] (1) 'Âişe-yi

Şiddike *raḍiya'llāhu ta'ālā* 'anha ḥazretleridir ki (2) aḥvāl-i şerīfe ve menākıb-ı laṭıfesi bābü'l-bāda markūmedir. (3)

El-Ḥadīşü'l-hāmis “تَخْتَمُوا بِالْعَقِيقِ فَإِنَّ جِبْرَائِيلَ إِنَانِي بِهِ (4) مِنَ الْجَنَّةِ فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ تَخْتَمُ بِالْعَقِيقِ وَأَمْرٌ أَمْتَك (5) ”. Bu ḥadīş-i şerīf daḥı *Nūz lü's-Sā'iri* dendür. (6) Ma'nāsı siz yüzükleniñüz 'aķık ile zīrā taḥķık Cebrā'ıl (7) baña anı cennetden getürdi. Pes eytdi “Yā Muḥammed sen yüzüklen (8) 'aķıkle daḥı emr eyle ümmetüñe anuñla yüzüklenmek ile” demekdür. (9) Nazm-ı ḥadīşdeki en tataḥettem 'ibāreti bi-en tataḥettem taķdīri ile (10) mef'ül biḥ ğayr-i şarīḥ olup tevessü'en ḥarf-i cerri ḥazf (11) olınmışdur. Bu ḥadīş-i şerīfün rāvisi bābü'l-elfde mezkūr (12) olan emīrū'l-mü'minīn 'Ömer binü'l-Ḥaṭṭāb ḥazretleridir *raḍiya'llāhu 'anhu*. (13)

El-Ḥadīşü's-sādis “تَعَوَّذُوا بِاللَّهِ مِنْ خَشْوَعِ النَّفَاقِ” (14). Bu ḥadīş-i şerīf daḥı *Nūz lü's-Sā'iri* dendür. Ma'nāsı (15) “Siz Allāh'a sığınuñ nifākuñ ḥuşu'ından” demekdür. Bu ḥadīş-i (16) şerīf-i naşihat intimā ve bu ḥaber-i laṭif-i vaşıyyet ihtivā vārid (17) olduğı zamānında aşḥāb-ı güzīn ve aḥbāb-ı berīn ḥazrete [M1/65a] (1) su'āl edüp “Yā Resūla'llāh nifākuñ ḥuşu'ı nedür?” dediler. (2) Ḥazret daḥı zāhiren bir kimesneye beden ve lisān ile şadākat (3) ve inkiyād şüretin gösterüp ammā kalbde nifāk ve 'adāvet (4) olmaķdur dēyü buyurdular. Bu ḥadīş-i şerīfün rāvisi Ebū Bekr (5) Şiddik *raḍiya'llāhu ta'ālā 'anhu* ḥazretleridir.

El-Ḥadīşü's-sābi (6) “تَكْفَهُوا بِالْبَطِيخِ وَعَظَمُوا بِالْبَطِيخِ فَإِنَّ مَانَهُ رَحْمَةً (7) وَحَلَاوَتَهُ مِنْ حَلَاوَةِ الْجَنَّةِ فَمَنْ أَكَلَ لَقْمَةً م

”ن البَطِيخِ (8) كَتَبَ اللَّهُ لَهُ سَبْعِينَ أَلْفَ حَسَنَةٍ دَرَجَةٍ وَمَحَا عَنْهُ سَبْعِينَ (9) أَلْفَ سَيِّئَةٍ وَرَفَعَ لَهُ سَبْعِينَ أَلْفَ دَرَجَةٍ”. Bu ḥadīş-i şerīf (10) daḥı *Nūz lü's-Sā'iri* dendür ilā Rebbi'l-'alemīn nām kitābda (11) mastūr ve sifr-i mezbūrda mesfūr ma'nāsı “Siz yemişleniñüz (12) kavunla daḥı ta'zīm edüp ḥürmetlü tutıñuz kavunı. (13) Zīrā taḥķık anuñ suyu rahmetdür ve lezzeti cennet meyvesi (14) lezzetindendür. Pes bir kimesne kavundan bir loķma yise Allāh *ta'ālā* (15) anuñ-ıçun yetmiş biñ şevāb yazar daḥı anuñ defterinden (16) yetmiş biñ günāh maḥv eder daḥı anuñ yetmiş derecesin (17) qaldurur” demekdür. Baṭṭīḥ bā-yı muvehḥedenüñ kesri ve tānuñ [M1/65b] (1) teşdīdi ile kavun ve karpuz ma'nāsına gelür. Lakin (2) karpuz ma'nāsına isti'mālı metrūk olup 'ala'l-iṭlāk (3) kavun ma'nāsında isti'māl olunur min ḥalāveti'l-cenneti (4) min ḥalāveti fakiheti'l-cenneti ve mahā 'anhu 'an defter a'mālehü (5) taķdīrinde olup ve maķām-ı ezmārda iki yerde baṭṭīḥi (6) izḥār ta'zīm ve ihtimām içündür”. Bu ḥadīş-i karḥ-engīz (7) ve bu ḥaber-i şafā-āmīzün rāvisi bābü'l-elfde mezkūr (8) olan kātılū'l-küffār ḥazret-i 'Alī nām-dārdur *kerrema'llāhu* (9) *vechehü*.

El-Ḥadīṣü's-sāmin “تهادوا فإن الهدية تذهب (10) بالسخيمة ولو دعت الى كراع او ذراع لاجبته (11) ولو اهدى”. Bu ḥadīṣ-i şerīf-i (12) ḥaḳāyik ma‘ārifūn ve aṣlī imām-ı Ebū Ba‘liyyū’l-Muşūlī (13) *müsned* indendür. Ma‘nāsı “Siz biribiriniz ile hediyeleşiniz (14). Zīrā taḥḳīk hediye gönilde olan hıkd (15) u ḥasedi gederür. Eger ben bir paçaya ve yāḥūd bir incüge (16) da‘vet olınsam icābet için aña varur idüm. Daḥı eger (17) baña bir paça veya incük hediye getirülse ḳabūl eder idüm” [M1/66a] (1) demekdür. Lüğatda kurā‘ zamm-ı kāfla ḳoyunuḡ ve sāyir behāyīmūn (2) paçası ve zirā‘ kesr-i zālla paçadan yukaru dize (3) ve dirsege varınca olan ‘uzūdur ki aña incük dērler. (4) Bu ḥadīṣ-i şerīfūn rāwisi iki nefer kimesnelerdür. Birisi (5) daḥı sābıken mezkūr olan Ebū Hüreyre *raḍiya’llāhu ‘anhu* ve birisi (6) daḥı ekşerü’l-ḥidmet ve evferü’l-muḥabbet sālik-i ḥayru’l-mesālik (7) Ebū Ḥamza Enes bin Mālik bin ūn-Naşr bin Zāzāz bin Zeyd bin (8) Ḥarām bin Cünd bin ‘Āmirü’l-Ḥazreciyyü’l-Enşārī’dür *raḍiya’llāhu ‘anhu* (9) Ḥezrec feth-i ḥā’-ı mu‘ceme ve sūkūn-ı rā’-ı mu‘ceme ve feth-i rā’-ı (10) muḥmele ve cīmle ism-i recūldür ki anuḡ evlādı Medīne-yi (11) Münevvere civārında bir ‘azīm ḳabīle olmuşdur ve enşār dēyü (12) Medīne ve nevāḥisi ḥalkından ḥazrete imān getirüp (13) muḥācirīne nuşret ve yardım edenlere dērler. Rāwī-i ḥadīṣ (14) Enes bin Malik’ūn künyeti Ebū Ḥamza’dur. Lüğatda Ḥamza dēyü nebātātından (15) bir nev’e mencār otuna dērler. Pes bu künyetūn sebebinden aña (16) su‘āl olınduḡda ben ol pencerūn ekline mā’il olmaḡın (17) bir gün anı divşürmege meşḡul idüm. Nā-gāḥ ḥazret-i Resūl [M1/66b] (1) ‘aleyhi’s-şelātu ve selām anı görüp benüm aña meylümden ötri (2) baña Ebū Ḥamza dēyü künyet ḳodılar dēyü cevāb vērdi. Validesi (3) ümmü’t-teslīm Melike⁵⁴¹ bint-i Melḥān bin Ḥālid’dür ve ḥazret-i risālet-(4)penāḥ *şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem* Medīne-yi Münevvere hicret eyledükleri (5) zamānda Enes bin Mālik sekiz yaşında olup anası Enes’i (6) ḥazrete ḥidmet-kār eylemegin on yıl tamām ḥazretūn (7) ḥidmet-i şerīflerinde oldı. Ḥazretūn vefātları günü on (8) sekiz yaşını tamām edüp on toḳuzuna girmiştir idi (9) ve ḥazret anuḡ ḥaḳḳında “Yā Rabb sen anuḡ malını ve evladını (10) ziyāde eyleyüp ve anları aña mübarek eyle” dēyü du‘ā eylemegin (11) Allāh *ta‘ālā* mal-i bī-şümār ve evlād-ı bisyār müyesser eylemiş idi (12) ve kendüsi daḥı ḥamd u şenā tarīḳi ile mubāḥāt edüp (13) taḥḳīḳan ben ensāruḡ mālī ve evlādı çok olanlarındanam (14) dēr idi ve ḥazret-i risālet-penāḥdan *şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem*den (15) iki biḡ iki yüz on ḥadīṣ-i şerīf rivāyet eylemişdür. (16) Nakildür ki anuḡ kendü şulbından yüz otuz miḳdārı evlād (17) zuhūra gelüp yüz yigirmiden ziyādesi yine kendünūn [M1/67a] (1) ḥayātında vefāt eyledi ve emīrū’l-mü’mīnīn ḥazret-i ‘Ömer’ūn (2) razıyallāhu ‘anhu ḥilāfetinde Başra ḥalkına ta‘līm-i dīn ve ta‘rīf-i (3) şer’-i

mübîn için mesken-i me'lûfindan irtihâl ve ol (4) diyâra intikâl edüp âhir-i 'ömrine degin Başra'da sâkin (5) oldu. İttifaken ol eşnâda Başra'da üç-gün 'azîm (6) tâ'ün vâkî' olup her bir günde yetmiş biñ miqdârı (7) âdam fevt olur idi. Pes ol üç günde Enes bin (8) Malik'ün yetmiş evlâdı fevt oldu ve ol afete tâ'ün-ı (9) cârif dëyü ad kodılar. Zîrâ cârif dëyü lügatda bir nesnenün (10) cümlesini bir uğurdan gëdermege dërler. Pes cârif dëmek (11) mevt-i 'âm dëmek olur ve râvî-i hadîs Enes dünyâda (12) 'ömr-i tavîl sürüp târîh-i hicretün toksân birinci senesinde (13) Başra'da veft olup meyyitini Muhammed bin Sirîn gâsl (14) eyleyüp Başra'dan taşra şehre iki fersâh miqdârı yerde (15) defn eylediler. Hâlâ kabr-ı şerîfi ol maħalde meşhûr ve ma'rûf (16) ziyâdet-gâhdur ve bir rivâyetde toksan üçüncü senede (17) fevt oldu dërler. Kavl-i evvel üzerine vefâtı günü [M1/67b] (1) toksan toktuz yaşında ve rivâyet-i şâniye üzre yüz bir yaşında (2) olur ve aşhâb-ı Resûl'den Başra'da en şonra ol vefât (3) edüp ol diyârda andan şonra şahâbeden bir kimse (4) dahı kalmamışdur *riḍvānu'llāhi ta'ālā 'aleyhim ecma'in* (5)

El-Ḥadîsü't-tâsi' “تصافحوا يذهب الغل من قلوبكم” (6) Bu ḥadîs-i şerîf *Nüzlû's-Sâ'iri'n* dendür. Ma'nâsı “Siz biri(7)biriñüz ile muşâfaha eyleşinüz tâ ki qalbleriñüzden (8) ğıll u ğuş gide” dëmekdir. Lügatda ğıll dëyü kesr-i ğayn mu'ceme (9) ve teşdîd lâmla qalbdde olan hîyânet ve hîkd ve ḥased (10) ve ḥararete dërler. Bu ḥadîs-i şerîfün dahı iki râvîsi (11) vardır. Birisi anifen mezkûr olan Enes bin Mâlik ve birisi (12) dahı bâbü'l-bâda mezbûr olan ibn-i 'Ömer ḥazretleridür *raḍiya'llāhu* (13) *ta'ālā 'aleyhim ecma'in*

El-Ḥadîsü'l-aşir “تزوجوا فإن (14) يوماً مع التزويج خير من عبادة الف سنة”. Bu ḥadîs-i şerîf (15) dahı *Nüzlû's-Sâ'iri'n* de merķūmdur. Ma'nâsı “Siz evleniñüz (16) zîrâ taḥkîk bir gün ki maķrûn olan evlendirmekle biñ (17) yıl 'ibâdetden ḥayırludur” dëmekdür. Bu ḥadîs-i şerîfün [M1/68a] (1) râvîsi bâbü'l-bâda zikr olınan ibn-i 'Abbas'dur *raḍiya'llāhu* (2) *'anhu*⁵⁴².

Bâbü's-şâ' el-Ḥadîsü'l-evvel “ثلاث من كن (3) فيه اواه الله في كنفه ونشر عليه رحمته (4) وادخله في محبته”. Bu ḥadîs-i şerîf kitâb-ı *Nüzlû's-Sâ'iri'n ilâ* (6) *Rabbi'l-Âlemi'n*'de maşṭûrdur. Ma'nâsı “Üç ḥaşletler (7) vardır ki bir kimesnede anlar bulınsalar Allāh *ta'ālā* anı kendü (8) luṭfi ve ḥimâyeti gölgesinde yerleşdürür”. Ya'nî dünyâda (9) ve âhiretde anı kendünün luṭfına mazhar eyler. Dahı anuñ (10) üzerine rahmetini yayup döşer dahı anı sevgüsü içine (11) koyar. Ya'nî dâyimâ Allāh *ta'ālā*'nuñ muḥabbetini ve anuñ lâzımı (12) olan luṭf ve iḥsânı anı ihâte eder. Ol şol kimesnedür ki (13) kaçan Allāh-ıçun zekâtıdan ve ğayrden maḥallinde bir nesne vërse (14)

542 'anhu] 'anhumā M1

‘ucb ve minnet eylemeyüp belki şükr eyleye dağı kaçan bir şüçların (15) ‘uğubetine kâdir olursa ol ‘uğubetden vazgeçe dağı kaçan (16) bir nesneye hışm eylese anı hazm edüp sâkin ola demektür. (17) Ba’z-ı rivâyetde fetr ‘ibâretinün mağallinde setr vâkı’ olmışdır. [M1/68b] (1) Ol tağdîrce hışmını örte demek olur. Lügatda fethateynle (2) kenef dëyü gölgeye dërler. Erbâb-ı belâğet yanında (3) anuğa luğdan kinâyet olunur. Bu hadîs-i şerîfün rāvîsi (4) bâb-ı sâbıkda mezkûr olan Ebû Hüreyre *radîya’llāhu ‘anhu* (5)

El-Hadîsü’s-sânî “ (7) ثلاث من كن فيه حاسب الله حساباً (6) يسيراً و ادخله الجنة ان تعطي من حرمك وتصل من (7) ”. Bu hadîs-i şerîf dağı (8) *Nüzlü’s-Sā’iri’n* dendür. Ma’nası üç haşletler vardır. (9) Anlar bir kişide bulınsalar Allāh *ta’ālā* ol kişiye kolay (10) hisâbla muhasebe eyleye dağı anı cennete gëyüre evvelkisi (11) bir kişiden bir nesne isteyüp ol anı vermeyüp (12) seni mahrûm eylemiş iken ba’dehu ol kişi dağı senden (13) bir nesne isteyüp senün aña vermegündür. Dağı ikincisi senden (14) şıla-yı rahmı kağ eyleyen kimesneye senün şıla eylemegündür. (15) Dağı üçüncisi saña zulm eyleyen kimesnenün suçından (16) senün vazgeçmegündür demekdir. Bu hadîs-i şerîfün rāvîsi (17) dağı Ebû Hüreyre’dür *radîya’llāhu ‘anhu* **El-Hadîsü’s-sālîs** [M1/69a] (1) “ ثلاث من كن فيه وجد حلاوة الايمان وحرّم على (2) ”. Bu hadîs-i şerîf (4) dağı yine *Nüzlü’s-Sā’iri’n* de mezkûrdur. Ma’nası “Üç haşlet (5) vardır ki anlar bir kimesnede olsa ol kişi imānün (6) lezzetini bulur. Dağı ol cehennem üzerine harām kılınur. Dağı (7) ol üçle Allāh *ta’ālā*’ya imān getürmegi dağı Allāh için (8) sevmegi dağı ateşe birağılup yanmak yine küfre dönmekden (9) aña ziyāde sevgilü olmağı murād ederim” demektür. Ya’nî a’nā (10) bihā imānen bi’llāh tağdîrindedür. Bu hadîs-i şerîfün rāvîsi (11) bâb-ı sâbıkda mezkûr olan Enes bin Mālîkdür *radîya’llāhu ‘anhu*. (12)

El-Hadîsü’r-rābî “ ثلاث من كن فيه يسر الله عليه (13) حقه وادخله جنته رفق بالضعيف وشفقة (14) على (15) ”. Bu hadîs-i şerîf-i (15) faşih ve bu haber-i laţif-i şaḥih Kitāb-ı *Maşābiḥ* ün bâbü’n-nuḡşān (16) ve ḥaḡḡu’l-memlûkinde maşûrdur. Ma’nası “Üç haşlet vardır ki (17) anlar bir kişide bulınsalar Allāh *ta’ālā* anuğ üzerine ölümün āsān [M1/69b] (1) eyler dağı anı cennetine gëyürür. Evvelkisi za’îf olan kimesneye (2) yumuşaklıktır. İkincisi ataya ve anaya şefaḡatdır. (3) Üçüncisi mālîk olduğı ḡidmet-kāra iḡsān eylemekdür” (4) demekdür. Lügatda ḡatf dëyü mevte ve helāke dërler ve rûḡ-i (5) ḡayavānî burundan çıkarduşından ötüri ba’zı yerde (6) enf ‘ibâretini ziyāde edüp ḡatf-ı enf dërler ve dağı (7) rifḡ ve şefaḡa lafzlarındaki tenkîr-i tekşîr için ve’l-iḡsāndaki (8) elif-lām ‘ahd içündür. Ya’nî memlûk ḡaḡḡında ma’rûf (9) olan iḡsānuğa kifāyet miḡdārı libās ve ḡa’ām ve muḡtaẓā-yı (10) şer’ üzre terbiyyetine kıyām göstermekdür. Bu hadîs-i şerîfün (11) rāvîsi nāşır ve mu’in-i nebî

ve hādīm-i Muḥammed ‘Arabī ṣāhib-i (12) risālet-penāh Ebū ‘Abdu’llāh Cābir bin ‘Abdu’llāh bin ‘Amrū bin (13) Ḥuẓeyfetū’l-s-Selmiyyū’l-Mediniyyū’l-Enṣārī’dür *raḍiya’llāhu ta’ālā ‘anhu* (14) ve ‘an validihi. Ḥāzret-i Resūl-i ekrem *ṣallā’llāhu ‘aleyhi ve sellem* (15) Mekke-yi Mükərreme’den hicret édüp Medīne-yi Müneverre geldüklerinde (16) evvelā anlaruñ menziline nüzül eylemişler. Tafşīli kütüb-i siyerde (17) mastūr ve esfār-ı tevārīḥde merfūr olduğı üzre **[M1/70a]** (1) ḥāzretüñ sa’ādetle bindükleri deve anlaruñ kaposı öñünde (2) çöküp ḥāzret daḥı bu miqdār anda ārām ve karar eylediler. (3) İttifāken ol zamānda anuñ validesinüñ gözleri pirlükden (4) min ba’d görmez olmuş-ıdı. Pes envā’-ı surūr ve ḥubūr-ıla gelüp (5) ḥāzretüñ mübārek ḥākpaylarına yüz sürdi ve te’essüfler édüp (6) nolaydı benüm daḥı gözlerüm sağ olup ol cemāl-i bā-kemāl (7) göreydüm dedi. Ḥāzret anı eşidüp du’ā eyledi. Fi’l-hāl (8) anuñ gözlerine nūr gelüp evvelkiden daḥı ziyāde görür (9) oldu ve ḥāzretüñ cemāl-i bā-kemālına nazar eyleyüp Ḥāḳ *ta’ālā*’ya (10) şükr ü sipās eyledi. Andan sonra Ebū Eyyüb Enṣārī’nüñ kaposı (11) öñünde çöküp ḥāzret anuñ evinde ikāmet eylediler ve rāwī-i (12) ḥadīṣ olan Cābir-i Enṣārī *raḍiya’llāhu ‘anhu* bir zamānda daḥı (13) Resūl ḥāzretlerini ziyāfet-içün ḥānesine da’vet édüp (14) ḥāzret anda bir mu’cize-yi ‘azīme izḥār eylemişlerdür ki ‘uḳūl (15) ve efḥām denk ve ḥayrān ve müteḥayyir ve ser-gerdān ḳalır. Anuñ daḥı (16) tafşīli elsine-yi ‘alemdə meşḥūr ve efvāḥ-ı ben-i ādemde mezkūr (17) ve kütüb-i siyerde mübeyyen ve mevlid-i nebī kitablarında mu’ayyendür. Naḳildür ki **[M1/70b]** (1) Cābir *raḍiya’llāhu ‘anhu* bi’ṣet-i nebīden üç yıl muḳaddem Medīne’de (2) vucūda gelüp hicret zamānında menzilleri şeref-i nüzül-i (3) Resūlla müşerref olduḳda on altı yaşını tamām eylemiş idi (4) ve ḥāzretle on toḳuz ḡazāda bile olup ve lākin Bedr ve Uḥud (5) ḡazālarında bile degül idi ve bir rivāyetde Bedr’de daḥı bile idi (6) dērler ve ḥāzretten biñ beş-yüz kırk ḥadīṣ-i şerīf rivāyet (7) eylemişdür ve Resūl ḥāzretleri anuñ-içün bir gécde yigirmi (8) yēdi kerre istiḡfār édüp Ḥāḳ *ta’ālā* ḥāzretlerinden aña (9) rahmet ve maḡfiret taleb eylemişdür ve ḥāzret-i ‘Oṣmān’uñ *raḍiya’llāhu* (10) *ta’ālā ‘anhu* vefātından sonra Medīne-yi Münevvere’de fetvā (11) vèren beş nefer kimesnenüñ birisidür. Ammā evāḥir-i ‘ömrinde (12) pirlükden gözlerinüñ nūrına za’f ‘arız olmaḡla (13) taşḥīṣ-i eşḡāṣdan ḳalup toḳsān dōrt yıl ‘ömür (14) sürdükden sonra tārīḥ-i hicretüñ yetmiş toḳuzıncı ve bir rivāyetde (15) yetmiş sekizinci senesinde yine Medīne’de fevt olup ol ‘aşrda (16) Medīne ḥakimi olan Abān bin ‘Oṣmān namāzını kılup Baḳī’de (17) defn eylediler. Aşḡāb-ı Resūl’den Medīne-yi Münevverede eñ sonra **[M1/71a]** (1) ol vefāt eylemişdür ve babası ‘Abdu’llāh bin ‘Amrū Uḥud ḡazāsında (2) şehīd olup dār-ı ‘adna dāḥil ve rahmet-i Ḥāḳḳ’a vāṣıl (3) olmuşdur. Oḡlı Cābir’den naḳildür ki aydır marḥūm babam ‘Abdu’llāh (4) şehīd olduḳdan sonra ben şöyle maḥzūn tūrur idüm. (5) Resūl ḥāzretleri baña nazar édüp seni perişān ḥāl ve (6) münkesirü’l-bāl gördüm aṣlī nedür

dédiler. Ben-dahı (7) “Yā Resūla’llāh babam ‘Abdu’llāh’uñ deyni ve ‘iyālı vardır. Anlaruñ (8) fikrindeyem” didüm. Hāzret buyurdılar ki “Yā Cābir babanuñ ħalinden (9) saña ħaber vėreyen mi? Ben-dahı belı “Yā Rasūla’llāh didüm ħāzret-i (10) Rabbū’l-‘izzeti celle celālühü senüñ babāña bilā-vāşıta ve bī-hicāb (11) ħıṭāb-ı müsteṭāb édüp yā benüm kulum bir nesne ṭaleb (12) eyle ki anı saña in‘ām ideyim” dedi. Babāñ dahı “Yā Rabb (13) beni tekrār iḥyā eyleyüp yine gönder tā ki senüñ yolunda (14) bir dahı şehīd olayım” dedi. Pes Hāḳ *ta‘ālā* buyurdi ki benüm (15) taḳdīrüm tağyir peder olmaz senüñ ‘ömrüñ tamām olmışdur. (16) Hemān benden āḫiret ħuṣūşını recā eyle dēyüp ol (17) dahı mezkūr olan Ebū Hūreyre’dür *raḍiya’llāhu ta‘ālā ‘anhu*. [M1/71b] (1)

El-Ḥadīṣü’s-sābi “ثلاث دعوات مستجابات لا شكّ (2) فيهنّ دعوة المظلوم ودعوة المسافر ودعوة الوالد (3) على “وله”. Bu ḥadīṣ-i şerīf dahı yine *Nūzlu’s-Sā’iri-n* de mastūrdur. (4) Ma’nāsı “Üç nev’e du‘ālar ḳabūl olınmışlardır. Anlarda (5) hīç şek yokdur. Birisi mazlūmunuñ du‘āsı birisi dahı (6) müsāfirüñ du‘āsı birisi dahı babanuñ oğlına bed-du‘āsıdur” (7) demekdür. Üçünüñ bile ħayr ve şer du‘aları maḳbūllerdür. (8) Ammā şer üzerine bed-du‘aları tiz ḳabūl olunur. (9) Hūṣūşan validüñ veledi üzerine bed-du‘āsı ola pes bunlardan (10) ħayetle ħāzır eylemek gerekdür. Bu ḥadīṣ-i şerīfün dahı (11) rāvisi Ebū Hūreyre’dür *raḍiya’llāhu ‘anhu*.

El-Ḥadīṣü’s-sāmin (12) “الثّلت والثّلت كثير”. Bu ḥadīṣ-i şerīf-i sa‘ādet-(13)medār ve ħaber-i münif-i behcet-āşār *Meyārıķu’l-Ezhār* (14) metni *Meşārıķu’l-Envār* dandur. Ma’nāsı “Sen māluñuñ (15) şülsini vaşıyyet eyle ve yāḫūd taşadduḳ içün mālıñuñ (16) üçde biri saña kifāyet eder. Hālbuki üçden (17) biri dahı çokdur” demekdür. Bu ḥadīṣ-i şerīfün sebep-i [M1/72a] (1) vurūdi bir gün Sa’d bin Ebī Vaḳḳāş *raḍiya’llāhu ‘anhu* (2) ħasta olup ħāzret-i risālet-penāh *şallā’llāhu ‘aleyhi ve sellem* anı görmege (3) varduḳlarında Sa’d ħāzrete su‘āl édüp yā Resūla’llāh (4) ben mālumun üç hıṣṣasından ikisini taşadduḳ edeyin mi (5) dedi. Hāzret dahı yok Sa’d dēyü cevāb vėrdi (6) veyā nışfını ideyen mi dēyicek. Hāzret yine yok dēyü men’ (7) édüp veyā şülüşini ideyen mi didügidür. Pes bundan ma‘lūm (8) olur ki vaşıyyetün ekşeri şülüş olup ziyādesi aşlā (9) maḳbūle ve mu‘tebere olmaya ve vārişlere ziyādece ḳalmağ-ıçun (10) belki şülüşden dahı eksük vaşıyyet eylemek efzal ola (11) ve ba‘z-ı meşāyiḫ sūnnet dōrtdür. Birisi olmaḳdur meger kim (12) bir kişinün mālında şübhesi ola ol ma‘ḳūle kimesne (13) māluñ şülüşeyn vaşıyyet ve şadaḳa eyleye dēmişler. Bu ḥadīṣ-i (14) şerīfün rāvisi şiddīķ-ı Resūl-i emīn ve refīķ-i nebī güzīn (15) şahib-i şidḳ u ihlāş Ebū İshāķ Sa’d bin Ebī Vaḳḳāş (16) Mālik bin Ehyeb bin ‘Abdu Menāf bin Zühre bin Kilāb bin (17) Mürretü’l-Mekkiyyü’l-Ḳureysıyyü’z-Zehri’dür *raḍiya’llāhu ta‘ālā ‘anhu* [M1/72b] (1) ki nesebleri *Resūlu’llāh şallā’llāhu ‘aleyhi ve sellem* ħāzretleri (2) ile babaları cānibinden

marḳūm Kilāb bin Mürre'de cem' (3) olup ḥazret ki ben senün envā'-ı luṭfına mazhar oldum. Baḡa (4) bu kifāyet eder bāri benüm bu dār-ı Bākī'de ḥuzūr-ı ebedi (5) bulup kemāl-i rahmetine vāşıl olduğumı dünyāda ehl (6) ve 'aleme bildür dēyü tazarru' eylemegin Rabbü'l-'izzet daḡı (7) bu āyet-i kerīmeyi gönderdi dēyüp "ولا تحسبن الذين قتلوا (8) في سبيل الله امواتاً" (Âl-i İmrân/169) āyetini āhirine deḡin okıdılar (9) ve bu vechle cāyize ta'ziyet edüp anuñ-ıçun ravza-yı (10) cennet ve rahmet ve maḡfiret ile beşāret eylediler *raḡiya'llāhu* (11) *ta'ālā 'anhuma*.

El-Ḥadīşü'l-ḡāmis “ثلاث من كن فيه فليس (12) مني ولا انا منه بغض علي بغض على اهل بيتي ومن قال (13) ”الايمان كلام ثلاث من كن فيه فليس (12) مني ولا انا منه بغض علي بغض على اهل بيتي ومن قال (13) ”الايمان كلام”. Bu ḥadīş-i şerīf *Nüz lü's-Sā'iri'n* dendür. (14) Ma'nāsı “Üç seyyi'e vardur ki anlar bir kişide bulınsalar (15) pes ol kişi benden degüldür. Daḡı ben andan degülem birisi (16) baḡa buḡz ve 'adāvet eylemekdür. Birisi benüm ehl-i beytüme buḡz (17) eylemekdür ve birisi şol kimesnedür ki imān dedükleri [M1/73a] (1) ancak dille söylemekdür dēyüp ḡalble taşdīḡ ve 'ilimle (2) taḡḡīḡ lāzim degüldür” diye demekdür. Naẓm-ı ḥadīşdeki (3) *buḡz* kelimesi mübeda'-ı maḡzūfuñ ḡaberi olup (4) bi-i'tibāri'l-ḡaber şīḡa'-ı müzekker ile eḡadūhā buḡzun ve yāḡūd (5) el-evvel buḡzun taḡdīrindedür. Buḡz-ı şānīde vāv-ı 'atf olmaduḡı (6) ḡazretün zāt-ı şerīfeleri ile ehl-i beytler mābeyninde (7) muḡārebet⁵⁴³ olmayup kemāl-i ittihād ve imtizāclarına delālet (8) içündür. Ezvāc-ı ṡahirātun cümlesinün ehl-i beytde duḡūlları (9) muḡarrardur. Bu ḥadīş-i şerīfün daḡı rāvīsī Cābīr Enşārī'dür (10) *raḡiya'llāhu ta'ālā 'anhu*.

El-Ḥadīşü's-sādis “ثلاث من كن فيه (11) فهو منافق وان صام وصلى وزعم انه مسلم اذا حدث (12) كذب واذا ”وعد خلف واذا اتتمن خان ثلاث من كن فيه (11) فهو منافق وان صام وصلى وزعم انه مسلم اذا حدث (12) كذب واذا ”وعد خلف واذا اتتمن خان”. Bu ḥadīş-i (13) Resūl-i bāri kitāb-ı Şaḡīḡ-i Buḡārī'dendür. Ma'nāsı “Üç (14) seyyi'e vardur. Bir kişide ki anlar bulınsa hemān ol (15) kimesne munāfiḡdur. Egerçi kim oruç tutup daḡı namāz (16) kılup daḡı taḡḡīḡ ol kişi Müslümānam daḡı dērse birisi (17) ḡaçan söylese yalan daḡı birisi ḡaçan va'da eylese [M1/73b] (1) ḡilāf eyleye daḡı birisi ḡaçan emīn kılinsa ḡiyānet (2) eyleye” demekdür. Naẓm-ı ḥadīşdeki *za'm* kelimesi ḡāl ma'nāsınadır. (3) Pes ḡāl maḡāmında zu'm ile ta'bīr ḡavlinün fesād ve i'tikādınun (4) kesādına delālet eder ve ef'āl-i ḡulūbdan olup kendü (5) ma'nasına olmaḡ daḡı cāyızdır. Bu ḥadīş-i şerīfün rāvīsī (6) bāb-ı sābıḡda ve ḡazretün anaları cānibinden Sa'd'uñ ceddinün (7) vālidī olan mezbūr 'Abdu Menāf'da cem olurlar. Zīrā ḡazretün (8) vālideleri Âmine bint-i Veheb bin 'Abdu Menāf bin Zahre bin (9) Kelāb bin Mürretü'z-Zehriye'dür. Pes Sa'd ḡazretün vālidesinün (10) 'ammusı oḡlınun oḡlı olup ana cānibinden ḡarābeti aḡrab (11) olmaḡla ḡazretün ḡali ya'nī ṡayısı olur ve Sa'd'uñ (12) vālidesi cānibinden daḡı ḡarābetleri

543 muḡārebet] muḡāberet M1

vardur. Zîrâ Sa'd'un (13) anası Hamne bint-i Ebî Süfyân Şahr bin Ümeyye bin 'Abd-ı Şems (14) bin 'Abdu Menâf bin Kuşeyy bin Kilâb'dur. Râvî-i hadîş (15) olan Sa'd bin Ebî Vakḳâş evâyil-i İslâm'da Mekke'de on (16) toḳuz yaşında ve yâhūd on yedi yaşında ḥazret-i Ebû Bekr-i (17) Şiddîḳ *raḍiya'llāhu ta'ālā 'anhumā* elinde İslâm'a gelüp ibtidâ [M1/74a] (1) Müslümân olanların üçüncisidür ve 'aşere-yi mübeşşereden olup (2) du'âsı maḳbûl olanlardandır ve ehl-i İslâm arasında gâzâ (3) niyyetine ok atanların yegregidür ve ḥazret anın hakkında (4) "Yâ Rabb sen anın du'âsını ḳabûl eyle ve ok atmasına ve ḳoluna (5) berklük vër" dëyü du'â eylemişlerdür ve yine Uhud gâzâsında anı (6) ḥitâb edüp "Yâ Sa'd ok at ki atam babam saḳa fedâ olsun" (7) dëyüp ve bir daḥı bu benüm ṭayumdur. Her ḳişi ṭayılarn getürsünler (8) dëyü anınla iftiḥâr ve mubâḥât eylemişlerdür ve yine bir gün (9) ana vaşıyyet edüp "Yâ Sa'd yëdügün ṭu'meyi ve yutduğun (10) luḳma-yı ṭayyib ve ṭâhir eyle ki du'ân müstecâb ola ol Allâh Ḥaḳḳ-ıçun (11) ki benüm nefsum anın yed-i ḳudretindedür. Bir ḳul ḥarâm luḳmayı (12) alup ḳarnına ḳoysa taḥḳîḳan ḳırḳ gün anın du'âsı ḳabûl (13) olmaz" dëyü buyurmuşlardır. Pes Sa'd'un dâ'imâ du'âsı ḳabûl (14) olduğundan ma'lûm olur ki min ba'd ḥarâm luḳma (15) yememişdür ve ḥazretten iki yüz yetmiş bir hadîş-i şerîf (16) rivâyet eylemişdür. Şıfat-ı şerîfesi ḳısa boylu ve ḳoyı (17) tenlü ve yaşsı alınlu ve buḡdây enlü ve yaşsı burunlu ve çok [M1/74b] (1) ḳıllu idi ve ḥazret-i 'Ömer *raḍiya'llāhu ta'ālā 'anhu* ḥilâfeti zamânda (2) anı Kûfe'ye vâlî ve ḥâkim naşb eyleyüp ba'dehu ehl-i Kûfe (3) andan şikâyet eylemegin yine 'azl eyledi. Andan sonra ḥazret-i (4) 'Osmân *raḍiya'llāhu 'anhu* ḥilâfetinde yine manşûr olup bir (5) zamândan sonra ol-daḥı ma'zûl edüp yerine Velîd bin (6) 'Uḳbe'yi naşb eyledi. Pes Velîd Kûfe'ye varup anı (7) mülâḳî olduğda Sa'd eytdi "Yâ Velîd bizden sonra sen (8) 'aḳıllu mı olduḡ yohsa senden sonra biz aḥmak mı olduḡ?" (9) dëdi. Velîd eytdi ne biz 'aḳıllu olduḡ ve ne siz aḥmak (10) olduḡuz ve lâkin bu ḥaḳḳ böyle olmaḡı ihtiyâr eylediler dëyü (11) cevâb vërdi. Sa'd daḥı vilâyeti anı teslim edüp (12) Kûfe'den ḳaḳdı ve Medîne'den yedi mîl miḳdârı bu'd (13) mesâfe olan 'aḳîḳ-i nâm kendünün mesken-i me'lûf ve menzil-i (14) ma'rûfine⁵⁴⁴ gelüp âḥir-i 'ömrine deḡin andan kendü ḳaşrında (15) sâkin oldı. Âḥirü'l-emr târîḥ-i hicretün elli beşinci senesinde (16) yine anda vefât edüp ḥaḳḳ anın cenâzesini boyunlarına (17) getürüb Medîne-yi Münevvere'ye getürdiler. Ol zamânda Medîne [M1/75a] (1) ḥâkimi olan Mervân bin Ḥakem Mescid-i Resûl'de anın namâzını (2) ḳılup *Resûlu'llāh* salla'llāhu 'aleyhi ve sellem ḥazretlerinin (3) ḥatûnları daḥı ḥücre içinde Mervân'a iḳtidâ edüp cümle-yi (4) aşḥâb-ı kirâm ve 'âme-yi ehâlî İslâm ile bile ḳaldılar. Ba'dehu (5) anı ta'zîmle ḳaldurup Baḳî'-i nâm mavzî'de defn eylediler. (6) Fevt olduğ

544 ma'rûfine] ma'rûfete M1

seksen yedi yaşında ve bir rivāyetde (7) seksen beş yaşında idi. Muhācirīnden ve ‘aşere-yi (8) mübeşşereden Medīne’de en sonra ol fevt eyleyüp (9) ba‘dehu Medine’de muhācir ve mübeşşer bi’l-cenneti bir kimesne daḥı qalmadı (10) *raḍiya’llāhu ta‘ālā ‘aleyhim ecma’in*.

El-Ḥadīṣü’t-tāsi’ (11) ثلاث لقمات بالملح قبل الطّعام ثلاث بعد الطّعام (12) يصرف بهنّ عن ابن ادم اثتان “ (13) والبلاء منه الجنون والجذام والبرص وسبعون نوعاً من (14) Bu ḥadīṣ-i şerīf-i (14) margūb kitāb-ı *Nūzlu’s-Sā’iri*’n de mektūbdur. Ma’nāsı “Üç (15) lokma tuz ile yemekden evvel daḥı üç lokma yemekden sonra (16) anların sebebiyle ādem oğlından yetmiş iki dürlü belā men’ (17) ve redd olunur geder. Ol zıkr olunan yetmiş iki nev’ belādandır. **[M1/75b]** (1) Dīvānelik daḥı cuzām daḥı behaḥ marazları” demekdür. Bu (2) ḥadīṣ-i şerīfün rāvisi bāb-ı bā’-ı muvaḥḥede evvelinde mezkūr (3) olan ‘Abdu’llāh bin ‘Abbās’dur *raḍiya’llāhu ‘anhu*⁵⁴⁵

El-Ḥadīṣü’l-āşir (4) ثلاث من اخلاق المؤمن الملاطفة والمناصحة والمبادلة (5) Bu ḥadīṣ-i şerīf daḥı *Nūzlu’s-Sā’iri*’n dendür. Ma’nāsı “Üç (6) ḥaşlet vardır ki anlar mü’mīn olan kimesnenün ḥuylarındanur. (7) Birisi luṭflaşmak ya’nī birbirile luṭf üzerine olmak (8) daḥı birisi naşihatlaşmak ya’nī birbirine ḥayr naşihat (9) eylemek daḥı birisi birbirinin yolına ḳādir olduklarını (10) bezl ü şarf eylemekdür” demekdür. Bu ḥadīṣ-i şerīfün (11) rāvisi Ebū Ümāmetü’l-Bāhiliyyü’l-Enşārī’dür *raḍiya’llāhu ‘anhu* (12) ki künyeti ile meşhūr olup ismi ma’rūf degüldür. Ümāme (13) hemzenün zammesiyledür ve aşḥāb-ı Resūl’den bir Ebū Ümāme (14) daḥı vardır ki anın ismi elfün kesriyle Eyās bin şa’lebetü’l-Hārişī’dür (15) ki ḥazret-i risālet-penāh *şallā’llāhu ‘aleyhi ve sellem* (16) ancak iki ḥadīṣ-i şerīf rivāyet eylemişdür. Ammā bu ḥadīṣ-i (17) şerīfün rāvisi olan Ebū Ümāmetü’l-Bāhilī ḥazretiden **[M1/76a]** (1) iki yüz elli ḥadīṣ-i şerīf rivāyet eylemişdür. Ḳavm-ı enşārdandır (2) ve bāhil fuḳarā’ bir ḳavmdür ki bu Ebū Ümāme anlardandır. Naḳildür ki (3) Resūl *‘aleyhi’s-selām* bir gün mescide girüp gördi ki Ebū (4) Ümāme-yi Enşārī mescidde oturur hemān anı ḥiṭāb (5) édüp “Yā Ebā Ümāme namāz-ı vakti degüldür. Bu zamānda bunda (6) ne oturursın” deyü su’āl eyledi. Ebū Ümāme eytdi “Yā Resūla’llāh (7) baḳa deyn ü ḡuşşa ‘arız olmışdur. Anın-ıçun bunda otururam” (8) dèdi. Pes ḥazret daḥı “Yā Ebā Ebū Ümāme şabāḥ ve aḥşam (9) bu du’āyı okı ki Ḥaḳ ta‘ālā ḡam ve ḡuşşanı gederüp ve (10) deynünjı ödemek müyesser eyleye” deyü buyurdular. Ol du’ā budur (11) *Allāhümme innī e’üzü bike mine’l-hemmi ve’l-ḥazeni ve e’üzü bike mine’l-aczi* (12) ve’l-keseli ve *e’üzü bike minel-cübni vel-buḥli ve e’üzü bike min* (13) *ḡalebeti’d-deyni ve kahri’r-ricāl*. Ammā bu du’ā kitāb-ı *Meşārık*’da (14) böyle maşṭūr ve mervīdür ki *Allāhümme innī e’üzü bike mine’l-hemmi* (15) *ve’l-ḥazeni ve’l-aczi ve’l-*

keseli ve 'l-buḥli ve 'l-cübni ve zila 'a 'd-dīn (16) *ve galebetü 'r-ricāl*. Naḳıldür ki Ebū Ümāme *raḍiya'llāhu 'anhu* evāḥir-i (17) 'ömrinde Şām şerīfe irtihāl edüp ahāli-yi Şām ekser ḥavādişde anja [M1/76b] (1) murācat eyleyüp andan fetvā taleb ederler idi. (2)

Bābü'l-cīm el-Ḥadīşü'l-evvel “جَدُّوْا اِيْمَانَكُمْ (3) اَكْثَرُوْا مِنْ قَوْلِ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ”. Bu ḥadīş-i şerīf (4) *Nūz lü 's - Sā 'iri n* dendür. Ma'nāsı “Siz imānuḡuzı yeḡileḡüz (5) lā ilāhe illa'llāh demegi çok eylenḡüz” demekdür. Ya'nī ḥazret (6) aşḡāba ḡitāb edüp siz imānuḡuzı yeḡi eylenḡüz (7) dēyü buyurduklarında aşḡāb daḡı “Yā Resūla'llāh biz imānumuzı (8) nice yeḡi eyliyem” dēyü su'al edicek ḥazret daḡı (9) *lā ilāhe illa'llāh* kelimesini çok söyleḡüz dēyü cevāb (10) v Erdiler. Bu ḥadīş-i şerīfün rāvīsī bāb-ı tā'-ı müşennātda (11) mezkūr olan Ebū Hüreyre'dür *raḍiya'llāhu 'anhu*

El-Ḥadīşü's-sānī (12) “جَنَّبُوا مَسَاجِدَنَا صَبِيَانَكُمْ وَمَجَانِيْنَكُمْ وَشُرَآءَكُمْ (13) وَبَيْعَكُمْ وَخُصُومَاتَكُمْ وَرَفَعَ اصْوَاتَكُمْ “ (14) وَقَامَةً”. Bu ḥadīş-i şerīf *Nūz lü 's - Sā 'iri n* de (15) mastūrdur. Ma'āsı siz ıraḡ oluḡuz bizüm mescidlerümüzden (16) uşaklaruḡuzı daḡı dīvāneleruḡuzı (17) daḡı bir nesneyi almaḡuḡuzı daḡı [M1/77a] (1) ve şatmaḡuḡuzı daḡı çekişmekleruḡuzı daḡı (2) āvāzlaruḡuzı kaldırup çağırmaḡlaruḡuzı daḡı (3) ḡadlaruḡuzı turgurmaḡı daḡı kılıçlaruḡuzı şıyırmaḡı (4) demek olur. Mesācidi zamīr-i tekellüme ve sā'irīn zamīr-i (5) ḡitābe izāfetinde sūnnet-i seniyye-yi Muḡammediyye ile mütesenninler (6) olan kimesneler ile ef'al-i mezbürenuḡ fā'illeri mā (7) beyninde muḡāyeret⁵⁴⁶ ve mübāyenete iymā ve işaret vardur (8) ve mesācidine mef'ül bihi ḡayr-ı şarīḡ olup nez'-i ḡāfızı⁵⁴⁷ (9) üzre manşūbdur. Zīrā 'an mesācidinā taḡdīrindedür (10) ve zāhir budur ki raf'-ı aşvāt 'ām olup mescidde (11) ḡaddan ziyāde ref'ü'l-şavt bi'z-zıkr ve bi'l-kırā'e daḡı (12) şāmil ola pes mescidlerde bu zıkr olınan ef'alardan birisi (13) şadır olmaḡ cāyız degüldür. Ammā müte'aḡḡirin kāzīler mescidde (14) oturup ādāb üzre icrā-yı aḡkām-ı şer'iyye edüp (15) ḡadd urulmaḡ lāzım geldükde taşra gönderüp iḡamet-i ḡadd (16) etdirmegi tecvīz eylemişlerdür. Bu ḥadīş-i şerīfün rāvīsī (17) şāḡib-i *Resūlu'llāh* ve ḡādīm-i risālet-penāḡ Ebū Şedād [M1/77b] (1) Vāşile binü'l-Eşka'l-Leyşīdür *raḍiya'llāhu 'anhu*. Vāşile şā-yı (2) müşeleşenuḡ kesri ile ve Eşka' sin-i muḡmelenuḡ sūkūni (3) ve elf ve kāfuḡ fetḡaları iledür. Rāvī-i ḡadīş Vāşile (4) *raḍiya'llāhu ta'ālā 'anhu* Benī Leyş kabilesinden olup fakr u (5) fāka ile kanā'at ve meskenet ve kılllet üzerine şabr ile ma'īšet (6) edüp aşḡāb-ı suffadan idi. Naḳıldür ki “وَلَا تَطْرُدُ الَّذِينَ (7) يَدْعُونَ رَبَّهُمْ “ (En'am/52) āyet-i (8) kerimesi anlaruḡ ḡaḡlarında nāzile olmuşdur ve Resūl ḡazretlerinüḡ (9) yanında anuḡ mertebe-yi 'azīme ve menzile-yi cesīmesi olup (10) anı

546 muḡāyeret] muḡāberet M1

547 nez'-i ḡāfızı] nez'-i ḡāfızı M1

ziyâde severler idi ve künyeti Ebû Şedâd'dur. Ebû'l-Eska' (11) dağı dërler ve hâzret-i risalet 'unvân 'aleyhi şalâtu'r-raḥmândan (12) elli altı ḥadîş-i şerîf rivâyet eylemişlerdür. Nakıldür ki sene-yi (13) kaḥṭda vâkı' olmağın ceyş-i 'usret demekle meşhûr (14) olan Tebûk gâzâsı içün ehl-i İslâm Medîne-yi Münevvere'den (15) çıkmak eşnâsında Vaşile *raḍiya'llāhu 'anhu*. *Resûlu'llāh şallâ'llāhu* (16) 'aleyhi ve sellem ḥâzretlerine gelüp aşḥâb-ı şuffenûḡ ḡayetle (17) aç olduklarını i'lâm êdüp sedd-i ramak-ıçun bir miḡdâr [M1/78a] (1) ta'âm taleb eyledi. Hemân Resûl ḥâzretleri ümmü'l-mü'minîn (2) 'Âişe *raḍiya'llāhu 'anhâya* teveccûḡ êdüp evde hîç(3)bir yiyecek nesne var mıdur dëyü buyurdi. Ol dağı "Yâ Resula'llāh (4) bir pâra fetîṭ etmeginden ḡayri nesne yokdur" dëdi. Ḥâzret (5) dağı aḡa var anı getür dëyüp mübârek eli ile anı bir çanak (6) içinde şerîd êdüp du'â eyledi. Ol du'â berekâtında çanak (7) tıbtolu oldu. Andan Vaşile'ye eytdi var aşḥâb-ı (8) şuffeden on kişı alup bunda getür dëdi. Vaşile (9) dağı varup anlardan toḡuz kimesne getürüp kendüsiyle (10) on nefer oldılar. Ḥâzret anlara oturuḡ bismi'llāh dëyüp (11) çanaḡuḡ eṭrâfından ekl eyleḡ ve lâkin üstinden yemeḡüz (12) zîrâ bereket ta'âmıḡ üstine nâzile olur dëdi. Anlar (13) dağı oturup vech-i meşrûḡ üzre yiyüp ḡarınların (14) toḡurup ḡëtdüklerinden sonra ḥâzret mübârek eliyle (15) çanaḡuḡ eṭrâfından yëdükleri yërleri düzeldüp ol (16) çanak toḡtolu oldu. Andan yine Vaşile'ye ḡitâb êdüp (17) varanlardan on kişı dağı dëyü buyurdi. Ol-dağı [M1/78b] (1) varup on kişı dağı getürüp tamâm otuz nefer (2) kimesne toḡduḡlarından sonra çanak yine evvelki gibi kemâ kân (3) toḡtolu oldu. Pes ḥâzret aḡa "Yâ Vâşile ol çanaḡı yine (4) 'Âişe'ye ilet" dëyü emr eyleyüp ol-dağı be-ser ve çeşm dëyü (5) alup gidüp teslîm eyledi. Nakıldür ki Vâşile *raḍiya'llāhu 'anhu* (6) Ebû Bekr Şiddîḡ'üḡ *raḍiya'llāhu ta'âlâ 'anhu* ḡilâfetinden sonra (7) Şâm-ı şerîfde irtihâl êdüp anda sâkin oldu. Kibâr-ı (8) tabi'inden Mekḡul-i Dimeşḡî ve Ebû Melîḡ 'Adlî ve Beşr bin (9) 'Abdu'llāh ve Rabî'e andan niçe ḥadîş-i şerîf istimâ' (10) êdüp ve evfer-i 'ilm-i dîn aḡz eylemişlerdür. Âḡirü'l-emr târîḡ-i (11) hicretüḡ seksen beşinci senesinde toḡsan sekiz yaşında (12) ve yâḡûd yüz beş yaşında vefât eyledi *riḡvânu'llāhi* (13) *ta'âlâ 'aleyhi*.

El-Ḥadîşü's-sâlis "جَنَّبُوا صَنَائِعَكُمْ مَسَاجِدَكُمْ". (14) Bu ḥadîş-i şerîf dağı yine *Nüzlû's-Sâ'iri* dendür. Ma'nâsı (15) "Siz ıraḡ eyleḡüz şan'atlarıḡuzu mescidleriḡüzden" (16) demekdür. Ya'nî mescidde kitâbet ve sâyir şanâyi'-i dünyaviyye (17) işlemek demek olur. Şinnâ' kesr-i şâdla şan'atuḡ cem'idür. [M1/79a] (1) kuşâ' kış'anuḡ cem'i olduḡı gibi ve mesâcideküm mef'ûlun biḡ (2) ḡayr-i şariḡ olup nez'-i ḡâfızı üzre menşûbdur. Şadrındaki (3) 'an kelimesi mahzûfdur. Bu ḥadîş-i şerîfüḡ râvîsi (4) emîrû'l-mü'minîn 'Osmân bin 'Affân ḥâzretleridür *raḍiya'llāhu 'anhu*. (5)

El-Ḥadīṣü'r-rābi' “جَزُوا الشَّوَارِبَ وَاَعْفُوا الْحَى”. Bu ḥadīṣ-i (6) şerīf şadık kitab-ı münīf-i *Meşārık* dandır. Ma'nası “Siz (7) kesiniz bıyıklarınızı daḥı vāfir eyleyüz şakāllarınızı” (8) demektir. Ammā fuḳahā-yı dīn-i güzīn ve 'ulemā'-ı şer'-i mübīn (9) Bu ḥadīṣ-i şerīfden murād kabza kadar olıncıdegin çoğaltmak (10) ya'nī bir tutamdan eksük olmamaḳdur ve ilā ziyādesi maḥall-i (11) zīnetdür. Pes kabzadan fazlāsını kesmek gerektir dēyü taṣrīḥ (12) eylemişlerdür ve ḥazretün daḥı mübārek maḥāsinlerini mıkrāzla (13) ıslāḥ eyledükleri şābit olmuştur. Nazm-ı ḥadīṣdeki *cizzū* (14) kelimesi bāb-ı evvelde şığa'-ı cem' emr-i ḥazırdur ve a'fū (15) feth-i elif kaṭ'la if'āl bābından çoğaltmak ma'nāsına olan (16) a'fādan yine şığa-yı mezbūredür ve lūḥyī lāmuḡ zammı ve kesri [ye] ile (17) şakal ma'nāsına liḥyenün cem'idür. Bu ḥadīṣ-i şerīf [M1/79b] (1) *Nüzlū's-Sā'iri'n* de maştürdür. Ammā anda a'fū 'ibāretün yerinde irḥū⁵⁴⁸ (2) vāki' olup ba'dehu ḥalīfū'l-mecūs ziyāde olmuş ol taḳdīrce (3) şakālınızı şalınduruḡ mecūs-ı tā'ifesine muḥālefet eyley (4) demek olur. Pes kabzadan ziyādesini kesmekde yine anlara (5) muḥālefet bulınur. Zīrā mecūsiler dibinden keserler. Bu ḥadīṣün (6) rāvīsī bāb-ı tā'-ı müşennātda mezkūr olan Ebū Hüreyre *raḍiya'llāhu* (7) *ta'ālā 'anhu*

El-ḥadīṣü'l-ḥāmis “جَلَسَاءُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ غَدَاً (8) اهل الورع والزهد في الدنيا”. Bu ḥadīṣ-i sa'ādet- (9) maşḥūb kitāb-ı *nūz* de mektūbdur. Ma'nası “Yarın (10) 'azīz ve celīl Allāḥ'ın kenef-i luṭfında oturanlar dünyāda (11) taḳvā ve zūhd ehlidür” demek. Cülesā' celīsün (12) cem'idür. Bir kimesne ile ekşeriyyā bile oturan kişiye (13) bu anuḡ celisidür dērler. Pes Allāḥ *ta'ālā* cismden ve culūsdan (14) münezzeh olduḡı ecilden kenef-i luṭfından kināyetle tercümesinden (15) böylece ta'bīr olındı. Bu ḥadīṣ-i şerīfün rāvīsī Resūl-i (16) ekremün celīsī vi nebiyy-i şāḥib-i keremün enīs-i rāfi'ü'l-elviye (17) ve'l-a'lām Ebū 'Abdu'llāḥ Selmān binü'l-İslāmu'l-Fārisī'dür. [M1/80a] (1) Kibār-ı aşḥāb ve nucebā ve ḥıyār-ı aḥbāb ve nuḳabādan olup (2) ve kendüsi İslām'a nisbet étdürüp bin Selmān bin (3) İslām'am dēr idi. İslāmı ḥālinde muḳaddem ismi Mahūy (4) bin Budaḡşān idi ve ba'zılar Yehbuda idi dērler. Aşlında (5) İsfahān ḥalkından ve bir rivāyetde Fārs ehlinden olup (6) dünyāda üç-yüz yıla ḳarīb 'ömür sürmüşdür. Ba'z-ı ḳavle (7) 'İsā peygāamberün 'alā nebīyyina ve 'aleyhi's-selām 'aşrına (8) yetişmişdür dērler. İslāmından evvel dīn-i ḥaḳḳ talebiyle (9) muḥtelif dīnlere ve muḥālif mezheb ve ayinlere girüp (10) gördüḡi kitāblardan ve yetişdüḡi ruḥbānlardan (11) ḥazretün dīn-i ḥaḳ üzre yakın zamānda zūhūrını (12) yakın édendüḡi ecilden dünyāyı seḡāḥat eyleyüp (13) bi'l-āḥire Medīne ḥalkının elinde esīr olup ḳalmış-ıdı. (14) Tā ki ḥazret-i risālet-penāḥ *ṣallā'llāhu 'aleyhi ve sellem* Medīne-yi (15) Münevvere'ye hicret eyleyüp anda bir müddet sākin olduklarından (16) şonra Selmān ḥazretün Resūl-i Ḥaḳ olduklarını taḥḳīḳ (17)

eylemenin cān u dilden imānı qabūl eyleyüp ve lākin [M1/80b] (1) mālikinūñ hizmetinde olmağla Bedr ve Uhud gāzalarında hizmet-i (2) hāzretde hazır olamadı. Âhîrū'l-emr tārîh-i hicretūñ beşinci senesinde (3) ehl-i İslām Hendek gāzāsı tedārükünde iken ol-dağı hāzretūñ (4) hūzūr-ı şerīflerine gelüp dīn yolında gāzā eylemege (5) ārzūsını ve 'özrini i'lām eyledi. Hemān hāzret (6) anı malikinden şatun alup āzād eylemenin ol gāzāya (7) bile gétدی ve anda kulli hizmetler étدی. İbtidā gāzāsı ol (8) olup andan sonra bir gāzādan dağı kalmadı ve ba'z-ı (9) gāzālarda hāzretūñ alemdārı olup İslām sancağını (10) götürürdi ve hāzret anuñ hāqqında Selmān bizdendür (11) ve bizüm ehl-i beytümüz meşābesindedür dēyü mlardur (12) ve hāzretūñ 'adet-i kerimleri cümle aşhābı biribirile (13) qarındaşlar eylemek üzre cāriye olmağın Selmānı dağı (14) Ebū'd-derdā ile qardaşlar eylemişlerdür ve anlaruñ miyānında olan (15) ühuvvet ve şöhet ve ülfetūñ tafşīli inşā'llāh ta'ālā bāb-ı (16) gayin mu'ceme Ebū'd-derdā' zikrinde zikr olınsa gerekdür (17) ve rāvī-i hadīs Selmān raḍiya'llāhu 'anhu hāzretten [M1/81a] (1) altmış hadīs-i şerīf rivāyet eylemişdür. Naqıldür ki evāhîr-i 'ömrinde (2) kadīmen kisranuñ tahtı olan Medāyīn'e irtihāl édüp tārîh-i (3) hicretūñ otuz altıncı senesinde hāzret-i 'Alī'nūñ raḍiya'llāhu 'anhu (4) hilāfeti zamānında anda fevt oldı. Hālā kabır-ı şerīfi (5) Medāyīn'de meşhūr ve müte'ārif bir 'azīm ziyāret-gāhdur. (6)

El-Ḥadīṣü's-sādis “ (8) جلوس ساعة عند مذاكرة العلم (7) احبّ الى الله عزّ وجلّ من ان يتصدق على المساكين (8) ”. Bu hadīs-i şerīf 'izzet-i qarīn dağı (9) *Nūz lū's-Sā'iri'n* de mektūbdur. Ma'āsı bir sāt 'ilm-i dīn (10) söyleşmek qatında oturmak 'azīz ü celīl Allāh'a ziyāde (11) sevgilüdür miskīnler üzerine on biñ altun şadaqa (12) eylemekden demekdür. Bu hadīs-i şerīfūñ rāvīsı bāb-ı tā'-ı (13) müsennātda mezkūr olan Ebu Hüreyre'dür raḍiya'llāhu ta'ālā 'anhu (14)

El-Ḥadīṣü's-sābi “ (15) الجّنة اقرب الى احدكم من شركاء (15) نعله والنار مثل ذلك ”. Bu hadīs-i sa'ādet-i şī'ār kitāb-ı (16) *Meşārıku'l-Envār* dandur. Ma'nāsı “Cennet yakınrakdur sizūñ (17) her biriñüzde kendü na'linūñ kayışından ve cehennem dağı anuñ [M1/81b] (1) gibidür” demekdür. Bu hadīs-i şerīf-i sa'ādet-'unvān bu haber-i (2) münīf-i laṭāfet nişānuñ rāvīsı şahīb-i Resūl-i gūzīn ve hācib-i (3) seyyidü'l-mürselīn hadim-i şefī'-i 'aşāt-ı ümmet ve mülāzim-i keşret (4) ve halvet hāzret-i 'alem ve 'amil-i aşhāb ve 'arif ve kāmīl-i (5) aḥbāb Ebū 'Abdu'r-raḥmān 'Abdu'llāh bin Mes'ūd bin Gāfil bin (6) Şemḥ bin Maḥzūm⁵⁴⁹ bin Şāhile bin Kāhil binü'l-Hāriş bin Temīm (7) bin Sa'd bin Hezīl'dür raḍiya'llāhu ta'ālā 'anhu. Vālidı (8) Mes'ūd 'alim-i cāhiliyyetde Benī Zühre kabilesinūñ ulusı idi (9) ve kendüsü hāzret-i Resūl-i ekrem

şallā'llāhu 'aleyhi ve sellem (10) 'unvān-ı nübüvvetle mu'anvan ve burhān-ı risāletle müberhen olduklarından (11) yigirmi dört yıl mu'addem ve tārīḥ-i hicretten otuz yedi yıl (12) akdem Mekke-yi Mükerre'me'de dünyāya gelüp ibtidā-yı da'vetde (13) şeref-i İslām'la müşerref olanların altıncısıdır. Pes sâbiḳūn-ı (14) evvelūndan olup iki hicreti bile muhāceret ve iki kıblede (15) daḥı 'ibādet eylemişdür ve cümle gāzālarda daḥı hazır olmuşdur (16) ve seferde ḥazret-i risālet-penāḥın düşegi ve yaştuğı (17) ve misvāğı ve ṭahāret ibriğı ve na'leyni ḥidmetine maḥşuş **[M1/82a]** (1) ve mu'ayyen olup ekşer-i evḳātta ḥazarda daḥı kapularında (2) ḥidmetden ḥālî olmaz idi. Kendünün ve vālidesinün (3) ḥarem-i Resūl'e keşret-i duḥūl ve ḥurūclarından ba'zı ḥalk (4) anları ehl-i beyt-i nebiden zan ederler idi. Ḥazret daḥı (5) aşḥāb ve aḥbāb mabeyninde anı gāyetle ta'zīm ve tevḳīr (6) ederler idi ve ḥazretün mübārek lisānlarından yetmiş süre (7) miḳdārı ḳur'ān-ı 'azīm cem' ve ḥıfz edüp mecālis-i (8) şerīfede tilāvet ve meḥāfil-i münīfede ḳirā'at edenlerin (9) e'āzımındandır ve yine ḥazretten sekiz yüz kırk sekiz (10) ḥadīṣ-i şerīf rivāyet eylemişdür. Şıfat-ı şerīfesi (11) buğday enlū aruk tenlū gāyetle kıṣa boylu bedenün (12) ḳoḥusı atıyeb ve elṭaf ve gēydüğü libāsı pākīze ve enṣaf (13) idi. Naḳildür ki nihāyet mertebede za'ifü'l-bünye⁵⁵⁰ ve gāyet (14) derecede naḥīfü'l-heyet olup ba'zı mecālisde ve cem'iyetlerde (15) oturduğu zamānda ḥalk arasında bütüp gidüp (16) görünmez olur idi. Pes mertebe küccük ve naḥīf olduğ-ıçun (17) ḥazret-i 'Ömer *raḍiya'llāhu 'anhu* aḥa küneyf dēyü laḳab komış-ıdı. **[M1/82b]** (1) lügatda küneyf kāfın zammesi ve nūnun fetḥası ve yānun (2) sükūnıyla çobānların içinden süt ve ayran dēdikleri (3) çanagın adıdır. Naḳildür ki bir gün İbn-i Mes'ūd ḥazret-i (4) 'Ömer'ün meclisine varup bi-tekellūf fetḥ-i kelām edüp (5) muşāḥabet-i 'ilmiyye eylediler. Ḥazret-i 'Ömer anın soḥbetinden (6) gāyetle ḥaz edüp izḥār-ı surūr ve beşāset eyledi. (7) Ḳalkup gētdükden sonra bu bir küneyfdür ki 'ilim ü ma'rifetle (8) toḫlucadır dēdi ve naḳildür ki Resūl ḥazretleri (9) *şallā'llāhu 'aleyhi ve sellem* bir gün aḥa ağaca çıkup meyve (10) dıvşürmegi emr eyledi. Ol-daḥı beser ü çeşm dēyü baldırlarını (11) sığayup ağaca çıkarken aşḥāb anın ayaklarının küccüklüğünü (12) ve baldırlarının incelüğünü **[M2/28b]** * temāşā edüp bī-iḥtiyār (13) gülüşdiler. Hemān ḥazret-i nübüvvet me'āb aşḥāb-ı ḳirāma (14) * ḥiṭāb edüp siz 'Abdu'llāh'ın ayaklarına ne gülersiz ki⁵⁵¹ (15) ol ḳıyāmet gününde * mizānda Uḥud ṭağından ağır gelecekdür (16) dēyü buyurdılar ve ḥazret-i risālet-penāḥ * *şallā'llāhu 'aleyhi ve sellem*ün (17) ekşer esrārına⁵⁵² vāḳıf ve muṭṭali' olup ḥazret aḥa **[M1/83a]** (1) cennetde * çok mevā'id muştulamışlardır ve aşḥāb-ı ḳirām (2) ve aḥbāb-ı fiḥām mābyninde ibn-i *

550 bünye] biyye M1

551 ki] - M1

552 risālet-penāḥ *şallā'llāhu 'aleyhi ve sellem*ün ekşer esrārına] risālet penāḥın *şallā'llāhu 'aleyhi ve sellem* ekşer esrārına M2

Ümmü ‘Abd demekle şöhrat (3) bulup simet ve siret ve ‘adet ve tarīkatda⁵⁵³ * *Resūlu’llāh* (4) *ṣallā’llāhu ‘aleyhi ve sellem*⁵⁵⁴ ḥazretlerine müşābeheti sāyirden ziyāde idi * ve zamānında (5) olan kibār-ı tābī ‘īn-i ‘ilm-i dīn ve ma‘rifet-i yakında bir kimesneyi (6) * andan tafzīl eylemezler idi. Ḥattā aşhāb-ı kirāmdan Ebū (7) Mūsā’l-Eş‘arī *raḍiya’llāhu ‘anhu* * bir meclisde ki ibn-i Mes‘ūd (8) ḥazır ve mevcūd ola benüm katumda mücerred⁵⁵⁵ ol yēde oturmağın (9) * şevābı bir yılluk ‘ibādetden efzāl olmak ümidi üzreyem (10) dēr idi. Kudret-i * ḥazret-i Perverdegār bu hikāyet-i (11) hikmet medār ve bu rivāyet-i kudret şī‘ardan * hüveydā (12) ve āşikārdur ki Berd gāzasında küffār-ı ḥāk-sāruṅ inhizāmı (13) eşnāsında * ibn-i Mes‘ūd *raḍiya’llāhu ‘anhu* Ebū Cehl-i mel‘ūnı (14) bir yēde düşmüş yatur görüp * anı ölmüş şandı. (15) Pes üzerine varup⁵⁵⁶ gördi ki kemā-kān Ḥayātda olup (16) * ve elinde bir a‘lā kılıcı var. Ammā yatduğı⁵⁵⁷ yēden kalkmağa (17) kudreti yokdur⁵⁵⁸. Hemān * gāzā-yiekber niyyetine tekbr getürüp [M1/83b] (1) aña bir kılıç çaldı ve lakin kılıcı kesmez [M2/29a] * olup⁵⁵⁹ küccük olmağla (2) te’sir ētdüremeyüp birkaç kerre dahı çaldı. * Her bar çalduçça (3) Ebū Cehl dahı ol elindeki kılıcını aña karşı tutup (4) andan * korınur idi. Âhirü’l-emr ibn-i Mes‘ūd kılıç ile (5) anuṅ eline urup kılıcını elinden * yēre düşürtdi. (6) Hemān ol seyf-i şarımı eline alup başını kesmek * kaşdına (7) anuṅ⁵⁶⁰ üzerine geldi. Ebū Cehl aña nazar ēdüp “Yā fetā çünki (8) * benüm başımı kesersin bari gögsime yakın yēden kes ki (9) başım Muḥammed’uṅ aşhābı * gözine heybetlü görinsün” dēdi. (10) Pes ibn-i Mes‘ūd aña mültefit olmayup anı yine * kendü (11) kılıcı ile boğazlayup helāk eyledi. Andan Resūl ḥazretlerine (12) gelüp vāki’-i * ḥālī ḥaber vērdi. Ḥazret gāyetle şād⁵⁶¹ u (13) ḥandān⁵⁶² olup üç-kere tesbīḥ ve taḥmīd * ēdüp “Yā (14) ‘Abdu’llāh gel imdi ol yēri baña göster” dēyü buyurdi. (15) Ol-dahı * beser ü çeşm dēyüp ḥazreti ol yēre getürüp gördiler ki⁵⁶³ (16) fi’l-vāki’ ol la‘īn * bī-dīn ve ol kāfir bed-āyīn anda canını (17) teslīm ve muḥarrırını ka‘r-ı caḥīm eylemiş * yatur ḥazret tekrār [M1/84a] (1) ḥamd u sipās ve şükr bī-kıyās ēdüp her bir ümmetüṅ bir fir‘ūni (2) * var idi. Benüm ümmetümün fir‘ūni dahı işbu⁵⁶⁴ bed-kirdār idi (3) dēyü buyurdılar. * Kitāb-ı *Meşārık* da mezkūr olan ḥadīs-i (4) şerīfde Ebū Cehl’i enşārdan

553 ‘adet ve tarīkatda] ‘adet-i tarīkatda M2

554 *ṣallā’llāhu ‘aleyhi ve sellem*] - M1

555 mücerred] - M1

556 varup] vardı M1

557 yatduğı] - M2

558 yokdur] yok M1

559 olup] - M1

560 anuṅ] - M1

561 şād] şāz M1

562 ḥandān] ḥadān M2

563 ki] - M2

564 işbu] bu] M2

tāze yaşlu * iki oğlan katl (5) eyledükleri rivāyetle bu hikāyet miyānında munāfāt (6) yokdur. Zīrā anlar * evvelā ɗarbla⁵⁶⁵ anı ölüm haddine iletüp (7) düşürüp sonra başını ibn-i Mes'ūd kesmek cāyızdır. (8) **[M2/29b]** * Nakildür ki emīrū'l-mū'minīn hāzret-i Ömer'ün *raḍiya'llāhu ta'ālā 'anhu* (9) hilāfeti zamānında ibn-i Mes'ūd'ı * *raḍiya'llāhu 'anhu*⁵⁶⁶ Kūfe'ye kādī naşb (10) edüp beytū'l-māl emānetini daḥı aḡa ısmarlamış idi. (11) * Ba'dehu hāzret-i 'Osmān *raḍiya'llāhu 'anhu* helife olup anlar (12) daḥı vech-i meşrūh * üzre muḡarrar eylediler ve naḡildür ki (13) ibn-i Mes'ūd bir gün Kūfe'de menzilinden taşra * çıkup (14) bir yere gétmege müteveccih oldu. Halk anı yalnız komayup (15) ta'zīmīn anuḡla * bile géttiler. Hemān anlara dönüp benümle (16) gétmekden bir hacetünüz ve ol yerde hıç * maşlahatınız (17) var mıdur dēdi. Anlar daḥı yokdur ve likin sizi ta'zīm **[M1/84b]** (1) edüp * bile gēderüz dēdiler. Pes bu tekelüff sizün gibi (2) tābi'lere mezzelet-i elīme ve benüm gibi * metbūlara fitne-yi (3) 'zīmedür dēyüp anları yine döndürdi ve naḡildür ki (4) vāris-i * 'ilim ve yaḡīn ve ya'sūb millet ve dīn hāzet-i 'Alī (5) *kerrema'llāhu ta'ālā*⁵⁶⁷ *vechehū* anuḡ * kādīlığı ve hükümeti zamānında (6) Kūfe'ye varup gördi ki dört yüz nefer⁵⁶⁸ * kimesne aḡa (7) aḡhāb ve şākird olup andan 'ilm-i dīn aḡz ederler. Anlara (8) ḡayr-ı du'ā⁵⁶⁹ * edüp taḡkīkan bu şehir 'ilim ü fıkhlā tölmiş (9) dēdi ve anuḡ zamānından sonra * bir def'a daḥı Kūfe'ye (10) varup gördi ki anuḡ şākirdleri halka 'ilim ü fıkḡ (11) * ta'līm edüp mescid-i kebīrde dört yüz yerde devāt (12) ve ḡalem ḡomışlar talib * olanlara fetvā vērürler. Pes bu tā'ife (13) bu vilāyet halkınuḡ ɗeraḡıdur dēdi * ve ibn-i 'Abbās *raḍiya'llāhu 'anhu*⁵⁷⁰ (14) bu ḡuşuşda anuḡ şākirdlerinden fetvā taleb **[M2/30a]** * eylemişdür (15) dērler. İmām büzürgvār şāhib-i mezheb-i muḡtār muḡtedi-i (16) ekrem ya'nī imām-ı A'ḡam * *rahmetü'llāhi 'aleyh* ekşeryyā ibn-i (17) Mes'ūd rivāyetine istinād⁵⁷¹ ve anuḡ rivāyeti olan eḡadīs-i **[M1/85a]** (1) * şerīfe mūcibince icthād eyleyüp tārīḡ-i 'ilimde silsilesi (2) hāzret-i risālet-penāha * *şallā'llāhu 'aleyhi ve sellem* anuḡ vasıtasıyla (3) vāşıl olur. Zīrā imām A'ḡam 'ilm-i şeri'atı * Ḥammād'dan aḡz (4) ve telemmüz edüp Ḥammād daḥı İbrāhīm Naḡfī'den ol-daḥı 'Alḡama'dan (5) * ol-daḥı ibn-i Mes'ūd'dan ol-daḥı Resūl-i ekrem *şallā'llāhu 'aleyhi* (6) ve *sellem* hāzretlerinden * aḡz eylemişdür. Pes ibn-i Mes'ūd fıkahā (7) ḡatında 'abādiledendür. Tafşīli bābü'l-bā'u'l-mūvaḡḡadede (8) ibn-i 'Ömer *raḍiya'llāhu 'anhu*⁵⁷² zikrinde

565 evvelā ɗarbla] harbla evvelā M2

566 *raḍiya'llāhu 'anhu*] - M1

567 *ta'ālā*] - M1

568 dört yüz nefer] dört biḡ ḡadar M2

569 ḡayr-ı du'ā] ḡayr ve du'ā M2

570 'anhu] 'anhumā M1

571 istinād] istād M1

572 'anhu] 'anhumā M1 M2

geçmişdür. Nakıldür ki ‘Abdu’llāh (9) bin Mes‘ūd * *raḍiya’llāhu ‘anhu* düşenbe ve pençşembe günlerinde (10) dā’imā şayim olur idi ve evāḥir-i * ‘ömrinde Kūfe’den yine Medīne-yi (11) Münevvere’ye gelüp altmış toktuz yıl ‘ömür sürdükden sonra⁵⁷³ * ḥazret-i (12) ‘Osmān’uñ⁵⁷⁴ *raḍiya’llāhu ‘anhu* ḥilāfeti zamānında⁵⁷⁵ tāriḥ-i hicretüñ (13) otuz ikinci senesinüñ * evāḥirinde fevt olup Zübeyr bin (14) ‘Avvām *riḍvānu’llāhi ‘aleyhi*⁵⁷⁶ namāzını kıluḡ * Bakī’-de defn (15) eylediler. Müftiyān-ı aşḥābdan Ebū’l-derdā’ *raḍiya’llāhu Ta’alā*⁵⁷⁷ ‘anhu (16) anuḡ * vefātı haberin⁵⁷⁸ istimā’ eyledükde ḥaylī te’essüf edüp ḥayfā (17) ve dirigā bu günden sonra Medīne’de anuḡ * mişli bir kimesne daḡı [M1/85b] (1) kalmadı dedi⁵⁷⁹ ve ‘Abdu’llāh Mes‘ūd’uñ * ḥātunı Zeyneb (2) bint-i ‘Abdu’llāh bin Ma’āviyye’dür ki şāḥibāt-ı şāliḥāt⁵⁸⁰ ve ḥadimāt-ı (3) * sabıkātdan olup ḥazretten sekiz ḥadīs-i şerīf rivāyet (4) eylemiştir *raḍiya’llāhu* [M2/30b] * ‘anhā

El-Ḥadīsü’s-şāmin ”الجنة مائة درجة (5) تسعة وتسعون لاهل العقل ودرجة لسائر الذين هم (6) دونهم”. Bu ḥadīs-i şerīf *Nūzlu’s-Sā’iri-n* dendür. * Ma’nāsı “Cennet (7) yüz derecedür. Toxtan toktuzı ‘aql ehli içün daḡı bir derece (8) * sā’ir kimesneler içündür. Ancılayın kimesneler ki anlar aşağıdır ol (9) ‘aql ehli olanlardan⁵⁸¹” * demekdür. Nazm-ı ḥadīsdeki ‘aqlıdan (10) murād ‘aqlu’r-rabb ve ‘aqlu’l-me’āddur. Yoḡsa * ‘aql-i ma’aş degüldür. (11) Rāvi-i ḥadīs emīrū’l-mūminīn ḥazret-i Ömer’uñ *raḍiya’llāhu ‘anhu* (12) *

El-Ḥadīsü’t-tāsi ”الجنة مائة درجة ولو ان الناس كلهم (13) في درجة واحدة لوسعتهم”. Bu ḥadīs-i şerīf daḡı *Nūzlu’s-Sā’iri-n* de mastürdür. Ma’nāsı “Cennet yüz * derecedür. (15) Egerçi kim taḡḡıkan insān cinsi kaması bir derecede (16) olsalar idi⁵⁸². Ol bir derece * geñ ve bol olaydı anlara” (17) demekdür. Pes Allāh *ta’ālā*’nuñ cennetde ziyāde dereceler [M1/86a] (1) * ḡalk eylediḡi ehl-i İslām’ı teşrīf içündür. Bu ḥadīs-i şerīfün (2) rāvisi şāḥib-i nebiyy-i ekrem * ve ḥadim-i Resūl-i pür-kerem sālik-i (3) ḡayrül-mesālik Ebū Sa’īd Sa’d⁵⁸³ bin Mālik bin Sinān * bin (4) ‘Ubeyd bin Şa’lebe bin ‘Abbādu’l-Ḥudriyyü’l-Ḥazreciyyü’l-Medenniyyü’l-

573 sürdükden sonra] sürüp M1

574 ‘Osmān’uñ] ‘Osmān M1

575 ḥilāfeti zamānında] ḥilāfetinde M2

576 ‘aleyhi] ‘aleyhim M1

577 *ta’ālā*] - M2

578 haberin] haberini M2

579 bu günden sonra Medīne’de anuḡ mişli bir kimesne daḡı kalmadı dedi] anuḡ mişli bir kimesne daḡı kalmadı dedi bu günden sonra Medīne’de M2

580 şāliḥāt] şadikāt M2

581 anlar aşağıdır ol ‘aql ehli olanlardan] anlar ol ‘aql ehli olanlardan aşağıdır M2

582 olsalar idi] olsalar M2

583 Sa’d] - M2

(5) Enşārī'dür *raḍiya'llāhu * ta'ālā*⁵⁸⁴ 'anhu. Hudre hā'-ı mu'cemenün zammesi (6) ve dāl-i muhmelenün sükunı⁵⁸⁵ ve rā-yı muhmelenün fetḥası⁵⁸⁶ * ve āhirinde hā ile Yemen diyārında (7) bir kabīledür. Pes Ebū Sa'īd'ün āşlı ol kabīleden * olup (8) ba'dehu ol Medīne-yi Münevvere'ye gelüp Hazrec kabīlesine (9) lāhık olmağla⁵⁸⁷ ḥazretün * hicretlerinden sonra anda İslām'a gelüp (10) āhir-i 'ömrine degin yine anda sâkin [M2/31a] * olup kibâr-ı aşhâb (11) ve meşâhîr-i ahbâbdandır. Validesi Enise bint-i Ebî'l-Hariş *dür ki (12) 'Udey bin Neccâr kabīlesindendir. Nakıldür ki Ebū Sa'īdü'l-Hudrî (13) *raḍiya'llāhu 'anhu* * İslām'a geldükden sonra ğinâ üzerine fakrı (14) ve az nesne ile kana'ât ve şabrı * işâr ve ihtiyâr ve māl (15) ve menāl ve eşkāl ve aḥmālını lillāh bezl ve nişâr edüp * ḥazretün (16) âsitânında ḥâdim ve aşhâb-ı şuffeye mülâzim olmuştur (17) ve ḥazretten * bin yüz yetmiş ḥadîs-i şerîf rivâyet edüp [M1/86b] (1) ḥazret-i 'Osmân'ün *raḍiya'llāhu 'anhu* * 'aşrından sonra Medīne'de (2) fetvâ veren beş nefer şahâbenün birisidür ve cümle * gazâlarda (3) Resûl 'aleyhi's-selâm ve aşhâb-ı kibâr ve kirâmla bilece⁵⁸⁸ ḥazır (4) olmuştur. Âhîrü'l-emr * dünyâda toksan dört yıl 'ömür sürüp (5) târîḫ-i hicretün yetmiş dördüncü senesinde * Medīne-yi Münevvere'de (6) fevt olup Bakî'de defn olınmıştır.

El-Ḥadîsü'l-'āşir * (7) “الجنة تحت ظلال السيوف”. Bu ḥadîs-i şerîf dahı yine *Nüz lü's* - (8) *Sâ'iri'n* dendür. * Ma'nâsı “cennet fî sebîli'llāh gazâda olan (9) kılıçların gölgeleri altındadır” * demekdür. Eliflâm süyûf 'ahd (10) içündür ve yâhûd muzâfun ileyhiden 'ıvâz⁵⁸⁹ * olup bunda ehl-i İslâm'ı (11) gazâyâ tergîb vardır. Bu ḥadîs-i şerîf * ve ḥaber-i laṭîfün (12) râvîsi ḥazret zî risâletün şahîbi ve maḥbûbı * ve cenâb-ı (13) şahîb-i nübüvvetün ḥâdimi ve marġûbı aşhâb-ı kibârün⁵⁹⁰ (14) ḥüsn-i şavtla * eşheri Ebū Mūsâ 'Abdu'llāh bin Kays bin Selîmü'l-(15) Eş'ārî'dür [M2/31b] * *raḍiya'llāhu 'anhu*. Eş'ar cedd-i a'lâsının ismidür ki anın (16) evlâdı Yemen diyārında * bir kabīledür. Pes Ebū Mūsâ ol kabīleden olmağla (17) aña nisbet olunur * nesebi cedd-i şahîhi olan mezbûr [M1/87a] (1) Selîm'den sonra merķûm Eş'ara Selîm bin Huzâr⁵⁹¹ bin⁵⁹² Harb bin (2) 'Amir * bin Ğanem⁵⁹³ bin Bekr bin 'Uzr bin Vâyil bin Naciye⁵⁹⁴ [bin]ü'l-Cemâhir bin (3) Eş'âr silsilesi * üzre muttaşıl olur. Vâlidesinün

584 *ta'ālā*] - M1

585 dāl-i muhmelenün sükunı] dāl-i muhmelenün fetḥası M1

586 ve rā'-yı muhmelenün fetḥası] - M1

587 olmağla] olmağın M2

588 bilece] bile M2

589 'ıvâz] - M1

590 aşhâb-ı kibârün] aşhâb-ı kibâr M2

591 Huzâr] Huşâr M1

592 Selîm bin Huzâr bin] -M2

593 Ğanem] Gayr M1

594 Naciye] Naḥiye M1

ismi (4) Tafiyye'dür. İslâm üzerine Medîne-yi Münevvere'de * fevt olmuştur. (5) Naıldür ki Ebû Mûsâ *rağiya'llāhu ta'ālā*⁵⁹⁵ 'anhu kendü kabîlesinden (6) birkaç * nefer kimesne ile kadîmen Mekke-yi Mükerreme'ye gelüp Müslümân (7) olduklarından sonra hicret * ülâda aşhâbla bile Habeşe (8) vilâyetine hicret edüp ba'dehu yine vatn-ı ahlîsine (9) * varup anda sâkin iken hâzret-i risâlet-penâhu *şallâ'llāhu* (10) 'aleyhi ve sellem * Mekke-yi Mükerreme'den Medîne-yi Münevvere'ye hicret (11) eyleyüp⁵⁹⁶ andan Hayber gâzâsına gëtdüklerini * istimâ' eylemegin⁵⁹⁷ (12) Ebû Berze ve Ebû Dehm⁵⁹⁸ nâm kendüden büyük karındaşları ve yine (13) * kabîle-yi mezbûre halkından birkaç kimesne ile bir gemiye girüp (14) yine Habeşe'ye geldiler. * İttifaķen Resûl-i ekremün şahi⁵⁹⁹ Ca'fer (15) bin Ebî Talibi *rağiya'llāhu 'anhu* anda bulup * cümlesi Hayber (16) kal'ası üstine Resûl hâzretlerinün hîdmet-i şerîflerine (17) * gelüp karındaşları ve yoldaşları 'umûmen Müslümân oldılar. **[M1/87b]** (1) kal'a-yı mezbûre * feth olduktan sonra hâzret anların her birisine (2) mâl-i ğanâyimden birer hisse * vërdiler. Andan cümle-i⁶⁰⁰ aşhâbla (3) Medîne-yi Münevvere'ye gelüp sâkin oldılar. **[M2/32a]** * Naıldur ki (4) Ebû Mûsâ *rağiya'llāhu 'anhu* Medîne'ye geldükden sonra (5) 'ilm-i dînle * mukayyed olup bedî' ve beyânda 'ibâret-i (6) faşîha ve fikh ve Qur'ânda rivâyeti * şahiha idi ve her zamânda⁶⁰¹ nâzil olan Qur'an 'azîmi hıfz edüp şavt-ı (7) hasenle * mecâlis-i şerîfede kırâ'at edüp⁶⁰² Allâh *ta'ālā* (8) hâzretleri⁶⁰³ aña bir mertebede⁶⁰⁴ hûb âvâz * vërmîş-idi ki her kim eşidürse (9) derûnına kâr ve anı bî-ihtiyâr vâle ve zâr ederdi⁶⁰⁵. * Hâzret (10) bir gün anuñ şadâsını eşidüp bunuñ âvâzı Dâvud peygâmbërun * nağmât-ı tayyibesinden⁶⁰⁶ ve anuñ⁶⁰⁷ mizmârlarından bir nağmedür (11) dëyü buyurdılar ve hâzret * anuñ-ıçun istiğfâr edüp aña (12) hayr-i du'â eylemişlerdür ve kemâl-i 'adl ve keşret-i * fazlına i'timâd (13) eyleyüp zamân-ı sa'âdet-'unvânlarında anı Zübeyd ve 'Aden (14) vilâyetlerine * vâlî ve hâkim ve kâdî ve mülzim naşb edüp (15) göndermişlerdür ve kendüsi hâzretün * lisân-ı şerîflerinden⁶⁰⁸ (16) üç-yüz altmış hadîs-i şerîf rivâyet eylemişdür. Naķil (17) olunur ki * hâzret-i 'Ömer *rağiya'llāhu 'anhu* eyyâm-ı hilâfetinde Muğire **[M1/88a]** (1)

595 *ta'ālā*] - M2

596 hicret eyleyüp] hicret edüp M2

597 istimâ' eylemegin] istimâ' edüp M2

598 Ebû Berze ve Ebû Dehm] bû Berze ve bû Dehm M2

599 Resûl-i ekremiñ şahi] Resûl-i ekremiñ Ebû 'ammı M2

600 cümle-i] - M1

601 ve her zamânda] M2

602 kırâ'at edüp] kırâ'at eder idi M2

603 hâzretleri] - M1

604 bir mertebede] bir mertebe M2

605 zâr ederdi] zâr eder idi M2

606 eşidüp bunuñ âvâzı Dâvud peygâmbërun nağmât-ı tayyibesinden]- M1

607 anuñ] - M2

608 hâzretün lisân-ı şerîflerinden] hâzret lisân-ı şerîflerinden M1

bin Şü‘be’yi Başra vilşayetinden * ma‘zûl êdûp yêrine (2) Ebû Mûsâ’yı naşb êdûp gönderdi. Pes Ebû Mûsâ (3) anda * iken ‘Irâk hâlkı ekşer havâdişde aña ve Huzeyfetü’l-Yamânî’ye (4) murâca‘at êdûp * anlardan fetvâ aḥz ederlerdi⁶⁰⁹ ve yine (5) Başra hâkimi iken Ehvâz kal‘asını * feth êdûp ve İşfahân’ı (6) alup zabt eyledi ve hâzret-i ‘Osmân *raḍiya’llāhu ‘anhu* (7) * hilâfeti zamânında anı Başra hükûmetinden ‘azl êdûp (8) ba‘dehu Kûfe emâretine **[M2/32b]** * naşb eyledi ve Ebû Mûsâ *raḍiya’llāhu ‘anhu* (9) dünyâda altmış yıldan ziyâde ‘ömür * sürüp eşaḥḥ-ı rivâyet (10) üzre târîḥ-i hicretün kırk dördünci senesinde * şehr-i zî’l-hiccede (11) Kûfe’de fevt eyleyüp şerihden iki mîl mıkdarı (12) ba‘îd * bir⁶¹⁰ yêrde defn olınmışdur ve ba‘zılar ellinci ve bir kavlde (13) elli ikinci senede * Mekke-yi Mükerreme’de fevt olmışdur (14) dèrler⁶¹¹ *riḍvānu’llāhi ta‘ālā* ‘aleyh ve ‘*alā sāyiri’l*-şahābeti ecma ‘în* (15)

El-Ḥadīṣü's-sāliṣ * “الحمد لله الذي انقذه من النار”. (2) Bu ḥadīṣ-i şerīf ve bu haber-i münīf * e'imme-yi ḥadīṣün güzīde (3) ve muḥtārī⁶¹⁵ imām Muḥammed bin İsmā'ilü'l-Buḥārī *Şaḥiḥ* 'indendür. (4) * Ma'nāsı “öñlemek cinsi Allāh'a maḥşuşdur ancılayındur. (5) Allāh ki taḥliş edüp * kurtardı anı cehennemden” demekdür. (6) Bu ḥadīṣ-i şerīfün sebep-i vurūdı ḥazret-i * risālet-(7)penāhuñ *şallā'llāhu ta'ālā aleyhi ve sellem* bir yehūdī oğlanı (8) ḥidmet-kārları var idi. * İttifāken ḥasta olup ḥazret (9) anı görmek için yanına varduklarında aña imān * 'arz edüp (10) babası yehūdī ol⁶¹⁶ oğlanın yanında olmağla oğlan⁶¹⁷ (10) babasına * nazar edüp ol-daḥı ey oğlum Ebū Kāsim'e (11) itā'āt eyle demegin imān * getirüp Müslümān olduğudur. (12) Pes zamīr-i ğāyib ol oğlana rāci' olur. Rāvī-yi ḥadīṣ (14) yine Enes bin Mālīk'dür *raḍiya'llāhu 'anhu*.

El-Ḥadīṣü'r-rābi' * “حدثوا (15) الناس بما يعرفون ولا تحدثوهم بما ينكرون فيكذبون الله (16) ورسوله”. * Bu ḥadīṣ-i şerīf *Nüz lü's-Sā'iri'n* de mezkūr ve kitāb-ı (17) mesfūrda maştūrdur. * Ma'nāsı “Siz ḥalka haber vērün [M1/89b] (1) 'aḳılları yētişüp ve anılayup bilecekleri * nesneyi daḥı söylemeñüz anlara 'aḳılları yētişüp inkār edecekleri⁶¹⁸ [M2/33b] * nesneyi (2) zīrā ki 'aḳıllarına muḥalif görñmek-ile yalanlarlar Allāh'ı (3) ve anın peygāmberini” * demekdür. Pes ḥaṭāsı söyleyene bile (4) sirāyet eder. Bu ḥadīṣ-i şerīfün rāvīsī * güzīn ve nākil-i (5) berīni ḳurret-i 'aynu'r-Resūl felezet-i kebedü'l-betül şu'be-yi şecere-i (6) * nübūvvet lü'lü'-yi şadf-ı fütūvvet kemāl ibnū'l-kemāl cemāl ibnū'l-cemāl (7) Ebū Muḥammed Ḥasan * bin 'Alī bin Ebī Tālib'dür *raḍiya'llāhu 'anhumā* (8) tāriḥ-i⁶¹⁹ hicretün üçünci senesinün şerh-i * Ramazān nısfında (9) Medīne-yi Münevvere'de dünyāya gelüp mübārek başından (10) ve saçından * tā köyküne varıca cümle a'zāsı (11) ḥazret-i risālet-penāh *şallā'llāhu aleyhi ve selleme* * benzer idi (12) ve ḥazret aña ziyāde muḥabbet edüp bu⁶²⁰ benüm reyḥanumdur (13) dēyü ḳoḥularlar idi⁶²¹. * Mervīdür ki ḥazret bir gün namāz kılup (14) secdeye endüklerinde⁶²² imām Ḥasan * gelüp arḳalarına (15) bindi. Ḥazret daḥı anı düşmesün dēyü secdeden (16) * rıfḳla yāb yāb⁶²³ ḳalkup namāzı itmām edüp selāmdan (17) şonra anı ḳucaḳlarına alup * ve aḡzını öpüp benüm bu oğlum [M1/90a] (1) seyyiddür Allāh *ta'ālā* bunun sebebi ile iki alay * Müslümān (2) 'askerlerinün ortasını işlāḥ edüp bir fitne-yi (3)

615 muḥtārī] muḥtār M1

616 ol] daḥı M2

617 oğlan] oğlı M1

618 nesneyi daḥı söylemeñüz anlara 'aḳılları yētişüp inkār edecekleri] - M1

619 tāriḥ-i] - M1

620 bu] - M2

621 ḳoḥularlar idi] ḳoḥularlardı M2

622 secdeye endüklerinde] secdeye etdüklerinde M2

623 yāb yāb] - M2

‘aẓīmeyi men’ ü def’ * eyleye dēyü buyurdılar ve bir def’ daḥı (4) ḥazret minbere çıkup aşḥāb-ı kirāma * ḥiṭābla bu ma’nayı (5) tekrār i’lān ve izḥār buyurmuşlardır. Naḳıldür ki vālid-i (6) mācidi * ḥazret-i ‘Alī *kerrema’llāhu vechehü* şehīd olduğdan (7) sonra ‘Irāk ḥalkı ‘umūmen anuḥla * bey’at ēdüp ḥalīfe oldu (8) ve ehl-i İslām mabeyninde altı āy beş gün iḳamet-i **[M2/34a]** * aḥkām-ı (9) şer’-i şerīf ve icrā-yımerāsım-i dīn-i münīf ēdüp ḥazret-i (10) ‘Alī’yi * şehīd eyleyen ‘Abdu’r-raḥmān bin Mülcem’i ele getürüp (11) katl eyledi ve bir rivāyetde * dört ay ḥilāfet eyledi. Âḥirü’l-emr (12) emr-i ḥilāfetinde⁶²⁴ ḥazret-i Mu’āviye ile *raḍiya’llāhu* * ‘*anhumā* mābeyinlerine (13) nizā’ düşüp murāselāt-ı ‘adīde ve mubāḥaşāt-ı şedīdeden (14) * sonra bir gün a’yān-ı erkānını⁶²⁵ cem’ ēdüp siz bilürsüz ki (15) benüm ceddüm ḥazret-i * risālet-penāḥ salla’llāhu ‘*aleyhi ve sellem* benden (16) sonra otuz yıl ḥaḳḳ ve ‘adl üzre * ḥilāfet-i şahīḥa (17) olup ba’dehu mülk ve emārat olacaḳdur dēyü buyurmuşlardır. **[M1/90b]** (1) * Pes bugün ḥazretten⁶²⁶ sonra otuz yıl tamām oldu dēyüp (2) ehl-i İslām * ve ‘asker-i Şām ile muḥārebe ve muḳātele (3) ve mücādele ve muḳabeleyi⁶²⁷ terk eyleyüp * emr-i ḥilāfeti ḥazret-i Mu’āviye’ye (4) teslīm ēdüp kendü nefsinı ‘azl eyledi. Naḳıldür ki * ol gün (5) Şām ve ‘Irāk ‘askeri birbirile⁶²⁸ müşāleḥa ēdüp Kūfe şahrāsında (6) * bir yere cem’ oldılar. Ḥazret-i Ḥasan *raḍiya’llāhu ‘anhu* bir kürsī (7) üzerine⁶²⁹ çıkup Allāh *ta’ālā*’ya * ḥamd u şenā ve ḥazret-i risālet-(8)penāḥa salavāt u du’ā eyledükden sonra eytdi⁶³⁰ ben * Müslümānların (9) tefriḳaları üzerine⁶³¹ bir yere cem’iyyetlerini daḥı ḳanları dökilmek⁶³² (10) * üzerine⁶³³ ḥımāyetlerini işār⁶³⁴ daḥı ben cehenneme girmeye rızā (11) vermek üzerine⁶³⁵ baḥa ‘ār * lāḥıḳ olmaḡı ihtiyār eyledüm dēyü (12) bir ḥuṭbe-yi belige okıyup ba’dehu ḥalka teveccüh * ēdüp (13) taḥḳīḳan benümle Mu’āviye ortasında emr-i ḥilāfetde nizā’ (14) vāḳi’ **[M2/34b]** * olmuşdur. Eger ḥaḳḳ anuḥ ise fi’l-vāḳi’ benden eḥaḳḳ (15) olur ve eger ḥaḳḳ benüm ṭarafumda * ise ḥālā ḳabāyil-i ‘Arab ‘umūmen (16) benüm elümde ve baḥa tābī’ler olmaḡın Şām-ı ‘askerine * muḳabele (17) ve anlarıḥla⁶³⁶ mücādele ve muḳāteleye ḳudret-i tāmme⁶³⁷ ve ḳuvvet-i ‘āmmē⁶³⁸ **[M1/91a]** (1) * daḥı var iken iki cānib

624 emr-i ḥilāfetinde] emr-i ḥilāfetde M1

625 a’yān-ı erkānını] a’yān-ı erkān M2

626 ḥazretten] anlardan M1

627 mücādele ve muḳabeleyi] muḳabele ve mücādeleyi M2

628 birbirile] - M1

629 üzerine] üstine M2

630 eytdi] - M1

631 üzerine] üstine M2

632 dökilmek] dökilmegi M2

633 üzerine] üstine M2

634 işār] - M2

635 üzerine] üstine M2

636 anlarıḥla] anlar ile M2

637 tāmme] tāmım M1

bile Müslümānlar olmağla işlāh-ı (2) ümmet ve kanların⁶³⁹ şıyānet * içün terk-i hilāfet ve kaṭ'-ı nizā'⁶⁴⁰ (3) ve huşūmet edüp ben-daḥı Mu'āviye'ye bey'at * ve anuḡ (4) hükmine itā'at eyledüm dēdi. Pes Mu'āviye daḥı nizā'-ı (5) tuḥaf-ı ḥasene⁶⁴¹ * ve elvān-ı⁶⁴² hedāyā-yı müstaḥseneden ġayri (6) beytü'l-māldan aḡa her sene kırk biḡ dirhem * ta'yīn edüp (7) şafā-yı dil ü cān ve ḥulūş-ı ṭaviyyet ve cenānla mufāraḡat (8) eyleyüp * imām-ı Ḥasan Medīne-yi Münevvere'ye revān ve ḡazret-i (9) Mu'āviye Şām-ı şerīfe⁶⁴³ irḡā-yı * 'inān eyledi *raḡiya'llāhu 'anhumā*⁶⁴⁴. (10) Naḡl olunur ki ḡazret-i imām Ḥasan *raḡiya'llāhu 'anhu* ziyādesiyle⁶⁴⁵ (11) * seḡā ve cūd üzre olup iki kerre fī sebīli'llāh⁶⁴⁶ cümle (12) mālını taşadduḡ edüp * kendüye bir nesne alıḡomadı. (13) Ḥattā bir tek na'linı ve nışf-ı imāmesini⁶⁴⁷ bile vērdi (14) * ve bir zamānda daḥı bir ḡarıya biḡ koyun ve biḡ kırmızı (15) altun taşadduḡ eyledi * ve müddet 'ömrinde yigirmi kerre ḡacc-ı (16) şerīfe vardı⁶⁴⁸ ve ḡazretüḡ dehān-ı naḡīf * ve lisān-ı şerīflerinden (17) on üç ḡadīs-i şerīf ve ḡaber-i laṭīf rivāyet eylemişdür. **[M1/91b]** (1) * Mervīdür ki birgün ḡazā-yı ḡacet-içün ḡalāya ġirüp mecra-yı (2) yolda bir pāre * etmek buldı ve anı şuyla yaykayup (3) pāk edüp ġulāmuḡ eline vērdi. **[M2/35a]** * ḡazā'-ı ḡacetden şonra (4) taşra çıkup ol etmek⁶⁴⁹ pāresini ṭaleb edicek ġulām-ı (5) * mezbūr ben anı⁶⁵⁰ ekl eyledüm dēyü cevāb vèrmegın taḡḡıḡan (6) ben ceddüm seyyidü'l-mürselīn * ve ḡatemü'n-nebiyyīn * şalavātu'llāhi (7) 'aleyh ve selameḡü ḡazretlerinden eşitdüm ki bir kimesne yèrde (8) bir loḡma * etmek⁶⁵¹ bulsa ve anuḡ üstinde olan izāyı (9) ġederüp pāk edüp anı ekl eylese * Allāh *ta'ālā* (10) celle celālühü anı yarlıġayup cennete ḡoya dēyü buyurdılar. (11) Pes sen ol etmeküḡ⁶⁵² * pāresini yiyüp muḡtezā-yı (12) ḡadīs-i şerīf⁶⁵³ üzre ehl-i cennet olduḡ ba'de'l-yevm (13) ben seni istiḡdām * eylemek lāyıḡ degüldür dēyü rızā-yı (14) Allāh *ta'ālā* anı āzād eyledi. Âḡirü'l-emr ve 'āḡıbet-i kār * bi-ḡazā'i'llāhi'l-ḡahḡār (15) ve bi-ḡadri'l-Meliki'l-Cebbār evāḡır-ı 'ömrinde Medīne-yi (16) Münevvere'de mesmüm * olup

638 'āmmē] 'āmmım M1

639 kanların] kanlarını M2

640 nizā'] - M2

641 nizā'-ı tuḡaf-ı ḡasene] envā'-ı tuḡaf-ı ḡasene M2

642 elvān-ı] - M2

643 Şām-ı şerīfe] Şām-ı cānibine] M2

644 *raḡiya'llāhu 'anhumā*] - M2

645 ziyādesiyle] ziyāde - M1

646 iki kerre fī sebīli'llāh] fī sebīli'llāh iki kerre M2

647 nışf-ı imāmesini] nışf-ı 'imāmesini M2

648 ḡacc-ı şerīfe vardı] ḡacca vardı M1

649 etmek] ekmek M2

650 ben anı] anı ben M2

651 etmek] ekmek] M2

652 etmeküḡ] ekmek M2

653 şerīf] - M2

kendü nefsinde vefât (17) ‘alametin⁶⁵⁴ tahkîk eylemegin hâzret-i ‘Âîşe-yi Şiddîka’ya [M1/92a] (1) * *rağiya’llāhu ‘anhā* haber gönderüp ravza-yı muṭahhar[a]da defn (2) olunmasına izin taleb eyledi. * Ol-dağı icāzet vermişken⁶⁵⁵ (3) Benî Ümeyye ṭā’ifesi bu haberi eşidüp bizüm Benî (4) Ümeyye * ṭā’ifesinden⁶⁵⁶ olan emîrû’l-mü’minîn hâzret-i ‘Osmân ravza-yı (5) şerîfede defn * olunmayup Baķî’de medfûn (6) iken şimdi Benî Hâşim’den olan imâm Hasan * ravzada (7) defn olunmağa min ba’d⁶⁵⁷ bizüm⁶⁵⁸ rızāmuz yokdur Benî Hâşim’le (8) muḳātele ederüz dēyü * silāh kuşandılar. Pes hâzret-i Hasan (9) *rağiya’llāhu ‘anhu* buni⁶⁵⁹ istimā’ edüp Benî Hâşim’e * vaşıyyet (10) eyledi ki siz benüm-çün Benî Ümeyye ile huşūmet eylemeyüp (11) beni dağı Baķî’de hâzret-i * ‘Osmân’uñ vālide-yi ‘azîzem hâzret-i⁶⁶⁰ Faṭıma’nun (12) *rağiya’llāhu ‘anhā* yanlarında [M2/35b] * defn eyleñüz dēyüp ol zehr-i kâtil (13) ve simm-i helâhil cigerine kâr eylemegin * târîḥ-i hicretün (14) elli sekizinci senesinde rûḥ-ı şerîflerini⁶⁶¹ teslîm ve menzil-i (15) münîflerini⁶⁶² cennet na’îm * eyledi. Ol zamânda hâzret-i Mu’âviye (16) cānibinden Medîne-i ḥakimi olan Sa’îd binü’l-‘Aş * namâzını (17) kılup Baķî’de defn eylediler. İmâm-ı Hasan ol zamânda [M1/92b] (1) elli beşinci yaşında * idi ve bir rivāyetde elli birinci senesinde fevt (2) oldu dērler. Ol taḳdîrce kırk * sekiz yaşında fevt (3) eylemiş olur sebab-i zehri mufaşşalâtda mezkûr ve muṭavvelâtda (4) * mezbûrdur. Aşḫâb-ı kirāma iftirâ ve buhtân ve eslâf-ı ‘izāma (5) sū’-ı zann ve ‘udvāna * irâsı ḥavfından yād ve bu defterde (6) zıkr ve irād olunmadı *riḍvānu’llāhi ta’ālā ‘aleyhim ecma’în* (7) *

El-Ḥadîşü’l-ḥamis “حَبَّ آلِ مُحَمَّدٍ يَوْمًا خَيْرٌ مِنْ عِبَادَةِ (8) سَنَةٍ وَمَنْ مَاتَ عَلَيْهِ دَخَلَ الْجَنَّةَ”. Bu ḥadîş-i şerîf dahı (9) kitab-ı *n ü z l* de maşṭûrdur. Ma’nâsı “Muḥammed’ün (10) * âlini bir gün sevmek ḥayırludur bir yıl ‘ibâdetden dahı (11) şol kimse ki ol * sevgü üzerine olduğı hâlde (12) ölse⁶⁶³ cennete girer” demekdür. Pes âl-i Resûl’e muḥibb olan (13) * kimesnenün bir güninde eline bu kadar sevâb girince sāyir (14) günlerinün sevâbına * ḥadd-ı gāyet⁶⁶⁴ olmaz âl-i Muḥammed dēyü ehl-i imândan (15) naḳıyy ve taḳıyy olanlara dērler * huşūşan ki imân ve

654 vefât ‘alametin] vefât ‘alametini M2

655 icāzet vermişken] rızā vermişken] M2

656 Benî Ümeyye ṭā’ifesinden] Benî Ümeyye’den M1

657 min ba’d] - M2

658 bizüm] - M1

659 buni] anı] M2

660 hâzret-i] - M1

661 rûḥ-ı şerîflerini] rûḥını] M2

662 menzil-i münîflerini] menzilini] M2

663 ölse] - M2

664 ḥadd-ı gāyet] ḥadd ve gāyet M2

taḳvādan (16) sonra ehl-i beyt-i nebī ve nesl-i Resūl-i ‘arabīden * ola rāvī-i (17) ḥadīṣ bābū’l-cīmde mezkūr olan ‘Abdu’llāh bin Mes‘ūd’dur [M1/93a] (1) *raḍiya’llāhu ‘anhu.* *

E

I-Ḥadīṣü’s-sādis “حبّ ابى بكر وشكره (2) واجب على امتي”. Bu ḥadīṣ-i [M2/36a] * şerīf-i berīn dahı yine *Nūz lū’s-Sā’iri*’n dedendür (3). Ma’nāsı “Ebū Bekr’i sevmek dahı aña (4) * şükran üzre olmak vācibdür. Benüm ümetümün üzerine” demekdür. (5) * Bu ḥadīṣ-i şerīfün * rāvīsī şaḥib-i ḥazret-i Resūl⁶⁶⁵ penāh (6) ve ḥadim-i ‘atebe-yi sa‘ādet-dest-gāh imām-ı * taḳıyy-i ḥāşī’ ve humām-ı (7) vefıyy-i ḥāzī’ muḳtedā-yıtām Ebū’l-‘Abbās Sehl bin Sa’d (8) * bin Malik bin Ḥālīd bin Sa’lebe bin Ḥariṣe bin ‘Amrū binū’l-Ḥazrec (9) bin Sa’id bin Ka’b * binū’l-Ḥazrecü’s-Sa’idiyyū’l-Ḥazreci’dür (10) *raḍiya’llāhu ta’ālā ‘anhu.* Zamān-ı Cahiliyyette ismi Ḥazn⁶⁶⁶ * (11) olup on beş yaşında iken⁶⁶⁷ şeref-i İslām’a müşerref (12) olmağın⁶⁶⁸ ḥazret anuñ ismini * Sehl komışlardur. Pes (13) Medīne-yi Münevvere’de sākin olup yetmiş nefsi-ḥātun (14) nikāhlanmışdur * ve evlādı keşīre olup kendünün ḥalefi (15) ve şākiridi olan ‘Abbās nām oğlı * sebebiyle Ebū’l-‘Abbās dēyü (16) künyetlenmişdür⁶⁶⁹ ve ḥazret-i risālet-penāhuñ *şallā’llāhu* (17) *‘aleyhi ve sellem* * dehān-ı nazīf ve zebān-ı laṭīflerinden [M1/93b] (1) yüz otuz sekiz⁶⁷⁰ ḥadīṣ-i şerīf rivāyet * eylemişdür ve şakalını (2) vers ve za’ferānla boyamağı ‘ādet edinmişdi. Dünyāda (3) * yüz yıldan ziyāde ‘ömür sürüp ḥattā imām-ı A’zam ve humām-ı (4) efḥām *rahmetü’llāhi ‘aleyh* * anuñ evāḥir-i ‘aşrına erişüp Medīne-yi (5) Münevvere’de ḥuzūr-ı şerīfine vāşıl ve meclis-i * laṭīfine nā’il (6) olmuşdur. Naḳıldür ki Sehl *raḍiya’llāhu ‘anhu* tārīḥ-i hicretün (7) * seksen sekizinde ve yāḥūd toḳsan birinci senesinde Medīne-yi (8) Münevvere’de * vefāt eyleyüp aşḥāb-ı Resūl’dan Medīne’de en (9) sonra ol fevt olup [M2/36b] * andan sonra Medīne’de şaḥābeden (10) bir kimesne dahı kalmadı *raḍiya’llāhu ‘anhum* ecma’in. * (11)

El-Ḥadīṣü’s-sābi “الحياء خير كله”. Bu ḥadīṣ-i fāyikū’l-aşār (12) kitāb-ı *Meşārıku’l-Envār* *dandur. Ma’nāsı “Utanmak cinsi (13) ḥayrdur kamusı” demekdür. Ya’nī evveli ve āḥiri * ve⁶⁷¹ bātını (14) ve zāhiri ḥayrdur demek olur. Zīrā evveli ve bātını bir (15) inkisārdur ki * insān bir nā-ma’kūl nesneye intisāb (16) ḥavfından ‘arız olup sebeb-i terk-i * kabīḥ olur ve āḥiri (17) ve zāhiri ol kabīḥi terk eylemekdür ki ḥayr-ı maḥzıdır⁶⁷² * bu ḥadīṣ-i [M1/94a]

665 Resūl] risālet M2

666 Ḥazn] Ḥazn M1

667 on beş yaşında iken] on beş yaşında M2

668 olmağın] olmağla M2

669 künyetlenmişdür] künyetlemişdür M1

670 yüz otuz sekiz] sekiz yüz M1

671 ve] - M2

672 ḥayr-ı maḥzıdır] maḥz-ı ḥayrdır M1

(1) şerîfün iki rāvîsi vardır⁶⁷³. Birisi⁶⁷⁴ bâb-ı tâ-yı müşennâtda mezkûr * olan (2) Enes bin Malik'dür *rağiya'llāhu 'anhu* ve birisi dağı 'İmrân bin (3) Hıuşayn'dur *rağiya'llāhu 'anhu* * 'İmrân 'ayn-ı mühmelenün kesri ile (4) ve Hıuşayn hâ'-ı mühmelenün zammı ve şâduñ fethi * ve yâ'-ı müşennât-ı (5) tahtâniyyenün sukûniyladır⁶⁷⁵. 'İmrân-ı mezbûr *rağiya'llāhu 'anhu* 'ulemâ-yı (6) aşhâb * ve fuzalâ-yı ahhâbdandır ve hâzret-i risâlet-penâhdan (7) *şallâ'llāhu 'aleyhi ve sellem* * yüz seksen hadîs-i şerîf rivâyet (8) eylemişdür ve Resûl hâzretlerinün 'aşr-ı şerîf * ve 'ahd-ı latîflerinden (9) sonra Medîne'den irtihâl ve Başra şehrine intikâl * édüp (10) ol yerde mütavâtıñ ve âhir-i 'ömrine degin anda sâkin oldu. * (11) ve yine Başra'da vefât édüp kabr-ı şerîfi dağı andadır *rağiya'llāhu* (12) *ta 'âlâ 'anhu*. *

El-Hadîsü's-sâmin “الحَمَى من فيح جهنم فابردوها (13) بالماء”. Bu hadîs-i şerîf * dağı *Meşārık*'da mezbûr ve yine (14) *Maşâbiḥ*'de dađı⁶⁷⁶ mezkûrdur. Ma'nası “Isıtma marazı cehennem [M2/37a] * hararetün (15) şiddetinden ve kaynamasındandır. Pes anı şuyla şovudıñuz” (16) * demekdür. Bu hadîs-i şerîf isti'âre ve temsîl tarîki üzre (17) vârid olmışdır. Zîrâ * burada cehennemden murâd tabî'atdur. [M1/94b] (1) ısıtma zamânında ki tabî'atun harâreti cismi * eridür ve ezâ (2) eyledügi cennetden cehenneme teşbih olınmışdır. Şovuk şı (3) * laţâfetden öturi 'illet ve harâret olan yere tîz (4) sirâyet eyledügiçün * harâreti söyündürüp def' eder. (5) Nazm-ı hadîsdeki ubrudühâ 'ibareti hemze-yi vaşıl (6) * ve zamm-ı râyla bâb-ı evvelden şığa'-ı emrdür. Hem lâzım (7) ve hem müte'addi isti'mâl olunur. * Feth-i hemz'-yi kaţ'la (8) ef'âl bâbından olmağ isti'mâla ve lügata muḥalifdir⁶⁷⁷ Mezîdâtdan (9) * isti'mâli tef'îl⁶⁷⁸ bâbına maḥşûşdur. Pes anı tebrîdün (10) tarîki ısıtma tutan * kimesneye şovuk şı içürüp (11) ve etrafına şovuk şılar komağdır. Etıbbânun maḥmûmı * şovuk (12) şıyyla ğasl eyelmekden men' ve nehy eyledükleri bu hadîs-i (13) şerîfe muḥâlif degüldür. * Belki hadîsün ğasl ruḥşatına (14) âşlâ delâleti yokdur ve şovuk şıyyla ğasl eyledükde * beden (15) muncemid olup harâret içeriye urmağla cigeri ihrâk (16) édüp ziyâde zararı * faḥîşdür. Râvîye-yi hadîs-i şerîf (17) bâb-ı bâ'-ı müvâhḥidede mezkûre olan hâzret-i * 'Âişe'dür [M1/95a] (1) *rağiya'llāhu 'anhâ*.

El-Hadîsü't-tâsi “حفظك الله بما حفظت (2) به نبيه”. * Bu hadîs-i şerîf-i⁶⁷⁹ şâdık dağı yine kitâb-ı (3) *Meşārık* dandır. Ma'nası “Allâh şaklasun seni⁶⁸⁰ şol nesne (4) sebebiyle ki sen anuñ

673 vardır] - M1

674 birisi] - M1

675 sukûniledür] sukûni iledir M2

676 dağı] - M1

677 muḥâlifdür] muḥâlifdür M1

678 tef'îl] tafşîl M1

679 şerîf-i] - M2

nebīsini anuñla şakladuñ” demekdür. (5) İsmi mevşül [M2/37b] * muhabbetden kināyetdür. Maḥaşşıl-i kelām (6) ve netīce-yi merām Allāh *ta’ālā* seni sevsün demek * olduñın (7) te’emmülle ma’lūm olur. Rāvī’-yi ḥadīṣ Ebū Qutāda Ḥariṣ (8) bin Rabī’a’dur * *raḍiya’llāhu ‘anhu*. Pederinūñ ismi metrūk olmağla (9) ma’rūf olmayup ve lākin * rānuñ kesri ve bānuñ sukūnı ve ‘aynuñ (10) kesri ve yānuñ teşdīdi ile * Benī Rabī’a kabīlesine (11) nisbetle Rābī’ī demekle şöhret bulmuşdur. Naḳildür ki * ḥazret-i (12) risālet-penāh *şallā’llāhu ‘aleyhi ve sellem* ba’z-ı ğazavāt⁶⁸¹ (13) seferinde bir gece sa’ādetle maḥfeye girüp * gederler iken (14) nuşfu’l-leyl olduğda beşeriyyet muḳteżāsıyla uyhu galebe (15) édüp * bī-iḥtiyār ımızganmak vāki’ olup maḥfeden taşraya (16) meyl eylediler. Hemān Ebū Qutāda * erişüp ḥazret şafāda olsunlar (17) dēyü rıfḳ ve mülāyemetle yab yab * mübārek başlarına ṭayanup [M1/95b] (1) uyandurmadın yine yerlerine karar étdürdi. * Bir mıḳdār (2) yer daḥı gétduklerinden sonra gecenūñ sülüşānı daḥı geçüp (3) ḥazret⁶⁸² yine uyhuuya varup * tekrār aşığaya meyl eylediler. (4) Yine Ebū Qutāda anları uyandurmadın minvāl-i sābık (5) * üzre ṭayanup tā ki yine yerlerinde karār étdiler. Bir mıḳdār (6) daḥı gidüp * evāḥir-i leyl olup ḳonmak maḥalli ḳarīb (7) olduğda ḥazret evvelkilerden * daḥı ziyāde taşraya (8) meyl édüp hattā düşmege ḳarīb oldılar. Pes * Ebū Qutāda (9) yine vech-i meşrūḥ üzre ṭayanup ḳaldurur iken ḥazret (10) uyanup * hemān mübārek başlarını ḳaldurup baña bu ḥidmeti (11) eyleyen kimdür dēyüp [M2/38a] * ol-daḥı “Yā Resūla’llāh Ebū Qutāda (12) ḳuluñdur” dēyü cevāb vērdi. Ḥazret yine * aña ne zamāndan (13) berü bu ḥidmetle taḳayyüd eyledün dēyü su’āl eylediler. Ol (14) daḥı evāyil-i * leylden berü yanıñuzda⁶⁸³ yōriyüp ḥidmet-i (15) şerīfiñüzde ḥāzır idüm dēyü cevāb * vèrmegin ḥazret (16) aña du’ā édüp Allāh *ta’ālā* seni ḥıfẓ eylesün dēyü bu (17) ḥadīṣ-i * şerīfi buyurdılar ve Ebū Qutāda *raḍiya’llāhu ‘anhu* ḥazretūñ [M1/96a] (1) lisān-ı şerīflerinden * yüz yetmiş ḥadīṣ-i şerīf rivāyet eylemişdir. (2)

El-Ḥadīṣü’l-‘aşir “حَرَّمَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عَلَى الْمُؤْمِنِ لَنْ يَظَنَّ (3) بِأَخِيهِ ظَنَّ السَّوءِ”. Bu ḥadīṣ-i * şerīf *Nüzlü’s-Sā’iri’n* dendür. (4) Ma’nāsı “Ḥaram eyledüm ‘azīz daḥı⁶⁸⁴ celīlū’llāh imān * getürüp (5) cinsūñ üzerine ḳardaşına yaramaz şanu ile şanmağı” (6) demekdür. * Pes mü’mīn-i kāmīle lāyık ve şıfat-ı mü’mīn-i (7) şādık budur ki her kişi⁶⁸⁵ kendüden fāyık * ve her mü’mīnūñ (8) derūnını ḥaḳḳa vāşık bile bu ḥadīṣ-i şerīfūñ rāvīsı (9) bāb-ı evvelūñ * evāḥirinde mezkūr olan ḥazret-i ‘Alī’dür (10) *kerrema’llāhu* vechehü.

680 şaklasun seni] seni şaklasun M2

681 ğazavāt] ğazāvat M1

682 ḥazret] - M2

683 yanıñuzda] yanıñuzca M2

684 daḥı] ve M2

685 kişi] kisi M2

Bābü'l-hā' * el-Ḥadīṣü'l-evvel (11) “خذوا العلم قبل ان ينفذ فان ذهاب العلم ذهاب (12) حملته”. * Bu ḥadīṣ-i şerīf *Nūz lü 'S-sā'iri* de maştūrdur. (13) Ma'nāsı “siz 'ilm-i dīni alınız * fenā bulup gētmekden evvel (14) zīrā taḥkīk-i 'ilim-ı ma'rūfūn gētmesi ol 'ilmi getürenlerūn (15) * gētmesidür” demekdür. Ya'nī 'ulemā'-ı dīn ve 'urefā'-ı yakīn (16) gētmekle 'ilim daḥı gēder * demekdir. Elflāmlar 'ahd içündür. (17) şāniyenūn cinsiyyeti⁶⁸⁶ daḥı memnū'e degüldür. **[M2/38b] * Rāvī-i ḥadīṣ [M1/96b]** (1) bāb-ı şā-yı müseleşse mezkūr olan Ebū İmāmeti'l-Bāhilī'dür (2) *raḍiya'llāhu 'anhu*. *

El-Ḥadīṣü's-şānī “خللوا لحاكم وقصوا (3) اظافيركم فان الشيطان يجري ما بين اللحم والظفر”. (4) Bu ḥadīṣ-i şerīf daḥı *Nūz lü 's-Sā'iri* dendür. Ma'nāsı “Siz (5) şakallarunuzu * hilālleşüz daḥı tırnaklarınuzu kesinüz. (6) Zīrā taḥkīk şeytān etle tırnağūn⁶⁸⁷ arasında * aḡar yörür” (7) demekdür. Rāvī-i ḥadīṣ yine Bābü's-şā'u'l-müşelleşede mezkūr (8) olan Cābir * Enşārī'dür *raḍiya'llāhu 'anhā*.

El-Ḥadīṣü's-şālīs (9) “خيركم من تعلم القرآن وعلمه”. * Bu ḥadīṣ-i şerīf (10) daḥı yine *nūz l* de mezbūrdur. Ma'nāsı “Sizūn ḡayırlunuz (11) şol * kimesnedür ki Qur'ān ögrene daḥı anı ögrete” (12) demekdür. Rāvī-i ḥadīṣ bābü'*l-evvelde maştūr olan (13) emīrū'l-mū'minīn hazret-i 'Oşmān'dur *raḍiya'llāhu ta'ālā 'anhu* (14)

El-Ḥadīṣü'r-rābi' “خيركم خيركم للمماليك”. Bu ḥadīṣ-i şerīf (15) daḥı yine *Nūz lü 's-Sā'iri* dendür. * Ma'nāsı “Sizūn ḡayırlunuz (16) memlūklarınuz olan ḡidmet-kārınuz ḡayırlı * ve eyü (17) olanunuz” demekdür. Bu ḥadīṣ-i şerīf ve ḡaber-i münīfūn **[M1/97a]** (1) rāvīsī * şāḡibū'n-nebiyy ve vāḡıfu'l-esrāru'l-bāzil (2) 'ale'l-fuḡarā'i'l-muhacirīn ve'l-enşār kerīmu's-şiyem * ve'l-aḡlāḡ (3) zū'l-kerem ve'l-'aḡā' ve'l-infāḡu'l-mübeşşer bi'l-cinān Ebū Muḡammed (4) 'Abdu'r-raḡmān * bin 'Avf binū'l-ḡariş bin Zahre bin Kilāb (5) bin Murre bin Ka'bu'l-Mekkiyyū'l-ḡureşşiyyū'z-Zahrī'dür * *raḍiya'llāhu 'anhu* (6) nesebleri Resūl-i ekrem *şallā'llāhu 'aleyhi ve sellem* (7) ḡazretleri ile marḡūm * Kilāb bin Murre'de cem' (8) olmaḡla ḡavm-ı ḡureşş'de dāḡildür ve vālidesi Şefā' bint-i (9) 'Avf **[M2/39a]** * bin Zahre bin Kilābu'l-Mekkiyyū'l-ḡureşşiyyū'z-Zehriyye'dir ki (10) pederi 'Avf'ūn 'ammuzādesidür * ve islām üzerine fevt (11) olmışdur *raḍiya'llāhu 'anhā*. Naḡildür ki⁶⁸⁸ rāvī-i ḥadīṣ * 'Abdu'r-raḡmān (12) *raḍiya'llāhu 'anhu* 'ām-ı flūn önünci senesinde Mekke-yi (13) Mūkerreme'de dūnyāya gelüp * zamān-ı cāhiliyyetde ismi (14) 'Abdu'l-ḡariş ve bir

686 şāniyenūn cinsiyyeti] şāniyenūn cinsini M2

687 tırnağūn] tırnak M2

688 naḡildür ki] - M1

rivāyetde ‘Abdu’ş-şems idi. Şeref-i (15) * İslām’la teşrîfinden sonra hâzret anuñ⁶⁸⁹ ismini ‘Abdu’r-raḥmān (16) koyup ekser-i gāzālarda⁶⁹⁰ * hâzret ile⁶⁹¹ bile idi. Sabıķın-i (17) evvelinden olup Habeşe’ye iki kerre hicret eylemişdür [M1/97b] (1) * ve ‘aşere-yi mübeşsereden olup hâzret anı cennetle muştalamışlardır (2) ve hâzretün * zebān-ı münîflerinden altmış beş hadîş-i (3) şerîf rivāyet eylemişdür ve hâzret-i ‘Ömer’ün * *radîya’llāhu ‘anhū* (4) kendüden sonra hilāfet ḥuşuşında meşverete ta’yîn (5) eylediği * altı nefer aşḥāb-ı şūrānuñ birisidür ve şerve-yi (6) ‘azîme-yi vāfire ve emvāl ve emlāk-ı * mütেকāşire şāhibi olup (7) mālunuñ pâyânı ve eşḳāl ve aḥmālunuñ evzānı yoğ-ıdı. (8) * Ziyāde ‘uruḫ ve ‘aḳāre ḳadîr ve dā’imā geydügi libāsarı (9) fāḫîr idi. Naḳıldür ki * hâzret birgün aḳa ḥiṭāb edüp (10) “Yā ibn-i ‘Avf sen benüm aşḥābumuñ aḡniyāsındansın * ḳorḳaram ki (11) yevm-i ḥaşîrde cennete gèderken⁶⁹² ayaklarıñda sâ’iri gibi kuvvet-i (12) * reftār ve ol yolda sen-daḫı anlarıñ⁶⁹³ gibi cest ü reh-vār (13) olmayup belki * tıfl-i kehvāre ve şabî-i şîr-ḥavāre gibi (14) imekleyerek gidesin pes Allāh *ta’ālā* * hâzretlerine ḳarz-ı (15) ḥasen vēr ki ol zamānda ayaḡuñı ḳayıddan iṭlāk ve sen (16) [M2/39b] * ol izṭırābdan i’tāk eyleye” dèyü buyurdılar. Ol-daḫı (17) “Yā Resūla’llāh * ben Ḥaḳ *ta’ālā*’ya nice ḳarz vèreyin” dèdi. [M1/98a] (1) Hâzret daḫı işbu gün arḳaḡda * gḳydgün libāsıñı (2) taṣadduḳ eyle dèyüp ol-daḫı hemān bu geydgümü degül * belki (3) cümle-yi mülkümi şadaḳa ideyin⁶⁹⁴ dèdi. Hâzret daḫı (4) işbu gün⁶⁹⁵ her ne ḳadar ziyāde èderseñ * ol-ḳadar ecre müstaḥaḳḳ (5) olursın dèyü anı ḥayra taḫrîş eylediler. ‘Abdu’r-raḥmān * daḫı (6) bu ‘azimet ve niyyetle ḳaḳup cümle⁶⁹⁶ mālını zu’afā ve⁶⁹⁷ fuḳarāya (7) bezl eylemege gèder iken hemān * Cebrā’îl *‘aleyhi’s-selām* (8) hâzrete nāzil olup eytdi⁶⁹⁸ “Yā Resūla’llāh ‘Abdu’r-raḥmān * cümle mālını (9) bir uğurdan şadaḳa edüp kendüsi yalın ve aç (10) ve zilletle⁶⁹⁹ * sâ’irlere⁷⁰⁰ muḥtāc olmasun. Belki ekseriyyā ziyāfet (11) edüp miskīnlere * ta’ām vèrsün ve fuḳarā ve zu’afādan (12) sâ’illere nesne vèrüp ḥayra * girsün” dèdi. Hâzret (13) daḫı bu ma’nāyı aḡa i’lām edüp ol-daḫı * dā’imā ḥayrla (14) iḥsān ve fuḳarā ve mesākīne⁷⁰¹ ‘aṭā-yı firāvān èder idi. (15)

689 anuñ] - M1

690 gāzālarda] gāzālar M1

691 hâzret ile] hâzretle M2

692 gèderken] gèder iken M2

693 anlarıñ] anlar M1

694 şadaḳa ideyin] şadaḳa ideyim M2

695 işbu gün] - M2

696 cümle] - M1

697 zu’afā ve] - M2

698 eytdi] - M1

699 zilletle] zillet ile M2

700 sâ’irlere] sâ’ire M1

701 mesākīne] - M2

Mervîdûr ki * bir günde otuz nefer⁷⁰² kul âzâd eyledi ve yine (16) bir kıt'a mülk yerini hâzret-i * 'Osmân'a *rağiya'llāhu 'anhu*⁷⁰³ (17) kırk biñ dināra⁷⁰⁴ bey' edüp meblağ-ı marķūmı * bi't-tamām [M1/98b] (1) fuķarāya bezl eyledi. Dünyāda yetmiş beş yıl 'ömür sürüp (2) târîh-i * hicretün otuz ikisinde Medīne-yi Münevvere'de (3) hasta olup mālumdan fī sebīli'llāh * fuķarāya elli biñ (4) kırmızı filori vērîlüp ve namāzumı hâzret-i 'Osmân (5) kılsun [M2/40a] * dēyü vaşıyyet eyleyüp cānını Hakk'a teslīm (6) ve mekânını cennet-i na'im eyledi. Pes vaşıyyet-i mezbûre üzre (7) emîrû'l-mü'minîn hâzret-i 'Osmân *rağiya'llāhu 'anhu* namāzını (8) * kılup Baķi'de defn eylediler ve meblağ-ı marķūmı çıkarup (9) maħalline şarf eyleyüp * ba'dehu vereşesi taleb-ile müħellefâtı hîsâb (10) olunup akça ve altun ve emti'a'-ı⁷⁰⁵ * günagündan ğayri biñ (11) deve üç biñ koyun ve yüz bedevi at mevcûd * olup⁷⁰⁶ (12) vârişleri mābeyninde 'alā mā farza'llāh on altı sehm üzerine (13) takşīm * ve tevzī' olındı. İttifāk dört hātunı olup (14) şümünü iħrâc * olunup dördine kısmet olındukda her bir (15) hātuna seksen biñ akça * hîşsa vērildi ve's-selām⁷⁰⁷. (16)

El-Hadîşü'l-hāmis “خلق الله التربة يوم السبت وخلق (17) فيها الجبال يوم الأحد وخلق الشجر يوم الاثنين وخلق (18) المكروه [M1/99a] (1) يوم الثلاثاء وخلق النور يوم الأربعاء وبث فيها الدواب (2) يوم الخميس وخلق آدم بعد العصر (3) من يوم الجمعة (4) في آخر الساعة من النهار فيما بين العصر إلى الليل (5) Bu hadîş-i şerîf ve bu haber-i laţîf⁷⁰⁸ * 'uyun-ı muħaddişînün ziyâ ve (5) nûrî imām Müslim bin Haccâc Nişabûrî * *Şaħı'ıh* 'indendür. (6) Ma'nāsı “Allāh *ta'ālā*⁷⁰⁹ yaratdı toprak cinsini ya'nî yeri (7) cum'a ertesi * güninde daħı yaratdı ol yerde tağlar⁷¹⁰ (8) cinsini bāzār güninde daħı yaratdı * ağaç cinsini (9) bāzār irtesi güninde daħı yaratdı yaramaz nesne cinsini (10) şalı güninde daħı yaratdı⁷¹¹ nûr cinsini çarşamba (11) * güninde daħı yayup tağıtdı. Ol yerde yer yüzinde (12) yöriyen cānavar cinsini⁷¹² pençşenbe güninde [M2/40b] * daħı yaratdı. (13) Âdem peygāmberi cum'a güninden olan şoñ sâ'atde (14) şol zamānda ki ancılayın zamān-ı⁷¹³ ikindiden şoñra (15) maħlûk cinsinün âhîrinde gündüzden olan şoñ sâ'atde (16) şol zamānda

702 nefer] rās] M2

703 'anhu] *anhumā* M1 M2

704 dināra] altuna M2

705 emti'a'-ı] 'urûz-i M2

706 olup] - M2

707 ve's-selām] - M2

708 haber-i laţîf] haber-i münîf M2

709 *ta'ālā*] - M2

710 ol yerde tağlar] anda tağlar M2

711 yaramaz nesne cinsini şalı güninde daħı yaratdı] - M2

712 ol yerde yer yüzinde yöriyen cānavar cinsini] anda yerde yüzinde cānlular cinsini M2

713 şoñ sâ'atde şol zamānda ki ancılayın zamān-ı] - M2

ki ancılayın zamān-ı ikindiden geceye degin (17) ol ezmānuñ ortasıdur⁷¹⁴” demekdür. * Pes ism-i mevşul ol [M1/99b] (1) zamāndan kināyet olur⁷¹⁵. Bu hadīs-i şerīfün rāvīsī bāb-ı tā’-ı (2) müsennātda mezkūr olan Ebū Hüreyre’dür * *raḍiya’llāhu ‘anhu*.

El-Ḥadīşü’s-sādis (3) “خياركم في الجاهلية خياركم في الاسلام * اذا فقهوا” (4) Ya’nī cāhiliyyet zamānındaki sizün eyüleriñüz olanlardur. (5) * İslām hālindeki sizün hayırlı ve eyüleriñüz kaçan kim anlar (6) emr-i dīnde faḳih * ve ma’rifet hāḳḳında benih olacaḳlar olurlar ise (7) demekdür. Ḥiyār-ı evvel muḳaddem * haber ve ḥiyār-ı şāni mü’ahḥar mübtedādur (8) Bu hadīs-i şerīf-i⁷¹⁶ maḳrūn ve bu haber-i * sa’ādet-meşḥūn (9) kitāb-ı *Nüzlü’s-Sā’iri’n ilā Rabbi’l-‘Alemin*’dendür. * Rāvīsī (10) bāb-ı şā-yı müşelleşede mezbūr olan Cābīr Enşārī’dür *raḍiya’llāhu ‘anhu*. (11) *

El-Ḥadīşü’s-sābi * Bu hadīs-i şerīf-i maşḥūb daḥı *Nüzle* (13) mektūbdur. Ma’nāsı “Sizün * hayırlıñız ta’āmı ziyāde (14) yēdüreniñüzdür. Daḥı farzları ve dīn hūkūmlerini * ziyāde (15) bileniñüzdür” demekdür. Rāvīsī şāḥib-i vefiyy ve ḥadim-i zekiyy (16) maḫhar-ı luṭf * ḳayyūmı Ebū Yahya Şuheyb-i Rūmī⁷¹⁷ ibn-i Sinān (17) bin Mālik bin ‘Abd-ı ‘Amrū bin * ‘Aḳıl bin Cendelet⁷¹⁸ bin Cüzeyme⁷¹⁹dür [M1/100a] (1) *raḍiya’llāhu ‘anhu*. Vālidesi Selmā bintü*’l-Ḥāriş bin Ma’bed bin Buhmen (2) bin Ḥuzā’et bin Māz bin Melik’dür. Şuheyb şād-ı * muhmelenün zammı (3) ve hānuñ fetḥi ve yānuñ sūkūnı ve aḫirinde bā-yı muvaḫḫede iledür. (4) [M2/41a] * Aşlında rūm-ı diyārından⁷²⁰ Muşul ḥāḳḳındandır. Kendüsi (5) daḥı şabī iken esīr * olup Mekke-yi Mūkerreme’ye düşmiş-idi. (6) Ba’dehu şeref-i imānla müşerref olup * şohbet-i Resūl-i ekrem (7) *şallā’llāhu ‘aleyhi ve sellem* ile sa’ādet-peder olduḳda (8) ḫāzret * aḫa Ebū Yahyā dēyü künyet ḳodılar. Levni ḡayetle kızıl (9) ve başında şaḥı ziyāde * çoḡ-ıdı. Dā’imā bezl ü sehā ve cūd (10) u ‘aṭā üzre olup fuḳarā ve mesākīne * ta’ām yēdürür idi. (11) Naḳıldür ki ḳadīmen Mekke müşrikleriñün ellerinde esīr olmaḡla (12) * dāyimā ḫāzretün ḫāḳıpay-ı şerīflerine yüzler süremeyüp (13) ve islāmından ötürü * kendü⁷²¹ mālinden envā’-ı cefā (14) görmegin kitābet tārīḳiyle kendüsini şatun alup (15) * nefsi taḫliş eyledi “ومن الناس من يشري نفسه ابتغاء” (16) مرضات الله” (Bakara/207) * āyet-i kerīmesi anuñ ḫāḳḳında nāzile olmışdur dērler. (17)

714 maḫlūḳ cinsinün aḫirinde gündüzden olan şoñ sā’atde şol zamānda ki ancılayın zamān-ı ikindiden geceye degin ol ezmānuñ ortasıdur] - M2

715 pes ism-i mevşul ol zamāndan kināyet olur] - M2

716 şerīf-i] şeref-i M2

717 Şuheyb-i Rūmī] Şuheybü’l-Rūmī M2

718 Cendelet] Ḥandelet M1 M2

719 Cüzeyme] Ḥüzeyme M1 M2

720 diyārından] diyārında] M2

721 kendü] - M2

Aşhâb-ı sâbıkînden * ve aḥbâb-ı evvelînden olmağın Mekke-yi [M1/100b] (1) Mükerreme'den riḥlet ve Medîne-yi Münevvere'ye ehl-i * hicretle bile (2) mühâcerat êdûp ve Berd gâzâsında ḥâzır olmağla ḥazret (3) Resûluḡ * du'â ve bişâretlerinde dâḥil olmuştur ve ḥazretiden (4) otuz ḥadîs-i şerîf rivâyet * eylemişdür ve emîrû'l-mü'minîn (5) ḥazret-i 'Ömer'ün *raḍiya'llāhu 'anhu* vaşıyyetleri üzre * kendüden (6) sonra ḥazret-i Osmân *raḍiya'llāhu 'anhu* ḥalîfelüğe müte'ayyin (7) olıncaya * degin üç gün aşhâb-ı kirâma emânet eylemişdür (8) ve târîḡ-i hicretün otuz * sekizinde Medîne-yi Münevvere'de (9) fevt olmuştur *riḍvānu'llāhi ta'ālā 'aleyhi* [M2/41b] *

El-Ḥadîsü's-sâmin (10) “الخلق الحسن يذیب الخطايا كما تذيب الشمس الجليد (11) والخلق السيئ يفسد العمل (12) ”. Ya'nî (12) gökçek ḥûy * günâh cinsini eridir (13) güneş buz cinsini eritdüğü gibi daḡı yaramaz ḥûy (14) * 'amel cinsini fesâda vèrür sirke balı ifsâd eyledüğü gibi demekdür. * Kelime-i mâ iki yèrde daḡı⁷²² mevşüle olmayup (15) belki maşdariyyelerdür. Bu ḥadîs-i * şerîf daḡı *nüzl* dendür. (16) Râvîsi bâb-ı bâ'-ı muvaḥḥedede mesfûr olan * ibn-i 'Abbâs'dur (17) *raḍiya'llāhu 'anhu*⁷²³.

El-Ḥadîsü't-tâsi' “خمس من سنن المرسلين (1) [M1/101a] * الحياء والحلم والحجامة والسواك والتعطر”. Ya'nî beş (2) 'adet * mürsel peygâmblerün 'adetlerindendür⁷²⁴. Birisi (3) utanmak ve edeb ve birisi * yavaşluk ve birisi hacâmat (4) êtdürmek ve birisi misvâk isti'mâl eylemek * ve birisi buḡûr (5) ve tütsü êdûp ve⁷²⁵ laṭîf koḡulu nesne sürünmekdür (6) * demekdür. Bu ḥadîs daḡı yine *Nüzlü's-Sâ'irî'n* dendür. Râvîsi (7) şâhibü'n-nebiyyi'l-muḡtâr ve ḥâdim-i Resûl-i kird-gâr vefiyy (8) ve taḡiyy ve zekiyy Ebû Mûsâ * 'Abdu'llāh bin Yezîd bin Zeyd bin (9) Ḥuşayn bin 'Amrû bin Ḥâriş bin Ḥaṭemetü'l-Ḥaṭemiyyü'l-Enşârî'dür (10) *raḍiya'llāhu 'anhumā* pederi Yezîd bin Zeyd daḡı enşâruḡ (11) kibârından * olup Mekke fethinden muḡaddem Medîne-yi (12) Münevvere'de fevt olmuştur ve ḥazretün dehân-ı nazîf (13) ve zebân-ı laṭîflerinden ḥadîs-i şerîf rivâyet eylemişdür⁷²⁶. (14) Râvî-i ḥadîs 'Abdu'llāh bin Yezîd *raḍiya'llāhu 'anhu*⁷²⁷ cedd-i⁷²⁸ a'lâsı (15) olan merḡûm Ḥaṭeme'ye [M2/42a] * intisâbla Ḥaṭemî (16) demekle şöhet bulup *Resûlu'llāh şallā'llāhu* (17) 'aleyhi ve sellem ḥazretlerinün * meclis-i şerîflerine şabîlügi [M1/101b] (1) ḡâlinde dâḡil ve maḡfil-i

722 ifsâd eyledüğü gibi demekdür. Kelime-i mâ iki yèrde daḡı] - M1

723 'anhu] 'anhumā M1

724 'adetlerindendür] 'adetindendür M1

725 ve] - M2

726 ve ḥazretün dehân-ı nazîf ve zebân-ı laṭîflerinden ḥadîs-i şerîf rivâyet eylemişdür] - M2

727 'anhu] 'anhumā M1

728 cedd-i] ḡedd-i M1

münîflerine⁷²⁹ tazelüğünde vâsıl * olup (2) Hudeybiyye gâzâsında on yedi yaşında idi. İbtidâ-yı(3) cihadı Uḥud gâzâsidur. * Andan-sonra hiçbir gâzâdan (4) girü kalmamışdır ve ḥazretten ancak dört * ḥadîş-i (5) şerîf rivâyet eylemişdir. Ḥazretten sonra daḥı dünyâda (6) ‘ömr-i ṭavîl * sürüp âḥir Kûfe şehrinde mütevaṭṭın (7) ve anda dâr u mekân edinüp * mütemekkin olmuşdur ve (8) târîḥ-i hicretün altmış beşinci senesinde ‘Abdu’llâh bin (9) Zübeyr * kendü ḥükûmeti zamânında anı Kûfe’ye vâlî (10) ve ḥâkim naşb eylemişdir *riḍvânu’llâhi ‘aleyhim*⁷³⁰ * *ecma ‘în* (11)

El-Ḥadîşü’l-‘âşir “خيار امتي علمؤها وخيار علمائها (12) رَحْمَاؤُهَا * اَلَا وَاِنَّ اللهَ عَزَّ وَجَلَّ يَغْفِرُ لِلْعَالَمِ اَرْبَعِينَ (13)”. * Ya’nî benüm ümmetümün (14) ḥayırluları ümmetümün dîn bâbını bilenleridir. Daḥı ümmetümün (15) * ‘alimlerinün⁷³¹ ḥayırluları kalblerinde rikḫat ve şefkatları (16) olanlarıdır. Âgâh olıñuz ki * taḥḫîḳan ‘azîz ve celîlü’llâh (17) yarlıgar ehl-i ‘ilmün kırk günâhını câhilün bir günâhını [M1/102a] (1) * yarlıgamaḳdan evvel demekdür. Bu ḥadîş-i şerîf daḥı yine (2) *Nüzlü’s-Sâ’iri-n ilâ Rabbi’l-‘Âlemi-n*’de mezkûrdur⁷³². Râvîsi bâb-ı tâ’-ı⁷³³ (3) müsennâtda zıkr olınan Ebû Hüreyre’dır * *raḍiya’llâhu ta’âlâ*⁷³⁴ ‘anhu. (4) **Bâbü’d-dâl el-Ḥadîşü’l-evvel** “دَعَاءُ الْوَالِدِ لَوْلَدِهِ كَدَعَاءِ (5) النَّبِيِّ لِأُمَّتِهِ”. Ya’nî atanun oğul-içün du’âsı [M2/42b] * peygâmberinün (6) ümmet-içün olan du’âsı gibidür demekdür. Bu ḥadîş-i şerîf (7) *Nüzlü’s-Sâ’iri-n* dendür. * Râvîsi bâb-ı tâ’-ı müsennâtda mezkûr⁷³⁵ (8) olan Enes bin Mâlik’dür *raḍiya’llâhu ‘anhu*.

El-Ḥadîşü’l-s-şānî (9) “دَعَاءُ اطفال امتي مستجاب مالم يقاربوا الذنوب”. (10) Ya’nî benüm * ümmetümün oğlancuḳlarınun du’âsı ḳabûl (11) olınmışdır⁷³⁶. Mādām ki günâhlara yakın olmayalar (12) * demekdür. Burada muḳârenet-i zünûbdan murâd ḥadd-ı teklîfe (13) bâliḡ olmaḳ üzre * mecâz olup sebep olmaḡla ḥulûmden (14) zünûbla ta’bîr olınmışdır. Bu ḥadîş-i şerîf * daḥı *Nüzlü’s-Sâ’iri-n* dendür. (15) Râvîsi Ya’sûbu’d-dîn emîrû’l-mü’mînîn (16) vefiyy-i saḥiyy-i * veliyy ḥazret-i imâm ‘Alî *kerrema’llâhu* vecchehü.

El-Ḥadîşü’l-s-şālîş (17) “دَعَاءُ الْمُحْسَن * اِلَيْهِ لِلْمُحْسِنِ لَا يَرُدُّ”. Ya’nî kendüye iḥsân [M1/102b] (1) ve eyülük olınan kişinün * du’âsı aña iḥsân eden kimesne (2) içün redd olunmaz demekdür.

729 maḥfil-i münîflerine] şöḡbet-i laṭîflerine M2

730 ‘aleyhim] ‘anhum M2

731 ‘alimlerinün] ‘alimlerine M1

732 ‘âlemînde mezkûrdur] ‘âlemîndendür M1

733 tâ’-ı] - M1

734 ta’âlâ] - M2

735 mezkûr] - M2

736 ḳabûl olınmışdır] ḳabûldur M2

Bu daḥı yine * *Nüz l* de maştûrdur. (3) Rāvîsi bâb-ı bâ'-ı muvaḥḥedede mezkûr olan ibn-i 'Ömer'dür (4) * *raḍiya'llāhu 'anhu*⁷³⁷.

El-Ḥadīşü'r-rābi' “دعوة المظلوم مستجابة (5) و ان كان فاجر * وفجوره على نفسه ودعوة في السرّ (6) تعدل * Ya'nī maẓlūm (7) cinsün bir kerre du'ası maḵbûldur. Egerçi kim ol maẓlūm (8) fāsık * daḥı olursa ḥālbuki anuñ fısķı kendü nefsi (9) üzerinedür. Daḥı gizlüde * olan bir du'ā āşikārede (10) olan yetmiş du'āya berāberdur demekdür. Nazm-i ḥadīşdeki⁷³⁸ * *fācir* (11) kelimesine dāḥil olan ḥarf-ı min zā'idedür. Ancak⁷³⁹ taḥsīn-i (12) lafz ifāde eder [M2/43a] * ve teb'īziyye olup medḥūlunuñ cinsiyyeti (13) murād olmaḵ daḥı mümkündür. Bu daḥı * yine Nüz lde mezbûrdur. (14) Rāvîsi bâb-ı cimde mezkûr olan Ebū Sa'īdu'l-Ḥudrî'dür (15) * *raḍiya'llāhu 'anhu*.

El-Ḥadīşü'l-ḥāmis “الدّين نصيحة الدّين (16) نصيحة الدّين نصيحة * لله ولرسوله وكتابه ولائمة المسلمين * وعامتهم (17) Ya'nī dīn-i İslām * ḥulūşdur. Şaḥīḥ-i dīn ḥālīş olmaḵdur. [M1/103a] (1) Dīn-i kāmīl ḥulūş üzre ḥayr dilemekdür. * Allāh-ıçun daḥı (2) Allāh'ıñ Resūl'i içün⁷⁴⁰ daḥı Allāh'ıñ kitābı içün daḥı (3) Müslümānlaruñ imāmları içün * daḥı Müslümānlaruñ cümlesi içün (4) demekdür. Ḥazret-i risālet-penāḥ *şalla'llahu 'aleyhi * ve sellem* (5) ziyāde ihtimām ve te'kīd içün üç-kere dīn naşīḥatdur (6) dēyü buyurduklarında * aşḥāb-ı kirām ve aḥbāb-ı 'izām “Yā Resūla'llāh (7) dīn kimüñ-içün naşīḥatdur” * dēyü su'al eyleyüp ḥazret (8) daḥı Allāh-ıçun ve Resūl'i ve kitābı ve e'imme-i müslimānan (9) * ve 'umūm-ı mü'minan içündür⁷⁴¹ dēyü cevāb buyurdılar⁷⁴². Ammā (10) Allāh içün naşīḥet * olduğı Allāh *ta'ālā*'ya ḥulūş-ı (11) imān ve a'māl-i şālihada iḥlāşdur. Zīrā lügatda * nuşḥ (12) dēyü ḥulūşa dērler ve Allāh'ıñ Resūl'i içün olduğı * icmāl (13) ve tafşīl ile anı taşdīḵ ve sūnnet ve şarī'etini taḥḳīḳdür (14) ve⁷⁴³ kitābı içün ya'nī *Ḳur'ān* içün olduğı anuñ (15) ḥaḳīḳetine i'tikād ve maẓmūn-ı * şerīf-ile 'amelde (16) ictihāddur ve e'imme-yi müslimān ve ḥavāşş-ı mü'minān içün (17) olduğı emr bi'l-ma'rūf ve nehy 'ani'l-münkerdür ve 'avām-ı [M1/103b] (1) ehl-i İslām içün⁷⁴⁴ [M2/43b] * olduğı sa'y-i mevfūr ve bezl-i maḵdūr edüp (2) celb-i menāfi'-i dīniyye ve def'-i * maẓār-ı⁷⁴⁵ dünyeviyyedür. Bu ḥadīş-i (3) şerīf-i naşīḥat-āmīz ve bu ḥaber-i

737 'anhu] 'anhumā M1

738 nazm-i ḥadīşdeki] metn-i ḥadīşdeki M2

739 ancak] - M2

740 Allāh'ıñ Resūl'i içün] Resūl-i-çün M2

741 içündür] içün M2

742 buyurdılar] buyurmuşlardır M2

743 ve] - M1

744 içün] - M1

745 maẓār-ı] maẓāt-ı M1

laṭīf-i mev'izet-engīz * *Me b ā r i ḳ ü ' l - E z h ā r* (4) metni *Me ṣ ā r i ḳ u ' l - E n v ā r* dandur⁷⁴⁶. Rāvīsi şāhib-i (5) *Resūlu'llāh* * ve ḥādim-i risālet-penāh ehl-i siyāhetūñ re'is (6) ve serdārı Ebū Ruḳayye Temīm bin Evs'd-Dārī'dür * *raḍiya'llāhu 'anhudur*. (7) Cedd-i a'lāsınuñ ismi olup aña intisābla şöhret (8) bulmuşdur * ve bir ḳavlda Dār bir şanemūñ ismidür ki cāhiliyyetde⁷⁴⁷ aña (9) 'ibādet eyleyen ḳabīleye * daḥı mecāzen dār itlāk olup (10) Temīmü'd-Dārī ḥazretleri ol ḳabīleye mensūbdur * dērler⁷⁴⁸. (11) Aşlında naşāra ṭā'ifesinden olup islāmından (12) evvel bir gün deryāda * gèderken maḡrib tarafında bir cezireye (13) çıkup anda ricālī⁷⁴⁹ görmüş ba'dehu * Medīne-yi Münevvere'ye (14) gelüp ḥazretūñ öñünde imān getürüp yüz yere (15) sürmüşdür * ve Resūl ḥazretlerinden on sekiz ḥādīs-i şerīf (16) naḳl ve⁷⁵⁰ rivāyet eylemişdür. Naḳildür ki * ekşer-i evḳātda *Ḳur ' ā n - ı* 'azīm (17) okımağla muḳayyed olup ḥatta bir rek'at namāzda * kelām-ı ḳadīmi [M1/104a] (1) ḥetm eylemegi ekşeriyyā 'adet edinüp aşḥābuñ kibārından (2) ve aḥbābuñ * ebrārından idi ve naḳildür ki emīrū'l-mü'minīn ḥazret-i (3) Ömer'ūñ *raḍiya'llāhu 'anhu* ḥilāfeti * zamānında daḥı cinn ṭā'ifesinden (4) ba'zı anı bir gece evinden ḳapup berr ü beyābāna * bıraḡup yedi (5) yıl mıḳdārı ecnās-ı mühtelife ḡullar arasında⁷⁵¹ (6) zār ve ḥayrān ve müteḥayyir⁷⁵² * ve ser-gerdān ḳalmışdur ve baḥr-ı muḥiṭūñ⁷⁵³ (7) cezīrelerinden birinde yine decāl-i a'vere [M2/44a] * buluşup ve anuñla (8) muşāḥabet⁷⁵⁴ eyleyüp āḥirū'l-emr bi-'avni'llāh andan daḥı ḥalāş (10) * olup⁷⁵⁵ sergüzeştini aşḥāb-ı ḡuzīn ve kibār-ı tābi'in mābeyninde (11) ḥazret-i 'Ömer'e * ḥikāyet ve gördüğü ḡullardan eşitdi ki kelimātı rivāyet édüp ehl-i * meclis anuñ ḳışsa-yı ber⁷⁵⁶ ḡuşşasından (12) ḥışsa-ı ber ve mācerā-yı 'ibret⁷⁵⁷ nümāyından sūd-mend ve behredar⁷⁵⁸ (13) * olup anı bir kitab-ı mu'teber ve bir destān-ı ber 'iber (14) eylemişdir.

El-Ḥadīşüs-sādis** “الدَّعَاءُ مِفْتَاحُ الرَّحْمَةِ (15) والوضوء مِفْتَاحُ الصَّلَاةِ وَالصَّلَاةُ مِفْتَاحُ الْجَنَّةِ”. (16) Ya'nī⁷⁵⁹ du'ā raḥmetūñ anaḥtarıdır. Daḥı abdest namāzuñ anaḥtarıdır. (17) * Daḥı namāz cennetūñ

746 *Me ṣ ā r i ḳ u ' l - E n v ā r* dandur] *Me ṣ ā r i ḳ u ' l - E n v ā r* da maşṭürdir M2

747 cāhiliyyetde] - M1

748 dērler] - M2

749 anda ricālī] ricālī anda M2

750 naḳl ve] - M2

751 arasında] içinde M2

752 zār ve ḥayrān ve müteḥayyir] müteḥayyir ve ḥayrān ve zār M2

753 muḥiṭūñ] muḥiṭ M2

754 muşāḥabet] muşāḥib M1

755 ḥalāş olup] ḥalāş bulup M2

756 ḳışsa-yı ber] - M2

757 'ibret] 'iber M1

758 behredar] behr M2

759 ya'nī] - M1

anahtarındur demekdür. Bu hādīs-i şerīf [M1/104b] (1) *Nüz l ü ' s - S ā ' i r i ' n* dendür. * Rāvīsi bāb-ı bā' -ı muvaḥḥedede mezkūr (2) olan ibn-i 'Abbās'dur *raḍiya'llāhu 'anhu*⁷⁶⁰.

El-Hādīsü's-sābi' (3) “الدَّعَاءُ لَا يَرُدُّ بَيْنَ الْأَذَانِ وَالْإِقَامَةِ”. Ya'nī du'ā * cinsi (4) redd olunmaz ezānla iḳāmet mābeyninde⁷⁶¹ demekdür. Pes āzān (5) okınduḡdan * sonra tā iḳāmet olıncıya degin mübārek vaḳitdür. (6) Ol vaḳitde olan du'ā maḡbūldur. * Bu hādīs-i şerīf daḡı (7) *Nüz l ü ' s - S ā ' i r i ' n* dendür⁷⁶². Rāvīsi bāb-ı tā' -ı müşennātde mezkūr * olan şerīf⁷⁶³ (8) Enes bin Mālik'dür *raḍiya'llāhu 'anhu*.

El-Hādīsü's-sāmin “الدَّجَالُ (9) يخرج من ارض بالمشرق يقال لها خراسان يتبعه اقوام كأن (10) وجوههم المجان المطرقة”. * Ya'nī deccāl dedükleri şaḳıyy (11) meşriḳde bir yerdən çıkar ki ol yere⁷⁶⁴ Ḥorāsān denilür. * Birḳaç (12) ḳavm⁷⁶⁵ aḡa tābi' olurlar. Güyā ki anlaruḡ yüzleri⁷⁶⁶ kün⁷⁶⁷ ḳaplanmış (13) [M2/44b] * ḳalḳanlardur demekdür. Pes zāhir budur ki ol ḳavm Özbek⁷⁶⁸ (14) ṭā'ifesinden⁷⁶⁹ ve Noḡay⁷⁷⁰ tatarından * ola⁷⁷¹ va'llāh *ta'ālā* a'lem (15) ve bi-şıdkı'l-maḳāl⁷⁷² aḡkām. Bu hādīs-i şerīf-i şaḡiḡh * kitāb-ı (16) laṭīf *Me ş a b i ḡ* de mezkūrdür⁷⁷³. Rāvīsi ḡalīfe-yi Resūl-i şefi' (17) ḡazret-i Ebū Bekrū's-Şıddıḡ * *raḍiya'llāhu 'anhu*.

El-Hādīsü't-tāsi' [M1/105a] (1) “الدَّرَجَاتِ اطْعَامِ الطَّعَامِ وَ افْتِشَاءِ السَّلَامِ وَالصَّلَاةِ (2) بِاللَّيْلِ وَالنَّاسِ نِيَامٍ”. Ya'nī cennetüḡ ve yāḡūd ehl-i (3) imānuḡ dereceleri * dünyāda yemek⁷⁷⁴ yēdürmekdür daḡı selāmı (4) āşıkāre eylemekdür daḡı gece ile namāz ḳılmaḡdur * ḡalḳ (5) uyuduḡları ḡālde demekdür. Nazm-ı hādīsdeki isnād (6) mecāzdur. Zīrā bu zıkr olınanlar * derecāt degüllerdür. Belki (7) aḡa sebeplerdür. Bu hādīs-i şerīf ve bu ḡaber-i laṭīf⁷⁷⁵ * *Nüz l ü ' s - S ā ' i r i ' n* de (8) maşṭūr ve kitāb-ı mezbūrda mezkūrdur. (9) Rāvīsi şāḡibü'n-nebiyyü'l-ekrem * mālīk-i eḡāsinü'l-aḡlāḳ ve's-şiyemü'l-muḡallā (10) bi'l-fıḡḡi ve'l-fazli ve'l-'ameli'l-ma'sūm mine'l-ḡaṭāyā * ve'z-zilel (11) Ebū 'Abdu'r-raḡmān Mu'āz bin Cebel bin 'Ömer bin Evs bin (12)

760 'anhu] *'anhumā* M1

761 mābeyninde] arasında M2

762 *Nüz l ü ' s - s ā ' i r i ' n* dendür] *Nüz l* dendür M1

763 şerīf] - M2

764 yere] yēr M1

765 ḳavm] ḳavmler M1

766 anlaruḡ yüzleri] ol ḳavmüḡ yüzleri M2

767 kün] - M1

768 Özbek] Özik M1

769 ṭā'ifesinden] - M2

770 Noḡay] No'ay M1

771 ola] olalar M2

772 bi-şıdkı'l-maḳāl] yuşadıḡu'l-maḳāl M1

773 *Me ş a b i ḡ* de mezkūrdür] *Me ş a b i ḡ* dendür M1

774 yemek] ṭā'am M2

775 ḡaber-i laṭīf] ḡaber-i münīf M2

‘Â’id bin ‘Uddey bin * Ka‘b bin ‘Amrū bin Ceşm⁷⁷⁶ bin (13) Hazrecü’l-Enşārī’dür *raḍiya’llāhu ‘anhu*. Vālidesi Cūheyne⁷⁷⁷ (14) * kabilesinden Hind bint-i Sehl’dür. Mu‘āz mimūn zammesi [M1/105b] (1) ve zāl-i mu‘ceme iledür. On yedi * yaşında İslām’a gelüp (2) Bedr gāzāsında yigirmi yaşında olup ol gāzāda * huşūşan (3) ve anđan şonra olan gāzālarda ‘umūnen hazır olmışdır (4) ve hāzretūn * lisān-ı şerīflerinden yüz elli yedi ḥadīs-i (5) şerīf rivāyet eylemişdür ve hāzret-i risālet-penāh * *şalla’llahu* (6) ‘*aleyhi ve sellem* nidā-yımaḥşūş⁷⁷⁸ ve nuşh ve pend-i ḥulūşla (7) birinci def‘a [M2/45a] * anı teşrīf ve iltifāt-ı şerīfleri ile (8) tekrīm ve taltīf eylemişlerdür ve daḥı anuñ * ‘ilim ü ‘adālet (9) ve fazl u istikāmetine i’timād edüp yigirmi yaşına (10) daḥı tamām vāşıl * olmuş iken tāzelüğünde anı Yemen cānibine (11) ḥākim ve kāzī naşb edüp göndermişlerdür. * Naḳildür ki (12) Resūl-i ekrem *şalla’llahu ‘aleyhi ve sellem* hāzretleri anı (13) kazā ve ḥükümetle Yemen’e * gönderdikleri ešnāda anuñ ḥaḳkında (14) ḥayr du‘ā edüp “Yā Mu‘āz Yemen’e varduḳda * ne ile ḥükm (15) edersin” dēyü su‘āl buyurup⁷⁷⁹ Mu‘āz daḥı Allāh *ta‘ālā*’nuñ⁷⁸⁰ hāzretinūn (16) kitābıyla ḥükm * ederem dēyü cevāb vērđi. Hāzret daḥı (17) eger ol mes’eleyi kitābu’llāhda bulamazsañ * neyle⁷⁸¹ ḥükm edersin [M1/106a] (1) dēyü su‘āl buyurup ol-daḥı Allāh’uñ Resūlunuñ sünneti * ile (2) ḥükm ederem dēyü cevāb vērüp hāzret yine aña eger (3) sünnet-i Resūl’da ve ḥadīşde * bulamaz isen nice edersin (4) dedüklerinde kendü re’yümle ictihād edüp * kıyāsla ḥükm (5) ederem dēđi. Hāzret daḥı Allāh *ta‘ālā* Resūlunuñ Resūlını (6) hidāyete * tevfiḳ eyledi dēyü ḥamd u şenā ve şükr ü duā edüp (7) gönderdiler ve naḳildür ki * emīrū’l-mūminīn hāzret-i Ömer’uñ (8) *raḍiya’llāhu ‘anhu* ḥilāfeti zamanında bir kimesne sefere * gidüp (9) iki yıl geçdükdēn şonra evine gelüp ḥātunını ḥāmile (10) buldı. Hemān * hāzret-i ‘Ömer’e gelüp aḥvāl ‘arz edicek. (11) Hāzret-i Ömer ol ḥātunı recm eylemek * istedi. İttifāḳ (12) Mu‘āz bin Cebel anđa hazır bulunup siz bu ḥātunı ḥamli ḥālinde (13) * nice recm edersiz ki eger anuñ günāhı daḥı var ise ḳarnındaki (14) tıfluñ [M2/45b] * bārī günāhı yokdur dēyüp hāzret-i ‘Ömer’e anuñ (15) recmini te’ḥīr etdüđdi. Pes * ol ḥātun birkaç günden şonra (16) vaz‘ ḥaml eyleyüp bir oḡlan toḡırdı ki * hemān ol⁷⁸² kimesneye⁷⁸³ (17) beñzer ve oñ dişleri bitmiş. Pes⁷⁸⁴ ol kimesne oḡlanı ḳucaḡına * [M1/106b] (1) alup aña nazar edicek

776 Ceşm] Heysem M1

777 Cūheyne] Cūhenme M1

778 nidā-yımaḥşūş] ḥiṭāb-ı maḥşūş M2

779 buyurub] buyurduḳda] M2

780 Allāh *ta‘ālā*’nuñ] M1

781 neyle] ne M1

782 ol]- M2

783 kimesneye] babasına M2

784 pes] - M2

Ka'be Tanrısı Hakk-ıçun bu (2) oğlan benüm şulbündendür dëyü * ikrâr eylemege⁷⁸⁵ hâzret-i (3) 'Ömer dahı anuñ nesebinuñ şübütına hüküm edüp eger Mu'âz (4) * olmasa idi. 'Ömer haṭā edüp helāk olur idi (5) dëyüp aña hayr du'ā eyledi. * Ba'dehu Mu'âz *raḍiya'llāhu ta'ālā* 'anhu (6) Şām-ı şerīfe irtihāl edüp anda mütevaṭṭın oldu (7) * ve ol diyârda şebâb-ı enşâruñ afzalı olmağın Şam'da (8) olan cemī * havadisde şığâr ve kibâruñ merci'i idi (9) ve 'Uḳbe-yi Munā'da hâzret-i risâlet-*penâhla *şalla'llahu* (10) *'aleyhi ve sellem* bey'at eyleyen yetmiş neferde⁷⁸⁶ dâhil olup (11) * ve şahâbe-yi kirâm mâbeyninde fakîh ve müftî olan (12) on nefer aşhâb-ı güzînuñ * birisi idi. Nakıldür ki (13) hâzret-i Ömer'ün *raḍiya'llāhu* 'anhu hilâfeti zamânında * târîḥ-i (14) hicretuñ on sekizinci senesinde vilâyet-i Şâm'da nehr-i Ürdüñ (15) naḥiyesinde * tâ'un-ı 'Amvâs demekle meşhûr bir 'azîm (16) tâ'un vâki' olup 'aşere-i mübeşşereden * olan Ebû 'Übeydetü'l-(17)Cerrâh anda fevt olduḡdan sonra Mu'âz bin Cebel dahı [M1/107a] (1) anda * fevt oldu eşahḥ rivâyetde otuz üç yaşında (2) vefât eylemişdür ve oğlı * 'Abdu'r-raḥmân dahı yine ol (3) tâ'undan fevt olup nesli münkaṭı' olmuşdur. (4) [M2/46a] * rıdvānu'llāhi *ta'ālā*⁷⁸⁷ *'aleyhim ecma'in*.

El-Ḥadişü'l-'aşir (5) “الذَّيْكَ إِذَا صَاحَ يَقُولُ * اذْكُرُوا اللَّهَ يَا غَافِلِينَ”. Ya'nî (6) ḥorûs cinsi kaçan ötse dër ki Allāh'ı zıkr * eyleñüz (7) ey⁷⁸⁸ gâfiller demekdür. Bu ḥadiş-i şerīf ve bu ḥaber-i laṭīf (8) dahı sefer-i⁷⁸⁹ behcet-*rehîn ya'nî kitâb-ı *Nüz lü's-Sā'iri'n* dendür. (9) Rāvîsi bâb-ı ḥā'-ı mühmelede mezkûr * ve maḥall-i markûmda (10) mezbûr olan kurret-i 'uyûnu'l-ebrâr ve şıbtu'n-nebiyyü'l-muḥtâr (11) el-veliyy binü'l-velî⁷⁹⁰ imâm-ı * Ḥasan bin 'Alî hâzretleridür *raḍiya'llāhu* (12) *'anhumā*. **Bâbü'z-zāl el-Ḥadişü'l-evvel** * “ذَكَرَ اللَّهُ (13) فِي ”الْغَافِلِينَ مِثْلَ شَجَرَةِ الْخَضِرَاءِ وَسُطِّ الشَّجَرِ الصَّرِيدِ (14) يَغْفِرُ لَهُ * بَعْدَ كُلِّ فَصِيحٍ وَاعْجَمِيَّ”. Ya'nî Allāh'ı gâfillerüñ (15) içinde zıkr edüp * anan kimesne bir yeşil ağaç gibidür (16) yaprağını şovuk çalup kurutmış ağaç cinsinüñ * arasında (17) Allāh *ta'ālā* anı yarlıḡar her bir faşîḥüñ dahı a'cemînuñ [M1/107b] (1) 'adedince demekdür. * Naẓm-ı ḥadişdeki⁷⁹¹ vasat 'ibâreti (2) sinüñ sükûnı ile aralık ma'nâsınadır. * Ammâ vasat ḥaḳîḳîlûḡ (3) üzre orta ma'nâsına olan sinüñ fetḤası ile⁷⁹² ve *yugfer* (4) * kelimesi şığa-yı ma'lumla olup tahtındaki zamîr-i (5) gâyib lafzu'llāha * râci'dür. Mechûl olup câr me'a'(6)l-mecrûr kāyim maḳāmu'l-fā'il olmak dahı

785 ikrâr eylemege] ikrâr eylemekle M2

786 neferde] kimesnede M2

787 *ta'ālā*] - M2

788 ey] yā M2

789 sefer-i] - M1

790 el-veliyy binü'l-velî] - M2

791 naẓm-ı ḥadişdeki] metn-i ḥadişdeki M2

792 ammâ vasat ḥaḳîḳîlûḡ üzre orta ma'nâsına olan sinüñ fethası ile] - M2

cāyizdür * ve⁷⁹³ faṣīḥ (7) ve a‘cemī ‘ibāretleri lafz-ı maḥzūfuṇ veyā zikr⁷⁹⁴ ve yāḥūd zākir-i (8) maḥzūflerūn⁷⁹⁵ şıfatlarıdır. * Bu ḥadīṣ-i şerīf-i ḥakānī imām (9) Ebū⁷⁹⁶ Na‘īm Aşfānī’nün ḥeliyetü’l-evliyā nām kitāb-ı * *Maḥbūlu’l-*(10)*En ām* ında zikr olunmuşdur. Rāvīsi bāb-ı bā’-ı muvaḥḥedede (11) mezkūr * olan ‘Abdu’llāh bin ‘Ömer’dür raḍiyallāh ta‘ālā⁷⁹⁷ ‘anhu (12)

El-Ḥadīṣü’s-sānī “ذرو الحسناء [M2/46b] * العقيم وعليكم بالسوداء (13) الولود فإني مكاثر بكم الامم حتى ” * Ya‘nī siz terk edinüz ziyāde güzel olup (16) toğurmaz ḥātunı daḥı * mülāzemet eylenüz kara olup (17) toğurağan ‘avrete⁷⁹⁸. Zīrā taḥkīkan ben çoklaşıcı * ve galebe [M1/108a] (1) ediciyem sizün sebebiñüz ile sāyir ümmetlere ḥattā daḥı (2) toğacak * vaḳti olmadın anası ḳarnında düşen (3) veled ile bile ol veled ḳarnı tok * olduğı ḥālde (4) cennetün ḳapısı üzerinde тұrur. Pes aña cennete gir (5) dēnilür. * Hemān ol-daḥı dēr ki⁷⁹⁹ tā kim benüm babam benümle bile (6) olmayınca ben cennete⁸⁰⁰ girmezem dēr⁸⁰¹ demekdür. * Lügatda iḥbanṭe’ (7) dēyü gayetle tok olmağla ḳarın şişmege dērler. Pes * düşüt (8) oğlanı ol ḥālde zikr eylemek yevm-i ḳiyāmetde anuñ aṣlā (9) nefsi * ḡuşşası ve zaḥīre’i ve⁸⁰² ‘amele ihtiyācı olmayup ancak (10) vālideynine şefī’ olduğını * iş‘ār içündür. Bu ḥadīṣ-i (11) şerīf *Nūz lū’s - Sā’iri’n* de maşṭūrdur. Rāvīsi * bāb-ı cīmde mezkūr olan ‘Abdu’llāh bin Mes‘ūd⁸⁰³ raḍiyallāh ta‘ālā⁸⁰⁴ ‘anhu (12) *

El-Ḥadīṣü’s-sālis “ذراري المساكين يوم القيمة تحت (13) العرش شافعين مشفعين من لم يبلغ اثنتي عشرة سنة ” * Ma‘nası miskīnlerün (15) oğlancukları ḳiyāmet güninde ‘arş * altındalardur⁸⁰⁵. Şefā‘at (16) ediciler dilekleri maḳbūl olıcılar oldukları [M2/47a] * ḥālde (17) anlar on iki yaşlarına yetişmeyenlerdür⁸⁰⁶. Daḥı şol veled ki [M1/108b] (1) on * üç yaşına erişe⁸⁰⁷ hemān işledüğü günāh kendünün üstunedür. (2) ve ḥayrı * daḥı kendü içündür demekdür. *Zirāriyy* kelimesi yanuñ (3) teşdīdi ile mesākīn⁸⁰⁸ * vezni üzerine zerrīnün

793 ve] - M2

794 veyā zikr] - M2

795 maḥzūflerūn] maḥzūfuṇ M2

796 Ebū] Ebī] M2

797 ta‘ālā] - M2

798 mülāzemet eylenüz kara olup toğurağan ‘avrete] kara olup toğurağan ‘avrete mülāzemet eylenüz M2

799 ki] - M2

800 cennete] - M2

801 dēr] - M1

802 ve] - M1

803 rāvīsi bāb-ı cīmde mezkūr olan Abdu’llāh bin Mes‘ūd] - M1

804 ta‘ālā] - M2

805 altındalardur] altında dērler M2

806 yetişmeyenlerdür] yetişmişlerdür M1

807 erişe] ere M1

808 mesākīn] maşābiḥ M1

cem'idür. (4) İsm-i mevşûl anđan bedeldür ve yâhûd ve hüm * men lem yebleg (5) tağdîri üzre⁸⁰⁹ mübtede-yi maĥzûfün ĥaberidür ve işnâ 'aşereti (6) kelimesinün * cüz'-yi evveli mu'reb olmağla mef'ûliyyet üzerine (7) manşûb olmağın ĥarf-i yâ sâkinedür * ve⁸¹⁰ izâfetle nûn (8) teşniye maĥzûfedür. Bu ĥadîş-i şerîf daĥı *Nüzlû's-Sâ'iri'n* dendür. (9) Râvîsi bâb-ı şâ-yı müşeleşede mezkûr olan Ebû İmâmetü'l-(10)Bâhilî'dür⁸¹¹ *rağiya'llāhu 'anhu*

El-Ĥadîşü'r-râbi' * "ذکر علی عبادة". (11) Bu daĥı yine *Nüzl* dendür. Ma'nâsı "Alî'yi anmak Allāh'a * 'ibâdetdür ya'nî⁸¹² kullukdur" (12) demekdür. Zikrden murâd zikr bi'l-ĥayrdur. Râvîsi * bâb-ı bā-yı (13) muvaĥĥedede⁸¹³ mezkûre⁸¹⁴ olan 'Âîşe-yi Şiddîka'dur. (14) *rağiya'llāhu 'anhā*⁸¹⁵

El-Ĥadîşü'l-ĥâmis * "ذاق طعم الايمان (15) من رضي الله رباً وبالاسلام ديناً وبمحمد رسولاً". (16) * Bu ĥadîş-i şerîf-i sâlim imâm Ebû 'Abdu'llāh müslim *Şaĥiḥ* 'indendür. (17) Ma'nâsı * "Tatdı imân lezzetini şol kimesne ki râzî [M1/109a] (1) ola Allāh'a⁸¹⁶ Rabblük cihetinden * daĥı İslâm'a râzî ola (2) dînlük cihetinden daĥı Muĥĥammed'e râzî ola Resûlün * yöninden⁸¹⁷" (3) demekdür. Rızâdan murâd cân u dilden anunla iktifâ edüp (4) ĥayri * nesne istemekdür. Râvîsi 'ârifü'l-furû' ve'l-uşûl (5) v's-seyfû'l-miczāmu'l-meslûl [M2/47b] * eĥadu'l-fuĥûl 'ammu'r-Resûl Ebû'l-(6) Fażl 'Abbās bin 'Abdu'l-Muṭṭalibü'l-Melekkiyyü'l-Ĥureyşî'dür * *rağiya'llāhu* (7) *ta'ālā 'anhu*. Sādât-ı Ĥureyşiden olup 'ām-ı fîlden iki yıl (8) muĥaddem olup * Mekke-yi Mükerreme'de⁸¹⁸ dünyāya⁸¹⁹ gelmişdür. Ĥazret-i (9) risâlet-penâhdan *şallā'llāhu 'aleyhi ve sellem* iki yaş⁸²⁰ * büyük olup (10) dā'imâ ĥidmet-i şerîflerinde cenâb-ı münîflerine mu'âvenet (11) ve müzâheret * üzre idi. Sâbıkîn-i evvelînden olup muşâllîn-i (12) ilâ'l-kibleteyn olanlardandur. * Ba'dehu Medîne-yi Münevvere'de daĥı (13) ĥazret-i Resûl'e mülâzim ve ĥidmetlerinde kâyim olup * cenâb-ı (14) laṭîflerinden otuz beş ĥadîş-i şerîf rivâyet eylemişdür. (15) Nakıldür ki * bir ĥazret-i 'Abbās *rağiya'llāhu 'anhu* ĥiddet-i ĥazâbla (16) *Resûlu'llāh şallā'llāhu 'aleyhi ve sellem* ĥazretlerine * gelüp (17) bize ne olmuşdur ki Ĥureyş kavmi dā'imâ biribirleriyle luṭf-ı [M1/109b] (1) ihtilâṭ üzre * olup bizi

809 tağdîri üzre] tağdîrile M2

810 ve] - M2

811 İmâmetü'l-Bâhilî] - M2

812 'ibâdetdür ya'nî] - M1

813 muvaĥĥedede] - M2

814 mezkûre] mezkûr M2

815 'anhā] *'anhumā* M1

816 Allāh'a] - M2

817 yöninden] cihetinden M2

818 Mekke-i Mükerreme'de] Mekke'de M2

819 dünyāya] dünyāda M1

820 yaş] - M1

gördükleri zamānda ol (2) mertebe-i beşāšet ve ol kadar şafā ile⁸²¹ * mülātafet eylemeyüp belki (3) tağyīr-i evzā' eylemekle 'abūsu'l-vech olurlar * dēyü şikāyet (4) eyledi. Hemān⁸²² ḥazret bu haberi eşidicek gayetle gāzaba (5) geldiler. Ḥattā mübārek * beşereleri kızarup ol Allāh Ḥaḫḫ-ıçun ki benüm nefsum anuñ yed-i kudretindedür sizi * Allāh-ıçun⁸²³ (6) daḫı Resūlı içün sevmeyen kimselerün ḳalbine imān girmez (7) dēyü yemīn⁸²⁴ * eyledüklerinden sonra ḥalka ḥitāb edüp (8) "Yā ḳavm bir kimesne ki benüm 'ammuma cefā ve nev'an * ihānet ve ezā (9) eyleye taḫḫīḳan ol kimesne hemān baña ezā eylemişdür. (10) Zīrā bir kişinün * 'ammusu atası meşābesindedür" dēyü (11) buyurdılar ve yine bir gün ḥazret anuñ-ıçun [M2/48a] * du'ā edüp (12) 'Abbās bendendür ve ben anđanam dēyü buyurmuşlardur ve naḳildir ki (13) * ḥazretün aña tenbīhi ile⁸²⁵ bir düşenbe gün şabāḥ vaḳtinde (14) 'Abbās kendü oğlını * ḥazretün ḥidmet-i şerīflerine getürüp (15) ḥazret daḫı kendü gēydükleri libāsı * aḳlara gēydürüp (16) "Yā Rabb 'Abbās'ı daḫı oğlını zāhiren ve bāṭinen şeyle yarlığa (17) ki * min ba'd anuñ üzerinde günāḥ ḳalmaya daḫı oğlu [M1/110a] (1) ḥaḫḳında aḳı ğamdan ḥıfz eyleye" * dēyü du'ā eylemişlerdür. Bu zıkr (2) olınan küccük oğlu 'Abdu'llāh olmak ensebdür. * Zīrā ki (3) büyük oğlu Fazlu'llāh ḥazretün nübüvvetleri zamānından (4) ḥaylī muḳaddem dünyaya gelüp * ol zamānda mübelliğ⁸²⁶ ricāla (5) bālīg mertebesinde olmaḳdur ve 'Abbās anuñla künyet*lenmişdür. (6) Ol-daḫı aşḫāb-ı kibārdan olup seyyidü'l-müfessirīndendür. (7) Taḫḫīl-i aḥvālī * inşā'llāh ta'ālā bāb-ı 'ayn-ı mühmelede⁸²⁷ zıkr (8) olunur riḍvānu'llāhi ta'ālā 'aleyhim ecma'īn. *

El-Ḥadīşü's-sādīs (9) "ذنب العالم ذنب واحد وذنب الجاهل ذنبان العالم (10) * يعذب على ركوبه الذنب والجاهل (11) الذنب وتركه العلم (12) الذنب وتركه العلم" * Ma'nāsī "Ālim cinsinün günāḥı (12) bir günāhdur. Daḫı cāhil cinsinün günāḥı iki günāhdur. (13) * Ehl-i 'ilim 'azāb olunur günāha binmesi üzerine⁸²⁸ daḫı (14) cāhil 'azāb eylenilür⁸²⁹ günāha⁸³⁰ binmesi üzerine⁸³¹ * daḫı (15) 'ilmi terk eylemesi üzre⁸³² 'azāb olunur⁸³³" demekdür. Bu ḥadīş-i şerīf (16) * ve bu ḥaber-i laṭīf kitab-ı Nüzlü's-Sā'iri'n ilā Rabbi'l-'Ālemi'n'dendür. (17) Rāvīsī bāb-ı bā'-ı *

821 şafā ile] - M1

822 hemān] - M2

823 ki benüm nefsum anuñ yed-i kudretindedür sizi Allāh-ıçun] - M1

824 yemīn] ḳasem M2

825 ile] - M1

826 mübelliğ] meblağ M1

827 inşā'llāh ta'ālā bāb-ı 'ayn-ı mühmelede] bāb-ı 'ayn-ı mühmelede inşā'llāh ta'ālā] M2

828 Ehl-i 'ilim 'azāb olunur günāha binmesi üzerine] Ehl-i 'ilim günāha binmesi üzerine 'azāb olunur M2

829 'azāb eylenilür] - M2

830 günāha] günāḥ M2

831 üzerine] üstine M2

832 üzre] üzerine M1

833 'azāb olunur] - M1

muvaḥḥedede masṭūr olan ‘Abdu’llāh [M1/110b] (1) binü’l-‘Abbās’dur⁸³⁴ *raḍiya’llāhu ‘anhu*⁸³⁵

El-Ḥadīṣü’s-sābi’ [M2/48b] * “ذهبت (2) النبوة فلا نبوة بعدي إلا المبشرات الرؤيا الصالحة (3) يرها المسلم”.

* Ma’nāsı “Peygamberlik gétđi. Zīrā benden sonra (4) peygamberlik⁸³⁶ yokdur. İllā muştulayıcı ḥāller * vardur ki ol (5) şāliḥ düşdür. Ḥālbuki aṇı Müslümān cinsi görür” (6) demekdür. Nazm-ı ḥadīṣdeki⁸³⁷ illā’l-* mübeşşerāt ‘ibāreti marfū’a (7) olup kelime-i lānuṇ ismi vāki’ olan nübüvvetüñ * ve yāḥūd (8) zarfda⁸³⁸ müstekinn olan zāmīrūñ maḥallerinden bedel-i ba’zıdur (9) ve cem’ şıgasıyla⁸³⁹ vurıdı⁸⁴⁰ * envā’ veyā efrād i’tibārıyladur. (10) ve’r-rü’yā kelimesi ve hiye taḳdīri ile mubtedā’-ı * maḥzūfuñ (11) ḥaberidür⁸⁴¹ ve yāḥūd kelime-yi mübeşşerātdan bedel küll’dür. Bu ḥadīṣ-i (12) şerīf * daḥı *Nüz l* dendür⁸⁴². Rāvīsı iki kimesnelerdür birisi (13) bāb-ı tā-yı müsennātda * mezkūr olan Ebū Hüreyre’dür *raḍiya’llāhu* (14) *ta’ālā*⁸⁴³ ‘anhu ve birisi şāḥibü’l-‘ilm ve’l-fukān⁸⁴⁴ * ḥafizü’l-aḥādīṣ (15) bi’l-ez’ān Ebū ‘Abdu’llāh Ḥüzeyfe bin Ḥüseyl⁸⁴⁵ bin Cābir bin Rabī’a * bin (16) ‘Amrū bin Cerve binü’l-Ḥāriṣ bin Kaṭī’a bin Zeyd bin Mālik (17) bin Üdedü’l-‘İnsiyü’l*-Yamāniyyü’l-Enşārī’dır *raḍiya’llāhu ‘anhumā* [M1/111a] (1) marḳūm Zeyd bin Mālik Yemen’de bir ḳabīlenüñ * ulusıdır ki laḳabı (2) ‘Ans olmaḡın ol ḳabīleden olan kimesneyi aṇa nisbet (3) * eyleyüp ‘Ansiyy dērler pes rāvī-i ḥadīṣ daḥı aṇa mensūbdur. (4) Kendüsi ve babası * Yemānī vaşfiyla mevşūflar ve nisbet-i mezbūre (5) ile ma’rūflardur. Yemānī vaşfi⁸⁴⁶ elif ile taḥffif-i * yā’ nisbetledür⁸⁴⁷ elif teşdīdden ‘ivāzıdır. (6) İkisiniñ cem’i cāyiz degüldür. Gāhī * elif nisbete delālet (7) eder dēyü āḥirindeki yā daḥı ḥazf olunur müte’āl gibi [M2/49a] * kesrle (8) iktifā olunur vālidı⁸⁴⁸ Ḥüseyl⁸⁴⁹ *raḍiya’llāhu ‘anhu* Yemān demekle (9) meşḥūr * ve ma’rūfdur. Naḳıldür ki⁸⁵⁰ Ḥüzeyfe *raḍiya’llāhu ‘anhu* pederi (10) ile Yemen diyārından ḳalkıp Medīne-yi Münevvere’ye * geldüklerinde (11) ḥazret aṇa muḥācirīne mi tābi’ olursın

834 binü’l-‘Abbās] bin-i ‘Abbās M2

835 ‘anhu] ‘anhumā M1

836 peygamberlik] nübüvvet M2

837 nazm-ı ḥadīṣdeki] - M2

838 zarfda] tārfa M2

839 cem’-i şıgasıyla] şıga-ı cem’ M2

840 vurıdı] - M2

841 ḥaberidür] ḥaberi M1

842 *Nüz l* dendür] *Nüz l ü ’s - S ā ’ i r i t - n ’* dendür M2

843 *ta’ālā*] - M2

844 ve’l-fukān] ve’l-‘irfān M2

845 Ḥüseyl] Ḥaşmel - M1

846 vaşfi] - M2

847 taḥffif-i yā’ nisbetledür] - M1

848 vālidı] vālidesi M2

849 Ḥüseyl] Ḥaşmel M2

850 naḳıldür ki] - M2

yoḥsa enşār (12) zümresinden mi olmağı * ihtiyār edersin dēyü buyurdılar. Ol-daḥı (13) enşārı ihtiyār edüp aḥlara intisāb * edüp⁸⁵¹ aḥlara (14) intisāb eyledi. Ba‘dehu pederi ile bile Uḥud gāzāsına gidüp (15) ammā aṣḥāb arasında yakın * zamānda gelmişler olmağın (16) ceng içinde⁸⁵² fark idemedükleri ecilden ehl-i İslām * anuḥ pederi (17) Yemān’i katl eylediler. Pes ḥazret aḥa ta‘ziyet edüp pederinüḡ [M1/111b] (1) şehādetini * muṣṭuladukları sebepden⁸⁵³ vālidinüḡ diyetini (2) da‘vā eylemeyüp ehl-i İslām’a hibe eyledi * ve ḥazret-i risālet-(3)penāḥ *ṣallā’llāhu ‘aleyhi ve sellem* anı ‘ilmüḡ sırlarına ve fehmiḡ (4) daḡāyıklarına * yakīnün mahfī olan ḥaḡāyıkına ve münāfıklar (5) bilmege ta‘yīn ve taḡṣīṣ edüp * Ḥüzeyfe binü’l-Yamān münāfıklar (6) sāyirden ziyāde bulur dēyü buyurmuşlardır. Sebeb-i * taḡṣīṣi (7) ḥazret-i Resül-i ekrem *ṣallā’llāhu ‘aleyhi ve sellem* ‘asākir-i (8) islāmıla * Tebūk gāzāsından rucū‘ edüp gelürler iken (9) bir gece Resül ḥazretleri ‘Ammār Yāsir ve * Ḥüzeyfe ile ‘asker-i (10) İslām’uḡ gētdükleri deve yolından ayrılup üç (11) bir tenhā yola * gētdiler. Pes ‘askerde olan münāfıklar bunları (12) görüp hemān fırsātdur dēyü ḥāṣā * ḥazretün katli ḡaṣdına (13) ardlarına düşüp gelürler iken ittifāk ḥazret anlaruḡ (14) * ayakları āvāzın eşidüp şol gelenler kimlerdür (15) var gör dēyü Ḥüzeyfe’yi gönderdiler. [M2/49b] * Ḥüzeyfe daḥı (16) yakın varup gördi ki on iki nefer kimesne yüzlerini (17) şarmışlar * gelürler. Hemān anı gördükleri gibi Allāḥ *ta‘ālā* [M1/112a] (1) ḡalblerine ḡavf düşürüp girü * ḡaçdılar. Pes Ḥüzeyfe (2) gelüp ḥazrete gördüğü⁸⁵⁴ gibi ḥazrete⁸⁵⁵ ḡaber vērüp ve lākin kimler (3) * olduklarını teşḡīṣ edüp bilemedüm “Yā Resūla’llāḥ dēdi (4) ḥazret daḥı * yā Ḥüzeyfe Allāḥ *ta‘ālā* anları baḡa isimleri (5) ve resimleri ile ḡaber vērüp bildürdi. * Ben-daḥı saḡa (6) bildüreyim” dēyü buyurdılar ve Ḥüzeyfe *raḡiya’llāhu ‘anhu* (7) Resül ḥazretlerinüḡ dehān-ı dūrer bār u zebān-ı ḡüher-niṣār(8)larından ḡadīs-i şerīf ve ḡaber-i münīf rivāyet eylemişdür⁸⁵⁶. (9) Aṣḥāb-ı ḡüzīn * ve ḡıyār-ı tābi‘īn *riḡvānu’llāhi ta‘ālā* (10) ‘aleyhim *ecma’īn* mecālisinde dāyimā * esrār-ı ḡaḡāyık ve ḡafā(11)yā-yı daḡāyık söyledüḡiḡün aḡa şāḡibü’s-sırr dērler idi. (12) * bir ḡün ba‘zı kimesneler⁸⁵⁷ aḡa su‘āl edüp “Yā Ḥüzeyfe sende esrār (13) ‘ilmine * müte‘allık ba‘zı sözler eşidürüz ki anı ‘ömren⁸⁵⁸ (14) ḡayri kimesneden eşitmemişüzdür. * Pes sen anları ḡandan (15) öḡrendün” dēdiler. Ḥüzeyfe eytdi cemi‘ aṣḡāb * ve ‘umūm (16) aḡbāb Resül-i ‘ālī cenāb ḥazretlerine ‘ilmüḡ şalāḡından (17) * ve menāfi‘ ve

851 intisāb edüp] intisāb eyledi M2

852 içinde] - M1

853 sebepten] cihetinden M2

854 gördüğü] gördü M1

855 ḡazrete] - M1

856 Resül ḥazretlerinüḡ dehān-ı dūrer bār u zebān ḡüher-niṣārlarından ḡadīs-i şerīf ve ḡaber-i münīf rivāyet eylemişdir] - M2

857 ba‘zı kimesneler] - M1

858 ‘ömren] - M2

fevā'idinden⁸⁵⁹ su'āl edüp fülân 'amelde [M1/112b] (1) ne-kaçar hayr vardır dërler idi. * Ammā ben zahmet çeküp (2) işledüğüm a'māluñ zarar ve fesādın⁸⁶⁰ bilüp anlardan * hāzer (3) ve ictināb eylemek için muttaşıl hāzrete a'māluñ fesādından (4) ve zararından * su'āl eyleyüp fülân 'amel ne ile fāsīd (5) olur ve zarar ve şer ne ma'küle * fi'lden nāşī olur dëyü (6) istifsār ederdüm çünkü⁸⁶¹ hāzret beni [M2/50a] * bu meşrebde gördiler (7) bu 'ilm-i şerīfi baña ta'līm eylediler dëyü cevāb vërdi. * Pes (8) ol-dağı⁸⁶² 'ilm-i mezbûrī seyyidü't-tābi'în Hāsan Başrī'ye *rahmetü'llāh* (9) 'aleyh ta'līm * eyledi. Naķildür ki hāzret aña bu 'ilm-i esrārdan (10) ğayri aşhāb arasında ne-kaçar * münāfık var idüğini (11) isimleri ve resmleri ile haber vërüp ve lākin halka ifşā (12) * ve izhār eylemeyesin dëyü tenbīh buyurdıkları ecilden (13) hāzret-i 'Ömer⁸⁶³ ve 'Osmān *rağiya'llāhu 'anhumā* * zamān-ı hilāfetlerinde (14) hālā dağı bizüm aramızda bākī kalmış münāfık var mıdır (15) * dëyü aña su'āl eyledüklerinde isimleri ile ta'yīn (16) eylemeyüp ammā 'adedleri * ile bu kaçar münāfık dağı⁸⁶⁴ bākī⁸⁶⁵ kalmışdır (17) dëyü cevāb vërür idi ve hāzret-i 'Ömer⁸⁶⁶ *rağiya'llāhu 'anhu* [M1/113a] (1) * bir cenāze kılmağa varup Hūzeyfe'yi anda görse bilürdi ki (2) ol meyyit⁸⁶⁷ * münāfıkından degüldür. Hemān can u dil ve şafā-yı (3) hātır ile⁸⁶⁸ teveccüh buyurup⁸⁶⁹ anuñ namāzını kılur * idi (4) ve hāzret-i 'Ömer *rağiya'llāhu 'anhu* zamān-ı hilāfetlerinde 'Irak (5) 'arabı feth etdürüp * ol vilāyetün aḥvālını taşhīḥ için (6) 'Osmān bin Hūneyf'i ve Hūzeyfetü'l-Yemānī'yi anda⁸⁷⁰ * gönderüp (7) işlāḥ etdürdi ve 'Irak halkı vākī' olan ekşer (8) havādişde Ebū Mūsā el*-Eş'arī'ye ve Hūzeyfetü'l-Yemānī'ye mürāca'at (9) edüp anlardan fetvā talep ederler idi. * Hūzeyfe (10) *rağiya'llāhu 'anhu* tārīḥ-i hicretün otuz altıncı⁸⁷¹ senesinde hāzret-i (11) 'Osmān'ın * *rağiya'llāhu 'anhu* şehādetinden kırk gün sonra hāzret-i (12) 'Alī'nün *kerrema'llāhu* vechehü⁸⁷² hilāfeti * evā'ilinde Kūfe'de fevt oldı *riđvānu'llāhi* (13) ta'ālā 'aleyhim ecma'în

El-Ḥadişü's-sāmin [M2/50b] * “ * وزنًا بوزنٍ مثلاً بمثلٍ والفضّة بالفضّة وزنًا بوزنٍ (14) الذهب بالذهب (15) ”. Ma'nāsı “Altun altun (16) muķābelesinde * bey' olunur

859 ve fevā'idinden] - M2

860 fesādın] fesādını M2

861 çünkü] çün-kim M2

862 ol-dağı] - M1

863 hāzret-i 'Ömer] hāzreti 'Ömer M2

864 dağı] - M1

865 bākī] - M2

866 ve hāzret-i 'Ömer] pes hāzret-i 'Ömer M2

867 meyyit] - M1

868 hātır ile] - M2

869 buyurub] - M2

870 anda] ol cābine] M2

871 altıncı] altı M1

872 *kerrema'llāhu* vechehü] - M1

vezn vezne mişl misle muḳābil (17) olduğu hâlde daḥı gümüş * yine gümüş muḳābelesinde olur [M1/113b] (1) ağırluk ağırluğa mişl mişle berāber olduğu hâlde * pes bir kimesne (2) birisini ziyāde eylese ve⁸⁷³ yāḥūd artuḳ almaḡı⁸⁷⁴ taleb eylese hemān (3) * ol artuḳ⁸⁷⁵ ribādur” demekdür. Pes ol ma‘ḳūle bey‘ūñ aşlı (4) ḥarām olur. * Bundan ma‘lūm olur ki ziyādeyi vërenüñ (5) ve alanuñ daḥı günāhları berāber ola. * Bu ḥadīs-i şerīf-i (6) şādık kitāb-ı şaḡīḥ *Meşārık* dandur rāvīsī bābü’l-tā’ (7) müşennātda * mezkūr⁸⁷⁶ olan Ebū Hüreyre’dür *raḍiya’llāhu ta‘ālā ‘anhu*. (8)

El-Ḥadīsü’t-tāsi “ذهب حسن الخلق بخير الدنيا (9) والآخره”. Ma’nāsı “Alup gétđi ḥuyuñ gökçeklüğđ (10) dünyānūñ * daḥı āḡiretüñ eyülüğđnđ” demekdür. Bundan ma‘lūm (11) olur ki eyü ḥuy her ḳanda * olursa iki cihānuñ ḥayrı (12) anuñ yanında⁸⁷⁷ taşarrufında ola. Bu ḥadīs-i şerīf-i⁸⁷⁸ şeref * maşḡūb (13) kitāb-ı *Nüzl* de mektūbdur. Rāvīsī⁸⁷⁹ yine bāb-ı mezbūrda (14) mezkūr * olan Enes bin Mālik’dür *raḍiya’llāhu ta‘ālā*⁸⁸⁰ ‘anhu. (15)

El-Ḥadīsü’l-āşir “ذهاب البصر مغفرة * للذنوب وذهاب (16) السمع مغفرة للذنوب وما نقص من الجسد فعلى قدر ذلك”. (17) * Bu ḥadīs-i şerīf daḥı *Nüzlü’s-Sā’iri’n* de mastūrdur. Ma’nāsı [M1/114a] (1) “Gözüñ görmesi zā’il * olup gétmek günāhlaruñ yarlıḡanmasıdır. (2) Daḥı kulaḡuñ eşitmesi gétmek günāhlaruñ [M2/51a] * yarlıḡanmasıdır. (3) Daḥı şol nesne ki mü’minüñ bedeninden eksilür. Anuñ (4) şevab * ve mücāzāt ve maḡfiret ve mükāfātı ol miḳdār üzerinedür” (5) demekdür. Bu isnādda mecāz * vardır. Ḥaḳīketde maḡfirete (6) sebepdür demekdür. Rāvīsī bāb-ı cīmde mezbūr * olan İbn-i (7) Mes‘ūd’dür *raḍiya’llāhu ‘anhu*. **Bābu’r-rā’ el-Ḥadīsü’l-evvel** (8) “رحم الله امرءاً * كف لسانه من اعراض المسلمين”. Bu ḥadīs-i (9) şerīf ve bu ḡaber-i laṭīf *Nüzlü’s-Sā’iri’n* * *ilā Rabbi’l-‘Ālemi’n*’dendür. (10) Ma’nāsı “Allāh Ta‘ālā⁸⁸¹ rahmet eylesün şol kimesneye ki (11) kendü dilini * alıḳoya Müslümānlaruñ ‘ırzlarından” demekdür. (12) Ya’nī Müslümān cinsinüñ ‘ırzlarını * bozmaya demekdür⁸⁸². (13) Rāvīyesi bābü’l-bā’u’l-muvaḡḡhedede mezkūre olan * (14) ümmü’l-mü’minīn ḡazret-i ‘Āīşe-yi Şiddīḳa’dur *raḍiya’llāhu ‘anhā*. (15)

873 ve] - M1

874 almaḡı] almasını] M2

875 artuḳ] artuḡı] M2

876 mezkūr] zıkr] M2

877 yanında] - M1

878 şerīf-i] - M2

879 rāvīsī] rāvīsini] M1

880 ta‘ālā] - M2

881 Ta‘ālā] - M2

882 demekdür] demek olur] M2

El-Ḥadīṣü's-ṣānī * “رحم الله امرأاً صلى قبل العصر أربعاً” (16) Bu daḥı Nüzldendür⁸⁸³. * Ma'nāsı “Allāh rahmet eyleye şol kimseye (17) ki ikindi namāzından evvel dört rek'at * namāz⁸⁸⁴ kıla” demekdür. Rāvisi yine [M1/114b] (1) bāb-ı mezkūrda mezbūr olan 'Abdu'llāh bin 'Ömer raḍiya'llāhu 'anhu. (2) *

El-Ḥadīṣü's-ṣāliṣ “رحم الله امرأاً علق في بيته سوطاً (3) يؤدب به اهله” Bu daḥı * yine Nüzldendür⁸⁸⁵. Ma'nāsı “Allāh rahmet (4) eylesün şol kişiye ki⁸⁸⁶ evinde * bir kamaçı aşıya ve ancılayın (5) kamaçı ki anuñla ehlini edblendürür” demekdür. Bu te'dībden (6) * murād vech-i şer'i⁸⁸⁷ üzre olup ve mücebi daḥı bir emr-i (7) şer'i ve bir hüküm-i mer'i olundur. * Rāvisi bāb-ı sā-yı (8) müşelleşede mezkūr olan Cābir Enşārī'dür raḍiya'llāhu 'anhu. (9) [M2/51b] *

El-Ḥadīṣü'r-rābi' “رأيت دلواً اهبط من السماء فشربت منه (10) عشر جرعات * ثم ناولته ابا بكر فشرب منه جرعتين و (11) نصفاً ثم ناوله عمر فشرب منه عشر جرعات * ونصفاً (12) ثم ناوله عثمان فشرب منه اثنتي عشرة جرعة ونصفاً (13) ثم رفع الدلو * الى السماء” Ma'nāsı “Ben gördüm bir şu (14) koğasını ki endürildi gökden pes ben * andan on (15) yudum şu içdüm. Andan sonra ol koğayı Ebū Bekr'e vèrdüm. (16) Pes ol-daḥı * andan iki buçuk yudum şu içdi. Andan (17) sonra ol-daḥı ol koğayı 'Ömer'e vèrdi. * Pes ol-daḥı [M1/115a] (1) andan on buçuk⁸⁸⁸ yudum şu içdi. Andan sonra (2) ol daḥı anı 'Osmān'a * vèrdi. Pes ol-daḥı andan on iki yudum şu içti⁸⁸⁹. Andan sonra ol koğa göge * çekildi” demekdür. Bu görmekten murād (3) rü'yet-i rü'yā ve 'ālemi 'ālem-i ma'nādur * ve zāhir budur ki rü'yā-yı(4) mezbūre hicret senesinde vaqı'a ola zīrā ḥazret-i * Resūl⁸⁹⁰ (5) Medīne-yi Münevvere'ye hicretten sonra ancak⁸⁹¹ anda on yıl (6) hayatda olmışlardur ve ta'bīri * anların dünyāda bilā nizā' (7) fizā'-ı⁸⁹² bi'llāh istiqlāl üzre eyledükleri hükümet ve (8) hilāfete * işaret olmağdur. Bu ḥadīs-i şerīf-i ḥaḳḳānī (9) imām Ebū Dāvud-ı Sicistānī *sünen* indendür. * Rāviyesi ümmü'l-mü'minīn (10) ve'l-müslimīn zevcet-i seyyidü'l-mürselīn Ümmü Seleme Hind bint-i * Ebī (11) Ümeyye Sehl bin Ebī Huzeyfetü'l-Muğīret bin 'Abdu'llāh bin 'Amrū bin Maḥzūm⁸⁹³ bin (12) Yaḳaḍat * bin Mürret bin Ka'b bin Lū'eyyü'l-Maḥzūmiyyetü'l(13)-Kureyşiyetü'l-Mekkiyye'dür raḍiya'llāhu

883 Nüzldendür] Nüzlü's-sā'irindendür M2

884 rek'at namaz] - M1

885 Nüzldendür] Nüzlü's-Sā'irindendür M2

886 ki] - M1

887 vech-i şer'i] vech-i meşrūh M2

888 on buçuk] on iki buçuk M1

889 andan sonra ol-daḥı anı 'Osmān'a vèrdi. Pes ol-daḥı andan on iki yudum şu içti] - M1

890 Resūl] - M2

891 ancak] - M2

892 fizā'] ferāğ - M2

893Maḥzūm] Maḥzūm M1

ta'ālā 'anhā ensebleri⁸⁹⁴ * ḥazret-i (14) risālet-penāhla marķūm Mürret bin Ka'b'da cem' olur. Vālidī olan (15) [M2/52a] * mezbūr⁸⁹⁵ Ebū Ümeyye Sehl şanādīd-i Kureyş'ün kibārından ve ehl-i (16) Mekke'nün büzürgvārlarından * idi. Vālidesi 'Ātike (17) bint-i 'Amir'dür sabıkan sābıkīn-i evvelīn ve aşḥāb-ı Resūl-i * güzīnden [M1/115b] (1) olan Ebū Seleme 'Abdu'llāh bin 'Abdu'l-esed bin Hilālū'l-Maḥzūmī'nün⁸⁹⁶ (2) *raḍiya'llāhu 'anhu* * taht-ı nikāhında olup zevc-i mezbūrı ile (3) Ḥabeşe vilāyetine ibtidā ol hicret eylemişdür * ve andan olan (4) evlādı Zeyneb ve Seleme ve 'Amrū ve Zerre'dür. Ba'dehu Medīne-yi (5) Münevvere'ye * yine⁸⁹⁷ ol zevci ile hicret eyleyüp üç yıl daḥı (6) anda beylece iḳāmet eylediler. Naḳıldür ki * bir gün zevci Ebū Seleme (7) *raḍiya'llāhu 'anhā* ḥazret-i risālet-penāhuñ *ṣallā'llāhu ta'ālā*⁸⁹⁸ (8) 'aleyhi ve sellem * ḥidmet-i şerīflerinden ḳalḳup evine geldi. (9) Zevcesi Ümmü Seleme *raḍiya'llāhu ta'ālā 'anhā* * aña su'āl edüp (10) bugün ḥazret-i Resūl'den ne eşitdün anı baña daḥı ḥaber (11) vēr dēdi. * Ol-daḥı bugün ḥazretiden bir söz eşitdüm (12) ve ol sebepten ḡayetle mesrūr oldum. * Ol kelām-ı sa'ādet-(13)encām⁸⁹⁹ budur ki Müslümānlardan birinün bir nesnesi zāyi' olup (14) aña muşībet erişdükde * ḳazāya rızā virmekle “وَأَنَا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ” (15) “إِنَّا لِلّٰهِ” (Bakara/156) dēyüp “Yā Rabb sen baña bir vechle⁹⁰⁰ * cebr-i nuḳṣān (16) edüp ol elümden çıkan nesnenün bedeli baña andan (17) ḥayırlusını * müyesser eyle” dēyü du'ā eylesün tā ki aña Allāh *ta'ālā*⁹⁰¹ [M1/116a] (1) andan yēgregini vère dēyü buyurdılar * dēdi. Pes bu kelām-ı (2) surūr-encām ve bu peyām-ı ḥubūr-iḥtitām Ümmü Seleme'nün ḥatırında (3) * kalmış-ıdı. İttifāken tāriḥ-i hicretün dördünci senesinde zevc-i (4) mezbūrı Ebū Seleme Medīne-yi * Münevvere'de fevt olup (5) ber müceb-i ḥadīs-i sābık Ümmü Seleme *raḍiya'llāhu ta'ālā 'anhā*⁹⁰² (6) daḥı “وَأَنَا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ” [M2/52b] * dēyü⁹⁰³ istircā' eyledükden şonra *Allāhümme ecirni fi musībeti* (7) *vahlif li hayren minhā* * dēyü du'ā eyleyüp ve lākin yine göñlinden (8) egerçi kim ben bu du'āyı eyledüm. Ammā baña Ebū Seleme'den * yēgrek (9) ādemî olacaḳdur dērdi⁹⁰⁴. Pes müddet-i 'iddeti münḳaziyye⁹⁰⁵ (10) olduğdan şonra birgün * Resūl-i ekrem *ṣallā'llāhu* (11) 'aleyhi ve sellem anuñ ḳapusına gelüp iḳerü girmeye (12) icāzet * istediler. Ümmü Seleme daḥı iḳerüde bir

894ensebleri] nesebleri M2

895 mezbūr] - M1

896Maḥzūmī'nün] Maḥzūmī'nün M1

897 yine] - M2

898 *ta'ālā*] - M2

899 sa'ādet-encām] - M2

900 bir vechle] - M1

901 aña Allāh *ta'ālā*] Allāh *ta'ālā* aña M2

902 *raḍiya'llāhu ta'ālā 'anhā*] - M2

903 daḥı “وَأَنَا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ” dēyü] - M1

904 dērdi] dēdi M2

905 münḳaziyye] münḳazbe M1

post dibāgat (13) eyler idi. Hemān ḥazretūn * āvāzlarını eşitdüğü gibi (14) ellerin yaykayup kapuyı açıvêrdi ve bir visāde * birağup (15) üzerine buyruñ dëyü ḥazrete teklîf eyledi. Ḥazret (16) dahı sa‘ādetle * geçüp oturdılar ve anı kendü nefis nefîsleri (17) içün ḥātunlığa taleb eylediler. * Ol dahı rızā vërüp [M1/116b] (1) târîḥ-i mezbûrûñ şehri şevvālında ‘aḳd-ı nikāḥ olup * ḥelvet-i⁹⁰⁶ (2) şaḥîḥe vāḳı‘a oldı. Pes Allāh ta‘ālā anuñ du‘asını (3) ḳabûl eyleyüp * zevc-i sâbıḳı Ebū Seleme‘den yëgrek belki ‘umûm (4) maḥlûḳâtıdan ḥayırlı bir zevc-i şeref * dişār ve bir şevher-i sa‘ādet-(5)medār müyesser eyledi ve Ümmü Seleme raḍiya’llāhu ta‘ālā⁹⁰⁷ ‘anhā * ḥazretten (6) üç-yüz yetmiş sekiz ḥadîş-i şerîf rivāyet eyleyüp ve Resûl (7) * ḥazretlerinin evzâc-ı tâhirâtlarında⁹⁰⁸ andan yaşlusı yoğ-ıdı (8) ve ḥazretten * şonra dahı ‘ömr-i tavîl sürüp seksen dört (9) yaşında iken târîḥ-i hicretūn * altmış ikinci senesinde (10) Medîne-yi Münnevver’e de vefât eyleyüp ‘aşere-yi mübeşşereden (11) * Sa‘îd bin Zeyd raḍiya’llāhu ta‘ālā⁹⁰⁹ ‘anhu namâzını kılup (12) Baḳî‘’de defn eylediler. [M2/53a] * Evzâc-ı tâhirâtun cümlesinden (13) şonra ol fevt olmuştur. Ammā bir rivāyetde * elli toḳuzuncı (14) senesinde fevt oldı dërler ve Allāhu a‘lem bi’s-şevāb⁹¹⁰

El-Ḥadîşü’l-ḥāmîs (15) * “الرؤيا الصالحة جزء من سنة واربعين جزءاً (16) من النبوة”. Ma’nāsı “Şāliḥ eyü * düş peygāmberluḳdan (17) kırk altı bölükden bir bölükdür” demekdür. Pes bu ma’küle [M1/117a] (1) vāḳı‘a * şuleḥā-yı ümmete ve küşade dil (2) ve şāfî meşreb olanlara vāḳı‘a olur. Bu ḥadîş-i * Resûl-i (3) bâri kitāb-ı Şaḥîḥ-i Buḥārî‘dendür. Rāvîsi bâb-ı cîmde (4) meştûr olan Ebū Sa‘îdü’l-Ḥudrî‘dür * raḍiya’llāhu ‘anhu. (5)

El-Ḥadîşü’s-sâdis “الرؤيا من الله والحلم من الشيطان”. (6) Ma’nāsı * “eyü düş Allāh’dandur. Dahı yaramaz düş Şeyṭān’dandur” (7) demekdür. Ya’nî mü’mînün rûḥāniyyet * cinsinden⁹¹¹ enfûs ve âfākı (8) ḥaḳ ve şaḥîḥ ve şâdık eyü düş görmesi Allāh ta‘ālā (9) kıbelindendür. * Dahı gündüzden⁹¹² ḥatırda olan ba‘zı ḥuşûşlarda mekrûh (10) ve kâzib düş görüp⁹¹³ * hevâcis-i nefis ve vesāvis-i şeyṭāndandur (11) demek olur. Lügatda ḥulm ḥā’-ı mühmelenün * zammı ve lâmun sükûnıyla (12) rû’yā gibi düşe dërler ve lâkin raḥmānı ve eyü düşlerde (13) * rû’yā ve nefsānî ve yaramaz düşlerde ḥulm isti‘māl olunur. (14) Bu ḥadîş-i şerîf-i şadık * kitab-ı laṭîf-i

906 ḥalvet-i] ḥalvet-i M1

907 ta‘ālā] - M2

908 evzâc-ı tâhirâtlarında] evzâc-ı tâhirâtlarından M2

909 ta‘ālā] - M2

910 bi’s-şevāb] - M1

911 rûḥāniyyet cinsinden] rûḥāniyyet cihetinden M2

912 gündüzden] - M1

913 görüp] görmek M2

Meşārık dandır. (15) Rāvisi bāb-ı hā'-ı mühmelede mezbūr olan Ebū Kūtāde'dür (16) * *raḍiya'llāhu ta'ālā 'anhu*.

El-Ḥadīṣü's-sābi' “رحم الله ابا بكر (17) زوّجني ابنته وحملني الى دار * الهجر واعتق بلائاً من ماله “ [M1/117b] (1) رحم الله عمر بقول الحقّ و ان كان مرأاً رحم الله * عثمان تستحي (2) منه الملائكة رحم الله علياً اللهم (4) Ma'nāsı “Allāh rahmet eylesün Ebū Bekr'e ki⁹¹⁴ [M2/53b] * ”ادر الحقّ معه (3) حيث دار kızını baña çiftlendürdi. Dağı ayruluğ evine dek * alup (5) gètdi. Dağı Bilāl'ı āzād eyledi kendü malından. Allāh rahmet (6) eyleye 'Ömer'e haqqı * söyler. Egerçi kim nefs-i⁹¹⁵ ecr dağı olursa (7) Allāh rahmet eylesün 'Osmān'a andan * melekler utanur. Allāh (8) rahmet eylesün 'Alī'ye “Yā Allāh haqq-ı şarīhi anuñla bile döndür (9) * ol kankı yere dönerse” demekdür. Bu ḥadīṣ-i şerīf ve bu ḥaber-i (10) laṭīf⁹¹⁶ kitāb-ı * *Nūzlu's-Sā'iri'n ilā Rabbi'l- 'Ālemi'n* dendür. (11) Rāvisi bāb'ı'l-elifde mezkūr olan * emīrū'l-mü'minīn ya'sübū'l-(12)milletü'd-devlet ve'd-dīn esedü'llāhu'l-ğalib 'Alī bin Ebī Ṭalib'dür (13) * *kerrema'llāhu* vechehü.

El-Ḥadīṣü's-sāmin “الراحمون يرحمهم (14) الرحمن عزّ وجلّ ارحموا من * في الارض يرحمكم من في (15) Er-rāhimūn yarḥamehūmū'r-(14)rahmānū 'azze ve celle irḥāmu men * fī'l-arz yerḥamukūm men fī's-semā'. Ma'nāsı “Merḥamet⁹¹⁷ teraḥḥumları olup halkı * esirgeyicilere (16) 'azīz ü celīl-i rahmān rahmet eyleye siz yerde olan kimesneyi (17) esirgenüz * tā ki semāda olan kimesne sizi esirgeyüp [M1/118a] (1) rahmet eyleye” demekdür. Allāh *ta'ālā* mekânından * münezzehdür. (2) Pes maḥallde semā-yı'ulūv⁹¹⁸ ma'nāsına sümüvvden olup⁹¹⁹ ta'zīmen (3) yücede olan * kimesne demek olur. Ma'nāsı muṣṭalaḥisi (4) murād olup gökde olan melā'ike aña * teraḥḥum édüp cenāb-ı (5) Rabb-i 'izzetden⁹²⁰ anuñ rahmetini talep eyleyeler demek dağı cāyizdür. * (6) Bu ḥadīṣ-i şerīf dağı *Nūzlu's-Sā'iri'n* de maṣṭūrdur⁹²¹. Rāvisi ḥāzı'⁹²² (7) ve ḥāşı' * ḥalūğ ve mütevāzı' muṭ'im-i ta'ām şāyim-i berdevām (8) Ebū Muḥammed 'Abdu'llāh bin 'Amrū binü'l-'Āş * bin Vā'il bin Hişām (9) bin Sa'īd bin Sa'd bin Sehm bin 'Amrū bin Ḥazīz bin Ka'b (10) [M2/54a] * bin Lü'eyy bin Ġalibü'l-Sehmiyyü'l-Kureşsiyyü'l-Mekkī'dür *raḍiya'llāhu 'anhum*⁹²³ (11) nesebleri Resūl-i

914 ki] - M2

915 nefsi-i] - M1

916 ḥaber-i laṭīf] ḥaber-i münīf M2

917 merḥamet] - M1

918 semā-yı'ulūv] semā-yı'alak M1

919 olup] - M2

920 Rabb-i 'izzetden] Rabbu'l-'izzetden] M2

921 maṣṭūrdur] - M1

922 ḥāzı'] ḥāzı' M1

923 'anhum] 'anhumā M1

ekremle markūm Ka‘b⁹²⁴ bin Lü‘eyy’de cem‘ olup (12) kibār-ı Kureyş’ dendür. ‘Abdu’llāh⁹²⁵ aşhāb-ı kirām ve aḥbāb-ı fiḥām⁹²⁶ * mābeyninde ‘ālim ve ‘āmil (13) ve ḥāfız ve kāmīl-i ‘ābid ve zāhid ve müctehid ve mücāhid (14) olduğundan⁹²⁷ gayri⁹²⁸ * ḥazretle ekser gāzavāt⁹²⁹ daḥi⁹³⁰ bile ḥazır (15) idi ve ḡayetle bahādır olup cenk ve ḥarb * maḥallinde küffārı (16) iki kılıçla ḡarb eder idi. Vālidı olan ‘Amrū binü’l-‘Āş’dan (17) * raḡiya’llāhu ‘anhu on iki yaş küccük olup ammā islāmı yine [M1/118b] (1) andan muḡaddem * vāḡi’ olmuştur. Ol ‘aşrda anuḡ babasından gayri (2) on iki yaşında olan⁹³¹ bir kimesnenüḡ * veledi zuḥūra gelmişdür (3) ve ‘Abdu’llāh raḡiya’llāhu ‘anhu ḥazret-i ekrem ṣallā’llāhu ‘aleyhi ve * sellemden (4) yēdi yüz ḥadıṡ-i şerīf rivāyet eyleyüp ḥazretten sonra (5) * Mekke-yi Mükerrreme’de sākin olup bir zamāndan sonra⁹³² Şām-ı (6) şerīfe irtihāl eyleyüp anda tavaṡṡun * eylemişdür ve ḥazret-i (7) ‘Alī kerrema’llāhu vecchēhū ḥazret-i Mu‘āviye ile raḡiya’llāhu ‘anhu (8) ḡilāfet * ḡuşuşında Şaffīn nām mevzi’de cenk eyledükleri (9) zamānda işbu ‘Abdu’llāh ve pederi * ‘Amrū ol vāḡi’ada bile (10) ḥazır olmaḡın mezbūr ‘Ömer ve ḥazret-i Mu‘āviye tarafından * (11) olup ve lākin oḡlı ‘Abdu’llāh iki cānibden bile ‘uzlet (12) iḡtiyār eyledi ve bu ‘Abdu’llāh * daḡı aşhāb-ı kibāruḡ müftīlerinden (13) olup muḡaddiṡīn ḡatında ‘abādile-yi erba’ada * dāḡıldür. Tafşīli (14) bābü’l-bā’u’l-muvaḡḡhedede ‘Abdu’llāh bin ‘Ömer’ün raḡiya’llāhu ‘anhum ecma‘īn (15) * zikrā esnāsında murūr eylemişdür. Pes ‘Abdu’llāh bin ‘Amrū bin⁹³³ü’l-‘Āş (16) zamān-ı medīd * ve ‘ahd-ı ba‘īd Şām-ı şerīfde sākin olup (17) Yezīd bin Mu‘āviye fevt olduḡdan [M2/54b] * sonra yine Mekke-yi Mükerrreme’ye [M1/119a] (1) gelüp tāriḡ-i hicretüḡ altmış beşinci senesinde * yetmiş iki (2) yaşında anda vefāt eyledi ve⁹³⁴ bir rivāyetde Mısıır’da fevt (3) olup * kendünüḡ dār-ı şaḡīresinde defn olındı⁹³⁵ dērler. (4) Va’llāh ta‘ālā a‘lem⁹³⁶.

El-Ḥadıṡü’t-tāsi’ * “رکعتان بالسَّوَاك افضل من سبعين (5) ركعة بغير سواك ودعوة في السرّ * افضل من “ * (7) Ma’nāsı “Sivāk ile سبعين⁹³⁷ دعوة في العلانية (6) وصدقة في السرّ افضل من سبعين * صدقة في العلانية

924 bin Lü‘eyy bin Ġālibü’l-Seḡmiyyü’l-Kureyṡiyyü’l-Mekkī’dür raḡiya’llāhu ‘anhumā nesebleri Resūl-i ekremle markūm Ka‘b] - M2

925 ‘Abdu’llāh] - M1

926 ve aḥbāb-ı fiḡām] - M1

927 olduğundan] olup] M2

928 gayri] - M2

929 gāzavāt⁹²⁹ gāzavāt⁹²⁹ M2

930 daḡı] - M1

931 olan] - M2

932 sonra] ba‘de] M2

933 bin] - M2

934 ve] - M2

935 defn olındı] fevt oldı M1

936 va’llāh ta‘ālā a‘lem] - M1

937 [ركعة بغير سواك ودعوة في السرّ افضل من سبعين] - M1

olan abdestle⁹³⁸ kılınan iki rek'at (8) namāz * sivāksuz abdestle⁹³⁹ kılınan yetmiş rek'at namāzdan (9) efḍaldur. Daḥı gizlüde⁹⁴⁰ olan * bir du'ā āşikārede olan (10) yetmiş du'ādan efḍaldur. Daḥı tenhāda vèrilen⁹⁴¹ * bir şadaḳat (11) āşikārede vèrilen⁹⁴² yetmiş şadaḳatdan efḍaldur” demekdür. Sivāk (12) * dèyü parmaḡla veyā bir çubuḡla aḡzuḡ içerüsini süre süre (13) yumaḡa * dèrler. Ammā ḥālā şūfīler isti'māl eyledükleri (14) erek aḡacı cümlesinden efḍaldur. * Ol sivākla kılınan namāz demekden zāhir ve mütebādir budur ki ol namāzuḡ * abdestinde misvākuḡ isti'māl olına ve ba'zı meşāyihden her namāzuḡ iftitāḥ-ı * tekbīrinden evvelce misvākuḡ ismi'māl eylemek daḥı mervīdür⁹⁴³. Bu ḥadīs-i şerīf * daḥı (15) yine *Nüzlū's-Sā'irī'n* dendür. Rāvīsi bāb-ı tā'-ı müşennātda mezkūr (16) olan * Ebū Hüreyre'dür *raḍiya'llāhu 'anhu*.

El-Ḥadīsü'l-āşir (17) “ركعتان في يوم الجمعة افضل * من الف ركعة في غير [M1/119b] (1) يوم الجمعة” * [M2/55a] (2) “وتسبيحة في يوم الجمعة افضل من الف * تسبيحة في غيري يوم الجمعة”. Ma'nāsı “Cum'a⁹⁴⁴ güninde (3) olan iki rek'at namāz * ḡayri günde ki biḡ rek'at (4) namāzdan efḍaldur. Daḥı cum'a günindeki bir tesbīḥ * ḡayri (5) günde ki biḡ tesbīḥden efḍaldur” demekdür. Bu daḥı (6) yine Nüzldendür. Rāvīsi * bāb-ı mezbūrda mezkūr olan (7) Enes bin Mālik'dür *raḍiya'llāhu 'anhu*. **Bābü'z-zā'i * el-Ḥadīsü'l-evvel (8)** “زَيَّنُوا الْقُرْآنَ بِحُسْنِ أَصْوَاتِكُمْ”. Ma'nāsı siz Qur'ānı (9) * zinetlendürüḡ āvāzlarıñuzuḡ gökçeklüḡi ile demekdür. (10) Pes Qur'ān-ı 'aẓīmi⁹⁴⁵ * ādāb-ı tecvīd üzre te'ennī ve tertīl (11) ile güzel āvāzla⁹⁴⁶ okıyup ve lākin * 'ilm-i mūsīkī⁹⁴⁷ mukeẓāsı (12) üzre elḥān ve tegannī tārīḳiyle zamāne ḳārīleri gibi (13) * okımaḡdan ḥazer gerekdür. Naẓm-ı ḥadīsüḡ aḡa aṣlā (14) delāleti yokdur. Ḥattā efḍalu'l*-müte'ahḫirīn ve ḥitāmu'l-müctehidīn (15) Ebū's-su'ūd Efendi merḥūm⁹⁴⁸ vech-i meşrūḥ * üzre ḳırā'et edenlere (16) aḡsentü diyen kimesneler kāfirler olurlar dèyü fetvā (17) vèrmişlerdür. * Bu ḥadīs-i şerīf ve bu ḡaber-i münīf-i daḳāyık [M1/120a] (1) ḡaḳā'ıkuḡ vāşlı

938 olan abdestle] - M2

939 abdestle] - M2

940 gizlüde] gizlü M2

941 vèrilen] olan M1

942 vèrilen] olan M1

943 ol sivākla kılınan namāz demekden zāhir ve mütebādir budur ki ol namāzuḡ abdestinde misvākuḡ isti'māl olına ve ba'zı meşāyihden her namāzuḡ iftitāḥ-ı tekbīrinden evvelce misvākuḡ ismi'māl eylemek daḥı mervīdür] - M2

944 cum'a] - M2

945 Qur'ān-ı 'aẓīmi] Qur'ān-ı 'aẓīmi M2

946 āvāzla] āvāz-ıla M2

947 mūsīkī] mūsīkī M1

948 merḥūm] - M1

imām Ebū Ya‘liyyū’l-Mūşulī * *mesned* indendür. Rāvīsī (2) bāb-ı⁹⁴⁹ sâbıkda mezkûr olan ‘Abdu’llāh bin ‘Amrū binü’l-‘Âş’dur. (3) * *rađiya’llāhu ‘anhu*⁹⁵⁰.

El-Ḥadīşü’s-sānī “لِلشَّيَاطِينِ مَعَ التَّسْمِيَةِ” (4) فَاتَّهَا مَطْرَدَةٌ * Bu ḥadīş-i şerīf (5) Nüzldendür⁹⁵¹. Ma’nası * siz zinetlendürün⁹⁵² sofralaruñızı (6) baqlalar ile zīrā anlar şeytānları * sürüp ırağ⁹⁵³ edecek (7) aletlerdür⁹⁵⁴ bismi’llāh demekle bile olduğı hâlde [M2/55b] * demekdür. (8) Baql ḥazf-ı tā ile baqlanuñ cem’idür. Bu mekāmda kelām ‘umūma şāmildür⁹⁵⁵. * Baqla dēyü yerden bütün (9) yenilen laṭīf ve ṭayyib sebzelerle dērler. Na’nā’ ve ṭarḥūn * ve (10) kerefs ve⁹⁵⁶ rāziyāne gibi pes bundan ma’lūm olur ki (11) besmele ile şalāta yenilen * meclisden şeytān merdūd ve⁹⁵⁷ maṭrūḥ (12) ve maṭrūd ola. Rāvī-i ḥadīs * bābü’t-tā’u’l-müşelleşede mezbūr (13) olan Ebū İmāmetü’l-Bāhilī’dür *rađiya’llāhu ‘anhu*. *

El-Ḥadīşü’s-sāliş (14) “زُورُوا الْقُبُورَ فَاتَّهَا تَذَكُّرُ الْمَوْتِ”. Bu ḥadīş-i şerīf (15) * dağı *Nüzlū’s-Sā’iri’n* dendür. Ma’nası “Siz ziyāret eylenüz (16) kabirleri. Zīrā taḥkīkan * ol kabirler ve yāḥūd ol ziyāret (17) ölümü aṇdurup ḥaṭıra getürür” demekdür⁹⁵⁸. Pes ol⁹⁵⁹ sebeb-ile * [M1/120b] (1) nice⁹⁶⁰ ma’āşiden ḥazer ve menāḥīden güzēr edüp a’māl-i şāliḥaya (2) meyl * ve ecr-i cezile neyl müyesser olur. Rāvī-i ḥadīs bāb-ı tā’-ı (3) müşennātda merķūm * olan Ebū Hüreyre’dür *rađiya’llāhu ‘anhu*.

El-Ḥadīşü’r-rābi (4) “زُذْنِي غَبَا تَزِدُّ حَبَا”. * Bu ḥadīş-i şerīf dağı yine *Nüzl* dendür. (5) Ma’nası⁹⁶¹ “Sen beni gıc ziyāret eyle ki sen⁹⁶² ziyāde * olasın (6) sevmek yöninden” demekdür. Pes bir dōstı ziyārete dā’imā (7) varmayup * keşret-i müşāhedeyi kılllet-i ḥürmete sebep eylemeyeler (8) e’imme-yi dīn-i güzīn ve ‘ulemā’⁹⁶³ * ve müḥaddişīn gıc ziyāret eylemegi (9) bir gün varup ertesi tevaḥḥūf eyleyüp⁹⁶⁴ * aralıktan bir gün (10) geçürüp öbür⁹⁶⁵

949 bāb-ı] - M2

950 ‘anhu] ‘anhumā M1

951 *Nüzl* dendür] *Nüzlū’s-Sā’iri’n* dendür M2

952 zinetlendürün] zinetlendürünüz M2

953 ırağ] ıraḥ M2

954 aletlerdür] aletdür M2

955 Bu mekāmda kelām ‘umūme şāmildir] - M1

956 ve] - M1

957 ve] - M2

958 ol kabirler ve yāḥūd ol ziyāret ölümü aṇdurup ḥaṭıra getürür demekdür] anlar aṇdurup ḥaṭıra getürürler ölüm cinsini demekdür M2

959 ol] - M1

960 nice] - M1

961 ma’nası] - M2

962 sen] - M1

963 ‘ulemā’] ‘ulemā M1

964 tevaḥḥūf eyleyüp] tevaḥḥūf edüp M2

965 öbür] ol M2

gün yine varmağa taḳdīr eylemişlerdür * ve ba‘zılar (11) mābeyninden iki gün geçüp üçüncü gün varmak gerekdür demişler. [M2/56a] * Muḥassıl-i kelām bir hafta geçüp⁹⁶⁶ bir kiři dōstlarını (12) görmege varmayup⁹⁶⁷ bir mertebe * inḳıṭā‘a aṣlā cevāz göster(13)memişlerdür. Rāvī-i ḥadīṣ daḥı yine Ebū Hüreyre’dür * raḍiya’llāhu ‘anhu. (14)

El-Ḥadīṣü’l-ḥāmis “زادك الله حرصاً ولا تعد”. * Ya’nī Allāh ta‘ālā (15) senün namāza hırşunı artursun. Daḥı sen yelme demekdür. (16) * Bu ḥadīṣ-i şerīfün sebeb-i vürüdı bir gün rāvī’-yi ḥadīṣ (17) cemā‘ata erişmek⁹⁶⁸ içün * sür‘atle mescid ḳapısına gelüp [M1/121a] (1) aşḥāb-ı kibārı şalavāta şürü‘ edüp ḥazrete * iḳtidā eylemişler (2) bulup ve ḥazret ḳıyāmı tamām edüp rükū‘ şadedinde iken (3) * ol-daḥı sür‘atle yelerek içeri girüp rek‘at fevt (4) olmasun dēyü daḥı şaffa * dāḥil olmadın girüden (5) ḥazrete iḳtidā etti⁹⁶⁹ ve anlar ile bile rükū‘ edüp * ba‘dehu ‘amel-i yesīr ile (6) şaffa duḥūl eyledügidür. Pes ḥazret itmām-ı şalātdan sonra (7) * bu ḥadīṣ-i şerīfle ḥuzūrında⁹⁷⁰ aḥa edeb-i dīnī ta‘līm ve namāz muḳaddimesi (8) olan erkān ve āyini tefhīm⁹⁷¹ buyurdılar. Zīrā namāz ḳılmağa (9) ḳaşd * eyleyen kimesne hemān namāz içinde gibidür⁹⁷². Aḥa göre (10) edeb üzre ḥareket * eylemekdür⁹⁷³. Naẓm-ı⁹⁷⁴ ḥadīṣdeki zād kelimesi (11) fi‘l-i müte‘addīdür. Kāf-ı ḥitāb anuḥ * mef‘ūlı olup hırşan (12) temyīzi vaḳı‘ olmuştur ve lā ta‘id bāb-ı evvelün nāḳış * vāvisinden⁹⁷⁵ (13) nehy-i ḥazırdur ki maşdarı yelmek ma‘nāsına naşran vezni (14) üzerine * ‘adven gelür. Tercümesinde ma‘nāyı temyīze işāret (15) olmayup ve hum⁹⁷⁶ ‘avāma aḳrab * olsun dēyü muḥaşşılı ile ta‘bīr (16) olınmuştur. Bu ḥadīṣ-i şerīf-i şādık kitāb-ı [M2/56b] * laṭīf *Meşārık* dandır. (17) Rāvīsī şāḥib-i Resūl-i güzīn ve ḥādīm-i nebbī emīn Ebū Bükre [M1/121b] (1) * Yaḳī‘ binü’l-Ḥarṣ’dur raḍiya’llāhu ‘anhu. Bükre bā’-ı muvaḥḥedenün ve kāfuḥ (2) zammeleri ile ‘unḳ vezni * üzerine Yemen diyārında bir⁹⁷⁷ ḳal‘anuḥ (3) ismidür. Kāh olur ki kāf-ı sāḳine⁹⁷⁸ olup āḥirine * hā’-ı (4) taḥşış ilḥāḳ olunur ve Yaḳī‘ evvelinde yā’-ı müşennāt-ı⁹⁷⁹ taḥtāniyenün (5) fetḥası ve ḳāf-ı * meksüre ve yine yā ve⁹⁸⁰ āḥirinde⁹⁸¹ ‘ayn-ı mūhmele ile (6) rāvī-i mezbūruḥ ismi ḥāşşıdır. *

966 üçüncü gün varmak gerekdür demişler. Muḥassıl-i kelām bir hafta geçüp] - M1

967 varmayup] varmayuz M1

968 erişmek] yetişmek M2

969 etti] - M1

970 ḥuzūrında] - M1

971 ve namāz muḳaddimesi olan erkān ve āyini tefhīm] - M2

972 gibidür] gēder] M2

973 eylemekdür] eylemek gerekdür M2

974 naẓm-ı] metn-i M2

975 vāvisinden] vāvisidir M2

976 ve hum] fehum M2

977 Yemen diyārında bir] - M2

978 sāḳine] sāḳin M2

979 müşennāt-ı] - M2

980 ve] - M2

Pes aşlında ol Bükrenām ƙal‘a (7) ƙalkından olup tārīḥ-i hicretün altıncı senesinde * ƙazret-i (8) Resül-i ekrem *şallā‘llāhu ‘aleyhi ve sellem* Hüneyñ ğazāsından (9) rücū‘ eyledüklerinden * şonra Tā‘if ğazāsına teveccüh edüp (10) anı muḥāşara eyledükleri⁹⁸² zamānda dīn-i İslām * arzusuyla⁹⁸³ ƙazretün ĥidmet şerīflerine (11) gelüp anlara inḳiyād ve itā‘at * ve ehl-i İslām’a küllī i‘ānet⁹⁸⁴ (12) ve muḫāheret eylemegin ƙazret-i risālet-penāha anuñ * İslām (13) ve ĥidmetinden şafāyı ƙatır ve istīfāyı ƙazır-ı vāfir ḥāşıl (14) olup vaṭan-ı * aşlīsı olan Bükre ƙal‘asına nisbetle aña (15) Ebū Bükre dēyü künyet ƙodılar. Ba‘dehu ƙazretün * ĥidmet⁹⁸⁵-i (16) şerīflerinde ƙāyim ve āsitān-ı münīflerine⁹⁸⁶ mülāzim olmağla ‘abd-ı (17) memlūkları * meşābesinde olup lisān-ı şerīf ve dehān-ı [M1/122a] (1) laṭīflerinden yüz otuz * iki ḥadīs-i şerīf rivāyet eylemişdur. (2) *Va‘llāhu ta‘ālā a‘lem*⁹⁸⁷.

El-Ḥadīsü’s-sādis * “الزَّرْفَةُ فِي الْعَيْنِ (3) يَمْنُ وَ كَانَ دَاوُدَ أَزْرَقَ”. Ya‘nī gözde göklik (4) * mübāreklükdür. Daḫı Dāvud peygāMBER gök gözlü⁹⁸⁸ idi (5) demekdür. [M2/57a] * Bu ḥadīs-i şerīf *Nüz lü’s-Sā‘iri-n* dendür. Rāvīsı (6) bāb-ı tā‘-ı müsennātda mezkūr * olan Ebū Hüreyre’dür *raḫiya‘llāhu ‘anhu*. (7)

El-Ḥadīsü’s-sābi‘ * “زَيْنَ الْعِلْمِ حِلْمُ أَهْلِهِ”. * Ya‘nī ‘ilim cinsinüñ (8) zineti anuñ ehlinüñ yavaş olmasıdur demekdür. Bu ḥadīs-i * (9) şerīf ve ḫaber-i laṭīf ehl-i ‘ilmün ‘ālī şānı imām Ebū Selīm (10) Tabarānī *mu‘cem* indendür. * Rāvīsı yine bāb-ı tā‘-ı mezkūrede (11) mezbūr olan Enes bin Mālik’dür *raḫiya‘llāhu ‘anhu*. *

El-Ḥadīsü’s-sāmin (12) “الرَّوْجُ رَاعٍ عَلَى زَوْجَتِهِ وَاللهُ عَزَّ وَجَلَّ سَأَلَهُ (13) عَنْ رَعِيَّتِهِ * وَالزَّوْجَةُ رَاعِيَةٌ عَلَى * سَأَلَهَا عَنْهُ (14) سَأَلَهَا وَاللهُ”. Ya‘nī er cinsi güdici * çobanıdır. (15) Kendünün ‘avretinün üzerine daḫı ‘azīz ve celīl Allāh (16) ere şoricıdır * gütdüğü ‘avretinden daḫı (17) ‘avret cinsi güdici çobanıdır. Erinün üzerine⁹⁸⁹ * daḫı Allāh *ta‘ālā*⁹⁹⁰ [M1/122b] (1) su‘āl edicidir ‘avrete erinden demekdür. Pes er ile (2) ‘avret ikisi bile * mābeynlerinde olan ādāb-ı şer‘iyyeyi (3) ri‘āyet ve umūr-i mer‘iyyeyi tamām⁹⁹¹ ḫimāyyet * eylemek gerekdür ki yevm-i (4) su‘ālde

981 āḫirinde] evāḫırında M2

982 muḥāşara eyledükleri] muḥāşara étdükleri M2

983 dīn-i islām arzusuyla] - M1

984 i‘ānet] mu‘āvenet M2

985 ĥidmet] cebāb M2

986 Münīflerine] münīflerinde M2

987 *va‘llāhu ta‘ālā a‘lem*] - M1

988 gözlü] görlü M1

989 üzerine] üstine M2

990 *ta‘ālā*] - M2

991 tamām] - M1

cevābına kâdirler⁹⁹² olalar. Bu hadîs-i şerîf (5) * *Nüz lü 's - Sā 'iri - n* dendür⁹⁹³. Rāvîsi yine Enes bin Mâlik'dür (6) *raḍiya'llāhu 'anhu*. *

El-Ḥadîsü't-tâsi “الزائر اخاه المسلم (7) الأكل من طعامه اعظم أجراً من المزور * المطعم (8) في الله عز وجل”. Ya'nî bir Müslümân karındaşını (9) ziyâret ri'âyet edüp⁹⁹⁴ * anuñ yemeginden yiyen kişi⁹⁹⁵ (10) şevâb yönünden a'zamdur. Ziyâret olunup * 'azîz ve celîl(11) Allâh'ın yolunda yemek⁹⁹⁶ yedüren kimesneden demekdür. Muḥaşşal (12) bir döstü [M2/57b] * görmege varup anuñ ta'âmını yiyen (13) kimesnenün şevâbı ol⁹⁹⁷ * ziyâret olunup ikrâmen aña yemek (14) * yedürenün şevâbından ziyâde olur ımış. Zîrâ zâ'ir bâdîdür. (15) Kendünün bir Müslümânı * ziyâret eylemesi şevâbından gayri (16) anuñ hayr ve ḥasenesine daḥı sebep olmış olur. * Bu hadîs-i (17) şerîf daḥı *Nüz l* dendür. Rāvîsi yine Enes'dür *raḍiya'llāhu 'anhu*. [M1/123a] (1)

El-Ḥadîsü'l-âşir * “الزاني يتاب عليه والقواد لا يتاب عليه”. (2) Ma'nâsı zinâ eyleyen kimesenün * üzerine tevbe kabûl (3) olunur. Daḥı kendü ḥâtunının zinâ eyledüğine rızâ (4) vërenün * üstine⁹⁹⁸ tevbe maḳbûle⁹⁹⁹ olmaz demekdür. Bundan (5) murâd nehy 'ani'l-münkerde * taḡlîzün cevâzına işâret (6) olup ve yâḥûd kavvâd olan kimesneye tevbe * ilhâm olunmaz (7) demekdür¹⁰⁰⁰ ve illâ mü'minün derûn-ı dilden olan cemî' (8) tevbesi elbbete * redd olunmaz. Bu hadîs-i şerîf daḥı (9) *nüz l* dendür. Rāvîsi bâbü'l-ḥâ'u'l-mühmelede mezkûr * olan (10) imâm Ḥasan bin 'Alî ḥazretleridür *raḍiya'llāhu ta'ālā 'anhu*¹⁰⁰¹. (11) **Bâbü's-sîn** * **el-Ḥadîsü'l-evvel** “سألت ربي عز وجل (12) ان يرضى عن امتي اوحى الله * تعالى اليّ اني قدر رضيت (13) عن”. Ya'nî ben istedüm (15) 'azîz ve celîl * Rabbümden ki benüm ümmetümden rāzı ola (16) Allâh *ta'ālā* baña vahiy eyledi ki taḥkîkan ben * senün ümmetününden (17) rāzı oldum. İllâ üç bölükden rāzî¹⁰⁰³ degül birisi şol kimesnedür ki¹⁰⁰⁴ [M1/123b] (1) [M2/58a] * Ḳur'ân yaradılmışdur diye daḥı birisi şol kimesnedür ki (2) senün aşḥâbuña söge * ve yaramaz söyleye daḥı birisi (3) şol kimesedür ki taḳdîr ḥaḳḳında söz söyleye * demekdür. (4) Pes ḳazâ u ḳaderden bahş eylemek aşlâ cāyiz degüldür. Mehmâ (5) emken ol * maḥallde sükût ve teslîm gerekdür. Bu hadîs-i şerîf (6)

992 kâdirler] kâdir M2

993 *Nüz lü 's - Sā 'iri - n* dendür] *Nüz lü 's - Sā 'iri - n* de meştürdur M2

994 ziyâret ri'âyet edüp] ziyâret etmege varup M2

995 kişi] kimesne] M2

996 yemek] ta'âm M2

997 ol] o M1

998 vërenün üstine] vère kimesnenün üstine M2

999 maḳbûle] kabûle M1

1000 demekdür] demek ola M2

1001 'anhu] 'anhumâ M1

1002 مخلوق] مخلوق M1

1003 rāzî] - M1

1004 kimesnedür ki] kimesne ki M1

dağı¹⁰⁰⁵ *Nüzlü's-Sā'iri*n de merķūmdur. * Rāvīsi bāb-ı tā'-ı müşennātda (7) mezbūr olan Ebū Hüreyre'dür *rađiya'llāhu 'anhu*.

El-Ḥadīşü's-sānī * “اوحى الله عزّ * ووجلّ ان يجعل حساب امتي (9) اليّ لان لا تفتضح عند الامم * اوحى الله عزّ *”. Ya'nī ben 'azīz ve¹⁰⁰⁶ celīl (12) Allāh'dan diledüm ki benüm ümmetümün * ḥesābını baña müfevvez (13) kıla anlar rüsvāylar olmamağıçun¹⁰⁰⁷ sā'ir ümmetler katında (14) * 'azīz ve celīl Allāh baña vahiy eyledi ki “Yā Muḥammed belki anları (15) ben kendüm muḥāsebe ederem. * Pes eger anlardan bir sürçmek (16) bulınursa anı senden şaklayım¹⁰⁰⁸ ol kimesne senün (17) * katında rüsvāy olmamağıçun” demekdür. Bu ḥadīş-i şerīf [M1/124a] (1) dağı *Nüzl* dendür. Rāvīsi * yine Ebū Hüreyre'dür *rağiya'llāhu 'anhu* (2)

El-Ḥadīşü's-sālis “سلوا الله عزّ ووجلّ علماً * نافعاً و (3) تعوذوا بالله من علم لا ينفع”. Ma'nāsı “Siz dilünüz 'azīz (4) ve celīl * Allāh'dan nef' edici 'ilmi dağı şıgıñuz Allāh'a (5) nef' eylemeyen 'ilimden” demekdür. * Burada nef'den murād (6) nef'-i uḥravīdür. Pes **şiiir** “'ilm-i dīn tefsīr ve fıkhest ve ḥadīş * (7) her ki ḥuned ğayr īn kerded ḥabīs” kavli mücebince 'ilm-i (8) dīnden ğayri 'ulūm maqşūde [M2/58b] * bi'z-zāt kılınmayup belki (9) aña vesīle olduğı cihetden te'allūmi cāyız olur. Bu ḥadīş-i (10) şerīf * muḥaddişinün şāhib-i temkīni imām İbn-i Māce-yi (11) *Ḳazvīnī sūnen* indendür. * Rāvīsi bābü's-sā'u'l-müşelleşede mezbūr (12) olan Cābir Enşārī'dür *rağiya'llāhu 'anhu*¹⁰⁰⁹. *

El-Ḥadīşü'r-rābi' (13) “اوحى الله اليّ يا محمد * (14) اوحى الله اليّ يا محمد * ان اصحابك عندي بمنزلة النجوم (15) في السماء بعضها * اضوء من بعض ومن اخذ بشيء مما هم (16) عليه من ان اصحابك عندي بمنزلة النجوم (15) في السماء بعضها * اضوء من بعض ومن اخذ بشيء مما هم (16) عليه من”. Ya'nī ben (17) 'azīz ve celīl Rabbūme su'āl eyledim. Şol nesnenün ḥaqqında ki [M1/124b] (1) benüm aşḥābum * iḥtilāf ederler anda benden şonra Allāh baña (2) vahiy eyledi ki “Yā Muḥammed taḥḳīkan senün * aşḥābuñ benüm ḳatūmda (3) gökdeki yıldızlar menzilesindedür ki anların ba'zı * ba'zından ziyāde ziyāludur. Dağı şol kimesne ki anlar¹⁰¹⁰ üzerine olup (4) * iḥtilāf eyledükleri nesnelerden bir nesneyi tuta (5) pes ol kişi benüm ḳatūmda * hidāyet üzerinedür¹⁰¹¹” demekdür. (6) Naẓm-ı ḥadīşde ictihādun cevāzına işāret * ve¹⁰¹² müctehidlere (7) felāḥla¹⁰¹³ beşāret vardur. Bu ḥadīş-i şerīf

1005 dağı] - M2

1006 ve] - M2

1007 rüsvāylar olmamağıçun] rüsvāylar olmamak için M2

1008 şaklayım] şalayım M1

1009 'anhu] - M2

1010 ba'zı ba'zından ziyāde ziyāludur. Dağı şol kimesne ki anlar] - M1

1011 üzerinedür] üzredür M1

1012 ve] - M2

Nüzlü '(8)s - *Sā'iri* - *n* dendür. * Rāvīsi bābü'l-elfde mezkūr olan emīrū'l-mū'minīn (9) 'Ömer binü'l-Ḥaṭṭāb'dur * *raḍiya'llāhu 'anhu*¹⁰¹⁴.

El-Ḥadīṣü'l-ḥāmis (10) “سألت جبرائيل فقلت اخبرني عن فضل عمر * فقال (11) و الذي بعثك بالحق بشيراً و نذيراً لو قعدت معك (12) ما لبث نوح * في قومه الف سنة الا خمسين عاماً ما (13) فارغت من فضائل عمر و اما عمر * [M2/59a]”. Ma'nāsı “Ben Cebrā'il'e * şordum. (15) pes didüm ki baña haber ver 'Ömer'ün fazlından pes ol-dağı (16) dedi ki * ol kimesne ḥaḳḳ-ıçun ki seni ḥaḳḳla gönderdi (17) muştulayıcı ve¹⁰¹⁵ korkutıcı olduğun * hālde eger ben senünle [M1/125a] (1) bile otursaydum. Nūḥ¹⁰¹⁶ peygāmbir kavmi içinde eglendüğü (2) * müddet kadar biñ yıl illā elli yıl degül 'Ömer'ün faziletleri (3) beyānında fāriğ * olamaya idüm. Dağı ammā 'Ömer bir ḥasenedür (4) Ebū Bekr'ün ḥasenelerinden Allāh'ın * rāzı olması (5) ikisinün üzerine olsun” demekdür. Pes Ebū Bekr'ün (6) fazā'ili * ḥadd u kıyāsdan bīrūn olur. Bu ḥadīṣ-i (7) şerīf dağı *Nüzl* dendür. * Rāvīsi şāhibü'l-(8)bişāret ve'l-tetāyyub ve ḥādīm-i menba'u'l-beşāset * ve't-terḥīb (9) rızā şākir ve¹⁰¹⁷ şābir Ebū'l-Yaḳzān 'Ammār bin Yāsir (10) bin * 'Āmir bin Mālikü'l-'İnsī'dür *raḍiya'llāhu 'anhum*¹⁰¹⁸ aślında (11) Yemen diyārından 'İns * kabīlesinden olup perder-i 'azīzi (12) Yāsir ve dağı Sümeyye nām vālidesiyle * sebbī olup Mekke-yi (13) Mükerrime'de Ben-i Maḥzūm¹⁰¹⁹ elinde esīrler olup ḳalmışlar idi. (14) * evāyil-i İslām üçi bile derūn-ı dilden Müslümānlar olup (15) ḥidmet-i ḥazrete * mülāzemet eyledükleri ecilden mālikleri (16) olan bi-inşāf sāyir müşrikler ile¹⁰²⁰ * ittifāḳ edüp (17) Baṭḥā'da bir¹⁰²¹ 'azīm ateş yaḳup anları ol ateşe ḳarşı [M1/125b] (1) * bağlayup dīnünüzden rücū' eylenüz dēyü envā'-ı 'azāb (2) ve eşnāf-ı 'ikāb [M2/59b] * ederlerdi¹⁰²². 'Ammār *raḍiya'llāhu 'anhu* aślā (3) müteḡayyir olmaduğundan ḡayri bi-ḥamdi'llāhi * *ta'ālā* biz dīnümüzü (4) bulduḳ siz dağı ḳalbünüzden küfri¹⁰²³ ve şirki ḡederüp (5) * imāna gelünüz dēyü anları ṭarīḳ-i ḥaḳḳa da'vet eyler idi. (6) İttifāḳ Resūl-i * ekrem *şallā'llāhu 'aleyhi ve sellem*¹⁰²⁴ ḥazretleri (7) anları ol hālde görüp ol zamānda ehl-i İslām (8) * ve aşḥāb-ı kirām ḳalīl olmağla taḥlīşe mecāl-i meḥāl (9) olmağın anlara ḥitāb * edüp bu 'azāb-ı fānīye şabr (10) eylenüz ki taḥḳīḳan sizün meḳānıñuz cennetdür dēyü * buyurdılar.

1013 felāḥla] felāḥ ile M2

1014 'anhu] - M2

1015 ve] dağı - M2

1016 Nūḥ] - M1

1017 ve] - M2

1018 'anhum] 'anhumā M1

1019 Maḥzūm] Maḥzūm M1

1020 müşrikler ile] müşriklerle M2

1021 bir] - M2

1022 'ikāb ederlerdi] 'ikāb ederler idi M2

1023 küfri] küfr - M1

1024 ekrem *şallā'llāhu 'aleyhi ve sellem*] - M2

(11) Pes pederi Yāsir ve dahı vālidesi Sūmeyye *raḍiya'llāhu 'anhumā* (12) ol 'azāba * tākat getüremeyüp cān¹⁰²⁵-ı 'azīzlerin¹⁰²⁶ cenāb-ı (13) Rabbü'l-'izzete teslīm ve mekānlarını * ravza-yı cennet-i na'im (14) eylediler. Dīn-i İslām yolında şehādet-i ibtidā¹⁰²⁷ anlara * müyesser (15) olmuştur. Pes hāzret bu hāli görüp “Yā Rabb sen¹⁰²⁸ ‘Ammār’uñ (16) üstine * ateşi şovuk eyle” dēyü du‘ā eyledükleri sebepten (17) pes¹⁰²⁹ ateş¹⁰³⁰ ‘Ammār’a kār eylemeyüp * hālāş buldı. ‘Ammār *raḍiya'llāhu 'anhā* [M1/126a] (1) sābıkīn-i evvelīnden olmağın iki * kıblede dahı 'ibādet (2) ve iki hicreti bile muhāceret eyleyüp hāzret-i * risālet (3) penāhuñ *şallā'llāhu 'aleyhi ve sellem* lisān-ı dūrer-bār ve dehān (4) gevher-nişār*larından altmış iki hadīs-i şerīf rivāyet (5) eylemişdür. Dünyāda miḥnet * ve belā üzerine şabr ve fakr u fāka (6) ile cānına cebr edüp hāzret zamānında * tāğīleri ile (7) kıtāl ve Hulefā-yı Rāşidīn 'aşrlarında bāğīler¹⁰³¹ ile cidāl (8) [M2/60a] * üzre ekşer gazavātda hāzır idi. Hāzret-i 'Ömer (9) *raḍiya'llāhu 'anhu* anı Kūfe'ye * emīr ve hākim naşb eyleyüp (10) berātında refīk-i necīb ve şiddīk edüp 'ibādetleri * ile (11) vaşf eyledi ve hāzret-i 'Alī *kerrema'llāhu vechehū* seyyidü'l-enām (12) 'aleyhi efḍalu's-selām * 'Ammār imānla toptoludur¹⁰³² dēyü buyurmuşlardur (13) dēmişdür. Dār-ı dünyā ve beyt-i fenāda toksan üç yıl 'ömür (14) sürüp āḫir-i kār¹⁰³³ tāriḫ-i hicret otuz yēdinci * senesinde (15) Raḳḳe kurbında Şıffīn nām mevzi'de hāzret-i Mu'āviye (16) muḥārebesinde * hāzret-i 'Alī ile bile olup anda şehīd (17) oldu. Pes hāzret-i 'Alī *kerrema'llāhu vechehū* * anı gāsl [M1/126b] (1) ētdürmeyüp hemān ol hālle namāzını¹⁰³⁴ kılup yine ol (2) maḥalalde defn * ētdürdi *riḍvānu'llāhi ta'ālā*¹⁰³⁵ 'aleyhim *ecma'in* (3)

El-Hadīşü's-sādis “ (5) سمعت بمدينة * جانب منها في البر (4) وجانب منها في البحر لا تقوم الساعة حتى يغزوها (5) * سبعون ألفاً من بني اسحق فاذا جاؤا نزلوا فلم (6) يقاتلوا بسلاح ولم يرموا * بسهم قالوا لا اله الا الله والله اكبر فيسقط احد جانبيها الذي في البحر ثم يقولون (8) * الثانية لا اله الا الله والله اكبر فيسقط جانبها الاخر (9) ثم يقولون الثالثة * لا اله الا الله والله اكبر فيفرج (10) لهم فيدخلونها فيغتثمون فيبينما هم * يقتسمون المغانم (11) اذ جاءهم الصريح فقال (12) كل شيء ويرجعون ”. Bu hadīs-i şerīf ve bu haber-i münīf (13) etvār-ı eḥādīşüñ * sāhib-i siyeri imām Müslim bin Haccācu'l-Kuşeyrī (14) *Şaḫiḥ* 'indendür.

1025 cān] hān M1

1026 'azīzlerin] 'azīzlerini M2

1027 şehādet-i ibtidā] ibtidā-yışehādet M2

1028 sen] pes M2

1029 pes] - M1

1030 ateş] - M2

1031 bāğīler] yāğīler M1

1032 toptoludur] topludur M2

1033 dār-ı dünyā ve beyt-i fenāda toksan üç yıl 'ömür sürüp āḫir-i kār] - M2

1034 namāzını] nāzını M2

1035 ta'ālā] - M2

Ma'nası "Siz eşitdiniz mi * bir şehri (15) ki anuñ bir cānibi qarada dañı bir yanı deryāda ola kıyāmet (16) [M2/60b] * kıpmaz tā ki ol şehre İshāk peygāmbere oğullarından yetmiş (17) biñ kimesne gazā eylemeyince * pes ol kimesneler kaçan ol şehre [M1/127a] (1) geeler konalar pes yerağla cenk eylemeyeler * dañı ok atmayalar (2) lā ilāhe illallāh ve Allāhu akbar dērlər hemān bir cānibi yıķılıp (3) * düşe eyle cānib ki deryādadur. Andan sonra¹⁰³⁶ ikinci kerre de (4) lā ilāhe illallāh * ve Allāhu akbar diyeler hemān bir yanı dañı düşe (5) andan sonra üçünci kerre de * lā ilāhe illallāh ve Allāhu akbar¹⁰³⁷ diyeler hemān (6) anlara gedik ola pes ol şehre gireler * dañı toymuluk (7) eyleyeler pes anlar toymulukları üleşmek ortasında iken (8) * nā-gāh anlara feryādcı gele diye ki tahkīkan¹⁰³⁸ deccāl çıkdı. (9) Hemān anlar cümle * nesneyi birağalar dañı dōneler" demekdür. (10) Şadr-ı hadīsden harf-i istifhām mahzūfdur * ve¹⁰³⁹ zıkr (11) olınan şerhden murād İstanbul'dur. *Meşārık* da bāb-ı lāda (12) mezbūr olan * bir hadīs-i şerīfde dañı buña¹⁰⁴⁰ taşrīh olınmışdur (13) ve¹⁰⁴¹ Benī İshāk'dan murād kavm-i 'Arab * ve Şām ve Haleb ehālīsīdür. (14) Bu hadīs-i şerīfün rāvisi bāb-ı tā'-ı müşennātta mesfūr (15) * olan Ebū Hüreyre'dür *rağiya'llāhu ta'ālā 'anhu*.

El-Hadīsü's-sābi' (16) "السَّاعِي عَلَى الْأَرْمَلَةِ * وَالْمَسْكِينِ كَالْمَجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ". (17) Bu hadīs-i şerīf-i şādık * kitāb-ı laţif *Meşārık* indandur. Ma'nası [M1/127b] (1) "Eri olmayan 'avret cinsi * üzerine dañı miskīn (2) cinsi üstine sa'ī edüp me'ünetlerini ve dañı¹⁰⁴² maşlahatlarını (3) * görivēren kimesne Allāh yolında gazā eyleyen kimesne gibidür" (4) demekdür. Rāvī-i hadīs [M2/61a] * yine Ebū Hüreyre'dür *rağiya'llāhu 'anhu*. (5)

El-hadīsü's-şāmin "السَّفَرُ قِطْعَةٌ مِنَ الْعَذَابِ * يَمْنَعُ أَحَدَكُمْ (6) نَوْمَهُ وَطَعَامَهُ وَشَرَابَهُ فَإِذَا قُضِيَ أَحَدُكُمْ نَهْمَتَهُ مِنْ (7) وَجْهِهِ فَلْيَجْعَلْ إِلَى أَهْلِهِ پَارِدُور¹⁰⁴³ sizün * her¹⁰⁴⁴ birinüzü men' eder (9) uyğusından dañı yemeginden dañı içeceğinden pes * sizden (10) birinüz kaçan kazā eylese sefer-i yüzinden olan murādını hemān (11) * 'acele eylesün ehline" demekdür. Naẓm-ı¹⁰⁴⁵ hadīsdeki *nevmehü* (12) kelimesi ma'tūfları * ile nez'-i hāfızları¹⁰⁴⁶ üzerine (13) menşūblar olup min nevmihi taķdīrindedür. * Misāfir bunlardan (14) men' olınmasından murād her ne-kadar uyğı uyuyup ve yiyüp (15) *

1036 sonra] - M1

1037 ve Allāhu akbar] - M1

1038 tahkīkan] tahkīk M2

1039 ve] - M2

1040 buña] - M2

1041 ve] - M2

1042 dañı] - M2

1043 paredür] pare M1

1044 her] - M1

1045 naẓm-ı] metn-i M2

1046 hāfızları] hāfızları M1

içerse dahı meşakkata muḳarin olmağın kemāl-i telezzüzi (16) ve şafā-yı ḥātır * olmadıdır ve seferden murād hac ve (17) ğazā gibi sefer-i vācib olmayup belki * ticāret ve ğayri gibi [M1/128a] (1) nesneler içün olan seferdür. Pes vacib olmayan * seferün (2) üzerine iḳāmet tercīḥ olunmağ gerekdür. Meger ki (3) kesbi bi'z-zarūri¹⁰⁴⁷ sefere * maḥşuş ola rāvī-i (4) ḥadīs yine Ebū Hüreyre'dür *raḍiya'llāhu ta'ālā 'anhu*. (5)

El-Ḥadīsü't-tāsi' * “لاحقون انتم * (7) من المسلمين والمؤمنين وأنا ان شاء الله بكم (6) السلام عليكم اهل الديار (9) ولبكم العافية * ولجميع المسلمين (8) لنا فرط ونحن لكم تبع نسال الله لنا (10) نزلü's-Sā'iri'n dendür¹⁰⁴⁸. * Ma'nāsı “Allāh ta'ālā'nun (11) rızası ve eyülüğü sizün (12) * üzeriñze olsun iyi (13) Müslümānlardan dahı mü'minlerden olan ehl-i diyār * tahkīkan (14) biz inşā'llāh size ulaşıciyuz dahı¹⁰⁴⁹ siz bizüm ilerü (15) gidenlerümüzsiz * dahı biz sizün ardıñuzca gidenlerüz (16) Allāh'dan bizüm-içün dahı sizün-içün * dahı cemī' (17) Müslümānlar içün 'āfiyet isteriz” demekdür. Resül-i ekrem (18) *şallā'llāhu * aleyhi ve sellem* ḥazretleri bu ḥadīs-i şerīfi Medīne-yi (19) Münevvere ḥalkınun maḳābırı * olan Baḳī' nām mavzı'a [M1/128b] (1) uğraduıkları zamānda buyurmuşlardır. Ḥiṭāb Medīne (2) * ḥalkından ve sāyir diyārdan anda defn olınan Müslümānlaradur (3) fereṭ iki * fethi ile pīş-rev ma'nāsına bir ḳavmün ilerü gidenine (4) dērler. Müfredinün * ve cem'inün şığaları birdür ve teba' dahı (5) kezālik fereṭün ardınca gidenlere * dērler ve 'āfiyet lügatda (6) tendürüstlükdür. Naẓm-ı şerīfde andan mürād ālām (7) ve¹⁰⁵⁰ eskām-ı * rūḥāniyyeden biri olmağdır. Rāvī-i ḥadīs (8) şāhib-i şiddīk ve ḥādim-i şefīk * mu'īn-i Resül-i ḥudā (9) ve mu'āvin-i ḥayru'l-verā Ebū Sehl Büreyde binü'l-Ḥuşeyb (10) * bin 'Abdu'llāh binü'l-Ḥāriş bin A'rec bin Sa'd bin Derrāc (11) bin 'Üdey bin Sehm * bin Māzin bin Ḥāriş bin Selāman bin (12) Eslemü'l-Ḥüzā'ıyyü'l-Eselemiyyü's-sehmiyyü'l*-Mekkī'dür *raḍiya'llāhu* (13) *ta'ālā*¹⁰⁵¹ 'anhu ḥiyār-ı aşḥāb ve kibār-ı aḥbābdandır. (14) Büreyde zamm-ı bā ve feth-i rā iledür. Ḥuşeyb dahı zamm-ı ḥā-yı * mühmele ve feth-i (15) şād-ı mühmele iledür ve Ebū Sehl Büreyde'nün *raḍiya'llāhu ta'ālā 'anhu*¹⁰⁵² (16) * bir künyeti dahı Ebū 'Abdu'llāh ve birisi dahı Ebū Sāsān'dur (17) [M2/62a] * ve 'Abdu'llāh nām oğlanun oğlu Evsü'l-Büreydī'dür ki ceddine [M1/129a] (1) nisbet olunmuşdur. * Nakl olunur ki Resül-i ekrem *şallā'llāhu* (2) *aleyhi ve sellem* refīk-i şefīk ḥazret-i * Ebū Bekr-i Şiddīk'la¹⁰⁵³ *raḍiya'llāhu* (3) *ta'ālā 'anhu* Mekke-yi Mükerrema'den hicret edüp gëdüklerinden (4) * Ḳureyş ḳavmi ḥaber-dār olup bir yere cem'

1047 kesbi bi'z-zarūri] bi'z-zarūra kesbi] M2

1048 Nüzlü's-Sā'iri'n dendür] Nüzlü's-Sā'iri'n ilā Rabbi'l-'alemīndendür] M2

1049 dahı] - M1

1050 ve] - M1

1051 ta'ālā] - M2

1052 ta'ālā 'anhu] - M2

1053 Şiddīk'la] Şiddīk ile M2

oldılar ve müşāvere (5) édüp ittifāk eylediler ki * her kim varup anları (6) döndürüp götürürse¹⁰⁵⁴ aña yüz re's deve vèreler. * Hemān (7) Büreyde bunu eşidüp Benī Sehm'den kendüye tābī' yetmiş (8) nefer kimesne * ile bir silāh olup Medīne-yi Münevvere'den (9) cānibe sür'atle gètdiler ve bir zamāndan * sonra anlara (10) yetdiler. Pes hāzret Büreyde'ye teveccüh édüp sen kimsin (11) * dèyü su'āl eylediler. Ol-dağı Büreyde'yem dèyü cevāb vèrdi. (12) Hāzret anuñ * kelāmıyla tefe'ül eylemekle Ebū Bekr'e iltifāt (13) eyleyüp bizüm işümüz bārid ya'nī eyü * ve şālīh oldu (14) dèyü buyurdılar. Ba'dehu yine aña hīṭāb édüp kankı (15) ṭā'ifedensin * dèyü su'āl eylediler. Ol dağı Eslem kavminden (16) dèyü cevāb vèrdi. Hāzret yine * aña tefe'ül édüp biz (17) gāmdan sālīm olduk dèyü Ebū Bekr'e iltifāt eylediler. * Tekrār yine [M1/129b] (1) aña hīṭāb eyleyüp Eslem kavmün kankı cemā'atındansın dèyü (2) su'āl * édüp ol-dağı Sehm cemā'atındanam dèyü cevāb vèrmegin (3) hāzret yine * Ebū Bekr'e iltifāt eyleyüp¹⁰⁵⁵ bizüm sehmümüz ya'nī naşībümüz (4) elimüze girdi * dèyü tefe'ül eylediler. Pes Büreyde hāzretün (5) bunıñ gibi kelām-ı faşāhat-şī'ār [M2/62b] * ve kelimāt-ı mu'cizāt (6) āşārların istimā' édüp derūnında şem'¹⁰⁵⁶-i dīn ve imān-ı (7) * fūrūzān ve qalbinde envār-ı hidāyet-i rahmān rahşān¹⁰⁵⁷ olmağla (8) rıfk-ı mülātefet * ve luṭf u mülāyemet üzre hāzret-i risālet-(9)penāh ve cenāb-ı nübüvvet dest-gāha * hīṭāb eyleyüp “Yā faşīhe'l(10)-beyān ve yā melīhe'l-lisān sen kimsin¹⁰⁵⁸?” dèyü * su'āl eyledi. (11) Hāzret dağı ben Allāh ta'ālā'nun bende-i pūr-uşūli ve nebī-i (12) mürsel * ve Resūl-i hābīb-i ilāh Muḥammed bin 'Abdu'llāhım dèyü cevāb (13) vèrdi. Hemān Büreyde * bī-iḥtiyār dīn-i güzīn-i¹⁰⁵⁹ islāmı (14) iş'ār ve izhār eyleyüp eşhedü en lā ilāhe illa'llāh * ve eşhedü (15) enneke 'abdehü ve Resūlehü dèyü imān getürdi ve anuñla bile olan (16) * yetmiş nefer kimesne cümle Müslümān olup gāzabları cümle¹⁰⁶⁰ (17) mütebeddil ve ba'zıları¹⁰⁶¹ * muḥabbete mütehavvil oldu. Büreyde raḍiya'llāhu 'anhu [M1/130a] (1) bu ḥālī¹⁰⁶² görüp el-ḥamdulillāh ta'ālā * Benī Sehm cemā'atı¹⁰⁶³ ḥarb (2) u kıtāl ve cenk ü cidāl ile ikrāh ve icbār olunmayup (3) bi't-tav' * ve'l-iḥtiyār Müslümān oldılar dèyü şükr ü sipās (4) ve ḥamd-ı bī-ḳiyās eyledi. * Andan dönüp kendü kavmi ile (5) dīn-i İslām üzerine Mekke-yi Mükerreme'de sākīn * oldu. (6) Hāzret Bedr gāzāsından rücū' eyledüklerinden sonra (7)

1054 götürürse] götürür ise M2

1055 iltifāt eyleyüp] iltifātla M1

1056 şem'] çırağ M2

1057 rahşān] rahşān M1

1058 sen kimsin] siz kimsiz M1

1059 güzīn-i] - M2

1060 cümle] hülme M2

1061 ba'zıları] ba'zılar M1

1062 ḥālī] ḥālī M1

1063 cemā'atı] - M2

Medīne-yi Mükerrerme’de * hıdmet-i şerīflerine gelüp ehl-i İslām (8) ve aşhāb-ı kirāmla¹⁰⁶⁴ on altı gāzāda * bile hāzır olup (9) hāzretten yüz altmış yēdi hādīs-i şerīf rivāyet * eylemişdür. (10) Nakıldür ki bir gün hāzret-i risālet-penāh *şallā’illāhu ‘aleyhi ve sellem* (11) **[M2/63a]** * aña hıṭāb ēdüp “Yā Büreyde senün ‘ömrün uzun olup (12) ašlā gözünün * nūrına kelāl ve kulağınun eşitmesine (13) zevāl gelmeye seni şark cānibine * Hırasan diyārına (14) gönderürem. Anda varup Merv nām şehirde sākin * olup (15) ehl-i şarkā şe‘ā’ir-i dīni ta‘līm ve uşul-i yakīni tefhīm (16) eyleyesin. Sen¹⁰⁶⁵ * ehl-i şarkıyın ziyā ve nūr¹⁰⁶⁶ ve rüz-ı hāşırda anlarun (17) māye-yi surūrısın. * Zīrā benüm aşhābumdan bir kimesne yokdur ki **[M1/130b]** (1) Büreyde fevt olup anda¹⁰⁶⁷ defn * olına illā ol aşhāba (2) kıyāmet güninde ol diyār halkınun bir¹⁰⁶⁸ nūr gibi önlerine (3) * düşüp anları cennete alur gēder” dēyü buyurdılar. Pes (4) Büreyde *raḍiya’llāhu ‘anhu* * kavı-i Resülle ‘āmil olup (5) Merv şehri ‘azmı ile¹⁰⁶⁹ Medīne’den rāhil * oldı. Zamān-ı (6) medīd ve ‘ahd-ı ba‘īd ol diyārda qarār ēdüp Mu‘āviye (7) * bin Ebī Süfyān’ın *raḍiya’llāhu ‘anhu* hilāfeti āvānı ve hükūmeti (8) zamānında kaşaba-yı Merv’de * vefāt eyleyüp yine anda defn (9) olındı *riḍvānu’llāhi ta‘ālā*¹⁰⁷⁰ ‘aleyh ve ‘alā sā’iri’s-şahābeti (10) * ecma‘īn. *Allāhümme eḥşürnā ma‘ahum bi-raḥmetike yā erḥame’r-rāhimīn*. (11)

El-hādīsü’l*-‘āşir “ (13) السّوق دار سهوٍ وغفلةٍ فمن سبّح (12) فيها تسبحة كتب الله * له بها الف الف حسنة ومن (14) قال لا حول ولا قوّة الا بالله كان في جوار الله * حتّى يمسي. (15) سيد الشّراب في الدّنيا والاخرة الماء وسيد الطّعام (16) في الدّنيا والاخرة اللّحم ثمّ الارز. Bu hādīs-i şerīf (16) daḥı *Nüzlü’s-Sā’iri’n* dendür. **[M2/63b]** * Gālib-i hāl ve ekşer mā fi’l-bāl (17) oldur ki bu hādīs-i şerīf aşlında iki hādīs * olup **[M1/131a]** (1) seyyidü’s-şarābdan aşāğası müstakillen bir hādīs-i şerīf daḥı (2) olup¹⁰⁷¹ velīkin¹⁰⁷² ikisinün daḥı evvelleri harf-i sīn ve rāvīleri (3) şahs-ı vāḥid olmağ * cihet-i cāmi’asiyle şüret-i (4) vāḥidede mektūblar olmış olalar¹⁰⁷³ ve seyyidü’s-şarāb * ‘ibāretinün (5) harf-i ‘atfla muşaddare olmaduğı daḥı bu ma’nāyı (6) te’yīd ēder. * Ma’naları çarşu bāzār yeri sehv daḥı (7) gāfillük evidür. Pes bir kimesne * anda bir kerre tesbīḥ eylese (8) Tanrı ol kimesne için ol bir tesbīḥ (9) sebebiyle * biş kerre biş şevāb yazar daḥı bir kimesne lā havle

1064 kirāmla] kirām ile] M2

1065 sen] - M1

1066 ehl-i şarkın ziyā ve nūr] meşriğun ehlinün nūrı M2

1067 anda] anlara M1

1068 bir] - M2

1069 ile] - M2

1070 ta ‘ālā] - M2

1071 daḥı olup] āşir ola M2

1072 velīkin] - M1

1073 olalar] ola M1

(10) ve lā kuvvete illā bi'llāh dise * ol kişi Tanrı *ta'ālā*'nun¹⁰⁷⁴ (11) konuşluğunda olur tā geceye dāhıl olunca * daḥi¹⁰⁷⁵ içilecek (12) nesnenün ulusu dünyāda daḥi āḥiretde şudur daḥi * yenilecek nesnenün ulusu dünyāda ve āḥiretde¹⁰⁷⁶ et cinsidür (13) andan * sonra birincdür demekdür. Rāvileri bābü'l-elifde mezkūr (14) olan esedüllāhi'l-gālib 'Aliyy'i-bnū Ebī Ṭālib'dür *kerrema'llāhu* (15) *vechēhū* ve *raḍiya'llāhu ta'ālā*¹⁰⁷⁷ 'anhu. **Bābü's-şīn * el-Ḥadīşü'l-evvel** (16) “شَمُوا النَّرْجِسَ فَمَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا وَلَهُ شَعْبَةٌ بَيْنَ (17) الصَّدْرِ * والفؤاد من الجنون والجدام (1) [M1/131b] الْإِشْمَ النَّرْجِسِ”. Bu ḥadīş-i * şerīf *Nūz lū's-Sā'iri*-n dendür. (2) Ma'nāsı “Siz nergisi koḥulañuz zīrā sizden * bir kimesne (3) yokdur ki illā anuñ gögsi ile yüregi arasında bir budak (4) vardur dīvānelüğinden [M2/64a] * daḥi cüzāmdan daḥi behaḳdan. Ol (5) budagı gēdermez * illā nergis koḥulamak gēderür” demekdür. Rāvīsi (6) bābü'l-elifde mezbūr olan * ya'sūbu'd-dīn emīrū'l-mū'minīn (7) zū'l-fazlī'l-celī ḥazret-i imām 'Alī'dür * *kerrema'llāhu vechēhū* (8)

El-Ḥadīşü's-şānī “الشَّيْبَةُ فِي ثَلَاثَةِ أَنْفَاسٍ أَمْرًا وَ اشْفَى * و (9) اِبْرَأَ وَ اشْهَى”. Bu ḥadīş-i şerīf daḥi *Nūz lū's-Sā'iri*-n de (10) meşṭurdur. * Ma'nāsı “Şuyı üç nefesde içmek mi'dede (11) ziyāde siñicidür daḥi ziyāde şifā * vëricidür daḥi (12) şusuzluk eleminden ziyāde beri edicidür daḥi (13) ziyāde iştihā * vëricidür” demekdür. Zīrā iştihāsuz yemek (14) ve içmek ğayetle muzırrdur ve üç nefesden * murād şuyı (15) ağızından gēderüp nefes vërüp tekrār içüp yine (16) gēderüp * teneffüs edüp tekrār içmekdür. Belki her birinde (17) besmele ve ḥamd sünnetdür. Bu ḥadīş-i * şerīfün rāvīsi bābü't-tā-yı [M1/132a] (1) müşennātde mezkūr olan Enes bin Malik'dür *raḍiya'llāhu 'anhu* (2) *

El-Ḥadīşü's-şāliş “الشَّيْبَةُ نَوْرٌ مِنْ خَلْعِ الشَّيْبَةِ فَقَدْ خَلَعَ (3) نَوْرَ الْإِسْلَامِ فَإِذَا * بَلَغَ الرَّجُلُ أَرْبَعِينَ سَنَةً وَقَاهُ اللَّهُ (4) ”. Bu ḥadīş-i (5) şerīf daḥi yine¹⁰⁷⁸ *Nūz l* dendür. Ma'nāsı “Şaçun * ve şaḳalun aḳluğı (6) nūrdur¹⁰⁷⁹. Şol kimesne ki aḳ kılı ḳoparup gēderdi. Hemān (7) taḥḳīḳ * İslām nūrını ḳoparup gēderdi. Pes ḳaçan (8) bir¹⁰⁸⁰ kişi kırk yaşına erişse * Allāh *ta'ālā* anı üç dürlü¹⁰⁸¹ (9) dertden¹⁰⁸² şaḳlar birisi dīvānelük daḥi birisi cüzām

1074 Tanrı *ta'ālā*'nun] Tanrı'nun M2

1075 daḥi] - M1

1076 şudur daḥi yenilecek nesnenün ulusu dünyāda ve āḥiretde] - M1

1077 *ta'ālā*] - M2

1078 yine] - M1

1079 nūrdur] nūr M1

1080 bir] - M1

1081 dürlü] - M2

1082 dertden] dertlerden M2

[M2/64b] * dahı (10) birisi behaḳ marzlarıdır” demekdür. Rāvī-i¹⁰⁸³ ḥadīṣ-i şerīf (11) yine Enes ḥazretleridir * *raḍiya'llāhu 'anhu*.

El-Ḥadīṣü'r-rābi' (12) “الشَّوْنِيزِ فِيهِ دَوَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ إِلَّا السَّامَ”. * Bu ḥadīṣ-i (13) şerīf kitāb-ı *Meşārık* da mezkūrdur. Ma'nāsı “Çörek (14) otında dermān * vardır ölümden ğayri cemī' marzdan” (15) demekdür. Rāvīsı Enes bin Mālik'dür * *raḍiya'llāhu ta'ālā 'anhu*. (16)

El-Ḥadīṣü'l-hāmis “الشَّيْبُ فِي مَقْدَمِ الرَّأْسِ يَمُنْ فِي الْعَذَارَيْنِ (17) * سَخَاءٌ فِي الذَّوَانِبِ شَجَاعَةٌ وَفِي الْقَفَاءِ شَوْمٌ”. Bu ḥadīṣ-i [M1/132b] (1) şerīf * *Nüz lü's-Sā'ir* dendür. Ma'nāsı “Şaç başuñ öñinde (2) ağarmağa başlamak * mübāreklükdür dahı şaḳaluñ iki başları¹⁰⁸⁴ (3) üstinde nişān-ı saḥāvetdür * dahı perçem yerinde ya'nī (4) yukaru depede tarafı başlamak¹⁰⁸⁵ bahādırlıktır dahı başuñ * ardında şü'mdür” (5) demekdür. Şadr-ı ḥadīṣde bud'u's-şeyb gibi bir muzāf-ı mahzūf (6) * taḳdirinden lābuddur ve ḥaberlerden muḳaddem 'allāmet-i saḥā' gibi (7) yine bir muzāf taḳdīr * olunmak ve yāhūd isnād-ı mecāzı olmak¹⁰⁸⁶ gerektür. Rāvī-i ḥadīṣ * (8) bābü'l-bā'u'l-muvaḥḥadede mezkūr olan ibn-i 'Ömer'dür *raḍiya'llāhu 'anhu*¹⁰⁸⁷ (9)

El-Ḥadīṣü's-sādis “الشَّبَابُ شَعْبَةٌ مِنَ الْجَنُونِ وَالنِّسَاءِ (10) حَبَائِلُ الشَّيْطَانِ”. * Bu dahı *Nüz l* dendür. Ma'nāsı “Yigitlük (11) dīvānelükden bir budakdur dahı 'avret * cinsi Şeytān'ın (12) insānı zabt ve benī ādemi rabt edecek ipleridir” demekdür. (13) Şebāb dēyü insānuñ yevm-i [M2/65a] * bulūğından kırk yaşına degin (14) olan sinnine dērler. Rāvī-i ḥadīṣ-i şerīf * ve nākil-i ḥaber-i (15) laṭīf şāhib-i Resūl-i muḥtār ve ḥādīm-i nebī büzürgvār 'ābir (16) ve zāhid * Zeyd bin Ḥālid'dür *raḍiya'llāhu 'anhu* ki aşḥāb-ı kibār (17) ve aḥbāb-ı ḥiyār mabeyninde Cūheyne * demekle ma'rūf ve nisbet-i [M1/133a] (1) mezbūre ile mevşūfdur. Cūheyne cīmūñ zammi ve hānuñ * fetḥi (2) ve yānuñ sūkūnile bir ḳabīledür ki Zeyd bin Ḥālid *raḍiya'llāhu 'anhu* (3) andan olmağla * aña mensūbdur. Resūl-i ekrem *ṣallā'llāhu 'aleyhi* (4) ve sellem ḥazretlerinden otuz ḥadīṣ-i * şerīf¹⁰⁸⁸ rivāyet eylemişdür (5) ve ba'zı resā'ilde seksen bir ḥadīṣ-i şerīf rivāyet (6) eyledüğü * meştūrdur ve Allāhu ta'ālā a'lem.

E

l-Ḥadīṣü's-sābi'¹⁰⁸⁹ (7) “الشَّيْخُ وَالشَّيْخَةُ إِذَا زَنِيَا * فَارْجُمُوهُمَا نِكَالًا مِنْ اللَّهِ (8) وَرَسُولُهُ”. Bu ḥadīṣ¹⁰⁹⁰

dahı¹⁰⁹¹ yine *Nüz l* dendür. Ma'nāsı * “Koca er¹⁰⁹² ve koca¹⁰⁹³ ḳarı (9) cinsi ḳaçan zinā

1083 Rāvī-i] - M1

1084 şaḳaluñ iki başları] iki şaḳal başları M1

1085 tarafı başlamak] - M1

1086 ve yāhūd isnād-ı mecāzı olmak] - M1

1087 'anhu] 'anhumā M1

1088 şerīf] - M2

1089 ḥadīṣü's-sābi'] ḥadīṣü'r-rābi' M2

1090 ḥadīṣ] - M2

1091 dahı] - M1

eyleseler pes siz anları taşlamağla (10) * katl eyleñüz. Elbette Allāh'ın dağı peygāmbereñ cābininden (11) 'uķūbetden ötüri" * demekdür. Şeyh dēyü lūgatda kocaya (12) dērler. Ammā isti'mālde elli yaşını tamām ēdüp * geñen kişiye (13) dērler. Bu ĥadīş-i şerīfün rāvisi şāhib-i *Resūlu'llāh* (14) ve kātib-i vahiy ile * 'ālem-i 'āmil ve¹⁰⁹⁴ kānit Ebū Sa'īd Zeyd bin Şābit (15) bin¹⁰⁹⁵ Żahhāk bin Hāriş¹⁰⁹⁶ bin Zeyd bin * Şa'lebe¹⁰⁹⁷ bin Luzān¹⁰⁹⁸ bin 'Amrū (16) bin 'Avf bin Ğanem bin Mālik bin Necāru'l-Enşāriyyü'*l-Buĥāriyyü'(17)s-Silmī'dür *riḍvānu'llāhi* 'aleyh¹⁰⁹⁹. Aşlında Medīne-yi Münevvere [M1/133b] (1) ehlerinden Neccār * evlādından Benī Seleme kabīlesinden olup (2) tāriḥ-i hicretten on bir yıl muķaddem [M2/65b] * Medīne-yi Münevvere'de (3) dünyāya gelmişdür ve babası Şābit Evs kabīlesi¹¹⁰⁰ ĥurūc (4) * ēdüp Medīne ĥalkı ile muĥārebe eyledükleri Be'ās (5) vaķı'asında katl olup * kendüsi altı yaşında yetīm kalmış (6) idi. Naķildür ki¹¹⁰¹ ĥazret-i risālet-penāh * *şallā'llāhu 'aleyhi ve sellem* (7) ibtidā Medīne-yi Münevvere'ye geldükleri zamānda¹¹⁰² Zeyd bin (8) Şābit¹¹⁰³ on bir yaşında * olup ĥazretün cenāb-ı şerīflerine (9) ĥādim ve bāb-ı münīflerinde mülāzim * olmuşdur. Enes bin Mālik (10) *raḍiya'llāhu 'anhu*¹¹⁰⁴. Andan iki buçuk yaş küccük olmağla (11) Ĥendeķ * ġazāsında ĥazret-i Enes'ün ġazāya çıkmasına¹¹⁰⁵ (12) ruĥşat göstermeyüp * ve lākin Zeyd şimden şonra cenge (13) kādirdür dēyü anı ġuzāt zümresinden 'ad * eyleyüp 'asākır (14) İslām'la bile çıkmağla ibtidā icāzet vērdiler. Andan şonra (15) 'ilm-i * dīnle fā'ik ve ĥakāyik yakīnle vāşık olup farṭ-ı zekā (16) ve emānet * ve keşret-i fażl ve istikāmetden¹¹⁰⁶ ötüri Resūl (17) ĥazretleri anı kātib vahiy elyedi¹¹⁰⁷. * Pes ĥazretün zamān [M1/134a] (1) şerīflerinde Qur'ān-ı 'azīmi cem' ve ĥıfz eyleyüp ve kendünün * cem' (2) ve kitābet eyledügi tertīb üzre Qur'ān-ı kerīm ve kelām-ı kādīmi (3) Resūl-i ekrem * *şallā'llāhu 'aleyhi ve sellem* ĥazretlerine eñ (4) şonra ol 'arz eylemişdür. Anun tertibi * dağı¹¹⁰⁸ ĥālā tilāvet (5) eyledüğümüz ĥazret-i 'Oşmān'ın *raḍiya'llāhu 'anhu* cem' eyledügi

1092 er] - M1

1093 koca] - M1

1094 ve] - M2

1095 bin] - M1

1096 Hāriş] Hārişet M1

1097 Şa'lebe] Şa'lebet M1

1098 Luzān] Luzān M1

1099 *riḍvānu'llāhi* 'aleyh] *raḍiya'llāhu 'anhu* M2

1100 kabīlesi] kabīle M1

1101 naķildür ki] ba'dehu M2

1102 geldikleri zamānda] geldiklerinde M2

1103 Zeyd bin Şābit] - M2

1104 'anhu] - M2

1105 çıkmasına] çıkduğına M2

1106 istikāmetden] istikāmetinden M1

1107 vahiy elyedi] vahiy eylemeyen M2

1108 dağı] - M2

muşhaf-ı (6) * şerîfün tertîbine akrab idi ve hâzret-i Ebû Bekr'ün *rağiya'llāhu 'anhu* (7) zamān-ı * hilāfetlerinde¹¹⁰⁹ şahîfelere¹¹¹⁰ yine ol cem' eyledi ve hâzret-i (8) 'Osmān'ün *rağiya'llāhu ta'ālā*¹¹¹¹ 'anhu [M2/66a] * cem'i üzre vilāyetde intişār (9) bulan meşāhif-i şerîfenün evvel nüshası * dahı anuñ hattıyladur (10) ve Resül-i ekrem *şallā'llāhu 'aleyhi ve sellem* hâzretlerinden (11) toksan * iki hadîs-i şerîf rivāyet eylemişdür. Aşhāb-ı (12) kirām ve aḥbāb-ı fiḥām arasında * Ebû Sa'îd künyetinden mā-'adā (13) aña Ebû 'Abdu'r-raḥmān ve Ebû Hārice¹¹¹² dahı dērler. Fuḥūl-i 'ulemā'-ı¹¹¹³ * aşhāb (14) ve kibār-ı fuḥahā-yı aḥbābdan olup 'ilm-i ferāyizde rāsiḥ (15) ve fıkḥ-ı dīnde * şāhib-i ka'b-ı şāmiḥ idi. Nakl olunur ki (16) emîr'ü'l-mü'minîn hâzret-i 'Ömer'ün * *rağiya'llāhu 'anhu* kendü hilāfeti¹¹¹⁴ (17) zamānında şahābe-yi kibārdan Übeyy bin Ka'b *rağiya'llāhu 'anhu*¹¹¹⁵ * [M1/134b] (1) mābeynlerinde olan bir dīvār ḥuşuşında nizā'ları düşüp (2) ikisi bile Zeyd * bin Şābit'ün kazāsına rızā vērüp (3) anuñ kapısına geldiler. Hemān Zeyd hâzret-i * 'Ömer'ün āvāzını (4) eşitdügi gibi istikbāl içün kapuya karşı gelüp (5) * “Yā emîre'l-mü'minîn niçün baña bir ḥaber göndermediñüz ben ḥidmet-i (6) şerîfiñüze¹¹¹⁶ varup * size bunda gelmek zahmeti olmaya idi” (7) dēdi. Hâzret-i 'Ömer dahı biz bir ḥuşuşında * seni ḥükm ēdüp (8) mābeynümüzde olan da'vāmuza saña diñletdürmege geldük. (9) Müdda'a * olan her ne-ḳadar 'ālī cenāb ise dahı¹¹¹⁷ ḥākimi kendü (10) ḳatına getürmeyüp * belki kendüsi ḥākimün ḥuzūrına (11) varmak gerekdür dēyü cevāb vērüp¹¹¹⁸ * ve hâzret-i 'Ömer (12) *rağiya'llāhu 'anhu*¹¹¹⁹ ḥacca ve ḡayri sefere¹¹²⁰ gētdükde Medīne'de kendünün (13) yerine anı ḳā'im maḳām * ēdüp emīnlüğine i'timād ve 'ilim (14) ve adline istinād ile cemī' umūrını aña [M2/66b] * tefvīz eyler idi (15) ve hâzret anuñ ḥaḳkında benüm ümmetümden Zeyd bin Şābit * 'ilm-i (16) ferāyizi ziyāde bilicidür dēyü buyurmışlardır. Aşhāb-ı (17) kibārdan¹¹²¹ ibn-i 'Ömer ve Enes * ve Ebū'd-derdā' ve Sehl bin Sa'd [M1/135a] (1) ve ibn-i 'Abbās ve Ebū Hüreyre *rağiya'llāhu 'anhum* * andan Ḳur'ān-ı 'azīm (2) okıyup ve 'ilm-i dīn aḥz eylemişlerdür. Naḳıldür ki bir gün (3) * Medīne-yi Münevvere'de Zeyd bin Şābit *rağiya'llāhu ta'ālā*¹¹²² 'anhu (4) ata binmek murād

1109 hilāfetlerinde] hilāfetinde M2

1110 şahîfeler] şahîfelere M1

1111 ta'ālā] - M2

1112 Hārice] Hārice M2

1113 'ulemā'-ı] - M1

1114 hilāfeti] hilāfeti M1

1115 'anhu] - M2

1116 şerîfiñüze] şerîfiñe M1

1117 ise dahı] dahı olursa M2

1118 vērüp] vērdi M2

1119 *rağiya'llāhu 'anhu*] - M2

1120 sefere] yere M1

1121 kibārdan] kibārdır M2

1122 ta'ālā] - M2

edinüp¹¹²³ * ayağını üzengüye kuduğı gibi (5) ‘Abdu’llāh bin ‘Abbās *raḍiya’llāhu ‘anhu*¹¹²⁴ anda hāzır * bulınmağın (6) anuñ üzengüsini tutıvêrdi. Zeyd aña ey Resûl hâzretlerinüñ (7) * ‘ammısı¹¹²⁵ oğlı niçün böyle êdersin dèdi. İbn-i ‘Abbās (8) dağı ‘ulemā’-ı dīn-i * güzīn ve aşhāb-ı ma’rifet ve yakīne (9) dā’imā biz böyle êderüz dèyü cevāb vèrdi. * Hemān Zeyd bunı (10) eşitdūğı gibi atından aşğa èndi. Biz dağı āl-i Muḥammed’e (11) işte * böyle êderüz dèyü ibn-i ‘Abbās’uñ ayağını öpüp (12) ḥākipāyına¹¹²⁶ yüzün sürdi. * Pes Zeyd *raḍiya’llāhu ta’ālā*¹¹²⁷ ‘anhu (13) böyle ‘izz ü i’tibār ve temkīn ü vaḳār ile dūnyāda * elli toḳuz (14) yıl ‘ömür sürüp tārīḥ-i hicretüñ kırk sekizinci senesinde¹¹²⁸ yine¹¹²⁹ (15) * Medīne’de favt oldı ve bir rivāyetle elli altı yıl ‘ömür (16) sürüp * hicretüñ kırk beşinci senesinde favt oldı (17) dèrler ve Ebū Hüreyre *raḍiya’llāhu ‘anhu* anuñ cenāzesine hāzır olup [M1/135b] (1) bu ümmetüñ ḥayırusı bugün fevt oldı. * Hemān Allāh *ta’ālā* (2) ibn-i ‘Abbās’ı andan ḥalf eyleye dèyü du’ā eyledi. Defn (3) eyledüklerinden [M2/67a] * sonra ibn-i ‘Abbās te’essüf èdüp ‘ilm-i (4) dūnyādan nice gèder idüğini görüp * bilmek isteyen (5) kimesne buña nazar èdüp görsün ki ‘ilim nice gèder (6) imiş. Allāh Ḥaḳḳ-ıçun * taḥḳīkan bugün çok ‘ilim defn olındı (7) dèdi *riḍvānu’llāhi ta’ālā ‘aleyhim ecma’īn*. *

El-Ḥadīṣi’ş-şāmin (8) “الشهداء خمسة المطعون والمبیطون وصاحب (9) * الهدم والشهيد في سبيل الله”. Bu ḥadīṣ-i şerīf (10) ve bu ḥaber-i münīf maḳamāt-ı * eḥādīṣüñ sāhib-i siyeri (11) imām-i Müslim bin Ḥaccācu’l-Ḳuşeyri *Şaḥīḥ*’indendür. Ma’nāsı (12) * “Şehīdler beş kısmdı birisi ta’ūnlu olandur ve birisi (13) şuda ğarḳ olandur ve birisi ḳarın ağrısından * ya’nī (14) zaḥīrden ölendür¹¹³⁰ ve birisi bir nesnenün altında ḳalup (15) * ölendür ve birisi Allāh yolında şehīd olandur” demekdür. (16) bu şühedānuñ dört * evvelkileri ḥükmi ve bir āḥīrkisi (17) ḥaḳīketdür¹¹³¹. *Ġarḳ* kelimesi ğaynuñ fethi ve rānuñ [M1/136a] (1) * kesri ile şıfat-ı müşebbehedür ve hedm dèyü hānuñ ve dāluñ fethaları¹¹³² * ile yıkılmış dīvār ve çökmüş ḳaşr ve dāra¹¹³³ ve sā’ir binā (2) ve cibāl ve tilāl u kılāl * gibi yıkılup düşen nesneye (3) dèrler ve anuñ şāhibinden murād anuñ altında * ḳalup ölen (4) Müslümāndur. Rāvī-i ḥadīṣ bāb-ı şā-yı müsennātda mezkūr (5) * olan Ebū Hüreyre’dür *raḍiya’llāhu ‘anhu*.

1123 murād edinüp] murād eyleyüp] M2

1124 ‘anhu] ‘anhumā M1

1125 ‘ammısı] ‘ammı M2

1126 ḥākipāyına] ḥākipāyına M1

1127 *ta’ālā*] - M2

1128 senesinde] yılında M2

1129 yine] - M1

1130 şuda ğarḳ olandur ve birisi ḳarın ağrısından ya’nī zaḥīrden ölendür] zaḥīrlü ḳarın ağrısından ölendür ve birisi şuda ğarḳ olandur M2

1131 ḥaḳīketdür] ḥaḳīkidür M2

1132 ile şıfat-ı müşebbehedür ve hedm dèyü hānuñ ve dāluñ fethaları] - M1

1133 dāra] dīvār M2

El-ḥadīṣü't-tāsi' (6) “الشَّتَاءُ ربيع¹¹³⁴ المؤمن طال ليله فقام وقصر نهاره فصام”. (7) Bu ḥadīṣ-i sa'ādet-medār bu ḥaber-i şeref-dişār * e'imme-i (8) ḥadīṣün 'ālī şānı imām Ebū Nu'aym Aşfahānī¹¹³⁵'nün kitab-ı (9) *ḥilyetü'l-evliyā [M2/67b] * ve taşnîf-i behcet intimās* indandur. Ma'nāsı (10) “Kış mü'minün baharıdır gecesini uzandı * hemân (11) 'ibādete kıyım oldu daḥı gündüzi kışaldı hemân (12) şâyim oldu” demekdür. * Rāvîsi bâb-ı cîmde mezkûr (13) olan Ebū Sa'îdü'l-Huḍrî'dür *raḍiya'llāhu 'anhu*.

El-Ḥadīṣü'l*-āşir (14) “الشَّيَاطِينُ يَسْتَمْتَعُونَ¹¹³⁶ بَيْنَابِكُمْ فَإِذَا نَزَعَ أَحَدُكُمْ ثَوْبَهُ (15) فَلْيَطْوِهَا * فَأَنَّ الشَّيْطَانَ لَا “ (16) “يَلْبَسُ ثَوْبًا مَطْوًيًا”. Bu ḥadīṣ-i (16) şerîf muḥaddişiñ-ı 'ālī Ṭaberānî * imām Ebū'l-Kāsim-i Ṭaberānî'nün (17) *kitāb-ı mu'cem ve taşnîf-i mu'zẓam* indandur. Ma'nāsı “Şeytānlar [M1/136b] (1) * sizün gëysileriñüz ile fāyidelenürler. Pes kaçan sizden (2) biriñüz gëysisini çıkarırsa * hemân anı dürsün. Zîrâ (3) taḥkîk şeytān dürlmiş libāsı gëymez” demekdür. Rāvîsi (4) * bâb-ı şā-yı müşelleşede mezkûr olan Cābir Enşārî'dür *raḍiya'llāhu 'anhu*. (5) **Bābü'ş-şād el-Ḥadīṣü'l-evvel** “صَلُّوا عَلَى مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَصَلُّوا خَلْفَ * مَنْ قَالَ لَا (6) “ (7) sa'ādet-karīn ve bu¹¹³⁷ ḥaber-i beşāret-rehīn * kitāb-ı *Nüzlü's-Sā'iri'n* dendür¹¹³⁸. (8) Ma'nāsı “siz lâ ilāhe illallāh * diyen kişinün üzerine cenāze (9) namāzını kıluñuz daḥı lâ ilāhe illallāh * diyen kimesneye¹¹³⁹ (10) uyup ardında namāz kıluñuz” demekdür. (11) Pes bir kimesnenün erkān-ı şalavâtı * şaḥîḥ olduğdan (12) sonra her ne-kadar fāsık ve fācir daḥı olursa aña (13) uyup * ardında namāz kılmak cāyız olur. Ammā şalāvatuñ fesād (14) ve şihḥatını bilmeyüp ve şerāyiṭ * ve erkānını ri'āyet eylemeyince (15) gündüz şâyim ve gece kıyım olup 'ābid ve zāhid [M2/68a] * ve şālih (16) ve mücāhid daḥı olursa şer'an aña iktidā cāyız degüldür. Rāvî-i * ḥadīṣ bâb-ı bâ'-ı muvaḥḥadede mezkûr olan ibn-i 'Ömer'dür [M1/137a] (1) *raḍiya'llāhu 'anhu*¹¹⁴⁰ *

El-Ḥadīṣü's-şānî “صَلُّوا مِنْ مَتْرُوجٍ أَفْضَلُ (2) مِنْ أَرْبَعِينَ صَلَوةً مِنْ عَزَبٍ * وَرَكْعَتَانِ مِنْ مَتَخْتَمٍ أَفْضَلُ (3) مِنْ “ (4) “سَبْعِينَ رَكْعَةً بِغَيْرِ خَتَامٍ”. Bu daḥı *Nüzlü's-Sā'iri'n* (4)*dendür. Ma'nāsı “Evlü kimesneden bir namāz ergen kişiden olan¹¹⁴¹ (5) kırk namāzdan * ziyāde faziletliüdür daḥı yüzüklü olan (6) kimesneden iki rek'at namāz yüzüksiz * kılınan yetmiş (7) rek'at namāzdan efḍaldur”

M1 برنيج [ربيع 1134

1135 Aşfahānī] Aşfānī M1

M1 يستمتعون [1136

M1 - bu] 1137

M2 1138 kitāb-ı Nüzlü's-sā'iri'n dendür] kitāb-ı Nüzlü's-sā'iri'n ilā rabbu'l-'ālemīndendür

M2 kimesne] kimesne 1139

M1 M2 1140 'anhu] 'anhumā

M1 1141 olan] - M1

demekdür. Rāvīsi bāb-ı dāl-i (8) mühmelede * mezkūr olan Mu‘āz bin Cebel’dür *raḍiya’llāhu ‘anhu* (9)

El-Ḥadīṣü’s-şālīs “صوموا * تصحّوا و اغزوا تغنموا¹¹⁴² وهاجروا (10) تفلحوا”. Bu ḥadīṣ¹¹⁴³ yine *Nūz*l dendür. Ma’nāsı * “Siz oruç (11) tutunuz tā ki şıḥḥat bulasız daḥı gāzā eylenüz tā ki ṭoyum (12) * olası daḥı¹¹⁴⁴ hicret eylenüz tā ki ıztırābdan kırtulasız” (13) demekdür. Rāvīsi * bāb-ı evvelde zıkr olınan ḥazret-i ‘Alī’dür (14) kerreme’llāhu vecchēhū.

El-Ḥadīṣü’r-rābī * “صغّروا الخبز و اكثروا (15) عدده يبارك لكم فيه”. Bu ḥadīṣ-i şerīf-i sa‘ādet-(16) * maşḥūb imām-ı Ṭaberānī’nün kitāb-ı *mu‘cem*inde mektūbdur. (17) Ma’nāsı “Siz etmegi¹¹⁴⁵ * küccük eylenüz¹¹⁴⁶ daḥı şayusını çok edinüz [M1/137b] (1) tā ki siz bereketlenesiz anda¹¹⁴⁷” * demekdür. Naẓm-ı ḥadīṣdeki (2) *yübārek* kelimesi binā-yı mechülle emrūḡ cevābı olmaḡ (3) * üzerine meczūmdur ve lām-ı cārre ve ‘āme olup mecrūrı (4) ile kāyim-i maḡām [M2/68b] * fā’ilidür ve zāmīr-i gāyib mecrūr ḥabere (5) rāci’dür. Rāvī-i ḥadīṣ bāb-ı bā’-ı muvaḥḥadede * mezkūr (6) olan ümmü’l-mü’mīnīn ḥazret-i ‘Āiše’dür *raḍiya’llāhu ‘anhā*. (7)

El-Ḥadīṣü’l-ḥāmīs * “صريح مغزل المرأة تعدل التكبير في سبيل الله والتكبير (8) في سبيل الله اثقل في الميزان * * من (9) سبع سموات وسبع ارضين و ائما امرأة البست زوجها (10) من غزلها * كان لها بكلّ سدىّ ولحمة مائة الف حسنة”. (11) Bu ḥadīṣ-i şerīf *Nūz*lū’s-*Sā’iri*n de * mezbūr ve kitāb-ı mesfūrde (12) meşṭūrdur. Ma’nāsı “‘Avretün iplük egirecek * iginün (13) āvāzı olan¹¹⁴⁸ Taḡrı yolında¹¹⁴⁹ olan tekbīre¹¹⁵⁰ berāber olur. (14) Ḥālbuki Allāh yolında * olan¹¹⁵¹ tekbīr mizānda yēdi göklerden (15) ve yēdi yerlerden ziyāde ağırdur daḥı her ḡanḡı ḥātun ki (16) * kendü iplüğinden kendü erine gēyicek gēydürse her bir eşişün (17) dāḡı ırḡacuḡ * muḡābelesinde ol ḥātun için yüz biḡ [M1/138a] (1) şevāb olur” demekdür. * Lügatda miḡzel dēyü muṭlaḡa iplük (2) egirecek ālete dērler. Ammā iḡ ma’nāsında¹¹⁵² * isti’mālī (3) şāyi’ olup kāhī çıkırıḡa daḥı iṭlāḡ olunur. Mīmde (4) ḥarekāt-ı * şelāşe cāyizdür ve şarīr dēyü savt-ı şedīde (5) dērler. Bu taḡdīrce miḡzelden murād * maḡşūşen çıkırık (6) iḡi yāḡūd çıkırık olmaḡ ensebdür. Zīrā ki

M1 تغموا [تغنموا] 1142

M2 daḥı [ḥadīṣ] 1143

M2 - daḥı] 1144

M2 etmek [etmegi] 1145

M1 eylemeḡ [küccük eylenüz] 1146

M2 anda [bereketlenesiz anda] 1147

M2 - olan] 1148

M2 Allāh yolında [Taḡrı yolında] 1149

M1 tenkbīre] tekbīre 1150

M2 Allāh yolındaki [Allāh yolında olan] 1151

M2 ma’nāsına [ma’nāsında] 1152

çıkırıksuz (7) * işlenen igün āvāzı şedīd degüldür ve hem diyār-ı ‘arabda (8) kettān müsta‘mel * olmayup ekşeriyā penbe gēydükleri (9) ecilden iplükleri çıkırıgla gazl olunur. * Bunun dağı (10) rāvīyesi¹¹⁵³ hāzret-i ‘Āīşe’dür *rağiya’llāhu ‘anhā*

El-Ḥadīṣü’s-sādis (11) [M2/69a] * “افسد الناس اذا صلحا صلح الناس واذا فسادا (12) افسد الناس * صنفان من الناس اذا صلحا صلح الناس واذا فسادا (12) افسد الناس *”. Bu ḥadīṣ-i şerīf dağı *Nūz lū’* (13)s - *Sā’irīn* dendür. Ma’nāsı iki bölükler * vardur insān (14) cinsinden kaçan anlar şālihler olsalar ‘umūmen insān şālih (15) * olur dağı kaçan anlar fāsidler olsalar cemī‘ ādem cinsi (16) fāsīd olur. Ol * iki bölüğün birisi begler dağı birisi (17) ‘ālimlerdür demekdür. Rāvī-i ḥadīṣ bābü’l*-bā’u’l-muvahḥadede [M1/138b] (1) mezkūr olan ibn-i ‘Abbās’dur *rađiya’llāhu ‘anhu*¹¹⁵⁴

El-Ḥadīṣü’s-sābi’ * (2) “صدقة المؤمن الواحدة يدفعها الى طالب العلم بتسعمائة”. Bu ḥadīṣ-i şerīf * dağı *Nūz l* dendür. Ma’nāsı (4) “Mü’minün bir şadaķası ki¹¹⁵⁵ hālbuki ol anı ‘ilm-i taleb (5) * eyleyen kimseye vère toķuz yüz sāyir şadaķaya muķābil (6) ve berāber” demekdür. * Rāvīsī şāhib-i nebī-i muḥtār ve ḥādim-i Resūl-i (7) bezr-güvār kānī‘ ve kānīt ve sābit * Ebū’l-Velid ‘Ubādet binū’s-Şāmit (8) bin Kays bin Aşram bin Qahr bin Şa’lebet bin Ğānim * bin Sālim (9) bin ‘Avf bin ‘Amrū bin ‘Avf binū’l-Ḥazrecū’l-Enşāriyyū’l-Ḥazreciyyū’l(10)- ‘Uķbiyyū’*ş-Şeceriyyū’l-Bedriyyū’l-Edadiyyū’l-Medenī’dür *rađiya’llāhu ‘anhu*. (11) ‘Ubādet ‘aynuñ zammı ve bā-yı * muvahḥadenün taḥfīfi iledür¹¹⁵⁶. Aşlında (12) Medīne-yi Münevvere ḥalkından olup Bedr ve¹¹⁵⁷ Uḥud * gāzalarında (13) ve sā’irlerinde¹¹⁵⁸ ‘umūmen ḥāzır idi ve ḥāzret-i risālet-penāhla *şalla’llāhu* (14) * ‘aleyhi ve sellem taḥt-ı şeceret-i semerede bey‘at eyleyen şāḥābe-yi kirām (15) zümresinde * dāḥil olduğından gayri ‘uķbe-yi ūlāda (16) ḥāzretle eyyām-ı zavķ ve şafā ve hengām-ı şiddet [M2/69b] * u belāda bile (17) olup emr-i şerīfine nāzır ve cenāb-ı münīfinde¹¹⁵⁹ ḥāzır olmaķ [M1/139a] (1) * kavli üzre bey‘at ve ‘uķbe-yi şāniyyede dīn-i İslām üstinde (2) sābit-i kadem * ve münāvim ve kefere-yi ‘arab ve ‘acem üstine kılıç (3) çeküp izḥār-i dīn münīfe mülāzım * olmaķ ‘ahdi (4) üzre mübāya‘at eyleyüp ḥāzret dağı anlar ‘ahd-i mezbūrı (5) * şıyānet eyledükleri taķdīrce anlar içün cennete zāmin¹¹⁶⁰ (6) olduğı * yetmiş neferün birisidür. Pes ‘Ubādet *rađiya’llāhu ‘anhu* (7) āşār-ı şühūd-ı müşāhede ile * sa‘adet-peder ve envār-ı ‘uķūd-i mu‘āķad ile (8) müstenīr

1153 rāvīyesi] rāvīsī M1

1154 ‘anhu] ‘anhumā M1

1155 ki] - M1

1156 iledür] ile M1

1157 Bedr ve] - M2

1158 sā’irlerinde] - M1

1159 cenāb-ı münīfinde] cenāb-ı laṭīfinde M2

1160 zāmin] zāmiñ M2

olup dā'imā ḥazrete * nuşret ve mu'āvenet ve müddet-i (9) 'ömrinde muzāheret ve mu'āzadat¹¹⁶¹ eylemek * üzre 'ahd u (10) mişāk bağlamış ve kelām-ı ḥaqqı söylemekde aşlā kimesneden (11) * ḥavf eylemeyüp ehl-i ḥilāfuñ derūnını nār-ı ḳahrla dağlamış (12) idi ve ḥazret * anı ba'zı ḳabāyilūñ zekātı cem'ine¹¹⁶² istiḥdām (13) eylediler¹¹⁶³ ve yine ta'yīn-i ḥazretle * aşḥāb-ı sūffanūñ mu'allimi (14) olup Ḳur'ān-ı 'azīmi anlara¹¹⁶⁴ ta'līm eder idi ve ḥazretten (15) * yüz seksen bir ḥadīs-i şerīf rivāyet eyleyüp kibār-ı aşḥāb (16) ve ḥiyār-ı * aḥbābdan olmağla ḥazretūñ naḳībı ve ehl-i İslām'ūñ (17) re'is-i edebi * idi¹¹⁶⁵ ve ḥazret-i 'Ömer *raḍiya'llāhu 'anhu* zamān-ı ḥilāfetinde [M1/139b] (1) anı Şām-ı şerīfe ḳāzī naşb edüp günderdi. Ḥulḳı ḥamīd (2) ve ḥasen ve ḥulḳı ḥūb ve müstaḥsen vechi cemīl * ve ḳaddı ṭavīl (3) idi ve anūñ ḥātunı şāhibāt-ı rāvīyāt [M2/70a] * ve ḳānītāt-ı şāliḥātından (4) Ümmü Ḥarām bint-i Milḥān'dır *raḍiya'llāhu ta'ālā*¹¹⁶⁶ 'anḥā ki * tafşīl-i aḥvālī (5) inşā'llāh ta'ālā bāb-ı nūnda zikr olunur evlād-ı şulbiyyesi (6) * Velīd ve Muḥammed ve 'Abdu'llāh ve Ebū İdrīs ve Ebū Müslim'dür. (7) Ḳarındaşı¹¹⁶⁷ Üveys * bin Şāmit'dür *raḍiya'llāhu 'anhu* ki Bedr ḡazāsında (8) bile olup ve Ḥavle nām * ḥātunūñ arḳasını kendü vālidesinūñ (9) arḳasına teşbīh eylemekle İslām'da * ibtidā-yiḫār andan¹¹⁶⁸ (10) vaḳı' olup¹¹⁶⁹ sonra yine nādim olmuştur. * Ḥükm-i şer'-i şerīf berīn bulmuş¹¹⁷⁰ ve 'Ubādet kendüsi (11) *raḍiya'llāhu 'anhu* aşḥāb-ı * 'izām ve aḥbāb-ı kirāmuñ¹¹⁷¹ on (12) üç nefer müftīlerinden ve on iki naḳīblerinden * olup (13) ve dār-ı dünyāda yetmiş iki yıl 'ömür sürüp tāriḫ-i hicretūñ (14) * otuz dördünci senesinde Şām-ı diyārında Ramle nām şehirde (15) favt oldu * ve bir rivāyetde Ḳudūs-i şerīfde vefāt eyledi. (16) dērler *va'llāhu ta'ālā a'lem* *

El-Ḥadīşü's-şāmin “ [M1/140a] صاحب اليمين (17) امير على صاحب الشمال فاذا عمل العبد * حسنة اثبتتها * (3) (1) واذا عمل سيئة قال له صاحب اليمين امكث ست ساعات (2) * فاذا استغفر لا تكتب عليه والا اثبت عليه سيئة ” Bu ḥadīş-i şerīf * ve bu ḥaber-i münīf ṭarīḳ-i ḥaqqā delīl ve reh-nümā (4) olan imām 'Abdu'llāh bin Muḥammed bin Ḥayān'ūñ * cem' ve te'līf (5) ve ketb ve taşnīf eylediği kitāb-ı *Şevābu'l-A'māl ve Maḳbūlu'* (6) *r-Ricāl*inde * meşṭūrdur. Ma'nası

1161 mu'āzadat] mu'āşadat M2

1162 cem'ine] cem'inde M2

1163 istiḥdām eylediler] istiḥdām eylediniz M1

1164 Ḳur'ān-ı 'azīmi anlara] anlara Ḳur'ān-ı 'azīmi] M2

1165 idi] - M2

1166 ta'ālā] - M1

1167 ḳarındaşı] ḳarındaşı M2

1168 andan] anda M2

1169 vaḳı' olup] vaḳı' olmuş ve M2

1170 ḥükm-i şer'-i şerīf berīn bulmuş] - M1

1171 kirāmuñ] fiḥāmuñ M2

1172 ve] - M1

“Şağ cānibūn şāhibi (7) ya‘nī hafāzadan şağ omuzda [M2/70b] * olan ferişte bekdür¹¹⁷³. (8) Şol cānibūn şāhibi olan feriştenūn üzerine (9) pes kaçan kıl bir eyü ‘amel * işlese ol şağ cānibūn şāhibi (10) olan¹¹⁷⁴ ol ‘ameli defterinde işbāt edüp yazar dağı * kaçan (11) ol bir¹¹⁷⁵ yaramaz iş işlese şağ cānibūn şāhibi şol (12) cānibūn * şāhibine dēr ki altı sa‘āt tevaḳḳuf edüp (13) eglen pes eger ol kıl * istiğfār ederse nesne¹¹⁷⁶ yazma (14) anuñ üstine ve eger eylemezse bir yaramaz ‘amel işbāt eyle¹¹⁷⁷ * (15) anuñ üstine” demekdür. Rāvīsi bāb-ı şā-yı müşelleşede mesfūr (16) olan Ebū İmāmetü’l-Bāhilī’*dür *raḍiya’llāhu ‘anhu*.

El-Ḥadīşü’t-tāsi’ (17) “الصَّابِرُ عِنْدَ الصَّدْمَةِ الْأُولَى”. Bu ḥadīş-i * şerīf-i şādık [M1/140b] (1) kitāb-ı laṭīf *Meşārık* dandur. Ma’nāsı “Şabr eylemek aṅsuzdan (2) * vāķi’ olan muşībetūn şiddeti ve ibtidāsı¹¹⁷⁸ katında maḳbūl (3) ve mu‘teberdür” demekdür. * Zīrā zamān geçmekle elem ve¹¹⁷⁹ zacet ve ıztırāb (4) ve ḥarāreti geçdüken sonra * olan şabr maḳbūl¹¹⁸⁰ olur¹¹⁸¹ ve¹¹⁸² şāhibi (5) muşāb ve me’cūr olmaz. Rāvīsi bāb-ı tā’-ı * müşennāda meştūr (6) olan Enes bin Mālik’dür *raḍiya’llāhu ‘anhu*.

El-Ḥadīşü’l-‘āşir (7) * “الصَّلَاةُ أَمَامُكَ”. Bu ḥadīş-i şerīf dağı *Meşārık* dandur. (8) Ma’nāsı “Bu namāz * ilerü öñünde kılınmaḳ meşrū’dür” demekdür. (9) Sebep-i vürüdi bir mevsimde * ḥazret-i risālet-penāh *şalla’llāhu* (10) ‘aleyhi ve sellem ḥacc eyleyüp ‘Arafāt’dan döndüklerinden * sonra (11) yolda gelürler iken¹¹⁸³ aḥşam namāzınuñ vaḳti tar olup (12) * rāvī-i ḥadīşūn¹¹⁸⁴ ḥazrete “Yā Resūla’llāh namāz vaḳti tenk oldı” (13) didügidür. [M2/71a] * Pes ḥazret dağı mevsim-i ḥaccda aḥşam namāzı (14) yatsu namāzıyla cem’ olunur * öñümüzde Müzdelife nām mevzi’de (15) kılınmaḳ şer’īdür dēyü bu ḥadīş-i şerīfle aḡa¹¹⁸⁵ * cevāb buyurdılar. (16) Rāvīsi şāhib-i Resūl-i güzīn ve ḥādīm-i nebī-i berīn * ḥabīb-i ḥudā (17) edīb-i lebīb bā-şafā Üsāme bin Zeyd bin Ḥārīşe *raḍiya’llāhu * ‘anhum*¹¹⁸⁶. [M1/141a] (1) Vālidī Zeyd *raḍiya’llāhu ‘anhu*¹¹⁸⁷ sābıkan ümmü’l-mü’mīnīn ḥazret-i Ḥadīce’nūn * *raḍiya’llāhu ‘anhā* (2) ‘abd-ı memlūki olup ba’dehu anı ḥazret-i risālet-penāha (3) hibe *

1173 bekdir] - M2

1174 olan] - M2

1175 bir] - M2

1176 nesne] - M2

1177 eyle] - M2

1178 muşībetūn şiddeti ve ibtidāsı] muşībetūn ve şiddetīn ibtidāsı M2

1179 ve] - M1

1180 maḳbūl] mebrūr M2

1181 olur] - M2

1182 ve] - M1

1183 gelürler iken] gelür iken M1

1184 ḥadīşūn] ḥadīş M1

1185 aḡa] - M1

1186 ‘anhum] ‘anhumā M1

1187 vālidī Zeyd *raḍiya’llāhu ‘anhu*] - M1

eylemekle oğlu Üsâme hazretün hâne-zârı olup¹¹⁸⁸ (4) harem-i muhteremlerinde * perverde olmuşdur. Ba‘dehu zamân hâce-i (5) kevn ü mekân ol iki mu‘teberi¹¹⁸⁹ * ya’nî peder ve peseri mülkinden ıtlâk (6) ve malından i’tâk eyledi. Mervîdür ki * Resûl hazretleri (7) hafîd-i ‘âlî mikdâr ve baş-ı kebîr ve bezr-güvâr-ı imâm-ı Hasan ile (8) * Üsâme’yi *rağiya’llāhu ‘anhumā* mübârek dizlerine alup “Yâ Rabb (9) ben bunları * severem sen-dağı bunlara maḥabbet eyle” dëyüp (10) ve aḥyānen imâm Hasan’ı * bir dizlerinün üstine ve Üsâme’i (11) bir dizlerinün üstine alup bağrılarına * başup anları (12) koçduklarından sonra “Yâ Rabb ben bunları esirgerem sen-dağı (13) * bunları esirgeyüp rahmet eyle” dëyü buyurup¹¹⁹⁰ du‘â ederler (14) idi. Nakıldür ki * Resûl hazretleri evâḥir-i ‘ömürlerinde bir gazâ için (15) biraz ‘asker gönderüp anlara Üsâme’yi¹¹⁹¹ * emîr ve serdâr naşb¹¹⁹² eylediler. (16) Halâ’ık bu ma’nâyı¹¹⁹³ inkâr edüp [M2/71b] * bu kadar şuyûḥ-ı kibâr (17) ve bu deñlü ricâl-i aḥrâr var iken bir taze ve kavîl-keşi * [M1/141b] (1) emîr ve serdâr olmak bize gayetle şeyn ve ‘ârdur dëdiler. Hazret-i bunı (2) eşidüp * “Yâ kavm sâbıkan anuñ¹¹⁹⁴ babası Zeyd’ün beglüğine ta’n (3) eder idinüz ḥâlâ kendüsine * daḥl edersiz Allāh Ḥaḳḳ-ıçun (4) taḥḳıkan Üsâme babasından sonra baña ziyâde sevgilü * olan (5) kimesnelerdendür dağı va’llāhi ol beglüge ve re’islüge (6) lâyıkdur zîrâ ol * sizün şuleḥānuzdandur. Ben size vaşıyyet (7) eylerem ki aña inkıyād üzre olasız * ve anuñla ta’yîn olanan (8) ‘askerden her kim teḥallüf eyleyüp gëtmez ve aña itâ‘at (9) * étmez ise Allāh’uñ rahmetinden ırâk ola” dëyü buyurdılar. (10) Mervîdür ki bir gün * Üsâme ḥidmet-i hazretde hazır iken (11) hazret-i ‘Abbās ve ‘Alî *riđvānu’llāhi ‘aleyhim ecma’in*¹¹⁹⁵ * kapuya gelüp (12) “Yâ Üsâme hazretten bize içerü girmeye icâzet isteyü(13)vër” * dëdiler. Üsâme dağı içerü girdi ve anların kapuya (14) geldüklerini hazrete * ‘arz edüp destur istedi. (15) Hazret Üsâme’ye eytdi ḥiç¹¹⁹⁶ bilür misin anlar niçün (16) * gelmişlerdür. Ol-dağı bilmezem “Yâ Resûla’llāh dëdi. Hazret (17) eytdi ben bilürem * niçün gelmişlerdür var anları içerü gëtür” [M1/142a] (1) dëyü Üsâme dağı anları içerüye * da‘vet eyledi. Pes (2) içerü girüp edâ selâmdan sonra “Yâ Resûla’llāh (3) saña * ḳanḳı ehlün ziyâde sevgilüdür” dëyü su‘âl eylemege (4) geldük dëdiler. Hazret * dağı kızum Fâtıma ziyâde sevgilüdür¹¹⁹⁷ (5) dëyü cevâb vërdi. Anlar eytdiler biz erkeklerden (6) [M2/72a] * su‘âl

1188 zârı olup] zârları meşâbesinde M2

1189 mu‘teberi] mu‘teber M1

1190 buyurub] - M1

1191 anlara Üsâme’yi] Üsâme’yi anlara M2

1192 naşb] - M1

1193 ma’nâyı] ma’nâya M1

1194 anuñ] - M1

1195 *riđvānu’llāhi ‘aleyhim ecma’in*] *rağiya’llāhu ‘anhum ecma’in* M2

1196 ḥiç] - M2

1197 sevgilüdür] sevgilü M1

èderüz. Hâzret dahı benüm ehl-i beytümün ricālinden (7) Allāh *ta'ālā* aña imān * rüzī kılmagla in'ām édüp (8) ve ben anı mālumdan āzād eylemekle in'ām eyledüğüm * Üsāme (9) bin Zeyd baña ziyāde sevgilüdür dēyü cevāb vèrdi. Anlar (10) dahı yā andan * sonra kimdür dèdiler. Andan sonra 'Alī'dür dèdi. (11) Pes 'Abbās eytdi “Yā Resūla'llāh * 'ammun 'Abbās'ı cümle¹¹⁹⁸ ehlünden sonra(12)ya mı kodun” Hâzret eytdi zīrā 'Alī Medīne-yi * Münevvere'ye (13) hicretle baña senden muḳaddem geldi dēyü tesliyet eyledi. Naḳıldür ki (14) * ḥâzret-i 'Ömer *raḍiya'llāhu 'anhu* kendü ḥilāfeti zamānında gāzīler (15) içün cem' olınan beytü'*l-māldan Üsāme'ye üç biñ (16) beş-yüz aḳça vazīfe ta'yīn édüp ve kendünün (17) * oğlu 'Abdu'llāh'a üç biñ aḳça taḳdīr eyledi. 'Abdu'llāh [M1/142b] (1) eytdi ey peder ben dahı * Üsāme'nün varduğı gāzāların (2) cümlesinde bile ḥazır idüm. Ol benden ziyāde * gāzā (3) eylememişdür. Pes sen baña 'ulūfeyi niçün Üsāme'den (4) nuḳṣān üzre * vèrsün 'Ömer eytdi ey oğul anuñ (5) babası Zeyd *Resūlu'llāh* ḥâzretlerine senün * baban 'Ömer'den (6) ziyāde sevgilü ve kendüsi dahı senden ziyāde maḥbūbı (7) idi. Ben-dahı * ol muḥabbete ri'āyet édüp böyle eyledüm (8) dèdi ve Üsāme *raḍiya'llāhu 'anhu* ḥâzretün * zebān-ı şerīf (9) ve lisān-ı laṭīflerinden yüz yigirmi sekiz ḥadīṣ-i şerīf (10) * rivāyet eylemişdür. Ḳabr-ı şeref-medār ve merḳad-ı pūr-envārı (11) diyār-ı Azerbaycan'da Tebriz * navāḥisinde 'acāyib-i maḥlūḳāt ve gārāyib-i maṣnū'ātdan¹¹⁹⁹ Sehend nām cebel-i (12) a'zam [M2/72b] * ve küḥ pūr-şūḳūḥ ve muḥteremün 'inde'l-cumhūr muḳarrer ve meşḥūr olup ḳulle-yi * bālā ve zirve-yi (13) 'ulyāsında vāḳi' olduğı 'inde'l-cumhūr muḳarrer ve meşḥūr (14) olup ol diyārun ḥalḳı anı tevḳīr ve ta'zīm ve tebcīl (15) * ve tekrīm eylemekle anda bir 'ālī ḥāḳāḥ ve bir 'azīm ziyāretgāḥ (16) binā eyleyüp * izā taḥayyertüm fi'l-umūr feste'īnū min ehlil-ḳubūr (17) maẓmūn-ı sa'ādet-meşḥūn * ve mefhūm-ı vaṣiyet maḳrūnı [M1/143a] (1) mūcibince merci'-i mūsāfir ve mūcāvir ve melce-yi ehl-i ma'ser * olup (2) zā'iriynün du'āsı maḳbūl olur ve murādı ḥuṣūla vuṣūl (3) * bulur. Bu 'abd-ı ḥaḳīr-i pūr-taḳṣīr ve bende-yi vefīr ü faḳīr (4) aṣḥāb ve aḥbābuñ * vāṣıfı a'nā bihi Muṣliḥü'd-dīn 'Ārifī èder (5) biḥamdi'llāhi *ta'ālā* ve bimenihi ve luṭfihi'l-a'lā * hezārān 'acz (6) ve ḳuşūr ve şad çendān faḳr u fütūr ile ol estān-ı sa'ādet-*'unvān ve ol türbe-yi şeref nişāna yüzler (7) sürdüm ve anuñ bāb-ı sa'ādet-*me'ābında¹²⁰⁰ la'ane Allāh men taḥallefe (8) 'an ceysi Üsāmet ḥadīṣ-i şerīfün naḳşını * gördüm ve şāḥib-i (9) ḳabrun rūḥ-ı pūr-fütūḥından yevm-i ḥaşrda istimdād (10) * ve derūn-ı dilden andan istiṣḫā'la zehā'ir-i āḥiret (11) i'dād eyledüm. Cenāb-ı Rebbü'*l-'izzetde ḳabūl

1198 cümle] ḥamele M1

1199 'acā'ib-i maḥlūḳāt ve gārā'ib-i maṣnū'ātdan] - M1

1200 me'ābında] me'ābetde M1

yiyecek vermek (15) lāzım olmağın zamānı üç * gün ve cāyizenün ya'nī ziyāfetde (16) ziyāde tekellüfün zamānı bir gün ve bir gecedür * demek olur (17) ve muķīm olup tırmak mekrūh olduğı üç-günden * sonra [M1/144b] (1) tıran yuķīmü ba'dehu selāset eyyām 'inde ahihi taķdīrindedür¹²¹⁰. Bu (1) hadīs-i edeb intimā ve bu haber-i naşihat peymānuñ rāvī-i edīb (2) * ve nāķil-i lebībi şāhib-i risālet-penāh ve muşāhib-i nübüvvet (3) dest-gāh vücut-hı * ma'ārifün kāşif-i kınā'ı Ebū Şüreyhü'l-Ka'biyyü'(4)l-Huzā'ī'dür *rağiya'llāhu 'anhu*. * Huzā'a hā-yı mu'cemenün zammı ve zā'-ı (5) mu'ceme ve 'ayn mühmelenün¹²¹¹ fetih ile bir kabīledür ki * aşında Yemen diyārından (6) ezder ü demānından olup ba'dehu vaţan-ı aşlilerinden [M2/74a] * ayrılıp (7) kesilüp Mekke'de ikāmet eylemişlerdür. Rāvī-i hadīs (8) Mekke sākinlerinden * olan ol kabīle halkından olup Mekke-yi (9) Mükerreme feth olduğı gün İslām'a * gelmişdür. İsm-i (10) hāşşı meşhūr olmayup şīnün zamması ve rā-yı mühmelenün (11) fethasıyla * Ebū Şüreyh künyeti ile ma'rūfdur ve hāzret-i risālet- (12)penāhdan *şallā'llāhu 'aleyhi ve sellem* * yigirmi hadīs-i şerīf (13) rivāyet eylemişdür. Ammā ehl-i hadīsün 'ālī şānı imām (14) Hasanü's-Şagānī * kitāb-ı *Meşārık* ve Taşnīf-i fāyikinde hadīs-i (15) mezbūr ve haber-i mezkūrı Ebū Şüreyh-i * 'Adevī'den nakl eyledüğü (16) kalem-i nāsihden sehve maħmūldur va'llāhu a'lem

El-Hadīsü'r-rābī [M1/145a] (1) * “الضَّيْفُ يَأْتِي بِرِزْقِهِ وَيَرْتَحِلُ بِذُنُوبِ الْقَوْمِ”. Bu hadīs-i (2) şerīf *Nüzl*dendür¹²¹². * Ma'nāsı “Konuk kendü rızķı ile gelür (3) dağı şāhib-hāne kavminün günāhları * ile göçer” demekdür. (4) Rāvīsı bāb-ı bā'-ı muvaḥḥadede mezkūr olan Ebū Zer Ğaffārī'dür (5) * *rağiya'llāhu 'anhu*.

El-hadīsü'l-Hāmis “الضَّحْكُ يَنْقُضُ الصَّلَاةَ (6) وَلَا يَنْقُضُ الْوُضُوءَ”. * Bu hadīs-i şerīf dağı *Nüzl*dendür. (7) Ma'nāsı “Bir kimsenün yanındakiler eşidemeyüp * ancak (8) kendüsi eşidecek kadar gülmek namazı bozar ammā (9) abdesti bozmaz” * demekdür. Rāvīsı bāb-ı şā-yı müşelleşede mezkūr (10) olan Cābir Enşārī'dür *rağiya'llāhu 'anhu*.

El-Hadīsü's-sādis (11) “ضَعُوهَا مِمَّا يَلِي رَأْسَهُ وَاجْعَلُوا عَلَى رِجْلَيْهِ مِنَ الْإِذْخَرِ”. (12) * Bu hadīs-i şerīf-i şādık kitāb-ı münīf *Meşārık*dandır. (13) Ma'nāsı “Siz koyunuz ol * gergiyi anın başına yakın (14) olan yerden dağı ayakları üstine¹²¹³ izḥir otundan (15) [M2/74b] * eyleñüz” demekdür. Sebep-i vürūd-ı Uḥud gāzāsında Muş'āb (16) bin 'Umeyr nām şāḥābī * *rağiya'llāhu 'anhu* şehīd olup techīz (17) ve tekfīni içün egninde geydüğü yün den * tıķınmış

1210 tıran yuķīm ba'de selāset eyyām 'inde ehih taķdīrindedür] - M2

1211 ve 'ayn mühmelenün] - M1

1212 Nüzlendiü] Nüzlü's-Sā'irīndendür] M2

1213 üstine] üzerine M2

[M1/145b] (1) bir alaca gergiden gayri nesne bulunmayup ol-dağı kışacı (2) olmağa * başından cānibe kōduklarında ayakları açık (3) kalup ayakları üzerine * çekdüklerinde başı cānibi (4) açık kalup¹²¹⁴ hāzret dağı ol gergiyi başından * yañadan (5) koyıñuz ayakları cānibinden açık kalan yērine izhirden (6) ēdiñüz¹²¹⁵ * dēyü buyurdılar. İzhir hemzenün ve hā-yı mu‘cemenün (7) kesrleri ve zāl-i mu‘cemenün * sükūnıyla bir laṭif (8) koñulu otdur ki ‘Arabistan’da meyyitün kefeni arasına (9) * kōrlar. Bu ḥadīṣ-i şerīf ‘ibret-i hāvinün ḥāzret-i risālet-(10)penāhdan¹²¹⁶ nākil ve rāvisi * şāhib-i Resūl-i şekāleyn ve ḥādim-i (11) nūr-ı ḥaremeyn ḥiyār-ı aşhāb ve kibār-ı aḥbābdan * olan (12) Ḥabbāb binü’l-Ertt’dür *raḍiya’llāhu ‘anhu*. Ḥabbāb ḥa-yı mu‘ceme (13) ve bā-yı muvaḥḥade-i * müşeddedenün fetḥeleri iledür ve Erett (14) ve hemze-i meftūḥe ve rā-yı mūhmele-i sākine * ve tā-yı mūşennāt-ı fevkāniyye¹²¹⁷ (15) iledür. Pes Ḥabbāb *raḍiya’llāhu ‘anhu* nebī-i ekrem *şallā’llāhu* (16) ‘aleyhi ve sellem * ḥāzretlerinün dehān gevher-bār ve zebān-ı dūrer (17) nişārlarından otuz iki ḥadīṣ-i * şerīf ve ḥaber-i laṭif¹²¹⁸ ve münif [M1/146a] (1) rivāyet eylemişdür.

El-Ḥadīṣü’s-sābi ‘الضَّحْكُ فِي الْمَسْجِدِ ظِلْمَةٌ (2) * فِي الْقَبْرِ’. Bu ḥadīṣ-i şerīf *Nūz l* de mezbūr ve kitāb-ı mezkūrde (3) meştūrdur¹²¹⁹. * Ma’nāsı “Mescidde gülmek kabirde karanlıktır” (4) demekdür. Ya’nī maḥberesi karanı [M2/75a] * olmağa sebep olur¹²²⁰. Rāvisi (5) bāb-ı tā’-ı mūşennātde menākıbbı merḳūme ve aḥvālī ma’lūme * olan (6) Enes bin Mālik’dür *raḍiya’llāhu ‘anhu*

El-Ḥadīṣü’s-şāmin (7) “الضَّحْكُ الْكَثِيرُ يَمِيتُ * الْقَلْبَ”. Bu ḥadīṣ-i şerīf dağı (8) *Nūz l* dendür. Ma’nāsı “Çok gülmek gönül * öldürür” demekdür. (9) Rāvisi yine Enes’dür *raḍiya’llāhu ‘anhu*.

El-Ḥadīṣü’t-tāsi (10) * “الضَّحْكُ مِنْ غَيْرِ عَجَبٍ يَذْهَبُ بِالْمَرْوَةِ وَيَمْحَقُ الرِّزْقَ”. (11) Bu ḥadīṣ-i şerīf * dağı yine *Nūz l* dendür. Ma’nāsı “Bir sebep ‘acebsüz (12) gülmek mürü’eti gēderür dağı¹²²¹ rızḳun bereketini gēderür” demekdür. (13) Lügatda muḥḳ dēyü bereket gēdermege dērler. * Bunun dağı (14) rāvisi yine Enes’dür *raḍiya’llāhu ta ‘ālā*¹²²² ‘anhu

1214 kalup] kalıcak M2

1215 izhirden ēdiñüz] izhirden eylenüz M2

1216 Risālet-penāhdan] risāletden M2

1217 fevkāniyye] müşeddede M2

1218 laṭif] - M2

1219 meştūr] - M2

1220 sebep olur] sebebdur M2

1221 dağı] - M2

1222 ta ‘ālā] - M2

El-Ḥadīṣü'l-âşir (15) “ضع يدك على الذي يالَم من جسدك وقل بسم الله (16) ثلاثاً وقل سبع مرّات اعوذ بالله (17) احذر وقدرته من شرّ ما اجد و (17) احذر”. Bu ḥadīṣ-i faşih-i sâlim-i kitâb şahih-i imâm-ı *Müslim* *dendür¹²²³. **[M1/146b]** (1) Ma'nası “Ko sen elünj şol nesnenün üstine ki ağrıya (2) gövden den * daḥı bismi'llāh di üç kerre daḥı yedi kerre (3) e'üzü bi'llāh ve kudretihi min şerri mā * ecidü ve üḥazirü di” demekdür. (4) Pes bir kimesnenün bir yeri vac' vèrüp ağırısa * vech-i (5) meşrüh üzre bu du'âyı okıya bi'izi'llāh *ta'ālā* ifākat ve (6) bi'avnihi'l-a'lā * şihhat bula. Metn-i ḥadīṣdeki ism-i mavşul (7) 'üzuvdan 'ibāretdür ve ḥarf-i min * anı beyān içündür ve lafz-ı (8) ecid feth-i elif ve kesr-i cīmle şulāşiden¹²²⁴ ve *üḥazir* kelimesi (9) zamm-ı elif ve feth-i ḥā'-ı mühmele ve kesr-i * zālā şulāşī ma'nāsına¹²²⁵ (10) müfā'ale bābından şığa-ı müzāri'ün nefsi mütekellim vāhid(11)leridür. Rāvī-i **[M2/75b]** * ḥadīṣ-i behcet-ḡarān ve nākıl-i ḡaber-i sa'ādet-(12)rehīn şāhib-i şemsü'l-maşrıkıyn * ve ḡadim-i nūru'l-ḡāfıkıyn dūrer-i (13) ḡakāyıkıñ şadeḡi 'Osmān bin Ebī'l-Âşī's-Şakāfī*dür *raḡiya'llāhu 'anhu*. (14) El-Âş aşlında El-Âşī'dür āhirinden yā' ḡazf olınup (15) * el-müte'ālī gibi kesr ile iktifā olınmışdur ve ḡālet-i vakfda (16) kesre daḥı isḡāt * olınur ve şakīf emir vezni üzerine (17) Havāzin 'aşiretinden ḡays bin Münibbe * bin Bekr bin Havāzin'ün **[M1/147a]** (1) laḡabıdır ki¹²²⁶ Mekke-yi Mūkerreme ḡurbında bir ḡabile şāhibi olup (2) * rāvī-i ḡadīṣ aḡa mensūbdur ve Resūl-i ekrem (3) *şallā'llāhu 'aleyhi ve sellem* * ḡazretlerinden yigirmi ḡokuz ḡadīṣ-i (4) şerīfe ve aḡbār-ı münīfe ve laḡife rivāyet * eylemişdür. **Bābü't-ḡā' el-Ḥadīṣü'l-evvel** (5) “طالب العلم طالب الرّحمة طالب العلم (13) ركن الاسلام ويعطى * اجره مع النّبيين”. Bu ḡadīṣ-i (7) şerīf-i maşḡūb ve ḡaber-i beşāret üslūb kitāb-ı * *Nūzlu's-Sā'iri'n* de mektūbdur. Ma'nası “İlim ḡaleb eyleyici kimesne (9) melekler cinsi * düşer anuñ-içun ḡanatlarını¹²²⁸ daḥı yarlıḡanmak (10) ḡaleb eder anuñ-içun” demekdür. * Rāvīyesi bāb-ı bā' muvaḡḡadede (11) mezkūre olan ḡazret-i Âişe'dür *raḡiya'llāhu ta'ālā*¹²²⁹ *'anhā* (12) *

El-Ḥadīṣü's-sānī “طالب العلم طالب الرّحمة طالب العلم (13) ركن الاسلام ويعطى * اجره مع النّبيين”. Bu ḡadīṣ-i (14) şerīf daḥı *Nūzlu's-Sā'iri'n* dendür. Ma'nası “İlim ḡaleb * eyleyici¹²³⁰ (15) kimesne raḡmet ḡaleb edicidür. 'İlmün ḡālībi İslām'ün (16) rüknidür daḥı * anuñ ücreti vèrilür peyḡāmbەرler ile” (17) demekdür. Rāvīsi bāb-ı tā'-ı müşennātda mezkūr **[M2/76a]** * olan Enes bin **[M1/147b]** (1) Mālik'dür *raḡiya'llāhu 'anhu*.

1223 Müslimdendür] Müslimdür M1

1224 feth-i elif ve kesr-i cīmle şulāşiden] - M2

1225 şulāşī ma'nāsına] - M2

1226 ki] - M2

1227 يستغفر] تستغفر M2

1228 ḡanatlarını] ḡanatların M2

1229 *ta'ālā*] - M2

1230 ḡaleb eyleyici] ḡaleb eyleyen M2

El-Ḥadīṣü's-şālīs “الشَّاهِدُونَ (2) شهادة لكلِّ مسلم”. * Bu ḥadīṣ-i şeref dişār kitāb-ı (3) *Meşārıku'l-Envār* dandur. Ma'nāsı “Tā'ūn * şehīd olmağa (4) sebeptür. Her bir Müslümān için” demekdür. Rāvīsi yine Enes (5) bin Mālik'dür *raḍiya'llāhu 'anhu*. *

El-Ḥadīṣü'r-rābi' “طلب العلم (6) افضل عند الله عزَّ وجلَّ من الصَّلوة والصَّيَام (7) * والحجَّ والجهاد في سبيل الله”. Bu ḥadīṣ-i şeref mefhūm (8) *Nūzlu's-Sā'iri'n* de merķūmdur. * Ma'nāsı “İlim taleb eylemek 'azīz (9) daḥı celīlū'llāhuḡ katında ziyāde faẓīletlūdür * namāzdan (10) daḥı oruçdan daḥı haccdan daḥı yolında gazā eylemekden” (11) demekdür. * Rāvīsi bāb-ı bā'-ı muvaḥḥadede mezkūr olan İbn-i (12) 'Abbās'duyr *raḍiya'llāhu 'anhumā*.

El-Ḥadīṣü'l-hāmis “طلب العلم (13) ساعة خير من قيام ليلة وطلب العلم يوماً خير من (14) صيام * ثلاثة أشهر”. Bu ḥadīṣ-i şerīf daḥı kitāb-ı¹²³¹ (15) *Nūzlu* de mezbūrdur. Ma'nāsı “Bir sā'at 'ilim * taleb eylemek ḥayırludur (16) bir gecenün kıyāmından daḥı bir gün 'ilim tālib eylemek (17) * ḥayırludur üç ayuḡ orucından” demekdür. Bu zıkr olınan [M1/148a] (1) eḥādīṣ-i şerīfede * mezkūr olan 'ilimden murād 'ilm-i dīn-i (2) metīn ve ma'rifet-i şer'-i mübīn ve yāḥūd * niyyet-i ḥālīşa ile (3) 'ulūm-ı dīniyyeye bādi ve me'ārif-i yaḳīniyyeye mebādī (4) * olan ma'kulātdur. Rāvī-i ḥadīṣ yine İbn-i 'Abbās'dur (5) *raḍiya'llāhu 'anhu*¹²³². *

El-Ḥadīṣü's-sādis “الطَّعَامُ بِالطَّعَامِ (6) مثلاً بمثل”. Bu ḥadīṣ-i * şerīf-i Resūl kitāb-ı *Meşārıku'l-Envār* dan (7) menķūldur. Ma'nāsı “Yiyicek cinsi [M2/76b] * yine yiyicek bey' olunur (8) mişli yine¹²³³ mişline muḳābil olduḡı ḥālde” demekdür. * Ya'nī (9) terāzuğa girer kısmından ise yine terāzu ile ve eger (10) kileye girer * kısmından ise yine kile ile¹²³⁴ berāber olup (11) vèrmek gerekdür. Bu zıkr olınan * ikisi bile bir cinsden (12) olduḡı taḳdīrcedür. Ammā cinsleri bir olmayup * muḡāyir (13) olsa murād eyledükleri ḳavlleri üzre ziyāde ve nuḳşān (14) cāyiz olur¹²³⁵. * Bu ḥadīṣ-i şeref maḳrūn ve bu ḥaber-i sa'd meşḥūnūḡ (15) rāvī-i vāşık ve nāḳil-i şādıḳı * şāḥib-i ḥazret-i Resūl ve ḥādīm-i (16) nebī pūr-uşul zāhid ve 'ābid ve ḥāşī' * Mu'mer bin 'Abdu'llāh (17) bin Nāfi'dür *raḍiya'llāhu 'anhu*. Mu'ammer mīm-i evvelinūḡ zammesi * ve 'ayn-ı [M1/148b] (1) mühmelenūḡ sūkūnı ve mīm-i sāniyenūḡ fetḥasıyla şāḥābe-yi (2) kibār * ve eḥibbā-yı ebrārdan olup seyyidū'l-kā'ināt (3) ve mefḥar-ı mevcūdāt * ḥazretlerinūḡ

1231 kitāb-ı] - M2

1232 'anhu] - M2

1233 yine] - M2

1234 kile ile] keyl ile M2

1235 cāyiz olur] cā'izdür M2

dehān-ı şerīf¹²³⁶ ve zebān-ı (4) laṭīflerinden¹²³⁷ ancak beş * ḥadīṣ-i şerīf rivāyet eylemişdür. (5)

El-Ḥadīṣü's-sābi' “طاعت الله عزّ وجلّ * في طاعة الوالد (6) ومعصيت الله في معصية الوالد”. Bu ḥadīṣ-i şerīf (7) * ve bu ḥaber-i laṭīf kitāb-ı *Nūzlu's-Sā'iri'n ilā Rabbi'l-Ālemi'n*'dendür. (8) Ma'nāsı * “Azīz ve celīl Allāh'ın t̃a'atı babanın t̃a'atındadır (9) daḥı Allāh'a āsī olmak * babaya āsī olmaḥdur” demekdür. (10) Rāvīsi bāb-ı t̃a'-ı müşennātda zıkr olınan * Ebū Hüreyre'dür (11) *raḍiya'llāhu 'anhu*.

El-Ḥadīṣü's-sāmin “الطّاعم الشّاکر (12) كالصّائم الصّابر”. [M2/77a] * Bu ḥadīṣ-i şerīf daḥı *Nūzlu's-Sā'iri'n*'dendür. Ma'nāsı “Yemek yiyüp şükr eyleyen * kimesne (14) şabr edici şāyim gibidür¹²³⁸” demekdür. Rāvīsi Ebū Hüreyre'dür *raḍiya'llāhu 'anhu*. (15) *

El-Ḥadīṣü't-tāsi' “طعام الواحد يكفي الاثنين (16) وطعام الاثنين يكفي الاربعة * وطعام الاربعة (17) يكفي”. Bu ḥadīṣ-i şerīf-i meymūn * ve bu ḥaber-i [M1/149a] (1) sa'd-ı maḥrūn e'imme-i ḥadīṣün muḥtarı imām Ebū 'Abdu'llāh (2) Buḥārī * *Şaḥiḥ*'indendür. Ma'nāsı “Bir kişinün yiyecegi iki kişiye (3) yeter daḥı iki¹²³⁹ kişinün * yiyecegi dört kişiye¹²⁴⁰ yeter daḥı dört (4) kişinün¹²⁴¹ yiyecegi sekiz kişiye * kifāyet eder¹²⁴² kaçan bismi'llāh (5) dēyecek olursa¹²⁴³” demekdür. Rāvīsi bāb-ı şā-yı müşellesede (6) mezkūr * olan Cābir Enşārī'dür *raḍiya'llāhu 'anhu*.

El-Ḥadīṣü'l-āşir (7) “الطّهور شرط الايمان * والحمد لله تملأ¹²⁴⁴ الميزان”. Bu ḥadīṣ-i (8) şerīf maḥāmāt-ı ḥadīṣün şāḥib-i siyeri * imām Müslim (9) Bin Ḥaccāc Kuşeyrī *Şaḥiḥ*'indendür. Ma'nāsı “Paklık (10) imānün cüz'idür * daḥı *el-ḥamduli'llāh* kelimesi mizānı (11) tıldurur” demekdür. Bundan murād şevābınün keşretini (12) * beyānidur. Rāvīsi şāḥib-i Resūl-i ṭayyib ve ṭāḥir (13) ve pervāne-yi sirāc-ı vehhāc-ı bāḥir * daḥıyık-ı ḥaḳā'ıḳın rahberi (14) Ebū Mālik Ka'b bin 'Aşimu'l-Eş'arī'dür *raḍiya'llāhu 'anhu*. (15) * Ehl-i tevārīḥ isminde ihtilāf edüp ba'zılar Ka'b (16) ve ba'zılar 'Abdu'llāh ve ba'zılar * Ḥārīṣ daḥı demişlerdür. Ammā (176) Ka'b'dur denilür. Ekşer ve cedd-ı a'lāsınun nāmı Eş'ar'dur ki [M1/149b] (1) * anın evlādı Yemen diyārında bir ḳabīle olup Ebū Mālik (2) *raḍiya'llāhu 'anhu* aḡa mensūbdur.

1236 dehān-ı şerīf] dehān-ı şīrīn M2

1237 zebān-ı laṭīflerinden] zebān-ı temkīnlerinden M2

1238 gibidür] - M1

1239 iki] - M1

1240 kişiye] nesneye M2

1241 kişinün] nesnenün M2

1242 kifāyet eder] kifāyet eyler M2

1243 dēyecek olursa] dēlerse M2

1244 يملأ] M1

[M2/77b] * Taşlı bābı'l-cīm āhirinde (3) Ebū Mūsā'-ı Eş'arī'nün zikri eşnāsında beyān olınmışdır. (4) * Pes Ebū Mālik *raḍiya'llāhu 'anhu* şeref-i İslām'la müşerref olduğdan (5) sonra kabīle-yi mezbūreden¹²⁴⁵ * müfārekat ve mesken-i me'lūfindan (6) muhāceret edüp ekşeriyā Resūl-i ekrem * *şallā'llāhu* (7) 'aleyhi ve sellem ḥazretlerinün cenāb-ı şerīflerine mülāzim ve ḥidmet-i (8) 'aliyyelerinde ḥādim * idi. Hücce-yi vedā'da daḥı ḥidmet ḥazretde (9) ḥāzır olup Resūl ḥazretleri * 'aleyhi's-selām erkān-ı (10) ḥaccı itmām eyledüklerinden sonra Ka'be'ye teveccüh edüp (11) * “Yā Ka'be Allāh ta'ālā seni ne 'aceb şerīf ve mükerrrem ve kaderün (12) ne 'aceb 'azīm ve muḥterem eyledi. * Pes Rabbü'l-izzet katında (13) senün bu kadar kaderün ve bu kadar¹²⁴⁶ mertebe-i şeref ve 'azametün * var iken (14) va'llāhu'l-'azīm seni yetmiş kerre yıkup ḥarāb eylemek benüm (15) katumda bir kerre * bir mü'minün gönlünü yıkmakdan yegrekdür” (16) deyüp ba'dehu ḥalka ḥitābla * “Yā eyetühe'n-nās” Rabb'inüz celle celālühü (17) her birinüzün üzerine her birinüzün kanını * ve mālını ve 'ırzını [M1/150a] (1) ḥarām eyledi. Bu beled-ı¹²⁴⁷ ḥarāmda bu şehir-i ḥarāmda bu yevm-i ḥarāmuñ (2) * ḥürmeti gibi deyü buyurdi. 'Akabince üç def'a Ḥaḳ ta'ālā (3) ḥazretinün emrini size * i'lām eyledüm mi deyü su'āl buyurmağın (4) her birinde ḥalk belā “Yā Resūla'llāh * dedüklerinde kemāl-i ihtimām (5) izhār edüp imdi ḥazır olanlarıñuz gāyib * olanlara (6) bildürsünler” deyü tenbīh ve te'kīd vechi ile eyledükleri (7) vaşıyyet-i * mühimme-yi tamme¹²⁴⁸ ve mev'ize-yi lāzime-yi 'āmmelerinün (8) muḥātablarıdır ve ḥazretün lisān-ı [M2/78a] * şehd-āmīz ve dehān (9) şükr-rīzlerinden yigirmi yedi ḥadīs-i şerīf rivāyet (10) * eylemişdür. **Bābü'z-zā' el-Ḥadīsü'l-evvel** “ * ظلمات يوم القيامة ومن ظلم * (11) الظلم (12) الجنة كهاتين”. Bu ḥadīs-i şerīf daḥı¹²⁴⁹ *Nüzlü's-Sā'irī'n* (13) *ilā Rabbi'l-'Alemin*'dendür. Ma'nāsı “Zulm karanlıklardır kıyāmet (14) gününde daḥı bir kimesne ki * zulm olana pes ol aña şabr (15) eyleye ol kimesne olur benümle cennetde şunlar * gibi” (16) demekdür. Ya'nī ḥazret mübārek şehādet parmaqlarıyla orta (17) parmaqlarını * birbirine zamm edüp işte şunlar gibi [M1/150b] (1) ikimüz bir yerde olur deyü buyurdılar. * Metn-i ḥadīsdeki (2) zulumāt 'ibāreti¹²⁵⁰ Ḥaḳ ta'ālā ḥazretinün¹²⁵¹ lutfını ve rahmetini (3) görememekden kināyetdür. * Rāvīsī bāb-ı bā'-ı muvaḥḥadede (4) mezkūr olan İbn-i 'Amr ve bāb-ı tā'-ı müsennātda mezbūr * olan (5) Ebū Hüreyre'dür *raḍiya'llāhu 'anhum*.

1245 mezbūreden] mezbürden M2

1246 kadar] - M1

1247 beled-ı] yeled-ı M1

1248 tamme] nām M1

1249 daḥı] - M2

1250 'ibāreti] - M2

1251 Ḥaḳ ta'ālā ḥazretinün] Ḥaḳ ta'ālānıñ M2

”الظالم (6) له ثلاث علامات * يقهر من دونه بالغبلة ومن (7) فوقه بالمعصية ويظاھر الظلمة“ **El-Ḥadīṣü's-şānī**

Bu ḥadīṣ-i * şerīf (8) daḥı *Nüz l* de mezbūr ve kitāb-ı mezkūrda meşūrdur. (9) Ma'nāsı “Zālim * cinsinün üç nişānları vardır. Birisi (10) oldur ki kendüden aşāğa olan * kimesneyi kahr eder (11) üzerine gālīb olmağla ve birisi daḥı kendüden yukarı (12) * olan kimesneyi kahr eyler sözün tutmayup Hāk kelāmına (13) muḥālefet ve aḥa 'işyān * eylemekle ve birisi daḥı zālimlere (14) yardım edüp arka olur” demekdür. Rāvīsi * menākıb-ı (15) şerīfe ve aḥvāl-i münīfesi bāb-ı elifde markūm ve maḥall-i (16) mezbūrda ma'lūm [M2/78b] * olan emīrül-mü'minīn ya'sübü'l-millet ve'd-dīn (17) esedü'llāhi'l-gālībī 'Alī ibn-i * Ebī Ṭālib'dir *kerrema'llāhu* vecchēhü. [M1/151a] (1)

El-Ḥadīṣü's-şālīs “ظلم الغني المطل”. Bu ḥadīṣ-i şerīf-i (2) şaḥīḥ ve bu ḥaber-i laṭīf-i faşīḥ e'imme-yi eḥādīṣün şāḥib-i (3) yakīnī imām * ibn-i Māce-yi Kızvīnī ḥazretlerinün *kitāb-ı* (4) *Sünen* ve *Taşnıf-i Müstaḥsen*lerinden * ve şeyḥ-i mü'eddeb (5) şāḥibü'l-mezheb imām Mālik ḥazretlerinün *muvaṭṭa'* (6) nām kitāb-ı Maḥbūlu*'-Enāmlarındandır. Ma'nāsı “Ġanīnün (7) zulmı aşḥāb-ı ḥukūka ḥaḳlarını vėrmekde * tevaḳḳuf (8) edüp bu güne yarına şalmağla¹²⁵² eglendürmekdür” demekdür. Pes (9) medyūn faḳīr olup * kādır olmamağla eglendürdüğü (10) zulm degüldür. Ammā bu ḥadīṣ-i şerīf mezbūr-ı * *Şaḥiḥ* 'inde (11) maṭlu'l-ġaniyy zulm-i nazmı üzre mezkūrdur. Rāvīsi (12) bāb-ı tā-yı * müşennātta zıkr olınan Ebū Hüreyre'dür *raḍiya'llāhu* (13) *ta'ālā*¹²⁵³ 'anhu.

El-Ḥadīṣü'r-rābī “الظلم ندامة * والطاعة (14) قرّة عين والبقاء من خشية الله نجاة من النار”. (15) Bu ḥadīṣ-i * şerīf daḥı¹²⁵⁴ *Nüz lü's-Sā'iri'n* dendür. Ma'nāsı “Zulm (16) cinsi peşīman olmağla sebepdür * daḥı tā'at gözlerün¹²⁵⁵ (17) aydınlığına sebepdür daḥı Allāh *ta'ālā*¹²⁵⁶ korkusından [M1/151b] (1) ağlamak cehennemden * kurtulmağla sebepdür” demekdür. Metn-i (2) ḥadīṣde lāzımlarını irād¹²⁵⁷ edüp mevzū'lar * müsebbibleri (3) üzerine ḥaml olmağla vaḳi' olduğı mübālağla içündür. (4) Rāvīyesi * bābü'l-bā'da mezkūre olan ümmü'l-mü'minīn (5) ḥazret-i 'Âişe'dür *raḍiya'llāhu 'anhā*. *

El-Ḥadīṣü'l-ḥāmis (6) “الظن يخطئ ويصيب”. Bu ḥadīṣ-i şerīf daḥı *Nüz l* dendür¹²⁵⁸. (7) [M2/79a] * Ma'nāsı “Bir nesne yakīn mertebesine varmadın eyle şanup (8) zann eyleyen

1252 güne yarına şalmağla] tesvīf eylemekle M2

1253 *ta'ālā*] - M2

1254 daḥı] - M1

1255 gözlerün] gözler M2

1256 *ta'ālā*] - M2

1257 irād] zıkr M2

1258 *Nüz l* dendür] *Nüz l* de mezbūrdur M2

kimesne ḥaṭā eder * yāḥūd işābet eder¹²⁵⁹ demekdür. (9) Metn-i ḥadīşdeki zann kelmesi maşdar olup isim-i (10) fā'il * ma'nāsınadır. Kendü ma'nāsına olmaḵ ve yāḥūd (11) isim-i maşdar murād olmaḵ daḥı cāyiz olup * belki nükte-yi (12) celīleyi muş'irdür ve vāv-ı vāşile ve fāşile ma'nāsına (13) olmaḵ aẓherdür. * Pes her zann olunan nesne i'tikāda¹²⁶⁰ muvāfıḵ (14) ve vāḵi'-i ḥale muṭābıḵ olmayup kāḥi * muḥālefet ve kāḥi (15) muvāfaḳat eyledügi ecilden bir kimesne tamām mertebede yaḳīni (16) * olmayınca bir nesneye zannla ḥükm eylemeyüp “ان بعض الظن (17) اثم” (Hucurāt/12) āyet-i kerīmesi muḳteżāsınca * günāha girmekden [M1/152a] (1) ictināb eylemek gerekdür. Bu ḥadīş-i şerīf faşāḥat-ı ayāt * ve bu (2) ḥaber-i münīf belāḡat-ı ḡayātun ḥazret-i Resūl-i ekrem *şallā'llāhu* (3) 'aleyhi ve sellemden * rāvīsı ve nāḵili rivāyetün edīb ve 'āḳili (4) vechi şabīḥ ve ḳalbi şaḥīḥ ve ḳāvli fāşīḥ * ve fi'li melīḥ (5) ḥazretün mu'īn ve zāḥiri ve dīn ve milletün mu'āvin ve (6) naşīri Ebū Muḥammed Ṭalḥa bin * 'Ubeyu'llāh¹²⁶¹ bin 'Osmān bin 'Amrū (7) bin Ka'b bin Sa'd bin Yetim bin Murre bin Ka'b bin Lü'eyy (8) * bin Ḡālibü'l-Mekiyyü'l-Ḳureşsiyyü'l-Yetmiyy'dür *raḍiya'llāhu* 'anhu ki evlād-ı (9) Yetim'den olup * ḳavm-i Ḳureş'de dāḥil ve nesebi Murre bin Ḳa'b'da (10) neseb-i Resūl'e vāşıl olur. * Pes Ṭalḥa *raḍiya'llāhu* 'anhu (11) Ebū Bekr-i Şiddīḳ ḥazretlerinün vālid-i mācidi olan * Ebū (12) Ḳuḥāfe 'Osmān'un *raḍiya'llāhu* 'anhumā ḳ yine 'Osmān nām 'amminun oḡlanun (13) oḡlıdur. * Vālidesi Şu'bet bint-i 'Abdu'llāh bin 'Ubādu'l-Ḥazramiyye'dür¹²⁶². (14) Ṭalḥ dēyü lügatda büyük [M2/79b] * ağaçlara ve 'Arabistan'da olan mūz (15) dēdükleri mevyeye dērler āḥirindeki tā * vaḥdet ve efrādı (16) muş'iredür. Naḵıldür ki Resūl ḥazretleri *şallā'llāhu* 'aleyhi ve sellem (17) * Uḥud ḡazāsında aḡa %alḥatu'l-ḥayr ve ceşş-i zātu'l-'usret [M1/152b] (1) dēdükleri Tebūk * ḡazāsında Ṭalḥatu'l-feyyāz ve Ḥuneyn (2) ḡazāsında Ṭalḥatu'l-cūd dēyü laḳab * koyup daḥı şabīḥ (3) ve melīḥ ve faşīḥ dēyü anı vaşf eylemişlerdür. Ḥilye-yi şerīfe (4) * ve şıfat-ı laṭifesi buḡday enlü ve çok ḳıllu ve güzel (5) yüzlü ve şirin * sözlü olup kirām-ı aşḥāb ve 'izām-ı (6) aḥbābdandur ve ḥazret-i 'Ömer'un * *raḍiya'llāhu ta'ālā*¹²⁶³ 'anhu kendüden (7) sonra ḥilāfete müsteḥaḳḳlardur dēyü vaşıyyet ve * ta'yīn eyledügi (8) altı nefer aşḥāb-ı şūrādan ve 'aşere-yi mübeşşeredendür ve sābıḳīn-i (9) * evvelīnden ve muḥācirīn-i sābıḳīnden olup muḳaddema (10) Mekke-yi Mükerrreme'den * Şām-ı şerīfe hicret ba'dehu ḥazret (11) Berd ḡazāsında iken cenāb-ı şerīflerine rıḥlet * edüp¹²⁶⁴ (12) Resūl ḥazretleri 'umūmen¹²⁶⁵ ehl-i¹²⁶⁶

1259 işābet eder] işābet eyler M2

1260 i'tikāda] ḥaḳḳa M2

1261 'Ubeyu'llāh] 'Abdu'llāh M1

1262 Ḥazramiyye'dür] Ḥazramiyye'dür M1

1263 ta'ālā] - M2

1264 rıḥlet edüp] rıḥlet eyleyüp M2

1265 'umūmen] 'umem M1

guzāta vërdükleri gibi anı (13) dağı māl-i * gānīmetden bir¹²⁶⁷ hisse vërdiler. Naķildür ki Uḥud (14) gāzāsında ‘asākīr-i İslām * ve aşḥāb-ı kirām mābeynine tefriķa (15) düşüp biribirlerinden cüda¹²⁶⁸ düşdükleri * zamānda (16) ḥazret-i risālet-penāhuñ *ṣallā ‘llāhu ‘aleyhi ve sellem* ḥuzūr-ı (17) şerīf * ve cenāb-ı münīflerinde yine ‘aşere-yi mübeşşereden olan **[M1/153a]** (1) Zübeyr bin ‘Avām ile mezbūr * Ṭalḥa’dan ğayri bir kimesne (2) kalmayup ol ḥīnde anlar cān u dilden ḥazrete **[M2/80a]** * envā‘-ı (3) ḥidmetler eylediler hattā Ṭalḥa *raḍiya ‘llāhu ‘anhu* küffār-ı ḥāk-sāruñ (4) * Resūl ḥazretleri üzerine ḥavāle eyledükleri alet-i ḥarba (5) ellerini karşı tutup * ḥazretüñ vüçüd-ı şerīf ve zāt-ı (6) nazīflerin qorımağla elleri pāre pāre * ve kılları yara (7) yara olup a‘zāsı mecrūḥ ve kalb-i¹²⁶⁹ ve şadr-ı meşrūḥ * oldu. (8) Pes ḥazret anuñ bu mertebe mücāhedesini müşāhede eyleyüp (9) Ṭalḥa’ya * cennet vācib oldu dëyü bişāret eylediler ve naķildür ki (10) Ebū Bekr-i Şiddīk *raḍiya ‘llāhu ‘anhu* * aydur bir gāzāda Ṭalḥa’yı gördüm ki (11) seksen toḳsan yerde bedeninde ok ve kılıç ve süñü (12) * yarası olup yine küffār ile merd-āne muķātele dilber-āne (13) muḥārebe ve mücādele eder * idi ve fuķahā-yı aşḥāb ve ‘ulemā-yı (14) aḥbābdan olup ḥazret-i risālet-*penāhdan otuz sekiz (15) ḥadīṣ-i şerīf rivāyet eylemişdür ve şāḥābe-yi fiḥām arasında (16) * olan ehl-i fetvānuñ on üç nefer mütevvassıtlarındandır. Naķildür ki (17) kendünüñ ferzend-i * ercümendi Mūsā bin Ṭalḥa dër¹²⁷⁰ ki¹²⁷¹ benüm vālidüm **[M1/153b]** (1) Ṭalḥa’nuñ parmağında bir altun yüzük * var idi ki kaşı (2) kırmızı yakut idi ve her gün biñ akça ‘āyidesi (3) ve deḥli * var idi ve şervet’-yi ‘azīmeye mālīk olup (4) ğāyetle māl-dār idi. Ammā yine * ḥarcı¹²⁷² ve maşārıfı çoğdı (5) ve ‘aṭā ve seḥāsınuñ nihāyeti yoğdı. Naķildür ki * evāḥir-i ‘ömrinde (6) Başra’ya rıḥlet eyledi ve dār-ı dünyāda altmış dört yıl (7) ‘ömür * sürüp bi’l-aḥire tārīḥ-i hicretüñ otuz altıncı senesinde (8) şehir-i recebde Başra nāḥiyyesinde **[M2/80b]** * safvān nām yerde Cemel (9) muḥārebesinde każā’-ı rebbānī ile bir okla boğazında (10) * urılup mecrūḥ oldu. Hemān ol ḥālī göricek kendüde (11) şehādeti taḥķīk * edüp bismi’llāh ve kāne emrū’llāhi kaderen (12) maķdüren dëyüp cān-ı ‘azīzini * cenāb-ı Rabbū’l-‘izzete teslīm (13) ve maķarrını cennet-i na’īm eyledi ve yine Başra’da * medfūn olup (14) ve kabır-ı şerīf ḥālā anda meşhūr ve ma’rūf ziyāret-ğāhdur. (15) * Rivāyet olunur ki mezbūr Ṭalḥa ḥazret-i Ebū Bekr’üñ *raḍiya ‘llāhu ‘anhu* (16) ‘*anhumā* akırībāsından * olmağın ol okı ḥazret-i ‘Osmān’uñ *raḍiya ‘llāhu ‘anhu*¹²⁷³

1266 ehl-i] - M1

1267 bir] - M1

1268 cüda] cüza M1

1269 ve kalb-i] - M1

1270 dër] eder M2

1271 ki] - M2

1272 ḥarcı] ḥarcı M1

1273 akırībāsından olmağın ol okı ḥazret-i ‘Osmān’uñ *raḍiya ‘llāhu ‘anhu*] - M1

aķrībāsından olan * Mervān bin Ḥakem ittifāka ol h̄inde (17) anda h̄āzır bulınup ḥāzret-i ‘Osmān’uñ¹²⁷⁴ * k̄anını andan almak k̄aşdına [M1/154a] (1) atup urmışdur. Zīrā ḥāzret-i ‘Osmān’uñ * şehīd olmasına (2) ḥāzret-i Ebū Bekr’uñ oğlı Muḥammed’uñ ḥuṣūṣi sebep olmuşdur (3) * ve zamān cāhiliyyetden berū bir maķtūluñ ṭā’ifesi¹²⁷⁵ k̄ātil (4) cemā’atinden bir kimesneye * dest-res bulsalar bunun (5) cemā’atı bizüm k̄ātilimüzdür d̄eyū bi-gūnāh anı k̄atlı * eylemek ‘Arab (6) mābeyninde ‘ādet-i k̄adīmedür. Tafşīl-i vaķāi’i bābü’l-elifde * ḥāzret-i (7) ‘Osmān’uñ zikri eşnāsında mezkūrdur ve menākīb-ı şerīfesi (8) * mezkūre olan Ṭalḥa’dan ğayri kütüb-i aḥādīşde mezbūr (9) bir Ṭalḥa daḥı vardır ki * anuñ vālidesi Şafiiyye bintü’l-Ḥārīş (10) bin Ṭalḥa bin Ebī Ṭalḥa bin Ebī ‘Abd-ı Menāf’dur. * Vālidesi tarafından (11) olan nesebūñ silsilesi müte‘adid Ṭalḥalar olduğı [M2/81a] * cihetden (12) aña Ṭalḥatu’t-ṭalḥāt d̄erler. Anuñ vālidinūñ daḥı ismi ‘Udeydü’llāh’dur. (13) * Ammā cedd-i şaḥīḥ-i a’lāsı Ḥalefū’l-Ḥüzā’ī’dür ve kabrı diyār-ı (14) cem‘de Sicistan * nām şehirde vaķi’ olmuşdur ve bu beyt (15) anuñ ḥaķķında inşād olınmuşdır. * şī’ir Raḥime’llāhu a’zāmen defenühā¹²⁷⁶ (16) bi’sicistan Ṭalḥatu’t-ṭalḥāt.

El-Ḥadīşü’s-sādis * “-ü’l’*mi ā C*1 -bāl kitūbķi ma-fīi şer-şīadḥ”. (17) Bu ¹²⁷⁷الظن اكنب *Uş ūl fi Aḥadiş i’* [M1/154b] (1)**l-Res ūl* ḥavāşından menķ ūldur. Ma’nāsı “Bir nesneyi yakīnen (2) ma’l ūm ēdenmedin * eyle anlamayup şanan kimesne ziyāde (3) yalancıdur” demekdür. Şiġa-yı maşdar isim-i fā’il * ma’nāsınadır (4). Bu ḥadīş-i şerīf-i şādık ve bu ḥaber-i münīf fāyıkda isim-i (5) fā’ilūñ * şiġa’-ı mezb ūre ile v ūr ūd-ı ḥaṭā ve kizb¹²⁷⁸ (6) zāt-ı m ū’mine isnād¹²⁷⁹ olınmayup ‘ırz-ı¹²⁸⁰ m ū’minūñ * anlardan şiyānetini (7) iş’ār ēder¹²⁸¹. Rāvi-i ḥadīş ma’l ūm ve ol kitābda¹²⁸² marķ ūm (8) * deg ūldür.

El-Ḥadīşü’s-sābi ‘الظلمة و اعوانهم في النار”. (9) Bu ḥadīş-i * şerīf-i Res ūl metn-i kitāb *C ā mi ‘ ū’l - Uş ūl* de (10) meş ūrdur. Ma’nāsı “Zālimler cinsi * daḥı anlaruñ yardım(11)cıları cehennemded ūr ūrl er¹²⁸³” demekdür. Rāvisi bābü’z-zālda (12) * mezk ūr olan Ḥuzeyfe’dür raḍiya’llāhu ‘anhu. [M2/81b] *

1274 ‘Osmān’uñ] ‘Osmān M1

1275 ṭā’ifesi] aķrabāsı M2

1276 defenühā] defetühā M1

1277 اكنب] M1

1278 ḥaṭā ve kizb] - M2

1279 isnād] işād M1

1280 ‘arz-ı] - M2

1281 iş’ār ēder] - M2

1282 kitābda] - M2

1283 cehennemded ūr ūrl er] cehennemded ūrl er M2

Bābü'l-‘ayn (13) **el-Ḥadīṣü'l-evvel** “عليكم بسيد الخضاب الحنّاء (14) فأنّه يطيب * البشرة ويزيد بالجماع”. Bu ḥadīṣ-i şerīf (15) kitāb-ı *Nüz lü 's - Sā 'iri n* dendür. Ma'nāsı * “Siz mülāzemet eylenüz (16) boyaların ulusına kınaya zīrā taḥkīkan ol * kına bedeni (17) ve gövdeyi eyü ve gökçek eyler daḥı cimā'ı arturur” * demekdür. [M1/155a] (1) Rāvīsī bābü'l-elifde zıkrı mürür eyleyen ḥazret-i (2) 'Alī'dür kerreme'llāhu vechehü. *

El-Ḥadīṣü's-şānī “عليكم بالرّمان (3) فكلوا بشحمه فأنّه دبّاغ المعدة وما من * حبة (4) تقع في جوف رجل ألا ”. Bu ḥadīṣ-i şerīf daḥı *Nüz l* dendür. (6) Ma'nāsı “Siz * mülāzemet eylenüz enara pes yinüz içindeki (7) şaruca zārı ile * bile zīrā taḥkīkan ol şaruca (8) zār mi'denün debbāğıdır daḥı enardan bir dane * yokduyr ki (9) bir kişinün içinde vaqı'a ola illā ol dane nūrlardurur (10) * ol kimsenün göğlini daḥı vesvese şeytānlarından (11) şaklar kırk gün” demekdür. * Rāvīsī yine ḥazret-i 'Alī'dür (12) kerreme'llāhu vechehü.

El-Ḥadīṣü's-şālīs “عليكم بالملح (13) فأنّه شفاء من سبعين داءً منه الجنون والجذام (14) والبرص”. Bu ḥadīṣ-i * şerīf yine *Nüz l* dendür. Ma'nāsı “Siz (15) tuza mülāzemet eyleyüp andan ayrılmañuz * zīrā taḥkīkan (16) ol tuz yetmiş dürlü derde dermāndur. Ol yetmiş dertdendür (17) dīvānelük * daḥı cüzām daḥı bihaḳ maraḫları” demekdür. Tuza [M1/155b] (1) mülāzemetün tarīḳi ta'āmuñ [M2/82a] * evvelinde ve āhirinde bir pāre tuz (2) yalamak gerekdür dēyü taḥkīk eylemişlerdür. * Rāvīsī yine (3) ḥazret-i 'Alī'dür kerreme'llāhu *vechehü*

El-Ḥadīṣü'r-rābi' (4) “عمر معي وانا معه * والحقّ بعدي مع عمر حيث كان”. (5) Bu ḥadīṣ-i şerīf daḥı yine *Nüz l* dendür. Ma'nāsı * “Ömer benümledür (6) daḥı ben anuñlayam daḥı ḥaḳ benden soñra 'Ömer iledür her (7) kañkı yērde olursa” * demekdür. Ḥazret-i 'Ömer'ün *raḍiya'llāhu ta'ālā*¹²⁸⁴ 'anhu (8) fażā'iline ḥadd u gāyet ve menākıbına * ḥaşr u nihāyet yokdur. (9) Zerre ve şemmesi bu kitābuñ evā'ilinde bābü'l-elifde zıkr ü beyān¹²⁸⁵ (10) * olınmışdur. Bu ḥadīṣ-i şeref ḥāvīnün Resūl ḥazretlerinden (11) nākıl ve¹²⁸⁶ rāvīsī * şāḥib-i Resūl-i ber ḥaḳ ve ḥadim-i nebī-i muṭṭlaḳ (12) celīs-i ḥabīb-i settār ve enīs-i * edīb-i bezr-güvār cāmī'ü'l-uşūl (13) ibne 'ammi'r-Resūl Fażl bin 'Abbās * bin 'Abdu'l-Muṭṭalib Şeybetü'(14)l-Hāşimiyyü'l-Kureşsiyyü'l-Muṭṭalibiyyü'l-Mekkiyy'dür *raḍiya'llāhu 'anhum*¹²⁸⁷. (15) * Vālidesi Lūbābetü bintü'l-Hāriş'dür ki Ümmü'l-Faẓl künyeti ile (16) şühret bulup * vālid-i 'azīzi 'Abbās daḥı Ebū'l-Faẓl künyeti ile (17) meşhūr olmışdur. Tafşīli * bābü'l-bā'u'l-muvahḥade evvelinde

1284 *ta'ālā*] - M1

1285 ve beyān] - M2

1286 ve] - M1

1287 *'anhum*] *'anhumā* M2

[M1/156a] (1) birāderi ‘Abdu’llāh bin ‘Abbās *riḍvānu’llāhi ta’ālā*¹²⁸⁸ ‘aleyhim * *ecma’in* (2) zikrinde mürür eylemişdür. Rāvī-i ḥadīṣ Fazl *raḍiya’llāhu ‘anhu* (3) ‘Abbās’uñ * evvel veledi olup ‘ulūm-ı dīniyyede fāyık ve Qur’ān (4) ve ḥadīse vāşık olmağla * iki cild tefsīr-i şerīf tahrīr (5) ve taşnīf eylemişdür. Bu ‘abd-ı za’īf * ve bende-yi naḥīf (6) medīne-yi Tebrīz-i şafā-engizde biḥamdi’llāhi’l-mennān ve bimennihi’(7)l-müste‘ān [M2/82b] * aña muşādif olup nazarı ile dīde-yi dil, (8) pur nūr ve muṭāla‘asıyla ḳalb u cenān * mesrūr oldu. (9) Naḳildür ki Resūl-i muḥterem *şallā’llāhu ‘aleyhi ve sellem* ḥazretleri (10) Fazl’a kemāl-i * muḥabbet ve farṭ-ı şefḳat ve merḥamet üzre olup (11) ḥicce-yi vedā‘da Müzdelife’den * Munā’ya gelürler iken anı (12) kendü bindükleri atun ardına bindürmişler idi. İttifāḳan (13) * Ḥaş’am ḳabīlesinden bir ḥātun ḥazrete gelüp “Yā Resūla’llāh (14) benüm babam pīr-i fānī olmışdur. * Ben anuñ bedeli olup anuñ-ıçun (15) ḥacc idivermek cāyiz midür?” dēyü su’āl edüp * ammā (16) muttaşıl Fazl’a nazar ve Fazl daḥı dāyimā aña nöker eder idi. (17) Ḥazret daḥı Fazl’uñ * yüzini simet-i āḥıra¹²⁸⁹ döndürüp cāyizdür [M1/156b] (1) dēyü ol ḥātuna cevāp vėrdiler * ve Fazl ḥazretün lisān-ı naḳīf (2) ve zebān-ı laṭīflerinden yigirmi dōrt ḥadīṣ-i * şerīf rivāyet (3) eylemişdür ve şalāḥ ve diyānet ve rivāyet ve dirāyetle dünyāda (4) * ancak yigirmi bir yıl ‘ömür sürüp pederi ‘Abbās’dan dōrt (5) yıl muḳaddem fevt * olmuşdur *riḍvānu’llāhi ‘aleyhi ve ‘ālā aḥihi* (6) ve vālideyhi.

El-Ḥadīṣü’l-ḥāmis * “عليكم بالعسل فوالذي (7) نفسي بيده ما من بيت فيه عسل ألا ويستغفر الملائكة (8) * لاهل (8) ذلك البيت فان شربه رجل دخل الى جوفه الف (9) دواء ويخرج منه * الف داء فان مات وهو في جوفه (10) لم تمس جسده”. Bu ḥadīṣ-i şerīf daḥı yine¹²⁹⁰ * *Nüz l* dendür. Ma’nāsı (11) “Siz bala mülāzemet eyleyüp andan ayru olmañuz zīrā şol (12) * kimesne Ḥaḳḳ-ıçun ki benüm nefsum anuñ elindedür. Bir ev yokdur ki (13) anda bal ola [M2/83a] * illā melekler cinsi ol eviñ ehli içün (14) istigfār eder. Pes eger içse anı bir kimesne * ya’nī bal yise (15) anuñ içerüsine biñ dermān girer daḥı andan biñ dert * çıkar. (16) Pes eger ol kimesne ölse ḥālbuki ol bal anuñ içinde (17) olsa cehennem * ateşi yapışmaz anuñ gövdesine” demekdür. Rāvīsī [M1/157a] (1) bāb-ı cimde mezbūr olan * Süleymānu’l-Fārisī’dür *raḍiya’llāhu ‘anhu*. (2)

El-Ḥadīṣü’s-sādis * “عائشة ابوها و¹²⁹¹ عمر”. Bu ḥadīṣ-i şerīf-i (3) nebevī *ma ş ā b i ḥ*-i imām Baḡvī’nün evāḥirinde menāḳıb * ḥazret-i (4) Ebī Bekr-i Şıddīḳ bābında mesfūrdur. Ma’nāsı sebeb-i vürūdından (5) zāḥir olur ki * fezā’il-i refī’enün ḥāvīsī olan (6) bu ḥadīṣ-i şerīfün rāvīsī bir gün * Resūl-i Ḥüdā-yimüte’āl (7) ve ḥabīb-i Rabb-i zī’l-cemāl ḥazretlerinün ḥuzūr-ı

1288 *ta’ālā*] - M2

1289 *āḥıra*] āḤıra M1

1290 yine] - M1

1291 و] - M1

* şerîf ve (8) cenâb-ı münîfelerine gelüp “Yâ Resûla’llâh saña kankı kimesne (9) * ziyâde sevgilüdür” dëyü su’âl eyleyüp hâzret (10) dahı ‘Âîşe baña ziyâde * sevgilüdür dëyü cevâp vërdüklerinde (11) râvî dahı êrkeklerden kankısı * sevgilürekdür dëyü (12) su’âl eyleyüp hâzret dahı anuñ babası ya’nî Ebû Bekr-i * Şiddîk (13) maḥbûbrakdur dëyü cevâp vërdiler. Ba’dehu râvî yine su’âl (14) êdüp * yâ¹²⁹² andan sonra kimdür dëdi. Hâzret dahı ‘Ömer’dür (15) dëyü buyurdılar. Bu ḥadîs-i * leṭâfet üslûb ve bu ḥaber-i sa’âdet-(16)maḥbûbuñ râvîsi şâhib-i hâzret-i * risâlet-penâh ve ḥâdim-i (17) cenâb-ı nübüvvet dest-gâh zû’s-şıdk ve’l-ihlâş **[M2/83b]** * Ebû ‘Abdu’llâh ‘Amrû binü’l-‘Âşu’**[M1/157b]**(1)s-Sehmiyyü’l-Ḳureşsiyyü’l-Mekkiyy’dür *raḍiya’llâhu ‘anhu* ki * nesebleri Resûl-i (2) ekrem *şallâ’llâhu ‘aleyhi ve sellem* hâzretleri ile Ka’b bin (3) Lü’eyy’de * cem’ olup kavm-i Ḳureş’de dâhıldür. Tafşîli bâb-ı (4) râ’-ı mühmelede oğlı * ‘Abdu’llâh bin ‘Amrû menâkıbında zıkr (5) olınmışdur. Kendüsi dahı on iki yaşında * ve âlem-i (6) câhiliyyetde iken oğlı ‘Abdu’llâh vücûda gelüp ol târîḥde (7) * andan gayri on iki yaşındaki kimesnenüñ veledi zühûra (8) gelmemişdür ve yine kendünüñ islâmı * oğlı ‘Abdu’llâh’uñ (9) islâmından sonra vâkı’ olmuşdur * ve hâzret-i risâlet-(10)penâh *şallâ’llâhu ‘aleyhi ve sellem* otuz tokuz (11) ḥadîs-i şerîf * rivâyet eylemişdür. Nakildür ki hâzret-i Ebû Bekr (12) *raḍiya’llâhu ‘anhu* zamân-ı ḥilâfetinde ‘Amrû * bin ‘Âş’ı (13) Şâm-ı diyârında Filistîn nâm küre üzerine emîr ve ḥâkim (14) naşb * êdüp gönderdi. Ba’dehu emîrü’l-mü’minîn ‘Ömer (15) *raḍiya’llâhu ‘anhu* dahı ḥilâfeti zamânında * yine anı ‘asker-i İslâm (16) üzerine serdâr ta’yîn eyleyüp Mısır üstine gönderdi. (17) * Ol dahı ‘asâkir-i menşûre ile Mısır¹²⁹³ üzerine varup feth **[M1/158a]** (1) ve zabt eyledi ve * emîrü’l-mü’minîn hâzret-i¹²⁹⁴ ‘Osmân’uñ *raḍiya’llâhu ‘anhu* (2) ḥilâfeti zamânında¹²⁹⁵ Şâm-ı şerîfe irtihâl * êdüp ba’dehu (3) ve emîrü’l-mü’minîn hâzret-i ‘Alî *kerrema’llâhu vecchehü* ‘aşrında (4) Mu’âviye *raḍiya’llâhu * ‘anhu* Şâm ‘askeri ile Raḳa kurbunda (5) Fırât kenârında Şıffîn nâm mevzi’de * ḥilâfet nizâ’-ıçun (6) hâzret-i ‘Alî’nüñ üzerine geldüğü zamânda mezbûr **[M2/84a]** * ‘Amrû (7) bin ‘Âş anuñla bile gelmiş idi. Pes¹²⁹⁶ mâbeynlerinde vâkı’a (8) ve meşhûre ve şâ’i’e * olan mücâdele-yi şedîde ve muḳâtele-yi (9) ekîdeden sonra iki cānibüñ dahı * re’y ve tedbîrleri bunüñ (10) üzerine münce oldı ki iki taraftan birer mu’temedün ‘aleyh * kimesneleri (11) vekîl ve ḥakem naşb eyleyüp anlaruñ ittifâkları ne-vechle (12) qarâr * tutarsa ol emri muḳarrar ḳalup ḳabûl eylemek üzre (13) şulḥ eyleyeler bu vâkı’a * târîḥ-i hicretüñ otuz sekizinci senesinüñ (14) ramazân-ı şerîfinde idi. * Pes hâzret-i ‘Alî

1292 yâ] - M1

1293 Mısır] - M2

1294 hâzret-i] - M2

1295 zamânında] eşnasında M2

1296 pes] - M1

lâkin anlar vâsıl (4) olurlar ‘azîz ve ccelîlû’llâh’uñ öğine ya’nî huzûrına (5) * tâ ki şûr urulınca anlaruñ evvelkisi peygâmblerdür (6) ve ikincisi şehîdlerdür * ve üçüncisi mü’ezinlerdür (7) ve dördüncisi hacc eyleyüp Allâhüm lebbeyk diyenlerdür (8) * ve beşincisi Mekke yolında fevt olanlardur ve altıncısı (9) oğlân toğırup * nefâsı eşnâsında ölen ‘avretdür (10) ve yedincisi günâhlardan tevbe eyleyenlerdür * ve sekizincisi (11) Müslümânlara hîdmet eyleyicidir. Allâh’uñ tâ’atında (12) olduğı hâlde¹³⁰³ ve toközuncısı * gâce ile namâz kılıcılardur (13) il¹³⁰⁴ uyuyıcı oldukları hâlde ve onuncısı * terahhüm eyleyicilerdür (14) benüm ümmetümün faķîrleri üzerine” demekdür. Bu hadîs-i sa’âdet-(15) * rehber ve bu haber-i beşâret küsterün râvîsi hayl-i enbiyâya (16) surûr * ve gürûh-ı aşfiyâya mihter olan hayru’l-beşer ve zeynü’(17)l-mahşer hâzretlerinün * şâhib-i lebîb-i mu’teber ve hadim-i edîb-i [M1/160a] (1) pür-hüneri Ebû Ca’fer ‘Abdu’llâh bin Ca’fer * bin Ebî Tâlib bin (2) ‘Abdu’l-Muttalibü’l-Mekkiyyü’l-Kureysiyü’l-Hâşimiyyü’l-Muttalibî’dür *rağiya’llâhu* (3) ‘*anhum*¹³⁰⁵ * ve vâlidesi ‘Amîs bin Nu’mân bin Ka’b bin Malîk (4) bin Kuḥāfe¹³⁰⁶ bin Ḥeş’am’uñ¹³⁰⁷ kıızıdur [M2/85b] * ve vâlid-i ‘azîzi Ca’fer *rağiya’llâhu ‘anhu* (5) hâzret-i ‘Alî’nün kerreme’llâhu *vechehü* büyük * karındaşı (6) olup muḳaddema Ḥabeşe diyârına hicret eylemiş idi. (7) Hâzret-i Resûl-i ekrem * *şallâ’llâhu ‘aleyhi ve sellem* Ḥayber (8) gâzâsında iken Ḥabeşe’den gelüp hîdmet-i şerîflerine (9) * vuşûl bulduḳda hâzret anuñ iki gözlerinün arasın (10) öpüp “Yâ ḥabîbî cümle-i * ḥalkdan senün ḥalkuñuñ benüm ḥalkuma (11) müşâbeheti ve ‘umûm-ı nâsdan senün ḥalkuñuñ * benüm ḥalkuma (12) münâsebeti ziyâdedür daḫı sen benüm ḥalk olınuḳum balçıkdan (13) * ḥalk olınuḳ” dëyü iltifât buyurdılar ve Ḥayber kal’ası (14) fetḥ olınuḳdan sonra * ben cenâb-ı Rabb¹³⁰⁸ü’l-‘izzete Ḥayber fetḫi içün mi (15) şükr ideyin¹³⁰⁹ yohsa ‘ammum oğlu Ca’fer’ün * geldügi içün mi (16) Şükr ideyin¹³¹⁰ dëyü izhâr beşâset eylediler ve târîḫ-i hicretün (17) * sekizinci senesinde aña şehâdet müyesser olup hâzret-i anuñ [M1/160b] (1) ḥaḳķında * Ca’fer iki kanatlu kuş olup cennetde uçar dëyü (2) buyurduḳları ecilden * ba’de’l-mevt laḳabına Ca’fer-i Tayyâr (3) dërler. Râvî-i hadîs-i mesfûr ve nâķil-i haber-i meştûr * olup (4) anuñ oğlu olan ‘Abdu’llâh bin Ca’fer *rağiya’llâhu ‘anhumâ* (5) arz-ı Ḥabeşe’de * dünyâyâ gelüp ‘âm-ı ḥayber hîzmet-i (6) hâzrete pederi ile bile gelmişdür ve yedi * yaşında (7) iken hâzrete bey’at ve zebân-ı laṭîflerinden

1303 olduğı hâlde] - M2

1304 il] nâs] M2

1305 ‘*anhum*] ‘*anhumâ* M1

1306 Kuḥāfe] Şuḥāfe M1

1307 Ḥeş’am’uñ] Ḥatim’uñ M1

1308 Rabb] - M1

1309 şükr eğeyin] şükr eğeyim M2

1310 şükr eğeyin] şükr eğeyim M2

yigirmi beş (8) hadîs-i şerîf * rivâyet eylemişdür. ‘İlm ü ma‘rifetle ma‘rûf (9) ve farṭ-ı fazılla mevşûf şalâh u felâhla * mezkûr ve Ebû (10) Ca‘fer künyeti ile meşhûr olup aşhâb-ı kirâm (11) ve ahhâb-ı fiḥâmdan [M2/86a] * ba‘zı kimesne¹³¹¹ *raḍiya’llāhu ‘anhum*¹³¹² (12) ve daḥı ḥiyâr-ı tabi‘în ve aḥyâr-ı muḥaddesînden çok kimesneler¹³¹³ (13) * ve kendünün evlâdından İsmâ‘îl ve Mu‘âviye ve İshâk raḥimehü’llâh (14) andan * ‘ilm-i dîn ve fıkḥ-ı güzîn aḥz edüp hadîs-i (15) şerîf rivâyetini nakl eylemişdür. * Nakıldür ki ḥazret-i ‘Ömer’ün (16) oğlu ‘Abdu’llâh *raḍiya’llāhu ‘anhumā* aḥa mülâkî oldukda * anı (17) envâ-yı ta‘zîm ve tevķîr edüp es-selâmu ‘aleyke “Yâ ibne’l-cenâḥayn” [M1/161a] (1) * ya’nî ey iki kanatlunun oğlu dâr idi. Pes ibn-i Ca‘fer (2) *raḍiya’llāhu ‘anhumā* * dâr-ı dünyâda seksen beş yıla ḳarîb ‘ömür (3) sürüp âhirü’l-emr târîḥ-i * hicretün sekseninci ve bir rivâyetde (4) seksen dördünci senesinde Medîne-yi * Münevvere’de vefât edüp (5) raḥmet-i Raḥmân’a vaşıl ve ravza-yı cenâba (6) dâḥil * oldu.

El-Ḥadîsü’t-tâsi “العبادة سبعون (7) باباً افضلها طلب الرزق الحلال”. * Bu ḥadîs-i Resûl (8) yine *Nüz l* dendür. Ma’nâsı ‘ibâdet cinsi yetmiş bâddur. (9) * Anun ziyâde fazîletlüsi ḥelâl olan¹³¹⁴ rızḳ taleb eylemekdür (10) demekdür. Râvîsi bâbü*’l-ḥâ’u’l-mühmelede mezkûr olan (11) şâhibü’l-fazlu’l-celî imâm Ḥasan bin ‘Alî’dür * kerreme’llāhu vechehü¹³¹⁵. (12)

El-Ḥadîsü’l-‘aşir “العباد عباد الله والبلاد بلاد الله (13) * حيث وجدت خيراً فاقم و اتق الله”. Bu ḥadîs-i şerîf (14) daḥı yine *Nüz l* de * mezbûrdur. Ma’nâsı “Ḳul cinsi Allāh’uñ (15) ḳullarıdur daḥı şehir cinsi * Allāh’uñ şehirleridür. Sen (16) her ḳankı yêrde eyülük bulduñ hemân ikâmet edüp [M2/86b] * tavaṭṭun (17) eyle daḥı Allāh’dan ḳorḳup taḳvâ üzre ol” demekdür. [M1/161b] (1) râvîsi * şâhib-i re’y-ı ḥâzım zârîb-ı seyf-i şârim bâzil-i (2) emvâl ḳâtil-i ebṭâl-i * ḥabîb-i Resûlu’l-melkü’l-llâm Ebû ‘Abdu’llâh (3) Zübeyr binü’l-‘Avvâm bin Ḥüveylid bin * Esed bin ‘Abdu’l-‘İzzî bin Ḳuşey (4) bin Kilâb bin Mürretü’l-Ḳureysıyyü’l-Esedıyyü’l-Mekkiyy’dür * *raḍiya’llāhu ‘anhum*¹³¹⁶ (5) nesebleri ḥazret-i risâlet-penâhla merḳûm Ḳuşey bin Kilâb’da (6) * cem’ olup eşref-i Ḳureys’dendür ve ümmü’l-mü‘minîn Ḥadîcetü’(7)l-Kubrâ *raḍiya’llāhu ‘anhā* * ḥazretleri Zübeyr mezbûruñ ‘ammesi (8) ve Zübeyr anlarun ḳarındaşı oğlıdur. * Zîrâ ‘Avvâm ‘ayn-ı mühmele (9) ve vâv-ı müşeddedenün fethaları ile mubâlağa ile şuda (10) * yüzici ma’nâsına olduğı ḥâlde¹³¹⁷ ḥazret-i Ḥadîce’nün (11) li’ebin

1311 ba‘zı kimesne] ba‘zı ehl-i kemâl M2

1312 *raḍiya’llāhu ‘anhum*] - M2

1313 kimesneler] fuḥûl ve ricâl M2

1314 olan] - M2

1315 kerreme’llāhu vechehü] *raḍiya’llāhu ‘anhumā* M2

1316 *‘anhum*] *‘anhumā* M1

1317 ḥâlde] - M2

ve ümmün bir birâderidür ki Bedr * gazâsında daḥı ‘âlem-i (12) cāhiliyyede olup ol sefer müşrikler ile bile gelmiş idi (13) * ve lâkin yoldaşları gibi katl ve esîr daḥı olunmayup (14) ḥalâş olmağla ḳalbine ilhām * rabbânî düşüp İslâm’a (15) gelmişdür. İslâmı cemîl ve ḥasen ve tarîḳ-ı ḥaḳda sülûkı (16) * müstaḥsen olup aşḥâb-ı kirām ve aḥbâb-ı fiḥām zümresine (17) dāḥil * ve sa’âdet-i ebediyyeye vâsıl olmuşdur. ‘Âdet-i kerîmesi **[M1/162a]** (1) kaçan bir emri i ‘azîm için * yemîn eylemek lâzım gelse¹³¹⁸ beni Bedr (2) vâkı‘asından kırtaran Tanrı Ḥaḳḳ-ıçun dëyi * ḳasem eder (3) idi. Âḥirü’l-emr şerîd olup şehâdeti Necâr vaḳ‘asında (4) vâkı‘a * olmuşdur ve vâlidî Hüveylid zamân-ı cāhiliyyetde (5) küfr üzrine getmişdür ve ‘Avâm’uñ **[M2/87a]** * ve ḥazret-i Ḥadîce’nün (6) raḍiya’llāhu ‘anhā vâlideleri Fâtıma bint-i Zāyide’dür ki * Hüveylid’ün (7) ḥâtunudur. Ammā Zübeyr’ün vâlidesi Şafiiyye bint-i ‘Abdu’l-muṭalib’dür ki (8) * Resûl ḥazretlerinün ‘ammetleridür. Pes Zübeyr raḍiya’llāhu ‘anhu daḥı (9) tâze iken Mekke-yi * Mükerrema’de İslâm’a gelüp sâbıḳîn-i (10) evvelînden olmağla¹³¹⁹ muşallî’-yi ḳibleteyn * ve muḥâcir-i hicreteyndür (11) ya’nî muḳaddema Ḥabeşe diyârına hicret ba’dehu Medîne-yi (12) * Münevvere’ye rıḥlet eylemişdür. Naḳildür ki Ḥabeşe’ye iki nevbet (13) rıḥlet ve muḥâceret * eyleyüp ibtidâ getdüğü zamânda ol (14) sekiz yaşında idi. Andan rücû’ * edüp ḥuzûr-ı ḥazrete (15) mülâḳî olduğdan sonra cümle-yi gazâlarda ḥazır olup¹³²⁰ * küffâr-ı (16) ḥâk-sârı tu‘me-yi şemşîr âbdâr eyler idi ve ḥazret (17) ḥazır oldukları * gazâvatuñ birisinden taḥallûf etmeyüp **[M1/162b]** (1) fî sebîli’llāh ta’âlâ ibtidâ küffâra ḳılıcı ol * urmuşdur (2) ve Uḥud gazâsında ‘asker-i İslâm nev’an şüret-i inhizâmı (3) * olmağla aşḥâb ve aḥbâb mâbeynine¹³²¹ tefriḳa düşdüğü (4) zamânda Ṭalḥa * ile Zübeyr ḥazretün ḥizmet ‘aliyyelerinden (5) cedden cüdâ ve dūr ve berrân-ı ba’îd * ve mehcūr olmayup ve vücûd-ı (6) naẓîflerini zarar-ı¹³²² a’dâdan muḥâfazat * ve zât-ı laṭîf (7) ve şerîflerine mu’âvenet ve muẓâherat eyledükleri ecilden (8) ḥazret * anları cennetle tebşîr edüp daḥı Zübeyr benüm ḥivâriyetümdendür (9) dëyi buyurmağla * zümre-i¹³²³ ‘aşere-yi mübeşşereden dāḥil ve mertebe-i takrîb ve ihtîşâsa nâ’il olmuşdur¹³²⁴ **[M2/87b]** * ve ḥazretün (10) dehân-ı güherbâr ve zebân-ı dürer nişârlarından otuz sekiz * ḥadîş-i (11) şerîf rivâyet eylemişdür. Şıfat-ı şerîfe ve ḥılye-i naẓîfesi (12) ḡâyetle * uzun boylu olup ata bindüğü zamânda ayakları (13) yere degmege az ḳalır idi * ve rengi beyâz ve gövdesi yegni (14) ve

1318 lâzım gelse] istese M2

1319 olmağla] olmağın M2

1320 olup] - M1

1321 mâbeynine] mâbeyninde M2

1322 zarar-ı] ḥor-ı M2

1323 zümre-i] - M1

1324 ve mertebe-i takrîb ve ihtîşâsa nâ’il olmuşdur] - M1

gözleri gök ve cümle-i¹³²⁵ bedeni kıllu ve saçı * uzun ve çok (15) kendünün oğlu ‘İrve bin Zübeyr’den mervîdür ki ben-*dahı şağır iken (16) kâhî yêrûmden kalkmak istediğümde babam Zübeyr’ün omuzlarında (17) olan * kıllara yapışıp kalkar idüm der idi. Naıldür ki [M1/163a] (1) Zübeyr’ün *rağiya’llāhu ‘anhu* biñ * nefer ‘abd-ı memlûki var idi. Her gün (2) ücretle halka hizmet eyleyüp aḥşam * olduğda cümlesi (3) ücretlerini getirüp aña teslîm eder idi. Ol-dahı (4) hemân * cemî’ini yanında hazır olan eytām ve fuḡarā ve erāmîl (5) ve¹³²⁶ ğurabāya bezl edüp * kendüsine bir ḡabbe alıkomaz idi (6) ve fuḡahā-yı şaḡābeden olup aşḡāb-ı * kibārdan ehl-i (7) fetvānuñ mütevassıtları olan on üç nefer kimesnelerün (8) ve ḡazret-i * ‘Ömer *rağiya’llāhu ‘anhu* kendüsinden¹³²⁷ sonra ḡilāfete (9) müsteḡakkıldur dēyü ta’yîn ve vaşıyyet * eyledügi altı nefer (10) şaḡābenün birisidür ve evāḡir-i ‘ömrinde Başra’ya rıḡlet (11) * eyleyüp ve dār-ı dünyāda altmış dört yıl ‘ömür geçürüp (12) tāriḡ-i hicretün otuz * altıncı senesinde şehr-i recebū’l-mürecebinde (13) Başra kurbında Sefevān nām mevzi’de vāḡi’ * Cemel muḡārebesinde (14) ‘Ömeyr bin Cermüz Timīmî nām kimesnenün ḡarbından şehîd oldu. [M2/88a] * (15) Pes ol eḡnāda anı Başra’dan taḡra vādî-i Sibā’ nām maḡallde (16) defn * edüp ol vāḡ’a def’ olındukdan sonra ḡabrını (17) ḡazup çıkarup * ḡālā Başra’da meḡḡūr ve mute’ayyin ziyāret-ḡāḡ [M1/163b] (1) olan yerde defn eylediler * ḡarāyib ittifākātdandur ki (2) Zübeyr *rağiya’llāhu ‘anhu* yine ‘aşere-yi mübeḡşereden * olan Talḡa ile (3) bir nesnede dünyāya gelüp ve Uḡud ḡazasında ḡazrete ikisi¹³²⁸ * ma’an (4) mu’āvenet eyleyüp ve ikisi bile altı nefer aşḡab-ı şūrādan (5) ve on * üç nefer¹³²⁹ mütevassıḡın olan ehl-i fetvādan ve ‘aşere-yi (6) mübeḡşereden * olup ve ikisi bile bir zamānda cennetle (7) muḡtulanup ve evāḡir-i ‘ömürlerinde * ikisi dahı Başra’ya (8) hicret edüp ve ikisi bile dünyāda altmış * dörder (9) yıl¹³³⁰ ‘ömür sürüp ikisi dahı Cemel vāḡ’asında şehîd (10) olup * yine biribirine ḡarīb yerde defn olınmışlardur (11) *riḡvānu’llāhi ta’ālā ‘aleyhimā* * ve *‘alā sā’iri’s-ḡaḡābeti ve’t-tābi’ini*. (12) *Allāḡümme eḡḡürnā ma’ahum bi-raḡmetike yā erḡame’r-rāḡimîn*. (13) *

Bābū’l-ḡayn el-Ḥadıḡi’sü’l-evvel “*غفر الله عز وجل (14) لرجل اماط غُصْن * شَوْكٍ عن الطريق ما تقدّم من*” (15) *ذنبه*”. Bu ḡadıḡi’s-i şerîf-i * sa’ādet-nişān ve bu ḡaber-i (16) münîf-i beḡāret ‘unvān kitāb-ı *Nüzlü’s-Sā’iri’n ilā Rabbi* (17) ‘l- *‘alemi’n*’dendür. Ma’nāsı “yarlıḡasun ‘azîz ve celîlū’llāḡ yolından [M1/164a] (1) * bir diken dalını gēderen kiḡinün ḡünāḡından

1325 cümle-i] - M1

1326 ve] - M2

1327 kendüsinden] benden M1

1328 ikisi] - M1

1329 nefer] re’s M2

1330 yıl] yaḡ M2

geçmiş olanı (2) daḥı sonra olanı” [M2/88b] * demekdür. Fi‘l-i māzī mevki‘ du‘āda vāki‘ (3) olmağla emr-i gāyib ma‘nāsı üzre tercüme * olunmuşdur. Kendü (4) ma‘nāsı üzre olup ḥazret anuḡ mağfiretinden ḥaber vèrmek (5) * daḥı¹³³¹ ba‘īd degüldür ve mā teḳaddem recülden bedel olmaḳ daḥı vechdür¹³³². Rāvisi bāb-ı cimde * mezkūr olan Ebū (6) Sa‘īdū‘l-Ḥudrī’dür *raḍiya’llāhu ‘anhu*.

El-Ḥadīṣü’s-sānī (7) “الغناء واللّهو * لينبتان في القلب النفاق كما ينبت الماء (8) العشب والذي نفسي بيده ان * (9) القرآن والذكر لينبتان (9) الايمان في القلب كما ينبت الماء العشب”. Bu ḥadīṣ-i * şerīf (10) daḥı *Nüz lü’s-Sā’iri-n* de mezkürdür. Ma‘nāsı “Nefse lezzet (11) vèren ırlamaḳ * āvāzı daḥı çalgudan ve gāyriden nefse (12) şenlük vèren oyun temāşā * elbette göñülde nifāk cinsi¹³³³ bitürürler (13) nitekim şu otlar bitürür. Şol Taḡrı * Ḥaḳḳ-ıçun ki benüm (14) nefsum anuḡ ḳudreti elindedür. Taḥḳīkan Ḳur‘ān daḥı zikrū’llāh (15) elbette imān * bitürürler göñülde nitekim şu otları (16) bitürür” demekdür. Ya’nī Ḳur‘ān okıyup ve yāḥūd * diñlemek (17) daḥı¹³³⁴ zikrū’llāh édüp ve yāḥūd anı zevḳle istimā‘ eylemek [M1/164b] (1) imāndan behredür * ve İslām’dan hışşa bir olmayanlara imān (2) müyesser olmağa sebep olur¹³³⁵ ve ehl-i imān * olanlara imān-ı kāmīl ve ziyāde (3) yaḳīn ḥaşıl olmağa bā’is olur demek olur. * Metn-i (4) ḥadīṣdeki mā kelimeleri maşdariyye olup ke’ınbātı’l-mā’ (5) taḳdīrindedür. * Bu ḥadīṣ-i şerīf-i sa‘ādet-radīfūḡ (6) rāvisi bāb-ı¹³³⁶ tā’-ı müşennātda mezkūr olan * Enes bin Mālik’dür (7) *raḍiya’llāhu ‘anhu*.

El-Ḥadīṣü’s-sālis “غنوا الابصار واهجروا * الدعار واجتنبوا اعمال اهل النار”. Bu ḥadīṣ-i naşīḥat (9) üslüb ve bu ḥaber-i * mev‘izet maşḥūb kitāb-ı şıdk (10) u işlāḥ ve sefer-i fevz ü felāḥa ser-suḥen * ve dībāce olan (11) imām ibn-i Māce *sünen* inde meşṭūr ve taşnīf-i mezbūrında (12) mesfūrdur. * Ma‘nāsı “Gözlerüñüzi bakmaḳdan men‘ eyleñüz (13) daḥı fesād ve ḥabāşetleri terk * eyleñüz daḥı cehennem ehlinüñ (14) ‘amellerinden ıraḡ¹³³⁷ olıñuz” demekdür. Ya’nī ‘uyüb-ı * nāsa nükr (15) ve yāḥūd nā-maḥremlere nazar eylemeyüp muḥarramāta iltifāt eylemeñüz (16) * demek olur. Metn-i ḥadīṣdeki el-ebsār lafzında olan (17) elif-lām bir maḥzūf maḥzūf muzāfün * ileyhden ‘ivaż olup memnū [M1/165a] (1) ‘anhu olan manzūr ileyh daḥı maḥzūfdur. Taḳdīr-i kelām¹³³⁸ * kufū ebsāreküm (2) ‘anı’n-

1331 daḥı] - M2

1332 ve mā teḳaddem recülden bedel olmaḳ daḥı vechdür] - M1

1333 cinsi] - M1

1334 daḥı] ve M2

1335 sebeb olur] - M1

1336 bāb-ı] - M2

1337 ıraḡ] ırak] M2

1338 taḳdīr-i kelām] - M1

nażar ilā'l-muḥarremāti taḳdīrindedür. Lüġatda fetḥ-i ġayn-ı (3) mu'ceme¹³³⁹ ile * ġaḡ-ı başar dēyü ġozi nażardan men' etmekle dērler (4) ve di'ār kesr-i dālla fusk u fesād * ve ḥabāšet ma'nālarına (5) olan di'renün cem'idür ki müfredinde dāl ve 'ayn * muhmeleteyn-i (6) meftūḥateyndür. Pes ed-di'ār lafzındaki elif-lām cinsi (7) içündür * duḥūlidür¹³⁴⁰ ma'nāyı cem'iyet-i muḡmaḥill olup bir iki (8) fesād ü ḥabāšet daḥı * memnū' ü menhī olduġı muḡarrardur. (9) Şiġa-yı cem'le vürūdı envā'-ı * fusk u fesād ve ḥubṣuñ (10) keşretini Īzān ve iş'ār içündür ve ma'hūde olan (11) elif-lām * 'ahd için olmaḡ daḥı ba'īd degüldür. Bu ḥadīş-i (12) şerīfün rāwisi şāḥib-i * risālet-penāḥ ve ḥādim-i nübüvvet dest-ġāḥ (13) ḥāwī'l-fazā'il ve'l-ma'ālī [M2/89b] * Ḥakem bin 'Ömeyrū's-Şümālī'dür *raḍiya'llāhu 'anhu*. (14) Şümāle sā-yımüşelleşenün zammesi ve fetḥasıyla tāze şaġılan (15) * sūtün ve ayranuñ üstindeki tereyaġına dērler. Kabā'il-i (16) 'Arab'dan¹³⁴¹ bir kabīlenün * re'īsi olan 'Avf bin Eslem nām (17) kimesne ašlā sūtün ve ayranuñ yaġını¹³⁴² * almayup ḥalka anları [M1/165b] (1) yaġları ile içürdüġiçün aña Şümālī dēyü laḡab ḳomışlar (2) idi. * Pes ol kabīleden olan kimesneye daḥı Şümālī dērler. (3) Rāwī-i ḥadīş daḥı * ol kabīleden olup aña daḥı ol laḡabla tesmiye kılındı¹³⁴³. Resūl-i ġüzīn-i (4) ekrem * *şallā'llāhu 'aleyhi ve sellem* ḥazretlerinden on dört (5) ḥadīs-i şerīf rivāyet * eylemişdir. Muḥaddişinden imām Mūsā (6) bin Ebī Ḥubeyb raḡametü'llāḥ *ta'ālā*¹³⁴⁴ 'aleyh¹³⁴⁵ andan rivāyetle * müteferriid olup (7) cemī' naḳl eyledüġi eḥādīş-i şerīfeyi aña istinād ile (8) * naḳl¹³⁴⁶ eylemişdür ve ḥukm-i mezbūr *raḍiya'llāhu 'anhu* Şām-ı şerīfde olan (9) 'asākir-i İslām'dan * ma'dūd olup Ḥumş şehrinde temekkün (10) ve anda ikāmet ve tavaṭṭun eylemiş idi. *

El-Ḥadīşü'r-rābī' (11) الغيبة أشد من الزنا لأن الرجل يزني ويتوب يتوب الله (12) * عليه و ان صاحب الغيبة “ (13) Bu ḥadīş-i şeref-i * ḳarīn kitāb-ı *Nüzlū's-Sā'iri*ndendür. Ma'nāsı (14) “Ġıybet eylemek zinādan eşeddür. * Zīrā ḳişi zinā eyler şonra (15) tevbe eyler. Allāḥ *ta'ālā* tevbeyi kabūl eder. Anuñ üzerine (16) * daḥı taḥḳīḳ ġıybet şāḥibi yarlıġanmaz tā ki ġıybet olınan (17) kimesne anı yarlıġamayınca * ya'nī 'afv edüp ḥaḳḳını aña ḥelāl [M1/166a] (1) eylemeyince” demekdür. Ġıybet dēyü ġaynün kesri ile [M2/90a] * bir kimesne (2) ol meclisde ḥazır degül iken anuñ eşitdüġi taḳdīrce (3) * incineceġi ḥāllerini söylemege dērler. Eger ol şıfatlar (4) anda yoġ-ısa ol * iftirā ve

1339 mu'ceme] mühmele M2

1340 duḥūlidür] ḥūlidür M1

1341 kabā'il-i 'Arab'dan] 'Arab kabā'ilinden M2

1342 yaġını] yaġlı M1

1343 aña daḥı ol laḡabla tesmiye kılındı] - M1

1344 *ta'ālā*] - M2

1345 'aleyh] - M1

1346 naḳl] - M1

bühtāndur. Ammā ḥadīṣ-i şerīfde (5) zikr olunup zinādan eşedd olan * ğıybet fi'l-vāki' ol (6) kişide mevcūd olan nesneyi söylemekdür. Ba'zı (7) * kimesnelerün bizüm anı söylemekden¹³⁴⁷ murādumuz ol kişi (8) anı eşidüp andan * fāriğ olsun dēyü söylerüz (9) demekle te'vīl eyledükleri zamānemüzde i'timād * olınacak (10) sözlerden degüldür ve zinā lafzı āhirinde elif ve hemze ile memdūddur. * Kāhī bilā hemze maḳşure daḫı olur. Ol zamānda yā ile yazılır¹³⁴⁸. Evvel ki şāhib-i * ğıybetden murād ğıybeti (11) söyleyendür ve sonra ki şāhibden murād ğıybet olınan kimesnedür (12) * ve¹³⁴⁹ evvel ki yağfir şığa'-ı meḥülle olup māba'dindeki (13) cārr u mecrūr ḳāyim-i meḳām * fā'ilidür ve sonra ki şığa-yı ma'lūmle (14) olup meşākele tārīķile zikr olınmışdır. * Anuñ mā¹³⁵⁰ ba'dindeki (15) cārr u mecrūr aña müte'alliḳ olup fā'ili şāhibuhādur. Bu ḥadīṣ-i (16) * şerīfün iki rāvīsı vardır. Birisi¹³⁵¹ bāb-ı şā-yı müşelleşede mezkūr olan (17) Cābir * Enşārī'dür ve birisi bāb-ı cimde mezkūr olan Ebū Sa'īdū' [M1/166b] (1)l-Ḥudrī'dür *raḍiya'llāhu * ta'ālā*¹³⁵² 'anhumā

El-Ḥadīṣü'l-ḥāmis “ غَطُوا الانَاءَ (2) و اوکوا السَّقاءَ فَانْ فِي السَّنَةِ * لَيْلَةً يَنْزِلُ فِيهَا وَبَاءُ (3) لَا يَمْرَ بَانَاءٍ لَا يَغْطَى ” Bu ḥadīṣ-i şerīf daḫı *Nūz lü's-Sā'iri'n* dendür. (5) Ma'nāsı [M2/90b] * “Siz içinde ta'ām olan¹³⁵³ cenāğı örtiñüz daḫı (6) içinde şu olan¹³⁵⁴ kırbanun ağızını bağlañuz. Zīrā taḥḳīḳ (7) * yılda bir gece vardır. Ol gecede tā'ün ener üsti¹³⁵⁵ (8) örtilmemiş bir cenāğa * ve ağızı¹³⁵⁶ bağlanmamış bir kırabaya (9) uğramaz illā anuñ içine düşer. Ol tā'ündan¹³⁵⁷ * birazı” demekdür. (10) Ekābir-i ḥükemā ol gece ḳānūn-ı evvelün yigirmi toḳuzuncı¹³⁵⁸ * ve erba'inün (11) on sekizinci gecesidür dēyü ta'yīn eylemişdür. Rāvīsı (12) * yine Cābir Enşārī'dür *raḍiya'llāhu 'anhu*.

El-Ḥadīṣü's-sādis (13) “ غَطُوا الانَاءَ و اوکوا * الاسقية و اغلقوا الباب و اطفؤوا (14) السَّراجَ فَانْ الشَّيْطَانُ لَا يَحِلُّ * سَقَاءٌ وَلَا يَفْتَحُ بَاباً وَلَا (15) يَكْشِفُ اِنَاءً فَانْ لَمْ يَجِدْ اَحَدَكُمْ اِلَّا اَنْ ۱۳۵۹ يَعْزِضُ * عَلٰى اِنَائِهِ (16) عَوْدًا وَيَذْكُرُ اسْمَ ” Bu ḥadīṣ-i şerīf-i şādīḳ kitāb-ı [M1/167a] (1) laṭīf-i *Meşārīḳ* dandur. * Ma'nāsı “Siz örtiñüz cenāğı daḫı (2) bağlañuz

1347 söylemekden] söylemekdür M1

1348 ve zinā lafzı āhirinde elif ve hemze ile memdūddur ve kāhī bilā hemze maḳşure daḫı olur. Ol zamānda yā ile yazılır] - M1

1349 ve] - M1

1350 mā] - M1

1351 birisi] - M1

1352 ta'ālā] - M1

1353 içinde ta'ām olan] - M2

1354 içinde şu olan] - M2

1355 üsti] - M2

1356 ağızı] - M2

1357 tā'ündan] tündan M1

1358 toḳuzuncı] toḳuz M1

1359 الان] M1

1360 بينهم] M1

kırbaları daḥı kapañuz kapuyı * daḥı söyündürinüz (3) çerāğı. Zīrā taḥkīkan şeytān kırbayı çözmez * daḥı kapuyı (4) açmaz daḥı çenāğı açmaz. Pes eger sizden birinüz bulmasa * illā (5) çenāğınun üzerine bir ağaç arkurı komağı bulsa daḥı (6) anuñ üzerine * Allāh'ın adını anmağı ya'nī bismi'llāhi demegi (7) bulsa hemān işlesün. * Zīrā taḥkīkan fāsıkcık ya'nī şıçan (8) ev ehlinün üzerlerine evlerini * yaķar" demekdür. Fe'inne'l-füveyseķa (9) 'ibāreti atfi'ü's-serāca 'illetdür. Yatduğınuz [M2/91a] * zamānda çerāğı (10) söyündürün. Zīrā siz uyur iken şıçan gelüp fitili çeküp (11) * esbāb üstine getirmegle iḥrāk-ı beyte sebep olur (12) demek olur. Ammā bu zıkr * olınan emrler besmele ile olmak (13) gerekdür. Tā ki şeytān ve cinn aṣlā daḥl u ta'arruz * eylemeyeler. (14) Bunuñ daḥı rāvisi yine Cābir Enşārī'dür *raḍiya'llāhu 'anhu*.

El-Ḥadīṣü's-sābi' * "غسل الرأس يزيد في الحفظ وترك (16) الوسخ فيه ينقص من الحفظ". Bu ḥadīṣ-i * şerīf-i Resūl kitāb-ı (17) *Nūzlu's-Sā'iri'n* den menkūldur. Ma'nāsı başı * yumak ezberlemegi [M1/167b] (1) arturur daḥı başdaki kiri ve çirki ḥālī üzerine * terk eylemek (2) hıfzı ve ezberi eksük eder demekdür. Rāvisi saḥib-i (3) * Resūl-i güzīn ve ḥādīm-i ḥabīb-i Rabbü'l-ālemīn ma'denü'(4)ş-şıdķ ve's-şafā * ve menba'u'l-iḥlāş ve'l-vefā tārık-ı (5) zehārif-i dünyā ve ṭalīb-i 'avārif-i 'uķba * Ebū'd-derdā' 'Uveymir (6) bin Şa'lebe bin 'Âmir bin Zeyd bin Beşr bin Ümeyye * bin Mālik (7) bin 'Âmir bin 'Udeyy bin Ka'b bin Ḥazrecü'l-Enşāriyyü'l-Ḥazrecī'dür (8) *raḍiya'llāhu 'anhu*. Vālidesi Ḥayret bint-i Ebī Ḥudūd Bilāl (9) bin Eslem'dür *raḍiya'llāhu 'anhā* ki * şeref-i şöḥbet-i risālet-penāhla (10) müşerrefāt olan şaḥābiyyātdan olup * imān-ı sa'ādet-unvān (11) ile İslām üzerine oğlından muķaddem fevt¹³⁶¹ olmuşdur * ve Ebū'(12)d-Derdā'nun¹³⁶² oğlı Bilāl bin 'Uveymir'dür ki kibār-ı tābi'inden (13) olup kendüsinden 'ilm-i dīn * eḥz edüp ve ḥadīṣ-i şerīf (14) naķl eylemişdür ve kızının ismi Derdā''dur ki [M2/91b] * oğlı Bilāl'dan (15) büyük olup kendüsü Ebū Derdā' ve ḥātunı Ümmü'd-derdā' (16) * künyetleri ile iştihār bulmuşlardır. Pes Ebū'd-derdā' *raḍiya'llāhu 'anhu* (17) Berd gāzāsından * şonra Medīne-yi Münevvere'de İslām'a gelüp [M1/168a] (1) Resūl-i ekrem *şallā'llāhu 'aleyhi ve sellem* * anı Selmān-ı Fārisi ile (2) kardaşlar eylemişlerdür. Zīrā hicretten şonra ḥazret * mahācirīnle (3) enşārı biribirile kardaşlar eyleyüp Ebū Derdā''nun (4) ve Selmān-ı * Fārisī'nün *raḍiya'llāhu 'anhumā* islāmları hicretten (5) bir müddet şonra vāķi' * olmağın anları daḥı biribirile (6) birāderler eylediler. Naķıldür ki Ebū'd-derdā' * dünyā üzerine (7) āḥireti iḥtiyār ve ṭaleb-i ma'āş üzerine kănā'atı işār * edüp (8) bi'l-küliyye dünyādan fāriğ idi ve cüz'i nesne ile kāni' * (9)

1361 fevt] - M1

1362 Ebū'd-derdā'nun] - M2

olup eziyyet-i faqr u fāka ile şabr ve riyāzet ve ‘ibādetle (10) nefsiñe cebr * ‘ēdūp esbāb-ı dünyādan hānesinde bir nesne (11) yoğ-ıdı. Hattā mervīdūr ki * kendüsiyle hātunūñ bir pelas (12) libāsları var idi. Namāz vaktinde anı * nevbetle gēyūp adā-yı (13) farz ‘ederler idi ve dā’imā ‘ibādet ve tilāvete iştigāl (14) üzre * gündüz şāyim ve gēce kāyim olup fikh u fetvā (15) ve fazl u taqvā * ile şöhret bulup aşhāb-ı kirām ve aḥbāb-ı (16) ‘izām mābeyninde fetvā vèren * on nefer şahābe-yi kibāruñ (17) birisidūr ve tertīb-i nüzūl üzre Qur’ān-ı * ‘azīmi ḥazret-i **[M1/168b]** (1) zamānında bi’t-tamām ḥıfz eyleyen yēdi nefer aşhāb-ı ḥiyāruñ **[M2/92a]** * yēdincisidūr. (2) Anlar ḥazret-i ‘Osmān ve ‘Alī ve ‘Abdu’llāh bin Mes’ūd ve Übeyy * bin Ka’b ve Zeyd (3) bin Şābit ve Ebū Mūsā Eş’arī ve Ebū’d-Derdā’ ‘Uveymir’dür *riḍvānu’llāhi* (4) * *ta’ālā ‘aleyhim ecma’īn*. Naḳildūr ki bir gün Selmān-ı Fārisī kardaşluğı (5) Ebū Derdā’ı * ziyāret eylemek içün anuñ menziline vardı. (6) Kendüsini anda ḥazır bulamayup * ehl ve ‘iyālını gāyetle (7) mezellet üzre gördi. Pes vālidesi Ḥayret’ye bu ḥālden (8) * su’āl eyledi. Ol-daḥı “Yā Selmān senūñ birāderūñ Ebū’d-Derdā’ (9) ‘ibādet-i * Rabbū’l-‘ibādda gündizler¹³⁶³ ‘uzlet ve şiyām ve gēceler (10) şabaḥa degin kāyim * ile mucāhede-yi şākḳa üzre olmağın (11) ašlā esbāb-ı ma’iyşetle taḳayyūd eylemez. * Anuñ-ıçun aḥvālīmüz dīger-(12)gün ve ḥātırımız perişān ve maḥzūndur” dēyü cevāp * vērūp (13) bu ešnāda Ebū Derdā’ daḥı çıkağeldi Selmān-ı Fārisī’yi (14) evinde¹³⁶⁴ görüp * şād u ḥandān ve mesrūr u ferḥān oldı (15) ve ḥāl ve ḥātır pōrsişinden * şonra hānesinde bulınan ḥuşk(16)-vetrden öñine ta’ām-ı mā-ḥazar getürdi * ve ekl eyle dēyü (17) aña teklīf ‘ēdūp kendüsi fāriğ oturdı. Selmān * **[M1/169a]** (1) eytdi “Yā aḥī gel beylece yiyelim ba’dehu Rabbū’l-‘izzete şükürin (2) dileyelüm¹³⁶⁵”. Ebū’d-Derdā’ * eytdi ben yēmēm zīrā ki da’imā şā’imem (3) hemān Selmān daḥı keşem eyleyūp * mādām ki sen yēmeyesin (4) ben-daḥı yēmezem dēdi. Pes ol-daḥı berāy-ı ḥatır iftār (5) * ‘ēdūp ikisi bile yēdiler. İttifāk Selmān ol gēce (6) anda yatdı. Ebū’d-Derdā’ yine **[M2/92b]** * ‘adet-i ḳadīmesi üzre ‘ibādete¹³⁶⁶ (7) kā’im ve kıyāma şārī’ ve mülāzim olmaḳ * diledi. Selmān eytdi (8) ey birāder taḥḳīḳān senūñ üzeriñde bedenūñūñ ḥaḳḳı * vardır daḥı (9) Rabb’ūñūñ ḥaḳḳı vardūr¹³⁶⁷ daḥı ehl ve ‘iyālunūñ ḥaḳḳı vardır. * Kāhī müftır olup kāh şāyim (10) ve ba’zı gēcede ehlūñle yatup ba’zında * kāyim ol (11) ve her bir ḥaḳ şāhiblerine kendü ḥaḳlarını edā eyle dēyü (12) ol gēce * anı kıyāmdan men’ eyledi. Ol daḥı ḳabūl-i nefis (13) ve icābet-i mültemes ‘ēdūp * ḥāb-ı¹³⁶⁸ rahāt-engīz ve ḥuzūr-ı (14)

1363 gündizler] gündiz M1

1364 evinde] anda M2

1365 dileyelüm] dileyim M1

1366 ‘ibādete] - M2

1367 daḥı Rabbūñūñ ḥaḳḳı vardır] - M1

1368 ḥāb-ı] ḥāb-ı M1

istirāhat-āmīz¹³⁶⁹ êtdi çün-kim vakt-i şabāh * ve hengām-ı (15) fevz ü felāh karīb oldı. İki bile yerlerinden kalkup * (16) abdest aldılar ve ikişer rek‘at namāz kıldılar. Ba‘dehu Mescid-i (17) *Resūlu’llāh* ‘a geldiler. * Cemā‘atla şalāt-ı fecri edā eyledüklerinden sonra **[M1/169b]** (1) Ebū’l-d-Derdā’ yerinden kalkup * ol gece Selmān’la mābeynlerinde (2) olan vākı‘ayı ‘arz eylemek için Resūl * hāzretlerinūñ hūzūr-ı (3) şerīflerine vardı. Hemān hāzret aña hīṭāb edüp * “Yā Ebā’(4)d-Derdā’ tahkīkan senūñ üzeriñde bedenūñ hākkı vardur ve Rabb’ūñūñ (5) * hākkı vardur ve ehl ve¹³⁷⁰ ‘iyālūñūñ hākkı vardur. Her birinūñ kendülerine (6) hāklarını¹³⁷¹ vēr” dēyü * Selmān’uñ kavli üzerine vaşıyyet eylediler (7) ve Ebū’d-Derdā’ *raḍiya’llāhu* ‘anhu Resūl * Rabb-i erḥam¹³⁷² *şallā’llāhu* ‘aleyhi (8) ve sellem hāzretlerinden yüz yetmiş dört hadīş-i * şerīf (9) rivāyet eylemişdür ve aşḥāb-ı kibār ve aḥbāb-ı hīyār mābeyninde (10) aña hākīm-i ümmet **[M2/93a]** * dērler idi. Faḳih-i lebīb ve hākīm-i edīb ‘ābid (11) ve zāhid ve müctehid ve mücāhid-i * fāzil ve kāmīl ve ‘ālim ve ‘āmil (12) [ve] kāni‘ ve şābir ve¹³⁷³ ḥāmid ve şākir idi * ve ‘ilm-i kırā’atda şüyūḥ-ı (13) seb‘eden olan ibn-i ‘Âmir tecvīd ve kırā’at ‘ilmini andan (14) * aḥz edüp vilāyet-i Şām’da kendüden sonra anuñ kā’im-i (15) maḳāmı olmışdür. * Naḳildür ki emīrū’l-mü’mīnīn hāzret-i ‘Ömer *raḍiya’llāhu* (16) *ta’ālā*¹³⁷⁴ ‘anhu eyyām-ı hilāfetinde Ḥumuş vilāyetinde * olan beytū’(17)l-mālī cem‘ ve hıfz-ı için Ebū’d-Derdā’ı emīn ve ‘āmil naşb edüp **[M1/170a]** (1) * ol diyāra gönderdi. İttikan Ebū’d-Derdā’ anda varduḳda (2) zehīr ve ishāl * marāzına mübtelā olup bir günde birkaç kerre (3) ḳazā-yıḥacete varmaḡa muḥtāc olup * ve ol zamānda ol (4) yerde ḥalā yapılmāḳ ‘ādet¹³⁷⁵ olmamaḡla ḥalkı ḳazā-yıḥacet (5) için * şahrāya ve ba‘īd ve tenḥā yerlere gēderler idi. Pes (6) Ebū’d-Derdā’ bu ḥālī görüp beytū’l-māldan iki buçuḳ (7) dirhem ḥarc edüp anda bir ḥalā binā êtdürdi daḡı¹³⁷⁶ hāzret-i (8) ‘Ömer * bu ḥuşūşa vākıf ve anuñ bu fi’lini ‘ārif olup (9) aña ḡāzab¹³⁷⁷ eyledi * ve ‘itābla bir kaḡıt yazup aña (10) gönderdi ki “Yā ‘Uveymir ben ḥaber aldum ki sen * beytū’l-māla (11) hīyānet eylemişsin ve andan iki buçuḳ dirhem ḥarc eyleyüp (12) bir kenif * iḥdāş eylemişsin ḳavm-i Rūm’uñ ‘imāretlerinden (13) baḳiyye olan ḥarābeler saña * kifāyet eylemez mi idi? ki beytū’(14)l-māla böyle ḡadr ve ta‘addī eyledūñ. İmdi mektūb * vuşūl (15) bulduḳda ḥidmet-i emānetden el çeküp min ba‘d ol ḥidmete (16) ḳarışmayasın **[M2/93b]** * ve ol yerde daḡı ṭurmayasın Şām’a varup (17) tā ölince anda sākin

1369 istirāhat-āmīz] teb ta‘ab-riz M2

1370 ve] - M2

1371 birinūñ kendülerine hāklarını] birisine kendü hāklarını M2

1372 erḥam] eḥam M1

1373 ve] - M2

1374 ta’ālā] - M2

1375 ‘ādet] mu‘tād M2

1376 daḡı] - M2

1377 ḡāzab] ḡaşb M1

* olup bir dahı bunda gelmeyesin”. [M1/170b] (1) Pes¹³⁷⁸ bu mektüb aña vâşil olduğı gibi * sem‘en (2) ve tã‘a ol cānibden işāret ve bundan itā‘at dēyüp (3) hemān Şām-ı * şerīfe revān olup¹³⁷⁹ gētdi ve āhīr-i ‘ōmrine degin anda hālka (4) ta‘līm-i ‘ilim * ētdi ve¹³⁸⁰ ‘ādet-i kerīmesi her gün Dimeşk cāmi‘inde (5) salāt-ı işrāk*dan sonra arkasın muhārābe vērüp oturup (6) hālā‘ık andan Qur‘ān-ı ‘azīm * ve kelām-ı qādīm okımağ (7) içün ol cāmi‘de cem‘ olurlar ve onar onar * bölük (8) bölük olup oturlar idi ve Ebū‘d-Derdā’ her bir bölüğe (9) * bir ‘arīf ta‘yīn eyleyüp şeyh ibn-i ‘Âmir dahı bir bölüğü (10) ‘arīfi ve ol cem‘iyeğin * bir kāmīl-i hārīfi idi. Pes her bir (11) bölüğün hālki kırā‘at ēdüp ğalaṭları vāki‘ * olduğça (12) kendü ‘arīflerine murāca‘at ēdüp müşkillerini su‘āl (13) ēderler idi * ve eger ‘arīfleri dahı ğalaṭ eylese Ebū‘d-Derdā’ (14) taṣṣīh eyler idi. Bu hālī üzre * birkaç yıl mūrūr ēdüp (15) tāriḥ-i hicretün otuz ikinci senesinde hāzret-i ‘Osmān’uñ (16) * raḍiya’llāhu ‘anhu hilāfeti zamānında Şām-ı şerīfde vefāt (17) ēdüp rahmet-i Hāḫḫ’a vāşil * oldı ve Ka‘bu‘l-Aḥbār [M1/171a] (1) dahı yine ol zamānda anda fevt olup qābirleri dahı (2) * yine¹³⁸¹ bir yēddedür. Allāhümme erzi ‘an cemī‘i ş-şāḫabi ve ‘t-tābi ‘īn (3) ve eḥşürnā ma ‘ahum bi-rahmetike * yā erḫame‘r-rāhimīn.

El-Ḥadīşü’(4)ş-şāmin “وَجَمَالُهُ وَمَجَامَعَتُهُ النَّسَاءُ” [M2/94a] * أَحَدَكُمْ * غَيَّرُوا الشَّيْبَ فَإِنَّهُ يَزِيدُ فِي شَبَابٍ”. Bu ḥadīş-i şerīf dahı (6) kitāb-ı¹³⁸² * Nūz lū ‘s - Sā ‘iri n dendür. Ma‘nāsı “Siz tağyīr eylenüz kocaluğı (7) ya‘nī ağaran saçı * ve şakalı ḥinnā ile yāḥūd siyāhdan (8) ğayri mümkün olan renkle boyañuz. Zīrā * taḥkīkan (9) ol boyamağ arturur sizün her birinüzün yigitliğini (10) dahı güzelliğini * dahı cimā‘ ēdişmesini ḥātunlar ile” (11) demekdür. Ammā siyāhla boyamağ bundan sonra * zikr olacağ (12) ḥadīş-i şerīfle men‘ ve nehy olınmışdur. Bu ḥadīş-i şerīfün (13) rāvīsı * bāb-ı tā-yı müşennātda mezkūr olan Enes bin Mālik’dür (14) raḍiya’llāhu ‘anhu.

El-Ḥadīşüt-tāsi** “غَيَّرُوا الشَّيْبَ وَاجْتَنَبُوا (15) السَّوَادَ”. Bu ḥadīş-i şerīf dahı yine * Nūz lū ‘s - Sā ‘iri n de (16) meştürdür. Ma‘nāsı “Siz tağyīr eylenüz kocaluğdan ağaran (17) * saçı ve şakalı boyalamağla dahı qaraya boyamağdan [M1/171b] (1) ictināb ēdüp ırağ¹³⁸³ * olñuz” demekdür. İşbu mazmūn-ı (2) şerīf kitāb-ı Meşārıḫ da Cābir-i Enşārī raḍiya’llāhu * ‘anhu (3) rivāyetile ğayīru hazā ve ictenibu’s-sevāde ‘ibāretile vāki‘ (4) olmışdur. * Zikr olınan emr-i nedb ve istihbāb olup (5) ve şuret-i emrde olan * ma‘nāyı nehy ve taḥrīm-i ğazāya (6)

1378 pes] hemān M2

1379 revān olup] - M1

1380 ve] - M1

1381 yine] - M1

1382 kitāb-ı] - M1

1383 ırağ] ırağ M2

gidilmediği taḳdīrcedür demişler. Ammā gāzāya gētdükleri (6) * zamānda a'dānuz yine meḥābetlū görülmek için ba'zı (7) e'imme siyāhla boyamağı * daḥı tecvīz eylemişlerdür. Pes ḥinnā ile (8) ve siyāhdan ma'adā renkle boyamak * muṭlak müsteḥabbdur. (9) Bu ḥadīṣ-i şerīf Ebū Bekr-i Şiddīk'ün vālid-i Macidī Ebū (10) Ḳuḥāfe **[M2/94b]** * 'Osmān'ın *raḍiya'llāhu 'anhumā* hakkında vārid olup (11) bābū'l-elifde Ebū Bekr * zikri eşnāsında aḥa taṣrīḥ olınmışdur. Rāvīsī şāhibāt-ı kānītāt * ve muḥsināt-ı muḥaṣanātdan (14) ḳanite-yi şābire ve şādiḳa-yı ḥācire * ümmü 'Abdu'llāh Esmā' (15) bint-i Ebī Bekr'iş-Şiddīk bin Ebī¹³⁸⁴ Ḳuḥāfe 'Osmān'dur * *raḍiya'llāhu ta'ālā*¹³⁸⁵ *'anhā* (16) ve 'an vālidehā ve ceddiḥā. Naḳildür ki mezbūre Esmā' * 'ām-ı (17) fīlden otuz yıl sonra ve bi'set-i nebīden on yıl **[M1/172a]** (1) muḳaddem Mekke-yi Mūkerreme'de * dūnyāya gelüp 'iz ve na'īmle perverde (2) olmışdur. Ol doğduğı zamānda * vālid-i Ebū Bekr'iş-Şiddīk (3) *raḍiya'llāhu 'anhumā* yigirmi sekiz yaşında idi. Vālidesi * Ḳatīle¹³⁸⁶ (4) bint-i 'Abdu'l-'izzī bin 'Abdu'l-'Adb bin Nāzar bin Mālik'dür (5) ve birāderi¹³⁸⁷ * 'Abdu'llāh bin Ebī Bekr daḥı vālidesi Ḳatīle'dendür (6) bu ikisinden * ḡayri ḥāzret-i Ebū Bekr'ün Ḳatīle'den veledi (7) olduğı ma'lūm degüldür * ve Esmā-yimezbūre hemşīresi olan (8) ḥāzret-i 'Âiše'den *raḍiya'llāhu 'anhumā* ol üç buçuk yaş (9) büyükdür ve ḳadīmen Mekke-yi Mūkerreme'de İslām'a * gelüp ḥāzretten (10) rivāyet eyledüğü eḥādīṣ-i şerīfe elli sekiz 'adeddür (11) * ve aşḥāb-ı güzīn mābeyninde zātu'n-niṭāḳayn demekle (12) meşhūre ve efvāh-ı ricālde * bu laḳabla mezkūredür. Lūḡatda (13) niṭāḳ kesr-i nūnla ḳuşaḳ ve izār gibi * bir uzun bezdür ki (14) 'Arabistān'da ḥātunlar anı bir nev'e libās ederler. **[M2/95a]** * Sebeb-i (15) laḳabı bu ḥikāyedür ki ḥāzret-i risālet-penāh *ṣallā'llāhu 'aleyhi ve sellem* (16) Medīne-yi Mūnevvere'ye * hicret eyledükleri gece Ebū Bekr-i (17) Şiddīk *raḍiya'llāhu 'anhu* ḥāzretle yolda * yemek-içün kendü evinden **[M1/172b]** (1) bir miḳdār azıḳ tedārük edüp¹³⁸⁸ bir süfreye koydı * ve bir (2) ḳurbeye daḥı bir miḳdār şū koyup anları bağlamağa (3) bir nesne ṭaleb eyledi. * Hemān kıızı Esmā'yı kendünün (4) niṭāḳını ortasından iki yırtup bir paresiyle * süfrenün (5) ve birisiyle ḳurbanun aḡzın¹³⁸⁹ bağladı. Pes aḥa * zātu'(6)n-niṭāḳayn dēyü laḳab ḳodılar. Naḳildür ki işbu Esmā' (7) muḳaddema Zübeyr * bin 'Avvām'ın *raḍiya'llāhu 'anhum* taḥt-ı nikāḥında (8) olup hicretten yigirmi * ay sonra 'Abdu'llāh bin Zübeyr'i (9) doğurdı. Hicretten sonra muḥācirīnden * Medīne-yi Mūnevvere'de (10) andan evvel bir kimesnenün¹³⁹⁰ veledi zuhūra

1384 Ebī] - M1

1385 *ta'ālā*] - M1

1386 Ḳatīle] Fetīle M1

1387 birāderi] birādi M1

1388 tedārük edüp] tedārük eyleyüp M2

1389 aḡzın] aḡızlarını M2

1390 kimesnenün] kimsenün M2

gelmemişdür * ve Zübeyr (11) evāhir ‘ömrinde Medīne’den Başra’ya hicret edüp ve lākin (12) * Esmā imtinā‘ eylemegin Zübeyr aña talāk vērüp ol-dağı (13) oğlu ‘Abdu’llāh’la * yine Mekke-yi Mükerrreme’ye gelüp anda sākin (14) oldılar ve Yezīd bin Mu‘āviye * serīr-i hīlāfete geçdükde mezbūr (15) ‘Abdu’llāh bin Zübeyr anuñla bey‘at ve emrine * inķiyād ve itā‘at (16) eylemeyüp vaķ‘a-yı Hüneyn’den şonra kendüsi * davāyı hīlāfet (17) eyledi ve Hicāz ve Yemen ve Mışır ve ‘Irāķ vilāyetlerini zābt * edüp [M1/173a] (1) toķuz yıl bu hālle geçdi ve Mekke’de sākin olup Ka‘beyi (2) [M2/95b] * ta‘mīr eyledi¹³⁹¹ ve hāṭimi iķerüye alup beytü’llāha iki ķapu eyledi. (3) Āḥirü’l-emr * Yezīd’den şonra benī Ümeyye’den ve hūlefā-yı mervāniyyeden (4) olan ‘Abdu’l-melik bin * Mervān cānibinde ‘asākir-i vāfire ve cünūd-ı (5) mütেকāşire ile benī Saķīf * kabīlesinden olup zūlm u bīdād (6) sefk-i dimā’ ve ķatl-i ‘ibād eylemekle * beyne’l-enām ilā yevmi’l-kıyam (7) meşhūr ve bednām olan Haccāc bin * Yusūf anuñ üzerine (8) gelüp Ka‘beyi muḥāşara eyledi ve aña ķarşu * mencenīķ (9) ķurup oturdı. Pes ‘Abdu’llāh bu hāli görüp māzeri (10) * Esmā’nun yanına geldi ve eytdi Yā vālide ben ķorķaram ki (11) bunlar beni ele * getürüp ķatl eyleyeler ve ḥalka ķarşu (12) cesedini berdār ideler”. Vālidesi * Esmā’ eytdi “Yā veledi (13) kaçan bir ķoyun boğazlansa derisini yüzdüklerinden * aşlā¹³⁹² elem (14) çekmez” dēyüp biribirile vedā‘ eylediler ve āḥiret (15) ḥaķķını ḥalāllaşdılar. * Hāşil-i kelām ve netice-yi merām (16) muḥārebāt-ı şedīde ve muķātelāt-ı ekīdeden * şonra Haccāc (17) ‘Abdu’llāh’ı ķatl etdirüp başını ‘Abdu’l-melik’e gönderdi [M1/173b] (1) * ve bedenini Medīne-i ‘akabesinüñ üstinde¹³⁹³ Kureys’e ķarşu aş(2)ķodı ve vālidesi * Esmā gelüp dilek eylemeyince endirüp (3) defn etdirmezem idi. Ol zamānda * Esmā yüz yaşına ķarīb (4) olup pirlükden gözleri görmez olmuş idi. * Bu ḥaberi (5) eşidüp şimden şonra oğlum yine diri olacak degüldür ki¹³⁹⁴ (6) [M2/96a] * ben aña varup murāca‘at eylemezem dēdi. Haccāc aña ādam (7) gönderdi ki * elbette ya baña gelsün ve yāḥūd saçından (8) sürüyü sürüyü getürdürem * dēdi. Esmā dağı Allāh Ḥaķķ-ıçun (9) ben aña kendü rızāmla varmazam meger ki * beni saçımdan sürüyüp (10) alup gideler dēdi. Bu ḥaber Haccāc’a vāşıl * olıcaķ hemān (11) ğazaba gelüp¹³⁹⁵ benüm na‘leynümi getürün dēdi ve ayakķabılarını * gēyüp (12) Esmā’nun evine geldi ve anuñ ķarşusunda tırdı¹³⁹⁶ “Yā Esmā (13) gördün mi? * Allāh *ta ‘ālā* senün oğluña neyledi?” dēdi. Esmā (14) eytdi ölüm bir¹³⁹⁷

1391 ta‘mīr eyledi] yapıdı] M2

1392 aşlā] - M1

1393 üstinde] üzerinde M2

1394 ki] - M1

1395 ğazaba gelüp] - M1

1396 tırdı] tırup M2

1397 ölüm bir] - M1

emr-i haḳḳ ve * ḥükm-i ḳahhārr-ı muṭlāḳdur¹³⁹⁸. Ammā yine benüm oğlum saña ğalebe eyledi. (15) Zīrā elbette ölüm muḳarrerdür¹³⁹⁹. Sen anuñ ancak * dünyāsını ḥarāb (16) eyledün. Ol senün āḥiretünjī ḥarāb¹⁴⁰⁰ eyledi ve ben Resül * ḥazretinden (17) *ṣallā'llāhu 'aleyhi ve sellem* şöyle eşitmiş-idüm ki senün ḳabīleñ * **[M1/174a]** (1) olan Şaḳīf'den bir kezzāb ve bir ḥalkı helāk edici zālīm (2) zuhūr * edecekdür. Ol kezzābı gördün ki ḥāṣā nübüvvet da'vā (3) eyleyen Muḥtār bin Ebī 'Ubeyd Şaḳīfī * idi ve ammā ol mühlik ve zālīm (4) daḥı işte sensin ḥazretünjī iki sözi * bile geldi çıḳdum. Bizüm (5) zamānumuzda zuhūr eyledi. Pes ḳıyāmet güninde vay * sizün (6) ḥālīñüzde dēdi. Ḥaccāc mebhūt ve müteḥayyir olup gētdi (7) * ve Ka'be'ı vaż'-ı ḳadīm üzre tekrār yapup 'Abdu'llāh'ın (8) bināsını tağyīr ētdi * ve Esmā *raḳiya'llāhu ta'ālā 'anhā* bu vaḳ'adan (9) sonra birkaç gün daḥı ḥayātta **[M2/96b]** * olup tāriḥ-i hicretünjī (10) yetmiş beşinci senesinün şehr-i cemāzi'l-āhiresi evāsıtında (11) * Mekke-yi Mükerrreme'de toḳsan toḳuz yaşında vefāt ēdüp (12) yine anda defn olındı * ve oğlı 'Abdu'llāh vaḳ'ası şehr-i (13) mezbūruñ on üçünci günü vāḳı'a oldı * “إِنَّا” “لله (14) وَاَنَا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ”.

El-Ḥadīṣü'l-āşir “غَيَّرُوا الشَّيْبَ (15) وَلَا تَشْبِهُوا * بِالْيَهُودِ”. Bu ḥadīṣ-i şerīf imām Ebū 'İsā-yı (16) Tirmizī¹⁴⁰¹ *müsned*ine isnād¹⁴⁰² * ve anuñ kitāb-ı mezkūrında (17) yad olınmışdur. Ma'nāsı¹⁴⁰³ “Siz saç * ve şaḳal ağırmasını ḥinnā ile **[M1/174b]** (1) ve siyāhdan ğayri renkle boyayup tağyīr eylenüz (2) daḥı Yehūd tā'ifesine benzemeñüz” demekdür¹⁴⁰⁴. Zīrā (3) Yehūd ve Naşārā * saç ve şaḳallarını aṣlā bir renkle (4) boyamazlar. Pes siyāhdan ğayri renkle boyalayup¹⁴⁰⁵ * anlara muḥālefet eylemek¹⁴⁰⁶ müsteḥabbdur. Ammā siyāhla (5) boyamaḳdan men' ve nehy ḥadīs-i sābıkla * ṣābitdür ve ba'zı (6) e'imme ğazā yüzinde meḥābet-içün ḳaraya boyamağı daḥı (7) cāyiz görmişler * ve ḥarām ve münhā olduğı¹⁴⁰⁷ mücerred zīnet (8) ve ru'ūnet içün olduğı zamānadur * dēyü buyurmışlardur. (9) Rāwī'-yi ḥadīṣ bābü'l-'aynda mezkūr olan Zübeyr bin (10) 'Avām'dur * *raḳiya'llāhu 'anhumā*.

Bābü'l-fā' el-Ḥadīṣü'l-evvel (11) “فضل العالم على العابد * سبعون درجة ما بين كل (12) درجتين كما بين (13) السماء والارض”. Bu ḥadīṣ-i * şeref-küster (13) ve bu ḥaber-i sa'd-ı rahber kitāb-ı *Nüz l'ü's* -

1398 ve ḥükm-i ḳahhārr-ı muṭlāḳdur] - M1

1399 elbette ölüm muḳarrerdür] - M2

1400 ḥarāb] yebāb - M2

1401 Tirmizī] Tirmirī M1

1402 isnād] istād M1

1403 ma'nāsı] - M1

1404 demekdür] - M2

1405 siyāhdan ğayri renkle boyalayup] - M1

1406 eylemek] - M2

1407 olduğı] ol-daḥı M2

*Sā'iri-n ilā Rabbi'l- 'Ālemi-n**dendür. (14) Ma'nāsı budur ki¹⁴⁰⁸ “Ālim cinsinüñ fazlı ‘ābid cinsi üzerine yetmiş (15) * derecedür ki her bir iki derecenüñ arası yer ile gök (16) aralığı gibidür” demekdür. [M2/97a] * ‘Ālim mezbürdan murād ‘ālim-i dīn-i (17) güzīn¹⁴⁰⁹ ve ‘ābid-i merķūmdan murād ‘ābid-i ‘ilim ü yakīn*dür. [M1/175a] (1) rāvī-i ḥadīs bāb-ı ḥā’-ı mu‘cemed mezkūr olan ‘Abdu’r-raḥmān (2) bin ‘Avf’dur * raḍiya’llāhu ‘anh.

El-Ḥadīsü’s-sānī * على العابد كفضل القمر ليلة البدر * على سائر الكواكب”. (4) Bu ḥadīs-i şerīf ve bu ḥaber-i münīf ehl-i ḥadīsün zeynū*’l-mecālisi (5) Ebū Dāvūd Süleymān Tayālīsī me s n e d indendür. Ma’nāsı * “Ehl-i¹⁴¹⁰ ‘ilmün (6) fazlı ‘ābid üzerine ayuñ fazlı gibidür. Tolup kāmīl (7) olduğı * gecemde sāyir yıldızlar üzerine” demekdür. Rāvīsī (8) bāb-ı dāl-i mūhmelede * mezkūr olan Mu‘āz bin Cebel’dür raḍiya’llāhu (9) ta ‘ālā ‘anhu.

El-Ḥadīsü’s-sālis * “فقيه واحد أشد (10) على الشيطان من ألف عابد”. Bu ḥadīs-i şerīf * ve ḥaber-i münīf¹⁴¹¹ dağı imām (11) Tayālīsī’nün mesnedinde mezbūr ve taşnīf-i * müşeyyede (12) mezkūrdur. Ma’nāsı “İlm-i dīni ziyāde¹⁴¹² bilici bir kimesne * eşeddür (13) şeytānuñ üzerine biñ nefer¹⁴¹³ ‘ābiddin” demekdür. Murād-ı * ‘ābid (14) cāhildür ki ‘ilimden behredür ve şe‘ā’ir-i şerā’i’den hışsa (15) bir * olmaya. Rāvīsī bāb-ı bā’-ı tahtāniyyede mezkūr olan ibn-i (16) ‘Abbās’dür * raḍiya’llāhu ‘anhu¹⁴¹⁴.

El-Ḥadīsü’r-rābi * “ [M1/175b] فضل الله عز (17) وجل قريشاً بسبع خصال * لم يعطها احد قبلهم ولم يعطها (1) احد من بعدهم اني منهم و انّ النبوة فيهم * و انّ الحجابة (2) فيهم و السقاية فيهم و نصرهم على الفيل و عبدوا الله * Bu ḥadīs-i şeref karīn ve bu (5) ḥaber-i sa‘ādet-rehīn kitāb-ı *Nüzlü’s-Sā’iri-n ilā Rabbi’l- ‘Ālemi-n*dendür. Ma’nāsı “Tafzīl edüp artuñluk vērdi (7) ‘azīz celīl* Allāh Kureyş kavmine yēdi ḥaşletler ile ki (8) vērilmedi ol ḥaşletlere hīç¹⁴¹⁵ bir kimesne * anlardan evvel (9) dağı vērilmedi. Ol hışāla bir kişi anlardan şonra (10) birisi * budur ki taḥķīķan ben anlardanam ve birisi dağı taḥķīķan (11) nübüvvet-i ma’hūde ya’nī * benüm peygāmberrüğü anlaruñ içlerinde (12) ḥāşıl ve müyesser oldı ve birisi dağı taḥķīķan * Ka’be’nün (13) ḳapucılığı anlardadır ve birisi dağı mevsīm saķāluğı (14) anlardadır * ve birisi dağı Allāh ta ‘ālā anlara yardım eyledi (15) fıl üzerine ki aşḥāb-ı fīli * helāk eyledi ve birisi (16) dağı

1408 budır ki] - M1

1409 güzīn] - M2

1410 ehl-i] - M1

1411 ve ḥaber-i münīf] - M1

1412 ziyāde] - M1

1413 nefer] - M1

1414 ‘anhu] ‘anhumā M1

1415 hīç] - M2

anlar ‘ibādet eylediler Allāh’a on yıl ki * ‘ibādet (17) eylemez idi anı anlardan ğayri kimesne ve birisi dağı Allāh *ta’ālā* [M1/176a] (1) anları * haqqında bir süre endürdi ki ortak olmadı. (2) Ol sürede anlardan¹⁴¹⁶ ğayri bir * kimesne” demekdür. Hazret-i (3) risālet-‘unvān ve cenāb-ı sa‘adet-nişāndan * bu hadīs-i (4) şerīfün rāvīyesi faẓā’il ve fevāşılun hāviyesi (5) olan * ‘ārife-yi esrār-ı seb‘u’l-meşānī ve vākıfe-yi daḳāyık ve¹⁴¹⁷ (6) haḳāyık ma’āfi ümmü’l-mūminīn * Ümmü Hānī Fāḫite bint-i Ebī (7) Tālib ‘Abdu Munāf bin Şeybe ‘Abdu’l-muṭṭalibü’l-Ḳureşīyyetü*(8)l-Haşīmiyyetü’l-Mekiyye’dür *raḳiya’llāhu ta’ālā ‘anhā* ki hazret-i (9) ‘Alī’nün kerreme’llāhu *vechehū* [M2/98a] * büyük kız karındaşıdır. İsm-i (10) haşşī Fāḫite ve künyeti Ümmü Hānī’dür. Qadīmen İslām’a (11) * gelüp ammā ki Medīne-yi Münevvere’ye hicret eylememişdür (12) ve hazret-i Resūl dağı Mekke’de¹⁴¹⁸ * iken anı kendüleri nikāhlanup (13) ve lākin min duḫūl-i vāḳi’ olmamışdır. * Ba’zılar katında (14) hazret Mi’rāc’a gētdükleri gēce anuñ mezilinde olup (15) göklere * anuñ evinde ‘urūc eylemişlerdür. Zevc-i sabıḳı Hübeyre (16) bin Vehebü’l-Maḫzūmī’*dür ki Hānī’-yi Cü’de nām veledleri (17) andandur. Lügatda Hānī¹⁴¹⁹ lafzı āḫirinde hemze¹⁴²⁰ ile mehmūzu*’l-lām [M1/176b] (1) olduğı hālde ḥādīm demekdür. Naḳıldür ki Mekke-yi Mükerreme (2) feth olduğı * zamānda Ümmü Hānī kendünün oğı Cü’de (3) bin Hübeyre’ye yine kendüsi fuzūli * emān vērđi. Pes anuñ (4) karındaşı hazret-i ‘Alī *raḳiya’llāhu ‘anhu* anı i’tibār * eylemeyüp (5) Cü’deyi katl eylemek istedi Ümmü Hānī dağı hazretün ḫuzūr-ı (6) * şerīflerine varup selām vērđi¹⁴²¹. Hazret ol hālde (7) ğusl eylemege * meşğüller olup kızları Fāṭıma *raḳiya’llāhu* (8) *ta’ālā*¹⁴²² ‘anhā anlara sūtre içün bir perde * tutar idi. (9) Hemān hazret perde ardından anuñ taḫıyyeti eşidüp ol (10) * selām vören kimdür dēyü su’āl eylediler ol-dağı eytdi¹⁴²³ ‘ammıñuz Ebū (11) Tālib’ün kıızı * Ümmü Hānī’yem ki ḫidmet-i¹⁴²⁴ şerīfünüze bir ‘arz-ı (12) hāle geldüm dēyü cevāb * vērđi. Hazret dağı ehlen ve sehlen (13) “Yā Ümmü Hānī merḫaba şafā geldün” * dēyü envā’-ı luṭf izḫār (14) eylediler. Pes ğusli temām edüp bir şevbe burundılar [M2/98a] * ve sekiz (15) rek’at salāt zuḫā kılup namāzdan fāriğ oldılar. Ümmü Hānī’ (16) dağı * hazretün cenāb-ı ‘azīzlerine yüz sürüp “Yā Resula’llāh (17) karındaşum ‘Alī * benüm emān vērđüğüm oğlum Cü’de bir Hübeyre’yi [M1/177a] (1) katl

1416 anlardan] anlar M2

1417 ve] - M1

1418 Mekke’de] Mekke-i Mükerreme’de M2

1419 Hānī] - M2

1420 hemze] hemz M1

1421 selām vērđi] du’a ve şenā eyledi M2

1422 *ta’ālā*] - M2

1423 eytdi] - M1

1424 ḫidmet-i] ḫuzūr-ı M2

eylemek ister bākī¹⁴²⁵ emr * sizündür. Anı şefā‘at ederem” dedi (2) hāzret dahı “Yā Ümmē Hānī senüñ * emānuñ maqbūl olup sen (3) emān vërdügün kimesneye ben-dahı emān * vërdüm” deyüp (4) oğlu Cü‘deyi katılden taḥlīş eylediler ve Ümmü Hānī *raḍiya’llāhu* (5) * *ta‘ālā*¹⁴²⁶ ‘*anhā* Resūl-i ekrem *ṣallā’llāhu ‘aleyhi ve sellem* hāzretlerinden (6) kırk yedi * ḥadīs-i şerīf ve bir rivāyetde kırk altı haber-i (7) münīf rivāyet eylemişdür. Esedü’llāhi*’l-ğālib ‘Alī bin Ebī (8) Ṭalīb ve zeynū’n-nās ‘Abdu’llāh bin ‘Abbās gibi niçe¹⁴²⁷ * aşḥāb-ı (9) kibār ve mefāḥirü’l-‘ulemā ve’l-fuḫalā-yı mücāhid ve ‘Urvet (10) ve ‘İkrime * ve ‘Aṭā’ gibi çok tābī‘īn-i ahıyār andan ‘ilim (11) ü fetvā ehḫ edüp ḥadīs-i * şerīf naḫl eylemişlerdür. (12) Rivāyet olunur ki Ümmü Hānī *raḍiya’llāhu ‘anhā* bir gün * Resūl (13) hāzretlerine gelüp “Yā Resūla’llāh taḥkīkan benüm yaşum (14) ziyāde olup * gāyetle pīr oldum. Şimden sonra ziyāde (15) harekete ṭākatum ḫalmamışdur. Baña oturduğum * yërde (16) işleyecek bir ‘amel emr¹⁴²⁸ eyleñüz ki ekşeriyyā¹⁴²⁹ aña meşğüle olayım” (17) dedi. Hāzret eytdi¹⁴³⁰ * “Yā Ümmü Hānī yüz kerre sübhāna’llāh” [M1/177b] (1) deyü Allāh *ta‘ālā*’ya tesbīḫ eyle ki taḥkīkan ol * tesbīḫ İsmā‘īl (2) peygāmbere ‘*aleyhi’s-selām* evlādından yüz ḫul āzād eylemiş. (3) Kimesnenüñ [M2/99a] * sevābına berāberdür dahı yüz kerre el-ḥamdüli’llāh deyüp (4) Allāh *ta‘ālā*’ya taḥmīd eyle ki * fī sebīli’llāh ḡazā için eyerlü (5) ve uyanlu yüz at vërmek şevābına mu‘ādildür * dahı yüz (6) kerre Allāhu ekber deyü tekbīr eyle ki Allāh için yüz deve (7) ḫurbān * eylemek ḫadar şevābı vardır dahı yüz kerre lā ilāhe illa’llāh (8) deyü tehlīl * eyle ki taḥkīkan anuñ şevābı yër ile gök arasını (9) ṭoldurur ve * bundan efḫal bir ḫişinüñ dahı ‘ameli göge (10) raf’ olunmaz illā meger yine bunlara müdāvemet * eyle (11) deyü buyurdılar. Fe’llāhu ḫayru ḫafīzen ve hüve erḫamu’r-rāḫimīn. (12)

El-ḥadīsü’l-ḫāmīs * “فكروا العاني و اطعموا الجائع (13) و عودا المريض”. Bu şerīf ḥadīs fāyīḫ * kitāb-ı mu‘teber (14) *Meşārīḫ* dandır. Ma’nası “Siz küffār elinde olan esīri (15) ḫurtarıñuz * dahı aç olan kimesneye ṭā‘ām vëriñüz (16) dahı ḫasta olan ḫişiyi * görmege varıñuz” demekdür. (17) Bu emr vüçüb içündür. Ammā * vüçüb-ı kifā’idür. Ehl-i İslām’dan [M1/178a] (1) bir kimesne bunları işlese * sā‘irinden sāḫıṭ olur. Metn-i (2) ḥadīsdeki ‘*ānī* kelimesi nāḫış-ı * vāviden olup (3) esīr ma’nāsınadır. Rāvīsī bāb-ı cīmde mezkūr * olan (4) Ebū Mūsā-yı Eş‘arī’dür *raḍiya’llāhu ‘anhu*.

1425 bākī] - M2

1426 *ta‘ālā*] - M2

1427 niçe] - M1

1428 emr] - M1

1429 ekşeriyyā] - M2

1430 eytdi] - M2

olur¹⁴³⁷. Rāvī-i * ḥadīṣ bābü'l-elifde mezkûr olan şāhibü'l-keremü'(7)l-celī ḥazret-i imām 'Alī*'dür kerreme'llāhu vechehü.

El-Ḥadīṣü's-şāmin (8) “الفطرة خمسُ الختان و الاستحداد * وقصَّ الشَّارب وتقليم (9) الاظفار و نتف الاباط”. Bu ḥadīṣ-i şeref * medār ve bu ḥaber-i (10) sa'd şī'ār *Mebārīku'l-Ezhār* metni *Meşārīku'l-Envār**dandır. (11) Ma'nāsı “Enbiyā'-ı sālifenün 'ādatı kerīmeleri olan sünen-i (12) * ḳadīme beş sünnetdür. Evvelkisi zekrde zā'ide olan deriyi kesüp (13) gèdermekdür¹⁴³⁸ daḥı ikincisi * ḳasuḡı tıraş¹⁴³⁹ eylemekdür daḥı (14) üçüncisi bıyığı kesmekdür daḥı dördüncüsü [M2/100b] * tırnaḳları (15) kesmekdür daḥı beşincisi ḳoltuḡda olan kılları (16) yolup * gèdermekdür” demekdür. Ammā sünen-i ḳadīme bu zıkr olınan (17) beş nesneye münḥaşıra * degüldür. Belki mażmaza ve istinşāḳ [M1/179b] (1) ve sivāk gibi ba'zı nesneler daḥı fiṭret-i * sālifedendür. Pes (2) bu ḥadīṣ-i şerīfde sünnet ma'nāsına olan fiṭretten murād (3) * beden-i insāna muttasıl olan zā'idler gèdermege müte'allik olan (4) sünnetler dēyü * te'vīli evlā ve evceh ve ilk¹⁴⁴⁰ ve aḥrādur. Metn-i ḥadīṣdeki (5) istiḥdāddan murād * ḳasukdan kılları üstüre ve bıçaḳ gibi (6) bir demür aletle tıraş eylemekdür. * Ḥattā nevra ile ve yāḥūd (7) yolmaḡla gèderse vech-i mesnün üzre olmaz. * Ammā ḳazıman evā'il-i fetevāsında kitāb-ı **Mehāret**den faşl fī duḡūli'l-ḥamāmda * ve ḥazretten vuḳū'-i tenevvüri daḥı yazmıṣdur¹⁴⁴¹ ve ḳaşş-ı şāribün (8) ya'nī bıyık kesmek * ḥaddı tudaḡuḡ kenarı zāhir olup¹⁴⁴² görünmekdür (9) ve tırnaḳ kesmekde * müsteḥabb olan budur ki saḡ elinün (10) şehādet parmaḡından başlayup * andan sonra anuḡ orta (11) parmaḡınun andan sonra anuḡ yanındaḡınun andan sonra¹⁴⁴³ (12) şerçe * parmaḡınun andan baş parmaḡınun tırnaḳlarını kesüp (13) andan sonra şol elinün * şerçe parmaḡından başlaya biri(14)birinün yanından tertīb üzre * anuḡ baş parmaḡında tamām (15) eyleye andan sonra saḡ ayaḡınun şerçe parmaḡından (16) * başlayup tertīb üzre başında tamām eyleyüp ve şol (17) ayaḡınun başından [M2/101a] * başlayup şerçesinde tamām eyleye [M1/180a] (1) bu mezkûrāt imām-ı Nevevī'nün ḳavli üzerinedür. * Ammā (2) ḥazret-i 'Alī'ye kerreme'llāhu *vechehü* nisbetle şöḥret bulan (3) ḳallimu ezfāreküm bi's-süneti * ve'ledebi yemīnuḥā ḥavābis (4) ve yesāruḥā evḥaseb¹⁴⁴⁴ kelām-ı pür-ḥikmet muḳteżāsınca¹⁴⁴⁵ * evvelā saḡ (5) cābininün¹⁴⁴⁶ şerçe

1437 ol zamān ebed ma'nāsına müsteḥakk olur] - M1

1438 kesüp gèdermekdür] kesmekdür M2

1439 tıraş] tıraş M2

1440 ve ilk] - M2

1441 ammā ḳazıman evā'il fetā ve esned kitāb-ı Mehāretten faşl fī duḡūli'l-ḥamāmda ve ḥazretten vuḳū'-i tenevvüri daḥı yazmıṣdur] - M1

1442 zāhir olup] - M2

1443 sonra] - M2

1444 evḥaseb] evḥaseb M1

1445 kelām-ı pür-ḥikmet muḳteżāsınca] - M1

parmağından başlayup andan sonra (6) orta parmağının andan * baş parmağının andan serçe parmak (7) yanındaki parmağının andan şahadet parmağının * tırnaklarını (8) kesmek ba‘dehu sol cānibinün¹⁴⁴⁷ baş parmağından başlayup (9) andan şahadet parmağının * andan serçe parmak yanındaki (10) binsır tırnaklarını¹⁴⁴⁸ kesmek müsteḥabddur * ve daḥı kıltukda olan (11) kılları gèdermekde sünnet tıraş eylemeyüp belki * yolmaḡdur. (12) Zīrā tıraşla kıllar iri olup¹⁴⁴⁹ bedene batmaḡla ādama zaḡmet (13) * vèrür. Ammā yolmaḡla hem gèç biter ve hem mülāyim olup¹⁴⁵⁰ zaḡmet vèrmez (14) ve ba‘zı * ‘ulemā tıraşı daḥı cāyız görmışlerdür ve¹⁴⁵¹ kasuk ve kıltuk (15) tıraşında * ve¹⁴⁵² bıyık ve tırnak kesmekde kırk günden ziyāde zamān¹⁴⁵³ (16) geçürmekde kerāhiyyet vardır. * Rāvīsi bāb-ı tā’-ı müşennāda (17) mezkūr olan Ebū Hüreyre’dur *raḡiya’llāhu ‘anhu*. *

El-ḡadīṣü’t-tāsi’ [M1/180b] (1) “ (2) فضل الجمعة في شهر رمضان على سائر الجمع¹⁴⁵⁵ * كفضل (3) الشهر * كفضل الله على الخلق (4) رمضان على سائر الشهور وفضل رمضان على سائر (3) الشهور”. Bu ḡadīṣ-i şerīf (4) kitāb-ı *Nüzlü’s-Sā’iri’n* de **[M2/101b]** * meşṭürdur. Ma’nāsı oldur ki¹⁴⁵⁶ “Ramazān (5) ayında vaḡı’a olan cum’a güninün * ḡayri zamānındaki (6) cum’aların üzerine faḡlı ve artuḡluḡı ramazān ayınun (7) * ḡayri aylar üstine faḡlı gibidür ve daḥı ramazānün faḡlı ḡayri aylar * üzerine ḡazret Allāh’un faḡlı gibidür¹⁴⁵⁷. Yaradılmış cinsinün (8) üstine” demekdür. * Rāvīsi şāḡib-i efḡal-i ḡalāyık (9) ve ḡādīm-i Resūl-i şādık celīs-i * menba’u’l-fevāzıl ve’l-fezā’il (10) ve enīs-i murziyyü’l-aḡlāk ve şemā’il zū’r-re’yü*’ş-şā’ib (11) Berā’ bin ‘Āzib’dür *raḡiya’llāhu ‘anhu*. Lügatda Berā’ bā-yı muvaḡḡadedür (12) ve rā-yı * mühmelenün fetḡaları ile ve elif-i memdüde ile ayun (13) evvel gècesi veyā evvel günü * veyā āḡir gècesi veyā āḡir (14) günidür. Ammā burada kibār-i rüvāt ve aşḡāb-ı mi’etden (15) * bir şāḡābenün ismidür ki ḡazret-i risālet-penāḡdan (16) *şallā’llāhu ‘aleyhi ve sellem* * üç-yüz beş ḡadīṣ-i şerīf (17) rivāyet eylemişdür ve vālidinün ismi ‘ayn-ı mühmele * ve zā’-ı mu’ceme ile **[M1/181a]** (1) kātīb-i vezni üzre taşḡıḡ olunmuşdur.

1446 cābininün] - M2

1447 cānibinün] elün M2

1448 tırnaklarını] tırnaklar M1

1449 olup] bitüp M2

1450 olup] olur M1

1451 ve] - M2

1452 ve] - M2

1453 zamān] - M2

1454 سائر] سائر M1

1455 الجمع] الجمع M1

1456 oldur ki] - M1

1457 ve daḥı ramazānün faḡlı ḡayri aylar üzerine ḡazret Allāh’un faḡlı gibidür] - M1

El-ḥadīṣü'l-‘āşir (2) * “فضل دهن البنفسج على سائر الادهان كفضل الاسلام (3) على سائر الاديان * وكفضلي *”. Bu ḥadīṣ-i * şerīf daḥı (5) *Nūzlu's-Sā'iri-n* dendür. Ma'nāsı benefşe yağının bâkî yağlar üzerine (6) fazlı ya'nî artuqluğu * İslām dīninün sā'ir dīnler üstine (7) artuqluğu * gibidür daḥı benüm bâkî yaradılmış cinsinün (8) üzerine fazlüm gibidür. **[M2/102a]** * Yaz zamānında şovukdur kış zamānında (9) ıssıdur demekdür. Rāvīsi bâb-ı * ḥā-yı mühmelede mezkūr olan (10) imām Ḥasan bin 'Alī'dür *raḍiya'llāhu ta'ālā 'anhumā*. *

Bābü'l-kāf(11)**el-ḥadīṣü'l-evvel** “قاربوا و سدّوا”. Bu ḥadīṣ-i * şerīf (12) pür-ibtihāc¹⁴⁵⁸ imām Müslim bin Ḥaccāc *Şaḥiḥ* 'indedür. Ma'nāsı (13) “Siz yakın*laşınız ya'nî cemī'-i umürda ifrāt tefrīti (14) terk edüp 'adl ve istikāmet * üzre olunuz daḥı (15) Allāh *ta'ālā*'dan sedād ve şevāb ya'nî toğruluk taleb (16) * eylenüz” demekdür. Rāvīsi bâb-ı tā'-ı müşennātda mezkūr olan (17) Ebū Hüreyre'dür * *raḍiya'llāhu 'anhu*.

El-Ḥadīṣü's-şānī “قال الله (1) [M1/181b] عَزَّ وَجَلَّ الْمُتَحَابُّونَ فِي جَلَالِي * فِي ظِلِّ عَرْشِي يَوْمَ الْآ ظَلَّ (2) الْآ ظَلِّي”. Bu ḥadīṣ-i şerīf kitāb-ı *Nūzlu's-Sā'iri-n**de (3) mezküre¹⁴⁵⁹ olan eḥādīṣ-i kudsıyyedendür. Ma'nāsı (4) “İzzet ve celāle muttaşif * Allāh dedi ki birbirile benüm (5) celālumda sevişen kimesneler benüm 'arşumun * gölgesindelerdür. (6) Şol günde ki anda aşlā¹⁴⁶⁰ bir gölge cinsi¹⁴⁶¹ bulunmayup * meger ancak benüm gölgem olan günde” (7) demekdür. Ya'nî dünyāda Allāh-ıçun sevişenler * kıyāmet (8) güninde sā'ir-i ḥalāyıkun ısıcağdan beyinleri kaynaduğu (9) * zamānda 'arş gölgesinde rāḥatda olurlar. Naẓm-ı (10) şerīfdeki celāl * 'ibāreti mābeyninde aşlā garz-ı nefsanī (11) olmamak şartını iş'ār eder. * Zīrā Rabbü'l-'izzetün sıfat-ı (12) celāli mülāḥazasında olan kimesnelerde ol **[M2/102b]** * ma'nā (13) ihtimālî yokdur. Bu ḥadīṣ-i şerīfün rāvīsi zekiyy taḳiyy (14) vefiyy şābir şādık * şafī şaḥib-i ḥabīb-i zī'l-celāl (15) ve ḥādım-i Resūl-i pür-kemāl Ebū Nuceyh * 'İrbāz bin Sāriyet¹⁴⁶²ü(16)s-Selemī'dür *raḍiya'llāhu 'anhu*. Nuceyh nūnun zammı ve cīmün (17) * fethi ve yānun sükūnı ve ḥa-yı mühmele ile olup Ebū Nuceyh **[M1/182a]** (1) üç nefer şaḥābenün * künyetleri olmuştur ve 'İrbāz daḥı (2) 'ayn-ı mühmelenün¹⁴⁶³ kesri ve rā-yı mühmelenün * sükūnı ve bā-yı muvaḥḥade (3) ve zād-ı mu'ceme ile aşḥāb-ı *Resūlu'llāh* ve aḥbāb-ı ḥazret-i (4) * risālet-penāhdan olan rāvī-i ḥadīṣ-i mezbūrun nām-ı şerīfidür. (5) * Sīn-i mühmelenün zammesi ve lāmun fethasıyla Süleym bin Maṣṣūr (6) bin 'Akreme bin Ḥafsa * bin Qays bin

1458 ibtihāc] ibtihāb M1

1459 mezküre] - M2

1460 şol günde ki anda aşlā] - M1

1461 cinsi] - M1

1462 Sāriyet] Sāribet M1

1463 mühmelenün] mühmele M1

Ğaylān'ı evlādı (7) olmağın benī Süleym demekle meşhûre olan * kabiledendür. (8) Tārik-i dünyā ve ṯalib-i 'uḳba olup cānlarum¹⁴⁶⁴ aşhāb-ı şuffe-yi * pür-şafā (9) ve erbāb-ı fakr u fāḳa ve fenādandur. Dünyāda zillet ve miḥnet (10) * ve zarā'at ve meskenet üzre olup i'tikād-ı şahīḥ ile (11) cānib-i āhireti tercīḥ * eder idi. Nakildür ki Resūl ḥazretleri (12) *ṣallā'llāhu 'aleyhi ve sellem* bir ğazāya gētmek * üzre iken 'İrbāz (13) bin Sāriyet *raḍiya'llāhu 'anhu* fuḳarā-yı aşhābdan birkaç * nefer ile (14) ḥidmet ḥazrete gelüp “Yā Resūla'llāh biz daḥı Allāh yolında (15) cān ve başumuz * fedā eyleyüp sizünle bile ğazāya gētmek isterüz. (16) Bize daḥı beytū'l-māldan binecek * at ve deve ve cenk edecek (17) ok ve kılıç vērūn” dediler. Ḥazret daḥı [M2/103a] * cümlesi sizden [M1/182b] (1) muḳaddem gelen aşhābe tevzī' ve takṣīm olındı. Hālā size (2) * verecek nesne ḳalmadı dēyü cevāb vērüp anlar (3) daḥı envā'-ı taḥassür * ile ağlayu ağlayu yine kendü maḳāmlarına (4) gētdiler. Pes Cebrā'īl 'aleyhi's-selām * bi'emri'l-meliki'l-'allām nāzil (5) olup anların ḥaḳḳında “ولا على الذين اذا ما * اتوك” (Tevbe/92) āyet-i kerīmesini getürdi (7) ve 'İrbāz * *raḍiya'llāhu 'anhu* Resūl-i ğüz'īn-i¹⁴⁶⁶ ekrem *ṣallā'llāhu 'aleyhi ve sellem* (8) ḥazretlerinden otuz * bir ḥadīṣ-i şerīf rivāyet eylemişdür (9) ve dünyāda 'ömr-i tavīl sürüp ğāyetle pīr olup * ve ḥaḳḳ ta'ālā (10) ḥazretlerinin likā'-ı şerīflerine 'azīm muştāk olmağla (11) cenāb-ı * Rabbū'l-'izzete vāşıl olmağıçun ruḥun ḳabz (12) olınmasını ricā edüp ekşeriyyā * dēr idi¹⁴⁶⁷. Allahūme kabürt sinni (13) ve vehne 'azmī¹⁴⁶⁸ iḳbizi ileke ya'nī “Yā Allāh * benüm yaşum¹⁴⁶⁹ (14) büyük oldu ve kemügüm kuvvetsüz ve za'īf oldu. (15) Beni * ḳabz edüp kendünge erişür¹⁴⁷⁰” dēyü du'ā eder idi (16) ve evāḥir-i 'ömrinde * Şām-ı şerīfe rihlet edüp tārīḥ-i hicretün (17) yetmiş beşinci senesinde anda * vefāt ve maḳāmını diyār-ı cennāt [M1/183a] (1) eyledi 'aleyhi'r-rıḍvān mine'llāhi'l-mennān. *

El-Ḥadīṣü's-şāliṣ (2) “قال لي جبرائيل كنت واقفا عند رب العزة حين قال (3) * فرعون وما رب العالمين فنشرت (4) فقال الله عز وجل له * يا جبرائيل انما يعجل بالعقوبة (5) من يخاف الفوت (6) جناحي للعذاب كله”. Bu ḥadīṣ-i şerīf [M2/103b] * daḥı *Nüzlü's-Sā'iri'n* dendür. (6) Ma'nāsı budur ki¹⁴⁷¹ “Cebrā'īl baḥa dēdi ki ben * Rabbū'l-'izzetün yanında ya'nī (7) ḥüzür-ı şerīfinde ṭurur idüm. Fir'avn inkār-ı * şureti ile¹⁴⁷² 'ālemlerün Rabbi nedür (8) didügi¹⁴⁷³ zamānında hemān ḳanatımı yaydum *

1464 cānlarum] - M1

1465 قالت] M1

1466 ğüz'īn-i] - M1

1467 dēr idi] - M1

1468 'azmī] 'azīmini M1

1469 yaşum] başum M1

1470 erişür] yetişdür M2

1471 budur ki] - M1

1472 inkār-ı şureti ile] - M1

1473 didügi] - M1

dökili ‘azāb için pes (9) ‘azīz ve celīlū’llāh dedi ki şabr eyle ve nefsüni men’ * édüp (10) epsem ol yā Cebrā’īl taḥkīkan ‘uḡubet ‘acele eylemez illā (11) şol * kimesne éder ki fevt olmakdan ḳorḳa” demekdür. (12) Lüġatda ‘acele fethāyla sür‘at * ma’nāsına ivmekdür. Fi‘li (13) dördünci bābdan isti‘māl olunur aşıl vaz‘ında * lāzımdur. (14) Harf-i cerr¹⁴⁷⁴ vasıtasıyla ta’diyye éderür ve *meh* kelimesi (15) feth-i mīm ve sükün-ı * hā ile esmā-yı ef‘āldendür. Nefsüni (16) men’ eyle ve mühlet vērüp şabr eyle demekdür * ve’l-fevt (17) nez‘-i ḥāfız üzre menşübdur. Mine’l-fevti taḳdīrindedür. [M1/183b] (1) * Rāvī-i ḥadīs bāb-ı cīmde mezkūr olan Selmān Fārisī’dür (2) *raḍiya’llāhu ‘anhu*. *

El-Ḥadīsü’r-rābi ‘قَرَّبِيه فَقْدَ بَلَّغَتْ مَحَلَّهَا’. (3) Bu ḥadīs-i şerīf-i faşīḥ * imām Müslim’ün kitāb-ı *Şaḥīḥ*’indedür. (4) Ma’nāsı sebep-i vürüdını beyāndan * zāhir olur ki ehl-i (5) İslām’dan ba’zı kimesne rızā’ullāh-ıçun bir ḳoyun (6) * ḳurbān édüp rāviyye’-i¹⁴⁷⁵ ḥadīs olanı¹⁴⁷⁶ kitābına kesen (7) sābit nām şahābenün ḥātunına * andan bir kemük şadaḳa (8) vērmiş idi. İttifākan ḥazret anuḡ menziline varup (9) * ḥiçbir yēyecek nesne var mıdur dēyü su’āl buyurduḳlarında (10) ol-daḡı eytdi¹⁴⁷⁷ [M2/104a] * “Yā Resūla’llāh benüm yanumda olan mevlātuma ya’nī (11) mu’taḳumuḡ ḥātunına şadaḳa * vērilmış bir kemük vardır” dedi. (12) Ḥazret daḡı anı¹⁴⁷⁸ berü yakın getür. Zirā taḥkīḳ * ol şadaḳa (13) maḡalline yētişdi dēyü bu ḥadīs-i şerīfi buyurdılar. Pes (14) *ḳurbiyye* kelimesindeki * zamīr tezkīr-i ‘azeme ve maḡallahadeki (15) zamīr-i te’nīs şadaḳaya rāci’lerdür * ve maḡallaha ‘ibāreti (16) mīmün fethi ve ḡanuḡ kesri ile ikinci bābdan maşdar-ı (17) * mīmīdür. Bu ḥadīs-i şerīfün mefhūm-ı¹⁴⁷⁹ laṭifinden ma’lūm [M1/184a] (1) olur ki bir şadaḳa * veyā menzūr müsteḡaḳḳına vāşıl (2) olduḳdan şonra hediyye ve yāḡūd temellük * tarīḳile her kim (3) ekl éderse cāyiz olur. Bu mażmūn-ı sa’ādet-(4)meşḡūn * üzre bir zamānda daḡı ḡazret-i ‘Âişe (5) *raḍiya’llāhu ta’ālā*¹⁴⁸⁰ ‘anhā muḡaṭabesiyle * bir ḥadīs-i şerīf-i āḡer¹⁴⁸¹ vārid (6) olmışdur ki tafşīli kitāb-ı *Meşārıḳ*uḡ bāb-ı * sānīsınuḡ (7) *inneḡā* kelimesiyle mu’aven olan altıncı faşlında (8) meşṫürdur. * Bu ḥadīs-i faşāḡat-ı āyet ve bu ḡaber-i belāġat-ı (9) ġāyetün rāviyesi ümmü’l-mü’mīn * Cüveyriyye¹⁴⁸² bintü’l-Ḥāriş (10) bin Ebī Zırar bin Ḥabīb bin ‘Â’id bin Cüz‘at bin Sa’d (11) * bin ‘Amrū’l-Ḥuzā’iyyetü’l-Muşṫalāḳiyye’dür *raḍiya’llāhu ‘anhā* cedd-i (12)

1474 cerr] cezm M1

1475 rāviyye’-i] ṭaviyye M1

1476 olanı] - M2

1477 eytdi] - M1

1478 anı] an M1

1479 mefhūm-ı] me’hūm M1

1480 *ta’ālā*] - M1

1481 āḡer] - M1

1482 Cüveyriyye] Cüveyre M1

rābi‘i olan Cüz‘at * bin Sa‘d Huzā‘a kabīlesinden olup (13) gāyetle cev̄b¹⁴⁸³ ve şedīd āvāzı * olmağın aña (14) Muştalāk dēyü lakab kōmışlardı. Ba‘dehu anuñ evlādı (15) * dağı istiklāl üzre bir kabīle olup anlara benī‘l-Muştalāk (16) dērler. [M2/104b] * Pes rāviye-yi hadīs Cüveyriyye *raḍiya’llāhu ‘anhā* (17) ol kabīleden olup sābiken * ismi Berre idi. ‘Âlem-i cāhiliyyetde [M1/184b] (1) Nāfi‘ bin Şafvān Muştalākī’nün hātunı * olup benī Muştalāk (2) gāzāsında guzāt-ı ahyār ve aşhāb-ı ebrārūñ ellerinde * eser (3) olmağın gāzāler mābeyninde māl-i gānāyim takşīm olındukda (4) Sābit bin Kays * bin Şemmās nām bir şahābenūñ hışşasına (5) düşüp sābit dağı anı bir miqdār baha * ile kitābete (6) kesdi. Resūl ḥazretleri *şallā’llāhu ‘aleyhi ve sellem* anda rüşd (7) ve necābet * ve İslām ve sa‘ādet eserlerini görüp livechi’(8)llāhi‘l-meliki‘l-a‘lā anuñ * bahasını kendü māllarından edā edüp¹⁴⁸⁴ (9) ismini Cüveyriyye kōdılar. Ba‘dehu * ‘aḳd-i nikāhlarına getürmekle (10) ḥarem-i ḥaş ve ezvāc-ı pūr-iḥlās silkinde * intizām peder ve evc-i (11) şerefde cāy-gīr oldı ve ḥazret-i risālet-*penāh ve cānib-i nübüvvet (12) dest-gāhdan ancak yēdi hadīs-i şerīf rivāyet * eyleyüp (13) tāriḥ-i hicretūñ elli altıncı senesinde vāki‘ olan māl-ı rebī‘ü’(14)l-evvelde * Medīne-yi Münevvere’de vefāt eyledi *raḍiya’llāhu ‘anhā*¹⁴⁸⁵. (15)

El-Ḥadīsü’l-ḥāmīs * “قل اللهم اغفر لي وارحمني وعافني (16) و ارزقني فان هؤلاء يجمع دنياك * و آخرتك”. Bu hadīs-i (17) beşāret-üslūb ve bu ḥaber-i sa‘ādet-maşhūb * dağı kitāb-ı [M1/185a] (1) sālīm ya‘nī *Şaḥiḥ-i Müslim* dendür. Ma‘nāsı bir kimesne *Resūlu’llāh* (2) * *şallā’llāhu ‘aleyhi ve sellem* ḥazretlerinin ḥidmet-i şerīflerine (3) gelüp “Yā Resūla’llāh ben cenāb-ı [M2/105a] * Rabbü’l-‘izzete du‘ā eyledigüm¹⁴⁸⁶ (4) zamānda ne dēyeyim ve ne güne du‘ā edeyim” demegin * ḥazret (5) dağı aña¹⁴⁸⁷ ḥitāb edüp sen di ki “Yā Allāh sen yarlığa beni (6) * dağı esirge beni dağı tendürüstlük vēr baña dağı (7) rızıklandur beni. Zīrā * taḥkīkan bunlar cem‘ eder senūñ (8) dünyāñi dağı āḥiretūñi” demekdür. Rāvīsi şāhib-i * Resūl-i (9) güzīn ve ḥadīm-i nebī-i berīn zū‘l-faḫr ve‘l-kerem Tāriḳ (10) bin Eşyem’dür * *raḍiya’llāhu ‘anhu*. Tāriḳ ḫā‘-ı mühmelenūñ fethi (11) ve rā-yı mühmelenūñ kesri ve āḥirinde * kāfladur ve Eşyem feth-i elif (12) ve sükūn-ı şīn-i mu‘ceme ve feth-i yā‘-ı müşennāt-ı taḥtāniyye * ile ḥāl (13) ya‘nī beñ ma‘nāsına olan şāmeden me‘ḥūzdur. Ma‘nāsı (14) * lügavisi beñlü demekdür ve Tāriḳ dēyü lügatda gece yagan (15) yağmura ve şabāḥ * yıldızına ve küccük serīre dērler. Bu hadīs-i (16) şerīf ve bu ḥaber-i laṭīfūñ * rāvīsi olan mezbūr Tāriḳ (17) *‘aleyhi rıdvānu’l-ḥalīq*. Resūl-i güzīn-i ekrem * *şallā’llāhu ‘aleyhi ve sellem* [M1/185b] (1) ḥazretlerinin

1483 cev̄b] ḥūb M2

1484 edā edüp] edā eyleyüp] M2

1485 ‘anhā] ‘anhu M1

1486 eyledigüm] eyledügüm M2

1487 aña] - M1

dehān-ı¹⁴⁸⁸ dūrer bān ve zebān-ı güher nişār*larından (2) on dört ḥadīs-i şerīf rivāyet eylemişdür.

El-Ḥadīṣü's-sādis (3) * قولوا اللهم صل على محمد و على آل محمد كما صليت على (4) ابراهيم انك حميدٌ مجيدٌ * Bu ḥadīs-i (6) şerīf¹⁴⁸⁹ ḥazret-i Resūl kitāb-ı *Nüzlü's-Sā'ir*¹⁴⁹⁰ den¹⁴⁹⁰ menkūldur. (7) Bir gün * aşhāb-ı güzīn ve aḥbāb-ı mihterin Resūl-i Rabbü(8)'l-ālemīn ve ḥabīb-i Māliki yevme'd-dīn [M2/105b] * ḥazretlerine “Yā Resūla'llāh (9)” biz senün̄ üzeriñe nice şalāt * idelüm” dēyü su'āl eyledüklerinde (10) ḥazret daḥı anlara ḥitāb edüp işbu zikr olınan * vech-i (11) vecīh üzerine diyiñüz dēyü cevāp buyurdılar. Rāvī-i ḥadīs (12) * şāḥib-i *Resūlu'llāh* ve ḥādīm-i ḥazret-i risālet-penāh Ebū Muḥammed (13) Ka'b bin 'Ucre¹⁴⁹¹ bin Ümeyye * bin 'Udeyy bin 'Ubeyd binü'l-Hāriṣ (14) bin 'Ömer bin 'Osmān Süveyd bin Murru'l-Enşāriyyü*s-Selemiyyü(15)'l-Ḥazrecī'dür *raḍiya'llāhu ta'ālā*¹⁴⁹² 'anhu vālidinün̄ ismi 'ayn-ı mühmelenün̄ (16) * zammesi ve cīmün̄ sūkūnı ve rā'-ı mühmelenün̄ fethası iledür. (17) Naḳildür ki * rāvī-i ḥadīs Ka'b *raḍiya'llāhu 'anhu*.¹⁴⁹³ * Mekke-yi Mükerreme [M1/186a] (1) kurbında vaqı'a olan Ḥudeybiyye gāzāsından sonra ḥacc (2) eylemek içün * iḥrām gēyüp erkān-ı ḥaccuñ edāsına iştiğāl (3) üzre iken ol seferde * ziyādece eglenmek vāqı' olmağla (4) başına bit uşdı. İttifāk iḥrām*lanmış daḥı bulınmağın (5) bitlenüp anı kırmak ve tırāş edüp yāḥūd taramak * tarīķile (6) men' ü def' eylemek şer'an memnū' olduğı ecilden gāyetle (7) * ıztırāba düşdi. Resūl ḥazretleri *şallā'llāhu 'aleyhi ve sellem* (8) anı gördiler ki * başıñuñ kehlesi galebe edüp yüzün̄ (9) üstinden aşāğa dökilür. * Pes aña ḥitāb edüp¹⁴⁹⁴ “Yā Ka'b (10) ben zann eylemez idüm ki bu cehd ve meşakkat * seni bu mertebeye (11) yētişdüre Allāh *ta'ālā* kullarına güç buyurmamışdur. * Başuñı (12) tırāş eyle ve keffāret-içün bir koyun kurbān eyle” dēdiler. (13) Ol-daḥı [M2/106a] * “Yā Resūla'llāh kurbāna kādır degülüm dēyüp ḥazret (14) daḥı üç-gün şāyim * ol ve yāḥūd altı nefer miskīnün̄ (15) her birisine buçuğlar şā' ta'am vēr” * dēyü buyurdılar. Pes (16) Cebrā'īl *'aleyhi's-selām* bi'emri'llāhi'l-Melikü'l-'allām nāzil olup (17) * “فمن كان منكم مريضاً او به اذى من رأسه ففدية [M1/186b] (1) من صيام او صدقة او نسك” (Bakara/196) * āyet-i kerīmesini getürdi. Ka'b (2) *raḍiya'llāhu 'anhu* kibār-ı aşhāb ve ḥiyār-ı aḥbābdan * olup (3) Resūl ḥazretlerinden kırk yēdi ḥadīs-i şerīf rivāyet eylemişdür¹⁴⁹⁵ (4) ve dār-ı

1488 dehān-ı] dehā M1

1489 şerīf] - M2

1490 Nüzlü's-Sā'irinden] Nüzlü's-Sā'irinde M1

1491 bin 'Ucre] - M2

1492 *ta'ālā*] - M1

1493 rāvī-i ḥadīs Ka'b *raḍiya'llāhu 'anhu*] - M2

1494 edüp] - M1

1495 eylemişdür] - M2

dünyâda * yetmiş beş yıl ‘ömür sürüp târîh-i hicretün (5) elli ikinci senesinde dâr-ı bakāya * rihlet eylemişdür.

El-Ḥadīṣü(6)’s-sābi ‘القرآن شفاء و حجة لك او * عليك و كل انسان (7) بايع نفسه وهو موبقها او معتقها’. Bu ḥadīṣ-i şerīf (8) * daḥı *Nüzlü’s-Sā’iri-n* dendür. Ma’nāsı “Ḳur’ân-ı¹⁴⁹⁶ ‘azīm ve kelām-ı kādīm (9) emrāz-ı cismāniyye * ve eskām-ı rūḥāniyyeye şifādur daḥı (10) anuḡ ile ‘āmil ve aḥkāmını kâbil * olursaḡ senüḡ necāt (11) ve ḥalāsuḡ içün ḥucceṭ ve burhān ve delīl ve¹⁴⁹⁷ ‘iyāndur (12) * ve¹⁴⁹⁸ yāḥūd anuḡla ‘amel eylemez iseḡ senüḡ dünyāda ve āḥireṭde (13) ḥālīḡüḡ * yaramazluḡına delīldür daḥı her bir insān nefsinı (14) şatıcıdur”. Ya’nī kendü * nefsinden şādır olan ‘amelle (15) bir ecre ve ‘avaza müsteḥakḡdur daḥı¹⁴⁹⁹ insān şer * ‘amel eylemekle (16) nefsinı zāī ve helāk edicidür ve¹⁵⁰⁰ yāḥūd ḥayr-ı ‘amel (17) eylemekle * nefsinı cehennemden ḥalāş edicidür demekdür. [M1/187a] (1) rāvīsı bāb-ı tã’-ı [M2/106b] * mūhmelede zıkr olınan¹⁵⁰¹ Ebū Mālik Eş’arī’dür (2) *raḍiya’llāhu ‘anhu*.

El-Ḥadīṣü’s-sāmin * قال الله عز وجل ثلاثة (3) انا خصمهم يوم القيامة رجل اعطى بي ثم غدر¹⁵⁰² * و رجل “ (4) باع حرّاً فأكل ثمنه و رجل استأجر اجيراً فاستوفى منه (5) ولم يعطه * اجره”. Bu ḥadīṣ-i şerīf-i faşih imām Buḥārī’nüḡ (6) kitāb-ı *Şaḥiḥ* inden * olup eḥādīs-i ḡudsiyyedendür. (7) Ma’nāsı “‘Azīz ve celīl Allāh sa’adette¹⁵⁰³ * dēdi ki üç nev’ kimesneler vardır ki (8) ben anlarıḡ ḥaşmıyam kıyāmet güninde * birisi şol kişidür kim anuḡ eli altında olan kimesnelerden¹⁵⁰⁴ birisi bir suç (9) * işleyüp ol-daḥı te’edüb-içün anuḡ ḥakḡından gelmek (10) istedükde ol aḡa * yalvarup Allāh-ıçün benüm günāhumı ‘avf eyle (11) demegin anuḡ suçından¹⁵⁰⁵ vaz*geçmişken yine¹⁵⁰⁶ ‘ahdine vefā (12) eylemeyüp sonra aḡa ‘ukūbet eyleye ve birisi * şol kişidür¹⁵⁰⁷ ki (13) bir ḥurrı ya’nī ḡul olmayan kişiyi şata pes (14) yiye anuḡ bahāsını * ve birisi daḥı şol kişidür ki kiraya tuta (15) bir ırḡadı pes ol-daḥı vefā * edüp anuḡ ḥidmetini edā (16) eyleye daḥı ol kişi vėrmeye aḡa anuḡ ücretini” demekdür (17) * rāvīsı ḥadīs bāb-ı tã’-ı mūşennāṭda mezkūr olan Ebū Hüreyre’dür [M1/187b] (1) *raḍiya’llāhu ‘anhu*. *

1496 Ḳur’ân-ı] - M1

1497 ve] - M2

1498 ve] - M2

1499 daḥı] - M2

1500 ve] - M1

1501 zıkr olınan] mezkūr olan] M2

1502 غدر] M1

1503 sa’adette] - M1

1504 birisi şol kişidür kim anuḡ eli altında olan kimesnelerden] - M1

1505 suçından] günāhından M2

1506 yine] ol] M2

1507 kişidür] kimesnedür M2

El-Ḥadīṣü't-tāsi' “قوام امتي بشرارها (2) و هلاك هذه الامة بشرارها”. * Bu ḥadīṣ-i şeref rehīn (3) kitāb-ı *Nüzlü's-Sā'iri'n* dendür. Ma'nāsı benüm ümmetümünj * vech-i (4) ma'āşı ve sebeb-i inti'āşı ya'nī ümmetüm dünyāda anuñla dirilüp (5) [M2/107a] * ve geçinecek¹⁵⁰⁸ nesne ümmetümünj şerlülere iledür dañı bu ümmetünj (6) helāk olması * yine anuñ şerlülere ile demekdür. Lügatda (7) kıvām dēyü feth ü kesr-i kâfla dünyāda * halk anuñla (8) dirilecek nesneye dērler. Pes efrād-ı¹⁵⁰⁹ ümmetünj esbāb-ı ma'āşı (9) ehl-i * sūḵ ve ahālī'-yi kūrā iledür. Anlarınj ehl-i şerr oldukları (10) zāhiren zāhir * ve bāṭinen bāhir olup 'aqlen ve naqlen 'ayān (11) ve meşāhid ve nümāyāndur. * Fe'emmā metn-i ḥadīṣde anlar dañı (12) 'idād ümmetden ma'dūdlar ve aşı-l-i imānda * ümmet zümresinde (13) mevcūdlar olmağla yine anlara dañı beşāretle işāret * vardur. (14) Zīrā ümmet-i muḥammed her ne-ḳadar şirrīr dañı olursa mü'min-i şādık (15) ve da'vā-yı* imānı vāḳı'a muṭābık olınca āḫir-i emr merci'-i (16) rahmet ve maḳāmı behişt * ve cennetdür. Hemān sa'i mevfūr ve bezl-i (17) maḳdūr edüp taḥşil-i imān * ve muḥāfazat-ı iḳān üzre [M1/188a] (1) olmaḳ gerekdür. *Allāhümme sellim ve sebbit dīninā ve lā teslīb* (2) * *vaḳte'n-nizā'imāninā*. Bu ḥadīṣ-i şerīf¹⁵¹⁰ pūr-'ibret ve¹⁵¹¹ bu haber-i (3) pūr-ḥikmetünj rāwisi * ḥazret-i¹⁵¹² şāhib-i risālet ve ḥādim-i şefī'-i (4) ümmet zeynūl-'ibād Meymūn bin Sinbāz¹⁵¹³*dur *raḍiya'llāhu ta'ālā*¹⁵¹⁴ 'anhu (5) ki nesebi ancaḳ bu ḳadar mezkūr ve tafşil-i aḥvālī meşhūr (6) * olmamağla meşhūrdur¹⁵¹⁵. Ekşeriyyā imām Ḥasan bin 'Alī'nünj *raḍiya'llāhu* (7) *ta'ālā*¹⁵¹⁶ 'anhumā ḳapusunda * ḥādim ve ḥidmet-i şerīflerine mülāzim (8) olup tābi'inden Ebū Harūn¹⁵¹⁷ * Dinār ve Ebū 'Osmān Süleymān (9) ve Ebū Mu'temer Süleymān nām kimesneler andan 'ilim ve [M2/107b] * fetvā almışlardır (10) ve eḥādīs-i şerīfe naql ve rivāyet eylemişlerdür rahimehumu'llāh * *ta'ālā* (11) bi'lutḫi'l-a'lā.

El-Ḥadīṣü'l-'āşir “قال موسى يا رب ما لمن (11) عاد * مريضاً قال يؤكل به ملكان يعودانه في قبره حتى (12) يبعث قال فما لمن تبع * جنازة قال تنصرف معه الملائكة (13) الى الموقف قال فما لمن غزى¹⁵¹⁸ رجلاً قال * اظله في يوم لا ظل الا ظلي (14)”. Bu ḥadīṣ-i şerīf dañı kitāb-ı *Nüzlü's-Sā'iri'n* dendür. * Ma'nāsı Mūsā peygāmbere 'aleyhi's-selām (17) Rabbü'l-'izzete nidā edüp dedi ki “Yā Rabb

1508 geçinecek] geçitecek M1

1509 efrād-ı] ifrāt-ı M1

1510 şerīf] - M2

1511 ve] - M1

1512 ḥazret-i] şāhib-i M1

1513 Sinbāz] Sinbāt M1

1514 *ta'ālā*] - M2

1515 meşhūrdur] meşhūr M1

1516 *ta'ālā*] - M2

1517 Harūn] Hiryūn M1

1518 غزى] غزى M1

hasta * görmege [M1/188b] (1) varan kimesneden ötüri ne ecr vardur?" Allāh *ta'ālā* celle celāle¹⁵¹⁹ * dēdi ki (2) vekil kılınur¹⁵²⁰ aña iki melekler ki anlar daḥı anı kabrinde görmege (3) varup * hatırını ri'āyet ederler tā kabrinden koparılınca degin (4) Mūsā dēdi ki * pes cenāze ardınca giden kimesne içün (5) ecr nedür Allāh *ta'ālā* sa'adetle¹⁵²¹ * dēdi ki melekler anı da'vet eylemege (6) kabrine varup benüm huzūr-i şerifümde tıracaḥ * yere gelinceye (7) degin ta'zimen anuḡla bile dönüp gelürler Mūsā (8) dēdi ki pes bir muşibete * uğrayan kişi kişiyi ta'ziyet eyleyen (9) kimesnenün nef'i nedür Allāh *ta'ālā* dēdi ki ben gölgelendürürem (10) * anı kendü luḡfumuḡ gölgesinde şol günde ki anda¹⁵²² hīç*bir gölge (11) olmaya illā ki benüm gölgem ya'nī kenf-i luḡfum ola demekdür. (12) Rāvisi * bāb-ı evvelde mezkūr olan Ebū Bekr-i Şiddīk'dür (13) *raḍiya'llāhu 'anhu*.

Bābü'l-kāf*el-ḥadīşü'l-evvel (14) “كلوا التمر على الرّيق فأنّه يقتل الدّود”. Bu ḥadīş-i (15) sa'adet [M2/108a] * temkīn ve bu ḡaber-i naşīḡat āyīn kitāb-ı *Nūz lü's-Sā'iri'n* (16) *ilā Rabbi'l-Ālemi'n**dendür. Ma'nāsı oldur ki¹⁵²³ “Siz ḡurma cinsi (17) yinüz aç karın üstine¹⁵²⁴ zīrā * taḡkīḡ ol ḡurma ḡarında [M1/189a] (1) olan ḡurt cinsi öldürür” demekdür. Rāvisi * bāb-ı bā'-ı (2) muvaḡḡadede mezkūr olan 'Abdullāh bin 'Abbās'dur *raḍiya'llāhu* (3) *'anhumā* *

El-Ḥadīşü's-şānī “كلوا العنب حبة حبة (4) فأنّه 1525 اهنأ و امرأ”. Bu ḥadīş-i * şerīf daḥı *Nūz lü's-Sā'iri'n* dendür. (5) Ma'nāsı “Siz yinüz yaş üzüm cinsi * birer dane zīrā (6) taḡkīḡen ol nev'le üzüm yemek mi'dede ziyāde * hażm (7) olıcıdur daḥı ziyāde siḡicidür” demekdür. Rāvisi (8) bābü'l-elifde * mesfūr olan ḡazret-i 'Alī'dür kerreme'llāhu (9) vechehü.

El-ḥadīşü's-şālis * “كلوا الثّين فلو قلت (10) ان فاكهة من الجنّة قلت هذه لان فاكهة الجنّة (11) بلا عجم فكلوها”. (12) bu ḥadīş-i * şerīf daḥı yine¹⁵²⁶ *Nūz lü's-Sā'iri'n* dendür. Ma'nāsı “Siz incir (13) cinsi yinüz pes eger ben * disem ki taḡkīḡ dünyāda cennetden (14) bir meyve vardur incire işāret edüp * işte şudur (15) dēr idüm. Zīrā cennetün yemişi çekirdeksüzdür. Pes siz anı (16) yeḡüz * zīrā taḡkīḡen ol incir bevāsīr cinsi keser daḥı (17) niḡris cinsi olan marazdan * nef' eder” demekdür. Lügatda [M1/189b] (1) 'arab vezni üzerine 'acem dēyü meyve içinde olan (2) * çekirdege dērler ve bevāsīr bāsūruḡ cem'idür ki insanuḡ (3) ve

1519 celle celāle] - M1

1520 kılınur] kılınur M1

1521 sa'adetle] - M1

1522 anda] - M1

1523 oldur ki] - M2

1524 üstine] üzerine M2

1525 فأنّه] M1

1526 yine] - M1

ğayruñ dübüünde [M2/108b] * ‘arız olur bir merezdür ve niķris kesr-i nūnla (4) veca‘lu şışdür ki¹⁵²⁷ ayak parmaklarında ve topuk * mafşallarında (5) olur ne‘üzübi’llāh min zalikumā rāvisi bāb-ı bā’-ı muvahħadede (6) * mezkūr olan Ebū Zerr’dür *rađiya’llāhu ‘anhu*.

El-Ĥadīşü’r-rābi’ (7) “الكَمَاةُ مِنَ الْمَنِّ * وَ مَاؤُهَا شِفَاءٌ لِلْعَيْنِ”. Bu ĥadīş-i şerīf-i (8) fāyik kitāb-ı münīf-i *Meşārık**dandır. Ma’nāsı “Tumlan (9) mantarı cinsi Allāh *ta’ālā* anı kullarına vermesi * üzerine (10) minnet eylediği nesnelerdendir daħı anuñ şuyı göze şifā*dur” (11) demekdür. Lügatda keme’et rahmet vezni üzerine nemnāk ve şuya (12) karīb * yerlerde ve çuraķ şahrālarda biten bir nev’e yumru (13) mantarıdır ki Diyārbakır’da * ve Sincār ve Ĥābūr nevāhisinde (14) Türkmen aña tomlan dērler kāhī * hemzenüñ fethası mīme (15) naķl olmağla i’lāl olup necāt vezni üzine * kamāt (16) daħı dērler iki ĥâlde daħı ĥarf-i tā viħdete içündür (17) cem’leri tānuñ * ĥazfī iledür ve yāħūd tāsız oldukları [M1/190a] (1) zamānda isim-i cem’ olurlar * ve kamātuñ ta’mı ġāyetle lezīz olup (2) fevā’idine yine ĥadd u ġayet ve menāfi’ine * ĥaşr u nihāyet yokdur. (3) Ba’zı atıbbā anuñ ĥaķķında beyān olınan nef’-i mücerred * kendüsünde (4) degüldür. Belki ba’zı eczā ile maħlūt olmağladur ve ba’zılar (5) * ancak remed-i¹⁵²⁸ ĥārre nafi’dür ve lākin remed-i¹⁵²⁹ bāride mücerred anuñ (6) nef’i yokdur sā’ir * eczā ile ĥalt gerekdür demişlerdür. Ammā (7) Ebū Hüreyre’dan *rağiya’llāhu ‘anhu* [M2/109a] * mervīdür ki eder ben üç dane (8) kemeyi sıkıdum ve şuyını bir şişe içine koyup * gözleri (9) ağıryan bir kızuñ gözlerine sürme gibi çekdüm bi’izini’llāhi (10) * *ta’ālā* şihħat buldı ve imām Nūrī *rahmetü’llāh ‘aleyh*¹⁵³⁰ aydur ben (11) gördüm ki * bir a’mā mücerred anuñ şuyını gözlerine çekdi. Hemān (12) anuñla şifā bulup * gözleri yine evvelki gibi görür oldu. (13) Pes anı sā’ir eczāya ĥarışdurmak * lāzım olmayup ıtlāk-ı (14) ĥadīş üzre mücerred anuñ şuyı devā olduğını * bu kelāmlar (15) daħı te’yīd eder eczā ile ĥaltı şertdür diyenleruñ ĥavilleri (16) * fāsīd ve sözleri kāsiddür. Bu ĥadīş-i şerīfüñ rāvisi (17) şāħib-i * nebiyy-i maħbūb ve ĥādim-i taħīb-i kulūb celis-i devā-yı dert-i [M1/190b] (1) bī-dermān * ve enīs-i şifā-yı emrāz cenān Ebū’l-A’ver Sa’īd bin (2) Zeyd bin ‘Amrū * bin Nefīl bin ‘Abdu’l-‘izzī bin Rabāħu’l-Mekkiyyū’l-Ĥureşşiyū(3)’l-‘Adevī’dür *rağiya’llāhu * ta’ālā ‘anhu* nesebleri emīrū’l-mūminīn (4) ĥazret-i ‘Ömer ile merķūm Nefīl’de cem’ * olup merķūm Ĥureşş’de (5) dāħıldür. Pes Sa’īd ĥazret-i ‘Ömer’uñ *rağiya’llāhu ‘anhumā* * ‘ammısı (6) oğlunuñ oğlıdur ve anuñ¹⁵³¹ islāmı ‘Ömer’uñ islāmından evvelce (7) vāķi’ * olmışdur. Vālidesi Fāţıma

1527 ki] - M1

1528 remed-i] nemed-i M1

1529 remed-i] - M2

1530 ‘aleyh] - M1

1531 anuñ] - M1

bint-i Ba‘ce¹⁵³² bin Ümeyye bin (8) Huzā‘a’dur. Naķıldür ki * Sa‘id *rağiya’llāhu ‘anhu* zamān-ı cāhiliyyetde (9) bi‘šet-i nebīden altı yıl muķaddem * ‘ām-ı flūñ otuz dördüncü (10) senesinde Mekke-yi Mükerrreme’de dünyāya gelüp [M2/109b] * ve evāyil-i (11) İslām’da şeref-i İslām’la müşerref olup sābıkīn-i evvelīn*dendür (12) sıfat-ı buğday eñlü ve uzun boylu ve çok kıllu (13) idi ve cemī‘-i * ğazālarda ħazretüñ ħidmet-i ‘aliyyelerinde (14) ħāzır ve dā‘imā rızā-yı şerīfleri * üzre olup emrlerine (15) imtişāl için işāret-i celiyyelerine nāzır * idi ve lākin (16) ğazve-yi Bedr’de Mekke ħalkından olan Ebū Süfyān’uñ (17) * kārbanı¹⁵³³ ol simetlere ħarīb yere¹⁵³⁴ uğraduğını Resül [M1/191a] (1) ħazretleri istimā‘ edüp * anı bir iki nefer kimesne¹⁵³⁵ ile (2) bile¹⁵³⁶ ol kārbanuñ cāsüsluđı ħidmetine gönderdükleri (3) * sebepten ancak ol ğazāda bile ħazır olamadı ve ħazretten (4) kırk sekiz * ħadīs-i şerīf rivāyet ve cenāb-ı ‘ālilerinde envā‘-ı (5) ħidmet eyleyüp * ħazret dağı andan rāzı ve şākir olmağla (6) anı cennetle muştulayup ‘aşere-yi * mübeşerre zümresinde dāhil (7) ve murād-ı ašlī ve maķşūd-ı kullīye vāşıl * olmuşdur ve aşāb-ı (8) Resül’den bir Sa‘īd dağı vardır ki ol * ‘aşere-yi mübeşerreden (9) degüldür ve nesebinüñ silsilesi dağı ğayri meşhuredür * ve¹⁵³⁷ aşāb-ı (10) erba‘adan olup ħazretten ancak dört ħadīs-i şerīf (11) rivāyet * eylemişdür. Pes ba‘zı şürrāhuñ ‘aşere-yi mübeşerreden olup (12) işbu ħadīs-i * mezbūruñ rāvīsī olan Sa‘īd bin Zeyd’uñ (13) ħazretten rivāyet eyledüği * eĥādīs-i şerīfe ‘aded-i erba‘aya (14) münĥaşiredür didüği vehm-i maĥzđur. [M2/110a] * Rāvī-i ħadīs Sa‘īd (15) bin Zeyd *rağiya’llāhu ‘anhu* dünyāda yetmiş yıl ve birkaç ay * ömr (16) sürüp tarīĥ-i hicretüñ elli birinci senesinde ‘Aķīķ nām (17) mevzī’de * vefāt edüp meyyiti Medīne-yi Müneverre’de defn [M1/191b] (1) olındı ve ba‘zılar Kūfe’de * medfūndur dērler *va’llāhu a’lem* (2) ve *aşdaķ ve aĥkemü*.

El-Ĥadīsü’l-ĥāmis * “كلوا الباذنجان (3) فانها اول شجرة امننت بالله عز وجل”. Bu ħadīs-i * şerīf (4) *Nūzlū’s-Sā’iri’n* dendür. Ma’nası “Siz yinüz bāzincān cinsini (5) * zīrā taĥķīķ ol bāzincān ‘azīz ve celīlū’llāha imān (6) getüren * bir nev’e ağacuñ evvelidür” demekdür¹⁵³⁸. Lūġatda şecer (7) dēyü yerden yukāru * uzayup baldırı üzerine ħalkān (8) nebātāta dērler. İncecüġine * ve yoğunına ve eyyām-ı şitāda bāķī (9) olup tūrana ve tūrmayana şāmildür. * Pes bāzincān ve (10) imtişālīne şecere demek şāĥīĥ olur ve şeceredeķi * tā vaĥdet-i (11) nev‘iyye içündür. Rāvīsī ħadīs bāb-ı tā’-ı müşennātde (12) mūrūr * eyleyen Enes bin Mālik’dür *rađiya’llāhu ‘anhu*.

1532 Ba‘ce] Ya‘ce M1

1533 kārbanı] kārvanı M2

1534 ħarīb yere] - M2

1535 bir iki nefer kimesne] birkaç kimesne M2

1536 bile] - M2

1537 ve] - M2

1538 ağacuñ evvelidür demekdür] ağacdur demek olur M2

El-Ḥadīṣü's-sādis (13) “كلوا الباذنجان * فأنها أول شجرة رأيتهما في جنة المأوى (14) شهدت لله تعالى بالحق ولي * (15) * بالنبوة ولعلي بالولاية (15) فمن اكلها على أنها داء كانت داء ومن * اكلها على أنها (16) دواء كانت دواءً”. Bu ḥadīṣ-i şerīf daḥı *Nūzlu's-Sā'iri'n* *dendür. (17) Ma'nāsı “Siz bāzincān cinsini yinüz zīrā taḥkīk ol [M1/192a] (1) bāzincān [M2/110b] * bir nev' ağacın evvelidür ki ben gördüm anı cennet-i (2) me'vāda şehādet eyledügi hālde * Allāh ta'ālā ḥazretün¹⁵³⁹ (3) ḥaḳlūğına daḥı benüm peygāamberluğuma¹⁵⁴⁰ daḥı 'Alī'nün velāyetine (4) pes bir kişiye * anı yese¹⁵⁴¹ taḥkīken ol marāzdur i'tikādı (5) üzerine merez olur daḥı * bir kimesne yese¹⁵⁴² anı devā niyyeti üzerine (6) devā olur” demekdür. Rāvisi * yine bāb-ı tādā zıkr olınan (7) Ebū Hüreyre'dür *raḍiya'llāhu 'anhu*.

El-Ḥadīṣü's-sābi' * “كلوا اليقطين (8) فلو علم الله ان شجرة اخف منها لانبثها على اخي يونس (9) * فاذا اتخذ * (10) يزيد مافي الدماغ * والعقل احدكم مرقا فليكثر فيه من الدباء فأنه (10) يزيده مافي الدماغ * والعقل”. Bu ḥadīṣ-i şerīf daḥı yine (11) *Nūzlu* dendür. Ma'nāsı “Siz yinüz kabaḳ cinsini * zīrā eger Allāh'ın (12) 'ilminde andan ḥafīfrek bir ağaç olaydı. * Taḥkīken anı (13) bitürürdi benüm ḳardaşum Yunus'ın üzerine pes ḳaçan (14) * sizün yerinüz şorbā ittiḥaz edüp ya'ni aş pişürse (15) hemān çok * eylesün ol aşın içinde kabaḳdan zīrā taḥkīk (16) ol kabaḳ ziyāde * eder dimāğda olan ḳüvveti daḥı 'ḳli” (17) demekdür. Yunus peygāamber 'alā nebiyyinā ve 'aleyhi's-selām balıḳ [M1/192b] (1) * ḳarnından çıktuğı zamānda mübārek cesedinün derisi (2) ezilüp bedeni * kızıl et gibi olmağın ḥararet-i şems (3) ve ḥaşerāt-ı arz ve siḳek aḳa ezā * eylemesün dēyü Allāh ta'ālā (4) ḥazretleri anın üzerine kabaḳ ağacını bitürüp * yaprakları (5) aḳa gölge olduğı kütüb-i ḳışaşda mufaşşalen mezbūr [M2/111a] * ve efvāh-ı (6) ricālde mezkūr ve meşhūrdur. Ol mevzi'-i mübārek Muşul * (7) şehrinün muḳābelesinde Dicle ırmağının cenāb-ı şarḳiyyesinde¹⁵⁴³ (8) sāhil-i * nehirde bir muta'ayyin mekân-ı şerīfdür ki ehālī'-yi Muşul (9) yanında tevātür ile * şābitdür ve ḳabr-ı pür-envārları daḥı yine bir mīle (10) ḳarīb ol mevzi'-den ba'īd * yerde vāḳi' olup üzerinde (11) bir ḳubbe-yi 'ālī ve aḳa mutaşşıl bir mescid-i * şerīf ve züvvār ve (12) ḥuddām için buyūt ve ḥucurāt binā olınmışdur. * Rābbü'l-'izzet (13) 'azze şā'nehü ve 'amme iḥsānehü ḥazretlerinin¹⁵⁴⁴ bu 'abd-i kemter (14) ve bu zerre ve ḥākistere olan¹⁵⁴⁵ mevāhib-i sübhāniyye ve 'atāyāya (15) * şamediiyyesinden birisi daḥı budur ki biḥamdi'llāh ta'ālā ve bifazlihi'l-a'lā¹⁵⁴⁶ * eşnāf-ı ḥuşū' (16) ve fütür ve envā'-

1539 ḥazretin] - M2

1540 peygāamberluğuma] nübüvvetüme M2

1541 yese] - M1

1542 yise] se M1

1543 şarḳiyyesinde] şarḳisinde M2

1544 rābbü'l-'izzeti 'azze şā'nehü ve 'amme iḥsānehü ḥazretlerinin] - M2

1545 olan] - M1

1546 biḥamdi'llāh ta'ālā ve bifazlihi'l-a'lā] - M1

ı ‘acez ve kuşur ile ol āsitān-ı sa‘adet (17) * ‘unvāna yüzler sürüp ziyāret eyleme müyesser oldu ve dimāğ [M1/193a] (1) dil * ü cān ‘ıtr-ı şafā ve surūr ile tldı el-ḥamdü’llāh tebāreke (2) ve ta‘ālā ve’ş-şükrü lehü ‘alā luṭfihī’l-a‘lā¹⁵⁴⁷. Bu ḥadīṣ-i şerīfün rāvisi (3) * bāb-ı ḥā-yı mūhmelede mezbūr olan sıbt-ı¹⁵⁴⁸ nebiyy-i muḥtār imām¹⁵⁴⁹ Ḥasan bin ‘Alī (4) * bezr-güvārdur raḍiya’llāhu ‘anhumā.

El-ḥadīṣü’s-şāmin “كَلَّمَ يَنَاجِي (5) رَبَّهُ * لَيْسَ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُ تَرْجَمَانُ يَنْظُرُ إِلَى أَيْمَنِهِ فَيَرَى (6) عَمَلَهُ ثُمَّ إِلَى أَشْأَمِهِ * Bu ḥadīṣ-i şerīf (8) ve bu ḥaber-i münif e’imme-yi ḥadīṣün şaḥīṣü’l-isnādi * imām Aḥmed (9) bin Menbā’u’l-Bağdādī *mesned* inde meşūr ve ‘uyūn-ı muḥaddeşün (10) [M2/111b] * ziyā ve nūrī imām Aḥmed bin Şu‘ayib Nişābūrī *sünen* inde (11) mesfurdur. * Ma’nāsı “Sizün¹⁵⁵⁰ dökiliñüz münācāt eder Rabbine (12) bu kadar sizünle ol Rabb’ün ortasında * bir sözi tafsīr (13) ve murādı taḥrīr edici kimesne ḥālbuki dökiliñüz bakar sağ (14) * cānibine hemān görür ‘amelini görür kendü ‘amelini andan sonra (15) bakar sol yanına hemān * ‘amelini görür andan sonra bakar önüne (16) hemān görür cehennemî siz korkıñuz cehenneminden * daḥı şaklañuz (17) nefsiñüzü andan egerçi kim bir ḥurma paresini şadaḳa [M1/193b] (1) eylemekle * daḥı olursa” demekdür. Bundan murād’u-llāh yolına (2) şadaḳa vèrmegi tergībdür. * Ya’nī bir dane ḥurmanuñ nuşfi¹⁵⁵¹ (3) belki daḥı eksügi fī sebīli’llāh şadaḳa olınmaḳ * sizi (4) cehennemden şaklar ziyādesi buña göre kıyās olına demekdür. (5) Rāvī-i * ḥadīṣ¹⁵⁵² şāḥib-i Resūl-i mükerrrem ve ḥadim-i nebiyy-i mu‘azzam (6) Ebū zarīf ‘Udeyy bin Ḥātem bin ‘Abdu’llāh * bin Sa’d binü’l-Ḥaşrec (7) bin İmre’ü’l-Ḳayis bin ‘Udeyy bin Aḥzemü’t-Ṭā’iyy¹⁵⁵³ü’l-Bedevī’dür (8) * raḍiya’llāhu ‘anhu ki¹⁵⁵⁴ eşrāf-ı ṭā’ife-yi ‘Arab ve ekārim-i erbāb-ı edebden (9) olduğundan * ḡayri Ḳaḥṭān bin Erfāḥşed¹⁵⁵⁵ bin Sām bin Nūḥu’(10)n-nebiyy ‘aleyhi’s-selām¹⁵⁵⁶ evlādından¹⁵⁵⁷ Kehlān kabilesinden (11) * Ṭāy ṭā’ifesinden beni Şa’l cemā’atinden olmaḡla ḥasīb ve (12) nisīb * ve edīb olup farṭ-ı mekārim-i aḥlāk ve ḥadden (13) bīrūn-ı seḥā * ve¹⁵⁵⁸ infākı buṭūn-ı evrākda mezbūr ve zuḥūr-ı afākda (14) meşhūr olan Ḥātem-i¹⁵⁵⁹

1547 el-ḥamdü’llāh tebāreke ve ta‘ālā ve’ş-şükrü lehü ‘alā luṭfihī’l-a‘lā] - M2

1548 sıbt-ı] - M1

1549 imām] im M1

1550 sizün] - M2

1551 nuşfi] paresi M2

1552 ḥadīṣ] - M2

1553 Ṭā’iyy] Ṭāniyy M1

1554 ki] - M2

1555 Erfāḥşed] Erfāḥşed M1

1556 ‘aleyhi’s-selām] - M2

1557 evlādından] evlādlarından M2

1558 ve] - M2

1559 Ḥātem-i] Ḥātem M1

Ṭā'y'nün * ferzendi ve püser-i¹⁵⁶⁰ ercümendidür. (15) Vâlidî olan mezbûr Hâtem zamân-ı da'vetten **[M2/112a]** * muḳaddem fevt (16) olmağla imāna gelmek müyesser olmamışdır. Kendüsi daḥı (17) ḥazretün * emr-i da'vete kıyām ve izhār-ı dīn-i İslām'a iḳdām eyledüklerini **[M1/194a]** (1) ibtidā eşitdūgi * gibi nefsine ḡāyetle güç gelüp şabr (2) ve taḥammüle mecālî muḥāl ve ziyāde perişān-i * ḥāl ve müşevveşü'l-bāl (3) oldu. Belki eleminden terk-i diyār ve mesken-i me'lūfindan (4) * firār edüp niçe zamân arāzı 'Arab nihāyet bulup ser-ḥadd-ı (5) vilāyet-i * Rūm'a ḳarīb olan yerlere kendi anda daḥı ḳarār (6) ve sükūn ve ıstıbār * idemeyüp bāri bir kerre varup (7) anı göreyim ve ḥalkı dīne da'vet * eylemekden murādı nedür şorayım (8) dēyüp Medīne-yi Münevvere'ye gelüp¹⁵⁶¹ pes ḥalk anı * görüp (9) 'Udeyy bin Hâtem şehre geldi dēyü biribirine muştuladılar. (10) Andan * sonra 'Udeyy ḥidmet-i ḥazrete varup ḥuzūr-ı (11) şerīflerine vāşıl oldu. Hemān ḥazret aḡa ḥitāb (12) edüp "Yā 'Udeyy İslām'a gel ki sālīm olasın" * dedi. (13) 'Udeyy daḥı eytdi ben ābā ve ecdādum dīninün üzerine (14) ḡābit ḳademem * benüm dīnüm vardır. Ḥazret eytdi "Yā 'Udeyy (15) ben senün dīnün senden * eyü bilürem. Ḥālā ol dīn (16) mensūḥ olmuştur" dedi. 'Udeyy eytdi sen * benüm dīnümü (17) benden eyü¹⁵⁶² mi bilürsin. Ḥazret eytdi na'am "Yā 'Udeyy **[M1/194b]** (1) İslām * dīnine gel ki sālīm olasın". Ol-daḥı yine evvelki gibi (2) cevāb verüp ḥazret * daḥı vech-i meşrūḥ üzre üç (3) kerre anı İslām'a da'vet eyledi. Pes **[M2/112b]** * Allāh tebāreke ve¹⁵⁶³ ta 'ālā kendünün (4) 'ināyeti ve Resūl-i şādıḳu'l-ḳavlinün mu'cizātı * berekātında (5) anuḡ şadrını meşrūḥ ve bāb-ı İslām'ı üzerine meftūḥ (6) * eyleyüp derūn-ı dil ü cān ve şafā-yı ḥatır ve cenānla (7) da'vet-i * Resūl'i ḳabūl ve dīn-i İslām'a duḡūl eyledi. (8) Ba'dehu ol şāḥib-i edeb * her rüz-ı şeb ḥidmet-i ḥazretde (9) ḳāyim ve şoḡbet-i şerīflerine mülāzim * olup islāmı cemil (10) ve ḥasen ve ḥulk ve şiyemi ḡāyetle müstahsen oldu * ve her (11) bār ḥuzūr-ı ḥazrete vāşıl ve meclis-i 'ālīlerine dāḡil (12) olsa aḡa * kendü yanlarında maḳām ve anı ziyāde¹⁵⁶⁴ tavḳīr (13) ve ikrām edüp yanlarına * alurlar ve mecālisme anuḡla (14) beylece oturlar idi ve ḥazretün dehān-ı * dūr feşān (15) ve zebān-ı güher efşānından altmış altı ḥadīṣ-i şerīf (16) * rivāyet eyleyüp zamân ḥazretten sonra Medīne-yi (17) Münevvere'den hicret * ve şehir-i Kūfe'ye rıḡlet eyledi ve āḡir-i **[M1/195a]** (1) 'ömrine degin anda eḡadīṣ ve * aḡbār ve āṣār 'ālī miḳdār (2) naḳl edüp ḥalka ta'līm-i 'ilm-i dīn ve

1560 püser-i] veled-i M2

1561 gelüp] geldi M2

1562 eyü] yeg M2

1563 tebāreke ve] - M1

1564 ziyāde] riyāde M1

sürmedür (2) ve fetihle anı isti'māl * édüp göze¹⁵⁷⁴ çekmekdür ve *yeclū* (3) kelimesi bāb-ı evvelden nākış-ı vāvıdır. Hem lāzım * ve hem müte'addī (4) isti'māl olunur. Burada başarı rüşen eder. Ma'nāsı (5) ile * müte'addīdür ve başar dēyü gözün nūrına ve görmesine (6) dērler. Rāvī-i ḥadīṣ * bāb-ı zāl-i mu'cemedde mezkūr olan (7) Huzeyfetü'l-Yemānī'dür *raḍiya'llāhu ta'ālā 'anhu*. *

Bābü'l-lām (8) **el-ḥadīṣü'l-evvel** “لكل شيء طريق وطريق الجنة العلم”. (9) * Bu ḥadīṣ-i sa'ādet-ḡarīn kitāb-ı *Nüzlü's-Sā'iri'n* dendür. (10) Ma'nāsı bu ki¹⁵⁷⁵ * “Her bir nesnenün bir yolu vardır daḡı cennetün (11) yolu 'ilimdür” demekdür. Ya'nī * cennete şe'ā'ir-i şerāyi'i bilmek (12) tārīķi ile varılır demek olur. Rāvīsī * bāb-ı bā-yı (13) muvaḡḡadede mezkūr olan ibn-i 'Ömer'dür *raḍiya'llāhu ta'ālā 'anhumā* (14)

El-Ḥadīṣü's-sānī “لكل شيء مفتاح ومفتاح الجنة (15) حب المساكين والفقراء [M2/114a] * الصبر هم جلساء”. (16) Bu ḥadīṣ-i şerīf daḡı *Nüzl* dendür. (17) * Ma'nāsı “Her bir nesnenün bir anahtarı vardır daḡı cennetün [M1/196b] (1) anahtarı¹⁵⁷⁶ * miskīnler cinsini daḡı şabr edici fakīrler (2) cinsini¹⁵⁷⁷ sevmekdür. Anlar * Allāh *ta'ālā*'nuḡ celīsleridür. Ya'nī luṭfına (3) muḡārinlerdür kıyāmet güninde” * demekdür. Zīrā Allāh *ta'ālā* mekān (4) ve cilüden münezehdür. Metn-i ḥadīṣdeki * *Eş-şubber* kelimesi (5) şād-ı mühmelenün zammesi ve bā-yı muvaḡḡade-yi müşeddedenün (6) fetḡasıyla * şābirler ma'nāsına şīḡa'-ı fā'ilün cem'-i (7) müzeker-i mükesseridür. Rāvī-i ḥadīṣ * bābü'l-elifde mezkūr (8) olan emīrū'l-me'min 'Ömerü'l-Ḥaṭṭāb'dur *raḍiya'llāhu ta'ālā 'anhu* (9) *

El-Ḥadīṣü's-sāliṣ “لو كان الغزو في باب البيت فلا (10) تذهب إلا باذن ابويك”. Bu ḥadīṣ-i şerīf daḡı yine¹⁵⁷⁸ (11) *Nüzl*dendür. Ma'nāsı “Eger ḡazā eylemek senün eviḡ kapısında * daḡı (12) olursa pes sen aḡa varup ḡetme meger babaḡnuḡ anaḡnuḡ (13) destūrı ile * ola” demekdür. Pes vālideynün rızāsı üzre (14) olmak vācib olup * fī sebīli'llāh ḡazādan efḡal olduḡı (15) muḡarrerdür. Metn-i ḥadīṣdeki * *El-beyt* kelimesinde olan ḡarf-i (16) ta'rīf muzāf ileyhiden 'ivaḡ olup * beytike taḡdīrindedür. (17) Rāvīsī¹⁵⁷⁹ bāb-ı bā'-ı muvaḡḡadede zikr olınan * ibn-i 'Ömer'dür *raḍiya'llāhu 'anhu* [M1/197a] (1)

El-Ḥadīṣü'l-rābi' “لو كان القرآن في اهاب * ثم القى في النار (2) ما احترق”. Bu ḥadīṣ-i şerīf daḡı yine *Nüzl*'dendir. Ma'nāsı (3) [M2/114b] * “Eger *Ḳur'ān*-ı 'aḡīm bir deri içinde vāķi' olsa

1574 göze] - M2

1575 bu ki] - M1

1576 anahtarı] miftāḡı M2

1577 cinsini] - M1

1578 yine] - M2

1579 rāvīsī] rāvī-i ḥadīṣ M2

andan sonra (4) ol deri * ateş içine bırakılsa ol deri yanmaya idi” demekdür. (5) Rāvīsi Resūl-i * Rabbū’l-‘ālemīnün sahib-i şākiri ve hāzret-i (6) seyyidū’l-evvelīn ve’l-āherīnün * hādim-i şābiri Ebū ‘Ammār ‘Uḳbe (7) bin ‘Amir bin ‘Ays bin ‘Amrū bin ‘Udeyy bin * ‘Amrū bin Rifā’a (8) bin Mevdi‘at bin ‘Udeyy bin Temīm bin Rub’a bin Reşdān (9) bin * Ḳays bin Cūheyneṭū’l-Cūhenī¹⁵⁸⁰ dūr *raḍiya’llāhu ‘anhu* ki cedd-i (10) a’lāsı olan merḳūm Cūheyne * zamm-ı cīm ve feth-i hā (11) ve sūkūn-ı yā’-ı müşennāt-ı tahtāniyye ile bir ḳabīlenün re’isi (12) * olup ve mezbūr ‘Uḳbe anuñ evlādından olmağla (13) ol ḳabīleden olmağın * aña intisābla ‘Uḳbetū’l-Cūhenī (14) demekle ma’rūfdur. Dūnyāda faḳrı gīnā * üzerine (15) ihtiyār édüp aşhāb-ı şuffeden ve ahyār-ı şahābedendür (16) ve hāzret-i * risālet-penāhdan *ṣallā’llāhu ‘aleyhi ve sellem* (17) elli beş ḥadīṣ-i şerīf rivāyet ve ‘aşr-ı * nebiyy-i güzīn ve ‘ahd-ı **[M1/197b]** (1) hulefā-yı rāşidīnden sonra diyār-ı Mısr’a rıḥlet * eylemişdür (2) ve aşhāb-ı kibār ve aḥbāb-ı ḥiyārdan Ebū Eyyūb Enşārī (3) * *raḍiya’llāhu ‘anhu* İslām’da andan ḳadīm ve ḳadr u mertebesi (4) bülend ve ‘azīm * iken andan¹⁵⁸¹ ḥadīṣ-i şerīf istimā’-ıçun aña mūrāca‘at (5) eylemek vāḳi’ olmuşdur. * Taḫṣīl-i vāḳi’a budur ki¹⁵⁸² Resūl-i ekrem (6) *ṣallā’llāhu ‘aleyhi ve sellem* hāzretlerinün ‘aşr-ı * şerīflerinde bir gün (7) mezbūr ‘Uḳbe ile Ebū Eyyūb Enşārī *‘aleyhimā’* r-ırdvān (8) **[M2/115a]** * mine’l-meliki’l-Bārī ḥuzūr-ı hāzretde bir ḥadīṣ-i şerīf (9) istimā’ eylediler. * İttifāken mūrūr-i eyyām ve kürūr-ı a’vām ile (10) ol ḥadīṣ-i şerīfün * maẓmūn-ı laṭifi Ebū Eyyūb’ün ḥatır-ı nazīfinden (11) ḥurūc édüp gétđi. * Pes anı ‘Uḳbe su’āl eylemek-içün (12) fi’l-ḥāl Medīne-i Münevvere’den cānib * Mısr’a ‘azīmet étđi. (13) ve ol zamānda Mısr ḥākimi olan Müslime bin Muḥalled * andan ḥaber (14) alup envā’-ı ta’zīm ve tevḳīr ile istikbāl ve anı kendünün (15) menziline * ḳonmağla da’vet ve su’āl eyledi. Ol-daḥı ben bunda (16) ḳardaşum¹⁵⁸³ ‘Uḳbe bin ‘Âmir * içün geldüm. Beni anuñ ḥānesine (17) gönderün dēđi. Müslime daḥı aña adım ḳoşup * ‘Uḳbe’nün **[M1/198a]** (1) menziline gönderdi. Çün-kim ‘Uḳbe anuñ ḥaberin aldı. (2) Şafā geldün * dēyü ḳapuya ḳarşu geldi. Pes Ebū Eyyūb (3) aña¹⁵⁸⁴ ḥitāb édüp “Yā aḥī * ‘Uḳbe bir zamānda senünle ikimüz (4) hāzretün dehān-ı laṭiflerinden bir ḥadīṣ-i * şerīf¹⁵⁸⁵ istimā’ (5) eyledük idi ki anda senünle benden ḡayri kimesne yoğ-ıdı. (6) Ḥālā ol * ḥaber-i münīf benüm ḥatırumdan gétmiş ‘acebā senün (7) ḥatırında var mıdır?” * dēđi. ‘Uḳbe eytdi na’am ol zamānda (8) Resūl hāzretleri *ṣallā’llāhu * ‘aleyhi ve sellem* dūrc-i dehānlarından (9) dūrer-i¹⁵⁸⁶ mev’izet-nişār édüp bir

1580 Cūhenī] Cūnher M1

1581 andan] - M1

1582 budır ki] - M2

1583 ḳardaşum] ḳarındaşum M2

1584 aña] - M1

1585 şerīf] - M2

1586 dūrer-i] - M2

kimesne * bir mü'minün 'aybını (10) görse dağı anı dünyāda setr eylese Allāh *ta'ālā* * hāzretleri (11) kıyāmet güninde anuñ niçe¹⁵⁸⁷ günāhlarını sirt edüp (12) anı hālāyık [M2/115b] * arasında rusvay eylemeye dēyü buyurdılar idi (13) dēdi . Hemān Ebū Eyyüb * bunı eşidüp anı taşdīk (14) etdi ve'l-ḥamdü'llāh murādum ḥāşıl oldı dēyü¹⁵⁸⁸ * dēyüp yine Medīne-yi (15) Münevvere'ye gētdi ve 'Uḳbe *raḍiya'llāhu 'anhu* bir zamān dağı (16) * hayātda olup āhirü'l-emr tārīḥ-i hicretün elli sekizinci senesinde (17) vefāt * eylemekle ḥalk-ı Mısır muşibet ziyāde olmağın envā'-ı [M1/198b] (1) te'essüf ve ceza' * ve bīḥadd taḥazzün ve feza' eyleyüp tavḳīr ve ikrām (2) ve ta'zīm ve i'zāmıla * yine anda defn¹⁵⁸⁹ eylediler 'aleyhi'r-rıdvān (3) mini'l-meleki'l-mennān.

El-Ḥadīşü'l-ḥāmis * “ليس منّا من لم يتغنّ (4) بالقرآن”. Bu ḥadīş-i şerīf-i dişār ve bu ḥaber-i sa'd-ı şī'ār (5) * ehl-i ḥadīşün 'alā's-şāni Ebū't-teslīm Ḥafız Ṭaberānī'nün (6) *kitāb-ı Mu'cem* * ve *Taşnīf-i Mu'ażẓam*ındandır. Ma'nāsı “Bizden (7) degüldür şol kimesne kim tağannā eylemeye * Ḳur'ān'la” demekdür. (8) Ya'nī *Ḳur'ān*-ı 'azīmi vech-i ḥasen ve ri'āyet-i tecvīd üzre (9) * mümkün olduğça şavt-ı müstahsen ile okımayan kimesne¹⁵⁹⁰ (10) bizden degüldür ve bizüm * sūnetümüz ile 'āmil olanlardan degüldür (11) demek olur. Pes kelām-ı ḳadīmi tecvīd-i * tām ve tertıl-i mālā (12) kelām üzre edeb ve te'ennī ile okıyup maḥaric-i ḥurūf (13) * ri'āyet olunmayacak ḳadar sür'atle okımamak¹⁵⁹¹ gerekdür ve zamānda (14) 'ilm-i musikī * muḳteżāsı üzre elḥān ve aḡānī ṭarīḳiyle (15) okımağa aşlā ruḥşat yokdur. * Belki men' ü nehy¹⁵⁹² lāzımdur. (16) Rāvī-i ḥadīş bāb-ı şā'-ı müşelleşede mezbūr olan Sa'd (17) bin [M2/116a] * Ebī Vaḳḳāş'dur *raḍiya'llāhu ta'ālā 'anhu*.

El-Ḥadīşü's-sādis [M1/199a] (1) “لو يعلم المرء ما يأتيه * بعد الموت ما اكل اكلة ولا (2) شرب شربة ألا و (3) هو¹⁵⁹³ يبكي ويضرب على صدره”. * Bu ḥadīş-i (3) şerīf ve bu ḥaber-i laṭīf kitāb-ı¹⁵⁹⁴ *Nüzlū's-Sā'iri*n dendür. * Ma'nāsı budur ki¹⁵⁹⁵ (4) “Eger kişi bile idi ne geleceğini aña¹⁵⁹⁶ öldükden sonra (5) aşlā * bir loḳma yēmek¹⁵⁹⁷ yēmeye idi dağı bir içim şu içmeye idi. (6) İllā ol kimesne * da'im aḡlaya ve dōgine idi gögsi (7) üstine” demekdür. Lügatda ükle zamm-ı hemze * ve sükūn-ı kāfla (8) loḳma ma'nāsına ve şürbet feth-i şīnle bir ḳana içilecek (9) * şu

1587 niçe] - M2

1588 dēyü] - M1

1589 defn] def' M1

1590 kimesne] - M2

1591 okımamak] okımak M1

1592 ve nehy] - M2

1593 هي هو M1

1594 kitāb-ı] - M2

1595 budır ki] - M1

1596 aña] - M2

1597 yemek] - M1

ma'nāsınadır. Rāvīsi bāb-ı tã'-ı müşennâtda mezkûr (10) olan Ebû Hüreyre*'dür *rağiya'llāhu 'anhu*.

El-Ḥadīşü's-sābi' (11) “لو انَّ العبد للقى الله غزَّ وجلَّ بكمال ما * افترض عليه (12) ما خلا برَّ والديه ما دخل (13) نظام * التَّوحيد والصَّلوة والذَّكر”. Bu ḥadīş-i şerīf (14) dağı *Nüz lü's-Sā'iri'n* dendür. * Ma'nāsı oldur ki¹⁵⁹⁸ “Eger taḥkīken kûl cinsi (15) 'azīz ve celīlū'llāha kendünün * üzerine farz olan (16) nesnenün kemālī ve ḥaqq-ı vefā ve edāsıyla ulaşsa * atasına (17) ve anasına eyülük etmekden gayri ol cins kûl cennete * girmeye [M1/199b] (1) ve dağı taḥkīken babaya ve anaya muṭī' olup anlara eyülük (2) eylemek * tavḥīdün dağı şalātuñ zikrün nizāmıdır” demekdür. (3) Pes * bu ḥadīş-i şerīfün muḳtezāsı ve bu haber-i münīfün (4) muḳtezāsınca ḥuḳûḳ-ı [M2/116b] * vālideyn cümle-i ferā'izden ehem (5) olur. Rāvī-i ḥadīş bābü'l-elifde mezkûr * olan (6) ḥazret 'Alī'dür *rağiya'llāhu 'anhu*.

El-Ḥadīşü'l-ḥāmis (7) “ليس من يومٍ * ألا وهو ينادي يا ابن ادم انا خلق (8) جديد وانا فيما تعمل فيّ عليك شهيد * (9) اشهد لك به فانّي لو قد مضيت لم ترني ويقول (10) اللیل * مثل ذلك”. Bu ḥadīş-i şerīf cünūd-ı muḥaddeşinün¹⁵⁹⁹ (11) şāḥib-i kırānı imām Ebu¹⁶⁰⁰ * Na'im Ḥafız İşfahānī'nün (12) kitāb-ı *Ḥilyetü'l-Evliyā* ve Muşannef-i engüşt-nümā*sındandır. (13) Ma'nāsı budur ki¹⁶⁰¹ “Hıçbir gün yokdur illā ol gün nidā edüp¹⁶⁰² * çağırur ki (14) “Yā ādem oğlı ben bir yeni ḥalk olmuş nesneyem dağı ben (15) senün * benüm içümde işledüğün 'amel ḥuşuşında (16) senün üzerine şāḥidem. * Pes sen benüm içümde ḥayr (17) işle ki ben-dağı senün-çün anı şēḥādet edeyim. * Zīrā [M1/200a] (1) taḥkīken ben eger geçüp gēdersem sen beni görmezsin dağı (2) gece * cinsi yine bunun gibi kelām-ı mev'izet (3) encām söyler” demekdür. Rāvīsi şāḥib-i * Resûl-i muḥtār (4) ve ḥādīm-i nebiyy-i bezr-güvār fuḳarā u fāḳa üzre şabr u şükr ile (5) * iştiḥār bulan Ebû 'Alī Ma'kıl bin Yesār bin 'Abdu'llāh (6) bin Ḥarāk bin Übeyy bin * Ka'b bin 'Abdu'llāh bin Şevr bin Hedmem (7) bin Lātum bin 'Osmān bin Üddinü'l-Müzenī'dür *rağiya'llāhu * ta'ālā 'anhu* (8) ki anuñ intisābı vālidesinedür. Müzeyyene (9) kâbilesine mensûb * degüldür. Zīrā vālidesi Cüheyne (10) vezni üzerine mīmün zammesi ve zānuñ [M2/117a] * fetḥāsı ve yānuñ (11) sükūnıyla Müzeyyene bint-i Kelb bin Bire nām ḥātundur. (12) * Pes aņasına¹⁶⁰³ intisābla ma'rûf ve aña nisbetle mavşûf (13) olmuşdur * ve kendünün ismi mīmün fetḥi ve 'aynuñ sükūnı (14) ve kâfuñ kesri ile * menzil vezni üzerinedür ve ḥazret-i (15) risālet-penāh ile *şallā'llāhu 'aleyhi ve sellem* * taḥt-ı şecere-yi (16) semerde

1598 oldur ki] - M1

1599 cünūd-ı muḥaddeşinün] aşḥāb-ı ḥadīşün M2

1600 Ebu] Ebī M2

1601 budur ki] - M1

1602 nidā edüp] - M1

1603 aņasına] vālidesi M2

mübāye‘a eyleyen aşhāb-ı güzīndendür. Nakıldür ki (17) ol * ağacın taları gāyetle aşğa şarkup alçak [M1/200b] (1) olmağla altında olan ehl-i * bey‘atın başlarına tokınup (2) anlara ezā eylesün dēyü mezbūr Ma‘kil ol * taları iki eliyle (3) yukarı kaldurup anlara hīdmet * ve müddet-i ‘ömrinde hāzretiden (4) otuz dört hadīs-i şerīf rivāyet eylemişdür * ve emīrū’l-mū‘minīn (5) hāzret-i ‘Ömer *raḍiya’llāhu ‘anhu* zamān-ı hīlāfetinde anı Başra’ya (6) * vālī ēdüp anda¹⁶⁰⁴ gönderdi. Ol-dağı anda varup (7) kendüsi için bir ev binā * ētdürdi ve zamān-ı medīd (8) ve ‘ahd-ı ba‘īd anda sākin olup Başra * şehrini ta‘mīr (9) eyledi ve anda¹⁶⁰⁵ bir ‘azīm ırmağ kazdurup bağlarına ve büstānlarına (10) * şu getürmekle ehālī’-yi Başra’ya menāfi’-i pişmār (11) hāşıl oldu ve ol ırmağ * hālāyık mābeyninde nehr-i Ma‘kili (12) demekle şöhet buldı. Nakıldür ki bir gün * Resūl ‘aleyhis-selām (13) buyurdılar ki bir ayın on yēdinci günü seşembēh güninde * vākī’ (14) olup ol gün hacāmat ētdirseler. Ol yıl içinde olacāğ (15) cemi’ [M2/117b] * dertlere dermān ola. İttifāk Ma‘kil *raḍiya’llāhu ta‘ālā ‘anhu* (16) anda hazır * olmağın bu haber-i sa‘ādet eşeri zabt ēdüp (17) ekşeriyyā nakıl ve rivāyet * ve cevāmi’ ve mecāmi’de pend ve hikāyet [M1/201a] (1) eyler idi āhirū’l-emr hāzret-i Mu‘āviye * imāretinūn evāhīrinde (2) dār-ı dünyādan rihlet ve mülket-i¹⁶⁰⁶ ‘uqbāya hicret * ēdüp (3) vāşıl-ı rahmet-i hāğğ ve nā’il-i lūtf-i feyyāz-ı mutlak oldu (4) *raḍiya’llāhu ‘anhu*. *

El-hadīsü’t-tāsi’ “لو لم ابعث فيكم (5) لبعث عمر ان الله عز وجل ايد عمر * بملكين يوفقانه (6) ويسدّدانه فاذا “ (7) * Bu hadīs-i şeref mekīn kitāb-ı *Nüz lü’s-Sā’iri*’n dendür. (8) * Ma’nāsı “Eger ben peygāMBER * gönderilmese idüm sizün (9) içünüzde elbette ‘Ömer gönderilür idi. Tahkīken * ‘azīz (10) ve celīlū’llāh ‘Ömer’i kuvvetlendürdi iki melekler ile ancılayın (11) melekler ki anı * tevfiğ ederler dağı toğruluga kulavuzlarlar (12) Pes kaçan ki haṭā eyleye * ol melekler¹⁶⁰⁷ anı döndürürler tā ki ol şavāb (13) olur” demekdür. Bu hadīs-i * şerīfün iki rāvisi vardır. (14) Birisi bābū’l-elif evvelinde¹⁶⁰⁸ mezkūr olan efḍalū*’l-ümmeti (15) ve tācu’l-e’immeti Ebū Bekrū’s-Şiddīk’dür ve birisi dağı¹⁶⁰⁹ bāb-ı (16) tā-yı müsennātda * mezbūr olan Ebū Hüreyre’dür *raḍiya’llāhu ta‘ālā*¹⁶¹⁰ ‘*anhumā*¹⁶¹¹.

El-Hadīsü’l-‘āşir * “لن يصّر من استغفر و ان عاد (1) [M1/201b] في اليوم سبعين مرّة”. Bu hadīs-i * şerīf dağāyık-ı hāğāyıkun (2) vāşılı şeyh imām Ebū Ba‘lī Muşulī *müşned* indür. [M2/118a]

1604 anda] - M2

1605 anda] - M1

1606 mülket-i] mülk-i M2

1607 ol melekler] - M2

1608 evvelinde] - M2

1609 dağı] - M2

1610 *ta‘ālā*] - M1

1611 ‘*anhumā*] ‘*anhu* M1

* Ma'nāsı (3) “elbette günāh üstine muşşır olmaz şol kimesne ki (4) istiğfār eyle¹⁶¹² * ya'nī yarlığanmak taleb eyleye egerçi kim ol (5) günāhı günde yetmiş kerre daḥı tekrār * èderse” demekdür. (6) Rāvīsı yine¹⁶¹³ Ebū Bekr-i Şiddīk'dür *raḍiya'llāhu ta'ālā 'anhu*. * (7)

Bābū'l-mīm el-Ḥadīşü'l-evvel “من دلّ على خير فله (8) مثل اجر فاعله”. Bu ḥadīş-i * şerīf-i sālīm kitāb-ı *Şaḥiḥ-i Müslim* dendür. Ma'nāsı “Bir kimesne bir eyü nesnenün (10) * üzerine kılavuz eylese hemān ol kimesne içün ol (11) ḥayr işi işleyen * kimsenün ecir kadar şevāb vardır” demekdür. (12) Bu taḥdīrce yaramazluğa * kılavuzlayan kimesnenün¹⁶¹⁴ daḥı (13) ol kadar günāhı olur¹⁶¹⁵. Bu ḥadīş-i şerīf * ve ḥaber-i (14) münīfün rāvīsı şāḥib-i risālet-penāh ve ḥādīm-i (15) * ḥidmet-i nübüvvet dest-gāh Ebū Mes'ūd 'Uḳbe bin 'Amrū'l-Enşārī'dür (16) *raḍiya'llāhu 'anhu*. * Resül-i mihter ve ekrem *şallā'llāhu 'aleyhi ve sellem* (17) ḥazretlerinün dehān-ı dürrer bār * ve zebān-ı güher nişārlarından [M1/202a] (1) yüz iki ḥadīş-i şerīf ve ḥaber-i laṭīf rivāyet * eylemişdür. (2)

El-Ḥadīşü's-şānī “من سلّ علينا السلاح فليس (3) منّا”. Bu ḥadīş-i * şerīf-i faşīḥ¹⁶¹⁶ daḥı kitāb-ı¹⁶¹⁷ *Şaḥiḥ-i Müslim* dendür. Ma'nāsı (4) “Bir kimesne * kınından çıkarsa bizüm üstümüze ya'nī ehl-i (5) İslām'ın üstüne kılıç bıçak * ve ḥançer gibi cenk (6) aletini pes ol kişi bizden degüldür” demekdür. Ba'zı (7) nüshada * es-silāḥ maḥallinde es-seyf vāḳi' olmuşdur. (8) Ol taḥdīrce kılıç çekse demek [M2/118b] * olur. Bu ḥadīş-i (9) şerīfün rāvīsı şāḥib-i Resül-i güzīn ve ḥādīm-i nebiyy-i (10) berīn * eşca' ve ervā' Seleme binü'l-Ekva'dür *raḍiya'llāhu 'anhu* (11) ki taḥt-ı şecere-yi semrede *Resūlu'llāh * şallā'llāhu 'aleyhi ve sellem* (12) ḥazretleri ile mübāye'a eyleyen aşḥāb-ı aḥyār ve aḥbāb-ı (13) * ebrārdandur ve ḥazretün lisān-ı laṭīflerinden toḳsan (14) ḥadīş-i şerīf * rivāyet eylemişdür. Ekşer ḡazavātda¹⁶¹⁸ ḥidmet (15) ḥazretde ḥazır olup biñ var * öñlerince yayan gèder (16) ve cenk maḥallinde daḥı ata binmeyüp piyade cenk * èder idi (17) ve aşḥāb-ı güzīnden yayan mücāhidīn olanların ziyāde [M1/202b] (1) bahādırlarından * olup mirāren ḥazretün ḥayr-ı du'aların olmuşdur ve tekrāren nazar laṭīflerine * manzar olmuşdur¹⁶¹⁹ (2)

El-Ḥadīşü's-şāliş “من صام رمضان ثم أتبعه ستاً (3) * من شوال كان كصيام الدهر”. Bu ḥadīş-i şerīf daḥı (4) yine *Şaḥiḥ-i Müslim* dendür. * Ma'nāsı “Bir kimesne ramazān ayını (5) oruç tutsa

1612 eyle] - M1

1613 yine] - M1

1614 kimesnenün] - M2

1615 olur] olduğu muḳarrerdür M2

1616 faşīḥ] - M2

1617 kitāb-ı] - M2

1618 ḡazavātda] ḡazāvatde M1

1619 ve tekrāren nazar laṭīflerine manzar olmuşdur] - M1

andan sonra aña ittibā' * étse altı günü (6) dağı şevvāl ayından ol ma'kūle şavm tamām-ı 'ömürde * oruç (7) tutmak gibi olur" demekdür. *Ed-dehr* kelimesi 'urfda ebed ma'nāsına * nihāyeti olmayan zamāndur¹⁶²⁰ ve bu altı gün şavmūn (8) keyfiyyetinde ihtilāf vardır. * Ba'zılar¹⁶²¹ altı gün biri biri ardınca (9) tutulmak gerekdür ve ba'zılar hemān şevvāl * ayının içinde (10) altı gün şavm bulunmak demişler. Ammā efḍalı mübārek (11) * 'idūn evvel gününde 'umūmen Müslümānlar ile iftār (12) edüp ikinci günü oruç [M2/119a] * tutup andan sonra bir gün (13) yiyüp bir gün tutmaqdur ki şevvālun on * ikinci günü (14) şā'im olup altı tamām ola. Bu ḥadīṣ-i şerīfūn * rāvīsī (15) fażā'il ve fevāzılun ḥāvīsī olan şaḥīb-i Resūl-i ekrem (16) * ve ḥādim-i nebiyy-i muḥterem Ebū Eyyūb Ḥālid bin Zeydū'l-Enşāriyyū(17)'l-Ḥazreciyyū*'l-Buḥārī'dür *raḍiya'llāhu 'anhu*. Kūnyeti ismūn üzerine [M1/203a] (1) gālib olup * Ebū Eyyūb demekle iştiḥār bulmuşdur ve lākin (2) Eyyūb kendünün şulbī * oğlu degüldür. Belki ḥātununun (3) andan muḥaddem zevci olan Zeyd bin Küleyb * bin Şa'lebe (4) bin 'Abd-ı 'Avf'un oğludur. Ammā mezbūr Ḥālid'ün ḥucrında (5) ve * terbiyesinde ḥāşıl olmağla ḥalk aña ibn-i Ḥālid dēyüp¹⁶²² (6) ve Ḥālide Ebū Eyyūb * dēyü kūnyet ḳodılar. Pes Ḥālid hicretten (7) iki yıl birkaç¹⁶²³ ay muḥaddem İslām'a * gelüp ḥazretle (8) Ḥicāz'da mübāya'a eylemişdür. Zīrā ol zamānda ki mevsim-i (9) * ḥaccdaki yetmiş üç nefer Enşārī gelüp 'uḳbe-yi şāliṣe (10) gece Minā'da * bir ağaç altında ḥazretle bey'at edüp (11) İslām'a gelmişler idi. Mezbūr Ebū Eyyūb * Ḥālid anların içinde¹⁶²⁴ (12) bile idi. Ba'dehu anlar ile dönüp yine Medīne-yi * Münevvere'ye (13) varup islāmını izḥār eylemekle ḥātunı dağı dil (14) ü cānla * İslām'a gelüp ḥazretün hicretle Medīne'ye (15) gelmesine intizār çekerler * idi. Tā ki ḥazret anda (16) geldüklerinde kendü ḥānelerine ḳondurup [M2/119b] * envā'-ı i'zāz (17) ve ikrāmıla aña¹⁶²⁵ ḥidmetler eyleyeler. Zīrā ḥazret ol gece * taht-ı [M1/203b] (1) şerecede vahiy muḳtezāsınca Medīne'ye hicret edeceklerin¹⁶²⁶ (2) * anlara nev'-i iş'ār eylemişler idi. Ba'd zamān Ḳureyş (3) t̄ā'ifesi Mekke'de * olan ehl-i İslām'a ezā ve cefāyı (4) ziyāde eylemege başladukları ecilden *Resūlu'llāh* * *ṣallā'llāhu* (5) 'aleyhi ve sellem ḥazretleri aṣḥābe Medīne'ye hicret etmege (6) icāzet * vėrdiler. Kendülerden muḥaddem ṣaḥābe-yi kirāmdan (7) nice kimesneler hicret edüp * cenāb-ı 'izzetden destūr¹⁶²⁷ (8) olduğı gibi ḥazret dağı bir gece Ebū Bekr-i Şiddīḳ'la (9) * ḥifyyeten çıkup Medīne'ye teveccüh

1620 *ed-dehr* kelimesi 'urfda ebed ma'nāsına nihāyeti olmayan zamāndur] - M1

1621 ba'zılar] - M2

1622 dēyüp] - M2

1623 birkaç] bir iki M2

1624 içinde] arasında M2

1625 aña] - M1

1626 edeceklerin] edeceklerini M2

1627 destūr] icācet - M2

eylediler. Pes ehl-i (10) Medīne bu haberi eşidüp * envā'-ı zib ü zīver ile (11) ta'zimen
 hāzrete karşı çıkup her birisi kendü * evlerine¹⁶²⁸ (12) teklīf eylediler. Faḥr-ı 'ālem daḥı¹⁶²⁹
 anlara teveccüh edüp benüm (13) devam¹⁶³⁰ * Haḫ ta'ālā kıbelinden me'müredür. Ol her
 kanda çöker ise (14) benüm menzilüm oldur. * Hele koḫ yolına gêtsün görelüm kanda (15)
 varur dēdi. Hāşılı 'addī binü'n-Necār * cemā'ati ki Enşār (16) kavmüñ eşrāfidur ve ḥazretüñ
 ceddy 'Abdu'l-Muṭṭalib'üñ (17) * annesi Selmā bint-i 'Amrū cānibinden Resül ḥazretlerine
 hışımlar [M1/204a] (1) olmağla faḥr-ı kāyinātuñ * tayılarıdur. Yolları anlaruñ (2) içine
 uğraduğı gibi ol¹⁶³¹ deve Ebū Eyyüb * Hālid'üñ (3) kapusu öñinde çökdi. Ḥazret daḥı
 üzerinden (4) inmedin yine * kalkup bir āḫir yere daḥı çökdi. Anda (5) daḥı karar etmeyüp
 kalkdı. Yine [M2/120a] * Ebū Eyyüb'üñ¹⁶³² kapusu öñinde gelüp¹⁶³³ (6) evvelki yērine çökdi.
 Andan faḥr-ı 'ālem * sa'adetle nüzül (7) edüp Ebū Eyyüb ḥazretüñ esbābını getürüp evinüñ
 (8) * içine iletđi ve¹⁶³⁴ Resül ḥazretini kendü menziline (9) kondurđı. Ḥazret daḥı * mescid-i
 şerīfini binā edüp (10) ve ehl-i beytinüñ ḥucurātını itmām¹⁶³⁵ edince Ebū Eyyüb'üñ *
 ḥānesinde (11) sākin oldı. Ba'zılar keyfiyyet-i nüzülde birkaç vüçüh * daḥı (12) zıkr
 etmişlerdür. Ammā rivāyet-i mezbūre ve ḥikāyet-i mezkūre (13) * mu'teberedür ve bir
 rivāyetde nāka-ı Resül Cābir Enşārī'nüñ (14) kapuları * öñinde daḥı çöküp bir miqdār anda
 istirāḫat (15) eylemişler ve anlara * luṭfla iltifāt ve du'alar eylemişler. Tafşili (16) bāb-ı sâ-yı
 müşellesede zıkr-i * Cābir eşnāsında mürür eylemişdür. (17) Aḫa murāca'at olına mervīdür ki
 Ebū Eyyüb'üñ * ol beyt-i şerīf [M1/204b] (1) ve ḥāne-yi münīfi kendüden şonra eflāḫ nām
 kimesneye intikāl (2) * edüp andan Muğīre bin 'Abdu'r-raḥmān binü'l-Hāriş bin Hişām (3)
 anı biñ * mişkāl altuna şatun alup lāzım olan yerlerini (4) ıslāḫ etdükden * şonra¹⁶³⁶
 Medīne'de olan fuḫarā-yiehl-i beyte (5) bağışladı ve Ebū Eyyüb'üñ * İslām'da cümle-yi
 āşārından biri (6) Medīne-yi Müneverre'de kazduğı kuyıdur ki * aḫa birkaç ayak (7)
 nerdübānla inilür. Nitekim ol diyāruñ kuyılarında eyle olmak (8) * mu'tāddur. Hālā ol kuyı
 mevcūd ve ma'rūfdur ve cümle (9) fażā'ilinden [M2/120b] * biri budur ki ol ḥazretüñ
 ümmet-i ittibā'ından (10) olup cemī'-i sünnetine * iktidā eylemege sa'ī eyler idi. Ḥattā Resül
 (11) ḥazretleri şoğan ve şarımsak * yemedükleri ecilden ol (12) daḥı anları kendüye ḥarām
 etmiş idi. Belki ittibā' * tām (13) bulınsun dēyü pişmişini bile yemez idi ve müddet-i

1628 evlerine] ḥānelerine] M2

1629 daḥı] - M2

1630 benim devam] benim bindüğim deve] M2

1631 ol] - M1

1632 Eyyüb'üñ] Eyyüb M1

1633 gelüp] - M2

1634 ve] - M2

1635 itmām] itmā M1

1636 şonra] - M2

‘ömrinde Һazretüñ (14) * lisān-ı laṭīflerinden yüz elli beş ḥadīṣ-i şerīf rivāyet (15) eyledi. Ba‘zılar * yüz altmış ve ba‘zıların iki yüz on ḥadīṣ-i (16) şerīf rivāyet eylemişdür * derler. Her birisi kendüler bulup (17) maṭṭla‘ olduklarına göre söylemişlerdür * va’llāhu a’lemu bi’s-şavāb [M1/205a] (1) ve emīrū’l-mū‘minīn Һazret-i ‘Alī kerreme’llāhu *vechehü* kendünün (2) * ḥilāfeti zamānında ‘Irak canibine teveccüh edüp anı (3) Medīne-yi Münevvere’de * kendü yerine ḥalīfe naşb eyledi. (4) Andan sonra lāzım gelüp yine ardından * varup yetişdi (5) ve ḥavāric kītālinde anuñla bile ḥazır oldı ve cemī‘-i (6) ḡazālarda * daḥı Һazret-i Resūl’ün rikāb-ı şerīflerinde mülāzim (7) idi ḥuṣūşan Bedr * ve Uhud ve Aḥzāb ḡazālarında hep beyle (8) idi ve Һazret anı muḥacirīnden * Muṣ‘ab bin ‘Ömeyr ile (9) kardaşlar eylemiş idi ve Һazret-i ekseriyyā anuñ ḥāne*sini (10) teşrīf buyurup ol-daḥı da‘im ta‘ām şaklayup geldükleri (11) * zamānda naẓar-ı şerīflerine getürür idi¹⁶³⁷. Nakıldür ki Ebū Eyyüb (12) tamām ‘ömrinde * bir ḡazādan ḥālī olmadı. İttifāk tarīḥ-i hicretüñ (13) ellinci senesinde ehl-i İslām [M2/121a] * diyār-ı Rūm’a ḡazāya gētdiler (14) ve bir rivāyette ol ḡazā elli ikinci senesinde * vaki‘ olmuş (15) idi ki Һazret-i Mu‘āviye zamānı olup ol ‘askerüñ serdārı (16) * Yezīd bin Mu‘āviye idi. Ebū Eyyüb daḥı ‘ādet-i kadīmesi (17) üzre yine * ol ḡazāda ḥazır olup ‘asākir-i İslām ile tā ki [M1/205b] (1) Koşantiniyye’ye vardılar. * Pes Ebū Eyyüb anda vefāt edüp (2) Yezīd bin Mu‘āviye namāzını kılup * ḥāric-i sūrda ḥālā (3) meşhūr olan¹⁶³⁸ mevzi’de defn eylediler ve ba‘zılar egri (4) * kapu ile Ebī Eyyüb kapısı mābeyninde vaki‘ olan iki divāruñ (5) arasında * aşıl sūrda medfūndur derler. Ḥālā anda daḥı (6) bir kabır yapılmışdır ziyāret-gāh-ı * müslimīndür. Ammā kavī-i evvel (7) aşahdūr ve Ebū’l-Feth Sultān Muḥammed Ḥān * ‘aleyhi’r-rahmeti (8) ve’l-ḡufrān İstanbul’ı feth eyledükde kūtbu’z-zamān şeyḥ * Ak (9) Şemsü’d-dīn ḡuddise sirruhu taşyīn ētdüğü vech-i evvele (10) muvāfıkdur. * Ḥattā şeyḥ-i mezbūrüñ ta’yīni üzre maḥall-i (11) mezkūrı bir miqdār kazduklarında * beyān eyledüğü ‘alā’imi (12) belki cesed-i şerīfi zuhūr edüp Sultān Muḥammed’e * ve sā’ir-i (13) erkān-ı devlete yakīn ve taḥkīk mertebesi ḥāşıl olduğdan (14) * sonra Sultān Muḥammed ol maḥalde anuñ kabırını izhār (15) ētdürüp üzerinde * bir kubbe-yi ‘āliyye ve kurbında bir cāmi’-i (16) şerīf ve bir¹⁶³⁹ medrese binā ētdürmüşdür ve * atrafı bir kaşabe-yi [M1/206a] (1) ma’mūre olup ilā mā şā’allah bir ‘azīm ziyāret-gāh olup¹⁶⁴⁰ (2) [M2/121b] * ve Rūm diyārınuñ

1637 getürür idi] getürür iti M1

1638 olan] - M2

1639 bir] - M2

1640 olup] - M1

şehīdleri az olur. * Belki bu zikr olınan dört nev' (3) tã'ife cümle şehīdlerdür dëyü taşrīh édüp * tafşīl (4) üzre bu hadīs-i şerīfī buyurdılar. Ya'nī bunlar daḥı * şehīd-i ḥükmī olup şehīd-i ḥaḳīkī kadar şevāba vāşıl olurlar dëmek olur¹⁶⁵⁴. * Rāvīsī bāb-ı tã'-ı¹⁶⁵⁵ (5) müşennātda mezbūr olan Ebū Hüreyre'dür *raḍiya'llāhu ta'ālā*¹⁶⁵⁶ 'anhu. (6) *

El-Hadīşü's-sādis “ (8) الماهر في القرآن مع السفارة الكرام (7) البرره والذی * یقرأ القرآن ویبتتعت فيه وهو عليه (8) ”. Bu hadīs-i * şerīf-i fāyik kitāb-ı lāṭif-i (9) *Meşārık* dandur. Ma'nāsı budur ki¹⁶⁵⁷ [M2/122b] * “Ḳur'ān-ı 'azīmi tecvīd üzre tertīl (10) édüp ve ḥıfzında ḥāzık-i kāmīl olan * kimesne a'māl-i 'ibādi (11) yazup ve¹⁶⁵⁸ ḥıfz édüp¹⁶⁵⁹ kerīmler ve iḥsān ve eyülük * ediciler olan (12) melekler ile biledür”. Ya'nī āḥiretde anlarıñ menzilesinde (13) ve mertebesinde * olur daḥı şol kimse ki okıya Ḳur'ānı daḥı (14) ḥāfız-i cārī olmamaḡla * anda tereddüd eyleye Ḳur'ān anuñ (15) üzerine meşāḳḳat ve zaḥmet vërici olduḡı * ḥālde anuñ-ıñ (16) iki ecr vardur dëmekdür. Zīrā tilāvetinde ḡayri çekdüḡi * (17) zaḥmetün daḥı müstaḳillen bir şevābı olur. Bu hadīs-i şerīfī [M1/207b] (1) bāb-ı bā'-ı muvaḥḥadede * mezküre¹⁶⁶⁰ olan ḥazret-i Âişe (2) *raḍiya'llāhu 'anhā* rivāyet eylemişdür.

El-Hadīşü's-sābi' (3) من نزل منزلاً ثم قال اعوذ بكلمات الله التامات (4) من شر ما * خلق لم يضّر شيء حتى ”. (5) Bu hadīs-i şerīf * 'uyūn-ı muḥaddişinün ziyā ve nūri imām Müslim (6) bin Ḥaccāc Nişābüri¹⁶⁶¹ * *Şaḥih* 'indendür. Ma'nāsı budur ki¹⁶⁶² “Bir kimesne ḳonsa (7) bir ḳunaḡa andan sonra * a'uzu bikelimāti'llāhi't-tāmmāti min (8) şerri mā ḥalāḳe dise ol kimesneye aşlā * bir nesne zarar (9) eylemeye tā ki ol ḳonduḡı yërden geḳüp gidinceye dek” (10) dëmekdür. * Bu hadīs-i şerīf ve bu ḡaber-i münīf-i ḥazretün¹⁶⁶³ zabān-ı (11) lāṭif ve dehān-ı * nazīflerinden rivāyet eyleyen şaliḡāt-ı (12) fāzilāt ve ḳānıḳāt-ı ṭayibātndan * şaḡibetü'n-nebiyyü'l-kerim (13) ümmü'l-mü'minīn Ḥavle bint-i Ḥakīm'dür *raḍiya'llāhu ta'ālā*¹⁶⁶⁴ 'anhā (14) ki [M2/123a] * ḥazret-i risālet-penāḡuñ lisān-ı durer bār ve zebān-ı (15) ḡuher nişārlarından * on beş hadīs-i şerīf rivāyet eylemişdür (16) ve ba'zılar anuñ ismi şıḡa-yı taşḡir * üzre yā ile (17) Cüheyne vezni üzerine Hüveyle'dür dërler. Naḳildür ki *Resūlu'llāh* [M1/208a] (1) * ḥazretleri *şallā'llāhu 'aleyhi ve sellem* anı kendü nefsi (2) nefslerine 'aḳd-ı

1654 ya'nī bunlar daḥı şehīd-i ḥükmī olup şehīd-i ḥaḳīkī kader şevāba vāşıl olurlar dëmek olur] - M1

1655 tã'-ı] bā'-yi M1

1656 ta'ālā] - M2

1657 budur ki] - M1

1658 ve] - M1

1659 édüp] - M1

1660 mezküre] mezkür M2

1661 Nişābüri] Nişābūr M1

1662 budur ki] - M1

1663 ḥazretün] ḥazret M1

1664 ta'ālā] - M2

nikāh edüp * ve lākin anuñla hālveti (3) şahīlhe ve aña duḥūl vaḳi‘ olduğında ‘ulemā’-ı ahḡār (4) * ve naḡale-yi ahḡār iḡtilāf eylemişlerdür. Ekşer ve aşah (5) ve eşher ve evzah * duḥūl vāḳi‘ olmamaḡdur ve bir rivāyetde (6) kendü nefsi ḡazrete¹⁶⁶⁵ hibe edüp “ و امرأة مؤمنة (7) ان ” (Ahzāb/50) āyet-i kerīmesi anuñ ḡaḡḡında (8) nāzile * olmuşdur dērler. Ammā eşahḡı budur ki āyet-i mezbūre (9) bāb-ı bā-yı muvaḡḡadede mezkure * olan ümmü’l-mü’minīn Meymūne (10) bint-i Ḥārīḡ ḡaḡḡında nāzile olup bu daḡı mā şadaḡ * düşmüş¹⁶⁶⁶ ola raḡiya’llāhu ‘anhā ve rezeḡanā şefa’ateḡa¹⁶⁶⁷.

El-Ḥadīṣü’s-şāmin (11) * “ * ¹⁶⁶⁸ طيب و طعمها طيب (12) مثل المؤمن الذي يقرأ القرآن مثل الثمره لا ریح لها و طعمها حلو ومثل * المنافق الذي (14) يقرأ القرآن مثل الريحانة ريحها طيب وطعمها مرّ (15) * ومثل المنافق الذي لا يقرأ القرآن كمثل الحنظلة ليس لها (16) ريح وطعمها ”. Bu ḡadīṣ-i şeref şī’ār kitāb-ı *Meşārīḡu* (17)’l-*Envār* dandur. Ma’nāsı * “Ḳur’ān okıyan mü’minün meşeli [M1/208b] (1) turunc meşelidür. Ḥālbuki¹⁶⁶⁹ anuñ ḡoḡusı ḡökçek ve dadı (2) [M2/123b] * ḡökçek olduğı ḡālde daḡı Ḳur’ānı¹⁶⁷⁰ okımayan mü’minün (3) meşeli ḡurma * meşelidür. Ḥālbuki anuñ ḡoḡusı yokdur daḡı (4) dadı ṡatludur daḡı Ḳur’ān * okıyan münāfıḡuñ meşeli feslegen (5) meşelidür. Anuñ ḡoḡusı ḡökçekdür * dadı acıdur daḡı Ḳur’ān (6) okımayan münāfıḡuñ meşeli Ebū Cehl ḡarpuzı * meşelidür. (7) Anuñ ḡoḡusı yokdur ve dadı acıdur” demekdür. Metn-i ḡadīṣdeki (8) * *ütrücce* kelimesi hemzenün zammesi ve tānuñ sükūnı ve rā-yı müḡmeleniñ zammesi¹⁶⁷¹ * ve cīmün fethası ve teşdīdi (9) ile türünc ma’nāsınadır. Eliflam cinsi * içün ve āḡirindeki tā’-ı (10) vaḡdet-i cinsiyye içündür. Mābeyninde münāfāt * olmaduḡı (11) maḡallinde taşrīḡ olınmuşdur ve rīḡ dēyü lūḡatda muṡlaḡa (12) * ḡoḡuya dēyü¹⁶⁷² ammā ekşeriyyā eyü ḡoḡularda isti’māl olunur. (13) Rāvī-i ḡadīṣ * bābü’l-cīmde mezkūr olan Ebū Mūsā-yı (14) Eş’arī’dür raḡiya’llāhu ta’ālā¹⁶⁷³ ‘anhu. *

El-Ḥadīṣü’l-tāsi “ من صلى في يوم (15) ثنتي عشرة سجدة اربعاً قبل * الظهر و ركعتين بعدها (16) و ركعتين ”. Bu ḡadīṣ-i [M1/209a] (1) şerīf-i pür-*ibtiḡāc imām Müslim bin Ḥaccāc *Şaḡıḡ* indendür. (2) Ma’nāsı “Bir kimesne ḡünde * on iki rek’at namāz kılsa (3) dört rek’at öḡle namāzından evvel * daḡı

1665 ḡazrete] - M2

1666 nāzile olup bu daḡı mā şadaḡ düşmüş] - M1

1667 ve rezeḡanā şefa’ateḡa] - M1

1668 طيب] - M1

1669 ḡālbuki] - M2

1670 Ḳur’ānı] Ḳur’ān M1

1671 ve tānuñ sükūnı ve rā’nuñ müḡmelenün zammesi] - M1

1672 dēyü] dērler M2

1673 ta’ālā] - M1

iki rek‘at (4) andan sonra daḥı iki rek‘at¹⁶⁷⁴ aḥşam namāzından sonra daḥı (5) iki **[M2/124a]** * yatsu namāzından sonra daḥı iki şabāḥdan evvel taṭavvu‘ (6) yöninden * ol kimesne içün cennetde bir ev yapılır” demekdür. (7) Metn-i ḥadīşdeki * secde lafzından murād rek‘atdur cümle-i (8) erkāndan secdenün şevābı * ziyāde olmaḡla mecāzen (9) külliden cüz’ ile ta‘bīr olunmuşdur ve reke‘āt-ı * mezkūrenün (10) ekşeri gündizin olmaḡın fī yevm dēyüp leyle ta‘arruz (11) * eylememişdürürler ve ‘z-zuḥr kelimesinde ve aḡavātında olan eliflām muzāf-ı * maḡzūfdur ‘ivāz olup ḡable şalāti’z-zuḥr demekdür ve illā ḡable’z-zuḥr * ve ba‘dehu kılınan taṭavvu‘āt bu zıkr olınan namāzlardan ‘add olunmaz¹⁶⁷⁵ ve * taṭavvu‘dan murād farz ve vācib¹⁶⁷⁶ muḡābili olup (12) ferāyiz * degül ma‘nāsınadır. Bundan nāfile olmaḡ lāzım gelmez (13) ve mü‘ekkedelüğine māni‘ olmaz. * Bu ḥadīş-i şerīfün (14) ḡazretten rāvīyesi envā‘-ı fezā’ilün ḡāviyesi * şāḡibāt-ı (15) şāliḡāt ve ezvāc-ı ṭāḡirātdan ümmü’l-mü‘minīn ve’l-müslimīn (16) * ḡabībet-i ḡabīb-i Rabbü’l-‘ālemīn Ümmü ḡabībe Ramle bint-i (17) Ebī Süfyān Şaḡr¹⁶⁷⁷ bin * Ḥarb bin Ümeyye bin ‘Abdu’ş-Şems **[M1/209b]** (1) bin ‘Abd-ı Menāfu’l-Ḳureşīyyetü’l-Emeviyyetü’l-Mekiyye’dür. * raḡiya’llāhu (2) ‘anhā ki emīrū’l-mü‘minīn ḡazret-i Mu‘āviye’nün ḡemşīresi (3) * olup nesebleri Resül-i ekrām *şallā’llāhu ‘aleyhi ve sellem* (4) ḡazretleri ile * merḡūm ‘Abd-ı Menāf’da cem‘ olur (5) ve māderi Şafiyye bint-i Ebī’l-‘Āş’dur ki **[M2/124b]** * emīrū’l-mü‘minīn (6) ḡazret-i ‘Oşmān’uḡ ‘ammesidür. Zīrā Ebū’l-‘Āş ḡazret-i * ‘Oşmān’uḡ (7) pederi ‘Afān’uḡ babasıdur ve rivāye-yi ḡadīş Ramle sābıḡan (8) * ‘Ubeydū’llāḡ bin Caḡş nām kimsenün ḡātunı olup andan ḡabībe (9) nām bir kızı * vüçüda gelmegin Ümmü ḡabībe künyeti ile (10) iştihār bulmuşdur ve zevci mezbūr * ‘Ubeydū’llāḡ ile iki nevbet (11) ḡabeşe diyārına hicret édüp āḡir-i kār merḡūm * ‘Ubeydū’llāḡ(12) andan fevt olmuşdur ve bir rivāyetde dīn-i İslām’dan rücū‘ (13) * édüp el-‘iyāzu bi’llāḡ mürtedd olduğdan sonra vefāt eyledi. (14) Naḡildür ki * Resül ḡazretleri anuḡ vefātından ḡaberdar (15) olup ‘Amrū bin Ümeyye-i Zāmīrī * raḡiya’llāhu ‘anhu kendü (16) cāniblerinden vekīl naşb édüp ḡabeşe-i diyārına günderdiler. (17) * Tā ki şāḡābe-yi kibārdan ol zamānda anda sākin olan **[M1/210a]** (1) Sa‘īd binü’l-‘Āş * raḡiya’llāhu ‘anhu anı dört yüz derhemle (2) ve bir rivāyetde dört¹⁶⁷⁸ biḡ derhem * kābīnle *Resūlu’llāḡ şallā’llāhu* (3) ‘aleyhi ve sellem ḡazretleri içün ‘aḡd-ı nikāḡ * eyledi ve meblaḡ-ı (4) merḡūmı ḡabeşe padişāḡı melik-i Necāşī kendü mālından (5) * vērüp Ümmü ḡabībe’ye teslīm eyledi. Andan

1674 rek‘at] - M2

1675 ve ‘z-zuḥr kelimesinde ve aḡavātında olan eliflām muzāf-ı maḡzūfdur ‘ivāz olup ḡable şalāti’z-zuḥr demekdür ve illā ḡable’z-zuḥr ve ba‘dehu kılınan taṭavvu‘āt bu zıkr olınan namāzlardan ‘add olunmaz] - M1

1676 vācib] - M1

1677 Şaḡr] Şacr M1

1678 dört] - M1

şonra Resûl (6) hâzretleri * Şerhabîl¹⁶⁷⁹ bin Hassne¹⁶⁸⁰ nâm kimesneyi Hâbeşe'ye görderüp (7) Ümmü Hâbîbe'yi * Medîne-yi Münevvere'ye getürdiler ve hâzretün (8) anı tezevvüci ümmü'l-mü'minîn * Zeyneb bint-i Caşş'ın *rağiya'llāhu* (9) 'anhā nikāhından şonra vāki' olmışdır [M2/125a] * ve Ümmü Hâbîbe (10) *rağiya'llāhu* 'anhā hâzretten otuz beş ve bir rivāyetde * altmış (11) beş hādīs-i şerîf rivāyet eylemişdür ve dünyāda hâzretten (12) şonra * dahı 'ömr-i tavîl sürüp târih-i hicretün kırk dördünci (13) senesinde * Medîne-yi Münevvere'de vefât edüp rahmet-i Hakk'a (14) vâsile dâr-ı na'îme * dâhile oldı.

El-Hādīsü'l-âşir (15) “عَجَلٌ لِمَنْفَقٍ خَلْفًا وَعَجَلٌ” ما طلعت شمس قطّ الاّ بجنّبتها * ملكان يقولان اللهم (16) عجل لمنفق خلفاً وعجل للممسك تلفاً”. * Bu hādīs-i şerîf (17) dahı *Şahîh-i Müslim* dendür. Ma'nası budur ki¹⁶⁸¹ “Hîç¹⁶⁸² bir güneş * toğmadı [M1/210b] (1) kaç'an meger ki anuñ iki yanlarında iki melekler olurlar ki (2) * anlar du'â edüp dërler yâ Allāh siz tiz vër saḥā üzre olup (3) * ḥalka bir nesnecik infāk eyleyen kimesne içün ol vërdüğü (4) nesnenün * yerine tıracak bir nesne dahı buḥl u hıssat (5) üzre olup * eline giren nesneyi pek tıutup kimseye (6) bir¹⁶⁸³ nesne vërmeyen kimesne içün * elindekinün zā'i' ve telef (7) olmasını tiz yëtişdür” demekdür. Rāvisi * bāb-ı 'ayn-ı (8) mu'ceme mezkûr olan Ebû'd-Derdā 'Uveymir'dür *rağiya'llāhu* 'anhu. (9) *

Bābü'n-nün el-Hādīsü'l-evvel “ناس من امتي عرضوا عليّ (10) غزاةً * في سبيل الله يركبون ثبج هذا البحر””. Bu hādīs-i * şerîf-i fāyık kitāb-ı laṭîf-i *Meşārık* dandur. (12) Ma'nası benüm ümmetümden [M2/125b] * bir bölük cemā'at vāki'ümde benüm (13) üzerime 'arz olındılar. Allāh yolında * gāzîler oldukları (14) hâlde şu deryānuñ ortasında binerler köşekler * üzerinde (15) bekler oldukları hâlde demekdür. Bu hādīs-i laṭîfün lafz-ı (16) * şerîfinde rāviyesinden¹⁶⁸⁴ şek vāki' olup mülûken 'ale'(17)l-esirreti maḳāmında * mişle'l-mülûk 'ale'l-esirreti 'ibāreti dahı [M1/211a] (1) rivāyet olınmışdır. Ol taḳdîrce * köşekler üzerinde bekler gibi (2) demek olur. Lügatda şebec sâ'-ı müşelleşenün * ve bā-yı muvaḥḥadenün (3) fetḥaları ve cîmle bir nesnenün orta yerine ve arḳasına (4) * dërler. Hâzret-i risālet-penāhuñ *şallā'llāhu* (5) 'aleyhi ve sellem bu hādīs-i münîfden * murād-ı şerîfleri kendülerden (6) şonra ümmetleri *Meşārık* ve meğarıbı tıutup * belki gemilere (7) binüp deñiz ortasında gāzā edeceklerini i'lām ve tebşîrdür. (8) * Bu hādīs-i surûr-engiz ve bu ḥaber-i ḥubûr-âmîzün rāviyesi (9) şāhibāt-ı * gāziyāt ve kânitāt-ı şālihâtdan Ümmü Hārām bint-i (10) Milḥānu'l-Medeniyye'dür * *rağiya'llāhu* 'anhā ki Enes bin Mālik'ün (11) *rağiya'llāhu* 'anhu li'ümmin

1679 Şerhabîl] Şercîl M1

1680 Hassne] Hasse M1

1681 budur ki] - M1

1682 hîç] - M2

1683 bir] - M1

1684 rāviyesinden] rāviyesinde M2

kız¹⁶⁸⁵ karındaşıdır * sâbiķan. Yine Milhân nâm bir¹⁶⁸⁶ kimesnenün (12) taht-ı nikâhında olup andan Harâm * nâm bir oğlu zühûra (13) gelmegin Ümmü Harâm künyeti ile iştiḥâr ve şöḥbet-i * Resûl'e (14) vuşülle şaḥâbe mâbeyninde i'tibâr bulmuşdur. Harâm ḥâ'-ı (15) * mühmele ve rā' mühmelenün fethaları iledür. Hâ-yı mühmelenün (16) kesri ve zâ-yı [M2/126a] * mu'cemenün fethi ile daḥı rivāyet¹⁶⁸⁷ vardır. Ammā (17) vech-i evvel eşher ve naḳl-i sâbiķ * ekşerdür ve Milhân kesr-i mîm [M1/211b] (1) ve sükûn lām ve ḥâ'-ı mühmele iledür. Rāviye-yi ḥadîs (2) * Ümmü Harâm raḍiya'llāhu 'anhā Resûlu'llāh şallā'llāhu 'aleyhi ve sellem (3) ḥazretlerinden * ancak yedi ḥadîs-i şerîf rivāyet eylemişdür (4) ve zevc-i sâbiķı olan Milhân'dan * sonra aşḥâb-ı kibârdan (5) 'Übâdet bin Şâmit'ün raḍiya'llāhu 'anhu taht-ı nikâhına¹⁶⁸⁸ * dâḥil (6) olmuşdur. Naḳıldür ki Resûl ḥazretleri şallā'llāhu 'aleyhi ve sellem (7) bir gün anların * ḥânelerini teşrîf buyurup bir miḳdâr (8) muşâḥabet eylediler. İttifâķ ḥazrete * nevm-i galebe édüp (9) anda ḥuzûra vardılar. Bir sâ'at yatduklarından * sonra (10) dîḥkla gülerek uyandılar. İzḥâr-ı surûr ve beşâret¹⁶⁸⁹ (11) eylediler. * Ümmü Harâm anı görüp “Yâ Resûla'llāh bu surûrle (12) dîḥkıñuzun sebebi * nedür luṭf édüp bize daḥı i'lām (13) eyleñüz dèyü su'âl eyledi. Ḥazret * daḥı vâķi'ümde gördüm ki (14) ümmetüm 'âlemi ihâte édüp ḥatta deryâda * şu ma'ķûle (15) ğazâ edeceklerdür” dèyü bu zıkr olınan ḥadîs-i şerîfi (16) ol * zamânda buyurdılar. Pes Ümmü Harâm bunu eşidüp (17) “Yâ Resûla'llāh luṭf-ı * Rabbü'l-'izzete du'â eyleñüz ki¹⁶⁹⁰ şâyed beni [M1/212a] (1) daḥı ol zümreden eyleye” * dèyü ricâ eyledi. Ḥazret daḥı (2) anı ḳabûl édüp aña ol vechle du'â * eylediler. Naḳıldür ki (3) emîrû'l-mü'minîn ḥazret-i 'Oşmân raḍiya'llāhu 'anhu ḥilâfeti (4) [M2/126b] * zamânında ehl-i İslâm Rûm deryâsının ortasında (5) olan Kıbrıs cezîresinin * fethi ḳaşdına Medîne-yi Münevvere'den (6) çıḳduklarından Ümmü Harâm raḍiya'llāhu 'anhā * zevci 'Übâde bin (7) Şâmit'le raḍiya'llāhu 'anhu bile çıḳup 'asâkir-i manşûre * ile (8) sâḥil-i baḥrdan gemiye binüp ğazâ niyyetine Kıbrıs'a bile (9) vardı. İttifâķen * gemiden taşra çıḳup anda binmek-içün (10) zevci 'Übâde aña bir ḳatır * bulıvêrdi. Ol daḥı ḳatıra binüp (11) gèder iken 'asker ğavġasından * ḳatır ürküp anı yere urdı. (12) Biḳazâ'i'llāh ta'âlâ bunun üstine * düşüp fevt (13) oldu. Hemân¹⁶⁹¹ aşḥâb-ı kibâr¹⁶⁹² anı techîz ve tekfîn édüp * (14) namâzını ḳıldılar ve yine ol mevzi'de defn édüp zevcine (15) ta'ziye * eylediler

1685 kız] - M1

1686 bir] - M1

1687 rivāyet] - M1

1688 nikâhına] nikâhında M2

1689 beşâret] beşâset M2

1690 ki] - M2

1691 hemân] - M1

1692 aşḥâb-ı kibâr] ehl-i İslâm M2

riḍvānu'llāhi ta'ālā 'aleyhim ecma'in. Bu 'abd-i ahḳar ve bende-yi kemter * sene seb' ba'de'l-elf tārīhinde ḳazā'-ı Lefke ile cezīre-yi Kıbrıs'a varup * ehālī'-yi buldān ve eṣrāf ve a'yāndan aṣḥāb-ı tevārīḥ ve erbāb-ı * aḥyār ḥadd-ı tevātüre de şöylece nakl ve ihbār eylediler ki ol 'asker-i * İslām ve aṣḥāb-ı kirām Şām-ı şerīf cānibinden gelüp sevāḥil-i bahrdan * gemilere binüp cezīre-yi mezbūrede Tuzla nām mevzi'e çıkup bu vaḳ'a * maḥallde vāḳı'a olmuş ola ḥālā ḳabr-ı şerīfi anda zāhir ve āṣār-ı * envār-ı sa'adet-i şehādet bāriz ve bāhirdür *Allāhümme enfi'nā bibereketehā [M2/127a] * ve metti'nā bisa'ādetihā āmīn yā mu'in*.¹⁶⁹³

El-Ḥadīṣü's-sānī (16) “ناركم جزؤ من سبعين * جزؤاً من نار جهنم”. Bu ḥadīṣ-i (17) şerīf-i şādık yine kitāb-ı *Meṣārık**dandur. Ma'nāsı “Sizün [M1/212b] (1) dünyadaki ateşünüz cehennem ateşinden yetmiş * bölükden bir bölükdür” (2) demekdür. Ya'nī cehennem ateşünüş şiddet-i ḥararet-i dünyāda * sizün (3) yakup isti'māl eyledüğüünüz ateşün ḥararetinden altmış (4) tokuz mertebe * ziyādedür. Pes aḡa şabr ve taḥammül idecegiünüz (5) ḳadar günāḥ işleünüz * ve aḡa göre tedārük eyleünüz demek (6) olur. Rāvīsī bāb-ı tā'-ı * müşennātda mezkūr olan Ebū Hüreyre'dür (7) *raḍiya'llāhu 'anhu*.

El-ḥadīṣü's-sālis * “الناس تبع لقريش (8) في هذا الشأن مسلمهم تبع لمسلمهم وكافرهم * تبع لكافرهم”. (9) Bu ḥadīṣ-i şerīf daḡı yine *Meṣārık* dandur. Ma'nāsı * “İnsān (10) cinsi¹⁶⁹⁴ tābi'lerdür. Ḳureyş tā'ifesine şu ḫilāfet şānında (11) ve ḥākimlük * emrinde anlaruḡ Müslimān olanı tābi'dür Ḳureyş'ün (12) Müslümānına daḡı * anlaruḡ küfr üzerine olanı tābi'dür (13) Ḳureyş'ün kāfirine¹⁶⁹⁵” demekdür. * Ḥazret-i risālet-penāhuḡ *ṣallā'llāhu* (14) 'aleyhi ve sellem bu ḥadīṣ-i münīfden * mūrād-ı şerīfleri Ḳureyş (15) tā'ifesini medḡ ü teşrīfdür. Ya'nī Ḳureyş * İslām'da ḫilāfet (16) ve ḥükümetle müşerref oldukları gibi zamān-ı cāhiliyetde * (17) daḡı ḥükām-ı ümem ve ḥuddām-ı ḥarem oldukları cihetden riyāsetle [M1/213a] (1) [M2/127b] * mu'azzezler oldukların i'lām ve i'lāndur. Lüḡatda teba' dēyü tānuḡ (2) ve bānuḡ fethāları * ile bir kimesneye tābi' olup aḡa uyan (3) kişiyē dērler. Müfredi ve cem'i * vech-i mezbūr üzre (4) bir vezinle gelür. Rāvīsī yine Ebū Hüreyre'dür *raḍiya'llāhu 'anhu* (5) *

El-Ḥadīṣü'r-rābi' “الناس تبع لقريش في الخير والشر”. (6) Bu ḥadīṣ-i şerīf-i * sālīm kitāb-ı *Şaḡiḥ-i İmām Müslim* dendür. Ma'nāsı (7) “İnsān cinsi Ḳureyş'e * tābi'lerdür ḡayrde daḡı şerde” demekdür. (8) Ya'nī Ḳureyş tā'ifesi ḥālā İslām * ḡālinde ve sābıken küfr (9) zamānında metbū'lar olup evvel ve āḡir riyāset * anlaruḡdur (10) ve dā'imā ḡalḡ anlara

1693 bu 'abd-i ahḳar ve bende-yi kemter ve metti'nā bisa'ādetihā āmīn yā mu'in] - M1

1694 cinsi] - M2

1695 kāfirine] kāfirlerine M1

tābi'dür demek olur. Rāvīsi bāb-ı (11) şā-yı * müşelleşede mezkûr olan Cābir Enşārī'dür *raḍiya'llāhu 'anhu*. (12)

El-Hadīşü'l-hāmis * “النَّاسُ معادن خيارهم¹⁶⁹⁶ في الجاهليّة (13) خيارهم في الاسلام اذا فقهوا * تجدون من خير” * **El-Hadīşü'l-hāmis** * “النَّاسُ (14) اشدّ النَّاسُ كراهيّة لهذا الشَّان حتّى يقع فيه (15) * Bu hadīş-i şeref dişār kitāb-ı *Meşārıku'l-Envār* dandur. (16) Ma'nāsı “İnsān * cinsi ma'denlerdür. Ya'nī şerefde biribirinden (17) tefāvütleri vardır. Anların * cāhiliyyet ve küfr hālindeki eyüleri [M1/213b] (1) yine onların hayırluları ve eyüleridür. * İslām hālinde kaçan anlar (2) fakīhler¹⁶⁹⁷ ve 'ālimler olurlarsa siz nāsuñ * hayırlularından ba'zını (3) bulur¹⁶⁹⁸ siz¹⁶⁹⁹ bu şāna ya'nī İslām'a kerāhiyyet * yöninden halkuñ (4) eşeddini bulur. Siz tā ki İslām şānının içine [M2/128a] * düşünceye degin” (5) demekdür. Ya'nī cāhiliyyet hālinde İslām'ı gāyetle * geriye görenler (6) bi'avni'llāh *ta'ālā*¹⁷⁰⁰ İslām'a geldüklerinden sonra cins-i insānuñ (7) * hayırlularından olur. Meşelā hazret-i 'Ömer binü'l-Haṭṭāb ve 'Ukreme (8) bin * Ebī Cehl gibi *raḍiya'llāhu 'anhumā*. Rāvī-i hadīs bāb-ı tā'-ı (9) müşennātda zıkr * olınan Ebū Hüreyre'dür *raḍiya'llāhu ta'ālā 'anhu*. (10)

El-Hadīşü's-sādis “نصرت * بالصِّبَا و اهلكت (11) عاد بالدِّبُور”. Bu hadīş-i şerīf daḥı *Meşārıku'l-Envār* (12) dandur. * Ma'nāsı “Ben yardım olındum gün toğusu simetinden (13) esen yille daḥı * 'Ād kavmi kabīlesi ihlāk olındılar (14) gün batısı tarafından esen yille” * demekdür. Bu hadīş-i şerīfün¹⁷⁰¹ sebeb-i vürüdü (15) Handak gāzāsı * eşnāsında Kureyş ve Kureyze ve Naẓīr¹⁷⁰² kabile(16)lerinün müşrikleri hazret-i * risālet-penāhın *şallā'llāhu 'aleyhi* (17) ve *sellem* kaşdına gelüp hatta Medīne-yi Münevvere'yi * muhāşara eyleyüp [M1/214a] (1) ehl-i İslām'ı taẓyīk eyledüklerinde ittifāken maşrık cānibinden (2) * bir pek yıl esüp küffār-ı hāk-sāruñ cādırlarını başlarına (3) yakup ve * gözlerini toprağla taldurduğı ol¹⁷⁰³ ecilden hayme-i (4) har-gāh * ve bār u ben-gāhlarını birağup kaçduklarındur. (5) şabā feth-i şād ve elif-i * maqşüre ile gün toğusu (6) yilidür ve 'Ād dedükleri Yemen diyārında * bir kabīlenün (7) re'isidür ve ol kabīlenün 'umūm-ı halkına daḥı itlāk (8) olunur [M2/128b] * ve debūr lafzı¹⁷⁰⁴ dāl-i mühmelenün fethi ve bā-yı muvaḥḥadenün (9) zammı ve ra-yı

M1 خيار [خيارهم 1696

M1 fikhlar [fakihler 1697

M1 - [bulur 1698

M1 - [siz 1699

M1 - [ta'ala 1700

M1 - [bu hadis-i sherifun 1701

M1 Naşir [Naẓir 1702

M1 - [ol 1703

M1 - [lafzı 1704

mühmele * ile gün batısı yilidir. Rāvī-i ḥadīṣ (10) bāb-ı bā'-ı¹⁷⁰⁵ muvaḥḥadede mezkūr * olan 'Abdu'llāh bin 'Abbās'dur (11) *raḍiya'llāhu 'anhumā*.

El-Ḥadīṣü's-sābi' * “نهيتكم عن زيارة (12) القبور فزوروها”. Bu ḥadīṣ-i şerīf-i pūr-ibtihāc * İmām (13) Müslim bin Ḥaccāc *Şaḥiḥ* indendir. Ma'nāsı “Ben sizi nehī (14) ve men' * eylemiş idüm kabrları ziyāret eylemekden pes siz (15) anı ziyāret eyleñüz” * demekdir. Bu ḥadīṣ-i şerīfden (16) ma'lūm ve ḥaber-i münīfden mefhūm * olur ki maḳābir (17) üzerine varup ziyāret eylemek sābıkan menhī ve memnū' [M1/214b] (1) * olup ba'dehu ruḥṣat vērilmekle cāyiz olmuş ola pes (2) bu emr-i mücerred * ibāḥat-ıçun ve taḥlīl-i menhī ve ruḥṣat-ıçun (3) olur. Rāvīsī bāb-ı sīn-i * mühmelede mezbūr olan Büreydetü(6)'l-Eslemī'dür *raḍiya'llāhu 'anhu*. **El-ḥadīṣü's-sāmin** “مسكر (6) كلّ ولا يحرمه و كلّ مسكر (5) عن الظروف فان ظرفاً لا يحل شيئاً ولا يحرمه و كلّ مسكر (6) مسكر”. * Bu ḥadīṣ-i şerīf-i faṣīḥ kitāb-ı laṭīf-i (7) *Maṣābiḥ* dendür. Ma'nāsı “Ben sizi * nehī ve men' eylemiş idüm (8) kablar içinde ḥurma ıṣlayup içmekden ammā şimdi * men' (9) eylemezem. Zīrā taḥkīk bir kab bir nesneyi ḥalāl eylemez (10) daḥı anı ḥarām * eylemez ve her bir sükr vērüp serḥoş eyleyen (11) nesne ḥarāmdur” demekdir. * Metn-i ḥadīṣdeki kelām maṭvīdür. (12) Neheyūküm *'anhā* sābıkan ve lā enhiküm el'ān [M2/129a] * taḳdīrinde (13) olup ḥarf-i fā' kelām-ı menfī'-yi maḥzūfe ta'līl içündür. (14) Pes * evāyil-i İslām'da gönden ve deriden olan kırbalardan (15) ve tulumlardan ḡayri * kablarda mücerred şuyla ḥurma¹⁷⁰⁶ ıṣlayup (16) içmek ḥarām olur. Ba'dehu ol ḥukm-i * mensūḥ olup anuñ (17) ḥarām olmasında ol kabların¹⁷⁰⁷ aṣlā medḥeli * olmayup [M1/215a] (1) her ne ma'ḳūle kabda olursa olsun sükr vērürse (2) ḥarām olup * ve¹⁷⁰⁸ eger sükr vërmez ise ḥarām olmaz demek (3) olur. Zīrā nehī-i sābık ḥadīṣ-i āḥir ile * şābit olup kütüb-i (4) eḥādīṣde muḳarrerdür. Rāvī-i ḥadīṣ yine Büreydetü'l-Eslemī'dür (5) * *raḍiya'llāhu 'anhu*.

El-Ḥadīṣü't-tāsi' “نعم الرجل عبدالله (6) لو كان يصلي من الليل”. Bu ḥadīṣ-i (7) şerīf-i fāyik kitāb-ı laṭīf-i *Meṣārik* dandur. Ma'nāsı (8) “Ne gökçek * kişi idi 'abdu'llāh ya'nī Allāh kulu¹⁷⁰⁹ eger gecedden bir miḳdār (9) namāz kılpdı¹⁷¹⁰” * demekdir. Sebeb-i vürūdı 'Abdu'llāh bin 'Ömer (10) *raḍiya'llāhu 'anhumā* * bir gēce vāḳı'asında iki melek anı (11) tutup cehennemden cānibe alup * gēderler 'Abdu'llāh (12) daḥı ben cehennemden Allāh'a sığınuram dēyüp gēder iken (13) nā-gāh * bir melek daḥı gelüp “Yā 'Abde'llāh ḳorḳma bu ḥuşuşda (14) saña ḥavf yokdur” * dēyüp anı anlaruñ ellerinden ḥalāş eyler (15) gördükde

1705 bā'-ı] - M1

1706 ḥurma] - M1

1707 kabların] kıllarun M1

1708 ve] - M2

1709 ya'nī Allāh kulu] - M1

1710 kılpdı] kılr olaydı M2

hemân uyğudan uyanup * huzûr-ı hâzrete gelüp (16) bu vâkı‘ayı ‘arz eyledügidür. Naķıldür ki andan * sonra (17) ‘Abdu’llâh gecelerün ekserinde ‘ibâdet üzre olup **[M1/215b]** (1) uykuyı az **[M2/129b]** * uyur olmuş idi. Bu hadîs-i şerîfün iki (2) râvîsi vardır. Birisi * bâb-ı bâ’-ı muvahhadede mezkûr (3) olan ‘Abdu’llâh bin ‘Ömer binü’l-Ḥaṭṭab’dur *raḍiya’llāhu ta’ālā* (4) ‘*anhumā* * ve birisi daḥı anuñ¹⁷¹¹ hemşiresi olup şāhibe-yi (5) ‘ābide-yi şavvāme * ve şālihe-yi zāhide-yi kavāme şiyām (6) ve kıyāmıla me’lûfe ve şalāh ve felāhla * ma’rûfe olan (7) Şems bint-i Kāmer ümmü’l-mü’minīn Ḥafşe bint-i ‘Ömer binü’l-Ḥaṭṭāb (8) * bin Nefilü’l-Mekiyyetü’l-Kureysiyetü’l-‘Adeviyye’dür *raḍiya’llāhu* (9) ‘*anhumā*. Vālidesi Zeyneb * bint-i Maṭ‘ûn bin Ḥabīb bin (10) Veheb bin Ḥuzāketü’s-Sehmiyye’dür *raḍiya’llāhu ‘anhā*¹⁷¹² ki hicretten * sonra Medīne-yi Münevvere’de ilk evvel fevt olan ‘Osmān bin Maz‘ûn * nām şāḥābenün hemşiresidür¹⁷¹³ ve vālidesinün (11) ceddi olan mezbûr * Ḥabīb daḥı şeref-i İslām’la müşerref (12) olmuştur. Ḥattā Medīne-yi Münevvere’ye * ekser-i akrabā mütē‘allikātı (13) ile bile hicret eyleyüp āḥir-i Bedr¹⁷¹⁴ gazāsından * sonra vefāt (14) eylemişdür. Ba‘zılar mezbûr Ḥabīb’ün ismi Ḥuneys’dür demişlerdür. (15) * Rāviye-i hadîs Ḥafşe *raḍiya’llāhu ‘anhā* şevher-i şāhib-i fehmi Ḥuneys * bin Ḥuzāfetü’s-Sehmiyy ve kendünün¹⁷¹⁵ beder ve māder (16) ve ḥuvişāvend ve birāder*leri ile bile ‘umūmen Mekke-yi Mükerreme’den (17) rihlet ve Medīne-yi Münevvere’ye hicret * edüp ve zevc-i sâbık daḥı Bedr gazāsından sonra vefāt edüp¹⁷¹⁶ * tārīḥ-i hicretün **[M1/216a]** (1) üçünci senesinde Resûl-i ekrem *ṣallā’llāhu ‘aleyhi ve sellem* (2) **[M2/130a]** * ḥazretleri anı kendü nefsi nefislerine ‘akd-ı nikāh eylemişlerdür. (3) * Fazā’iline ḥadd u gāyet ve fevāziline ḥaşr u nihāyet (4) yokdur. * Ekser eyyāmda şā’ime ve aḡleb leyālīde kā’ime (5) olup ve ḥazretten altmış * hadîs-i şerîf rivāyet eylemişdür. (6) Naķıldür ki Resûl-i ḥazretleri *ṣallā’llāhu ‘aleyhi* * ve *sellem* bir zamānda (7) anı bir talāk boşadılar fī’l-hāl Cebrā’îl ‘*aleyhi’s-selām*¹⁷¹⁷ (8) * nāzil olup “Yā Muḥammed Ḥaḳ ta’ālā”nuñ emri budur ki sen yine (9) Ḥafşe’ye * murāca‘atle nikāhını ibkā eylesin. Zīrā (10) ol da’imā şiyāma müdāvemet * ve ekseriyyā kıyāma muvāzabet (11) üzre olup cennetde daḥı senün ḥātunuñ * olsa gerekdür” (12) dēyü buyurdılar dēdi. Ḥazret daḥı sem‘en ve ṭā’a Allāh’dan (13) * emr ve¹⁷¹⁸ benden itā’a dēyüp yine aḡa

1711 anuñ] - M1

1712 *raḍiya’llāhu ‘anhā*] - M2

1713 ki hicretten sonra Medīne-yi Münevvere’de ilk evvel fevt olan ‘Osmān bin Maz‘ûn nām şāḥābenün hemşiresidür] - M1

1714 Bedr] - M1

1715 şevher-i şāhib-i fehmi Ḥuneys bin Ḥuzāfetü’s-Sehmiyy ve kendünün] - M1

1716 ve zevc-i sâbık daḥı Bedr gazāsından sonra vefāt edüp] - M1

1717 ‘*aleyhi’s-selām*] ‘*aleyhi* ve selām M1

1718 ve] - M2

mürāca‘at ve anuñla şöhet-i (14) halvet¹⁷¹⁹ * eylediler. Pes yedi yıldan ziyāde hāzretün taht-ı (15) nikāhlarında olup * tāriḥ-i hicretün kırk beşinci senesinde vāḳi‘ (16) olan şehir-i şa‘bānda dünyādan * sefer ve dār-ı ‘adnı kendüye maḳar (17) eyledi *raḍiya’llāhu ‘anhā* ve ‘an ebeveyhā * ve aḥīhā

El-Ḥadīṣü’l-‘āşir [M1/216b] (1) “نزل جبرائيل فأمني فصليت معه ثم صلت * معه (2) ثم صليت معه ثم ” (3) Bu ḥadīṣ-i şerīf * daḥı *Meşārıḳ* dandır. Ma‘nāsı oldur ki¹⁷²⁰ “endi¹⁷²¹ (4) Cebrā’ıl pes baña * imām¹⁷²² oldı hemān ben daḥı namāz¹⁷²³ kıldum anuñla (5) bir zamāndan sonra yine namāz kıldum anuñla [M2/130b] * bir zamān daḥı geçüp yine (6) kıldum anuñla bir zamāndan sonra yine * namāz kıldum anuñla (7) andan sonra bir zamān daḥı¹⁷²⁴ geçüp yine anuñla namāz kıldum” demekdür. (8) * Resül hāzretleri *şallā’llāhu ‘aleyhi ve sellem* Cebrā’ıl ‘aleyhi(9)’s-selām iktidā edüp namāz * kılduklarını beş kerre tekrār (10) buyurdıkları beş vakt namāza işāretdür demişlerdür. * Rāvī-i (11) ḥadīṣ bāb-ı mīmde mezkūr olan Ebū Mesūd ‘Uḳbe bin (12) ‘Amrū’l-Enşārī’dür * *raḍiya’llāhu ‘anhu*.

Bābü’l-vāv el-Ḥadīṣü’l-evvel (13) “والذي بعثني بالحق لا يعذب الله * يوم القيامة من (14) رحم اليتيم ولان له ” (15) Bu ḥadīṣ-i sa‘ādet-(15)ḳarīn kitāb-ı *Nüzlü’s-Sā’irīn* *dendür. Ma‘nāsı “şol kimesne (16) Ḥaḳḳ-ıçun ki beni gönderdi ḥaḳḳla Allāh *ta‘ālā* ‘azāb (17) * eylemez kıyāmet güninde şol kimesneye ki yetīm cinsi esirgeye [M1/217a] (1) daḥı yumuşakluk * eyleye aña sözde ya’nī aña yumuşak ve mülāyim (2) söz söyleye” demekdür. Rāvīsī * bāb-ı tā-yı müşennātda mezbūr (3) olan Ebū Hüreyre’dür *raḍiya’llāhu ‘anhu*.

El-Ḥadīṣü’s-şānī (4) “والذي بعثني بالحق لا يقبل الله صدقةً من رجل وله (5) قرابه محتاجون * الى صلاته ” (6) Bu ḥadīṣ-i şerīf ve bu haber-i münīf¹⁷²⁵ daḥı¹⁷²⁶ * *Nüzlü’s-Sā’irīn* dendür. Ma‘nāsı “Şol kimesne * Ḥaḳḳ-ıçun (7) ki beni ḥaḳḳla peygāmbere gönderdi Allāh *ta‘ālā* ḳabul eylemez (8) bir şadaḳayı * bir kimesneden ḥālbuki anuñ iḥsānına (9) ve ḥayrına muḥtāclar aḳrabā ve ta‘alluḳatı * ola daḥı ol kimesne (10) şadaḳasını ve şılasını anlardan ḡayri şarf eyleye” [M2/131a] * demekdür. (11) Pes aḳrabādan fuḳarā olduğı zamānda zekātı ve şadaḳayı ḡayre (12) * vermeyüp¹⁷²⁷ anlara¹⁷²⁸ vermek gerekdür. Metn-i

1719 halvet] halvet M1

1720 oldur ki] - M1

1721 endi] eytdi M1

1722 imām] - M1

1723 namāz] - M1

1724 daḥı] - M1

1725 ve bu haber-i münīf] - M1

1726 daḥı] - M1

1727 vermeyüp] - M1

1728 anlara] - M1

ḥadīşdeki *karabet* kelimesi şīga'-ı (13) * maşdardur ki müfredi ve cem'i bir vezinde gelür. Ammā burada (14) cem'-i qarīb * olan akrabâyı ma'nāsınadır. Şīga'-ı maşdar ile (15) vürüd mübālağa içündür. * Rāvī'-yi ḥadīş yine Ebū Hüreyre'dür (16) *raḍiya'llāhu 'anhu*.

El-Ḥadīşü's-sāliş * “ [M1/217b] وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ (17) لَا تَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ حَتَّى تُؤْمِنُوا وَلَا تُوْمِنُونَ حَتَّى تُحَابِبُوا * Bu ḥadīş-i şerīf-i sālim kitāb-ı Şaḥiḥ-i (3) *Müslim* dendür. Ma'nāsı * “Ol kimesne Ḥaḳḳ-ıçun ki benüm nefsum (4) anuñ kudreti elindedür. Siz cennete * girmezsiniz tā ki mü'minler (5) olmayınca daḥı siz mü'minler olmazsınız tā ki * biribiriñüz (6) ile sevişmeyince ben sizi bir nesne üzerine kılavuzlamayın mı (7) ki * kaçan siz anı işleseñüz sevişesiz Allāh'ın selāmını (8) ifşā ve āşikāre * eyleñüz ortañuzda” demekdür. Rāvīsı yine (9) Ebū Hüreyre'dür *raḍiya'llāhu 'anhu*. *

El-Ḥadīşü'r-rābi' “ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ (10) إِنْ لَوْ تَدُومُونَ عَلَى مَا تَكُونُونَ * عِنْدِي فِي الذِّكْرِ لَصَافِحَتَكُمْ * Bu ḥadīş-i şerīf-i sālim kitāb-ı Şaḥiḥ-i (3) *Müslim* dendür. Ma'nāsı (13) “Ol kimesne Ḥaḳḳ-ıçun ki benüm nefsum anuñ kudreti elindedür. (14) [M2/131b] * Taḥḳīken şān budur ki eger siz dā'imler olaydınız benüm katumda (15) * olduğıñuz daḥı zikr ḥālinde olduğıñuz¹⁷³¹ üzerine (16) taḥḳīk feriştelere sizünle muşāfaḥa * ederler idi (17) döşekleriñüz üzerinde daḥı yollarıñuz ve lākin * ey ḥanzale [M1/218a] (1) insān bir sā'at ḥuzūr-ı kalb ve teveccüh-i tām ve zikr ü fikr ve * 'ibādet-i (2) Rābbü'l-enām üzre olur ve bir sā'at daḥı iştiğāl-i evlād (3) * ve ensāb ve vech-i ma'āş ve tedārük-i esbāb üzre olur” (4) demekdür. * Bu ḥadīş-i şerīf ve bu ḥaber-i laṭifün rāvīsı şāhib-i (5) Resül-i¹⁷³² muḥtār * ve kاتب-i vaḥiy-i kird-gār 'ābid ve ḥāşī' ve zāhid ve ḥāzī' (6) Ḥanzale'l-Üseydī'dür * *raḍiya'llāhu 'anhu*. Üseyd hemzenün zammesi (7) ve sīn-i mühmelenün fethası ve yā-yı müşennāt-ı * taḥṭāniyyenün sükunı (8) ile benī Temīm kabilesinden bir batındur ki rāvī-i ḥadīş aña (9) * mensübdür. Naḳildür ki Ḥanzale *raḍiya'llāhu 'anhu* vaḥiy kاتبlerinden (10) olup Resül-i * ekrem *şallā'llāhu 'aleyhi ve sellem* ḥazretlerine (11) Qur'ān-ı 'azīm ve furḳān-ı kerīm * nāzil oluḳça ḥazretün (12) ta'yinleri üzre anı zabṭ ve taḥrīr eder idi * ve müddet-i (13) 'ömrinde ḥazretten ancaḳ sekiz ḥadīş-i şerīf rivāyet eylemişdür (14) * ve naḳildür ki bir gün Resül ḥazretleriñün ḥuzūr-ı şerīflerinde (15) kendü nefsi fikr * edüp aña bir ḥālet 'arīza olmaḡla (16) Ḥanzale münāfik oldu dedi. * Ḥazret bunı eşidüp (17) sübhabe'llāh ey Ḥanzale sen ne söylersin [M2/132a] *

1729 [نفسی] - M1

1730 [وساعة] - M1

1731 [olduğıñuz] olmañuz M2

1732 [Resül-i] - M1

dédiler Hanzale [M1/218b] (1) eytdi “Yâ Resûla’llâh her kaçan kim sizün katınuza gelürüz. * Bize (2) cenneti ve cehennemi zıkr edersiz ve¹⁷³³ kendü gözlerimüz ile görmiş (3) gibi * yakîn hâşıl olup bi’l-külliyeye dünyâdan el çeküp (4) mâsivâdan fârîğ * oluruz. Çün-kim yine taşra çıkaruz ‘alâyiğ-i (5) evzâc ve evlâd ve ‘avâyiğ-i * umûr-ı ma’âş ve zâd müstevliyye olup (6) ol ma’nâlar cümleten hâtırımuzdan * gèder. El-‘iyâzu bi’llâh bu nifâk (7) degül midür?” dèdi. Hâzret dahı eytdi¹⁷³⁴ * “Yâ Hanzale mü’mîn-i şâdık (8) böyle nesne ile münâfiğ olmaz beher takdîrce¹⁷³⁵ * dünyânun hâli (9) böyledür” dèyü vech-i meşrûh üzre hadîş-i sabıkı buyurdılar. *

El-Hadîşü’l-hamis * “والَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ (11) مَا خَانَ اللَّهَ أَحَدٌ شَيْئًا مِنْ¹⁷³⁶ زَكَاةٍ مَالِهِ إِلَّا مُشْرِكًا”. * Bu hadîş-i şeref (12) temkîn kitâb-ı *Nüzlü’s-Sâ’irî’n* dendür. Ma’nâsı “Şol kimesne (13) * Hakk-ıçun ki Muhammed’ün nefsi anun kudreti elindedür bir (14) kimesne Allâh’a * hâyinluk ve egrilük eylemedi kendü mâlinun (15) zekâtına meger ki Allâh’a şerîk * koşan kişi” demekdür. (16) Bu hadîş-i faşâhat-ı âyet ve bu haber-i belâgat-ı * gâyetün râvîsi şâhib-i (17) habîb-i ekrem ve hâdimi nebiyy-i muhterem * rafîğ-i hâzret-i Muştafâ şal’am [M1/219a] (1) Abbu’llâh bin Ebî Evfî’dür *rağiya’llāhu ‘anhū* ki¹⁷³⁷ hâzret-i * risâlet-(2)penâh ve cenâb-ı nübüvvet dest-gâhdan tokşan beş hadîş-i şerîf (3) [M2/132b] * rivâyet eylemişdür ve andan mervîdür ki eder bir zamânda şehr-i (4) ramazânda * *Resûlu’llâh şallâ’llāhu ‘aleyhi ve sellem* hâzretleri ile (5) bir seferde bile idük. * İttifâk bir gün aḥşam olup güneş (6) tolanduğı gibi hâzret-i aşhâbdan * birisine hıṭâb (7) édüp “Yâ fülân deveden aşğa in ve orucumuz açmak (8) içün * bize sevîk getür” dèdiler¹⁷³⁸. Pes ol kişi eytdi¹⁷³⁹ dahı şafağun (9) şiddetini * ve güneşün ziyâsı eşerini deve üstinden (10) görüp “Yâ Resûla’llâh * dahı üzeriñüzde gündüz vardır. (11) İftâr-ı zamânı degüldür” dèdi. Resûl * hâzretleri tekrâr aña (12) hıṭâb édüp sen aşğa in ve söz tüt ki kaçan (13) * güneş mağribde tolanup ve meşriğ tarafından gecenün (14) ‘alâmeti gelse hemân * iftâr vakti dâhil olmışdur dèyüp (15) bir mîkdâr sevîki şuya qarışdurup * oruçlarını bozdılar¹⁷⁴⁰. (16) Hâzretün bundan murâd-ı şerîfleri buyıdu ki¹⁷⁴¹ * iftârın vaktini (17) halka ta’lîm ve seferde şâyim olmamak her ne-kadar * efḍal [M1/219b] (1) ise tutmak dahı câyiz olduğı tefhîmdür.

1733 ve] - M1

1734 eytdi] - M1

1735 takdîrce] takdîr M1

1736 [شَيْئًا مِنْ -M1

1737 ki] - M2

1738 getür dèdiler] getürdiler M1

1739 eytdi] - M1

1740 bozdılar] açdılar - M2

1741 buyıdu ki] - M1

El-Ḥadīṣü's-sādis (2) * “ولا عذاب” (3) الفـا بغير حساب * “وعذابي ربّي عز وجلّ ان يدخل الجنة من أمّتي سبعين (4) الفـا وثلاث حثيات من حثيات ربّي”. Bu ḥadīṣ-i (5) şerīf daḥı *Nūzlu's-Sā'iri*-n dendür. Ma'nāsı “va'de (6) eyledi baña benüm * 'azīz ve celīl Rabbüm cennete gëyürmege (7) benüm ümmetümden yetmiş biñ kimesneyi [M2/133a] * hisābsuz daḥı (8) 'azābsuz daḥı biñle yetmiş biñ kişi kişiyi daḥı (9) * Rabbümün¹⁷⁴² kudreti üçlerinden üç üç tolusı toprak (10) ve kavm-i vakā'ir 'adedince * kimesneleri ola¹⁷⁴³” demekdür. 'İbāret-i (11) mezbüre hisābi ḥadd-ı imkāndan ḥāric * olan 'adedden (12) kināyetdür. Ya'nī Rabbü'l-'izzet baña ümmetümden ḥesābı * (13) kâbil olmayacak kadar kimesneleri be-kemāl lutfından ḥesābsuz (14) ve 'azābsuz * cennete koymağa va'd eyledi demek olur. (15) Rāvisi bāb-ı şā-yı * müşelleşede mezkūr olan Ebū İmāme *raḍiya'llāhu 'anhū* (16)

El-ḥadīṣü's-sābi' * “وقروا من تتعلمون (17) منه العلم ووقروا من تعلمونه العلم”. Bu ḥadīṣ-i * şerīf [M1/220a] (1) daḥı yine *Nūz*l dendür. Ma'nāsı “Siz viķārlandırınız ya'nī (2) ta'zīm * eyleyüp 'ırz u viķār üzre tutunuz şol kimesneyi (3) ki siz andan 'ilim * öğrenürsüz daḥı ta'zīm 'édüp ve (4) viķārlandırınız şol kimesneyi ki * siz aña 'ilim öğrendürsüz” (5) demekdür. Pes ehl-i 'ilim ta'zīm ve tavkīr * olunduğı gibi (6) taleb-i 'ilim daḥı ta'zīm olunmak gerekdür. El-'iyāzu bi'llāhi (7) * taḥfīfi küfrdür. Rāviyesi bāb-ı bā-yı muvaḥḥadede mezbüre (8) olan * ümmü'l-mü'minīn ḥazret-i 'Āiše'dür *raḍiya'llāhu 'anhā*. (9)

El-Ḥadīṣü's-sāmin * “الولد للفراش وللأهر الحجر”. (10) Bu ḥadīṣ-i şerīf-i ḥikmet medār * kitāb-ı laṭīf-i *Meşārıku* (11)'l-*Envār* dandur. Ma'nāsı “Anadan toğan uşak [M2/133b] * cinsi (12) döşegindür”. Ya'nī bir 'avret nikāhla ve yāḥūd mülk-i (13) yemīnle * her kimün döşeginde yatur ise toğırduğı aña ḥükm (14) olunur daḥı * ancak zinā eyleyen kimesne içündür taş (15) cinsi demekdür. Ya'nī zānī taşlanmak * gerekdür demek olur. (16) Bu ḥadīṣ-i şerīfüñ¹⁷⁴⁴ sebep-i vürüdü aşḥābdan * 'Abdu'llāh bin Zem'e'nün (17) pederi olan Zem'e nām kimesnenün ḥātunı bir gün [M1/220b] (1) * toğırup ittifāk 'Utbe nām kimesne eytdi¹⁷⁴⁵ benüm ol ḥātunla (2) mu'āmeletüm * var idi. Ol veled benümdür dëyü da'vā (3) eyledügidür sebep olur¹⁷⁴⁶. Rāvisi¹⁷⁴⁷ * bāb-ı tā'-ı müşennāt zıkr olınan Ebū Hüreyre'dür (4) *raḍiya'llāhu 'anhū*

1742 Rabbümün] - M2

1743 ola] - M1

1744 bu ḥadīṣ-i şerīfüñ] - M1

1745 eytdi] - M1

1746 sebep olur] - M1

1747 rāvisi] - M1

El-Ḥadīṣü't-tāsi * “وَدِدْتُ أَنِّي قَدْ رَأَيْتُ (5) اخواننا الذين يأتون بعدي و انا فرطهم على الحوض” (6) * Bu ḥadīṣ-i sa'ādet-karīn ve bu ḥaber-i beṣāret rehīn kitāb-ı (7) *Nūzlu's-Sā'iri'n* * *ilā Rabbi'l- 'Ālemi'n* 'dendür. Ma'nāsı “ben sevdüm (8) ya'nī ḳalbüm meyl édüp arzu * eyledüm ki taḥḳīken ben (9) gördüm ḳardaşlarımızı ancılayın ḳardaşlarımız ki * geleceklerdür (10) benden sonra daḥı ben anlarıñ ferṭı olduğum ḥâlde gördüm¹⁷⁴⁸. * Ma'rūf olan (11) ḥavz üzerinde” demekdür. Lügatda feret dēyü fānuñ * ve rā-yı (12) mühmelenüñ fetḥaları ile bir yere gidecek ḳavme yēyecekden (13) ve içecekden ve sāyir-i * mühimmâtıdan lāzım olacak nesneleri (14) ḥāzırlamak için ilerüce giden kimesneye dērler * ki (15) ism-i fā'il ma'nāsına maşderdür. Teba' tābi' ma'nāsına (16) olduğu gibi [M2/134a] * *ve'l-ḥavz* kelimesindeki¹⁷⁴⁹ eliflām 'ahd (17) içündür ve 'ale'l-ḥavzi taḳdīri ile * muẓāfun ileyḥden [M1/221a] (1) 'ivaż olmak daḥı ensebdür. Rāvīsı yine Ebū Hūreyre*'dür (2) *raḍiya'llāhu 'anhu*.

El-Ḥadīṣü'l- 'āşir “ولد ابراهيم الخليل (3) في أوّل * يوم من ذي الحجة فصوم ذلك اليوم كصوم (4) سبعين سنة”. Bu ḥadīṣ-i * şerīf dāḥi yine *Nūz* 'dendür. (5) Ma'nāsı “Toğurılandı İbrāhim * ḥalīlū'r-raḥmān zı'l-ḥicce (6) ayından evvelki güninde pes ol günde oruç tutmak (7) * yetmiş yıl oruç tutmak gibidür” demekdür. Rāvīsı (8) bāb-ı cīmde mezkūr * olan 'Abdu'llāh bin Mes'ūd'dur *raḍiya'llāhu 'anhu*. (9)

Bābü'l-hā' el-Ḥadīṣü'l-evvel * “هَاتِي مَا اقْفَر بَيْتُ (10) مِنْ أَدَمَ فِيهِ خَلْ”. Bu ḥadīṣ-i şerīf-i nebevi kitāb-ı (11) * *Maşābıḥ* -i İmām Bağvī'dendür. Ma'nāsı “Sen getür birü (12) ḥālī degüldür * bir ev ḳatıḳdan ki anda sirke ola demekdür. (13) Ya'nī bir evde ki sirke ola * ol ev ḳatıḳsuz degüldür” demek (14) olur. Sebeb-i vürüdü bir gün Resül-i * ekrem *şallā'llāhu* (15) 'aleyhi ve sellem ḥazretleri Ümmü Hānī bint-i Ebī Ṭalib'ün * *raḍiya'llāhu* (16) 'anhā evine varup yā Ümmü Hānī hıçbir yiyicek nesneñ (17) * var mıdur dēyü su'al buyurduḳlarında ol-daḥı eytdi¹⁷⁵⁰ “Yā Resūla'llāh [M1/221b] (1) * bir miḳdār ḳurı étmekle berz-i sikre vardur ḡayri (2) nesne yokdur” dēyü * cevāb vērüp ḥazret daḥı getür berü (3) dēyü bu ḥadīṣ-i şerīfi buyurdılar¹⁷⁵¹. Rāviyesi bāb-ı fāda (4) mezbūre olan Ümmü Hānī'dür [M2/134b] * *raḍiya'llāhu 'anhā*. (5)

El-Ḥadīṣü's-sānī “هذا يوم عاشوراء ولم يكتب الله (6) * عليكم صيامه وانا صايم فمن احب منكم ان يصوم (7) * فليصم ومن احب * منكم ان يفطر فليفطر”. Bu ḥadīṣ-i (8) şerīf ve bu ḥaber-i münif * eṭvār-ı eḥadīṣ-ñ

1748 olduğum ḥâlde gördüm] - M1

1749 kelimesindeki] kelimesine ki M1

1750 eytdi] - M1

1751 ḥazret daḥı getür birü deyü bu ḥadīṣ-i şerīfi buyurdılar] - M2

şahib-i siyeri (9) İmām Müslim binü'l-Haccâc Kuşeyrî *Şahîh* indendür. * Ma'nâsı (10) “Şu gün ‘aşûrâ günüdür hâlbuki Allâh *ta‘âlâ* yazmadı (11) sizün üzeriñüzde * anuñ orucını ya'nî anı size¹⁷⁵² (12) farz eylemedi. Hâlbuki ben kendüm oruç * tutucuyam. (13) Pes sizden bir nesne oruç tutmağı sevse hemân (14) tutsun * dañı sizden bir kimse oruç bozmağı (15) sevse hemân bozsun yesün” * demekdür. Pes yevm-i (16) ‘aşûrânun şavmi sâyir ümmetlere farz olduğı * gibi (17) ümmet-i Muḥammed’e dañı farz olmayup hükmi-sâbık bu ḥadîs **[M1/222a]** (1) şerîfle * mensûh olmışdur. Râvîsi şahib-i *Resûlu'llâh* (2) ve kâtib-i vahiy * ilâh emîr-i mü'minîn ve imâmu'l-müslimîn Mu'âviye (3) bin Ebî Süfyân Şahr bin * Ümeyye bin 'Abdu's-şems bin 'Abdu (4) Menâf bin Kuşey bin Kilâbu'l-Emeviyyü'l-Kureyşiyü'l-Mekkiyy'dür (5) *raḍiya'llâhu 'anhu* ki nesebleri ḥazret-i risâlet-penâhla *şallâ'llâhu* (6) 'aleyhi ve sellem * vâlideyni câ niblerinden ma'an merķûm 'Abdu Menâf'da (7) cem' olur. Zîrâ vâlideyi * dañı Hind bint-i 'Utbe bin Rabi'a (8) bin 'Abdu's-şems bin 'Abdu Menâf'dur. Pes * ḥazret-i Mu'âviye (9) *raḍiya'llâhu 'anhu* Ḥudeybiyye ğazâsı vâķi' olduğı senede (10) **[M2/135a]** * İslâm'a gelüp aşḥâb-ı kirâmun kibârından ve aḥbâb (11) fiḥâmun ḥiyârından * olmağla ḥazret anı vahiy kâtiblerinden (12) eylemişler idi ve ḥazretün * lisân-ı dürrer bâr ve zebân-ı güher (13) nişârlarından yüz altmış üç ḥadîs-i * şerîf rivâyet (14) eylemişdür. Nakıldür ki bir gün ḥazretün ḥuzûr-ı şerîflerinde (15) * kitâbet edüp besmele yazmak şadedinde iken (16) ḥazret aña ḥiṭâbet edüp * “Yâ Mu'âviye devâtı (17) pâk ve içindeki mürekkibi tabnak eyle dañı kâlemi muḥarref **[M1/222b]** (1) * kıl dañı bâ harfini dik yukarı eyle ve sîninün dişlerini (2) biribirden * ayruca seyrek ve 'ayân eyle dañı mîmün gözini (3) tutuk eyleme dañı lafz-ı Allâh'ı * gökçek yaz ve rahmânı (4) medd edüp çek ve rahîmi eyüce yaz” deyü * ta'lîm buyurdılar (5) ve nakıldür ki ḥazret-i risâletden şonra emîrü'l-mü'minîn * ḥazret-i¹⁷⁵³ (6) 'Ömer *raḍiya'llâhu 'anhu* kendü ḥilâfeti zamânında anı Şâm-ı (7) şerîf¹⁷⁵⁴ vilâyetine * vâlî ve ḥâkim naşb edüp yigirmi yıl ol ḥidmet (8) üzre sâbit-i kadem * oldu. Ba'dehu zamân ḥazret-i 'Alî (9) kerreme'llâhu *vechehü* ḥilâfete¹⁷⁵⁵ geçdükde * ḥalâyık iki fırka (10) olup Hicâz ve 'Irâķ ehâlîsi ḥazret-i 'Alî ile mübâya'at (11) * ve Şâm halkı Mu'âviye'ye mütâba'at eylediler. Âḥir-i emr (12) münâza'a-yı şedîde * ve mücâdele-yi ekîdeden şonra bâbü(13)'l-'aynda mezkûr olan 'Amrû binü'l-Âş * zikri eşnâsında (14) tafşîli mürûr eyleyen yevm-i taḥkîmde ehl-i Şâm ittifâk (15) **[M2/135b]** * edüp Resûl ḥazretleri bir zamânda Mu'âviye'ye “Yâ Şâm (16) ḥalîfesi” * deyü ḥiṭâb eylemişler idi. Pes ḥazretün kelâm-ı (17) şerîfleri ḥaḳdur * deyüp cemî'an anuñla tekrâr bey'at eylediler **[M1/223a]** (1) ve

1752 anı size] - M2

1753 ḥazret-i] - M2

1754 şerîf] - M1

1755 ḥilâfete] ḥilâfet M1

hazret-i 'Alī'den sonra * bāb-ı hā-yı mühmelede zıkr olunan¹⁷⁵⁶ (2) oğlu imām Ḥasan *riḍvānu'llāhi 'aleyhim ecma 'in* * tārīḥ-i (3) hicretün kırk birinci senesinde ḥusn-ı rızāyla emri (4) hilāfeti mezbūr * Mu'āviye'ye teslīm edüp andan sonra¹⁷⁵⁷ ḥuṣūṣ-ı (5) hilāfet aḡa muḡarrer ve müte'ayyin * olmaḡla 'umūmen ehālī-i (6) İslām anuḡla bey'at edüp bir ḡalīfe üzerine (7) * ittifāk ve ictimā' olup¹⁷⁵⁸ ve ümmet mābeyninde bu ḡuṣūṣ üzre¹⁷⁵⁹ (8) ictimā'-ı mün'aḡid * oldu ve 'adet-i kerīmesi ḡalḡ arasında (9) vāḡi' olan da'vāları * ḡaḡḡ va'du'llāh bi'z-zāt kendüsi (10) faṣl edüp vekīl ve nāyib tutmaz idi * cismi ve ṣānı (11) 'azīm-i zātı ve ṡab'i ḡalīm ṡekli melīḡ ve vechi ṡabīḡ (12) * fehmi ṡaḡīḡ ve ḡavli faṡīḡ heybet ve ḡiṡmeti vāfire (13) ve ḡeydüḡi * ṡiyābı fāḡire olup bezl ü 'atā ve luṡf (14) u ṡeḡāsı çoḡ-ıdı * ve da'imā ri'āyāya ri'āyet ve zu'afāya (15) ḡimāyet üzre olup ammā * kendüsi ekṡeriyyā ṡaḡḡalu (16) atlara biner ve öḡince teberlü ṡatırlar * ḡeder idi ve lākin bundan (17) murādum ru'unet ve ḡaraṡum zīnet ve ṡöhret * olmayup belki [M1/223b] (1) a'dā-yı dīne heybet ve ṡılāt göstermekdür dēyü teveccüh [M2/136a] * eder idi. (2) Taṡṡīli bābü'l-elifde emīrū'l-mū'minīn ḡazret-i 'Ömer * *raḡiya'llāhu* (3) *ta'ālā 'anhu* zıkrı eṡnāsında mūrūr eylemiṡdür ve erkān-ı (4) ṡaltanat * ve āyīn riyāsetden İslām'da divān ḡāneleri (5) ve ḡaṡırları ibtidā * ol yapup ve ḡapucıları ve ḡuddām divānı (6) ve ḡulefā ve ṡelāṡīn önlerince * teber ve ḡarbe eyle yörüyēn (7) ṡatırları ve peyk ol vāz' eyledi ve 'Amrū binü'l-Āṡ'ı (8) Mıṡır'a ve Mervān binü'l-Ḥakem'i Medīne-yi Münevvere'ye ḡākim naṡb (9) edüp * sāyir-i bilād islāmiyyeye daḡı birer vālī gönderdi. (10) Pes on ṡokuz * yıl on bir ay daḡı müstaḡillen ḡilāfet (11) edüp cümle kırk yıl ḡükümet * üzre olmiṡdur. Naḡildür ki (12) dār-ı dünyāda seksen iki yıl 'ömür geḡürdükdēn * ṡonḡra ittifāk (13) bir ḡün ḡasta olup kendü nefsinde mevt 'alāmetleri (14) * müṡāhede eyledi ve ehl-i beytini yanına cem' edüp (15) anlar ile ḡalāllaṡdı * ve başını baḡlatdurup (16) ve ḡözlerini sürmelendürüp ve yüzini¹⁷⁶⁰ yaḡla berrāḡlandurdı (17) * ve kendüsini bir müsneḡe yaṡdandurup ḡalāyık ḡelüp [M1/224a] (1) ḡörmeḡe destūr * vērdi. Pes cümle ṡām ḡalḡı ḡelüp aḡa¹⁷⁶¹ (2) ṡelām vērüp ḡatırın¹⁷⁶² ṡordılar * ve āḡiret ḡaḡḡını (3) ḡalāl edüp vedā' eylediler. Ba'dehu bir ṡandık ḡetürüp (4) * içinden bir ṡevb ve bir bez paresi içinden biraz nesne (5) ḡıḡardı * ve yanında ḡāzır olanlara ḡösterüp bu ṡevb (6) *Resūlu'llāh ṡallā'llāhu* [M2/136b] * 'aleyhi ve sellem ḡazretlerinüḡ libāslarıdır (7) ve bu nesneler yine ḡazretün * mübārek tırnaḡlarının ḡesindileridür. (8) Bunları teberrük içün ṡaḡlar idüm. * Pes

1756 zıkr olunan] - M2

1757 andan sonra] - M1

1758 olup] - M1

1759 üzre] - M2

1760 ve yüzini] - M2

1761 aḡa] - M2

1762 ḡatırın] ḡatırını M2

beni bu şavbla kefenleyüp (9) ve bu tırnakları gözlerüm ve ağzum ve burnum * üstine¹⁷⁶³ koyup (10) benümle beylece defn idesiz dèyü vaşıyyet eyleyüp * âhîret (11) cānibine müteveccih oldı. Âhîrû'l-emr ol marzdan ifâket (12) ve ol * dertden şifâ ve şihhat bulamayup târîh-i hicretün (13) altmışıncı senesinde * yine Şām-ı şerîfde vefât eyledi (14) ve vaşıyyet-i mezbûresi üzre anı techîz * ve tekfîn (15) édüp oğlu Yezîd beytû'l-mukkedesde bulunmağla namâzını (16) * Zâhîhâku'l-Kahrî, kılup yine anda defn eylediler. Ba'dehu bu haber (17) oğlu Yezîd'e yetişdi fî'l-hâl Kuds-ı şerîfden kalkup **[M1/224b]** (1) sür'atle Şām'a geldi ve babası * Mu'aviye'nün yerine (2) geçüp imâm Hüseyin'le 'Abdu'llâh bin Zübeyr'den gayri * halk (3) 'umûmen anuñla bey'at eylediler ve's-selâm¹⁷⁶⁴.

El-Hadîsü's-sâlis (4) “هل انت مريحي من * ذي الخصة”. Bu hadîs-i şeref medâr (5) kitâb-ı *Meşâriķü'l-Envâr* dandır. * Ma'nâsı “Sen benüm (6) rahatlanduricum olur mısın haleşe şâhibinden” demekdür. (7) * Râvîsî şâhib-i Resûl-i güzîn ve hadîm-i hatemü'l-mürselîn (8) faris-i meydân-ı * şecâ'at ve gâris-i eşcâr-ı şehâmet (9) Cüreyr bin 'Abdu'llâh bin Cābirü*'l-Becelî'dür *rağiya'llāhu 'anhu* ki¹⁷⁶⁵ (10) Yemen diyârında Heş'am demekle ma'rûf **[M2/137a]** * ve mülâkķab olup bir kabîlenün (11) re'isi olan Ma'dd bin Enbâr nām kimsenün * kabîlesi (12) halkından ayrılup başka bir cemâ'at olan sefîne (13) vezni üzerine * Becîle nām karye ehliendendür. Nisbetinde (14) nefis-i kelimedeki bâ'-ı sâkine ve âhîrindeki * 'alâmet-i te'nîş (15) hâzıf olunup bâ'-ı muvaħħadenün ve cîmün fethleri * ile (16) medeni vezni üzre becelî dèrler. Metn-i hadîsdeki zî(17)'l-haleşe * üç fetħa ile zamân-ı cāhiliyyetde Ka'be-yi Yamānî **[M1/225a]** (1) demekle meşhûre olan Heş'am * kabîlesi (2) halkının bir 'azîm kilîsalarındur ki cemî'i küffâr aña (3) gayetle * i'tibâr édüp aţrâf ve eknâfdan anuñ (4) ziyâretine gèderler ve anda * bir büyük şanem olup adına (5) Haleşe dèrler idi. Naķildür ki râvî-i * hadîs Cerîr *rağiya'llāhu* (6) *ta'ālā 'anhu* bir gün Becîle'den kalkup Medîne-yi Münevvere'ye (7) * geldi ve hâzretün vefâtlarından kırk gün evvelce İslâm'a (8) gelüp * şeref-i şöħbet hâzretle müşerref oldı ve dehân-ı (9) nazîf ve zebân-ı * laţîflerinden tamām yüz hadîs-i şerîf (10) naķl ve rivâyet eyledi * ve naķildür ki İslâm'a geldügi (11) zamânlarda bir gün hâzretün huzûr-ı * şerîflerinde hâzır (12) olup ittifâķ ol zîkr olınan Ka'bu'l-Yamāmî * dedükleri (13) zî'l-haleşe nām kilîse zîkr olındı. Pes hâzret aña (14) nazâr édüp * “Yâ Cerîr bu kadar zamândan berü şol fusķ (15) u fücûr ve şerr ü şürûr **[M2/137b]** * hânesini ortaluķdan kaldurup (16) ğamından¹⁷⁶⁶ rāħat olamaduķ sen ol diyârdan olmağla (17) * anuñ

1763 üstine] üzerine M2

1764 ve's-selâm] - M2

1765 ki] - M1

1766 ğamından] 'amından M1

aşlını ve faşlını ve def^c ü ref^c inün * tarîkini [M1/225b] (1) cümleden yeg bilürsin hîç beni ol zî'l-haleşeden (2) ve anda * izhâr olınan küfr ü dâlalet ezâlarından rahâtlu (3) idebilür misin?" * dèyü bu¹⁷⁶⁷ hadîs-i mezbûrı buyurdılar Cerîr dahı (4) belâ yâ Resûla'llâh cânum * başum üstine hîdmetler édeyim (5) dèyüp aşhâbuñ bahâdırlarından * yüz elli nefer kimesne ile (6) atlara binüp ilgar ile anda érişüp * bir uğurdan (7) kılıç öşürdiler ve ol kilîsenün yanında ve içinde (8) * her kimi buldılar ise kılıçdan geçürdiler ve ol Haleşe (9) nâm şanemi ve sâyirini * pare pare édüp kenîseyi (10) ateşe urdılar ve andan dönüp envâ'-ı * beşâret ve eşnâf-ı (11) beşâsetle gelüp hazretün hâkipâyı şerîflerine * yüzlerin (12) sürdiler. Hazret dahı kemâl mertebede mesrûr ve nihâyet (13) * derecede mahbûb olup 'umûmen anlara hayr du'â ve huşûşan (14) Cerîr'e * medh ü şenâ eylediler *riḍvānu'llāhi ta'ālā 'aleyhim ecma'in*. (15)

El-hadîsü'r-râbi * "على بابہ" (16) وحلّ الى المؤمن السائل (16) "هدية الله عزّ وجلّ الى المؤمن السائل". Bu hadîs-i şerîf¹⁷⁶⁸ hazret-i * Resûl kitâb-ı *Nüz lü* (17)'s - *Sâ'ir i'n* den menkûldur. Ma'nâsı "Azîz ve celîlü'llâhuñ [M1/226a] (1) armağanıdır mü'min cinsine su'âl ve cerr eyleyici cinsi (2) ki¹⁷⁶⁹ anuñ [M2/138a] * kapısı üzerinde" demekdür. Pes fuḳarâ ve erbâb-ı hacet (3) bir kişinün * kapısına gelmek Allâh *ta'ālā*nuñ aña armağanı (4) olduñ bilüp anlara * in'am ve 'atâ ve hacetlerini (5) devâ eylemege se'î-i mevḳûr ve bezl-i maḳdûr * eylemek gerekdür. (6) Râvîsi bâb-ı bâ'-ı muvaḥḥadede mezkûr olan ibn-i 'Ömer'dür (7) * *raḍiya'llāhu 'anhu*¹⁷⁷⁰.

El-Hadîsü'l-ḥamîs "هذه و هذه سواء". (8) Bu hadîs-i * şerîf ve bu haber-i laṭîf e'imme-i hadîsün güzîde (9) ve muḥtârı imâm Ebü * 'Abdu'llâh Buḥārî *Şaḥ i'h* indendür. Ma'nâsı (10) "Şu dahı şu berâberdür" demekdür. * Bu hadîs-i şerîfün¹⁷⁷¹ sebep-i vürüdı bir gün (11) ba'zı kimesneler hazretiden¹⁷⁷² * su'âl édüp "Yâ Resûla'llâh (12) diyet lâzım¹⁷⁷³ gelen huşûşlarda insânun * her bir 'uzvı (13) bir midür? yoḥsa büyük 'uzvun diyeti ziyâde ve küççük (14) * 'uzvun diyeti andan eksük mi olur?" dèdiler. Hazret (15) dahı mübârek * baş parmaklarıyla serçe parmaklarını gösterüp (16) işte şu dahı şu * diyetde berâberdür dèyü buyurdılar. Ya'nî (17) büyük ile küççük hîç farkı yokdur * demek olur. Râvîsi [M1/226b] (1) yine bâb-ı mezbûrde mezkûr olan İbn-i 'Abbâs'dur * *raḍiya'llāhu* (2) *'anhu*¹⁷⁷⁴.

1767 bu] - M1

1768 şerîf] - M2

1769 ki] - M1

1770 'anhu] *'anhumā* M1

1771 bu hadîs-i şerîfün]- M1

1772 hazretiden] hazret M2

1773 lâzım] lârım M1

1774 'anhu] *'anhumā* M1

El-Ḥadīṣü's-sādis “هَلَّا اخَذْتُمْ اِهَابِهَا (3) فَدَبِغْتُمُوهُ * فَاَنْتَفَعْتُمْ بِهِ”. Bu ḥadīṣ-i şerīf-i şādık kitāb-ı (4) münif *Meşārık**dandır. Ma'nāsı “Siz almadınız mı almak (5) gerek idiñüz anuñ derisi pes [M2/138b] * anı dibāğat (6) edeyidiñüz hemān anuñla nef'lüğine edidiñüz” demekdür. (7) Ḥazret * bu ḥadīṣ-i şerīfi ümmü'l-mü'minīn Meymüne'nüñ *raḍiya'llāhu* (8) *ta'ālā 'anhā* şahrāda bir koyunu * murdār olup yabānda bırağduklarını (9) eşitdükleri¹⁷⁷⁵ zamānda buyurmuşlardır. * Bu ḥadīṣ-i şerīfün¹⁷⁷⁶ Rāvisi yine İbn-i 'Abbās'dur *raḍiya'llāhu* (10) *ta'ālā*¹⁷⁷⁷ *'anhu*¹⁷⁷⁸.

El-Ḥadīṣü's-sābi * “الهدية رزق من رزق الله (11) فمن قبلها فأنما يقبلها من الله ومن ردّها * فأنما (12) يردها”. Bu ḥadīṣ-i sa'adet maşhūb kitab-ı (13) *Nüzlü's-Sā'iri*-n de * mektūbdur. Ma'nāsı oldur ki¹⁷⁷⁹ “Armağan cinsi (14) bir rızqdur Allāh *ta'ālā*'nuñ * rızqından pes bir kimse anı (15) qabūl edüp alsa hemān taḥkīk anı qabūl * eylemez illā'llāh (16) *ta'ālā*'dan qabul eder dağı bir kimesne anı redd edüp * almasa (17) ya'nī girü döndürse hemān anı döndürmez illā'llāhuñ [M1/227a] (1) üzerine * döndürür” demekdür. Pes bundan ma'lūm olur ki (2) Allāh *ta'ālā* bir mü'minüñ * hediyyesini qabul eyleyen kimesneden (3) rāzı ve redd edüp * girü döndüren kimesneden¹⁷⁸⁰ bīzār olur (4) imiş. Ammā bunda rüşvete * aşlā ruşşat ve irtişāya qat'an delālet yokdur¹⁷⁸¹. Rāvī-i ḥadīṣ * bāb-ı tā-yı müşennātda mezbūr olan Ebū (5) Hüreyre'dür *raḍiya'llāhu ta'ālā 'anhu*. *

El-Ḥadīṣü's-sāmin (6) “الهدية رزق من رزق الله فمن اهدى اليه هدية (7) * فليقبلها وليكاف عليها ان وجد فان”. [M2/139a] * Bu ḥadīṣ-i şerīf dağı *Nüzlü's-Sā'iri*-n dendür. (9) Ma'nāsı “Hediyye cinsi * ya'nī armağan bir rızqdur Allāh'nuñ (10) rızqından. Pes bir kimesneye bir hediyye * vērılse hemān (11) ol kimesne anı qabūl eylesün dağı * anuñ üzerine (12) aña 'ivaż vērşün eger 'ivaż verecek nesne bulursa (13) pes eger şenā * edüp bāreke'llāh ve aḥsent demek gibi (14) kelāmlar ile anı ögerse * hemān taḥkīk anuñ üzerine (15) 'ivaż vērmiş gibi olur” demekdür. Metn-i * ḥadīṣdeki (16) *ve'l-yükāfi* kelimesi fānuñ kesri iledür. Aşlında mehmūzu(17)*'l-lām olmağla āhirinde hemze-yi meczūme¹⁷⁸² var idi. Qā'ide-yi [M1/227b] (1) taşrīf üzre * telyīn olınup ba'dehu¹⁷⁸³ cezm içün iskāt olınmışdur (2) ve *kāfa* kelimesi * qātil vezni üzre aşlında tağyīr olınmayup (3) feth üzerine mebnīdür. * Rāvisi

1775 eşitdükleri] - M1

1776 bu ḥadīṣ-i şerīfün] - M1

1777 *ta'ālā*] - M2

1778 *'anhu*] *'anhuma* M2

1779 oldur ki] - M1

1780 kimesneden] - M1

1781 ammā bunda rüşvete aşlā ruşşat ve irtişāya qat'en delālet yokdur] - M1

1782 meczūme] sākine M1

1783 ba'dehu] - M1

bābü'l-lāmda mezkūr (4) olan 'Uḳbe bin 'Amirü'l-Cehnî'dür *raḍiya'llāhu ta'ālā*¹⁷⁸⁴ 'anhu. * (5)

El-ḥadīṣü't-tāsi' "هل نظرت اليها فانظر اليها (6) فإنه احرى ان يؤدم * بينكما". Bu ḥadīṣ-i şerīf şahīḥ (7) kitāb-ı münīf-i *Meşābīḥ* *dendür. Ma'nāsı "Sen bakduñ mı (8) ol ḥātuna pes sen bak aña zīrā * taḥkīḳ aña bakmak ve anı (9) görmek lā yefruk¹⁷⁸⁵ iḥtilāt¹⁷⁸⁶ ve ülfet ve ḳarīb¹⁷⁸⁷ * ve muvafıḳına (10) ya'nī alıṣmağa¹⁷⁸⁸ sizün arañuzda" demekdür. Sebeb-i * vürüdı (11) rāvī-i ḥadīṣ bir gün Resül-i ekrem *şallā'llāhu 'aleyhi* (12) ve *sellem* [M2/139b] * ḥazretlerinün ḥuzūr-ı şerīflerine gelüp (13) eytdi¹⁷⁸⁹ "Yā Resūla'llāh ben bir ḥātunı * kendüme nikāḥ eylemek murād (14) eyledüm" deyecek ḥazret daḥı sen ol ḥātuna * bakup (15) anı gördün mi dēyü su'āl edüp ol-daḥı yok¹⁷⁹⁰ görmedüm "Yā Resūla'llāh" (16) * dēyü cevāb vërdügidür. Pes bir kimesne alacaḡı ḥātunı (17) görüp alınca anuñla * ülfet edüp alıṣur ve eger [M1/228a] (1) görmedin alursa iḥtimāldür ki şonra begenmeyüp (2) * andan nefret eyleye bu taḳdīrce görüp almak ülfete (3) evvlā ve elyaḳ olduḡı * izḥār mine's-şems ve ebyen mine'l-emsdür. (4) Bu ḥadīṣ-i şerīfün rāvīsı * fezā'il-i keşirenün ḥāvīsı (5) olan Muḡire bin Şu'be'dür *raḍiya'llāhu 'anhu* * Muḡire mīmün (6) zammı ve ḡaynün kesri ve rā-yı mühmele ile¹⁷⁹¹ ve mīmün * kesri (7) daḥı rivāyet olunmuşdur ve iştikākı ecvef-i vāviden (8) olup¹⁷⁹² yāsı * mā ḳalbindeki ḡaynün kesri iḳtizāsı ile (9) vāvdan maḳlūbedür. Naḳildür ki * Muḡire *raḍiya'llāhu ta'ālā*¹⁷⁹³ 'anhu (10) *Resūlu'llāh* ḥazretlerinün esfār ve iḥzārda ḥuddām-ı * ḥāşşe(11)lerinden olup ḥidmet-i şerīfleri ile şeref peder (12) olan aşḥāb-ı * kibār ve aḥbāb-ı ḥiyārdan ve ḥazretün (13) tahāret ve vuzū zamāndaki * ḥādım ve ekşer ḥidmetlerinün (14) mülāzimlerindendür ve cenāb-ı şerīflerinün * dehān-ı laṭīflerinden (15) yüz otuz altı ḥadīṣ-i şeref-niṣār ve bu¹⁷⁹⁴ * ḥaber-i sa'ādet-(16)'unvān naḳıl ve rivāyet eylemişdür *riḍvānu'llāhi ta'ālā* 'aleyh. (17) [M2/140a] *

El-Ḥadīṣü'l-'āşir "هل تتهمون له احداً". Bu ḥadīṣ-i şerīf [M1/228b] (1) daḥı *Maşābīḥ* *dendür. Ma'nāsı "Hīç siz töhmet ve ḡann (2) eder misiz anuñ-ıçun * bir kimesneye¹⁷⁹⁵" demekdür.

1784 *ta'ālā*] - M2

1785 yefruk] yeḳruk M1

1786 iḥtilāt] iṭtilāt M1

1787 ḳarīb] imticāc M2

1788 alıṣmağa] alıṣmağa M1

1789 eytdi] - M1

1790 yok] - M1

1791 iledir] ile M1

1792 olup] - M1

1793 *ta'ālā*] - M2

1794 bu] - M1

1795 bir kimesneye] - M2

Sebeb-i (3) vürūdının tafşîli budur ki râvî-i hadîşün pezeri * olan¹⁷⁹⁶ aşhâb-ı Resûl'den Sehl bin (4) Hunejf *rağiya'llāhu 'anhu*¹⁷⁹⁷ bir gün soyunup * gâsl eder iken ittifāk 'Amir bir (5) Rabî'e nām şahābe anı görüp va'llāh bu gün * gördüğüm (6) gibi beyāz ten ve böyle laţîf ve nāzik beden görmedüm (7) dēdi. * Ol sa'āt anuñ gözi Sehl'e te'sîr edüp fi'l-hāl (8) küvveti kesilüp düşdi. * Hemān akrabā ve ta'allukatı feryād (9) ve figān ederek hazretün huzūr-ı şerîflerine * gelüp (10) "Yā Resûla'llāh Sehl'e şunun gibi bir hāl vaķi' oldı (11). Allāh Hakk-ıçun * ašlā başını kaldurup gözlerini açamaz (12) hîç aña bir dermān var mıdur" * dēdiler hazret dahı (13) anlara teveccüh edüp aña göz degmişdür. Hîçbir kimseye (14) * tōhmet ve zann¹⁷⁹⁸ eder misiz dēyü buyurdılar. Anlar dahı belā "Yā Resûla'llāh (15) aña¹⁷⁹⁹ 'Amir * bin Rabi'e'nün gözi degmişdür" dēyü zann edüp (16) aña tōhmet ederüz * dēdiler. Hemān hazret 'Amir'i da'vet (17) edüp getürtdiler ve aña 'itāb * yüzinden hitāb [M1/229a] (1) edüp niçün sizden biriñüz bir Müslümān kıardaşını (2) * öldürür çünki anuñ tenini ve taravetini görüñ bāreke'llāh (3) dēyüp * niçün bir hayr söz söylemedün dēyü aña galīz (4) kelāmlar söylediler [M2/140b] * ve andan şonra var anuñ-çun gusl (5) edüp şuyını anlara vēr ki ol * şuyı Sehl'ün üzerine (6) saçalar tā ki şifā bula dēyü buyurdılar. Pes * 'Amir dahı varup (7) bir çenāk içinde yüzini ve kollarını ve dirseklerini * (8) ve dizlerini¹⁸⁰⁰ ve ayaklarının etrāfını ve uylugını ve zikerini (9) ve oturaķ yērlerini * 'alā'linfirād yuyup suynı anlara (10) vērdi. Anlar dahı ol şuyı alup * Sehl'ün üzerine (11) saçdılar. Hemān ifākat bulup yērinden kalkdı ve * ašlā (12) elem ve ıztırāb görmemiş gibi taşra çıkupģ halkla (13) meşālihine gıditi. * Bu hadîs-i şerîf ve meymūn ve bu haber-i (14) sa'adet-meşhūnün râvîsi şāhib-i * habîb ve maḥbūb (15) ve hadîm-i tabîb-i kulüb Ebū Umāme bin Sehl bin Hunejf'dür (16) * *rağiya'llāhu ta'alā 'anhumā*. Ebū Umāmet hemzenün zammesiyle râvî-i (17) hadîşün * künyetidür ki ismi ma'rūf ve meşhūr degüldür. [M1/229b] (1) Aşhâb-ı Resûl'den bu künyetle * beş nefer kimesne vardur. Birisi (2) Ebū Umāmetü'l-Enşārî'dür ki menākıbı * bāb-ı şā-yı müşelleşede (3) mezkūredür ve sāyiri pederlerine intisābla imtiyāz (4) bulurlar * ve bu Umāmet bin Sehl'ün hazretten ne-kadar hadîs-i (5) şerîf rivāyet eyledüğü * mazbūt ve ma'lūm degüldür. Bir (6) rivāyetde hazret-i zamānında tāze yaşlu * olmağla (7) ancak iki ve üç hadîs-i şerîf rivāyet eylemişdür dērler. (8) * Ammā vālid-i 'azîzi Sehl bin Hunejf aşhâb-ı kibār ve aḥbāb-ı (9) ebrārdan olup [M2/141a] * vechi ḥasen ve beşeresi laţîf ve müstaḥsen (10) cismi beyāz-ı şāḥiḥ ve kavli şadık * ve faşih olup (11) hazretün dehān-ı sa'adet-nişān ve lisān-ı faşāḥat (12)

1796 râvî-i hadîşün pezeri olan] - M1

1797 *rağiya'llāhu 'anhu*] - M1

1798 ve zann] - M1

1799 aña] - M2

1800 dizlerini] dirlerini M1

* ‘unvânlarından tamâm kırk hadîs-i şerîf zabt ve muhafazat (13) ve nakl ve rivâyet * eylemişdür ve anuñ pederinüñ ismi hâ’-ı mühmelenüñ (14) zammı ve nûnuñ fethi ve yânuñ * sükûnı ve âhîrinde fâ ile Huneýf’dür (15) *va’llâhu a’lem ve aşdağ ve aḥkem. Bâbü*’l-lâm ve’l-elif (16) el-Ḥadîsü’l-evvel* “تسع وتسعين دأء ادناها اللهم” (17) من * لا حول ولا قوّة الا بالله دواء * Bu hadîs-i * sa’âdet-[M1/230a] (1) qarîn kitâb-ı * *Nüz lü’s-Sâ’irî’n* dendür. Ma’nâsı “lâ ḥavle vela kuvvete (2) illâ bi’llâhi kelimesi dermândur * toḵsan toḵuz dertden. (3) Ol toḵsan toḵuz derdüñ eñ aşâğası * ğam ve ğışsa (4) cinsidür” demekdür. Pes bir kimseye ğam ve ğışsa ‘arız (5) olup * ḳalbine ḳasâvet geldügi zamânda lâ ḥavle vela kuvvete (6) illâ bi’llâhi dërse def’ olur * ve sâyir-i emrâz-ı muḥtelifeye daḡı (7) nef’i muḥaḳḳıkdur. Râvîsi bâb-ı tâ’-ı * müşennâtda mezkûr (8) olan Ebû Hüreyre’dür *raḍiya’llâhu ‘anhu*.

El-Ḥadîsü’s-sânî (9) * “لا تحلفوا¹⁸⁰¹ بالطواغي ولا بابائكم” Bu hadîs-i şerîf-i (10) pür-ibtihâc * imâm Müslim bin Haccâc *Şaḥîḥ* indendür. Ma’nâsı (11) “Siz and içmeñüz * taġiyelere ya’nî şanemlere ve büyük (12) kâfirlere daḡı and içmeñüz * babalarınıza” demekdür. Pes ekâbirden (13) falân kimsenüñ baş-ıçun [M2/141b] * ve pederüm ve ceddüm rûḥ-ıçun (14) dëyü ḳasem ve yemîn eylemek câyiz degüldür belki * memnû’dur. Meger ki yemîn murâd eylemeyüp ‘adeti olmağla diline cārî (16) * ola bu hadîs-i şeref medâr ve bu ḡaber-i sa’d şî’aruñ (17) nâḳil ve¹⁸⁰² râvîsi * şecâ’at ve şehâmetüñ ḡavîsi olan şâḡib-i [M1/230b] (1) Resûl-i kird-gâr ve ḡadim-i nebiyy-i * Perverd-gâr fâtih-i bilâd ve (2) nâşır-ı ‘ibâd ‘Abdu’r-raḡmân bin Semre’dür *raḍiya’llâhu ‘anhu* ki (3) * pederinüñ ismi sîn-i mühmelenüñ fethi ve mîmüñ zammı ve rā-yı (4) mühmelenüñ fethi * ve âhîrinde tâ’-ı vaḡdetledür. Naḳildür ki mezbûr (5) ‘Abdu’r-raḡmân *raḍiya’llâhu ‘anhu* * ḡazretüñ dehân-ı laṭiflerinden (6) on dört hadîs-i münîf rivâyet eyleyüp * âvâḡir ‘ömrinde (7) ‘asâkir-i İslâm ile diyâr-ı ‘acemden Secistân ve Kabil (8) vilâyetlerini * feth eyledi. Andan Başra’ya gelüp birḳaç (9) günde anda iḳâmet eyleyüp * ittifâḳ ol maḡalldë ‘örm-i tamâm (10) olmağın yine anda fevt oldı. Pes ehâlî’-yi Başra (11) * envâ’-ı tevḳîr ve ta’zîm ve ğünagün ikrâm ve tekrîmle anı (12) ḳaldurup * defn eylediler *raḍiya’llâhu ‘anhu*.

El-Ḥadîsü’s-sâliṣ (13) “لا تجلسوا على القبور * ولا تصلّوا إليها” Bu hadîs-i şerîf (14) daḡı *Şaḥîḥ-i Müslîm* dendür. Ma’nâsı * “Siz oturmañuz (15) ḳabirler üzerine daḡı namâz ḳılmañuz aḡa ḳarşu” demekdür. (16) * ‘Ulemâ’-ı dîn ve e’imme ve müctehidîn ittifâḳ etmişlerdür ki (17) nehy-i mezbûr * ve¹⁸⁰³ vaż’-ı mezkûr taḡrîmi olmayup belki tenzîhi [M1/231a] (1) ola

M1 تخلفوا [تحلفوا] 1801

1802 nâḳil ve] - M1

1803 ve] - M1

ya'nī ki bu fi'iller [M2/142a] * harām olmayup belki mekrūh olması (2) daḥı meyiti tahfīf eylemek tarīkiyle * ola ve ba'zılar aşḥāb-ı (3) kibārdan maḳbere üstine oturmak vaḳı' * olmuşdur dēyüp (4) nehy-i mezbūr bevl etmek-içün oturmağa maḥmūldur * demişler. (5) Ol taḳdīrce harām olduğu muḳarrar olur ve maḳbereye karşı (6) * tırmak¹⁸⁰⁴ namāz kılmak daḥı mekrūhdur lāzım geldükde öñine (7) bir sūtre dikmek gerekdür. * Rāvī-i ḥadīṣ ṣāḥib-i Resūl-i (8) bezr-güvār ve ḥādim-i nebiyy-i kird-gār Ebū * Merṣedü'l-Ġenviyyü'l-Ġaṭfiyyü(8)'l-Ḳaysī'dür *raḍiya'llāhu 'anhu*. Merṣed mīmūñ fethası * ve rā-yı mühmelenūñ (9) sūkūnı ve ṣā-yı müselleḡenūñ fethası ve dāl-i mühmele iledür (10) * ve ġenī ġayn-i mu'cemenūñ fethası ve nūnla nāḳış-ı yā'idēn olup (11) Ġaṭfān * ḳabīlesinden bir ḳaryedür. Pes bu Ebū Merṣed *raḍiya'llāhu 'anhu* (12) aña mensūbdur ve Ġaṭfān yine * ġayn-ı mu'ceme ve tā-yı mühmele (13) ve ḥarekātla Ḳays ta'ifesinden bir ḳabīledür. Pes * Ebū Merṣed (15) *raḍiya'llāhu 'anhu* kibār-ı aşḥāb ve ḥiyār-ı aḥbābdan olup * 'ilim (16) ü faẓlla ma'rūf ve vera' u taḳvā ile mevṣūf (17) olduğından * ġayri meclis-i Resūl'e mülāzım ve ḥidmet-i ḥazrete¹⁸⁰⁵ [M1/231b] (1) mūdāvim * idi ve ḥazretūñ lisān-ı şeref nişān ve zebān-ı güher (2) fişānlarından ancaḳ * iki ḥadīṣ-i şerīf rivāyet eylemişdür (3) ve's-selām.

El-ḥadīṣü'r-rābi' * “لا ولكن لم يكن بارض قومي (4) فاجدني اعافه”. Bu ḥadīṣ-i ṣāḥib-i nebevī [M2/142b] * kitāb-ı *Maṣābiḥ* (5) imām¹⁸⁰⁶ Baġvī'dendür. Ma'nāsı “Yok ve lākin bulunmadı¹⁸⁰⁷ ya'nī¹⁸⁰⁸ yokdur. * Ol benüm (6) ḳavmümün yērinde pes ben kendümi anı kerīḥ görür buluram” (7) demekdür. * Bunun sebab-i vürüdünün tafşīli budur ki Ḥālid (8) bin Velīd *raḍiya'llāhu 'anhu* ḥazret-i risālet-penāhla *ṣallā'llāhu* (9) *'aleyhi ve sellem* bir ġün kendinün deyzesi * olan ezvāc-ı (10) ṭahirātdan ümmü'l-mü'minīn Meymünne'nün *raḍiya'llāhu 'anhā* (11) * evine vardılar. İttifāḳ ol eṣnāda Meymüne daḥı bir ḳaby (12) ya'nī 'Arabistan * kelerini biryān edüp pişürmiş idi. Hemān (13) anı ḥazretūñ ḥuzūr-ı şerīfine * getürdi. Ḥazret anı yemeyüp (14) mübārek ellerini çekdiler. Ḥālid eytdi “Yā Resūla'llāh * bu keler (15) harām midür?” ḥazret daḥı bu ḥadīṣ-i şerīfi buyurup (16) yok harām * degüldür ve lākin benüm ḳavmümün yērinde bu olmaz ya'nī (17) bizde yenilegelmemişdür. * Ol ecilden ben kendümi anı yemek [M1/232a] (1) nefśüme ġüç ve kerīḥ ġelür buluram * dēyü cevāb vėrdiler. (2) Hemān Ḥālid anı eşidüp harām olmaduḳdan sonra * benüm ġöñlüm (3) anı ḳabūl eder dēyüp¹⁸⁰⁹ öñine çekdi ve ḥazretūñ ḥuzūr-ı (4) şerīf * ve naẓar-ı münīflerinde anı yėdi.

1804 tırmak] - M2

1805 ḥazrete] ḥazret M1

1806 imām] - M2

1807 bulunmadı] - M1

1808 ya'nī] - M1

1809 dēyüp] dēyü M1

Pes kelerün ve bu ma'küle (5) nesnelerün kerāhiyyeti * lā¹⁸¹⁰ tahrīmiyye ve lā¹⁸¹¹ tenzīhiyye daḥı olmayup (6) belki ṭabī'iyedür. Metn-i ḥadīşdeki * *e'āf* kelimesi ecvef (7) yā'iden fi'il-i muzāri'ün nefsi mütekellim vāhidi olup (8) * ekreh ma'nāsınadur ve zamīr-i gāyib hükmen mezkūr olan¹⁸¹² (9) zabbe rāci'dür. Bu ḥadīş-i sa'ādet-[M2/143a] * maḥrūn ve bu ḥaber-i şeref (10) meşhūnün rāvīsi şāhib-i Resūl-i şakāleyn * ve ḥādīm-i imām-i (11) ḥarameyn mürşid-i reşīd ve mübāriz-i şedīd Ebū Süleymān * Ḥālid (12) binü'l-Velīd binü'l-Muğīre bin 'Abdu'llāh bin Maḥzūm bin Yakze (13) bin Mürre bin Ka'b * bin Lü'eyy bin Ġālibü'l-Maḥzūmiyyü'l-Kureysiyyü(14)'l-Mekiyy'dür *raḍiya'llāhu 'anhu* vālidesi Zeyneb * bint-i Ḥüzeyme'dür ki (15) Lüḫābetü's-Şuğrā demekle ma'rūfe olup bāb-ı bā-yı muvaḥḫadede (16) * mezkūr olan ḥazret-i Meymūne ile ve yine bāb-ı mezbūruñ (17) * evvelinde mezkūr olan ibn-i 'Abbās'ün vālidesi Lüḫābetü'l-Kübrā ile [M1/232b] (1) * ana bir kız karındaşlarıdır ve bunların li'ümm bir hemşireleri daḥı (2) vardır ki * ana Esmā' bint-i 'Umeyy dērler. Bu cümlesinün vālideleri (3) Hind bint-i * 'Avf'dur ve ba'zılar rāvī-i mezbūr Ḥālid bin Velīd'ün (4) vālidesi Lüḫābetü's-Şuğrā daḥı yine Meymūne ḥazretlerinün (5) babası olan Ḥariş bin Ḥüzn bin * Büceyr'dendür dērler. Nakıldür ki (6) Ḥālid bin Velīd *raḍiya'llāhu 'anhu* Ḥudeybiyye ġazāsından * sonra (7) İslām'a gelüp fetḥ-i Mekke'de ve Ḥuneyn ġazāsında (8) ḥazrete külli mu'āvenet * ve ehl-i İslām'a ziyāde¹⁸¹³ muḫāharet (9) eylemişdür. Ḥattā yevm-i fetḥde bahādur ve nām-dār * olmağla (10) ḥazret anı 'askere¹⁸¹⁴ muḫaddem ve serdār edüp anuñla iftiḥār ve (11) İslām'a gelmesiyle istibşār ederler ve Ḥālid Allāh *ta'ālā*'nuñ (12) küffār * üzerine bir seyf-i meslūli ve münāfikīn ve fuccār (13) üzerine bir 'azāb-ı [M2/143b] * elīmidür dērlerdi. Rāvī-i ḥadīş (14) Ḥālid binü'l-Velīd *raḍiya'llāhu 'anhu* * Resūl-i ekrem *şallā'llāhu* (15) 'aleyhi ve sellem ḥazretlerinden on sekiz ḥadīş-i * şerīf (16) nakl ve rivāyet eyleyüp tārīḫ-i hicretün yigirmi birinci senesinde (17) * dünyādan rıḥlet ve dār-ı baḳāya 'azīmet eyledi. Ḳabrı muşādık [M1/233a] (1) * olduğumuz tevārīḫ-i kitāblarında meşhūr ve ile'l-'an¹⁸¹⁵ gördüğümüz (2) esfār-ı * aḫbārda mesfūr degüldür. Ammā diyār-ı Şām-ı pūr-iḥtirāmdan (3) Ḥumuş¹⁸¹⁶ nām * ḳaşabe küffār elinde iken yine 'asākīr-i İslām'a serdār (4) ve cünūd-ı ehl-i * imāna 'alem-dār olup anda gelmiş ve bi'emri'llāhi (5) *ta'ālā* anda şehīd * olup ḳalmışdur dēyü meşhūrdur. (6) Ḥālā 'alāmet-i ḳabrı anda mevcūd * olup bir 'azīm (7)

1810 lā] - M1

1811 lā] - M1

1812 hükmen mezkūr olan] - M2

1813 ziyāde] ḫaylī M2

1814 'askere] - M1

1815 ile'l-'an] - M1

1816 Ḥamuş] ḫams M1

ziyâret-gâhdur *Allāhümme enfi'nā bi-bereketi türbeti'l-aşhāb* (8) ve *uḥşurnā * ma'ahum yevme'l-va'd ve'l-cevāb*.

El-Hadīşü'l-hāmis (9) “*فَأَنَّهُ فِيءُ اللَّهِ فِي أَرْضِهِ * لَا تَسْبُوا السُّلْطَانَ*”. Bu hadīş-i (10) sa'adet-maşhūb kitāb-ı *Nūzlu * 'S-sā'irīn* de mektūbdur. (11) Ma'nāsı “Siz sögmenüz padişāh cinsine * zīrā tahkīkan (12) ol Allāh'ın gölgesidür anın yerinde” demekdür. * Rāvīsī (13) şāhib-i ḥazret-i risālet-penāh ve ḥādim-i ḥidmet-i * nübūvvet-i (14) dest-gāh şāhibü'l-emānet ve'l-diyānetü'l-beri'u mine(15)'l-fesādi * ve'l-ḥiyāneti re'yehü¹⁸¹⁷ li'l-müşkilāt¹⁸¹⁸ muşbāh ve fikrehü (16) li'l-muğlakāt miftāh el-'ālimü[M2/144a] *'l-fāzilü'z-zāhidü'n-naşāh (17) Ebū 'Ubeyde 'Amir¹⁸¹⁹ bin 'Abdu'llāh binü'l-Cerrāh bin * Hilāl bin Ühyb [M1/233b] (1) bin Zābbe binü'l-Hāriş bin Fehr bin Mālik bin Naẓīr bin Kinānetü(2)*'l-Fehriyyü'l-Ḳureşsiyyü'l-Mekkiyyü'l-Muhāciriyyü'l-Uḥdiyyü'l-Bedrī'dür (3) *raḍiya'llāhu 'anhu* ki * silsile-yi neseb-i *Resūlu'llāh ṣallā'llāhu* (4) *'aleyhi ve sellem* ḥazretleri ile marḳūm * Fihri bin Mālik'de cem' (5) olur vālidesi Ümmü 'Atm bint-i Cābir bin 'Abdu'l-'Udeyy bin (6) 'Amir bin 'Ömeyr bin Vedī'e bin Hāriş bin Fihri bin Mālikü(7)'l-Fihriyyetü*'l-Ḳureşsiyyetü'l-Mekkiye'dür ki anın daḥı nesebi ḥazretle (8) yine¹⁸²⁰ mezbūr Fehr'de * cem' olup li'eb ve ümm eşrāf-ı ḳureşşendür. (9) Naḳildür ki Ebū 'Ubeyde *raḍiya'llāhu * 'anhu* daḥı şabī¹⁸²¹ iken ceddī Cerrāh (10) anı oğul edinüp anın hücerinde * perverde olmağla (11) ḥalk anı ceddine izāfet edüp Ebū 'Ubeydetü'l-Cerrāh (12) * dērler ve evāyil-i İslām'da Mekke-yi Mükerrreme'de İslām'a gelmek ile (13) sābiḳine*'l-evvelīnden olup iki kıblede daḥı 'ibādet (14) ve ba'dehu Medīne-yi Mūnevvere'ye * hicret eylemişdür ve ḥazret (15) anın ḥaḳḳında Ebū 'Ubeyde bu ümmetün emīnidür * dēyü buyurmuşlardur (16) ve cemī' ḡazālarda ḥazır olup küffār ile merd-āne * ḳitāl (17) ve dilber-āne cenk ü cidāl eylemekle 'aşere-i mübeşşere zümresinde [M1/234a] (1) * dāhil olmuşdur. Naḳildür ki ehl-i İslām Uḥud ḡazāsında nev'an (2) inhizām * şuretinde olup ve ḥazretün daḥı cism-i şerīf (3) ve cesed-i laṭīflerine [M2/144b] * zaḥm erişüp ve mübārek¹⁸²² başlarına (4) ḡeydükleri cübbelü tuḡulḡanun iki ḥalkası * ol (5) darbla mübārek yüzlerine batdı ittifāḳ Ebū 'Ubeyde anı (6) gördi * hemān segirdüp ḥazretün yanlarına geldi (7) ve ol ḥalkaları dişleriyle * çeküp çıkardı. Ḥattā ol (8) devirden kendünün daḥı iki ön dişleri çıkup (9) * düşdi. Pes ḥazret anı bi-hadd şenālar ve lā yu'd ḡayr-ı du'ālar (10) edüp * cennetle muştuladılar ve Bedr ḡazāsında kırk bir

1817 re'yehü] re'ye M1

1818 li'l-müşkilāt] li'l-müşkilā M2

1819 'Amir] - M2

1820 yine] - M1

1821 şabī] - M1

1822 mübārek] - M2

yaşında (11) olup ehl-i * İslām'a hayli mu'āveneti ve aşhāb-ı güzīne¹⁸²³ külli (12) muzāhereti zuhūra gelmişdür. * Nakıldür ki babası 'Abdu'llāh (13) gazve-yi Bedr'de aña rast gelüp hemān * kılıç çekdi (14) ve anı katl eylemege kaşd edüp aña hamle eyledükde¹⁸²⁴ Ebū 'Ubeyde (15) dañı * anuñ¹⁸²⁵ elinden ħalāş olmağıçun her ne-ķadar sa'y eyledise (16) çare olmayup * ne Ebū 'Ubeyde anuñ öninden kaçmağa (17) kudret buldı ve ne babasının * ħalbine şefķat gelüp [M1/234b] (1) anuñ kaşdından fariğ oldı. Âñirü'l-emr Ebū 'Ubeyde * mużtarıp (2) olup ġazā niyyetine aña bir kılıç urdı. Hemān dem (3) cānını cehenneme * gönderdi ve leşini tobrağa düşürüp (4) işin bitürdi¹⁸²⁶. Pes Cebrā'īl 'aleyhi's-selām Resūl (5) * ħazretlerine “لاتجد قوماً يؤمنون بالله واليوم الآخر” (6) (Mücādele/22) āyet-i kerīmesini getürdi * ve naķildir ki Ebū 'Ubeyde'nün (7) rağiya'llāhu 'anhu vechi cemīl ve ķadd-ı tavīl ve * şaķalı ħafīf (8) ve cemāli laţif ve ħazretün ħidmetlerinde ķayim ve [M2/145a] * mecālislerine (9) mülāzim olup dehān şükr-i dīz ve zebān-ı şehd-āmīz*lerinden (10) on dört ħadīs-i şerīf rivāyet eylemişdür ve Resūl (11) ħazretleri * ħicretten şonra Medīne-yi Münevvere'de muĥācirīn (12) ve Enşārı biribirile ķardaşlar * eyledükleri zamānda (13) anı dañı Ebū Ṭalĥa-yı Ensārī¹⁸²⁷ ile ķardaşlar eyleyüp (14) * ve anuñ emānet ve diyānetine i'timād ile Bahrān naĥiyesinde (15) olan ħalkuñ * 'aşr u zekātlarını ħıfz-ıçun va'llāh ben (16) size bir ķavī¹⁸²⁸ emīn kimesne * bulup gönderürem dēyü (17) ol ħuşūşa anı emīn naşb eyleyüp göndermişlerdür [M1/235a] (1) * ve ħazretten şonra Ebū Berk-i Şiddīķ'ün enīsi ve 'Ömer Faruķ'uñ (2) celīsi * olup zamān-ı 'adāletlerinde ħidmetlerinde (3) ħazır ve işāret 'aliyyelerinde * nāzır olanlardan ve cān u (4) dilden anlar ile be'at ve ħidmetlerinde kemāl * mertebe-i (5) istiķamet edenlerdendür. Evāñir-i 'ömrinde Şām-ı şerīfde (6) olan * 'asākir-i İslām üzerine emīr naşb olınmağla (7) anda vaţan ve meķarr ve mesken * idünüb tārīĥ-i ħicretün (8) on sekizinci senesinde elli sekiz yaşında * iken vilāyet-i (9) Şām'da nehr-i Ürdün nāĥiyesinde tā'ün 'amvās¹⁸²⁹ eşnāsında * (10) fevt oldı ve Mu'az bin Cebel namāzını kılup envā'-ı (11) i'zāz ve ikrām * ve ġünagün i'zām ve ihtirāmla yine anda (12) defn eylediler. Riđvānu'llāhi * ta'ālā 'aleyhim ecma'in¹⁸³⁰.

El-Ĥadīşü's-sādis “لا تنتفوا الشعر الذی (13) في الانف * [M2/145b] فانه يورث الاكله ولكن قصوه قصاً”.

(14) Bu ħadīs-i naşihat mefhūm * yine kitāb *Nüzul* de marķūmdur. (15) Ma'nāsı “Siz çeküp

1823 güzīne] kerāme M2

1824 eyledükde] eyledi M2

1825 anuñ] - M2

1826 işin bitürdi] - M2

1827 Ensārī] Ensār M1

1828 ķavī] ķamuya M2

1829 'amvās] 'amlas M1

1830 riđvānu'llāhi ta'ālā 'aleyhim ecma'in] - M1

yolmanız kıl cinsini * ancılayın (16) kıl ki burundadır. Zīrā tahkīk anı çeküp kıparmak (17) ekele marazını * irāş eder velikin siz kesinüz anı [M1/235b] (1) kesmek ile” demekdür. Rāvīsi * şāhib-i fahr-ı kâyināt ve hādīm-i (2) mu‘ciz-i¹⁸³¹ mevcūdāt ‘Abdu’llāh bin¹⁸³² Büserü’l-Mekkiyy’dür * *raḍiya’llāhu ‘anhu* ki (3) pederinüz nāmı bā-yı muvaḥḥadenüz zammesi ve sīn-i mühmelenüz (4) * sükūnı ve rā-yı mühmele iledür. Naḳıldür ki mezbūr ‘Abdu’llāh (5) ‘ām-ı bi’şetüz * ikinci senesinde dünyāya gelüp daḥı (6) şabī iken bir gün anı Mekke-yi Mükerreme’de * Resūl-i ekrem (7) *şallā’llāhu ‘aleyhi ve sellem* ḥazretlerinüz ḥuzūr-ı şerīflerine (8) * getürdiler. Pes ḥazret mübarek ellerini anuḡ başına (9) sürüp yüzine * nazar eylediler. Bu oḡlan dünyāda (10) bir karn ‘ömür sürüp işbu yüzindeki * sigiller¹⁸³³ bi’t-tamām (11) gētmeyince dünyādan gētmez dēyü buyurdılar ve zikr olınan (12) * ‘Abdu’llāh *raḍiya’llāhu ‘anhu* sābıkūn-ı evvelūn ve esbakūn-ı (13) aḳdemūndan * olup şabīlūgi ḥālinde Mekke-yi Mükerreme (14) ve bekke-yi mühteremede İslām’a gelmekle * iki kıblede daḥı (15) ‘ibādet ve ḥazret-i Resūl’e kemāl mertebede ḥidmet * eyleyüp (16) cenāb şerīflerinden elli ḥadīş-i şerīf naḳl ve rivāyet (17) eylemişdür * ve evāḫir-i ‘ömrinde vaṭanından intikāl ve Şām-ı şerīfe [M1/236a] (1) irtihāl edüp [M2/146a] * tamām yüz yıl ‘ömür sürdükden sonra ol (2) yüzinde olan sigiller¹⁸³⁴ bi’l-küllīyye * gidüp tārīḡ-i hicretüz (3) seksen sekizinci senesinde yine anda vefāt * eyledi. (4) Aşḥab-ı Resūl’den Şām-ı şerīfde andan sonra fevt (5) olmuş * kimesne yokdur dērler va’llāhu a’lem bi’s-şavāb ve ileyhi(6)’l-merci’ ve’l-me’āb. *

E

I-Ḥadīşü’s-sābi ‘ “لا تذخل الملائكة بيتاً فيه كلب ولا صورة تماثيل” (7) * Bu ḥadīş-i şerīf (8) bu ḥaber-i laṭīf cünūd-ı muḥaddişinüz serdārı imām (9) * Muḥammed bin İsmā’ilü’l-Buḡarī *Şaḥiḥ* dendür. Ma’nāsı (10) “Raḡmet melekleri * girmez şu bir ev ki anda köpek daḥı (11) canlu şuret ola” demekdür. Pes el-melā’ike * lafzındaki (12) eliflām raḡmet ve bereket gibi bir muzāf ileyhidin ‘ivaḑdur. (13) Ya’nī * içinde köpek ve canlu şureti olan eve raḡmet (14) ve bereket melekleri girmez * demek olur. Zīrā ḥafaḑa (15) insānuḡ her ḥālide omuzlarında ḥāzırlar * beher ḥāl anlar (16) girmemege mecāl yokdur ve daḥı adama lāzım ve insāna mühim (17) * olan kelbi evüz içine kımayup taşra tutmaḡı [M1/236b] (1) cāyız görmişler. * Rāvī-i ḥadīş-i şerīf ve nākil-i ḥaber-i münīf (2) şāhib-i Resūl-i ilah ve hādīm-i * ḥazret-i risālet-penāḡ guzāt aşḡabuḡ ‘ālī miḑdārı¹⁸³⁵ Ebū Talḡatu(3)’l-Enşārī’dür * *raḍiya’llāhu ‘anhu* ki ismi ma’rūf olmayup (4) künyeti ile meşḡur olanlardan * ve a’lā ok atmaḡla (5) iştihār bulanlardandır ve Resūl-i ekrem *şallā’llāhu* (6) [M2/146b] * ‘aleyhi ve sellem ḥazretlerinden

1831 mu‘ciz-i] meḡar-i] M2

1832 bin] - M1

1833 sigiller] şekiller M2

1834 sigiller] şekiller M2

1835 guzāt aşḡabuḡ ‘ālī miḑdārı] - M1

yigirmi hadîs-i şerîf rivāyet (7) eylemişdür. * Naķildür ki Hāk *ta‘ālā* aña bir mertebede¹⁸³⁶ şavt-ı şedîd müyesser (8) eylemiş idi ki * na‘ra urup haykırdığı zamānda āvāzını (9) eşiden kimesnenün * qalbine dehşet ve durunına havf (10) u haşyet düşüp zehresi * çāk ve müşrif-i mevt ü helāk (11) olurdu ve hāzret anuñ haķķında * kaseş edüp Allāh Hākķ-ıçun¹⁸³⁷ ‘asker-i (12) İslām içinde Ebū Tālha’nun āvāzı * yüz nefer adamdan (13) yēgrekdür dēyü buyurmuşlardır.

El-Hadîsü’s-şāmin “لَا تَقْتُلْ”. (14) * Bu hadîs-i şerîf fāyik kitāb-ı laţîf *Meşārık* dandur. (15) Ma‘nāsı “Sen anı * öldürme” demekdür. Sebeb-i vürüdü (16) budur ki rāvî-i hadîs bir gāzāda * küffārdan birile cenk (17) ederken ol kāfir aña bir kılıç urup¹⁸³⁸ eli pāre*ledükden sonra **[M1/237a]** (1) bi‘avni’llāhi *ta‘ālā* ol kāfire gālebe eyledi. Pes kafir anuñ (2) * hücümünü görüp bir ağacın ardına şıgındı (3) ve qorqısından lā ilāhe illā’llāh * dēyüp anuñ elinden hālāş-ı (4) dermān istedi. Ol-dağı hāzrete teveccüh * edüp (5) yā Resūla’llāh anuñ katli hālāl olup ben anı öldüreyin mi (6) dēyü su‘āl * edicek. Hāzret dağı sen anı öldürme dēyü (7) bu hadîs-i şerîfle nehy ü men‘ * eylediler ziyāde tahķik (8) ve tafşîli ‘ālem ve ‘āmil ve kāmîl ve fāzıl ibn-i Melek’ün (9) *rahmetü’llāh ‘aleyh Meşārık*’l-Envār şerhi Mebārık’l-Ezhāh (10) nām kitāb-ı pür-ihtirām **[M2/147a]** * ve taşnîf-i Maķbūlu’l-Enāmında (11) muharrer ve meştūr ve ‘ālem-i haķķanı ve ‘ārif-ı * şamedeni a‘nā bihi (12) imām Kermānî’nün şāhih-i Buḥārî *‘aleyhi rahmetü’l-bārî* (13) * şerhinde mesfurdur dēyü bu hadîs-i sa‘adet āyāt ve bu (14) ḥaber-i şeref gāyetün * rāvîsi aşḥāb-ı kibār ve aḥbāb-ı (15) ḥiyārdan şāhib-i Resūl-i emced¹⁸³⁹ * Miķdād bin ‘Ömer bin Esved’dür *raḍiya’llāhu ‘anhu*. (16) Miķdād mīmün kesri * ve kāfuñ sūkūnı ve iki dāl-i mūhmele (17) ile ‘Amr’ün şulbi oğlu olup * ve lākin anı ceddî¹⁸⁴⁰ Esved oğul **[M1/237b]** (1) edinüp anuñ ḥücrinde neşv ü nümā bulmağla * ḥalk anı Esved’e (2) izāfet ederler ve Miķdādu’l-Esved dērler idi. Naķildür ki (3) * mezbūr Miķdād gāyet bahādırluğla ad çıkarup zamān-ı cāhiliyyetde (4) ‘ammusunuñ * Miyāse¹⁸⁴¹ nām kızına ‘āşık olup ve anı almağla (5) tālîb ve kemāl mertebede * vāşılına¹⁸⁴² rāğib olmağla mābeynlerinde vāķi‘ olan şartlar (6) mücebince * ‘acāyib ü garāyib dil-āverlikler izhār edüp (7) ḥāh u nā-ḥāh * ol kızını almış ve merg-i mürādı eline gelmişdür. (8) Tafşîli kütüb-i siyerde * marķūm ve yazdukları maḥallerden (9) ma‘lūmdur¹⁸⁴³ ve İslām’a geldükden sonra kūvveti

1836 mertebede] - M1

1837 Allāh Hākķ-ıçun] - M1

1838 urup] olup M1

1839 şāhib-i Resūl-i emced] - M1

1840 ceddî] - M1

1841 miyāse] myāse M1

1842 kemāl mertebede vāşılına] - M1

1843 ma‘lūmdur] ‘ulūmdur M1

* zāyide ve şecā'atı (10) mütezāyide olup küffār hak-sāra dār-ı dünyāyı * tar (11) ve 'asākir-i şeyātini bir hamle ile tār u mār édüp ehl-i (12) İslām'a mu'ayen * ve zāhīr ve niçe şedāyidde anlar feryād-res ve¹⁸⁴⁴ dest-gīr (13) olmuştur ve *Resūlu'llāh* [M2/147b] * *şallā'llāhu 'aleyhi ve sellem* hazretlerinden (14) iki yüz kırk ve bir rivāyetde * kırk iki ḥadīs-i şerīf (15) ve ḥaber-i münīf rivāyet eylemiştir ve'l-ilmü biḥakīketi'l-hāl (16) 'indi'llāhi*'l-meliki'l-müte'āl.

El-ḥadīsü't-tāsi' “لا تزكوا (17) انفسكم الله اعلم بأهل البر * منكم”. Bu ḥadīs-i şerīf-i [M1/238a] (1) faşīḥ imām müslimün kitāb-ı¹⁸⁴⁵ *Şaḥīḥ* indendir. * Ma'nāsı (2) “Siz kendü nefsunüzi paklandırman ya'nī kendünüzi (3) eyülge * nisbet étdürmeñ ki Allāh *ta'ālā*¹⁸⁴⁶ eyülük ehlini sizden (4) yégrek bilicidir” * demekdür. Bu ḥadīs-i sa'adet-nişān (5) ve bu ḥaber-i faşāhat 'unvānı * Resūl-i ins ü cān ve mefḥar-ı (6) kevn ü mekān rivāyet eyleyen şāhibāt-ı * şālihāt (7) ve ḥādimāt-ı kanitātndan Zeyneb bint-i Ebī Seleme 'Abdu'llāh (8) * binü'l-Esed bin Hilālu'l-Mahzūmiyyetü'l-Kureysiyyetü'l-Mekiyye'dür (9) *raḍiya'llāhu 'anhā*¹⁸⁴⁷. * Vālidesi bāb-ı rā'-ı mühmelede mezküre (10) olan ezvāc-ı tahirātndan ümmü'l-mü'minīn * Ümmü Seleme Hind (11) bint-i Ebī Ümeyye Sehl'dür *raḍiya'llāhu 'anhā*. Pes mezbüre * Zeyneb (12) ḥazretün üvey kızı olup ehl-i beyt-i Resūl'dendir (13) ve pederi * Ebū Seleme 'Abdu'llāh daḥı aşḥāb-ı güzīnden olup (14) ümmü'l-mü'minīn mezbüre¹⁸⁴⁸ Ümmü Seleme * Hind'ün zikri eşnāsında (15) beyān olınmıştır. Bu ḥadīs-i müsteṭāb ve bu * ḥaber-i sa'adet- (16) nişābuñ vürūdına sebep budur ki rāviye-yi ḥadīs (17) * Zeyneb'ün *raḍiya'llāhu 'anhā* sabıken ismi Berre olup ma'nāsı [M1/238b] (1) ḥayırlı [M2/148a] * ve eyü ḥātun demek olduğı ecilden ḥazret anı (2) tebdīl édüp * aña Zeyneb dēyü ad kodılar ve bu ḥadīs-i (3) şerīfi ol zamānda buyurdılar. * Bazı 'ulemā'-ı 'izām ve kümelā-yı fiḥām¹⁸⁴⁹ bundan istidlāl (4) éderler ki * bir kimsenün isminde kendüyi medḥ eylemek ma'nāsı (5) olsa anı tağyīr édüp * ḡayri isim komaḥ müsteḥab ola (6) ve yine bir kişinün nāmında mezemmet ve yaramazluk * ma'nāsı olsa (7) anı daḥı tağyīr eylemek müsteḥabdur demişler. Zīrā emīrū'l-mü'minīn * (8) ḥazret-i Ömer'ün *raḍiya'llāhu 'anhu* bir kızınun ismi sَابıken (9) 'āsiyye olup * Resūl ḥazretleri *Resūlu'llāh şallā'llāhu 'aleyhi ve sellem* (10) anı cemīleye tebdīl eylemiştir * ve bu medḥ ve mezemmetden (11) mürād-ı dünyevī olmayup belki uhrevī olanlardır. * Zīrā cemīle (12) dünyevī medḥdür. Ammā āḥiretde müsteḥakk-ı medḥ ve müstevcib-i medḥ (13) *

1844 feryād-res ve] - M1

1845 kitāb-ı] - M1

1846 *ta'ālā*] - M1

1847 'anhā] *'anhumā* M1

1848 mezbüre] - M2

1849 'izām ve kümelā'-ı fiḥām] - M1

olanları Rabbü'l-‘izzetden gayri kimesne bilmez. Pes ol ma’nâlar (14) ile hüküm * şüreti münâsib degüldür ve peygâmblerün ‘aleyhimi’s-selâm (15) nâm-ı şerîfler-ile * ba’zı kimesnelere ad kımak dağı terk-i edebdür. (16) Belki vukû’dan sonra * tebdîl ve tağyîri müsteħabdır demişler (17) ve emîrû’l-mü’mînîn ħazret-i ‘Ömer * rağiya’llāhu ‘anhu zamân-ı ħilâfetlerinde [M1/239a] (1) esmâ’-ı enbiyâ ile müsemma olan * kimesnelerün adlarını tağyîr edüp (2) ħattâ * ‘Abdu’r-raħmân bin Ħarîş bin Ħişâm’uñ ki rağiya’llāhu ‘anhum¹⁸⁵⁰ (3) Ebü Cehl’uñ karındaşı oğlıdur. Sâbıken [M2/148b] * nâmı İbrâhim olmağla (4) anı tebdîl eyleyüp ‘Abdu’r-raħmân dëyü ad kımışlardır. * Naķıldür ki (5) mezbûre¹⁸⁵¹ Zeyneb rağiya’llāhu ‘anhâ kendü zamânında olan * ħâtunlardan (6) ‘ilm-i fıkıķı ziyâde bilüp şâhibiyyâtun fıkıĥiyyâtı ve * şâhibâtun (7) nebihâtından olmağla aşĥâb-ı kibâr ve fuķahâ’-ı abrâr * ‘aşrlarında (8) vâķı’a olan mesâ’il-i müşkile ve evsile-yi mu’zilede (9) * ecvibe-yi laťife ve fetvâ-yı münîfe vërür idi ve Resûl-i (10) seķaleyn * ve nûr-ı ‘alemeyn seyyid-i evtâd¹⁸⁵² âdem şallâ’llāhu ‘aleyhi ve sellem (11) ħazretlerinden ancak * yëdi ħadîş-i şerîf rivâyet (12) eylemişdür va’llāh a’lemu bi’s-şavâb.

El-Ħadîşü’l-‘aşir (13) * “لا تكرر”. Bu ħadîş-i şerîf-i merfû’ rāvî-i ħadîşün (14) kendü feminden mesmû’*dur ki ol-dağı ‘âlem-i rû’yâda (15) ħazretün dehân-ı şükr ĥâllerinden istimâ’ * ve işğâ eylemişdür. (16) Ma’nâsı “Sen tekrâr eyleme” demekdür. Yâ’nî namâzuñda * şübhe (17) eyledükde anı istinâf edüp tekrâr kıılma¹⁸⁵³ belki zann ġâlibün * [M1/239b] (1) üzerine ibķâ¹⁸⁵⁴ eyle demek olur. Vech-i taķşîşi bundan (2) iki varak * mıkđarı aşāğada zıkr olınacak sebeb-i (3) vürüdından zâhir olur. Bu ħadîş-i * hidâyet reher (4) ve bu ĥaber-i sa’adet eşerün rāvîsi ‘âlim ve ‘âmil ve * fâzıl (5) keşşâfu’l-müşkilātu’l-d-diniyye ve ĥallâlu’l-mu’zilātu’l-yaķîniyye (6) * üstad-ı cāmî’ü’l-kitâb ve melâz-ı mürettibü’l-ebvâb el-mevlâ’l-fâzılu(7)mudakķık [M2/149a] * ve’s-şeyĥü’l-kâmilü’l-muĥķķık Ebü’l-Fazl Maĥmûd ibnü(8)’l-ĥâc Süleymân bin ‘Abu’llāhu*’l-Küfevî’dür ‘aleyhi’r-rahmeti (9) ve’r-rıdvan mimmen ‘indehü’l-mağfireti ve’l-ġufrân * rāvî-i ħadîşün (10) vâlidî olan mezbûr el-ĥâc Süleymân aşlında * Çerâķse (11) tã’ifesinden olup ‘asâķir-i Tatar elinde esîr ve ġiriftâr (12) * olmağla Rûm ili vilâyetinden kıara deniz yalusında (13) bilâd-ı islâmiyyeden * Kûfe nâm şehre ġetürdükden sonra ‘inâyet (14) ħazret-i bâri aña mu’âvenet * ve yarı kıılmağın ehl-i İslâm’uñ (15) müte’ayyin ĥocalarından birisi anı iştirâ * edüp ta’lîm-i (16) şe’â’ir-i İslâm ve tefĥîm-i dîn seyyidü’l-enâm eyledi ve ol-dağı (17) * rüşd ü şalâĥ ve necâbet ü felâĥla zamân-ı

1850 ‘anhum] ‘anhumā M1

1851 mezbûre] - M1

1852 evtâd] evlâd M1

1853 kıılma] - M1

1854 ibķâ] iķâ M1

medīd ve ‘ahd-ı ba‘īd **[M1/240a]** (1) aña * hıdmet eyleyüp şafā-yı hatır ile hıdmeti ve hıluş-ı niyyetle (2) istikāmeti * berekātında mālīki anı i‘tāk ve kayd-ı ruḳḳıyyetden ıtlāk (3) eyledi. Pes * zümre-yi ahrārda dâhil ve ‘ibādet-i¹⁸⁵⁵ Rabbü’l-‘ibāda (4) şāgil olup * dünyāda vech-i ma‘āşı ve cihet-i inti‘āşı (5) ve infāk-ı ehl * ü ‘iyāl ve tahşīl māl-i ḥalāl için tarīk-i (6) ticārete sulūk eylemekle * Hāḳ ta‘ālā emvāl-i bisyār ve erzāk-ı (7) bī-şümār müyesser eyleyüp * ḥacc beytü’llāhi’l-ḥarām¹⁸⁵⁶ ve ziyāret-i ravza-yı (8) Resül ‘aleyhi’s-selām eyledi. * Naḳıldür ki bir gece Küfe’de (9) tāzelügi ‘ālemde vāḳı‘asında gördi ki¹⁸⁵⁷ Anaṭol vilāyetinde (10) olup küfe müteḳābilesinde **[M2/149b]** * leb-i deryāda vāḳı‘ olan (11) şehir-i Sinop beheşt üslūba gelmiş ve elinde * bir yeşil sancak (12) ve bir ‘ālī bayrak tutup ve eşraf ve a‘yān ve ehālī’-yi büldān (13) * anuñ dibinde cem‘ olmuş ve bu ḥalāyık aña tābi‘ler olup Sinop’uñ (14) * meydān kapısı demekle ma‘rūf cānib-i şarḳıyyesinde vāḳı‘ (15) kapudan * taşra çıkarlar ve rāvī-i ḥadīṣ olan oğlu Şeyḥ (16) Maḥmūd’uñ bināsıyla * ḥālā anda mevcūd olan cāmi‘ şerīfūñ (17) yerine geldüklerinde elindeki sancağı * diküp¹⁸⁵⁸ ol ḥalāyık anuñ **[M1/240b]** (1) dibinde ta‘zīm ve tavḳīr ile tehlīl ve tekbīr edüp ḥayr-ı * du‘ā (2) ve şükr ü şenā ederler hemān şafā ve surūr ve beşāset ve ḥubūr * ile (3) uyanup ‘ale’s-seḥer yerinden kalkdı ve ehālī’-yi Sinop’dan (4) olup * ol eşnāda Küfe’de sākin ve ḥāliyen ḳabr-ı şerīfi (5) Sinop’da ol cāmi‘-i münīf * ḳurbında vāḳı‘ olan Şalāḥu’d-dīn (6) ḥoca demekle meşḥūr ve müte‘āref * bir ‘azīzūñ ḥuzūr-ı (7) müstecvebu’s-surūrına varup vāḳı‘asını ‘arz eyledi. (8) * Pes ol ‘azīz-i ‘ālī nazar anuñ şuret ve sīretine nükṛ edüp (9) ey oğul * senūñ zātuñda bu vāḳı‘anuñ muḳteżāsına (10) şalāḥıyyet ve bu ma‘ḳūle¹⁸⁵⁹ rü’yānuñ * mu‘eddāsına isti‘dād (11) ve ḳābiliyyet yokdur. Ammā senūñ şulbūñden bir veled-i * şālīḥ zuhūr (12) edüp ‘ālemde bir pür-hüner ve bir merd-i mu‘teber olmağla ol (13) * mevzi’de bir eşer ve ol maḳāmda bir manzar binā ve iḥdāṣ (14) eylemek şüretidür **[M2/150a]** * dēyü taḳrīr ve ḥüsn-i vechle ta‘bīr eyledi. (15) Hemān bu kelām-ı şerīf * ve bu ta‘bīr-i laṭīf anuñ ḳalbinde eşer (16) peder ve derūnında cāy-kīr olup * eşer-i¹⁸⁶⁰ vāḳı‘anuñ vuḳū‘ına (17) ḥāzim ve ol cānib ile bir ‘alāḳacuk eylemege ‘āzim * oldu. **[M1/241a]** (1) Ba‘dehu zamān sünnet-i Resül-i zī’l-ibtihāc mücebince tenākūḥ (2) ve ezvāc * simetine sālīk olup tarīḥ-i hicretūñ ṭoḳuz (3) yüz yigirmi altıncı senesinde * rāvī-i ḥadīṣ olan (4) ferzend-i ercümend ve peser-i dilpesend mezbūr Şeyḥ Maḥmūd * ‘aleyhi (5) rıdvānu’l-ma‘būd dünyāya geldi ve maḥrūse-yi Küfe’de neşv (6) ü nemā * bulup ma‘ārif cüz’iyyeyi tahşīl ve mebādi-yi külliyyeyi (7) tekmīl eyledükden * şonra

¹⁸⁵⁵ ‘ibādet-i] ‘ibāt M1

¹⁸⁵⁶ beytü’llāhi’l-ḥarām] beytü’l-ḥarām M1

¹⁸⁵⁷ tāzeligi ‘ālemde vāḳı‘esinde gördi ki] - M2

¹⁸⁵⁸ diküp] - M2

¹⁸⁵⁹ ma‘ḳūle] - M2

¹⁸⁶⁰ eşer-i] - M1

Şeyh ‘Abdu’l-kadir Geylānī kudisse sirrehü (8) tarīkından Şeyh Takī’d-dīn * Ebū Bekr Küfevī’nün murāfaḳātı (9) ve pīr-i mezbūruñ hīdmet ve muşāḫabeti * ile dārus-saltāniyyetü’l-‘aliyye (10) ya’nī Kōstantāniyye-i maḥmiyyeye gētdi * ve anda birkaç medārisde (11) ‘ulemā’-ı fuḫūl hīdmetlerinde olup ba‘dehu¹⁸⁶¹ * marḥūm ḳāzī ‘asker (12) ‘Abdu’r-raḥmān Efendi Haleb ḳāzīsı olduğı * eşnāda (13) aña irtibāt eylemiş bulunmağla ol cānibe ‘azīmet ētdi * (14) ve maḥrūse-yi Haleb’de Şeyh Dede ‘Ömer Rūşenī’nün şeref-i (15) hīdmetleri * ile müşerref olan Şeyh Guvvā¹⁸⁶² demekle ma‘rūf (16) ve zūhd ü vera‘ ve taḳvā * ile mevşūf bir ‘azīzūñ şoḫbetleri (17) ile muḡtenim ve naḳar-ı kimya eşerleri [M2/150b] * ile¹⁸⁶³ muḫterem olup yine İstanbul’a [M1/241b] (1) mūrāca‘at eyledi. Ol eşnāda Anaṭolı * ḳāzī ‘askerlūğinden¹⁸⁶⁴ (2) mütēḳā‘id olan ma‘lūl emīr demekle meşhūr ve farṭ-ı * faẓl (3) ve zıkr-ı¹⁸⁶⁵ cemīlle mezkūr cāmi‘ü’l-furū‘ ve’l-uşūl ḥāwī’l-ma‘ḳūl (4) * ve’l-menḳūl ma‘denū’l-fazāyıl ve’l-fevāzıl şerīfū’l-aşıl (5) murziyyü’s-şemā’il * ve¹⁸⁶⁶ mefhar-ı āl-i Yāsın muḫiyü’s-sünnet ve’d-dīn Es-seyyid Muḫammed (6) ibnū’s-seyyid ‘Abdu’l-kadir’ün hīdmet-i * ‘aliyyelerine vāşıl (7) olup aḫḫ ‘ulūm-ı dīn-i mubīn ve istifāyı me‘ārif-i yaḳīn (8) * metīn eyledi ve ber müceb-i isti‘dād ve istihḳāk yine andan (9) mülāzım olup * ṭokuz yüz altmış bir tārīḫinde ibtidā (10) İstanbul’da Münlā Gūrānī medresesinde * müderris oldı (11) ve ikinci medresesinden şonra vālid-i mezbūrı el-ḥāc Süleymān (12) * vāḳı‘a-yı sābıḳası sebebiyle medīne-yi Sinop’uñ a‘yānından (13) el-ḥāc ‘Alī nām * bir tācir-i pūr-iḫtirāmuñ Ḥālīşa adlu kızın anuñ (14) ‘aḳd-ı nikāḫına getürdi. * Rāvī-i mezbūr a’nā bihi şeyḫ Maḥmūd (15) mezkūrdan mesmū‘umdur * ki bir def‘a daḫı medrese ṭalebi¹⁸⁶⁷ (16) iḫün İstanbul’a mülāzemete varduḳda eyyām-ı şayf olmağla (17) ufūnet * hevā cismine te‘şīr ēdüp ḫummaya mübtelā oldı. [M1/242a] (1) El-ḫikmetü’lillāh ta‘ālā eṭıbbā-yı ḥāzıḳanuñ * mu‘ālecāt-ı mütenevvi‘eleri (2) mü‘eşşire¹⁸⁶⁸ olamayup tebdīl-i havādan ḡayri muḫāll * olduğına (3) cezm eylediler. Ol daḫı bunda bir ḫikmet-i ḡāmıza vardur dēyüp¹⁸⁶⁹ (4) bi’z-żarūre¹⁸⁷⁰ ḳazāya rızā vermekle¹⁸⁷¹ tarīḫ-i ḳazāyı iḫtiyār ētdi¹⁸⁷². Şehirden [M2/151a] * gidelüm (5) ve fi’l-ḫaḳīḳe benüm daḫı işbu tederīs-i tarīḳi mevriş olacaḳ (6) riyāset-i kebīreden * çokluk ḫazım

¹⁸⁶¹ ba‘dehu] - M1

¹⁸⁶² Guvvā] Guvvād M1

¹⁸⁶³ ile] - M1

¹⁸⁶⁴ ‘askerlūğinden] ‘askerginden M1

¹⁸⁶⁵ ve zıkr-ı] - M1

¹⁸⁶⁶ ve] - M2

¹⁸⁶⁷ ki bir def‘a daḫı medrese ṭalebi] - M2

¹⁸⁶⁸ Mü‘eşşire] mü‘eşşir M1

¹⁸⁶⁹ deyüp] - M1

¹⁸⁷⁰ bi’z-żarūre] bi’z-żarūri M1

¹⁸⁷¹ ḳazāya rızā vermekle] - M1

¹⁸⁷² iḫtiyār ētdi] iḫtiyār idi M1

yoğdur ve eṭrāf-ı (7) ‘alemde kezmün bir mürşid kāmīlün vuşūline * vesiledür (8) dēyü kazā-yıtarīkine sālīk oldı. Akrān ve emşāl ve ekifā (9) ve * hemsālinden olup menāşīb-ı ‘āliyyeye dāhīl ve riyāset-i (10) sāmīyye * vāşıl olanlardan şeyhü’l-islām müftiyyü’l-enām (11) merhūm Çivizāde Efendi * Zekerıyyā Efendi ve kâzīsı (12) ‘asker ‘Abdu’l-ganī Efendi ve Behā’-d-dīn zāde * Efendi (13) ve Sultān Murād’uñ tābe şerāhu hocaları olan mevlādā * (14) Sa’du’d-dīn Efendi ‘ale’l-infirād aña nuşh u pend edüp (15) sen ebnā-yı cinsümüz * içinde nev’-i ‘ālī gibi mümtāz ve cümlemüzden (16) fāyık ser-efrāz iken gelb ü hevāya * düşüp yabāna (17) gêtme ve bu tarīk-i enīki terk étme dēdiler çāre * olmadı. **[M1/242b]** (1) Hemān sizün rif’atıñuz dağı bizümdür. Dünyāda şıhhat u ‘āfiyet (2) * ve āhıretde ‘izzet ü sa’adetde olasız ve hem benüm bir ğayri fikrüm (3) vardur * dēyüp Rūm ilinde Livādiyye kâzīluğı ile ol (4) cānıblere gētdi ve niçe * zamān hıdmet-i kazāda dağı sa’i (5) kūşışler ētdi ve hūsn-i niyyet * ve hūlūş-ı ṭaviyyeti¹⁸⁷³ sebebiyle (6) niçe evliyāya ērişdi ve kerrātla şöhet-i * hāşlarına (7) girişdi ve yine kendüsinden mesmu’umdur ki ‘ālem-i (8) ma’nāda * Resūl-i ekrem *şallā’llāhu ‘aleyhi ve sellem* hāzretlerinün (9) hūzūr-ı fā’izü’n-nūr **[M2/151b]** * ve cenāb-ı müstevcībū’s-surūrlerine (10) üç def’a vuşülle müşerref olmışdur ve ol * ‘ālemde rāvī (11) bi’z-zāt mertebesin bulmışdur. Birisi hadīs-i sābık * (12) ve haber-i şādıkun sebe-i¹⁸⁷⁴ vürūdıdur ki bir gēce maḥmiyye-yi İstanbul’da (13) ‘ālem-i rü’yāda * Resūl-i ekrem *şallā’llāhu ‘aleyhi ve sellem* hāzretlerinün (14) meclis-i hāşlarına dāhīl oldı * ve leb-i edeble mübārek dizlerini (15) öpüp hākipāylarına yüzün sürdi * ve envā’-ı zara’at (16) ve ibtihālle cenāb ‘azīzlerine teveccüh edüp “Yā Resūla’llāh (17) * bir kimesne kılduğı namāzda şübhe edüp **[M1/243a]** (1) kaç rek’at kılduğına ta’yīni * olmaduğı şüretde (2) fuḫahā’-ı dīn ve e’immeyi ve müctehidīn zann-ı ğālibi * üzerine (3) ibkā eylesün anı bozup tekrār ibtidāsından kılmasun” (4) * dēyü taşrīh eylemişlerdür. Fe’emmā bu hāl baña ekşeriyyā ‘ārıza (5) olur. Bu hūşuşda * def’-i şübhe için anı tekrār (6) kılmağda baña bir tekāsül dağı gelmez pes baña * ol ma’kūle (7) şübhe-i ṭariye olduğda ben anı bozup ibtidādan (8) tekrār kılmağ * isterem fermān-ı şerīfünüz nedir dēyü su’āl (9) eyledi. Hāzret dağı aña * hiṭāb edüp lā tekrār ya’nī (10) sen anı tekrār eyleme belki fuḫahānuñ ictihādı * mücebince (11) zann-ı ğālībün üzerine ibkā eyleye dēyü buyurdılar ve birisi (12) dağı * yine bir gēce vākı’asında hāzret-i cemāl-i şerīf (13) ve dīdār-ı laṭifleri ile * müstes’ad¹⁸⁷⁵ olup vech-i meşrūh (14) üzre merāsım ādābı ri’āyet eyledükden **[M2/152a]** * sonra öñlerine (15) gelüp “Yā Resūla’llāh hākipāy

¹⁸⁷³ ṭaviyyeti] ṭaviteti M1

¹⁸⁷⁴ sebe-i] - M2

¹⁸⁷⁵ müstes’ad] müstem’ad M1

şerîfünûze iştiyâkum şöyle ki¹⁸⁷⁶ * hadden¹⁸⁷⁷ (16) bîrûn ve kıyâsdan efzûndur¹⁸⁷⁸ yakın zamânlarda bu dünyâyı * berbâd ve bu cây-ı (17) miḥnet âbâddan ḥalâş bulup bi'izni'llâhi ta'âlâ hizmet-i [M1/243b] (1) * 'âliyenûze vuşûlüm müyesser midür yoḥsa bu dâr-ı dünyâda niçe zamân (2) * daḥı ḥasretle 'ömrüm güzâr eder mi?" dëyü su'al eyledi. Resûl (3) ḥazretleri * daḥı bu ḥuşuş muğayyebât-ı ḥamseden olup (4) Ḥaḳ Tebârek ve ta'âlâ ḥazretleri * dünyâda anı kimseye bildürmedi. (5) Beş nesnelerün birisi olmağla anuñ * cevânibde taşrîḥ buyurmayup (6) benüm 'ömrüm gibi dëyü kinâyetle cevâb vërdiler. * Fî'l-vâkı' (7) vefâtı daḥı altmış üç yaşında vâkı'a oldı ve zıkr olınan * (8) üç vaḳı'anuñ birisi daḥı budur ki yine bir gëce rû'yâ (9) ve 'âlem-i ma'nâda * *Resûlu'llâh şallâ'llâhu 'aleyhi ve sellem* ḥazretlerinün (10) ḥuzûr-ı şerîflerine vâşıl * ve meclis-i münîflerine dâhil olup (11) gördi ki çehâr-yâr-ı kibâr ve sâyir-i * aşḥâb-ı ḥıyâr *riḍvânu'llâhi* (12) *'aleyhim ecma'în* bi-ḥasebi'l-merâtib cem' olup * âdâb üzerine (13) oturmuşlar ve şoḥbet-i ḥâşşe meşğul olmuşlar. Hemân * ri'âyet-i (14) edeble anlara selâm vërup her bâr kılduğı namâzuñ ta'dîl-i (15) erkânını * ḥazrete 'arz eylemek içün cenâb-ı şerîflerinde (16) kıbleye karşı namâza şurû' * eyledi. İttifâḳ ḥazret-i 'Alî kerreme'llâhu (17) *vechehü* bu ma'nâyı inkâr tarîķiyle [M2/152b] * aña ta'rîz edüp böyle [M1/244a] (1) bir meclis-i şerîf ve bir maḥfel-i münîf ile * tekayyüd göstermeyüp (2) bunda şalât-ı nâfile kılmak terk-i edeb degül midür dëdi * Resûl (3) ḥazretleri daḥı anuñ kelâmını ışğâ edüp "Yâ 'Alî sen (4) aña i'tirâz * eyleme ki anuñ mürâdı ta'dîl-i erkân-ı şalâtı (5) kemâ hû ḥaḳka edâ idebilür miyem? * yoḥsa kuşûrum var mıdur? (6) dëyü kılduğı namâzı bize 'arz eylemekdür" * dëyü buyurdılar. Pes (7) ḥuzûr-ı ḥazretde iki rek'at namâz kılup erkân-ı * şalâtı (8) ḥazretün ḥüsn-i kabûllerine mazḥar oldı. Ḥâşıl-i kelâm (9) ve netîce-yi * merâm bir niçe zamân evķâtı każâ ile güzërân (10) olup pür-vâdî ve aḳ * kirmân ve Küfe ve sâyir-i büldânda (11) menâşıb-ı każâ ile muḳallid veledi'l-a'yân * tamâm mu'temid olduḳdan (12) şonra sâbıken mezkûr olan pederün gördüğü * vâkı'a ḳalbinde (13) ḥalecân ve zamîr-i münîrinde heyecân edüp cânib-i Sinop'a (14) gelmege * râğıb olmağla anuñ każâ ve ḥükûmetine tâlib olup (15) târîḥ-i hicretün toḳuz * yüz seksen üçünci senesinde (16) każâ-yı Sinop'a vâşıl ve medîne-yi mezbûreye * dâhil oldı. (17) Bi-ḥamdi'llâh ta'âlâ ve bi-fazlihi ve luṭfihi'l-a'lâ bu 'abd-i faḳîr * ve bende-yi [M1/244b] (1) ḥaḳîr ol şenâda hizmet-i 'aliyyesiyle şeref-i peder ve enfâs-ı (2) * müteberrikesiyle evc-i sa'âdetde cây-gîr olup cenâb-ı (3) pür-'âlîsinden * fûnûn mütenevvi'e ve ḳavâ'id-i şâsi'e ve envâ'-ı (4) avâ'id ve

¹⁸⁷⁶ şöyle ki] - M1

¹⁸⁷⁷ haddden] haddden M1

¹⁸⁷⁸ ve kıyâsdan efzûndur] - M1

ma'ārif ve günāgün [M2/153a] * 'avā'id ve 'avārīf¹⁸⁷⁹ ve leṭayif aḥz eyledüm (5) ve merḥūm-ı merḥūm daḥı ekṣer-i evkātin * muṭāla'a-yı 'ulūm (6) ve 'ibādet-i ḥayy-ı ḳayyūm ve taḥrīr ve taḥḳīḳ ve taḥbīr¹⁸⁸⁰ ve tedḳīḳe (7) * ṣarf edüp bir zamān sehl ü evān ḳalīlū'l-mühelde ṭabakāt-ı (8) ebrār * ve merātib-i kibār beyānında i'lāmu'l-aḥbār nāmıyla bir kitāb-ı (9) 'ālī-i miḳdār * te'līf ve tertīb ve bir mecmū'a-yı nādire-yi rüzgār (10) cem' ve taṣnīf eyledi ki * bir 'aṣrda naḳīrī¹⁸⁸¹ görinmemiş ve ilā ḥazā'l-ān (11) bu tertīb-i erkān ḳurulmamış * ebū'l-beṣer ḥazret-i Âdem nebiyy (12) davrında bir enbiyā'-ı kirāmuṅ 'aleyhi's-selām * tāriḥleri (13) icmālen taḥrīr ve ḥazret-i Resūl-i ekrem Resūlu'llāh ṣallā'llāhu 'aleyhi ve sellem (14) * zamānında olan aṣḥāb-ı gūzīnūṅ riḍvānu'llāhi 'aleyhim (15) ecma'in menāḳıb-ı 'aliyeleri * birer miḳdār taḥrīr olunup ba'dehu¹⁸⁸² (16) imām-ı a'zam ve hemān ekrem-i 'ahdından bu zamāna * gelince (17) tarīḳ-i ḥanefī ve sırāt-ı ḥanīfide olan fuḳāhā'-ı dīn ve 'ulemā'-ı [M1/245a] (1) * müctehidīnūṅ ṭabakāt ve merātibi içinde beyān ve tafāṣīl-i menāḳıbı (2) * anda 'iyān olmuştur. Fi'l-vāḳı' maḳbūl-i enām ve maṭbū'-ı (3) 'ulemā'-ı kirāmdur * ve ism-i ḥāṣṣı olan a'lāmu'l-aḥyār 'ibāretinūṅ (4) cümle ḥurūfī cümel kebīr * ḥesābınca¹⁸⁸³ ṭokuz yüz seksen beş 'aded olup cem' (5) ve te'līfine * tāriḥ düşmiştür¹⁸⁸⁴. Pes ḳazā'-ı Sinop'dan in'izāl (6) ve menşib-ı mesfūrden * infişāldan ṣonra menşib-ı ḳazādan (7) bi'l-küllīye farāğ-ı ihtiyār edüp [M2/153b] * sābıken vālidī vaḳı'asında (8) sancaḳ dīkdügi yeri mālīkinden ya'nī * ṣāḥibinden¹⁸⁸⁵ iştirā eyledi ve anda (9) bir¹⁸⁸⁶ cāmī'-ı ṣerīf ve aḥvālīsinde ḥucurāt * binā edüp mücāhedāt-ı (10) ṣāḳḳa ile 'ibādet-i Rabbū'l-'ibāde meşḡul oldı (11) * ve camī'-i mezbūrda ṣalāt-ı iṣrāḳdan ṣonra 'aḳd-ı meclis edüp (12) * eḥadīs-i ṣerīfe ve tefāṣīr-i münīfe naḳline müdāvemmet üzre (13) iken işbu * ersemle ferāğ-ı bālī ve bu vechle intizām ḥālī (14) bundan aḳdem zıkrleri * mürūr edüp anuṅ mu'āşırları (15) olan 'ulemā'-ı 'izām ve mevālī-yi fiḥāmuṅ * mesmū'ları olmaḡın (16) elbette aḡa bir sebep-i ma'āṣ lāzım ve bir vech-i kefāf¹⁸⁸⁷ mühimdür dēyü Sinop'da (17) vāḳı' sultān Alā'u'd-dīn ṭābe ṣerāḥ binā * ētdügi medrese-yi [M1/245b] (1) fetvā ile ber veḡh-i te'bīd cenāb-ı sultānīden aḡa * tevcīḥ (2) ētdürüp gönderdiler. Eṣnāf tereddüdden ṣonra bi'l-āḥiret bu daḡı (3) * envā'-ı 'ibādetden bir¹⁸⁸⁸ nev'dür dēyü ḳabūl eyleyüp fetvā vērmege (4) mübāṣeret * eyledi ve Sinobiyyū'l-aşıl olup

¹⁸⁷⁹ 'avā'id ve 'avārīf] - M1

¹⁸⁸⁰ taḥbīr] taḥbīr M1

¹⁸⁸¹ naḳīrī] - M1

¹⁸⁸² ba'dehu] - M2

¹⁸⁸³ cümel-i kebīr ḥesābınca] - M1

¹⁸⁸⁴ düşmiştür] üşmisdür M1

¹⁸⁸⁵ ya'nī ṣāḥibinden] - M1

¹⁸⁸⁶ bir] - M1

¹⁸⁸⁷ kefāf] - M1

¹⁸⁸⁸ bir] - M1

hâliyen¹⁸⁸⁹ nefsi Sinop'da (5) sâkin olan * meşâyih-i kisvetiyye ve erbâb¹⁸⁹⁰ tarîket-i hâlvetiyyeden 'âlim (6) ve 'âmil ve mürşid-i * kâmil zû'l-'ilmü'n-nâfi' ve'l-'amelü'r-râfi' câmi'-i (7) 'ulûmu's-şerî'et ve'l-hâkiqet * hâvî-i fûnûn-ı tarayıku't-tarîke (8) üstâzenâ ve mevlânâ ve men külli'l-vücûh * evlâna şeyh Mirzâ (9) demekle meşhûr ve zikr-i cemîlle mezkûr [M2/154a] * şeyh Maḥmûd bin (10) pîr 'Alî mette'anâ'llâh biṭûli bakâ'ihî ve lâ ḥarrimenâ bereketi * liḳâ'ihî (11) ḥazretlerinden inçe kerre kerâmât 'âyâniyye ve def'âtla vilâyet-i (12) * ma'neviyye müşâhede eyleyüp andan dest-i bey'at aldı ve tarîk-i hâlvetiya * mülâzemet eylemekle merg-i maḫşûdı eline girdi ve evḳât-ı¹⁸⁹¹ şerîfesi * bir miḳdâr dahı bu üslûb üzre güzâr édüp (13) âḫir-i kâr 'ömr-i 'azîzî * altmış üç yaşında¹⁸⁹² karar eylemegin târiḫ-i (14) hicretün toḳuz yüz seksen * toḳuzuncı senesinde vâḳi' (15) olan mâh-ı ramazânun üçüncü günü * olacaḳ aḫad gecesinde (16) dâr-ı âḫirete rıḫlet ve cennet-i na'îme 'azimet * eyledi "وَأَنَا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ" (17) اَنَا لله. Pes envâ'-ı ikrâm ve fāvḳa'l-hadd a'zâmla [M1/246a] (1) * techîz ve tekfîn olınup mezbûr şeyh Mirzâ Efendi (2) namâzını kıldı * ve câmi'-i mezkûrun ḥarîminde miḫrâbı öñinde (3) defn olındı. limü'ellifine¹⁸⁹³ * rahmet-i ḥazret-i Ḥaḳ rûhına olsun (4) vâşıl // her kim âmîn dërse¹⁸⁹⁴ cennete * olsun dâḫil (5) ve pederinün vâḳi'a-yı sâbıkasını ta'bîr eyleyen merḥûm (6) * Şalâhu'd-dîn ḥocanın ḳabr-ı şerîfi¹⁸⁹⁵ dahı ol mevzi'a (7) ḳarîbdür ve râvî-i * ḥadîş-i¹⁸⁹⁶ mezbûr ve nâḳil-i ḥaber-i mesfûr şeyh Maḥmûd bin Süleymân (8) 'aleyhi * rahmeti'r-raḥmân hem 'ulûm-i fûrû'-ı zâhire ve me'ârif-i şerî'at-ı (9) bâhirede * 'an'anesini Resûl-i ekrem ṣallâ'llâhu 'aleyhi ve sellem (10) ḥazretlerine raf' ve [M2/154b] * irsâl ve hem ṭuruk-ı tarîket-i enîke (11) ve etvâr-ı ḥaḳîket-i reşîkede * silsilesini ḥabîb-i 'âlî-i (12) miḳdâr 'aleyhi's-selâm El-ğaffâr ḥazretlerine * isnâd ve işâl (13) eder idi. Zîrâ kerrât-ıla lisân-ıla takrîr ve taşnîf-i (14) * mezbûrında taḫrîr eylemişdür ki 'ilm-i zâhiri bir miḳdâr¹⁸⁹⁷ sâlifü(15)'z-zikr-i ma'lûl * emîrden aḫz édüp ol-dahı şarugezer (16) demekle meşfûr olan Nûru'd-dîn * ḳara şoydan ve ol-dahı (17) mevlâna Sinân Paşa Yusûf bin Hızr Bek * Çelebî'den ve ol babası [M1/246b] (1) Hızr Bek ve ol monlâ yegân demekle * ma'rûf olan Muḥammed bin (2) Armağan'dan ve ol câmi'ü'l-'ulûm mevlâna * Fenârî'den ve ol (3) şâriḫü'l-hidâyet şeyh Ekmel'den ol aḳvâmu'd-dîn Muḥammedü'l-Kalkî'den (4) ve ol

¹⁸⁸⁹ hâliyen] - M1

¹⁸⁹⁰ erbâb] - M1

¹⁸⁹¹ ma'neviyye müşâhede eyleyüp andan dest be'at aldı ve tarîk-i hâlvetiya mülâzemet eylemekle merg-i maḫşûdı eline girdi ve evḳât-ı] - M1

¹⁸⁹² yaşında] - M1

¹⁸⁹³ limü'ellifine] - M1

¹⁸⁹⁴ dërse] dirşe M1

¹⁸⁹⁵ şerîfi] - M1

¹⁸⁹⁶ ḥadîş-i] - M1

¹⁸⁹⁷ bir miḳdâr]- M1

şāhibü'n-nihāyet Ḥusāmu'd-dīn Segnākī'den ol * ḥāfizu(5)'d-dīn Muḥammed bin Naşīrū'l-Buḥārī'den ve ol şemsü'l-e'imme el-Kerderī'den (6) * ve ol şeyḥü'l-İslām şāhibü'l-hidāyet burhānu'd-dīn 'Alī bin (7) Ebī Bekrū'l-Mergīnānī'den * ve ol şadru's-şehīd Ḥusāmu'd-dīn (8) 'Ömer bin 'Abdu'l-'azīz bin Ömer Māre'den * ve ol babası (9) burhānu'l-e'immet 'Abdu'l-'azīz'den ve ol şemsü'l-e'immet * Serḥesī'den (10) ve ol şemsü'l-e'immet Ḥalvānī'den ve ol kâzī Ḥüseyn Ebū (11) 'Alī * Neseffī'den ve ol şeyḥ imām Muḥammed binü'l-Fazlu'l-Buḥārī'den (12) ve ol 'Abdu'llāh * bin Muḥammedü's-Sebezmünī'den ve ol Ebū Ḥafş-ı (13) Şağīr'den ve ol pederi Ebū Ḥafş-ı [M2/155a] * Kebīr'den ve ol imām (14) Muḥammedü's-Şeybānī'den ve ol şāhibü'l-mezheb imām * a'zām (15) Ebū Ḥanīfe-yi Kūfī'den ve ol Ḥammād'dan ve ol İbrāhim Naḥfī'den (16) * ve ol 'Alkame'den ve ol şāhib-i Resūlu'llāh 'Abdu'llāh bin Mes'ūd'dan (17) * ve ol Resūl-i ekrem *şallā'llāhu 'aleyhi ve sellem* ḥazretlerinden [M1/247a] (1) aḥz eylemişdür * ve bir mīkdār daḥı üstād¹⁸⁹⁸ sâbıkı olan kâzī (2) 'asker 'Abdu'r-raḥmān * Efendi ibnü'l-kâzī 'Alī merḥūmdan (3) daḥı¹⁸⁹⁹ aḥz édüp ol-daḥı şeyḥü'l-İslām * müftü'l-enām Maḥşiyiyy (4) Sa'dī Efendi merḥūmdan ve ol mevlāna Muḥammed bin * Ḥasan (5) Samsūnī'den ve ol vālidī Ḥaşan bin 'Abdu's-şamed Samsūnī'den (6) * ve ol Merzifon'da müftī olan Elyās bin Yahyā-yı Rūmī'den (7) ve ol * faşlu'l-ḥaṭṭāb nām kitāb-ı müsteṭāb şāhibi olup (8) ḥoca Muḥammed * Parsa demekle ma'rūf Muḥammed bin Muḥammed bin Maḥmūdu(9)'l-Buḥārī'den ve ol ḥāfizu'l-ḥaḥḳ * ve'd-dīn Ebū Ṭāhir imām Muḥammed (10) Ṭāhirī'den ve ol şadru's-şeri'at 'Übeydü'llāh * bin Mes'ūd'dan (11) ve ol li'ümmin ceddī olan şāhibü'l-vikāye burhānuş-şeri'at (12) * Maḥmūd'dan ve ol pederi şadru's-şeri'a'-ı aḳdemden ve ol (13) Cemālu'd-dīn * 'Übeydü'llāh Maḥbūbī'den ve ol şeyḥ¹⁹⁰⁰ 'imādu'd-dīn 'Ömer bin (14) Bekr Zirincerī'den * ve ol vālidī şemsü'l-e'immet Bekr bin Muḥammed (15) Zirincerī'den ve ol şemsü'l-e'immet * Ḥulvānī'den ve ol kâzī imām (16) Ebū 'Alī Neseffī'den aḥz eylemişdür ki andan [M2/155b] * yukarusı (17) muḳaddema zikr ü beyān olındı ve bunlardan ḡayri birkaç * nefer [M1/247b] (1) daḥı üstādları ve her birinün ṭarāyık-ı muḥtelifi üzre Resūl (2) * ḥazretlerine üstādları vardır. Ekşeri¹⁹⁰¹ i'lāmu'l-aḥyārda mufaşşıl (3) * ve merūḥ-ı mezbūr olup ve kendünün zebān-ı güher feşānında (4) mezkūr * idi ve 'ulūm-i rabbāniyye ve ma'ārif-i ḥaḳḳāniyyeyi daḥı (5) tarīkat-ı kibreviyye üzre * tarīḳ-i cehr ile sâbıken şeyḥ (6) Muḥammed bin Yusūf Semerkandī'den aḥz * édüp ol-daḥı (7) şeyḥ 'Abdu'l-laṭīfū'l-Maḥzūmiyyü'l-Cāmī'den ve ol-daḥı (8) * mā verā-yı nehrde Maḥzūmiyy a'zam demekle ma'rūf olan (9) şeyḥ ḥacc *

¹⁸⁹⁸ üstād] üstāz] M2

¹⁸⁹⁹ daḥı] - M1

¹⁹⁰⁰ şeyḥ] - M1

¹⁹⁰¹ ekşeri] - M1

Muhammed bin Şiddīku'l-Habūşānī'den ve ol şeyh şah (10) 'Alī Beydevāzī'den * ve ol şeyh Reşīdū'd-dīn Esferānī'den (11) ve ol şeyh emīr 'Abdu'llāh * Berzeş¹⁹⁰² Abādī'den ve ol şeyh İshāk (12) Hītlānī'den ve ol evrād-ı fethiyye * şāhibi olan şeyh seyyid (13) 'Alī Hemedānī'den ve ol şeyh Maḥmūd bin * 'Abdu'llāhi'l-Mazukānī'den (14) ve ol 'alā'u'd-devle şeyh Aḥmet Semnānī'den * ve ol şeyh Nūr'd-dīn (15) 'Abdu'r-raḥmān Esfānī'den ve ol şeyh Cemālu*d-dīn Aḥmet Cuzfānī'den (16) ve ol şeyh Rızā'd-dīn 'Alī Lālā'dan ve ol şeyh * Mecdū'd-dīn (17) Bağdādī'den ve ol Necmū'd-dīnū'l-Ekübrī'den ve ol * şeyh 'Ammār [M1/248a] (1) Yāsir'den ve ol şeyh Ebi'n-necīb 'Abdu'l-kāhir Sehreverdī'den [M2/156a] * ve ol (2) şeyh Aḥmet Ġazzālī'den ve ol şeyh Ebū Berk Nessāc'dan ve ol (3) şeyh * Ebu'l-Kasim Kerrānī'den ve ol şeyh Ebū 'Osmān Mağribī'den (4) ve ol şeyh * Ebū 'Alī Kātib'den ve ol şeyh Ebū 'Alī Rūd(5)bārī'dan ve ol seyyidū'l-tā'ife * şeyh Cüneyd Bağdādī'den ve ol (6) vālidesinūñ birāderi olan¹⁹⁰³ şeyh * Sırrī Saḳaṭī'den ve ol şeyh Ma'rūf Kerhī'den (7) ve ol imām Rızā * 'Alī bin Mūsā'dan ve ol peder-i 'azīzi (8) imām Mūsā-yı Kāzım'dan ve ol * vālid-i mācidi Ca'fer Şādık'dan (9) ve ol babası imām Muhammed Bakır'den ve ol * babası imām Zeynū'(10)l-'Abidīn'dür ve ol babası imām Hüseyin bin 'Alī'den (11) * ve ol pezer-i bezr-güvārı ḥazret-i 'Alī'den *kerrema'llāhu vechehū* (12) ve ol * Resūl-i ekrem *şallā'llāhu 'aleyhi ve sellem* ḥazretlerinden (13) aḥz u telekḳun eylemişdür * ve mezbūr Ca'fer-i Şādık zıkr-i ḥafī (14) tarīkinde daḥı fāyık olup * 'ulūm-i ma'lūme ve tarīket-i (15) merḳūmeyi sirr ü pinhān ve aḥfā u kitmān * tarīkiyle vālidesinūñ (16) peder-i 'azīzi olan şeyh Kasim bin Muhammed * bin Ebī Bekri's-Şiddīk'den (17) *raḳīya'llāhu 'anhum* ecma'īn aḥz edüp ol-daḥı * aşhāb-ı *Resūlu'llāh* 'dan [M1/248b] (1) olan Selmān-ı Fārisī'den ve ol ḥazret-i Ebū Bekr Şiddīk'den (2) ve ol yine Resūl-i * ekrem *şallā'llāhu 'aleyhi ve sellem* ḥazretlerinden (3) aḥz u telekḳun eylemişdür. * Pes meşāyih-i Nakşibendiyye'nün silsilesi (4) *Resūlu'llāh* ḥazretlerine [M2/156b] * bu tarīkden vāşıl olur ve mārū'z-zıkr (5) olan şeyh Ma'rūf Kerhī cehr * ile zıkr tarīkasını (6) şeyh Dāvud Ṭā'i'den daḥı aḥz edüp ol-daḥı * Ḥabīb-i (7) 'Acīmī'den ve ol Ḥasan Baṣrī'den ve ol yine ḥazret-i 'Alī'den (8) *kerrema'llāhu * vechehū* ve ol yine ḥazret-i risālet-penāhdan (9) *şallā'llāhu 'aleyhi ve sellem* * aḥz eylemişdür ve rāvī-i ḥadīş-i (10) mesfūr üstādum şeyh Maḥmūd mağfūr * simet-i ḳazāya (11) evfak ve ḥasb-ı ḥālimūze elyakdur dēyü mukaddemā tarīket-i (12) * Nakşibendiyye'ye māyil ve aḥfā tarīki ile zıkr eylemege (13) şāğil idi. Fe'emmā * tarīk-i ḳazādan infişāl ve Sinop'da¹⁹⁰⁴ ḥazret-i (14) şeyh Mirzā'ya ittişāl'dan sonra Ḥalvetiyye tarīkine (15) duḥūl edüp zıkr-i cehr meşgūl

¹⁹⁰² Berzeş] Berzesin M1

¹⁹⁰³ vālidesinūñ birāderi olan] - M1

¹⁹⁰⁴ Sinop'da] - M1

oldı. * Pes tarīket-i (16) Ḥalvetiyye üzre cehr ile zikri Sinoplı şeyh Mirzā (17) Efendi'den * aḥz edüp ol-daḥı vilāyet-i Karaman'dan [M1/249a] (1) Larende şehrinde maḳām-ı irşādda * kara başlu zāviyesinde (2) sākin olan 'ārif bi'llāh şeyh Münlā Çelebī'den * ve ol (3) daḥı pederi şeyh Nūru'llāh'dan ve ol vālidī (4) şeyh Nūru'd-dīn Girdevī'den * ve ol şeyh Dede 'Ömer (5) Rūšenī'nün hempīri olup büyük birāderi * olan (6) şeyh 'Alā'u'd-dīn Ḥalvetī'den ve ol seyyid Yahyā Şirvā(7)nī'den ve ol * şeyh Şadru'd-dīn Ḥalvetī'den ve ol şeyh (8) 'İzzü'd-dīn Ḥalvetī'den ve ol * daḥı Bayram Ḥalvetī'den ve ol (9) pīr 'Ömer Ḥalvetī'den ve ol aḥī Muḥammed Ḥalvetī'den [M2/157a] * ve ol şeyh (10) İbrāhim Zāhid Geylānī'den ve ol Cemālu'd-dīnüt-Tebrīziyyü(11)'n-Nevşerī'den * ve ol Şehābu'd-dīn Muḥammed Tebrīzī Âhrī'den (12) ve ol rüknü'd-dīn Muḥammed * Secāsī'den ve ol kūtbu'd-dīn (13) Ebherī'den ve ol Ebū'n-necīb 'Abdu'l-Kāhir * Sehreverī'den ve ol (14) şeyh Aḥmet Ġazālī'den aḥz u tekeḳkun eylemişdür. Andan * yukarusı (15) *Resūlu'llāh ṣallā'llāhu 'aleyhi ve sellem* ḥazretlerinden muḳaddemā (16) * zikr olınan tarīk üzre vāsil olur ve mezbūr şeyh (17) Mirzā Efendi * tarīket-i mezbūreyi muḳaddemā şūfiyelü şeyh Bālī [M1/249b] (1) Efendi'den aḥz edüp * atvār-ı maḳamāt-ı 'āliyyeye sālik (2) ve taşarrufāt-ı kemalāt-ı sāmiyyeye mālīk * olup icāzet-i (3) irşāda istiḥḳāk ve isti'dād taḥşil eylemişken * mezbūr (4) Bālī Efendi fevt olmaḡla 'ālem-i ma'nāda yine anuḡ ta'yīni ile (5) * Karaman'da şeyh Münlā Çelebī'nün ḥidmet-i 'aliyyesine varup (6) andan * tekmīl eylemiş ve icāzet alup Sinop'a gelmişdür (7) ve şūfiyelü Balī * Efendi daḥı bu tarīketi şeyh Kāsım Çelebī'den (8) aḥz edüp ol-daḥı Çelebī ḥelīfe * demekle meşhūr (9) şeyh Muḥammed Cemālī'den ve ol şeyh Abdu'llāh'dan ve ol (10) sābıken * zikr olınan Dede 'Ömer Rūšenī'nün birāderi şeyh (11) 'Alā'u'd-dīn Ḥalvetī'den aḥz * eylemişdür ki andan yukarusı (12) bundan muḳaddem mezkūr ve 'iyān¹⁹⁰⁵ olmaḡın tekrār beyāna (13) muḥtāc * degüldür ve üstādum ḳavm-i şeyh Maḥmūd merḥūmuḡ (14) sābıken şeyhi olan [M2/157b] * şeyh Muḥammed Semerkandī taşarrufāt-ı (15) külliyyeye mālīk ve kūtbu'l-evliyā ve ḡavsu'l-aşfiyā (16) * şeyh 'Abdu'l-ḳadīr Ġaylānī ḳudisse sirrehü tarīkine daḥı (17) sālik * idi. Zīrā tarīk-i mezbūrı bundan esbak [M1/250a] (1) mezkūr olan şeyh Takīyü'd-dīn Ebū Bekr ibnū*'l-ḥacc (2) Ḥayru'd-dīn Kefevī'den aḥz edüp ol-daḥı (3) şeyh 'arif-i bi'llāh Ebū*'l-Vefā' seyyid Muḥammedü'l-Ḳādirī'den (4) ve ol-daḥı peder-i 'azīzi seyyid Kāsım Ḳādirī'den * ve ol (5) vālidī Ebū Zekerīyyā seyyid Yahyā bin Ḥüseyn'den ve ol (6) babası seyyid Ḥüseyn * bin 'Alī'den ve ol babası¹⁹⁰⁶ 'Alā'u'd-dīn (7) seyyid 'Alī'den ve ol babası Şemsü'd-dīn * seyyid Muḥammed'den (8) ve ol pederi Ebū Zekerīyye seyyid bin Aḥmed'den (9) ve ol pederi * seyyid Aḥmed bin Şālih'den ve ol vālidī

¹⁹⁰⁵ 'iyān] - M2

¹⁹⁰⁶ babası] baba M1

(10) seyyid Şâlih bin Naşr'dan ve ol babası seyyid * Naşr bin (11) 'Abdu'r-rezzâk'dan ve ol babası tâcu'l-millet ve'd-dîn Ebû Bekr (12) 'Abdu'r-rezzâk'dan * ve ol vâlidî¹⁹⁰⁷ mâcidî kûtbu'l-aqtâb (13) seyyid 'Abdu'l-kâdir Geylânî'den ve ol şeyh * Ebû Sa'îd (14) Mübârek bin 'Aliyyü'l-Maḥzûmî'den ve ol şeyh Ebû'l-Hüseyn (15) 'Alî bin Muḥammedü*'l-Hakkâriyyü'l-Kureyşî'den ve ol şeyh Ebû'l-Farac¹⁹⁰⁸ (16) Tarsûsî'den ve ol şeyh * Ebû'l-Fazl 'Abdu'l-Vâhid Temîmî'den (17) ve ol şeyh Ebû Bekr Şiblî'den ve ol seyyid*ü't-ta'ife şeyh Cüned-i [M1/250b] (1) Bağdâdî'den ve ol tayısı Sirrî Saḳtî'den ve ol şeyh (2) * Ma'rûf Kerhî'den ve ol Dâvud Tayî'dan ve ol Ḥabîb-i (3) 'Acemî'den ve ol Ḥasan * Başrî'den ve ol emîrû'l-mü'minîn (4) 'Alî bin Ebî Tâlib'den ve ol *Resûlu'llâh şallâ'llâhu* [M2/158a] * *'aleyhi ve sellem* (5) ḥazretlerinden aḥz u telekḳun eylemişdür ve merḥûm ve maḡfûr (6) ya'nî¹⁹⁰⁹ şeyh * Maḥmûd mezkûr işbu tarîḳ-i kâdiriyyi hem şeyh sâbıkı (7) olan şeyh Muḥammed Semer*ḳandî'den ve hem anuñ şeyhi ve mürşidi (8) olan taḳiyyü'd-dîn şeyh Ebû Bekr Kefevî'den * eḥz eylemişdür (9) *ḳaddese'llâh esrârehüm ve ekşer külle ḥîñ envârehüm ve nef'en* (10) *bibereketihim * ve evşalenâ ilâ derecâtihim biḥürmeti'n-nebiyyi'lemîn* (11) *âmîn yâ Rabbe'l-âlemîn*¹⁹¹⁰ ve yâ * *mücîbe's-sâ'ilîn*.

Bâbü'l-ya' el-Ḥadîsü'l-evvel (12) “يقول الله عزَّ وجلَّ وعزَّتِي * وجلَّ و وحدانيَّتِي وفاقُهُ (13) خَلَقِي الْيَّ” (14) وَأَمَتِي يَشِيْبَان فِي الْإِسْلَامِ ثُمَّ أَعَذَّبَهُمَا”. Bu ḥadîs-i şeref-i¹⁹¹¹ * sa'adet (15) nişân ve bu ḥaber-i beşâret 'unvân kitâb-ı *Nüzlü's-Sâ'iri'n* (16) * *ilâ Rabbi'l-Âlemi'n* dendür. Ma'nâsı “Azîz ve celîlü'llâh dër ki (17) * benüm 'izzetüm Ḥaḳḳ-ıçun daḥı benüm celâlum Ḥaḳḳ-ıçun daḥı benüm birlügüm [M1/251a] (1) Ḥaḳḳ-ıçun * daḥı benüm ḥalk eyledüğüm nesnenüñ baña (2) ihtiyâcı Ḥaḳḳ-ıçun daḥı benüm 'arşümüñ * üzrine istivâ (3) ve istilâm Ḥaḳḳ-ıçun taḥḳîḳen ben elbette utanuram benüm (4) * ḳulumdan daḥı benüm ḳaravaşumdan ki saçları şaḳalları (5) ağara İslâm-i dîn içinde * andan sonra ben 'azâb eyleyim anlara” (6) demekdür. Ya'nî İslâm ḥâlinde saç * şaḳal ağırdup yine (7) imânla ḥatm olan kimesnelerün erkeğine ve dışısına (8) * Allâh ta'âlâ 'azâb eylemez dër demekdür. Zîrâ Allâh ta'âlâ ḥazretleri (9) istiḥyâdan [M2/158b] * münezzehdür. Ğâyetine ve lâzımına maḥmûldur. (10) Bu ḥadîs-i şerîf ve bu ḥaber-i laṭîfün * râvîsi bâb-ı tâ'-ı (11) müşennât fevḳâniyyede mesfûr olan Enes * bin Mâlik'dür (12) *raḍiya'llâhu 'anhu*.

¹⁹⁰⁷ vâlidî] vâlid M1

¹⁹⁰⁸ Ebû'l-Farac] Ebû'l-Farah M1

¹⁹⁰⁹ Ya'nî] - M1

¹⁹¹⁰ yâ Rabbe'l-âlemîn] - M1

¹⁹¹¹ şeref-i] - M1

El-ḥadīṣü's-sānī “يدخل من امتي الجنة (13) سبعون ألفاً بغير حساب”. Bu ḥadīṣ-i şerīf-i zū'l-ibtihāc (14) kitāb-ı *Şaḥiḥ-i Müslim* * bin Ḥaccāc'dandır. Ma'nası “Benüm ümmetümden (15) hisābsuz cennete yetmiş bin * kimesne girer” demekdür. Bir ḥadīṣde (16) daḥı ziyāde zıkr olunmuşdur * ve tefşili bāb-ı vāvda mezkūrdur. (17) * Hazā min faẓli'llāh ḥālikü'l-beşer ve ercū en yec'eleni min zalike[M1/251b] (1)'n-nefer * biḥürmeti nebiyyihi's-şādıķi'l-emīn iz hüve raḥmeten lil'alemīn. (2) Rāvī-i ḥadīṣ-i mezbūr * ve nākil-i ḥaber-i mezkūr yine bāb-ı tā'-ı (3) müşennātda mezkūr olan Ebū Hüreyre'dür * raḍiya'llāhu ta'ālā 'anhu. (4)

El-Ḥadīṣü's-sālis “يا ابا المنذر اتدري اي اية من * كتاب (5) الله معك¹⁹¹² اعظم”. Bu ḥadīṣ-i şerīf daḥı *saḥiḥ-i müslim* dendür. Ma'nası * “Ey Münzir babası sen bilür misin (7) ki Allāh'ın senünle bile olan kitābından * kankı āyet (8) ziyāde büyükdür” demekdür. Pes rāvī-i ḥadīṣün ḥāfız-ı *Qur'an* (9) ve kātib-i * vaḥiy olduğı ciheti ile Resūl-i ekrem *şallā'llāhu* (10) 'aleyhi ve sellem ḥazretleri * aḡa bu su'ālī eyledüklerinde ol-daḥı¹⁹¹³ “Yā Resūla'llāh (11) benüm

y

a

z

u

p

h

ı

f

z

* eyledüğüm āyāt 'izāmın içinde (12) “الله لا اله الا هو الحي القيوم” (Bakara/255) āyet-i kerimesi [M2/159a] * cümleden a'zamdur” (13) dēyü cevāb vērđi. Ḥazret daḥı mübārek elini anuñ (14) * göğsinün üzerine koyup eytdi¹⁹¹⁴ “Yā Ebā'l-Münzir bu 'ilim saḡa (15) kolay ve mübārek * olsun ve ḡalbüne siḡsün” dēyü ḡayr-ı du'ā (16) eylediler. Bu ḥadīṣ-i şeref şı'ār * ve bu ḡaber-i sa'adet medāruñ (17) rāvīsi şāḡib-i Resūl-i muḡtār ve kātib-i vaḡiy * kird-ḡār [M1/252a] (1) Ebū'l-Münzir Übeyy bin Ka'b bin Ḡaysu'l-Ensārī'den raḍiya'llāhu 'anhu (2) ki * isminün taşḡilḡi hemzenün zammesi ve bā-yı muvaḡḡhedenün (3) fetḡası ve yā'-ı

¹⁹¹² معك [معك] M1
¹⁹¹³ ol-daḥı] - M1
müşennāt-ı taḡtaniyyenün teşḡid iledür. (4) 'Alem-i cāhiliyyetde daḥı kitābet edüp ḡusn-i

¹⁹¹⁴ eytdi] - M1
¹⁹¹⁵ anı] - M1
ḡayr-ı du'ā (16) eylediler. Bu ḥadīṣ-i şeref şı'ār * ve bu ḡaber-i sa'adet medāruñ (17) rāvīsi şāḡib-i Resūl-i muḡtār ve kātib-i vaḡiy * kird-ḡār

¹⁹¹⁶ ol-daḥı] - M1
¹⁹¹⁷ ve furḡān-ı kerīmi] - M1
ḡayr-ı du'ā (16) eylediler. Bu ḥadīṣ-i şeref şı'ār * ve bu ḡaber-i sa'adet medāruñ (17) rāvīsi şāḡib-i Resūl-i muḡtār ve kātib-i vaḡiy * kird-ḡār

¹⁹¹⁸ ayet āyet * ḡıfz eyleyüp
¹⁹¹⁹ ve ḡaber-i münīf] - M1
cenāb-ı şerīflerine (9) ezberden 'arż eyleyen yēdi nefer aşḡāb-ı * kirāmdan olup (10) ikrā'u'l-

üm̄met demekle ma'rūf ve farḡ-ı 'ilim ve faẓlle¹⁹¹⁸ (11) mevşūfdur * ve ḡazretün deḡān-ı ḡüher feşānlarından yüz (12) yetmiş dōrt ḡadīṣ-i şerīf * ve ḡaber-i münīf¹⁹¹⁹ rivāyet eylemişdür. Naḡildür ki (13) *Resūlu'llāh şallā'llāhu 'aleyhi ve sellem* * ḡazretleri bir ḡün

(14) *Kur'ân*-ı 'azîm tilâvet edüp kâtib-i vahîy olanların defter*lerinde¹⁹²⁰ mektûb olan âyetlerden (15) bir âyet-i kerîmeyi terk edüp okumadılar. * Pes vahîy kâtiblerinden (16) ve sâbir-i aşhâb-ı güzînden ba'zıları "Yâ Resûla'llâh ol [M2/159b] * âyet-i (17) kerîme *Kur'ân*dan degül midür? yoḥsa bir ğayri aṣlî mi vardır? [M1/252b] (1) anı niçün * okımadınız" deyü su'âl eylediler. Hâzret daḥı (2) anlara teveccüh edüp * Übeyy bin Ka'b sizün aranızda (3) degül midür anın *Kur'ân*dan olduğın ol * bilmez mi anı aḡa (4) şorsanız ne deyüp buyurdılar¹⁹²¹. Übeyy daḥı muḡabelesinde¹⁹²² * belâ "Yâ Resûla'llâh (5) ol âyet *Kur'ân*dandır. Ammâ sa'adetle siz anı okumayup * terk (6) eylemek ile 'acebâ nesh mi olındı ola deyü" baḡa daḥı nev'an (7) bir¹⁹²³ şübhe geldi * dedi. Hâzret daḥı eger ol mensûḡe (8) olaydı elbette * ben size anı¹⁹²⁴ haber vërür idüm deyü buyurdılar (9) ve yine bir gün *Resûlu'llâh şallâ'llâhu 'aleyhi * ve sellem* hâzretleri (10) aḡa ḡitâb edüp "Yâ Übeyy Allâh ta'âlâ cānibinden baḡa emr (11) * olındı ki ben saḡa *Kur'ân* okıyam ve bir rivâyetde taḡḡiken (12) Allâh ta'âlâ baḡa emr eyledi ki * ben saḡa "لَمْ يَكُنِ الدِّينَ كَفَرًا" (13) sûresini okıyam" deyü buyurdılar. Übeyy bunı * eşidüp (14) "Yâ Resûla'llâh Hâḡ ta'âlâ cele celâlühü ve 'amme nevâlehü hâzretleri (15) * benüm ismümi ta'yîn edüp adımla beni aḡdılar mı? dedi. (16) Hâzret daḥı na'am * "Yâ Übeyy" deyü cevâb müsteḡâb vërdiler. (17) Hemân Übeyy bunı istimâ' eyledüḡi * gibi deryâ-yı şevḡi cüş [M1/253a] (1) u ḡurüş eyledi ve şafâsından bî-iḡtiyâr aḡlamaḡa baṡladı (2) * ve emîrû'l-mü'minîn hâzret-i 'Ömer *radıya'llâhu 'anhu* zaman-ı ḡilâfetine (3) aḡa kemâl-i ta'zîm * ve envâ'-ı tekrîm edüp bizüm içümüzde ḡâzîluḡı (4) yëgrek eden 'Alî'dür [M2/160a] * ve *Kur'ân*-ı 'azîmi¹⁹²⁵ tecvîd-i tâmmle yëgrek¹⁹²⁶ (5) okıyan Übeyy'dür dër idi. Âḡirü'l-emr târîḡ-i hicretün on * toḡuzuncı (6) senesinün âḡirinde yine hâzret-i 'Ömer'ün ḡilâfeti zamânında Medîne-yi * (7) Münevvere'de vefât eyledi. Pes hâzret-i 'Ömer anı eşidüp (8) ḡayfa ve dirîḡa ki * Müslümânların seyyidi bu gün fevt (9) oldu deyü ḡaylî te'essüf eyleyüp * cemm-i ḡafîr ve cem'-i keṡîr ile (10) namâzını ḡıldılar ve yine anda Baḡî'de defn eylediler. (11) *

El-Ḥadîşü'r-râbi' "يَا أَيُّهَا النَّاسُ اذْكُرُوا اللَّهَ اذْكُرُوا اللَّهَ (12) جَاءَتْ الرَّاجِفَةُ * تَتْبَعُهَا الرَّادِفَةُ جَاءَ الْمَوْتُ بِمَا فِيهِ (13)". Bu ḡadîş-i şerîf-i * nebevî kitâb-ı (14) *Meṡâbîḡ-i Baḡavî*'dendür. Ma'nâsı "Ey insân * cinsi ḡâfil (15) bulunmayup Allâh'ı zikr eyleyüz Allâh'ı anıyuz geldi şûrun (16) * mevt ü helâk vërici ibtidâ urulması ki aḡa tâbi' (17) olup

¹⁹²⁰ kâtib-i vahîy olanların defterlerinde] - M1

¹⁹²¹ buyurdılar] - M1

¹⁹²² muḡabelesinde] muḡabelede M1

¹⁹²³ bir] - M1

¹⁹²⁴ anı] - M1

¹⁹²⁵ 'azîmi] - M2

¹⁹²⁶ yëgrek] - M2

anun * ardınca gelür sonra bir dağı tekrār urulması [M1/253b] (1) ölüm geldi anda olan nesne * ile ölüm geldi anda (2) olan nesne ile ya'nī¹⁹²⁷ anda olan ālām-ı şedā'id ve * ehvālle" (3) demekdür. *Resūlu'llāh şallā'llāhu 'aleyhi ve sellem* hāzretlerinün (4) ekşeriyya * 'ādet-i kerīmeleri bu idi ki¹⁹²⁸ gecenün üç bahşından (5) iki bahşı gidüp * birisi kalduğı zamānda kalkup (6) mev'ıza tarīkiyle halka böyle nidā * eylemek idi. Metn-i (7) hādīsdeki tekrārılar te'kīd için ve şīga-yı māzīler (8) * tahkīk-i vuku' içündür ve hāzretün bundan nurād-ı şerīfleri (9) fenā-yı tām [M2/160b] * ve mevt-i 'ām qarībdür. Hemān nefh-i şūr vāki' olmak (10) şadedindedür. Aña * göre tedārük üzre olup kendünüzü (11) maḡām-ı mevtde ve ma'raz-ı fenāda * mülāhaza eyleñüz demekdür. (12) Rāvī-i hādīs yine Übeyy bin Ka'b'dur *raḡiya'llāhu ta'ālā 'anhu.* * (13)

El-Hādīsü'l-hāmis “يقول الله تعالى اِنِّي اَنْعَجِبُ مِنْ عِبَادِي (14) بَثَلَتْ مَنْ اَمِنَ * مِنَ النَّارِ وَهُوَ يَعْلَمُ اَنَّهُ وَاَرْدُهَا “ Bu hādīs-i şeref (15) وَمَنْ اَطْمَأَنَّ نَفْسَهُ اِلَى الدُّنْيَا وَهُوَ يَعْلَمُ * اَنَّهُ مُفَارِقُهَا (16) وَمَنْ غَافَلَ وَلَيْسَ بِمَغْفُولٍ¹⁹²⁹ عَنْهُ ”. Bu hādīs-i şeref qarīn (17) * kitāb-ı *Nüzlü's-Sā'iri'n* dendir. Ma'nāsı “Allāh ta'ālā der ki [M1/254a] (1) tahkīken ben te'accüb * ederem kullarumdan üç fırkaya birisi (2) şol aşıl kimesnedür ki emīn * ola cehennemden hālbuki (3) ol bilür ki tahkīk ol gelüp uğrayıcağdur aña (4) ve birisi dağı * şol ma'ḡüle kimesnedür ki anun nefsi dünyāya (5) dolanup ārām eyleye hālbuki * ol bilür ki tahkīk ol (6) ayrılacağıdur andan ve birisi dağı şol kimesnedür ki * ziyāde¹⁹³⁰ ḡāfil (7) olup āḡiret cānibini unıta hālbuki ol kişi andan * ḡaflet (8) olınup unıtılacak degüldür” demekdür. Ya'nī ol āḡirinde (9) * unıtılmaz elbette su'āl ve cevāb ve cezā ve hesāb olınur (10) demekdür. Metn-i * hādīsdeki müfārikufā 'ibādetinde ḡazf u işāl (11) müfārik 'anhā taḡdīrinde*dür. *Ḡāfil* kelimesi şulāşiden (12) olan ḡafele ma'nāsınadır. Zīrā muḡteżāyı maḡām * ma'nāyı (13) müşārikinden şārifdür. Pes müfā'ale bābına intikālī ziyāde (14) ḡarfün [M2/161a] * ziyāde ma'nāya delāleti olmağla ancak mübālağa (15) ifāde eylemişdür ve mef'ūlinün * ḡazfı istiḡrāk ve 'umūmi (16) ifāde eylemek¹⁹³¹ içündür ve men ḡafel 'an külli şey'in min aḡvāli*'l-aḡire ve uşūlihā¹⁹³² taḡdīrinde*dür. (17) Ya'nī cānib āḡireti ve başına gelecek * 'aḡabātı ve ḡaḡkı belki [M1/254b] (1) kendü nefsinı bile¹⁹³³ bi'l-külliyeye unutup cümlesini terk (2) eyleye demegi iş'ār * eder. Bu hādīs-i şerīf pūr-iber (3) ve bu ḡaber-i laṡīf-i mu'teberün rāvīsī şāḡib * ḡayru'l-beşer (4) ve ḡādīm-i zeynū'l-maḡşer Ebū 'Āmir Zeyd bin Erḡam bin Nu'mān (5) bin Mālik * bin Şa'lebe bin Ḥazrecū'l-Enşāriyyū'l-Ḥazrecī'dür (6)

¹⁹²⁷ ya'nī] - M1

¹⁹²⁸ bu idi ki] - M1

¹⁹²⁹ بِمَغْفُولٍ [بِمَغْفُولٍ] M1

¹⁹³⁰ ziyāde] - M1

¹⁹³¹ eylemek] - M2

¹⁹³² min aḡvāli'l-aḡire ve uşūlihā] - M1

¹⁹³³ belki kendü nefsinı bile] - M2

raḍiya'llāhu 'anhu künyet-i * meşhûresi Ebû 'Âmir'dur. Ammâ Ebû (7) 'Amrû ve Ebû Sa'd daḥı dërler ve *Resûlu'llāh* * *şallā'llāhu* (8) 'aleyhi ve sellem ḥazretleri ile on yedi ḡazâ eylemişdür. (9) Zîrâ ḥazret-i * Resûl dâ'imâ ḡazâ ve cihâddan ḥâli olmazlar (10) idi ve Medîne-yi Münevvere'ye * hicret édüp cihâdu fî sebîli'llāh (11) âyet-i kerîmesi nâzile olduğdan * sonra ḥûd cedd ve ikdām (12) ve sa'î ve ihtimâm eyleyüp bir nesnede iki kerre * bile üç kerre (13) kabâyil-i muhtelif ve mevâz'-yi müte'addidede cihâd ve ḡazâ * eylemek (14) vâki' olmuşdur ve mezbûr Zeyd bin Erkam *raḍiya'llāhu ta'ālā 'anhu* (15) Resûl-i ekrem *şallā'llāhu* * 'aleyhi ve sellem ḥazretlerinden tamâm (16) yetmiş ḥadîs-i şerîf rivâyet eyleyüp * ḥazretten sonra (17) Medîne-yi Münevvere'den irtihâl ve Kûfe şehrine intikâl * eyledi [M1/255a] (1) ve âḥir-i 'ömrine degin anda sâkin ve ol yêrde mütemekkin¹⁹³⁴ oldu [M2/161b] * *raḍiya'llāhu ta'ālā 'anhu*¹⁹³⁵.

El-Ḥadîsü's-sâdis (2) "يهرم ابن ادم ويشب منه اثنتان * الحرص على المال (3) و الحرص على طول العمر". Bu ḥadîs-i şerîf-i şâdık (4) * kitâb-ı münîf *Meşârık* dandur. Ma'nâsı "Yaşı¹⁹³⁶ büyük (5) olup * koca olur âdem oğlu daḥı yigit olur. Andan (6) iki hışletler anların birisi * māl üzerine ḥarîş olmak¹⁹³⁷ ve birisi (7) 'ömrün uzunluḡı üzerine * ḥarîş¹⁹³⁸ olmaḡdur" demekdür. (8) Râvîsi bâb-ı tâ'-ı müşennâtda mezkûr olan * Enes bin Mâlik'dür (9) *raḍiya'llāhu 'anhu*.

El-Ḥadîsü's-sâbi' "يسرّوا ولا * تعسّروا (10) و سکنوا ولا تتفروا". Bu ḥadîs-i şerîf daḥı *Meşârık* dandur. (11) * Ma'nâsı "Siz kolaylandırın daḥı güçlendürmeḡ daḥı (12) sâkinlendürüp * karar tutdurun daḥı nefret êtdürüp (13) kaçurman" demekdür. Ya'nî * bir kimesneye kelâm-ı şakîl (14) söyleyüp tarîk-i İslâm'ı aña güç göstermeyüp * belki kolay (15) gösterün ve biribiriñüz ile ḥüsni hulk ve mülâtafet üzre (16) * mu'âmele eyleñüz demegi müş'irdür. Zîrâ ḥazret bu ḥadîs-i (17) şerîfi bir a'râbî * İslâm'a yinî gelmege anın terk-i edeb [M1/255b] (1) idüğini ve menhy ve ḥarâm olduğunı * bilemeyüp (2) mescid içinde tebevül eylemegin aşḥâb-ı kibâr ve aḥbâb-ı ebrâr¹⁹³⁹ anı * dögmek (3) istedükleri zamânda buyurmuşlardur. Râvîsi yine Enes (4) * bin Mâlik'dür *raḍiya'llāhu 'anhu*.

El-Ḥadîsü's-sâmin "يقبض الله (5) الارض يوم القيامة [M2/162a] * و يطوي السماء بيمينه ثم يقول (6) انا * الملك اين ملوك الارض". Bu ḥadîs-i şerîf ve bu ḥaber-i (7) münîf cünd-i muḥaddisîñün sipehsâlârı * Ebû 'Abdu'llāh Muḥammed (8) bin İsmâ'îl'l-Buḡārî *Şaḥîḥ* indendür.

¹⁹³⁴ ve ol yêrde mütemekkin] - M1

¹⁹³⁵ *raḍiya'llāhu ta'ālā 'anhu*] - M1

¹⁹³⁶ yaşı] yaş M1

¹⁹³⁷ ḥarîş olmak] - M1

¹⁹³⁸ ḥarîş] ḥarîş M1

¹⁹³⁹ ve aḥbâb-ı ebrâr] - M1

Ma'nāsı "Allāh Ta'āla (9) * kabz eder yer cinsini kıyāmet gününde dahı dürer gök (10) cinsini sağ * eliyle ya'nī kudret tāmmesiyle andan sonra (11) der ki ancak benem * pādīshāh kandaş yerün bekleri" demekdür. (12) Rāvīsi yine bāb-ı tā'-ı müşennātda mezkūr olan * Ebū Hüreyre'dür (13) *raḍiya'llāhu 'anhu*.

El-ḥadīṣü't-tāsi' "يموت عبد الله (14) بن سلام * وهو اخذ بالعروة الوثقى". Bu ḥadīṣ-i şeref¹⁹⁴⁰ (15) medār kitāb-ı *Meşārık u'l-Envār* dandur. Ma'nāsı (16) "ölür 'Abdu'llāh ki Selām'un oğlıdur. Hāl*buki ol 'abdu'llāh (17) tutıcıdur muhkem ve pek olan halkayı ve¹⁹⁴¹ kulbı¹⁹⁴²" demekdür. [M1/256a] (1) ya'nī * 'Abdu'llāh dīn-i İslām'un muhkem ve pek kolını tutıcı (2) olduğu hâlde * ölüp imānla teslīm-i rūh eder demekdür. (3) Rāvīsi şāhib-i Resūl-i * güzīn ve ḥādim-i rahmet-i 'ālemīn (4) zıkr olınan 'Abdu'llāh bin Selāmu'l-Medenī'dür ki * 'ālem-i (5) cāhiliyyetde ehl-i kitābdan olup ḥazretün evşāf-ı (6) ḥamīde ve ahlāk-ı * pesendīdesini kütüb-i sālifede (7) görüp bilmekle *Resūlu'llāh ṣallā'llāhu 'aleyhi * ve sellem* (8) ḥazretleri Medīne-yi Münevvere'yi şeref muḳaddemleri ile (9) teşrīf¹⁹⁴³ * eyledüklerinden sonra ḥazretün ḥilye ve şıfat (10) ve ḥulḳ ve sīret[M2/162b] *lerini görmek-içün bir gün ḥidmet-i 'aliyye(11)lerine vāşıl ve meclis-i sāmīlerine * dāhil oldı ve ḥātırında (12) ba'zı eşkāli cenāb-ı 'ālīlerine su'āl * edüp cevāb-ı (13) şāfīsın aldı ve kütüb-i munezelede gördüğü emārātı (14) * ve esfār-ı eḥbārda yazılan 'alāmātı¹⁹⁴⁴ zāt-ı laṭīf ve vücūd-ı (15) nazīflerinde * müşāhede edüp ol Resūl-i mev'ūd bu (16) ferāḥında fer ve ol nebiyy-i ma'hūd * bu mülk-i manzer olduğu (17) ke's-şems fī vasaṭi'n-nehār belki günden 'iyān * ve āşikārdur [M1/256b] (1) dēyüp şekk ve raybı¹⁹⁴⁵ gönülden götürdi ve cān u * dilden (2) sıdqla imān getürdi. Naḳildür ki mezbūr 'Abdu'llāh her gāh (3) ve bīgāh * ḥazretün ḥidmet-i şerīfelerinde kāyim ve meclis-i münīflerine (4) mülāzim olup * dehān-ı güher-bār ve zebān-ı dürer nişārlarından yigirmi (5) beş ḥadīṣ-i şerīf naḳl ve rivāyet * eylemişdür ve naḳildür ki (6) bir gece¹⁹⁴⁶ ḥazretün zamān-ı sa'adet-unvānlarında vāḳı'a * 'āleminde (7) bir kimesne 'Abdu'llāh bin Selām'a geldi ve anuñ eline yapışup (8) eytdi¹⁹⁴⁷ * "Yā 'Abde'llāh tūr yukarı senünle gidelüm" dedi. 'Abdu'llāh (9) dahı aña tābi' * olup gētdiler nā-gāh şol cāniblerine gēder birkaç (10) büyük yollar zāhir * olur. 'Abdu'llāh anların birine gētmege şürü' (11) eylemişken ol kimesne * anı

¹⁹⁴⁰ şeref] şerīf M1

¹⁹⁴¹ ve] - M2

¹⁹⁴² kulbı] kolı M2

¹⁹⁴³ teşrīf] müşerref M1

¹⁹⁴⁴ 'alāmātı] 'alāmānı M1

¹⁹⁴⁵ raybı] yaraybı M1

¹⁹⁴⁶ bir gece] - M1

¹⁹⁴⁷ eytdi] - M1

men' édüp bu yollar aşhâb-ı şimâl (12) yollarıdur aña gètme dèyü anı¹⁹⁴⁸ men' eyledi¹⁹⁴⁹. Andan sonra¹⁹⁵⁰ sağ cāniblerinden (13) bir niçe 'azīm yollar daḥı peydā [M2/163a] * oldı. Pes ol kimesne aña (14) işbu yol aşhâb-ı yemīn yolıdur. Gel bu * semte gidelüm dèyüp (15) gètdiler. İttifāk bir yüksek taḡ dibine uğradılar. * Ol kimesne (16) aña “Yā 'Abdu'llāh bu taḡa çık” dèyü emr eyledi. Ol daḥı birkaç * kerre çıkmaḡa (17) kaşd édüp her-bār birer miqdār çıkmışken ayaḡı tayanup * otura [M1/257a] (1) düşer idi. Âḥirü'l-emr¹⁹⁵¹ gördi ki aña çıkılmaḡ mümkün degüldür. Andan * daḥı geçüp (2) gètdiler. Yolda bir uzun direge rast geldiler ki başı göge * erişüp (3) dibi yere dikilmiş ve ol diregün yukarı başında bir ḥalka * bir güneş (4) pes ol kişi aña “Yā 'Abdu'llāh bu 'amūda çık” dèdi. Ol daḥı (5) * bu 'amūdun başı göge erişmişdür. Ben aña nice çıkayım dèyü (6) cevāb * vèrdi. Hemān ol kimesne 'Abdu'llāh'ı getürüp küvvetle yukarı (7) atdı. * Ol daḥı yukarı çıkup ol ḥalka eline girdi. Hemān (8) anı pek tutup * aña aşıldı kaldı. Pes kimesne ol (9) diregi dibinden urup * yere düşürdi. 'Abdu'llāh ol ḥalkayı elinden (10) koyıvèrmeyüp anuḡla * bile yere èndi ve ol ḥalkaya¹⁹⁵² yapışup (11) turur iken uyandı. 'Ale's-şabāḥ * dehşet ve şitāb ve ḥayret (12) ve ıztırābla *Resūlu'llāh şallā'llāhu 'aleyhi * ve sellem* ḥazretlerinün (13) ḥuzūr-ı 'ālīlerine gelüp vāḳı'asını 'arz eyledi. * Ḥazret (14) daḥı vāḳı'a'-ı mezbūreyi istimā' eyledükleri gibi aña teveccüh (15) édüp [M2/163b] * “Yā 'Abdu'llāh ol şol cānibe giden büyük yollar ki gördün (16) anlar * aşhâb-ı şimāl ya'nī ehl-i cehennem yollarıdur. Eyü vardun (17) anların birisine * gètmedün ve ammā sağ tarafa giden 'azīm [M1/257b] (1) yolları ki gördün ol * simeti tutup aña¹⁹⁵³ gètdün anlar aşhâb-ı (2) yemīn ya'nī cennet ehlinün yollarıdur * ve daḥı ol dibine (3) uğraduḡun yüksek taḡ şehīdler menzīle*sidür. Pes sen (4) ol menzileye¹⁹⁵⁴ çıkup ol mertebeye erişemezsin * ve ammā ol (5) gördüğün uzun direk dīn-i İslām diregidür ve daḥı * anuḡ (6) yukarı başında gördüğün ḥalka İslām kulpıdur ki sen aña (7) * muḥkem yapışup elünnden koyıvèrmedün hattā yere anuḡla bile düşdün (8) * pes dīn-i İslām üzerine favt olursın” dèyü ta'bīr eylediler (9) ve zıkr * olınan ḥadīs-i şerīf daḥı bu ma'nāyı te'yīd ve ānifen (10) mezbūr * olan ḥaber-i münīf daḥı bu mefhūmi te'kīd eder. (11) Fī'l-vāḳı' rāvī-i * 'ālī-i maḡām olan 'Abdu'llāh bin Selām (12) niçe ḡazālarda bile bulunup * şehīd olmaḡ müyesser olmayup (13) yine Medīne-yi Münevvere'de kendü * ḥānesinde vefāt eyledi (14) *raḍiya'llāhu 'anhu*

¹⁹⁴⁸ anı] - M1

¹⁹⁴⁹ men' eyledi] komadı] M2

¹⁹⁵⁰ sonra] - M1

¹⁹⁵¹ âḥirü'l-emr]

¹⁹⁵² ḥalkaya] ḥalkaya M1

¹⁹⁵³ aña] - M1

¹⁹⁵⁴ menzileye] menzile M1

El-Ḥadīṣü'l-‘āşir “يا ابا سعيد * من رضي بالله رباً (15) و بالاسلام ديناً و بمحمد نبياً وجبت له الجنة”. Bu ḥadīṣ-i * şerīf-i¹⁹⁵⁵ sa‘adet-(16)nişār ve bu ḥaber-i münīf-i beşāret ‘unvān ‘uyūn-ı muḥaddiṣīnün (17) **[M2/164a]** * ziyā ve nūrı imām Müslim bin Ḥaccāc Nişābūrī *Şaḥīḥ* indendür. **[M1/258a]** (1) Ma‘nāsı * “Ey Ebū Sa‘īd bir kimesne Allah’a rāzı olsa (2) Rabblügi cihetinden daḥı İslām’a * rāzı olsa dīnlügi (3) cihetinden daḥı Muḥammed’e rāzı olsa peygāmlerlūgi * cihetinden (4) aḥa cennet vācibe olur” demekdür. Ya‘nī bir kimesne Allāh *ta‘ālā* * ile (5) iktifā edüp anuḡla bile bir ḡayri nesne taleb eylemese (6) ve dīn-i İslām’dan * ḡayri bir tarīke sa‘y eylemese ve daḥı (7) şerī‘at-ı muḥammediyyeye muvāfiḡ yoldan * ḡayre sulūk eylemese āḡir-i kār (8) bifazli’llāhi’l-ḡaffār cennete * girer¹⁹⁵⁶ ve fevz ü felāḡa nā’il olur¹⁹⁵⁷ demek olur. Rāvī-i ḥadīṣ (9) * beşāret-üslūb ve nāḡil-i ḡaber-i sa‘adet-maṣḡūb bābü(10)*’l-cīmde mezbūr ve mektūb¹⁹⁵⁸ olan Ebū Sa‘īdü’l-Ḥudrī’dür *raḡiya’llāhu* (11) * *ta‘ālā ‘anhu ve ‘an sā’iri’s-şāḡābe ecma’in * Allāḡümme* (12) *eḡşürnā ma‘ahum bi-raḡmetike * yā erḡame’r-rāḡimīn*. (13) * Vaḡa‘a’l-iḡtitām * bi‘avni’llāhi’l-‘alām (14) * ve’s-şükr lehü ‘alā in‘āmeḡü’l-itmām (15) va’s-şalātu ve’s-selāmu ‘alā seyyidi’lenām (16) * ve ‘alā ālihi ve aṣḡābi (17) mü’eyyidü’l-islām * sene 1058.¹⁹⁵⁹

¹⁹⁵⁵ şerīf-i] - M1

¹⁹⁵⁶ girer] dāḡil M2

¹⁹⁵⁷ ve fevz u felāḡa nā’il olur] - M1

¹⁹⁵⁸ ve mektūb] - M1

¹⁹⁵⁹ ve’s-şükr lehü ‘alā in‘āmeḡü’l-itmām va’s-şalātu ve’s-selāmu ‘alā seyyidi’lenām ve ‘alā ālihi ve aṣḡābi mü’eyyidü’l-islām sene 1058] Fī müddeti muḡarreretin bī nuṣfi ‘ām ve’s-şükrü lillāḡ‘alā in‘āmeḡü’l-itmām va’s-şalātu ve’s-selāmu ‘alā seyyidi’lenām ve ‘alā ālihi ve aṣḡābi mü’eyyidü’l-islām M2

SONUÇ

1. *Zührü'l-Ârifîn fî Yevmi'd-dîn*'in kaynağı Mahmut bin Muhammed bin Mahmut et-Tâlibî ed-Dergizînî (H. 646-743/M.1248-1342) tarafından 725 (M.1325) yılında Arapça yazılmış *Nüzlü's-Sâ'irîn ila Rabbi'l-âlemîn* adlı çalışmadır.
2. *Zührü'l-Ârifîn fî Yevmi'd-dîn*, H. 1005 (M.1597) yılından sonra 16. yüzyılın sonu 17. yüzyılın başında yani Eski Anadolu Türkçesinden Klasik Osmanlı Türkçesine geçiş döneminde Muslihü'd-dîn Mustafa İbnü'l-hâc Hasan İbnü'l-hâc Ramazân Bin Fethullâh El-Ârifî tarafından yazılmıştır. Eser, genel olarak İslamiyetin esaslarından, hadis ilminden ve hadis râvîlerinin faziletlerinden bahseden bir vaaz kitabıdır. Başka bir ifadeyle, edebiyatımızın didaktik tarzda yazılmış ve dinî konuların anlatıldığı mensur eserlerinden biridir.
3. Eserin tespit edilebilen iki nüshası vardır:
 *Ankara Millî Kütüphane / Yazmalar Koleksiyonu Nr: 06 Mil Yz A 4975
 (M1 Nüshası / Esas Alınan Nüsha)
 *Ankara Millî Kütüphane / Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu Nr: 06 Hk 4156
 (M2 Nüshası / Karşılaştırılan Nüsha)
4. El-Ârifî, *Zührü'l-Ârifîn fî Yevmi'd-dîn*'i gösteriş veya sanat endişesiyle kaleme almamıştır. Onun amacı, bahsettiği hadislerin önemini ve İslam dininin güzelliklerini insanlara aktarmak, hadis râvîlerinin faziletlerini, güzel sıfatlarını insanlara öğretmektir. Aynı zamanda insanlığın ortaya çıkardığı bozuklukları telafi etme ve yine insanlardan kaynaklanan hataları örtme amacı ile bu eseri kaleme aldığını vurgulayan müellif, metnin devamında kendisine hayır dua edilmesini ve anısının yaşatılmasını istemektedir.
5. *Zührü'l-Ârifîn fî Yevmi'd-dîn* 290 hadisi içermektedir. Hadisler açıklanırken önce orijinal dilinde (Arapça olarak) verilmiş; daha sonra hadisin Türkçe izahı yapılmıştır.
6. *Zührü'l-Ârifîn fî Yevmi'd-dîn*, gerek ihtiva ettiği kelime hazinesi, gerekse yazım özellikleri, ses ve şekil bilgisi bakımından döneminin dil özelliklerini yansıtmaktadır. Ayrıca eser, ihtiva ettiği özel adlar (peygamberlerin, sahabelerin, çeşitli İslam âlimlerinin adları, yer adları, eser adları vs.) bakımından da dikkate değerdir.
7. Eserde geçen şu kelimeler dönemin söz varlığı açısından dikkate değerdir: *eyt-* M1/12a/13, *kendüzinden* M1/14a/5, *yalnuz* M1/19b/2, *yöriyüp* M1/23a/6, *kanķısı* M1/25a/4, *yēgrek* M1/29a/14, *kanķı* M1/32b/2, *beņzer* M1/47a/14, *divşür-* M1/62a/8,

yaşşı M1/74a/17, imdi M1/83b/14, girü M1/101b/4, kaçan M1/107a/6, koḥulaḥuz M1/131b/2, ırak M1/141b/9, yaḡadan M1/145b/4, qarındaşı M1/160a/5, kimesne M1/166a/1, ıssıdur M1/181a/9, ḡanda M1/203b/13, egri M1/205b/3, gökçek M1/208b/1, taṣra M1/212a/9, yel- M1/121a/3.

Metinde aynı anlamı taşıyan “sın-” ve “kırıl-” fiillerinin ard arda kullanılması da dikkati çeken örneklerdendir: *ol ‘aṣā ṣınup kırılınca M1/15a/16*

8. Eserde geçen deyim anlamlı birleşik fiiller de sıklıkla kullanılmıştır: *emlākından bir nesne göḡline ḥōṣ gelüp M1/50b/17, el-ḡamdüli’llāh ta’ālā ol-daḡı benden rızāyıla aḡirete gētdi M1/17b/15, va’llāhu’l-‘aẓīm seni yetmiş kerre yıḡup ḡarāb eylemek benüm ḡatumda bir kerre bir mü’minün göḡlini yıḡmaḡdan yēgrekdür M1/149b/14, çok gülmek göḡül öldürür M1/146a/8, ḡazretün mübārek ḡāḡpaylarına yüz sürdi M1/70a/5...*
9. *Zūḡrū’l-Ārifīn fī Yevmi’d-dīn*’de istikrarlı bir yazım özelliğinden bahsetmek mümkün değildir. Bazen bir kelimenin aynı sayfa içerisinde bile farklı yazıldığı görülmektedir. Eser, genel itibariyle Arap ve Fars yazı dili geleneğiyle yazılmıştır ancak eski Uygur yazı dili geleneğinden gelen özelliklerle de karşılaşmaktadır.
10. Eserde dil uyumu çok sağlamdır. Uyumu bozan ekler, sadece /-ken/ zarf-fiil eki ile /+ki/ aitlik ekidir.
11. Eski Anadolu Türkçesinin ses bilgisi özelliklerine uygun olarak *Zūḡrū’l-Ārifīn fī Yevmi’d-dīn*’de de bazı ekler her zaman düz (+cı / +ci, -ı / -ici, +ı / +i / +(y)ı / +(y)i, +siz, -dı / -di, -mış / -miş, -ınca / -ince), bazıları yuvarlak (+lu/ +lü, +suz/ +süz, +(n)uḡ / +(n)ünḡ / +üm, +dur / +dür, +ünḡ / +ḡuz / +ḡüz / +uḡuz / +ünḡüz, -ur / -ür, -(y)u / -(y)ü, -up / -üp), bazıları da hem düz hem de yuvarlak ünlülü (tamlanan ekleri) olarak yazılmıştır.
12. Metinde yükleme hâli eki, genel “ye” (ى) ile gösterilmiştir. Ancak hemzenin (◌) esre (◌) işareti ile birlikte yükleme hâli eki olarak kullanıldığı da tespit edilmiştir.
13. *Zūḡrū’l-Ārifīn fī Yevmi’d-dīn*’de sıra sayı sıfatı olarak “birinci” ifadesi yer almaktadır (*nuşḡ ve pend-i ḡulūṣla birinci def’a anı teṣrīf ve iltifāt-ı ṣerīfleri ile tekrīm ve talṡīf eylemişlerdür M1/105b/6*) ancak bazı yerlerde yerine Arapça “evvel” sözcüğü kullanılmıştır: *Peyḡāmberden ṣoḡra İslām’da evvel ḡazā ol vāḡı ‘olmuşdur M1/12a/6, ‘Abbās’uḡ evvel veledi olup M1/156a/3, ayuḡ evvel ḡecesi veyā evvel ḡüni M1/180b/12,*

14. *Zühürü'l-Ârifîn fî Yevmi'd-dîn*'de isim ve isim soylu ifadeleri yüklemleştirmek için daha çok i- fiili kullanılmıştır. “Dur-” fiili de bir örnekte geniş zaman 3. çokluk şahıs çekiminde yüklemleştirci işleviyle geçmiştir (*dahı anlaruñ yardımcıları cehennemde+dür-ür+ler M1/154b/10*). Diğer kullanımlarda “dur-” fiili ekleşmiştir.
15. Metnimizde tamlanan ekleri genelde yuvarlak ünlölüdür ancak bazı yerlerde düz şekliyle yazılmıştır (*يريمه yer+i+m+e M1/16b/5, قرداشلریمز kardaşlar+ı+muz M1/220b/9, خاطریمز hātır+ı+muz M1/168b/12, یوللریکوز yollar+ı+ηuz M1/217b/17*).
16. *Zühürü'l-Ârifîn fî Yevmi'd-dîn*'deki +dan / +den eki, hâl kategorisinde işlevi en çok olan biçim birimdir. Bu biçim birim, metinde yüklem fiiliyle ilişki kurarak kaynak, sebep, karşılaştırma, sınırlandırma ve zamanda öncelik ve sonralık anlamlarında tümleçler oluşturmuştur. İsimle isim arasında kurduğu ilişkide de “ilgi” anlamıyla isim tamlamasındaki tamlayan işlevindedir.
17. Eserde en çok tercih edilen birleşik fiil yapısı “isim + yardımcı fiil”den oluşanlardır. Bunların içinde de geçiş sıklığı en yüksek olan yardımcı fiil “ol-”, en az kullanılan ise “kıl-”dır. Metinde tasvir fiillerine çok fazla yer verilmezken “belirtisiz nesne ve geçişli fiil”den oluşan cümlelerle sık sık karşılaşılmıştır.
18. *Zühürü'l-Ârifîn fî Yevmi'd-dîn*'deki bir cümlede “-mak gerek” gereklilik kipi, 2. çokluk şahsı ifade edecek şekilde (i- fiili + hikâye kipi + 2. çokluk şahıs eki) kullanılmıştır: *-mak gerek i-di+ η+üz almak gerek idiñüz M1/226b/4*

KAYNAKÇA

- ALYILMAZ, Cengiz, “Zamir n’si Eski Bir İyelik Ekinin Kalıntısı Olabilir mi?”, Türk Gramerinin Sorunları II, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1999, 403- 415.
- BANGUOĞLU, Tahsin, *Türkçenin Grameri*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1998.
- BÖREKÇİ, Muhsine, *Türkiye Türkçesinde Yapı ve İşlev Bakımından Sözcükler*, Eser Ofset Matbaacılık, Erzurum 2009.
- BÖREKÇİ, Muhsine, *Yiğitbaşı Ahmed Şemseddin Marmaravî “Risāle-i Tevhîd”, (İnceleme-Metin-Dizin)*, Akçağ Yayınları, Ankara 2003.
- BURSALI Mehmet Tahir, “*Osmanlı Müellifleri*”, Metbaa-i Amire, İstanbul H. 1333 [1915].
- CEYLAN, Emine (1991), “’Ana Türkçede Kapalı e Ünlüsü’”, Türk Dilleri araştırmaları 1991, s. 151-165.
- COŞKUN, Volkan, “Türkiye Türkçesinde Ünlüler ve Ünsüzler”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı -Belleten*, 1999, S: 42, 41-50.
- DAŞDEMİR, Muharrem, *Oklama Yöntemiyle Türkçenin Yapısal-İşlevsel Söz Dizimi*, Fenoman Yayınları, Erzurum 2015.
- DEVELİ, Hayati, “*Evliya Çelebi Seyahatnamesine Göre 17. Yüzyıl Osmanlı Türkçesinde Ses Benzeşmeleri ve Uyumlar*”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1993.
- DİLÇİN, Cem, *Yeni Tarama Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2013.
- EFENDİOĞLU, Süleyman, “*Muhammed bin Hacı İvaz Cenânü’l-Cenan İnceleme-Metin-Dizin*”, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Basılmamış Doktora Tezi, Erzurum 2007.
- EFENDİOĞLU, Süleyman, “*Vāhidî Cinānū’l-Cenān Giriş- Dil İncelemeleri- Metin – Dizinler*, Kültür Bakanlığı Yayıncılık, Erzurum 2013.
- EL-ENDELÜSİ, Ebi Muhammed Ali Bin Ahmet Bin Said Bin Hazmü, *Esmā ü’l-Şaḥabetü’l- Ruvat ve ma li-Kül Vahiden Mihüm mine’l- ‘Aded*, Mektebetü’l-Kur'an Yayın Evi, Kahire 1990.
- EL-TALİBÎ ED-DERGİZİNİ, Mahmut bin Muhammed bin Mahmut, *Nüzlü’s-Sairin ila Rabbi’l-alemin*, H. 1325 [1907].
- EL-ZEHEBİ, İmam Şemsü’-d-din Muhammed bin Ahmed bin Osman, *Siyer Alamü’n-Nübela*, Muesessetü’r-Risale Yayın Evi, Beyrut 1996.
- EMİNOĞLU, Emin, *Şeyyad Hamza, Destan-ı Yūsuf, (Dil İncelemesi-Metin-Dizin)*, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2008.

- ERASLAN, Kemal, *Eski Uygur Türkçesi Grameri*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2012.
- ERDEM, Mehmet Dursun – GÜL, Münteha (2006) “Kapalı e (è) Sesi Bağlamında Eski Anadolu Türkçesi-Anadolu Ağızları İlişkisi”, *Karadeniz Araştırmaları*, (Güz) 2006, S.11, 111-148.
- ERGİN, Muharrem, *Türk Dil Bilgisi*, Boğaziçi Yayınları, İstanbul 1986.
- EZ-ZİRİKLİ, Hayreddin, *El-A'lām Kamûsu Terâcim li-Eşheri'r-Ricâl ve'n-Nisâ min'el-Arab ve'l-Müstarebîn ve'l-Müsteşrikîn C: VII.*, Daru'l-İlm Yayınları, Beyrut 2002.
- GABAIN, A.Von, *Eski Türkçenin Grameri*, (Çev. Mehmet Akalın), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2000.
- GEMALMAZ, Efrasiyap, “Türkçede İsim Tamlamalarının Derin Yapısı”, *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S: 4, Erzurum 1996, 165-172.
- GEMALMAZ, Efrasiyap, “Uyum ve Standart Türkiye Türkçesinde Uyumlar”, *Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Edebiyat Bilimleri Araştırma Dergisi*, S:17, 1-30
- GÜLENSOY, Tuncer, *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü*, C:I. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2011.
- GÜLSEVİN, Gürer, *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1997.
- GÜLSEVİN, Gürer, “Eski Anadolu (Türkiye) Türkçesinde 3. Kişi İyelik Ekinin Özel Kullanılışı”, S: 466, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1990. 187-190.
- GÜLSEVİN, Gürer, ERDOĞAN, Boz, *Eski Anadolu Türkçesi*, Gazi Kitabevi, Ankara 2010.
- KARA, Funda, “Oldurganlık ve Ettirgenlik Çatı Eklerinin İşlevleri”, *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, S: 5/3, 2016, 1204-1215.
- KARA, Funda, “ ‘Bil-’ Tasvir Fiilinin İşlevleri”, *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Academic Journal Prof. Dr. Gürer Gülsevin Armağanı*, Volume 6/1 Winter 2011, 1381-1397.
- KORKMAZ, Zeynep, “Eski Anadolu Türkçesinde Aslî Ünlü (Vokal) Uzunlukları”, *Türk Dili Üzerine Araştırmalar*, C:I, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1995, 448-456.
- KORKMAZ, Zeynep, *Marzubân-nāme Tercümesi*, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara 1973.
- KORKMAZ Zeynep, “Türkçede İsimden Fiil Türeten +r-, +ar-, +er- Eki ve Yapısı Üzerine”, *Türk Dili Üzerine Araştırmalar*, C:I, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1995, s. 168-178.

KORKMAZ, Zeynep, “Türk Dilinde -ça Eki ve Bu ek ile Yapılan İsim Teşkilleri Üzerine Bir Deneme”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, XVII/3-4, Ankara 1960, 275-358.

KORKMAZ, Zeynep, “Türk Dilinde +ca Eki ve Bu Ek ile Yapılan İsim Teşkilleri Üzerine Bir Deneme”, *Türk Dili Üzerine Araştırmalar*, C:I, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1995, 12-84.

KORKMAZ, Zeynep, “Türkiye Türkçesindeki -madan/-meden<-madın/-medin Zarf-Fiil (Gerundium) Ekinin Yapısı Üzerine”, *C:I, Türk Dili Üzerine Araştırmalar*, 151- 159.

KÖKTEKİN, Kâzım, *Eski Anadolu Türkçesi*, Fenomen Yayıncılık, Ankara, 2008.

KÖKTEKİN, Kâzım, *Yusuf-ı Meddah “Varka ve Gülsah” (Giriş-Gramer İncelemesi-Metin-Dizin)*, Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Yayınları, Erzurum 2001.

MANSUROĞLU, Mecdut, *Eski Osmanlıca, Tarihî Türk Şiveleri*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1988.

ÖZKAN, Mustafa, *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*, Filiz Kitabevi, İstanbul 2000.

PARLATIR, İsmail, *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Yargı Yayın Evi, Ankara, 2008.

SÜREYYÂ, Mehmed, “*Sicill-i Osmânî*”, (Haz. Nuri Akbayır, S. Ali Kahraman), Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 1996.

TEKİN, Talat, “Üçüncü Kişi İyelik Eki Üzerine”, *Genel Dilbilim Dergisi*, C.2, S. 7-8, Ankara 1983, 10-17.

TEKİN, Talat, *Türk Dillerinde Birincil Uzun Ünlüler*, Simurg Yayınları, Ankara, 1995.

TİMURTAŞ, Faruk Kadri, *Eski Türkiye Türkçesi*, Enderun Kitabevi, İstanbul 1994.

TİMURTAŞ, Faruk Kadri, *Osmanlı Türkçesi Grameri III*, Alfa Yayınları, İstanbul, 1999.

TOPALOĞLU, Ahmet, *Dilbilgisi Terimleri Sözcüğü*, Ötüken Yayınları, İstanbul 1989.

YÜCEL, Bilâl, *Mahmud Paşa Adnî Divanı*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2002.

<https://dijital-kutuphane.mkutup.gov.tr/tr/manuscripts/catalog/details/201366?SearchType=1> (07 Nisan 2019)

<https://dijital-kutuphane.mkutup.gov.tr/tr/manuscripts/catalog/details/278574> (08 Nisan 2019)

EKLER

Zührü'l-Ârifîn fî Yevmi'd-dîn'in kaynağı Nüzlü's-Sā'irîn ila Rabbi'l-ālemîn adlı
çalışmadan sekiz örnek sayfa

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذي أنزل على عبده الكتاب ولم يجعل
 له عوجاً ولا يتبدل دينه وشرعته بأحداث فيه الخبيث
 التي هي مما لا يخفى التخييل ومفاتيح الهدى وهو ما ينطق عن الهوى
 إن هو إلا وحي يوحى يتمثل من ضل وعوى ويهدي من
 اهتدى ونجى صلى الله عليه وعلى آله أصحاب النبي واصحابه
 أزواج النبي الأئمة فالأعلى والأدنى والأدنى والأدنى والأدنى
 ومسي في الآخر والأولى وسلم وكرم وعظم تسليماً
 وتكريماً وتعظيماً أما بعد فقد جاء في الحديث المروي
 الصحيح عن رسول الله صلى الله عليه وسلم أنه قال من حفظ على
 أربعين حديثاً من السنة كتب له شهيداً يوم القيامة
 وفي رواية من مات على أربعون آية كتب له شهيداً يوم القيامة
 عالماً فلما سمع الحديث المروي في الأضواء والأحباب
 أمام الله توفيقهم وسبل إلى الخلق طريقهم أرادوا أن يكونوا
 بهذا الشئ محققين وأن يحفظوا بعض أخبار أمير المؤمنين

التوسل من الضعيف الخفيف الفقير المحتاج الى رحمة الله تعالى
 الودود المستغيث بالعبود محمود بن محمد بن محمود الطالب
 الذي كثرى تبارك الله عليه توبة نصوحا وجعله من الصالحين
 ان يجمع لهم من اخبار خاتم النبيين واثار سيد المرسلين
 وهو بعد الاستحالة والاستحالة والاستحالة قبلهم
 جمعها وتاليفها والنقطة واختار لهم بالاجتهاد والقواب
 كتاب الفردوس بما توفرت له من تصنيفات المؤلفات المعظم
 المقتدى المكرم امام المحدثين من الملوك والدين شيخ الاسلام
 والمسلمين تاج الائمة المهديين الى منصور شهردار بن الشيخ
 شيرويه بن شهردار بن شيرويه بن فاضل بن خسر كان
 الذي يرضوان الله تعالى عليه وعلى والديه وترك الاسانيد
 وغيرها من الفوائد حذرا من الاطباء ليسهل على الطلاب
 حفظه ومن اراد معرفة الاسانيد وغيرها من الفوائد
 فعلى المرید الطالب الراغب امره فيقته ان يرجع الى الكما
 الملقب منه المستحق بالفردوس من جهة عالية قطفها

دأية يقول بلسان الحال أفصح من بلسان المقال كلوا
 واشربوا هنيئاً بما أسلفتم في الأيام الخالية فتناول من مواد
 فوائده ويتأمل من شواهد زوايده ويشرب من رجوى حقيقته
 بعون الله ووفيقه فوجد ما أراد ولذلك اختار الملتقط كما
 بعينه ليكون الرجوع إليه سهلاً والعطف على المسند
 لا على الملتقط وقد ذكر الإمام المصنف للفرد من فوائد
 أو لا يجمع عدة كتب من مشقوعاتي من ما يندأمة أهل
 الحديث والخبار فبلغت عشرين كتاباً من أخبار الأصغار
 فأخذت من أسرار كل إمام منهم أو من أسرارهم أو أسرار
 حجة أو أسرار كتابه أو من أسرار بلدته حرقاً من حروف المعجم
 وأبتمها بالجموع أو الشواهد على حوائج إلى ورق عند أسات
 الضحابة شحون إلى فارق رضوان الله عليهم أجمعين استند الناصر
 إلى الحديث بذلك الحرف في الوقت والساعة أن ذلك الملتقط
 في أي كتاب هو ومن أخرجه من الأئمة الذين يأتى
 ذكر أسائهم وكينهم أن شاء الله عز وجل وقد أراد

الضعيف

عايشة رضي الله عنها وعن ابيها وصلوات الله على بعلها اطلبوا كنوز
 العلم تحت كلمة رسول الله صلى الله عليه وسلم ونعمت نصيحة المسعودي
 في الابيات التي فيها امام المسلمين ابو بكر بن ابي اود الجعفي
 تسلك لعل الله واتبع الهدى • ولا تل بدعيًا لعلك تسلم •
 ولذ بكنا بالله والسنن التي • اتت عن رسول الله تجوا وتبرح •
 ودع عنك آراء الرجال وقولهم • نقول رسول الله اذكي وابرح •
 ولا تترك من قوم تلهوا بدنيهم • فتطعن في اهل الحديث وتفتح •
 اذا ما اعتقدت الدهر يا صاح • فانت على خير بيت وتصبح •
 وسنى المؤلف بالاذن والا ستحرق كتاب تزيه السالين الى الله
 رب العالمين من الفردوس البين في احاديث سيد المرسلين
 صلى الله عليه وعلى آله الطيبين واصحابه الطاهرين وسأله
 رب العالمين ان يجعله معين الطالبين وانيس الفارين وجلياً
 للمساكين وحسينا الله ونعم الوكيل وهو رحيم الرحيم • •
بَابُ **الْألف**
 عن محمد بن عباس رضي الله عنهما انه قال قال رسول الله
 صلى الله

خلقك ابي مالك اوحى الله عز وجل الى داود عليه السلام
 وعزيت وجلالي ما من عبد يعظم ربي دون خلقك اعرف ذلك
 من بيته فيك فيك السموات السبع ومن فيهن والارضون و
 من فيهن الا جعلت له من ذلك مخرجا وما من عبد يعظم مخلوق
 دوني اعرف ذلك من بيته الا قطعت له اسباب السموات من
 بين يديه وارسخت الهوى من تحت قدميه وما من عبد يطعنني
 الا وانا محيط به قبل ان يسالني ومسيحيث له قبل ان يدعوني
 وعافره قبل ان يستغفري **ابو بكر** اوحى الله عز وجل الى داود
 عليه السلام يا داود اتخذ نعلين من حديد وعصاك من حديد واطلب
 العلم حتى يتخرف النعلان ويكسر العصا **ابن عباس** اوحى الله
 الى داود عليه السلام قل للظلمة لا يدركوني فاني اذكر من ذكرك
 فان ذكرى ايامهم ان العلم **علي بن ابي طالب** اوحى الله تعالى الى
 داود قل للعاصيين ان يسمعون صيحه اصوا بهن فاني احب ان
 اسمع صيحه العاصيين اذا تابوا الى يا داود لن يضرع المتضرعون
 الى من هو اكبر مني ولا يسال السائلون اعظم مني جودا وان العبد

وإذا اراد الله يقوم سرا كثر جهالهم وقل قضاهم وإذا تكلم
 لجهال وجداعوانا وإذا تكلم القية فتر على إذا كانت ليلة
 النصف من شعبان فقوموا ليلها وصوموا يومها فإن الله عز وجل ينزل الوحي
 الشمس من السماء الدنيا فيقول إلا مستغفر فأغفر له إلا مبتلى فاعبوه
 إلا مستزرق فأرزقه إلا كذا أكذا حتى يطلع الفجر
 عمر بن الخطاب إذا كان يوم القيامة قيل للوحددين من كان
 طنة برية حسنا فليدخل الجنة فلا يدخلها إلا من حسن طنة برية
 انس إذا كان يوم القيامة جاء أقوام والناس في الحساب
 قد ابت الله لهم اخوة خضر أبيض وطون على حيطان الجنة فيقول
 لهم خذوا الجنة من انتم فيقولون عن من ولدا دم فيقولون هل
 سمعتم الحساب قالوا لا قالوا نحن نقرأ الصراط قالوا ما الصراط فيقال
 لهم هو نلتهم هذه المنزل قالوا كما نعيد الله سرا فادخلنا الجنة سرا
 انس إذا قال العبد المسلم لا اله الا الله عز وجل السموات حتى تقف
 بين يدي الله عز وجل فيقول الله أسكني فيقول كيف أسكن ولم تغفر
 لفاي فيقول ما أحبتك على لسانه الا وقد غفرته له

إذا قال

إذا قال العبد في ركوعه سبحان ربّي العظيم عتق ثلاث حسنة
من النار وإذا قال ثلاث مرات عتق حسنة كل **فصل**

عمر بن الخطاب إذا التقى المسلمان وسلم أحدهما على صاحبه كان
أحبهما إلى الله أحسهما بشرا لصاحبه وذلك بينهما مائة درجة للباد
شعوب وللآخر عشرين **البراء عازب** إذا التقى المسلمان فصلحا

وذكر الله عرجل لم يتفرقا حتى يغفر لهما **ابن مسعود** إذا قالت

المرأة لزوجها جزاك الله عني خيرا غفر له ولها وإذا سخطت عليه

وإن كان قليلا أحبط الله عملها وغفر الزوج **ابن مسعود**

إذا غسلت المرأة ثياب زوجها كتب الله عرجل لها ألف حسنة

وعفروها ألف خطيئة واستغفروها كل شيء طلع عليه الشمس

ورفع لها ألف درجة **ابن ماجة** إذا منح الفاسق غضب الرب و

اهتز العرش فلا تغتروا بدحة المادح **فصل سلمان الفارسي**

إذا أكل أحد منكم مع الضيف فليلقمه بيده فان فعل ذلك

جعل الله له بكل لقمة عمل سبعين سنة صيام نهارها وقيام

ليها **ابن** إذا أكلت طعاما أو شربت شرابا فقل بسم الله

صيني

M1 NÜSHASI

[illegible]

حضرت زبير بن عوف	حضرت زبير بن خالد	حضرت زبير بن ثابت	حضرت عماره بن الصامت
رضي الله عنه	رضي الله عنه	رضي الله عنه	رضي الله عنه
١٣٠	١٣٣	١٣٢	١٣٠
١٤٧	١٤١	١٤٢	١٤١
حضرت اسامة بن زيد	حضرت ابو شجاع الكعبي	حضرت حنابل	حضرت عثمان بن ابي العاص
رضي الله عنه	رضي الله عنه	رضي الله عنه	رضي الله عنه
١٤٢	١٤٠	١٣٢	١٤٨
١٤٨	١٤٢	١٣٢	١٤٨
حضرت معمر بن عاصم	حضرت طلحة	حضرت فضل بن عباس	حضرت عمار بن غاص
رضي الله عنه	رضي الله عنه	رضي الله عنه	رضي الله عنه
١٤٩	١٥٠	١٥٣	١٥٧
١٥٩	١٥٣	١٥٣	١٥٧
حضرت عبد الله بن جعفر	حضرت زبير	حضرت حكيم بن عمار	حضرت عمر بن غاص
رضي الله عنه	رضي الله عنه	رضي الله عنه	رضي الله عنه
١٥٩	١٥٩	١٥٩	١٥٩
١٥٩	١٥٩	١٥٩	١٥٩
حضرت ابو المرداء	حضرت اسامة بن زيد	حضرت امه هان	حضرت براء
رضي الله عنه	رضي الله عنه	رضي الله عنه	رضي الله عنه
١٦٩	١٧٣	١٧٣	١٧٣
١٧٤	١٧٣	١٧٣	١٧٣
حضرت ابو سفيان	حضرت جابر بن عبد الله	حضرت طاروق	حضرت كعب بن عمار
رضي الله عنه	رضي الله عنه	رضي الله عنه	رضي الله عنه
١٨٤	١٨٤	١٨٤	١٨٨
١٨٤	١٨٤	١٨٤	١٨٨
حضرت سمير بن سفيان	حضرت سعيد بن زيد	حضرت عدي بن حاتم	حضرت مسعود
رضي الله عنه	رضي الله عنه	رضي الله عنه	رضي الله عنه
١٩٠	١٩٣	١٩٣	١٩٧
١٩٠	١٩٣	١٩٣	١٩٧
حضرت عبيد بن عامر	حضرت معقل بن يسار	حضرت عبيد بن عمرو	حضرت سلمي
رضي الله عنه	رضي الله عنه	رضي الله عنه	رضي الله عنه
١٩٩	٢٠٢	٢٠٢	٢٠٤
١٩٩	٢٠٢	٢٠٢	٢٠٤
حضرت ابي ايوب الانصاري	حضرت حذيفة بن اليمان	حضرت ابي نفيعان	حضرت ام حرام
رضي الله عنه	رضي الله عنه	رضي الله عنه	رضي الله عنه
٢٠٥	٢١١	٢١١	٢١٣
٢٠٥	٢١١	٢١١	٢١٣

حضرت خنضل

حضرت خنضل	حضرت عبد الله بن ابي ربيعة	حضرت معاوية
رضي الله عنه	رضي الله عنه	رضي الله عنه
٢١٨	٢٢٢	٢٢٢
٢١٨	٢٢٢	٢٢٢
حضرت خنضل	حضرت ابو امامه بن سنان	حضرت ابو امامه بن سنان
رضي الله عنه	رضي الله عنه	رضي الله عنه
٢٢٧	٢٣١	٢٣١
٢٢٧	٢٣١	٢٣١
حضرت عبد الرحمن بن سمير	حضرت ابو مرثد	حضرت خالد بن الوليد
رضي الله عنه	رضي الله عنه	رضي الله عنه
٢٣٣	٢٣٣	٢٣٣
٢٣٣	٢٣٣	٢٣٣
حضرت عبد الله بن مسعود	حضرت ابو طلحة الانصاري	حضرت مقداد بن اسدي
رضي الله عنه	رضي الله عنه	رضي الله عنه
٢٣٩	٢٣٩	٢٣٩
٢٣٩	٢٣٩	٢٣٩
حضرت ابي بن كعب	حضرت زبير بن عوف	حضرت عبد الله بن مسعود
رضي الله عنه	رضي الله عنه	رضي الله عنه
٢٥٥	٢٥٥	٢٥٥
٢٥٥	٢٥٥	٢٥٥
محمود اولون وجميع	شيوخنا في يوم الاربعة	وقت عصي
١٠٥٨	١٠٥٨	١٠٥٨
١٠٥٨	١٠٥٨	١٠٥٨

جمعنا حضرت رسول اكرم صلى الله عليه وسلم حضرت ابو بكر
يكري التي ياتي يوز او نوز طوق حديث شريف روايت والمشهد

1 **هذه كتاب** ذكر العارفين **صلى الله عليه وسلم**
 بسم الله الرحمن الرحيم علي الخفيف وسيد امة المؤمنين
 الحمد لله الملك الكريم الرحيم الذي هدانا لهذا الصراط المستقيم
 وعلمنا شعائر الشريعة الفقيه بكتابه العظيم الرقيع الرقيق
 5 ويتبين لنا سبل السلام وعين مشاهد الانوار وميت الخلال
 عن الحرام باحاديث النبي الشفيق والصلوة
 علي سيدنا المبعوث اليكافة الامم وسندنا المنعوت
 بحاسن الشيم ورسولنا الموصوف باللفظ والكرم
 محمد النبي لنا على سواء الطريق وعلى له المحوتين
 10 بالاخبار يست الصحيحة واصحاب المجازين بالاخبار الفصيحة
 والتابعين القائلين بالاثار الصريحة كل واحد منهم
 صادق وصدق وصديق الله اراد الحق حقا وارزقنا
 اتباعه وارادنا الباطل باطلا وارزقنا انقطاعه وهزل
 علينا كل عسير يوم القضاة حتى ذاك الحث وبجر
 15 جودك العميق اللهم اتنا في الدنيا حسنة وفي الآخرة
 حسنة وقنا عذاب النار وحيثما بالسلامة والعافية
 في اناة الليل واطراف النهار وتوفيقنا مسلمين واحترامنا لابرار
 والاخبار

1 والاخبار بحرمة نبيك البشير وبركة بيتك العتيق
 اما بعد بو عبد فقير حقير وبوبن كثير التقصير
 الزاج لطفرته ورشه وهذا مصلي الذي مصطفى
 ابن الحاج حسن ابن الحاج رمضان بن فتح الله
 5 المعروف بالعارفي بين العارفين والموصوف بذلك
 لري الواسفين ايدركه نيق وجود مطلع فلك
 عالم واحد طالع وكوكب روح يرفوح اخق
 سماء عالم اشباح لامع اولوب مدينه سينوب
 ديمكه شهرت مصوب اولان جزيره عشاق نادر
 20 افاقه مكان وجود وامكان وعالم كون ومكانه
 كلوب ايام صباه وهنكام نشو ونماء خد وند
 زمان وزمينك توفيق رفيق وحضرت رب العالمينك
 هي ايتي من شدة طريقه ابلغه علماء زمان وفضلاء
 وانين مجالس عاليه شريفه وصافل ساميه
 15 ميفه لرب دردمنون فتون منتشرة واسفار
 اخبار وتفسير منتشرة في اخذ وتلمذ وافواه شكون
 وشفاة شهدا من لردن صادر اولان الفاظ شيرينك

1 تلذذ دن صكره سنه سبع وثمانين وثمانائة شهر شعبان
دار السلطنة العلية به نازل و باب السعادة الجلية به
داخل اولم واول ديار جليل الاعتبار ده مقاصد
علي المقلد لمر فايز و مرصدي جلي الوقار به حايه اولم
5 مقرر اولم و غنيه تقطن ايدوب افر بانقر بيله غلظ
توطن ايلم ممدمة مدييه و عهد بعدي مرار علي قدر
و مجالس اصحاب صدر ده بر موجب عرف و عاده تحصيل
واستفاده ايليوب بالاخره مائة امن و امان سايه
رهب مستعان ضابط ليوت جنگ و حرب مالك ممالك
10 شرق غرب كنند و تبغ ابرار جان شكان كنند كفار
حاصد سركون تبار بادشا و جويخت و شهنشاه
فلك تحت غم و فواد عباد و كل كلين باغ مراد
سلطان امجد و خاقان ارشد ابو الفتح و النصر السلطان
محمدي بن السلطان المرحوم مراد خان ابن السلطان سليم
15 ابن السلطان سليمان مرزق بالعم المزمع و السلطان
الحاكم و النصر المزمع من الله الاحي و الملك الصمد
تحت وجوده العظيم و عيته و جوده العيم حضرت لنيك
بوندي

1 بوندي اقدم حواجه لني اولم درخت معارفك
شاخ سربنديه مولا نام جوهر غري افنديدن ملازم
اولوب عواطف عليه خاقانيه و عوارف جلية و سلطان
برايكي نوبت مدرسه نصره بعد بر مدت باب سعادت
ك ما برونه توقف ايدوب بقضاء الله الملك الاعلي
رقه ايلتند قضاء خابوريله مبتلي اولم و منصب
من بوردن منعزل و قضاء مسفوردن منفصل اولم
صكره و لويت تبريز تحت امير محافظه سنه اولان
وزير سعادت دستكير و مشير مشنري تدبير سيف
20 صارم و سرهم مارق سيجي لامام جعفر الصادق
حضرت لنيك علم و معرفت و رغبت و اهل و فانه
كمال رغبت لنيك السنه خلق عالمه مشهوره و افواه
بني ادم مذكور اولمغين التفات عالي بهمان تاريخ
امير صادق و نظر سعادت انزل به رجائي
15 و انقي ايله ولايت تبريز مستر انكيزه و ارم
بعون الله الملك البادي كوكب تحت و اقبال ياري
قلوب مقارنت انظار جميله و مصارف التفات

1 جلیله لوی ایله بین الناس اختصاص و علی جری
 العاده اکثر مما تم اماده و لمغله شد اید
 روزگار زن کردن خلوص بولدم **بس**
 بو نعمته واصل و آرام جان و دل حاصل و لیجاق
 5 بهدایت دبت العباده فواد خالص بهادده بو فکر
 منیفك حلایه و یوزای شریفك هیجائی ایله بیر دل
 روشن ضمیر و مرشد جنان مشرقی تدبیر نصیح
 و پند یوزندن بکا خطاب ایدرم **اشود** و لثا ئیله
 و بو نعمت عاجله سبب حضور زلیه و باعث حبوب
 10 لمیز لیدرم عالم برزخ اولان دار و حشت مراد
 و موافقه دید کار پی دیار شدت دتارده نفس
 نفیسکی نی قوت و برک و عمر عزیز کی سوله خلیل اوز
 ترک ایلمیوب دولت ال ویرمنی و فرصت اله کیوش
 ایکن اهتمام تام و اقدام مالا کلام ایلیوب **شعر**
 15 برک عینیکور خوشتر فرست کس نیارد نبر زیش فرست
 مضمون لطیفی مقتضا سنجه و دای **مقاله**
 سن بویت چوندک بلور سن سکا اولماز پایدار
 نامکی

1 نامکی خیر یله اکر معه سچایت طومر مه وار
 مفهوز شریفی مستغنا سجه کتد کد کت صکره د نیاده برت
 و خلف کن بر خلف معتبر قومنا غله سند اچ بر رخ
 اخیت و دروز کرتی بر سبب راحت تدارکن اول
 5 دیود آیتا بو معنای اخطار و هر دم بورمز و ایمانی
 تکرار ایدر ایدر بال مبادك فالك بو پند سود مند
 کوشه و شله سامع و ضمیر خورشید تنویرک بو کلام
 نصیحت انجمنی سمع قبوله مستمع اولوب بوم
 خطیر نه وجهله صورت پذیرا ولا دیو متفکر
 10 و مترده و بومهم معصود نه صورتله وجود بو
 دیو مترقب و مترصد ایکن در دولت مقر بادشاهی
 استان سعادت نشان شهنشاهیدن وزیر معول
 علیه و مشیر مشار الیه حضرت ثلثینہ ایالت ولایت
 بغداد توجیه و اول بلاد برکت نهادن حفظ
 15 و حراستی اوزر تنبیه اولمغین بر موجب فرمان
 عالی شان سمند عزیمت معا سوار اولوب اول
 جانبہ ارجاء عنان ایلدک باد صفت بریده برتر

1 وصوفي بر محله بايدار اوليويب ايام شنت
شتا. وهنكام حوت سرما اولغله ايكي بدن
زياده يولرده كزار و كشت و قطع كسار وانها
ود شنت ايلويب سنه احريه والف حنين
5 انه واصل و تادخ من بورد دار السلام داخل
اولوق و انه مدفون اولان مشايخ عظام و كبار
و اولياء كرام و بزرگوارك قبور پر نور دن
افتابن و ايكجه ننه امرا دلريني دجا و القاس
ايلك خصوصاً ناهج منهاج ابتهاج طريقت
10 و سراج و هاج شريعت و حقيقت عنقاء قلعه
قاف تقوي و ورقاء قبه طاق فتوي مذهب
كرنمرك واضعي و مشارع و آينمرك شادي
اسرار و دقايقك اهل قوفي امام اعظم ابو حنيفه
كوفي و اهل اقرارك نكهاني شيخ عبدالقادر
15 كيليني و افتاب كرمتك فلك و جرجي
ابو محفوظ شيخ معروف كرجي و طر و خلو تياك
پير روشن نهادي سيد الطائفة شيخ جليل بغداد
و اقاليم

1 و اقاليم ولايتك صحرانوردي شيخ شهاب الدين
شعوردي و امام موسي كاظم و ساير اكابر
و اعظم قدر الله تعالى اسرارهم و اكتر كواحين
افزار هم حضرت تيريك مقابر منيفه لريني لب ابله
5 تقبل و قبور شريفه لريني تعظيم و تحييل ايدوب
زيارت ايلك و علي الخصوص شدت كرب و بلا
شعير و شدت كرب اولان قرّة عين رسولنقلين
يعني حضرت امام حسين رضوان تعالى عليه و علي
اخوته و والديه قبر شريف واجب التعظيم و مرقد
10 لطيف لازم الفكر و كاربنة و پيرينكو كردار و والد
بزرگوار لريني اسد الله الغالب علي ابن ابي طالب
كرم الله وجهه حضرت تيريك مسجد كوفه معبد
و محل مشهوره مشهد لرينه انواع ضراعت و اقبال
و اصناف افتقار و ابتذال ايله دوي مال اولوب
15 ارفاح مطهره لريني خيرو غا و فاحته ايله ياد و هر
بريك روح پر فتوحندن استمداد ايلك الحمد لله الذي
لطفنا هانا و هوذا لقنا و زار قنا و مولانا پس

1 اولیاء کرامک یمن همت و مشایخ عظامک برکت زیارتی
 سبیل اول دیار شرف دثار و اول بلاد سعادت شعار
 کتب احادیث رسول الله و اسفار اخبار رسالت
 بناهید نزالت کتابین نام بر مجموعه خیر انجام
 5 کورد مکه ترتیب حروف تہجی وزن مرتبه و روجه
 مشروح یک می طقوز بایله مقبوضه هر بر یا حروف
 مزبوره دت بر حرفه معین و هر بند مذکوره اولون
 احادیثک اولک بر اول حرفه معنون و هر حرف
 شریفک مخارج و روایتی بیان و زاویلرتیک بعض
 10 مناقب و فضائلی تیان ایلمش مطالعه سندن
 دل و جانده سرور حاصل و مناهور سندن قلب
 و جنانه ضیا و نور و اصل اولوب دارد نیاده بوندن
 بیک خلف لایموت و راه عقبی ده بوندن ایوب برک
 و قوت اله کیر مزدیو اسلوب مذکور و متوالی
 15 اوزده بند ایچ بر دفتر جمع و ترقیم و بر سفر معتبر
 ترتیب و ترتیبیم ایلمک خاطر فائزده تصمیم ایروب
 کتب احادیث مطالعه سنه شاغل و راویلرتیک مناقب
 و تفصیل

1 و تفصیل احوالی تسبیح مشغول ایکن ناکاه بین
 اعوای دین متین طغیان و کفار ملحد و معاندین
 عصیان ایلیوب صاحب سعادت معلوم و قرین عزت
 و دولت مرقوم بایله بر زمان شرفا منتها مالک العظماء
 5 سعادت عنوان اولان سرحد ولایت شیر و انصاف
 روان صوبه سفر و بر مرتب دایچ غریبا اقصاء
 حدود دیا اهل دین سعادت قرین اولان محروسه
 بدون بهجت مشحون اوزده کنز ایروب اخرا الامر
 بعون خدای و ندر زمین و زمان و بلطف خدای مکین
 10 و مکان سنه خمس بعد لاف ده وطن اصل غریبه ایلمدخل
 و صلہ رحم ایچون قاطع مراحل اولوب قصه سیناب
 مستر مابه کلام بر موجب کلام حکمت نصا الفصه
 ترمز السحاب و قف فرصت غنیمت در دیوب اولد فاتر
 موعود بر سخن بر ابتدا و سفر معهود بر املا و انشا
 15 ایلمد و لکن نزالت کتابین کی بعضی دواتک تفصیل
 مناقبی احوال و تفصیل احوالی اجمال ایلیوب بلکه
 انز مترا بد نیچه منافع و فواید و سایر کتب معمولدن

1 جوق اثار واسفار مقبوله دن اخبار بسیار کثرت
 هر بر حدیث شریفک معناسنی مسطر الحین تغییر
 و ماخذ و راویسی تعیین و تحریک و اکثرت مناقبک
 منقول عنہی کنارند بیان و رسم لفظ منہ الیہ
 5 حاشیہ سند عیان ایدوب حروف هیجا عدد دیوز
 بکر می طقوز باب ایراد و هر بند بر حرفه معنوت
 اون حدیث شریف یاد الیلم و فوائده عام و شامل
 و منافع حاص و عامه و اصل و ماسنی ملاحظه
 و فکر ایدوب عبارت نی ترکی دلله ذکر انتم و الحاد
 10 شریفه ترجمه سند تحریفه اجتر و مناقب منیفه
 تحریک بهتان و افتراء حدرا ایدوب ناک و السبح
 مضمون وصیت مفریحه موجب سجده و انشا الیہ
 مقتید اوله ادم و بوکتابه ذکر العارفین فی یوم
 الذین دیواذ و یردم صافی دل و خالص فواد اولنرد
 15 تضرع و اهل حق و صاحب عدل و داد اولنردن توقع
 اولنرکه بشریت مقتضا سبیله واقع اولان حب
 و خلایق رملردن معذور و انسانیت سبیله ناش
 اولان

1 اولان خطا و ذلیل دامن لطفله مستور طوئوب بو
 فقیر یه خیرد غایله یاد و ذکر جمیل الیله دلشاد
 ایلیلر و هوالمقصود و المراد و الله یرید الی سبیل الرشاد
 مقدمه اوله معلوم اوله که بو کتاب مستطاب
 5 مزبور و بنود فتر باصوابه مذکور اولان الحاد
 شریفه و اخبار منیفه نک اولیلند و اقع اولان
 حرف تعریف معتبره اوله ایدوب بلکه تعیین بابیچون
 اوله کلمه نک حرف اولی سبب مقرر اولند مقدمه
 10 آخری تانی خاطر نشان اوله که بر دفعه مناقب مقرر
 و بر کتره احوال معلومه اولان راوی مکرر مسطور
 و مقرر آخری مسطور اوله قدره انجوتفسیر حدیث اوز
 اختصار اولنوب ذکر منیفه سبب تکرار اوله ایدوب مقدمه
 آخری ثالث بودی مضبوط اوله که بو کتاب مذکور
 اولان تواند حضرت رسولک صلی الله علیه و سلم
 15 مولود شریفه عام فیلده واقع اولوب و بعد الوحی
 مکه مکره ده اقامت ایدوب اون اوج سبیل مدینه متور
 تمام اون سنه و دنیاده عمر لرجه التمش و ج سنه اولن

1 قوله اوزع در بوجله اختلافات كنيزه اولي
وجه مشروح اولمق قوله اكثر واظهر واين
اولمخين وجه مزبور اختيار و بولوم اعتبار
اولندي **مقدمه ديكر** رابعا بوداخي مقرر اولاكه
5 من رايه فقد زايه حديث سعاد غواني ترجمه
رسول اكرم صلى الله عليه وسلم حضرت تلو نيك
ظاهر ايمان مستيقظا و نايما مجلس شريف رينه دني
و محفل منقارينه وضولي ميتر اولوب حديث در ربار
و كلام كوهر نثار لريني استماع و محافظت بعد
10 نقل و روايت ايلين كمسنه به رايه حديث ديك صحيح
اولوب بونقد ترجمه انرو جندن حضرتي واقعه
لونه كوردوب و كلام سرور انجامي استماع و روايت
ايلين رايه رايه بالذات و لور لور الله تعالي اعلم
تحقيقه الحاله و عنده صدق المقام **باب الاول الحديث الاول**
15 اللهم اعز الاسلام بعمر بن الخطاب بوجديت شريف
سعاد قهر بن و بخبر منيف بهيت اين بوترجمه به
سبب ولان نزل الشاكر بن الي رب العالمين نام كتابه
مستوف

1 مستوف و سفر مزبور در مسعود در معنايي بولكر بن
اكرم صلى الله عليه وسلم حضرت علي امير المؤمنين
عمر بن رضي الله عنه حقه دغا اير رب يا الله سن
عز لنذر اسلام ديني خطا بك او علي عمر سبيله نك
5 نظم حريته عزت غلبه معناسته در يعني اسلامي
سن غالب يله انك سبيله ديك اولور بوجديت شريف
و بخبر لطيفك سبب و رويه ابتداء اسلامك
مسلمان نواز اولمخين اهل اسلام انواع اذا و جفا
كوز مر كله حضرت رسالت پناه در كاه ربه لقدر
اول صامع شمت و ذي هيب و صلا بتك اسلامي
10 رجا ايله كلريد بوجديت شريف سرور انكيز و نبو
منيف جود اميرك رايه بي فضل الامنة و خير الامنة
الجلس لا تيس في الاسفار والاحضار و ثاني اثنين اذها
في الغار الصاحب الشقيق علي التحقيق الصادق الصديق
15 الصديق الرقيق في الطريق الملقب بالعتيق ابو بكر عبدالله
بن ابي قحافة عثمان بن عامر بن عمرو بن كعب بن سعد
بن بتر بن مره بن كعب بن لؤي بن غالب بن فهر بن مالك

مناقب حضرت ابي بكر الصديق

4975

1 بضرب كنانة بن حزيمة بن مدركة بن المياس بن مضر بن
نزار بن معد بن عدنان الملك القريشي اليحيى رضي الله عنه
وعن والديه حضرت يدرادك وواضح وانهم واضح
يود دكة قريش يود قوم قريش كنانة أولاده ديرلر
5 **نبي** ابوبكر صديق قوم قريش ابوبكر بن
رسول الله صلى الله عليه وسلم حضرت ابي الله
من يوم مرق بن كعبه سمع اولور ذيل حضرت كعب
شريف يرحم بن عبد الله بن عبد المطلب شيبه بن هاشم
بن عبد مناف بن قصي بن كلاب بن مرة بن كعب
10 بن لويد بن بكر بن كنانة بن عبد المطلب بن هاشم
عدنانه واربعة علماء انساب ما بينه قطعاً
اختلاف يوقد امانه يوقد وده اختلاف واقع
اولم شدر بعض عدنان من يور يسمعون بن ابراهيم
الحليل علي نبينا وعليه ما سلام الله الحليل حضرت بنك
15 قيذار نام او علي اولاد ندرن وبعض شرف بنق تلمشرف
اولاد بنت نام او علي اولاد ندرن والله تعالى اعلم
واصدق واحكم حضرت ابوبكر والد بن اولاد
ابو خافه

1

5

10

15

20

عثمان بن ابي رلوب بن صفي بن افرود قدس صكر صكر صكر صكر صكر
كون اسلام كلاب بوجه حديد مستقر يدر اجرة • واول دياره حركت
ابن رلوب اسلام كلاب كلاب حضرت اكلت ما جني وصفا لني افرود
كرب بن سفي بن ابي رلوب بن صفي بن افرود حذر
واجتاب ايلكوز و يوبنور ووب حقا ايل بنين ايل بنين ايل بنين
و بن بنين ايل بنين ايل بنين ايل بنين ايل بنين ايل بنين
برمات دني جمانه اولوب و ايل بنين ايل بنين ايل بنين
علي بن افرود الله حق ميراث ايل بنين ايل بنين ايل بنين
بكر بنين ايل بنين ايل بنين ايل بنين ايل بنين ايل بنين
عمر بنين ايل بنين ايل بنين ايل بنين ايل بنين ايل بنين
اولم شدر • ووالده سبي سبي بنت مخرب بن عمرو بن كعب بن
ابو خافه بن عيسى بن قريش اولم شدر ايل بنين ايل بنين
واجفاد ذوي القربى ايل بنين ايل بنين ايل بنين ايل بنين
ابو بكر بنين ايل بنين ايل بنين ايل بنين ايل بنين ايل بنين
و اكلت او علي بنين ايل بنين ايل بنين ايل بنين ايل بنين
صلي الله عليه وسلم و زره شرف حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم
مشتقر اولوب حضرت كلاب بنين ايل بنين ايل بنين ايل بنين
وسعد بن ايل بنين ايل بنين ايل بنين ايل بنين ايل بنين
و كند و كند اولاد صلي بنين ايل بنين ايل بنين ايل بنين
و عبد الرحمن بنين ايل بنين ايل بنين ايل بنين ايل بنين
نقلد رك حضرت عثمان و ملحه و زير بر عوام و سعد بن ايل بنين
و عبد الرحمن بنين ايل بنين ايل بنين ايل بنين ايل بنين
و حضرت ابوبكر رضي الله عنه عام قبله اني بن ايل بنين
مكة • و جوده كلاب بنين ايل بنين ايل بنين ايل بنين

1

5

10

15

20

1 تجارتلہ مقید اولوب بریکجه شام شریفه شمس و قمر
واقعه سنه انک قریبته کیروب صفا و سرور ایلله
او یاندی اول دیاده بر حادق معتبر ذاهب وار اید
علی الصباح اکا واروب واقعه سنی تقریر ایدیک اهل
5 من بر حضرتک بنی تخی و کندونک انوار صدق و ایمانله
منور اولاجاغین اکا انکار ایلکین وطن اصلیمی
اولون کعبه کلر کر حضرت رسالت داخی من عند الله
نقالي او بامره الاعلی دعوی نبوت و اظهار شریعت شریح
ایلد کلر کییم اشارت رهبان اکا حجت و برهان اولم
10 بر لحظه توقف ایلوب دل و جان وصفای جانان ناله
قبول ایدوب حضرت انک اسمی عبد الله قودی جالان
اندن اول اسلامه کاشم کسنه یوقدر بر لقی عتیق
و بر پی داخی صدیق قدر ایکسی داخی وضع رسول اکرم
نقین بی محترم صلی الله علیه و سلم و لقب عتیق
15 ایک وجه و جبر و وار د بر پی یفتد عتیق دیو جیلله
دید کلر بر جلدن انک حسن و جمال بر انوار و بر
داخی حضرتک اکا خطا با حدیث انت عتیق من التاوید

1 و لقب صدیقک سببی خبر معراجی اصل و ترده ایلدی
قبول و تصدیق ایلر و کدر صفت شریفه و حلیه لطیفه
بوخیل و زون یوزنی کوچک لوپن صاروید مایل یایض
جسمندن لجه قلیل و الین رفیع صلیحی محقر عارضند
5 لجه سیه حقیف و بدن شریفی نظیف عالم انسابه عارف
و تعبیر واقعه یه واقف تخی العیب و نقی الجیب ایدر
اسلامدن مقدم کثرت مال و منال و رفعت اقبال
و احمالله صاحب عز و ریاست اکن دین اسلام شرفه
فی سبیل الله نفسی و مالی بذل ایلوب کند و سنه
10 برجه و بدننه کیچک برجه آیفوم بر بسطاعت
و عبادت و ستر عورت ایچون قرم قیلدن بر مثال
بورنیوب کند و سنه ستره ایلر بر اول کهنه لباس
انک جسم لطیفه لباس اولیجاق بامر الله العلام
جبر آیل علیه السلام داخی و سلوب مذکور اوزر
15 بر سیاه شال کیوب رسول الله حضرتنه کلر بر حضرت
رسالت پناه صلی الله علیه و سلم اینه اول وجهه کور
یا قنداشم جبر آیل بونه خالدرک سنی بویله کوردم یون
دیو

1 دیوسوال ایلد کلرند یار سول الله یا لکوز همان بن دکل
کوک یوزینه نظر ایلد که جمله ملک که ابوبکر متابعت اید
بویله بلاد کی مشلورد دیو جواب ویریکن رسول حضرت
سمادن جانبیه نظر و صوب سما ته نکر ایلد و جمع ملک
5 وکتر و بین و حمله و عرش و مقر بیینی وجه مشروح او
کرمین سعادته ابوبکر منزه کلوب فی الواقع
ایله داخیه اول حاله کورب اکا بومعنا یله بشارت و مقا
بله سنله اجر جزیه اشارت ایلد یلر نقلد کرم رسول اکرم
حضرت یلر دایما ایله شفقت و ترحم حضرت میکا
10 و عفو و وقار د حضرت ابراهیم خلیله تشبیه
ایدر لرایر یی کتب احادیث حضرت رسول کرم ویدر
انبیا و مسلمان دن صکره ابوبکر دن افضل کسک اوزر
کنش طوغد یی و طولمدت یی دیو ویرجدرین دخی
حضرت اکا خطاب یدوب یا ابابکر الله تعالی بخا ادم
15 ینغام بر خلق اولادن برو الله تعالی یه ایمان کتیر
نوا بنی و یروب و سکا بنی بعث ایدلر بر و قیامت
بنم رسالته ایمان کتیر نلرک نوا بنی ویردی دیو یی ویر

1 و ابوبکر صدیق رضی الله عنه رسول الله صلی الله علیه و سلم
حضرت لوندن یوز قرق ایکلی حدیث شریف روایت ایلد
و حضرت رسالت بناه علیه الصلوٰة و السلام من و تلرین
امامته حضرت ابوبکر یی تعیین ایدوب کند و لردخی کا
5 اقتدا ایلمشلورد پس حضرت ابوبکر رضی الله عنه تابع هجرت
اون برنجی یلندن شهر بیج لا اول واسطی رسول الله
صلی الله علیه و سلم حضرت تلرین وفاتند صکره اجماع
اصحاب کرام و اتفاق احباب فحام ایلد خلیفه اولوب
حضرت رسالت بناه صلی الله علیه و سلم دن قلوب خلافت
10 یوز و کی قبض و حفظ ایلر یی بو خصوص صکره صحابه
کرام دن برکسته مخالفت و اهل اسلام دن برکشی عدم
اطاعت ایلر یی و حضرت عثمانی وزیر ادن یی و حضرت
عمر یی مدینه یی قاضی و کند و نایب نصب ایلر یی و مکینه
عتاب بن اسید یی و طایفه عثمان بن ابی العاصی و صنعاء
15 مهاجر بن امیه یی و حضرموت زید بن امیه یی و زبید
ابوموسیٰ اشعری یی و الی و قاضی یدوب عمر و بن العاصی
فلسطین جانیه امیر و حاکم ایلر یی نقلد کرم رسول حضرت
دن یادن

1 دنیا دن نقل الیہ کل روز نصر مکہ و مدینہ و کوفہ دن
 عیسیٰ یسوع اکثر عربی مرتد و منافقاری کفرہ مشدد
 اولوب حضرت رسولک ذکرہ جمعہ کوندر دیکھ قتل
 ایدوب زکات و یرمدیلر بوخبر ابوبکر یتشوب عمر بن
 5 الخطاب و سایر اصحابہ رضوان اللہ علیہم اجمعین طائفہ
 مزبورہ اوردن عسکر کوندر و بمقابلہ اندر مکی مشاؤ
 اندر حضرت عمر معقول کور میوب پیغامبر علیہ السلام
 لا اله الا الله محمد رسول الله دین کسناورما لری و قالن
 بیزدن و قلیچمزدن قر ناردیلر دیوبودمشکن مجرم منع
 10 زکات و قتل نفسله کفر و ارتداد لر بنده حکم انر کله نیجه
 مقاتله و عمار به جان اولوردی مقابلہ ده حضرت ابوبکر
 داعی شعاوردن کین تمام اولوب و امری انجام بولوب
 یوما فیوما ترقیر اولوجا غن حالنیم زمانم نقصا
 اوزدی اولسون و الله العظیم بن زکاتله صلوات مابینین
 15 فرقا ایدنر الیہ و حضرت رسول زمانم وین کلار کات
 زکاتدن بر حبه نقصا بلینر الیہ مقاتله ایدم دین دیک
 حضرت عمر داعی تکرار فکر ایدوب الله جیحون حق تعالی

1 ابوبکر صدیق شرح الیہ پی تحقیق شمس پی بند پی
 بالمر که حق بود در دیوب که مینی قبول الیہ پی پس
 حضرت ابوبکر دویل قوتیه و احماح اصحابله و جواب
 مقاتله پی اثبات الیوب خالید بن ولید پی اون بیک
 5 مقار پی عسکر الیہ اوزر لر بنده کوندر و ب عوم
 قتل اتر دی پی پیغامبر نصر اسلامه اول غزا
 اول واقع اولشد رای پی دجاء العطار دی ایدر که
 اول انشاده بر کون موبنیه و اروب کورد مر که
 بر مجبور خلا یق جمع اولشان بر کشتی بر کسنگ
 10 انواع تعظیمه باشی ابوب بن سنگ قربان اولم
 اکرسن اولسیدک بز هلاک اولوردی دیوقسم الیر
 اول طائفه دن بر سینہ بونلر کیمرد و بونلر اصلا
 ندر دیدم اولدای پی ایت پی استوب کین عمر بن خطاب
 اهل ارتداد و مانع زکات اولنر پی قتل اتر دی کین
 15 حضرت ابوبکر باشی ابوب انکا دعا و ثنا ایدر و
 جواب یردی دیر و سامه وای پی داعی حضرت ابوبکر
 خلافتی زمانم فتح اولوب و حاشا نبوت دعوی
 الیہ پی

1 ایلیوب یوز بیک مقداری کافرا لیه خروج ایلیس مسیله
کذاب و زورینه عساکر سلو مایله ینه خالد بن ولید پ
سردار ایدوب کوندر و ب قتل ایلسدر و شام و عراق
جانباز ینه داخی غزا ایچون عسکر منصور کوندر مشد
5 پس بیک بی بی اوج ای سکر کون اصحاب کرام مابینده
حق و عدلله قضا و الزام و اهالی سلوم مابینده
امر و بی اقامت و احکام ایدوب حضرت رسالت نایله
بر مرتبه موافقت بایش ایدیکه دنیاده عمر ای دی
مسواة اوزره اولوب التمش اوج یا شنه وارد قریه
10 هجرتک اوند اوجی سنه سنه شهر جمادیکه لآخر ده
و شهر رومته دن ماه کانون فانی نلک اوند التمش
یومراتین کجوب اخشام نمازندن صکر مدینه متور
داواخرته انتقال ایلر بے نقلر که کند و نلک قبری ام المومنین
حضرت عایشه رضی الله عنهما من موتیه انک عیادته
15 واز دی حضرت ابوبکر اکا ایترب یاقیرم عایشه رسول
حضرت بی قاج نبیله کفندی و کن ایدوب اولدی اوج
نوبن کفندی اوجی داخی اق بتر ایدوب قص و عمامه

1 یوغیردی دیو جواب ویردی ینه ایتدی یاقیرم حضرت
نه کی نه فوت اولدی اولدی ایتدی ایتدی کونی وفات ایلر
دیددی ابوبکر ایتدی یا بوکون نه کوندر عایشه داخی
بوکون ایتدی کوندر دیو جواب ویردی ابوبکر دی
5 رب العزت دن دعا ایدر که بنم حضرتک حاکم ای
شرفیلر بته وصولک مابینده بوکونله بوکجه دن
غیر بے زمان اولمیه دیو دعا ایلیوب ارقاسند کیر
کو کله نظر ایلر بے و بر برترن زعفران لکدی کور
ایتدی بے بو بے یا یقوب پاک ایلکوز وایکی نوب داخی
10 ذیاده ایدوب بی حضرت کبی اوج نبیله کفلیله
حضرت عایشه بو بے ایتدی و یا انا بوکونله کفلیله
اوج قطعه بیکجه نبیله کفلیله دیو حضرت
ابوبکر داخی بکا بر بویتی کی کی که حیاتره اولدر میتد
ذیاده مستحقور در دیوب اولکجه نلک اولدر وفات
15 ایلر بے پس تحبیلی مستحدر دیو صباحه تاخیر ایلیوب
همان ینه اولکجه حضرت عایشه نلک منزلده اولد
رسول الله صلی الله علیه وسلم حضرت تونیک دارد نیاده

1 اوستند ياند قارب حشيش و ساجه خرما ليلى ايله
طوقمش سربك اوزون و تهيرو و تكفين اولوب
حضرت عمر غانين قلوب حاله روضه و مطهره اوله
حضرت غايشه اوند حضرت رسالت بناه صلى الله
5 عليه وسلم قبر شريف نيك صولجا نينده باشي
عليه السلام مبارك باشلرينه برابر قوميوب ليك رعايت
اديله ابوبكر ك باشي حضرت مبارك ياغي نلر نيك
قويوب كچه ايله دفن ايلد يار جسد شريف نيك
ايچته حضرت عمر و عثمان و طلحه و كند و نك و علي
10 عبدالرحمن ايند ديلر جابر انصاري رضي الله تعالى عنه
روايت ايلر كه حضرت ابوبكر رض موتند وصيت
ايلر بكنه وفات ايد يچك اصحاب و احباب نيم جناز
روضه و شريفه نك قابوچيم اوكنه ايلنوب قويا رشوله
طوره اكر باذن الله تعالى قابوكنند و دن ايلور سه
15 اديله ايچر و ايلنوب دفن ايليله لر و اكر قابوچيم
ترك ادب ايلميوب ساير مسلمانلر مقابر نيه الوب
كيدن لر داييم مزبور ايدر بو وصيت موجيجه

1 احبابله انك جنازه سني ك قارب روضه و مطهره نك
قابوچيم اوكنه قارب يار سول الله اشبوكلن يار غايشه
اولان ابوبكر درجوار سعادت مولديكوزده دفن اولنق
رجا ايدردن طشردن ندا ايدك ناكاه قرره و تاني ايله
5 قابوكنند و زندن اچلوب كترك ايله ايچر و ده دفن ايلنق
ديوب رصل كاد يه كيروب اصلا بر كسته كور ميوب
اي تقطيمله دفن ايدوب كندك ديوب و زوايتن قابو
اچلوقن ايچر و يه كيروب كورد يار كه حضرت قارب
10 شريف نيك صولجا نينده وجه مشروح اوزره بر مقبر
قاز يلوب حاضر و نيش طور رهان اذن دفن ايلد بيلر
الله صلي عليه سيدنا محمد و علي له و صحبه اجمعين
وار حنا و احسنر نامعهم بر حنتك يا ارحم الراحمين
الحديث الثاني ان الناس اذا راوا منك اكله فليؤنق
يؤنق ان يعمد الله بعقابك بوجديت شريف صحيح
15 و بوخير لطيف فصيح كتاب عفاتح متني اولان مصابيح
معناسي حقيقيا انسان جنسي قبان شرع شريفه مخالف
بر نشنه و كورساريل ايله منع و تغيير ايلمسار يقيند
الله

1 الله تعالى اول فعلك عقابني ان لم عام ايد و بجهله
 انك عقابني ايله معا قبل ايله ديكار بوجديت شرف
 عنوان و بوجبر سعادت نشانك ديجرا ويسي سابقا
 احوالي مزبور و انفا منافي من كره اولون ابو
 5 بكر الصديق رضي الله عنه حضرت پير كه مناقب شريفة
 و احوال منيفه لوي بر دفعه عيان اولمش كن تكرار
 محتاج بيان دكلر پس مضمون حديث شريف و مضمون
 خير منيف مقتضا سجنه جمله احاد الله نهي عن المنكر
 لازم و افراد اهل الله مد منع و دفعي بل منيحت و
 10 وليكن بومعاده سور و مائده واقعه اولان
 يايها الذين امنوا عليكم من انفسكم لا يضركم من ضل
 اذا اهتديتم اية كريمه سنه نوع مخالفت كورنوي
 زيرا اية كريمه نك معنای منطوقیسی یا ایمان كنون
 كمسنلر سيز كند و نفسكون محافظه يي او زر
 15 اولكون سيز هدايت اوز دينه اولاجق اولور سكون
 ضلالت اوزر اولون كمسنه سيزه ضرر يلمز
 ديك اولور اما علماء دين كنون و ائمة شرح مبين

1 میان حدیث و ایقی توفیق و ما بین یمنی وجه
 وجیه ایله تطبیق ایدوب حدیث شریف یمنی
 عن المنكر قدری و بر وجهله دفع و معنه
 استطاعتی اولوب صورت رضاده اهل الیلینلر
 5 شانده و ایه کریمه دنیاده سوزی استماع اولمیش
 بلکه نهیندن کدویه ضرر اولوق احتمالی اولون
 كمسنلر حقند در دیوبور مشرود و اوله
 الملك المتعال اعلم بحقیقة الخالق الحديث الثالث
 اوحي الله عز وجل الي داود عليه السلام يا داود
 10 اتخذ نعليك من حديد وعصاك من حديد واطلب
 العلم حتي ينخزق النعلان وينكسر العصا وحدث
 شريف سعادت مقرون و بوجبر منيف فصاحت شون
 كتاب نزل السائرین الحديث العالمين دندر معنای
 عزیز و جلیل الله داود بیغامبره علیه السلام و یحی
 15 ایلمر که یاد اود تعلیم کی مور دن قیل دایحی عصای
 «مور دن قیل دایحی علم طلب ایله تا که اول دور دن
 اناق قابری یز تلوب و اول عصا صوب قبر بلنجه
 دعال

1 دیکری حضرتک بونردن مراد بی علم الہی غیر متناہی
 اولوب معارف الہیہ بہ غایت و علوم د تابتہ بہ نہایت
 اولماد و غنی تفہیم و امر سالقہ بہ داخی مترہ عمر
 طلب علم فرض اولد و غنی تعلیم اولوب اصحابی اول
 5 جانبہ توجیہ و امتنہ بومعانی تنبیہ د بوحیث
 شریفک داخی داو بییم بیتہ ابوبکر الصدیق رضی اللہ
لحدیث الرابع الایمان ان تؤمن بالله و ملائکته
 و کتبه و رسله و الیوم الآخر و تؤمن بالقدر خیر
 و شر و بوحیث شریف بیویم کتاب مصابیح امام
 10 بقویدنر معنی بی حقیقت ایمان سنک انا تکلم
 اللہ داخی الہک ملک ربہ داخی کتاب ربہ دخی
 بیغالمبریہ دخی قیامت کونندہ داخی سنک انا
 ما غکدر قدرک خیرینہ و قدرہ دیکری دخی خیرین
 و شرینہ نہ واقع اولور بیہ حق تعالی نک تقدیر
 15 ایله اولد و غنہ انا نوب اعتقا ایلمکری دیمک اولور
 نظم حوینک کی خطابی کتاب من بورده مفتاح
 مسطور اولد و غنی اوزرہ رسول الله حضرت تلی بنہ

1 کلویا ایمانک حقیقتند و ماہیتند سؤالین
 کسبتہ یزد و بوحیث شریف سعادت مردیفک
 سبب ورودی کتاب مرقوم مذکور و معلوم
 داو بیی اصلک احکاب فی الحق المبین و اخطب الحبا
 5 فی الذین المبتین الاخلق بالصدق و الصواب المبتین
 ای حفص عمر بن الخطاب بن نفیل بن عبد العزی
 بن داج بن عبد الله بن قحط بن ذراح بن عدی بن کعب
 بن لوی بن غالب بن فهر بن مالک بن نصر بن کنانہ
 المکئی القرشی العدوی رضی اللہ تعالی عنہ حضرت
 10 نبیل بی حضرت رسالت بناہ ایله مرقوم کعب جمع
 اولوب قوم قریش دہ داخلد و الیہ پیہ ختمہ بنت
 هشام بن مغیرہ بن عبد الله بن عمرو بن مخزوم بن
 یقطله بن مرثد بن کعب بن لوی بن غالب اولد و داخی
 قریشدن اولوب ابوجعل لعینک قیز قریشیدر دخی
 15 ابوجهلک اسمی عمرو دکه مرقوم هشام بن مغیرہ نک
 صلی اوغلیدر بیل بوجهل مرد و حضرت عمر
 رضی اللہ عنہ خالی یعنی طایبی اولور بقدر کہ حضرت
 ابوبکر

نائب حضرت عمر الفاروق

1 ابوبکر رضی اللہ تعالیٰ عنہ مرض و تہ ایک اصحاب کا بار
 و مهاجرین و انصار انک عیادت تہ و ازوب بام اللہ تعالیٰ
 سیزد ادقیایہ حلت ایلدکن صبح بزم مابین تہ
 خلیفہ حکیم اولور دیو سوال ایلدی حضرت ابوبکر
 5 داچی تحقیق اس عمر بن الخطاب یو کند و نریہ خلیفہ
 ایوم دم اگر حق وعدل اوزر اجراء احکام شرعیہ
 ایدر سہ بنظر ظن غالبہ دی اولدر اصابت ایدر عدل
 مثاب و مایعہ اولور و اگر عدل و داد ایلر سہ دا لخر
 کج کد و مہر کج بوز نہ اشلر ایسہ ایہ یو جفد
 10 بن خیر مراد ایدوب ایہ تعیین ایلدم غیب د شہد لہ
 ظلم ایلین کمسنلر نریہ منقلب و لاجملہ بی پھین
 زمانہ بلور لور دیو جواب و پر و حضرت عثمانہ رضی اللہ
 عنہم وجہ مشروح اوزرہ بروصیت نامہ یازد و رب
 اند حاضر اولمیان اصحاب کل مہ کوند دی جملہ سی
 15 صفای خاطر ایلہ قول ایدر عثمان اول کون انہیں کون
 حضرت عمر ایلہ مبايعہ ایلدی یار حنی اول وصیت نامہ
 حضرت علی یہ کمر اللہ و چمہ کفر د کمر کیم داچی اجوب

1 اول قیادین بن نامہ دہ تعیین اولور کمسنہ ایلہ مبايعہ
 ایلدم و خلوفتہ رضا و بر دم اگر چہ کم عمر بن خطاب داچی
 اولور سہ دین ہے و نقلر کہ نامہ و مزبورہ یازلر غرمانہ
 اول مجلس حاضر اولان کمسنلر دن بری حضرت
 5 ابوبکر و اعتراض صورتند اولوب بزم اوزر
 بولہ شدید و غضبناک کمسنہ یو خلیفہ ایدرسن حین
 سوالن اللہ تعالیٰ حضرت بلوینہ نہ جواب و پر رس دی
 اول داچی بن انورک ایچین انورہ خیر لوس خلیفہ ایلدم
 دیو جواب و پر و مر دین ہے روایت اولور کہ حضرت عمر
 10 رضی اللہ تعالیٰ عنہ خلوفتہ خلقہ عظیم ہیبت و قبلہ بنہ
 زیادہ خوف و خشیت دوشو و حتی نیچہ سیم ترک دیار
 و بعض اطراف شہر دن فراد ایلدی حضرت عمر یومعتا فی
 عارف و خصوص مزبورہ واقف و لیجق انلری دعوت
 ایدوب مسجد دہ جمع ایلر ہے و کدر و سیم منبرہ چیقہ
 15 بر خطبہ و بلغہ ایلہ اللہ تعالیٰ یہ حمد و ثناء کیم و رسول
 کز نہ مہرح و دعا ایلدکن نساہ انورہ خطاب ایدوب
 بامعشر قبائل ایشتم کہ ہم خلوفتم و بوم خطیرہ ولایت
 سیز

1 سینه خوف و هراس کلوب بودند اقدرا بوبکر حضرت را
 بن تشدید ایلمز اید پی و حضرت رسالت پناه صلی الله
 علیه و سلم را دخی بر صله لطفه معامله اید و بر اید پی
 حالیا سبز بچون کمنه ایله مرادات و مله هسه
 5 ایلمز حالیم مشکل اولدی و بر امیش سزایم پی تحقیق
 بلکه زکم قولکوز حق و کله مکوز صحیح در رسو الله
 صلی الله علیه و سلم حضرت لایک زمان سعادت
 نشانایون بن جناب شریف لایک قولی و خاد پی ایدم
 محمد صلی الله علیه و سلم رضا و شکران اوزره آخره کنایه
 10 بوسعادت بکا کفایت اید در بعد ابوبکر رضی الله عنه
 زمان شریف لایک دخی خاد پی و معینی ایدم بکم
 شدتم انک ملایمی ایله اختلاط و امتزاج اید و بکم
 حترتم فلیحی حکت و ظهور ایلد که اول کنه و نک
 لطف و خلیف ایله ای تعهد ایلو ب دفع و منع ایلر اید
 15 بوجا لله معاشرت ایلو ب الحمد لله تعالی اولد دخی
 بندن رضایله آخره کنایه بود دخی بکم سبب سعادت
 الحاله هده ایشو لر عظیمه بن مبتدا اولدم اول شدتم

1 دخی زیاده اولوب غضب و خشم دخی ترقی بولمشد
 و لکن اهل حق اوزرینه دکل بلکه مسلمانان و ظلم
 و تعذیب و فقر و ضعفایه جفا و تادی ایلینلر اوزرینه
 اما اهل عدل و انصاف اولوب شسته سینه و محترمه
 5 و شریعة مطهره احمدیه اوزره اولنلر لطف و ملائمت
 و رحمت و ملاطفت اوزرینه بر شول کشتی کم بر کمنه یه
 ناحق ظلم و تعذیب ایلیه ایامه انک بر یوزرینک
 اوسته بصوب و بر یوزرینی یرم سور و ب جفا
 10 ایلمنجه فارغ اولماز و شول کمنه کم حقه قابل
 10 و شرح شریفه تابع در جامع کی عز و طو تو ب مصالح
 نفسمدن تقدر اید و ب انک ایله معامله ده سزک
 بر ی بر یوزر ایله ایلر کی کون ملاطفتدن زیاده ملائمت
 اید و مرا کاور بصیرت و انشاه اوزره اولکوز دی
 وعظ و نصیحت ایله پی و اند نصراک بده خلقه خطاب
 15 اید و ب بودند مقدم ابوبکر حضرت لایک خلیفه
 رسول الله دیر اید کوز شریک صکر بکا نه دیو سیز
 و بی دخی مایه کوز ده نه و صفله توصیف و کماله
 سوزده

1 کوزه نه لقبه تعریف پیر سر د پدیه مقابل ده خلق
 دخی سین خلیفه خلیفه رسول الله د پرو د بوج
 و پر پیل حضرت عمر اتید بوج کلام تقیل واک
 بدن صکر کلجک خلیفه لر بر کلمه دخی زیاده
 5 اولور سه غایتله انقل اولور چون سز منو منلر سن
 بن خالاسرک مککوزم سبکا امیرالمومنین د
 اول کتا دیکوز دیو خلق انجند امیرالمومنین دیک
 مشهور اولدی بخلقاء داشتن دایمه مهذبین
 امیرالمومنین دیو اول انکا خطاب اولوب اندن مقدم
 10 کمنه بو وصفاله موصوف بولقبه مشهور
 و معروف اولما مشدر نقلی که حضرت عمر رضی
 تعالی عنه عام فیلادن اوج پیل صکر مکک مکک ده
 دنیا به کلوب بعثت نبی ناک التی سینه سده و
 ربانی د بشی سینه سده شرق اسلامه مشرق اولی
 15 اول زمانه دکن اسلامه کلنک فرقی سپردین
 نقل اول اوزره اسلامه کلنک زمانه اوتوز اوج
 یاشده دروایت ثانیه مو جیجه اوتوز یاشن اول

1 سبک سله می کتب سیده مفصله مسطور السنه و حاله
 مذکور و مشهور در لغت شریف و وصفه لطیف بوخی
 اوزون جسی لطیف بوخی فرموزی به مایل بیضا بوز
 کوچک کوز لوب قیزیل بقار بوزون و اوج بوز قیزیل
 5 اید بوز حضرت ابوبکر کتب تعینی و وصیت مزبور سی
 اوزره تادیم هجرت اول و اوج بوز سینه سده شرق اسلامه
 اشن کوب خلیفه اولوب حضرت رسول اکرم صلی الله
 علیه وسلم دن قلدن خلافت خاتمی بر ماغنه جوری
 اوزمانه الی الیک یاشتی تمام ایلیوب الی اوجه قدم
 10 بصمنا اید بوز زمان خلافتد احسن نظامه نظم اوز
 دین مستقیم و اقوامه قیامله اقامت شرع قتم اید بوز
 خراج و جزیه تقدیر بوزی و دفتر دیوان ترتیبی و محافظه
 بیت المال ای ابر اسلامه اول وضع ایل بوز امانیه
 کن و سیه تغیر وضع ایلیوب توب مروج اوزره
 15 خیر شعیر الیه جاننه جبر ایلیوب لباسه و سکا
 اوضاع و اطول ده و اهل اسلامه تواضعه بیه حال
 قدیم سی اوزره اولوب سفر ده و حضرده خدمت
 و صاحب

1 وصاحب شرطه و تواب طوندی و مسجد و سایر مصالحه
 یالکوز کید را بدی و ایتم و ارامک و ضعیف و مساکین
 قابول بنه و اوردی و حواجکوز و ارمدریکاسیلک
 این سیز کو بر بنویم تا که بنم زمانه بیع و شرا و سیز
 5 الدامیه لردیوب مصلحت لری کور پور دی و هجرت
 بنویه نک اودن التیجی سنده سده تاد یخ عام فیلی بطال
 ایلوب تاد یخ هجرت وضع و تعیین ایلدی و اهل
 اسلامک نفس لری و مال لری حفظ ایچون کچنه
 عسکر مکی دخی سلامه ابتلا اول وضع ایدوب
 10 اکثر یا لذات کند و سیم کن را بدی و زیاده بن مسلی
 کن و سیم وزیر و وکیل نصب ایلدی و ویر که
 مصر و شام و عراق اکثر مالکی اندک خلافتی زمانه
 فتح اولدی و تاد یخ هجرت وضع ایلدی اودن التیجی
 سنده بیت المقدس صلحه فتح ایدوب و بنه سنده
 15 مزبور ده سعد بن ابی وقاصی کوفه به حکم ایدوب
 کوفه شهر لری یا ایدوب معمور اندر دی و سلاطین
 فادسته نک دولتی اندک زمانه منقرضه اولوب

1 نوشیروان اولاد ندن مدائن سلطانی بزرگه بن
 شهر یار اسلامیه و خراج قبول ایلدی و کچون حضرت
 علی ید کتر مرانته وجهه یکریمه بیک مقولاری عسکر
 اسلام فتوحیا و زردیه کوندر و ب کد و سیم قتل
 5 و خانما نخی یغما و بر او غلبه ایلدی شهر یان و مار یوس
 نام ایکی قیولری اسیرا ایلدیوب غنیمت کثیره ایلدی
 مدینه منوره ید کلار کلر نده او غلبه ایمان
 تکلیف و لوب عناد و مخالفت ایلدی و این دخی
 قتل اندر و ب اول نسلدن سلطنت منقطعت اولدی
 10 بعد از کولانان قیولری اتم المؤمنین اتم سله خلیفه
 عنها تربیت ایدوب انوار ایمانله تنور لرن نضار
 مزبور شهر یانوی ایمان حسین رضی الله تعالی عنه
 حضرت لریه نکاح ایلدیوب و فرقه ماریوسی محمد بن
 این کمر رضی الله عنه تاد یخ ایلدی بار نقال کحضرت
 15 عمر زمان خلافت اودن کتر حج ایلدیوب هجرت
 حیدر خالی اولدی و رمضان شریفه شرافت
 هیئت مخصوصه و زره جماعتله قلنما سنی اول وضع
 ایلدی

20b

1 ایله یی سببی بود که رمضان شریف کجه پی کوردیکه
 خلق مسجد ده بولک بولک اولوب باشقه باشقه
 قرآنله تلوچ قلوبرا نیتدی بونلم برامام تقیون اولوق
 جمله پی قرآنله قلسار بوندن یکرک اید پی دیوب صلیح
 5 اولوقه اتفاق اصحاب و اجماع امتله ایتی بن کعبی ترشح
 قلماغه امام نصب ایلیوب بعدن هر کجه وجه مشروح
 اوزره ایتی بن کعب قرآنله قلوبرا اولدیلر و نقلور که
 زمان حکومتده انبیا اسلم پی ایله مسیت اولان
 کمتلرک ترک اد بدر دیواسلم پی تبدیل ایروب
 10 غیر پی اسم وضع ایلدی جت اوجهلک بر ازری اولان
 حادث بن هشامک رضی الله عنه اوغلی عبدالرحمانک
 نام ابراهیم ایکن عبدالرحمن اسمنه تبدیل ایروب
 سائر پی داخی وجه مشروح اوزره تغییر ایلدی پی
 وکنی ونک اولاد صلیبته پی عاصم بن عبداللہ بن عبد
 15 وزید و جمیلہ و ام المؤمنین حفصہ در رضی الله تعالی
 علیهم اجمعین و حضرت رسول محترم صلی الله
 علیه وسلم دن بنیون او تو زی ری حدیث شریف

21a

1 نقل و روایت ایلسندر و رسول حضرت تر پی انک حقتنه
 شهادت ایدوب تحقیقا الله تعالی حق صریحی انک
 دلن و قلبن قلوب پی دیوبوردی ایله جنتله
 مشغول متلورد و برداخی انک حقتنه اول خاروق
 5 اعظم در حقتله باطل اورتاسنی فرق اید کچیدر
 دیشلورد و احادیث شریفه و اخبار منیفه ده وار
 اولمشدر که حضرت اکا خطاب ایدوب یا عمر یا بنی
 قرنداشم یا با حفص شفاء دعا کله بی و نتمه و بن
 یا ابن الخطاب تحقیقا سن بنم امتیر اوزرته برت
 10 دیوب و بیه انک حقتنه تحقیقا حق عمرک لسان پی
 اوزرته ناطقنه و تحقیقا شیطان اندن قجر دیوب
 بیو مشلورد در نقلور که اسلامه کلر و کی زمانه جیوکل
 علیه السلام بامر الله العالم حضرت نازل اولوب ایچد
 جمله اهل سموت بوی بریت عمرک اسلام پی مشلر ان
 15 شادمان اولدیار و عمرک اسلام پی دیوب اسلام ظاهر
 اولر پی دیوب اکا خیر دعا ایلدی پی نقلور که انک اسلامند
 مقدر مشرک لک جفا پی و کافر لک اذایم المذنب مسلمان
 انک

1 اشکار اذان او قریب جہرہ غاذقلماز دی حضرت
 عمر سلامہ کلوی کے لیے دینی اظہار ایدوب
 جہرہ اذان او قیدوب اشکان جماعتہ غاذقلماز
 کافر انک خوفدن اہل اسلامک یا ندرینہ او غریغہ
 5 قادراولامادیلر نقل اولنور کہ حضرت عمر برکون
 یولہ کپدرکن شمسک غایتلہ حارقی ذماقی اولمغلہ
 جسم لطیفہ ثانی ایلوب اضطاب ویرمکین
 همان صورت غضبلہ برکن شمسہ نظر ایلن کنتک
 حجابندن نور پے کپدوب قبرق اولمغلہ عالمظلمات
 10 قالہ پے خلق بوقی کوروب ایانکنتہ نولنیم دیو
 حیرتہ ایکن جبرائیل علیہ السلام بامراتہ الملائکلام
 دسولکنزن محترم صلی اللہ علیہ وسلم حضرت یارینہ
 کلوب یا حجت حق تعالی جل جلالہ بیور کہ عمر سولیمہ
 تاکہ کنتہ لطفہ نظر ایلوب او خشاہ والاقیامتہ
 15 دیکن شیلہ سیاه قالہر دپے پس عمر دخی حضرتک
 امی ایلہ کنتہ لطفہ باقوب ینہ نور و صیابی پرینہ
 کلن پے روایت اولنور کہ زمان خلوتنہ عمر دینہ الطاصہ

1 شام شریف اوستہ عسکر اسلام کونرون فتح اندر دی
 وحضرت معاویہ فی شامہ حاکم نصب ایدوب کونرون
 صکر برکون صحابہ کبار دن عبدالرحمن بن عوفہ
 مدینہ منورہ دن قالقوب شام شریفہ فوجہ ایلر
 5 حضرت عمرک برکپی وارا پے قوی ایلہ اکانوتیلہ
 بولرا پیم اتفاقا شہر کبرہ جکری کون نوبت قولہ
 کلمن ایدپے اولکون قویہ تکر ماریدوب نوبتی حضرت
 عمر ہبہ ایلکین اولرا پیم تفضلہ لوجہ اللہ
 تعالیٰ ایلے مالتون اذاد ایلوب اولکبہ سولوا
 10 شہر یقین کلر کلری کے لیے حضرت معاویہ شام خلق
 ایلہ عظم شوکت و حشمہ تعظیم ایلے استقبالہ جقن
 پس حضرت عمر نو تکلفی کوروب معاویہ دن
 اعراض ایدوب التفات ایلن پے معاویہ داخی بوقی کوروب
 همان اتندن اشخہ اینوب حضرت عمرک یا نہ دونوب
 15 بر زمان شیلہ بیان کنن پے عبدالرحمن حضرت عمر اینک
 یا امیر المومنین معاویہ خدمتک بیان یور نظر ایلہ
 دیک حضرت عمر دونوب معاویہ التفات ایلوب
 یا معاویہ

1 يا معاوية ذه عجب صاحب حشمت و طيش بن طابون
 بوج كثر نذر ديو سوال ايدوب اولداجي يا امير المؤمنين
 بود يارده اطراف و اكنا قدن كيدن چوقدر روشن
 جانبندن جاسوسلر اكسك دكلر انلر هيت
 8 كوستمك ايجون بوتربتي وضع ايلدم اكر امار ايدرسن
 بوجالك اوزر يته اولورم و اكر ضاير نير يلك
 يوغيسه ترك ايدرم ديو جواب ويردي حضرت
 عمار ايتدي اكر كلامك حق و قولك صبيح ايسه
 ذهي فكر رشيق و اكر سوزك باطل و نيتك فاسيد
 10 عجب چيله ايتيق بو خصوصه سني يته كنور ايله
 قودم نه امار ايدرم نه خود منع ايلرم ديو ب يته
 خدر مته و حكومي اوزر مقرر ايلرم و مدينه
 منوره به عمر و بن العاصي قاضي و كوفه به برنوب
 سعد بن ابى وقاصي و الي ايدوب و بر زمان عبدالله
 15 بن مسعودك حكومت و قضايه زمانه عثمان
 ياسين يه امير نصب ايلدي و بصرة قاضي سني معزة
 عزل ايدوب يرينه ابى موسي و اشعر ك نصيب ايلين

1 اش بن مالكي و عمران بن الحصيني اكامعين قوشوب
 كوندرد يه و عراقي فتح ايتدي يه كه زمانه عثمان
 بن حنيفة خديفة اليماني يه حكومتله اولد يارده
 كوندروب تصحيح ايتدي يه و زمان خلافتنه
 5 بر مرتبه عدل و داد يه و ارايد يه صحرايه قيو قورله
 يور يويب الفت باغلا يدي يه نقلار كه بر كچه بر قور
 بر جوانك سويسته هجي م ايدوب بر قيو منق فابني
 همان جوان فر ايدوب و اعزاه تحقيقا حضرت عمر
 دنيادن كتمشدر اكر اول حياتله اولد يدي يه بر قور ختم
 10 قيو نه قصد ايلم ايد يه ديو اغلامغه باشلا د يه
 شهره كلوب كورد يه كه في الواقع دنيادن كتمشدر
 بس جمهور اصحاب كرام و عمن صحابه بر احترام
 ما بينندن حق عدلله اون بيل و آيتي اي اون يدي يه
 كونه خلافت ايدوب سن شريفي اتمش اوج سنه
 15 اولر قدن صاكر بود خي حضرت ابو بكر كبي عمره
 رسول الله صلى الله عليه وسلم ايله استرا اوزره
 هجرتك يكر يه اوچي سنيك شهر دي الحجة به و اخ
 اديا

1 اربعاً كونه مغيرة بن شعبه نكح رضي الله عنه ابو لولة
 فيروز نام قولك الذي شهيد اولي سببها ديت
 بركون من نور مغيرة مرقوم فيروز بن حضرت عمر رضي الله
 تعالى عنه مجلس شريفه كنقرب بوقول بن عبد
 5 مملوكه در كميالك انشليوب كسب ايلد و كمي مبلي
 بك و يزديوشكايت ايلد بن حضرت عمر رضي الله عنه
 مايلك كان لولا موجهه جمله كسبي افندي
 حكم ايدوب اكر بو حكه رضا و يرميوب مولا كسب
 بردايه نقصان اوزره كنقرب سبي محكم ضرب
 10 ولت ايلدم ديوشكايت ايلد كين عبد و قومك ديت
 و ايماندين بهر سبي اويليوب كو كنده كين و عرض
 باغلامتل يديم اتفاق بركون حضرت عمر رضي الله عنه
 صلاح نماز يته كيدركن اولظالم برقر اولوق برده طو
 مبارك قادنه بجاغله اوروب شهيد ايلد بن نكل
 15 اولور كنه وجه مشروح اوزره مضروب و فخر
 اولور كنه كنده شهادت اترين يقين ايد يوب رسته
 مطهره در دفن اولما عيون اقر المني منين حضرت عائشة

1 رضي الله تعالى عنها خير كوند روب اجازت طاب الله له حضرت
 عايشه رضي روضه شريفه ده برقيزيرين زياده برقيزير
 اين رضي كند رايجون اليقوشم در حضرت عمر رضي الله
 ايجون اكا و يردم ديولاجازت كوستردي بس بركون
 5 بركيه رضي صاغ اولوب حسن خاتمه ايله جان عزيز
 جناب رب العزة تسليم ايل يوب و علي عبد الله غسل
 ايدوب اوج نوبله كفليوب و سروي ايتن بش
 نوبله كفليوب مسجد ده نماز يتي قلوب الي رضي
 حضرت ابوبكر كمي روضه مطهره ده باشي ابوبكر
 10 ياغري برابرنه قويوب انك ياندن دفن ايلد بر حضرت
 ابوبكر صفت دفن و وايت اولنان قول بونه رضي
 مرويد ران الله علي ذلك لقدير وهو نعم المولى و نعم النصير
 وجسد شريف و بدن لطيف قير بنك ايجنه حضرت
 عثمان و كندونك اوغلي عبد الله و سعيد بن زيد و
 15 عبد الرحمن و كندونك بن عوف ايندر ديلر رضوان الله
 تعالى عليهم اجمعين اللهم احسننا معهم برحمتك
 يا ارحم الراحمين الحديث الخامس اذا التقى المسلمون
 و سلم

1 و سلم احدهما على صاحبه كان احدهما الى الله احسنها
 بشير لصاحبه ونزلت بينهما مائة رحمة للباسع
 وللاخر عشر بوحديث شريف بحجت قرين وبخبر
 لطيف مترجمين كتاب نزل الشاكرين الى رب العالمين
 5 معانيه قبيح ايك مسلمان بري بريته بولوش سلمه ايجي
 انك برينبي دين اسلام مصاحبي ولان اول بر
 مسلمان سلام وريسه او ايكسندن الله تعالي حضرت
 زياده سوكلو ولان بر مسلمان نه زياده كولونوزيله
 بقاء در داخلي ايك كشتك او رتاسنه بوزجيت
 10 اين طفسان دخت ابتدا شروع ايدوب سلام وري
 كسنة ايجي واود دخت انك سلامي الو عليكم
 السلام دين ايجي ندر ديكور بوحديث شريف وي
 خبر منيفله اوسيم داخه بوندن اقدم اسم شريف
 مسطور و مناقب و حالي مذكور ولان امير المؤمنين
 15 عمر بن الخطاب حضرت بود رضي الله عنه پس بخبر
 بنادت ده بوندينه معلوم اولور كه سلام وري
 كسنة لك نولي سلام الان كشتيك نواندن اصفا

1 مضاعف زياده اوله وايكسي بيله الله تعالي نك جيبلي
 اما زياده سرور و بستانله و كولونوزيله ملاقت ايلين
 زياده سوكلو اوله و بوحديث شريفدين ايك مسلمان
 بري بريته ملاقي اولور قارين هر قنقيسي اولور سه
 5 سلامه اقلجه مبادره ايكلكه ترغيب فله اولور
 فاما امام فقيه وهمان نبيه صاحب مقومة الصلوة
 ابو الليث سمرقنديك كتب اخبار رسول كرين واسفار
 اداب شرع ميون دن بستان العارفين نام كتاب مقبول
 الانامته مسطور كه اتلو كشي بيانه ويور يوجي كيدن
 10 كسنة او قورانه و يا خود طورانه و از طائفة جوق
 طائفة يد سلام وري پس بوقدر رجه بوحديث شريف
 ايك جاني بر ابرار و انلر يعني ايكسي بيله بيان و ياخو
 ايكسي بيله اتلور يا ايك جانيك داخه طائفة سي بانفرد
 با عذر ده مساوي اولنرك حقارن در ديوتا و پل
 15 اولمق مناسب در نظم حديث دخي صيغه نشيه و لفظ
 احدهما و علي صاحبه و دينها عبارتلري ايله وار اولور
 بومعناي اشعار ايلر و عرف شرط اولان اذ اكمل سنك جيل
 و ك

1 والى معطوف اولاد نزلت كله بيه صبيغه، ما خي اليه وافضل
 اولو ويح تحقيق وقوده دولت ايدوب عند القلاي
 بشرة حسنه اوزرم اولو في حق تعالى زياده سوب
 وسلام ورده موقعتن رحمت موعوده نزوي محقق
 5 اولو ويح تنبيه وتاكيد اولوب اهل اسلامك علي القو
 سلامتنه اشارت جليته واهل اسلامن سلامه
 مقتدر اولو لولك اوزر لونه في الحال نزول رحمتله
 بناريت عليته اقامه مومن مراد وجه مسنون اوفري
 اولون سلاموركم بادي اولون لسانيله السلام عليكم
 10 ورحمة الله ديوره ايتليه ديجك مضاجي دحي بركله
 زياده ايليوب عليكم السلام ورحمة الله ديوره ايتليه
 واکر بادي اولون السلام عليكم ورحمة الله ديورليه
 مضاجي بردحي زياده ايدوب عليكم السلام ورحمة الله
 وبركاته ديوره ايتليه واکر بادي اولون السلام عليكم
 15 ورحمة الله وبركاته ديورليه مضاجي بردحي شينه
 زياده ايليوب يا اخي هوان وعلیکم وياخو دينه انك
 عليكم السلام ورحمة الله وبركاته ديه وسلام وبران

1 ورده ايلمکن مخاطب برکشي داي اولو برسه كاف خطايي
 عليك عبادتيله مفردا ديمويوب بلکه صبيغه، جمعله
 اولو سلمانيه تعظيمدن ما عدا انك ايکي اوموزلرند
 حافظلر اولون ملکنر بيله نيت ايلک اوزر برن عليکم
 5 عبادتيله ديمک افضلدر ذير اسلام ويرمن سنتدر
 وسلام املق واجيدن چين برکسه ملکه سلام ويرمن واجب
 اولو ويح جهتدن البته اولو سلامي الدويغي مقرر اولون
 پس اولو کشيه ملک دعا ايلمش اولو ذير سلامک معنا
 دعادر ملکنک دعا بيه خود مقبول در اصلاد اولونماز
 10 بوقدر برجه وجه مشروح اوزره اولون سلام محندن رحمت
 ومعفرت نزولدر قطعاً اشتباه بوقدر بود ترا اولونان
 فضائل سلمانلرک بر بيه برينه ملاقاتلر بيه زماندر کي
 سلامون در اتمان برکسنه دايما صلوتنه ملازم اولو دايخ
 صلاتن ايکي اوموزلرند اولون حفظ بيه خطاي ايدوب
 15 السلام عليكم ورحمة الله ديورسلام وبرکون البته
 ملائکه دحي عليكم السلام ورحمة الله وبركاته ديورنه
 ايليوب يا دعا ايدر لر هيچ انلرک دعا بيه مقبول ولبني

1 روزه اولی حق احتمال خود بوقدر و استوار علی اهل الاسلام
الحديث السادس اذا كان يوم القيمة قيل للمؤمنين
 من كان طنة بربته حسنا فليدخل الجنة فلا يدخلها
 الا من حسن طنة بربته بوحديث شريف سعادت
 5 تمكين و بوجوه منيف بشارت ايين بینه كتاب نزل
 التنايين الي رب العالمين دندر معاني منطوقیسی
 نحن قیامت کوین موجود اولسه دنیاده دبت العزتك
 بر لکنه اعتقاد ایدوب اینان کمسنلر خطابا و
 شولک شینک که دنیاده کند وزینه طنی توکک اید
 10 اول کمسنه کیر سگ جنته دینلور پس جنته داخل
 اولماز الاستول کینده داخل اولور که کند وزینه طنی
 توکک اولاد میگذر بوحديث شريف سعادت دینک
 داخی راوی بی صلب الاحکاب عمر بن الخطاب رضی
 رضی الله تعالی عنه اشوحدیث شریف بحجت مشق
 15 مضمون متر مقرونه موجبته برکت بشريت
 مقتضاییم ونفس و شیطان اغوا سبله هنقد
 کناه دخی ایلش ایسه لانتظروا من رحمة الله که رحمت

1 ايله عامل اولوب رب العزتک لطف کرمند
 و رحمتدن امیدنی کمیمو حسن ظنه دایما
 مغفرتی دعا ایلک کرد نظم حدیث کی اشین
 دارقناده رحمت رب العالمین دن امید کس
 5 نایس اوزرینه اولان کمسنه جنته کیر میکنه چالند
 غیره طن حسن عبارتی ايله دبت العزتک عذاب و
 عقابندن امین اهل جنت اولما سنی یقین ایدین
 کمسه دخی اکا داخل و مراده واصل اولما بجنه
 دولت وارد زیر اراده حصر ظن اوزرینه مصرف
 10 اولوب یقینک ظنندن بعد اولد دخی یقین در
 همان طایق نجات و نجات و نفع فوز و فلاح اوامر
 رتانیته به امتثال و مناهی صمدانیته به تجنب و امتثال
 اوزره اولوب حق تعالی عذاب و عقابندن خفی
 و خشیت و لطف و کرمندن رجاء رحمت و اید
 15 **الحديث السابع** ان القبر اول منزل من منازل الآخرة
 فان نجما منه فما بعد ایسمنه وان لم یخرج فما بعد
 اشد منه بوحديث شریف فصیح کتاب مستطاب
 مصحح

1 مضایحند ندر معنای ملفوظی سے تحقیقاً قیوم جلیس
 اخذت منزل ندرن اولیٰ منزل در پس اند قونان کمسنه
 اول منزلن یعنی اند اولن سوال وجواب و عذاب
 عقایدن قور تلورسه اندن صکره سے اندن دخی قو
 5 قوله یر قدر اگر اندن قور تلماز سه اندن صکره سے اندن
 داخیه کو چکر دردی مکر در نظم حد یتدر واقعہ اولان
 بخاکلمه سنک فاعلی تختدر کی ضمیر غایبدر کہ
 حکماً مذکور اولان نازلہ و یا خود مقبورہ راجعدر
 وفاء اولہ تفصیلی ایچون و ثانیہ و ثالثہ کلمہ شرط
 10 جز ایچوندر بوحدیث شریف و عدم مدار و بوخبر
 منفرد عید شعادک راوی سے انیس رسول الله و جلس
 رسالت پناه الظاهر من العیوب المغفود من الذنوب
 امیر المؤمنین مجتہد حیوش المسلمان جامع القرآن
 ابو عبد الله عثمان بن عفان بن ابی العاص بن امیہ بن
 15 عبد الشمس بن لوی عید مناف بن قصی بن کلاب
 بن مرثد بن کعب بن لوی بن غالب المکنی القرظی الامری
 رضی الله تعالیٰ حضرت تریدر کہ نسلیں سے رسول اکرم

مناف حضرت عثمان بن عفان بن ابی العاص بن امیہ بن عبد الشمس بن لوی بن کعب بن لوی بن غالب المکنی القرظی الامری

1 صلی الله علیه وسلم حضرت تری ایله مرقوم عبد مناف
 جمع اولوب قریش قومند داخلر والد سے اذنی
 بنت کر بن بن ربیعہ بن حبیب بن عبد الشمس بن عبد
 منافدر کہ اسلام اوزر یتہ فوت اولمشدر و والد سے
 5 والد سے بیغاء بنت عبد المطلب در کہ حضرت ربناک
 بناهک صلی الله تعالیٰ علیه وسلم اتا لری اولان
 عبد الله ایله بریطی نوز مارطونوب حضرت عمه
 وحضرت عثمان رضی الله تعالیٰ عنہ عام فیلدر مکہ
 مکرمه ده نیاید کارے اسلامه داخیه سابقین اولند
 10 اولوب مصطفیٰ قبلتین و مهاجرین در جاهلیت
 کنیتی ابو عمر و ایده صکره بنت نبی اولدر دقہ رضایه
 تعالیٰ عنہا حضرت تریدر عبد الله نام اوغلی و بلعلہ
 کنیتی ابو عبد الله اولمشدر اوله دصلیتہ سے عبد الله
 و سعید و ابان و عمرو در نقلدر کہ حضرت رسالت
 15 بناهله صلی الله علیه وسلم صحابه کرام و اصحاب
 نظام یوم حد یتدر ده تحت شجره سمره ده بیعت خواتم
 مابیه ایله کلری زماندر رسول حضرت تری ایلی مکہ
 و تری

286

1 قریش جماعتند رسالت کو نہ مٹل بولمغین اولدایم
 بیعت رضوانده داخل ولسون دیو حضرت ابی مبارک
 اللہ پی بری برینہ صبر ایدوب عثمان الله تعالیک ورسول
 خیمت کتشد داشته صلح آلہ بنی جابرین وصال
 5 آلہ عثمان جانبین اولسون دیوب بیعت ایلریم حال
 لقن رضی الله عنہ منین اذ یا یعونک تحت التجر آیت
 کیم پیسم نازل اولریم نقل اولور کبرسول اکرم صلی الله
 علیه و سلم حضرت تلمنک رقیه نام صلیتہ لم یقبل الذول
 عقبة بن ابی لهب تطلیق ایلر کدر نسا کر حضرت ائم عثمانه
 10 عقد کلچ ایدوب نیجه زمان بیلہ معاشرتلریم اولوب
 بعد تارخ هجرتک ایکچی سنه سنه اهل اسلام یئر
 غزاسنه کیر لرا یکن رقیه مرض موتور اولمغین رسول
 حضرت تلمیم عثمان غزادن دونر روب ذوجه سیر قتیله
 رضی الله عنها تجهیز و تکفین ایلہ مشغول اولمغله
 15 بدر غزاسندن تخلف واقع اولوب خدمت مزبور فی
 ادا ایلر کدر صکارینه غزابه توجه ایلدیور اهل اسلام
 غزایم تمام ایدوب کلور لر ایلر ایلر یولور بولشوب

29a

1 حضرت رسالت بناهه ملوق اولدوغی کیم حضرت
 اکثا تعزیه ایدوب یا عثمان الله تعالی بو عزلنک
 اجرندن بوق ویرد ویکم قدر سکا داخی اجر و ثواب
 ویردی دیو مشتلایوب اکا داخی ساری کیم مال
 5 غنیمندن بر حصه ویردیور وایت اولور کیم حضرت
 عمر رضی الله عنه اکا ذوجه سیر دقتیه ایچون تعزیه
 ایدوب یا عثمان سینی ذوجک فرقه و خانقنک افتراق
 ایلہ غایت محزون کوردم او یکن داخی خالی درباری نم
 قیزم حصده سکا تن و سج ایلر بیردی حضرت
 10 عثمان هیچ جواب ویرمیبوب سکوت ایلریم حضرت
 عمرک خاطر عاظمیم بوزدن منکس اولوب واقع حالی
 کلوب حضرت رسالت بناهه خیر ویردی حضرت
 رسول داخی اکا یا عمر الله تعالی سکا عثماندن بیکر کور
 و عثمانه سنک قیزکدن بیکرک خاتون نصیب ایلیه دیو
 15 بودعا ایلہ جواب ویردی فی الواقع صکر حضرت عمرک
 قیزیم اقلو منین حصده رضی الله عنها رسول خیر
 کندولر ترقج ایدوب وکس و قیزلری املکنیم فی حق
 حضرت

1 حضرت عثمان غفر له ترویج اید و بایله پیر پیر حضرت عثمان
 رسول حضرت تریک علیه السلام ایکی نفر قزلدن عقد
 نه عاحنه کتورد و کچندن اکاذیلقون دیولقب قودیلر
 بریجه مدندن صلیق اکر کلنورم داخی قوت اولور حضرت
 5 اکا یا عثمان اکر بر قیزم داخی اولیرن سکا ویرم دی
 یور دیر نقل و لوز که بر کون حضرت رسالت بناه
 نمازینی قلمایچون بر جنازه عرض ایلر حضرت اول
 متیک نمازینی قلمایوب اندن اعاض ایلدی احباب
 و احباب حضرت اکا حکمتلر سوال ایلدکن اول
 10 کمنه عثمان بغض و عداوت اوزر ایدر حق تعالی
 داخی کا بغض ایلسون دیوجواب ویردی مرویدر کیم
 حقرده مهاجرین مدینه منوره ید کلوب اندر ص
 ادا و لغه مضطرب الاحوال اولر لرتفاقا بیر روحه
 دیکله مشهور اندر بر قوی و ارا دیر اقا یوم یلر
 15 ملک ایدر بر کون حضرت احبابه خطاب ایدر
 بیر روحه پی یهود یلر دن کیم صلیقن الویغی پیل الله
 مسلمانلره وقف ایلر که حق تعالی اکا شر ارجیت میشر
 ایلر

1 دیکل همان حضرت عثمان بوینی ایشیدوب اول قودنی
 یهود یلورن التمش بیک دوحده صلیقن الویغی پیل الله
 مسلمانلره وقف ایلر بکیم من بین اهل اسلام زیاده
 اولوب مسجد شریف کوجک اولغانین ینه بر کون حضرت
 5 احبابه خطاب ایدوب سیزدن کیم وار دکر مسجد
 طشر سندن بر مقدار بر صلیقن الویغی پیل الله
 زیاده ایلر دیکل ینه حضرت عثمان اینی ایشیدوب
 یوز ایلر دوه یه بر مقدار بر ایشیدوب مسجد قافلعه
 اکا و معیت کتوردی کیم رسول حضرت بلر اکا نظر ایدر
 10 یا عثمان الله تعالی جنتن سنکچون بر قصر یار دیر
 و سکا محبت ایدنلر ایچون داخی قصر یار دیر اول
 قصر ایچن سنکچون اقرار مقار یار دیر جنتن
 سن بنم رفیق سن و شفاعتن رفیق سن و سنو
 شفاعتکله مضروور بجه قبیلر لری قدر کمنسار
 15 جنتن کیم قیزدیو نشارت ایلر بکیم جبرائیل علیه السلام
 با بر ایتنه تعالی نازل اولوب حضرت جنتن بر طانه اول
 کتوردی کیم حضرت اول یوای مبارک الله الویغی
 ایلر

1 يانہ دعوت ایلے ہے اولدے بیتک یا رسول اللہ سمعوا طاعة
 دیوب اوکته کلوی حضرت انک اپکی کوزلر نیک ایلایی
 او یوب یا عثمان بولیا الله تعالیٰ حضرتلر ندن سکاھدی
 دیوالنه ویردی ہا اول یوا اپکی شق اولوب انجندن
 8 برشیل ورقہ دوشدیکہ اوز دند عثمانہ محبت ایلین
 کمنسارک قیامتہ جہنمدن نجاتلے ایچون الله
 تعالیٰ حضرتلر ندن برآندردیونقرلہ یازمشلر ایچ تالار
 رسول کر صلی اللہ علیہ وسلم حضرتلر یے برکون
 امرا المؤمنین حضرت عائشہ نک رضی اللہ عنہا
 10 منزلند مبارک بالدر لر بی الجوب یا قودلر ایچ
 اتفاق حضرت ابوبکر قابوید کلوب ایچوک یومک
 اجازت طلب ایلن ہے حضرت اکا اجازت ویردی
 ایچوک یودی اند اول خا لله مصاحبت ییر لایکن
 ناکا حضرت عمر قابوید کلوب اولدے ایچوک یومک
 15 اذن طلب ایلن ہے حضرت اکا داخے اول وچھله اذن
 ویردی اولدے ایچوک یومک مصاحبتہ باشلر ییر
 بعد حضرت عثمان داخی قابوید کلوب اجازت استیجان

1 حضرت عثمان یا ترقیلے یردن قالفق ب انکری ایلہ مبارک
 ایا قیلین اورتوب اکا ایچوک یومک اجازت ویردی لر یس
 یونلر زمان محبت ایدر ویکتد کلر ندن صکر حضرت
 عائشہ رسول رسول حضرتلر نیند سوال ایدر یوب یا رسول الله
 5 پیچون ابوبکر و عمر کلر کلر ندن سعادتہ قالفق ورتوب
 مبارک ایا قیلر یونر یے اورتمد یونر اما عثمان کلر یے
 وقتن بوبله ایلن یونر ددی حضرت دخی بن برکسہ دن
 استخیا اتمیہ ییچیکہ اذن ملکر استخیا ایدر لر یس
 بیور دیور ویردوانین تحقیقا عثمان برآد بکلو وخیالو
 10 کسنده درشاید بی اول جالده کوروب حجابندن بکا
 کلمکدن مرادی بی ویا حتی عرض ایدر میہ ویردی
 حاصل اولدین ینہ دونبیکدک دیوخوف ایلوب بوبله
 ایدر دیو جواب ویردی لر رفاقت ک برکون حضرت
 رسالت پناه صلی اللہ علیہ وسلم منبره جقوب حبیش
 15 عنیت دیکله مشهور اولون بتون غلایہ مہما پیچون
 اصحاب کل ایم خیراته تحریک ایدر یونر یے معاونتک
 فضائل بی بیان ایدر لر لیکن حضرت عثمان یرندن قالفق
 یا رسول الله

1 يارسول الله بن غزالي چون الله بولك جمله اسبابي مكنل
 حاضر و مهمتي يوزد و ويردي حضرت رسالت پناه
 دخي اخذ دعا ايوب قبول ايلدك نردن صاكر ساير صاكر
 داخي ختريك ايچون اول خصوصه زياده فضائل بيان
 5 ايلدك يلهوان يني حضرت عثمان ابلاغ اوزره قالقن يايلاق
 بن وجه مشروح اوزره ايكي يوزد و ويرديم ديديك حضرت
 فضائل و اخي زياده بيان ايدوب حضرت عثمان داخي
 في سبيل الله اول وجهه اوچيوزد و ويردي يردوب بر
 روايتك بوموال اوزره جميع لوازم و ممانيله اول غزالي
 10 ايچون بيك دوه و بيلك التوب كنوروب رسول حضرت
 تسليم ايلدك حضرت دخي عثمانه بوكفايت ايلدوب
 منبردن استغاثا ايند يار حضرتك بوكلام منيفل نردن
 مراد شريفك بوكودن صاكر انك عمل خيره احتياج يوزد
 و ياخود اعمال سنيه سيم محو اولوب اغاضه رايك ديك اولوب
 15 ديوي حقيق ايلمشلر ددم ويدرك حضرت رسالت پناه
 ليله معراج حقيقي سير ايدوب ركس صورتك
 انك بر فرشته كوردك اركاسنك بياض بخودن بر قصر

1 يابلي اشوقصر ككرد و يواول ملكه سوال ايلدك اول
 عثمان بن عفانكرد و يوجواب و يردي بعد عرشه
 نظر ايدوب بر قرمز يلق كوردك يي يابو حمت ندردي
 جمله عرشه سوال ايدوب عثمان بن عفانك شهادت
 5 قانك انديرد و يوجواب و يردي بر يس حضرت انك
 شهادتي و مقابله سنك و يرديك نقايك كاستلانو
 واقع اولو جق بله ايچون دخي تعريه ايلمشلر دوه
 يا عثمان الله تعالى سنك مقدم و مؤخر اولون و كبري
 و اشكاره تاخيامته دكين اولمش اولو جق كاهلر
 10 يارغاد يي و سي اهل جنت ايلدك يي ديوب اكامغر تله
 دعا ايلمشلر د نقلدرك حضرت عمر رضي الله عنه
 وفاتند نصركه اخلافت و اصحاب ما بينته اوچون
 اختلاف دوشب اهل كلام اوچون خليفه سوز قالد
 ذر حضرت عمر تسليم روح ايلدك خلافت بر كمنه
 15 نعين و وصيت ايلدوب بلكه حضرت عثمان و حضرت
 علي و طلحه و زبير بن عوام و سعد بن ابني و قاص و عبد
 الرحمن بن عوف بولك نغمه هاجر نيك ما بيندك مجمل قوت
 ايلدك

1 اوچكون مشاوي ايلكون واول اوچكون نون صاكن بولم
 كمنار ايكوزيه اولوب عبد الرحمن هفتي فرقه ده
 بولوراييه اول فرقه نك برپسي اختيار ايلكون واول
 اوچكون ايجند سيزه صهيب روي امامت ايلوب
 5 بعد يته خلافته تعيين اولنان كمسه ايلسون ديوب
 وصيت ايشايد يسي بر وجه مشروح اوزره اوچكون
 اختلافون صاكن اول يته نك منار ايكوزيه فرقه اولوب
 اتفاق حضرت عثمان عبد الرحمن اولور يته فرقه ده
 بولنماغي عبد الرحمن كند ونفسي موزدن عزل
 10 وماينونون اسقاط وخراج ايلوب بن حضرت عثمان
 خلافته قبول ايلدم ديد يته همان اصحاب كن بن عمي
 بزدا يته قبول ايلون ديوب خلافته اجماعت منعقد
 اولمغله تان نج هجرتك يكر ي دورديجي سنه سنك زياره
 كه غره و ماه محرم الحرام د خلات خاتمي بارمغنه جوف
 15 اقامت احكام و احكام شعاع شرع ميبه شرع ايلان
 نقل و لنور كه حضرت رسالت پناهك صلي الله عليه و
 خطبه او قيد قلم يسي منبرك انجق اوج پايه سي فائده

1 حضرت خطبه و اوچي پايه يه جقربا و قور ايلان
 ابوبكر رضي الله عنه خلافتي زمانه رعيت ادب
 ايدوب اول مقامه جقربا يوب بر پايه اشغه ايلگيستن
 او قور ايد يسي صكم امير المومنين عمر رضي الله عنه
 5 ابوبكر ك مقامه دا يته جقربا يوب انك اشغه يي پايه ده
 طور و ابوقر ايد يسي پس عثمان رضي الله عنه خليفه
 اولور يته زمانه رسول الله حضرت بنك مقامي اولون
 انك يقار اوچي پايه يه جقربا و خلقه توجه ايد يته
 بنو مقامه جقربا دن مرادم حضرت ابوبكر و عمر دن
 10 تفصل دكلر دكلر رانر بنو سرتاجلهدر و لكن بنو منبرك
 انجق پايه سي اولوب عمر جقربا يته پايه دن اشغاده بر
 پايه سي دا يته يوقدرك بن انك جقربا و كرا اشغاره
 او قور سمر بندن صاكن كجكلر دا يته يوقدرك لازم
 كلوب اكثر خلق خطبه استماعدن مومر قالور
 15 الحمد لله تعالي بوزمانه اهل البيت مزياده كثر يته
 اولمغله جمله سي خطبه و استماع ايلسون ديوب و كست
 جزات ايلدم ديوب بر خطبه و بيلغه او قوري حضرت
 عثمان

1 عثمان رضي الله عنه ابتدا خلافتي زمانه بيش از پيشين
 تمام ايدوب بيش پيشه داشته داخل و ملش ايدوب حليه
 شريفه و اوصاف لطيفه بيم او را بويو بياضه مایل
 بغداد اكلو و كوكبك يوزلو و يومشوق و ملايم تنلو
 5 و قورچيق صالحو و قياصقا لكو ايدوب و حضرت
 رسالت پناهدن صلي الله تعالى عليه و سلم يوز فرقت
 التي حديث شريف روايت ايلمش در زمان خلافت
 ابتدا ابو موسي و اشعري و سر عسكار ايدوب عسكار اسلامه
 ري شهرته كوندروب غزا اندر مشدر اندر نصاركه كند
 10 و افر بقتي بي فتح اندر و ب جزيره قبرين و طبرستان
 و كرمان و سجستان داخي انك زمان خلافت فتح
 و ضبط ايلمش در و قران عظيمك اندن اول اكتر سقاري
 اجزاء متفرقه ده اولمغله ضايح اولمقون خوف ايلمين
 اجماع اصحابه هر بر سورة اشبو ترتيب اوزنه جمع
 15 ايدوب جمله ايات عظام و سور كرامتي بري برينه ضبط
 و جمله سني بجهل ايجنه ضبط ايلمين اندن مقدم
 قران عظيم و فرقان كرمي مجموعا بري برينه مربوط

1 و جميع سور لري بري جمع اولوب مضبوط دكل ايدوب
 ذير حضرتك زمان سعادت عنوان نشا نلرني انجني
 هر براتيك نزوي وقتي اوراق متفرقه به بازيوب
 اصحاب و اصحاب بري بوندن حفظ ايدوب لري صاكره
 5 ابو بكر خلافتك اجماع اصحابه سورة سورة جمع
 اولوب هر بر سورة بر جرده قالمش ايدوب پس بجمع
 عثمان او ايجني جمع در كه الي انقراض الزمان و نهايه
 الزمان باقي و باين در كتي برده مكرور و وفات
 تواريخ منور در كه حضرت رسالت پناهاك
 10 صلي الله عليه و سلم زمان شريف و عصر لطيف نلر
 امير المؤمنين عثمانك رضي الله عنه عمومي اولون بي
 امته دن حكمران ايدوب العاصي سلامه كلبي و لكن اخلاق
 حميده و اطوار پسنديك بيم اولمغين بعض حكاية
 جزوي سنه ايجون بر قح دفعه مجادله و غوغا ايدوب
 15 و حوصله بيم اولمغيله حضرتك بعض اسرار سنه
 واقف اولر دن منافقاره افشا ايلمين حضرت اكابر
 تنبيه دنا كيد ايلر ك لور دن صاكر ينه بركون محمد بن
 ابي بكر

346

1 ای بکر صدیقہ برخصوصہ ما بینا و بینہ نزاع دوق
 کلی خصوصیت واقع اولمغلہ حضرت ایچ مدینہ
 منورہ دن رت و ثاد بیانی بلدا یلمسلا ایدہ بے نعل
 حضرت ابوبکر ک خلوفتی زمانہ شہرہ کلکہ اجازت
 5 استیوب ابوبکر داچہ بن حضرت ملک مرد و دینی نیچہ قول
 ایک بم دیو بر مقدار برداچہ او تہ کو ندر دی و حضرت
 عمر ک خلافتی زمانہ بے اجازت استیوب ولد
 بر منزل ایل قرا ایل بے بر حضرت عثمان خلیفہ
 اول قرہ اصلا اجازت و دستور استیوب انک لطف
 10 و حیاء نامتہ اعتماد ایل یوب بلاد ن حضور بکلیت
 و انواع تضرعہ صورت صلاح و شکل نوبہ و فلاح کو
 ساکن اولد بے حضرت عثمان داچہ کمال لطف و حیاسہ
 بکے ابوبکر منع و دے ایدہ میوب اکو بر دخی قناعت
 ایدر سہ رت ایلیم دیوا مال بککے تاخیر و لمهال و استیوب
 15 اول بے مزبور حکم دخی او غلی مر و انلہ حضرت عثمان
 بر مریتہ دشر و صلاح و زیاده ادب فلا ایله خدمت
 ایلد بیکہ حضرت عثمان تمام اعتقاد ایل بے او غلی مر

35a

1 بن حکیم کند وید و زیر اید ندی و اکثر امور بن آکا
 سبایش ایدر بچہ قضا و حاجتہ کتد کن حفظی بن
 خلافت خاتمی آکا و بر اید بے اتفاق اول شادہ محمد
 بن ابوبکر مصر حکومتدن معزول اولوب مدینہ
 5 منورہ بیکلی کن حضرت عثمان آکا برد فعه دخی مصر
 حکومتی تفویض ایل یوب براتی یازوب مهر یوب
 کوندر کن صکار قضا و حاجتہ کیدوب خاتم مزبور
 بے عادت قدیم اوزر مروانہ و بریک ک مزبور و ان
 همان وقت فرصتدر دیوب و کدیت مصر ک اعیانہ
 10 خطا با محبت بے حکومت و جی ایلہ بے اولجا بندہ کوندر
 اند و اروپ واصل و لرق ای قتل ایل یوب سربو حشر
 عثمان اغرنون بر مکتوب یازوب مهر یوب بو بر امر
 دیو علی العجلہ مصر کوندر دی اتفاق محبت ک توابع
 بر کسندہ حریفہ بولر دست کلوب کلامدن کو کلہ
 15 شبہ طاریہ اولمغلہ ایچ طوقرب محبت ک قائدہ کوندر
 حریف خلط کلام ایل بکین ارا یوب کا غری بولر ارمان
 اول یردن دونوب بے مدینہ بے کلوب محبت ک توابع
 حضرت

1 حضرت عثمانك اويجي محاصر ايدوب آخر الامم مصر لولك
يحيي آدلو برقه يوزلو و بررواينك كوك كوزلو وقصه
بولوسواد بن رومان نام برسياه عرب لولك بر دمولو
كوز ايله ايجروك يروب كورد يكه حضرت عثمان
5 مصحف شريفي او كنه الو بقران عظيم تلات ايله هان
النه كيه كوز ايله صول شفاغنه اوروب قان مصحف
شريف اوز رسته روان اولوب شهيد اولوب انا لله
وانا اليه راجعون نقلو كه اول كجه حضرت عثمان
رضي الله عنه رسول الله صلى الله عليه وسلم
10 حضرت نبيي واقعه سندن كوروب يا عثمان يادي كل
بزم باغزده افطار ايله ديوبور معين اول كونه ملام
اولوب تلات ايدرايد ي بوليه عظيمه و بو
وقعه اليه تا مخرج هجرتك اوتوز شجي سنده سنك
او اخر نه كيه شهر ذيه الحجه نك يكرجي ايكجي كوپ
15 جمعه كون ايكند و دن صاكن واقعه اولوب فالاه
الله الواحد القهار يفعل الله ما يشاء وما يختر ايس
اول كون حضرت عثمان سكا ن طقوز باي سندن برنج

1 كون اكوك اولوب مدت خلوفي اون ايكي ييلدن
طقوز كون نقصان اوزده اولور و بررواينك سكا
ايكي يا شنه شهيد اولوب ديرلر اول تقدير ججه واد
عام فيلك التحي سنده سندن اولور والله تعالى اعلم
5 بحقيقة الحال وهو اكد بصدق المقال و بر مصيب
عظيمه دن صاكن اصحاب كرام و احباب فخر مابينك
اختلاف واقع اولغله بدن لطيف و جسد نظيف ايكي
كون مقل رنج دفن اولغا يوب بعد ني كناه اولور
معلوم اولغله شهادتته حكم اولوب صحابه كاد
10 و صبح ابرار دن جبير بن مطعم رضي الله عنه و برور
عبد الله بن عمر رضي الله عنه مانا زيني قلوب قابيله
ولياسيله مزبور جبير و حكيم بن حزام و ابو جهام بن
حذيفه رضوان الله تعالى عليهم اجمعين جناز سني
كقوروب احد كجسي عشا ايله مغرب مابينك
15 مدينه منوره مقا بر مسلمين اولان بيعع نام
موضع دفن ايلر الحديث الثامن ان الله
سيهد في قلبك ويدت لسانك اذا تقاضى اليك
رجلان

36b

1 رجولن قلو تقض الاول حتى نسمع كلامه الآخر فاته
 احرى ان يتيقن لك القضاء بوجدت شريفه
 انما كتاب مصابيحك بابا العمل في القضاء سند
 معناني تحقيقا الله تعالى يقين زمانه سنك قلبه
 5 هدايت ايد ولسانك حق اوزرته ثاب ويرتجى ايكي
 كني سقا فضا به طهر شلوهان اولكيه حكم ايله
 تاكله برتلك سوزيني داخي دكليجه بس تحقيق
 يعني بولجه تقيد ايلك اولي و زيادة لايقدر سقا فضا
 وحكم ظاهر واشكارة اولغله ديكور نظم حدينه كي
 10 خطاب حضرت علي به در كتراته وجهه و حله اخبار
 موقع دعا اولغله حيز انشاده در سب و رودي
 رسول الله صلى الله عليه وسلم حضرت تاري ايم
 جانبته قاضي نصب ايدوب كوندر دكلر نه اولل
 يار رسول الله بسم تاذه لكم واردر وقضا احواليه دخي
 15 بن انه واروب نيجه قضا وحكم ايدوب در ديواظهار
 عجب ايل و كبر حضرت علي دن مرد بدر كه حضرت
 امر شريفه موجه ناجار ان واردم بكا ايل كارت

37a

1 اول دعا وهجت بركاته اصل بر حكن سنك وترد
 ايلموب حق ظاهر اولغله اجراء احكام شرعية ايلرم
 دير بوجدت شريفه عبادت حاو بنك رسول حضرت
 ناقل ورا ويسي انيس و جليس سول زوج فاطمة البتل
 5 يسوب الملة والذين اسداته في العالمين خاتم الخلفاء
 الزايد بن قطب لاقطاب المحققين ابو الحسن علي بن ابي
 طالب عبد مناف بن عبد المطلب شيبه بن هاشم بن
 عبد مناف المكي القرشي الهاشمي المطلب بن علي
 كرم الله وجهه حضرت ايدركه حضرت رسالت بناهك
 10 صلى الله عليه وسلم عز زادر بر واليه عبد مناف
 بن عبد المطلب بن هاشم در كه مقتد ما طالب نام بر علي
 اولغله ابو طالب كيني ايله مشهور ايلوب زمان جاهليت
 كز اوزرته فوت اولمشدر و والده بيم فاطمة بنت اسد بن
 هاشم بن عبد مناف المكية القرشية الهاشمية در كه
 15 مدينة منورة به بيله هجرت ايدوب اندر سلام اوزرته
 فوت اولمشدر نقلر كه حضرت علي كرم الله وجهه
 داخي انا سنك قارننه ايكن والده بيم هر كا صنه سجد

ايلك

بناق حضرت علي بن ابي طالب كيني

376

1 ايلك استدكجه بركي طوبى صفودايي سچي اترمه
 قوما د وغندن ماعد كنو داخه اصلا حقدين غيري
 نسنه به سچي و عبادت بلكه قطعاً نتجه و التقا
 ايلور و كي اجلدن ذكر و ياد اولند قن كور الله و
 5 ديود عا اولور و ارباب عباد لسا نلر ذوق من كور
 واصحاب تبيان ذبا نلر نون مشهور در كه هر كن عورتنه
 نظر و بر كن سؤا ننه نكر ايلها مشدرا قلا بونقل كنجي
 هر وجهه عقل بخون ايلك جاز در فاما استعدادي
 قاسق ترا ايلك خصوصاً اشكالن خايع كند بيب
 10 حضرت علي كرم الله وجهه غام فيك بكي طوق و
 سنه سنه بعث نبي دن اون بريل مقدمه مكه مكرمه
 دنيا يه كالوب اون بر ياشنه داخل اولور حضرت
 رسالت پنا صلي الله عليه وسلم شهر حجازي الاخر
 غره سنه اثنيون كوي شرف بنو قيله مشرف اولوب اولور
 15 ايرتبه سرتنه كون اسلامه كالسدر و بر رواتيك بدي
 ياشنه اسلامه كالر يه دير لاما قول اول اصدر صيب
 اندن اول اسلامه كالش بر كسنه داخه يوقدر و بر

38a

1 حضرت لري انك قبري مخفي اولوب خاكه بيسان
 اولاجنه اثار د ايدوب اكا بو تراب ديوكنيت
 قوشلرد و بوكنيت خصوصاً بر قوجه و دي واز
 مفضلان مسطور بود و لقب شرفي حيدر و وجهه
 5 تلقبي شهر در اما بعضا ايدر حضرت علي وجوده
 كلر كره بدر ي كنه د حاضر اولما مغله و الله يه
 "ا د يني حيدر حق برب بعد بدر ي كلر و كي زمانه
 ايني قبول المتوب علي نايي ايله شميمه ايلشدر بونقل
 انا الذي سميتني ابي الحيدرا قل الله اوفقد و وصف
 10 لطيف و شكل منيفي بدي اكلوا يري كوز كو كود
 قللو در كيم صقلوا ولوب باشنك اوكن اصلاصا
 بقر ايد يه و قاري بولك ايد يه فكلر كه داخه بكي
 ياشني تمام ايلد ين تاذه لكت حضرت ايني عقل و
 و علم و ديانته بناء مين ديارينه قاضي ضرب ايرب
 15 كوند مشلرد و جمع غزالده حضرت له بيله موجود
 اولوب لكن حبش عشرت ديمكه مشهور اولون بولك
 غزالده حضرت لك مدينه منوره ده اهل بيتلر نيك
 مضافي

1 مهتاج خدمت نقيين اولمنغله همان الله بيله خاير
 دكل ايديم واولاد صليته سيحسن وحسين وحسن
 وعبدالله وعون وعباس وعمر ومحمد الاكبر ومحمد الصغير
 ومحمدين بن حنيفة وابوبكر ومحيي وعثمان وجعفر در
 5 روايت اولنورده بركون حضرت اكا خطاب ايدوب
 يا علي بن اسلم ثامنله مسلمان اولنورك اولي و ايمان
 كامل ايله مؤمنورك اولي سن وسن بنم يانده مومني
 يانده هرون منزله سنه سن يا علي سن كعبه كي سن كه
 جمله خلوق اناك لور لور اوله چي كسيه وارنراكر
 10 بوقوم سكاكوب مراجعت ايدر لوسه بومري يعني
 خلوقني قبول ايله وكر كلسه سندايي انلر ايا قضا
 تقيد ايله ديوبورد بيل وينه بركون اصحابه نظر
 يقين زمانه بوفته ظهور ايلكدر رنج اول زمانه
 علي بن ابي طالبه ملازمت ايلكوز تحقيقا قايامت كننده
 15 بني اول اولكوروب وبمعله اول اول مصافحه ايلكدر
 وامتاك حقه باطلني اول فرق ايدرد ديوبور مشلدر
 بپر حضرت عثمان رضي الله عنه شهيد اولن قد نصرا

1 كباد ومهاجرين وانصار رضوان الله تعالى عليهم
 حضرت علي به كلن بركه الله وجهه ام خلافتك اكله
 بيعت ايلكدين تاريج هجرتك اونوز بشي سنه سنك
 شهر ذي الحجة يسيه اوخرن اجماع امتله خليفه اولور
 5 احكام شرعيه به شروع ايلدي نكلدر كه حضرت علي اول
 زمانه اللي سكر ياشنك ايديم وبروانته اللي وچي يان
 ايديم اما وجه اول معتبردر حضرت علي يله اول الحجة
 بيعت ايليوب بعده مهاجرين وانصار عموما قول ايلدي
 وكن شام شريف حكاي اولان حضرت معاويه وتواجي
 10 تخلف ايدوب آنكله بيعت ايلدي بيل تفصيل واقعه
 كتب تاريجك مرقوم ورفا تر مناهب تتبع ايدنلر
 معلومدر حضرت رسول اكرم صلي الله عليه وسلم
 اذا ذكر اصحابه فامسكوا وبرفعه داخي تقوا الله في محاي
 ديوبور مشلدر بيل حكم غامضه دبانته واسل حقيقه
 15 صمدانته مقتضاي اوزره انلرك ما بينلر نه واقع اولان
 وقايي ذكر وبومعقولله حكمة النبي دا بر اولان خص صانع
 فكر ايلك اهل الام اولنلر معقول وحق صريحه تاريخ
 اولنلر

1 اولیٰ بابتہ مقبول دکار اللہ سبحانہ و تعالیٰ الخیر المبین
المصطفیٰ تعالیٰ کہ ازلہ منین ارسلمہ رضی اللہ عنہا
حضرت علیہ ایدر برکت حضرت علی کرم اللہ وجہہ رسول اللہ
صلی اللہ علیہ وسلم حضرت تارینہ کانہ حضرت داغی
5 این بابتہ الوہ او توردیو حضرت علی ایدہ پادسوالہ
ہج سیرک یا نکورده بنم بوقع مقدار و خیز و لغتار
وادمیدر دیدہ حضرت دخی سعادتہ اکا نتیجہ ایلوب
یا علی بن بنم قرنداشم و عتم و غلی و علم و ادبی سن
وسنک نوزک بنم نورم ندر دیو جواب و پر میکن بولام
10 سرود انجام و مفرح سبیلہ صدر علی منشراح اولوب
یا رسول اللہ بنت حور منظر و دختر نیک اختر بکون حضرت
فاطمہ زہرا علیہ السلام عنہا بنجاح ایلوب بی نکلہ خدمت
شرفیہ قبول ایلک عجیبا از میں رد بوسوال ایلکہ
کلام دیدہ حضرت رسالت پناه صلی اللہ علیہ وسلم
15 داغی یا علی مرحبا و یا اخی اہلہ سن صفا کلک اتاقیرم
فاطمہ نک نوزدیک خصوص حق تعالیٰ امرنہ و اکرمی علیہ
تعالیٰ بکنا بربادت و بومرادی خصلتہ و خیر ایلہ بنات

1 اولیٰ رسد نولاق بر پیر دیو و علی ایلرکن همان علامت
و خیر ایلہ غنی ایلوب مبارک النورن کل رطلر بولک
او زینہ در شہوار کپی دوزن دو کلدہ چی خیر لہ
شرفیہ و محاسن لطیفہ سندن اشغہ غلطان اولد
5 بر زماندن صابر بستم ایدر دیک سعادتہ مبارک
باشلرین قالدر دیدہ حضرت علی بنک اللہ یا شبیلہ
خطلہ یازیلو بریاض کاغذ و پرورب یا علی شوکاغذ
اوقی دیو اما یلدر بی اولد ایلر نظر ایدوب کورہ کیکہ
یا شبیل نوزلہ اوستنہ لیس مآلہ لک خیر لکیم
10 کتابین لک خیر لک لک لک لک لک لک لک لک لک لک لک
سن نور پی نور تزویج ایلہ تاکہ انلردن ایک نور پیو
کلوب جنت شبانک سید لریب اولالرد بو یازیش
پس بو وجهلہ قلات ایدر بیکل همانم حضرت رسالت
پناه صلی اللہ علیہ وسلم فاطمہ حضرت تارینہ علیہ
15 عنہا حضرت علیہ کرم اللہ وجہہ عقد نکاح
ایلدیر حضرت علینک فضائل حد دن بیرون اولوب
غایتلہ جو قرد و مناقب کریمہ سنہ غایت و نہایت
پوند

1 یوقدر زبان کلان و خامه اوصاف فی تقریر نه قاصد
 واقفام اقلام ساحه و تحریر نه فائز و حضرت انك
 حقیق بن علیك شهر پیر و علیك قبوسید روی
 بیور مشلدر و علم لدته الیه ارشاد و طریق ذکر
 5 جهری اگا اسناد ایملدر و طریق اخفا و مشایخ
 نقشبندیه نك سلسله لوی حضرت ابوبکر رضی
 تعالی عنه متصل اولدر و کپی طریقت جهریه و شیخ
 خلوتیه نك عنعنہ لری دخی حضرت علی جه کرم الله
 وجهه و اصل اولود و رسول اکرم صلی الله علیه
 10 و سلم حضرت نرند بشیوز او تون یدیه و بر و
 بشیوز سکان الیه حدیث شریف روایت ایلمشد
 پس حضرت علی کرم الله وجهه اصحاب کرام
 ایچنده درت ییل طقوز ای حق و عدلله خلافت
 و اجرای احکام و حکومت ایلیوب و اخر عمر نه کوفیه
 15 رخت و بر مدت دخی اند اقامت ایلیوب اکثر رجات
 اوز نیه دنیاده اولدایم التمشا وچ ییل عمر سوزوب
 اخر لامر تادیح هجرتك قرین سنه سنه ماه رمضان

1 المبارکک اون بدی کوی جمعہ کوی اشتراق وقت
 مسجد کوفه ده محراب مقابله سنه عنادت ایلیون
 بنه کند و نك خادمی عبدالرحمن بن ملجم المراء اردند
 قلیچ ایله باشنه جالوب مجروح ایلدیه اندن صلو ایلی
 5 کون دخی حیات اولوب اولد زخم سببیه احد کجیه
 تسلیم روح ایدوب رحمت حق واصل اولدی همان
 اوغلری حسن و حسین و محمد بن الحنفیه و برادر
 اوغلی عبد الله بن جعفر الیه اوج قبوله کفیلوب
 اصح اقولک درت تکبیر ایله و بر وایتک طقوز
 10 تکبیر ایله کند و نك بویک اوغلی امام حسین رضی الله عنه
 نمازی قبولوب بنه مسجد مزبور ک قابوسیم یانک کجیه
 دفن ایلدیر و اهل خلافت خوفندن قبر دخی بلور سوز
 ایدوب کندیلر و بعضی بو وقعه مدینه منوره
 واقع اولوب قبر شریف بقیعه در دیرلر و بعضی
 15 کوفه ده قصر مارتن و بعضی حالا اوز نیه قبه
 عظیمه بنا اولوب زیارتگاه انام و مرجع خاص و عام
 اولان نجف در دیرلر و الله الملک المتعال اعلم بحقیقه
 النبی
 الخ

1 **الحديث التاسع** اذ بع من كن فيه يجمل اسلامه
 ولو كان من فرقه الى قدمه خطايا الصدقة والشكر
 والحياة وحسن الخلق بوحديث رسول كرمي وبخبر نبوي
 مبين كتاب نزول التآيين الي رب العالمين ندر معنا
 5 دورت خصلتار وارد بر كمنه كه اول خصلتار ان
 موجوده اول اول كشنك اسلامي كوزل اول اول ك
 كيم دپه سندن ايا غنه واو بنه خطا روخي اولو ربه
 انلوك برسوي تصدق في سبيل الله ه برسوي الله
 شكر وبرسي ادب و حيا وبرسي ابو خوي يعني خلقه
 10 معامله و معاشرت و مصاحبت و مقارنته اخلاق
 حيين و اطوار پسنديدك اوز ره حكمت ايلكس ديكان
 نظم حديثك كيم اربع كلمه بيم مرفوعة اروب مبتداء
 محذوفك صفتيد و خصال اربع ثابتة تقديرت
 ويجمل كلمه سنده كيم ميم مضمومه در بكر موزني
 15 اوز دپه باخماسد ندر و خطا يا خطية نك جميعد
 ذاتة حمل اولما سندن مبالغه وارد ريعني اول كمنه
 خطية لده و كناه لده واقع اولمق دكل بلكه ندرت

1 محض خطية داخي اولو ربه بو خصال اربع اند اولمقله
 اسلامي جميل اولو رديكي مشعره ر بوحديث شريف
 بشارت نصاب و بو خبر منيف مسترثا بك و بخبر باق
 بودند اقدم مذكور و انفا مزبور و مسعود اولان
 5 اسد الله الغالب علي بن ابي طالب حضرت علي بن ابي طالب
الحديث العاشر اذ اريت الرجل لحي كعجا بؤايه
 فقد تمت خسانته بوحديث مسكية الفوايح و بو خبر
 عنبرية الرقايح جامع الموعظ و النصائح ديوان علي
 شرح كتاب فوايح ندر معنا بيم فجنكم بر كمنه
 10 سن مبالغه ايله اوني كند و نك داي و تد بيري كند و به
 بكنمش و يا خود كند و نك دايي بكنجي كورسك همان
 تحقيق انك خسران تمام اولمش و ذبايخ انجام بولمش در
 ديمكدر نظم حديثك كيم معجبا كلمه بيم صبغه و اسم
 مفعول اولمق اوز دپه فتح جيمله او قنوب بؤا لفظ
 15 انك قايم مقايي فاعيا اولمق استعماله موافق و اكر سخره
 او قورسه فاعيل تختند و جله عايد ضمير غايب اولوب
 بؤايد مفعول به واقع اولور انكچون ترجمه سندن ترد ايله
 تعبير

1 تعبیر اولیٰ منشد بر وحدیت شریف و بوخبر لطیفک
 رسول حضرت تبارندن داویم افع کرامات و فتوح
 جرف عاداتک جامع و حاوی بی اولان غوث الناس
 ابوالعباس لکان الحضری بلای بن کلایان بن معان
 5 بن سام بن نوح النبی علی نبینا وعلیه السلام حضرت ابی
 خلق ما بینک حضرت دیکله معروف و بولقبه مشهور
 و موصوف در و حضرت نوحک نبی آدم نبی علیهما السلام
 حضرت تبار بنیه اصح اقواله نوح بن لامک بن متوشلح
 بن لغتون بن یرد بن مهلائیل بن قینان بن انوش
 10 بن شیت بن آدم طریقی او ذره متصل اولور و اخراج
 ادریس بیغام مبرک علیه السلام اسم خاصیه اکثر
 علی اولوب خلقه زیاده درس دید و کی اجل اوردن
 لقبیله ملقب ولس و بولقبه اشتها بوشد و نقار
 طوی حدیث مکتوب سعادت مصوب اولان سالف
 15 التکر حضرت خضر حوایی و شیرازده وجود کلوب
 بعان ظلماته کیر و جنات اب حیات ایچک مدیس
 اولمغله بولننه تعالی عمر طویل سور و موسی بیغایله

1 ملاقات واقع اولوب تاحضرت رسالت بنایه صلی الله
 علیه و سلم عصر شریف یار بنده یتشوب شرف صحبتی یار یله
 مشرف اولدقدن صاکن حضرت ذری بعض احادیث شریفه
 و برقی اخبار منیفه روایت ایلمشدر و بنو تنان علماء
 5 علماء کرام اختلاف ایلمشدر اما عهد نبی اکرم
 اقدم و عصر رسول مکرمدن مقدم شرف نبویه مشرف
 اولوب و لکن شریعت جدیدیه و کتاب و صحیفه ایچ
 اولما یوب بعدک صحاب سلک کنه مشکوک و فقی قریم
 احمد راصل اسمی ملکان و کنیتی ابوالعباس اولوب
 10 اکثر شیل لیا سار کیمکی عادت و سبزه زار زده عبادت
 ایلم و کچون اکا حضرت دیر لر و بعضی لر بر خضره بنی
 و شیل قیجی استعمال ایلدون کی اجلدن خضر دیر لر دیمشدر
 و الیاس بیغام مبرک علیه السلام انک جت بی اولان کلایانک
 عمید رزیر الیاس بنی حضرت نوح نبی و غلی سامک
 15 صلی او غلیدر پس کلایانک و الو بی اولان سمعانک
 بر اذریه اولور اولدایچ شرف صحبت حضرت رسالت
 بناهله مشرف اولوب دعوتی منسلحه و شریعتی
 منسلحه

1 منتخبه اولشدر و ظهور اسلا من نساك ايكسي چي
 شريعت مطهره به متابعه و كتب شرعيه مطالعه
 ايشاندر و حال احوال اولد قلندن داخي علمانك
 اختلافي وارد حياتيه لورد دنيار حضرت خضر
 5 يرد و حضرت الياس بحره و بر و ايتن خضر
 در ياده و الياس قاره ده حضرت رسول الله مكر
 صلي الله عليه وسلم شرفه مسلمانك عاچن
 والم دين و مضطرب و بلا كشيده لرينه باذن الله
 تعالي و بامر الاخي فر يادرس و لورد بر لراما
 10 ايين و اظهر و اكتر و اشهر بود كه ايكسي به
 ياشن و قوردين حاضر لر و مستغيث اولناره ايرتمك
 ايجون امحقه ناظر لر اولار نقلدر كه خضر ايله
 الياس هسه حج موسمه مكه مكرمه ده بري
 بريله بولشوب مصاحبت ايلوب ينه بريله دكين
 15 مامور لر اولد قار به خدمت و جناب رب العزت
 عبادت ايجون مفارقت ايدر حضرت خضر دن
 مرويد زكه ايدر بزكون اشموئيل پيغامبرك يانتك

1 الياسه در يكاندن طور ايدرك اعدايه دين اشموئيل
 پيغامبرك و احباب و اخوانك اوزر لرينه هجوم ايدوب
 غلبه ايلار لر اشموئيل پيغامبرك بنه بورد كه
 صلي الله عليه محمد ديوب دشمن اوسته حمله ايله لر
 5 همان وجه مشروح اوزره صكوت كتوب براون
 حمله ايلار باذن الله تعالي عسكار اعدا منزه را و اوج دايه
 دوكلر بار و نقلدر كه يدي يوزيكر مي ايكسي سنه ده بركون
 مدينه متوره ده دوه جيار غوغا ايدوب طاشيله
 جنك ايدر لر ايك ناكاه قضاييله بر طاش حضرت خضر
 10 باشنه طوقه نيكست ايله چي اوج اي مقدار مجروح
 قالو بخيلي زحمت چكدر و نقلدر كه حق تعالي جل جلاله
 حضرت خضوك جميع اركان و عظام و دندان خضر
 بشير زيلاخ برق بخديد و تازه ايدوب مجددا الحاق
 ويرانقا فائز خ هيك يدي يوزيكر مي برنجي سنه سنه
 15 ديي مجددا ايلوب اول زمان ديي مجددا ايدوب
 بوقتل برجه حضرت خضر حالا اوج بلك يدي يوزيكر
 دورت ياشن اولور و الله تعالي عالم و بصير قالمقا الحكم
 بالياء

1 **باب الباء الحديث الاول** بكاء العيون وخشيت
القلوب برحمة الله من قبل فانما وجدتموها فاعترفوا لله
بوحديث سعاد قرين كتاب نزل الشايز بن دند
كوزلوك اغلاسي وكوكلاوك قورقي عزيز وجليل
5 **اللهك رحمتك ملاسه سي** ومقاد نبي ايله در بين قين
سين اوله خالقي بولسكوز همان سين دعاي غنيمت طوبكون
ديكله انا بكا وخشيت دن مراد جنت دنيا ايجون ايلي
بلكه وعظ وذكروا بخرد صنائع داتايه في فكر
اشناسك في اختيار واقع اولان دريس اول معقوله
10 زمانلرده دعا ايلكي غنيمت بلوب درون دلون
جناب حقه دعا وتضرع ايلك كركدكه قولون صلا
شهه بوقدر ونظم حديثه واقع اولان برحمة الله
عباد تنوع كيم حرف باء بسيتا ايجون اولوق داخجا اين در
بوحديث شريف وبوخبر لطيفك داويبي حضرت علي
15 كتراته وجهه كه مناقب شريفه ييم باب الالفك وان
مسطور و محل مزبور ده مسفوره در **الحديث الثاني**
بيت لاصيان له لا بركة فيه وبيت لاخل فيه ففارا له

1 بوحديث شرف دهين ييه كتاب نزل الشايز بن دندر
معنايم براوك كه اوغلان بختار يي اوليه اند بركت
يوقدر دايي براوده كه سر كه اوليه اول اوقات سوزد
اهله ديمكروفتيه ففاد فتح قافله قاتني اوليان
5 اكمله ديرلر بوحديث شريفك داويبي ولي بني اكرم
وصاحب رسول محترم قبله المفسرين وكعبة المحررين
مفسر الكتاب جليل وكشاف مشكلات التنزيل احد
الغول ابن عمر الرسول زين الناس ابو العباس عبدالله بن
بن عبد المطلب بن هاشم المكي القرشي الهاشمي الملقب
10 رضي الله تعالى عنه وعن والده حضرت ابو طالب ولان
عباس داي شرف اسلامه مشرف اولوب بجه زمان محبت
رسالت بناهله سعادت بدولدر نصاكر اخرته انتقال
امتشد وتفصيل اين شاء الله تعالى باب ذال معجمه ده
بيان اولود والده ييم لبا بة بنت الحارث بن حزن بن
15 بحرين هر مبن دوييه بن عبدالله بن هلال بن عامر
بن صعصعة الهلالية دوكه لبا بة الكبري ديمكله
معرفه وافر الفضل كنيته ايله موصوفه در ذيل ابى

الله
عبد

مناقب حضرت عبدالله بن عباس رضي الله عنه

1 عبد الله بن مقدّم اولاد او غلنك اسمي فضل الله
 انك داخمي تفصيلي ان شاء الله تعالى باب العين ده
 ذكر اول نور ومن بوره لباية ام المؤمنین خدیجة الکبری
 رضي الله تعالى عنها حضرت تلو ندن برقع کون صاکن اسلام
 5 کلوب خاتونان دن اسلامه کلنلک ایکنسیدرو
 مرت عمر بن رسول حضرت تلو ندن او قو حدیث شریف
 روایت ایکنشدر و داخمي حضرت رسالت بناه لک صلی الله
 علیه وسلم از واج طاهر اتدن ام المؤمنین ميمونه
 بنت الحارث بن حننك رضي الله تعالى عنها لآب
 10 و او همين سیدر ولاقر برهشیره لري داخمي زینیت
 خدیجه درکه لباية الصغری دیکله مشنهره اولوب
 خالد بن الولیدك رضي الله تعالى عنه والدين سیدرو
 برهشیره لري داخمي صحابیان دن اماء بنت عمنس در
 بود و درینك داخمي والدين همند بنت عوفه راشنوب
 15 حنیف مسعود و بوخیر مسطورك داوپی عبد الله
 بن عباس درکه تادخمي ندن اوج میل مقدر مکه
 مکرته ده متولر اولوب اني قهاطیکه کتوب دسول

1 حضرتك قوجاغنه و یو دیلر بر حضرت رسالت پناه
 صلی الله علیه وسلم داخمي مبارک اغزینك یار پی
 انك اغزینه سور رب یارب سن بو پی مبارک ایله و
 بوندن خلقه علم میسر ایله و بوکا حکمتله تعلیم ایله
 5 دیود عا یدرب او پی عبد الله ولعینی ترجمان القرآن
 خود پی انك وفرت عقل و فهمی و کتوب فضل علی
 سبندن بر لقی داخمي در نقل درکه بر کجه کندونك
 خالایم اولوب و حرم محترم رسول اکرم صلی الله
 علیه وسلم اولون ام المؤمنین ميمونه نك رضي الله
 10 منزلت لکشا ملیوب اتفاق کند و ایله بیله انك بر
 مقدر رسالت کتور مشل بر پی رسول بالون
 رسالت بناهچون حصه معینه الیقود یارب
 رسول حضرت تلو پی منزل ميمون ميمونه کلوب همان
 حضرت ميمونه اول بالی رسول الله حضرت تلو نيك
 15 حضورش دینارینه کتور دپی رسول حضرت تلو پی
 انك کور رب یا ميمونه بو مال فندان کلر پی دیو یو دیل
 ميمونه داخمي یار رسول الله کتور رب یو دیل

1 ایچون حصه البقره دی دیو جواب و پردی حضرت دای
 انک حقه یادب سن احکام تاویل تعلیم و تفسیر قرانی
 تفهیم و این دین مستقیمه فقیه و علیم ایله دیو دعا
 ایله بابر و رواتیه بود علانی عبدالله رسول حضرت
 5 ایچون ایدست صوفی کوردی و پردی کی زمانه ایلمش
 دیرل و رسول اکرم صلی الله علیه و سلم حضرت نذر
 بیگ التیوز التمش حدیث شریف نقل و روایت ایلمش
 و قرآن عظیمی اقراء الامه اولاد ایچی بن کعبه بن
 قراءت ایدوب کلام قدیمی ترتیل و فرقان کتبی
 10 تجوید ایله بتجیل ایدر ایدر و علم و فقه و سایر معارف
 جو غیبی و انوار فویتی زمانه ندر اندن اعلم برکسته
 داخی یوغیلدی و کبار تابعند ابوالفتح مجاهد
 خیر رحمة الله علیه بن عبدالله بن عباس کی فقیه
 وارد دیو دایما انکله افتخار یلر ایدر نقالری
 15 برکوت عثمان رضی الله عنه خله فقی زمانه برکسته اول
 الی ابی خاتون بر و لک طوغردی پس حضرت عثمان
 اول خاتون رحیم ایلمک استدی اتفاق حضرت عثمان

1 انه حاضر بولد دی اول ولد زادن دکلمر بلکه کندو
 زو جند ندر آیت ایدک وضع حمل جایز در ذیل الله تعالی
 کلام مجید نه و عمله و فضاله تلثون شهر دیو یوب
 و بر محله دخی و فضاله بی عامین دیو یوب مشل در
 5 یعنی بولرک انا دحمده یا تدوی ایله سودا ممکن
 کسلد و کنک جمله مدتی او تو زایه و مدت فضالی
 ایکی تقیین و تصریح ایلمش در او تو زایدن ایکی اولان
 یکیم دورت آی ابریلوب مدت فضاله منعی
 اولی حاق مدت حمل الی آی قالور بوتقد برجه حملک
 10 اقل مدتی آیت آی اولور دیو اجتهاد ایله حکم ایدر
 فتوی و پردی حضرت عثمان دخی بوقولله عمل ایدر
 اول خاتونک رحمتی فارغ اولوب ولونیک نسبی کندو
 زو جند ندر دیو حکم ایلمش و بر تی کوکون صاکره زکی
 داخی بولد صورت هان بنگا بکر دیو صحیح بنم اولد
 15 دیوب ابی بنی اقرار ایدر اصح اقبال بودرکه عبدالله
 بن عباس حضرت زید دیناده یتیم ییل عمر سوریل و اخ
 عمر نه کوزلر بیک نوزید ضعیف کلوب تاریخ حیرتک التمش
 کنجی

1 سحر پنج سده سده طایفه وفات اید و حضرت علی بن
 کریم الله وجهه صلی او علی اولاد حق بن خول الحقیقه
 نماز بی قیاس در یافا که بگویند تا فی العلم فوت اولاد
 دیو تاشف ایلدی وینه طایفه دفن اولادی و بر طایفه
 5 پیش پنج سده ده فوت اولادی دیو اول تقدیر حقیق
 ایکی پیل عمر سوسه شش و لور کبار تا بعدن میمون
 بن مهرا رحمة الله نقل ایلر که بن انک و فاتی و ننگ
 طایفه بولوب صلوٰه جنازه سده حاضر اولر همان
 جنازه سی کفر و مصی اوز دینه فرد قلمی کیم
 10 بویاض قوش کلوب کفنتک ادا سده کیریب غایب
 اولدی هر نقی که ادا دیلر اندن بر اثر بولامدایر
 اخلاص نماز بی قیاس یینه اندن دفن ایلر یلر اول
 ائنا ده ناکاه ها تفدت یاء یثها النفس المطمئنة
 ارجع الی ربک راضیه مرضیه دیو رسد کلوب
 15 جمیعاً انه حاضر اولر ایلر اول کلامی ایشدک
 وکن صد ایلدی بیدر بیلدی دیر الله تبارکنا
 مرجعه و اخر نامعه بر حمتک یا ارحم الراحمین و بگویند

1 یا اکرمل اکرمین **الحديث الثالث** بکاء البدن والعین
 من الله عز وجل وبکاء البدن واللسان من الشیطان
 بو حدیث سعادت مصحوب داخی بینه نزل السائرین
 مکتوب در معنای منطوقی چکرک یا کوزک اغلامی
 5 عزیز و جلیل الله دندر داخی بدنک یادک اغلامی
 شیطان دندر دیکر دخله صده کلام و نتیجه مرام
 بود که یا کمال لطف خدای متعالک امید و رجایه
 رغبتدن و یا خود قهر و خشم ذوالجلالک خوفیه هشد
 ادمک قلبته فی اختیار رقت کلوب و یا جنتنده یا ش
 10 واقع اولور سه ایمن من عند الله بلوب مقابله سدن ارجح
 و اذاسدن تواب جمیل وارد و اگر در دین بر حالت و
 نفسک رجا و خشیت اولیوب بلکه دیا و سمعه ایلر
 خلق اداسدن تغییر بشیر و تبدیل صورت اید و جز
 اظهار و یا خود الحق دلیل آواز ایدر ایه ای
 15 شیطان دند بلوب استغفار و توبه ایلر تبدیل سحر ایلر
 لغو ذباله مأخوذ و معاتب و معذب و معاقب اولمق
 خوفی وارد در نظم حدیثک کبد ایلر عین ما بینک
 و بدین

1 و بدن ايله لسان ما بينه كي و اولر و فاصله معناسنه
 اولوب بكا شاي صدر نيك و او عاطفه و جمله علي
 الجملة در و داخ جكره بكا اسناد نه استعاره اولوب
 و بكا تاخ مشاكله ايجو ندر بو حديث شريفك ايسه
 5 داخ بوندي اقدم مذكور اولان عبدالله بن عباس
 حضرت تلي رضي الله عنه **الحديث التاسع** بشر من شهد
 بدر بالجنة بو حديث شريف دجي بيه نزل الشاكر ندر
 معنائيم سن مشتملا جنتله شوق كسنده بيه بدر غزاسنه
 حاضر اولوب ديكور نظم حويثو كي خطاب ياروي
 10 حديثه در و ياخود علي الافراد احاد صحابه در رضي
 تعالى عليهم اجمعين بو حديث شريف طاع قبوله اولوب
 حضرت اذن شريفه ايله بدر غزاسنه مختلف بليق
 حاضر اولغنه عذريه اولان كسنده عتاي مشعر اولوب
 و جنت ايله بشارت الحق انلر مخصوص اولوب غيرك
 15 و خولنه و اخر و جمله مبشر بالجنة اولسنه مانع ايلان
 مفهوم مخالفه خود مذهب موده معتبره كلار و علي قده
 التسليم عدم تبين عدم دخول اندر كلف بيس لواب

1 نصيبك و مخالفيندن اهل فضلك حضرت عثمان و بعض
 اصحاب جنت مكان رضي الله تعالى عنهم حق نيك كي
 كلام و ديكر بيه باطل و استدلال فاسد ليه عالمان
 راي حديث من نور و ناقل خبر مذكور حضرت ابوبكر
 5 صديق در رضي الله عنه **الحديث الخامس** بني الاسلام
 علي عيسى شهادة ان لا اله الا الله وان محمد عبد الله و ربي
 و اقام الصلوة و اتيا الزكوة و حج البيت و صوم رمضان
 بو حديث شريف و بو خبر منيف ائمة حديثك سبب السلام
 امام ابو عبدالله البخاري صحيحه ندر معناسي اسلام
 10 ديني يابلر دين جهت اوستنه الله در غيري اله
 يوقدر داخ تحقيق محمد انك قوليد و بيقام برير دينو
 شهادت ايلدك داخ نمازي طور غور مانك دجي ركعاتي
 كتور مكك يعني ايني كتوروب و يرمك دجي بيت الله
 حج ايلك داخ رمضان اورد و طوعك ديكور
 15 نظم حويثو كي كلمه و خمسك ميم ييه و ياخود موصفي
 محذور و در علي خمس جهات و يا علي جهات خمس قدرند
 اسماء اعداك ثانيه عكس و نرم وارد اولغنه لفظ خمس

1 بغیر تاء ذکر اولش در بی تاء اسلام سایر بنال رکبی
 در جهت اوزر بنه اولیوب بلکه بنجهت اوسته
 دیکلر داخی اسلام بنا ایلر تغییر استعاره در داخی
 شهادت کلمه سی جمله معطوفی ایلر خیر دن بدل اولو
 5 محو ووافق اوزر بنه مرید و مرعوه اولوب احدها
 تقدیر بی ایلر مبتدا محذوف خبری اولوق داخی جان
 واقام کلمه سی اجزای ویرن افعال بابندن مصدر
 آخر نه کی تاء عوض اضافله ساقطه اولمش در ووضا
 صومه اضافتی بمعنی فیدر و حجت بیته اضافتی
 10 بمعنی لامر بمعنی فی اولوق احتمالی داخی بعید کلام
 باقی سی بمعنی من در و المیت کی حرف تعریف عهد یحیی
 ویاخو مضاف الیه دن عوض در بوحیث شریفک
 راوی سی از هدا الزهاد و عبد العباد صاحب التقوی
 و عالم الفقیه نجم الهدی ابن القریب عبد الرحمن
 15 عبد الله بن عمر بن الخطاب بن لغیل بن عبد العزی
 المکی القرشی العبد و المملک خارجی رضی الله تعالی عنه
 وعن والده حضرت زید بن که بعثتیم دن ایکی سید کلام

مناقب عبد الله بن عمر رضی الله عنهما

1 نادخ هجرت دن اوند بر سبل مقدم مکة مکرمه ده وجوده
 کلوب و بدری بن زید امیر المومنین حضرت عمرک
 رضی الله عنه اسلام وقتک صغیر اولوب درت یاشنک
 اولغله اسلام بی با یاسنک اسلامنه تبعیتله اولمش
 5 و هجرت بیله بیله ایشدر و حرر رسول اکرم صلی الله
 علیه و سلم المومنین حفصه بنت عمرک رضی الله
 تعالی عنهم لآب و امقرنلا شیدر والدن لر بی زینب
 بنت مطعون بن حبیب بن وهب بن حنافة التهمی
 ابن عمر حضرت لر بی اکثر غزواتک بیله اولوب
 10 صغیر اولغله انجو بدو و اخذ غزالتک بیله دکلام
 ولکن حندق غزالتک اوندش یاشنک اولغین
 شمدن صاکره بوداخی جنتک قادرد دیور و حاضر
 انی یاشندن ایرمیوب جمله غزالتک بدو و اخذ بیله
 آلویک متدبی دیر لر و کتب فقه ده عبادله دیو
 15 اشوب عبد الله بن عمر و عبد الله بن عباس و عبد الله
 معوده دینور نزل فقهی قانتک عبادله تلک
 بونلر در اناکت محدثین عبادله دیو عبد الله بن عباس
 و عبد الله

1 وعبد الله عمر وعبد الله زبيرة دبره دبره وكما في حديث
عبد الله اربعة ذكر ابن عبد الله بن عمرو بن
الخاصي داني بونيرة الحاق ايدبره رضوان الله تعالى
عليهم اجمعين بن عبد الله بن مسعود اهل بيت بن
5 قاتن عبد الله ده داخل دكلر زبيل بن مسعود اهل
حديثك اجمعين ومحمد له لرب عصره مقدم وفات
ابن عبد الله له محاذ في واقع او طامشدر اما امام اعظم
وهام اتمام حضرتك روایت فقه ومنازل شريفة
استناد في اكثر ابن مسعود اولمخين فقهائ خفيه
10 وعلماء حنفية قاتن عبد الله ده داخل د نقلد ك
راوي حديث ابن عمر رضي الله عنهما رسول صلى الله
عليه وسلم حضرتك نلرندن آيكي بيك التي يوز او تون
حديث شريف روایت ايلشدر وحضرت رسالت
بناه لك حقائق تحقيقا عبد الله بر صالح كسند د
15 داني موه منلرك خالدر ديو بوير مشلرد وانك عادت
قد يمه وسيرت كرميه سي بويله ايدري كه مالند
واملو كندن برسته كوكلنه خوش كلوب بكشه في الحال

1 اني في بيل الله تصدق ايلوب من بعد صورته مملكت
نسند قومزد في مالي ورزي غايله جوق اولور صفة
عمره بيكذن زبادة قول ادا ايلمشدر وعلم خزانة
شيوخ سبعة دن اولان شيخ نافع داني انك معتقد
5 عتقندن مقدس جعفر بن ابي طالبك او علي عبد الله
اني المغة طالب اولوب اود ايكي بيك دبناره اشتوا
ايلدي بيعتلدي معتقد اولد قد نصرة نافع ابن عمر
خطاب ايدوب حيف سكاكم اتا لك علمي اود ايكي
بيك دبناده صانتك ديدري هان ابن عمر بر سوزدن
10 منفعل اولوب بيع من بورد اقاله ايلدي ومبلغ مرقوم
بالتمام يته ابن جعفر دة ايلوب علمي شرفنه لوجه الله
تعالى اني ادا ايلدي بونك كفي في بيل الله بدل
وعطاسي جو غيد في علم وودع وتقوي سنده نهايت
يوعيد في آخر الامر سكسات اوج بيل عمر سور د ب
15 بني امية دن عبد الملك بن مروانك حكومتي زماندن
تاريخ هجرتك بيشي سنده سنده يته مكة مكره ده
وفات ايلدي عبد الله دن مكة ده اذ صكر اولوفات
ايلشدر

1 ايلشده سب وفاتنه منقولدر كه حجاج بن يوسف
من بور عبد الملك جانبندن مكه اميري اولوب انده
كلدر كه بر كسته و بر طبقه انك قتلنه كوندرد ي پي
اول كسته د ايجي جلا سنك د بنه كي دموره يدي طاسان
5 كچر زه قائل و ستر هله سور و ب عبد الله بن عمر
اك نر يا بولي اولان مزاحمه بري بر طاد سواقه اكي
بك يلو ب همان كلوب كچد و كي كي انك اردنجه خاق
اراستدن برل اكر كي اولوب لند كي جدانك زهر
دموت ب ايله ار قاسنده و بر قوب اول زهر ب بد ننه
10 ثاثير اندرد ب اندن ابن عمر بن زنه كلوب اول
ضريدن فراشه دوشد ب بجان حجاج دوستاق
صورتيله اكي كرمكه كلوب با عبادته سني بويله
ايله ب د دي عبادته دخي اكاسن ايلدك ديوجواب
و پردي حجاج آيتد ب يا عبادته بچون بويله ديسن
15 عبادته آيتد ب پراسن بوشه ب كلكردن مقدمه
بر كسته بويله اكر حبله يور بدي حقيقتن بوشا سب
اولدك ددي بر حجاج كند كد نصكر چوق زمان كچيو ب اول زهر

1 انك دروننده كا د ايلدك له وفات ايلد ب رضي الله عنه
وعن سائر الصحابة اجمعين واحسن ما معهم في يوم القدر
الحديث السادس بره الموءمنة لكل سبعين صدقيا
وفجور المرأة الفاجرة كفيور الفاجرة بوحديث شريف
5 نزل الشاير بنده مسطور و كتاب من بورده مسطور
معنا ب ايمان كتورد ب خاقنك ايلو كي وارينه مطيعة
اولوب انك رضايه اوزرينه اولماي بتمني صدقيا
علي كي دي در و فاجره اولان خانو نك فجوري بيك فاجره
عورتك فجوري و فتي كي در ديكار محصل كلام
10 انك كنهاي لا تغد ولا تحصي و لمقدن كفايتد
نيز اول بيك فاجره نك هر بر سينك علي لا تغد فجي
ينه اول مقدار و لغله ينهايه اولوب حق و حصر
قابل اولد و غي تاقلله ظاهر و مخفك توغلله ناهر
اولور و الله تعالى اعلم و نظم حد يني كي بره كلمه
15 **حزق الله بك** اولدك باء موحان نك كسري و آخر نك
ها ايله باير بعدن اسم مصدر اولوب اولك حذ
عقوق يعني اطاعت معنا سنه در راوي حذ
شريف

1 شريف و ناقل خبر لطيف عقد ما مذکور و نفاذ بود
اولان عبد الله بن عمرو رضي الله تعالى عنه
الحديث السابع باكثر و في طلب الرزق و الخلق
فان الغدق بركة واجاح بوحديث شريف
5 نصحت مفهوم بينه كتاب نزل الشايع
مرفوع من معنائه صبا حلتو كوز رزق كوز و لاير
حاجتو بكون طلبه ذيرا تحقيقا صبا بركتدر
و ستر در ديكدر صدر حديث صيغه خطابه
اولمعاين الرزق و الخواج كله لونه كي حرفي تعريف
10 مضاف اليه دن عوض و لوب رزقكم و خرايكم
تقد بر چه انسبد رجسلا بكون اولوق داخي جايندر
ولغته اجاج الفك اوچ حركتي و جيمك حاكمه
او ذنبه مقداميله ستر معنا سنة صا قلمق و او تكدر
يعني صبا حدن اولان خصوص صرا كتر خلقدر
15 مستورا لوب اقامت ير لذن انلوك بد نظر لذن
وسفر ده قطاع طيقك شر لذن امن و امان و اي
ديك اولور شعرا دن بري دي بومضمون شريفه اشار

1 ابدوب بكر صاحب قبل الميوان ذاك النجاح في التكبير
ديشدر و البكرة بركة دي بومفهومي نايدوبو
معناكي تاكيداير بوحديث ميمون نصايح مشكونك
راوي ع حنيفة حبیب اله ذوجه حضرت رسول الله
5 صاحبة النبي الشفيق الصديق بنت الصديق ام المؤمنين
عائشه بنت ابي بكر عبد الله بن ابي قحافة المكية
اليمانية القرشية رضي الله عنها وعن ابها و جزها
حضرت ابيد و الله به امر و ما دانت الحارث بن الحزير
روايت اولور كه حضرت عائشه رضي الله عنها بعث
10 بنينك دور دي ميلنك او يلنك مله مكرمه ده
كلوب مقدما حيرين مطم بكون رضي الله عنه نشا
قولوب نامر قلمشرايد به اتفاقا المؤمنيين حديجة
الكبرى رضي الله عنها حضرت ابي بن بكه
وفاتدر صا بكون جبرائيل عليه السلام نازل اولور
15 حضرت بر شيل حير باره به بجهنم عائشه نك صورتي
كورد و الله تعالى بوفي سكا حديجه دن عوض و بري
بوسنك دنيا ده و اخرته حلا كدر ذيل اوار حير انا به
جمله

صاحبة بنت عاتبة رضي الله عنها

1 رحمنه دوشوب صورته کلدین باذن الله تعالی عالم
 ملکوتیه نصیرا و لوب سنجین خطبه ی افشار
 دیدی پس حضرت داغی ای ابو بکر سولیب بشتک
 او بختی یکنه در تیور سگسان در هم هر یله حضرت
 5 عقد نکاح اولندی اما حضرت عایشه اول زمانه
 انجی الیه یاشنه اولوب صغیره اولمغه اوج پیل
 داغی اناسی ابو بکرک اوند وینه انک تربیه سند
 اولوب طقوز یاشنی تمام ایلر کد نصاب هجرتی بر اکی
 آئی مقدار پی مقدم حضرت انکله خلوت صحیحه
 10 جمع اولوب اکاینه مکه مکرمه ده دخول ایلدی
 حضرت اندن غیری بکر المی واقع اولما مشدر اما
 همشیره ایم اسمانک اوغلی اولان عبده الله بن ذبیره
 انک زیاده جقه تعلیق سببیه حضرت انکا ام عبدالله
 دبوکیت قوشلار اید پی نقل اولنور که رسول حضرت
 15 صلی الله علیه وسلم بی المصطلق غزاسنه کنده
 زمانه قرعه بر اغوب اتفاق قرعه حضرت عایشه به
 دوشمکین اول غزایه حضرت ای بیله الوب کتمشدر ای

1 امر غزای تمام اولد قدن صکر دوشوب بینه مدینه منوره
 کلور لرایکن کوندره برکون مدینه یه یقین قالی
 برورده قوندیلر پس اول کجه حضرت عایشه رضی الله
 عنها تجدید وضو ایچون هودجندن طشره چقد پی
 5 وخلو یقندن بعید برشتهایرده واروب ابدست
 آلوب بینه کلوب هودجند کیردی و بینه کی
 عقد عقیقه یوقلادی کور دیکم باغی قمر لوبه شندر
 فی الحال بینه هودجندن چقوب ای ارامغه ابدست
 الدوخین کندی همان عسکر داغی صلح یقیندر دیو
 10 اول منزلدن کوجوب کنده یار حضرت عایشه نکه ده
 ییدن خادی انک هودجندن چقوب کندی و کفی
 کهرمه مکله ای هودج ایچن صافوب دوع پی
 پیدوب کندی پس حضرت عایشه کلوب کور دیله
 جمله عسکر کتمشلور د برز فکر ایدوب البتله اندر
 15 کلوب بی بینه بو محله یوقلر دیوناچارانق قرار
 ایلدی اتفاق اول عسکرک دمدار پی اولان صفوان
 نام کمنسه عسکر برندن اندردن قالمش سنه وارمدر
 دی

1 دیو اول منزلی یوقلرایکن ناکاه اکاداست کلوب دخی
 ایت حجاب نازل اولدین براییک کوزه کورمش اولغله
 همان ایی اراقدن بیلوب دوه سی جو کردی و کندو
 داخی ابراق ییو چکلوب تمام رعایت ادیله یا ام
 5 المومنین کل بود وه ید بین که سی عسکر ایرشده ی
 دیوندا ایلدی بیس حضرت عایشه کلوب اولد وه یه
 بند بی صفوان داخی ازدین ازدین وه یه یقیق
 کلوب یوله بن المله الوب سرعتله عسکر ارجه
 کند بی ابرقیه قوشاق زمانده انبره ایرشدی منافقو
 10 بوجالی کورنجه حاشاتم حاشا اکا بهتان واقف اولد
 و حضرت رسالت پناهک خاطر شرفیاری بیومعنادن
 منکسر اولوب غایتله مٹاش اولدیلر و مدینه منوره یه
 کلر کلر ندن صکن داخی خلق ما بینده بومعقوله
 کفت و کوبله بومقت کجوب برکون جبرائیل علیه السلام
 15 بامر الله الملك العلوم نازل اولدی و سورده نوره
 واقعده ان الذين جاؤا بالافک وان الذين یخونون ان شیخ
 الفاحشه وان الذين یرمون المحصنات ایات کریمی

1 طقوز ایات عظامله وخی ربانی و خبر حقایق کتوب
 حضرت عایشه نکه عقتی علوم ایلد کله حضرتک
 خاطری بهلری تسلیم و تطیب وانکله ینه کماکان
 حسن معامله یه ترغیب ایلدی نقلد که حضرت دخی
 5 حقیقت قضیه یه واقف و نزول وجهله خصوص واقعه
 عارف اولدین اضطرار حال وانکسار دبالی اثنا سنه
 امرن بور بی اصحاب کبار واحباب خیار ایله مشاوه
 ایدوب هر تر بی برکونه سوز سولیدر حضرت علی کریم
 وجهه دخی باش قالدوب یار سول الله حضرت عایشه
 10 حذراته اگرچه کم بوافترا و بهتان دن سالمه دراتا
 دیان بد کو یاد دن سلامت ایچون اینی تطلیق ایلد
 انسجکی کوردنورد بی بیس حضرت عایشه بوسور
 حضرت علی یه انجنوب غرضاً و تعصباً دکل بلکه کندو
 اجتهادی موجبجه بعض خصوص صوره انک طرف
 15 اختاره اولدی حی انک خلوفی زمانه حضرت
 معاویه شام عسکر بی ایلد کلوب صقیق نام موضعده
 انک ایله محاربه ایلد کلر دن حضرت عایشه دخی حق
 معاویه

1 معاویه جانبین در دیوار محله معاویه عسکریه ایله
 بیله کلمش ایله محصل کلام و نتیجه مرام حضرت
 عایشه نکه رضی الله عنها عیوبدن براتنه و ذوقدن
 نزله تنه قران عظیم ناطق و کلام قدیر شاهد
 3 صاد قدر و حضرت خدیجه دن صابر افضل بنا
 و اندخت له حبیبه رسول خدا در حضرت آنکه
 یا تو را لایک جبرائیل علیه السلام کلوب و حی
 ک تو دمک واقع اولمش در سعادت از واج
 طاهر تله نون هجج برینسه داخی بیت را و لما مشه
 10 و حضرت انک نوبتی کونتن و انک بیتن هفت
 اولوب یننه اندن دفع اولمش در حال در وضه مطهره
 اولان حضرت عایشه رضی الله عنها اون سکن باشن
 او نو طوطو قوز بیل حضرتله بیله معاشرت ایله بی عیال
 عبادت و اجتهاد ایله اشتغال ایدوب مدینه منوره
 15 انتخاب کبار و مهاجرین و انصاره هجج و بر در بی
 و حضرتن ایکی بیله ایکی نوزاون حدیث شریف
 نقل و روایت اینک شد و ذناده التمش بری بیل عمر

1 سور رب آخر الامر نادخ هجرتک الی سکنجی و بر روایتن
 الی یسکنجی سنه سنه مدینه منوره ده وفات ایدوب
 ابوهریره رضی الله عنه نماز بی قیلوب اندن مقابر
 مسلمین اولان بقیع نام موضع دفن ایلدیلر
 3 و بر روایتن نماز بی میمون بن مهران قیلوب دیرل
 اما قول اول اظهر واکثر و اشهر در رضوان الله
 تعالی علیهم اجمعین الحديث الثامن بزلوالدیک
 و لوسافرت فی ذلک سنتین و صل رحمک و لوسافرت
 فی ذلک سنه وعد للمسلم و لوعیله میل فاجیه لک
 10 و لوعیله میلین و زراخان فی الله و صالحه و لوعیله
 ثلثه امیال و صلی علی الجنان و لوعیله اربعه امیال
 بوجده شریف نصیحت شعار و بوخیر لطیف
 وصیت دناد دخی یننه نزل السائرین در مغایب
 سن اناکه بابا که ایلاء ایدوب رضا لری و ذره اول الکیم
 25 انلک رضا لری تحصیل ایکی بیل سفر داخی ایلر سک
 دخی ذی رحمة صله ایله الکیم بو خصوصن بر بیل
 سفر داخی ایلر سک داخی خسته مسلمانن کورمه و ارکیم
 بر میل

1 بر میل دایم اولورسه داخی دعوت اجابت ایله اگرچکم
 ایکمیل دایم اولورسه داخی الله یولون کی فرداشکی
 زیارت ایله وانکله مصالحه ایله اگرچکم دورتمیل
 یرده داخی اولورسه دیکلور نظم حدین کی برکله بی
 5 بآء موقدر نک فتحه بی و آء مهملهء مشدده نک
 فتحه بی و کسر سیله باجر بعدن صیغهء امر
 حاضر مصدر بی فتح میم و بایله متره واسم مصدر
 کسر بایله بر و برة کلور ایولک دخی ضد عقوق
 معناسته و کلمهء صل کسر ضاد یله باب ثانی نیلک
 10 معتل مثالندن بیته امر حاضر در فاء الفعلی ولان و
 محذوف در لفظ عدد عینک ضمیمه اولکی بایک اجوف
 وایسندن بیته امر حاضر صیغه سیدر مصدر بی
 عبادت کلور خسته کورمه وارمق معناسته جود
 شریف و بوخبر منیقل و بییی بایلا لافق تفصیل الح
 15 مذکور و نسبه شریفی من بود اولون ابن عمر سوارت العالمین
 یسوب الملة والذين اسد الله الغالب علی ابن الجطال
 کرم الله وجهه الحديث التاسع بیت المقدس ارض

1 للحشر والشرا ائمة فصلوا فيه فان صلوة فيه كالف
 صلوة فيما سواه بوحديث شريف بشاوت قرین دخی
 ینه نزل الشاکیریندر معنای منطوقیسی بیت مقدس
 حشرک داخی شترک بریدر سیزک کلوز اکا بر نماز
 5 اندر ذیل تحقیق اندر برکزه نماز قلمق اندر غیری
 یرده بیلک نماز قلمق کی درد میکی ریس بوندن معلوم
 اولورکه قیامت کونن حشرود یوان و وضع میزان
 قدس شریف و اول ارض لطیف محلندن واقع اوله نظم
 حشر بیته کی المقدس عبارتی میمک فتحی و فافله سک
 10 و دالک کسری و تحقیقی ایله لفظ بیتک مضاف الیه
 بود کراولنان تحقیق بیت کلمه بی حرف تعریفین عار
 اولور و بی صورتین دد انا که محذوفه باللام اولو بیت
 المقدس واقع اولون یرده ضم میم و فتح فافله و دالک
 فتحه بی و تشدید بی ایله استعمال اولور بوحديث شريف
 15 لطافت مقرون و بوخبر سعادت مشحونک رسوا علیا لئلا
 حضر تارندن داویسی فون یمن و برکتک حاوی بیی ولان
 اتم المؤمنین والمسلمین رجوة و سوارت العالمین
 میونه

576

1 ميمونة بنت الحارث بن حزن بن يحيى بن هرم بن ربيعة
بن عبد الله بن هلول بن عامر بن صعصعة الهذلي
ابن عباس رضي الله تعالى عنهم ذريه سيدر والد يحيى
قبيله سديين وياخود كنانة جماعتهم هند بنت
5 عوفد واملو من ميمونة رضي الله عنها سابقا
مسعود بن عمرو والتقفيين تحت نكاحه اولوب جان
اندرن مفارقت واقعه اولبعله ابو دهم بن عزيه و
روايت عامر بن لوي نام كسسته يه وانشد يه اولد يه
فوت اولد قدن صاكر نادخ هجرتك يه يه سنه سنه ماله
10 مكره دن اولد ميل بعيل اولاد سرف نام منزل حضرت
رسالت بناه صلى الله عليه وسلم كند و نصيبه
ايليكين حضرت داخي يه تزوج ايدوب همان اول
كجه خلوت صحبه اولوب علي الصبايح قالقوب
حضرت ايله بيله مدينه منوره يه كتم يار يورق مره
25 مؤمنه ان وهبت نفسها للنبي آيت كرم بيم انوك
حقتي ناوله اولوب الله تعالى جلاله اني مكره و
وصف ايمشدر و حضرت اندن صاكر برخاتون داخي

58 a

1 آلامشدر و قيز قندا شي او غلام عبد الله بن عباس و
عبد الله بن عبيد الله بن عتبة و يزيد بن الاصم و
عبد الله شداد و عطارد بن يسار و بونلر و بكر و نجيب
كبار و خيار اندن احاديث استماع ايدوب علم
5 وفقه اخذ ايمشدر و روتارنج هجرتك اكمش او جني
سنه سنه ماله مكره ده وفات ايدوب هميشه
او غلام عبد الله بن عباس نمازيه قبولوب يه كند
قته سنه دهن ايلد يار و بر و ايتن اكمش يه يحي
سنه ده سرف نام موضعك فوت اولد يه دير لولله
10 تعالى اعلم بالصواب الحديث العاشر يه جبرائيل
ان من مات من امتك لا يترك بالله شيئا دخل الجنة
وان ذني وان سرق وان ذني وان سرق وان ذني
وان سرق علي مرغم انف اني در بوجوب شريف
بشارت اسلوب يه كتاب نزل السائر يه مكره
15 معاني شريف و مفهوم اينقي جوق مشلول
بكاجير ايل كه تخفيف سنك امتك دن بركسته اليه
شريك قوشمدر و عي خالده الله تعالى يه يه سنه
اول

1 اول کمنه جسته کپور و اگر چه کم زنداچی انش
 اولسه و اگر چه او غورلق دخی انش ایسه ابو
 ذرک مراد نک خلوفی اوز دینه دیمکد و نظم حنیثه
 ان من مات جمله یه مفعول به غیر صرح اولوب
 جزی محذوف دربان من تقدیر نه در و دخل کلمه نک
 جمله یه خبرات اولوب صیغه ماضی یله و رویت
 تحقیقنه دلالت ایچوند و داخه وان ذی وان
 سرق عبادتاریه اوچرکزه واقعه اولدغ سبی
 بودر که رسول حضرت بله صلی الله علیه وسلم
 10 بوحیث شریفی بیورد قاری زمانه اصحاب کبار
 ابوذر رضی الله عنه حضرت سوال ایدوب یا رسول الله
 اولکمنه زندا و سرقه دخی انش اولورسه ینه جسته
 کپور دخی دیدر حضرت دخی نعم کپور و دخی
 و پردیلر ابوذر دخی بومعنا ی تحقیقندن او تن
 15 تکرار سوال ایدوب حضرت ینه اولکی کپی حادی
 ابوذر صفا سندن تاکید اینه سوال ایلوب حضرت
 دخی اولکمنه اگر چه کم زندا و سرقه دخی انش ایسه جسته

1 کپور و ابوذرک بورنی نک رغمی اوز دینه دیو بودر
 لغتد رغمی دیو طبر اغه دیور و عربلر برکمنه نک
 بورنی ییره دیکوب تذلیل ایلکه رغمی انغدیور
 پس برکمنه مراد ینه خلوفی ایلک انی تذلیل
 5 و تحقیر اولد و غیچون خلوف مرادی دیه جک برده رغم
 انغ عبارتیه استعمال اولنور و لسان توزکینه ده اندک
 کورک لفظی ایله تعییر اولنوب فلانک کورکنه دیور
 بوحیث شریفک داویسی فصائل و فواضل حاق
 اولان صاحب رسول کزین و راقب نیامین تقی
 10 خاشع زکی و فی خاضع رسول اکرمک یار وفاداری
 ابوذر جندب بن جنادة الغفاری در رضی الله عنه
 و بر وایتد جندب بن سکن بن برید الغفاری
 رضی الله عنه جندب بر جیم مضمومه و ذال مفتوحه در
 و الکنه سی وایت اولمشدر و غفار غینک کسری
 15 و فانک تحقیقی ایله کتاب و زنی اوز دینه بر جاعتد
 مزبور ابوذر را منسوب اولوب اوایل دعوت مکرمه
 اسلامه کلشندر و علوم صحابه دن و سابقین اولیندر اولوب
 ایلک

مناقب حضرت ابوذر الغفاری

2 رجاله من اسلمه كلنار في سجن سدر فقلده شرف
 اسلمه تشرقد نصكه يده اهلته رجوع اتدبه وبيحه
 زمان وطن اصله سند ساكن اولوب بكر واحد
 وخذ غزاله ندر نصكه مدينه ومنتزه ارخال
 5 وجوار رسوله انتقال ايلوب بعد ذلك واقع اولان
 غزاله حضرتك خدمت شريفه روي مال ايد
 وحضرت انك حقتك بريوزنه ابو ذردن اصدق
 برهيه وفصيح البيان كمسنه كلدي ديوبوشل
 ورد قعه داخي انك نصي وبنديدوب يا اباذر
 10 كميكي بيكي ومحكم ايله كه تحقيقا دريا غايله
 ديكدر ويوكي خفي ايله له تحقيق سيف او زائد
 واز غلتي ابوايله زيرا كه تحقيق عقبه او زودر
 وعملكي اخلاص ايله له ايله اوب قبول ايلعل كمسنه
 غايله كور وچيدر ديوبورد يلا ابو ذردن رضائه
 15 نبي اكرم صلي الله عليه وسلم حضرتك ندر
 ايكي يوز سكران برحمت شريفه وايت ايلشدر
 وكند ودر صكره ذكور وانا شدن اولادي قالمالين

1 نسي منقطع اولمش در نقلدركه امير المؤمنين حضرت عثم
 رضي الله تعالى عنه كند وندخلو في زمانه برخص
 او توبه ابو ذردن بوعام غزاله ايله مدينه منتزه
 نفي ايدوب بربره نام برقرينه كندر مشايد به حضرت
 5 عثمان شهيد اولد قدن صاكن بعض كسندر اكا ايلاعتك
 عصره كجدي شمد نصكه يده شهره كلست اولمير
 ديد يلا بو ذردن ايتدي اول بر اهل حق كمسنه ايتدي
 بن انك حياتند ومماتند اكا اطاعت او زره اولوب
 من بعد اكا مخالفت ايلدم ديوب اخر عمر يند دكين
 10 اول قريه ده ساكن اولدي و تان خجرتك او توبه كنجي
 سنه سند ينده روزه ده فوت اولوب ونيه اول محله
 دفن ايلد يلا رضوان الله تعالى عليه وعليه الصلابة
 اجمعين برحمتك يا ارحم الراحمين **باب الثاني**
الحديث الاول تداركوا العموم والمهم بالصدق
 15 يك شفا الله عز وجل صركم وينصركم علي عرو
 وينت عند الشدايد اقدامكم بو حديث شريف
 موعظت مفهوم كتاب نزل الشاكرين مرقومدر
 معناه

1 معناه ملفوظی من غملم و غصه لره تدارك ايلكو
 صدقه لرايله كه عزيز و جليل الله سرك الموشدنت
 واضطراب و قسوتكوزي لجه دني سيزه ياردير
 ايليه دشما تكوزك اوزرينه داي شي دايد وقتنه
 5 ايتلم و كنه ثبات وير ديكدر بوحديت شريفلي
 راويي خادم رسالت بناه و ملازم خدمت رسول الله
 حافظ الحاديت نبويه و ضابط اخبار مصطفىه
 ابوهريره عبد الرحمن بن صخر الازدي القوسي در
 رضي الله عنه نقلدركه عالم جاهليت اسيم عبد الله
 10 ايديه و بر و ايتيه عامر بن عبد الشمس و لوب تازخ
 هجرتك يدنيخه سنه سنه يمن د ياونن اذ قيله سنه
 دين اسلام را زوسيله مدينه منوره يه كلوب رسول
 حضرت نبي خبير غزاسنه كتمش بولغي خبيره و ارف
 انكه اسلامه كلد كدن صكره جمله غازيل ايله مدينه
 15 بيله كلوب حضرتك خدمت شريفه بيه ملازم
 و روز شب قبولانده خادم اولوب حضرت انك اسيم
 عبد الرحمن قوشلرد و و اولد يه دايي مسلمان اولشد

مناقضت ابوهريره و ايتيه

1 اما دايي سلامه كلدين اوغلي ابوهريره دايما ادي
 اسلامه دعوت ايدوب اصله بن وجهله رضاكوسون
 ايديه اتفاق بركون بينه دعوت ايلوب ابرام و الخاص
 ايديك غايتله المرحوم حاشا فاشا رسول الله صلي الله
 5 عليه وسلم حضرت بويه شتم و قذف ايلد يه پس
 ابوهريره صبر ايديه ميوب اغلي ورق رسول حضرت بويه
 كلوب والدين يه حقنه برد عار جا ايلد يه حضرت دايي
 ياريت سن ابوهريره نك اناسنه هدايت ايليه دودعا
 ايلد يه ابوهريره بوسه داييله اناسنه كلوب كورديك غسل
 10 ايلره مان والدين يه دايي ايني كورديك عجله ايله لباسي كنه
 ادي يه دايي تمام كيتمكه صبر ايديه ميوب قبول ايديه
 و ايمان كورد يه اول دعابر كاتنه جان و دلدين
 مسلمان اولد يه ابوهريره بركونه صفا سندن اغلي ورق
 15 بينه رسول حضرت بويه كلوب واقع حال خبر ورك
 حضرت دايي حق تعالي يه حمد و ثنا و انلرم دايي تكرار
 خير دعا ايلد يه و بيه بركون انلرك حقارنده ياريت
 قبول و عزت ابوهريره يه و اناسنه موع منار يه مجمل ايلد يه
 و انلك

61b

1 وانلرك دخی قلیارینه موء منلرك محبتی القایله
دیو دعا ایله یی نقلد که رسول حضرت یی علیه السلام
برکون مدینه منوره ده ایی کور دیار که آنکه برنسه
قومش کور و ب کیدر بر حضرت اکا خطاب ایله
5 یا عبد الرحمن بوات کنگل کی بندر دیوب اولی ایی
هر یی دخی کدی جکدر یار رسول الله دیر یی حضرت
دخی اکاسن ابوهریر سن که کدی چکاره شفقت
ایدر سن دیو یور دیلر بس بولاجدن ابوهریر کنیی
ایله اشتهار بولوب کندویم دخی انکه تیرک و تیت
10 ایدر نکین عبدالرحمن دیر کوندن ابوهریر دیر یی
زیاده جده سوراین یی و دایما حضرت اکا استان سعادت
عنوا نلرینه مازم اولوب دنیا یه و آنکه دینتیه اصله
میلی و التفاتی یوغید یی و احکام برکون صقه دن
اولوب فقر و فاقه ایله کچنوراید یی نقلد که برکون
15 حضرت اکا توجه ایدوب یا اباهریر سائر اصحاب مال
غنیمندن بررحضه استدر کلری کی سندر یی
بررحضه طالب ایلمر سن دیر یی اولدای یی یار سول الله

62a

1 بکاد نیا کور بن ایی الله تعالی انک سکا تعلیم ایله
نسلردن اوکر نیکی ستر مردیو علم دیری و حدیث میپی
غنیمت بلکین دنیا و مملکت و مال غنیمت اوزرینه
اختیار ایله یی بر الله تعالی دخی ایی علم و حدیث لاکش
5 اصحابدن زیاده مشرف ایله یی وینه برکون حضرت اکا
اشارتیه کند و ارقاسن کیدر یی برده یی جفا و جده و نه
حضرت دخی لطفله بر خیر دعا ایدوب آنکه اوزرینه
او فوری همان ابوهریر اول برده یی دیوش و جصفا ایله
کوک سنک اوستنه قویوب باغ بنه باصه و التیرله
10 میاهات طریقیله محتر یی حق اوزرینه کوندرن تنکری
حقیقون اول کوندرن بر حضرت رسالت یناهدن
صلی الله علیه و سلم هر نه ایشندم اییه خاطر من
محفوظ اولوب هیچ بر یی اونیتمدم دیو قسم و مین
ایررد یی و رسول حضرت نلرندن پس بیلک او جیون تیش
دورت حدیث شریف ولایت ایلمشدر و حضرت
15 عثمان رضی الله عنه و فائز صکره مدینه منوره
فتوی یی و یرن بش زفر ک سنک بر سیدر و کندر
سکندر

1 سکن روز مقدار بی کمسنه علم اخذ ایدوب نذ حدیث
 شریف روایت و احکام و کتب و کبار تابعین دن چوق
 کمسنه اکاملازمت ایلمشله در نظر که بعضی کمسنه انک
 بوقدر حدیث شریف بی غلطی و غلطی و غندن نوع شبهه
 5 ایدوب بر کون احاسن نه جوق احادیث شریفه روایت
 ایدوب دیدیلر اولدایچه ایتدی بئر صدقم و کینم یوم
 الوعدیه قیامت کونده معلوم اولور اما اصیلی بود که
 حضرت زمانه مهاجرین قداشرومن کثرتا محتاجه
 واضاردن اولان قداشرومن باغ و عقاربیله مقیدلر
 10 اولوب بن فقیر و مسکین اولمغله اصله قدیم اولمابن
 الحق احادیث حفظنه مشغول ایدم دیوجای ویرد
 وحد ذاتنه اخلاق حسنه یه مالک اولوب امت محمدیه
 محبت و متواضع و کثیر العباد و الذکر اولوب خاشع
 و خاضع ایدیم اویل خالده فقر و فاقه اوزریم عینی
 15 ایدوب بعد حضرت عمر ک دخیالته خلوفی زمانه
 بعضی دیارک حق وعدل اوزره قضایا مادی خدشتر
 اولمغله حق تعالی اکا برکت و برکت مالیه و برکت

1 کثرت حاصل اولدی و حضرت معاویه کند و زمانه
 مدینه نذ امارتی و حکومتی اکا تقویض ایلمش ایدم
 و کندوسدن منقولر که بن یتیم لکله نشو و نما یوم
 و داخی و طنم و مسکین لکله مهاجرت ایلدر و حالا
 5 خاتمه اولان بسره بنت غزوانک اجیری و حد متکای
 ایدم هر کون قارغم طویجه میکه اکا خدمت ایلر ایدم
 و سیاسی و شکریم قیاسیم اولتکریم بیکیم دین میثقی
 قوام و ابوهی و خلقه امام وایم بین الناس ترجیح اولد
 خاتمه اکا ترجیح ایلدی دیر ایدیم و مروان بن حکم زمانه
 10 دایم مدینه منوره نذ حکم اول ایدیم فاقا بنه عاده
 قریبیم اوزره لباسیم فقر و زهاد و زکی صلی و عبادت
 اولوب و کاهیم زاج و لطیفه ایدوب خندک روی و لطافت
 کیم ایدیم و نادح هجر نک الیه سکن بچ سنه سنه مدینه
 15 منوره ده فوت اولوب بنه انده دفن اولندی و بر وایت
 الیه بد بچ سنه سنه مدینه قریب عقیق نام موضع
 وفات ایدیم دیر لر والله تعالی اعلم **الحديث الثاني**
 تعلموا الرعي فان ما بين الهمدين و روضة من رياض الجنة
 بوجاهت

1 بوحديث شريف وبوخبر لطيف انه نزل السائر يندرد معتنا
 سيزاوق اتقي او كنوز ذيل تحقيق ايك كره اوق
 انوب اوريلن ايك نشانك اداسي برچكلك باغچه
 جنت باغچه لرندن ديمكدرونك حكمتي اوق اتقي غدا
 5 مبادي سندن اولدوغيدرونك داويجي داغجوبه
 رضي الله تعالى عنه الحديث الثالث تعوذوا بالله من
 جهد البلاء ودرك الشقاء وسوء القضاء وشماتة
 الاعواء بوحديث شريف براشهاج امام مسلم بن حجاج
 صحيح مسطور وصحيح بخاري مسطور در معتنا
 10 سر صغتكوز الله بلونك زحمتدن داغي شقيك
 داغي قضا وقدرك يران لغندن داغي دشمنك طعن
 واستهزاء اليه كوسندن ديمكدرونك جهنم فتح جهنم
 زحمت ومشتق درچيمك ضمه ي داغي جايز درك
 اهل وعيال وابعدام مال ومنال وسايل بلا زحمت
 15 وجفا ومشتقندن اوزر يته اولم اختياري اولندوغي
 حاله جهد بلا ديرلن ويزك شيه الم ومصيبت
 وزيان ومسادت ييتوب الكاشمناو كلكه شامت ديرلن

1 اما بولده اعداء يه اضافتي قاعد تجريد اوزر يته
 بوحديث شريفك راويجي داغي يته ابوهريز در حيايه
 تعالى عنه الحديث الرابع تهادوا بخاقوا وهاجروا
 بقرنوا انبياءكم مجددا وافيوا الكرام عشرين ام
 5 بوحديث شريف كتاب نزل السائر يندرد معتنا
 بري بر كوزه هديت ويريشكوزك محبت اوزر اوق
 سويته سيز داغي مسكن مالفو كوزه حضور كن
 يو غيسه اندن مهاجرت ايليوب برخه لولج يار كيدون
 كه پيغامبر كر كوزه ايراث ايله سيز شرفي وكر ي
 10 داغي ابوكم سنلرك خطا لور دلتلر يني عفو ايلون
 ديمكدرونك رانبيانك صيغه جمعه واردا اولدوغي مخاطبينك
 جمعي اعتباريله دهر بر كوزك بينلر نيك ديمك اولون
 والاكمله سنك پيغامبر ي بر در وافيوا فعلنك خرابي
 ذكر اولندوغي عظم شانه دلالت ايچون اولون
 15 عفو لوتلر جلا يه ذبانه تقرير وبر وجهله تعبير
 اولماز اجنق يته يوم جزا ده معلوم اولون ديمكي
 اشعار ايدر بوحديث شريفك راويجي ام المؤمنين
 عائشه

64b

عائشه صديقه رضي الله تعالى عنه حضر تليدين
احوال شريفه و مناقب لطيفه بسم بابا لبا ده مرقم
الحديث الخامس تخموا بالعقيق فانت جبرائيل اتاني
من الجنة فقال يا محمد تخم بالعقيق فامرمتك
ان تختم به بوحديث شريف دخی نزل الشائين يدند
معناي سر بوزك لتكون عقيق ايله نيل تحقيق جبرائيل
بكاليم جنتدن كور ديم بيل يتدي يا محمد من بيل
عقيقه دخی امر ايله امتكه انكله بوزك لمتك ايل ايل
نظم حديثك ان تختم عبارتي بان تختم تفديك
10 مفعول به غير صريح اولوب تو شعاع فرجی حذف
اولمشدر بوحديث شريفك دا و پي بابا لبا ده مرقم
اولان امير المؤمنين عمر بن الخطاب حضر تليدين رضي
الحديث السادس بقوه و بالله من خشوع التفاف
بوحديث شريف داخي بيه نزل الشائين يدند معناي
15 ستر الله صغرك نفاقك خشوعندن ديكدر بوحديث
شريف نصبت انما و بوحبر لطيف وصيت احتوا و ارح
اول دخی زمانه احباب كزين و احباب برين حضر

65a

1 سؤال ايدوب باره و الله نفاقك خشوعندن ديديديل
حضرت دخی ظاهر كسته يد بدن و لسان ايله صداقت
و انقياد صورت كوستوب اما قلبك نفاق و عدالت
اولمشدر ديو بورد بيل بوحديث شريفك دا و پي بيل
5 صدیق رضي الله تعالى عنه حضر تليدين الحديث السابع
تفك هوا بالبطيخ و عظموا البطيخ فانت مائه رحمة
و حلو و نه من حلو و نه الجنة فمن اكل لقمه من البطيخ
كتب الله له سبعين الف حسنة درجة و محاسبه سبعين
الف سيئة و رفع له سبعين الف درجة بوحديث شريف
10 دخی بيه نزل الشائين يدند الميرزا العالمين نام كتابه
مسطور و سفر من بورد مسطور معناي سر بيلنگوز
قاونله داخي تعظيم ايدوب حرمتلو طو تگوز قاوني
ذيل تحقيق انك صوتي رحمتدرو لزيتم جنت ميوت
لذتندند و پس بر كسته قاونذن بر لقمه بيه الله
15 انكچون بيمش بيلك ثواب يازد داخي انك دفتر ندن
بيمش بيلك كناه محياي دخی انك بيمش درجه
قالهر ديكدر بطيخ باء موخره نك كري و طانك
نشانك

65b

١ تشديد يه ايله قاون وقاربوز معناسته كلور لكن
 قاربوز معناسته استعالي متروك اولوب اياطلا
 قاون معناسته استعمال اولور منحلالة الجنة
 من حلالة فاكهة الجنة ومعاينة عن دفعه الله
 ٢ تقدير نه اولوب ومقام اضمارده ايك يريده بطيحي
 اظهار تعظيم واهتمام ايجوند ر بوحديث فرج انكيز
 وبخبر صفا اميرك راويسي باب الافراد مذكور
 اولون قاتل الكفار حضرت علي نامدار دركرم الله
 وجهه الحديث الثامن تقاد وافاة الهدية تذهب
 ١٠ بالتخمة ولو دعيت الي كراع او ذراع لاجبته
 ولو اهدى الي ذراع او كراع لقبيلت بوحديث شريف
 حقايق معارفك واصلي امام ابو علي الموسلي
 مسند نذر معناسي سيز بري بركوز ايله هديته
 لشكوز زيل تحقيق هديته كوكلاء اولون حقد
 ١٥ وحسد يه كيدر اكر بن بر باجه به وباخود برنجك
 دعوت اولست اجابت ايجون الكا وانرايدم دخاكر
 بكا بر باجه ويا انجك هديته كقرسه قبول ايدن ايدم

66a

١ ديمكر لغتده كراي ضم كاهله قيونك وسايبر كاهليك
 باجه سي وفذراع كسر ذاله باجه دن يقادودين
 ودر سكه وارنجه اولون عضد كه اك انجك ديرلر
 بوحديث شريفك راويسي ايك يفر كمستور درسي
 ٢ داخه سابقا مذكور اولون ابو هزرة رضي الله عنه وبي
 داخه اكثر الخدمة وافر الجنة سالك خير المسالك
 ابو حمزة السن بن مالك بن النصر بن ضمضم بن زيد بن
 حرام بن جند بن عامر الخرجي الانصار يدر رضي الله عنه
 خراج فتح خاء معجمه وسكون راي معجمه وفتح راء
 ١٠ معجمه مهمله وجميلة اسم رجل وكه انك اولاد يه مدينة
 منقورة جوار نه بر عظيم قبيله اولمشدد وانصار دي
 مدينة ونواحي سي خلقند حضرت ايمان كوتوب
 مهاجر يه نصرت وياردم ايدن نوره ديرلر راويحي
 اسن بن مالك كنيته ابو حمزة در لغتده حمزة ديونياتند
 ١٥ بر نوزده منجا ووتنه ديرلر بس بوكيتك سببندن الكا
 سؤال اولند قدره بن اول بنجارك اكلنه مايل او طغاي
 بركون ايند يوشور كه مشغول ايدم ناكاه حضرت رسول
 عليه

نوافضت اسن بن مالك رضي الله عنه

66b

1 عليه الصلوة والسلام اليه كورب بنم اكا ميلدن ابي
 بكا حجره ديون كنيت قوديلر ديوجواب ويردي والده
 ام التليم مليك بنت ملجان بن خالد درو حضرت سالت
 پناه صلى الله عليه وسلم مدينه متوهره هجرت ايلك
 5 زمانه انى بن مالك سكر ياشنده اولوب اناسي
 حضرت خد منك را يلمكين اون ييل تمام حضرتك
 حرم شريفه اولدي حضرتك وفاتلر كونه اون
 سكر ياشني تمام ايدوب اون طغوزينه كيوشيد
 و حضرت انك حقه ياريت سن انك مالي اولادي
 10 زياده ايلوب وانلر اكا مبارك ايله ديودعا ايلكين
 الله تعالى مال بيشمار اولاد بيسار ميتر ايش ايدوب
 وكندوبم دني حمد و ثنا طرقي ايله مباهاات ايدوب
 تحقيقات انصارك مالي اولادي چوق اولنلرندم
 دبر ايدوب و حضرت رسالت پناهدين صلى الله عليه وسلم
 15 ايكيلي ايكيلي بوز اون حديث شريف رفايت ايلشدر
 نقلدركه انك كند و صلبندن بوز اونون مقدس اولاد
 ظهور كلوب يوزيك ميدن زياده سي نيه كندون

67a

1 حياتنه وفات ايلدي و امير المؤمنين حضرت عمر ك
 رضوان الله عنه خلوفتنه بصره خلقنه تعليم دين و
 شرع مبين ايجون مسكن مالوفندن ارجابل اول
 دياره انتقال ايدوب آخر عمرينه دكين بصره ده ساكن
 5 اولر يي اتفاقا اول اشاده بصره ده اوچكون عظيم
 طاعون واقع اولوب هر كونه بيمشريك مقدس
 ادم فوت اولوب ايدوب بيل اول اوچ كونه انى بن
 مالك بيمشريك اولدي فوت اولر يي اول افنة طاعون
 جازف ديود قوديلر نيل جرف ديولختن بوشنه نك
 10 جمله سي بر اوغورون كيدركه ديلر بير جارفديك
 فوت عام ديك اولور وداوي حديث انى دنياده
 عمر طويل سوروب تاريخ هجرتك طقسان برنجينه
 بصره ده فوت اولوب ميتني محمد بن سبرون غسل
 ايلوب بصره دن طشره شهره ايكلي فرسخ مقدس يره
 15 دفن ايلد بير خالا قبر شريف اول محله مشهور معروف
 زيادتكاهدر و بر و ايتن طقسان اوچچينه ده
 فوت اولر يي ديلر قول اول او زرينه وفاي كونه
 طقسان

67b

1 طقتان طقوز باشند وروایت ثانیه اوزره یوز باشند
 اول و اصحاب رسولین بصرد ده انصاری اول وفات
 ایدوب اول دیارده اندر صاکن صحابه دن بر کسه
 دایمی قیامت در ضوان الله تعالی علم اجمعین
 5 **الحديث التاسع** تصالحوا یذهب الغل عن قلوبکم
 بوجدیت شریف نزل الشاریند در معناییم شریف
 بریکوزایله مصاحفه ایشکوز تا که قلبی بریکوزدن
 غل و غش کیده دیکدر لغت غل دیو کسر عین معجه
 و تنه بدین لامله قلبه اولان خیانت و حقد و حد
 10 و حرارت دیر بر بوجدیت شریفیک دایمی ایکی دایم
 وارد بریسی انعامی کوز اولان انسان مالک و بریسی
 دایمی باب الباده مزبور اولان ابن عمر حضرت بر روی
 تعالی عنهم اجمعین **الحديث العاشر** تزوجوا فان
 بومامع التزوج خیر من عبادة الفسنة بوجدیت شریف
 15 دایمی نینه نزل الشاریند مرقوم در معناییم سیز اولنکوز
 ذیل تحقیق برکون که مقرون اول اولندر مکالمه بیک
 بیل عباد نندن حیر او در دیکدر بوجدیت شریفیک

68a

1 **رویی باب الباده** ذکر اولنک ابن عباس در زنی
 عنها **باب النقاء الحديث الاول** تلک من کن
 فیه اوايه الله فی کتفه و نشر علیه رحمة بوجدیت
 و ادخله فی محبته من اذا اعطی شکر و اذا قدر غفر و اذا
 5 غضب فتر بوجدیت شریف کتاب نزل الشاریند بیک
 رب العالمین مسطور در معناییم اوج خصلت
 وارد که بر کسته ده انور بولنسلر الله تعالی لیک کند
 لطیف و حایقی کو که سنان بر لشدر بر یعنی دنیا ده
 و آخر نزه ایکن کند و نک لطفه مظهر ایس دایمی انور
 10 اوزرینده رحمتی یا یوب دوش دایمی ایس سوکوبه ایچنه
 عزیز یعنی دایما الله تعالی نک محبتی و انک لازمی
 اولان لطف و احسان ایس احاطه ایدر اول شول کسته در
 قجان الله کون زکا تدر و غیردن محله بر نسته و بر
 عجب و منت ایدوب بلکه شکر ایلیه دخی قن بر صوفیک
 15 عقی بنده قادر اولسه اول عقوبتدن و از کجه دخی قن
 بر نسته ده حشما بلسه ایس هضم ایدوب سالی اوله دیکدر
 بعض روایتی فتر عبادتک محله ستر واقع اولشدر

اول

1 اول تقدیر وجه خمینی اودنه دیک اولور لغت فتحیه
کتف دیو کولکله دیر لر وار باب بلاغت یانده
انکله لطفدن کایت اولور بوجدیت شریفک
باب سابقه مذکور اولان ابوهریر در رضی الله عنه
5 **الحديث الثاني** ثلوث من کن فيه حاسب الله حسابا
یسیرا واخله الجنة ان تعطي من حرمك وقص من
قطعك وتعفو عمن ظلمك بوجدیت شریف دخی
نزال الشائز بند در معناییم اوج خصلت وار در
اندر بر کشید بولنلر الله تعالی اول کشیه قولای
10 حسابله محاسبه ایلیه دخی ای جنته کیور اولکی
بر کشیدن بر نسته استیوب اولنج و بر میوب
سیح و مر ایملش یکن بعد اول کشید دخی بند
بر نسته استیوب سنک اکا ویر مکارد دخی ای کشید
صله رحی قطع ایلین کمسنه یه سنک صله ایلمکارد
15 دخی اوجنجییم سکا ظلم ایلین کمسنه نک صوجندن
سنک وار کچمکارد دیکدر بوجدیت شریفک
دخی ابوهریر در رضی الله عنه **الحديث الثالث**

1 ثلث من کن فيه وجد حلوة الايمان وحرمة على النار
وحرمت النار عليه ايمان بالله وحب الله وان يلتقي في النار
فيحترق احب اليه ان يعود في الكفر بوجدیت شریف
دخی بنه نزال الشائز بند مذکور در معناییم اوج خصلت
5 وار در که اندر بر کمسنه ده اولسه اول کشید ايمان نک
لذتی بولور دخی اولجهتم اوز دینه حرام فلور دخی
اول اوجله الله تعالی یه ایمان کتور یکی دخی الله ایچون
سومکی دخی آتسه براغلوب یانق بینه کفر دو مکدن
اکا زیاده سوکلو اولنجی مراد ایدر دیکدر یعنی این
10 بها ایمان بالله تقدیرندن در بوجدیت شریفک
باب سابقه مذکور اولان انس بن مالک در رضی الله عنه
الحديث الرابع ثلوث من کن فيه يتر الله عليه
حتفه واخله جنته دق بالضعيف وشفقة
علي الوالدين والاحسان الى المملوك بوجدیت شریف
15 فصیح و بوخبر لطیف صحیح کتاب مصابیحک بالانقضا
و حق المملوکن مسطور در معناییم اوج خصلت وار در
اندر بر کشید بولنلر الله تعالی انک اوز دینه المؤمنان
آیت

۱ ایلر داخی این جنتنه کیور دا اول کسی ضعیف اولان کسینه
یومشاقلقدرا یک جیبی تابه وانا به شفقتدر
اوجیبی مالک اولدوخی حذمتکار احسان ایلکدر
دیگدر لغت حقیق دیوموته وهکله دیرلر وروح
۵ حیوانی بر وندن چقدوغندن اوتور یه بعضی ده
انف عبارتتی زیاده ایدوب حقیق انف دیرلر وخی
رفق وشفقة لفظلرنک کی تکییر تکثیر ایچون والا حسا
کی الف لام عهد ایچوندر یعنی مملوک حقیق معروف
اولان احسانکله کفایت معیار یه لباس و طعام و مقضا
۱۰ شرع اوزن تر بیتنه قیام کوسر مکر بوحدی شریفه
راوی بی ناصر و معین بی و خادم محمد عری صاحب
رسالت بناه ابو عبد الله جابر بن عبد الله بن عمرو بن
حذیفه السلمي المديني الانصار یدر رضی الله تعالی عنه
وعن والده حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم
۱۵ مکه مکه مدین هجرت ایدوب مدینه منوره کلکدر ان
اولانک منزله نزول ایلشله تفصیلی کتب سیرده
مسطور واسفار توانیخن مسعود اولدوخی اوزن

صاحب حضرت جابر انصار یدر رضی الله تعالی عنه

۱ حضرت سعادته بند کلر یه دوع انلرک قیوم اولندن
چوکوب حضرت داخی بومقدارانده ارام وقرار ایلدیلر
اتفاقا اول زمانده انک والده سنک کوزلر یه یولکدرن
من بعد کور من اولمشید یه یسوا نواع سرور وحبیر یله کلوب
۵ حضرت مبارک خاکیا یورینه یوز سوردی و تاسفلر ایدوب
نولید یه بنم داخی کوزلرم صاغ اولوب اول جمال باکمالی
کوریدر دید یه حضرت ایشیدوب دعا ایلد یه فی الحال
انک کوزلرینه نور کلوب اولکیدن داخی زیاده کور
اولد یه حضرتک حال باکماله نظر ایلدوب حق تعالی یه
۱۰ شکر و سپاس ایلد یه اندن صاکنه ابویوب انصار بنک قیوم
اولندن چوکوب حضرت انک اولندن اقامت ایلدیلر ورائ
حدیث اولان جابر انصار یه رضی الله عنه بر زماندن داخی
رسول حضرت یدر بی ضیافتیچون خانه سنه دعوت ایدوب
حضرت ادر بر معجزه عظیمه اظهار ایلشله در کعبه
۱۵ وافهام دنک و حیران و متحیر و سرگردان قالور انک
تفصیلی السنه عالمده مشهور و افواه بی ادمان ذکر
وکتب سیرده مبین و مولد بی کتابلور نه معیند نقالدر
حائب

706

۱۱ جابر رضي الله عنه بعث بني دن اوچ پيل مقدم مدينه
 وجوده كلوب هجرت زمانه منزل لوي شرف نزول
 رسول الله مشرف اولدقه اون اليه ياشيني تمام ايلمشيدني
 وحضرتله اون طقوز غزاده بيله اولوب ولكن بدو وجد
 5 غزالونك بيله دكل ايديم وبرو ايتك بدو رده داخي پيل ايد
 ديرو و حضرت نون بيك بشيوز فرق حديث شريف روايت
 ايلمشدن و رسول حضرت تاجي انكيچون بركيجه ده يكرمي
 يدي كتم استغفار ايد و بحق تعالي حضرت تارندن اضا
 رحمت و مغفرت طلب ايلمشدن و حضرت عثمانك رضي
 10 تعالي عنه وفاتندن صاكره مدينه و منوره ده فقيي
 ويرن بش نفر كمسنه نك بر پيسيد راما او اخر عمر نك
 پير لكدن كوزلرينك نورينه ضعف عارض اولمغله
 شخيص اشخاصدن قالوب طقسنان دورخت پيل عمر
 سورد كدن صاكره تاجي هجرتك ييش طقوز كچي و بن روايت
 15 ييش سكوني سنه نك مدينه ده فوت اولوب و عمره
 مدينه حاكمي اولان ابان بن عثمان نمازيني قلوب يقيعان
 دفن ايلد يار اصحاب رسولن مدينه و منوره ده انصاف

71a

۱ اول وفات ايلمشدن و بابا يني عبدالله بن عمر احد غزاه
 شهيد اولوب دار عدنه داخل و رحمت حقّه واصل
 اولمشد او غلجايرو ت نقالدر كه ايدر هجوم بابا م عبدالله
 شهيد اولدقد نصاكره بن شويله مخزون طور ايدم
 5 رسول حضرت يري بكا نظر ايدوب سيي پر نشان حال و
 منكر البال كوردم اصلي ندر ديد ييلر بنداخي
 يار رسول الله بابا م عبدالله كديني و عيال واردينك
 فكر نديم ديدم حضرت يورديكر كه يا جابر بابا كمالند
 سكا خبر و بر بني بنداخي ييل يار رسول الله ديدم حضرت
 10 رب العزت جل جلاله سنك بابا كه ياد واسطه و بني حجاب
 خطاب مستطاب ايدوب يا بنم قولوم بر سنه طلب
 ايله كه ايني سكا انعام ايدم يم ديدني بابان داخي ياريت
 بني ياريت تكرا احيا ايلوب ينه كوندركه سنك يولكن
 برداخي شهيد اولاييم ديدني سحوق تعالي يورديكر بنم
 15 تقدير مرتغير يدي و لما سنك عملك تمام اولمشد
 همان بندن اخيرت خصوصي رجا ايله ديوب اول
 داخي مذكور اولان ابوهريره در رضي الله تعالي عنه
 الحمد لله

71b

الحديث السابع ثلاث دعوات مستجابات لا شك
 فيهن دعوة المظلوم ودعوة المسافر ودعوة الوالد
 علي ولق بوحديث شريف نزل لتأثيره مسطور
 معني اوج نوعه دعا قبول او لمشله در انرد
 5 هيج شك يوقدر برسي مظلومك دعايم برسي داخي
 مسافر دعايم برسي داخي بايانك او غلنه بد دعايد
 ديمكدر او چينك بيله خير وش دعايم مقبول در
 اما شرا وزينه بد دعايم تيز قبول اولتو وخصي
 والدك ولدك اوز زينه بد دعايم اولاس بوندر
 10 غايله حذر ايلك كدر بوحديث شريفك داخي
 راويي ابوهريرة در رضي الله عنه الحديث الثامن
 الثالث والثلاثون بوحديث شريف سعادت
 موار وخبر منيف كلك آثار مارق الاذهار
 متني مشارق الانوار دندر معاني سن مالكا
 15 ثلثي وصيت ايله يا خود تصدق ايجون مالكا
 اوچون برسي سكا كفايت ايدر طال بوله اوچون
 برسي داخي چوقدر ديمكدر بوحديث شريفك سب

72a

1 ورويه بركون سعد بن ابي وقاص رضي الله عنه
 اولوب حضرت نهالت بنه صلي الله عليه وسلم فيكون
 وار دقلندن سعد حضرت سوال ايدوب يا رسول الله
 بن مالكا اوج حصه سندن ايك كيسي تصدق ايدني
 5 ديدني حضرت داخي يوق يا سعد ديو جواب وريدني
 ويا نصفني ايدني ديك حضرت يوق ديو منع
 ايدوب ويا ثلثني ايدني ديد وكي دريس بوندر معا
 اولور وصيتك اكر نوي ثلث اولوب زياده سي صلا
 مقبولة ومعتبر اوليه وار ثلث زياده وجه قالماعني
 10 بلكه ثلثدن داخي ايسك وصيت ايلك افضل اول
 وبعض مشايخ سنت دورنر برسي اومقدركم
 بر كشنك مالكا شبهه سي اول اول معقوله كمنه
 مالكا ثلثين وصيت وصدق ايليه ديمش بوجان
 شريفك راويي صدق رسول مين ورفيق بني كرين
 صاحب صدق واخلاص بواستحق سعد بن ابي وقاص
 15 مالك بن اهيبن عبد مناف بن زهرة بن كلاب بن
 مرة المكي القرشي الزهري در رضي الله تعالى عنه

مناقب حضرت سعد بن ابي وقاص
 15

له نساك

۱ که تسلی رسول الله صلی الله علیه وسلم حضرت علی
 ایله بابا الری جانبندن مرقوم کلوب بن مرده جمع
 اولوب و حضرت بن سنک انواع لطفکه مظهر اولم بکا
 بوک فایت ایدر بادی بنم بودار یا قید حضور ایدر
 5 بولوب کمال رحمتکه واصل اولد و غیمه دنیاده اهل
 وعالمه بلرد دیونقزع ایلمکین رب العزت دایم
 بولایت کریمه کوندردیم دیوب ولا تحسبن الذین قتلوا
 فی سبیل الله امواتا آتیتهن اخرینه دیکین او قد یار
 و بوجوهله جابر تعزیت ایدوب انیکجون روضه
 10 حنت و رحمت و مغفرت ایله بشادت ایلم یار رضی الله
 تعالی عنهما الحديث الخامس ثلث من کن فیہ فلیس
 منی ولا انا منه بغض علی بغض علی اهل بیته و مرقال
 الايمان کلام بو حدیث شریف نزل الشایریندرد
 معنایه اوج سینه وارد که انلر برکشیدن بولنسلر
 15 پس اول کشی بدن دکاردی بن اندون دکلم برپی
 بکا بغض و عداوت ایلمکدر برپی بنم اهل بیته بغض
 ایلمکدر برپی شول کمسنه درکه ایمان دیدکری

۱ انحق دله سولیمکدر دیوب قلبه تصدیق و علماله
 تحقیق لازم دکاردیه دیکدر نظم حدیث کی
 بغض کلمه یه مبتدیه محذوفه خبر پی اولوب
 باعتبار الخبر صیغه مذکر ایله احدها بغض یلخ
 5 الاول بغض تقدیرن در بغض تانیه و او عطف اولد
 حضرت ذات شریفه لری ایله اهل بیتلر مابیننک
 مقاربت اولوب کمال اتحاد و امتزاج برینه دلالت
 ایچوندرا و اوج طهارتک مجلسنک اهل بیتن دخیل
 مقرر در بو حدیث شریفن دایم راوی پی جابر انصارید
 10 رضی الله تعالی عنه الحديث السادس ثلاث من کن فیہ
 فهو منافق وان صام وصلى و زعم انه مسلم اذا حذر
 کذب و اذا وعد خلف و اذا ائتمن خان بو حدیث
 رسول باری کتاب صحیح بخاری ندر معنایه اوج
 سینه واردر برکشیدن که انلر بولنسه همان اول
 15 کمسنه منافق در اگر چه کم اوج طوبی دایم نماز
 قلوب دخی تحقیق اول کشی مسلمانم دایم دیرسه برپی
 قحان سولیمه یلدر دایم برپی قحان و عان ایسه
 خالف

73b

۱ خلاف ایلله داخی برسی قیائی امین قلنسه خیانت
 ایلله دیکم نظر حدیث کی زعم کلمه بی قال معنا
 بر قال مقامن زعم ایلله تعبیر قولنک فساد واعتقاد
 کسانده دلالت ایدر و افعال قلوبدن اولوب کندی
 ۵ معناسنه اولوق داخی جائیزد و وحدیت شریفک راوی
 باب سابقن و حضرتک انالری جانبدن سعدک جدک
 والحق اولان مزبور عبد مناف جمع اولور لر زید حضرت
 والحق لک امنه بنت وهب بن عبد مناف بن زهره بن
 کلوب بن حنظله الزهری بی درسی سعد حضرتک والحق
 ۱۰ عمویسه اوغلینک اوغلی اولوب انا جانبدن قرابتی قر
 اولغله حضرتک خالی یعنی طایفه اولور و سعدک
 والحق بی جانبدن داخی قرا تیلر کی وارد زید سعد
 اناسیم خمنه بنت ابی سفیان صحیح بن امیه بن عبد شمس
 بن عبد مناف بن قصی بن کلابدر راوی حدیث
 ۱۵ اولان سعد بن ابی وقاص اوایل اسلامده مککه اون
 طغوز یاشنک و یاخود اون یدیم یاشنک حضرت ابی
 صدیق رضی الله تعالی عنهما النک اسلامه کلوبیندا

74a

۱ مسلمان اولنلرک اوچچیسیدر و عشره مبشره دن اولوب
 دعاسی مقبول اوللور د نذر و اهل اسلام اراسنک غزا
 نیتنه اوق اتانلرک یکر کیدر و حضرت انک حقتده
 یلریت سن انک دعاسی قبول ایلله و اوق اثماسنه و قولنه
 ۵ برکلاک و برد بود عا ایلشور در وینه احدثن اسنک اکا
 خطاب ایدوب یاسعد اوق انک که اتمام با یام شافرا اولور
 دیوب و برد ای بو نیم طایمدر هر کشتی طایمور کتور
 سونلر دیوانکله افتخار و مباهاات ایلشور در وینه برکت
 اکا وصیت ایدوب یاسعد ید و کک طعمه و یوندر و غنک
 ۱۰ لقمه و طیب و طاهر ایلله که دعا ک مستجاب اوله اول الله یحیی
 که بنم نفسم انک ید قدر تنک در بر قول بر خرام لقمه
 الوب قادننه قویسه تحقیق اقرق کون انک دعاسی قول
 اولما زید یوبور مشلور در پس سعدک دایما دعاسی قول
 اولور و غندن معلوم اولور که من بعد حرام لقمه
 ۱۵ یما مشدر و حضرت دن ایکی یوزیمش بر حدیث شریف
 روایت ایلشدر صفت شریفه سی فیضه بویلو و قویسه
 تنلو و نصی ایللو و بغدادی کلو و یچی بونلو و حرقه
 قال

746

١ قلوا بدي و حضرت عمر رضی اللہ تعالیٰ عنہ خدافتی زمانہ
 ای کوفہ والی و خاکر نصب ایلیوب بعد اهل کوفہ
 اندن شکایت ایلیکین ینہ عزل ایلیوب اندن صکر حضرت
 عثمان رضی اللہ عنہ خدافت ینہ منصوب اولوب یر
 ٥ زمانہ نصکر اولدایم معزول ایروپ یرینہ ولید بن
 عقبہ بی نصب ایلیوب پس ولید کوفہ واروب اکثا
 ملاقی اولدقن سعد ایلیوب یاولید یزدن صکر سن
 عقلکوب اولدقن یوخسه سندن صکر بن احموی اولدقن
 دیر ی ولید ایلیوب نه یز عقلو اولدقن نه سیر احموی
 ١٥ اولدقن و لکن برحق بولیه اولمقی اختیار ایلیوب دیر
 جواب و یر ی سعد داخی ولایتی اکثا تسلیم ایروپ
 کوفه دن قالدق ی و مدینه دن یر ی میل مقدار ی بعد
 مسافه اولدن عقیق نام کندونک مسکن فالوف و منزل
 معروفه کلوب اخر عمر ینہ دکیین انده کند و قصر دن
 ١٥ ساکن اولد ی آخر لام تاتخ هجر تک الی بیخی سند سنه
 ینہ انده وفات ایروپ خلق انک جنازه سنی بیولر ینہ
 کتوب مدینه مؤثره یه کتوب دیر اول زمانه مدینه

754

١ حاکمی اولان مروان بن حکم مسجد رسولک انک تازی
 قیوب رسول الله صلی الله علیه وسلم حضرت نذر نیل
 خاقونلر ی داخی حجره ایچنن مروانه اقتدا اید و جملة
 اصحاب کرام وعامة اهالی اسلام ایله بیله قلدیلر یو
 ٥ ای تعظیمه قالدروب بقیع نام موضع دن دفن ایلیوب
 فوت اولد و یغی سکسان یر ی یاشنک و بر وایتک
 سکسان بش یاشنک اید ی مهاجر یر دن و عشره
 مبشره دن مدینه اک صکر اول وفات ایلیوب
 بعد مدینه ده مهاجر و مبشر بالجنته برکمنه دخی قلد
 ١٥ رضوان الله تعالیٰ علیهم اجمعین **الحديث التاسع**
 ثلث لقمات بالملح قبل الطعام وثلاث بعد الطعام
 یصرف یمن عن ابن آدم اثنان وسبعون نوعا من
 البلاء منه الجنون والجذام والبرص وحدث شریف
 مرغوب کتاب نزل السائر ینده مکتوب بر مغایه اوج
 ١٥ لقمه طوزایله یکدن اول داخی اوج لقمه یکدن صکر
 انلرک سبیلله اذما وغلندن یتمش یکی در لو بلا منع
 ورة اولنور کیدر اول ذکر اولن ان یتمش یکی یغی یلدر
 دیوانه کلب

75b

1 ديوانه لك داخي جزام داخي بهق مضلر في ديكلربو
 حديث شريفك راويبي باب باء موصلة اوله مذكور
 اولان عبدالله بن عباس رضي الله عنهما الحديث العاشر
 ثلاث من اخلاق المؤمن الملوطة والمناخلة والمبالاة
 5 جوحديث شريف دخي نزل السائر يند ندر معناسي اوج
 خصلت وار دكه انلرمو من اولان كمسنك خويلد ندر
 برسم لطفتمق يعني بري بريله لطف اوزر ينه اولمق
 دخي برسمي نصحتتمق يعني بري برينه خير نصحت
 ايلك دخي برسمي بري برينك يولنه قادر اولد قلنجي
 10 بزل وصرف ايلك دديكلربو جوحديث شريفك
 راويبي ابوامامة الباهلي الانصار يد رضي الله عنه
 كه كنيقي ايله مشهور اولوب اسمي معروف دكلار امامه
 همزه نك صمه سيله در واصحاب رسولن بر ابوامامه
 داخي وار دكه انك اسمي الفلك كسر يله ياس بن ثعلبة
 15 الحارثي دكه حضرت رسالت بناهدن صلي الله عليه وسلم
 اتجني ايلي جوحديث شريف روايت ايلشدر اقا جوحديث
 شريفك راويبي اولان ابوامامة الباهلي حضرت دن

مناقب حضرت ابوامامة الباهلي رضي الله عنه
 10

76a

1 ايلي يوز اليك حديث شريف روايت ايلشدر قوم انصار دند
 و باهل فقراد بر قوم دكه بوا ابوامامه انلرد ندر نقلدركه
 رسول عليه السلام بركون مسجد كيروب كورد يكه ابو
 امامه انصار ي مسجد ده اونقز رحمان اكا خطاب
 5 ايدوب يا ابا امامه نماز وقتي دكلار يوزمانده بوند
 نه اونقز رسن ديوسوال ايلدي ابوامامه ايتدي يارس الله
 بكجا دين و غصته عارض اولمشدر ايتكجون بوند اونقز
 ديد يي بر حضرت داخي يا ابا ابوامامه صباح و اختام
 بود عاي او قيه كه حق تعالي غم و غصته كي كبر روت و
 10 ديتكي اوده ملك ميتر نيكيه ديوسود دير اول دعا بود
 اللهم افي اعوذ بك من الهتم والحزن واعوذ بك من العجز
 والكسل واعوذ بك من الجبن والخل واعوذ بك من
 غلبة الذين وقهر الرجال اقا بود عا كتاب مشارق
 بويله مسطور ومريد ر اللهتم افي اعوذ بك من الهتم
 15 والحزن والعجز والكسل والجل والجبن و ضلع
 الذين و غلبة الرجال نقلدركه ابوامامه رضي الله عنه
 عمر دن شام شريف رحال ايدوب اهالي شام اكثر حادنه انا
 مراجعت

مناقب حضرت ابوامامة الباهلي رضي الله عنه
 10

76b

۱ مراجعت ایلیوب اندن فتوایے طلب ایدر لرایر پی
باب العیم الحديث الاول حدو ايمانکم
 اکثروا من قولک لا اله الا الله بوحديث شریف
 نزل الشايندندر معناسي سيزايمانکون پی يکيکون
 ۵ لا اله الا الله ديمکي جوق ايلکون ديمکدر يعني حضرت
 اصحاب به خطاب ايدوب سيزايمانکون پی يکي ايلکون
 ديو بيورد قلرندک اصحاب دجي يار سول الله بزايانمي
 نيجه يکي ايليم ديو سؤل ايد چک حضرت دجي
 لا اله الا الله کله سي جوق سويلکون ديو جواب
 ويرد يار بوحديث شريفک راويبي **باب الثاني**
 مذکور اولان ابو هريره در رضوانه عنه **الحديث الثاني**
 ۱۰ جنتوا مساجدنا صليانکم ومجايبکم وسراکم
 وبيعکم وخصوماکم ورفع اصولکم واقامة
 حدودکم وسل سيفکم بوحديث شريف نزل الشايندندر
 ۱۵ مسطور در معناسي سيزايمان اولکون بزوم مسجد
 لرومزدن او شاقلر وکون پی دجي ديوانه لر وکون
 دجي اواز لر وکون پی برسنه في الما عيکون دجي

77a

۱ وصا قما عيکون پی دجي چکشمک وکون دجي
 اواز لر وکون پی قالدروب جاغ مقلر وکون دجي
 حد لر وکون پی طور غورمي دجي قلیچلر وکون دجي
 ديمک اولور مساجد پی ضمير کله وسايندندر ضمير
 ۵ خطابه اضافت سيستنه محمدية ايله مستنار
 اولان کسنه لر ايله افعال مزبور نکه فاعل پی ما
 بينت مغايرت ومباينته ايمان و اشارت واردر
 ومساجد نامفعول به غير صريح اولوب نز عطف
 اوزره منصوب در ذيل عن مساجدنا تقدیر ندر
 ۱۰ و ظاهر بود که رفع اصول عام اولوب مسجد
 حدود زياده رفع الصوت بال ذکر و بالقرا و دجي
 شامل اولاد پس مسجد در ده بود ذکر اولان افعال دجي
 صادر اولوق جايندکلر اما متأخرين قاضيلر مسجد
 اوتوروب ادا اوزره اجرائي احکام شرعيه ايدون
 ۱۵ حد اور لوق از مکلر کله طشه کونروب اقامت حد
 اندر ميکي تجويز ايلمشلر در بوحديث شريفک راويبي
 صاحب رسول الله و خادم رسالت پناه ابو شذر
 وائله

77b

۷۹
مناقب حضرت واثله رضی اللہ عنہ

۱ واثله بن الاسقع اللیثی در رضی اللہ عنہ واثله ثناء
مثله نك كسريه ايله واسقع سپين مہلہ نك سكوفي
والف وقافك فتحه لريہ ايله در راويہ حديث واثله
رضی اللہ تعالیٰ عنہ بني ليث قبيله سندن اولوب قمر
۵ فاقه ايله قناعت ومسكنت وقتل او زرينه صبر ابله عيت
ايروب اصحاب صفه دن ايدري نقلدرك ولا تطرد للز
يدعون رهم بالغداة والعشي يريدون وجهه آيت
كرمہ بي انلك حقل نذر ناذله او طشدر و رسول
يانتق انوك مرتبه عظيمه ومنزله جسيمه بي اولوب
۱۰ ايني زياده سورلر ايدري وكنيتي ابوشداد در ابو الاسقع
داخي ديولر حضرت رسالت عنوان عليه صلوة الرحمن
اللي التي حديث شريف روايت ايلمشر در نقلدرك سنه
قطره واقع اولمعاين جيش عسرت ديمكله مشرق
اولدن بتوك غزاسيچون اهل اسلام مدبره منوره
۱۵ جقق اثنا سنه واثله رضی اللہ عنہ رسول الله صلى الله
عليه وسلم حضرت تلي بنه كلوب اصحاب صفه نك غايله
آج اولدقار بي اعلام ايدوب سدر فيجوج بر مقولر

78a

۱ طعام طلب ايله يمان رسول حضرت لري ام المومنين
عائشه به رضی اللہ عنہا به فوجہ ايدوب اوده هاج
بريچيك سنه وارميدرد يونيوردي اولداجي يار رسول
بر باره فتيه اتكندن غير به سنه يوقدر دك حضرت
۵ داخي اكا وارايه كور ديوب مبارك ايلي ايله ايني بر جناق
ايچنم نزيدي ايدوب دعا ايلدي اول دعا بر كاتله جنا
طوبطلو اولدي اندن واثله يه ايتدي وار اصحاب
صفه دن اون كشي الوب بونك كور ديوي واثله
داخي واروب انلردن طقوز كسنه كوروب كندوسيله
۱۰ اون نفر اولديلر حضرت انلره او قورك بسم الله ديوب
جناغلك اطل فندن اكل ايلك ولكن اوستندن ميكون
زير بركت طعامك اوستنه ناذله اولور ديدي انلر
داخي او قوروب وجه مشروح اوزره ييوج قاد نلرين
طيوروب كندكلرندن صاكر حضرت مبارك ايله
۱۵ جناغلك اطل فندن يدكلر يه يرلري دوزلر وبا ول
جناق طبطلو اولدي اندن يينه واثله يه خطاب ايدري
وازانلردن اون كشي داخي ديوبوردي اولداجي
وحي

۱ واروب اون كشي داخه كوروب تمام او تونفر
 كمنه طويديلرندن صاكر چناق ينه اولكي كي كاكان
 طوبطلو اولديس پرس حضرت اكا يا وائله اول چناغي ينه
 غايشه يه ايلت ديوار بليوب اولداخه بسروچسم دي
 5 الوب كيدوب تسليم ايلديس نقلدركه وائله رضي الله عنه
 ابوبكر صديقك رضي الله تعالى عنه خلوفندن صاكر
 شام شريفدن ارتحال ايدوب انده ساكن اولديس كيار
 ثابعتندن مكيول دمشق و ابوملح عدلي و بشير بن
 عبدالله و ربعة اتدن نجه حديث شريف استماع
 10 ايدوب و اخر علم دين اخذ ايلمشلر و اخر اكر تاج
 هجرتك سكران بيشجي سنه سنه طقسان ساكن ياشند
 و ياخود يوزيش ياشند و وفات ايلديس رضوان الله تعالى
 عليه **الحديث الثالث** جيتوا صناعكم مساجدكم
 بوجديت شريف دخي يينه نزل لتايريند ندر معاني
 15 سيز ايراع ايلكوز صنعتار و كوزي مسجد لر و كوزدن
 ديكدر يعني مسجدده كتابت و ساير صنايع دن يوت
 انشلك ديك اولور صنايع كبر صاوكه صنعتك جمعيد

۱ قطاع قصعهك جمعي اولدوغي كي و مساجدكم مفعول
 غير صريح اولوب نزع حافضي و زره منصوب در صدر
 عن كلمه سي محذوف و فذر بوجديت شريفك راوي سي
 امير المؤمنين عثمان بن عفان حضرت تليد رضي الله عنه
 5 **الحديث الرابع** جزوا الشروب و اعفوا اللهي بوجديت
 شريف صادق كتاب منيف مشار قد ندر معاني سيز
 كسكوز بيقدر و كوزي داخي و اخر ايلكوز صقلار و كوز
 ديكدر انا فقهاء دين كزين و علماء شرع مبين
 بوجديت شريفدن مراد قبضه قدر اولنجيدكي چو غلق
 10 يعني بر طوئامدن اكسك اولما مقدر و الا زياده سي محل
 زينت در پس بوضه دن فضله سي كسمك كر كر ديوتصرح
 ايلمشلر در و حضرتك داخي مبارك محاسنلري مفاضله
 اصلاح ايلدكلر ي ثابت اولمشد و نظم حديثك كي جزوا
 كلمه سي باب اولدن صيغه جمع امر حاضر و اعفوا
 15 فتح الفطعله افعال بابيدن چو غلق معناسيه اولد
 اعفادن يينه صيغه عز ثوره در و لي لملك خيم و كسر
 صقال معناسيه لحيه نك جمعيد بوجديت شريف
 نزل

۱ نزل الشكر بن مسعود ما اذنه اعفوا عبادتك يريته ارجو
 واقع اولوب بعد خالفوا المجوس زياده اولمش اول تقدیر
 صقالون بن صالح ورك مجوس طارقه سنه مخالفت ايلك
 ديك اولور بر قبضه دن زياده سني كمكدر بينه انك
 5 مخالفت بولخور زيراجو سپرد بدن كسر لرحونك
 راوي بي باب تاء متاثره مذكور اولان ابوهرير رضي الله
 تعالى عنه الحديث الخامس جلساء الله عز وجل غدا
 اهل الورع والزهد في الدنيا بوحديت سعادت
 محبوب كتاب نزل مکتوب در ناسي يارين
 10 عز وجل لالتهم كف لطفه او تورانلر دنياده
 تقوي و زهد اهل در ديمكدر جلساء جليستك
 جمعيدر بر كسنة ايله اكثر يا بيله او توران كشي
 بوانك جليستدر دير لر بر الله تعالى جسمدن جوسد
 منزله اولور و عجلدن كف لطفدن كتابيله ترجمه سند
 15 بوليجه تعبير اولندي بوحديت شريفك راوي بي رسول
 اكرمك جليبي و نبي صاحب كرمك انيسي رافع
 الاتوبه و الاعلام ابو عبد الله سلمان بن الاسلام الفارسي در

ما في حضرت سلمان الفارسي رضي الله عنه

۱ كتاب اصحاب و نجبا و خيار احباب و نقباء اولوب
 و كند و سني سلامه نسبت اندر روي سلمان بن
 اسلام دير ايدي اسلامي حالدين مقدم اسيه ماهوي
 بن بود خشان ايدي و بعضي كج بوده ايدي دير لر صلفك
 5 اصنفهان خلقندن و بر روايتك فارس اهلندن اولوب
 دنياده او جيون سيله قريب عمر سوي مشد بعض قولن
 عيسي بيغا ميرك علي نيتنا و عليه السلام عصر نه
 يتشمشدر دير لر اسلامندن اول دين حق طلبيله
 مختلف دنياره و مخالف مذهب و ايناره كيرت
 10 كورد و كي كتابلردن و تيتد و كي رهبانلردن
 حضرتك دين حق اورره يقين زمانه ظهوري
 يقين ايدند و كي اجلدن دنيائي سياحت ايلوب
 بالآخره مدينه خلقك اندك اسير اولوب قالمشيد
 15 تاكه حضرت رسالت بناه صلى الله عليه وسلم مدنيه
 منوره يه هجرت ايلوب اندك بر مرتت ساكن اولور قلند
 صكره سلمان حضرتك رسول حق اولور قلندي تحقيق
 ايلديكن جان و دلدن ايماني قبول ايلوب و لكن
 مالكك

۱ ما لکنک خدمتک اولمغله بدر و احد غزال نه خدمت
 حضرت حاضر اولمده آخره تا بهر هجرتک بنجی نه
 اهل لایم خندق غزایه ندادن ایکن اولداجی حضرت
 حضور شریفینه کلوب دین یولده غزایمکه
 ۵ اذوبنی وعزیزنی اعلوم ایلدی همان حضرت
 ای ما لکنک صائقون الوب اذایمکین اول غزایه
 بیلک کنده وانه کلی جزمتلر اندی ابتدا غزاسی اول
 اولوب اندن صکن بن غزاد د ای قالمده بعض
 غزالده حضرتک علمداریه اولوب اسلوم سجاغی
 ۱۰ کفر ردی و حضرتک حقیقک سلمان بزدر
 و بن و م اهل بیتن مثابه سنه درد یویور مشلور
 و حضرتک عادت کریمه لری جمله اصحابی بری بریله
 فرد اشرا یلمک اوزده جاریه اولمغین سلانی دخی
 ابوالذرر ایلله فردا شلوا یلمشور و انلک میانده اول
 ۱۵ اخوت و صحبت و الفتک تفصیلی انشاء الله تعالی باب
 غیر مجمه ابوالذرر د ذکر نه ذکر اولسه کر کرد
 و درایه حدیث سلمان رضی الله تعالی عنه حضرتدن

۱ التشر حدیث شریف روایت ایلشد نفله کر او آخر نه
 قریما کسرتک تختی اولون مدینه ارحال ایدرتا بهر
 هجرتک اونوزالتی سینه حضرت علینک رضی الله عنه
 خلوفتی زمانه اندن فوت اولدی حالاً قیشر یغی
 ۵ مدینه مشهور و متعارف بر عظیم زیارتگاهدر
الحديث السادس جلوس ساعة عند مذكرة العالم
 احب الي الله عز وجل من ان يتصدق على المساكين
 عشرة آلاف دينار بوحديث شريف عنت قرين دخی
 نزل السائرین مکتوبدر معناسی و ساعت علمدین
 ۱۰ سولیشمک قاتنه اونوزمق عزیز و جلیل الله زیاده
 سوکلور و مسکینلر اوزدینه اودن بیک القون صدقه
 ایلکدن دیکلر بوحديث شریفک و ایسب باب تاء
 منتان مذكور اولون ابوهریر در رضي الله تعالی عنه
الحديث السابع الجنة اقرب الي احدكم من شرك
 ۱۵ نغله و التا و مثل ذلك بوحديث سعادت شعار کتاب
 مشارق الانوار در معناسی جت یقین کر در سیرک
 هر یکوزه کند و بغلینک قایشندن وجهتم دخی اندن
 سب

81b

۸۳

۱ کبدر یکا در بوجدیت شریف سعادت عنوان بخبر
 منیقلطاف شانک راوی پی صاحب رسول گزین واجب
 سید المرسلین خادم شفیع عصاة امت و ملازم کثرت
 و خلوت حضرت عالم و عامل اصحاب و غارف و کامل
 ۵ احباب ابو عبد الرحمن عبدالله بن مسعود بن غافل بن
 شیح بن محرم بن صاهله بن کاهل بن الحارث بن تیم
 بن سعد بن هذیل در رضی الله تعالی عنه والدی
 مسعود عالم جاهلیت بنی زهره قبیله سنک اولوی
 و کنویم حضرت رسول اکرم صلی الله علیه و سلم
 ۱۰ عنوان نبوتله معنونه و برهان رسالتله مبرهن اولاد نذر
 یگرچی دورت بیل مقدم و نادیم هجرتدن او توذیری بل
 اقدم مکة مکرمه ده دنیا به کلوب ایتیه دعوت
 شرف اسلامه مشرف اولادک التبیح دیبر سائون
 اولوندن اولوب ایکی هجرتی بیله مهاجرت و ایکی قبله ده
 ۱۵ دینی عبادت ایلمشدر و جمله غزالده دینی حاضر اولمشدر
 و سفرده حضرت رسالت پناهک دوشکی و یضد و یغی
 و مسوکی و طهارت ابرینی و تعلیمی خدمتله مخصوص

82a

۱ و معین اولوب اکثر اوقاتده حضرتده دایمی قبول نده
 حق متدن خالی و لمانز ایدری کند و نده و والد سنک
 حرم رسول کثرت دخول و خروج ندرن بعض خلق
 انلری اهل بیت نبیدن ظن ایدر لرایدی حضرت دینی
 ۵ اصحاب و احباب مابینده ایغ غایتله تعظیم و توقیر
 ایدر لرایدی و حضرتک مبارک لسان ندرن یتیم سوره
 مقارری قران عظیم جمع و حفظ ایدوب مجالس
 شریفه ده تلاوت و محافل منیفه ده قرائت ایدر
 اعظم ندر وینه حضرتک سکن یوز قرق سکن
 ۱۰ حدیث شریف وایت ایلمشدر صفت شریفه سی
 بغدای اکل و آروق تنل و غایتله قصه بویلو بدندک
 فخریم اطیب و الطیف و کید و کی لباییم پاکیزه و انظف
 ایدری نفالدر که نهایت مرتبه ده ضعیف البیت و غایت
 درجه ده خیف الهیة اولوب بغض مجالسده و جمعیتده
 ۱۵ او توذر و غی زمان خلق ادا سنک بتوب کیدوب
 کور غز اولور ایدری پس بمرتبه کوچک و خیف اولور
 حضرت عمر رضی الله عنه اکا کنیف دیو لقب قومشید
 لغت

82b

۱ گفت که کیف کافک صمیه سی و نونک فتحه سی و یانک
 سکونیه چوبانلرک انجندره سود و ابرارن یدکر
 جناجفک ایدر نقلدر که برکون ابن مسعود حضرت
 عمرک مجلسنه واروب نی تکلف فتح کلوم ایدر
 ۵ مضاحبت علمیه ایلر یلر حضرت عمر آنک صحبتدن
 غایتله حظ ایدوب اظهار سرور و بشاشت ایلر
 قلقوب کتد قدن صا که بو برکئیف در که علم و معرفت
 طوبطوجه در دیر یی و نقالدر که رسول حضرت یی
 صلی الله علیه وسلم برکون اکا اعاجه چقوب میو
 ۱۰ دیوشور مکی امر ایلر یی اولر ایی سر و چشم دیوبالدر
 صغایوب اغاجه چقار کن اصحاب انک ایا قارینک کوخک
 لکینی و بالدر لربینک انجه لکینی نمایش ایدوب یی
 اختیار کولشد یلر همان حضرت نبوت ثاب اصحاب کرامه
 خطاب ایدوب سیر عبد اللهک ایا قلوبینه نه کولر سیر
 ۱۵ اول قیامت کوننک میزاند احد طاعندن اغر کلجکدر
 دیوبور دیلر و حضرت رسالت پناه صلی الله علیه و سلم
 اکثر اسرارینه واقف و مطلع اولوب حضرت اکا

83a

۱ جنتی چوق مواعید مشتملا مشلر در و اصحاب کرام
 واحباب فنام مابینده ابن ام عیدر میکه شهرت
 بولوب سمت و سیرت و عادت و طریقتی رسول الله
 حضرت تلمینه مشابیهتی سائر دن زیاده ایدر یی و زمانه
 ۵ اولون کبار تابعین علم دین و معرفت یقیندر برکسنه
 اندن تفضیل ایلر لرایر یی حتی اصحاب کرامدن ابن
 موسی الاشعری رضی الله عنه بر مجلسه که ابن مسعود
 حاضر و موجود اوله بنم قائم اول یرده او نور معک
 ثوابه بر یلوق عباد تمدن افضل و ملق امید یی اوزر یی
 ۱۰ دیر ایدر قدرت قدرت حضرت پروردگار بوحکایت
 حکمت مدار و بود وایت قدرت شعار دن هویدا
 و اشکارد که بورغز اسنده کف و خاکسارک انزرایه
 اناسنده ابن مسعود رضی الله عنه ابو جهل ملعون
 بر یرده دشمنش یا نور کوروب ائی المین صاند یی
 ۱۵ پس اوزرینه وارد یی کوردیکه نماکان حیاتن اولوب
 والنه برا علی فلیحی و ارمایاند و یی یردن قالمعاغه
 قدر یی یوت همان غزای اک بر نیتنه تکبیر کوروب

۱ اکا بر قلیچ چالیدی و لکن قلیچی کسمز کو جک اولمغله
 ثا غیر اندون میوب برنج کتره داخی چالیدی هر بار بطلد فچه
 ابوجهل داخی اول اندون کی قلیچی اکا قرشو طوب
 اندون قورینورایدی آخر اکامر بن مسعود قلیچ ایله
 ۵ انک الله اوردوب قلیچی اندون بر دوشور تدی
 هان اول سیف صاری الله الوب باشی کسمز قصدیه
 اوزدیه کاریمی ابوجهل کانظر ایدوب یا فتی چونکه
 بنم باشیم کسر سن یاری کو کسمه یقین یزدن کس که
 باشم محمد اکا ای کوزینه هیبتلو کورسون دیدی
 ۱۰ پس بن مسعود اکا ملتفت اولما یوب ایینه کنرو
 قلیچی ایله بوغاز لیوب هلاک ایلدی اندون رسول حضرت
 کلوب واقع حالی خبر ویردی حضرت غایتله شادو
 خندان اولوب اوچکره شبح و تحمید ایدوب یا
 عبدالله کل امیری اولیری بکا کوستردیوینور دی
 ۱۵ اولداخی بر و جسم دیوب حضرت اول بر کور و کور و کور
 فی الواقع اول لعین بی دین و اول کافر بدایین اندون جلین
 تسلیم و مقرری قهر حیم ایتمش یا نور حضرت تکرار

۱ حمد و سپاس و شکر یم قیاس ایدوب هر وقتک بر فرعون
 وارا ایدی بنم اتمک فرعون داخی اشوبد کرد ایدوب
 دیوینور دیلر کتاب مشارق مذکور اولان حدیث
 شریف ابوجهل بضاردن تاذه یا تلوا یکی اوغلان قتل
 ۵ ایلد کله روایتله بوحکایت میانن منافات
 یوقدر زبلا نذر اقله ضرر یله ای الو محمدینه ایلتوب
 دوشور و ب صاکن باشی ابن مسعود کسمز جایز در
 نقلدر که امیر المؤمنین حضرت عمر رضی الله تعالی عنه
 خلوفتی زمانه ابن مسعودی کوفه ده قاضی نصب
 ۱۰ ایدوب بیت المال امانتتی داخی اکا اصم لمش ایدی
 بعد حضرت عثمان رضی الله عنه خلیفه اولوب انلر
 داخی وجه مشروح اوزر مقرر ایلدی و نقلدر که
 ابن مسعود بر کون کوفه ده منزل اندون طشره جوق
 بریر کتمکه متوجه اولدی خلق ای یا لکوز قومیت
 ۱۵ تعظیما انکله یله کندیلر همان انلر دوزب بنمله
 کتمکدن بر حاجت کوز و اول یرده هیچ مصلحت کوز
 وار مبرر دیدی انلر داخی یوقدر و لکن سیز تعظیم
 ایدوب

۱ ایدوب بیکه کیل رز د دیلر بس بوت کلف سیزک کی
 تابعلر مذلت ایله و بنر کی متوعلر فتنه
 عظیمه در دیوب انلر یینه دوندر دپ و نقلر کر
 وارن علم و یقین و یعسوب مله و دین حضرت علی
 ۵ کز و الله وجهه انک قاضیلر حکومتی زمانه
 کوفه یه واروب کوردیکه دورت یوز نفر کسنه آکا
 اصحاب و شاگرد اولوب اندن علم دین اخذ ایدر لر انلر
 خیر دعا ایدوب تحقیقا بوشهر علم و فقهله طولش
 دپدی و انک زمانه صاگر برد فعه داخی کوفه یه
 ۱۰ واروب کوردیکه آنک شاگرد لر بی خلقه علم و فقه
 تعلیم ایدوب مسجد کبریه دورت یوز یرده دوات
 و قلم قوشلر طالب اولنله فوقیه و یر و لر پیر بوطایفه
 بولایت خلقنک چراغیدر دپدی و ابن عباس رضی الله عنهما
 بر خصوصه آنک شاگرد لر ندن فوقیه طلب ایلمشدر
 ۱۵ دپر لر امام بزرگوار صلب مذهب مختار مقتدر
 اگر مبعی امام اعظم رحمة الله علیه اکثر تا ابن
 مسعود و ابینه استاد و آنک روایتی اولان احادیث

۱ شریفه مجتبه اجتهد ایلوب طریق علم سلسله
 حضرت سهرات پناهه صلی الله علیه و سلم انک واسطه
 واصل اولور زیلا امام اعظم علم شریعی حماد دن اخذ
 و تلمذ ایدوب حماد داخی ابراهیم خفیدن اولر ایلمشدر
 ۵ اولر ایلمشدر ابن مسعود دن اولر ایلمشدر رسول اکرم صلی الله علیه
 و سلم حضرتان ندن اخذ ایلمشدر یل ابن مسعود فقه
 قن عبادله دندر تفصیلی باب الباء الموحده
 ابن عمر رضی الله عنهما ذکر نکر کچمشدر و نقلر کر عبدالله
 بن مسعود رضی الله عنه دوشنبه و پنجشنبه کونلر
 ۱۰ ذی الحجه اولور ایدر یه و اواخر عمر نه کوفه دن ینه مدینه
 منوره یه کلوب التشرط قوز یل عمر سور و حضرت
 عثمان رضی الله عنه خلافتی زمانه تادخ هجرتک
 او توز ایکینجی سنه او اخر نه فوت اولوب ذیربین
 عوام رضوان الله علیهم نمازینی قلوب بقیعه دفن
 ۱۵ ایدر یل مفتیان اصحاب دن ابوالدرداء رضی الله تعالی عنه
 انک و فایده خبرین استماع ایلدک خیل ثاسف ایدوب جفا
 و دریغا بو کوندر صاگر مدینه ده انک مثلی برکسته دخی
 قالک

قال في ديدني وعبد الله مسعودك خاتوني زينب بنت
عبد الله بن معاوية دوكه صاحبات صالحات وخادمات
سابقا تدرن اولوب حضرتدن سكر حديث شريف روايت
ايتمشدر رضي الله عنه **الحديث الثامن** الجنة مائة درجة
تسعة وستعون لاهل العقل ودرجة لسائر الناس الذين هم
دونهم بوحديث شريف نزل السائر يندر معناي جنت
يوزد وجه در طقسان طقوز في عقل اهلي ايجون دجي يرد
سائر كمنلو ايجون در ايجلين كمنلو كه انلو اشغه در اول
اول عقل اهلي اولنلودن ديكلو نظم حديثي كي عقلان
مراد عقل الرب وعقل المعاد در خمسة عقل معاش وكدل
راوي حديث امير المؤمنين حضرت عمر رضي الله تعالى عنه
الحديث التاسع الجنة مائة درجة ولوان التارك لهم
في درجة واحد لو سعتهم بوحديث شريف دجي نزل
السائر يندر مطور در معناي جنت يوزد وجه در
الوجه كيم تحقيقا انسان جنسي قاموسيم بر درجه
اول واولي اول بر درجه كينك وبول اوليدي انلوه
ديكلو ربي الله تعالى ليك جنتك زياده درجه كز

٨٧
زينب بنت عبد الله بن معاوية

١ خلق ايلرويكي اهل بيته شريف ايجوندر بوحديث شريفك
راوي بي صاحبني اكرم وخادم رسول بكرم سالك
خير المسالك ابو سعيد سعد بن مالك بن سنان بن
عبيد بن ثعلبة بن عباد الخوري الخزرجي المهدي
الانصار يدر رضي الله عنه خورة خاء معجمه نك ضمني
ودال مملكه نك فتحه سي واخرن هاهيله مين ديارند
بر قبيله دريسو ابو سعيد كاصلي اول قبيله دن اولوب
بعد اول مدينة منورة به كلوب خزرج قبيله سنه
لاحق اولغله حضرتك هجر تلو دن صاكره اندر اسلامه كوني
آخر عمر نيه دك بن بيه اندر ساكن اولوب كبار اصحاب
١٠ ومشاهير احباب در والهم بيم انيسة بنت ابي الحارث
عزي بن حجار قبيله سندن در نقالو كه ابو سعيد الخوري
رضي الله عنه اسلامه كلو كرون صاكره غنا اوز رينه قري
واز سننه ايله قناعت وصبري ايتار واختيار ومال
١٥ ومنال واقتال واحمالني لله بزل ونشاد ايدوب حضرتك
استانته خادم واصحاب صفه به ملازم اولمشدر ق
حضرتدن بيلك يوز يمتش حديث شريف روايت ايدوب

١٤
ابو سعيد الخوري رضي الله عنه

حفظ

۱ حضرت عثمان رضی الله عنه عصر ندر نصکره مدینه ده
فتوای ویرن بش نفر حکایه نک بریسیدر و جمله غزاه
رسول علیه السلام واصحاب کبار و کرامله بیلجواض
اولمشدر و آخر اکره د نیاده طقسان درت بیل عمر سور
نادر حجی ثلث یتش و ورد حجی سنه سنه مدینه و متور
۵ فوت اولوب بقیع دفن اولمشدر **الحمد لله العالی**
الجنة تحت ظلال التیوب یوحی بشرفه انجینه نزل
التشایرین ندر معالی جنت فی سبیل الله غزاه اولان
قیلچارک کولکر لر پی التتار در دیکدر الفلام سیوف عهد
۱۰ ایچوندر و یاخود مضاف الیه در اولوب بوند اهل اللان
غزایه ترغیب فاردر بوحیث شریف و خبر لطیفه
راویسی حضرت ذی رسالتک صاحبی و محبوبی و جناب
صاحب ثبوتک خادمی و مرغوبی اصحاب کبارک حسن
صوتله اشهر پی ابو موسی عبدالله بن قیس بن سلیم
۱۵ الاشهر پی رضی الله عنه اشهر جی اعلی سنک اسمی در که انک
اولاده پی دیاوندن بر قبایله در پیس ابو موسی اول قبایله
اولمشدر اکا نسبت اولنور دشی جد صحابی اولان مزبور

سابق حضرت ابو موسی رضی الله عنه

۱ سلیم بن صکره مرقوم اشهر سلیم بن حصار بن حرب بن
عامر بن غیر بن بکر بن عدز بن وایل بن ناحیه الجاهلین
اشهر سلسله پی اوزره متصل اولور والد سنک اسمی
طفیه در اسلام اوزرینه مدینه و متور ده فوت اولمشدر
۵ نقلدر که ابو موسی رضی الله تعالی عنه کند و قبایله سندن
بر حج کسینه ایله قدیمامکه و مکرمه ده کلوب مسلمان
اولر قلوبندن صکره هجرت اولی ده اصحابه بیله حبشه
ولد بیتنه هجرت ایدوب بعد یینه وطن اصلی سنه
و اربوب اندن ساکن ایکن حضرت رسالت پناهک صلی الله
۱۰ علیه وسلم مکه و مکرمه دن مدینه و متور ده هجرت
ایلیوب اندن خیبر غزاسنه کتدر کلری استماع الیکلین
ابو برده و ابودهم نام کند و دن بیوک قرنیشاری وینه
قبایله و مزبور خلقتدن بر حج کسینه ایله برکی ده کرب
ینه حبشیه کلدیلر اتفاقا رسول اکرم صاحب جعفر
۱۵ بن ابی طالبی رضی الله عنه اندن بولوب جمله پی خیبر
قلعه پی و ستنه رسول حضرت بزرگ خرم شریفاینه
کلوب قرنیشاری و بولیشاری عمومگامسلمان اولور
قلعه

876

1 قلعه من بوم فتح اولد قد نصكم حضرت انك هر سینه
مال غناییدن بر حصه و پردیواندن اصحابه
مدینه منوره به كلوب ساكن اولد پیر نقلد
ابوموسی رضی الله عنه مدینه به كلد كر نصكم
5 علم دینله مقتد اولوب بدیع و بیانده عبادت
فصح و فقه و قرآن روایتی صحیحه ایدیم صوت
حسنله مجالس شریفه ده قرائت ایدوب الله تعالی
اكا بر مرتبه ده خوب آواز و پر مشیدیم که هر کیم اینده
در و نه کار واییم اختیار واله و زار ایدردیم حضرت
10 بر کون انك صداسینی و آنك فرما دلورندن بر نغمه در
دیو بیورد پیر و حضرت انکچون استغفار ایدوب آکا
خیر دعا ایلمشدر و کمال عدل و کثرت فضلنه اعتماد
ایلیوبه زمان سعادت عنوانورنده آئی زبید و عدن
ولا تیلورنه وایله و حاکم و قاضی و ملکر نصب ایدوب
15 کونر مشلدر و رکند و بیم حضرت لسان شریفلورندن
اوچینوز الشمس حدیث شریف روایت ایلمشدر و نقل
اولور که حضرت عمر رضی الله عنه ایام خلافتن مغیره

و هر زمانه نازل اولور
قرآن عظیمی حفظ ایدوبیم

88d

1 بن شعبه بی بصره ولایتدن معزول ایدوب یرینه
ابوموسی یه نصب ایدوب کونردیم پس ابوموسی
انده ایکن عراق خلقي اک خر حواد نه آکا و حدیقه الیانی یه
مرحمت ایدوب انلور دن فتوی اخلا ایدر لر دی و نینه
5 بصره حاکمی ایکن اهواز قلعه سینی فتح ایدوب و صفتها
آلوب ضبط ایلمی و حضرت عثمان رضی الله تعالی عنه
خله فتی زمانن این بصره حکومتدن عزل ایدوب
بعد کوفه امارتنه نصب ایلمی و ابوموسی رضی الله عنه
دینده الشمس یلورن زیاده عمر سوروب اصح روایت
10 اوزده تاب حج هجرتك فرق دور دخی سنه سنه شعر فی الحج
کوفه ده وفات ایلیوب شعر دن ایکی میل مقداریه
بعید یرده دفن اولمشدر و بعضیلر اللجی و یزقوله
اللجی ایکن سنه ده مکة و مکرمه ده فوت اولمشدر
دیر رضوان الله علیه و علی سایر الصحابة اجمعین
15 باب الحاء الحدیث الاول حب این بکر و عمر
من الایمان و بغضها من الکفر و حب العربین من الایمان
و بغضهم من الکفر و من سب اصحابی فعليه لعنة الله
بوصف

بوحیث سعادت قرین و بوخیر است اصحابه رهین
 کتاب نزل الشایرین الیه رب العالمین در معنای
 ابوبکر پی دخی عمر پی سومک ایمان در و اندر بغض
 وعداوت ایلمک کفر در دخی عرب جنسی سومک
 ایمان در و اندر بغض وعداوت ایلمک کفر در
 داخل بر کسسه بنم اصحابه تا ستر ویران سوز سولیه
 همان انک اوز دینه اولسون اللهک لعننی دیکدر
 بوحیث شریفک راویسی باب ثانی مثلثه ده مکرور
 اولان جابر انصاریدر رضی الله عنه **الحديث الثاني**
 حب ابی بکر یوجب الغفران وحب عمر یوجب العطا
 وحب عثمان یقوی الايمان وحب علی یجحد النیران
 بوحیث سعادت عنوان و بوخیر بلاغت نشان
 دخی نزل الشایرین در معنای ابوبکر پی سومک یاد
 لغامنی بحباب ایدر دخی عمر پی سومک کهای محو ایلر دخی
 عثمانی سومک ایمانی قوتلندر دخی علی سومک اشتراک
 سونیندر دیکدر بوحیث شریفک راویسی باب
 المثلثه مسطور اولان انس بن مالک الانصاریدر

الحديث الثالث الحمد لله الذي انقذ من النار
 بوحیث شریف و بوخیر منیف ائمه عهدتک کزید
 و مختار امام محمد بن اسمعیل البخاری صحیح در
 معنای او کلمک جنسی الله مخصوصه الخلیفه
 الله که تخلیص ایدوب قوتار دی آینی جهتمون دیکدر
 بوحیث شریفک سبب ورود پی حضرت سالت
 پناهک صلی الله علیه وسلم بر یهودی اوغلا پی
 حرم متکدر پی و ایدر پی اتفاقاً خسته اولور جض
 این کور میکیون یا ننه وارد قلعه اکا ایمان عرض ایدر
 باباسی یهود پی اول اوغلانک یا ننه اولمخله اوغلی
 باباسنه نظر ایدوب اولرا پی ای اوغول ابو القاسمه
 اطاعت ایله دیکین ایمان کتوروب مسلمان اولر
 پیخیر غایب اول اوغلانک راجع اولور راوی حدیث
 بنه انس بن مالکدر رضی الله عنه **الحديث الرابع** حدثنا
 الناس بما يعرفون ولا تخدوهم بما ينكرون فيكونون
 ورسوله بوحیث شریف نزل الشایرین مذکور و کتاب
 مسفوره مسطور در معنای پی بن خلقه خبر ویرک
 عقلی

۱ عقل لایے بشو و افلا یوب بلجکاپے سنہ ۶
 زیا کہ عقل لایے مخالف کو رنگہ یلہ نالر الہی
 وانک یغما برینی دیکلر پس خطایم سیکلنہ سیکلہ
 سرایت ایدر بوجہ پشتریفیک راویہ و کزین و ناقل
 ۵ برینی قرۃ عین الرسول فلذہ کبد التبول شعبہ شجرہ
 نبوت لولہ و صدق فقت کمال ابن الکمال جمال
 ابو محمد حسن بن علی بن ابی طالب در رضي الله عنهما
 تان بخجرتک اوچینی سنہ سنک شهر رمضان نصفه
 مدینه و منوره د دنیا یہ کلوب مبارک یا شندن
 ۱۰ وصا چنکرت تا کو بکنہ و ادجہ جملہ اعضا یس
 حضرت رسالت بناہ صلی الله علیه وسلم بکریم
 و حضرت اکا زیاده محبت ایدوب بوسم رکجا مکر
 دیو قتل لرا پدیم مرویدر حضرت برکون غازی قیل
 سجدہ یہ ایند کلر نکه امام حسن کلوب ارقالینہ
 ۱۵ بند ہے حضرت داخی این دو شمسون دیو سجدہ دن
 رفیقہ یاب یاب قالقوب نمازی اتمام ایدوب سلامت
 صاکن این قوجقار سہ الوب و اغزینی ابوب بتم و اولو

ما ف حضرت حسن بن علی رضی اللہ عنہما
 ۱

۱ سید درانہ تعالی بونک سیجا یلہ ایکي لای مسلمان
 عسکر لرنیک اور تاسنی اصلاوح ایدوب برقتہ
 عظیمہ فی منع و دفع ایلہ دیو یوردیلر و بردفعہ دخی
 ۵ حضرت منبہ جقوب اصحاب کرامہ خطا بلہ بومعانی
 تکرار اعلان و اظهار بیور مشل در نقل رک و الد
 ملجی ہے حضرت علی کرم الله وجهه شهید اول در دن
 صکر عرق خلیفہ عمومًا انکله بیعت ایدوب خلیفہ اول
 و اهل البیت مابینہ و الیہ آی بش کون اقامت احکام
 شرعی شریف و اجرائی مراسدین منیف ایدوب حضرت
 ۱۰ علی بی شهید ایلین عبدالرحمن بن ملجمی الہ کتوب
 قتل ایلدیم و بر وایتہ درت آی خلوفت ایلدیم اخر
 ام خلوفت حضرت معاویہ ایلہ رضي الله عنهما مابین
 نزاع و شوب مراسلات عدین و مباحثات شدین
 د نصکر برکون اعیان ارکانی جمع ایدوب سربلر ستر
 ۱۵ بنمرجہ حضرت رسالت بناہ صلی الله علیه وسلم بدن
 صکره او توذیل حق و عدل اوزرہ خلوفت صحیحہ
 اولوب بعد ملک و مارت اولاجقی دیو یور مشل

پس بگویند ان اردن صکره او تو زیل تمام اولر پی دیوب
 اهل لوم و عسکر شام ایله محاربه و مقاتله و مجادله
 و مقابله یی ترک ایلوب اوخله فی حضرت معاویه یه
 تسلیم ایدوب کند و نفسی عزل ایلر پی نقل کرک اولر
 شام و عراق عسکر پی مصالحه ایدوب کونر صحرا
 بر جمع اولد یار حضرت حسن رضی الله عنه بر کس
 اوزرینه چقوب الله تعالی یه حمد و ثنا و حضرت رسالت
 پناهه صلوات و دعا ایلر کونر صکره بن مسلمانلرک
 تفرقه لر پی اوزرینه بریر جمعیتار پی داخی قانلر دیک
 اوزرینه حمایتار پی ایشار دی پی جهنم کی بر مکه ضا
 ویر مک اوزرینه بگا غار لاهق اولغی اختیار ایلر دی
 بر خطبه بدلیغ اوقیوب بعد خلقه توجه ایدر
 تحقیقا بمله معاویه اور تاسنک اوخله فتی نزع
 واقع اولشد اگر حق اند ایه فی الواقع بنی دخت
 اولور و اگر حق بنی طریقی ایه حالا قبایل عرب عموم
 بنی ایدر و بکا تابع اولغین شام عسکر بنه مقابله
 و انلر کله مجادله و مقاتله به قدره تا تم و قوه عام

داخی وادایکن ایکی جانب بیل مسلمانلر اولغله اصلاح
 امت و قانلر بن صیانت ایچون ترک خلوت و قطع نزاع
 و خصومت ایدوب بندا پی معاویه یه بیعت و آنک
 حکمه اطاعت ایلر دی پی پی معاویه داخی نزاع
 تحف حسنه و الموان هدا یی مستحسنه دن غیر پی
 بیت المالدن آگاه سنه قرق بیلک درهم تعیین ایدر
 صفائی دل و جان و خلوص طویت و جنانه مفارقت
 ایلوب امام حسن مدینه منوره یه روان و حضرت
 معاویه شام شریفه ارضاء عنان ایلر پی رضی الله عنهما
 نقل اولور که حضرت امام حسن رضی الله عنه زیاده
 سخا وجود اوزره اولوب ایکی کمره فی سبیل الله جمله
 مالی تصدق ایدوب کند و یه بر سنه الیقون پی
 حتی بر تک تعلی و نصف امامه سی بیل ویر دی
 و بر زمانه دی بر قاری به بیلک قیون و بیلک قرمز
 التوب تصدق ایلر پی و مدت عمر نه بیکر پی کر حجه
 وار دی و حضرتک دهان نظیف و لسان شریف اولر
 اون اوج حدیث منیف و خبر لطیف روایت ایلر
 مدینه

۱ مرویدم که بگویند قضاء حاجت چون خدا به کبر و بجزئی
 بولد بر باره اتمک بولن پی و این صوبله یا تقایوب
 پاک ایدوب غلامک الله و بر دی قضاء حاجت رضای
 طشره جقوب اول اتمک باره سنی طلب اید بجای غلام
 ۵ مز بود بن این اکل ایلدم دیو جواب و بر مکیان تحقیقا
 بن جقم سید المرسلین و خاتم النبیین صلوات الله
 علیه و سلمه حضرت نردن اشد مکه بر کسنه برده
 بر لقمه اتمک بولسه و انک اوستن اولون اذای
 کیر ووب پاک ایدوب این اکل ایلسه الله تعالی
 ۱۰ جل جلاله این یار لغیوب جنته قویه دیو بیور بار
 پس سن اول اتمک باره سنی ییوب مقتضای
 حدیث شریف اوزره اهل جنت اولدک بعد ایوم
 بن سنی استخرام ایلک لایق دکلر دیوب قضاء
 الله تعالی این اذ ایلدی احرار و عاقبت کار بقضای الله
 ۱۵ القهار و بقدر الملك المختار و اخر عمر من مینه
 منوره ده مسموم اولوب کند و نفسندن وفات
 علامتی تحقیق ایلک بن حضرت عایشه صدیقه

۱ رضی الله عنهم اجمعین کوندر ووب روضه مطهره دفن
 اولماسنه اذن طلب ایلدی اولون این اجازت و بر مشکی
 بنی امیه طایفه پی. و خبری ایشید ووب بزوم پی
 امیه دن اولان امیر المومنین حضرت عثمان روضه
 ۵ شریفه ده دفن اولنا یوب بقیعه مدفون اولنمکه
 ایکن شد پی پی هاشم دن اولون امام حسن روضه
 دفن اولنمکه من بعد رضامز یوقدر بنی هاشمه
 مقاتله اید دزدیو سلاح قوشاند یلر پس حضرت حسن
 رضی الله عنه بو پی استماع ایدوب بنی هاشمه وصیت
 ۱۰ ایلدی که سیز بنو میجون بنی امیه ایله خصوصت ایلدی
 بنی داخی بقیعه حضرت عثمانک والد و عزیز فاطمه
 رضی الله عنها یا نلرند دفن ایلکوز دیوب اول زهر قاتل
 و ستره اهل جکرنیه کار ایلک بن تادخ هجرت
 الی سکر پی سنه سنه روح شریف بنی تسلیم و منزل
 ۱۵ منیفار بنی جنت نغم ایلدی اول زمانده حضرت معا
 جانبندن مدینه خلیف اولان سعید بن العاص نایب
 قیلوب بقیعه دفن ایلدی امام حسن اول زمانه
 الی بن

۱ التي بشيئته ايدى به وبر وايتى التي برنجي سنده ف
اولى به دير لاول تقديرجه قرق سکن ياشند وفات
ايش اولور سب ذهر به مفصله تن مذکور ومطولة
من بور در اصحاب كرامه افترا وبهتان واسلاف عظامه
5 سوء ظن وعدوانه ايرايه خوفدن ياد و بود فتوده
ذکر و ايراد اولمى به رضوان الله تعالى عليهم اجمعين
الحديث الخامس حب آل محمد يوم اخير من عبادة
سنة ومن مات عليه دخل الجنة بوحديث شريف
دخي كتاب نزله مسطور در ومعنا سي محمد
10 التي بركون سومك خير لودر برسل عبادتدن داخي
شول كمسه كه اول سو كواوزرينه اولدو غي حاله
اولسه جنته كيرد پيكدر ببل الله سوله حب اولان
كمسه نك بركون نك الله بوقدر ثواب كيرنجه ساير
كونلر نيك ثوابنه حد غايت اولماز آل محمد ديواهل ايلاند
15 نقي و نقي اولنلره ديرلر خصوصاً كه ايمان وتقويدين
صكم اهل بيت نبي و نسل رسول غني دن اوله داوي
حديث باب جميع مذکور اولان عبدالله بن مسعود

۱ رضي الله عنه **الحديث السادس** حب ابني بكر وشكرا
واجب علي مقي بوحديث شريف برنجي ينه نزل
السايريند نذر معناليه ابو بكر به سومك دخي اكثا
شكرن اوزره اولق واجبور بنما قمتك اوزرينه ديكدر
5 بوحديث شريفك داوي سي صاحب حضرت رسول بناه
وخادم عتبه سعادت دسكاه امام نقي خاشع وهمام
وفي خاضع مقتداي نام ابو العباس سهل بن سعد
بن مالك بن خالد بن ثعلبة بن حارثة بن عمرو بن الخزرج
بن ساعد بن كعب بن الخزرج الساعدي الخزرجي
10 رضي الله تعالى عنه زمان جاهليت اسي خيزن
اولوب اون بشي ياشند ايكن سفره سلامه مشرف
اولمغي حضرت انك اسمي سهل قوم مشرور ريس
مدنيه منقرده ساكن اولوب يمش نفس خاقوت
نكاحتمشدر واوله ديه كنيه اولوب كندونك خليف
وشاكر ديه اولان عباس نام او غلي سبيله ابو العباس
15 ديوك نيتلمشدر و حضرت رسالت بناهك صلي الله
عليه وسلم دهان نظيف وزبان لطيفلر نندن
يوزسلن

سابق حضرت سهل بن سعد رضي الله عنه
۲۲

۱ یوز سکر حدیث شریف روایت ایلمشدر وصقالتی
 ورس وزعفرانله بویامانی عادت ایدر شیدی دنیاده
 یوز بیلدن زیاده عمر سوروب حتی امام اعظم و همام
 افخم رحمة الله علیه انک او اصرینه ایریشوب مدینه
 ۵ منوره ده حضور شریفه واصل و مجلس لطیفه نایل
 اولمشدر نقلا در که سهل رضی الله تعالی عنه تاریخ هجرتک
 سکسان سکر نه و یاخورد طقسان برنجی سنه سنه مدینه
 منوره ده وفات ایلیوب اصحاب سولردن مدینه ده انک
 صاکره اول فوت اولوب اندر صکره مدینه ده صحابه دن
 برکمنه دلخ قالمادی رضی الله تعالی عنهم اجمعین
 ۱۰ **الحديث السابع** الحياء خير كله بوجدیث فایق الانوار
 کتاب مشارق الانوار دندر معناسی او تانق جنب
 خیر در قاموس دیکر دینی اولی و آخری و باطنی
 و ظاهری خیر در دیکر اولور ذیل اولی و باطنی بر
 انکسار در که انسان برنامعقول دننه یه انتساب
 ۱۵ خوفندن عارض اولوب سبب ترک قبیح اولور و آخری
 و ظاهری اول قبیحی ترک ایلمک در که خیر محض در بوجدیث

۱ شریفک ایکی داویدی باب تاء مشتاده مذکور اولان
 ان بن مالک در رضی الله عنه و بریدی داخی عملکن بن
 حصین در رضی الله عنه عمران عین مهله نک کسری الیه
 و حصین حاء مهله نک ضمیمه و صادق و یاء مشتات
 ۵ تحتانیته نک سکونیه در عمران مزبور رضی الله عنه علماء
 اصحاب و فضلاء احباب دندر و حضرت رسالت پناهد
 صلی الله علیه و سلم یوز سکسان حدیث شریف روایت
 ایلمشدر و رسول حضرت نک عصر شریف و عهد لطیف لردن
 صکره مدینه دن و انتقال و بصره شریفه انتقال ایدوب
 ۱۰ اول یرده متوطن و آخر عمرینه دکیپ اندر ساکین اولدی
 وینه بصره ده وفات ایدوب قبر شریفی داخی اندر در ضریفه
 تعالی عنه **الحديث الثامن** المحي فيج جهنم فابردوها
 بالماء بوجدیث شریف داخی مشارق مزبور وینه
 مصابیح مذکور در معناییم اسمیه مخی جهنم حارته
 ۱۵ شد تندن و قینا مسند دندر بیلایم صوبله صوود بکوز
 دیکر دز بوجدیث شریف استعاره و تمثیل برنجی اورد
 وارد اولمشدر ذیرا که بولداه جهنم دما طبعه
 استمه

منافق حضرت عمران بن حصین رضی الله تعالی عنه

۱ استمه زمانه کی طبیعتک حرارتی حسی در بر واد
ایله ویکه جنتدن مهمته تشبیه اولمشدر صوق صو
لطاقتدن او قهری علت و حرارت اولون یق تیز
سرایت ایلدر و عیون حرارتی سونین روب دفع اید
۵ عظم حریت کای ابردوها عبادتی هین و وصل
و ضم رایله بابا قلدن صیغه امره رهم لازم
و هم متعدی استعمال اولون فتح حمزه قطعله
افعال باندن اولوق استعماله لغته حال قدر مزید تدن
استعمالی تفصیل یابنه مخصوص در سیرالیه تیریدک
۱۰ طریق استمه طوتان کمنه یه صوق صوا تجر و ب
واطافنه صوق صولر قومقدرا طباتک مجموع صوق
صوبله غسل ایلکدن منع و نهی ایلدر کبری بحدیث
شریفه مخالف دکلدر بلکه حدیثک غسل رخصتیه
اصلا دلایلیت یوقدر و صوق صوبله غسل ایلکدن
۱۵ میخند اولوب حرارت ایچر ویه اور مغله حکری احراق
ایدوب زیاده ضروری فاحشدر در راویه حدیث شریف
باب آء موحده ده مکرره اولان حضرت غایتیه در

۱ رضی الله عنها الحديث التاسع حفظك الله بحفظت
به نبیه بوحیدیت شریف صادق ذبی ینه کتاب
مشارقدن در معنای بی الله صقلوسون سنی شولینه
سیپیه که سن انک نبی سنی انکله صقلودک دیکلدر
۵ اسم موصول محبتدن کنایتدر محصل کلام
وینجه مرام الله تعالی سنی سوسون دیمک اولوغن
تأملله معلوم اولور راوییه حدیث ابوقتاده خارش
بن رجید رضی الله عنه پدرینک اسمی متروک اولمغله
معروف اولوب و لکن دانک کسری و بانک سکوفی و عینک
۱۰ کسری و بانک تشدیدیه ایله بی ربیعیه قبیلله سنه
نسبتله داعی دیمکله شریعت بولشد در نقلدر رک حضرت
رسالت بناه صلی الله علیه وسلم بعض غزوات
سفرن در بر کجه سعادتله محفه یه کیروب کیدر لایکن
نصف اللیل اولد قرح بشریت مقتضاسیله او یخو غلبه
۱۵ ایدوب بی اختیار ایمن غمق واقع اولوب محفه دن طنز
میل ایلدیلر همان ابوقتاده ایرینوب حضرت صفاده اولور
دیور فقی و ملا یمتله یاب یاب مبارک باشم ینه طایوب
اولاند

سنا فیض البقاده رضی الله عنه

۱ او یا ندر مدین مینه بر لرینه قرار اندر دیه بر مقصد
 بر داخی کند کلون صکره کچمه نك نلثانی دخی کچوب
 حضرت مینه او یخویه واروب تکرار اشغایه میل ایلدی
 مینه ابوققاده انلوی او یا ندر مدین منوال سابق
 ۵ اوزره طاینب تاکه مینه پرلوند قرارا ندیلر بر مقصد
 داخی کیدوب اوایل اولوب قومق محلی قریب
 اولدقه حضرت اول کیلدون داخی زیاده طشوره یه
 میل ایدوب حتی دوشمه قریب اولدیلر بیا بوققاده
 مینه وجه مشروح اوزره طاینب قالدر وهر ایکن حضرت
 ۱۰ او یا نوب همان مبارک باشلر بی قالدر وب بکا بوحده
 ایلین کمدردیوب اولداخی یار سول الله ابوققاده
 قولکدر دیوجواب ویردی حضرت مینه اکانه زماندن
 برو بوجد متله تقید ایلدک دیوسوال ایلدی اول
 داخی او یل ایلدن برو یا نکوزده یودیوب حرمت
 ۱۵ شریکوزده حاضر ایدم دیوجواب ویرمکین حضرت
 اکا دعا ایدوب الله تعالی سنی حفظ ایلسون دیوب
 حدیث شریفی بیوردیلر ابوققاده رضی الله عنه حضرت

۱ لسان شریف لردن یوزیمش حدیث شریف روایت ایلند
الحديث العاشر رحم الله عز وجل على المؤمن ان يظن
 باخيه ظن السوء بوحديث شريف نزل المتأثرين بذكر
 معنای حرام ایلدم عزیز داخی جلیل الله ایمان کتوب
 ۵ جنسک اوزرینه فرداشنه یرامن صانوا یله صامغی
 دیمکدر پس موعمن کامله لایق وصفت مؤمن
 صادق بودر که هر کشتی کند و ددن فایق وهر مؤمنک
 درونی حق واثق بیلر بوحديث شریفک را ویم
 باب اولک اواخرنک مذکور اولان حضرت علی در
 ۱۰ کرم الله وجهه باب الخاء الحديث الاول
 خذوا العلم قبل ان یفقد فات ذهاب العلم ذهاب
 حملته بوحديث شريف نزل المتأثرين بذكر
 معنای سز علم دینی الکوز فنا بولوب کتمدن اول
 زیر تحقیق علم معروفک کتمی اول علی کتورنک
 ۱۵ کتمی در دیکدر یعنی علماء دین و عرفاء یقین
 کتمکله علم داخی کیدر دیکدر الف لامر عهد ایچدر
 ثانیه نك جنسیتی دخی ممنوعه دکلر راوی حدیث
 باقی

96b

98

باب ثانی مثلثه ده مذکور اولان ابوامامة الباهلي در
رضي الله عنه **الحديث الثاني** خللو الحاکم وقصوا
اطافيرکم فان الشيطان يحرم ما بين الیم والظفر
بوحديث شریفه في نزول الشايرين نذر معنایه سين
صفا للروزي خلد الكوز داخي طرقل وکوزي کسکون
ذيل تحقيق شيطان اتله طراغك ادا سنده افا ديور
ديکله راوي حديث ينه باب الثاء المثلثه ده مذکور
اولون جابر انصاريد در رضي الله عنه **الحديث الثالث**
خيرکم من تعلم القرآن وعلمه بوحديث شریف
داخي ينه نزول مزبور در معنایه سين ک خير لوصف
شول ک مسنه در که قرآن اوکر نه داخي افي اوکره
ديکدر راوي حديث باجل اولن مسطور اولون
امير المومنين حضرت عثمان در رضي الله تعالى عنه
الحديث الرابع خيرکم خيرکم للممالک بوحديث شریف
داخي ينه نزول الشايرين نذر معنایه سين ک خير لوصف
ملوک لروکن اولان خدمتکار کوزه خير لروکن و آيو
اولان کوز ديکله بوحديث شریف وخبر منيفك

97a

1 راوي بي صاحب النبي وواقف الاسرار الباذل علي
فقراء المهاجرين والافضار كريم الشيم والاخلق
ذوالکرم والعطاء والافتاق المبشر بالجنان ابو محمد
عبد الرحمن بن عوف بن الحارث بن زهرة بن كلاب
5 بن مرة بن كعب المكي القريبي الزهري در رضي الله عنه
نسب لي رسولا کرم صلي الله عليه وسلم
حضرت لي ايله مرقوم کلاب بن مرة ده جمع
اولخله قوم قرينه داخل در والديم شفاء بنت
عوف بن زهرة بن كلاب المكية القرينية الزهري
10 بدر بن عوفك عمر زاده سيد و اسلام اوزر بن فتي
اولمشدر رضي الله عنها راوي حديث عبد الرحمن
رضي الله عنه عام فيك اونجي سنه سنه مکه
مکرمه ده دنيايه کلوب زمان جاهليت اسم
عبد الحارث و برور يث عبد الشمس ابي شرف
15 اسلامه تشر فند نصره حضرت اسمي عبد الرحمن
قويوب اکثر غزاه حضرت ايله بيله ايري سابقين
اولين دن اولوب حبشيه ايکي کتره هجرت ايلمشدر
وعش

مشاف عبد الرحمن بن عوف رضوان الله عليه

۱ وعشره مبشره دن اولوب حضرت ایل جنتله مشته
مشته در حضرتك زبان منيفلرندن التمش بش حدیث
شریفه وایت ایلمشدر و حضرت عمر ك رضی الله عنه
كند و دن صكوه خله فت خصوصه مشهوره تعیین
۵ ایله و كی الیه نفر اصحاب شو دنك برسی در و شروع
عظیمه و افرة و اموال و املاك متكاشه صاحبی و
مالك یایایه و انتقال و احمالك اوزایه یوغیده
زیاده عروض و عقاره قادر و دایم كید و كی لیا ساری
فاخر ایلمش نقله كه حضرت بركون اكا خطاب ایدوب
۱۰ یا ابن عوف سن بنم اصحابك اغنیاستدر سن قورقما
یوم حشره جنته كیدركن ایا قورقما سائر كی قوت
رفتار و اول یولون سندایم اندكی جیست و رهوار
اولما یوب بلكه طفل كهوان و صبی شیرخواره كیم
ایكلیه رك كین سن پس الله تعالی حضرت لایق قرض
۱۵ حسن و یركه اول زمانه ایا غلبه قید دن اطلاق و سن
اول اضطر ایدر اعتناق ایلیه دیو بیوردیلر اولرایم
یادرسول الله بن حق تعالی یه نیجه قرض و یر بن دیر

۱ حضرت داخی اشبوكون ادا كانه كید و ملك لیا ساری
تصدق ایله دیوب اولرایم همان بو كید و كی كل بلكه
جمله ملكی صدقه ایدر بن دیر حضرت داخی
اشبوكون هر نه قدر زیاده ایدر سلك اولقد راجه مستحق
۵ اولور سن دیولایم خیره خیر یصل ایدر یلر عبد الرحمن داخی
بوعزیمت و یتله قالقوب جمله مالنی ضعفاف و فقرایه
بذل ایلمكه كیدرایم همان جبرائیل علیه السلام
حضرت نازل اولوب یادرسول الله عبد الرحمن حجه و الیم
بر او غوردن صدقه ایدر و كی و یرم یالین و آج
۱۰ و زكته سائر محتاج اولسون بلكه اكثرا ضیافت
ایدوب مسكیناره طعام و یرسون و فقرا و ضعفاف
سایفله نسنه و یروب خیرك یرسون دیر حضرت
داخی بومعناجی اكا اعلام ایدر و اولرایم دایم ایله
احسان و فقرا و مساكینه عطاء فراوان ایدر ایدر
۱۵ مرویدرك بركون او توز نفر قول آذا ایلد و یتله
برقطعه ملك یرینی حضرت عثمانه رضی الله عنهما
فرق بیلد دیناره بیع ایدر و بیع مبلخ مرقوم بالتمام
فقرایه

فقرایه بذل ایلدی دنیاده یتش بشیل عمر سوروب
 تادخ بختک اوتوز ایکی سئلا مدینه مؤمره ده
 خسته اولوب مالمون فی سبیل الله فقرایه التوبیک
 قریون فی قریون و پریلور فی قریون حضرت عثمان
 قلسون دیو وصیت ایلوب جانینی حقه تسلیم
 و مکانی جت نعم ایلدی پس وصیت فرمود اوزه
 امیرالمؤمنین حضرت عثمان رضی الله عنه نمازینی
 قلوب یقینده دفن ایلدیلر و مبلغ مرقوم جقروپ
 محله صرف ایلوب بعد ورثه بی طلیله خلفایه حنا
 اولوب ایچ و آلتون و امتعه کونا کونون غیری بیک
 دوه اوچ بیک قیون و یوز بدوب آت موجود اولوب
 وارثلر مابینده علی مافرض الله اون الیهم اورد
 تقسیم و توزیع اولندی اتفاق دهرت خاقانی اولوب
 ثمنی خراج اولوب دوزدینه قسمت اولند قه هر بر
 خاقانده سکسان بیک ایچ حصه و پرلر و السلوا
الحديث الخامس خلق الله التربة يوم السبت وخلق
فيها الجبال يوم الاحد وخلق الشجر يوم الاثنين وخلق

يوم الثلاثاء وخلق النور يوم الاربعاء وبت فيها الدنيا
 يوم الخميس وخلق ادم بعد العصر من يوم الجمعة
 في اخر الخلق في آخر الساعة من النهار فيما بين العصر الى الليل
 بوحديث شريف و بوجوب لطيف عيون محدثك ضيا و
 نوري امام مسلم بن حجاج نيشابوري صحيحه ندر
 معنای الله تعالی یراندی طبراق جنسی یعنی یری
 جمعه ایرستی کوننده داخی یراندی اول یرده طاغر
 جنسی بازار کوننده داخی یراندی اعاج جنسی
 بازار ایرستی کوننده داخی یراندی یرازنه جنسی
 صلی کوننده داخی یراندی نور جنسی چارشنبه
 کوننده داخی یا یوب طاغندی اول یرده یروزن
 یوزن جانور جنسی پنجشنبه کوننده داخی یراندی
 ادم بیغامدی جمعه کوننده اولان صولت ساعت
 شول زمانه که انجیلین زمان ایکن دیدن صاکون
 مخلوق جنسند آخرت کونند زدن اولان صولت ساعت
 شول زمانه که انجیلین زمان ایکن دیدن کجید کین
 اولاد زمانه اورتاسید دیکر دین اسم موصول اول
 زماندن

زماندت كنات اولور بوجديت شريفك راويسي بابتاء
 مشتاق مذكور اولان ابوهرير در رضي الله عنه **الحديث الثامن**
 خياركم في الجاهلية خياركم في الاسلام اذا فقهوا
 يعني جاهليت زمانتي كي سيزك ايورليكون اولور در
 اسلام حالتي كي سيزك خير لو وايورليكون چنگلر انار
 امرينوه فقيه و معرفت حقه بنيه اولاجق اولور
 ديكور خييار اول مقدم خبر و خييار ثاني مؤخر ميتادور
 بوجديت شريف مقرون و بوخير سعادت مشكور
 كتاب نزل التائرين الي رب العالمين نذر راويسي
 باب ثاء مثلثه ده من بوهر اولان جابر انصار يدر در خويشه
الحديث التاسع خيركم اطعمكم للطعام بالقراب
 والاحكام بوجديت شريف مصحوب دخي نزلور
 مكتوب در معنيسي سيزك خير لو كز طعامي زياده
 يدر و نكور در دخي فضلايم و دين حكمايني زياده
 بلنكور در ديكور راويسي صاحب وقي و خادم زكي
 مظهر لطف فيقيم ابويعي صهيبي روي اين سنان
 بن مالك بن عبد عمر و بن عقيل بن خنزلت بن خزيمه در

سابق حضرت صهيبي رضي الله عنه
 ٢٤

رضي الله عنه والدين سيلي بنت الحارث بن معبد بن مهران
 بن خلعة بن مازن ملكد رصهيب صادمهله نك ضيبي
 وهانك فتحي ويانك سكوني و آخر ندر بء موجد ايله در
 اصلند روم ديارندن موصول خلقتند نذر كند و سبي
 5 داني صبي ايكن اسير اولوب مكرمه يده و شمشين
 بعد شرف ايمانله مشرق اولوب صحبت رسول اكرم
 صلي الله عليه وسلم ايله سعادت بدير اولور قور
 حضرت اكا ابويعي ديوكنت خود يار لوفي غايله قزيل
 و باشند صايحي زياده جوغيديم دالما بزل و سنا وجو
 10 و عطا او ذره اولوب فقر و مساكينه طعام يدر راوي
 نقلور كز قديما مكره مشرك اربنك آلرند اسير اولمخله
 دالما حضرتك خاكياي شريفقورينه يوزلر سوره ميوب
 واسلامندون او توريم كند و مالكندون انواع جفا
 كورمك يركا بت طريقيله كند و سبي صا تون آلوب
 15 نفسي تخليص يلدريم و من الناس من يشر نفسه ابتغاء
 مرضات الله آيت كريم سبي آنك حقتند ناذله اولمشدر يدر
 اصحاب سابقيندن و احباب اوليندن اولمخين مكره
 مكرهين

1006

105

۱ مکرّمه دن رحلت ومدینهء منورہء یدہ اہل حج تہ پہلہ
مہاجرت ایدوب و بدر غزاستہ حاضر اولمخہ حضرت
رسولک دعاوبتار تلنک داخل اولمشدر و حضرت دن
او تو ز حدیث شریفہ زایت ایلمشدر و امیر المؤمنین
۵ حضرت عمر رضی اللہ عنہ وصیتلر می اوزرہ کند
صکرہ حضرت عثمان رضی اللہ عنہ خلیفہ لکہ متعین
اولمخہ یدکیں اوچ کون اصحاب کرامہ امامت ایلمشد
وتاہنخ ہجرتک او تو ز سکن نہ مدینہء منورہء
فوت اولمشدر رضوان اللہ تعالیٰ علیہ **الحديث الثامن**
۱۰ الخلق الحسن یزیب الخطایا کما یزیب الشمس الجلید
والخلق السئی یفسد العمل کما یفسد الخل العسل یعنی
کوچک خوی ککاه جنسینی او یدر فسادہ و یر برترکہ
کفتش بو ز جنسینی آرند و کی کی دخی یر امن خوی
عمل جنسینی فسادہ و یر برترکہ بالی موصولہ اولمیت
بلکہ مصدریہ لدر بو حدیث شریف دخی ینہ نولند
۱۵ راوی پی باب بآء موحدہء دہ مسفور او دن ابن عباس
رضی اللہ عنہما **الحديث التاسع** خمس سنن المرسلین

101 a

الحياة والحلم والمجامة والتواك والتعط يعي بش
بش عادت مرسل بيفامبرك عاد تند ندر بر يبي
اوتامق وادب و بر يبي يواشلق و بر يبي مجامت
اندر ملك و بر يبي مساوا استعمال ايلك و بر يبي محي
و توتتي ايدوب و لطيف قجولوننه سورنك در
ديكدر بوضيت دخي يند نزل الشايريند ندر راويي
صاحب التبي المختار و خادم رسول كركار و في
و تقي و زكي ابو موسى عبدالله بن يزيد بن زيد بن
حسين بن عمر بن حارث بن خطة الخطي الاضاد
رضي الله عنها پدري يزيد بن دخي اضار ك
كباد نندن اولوب كة فخر نندن مقرر مرد بينه
منور ده فوت اولمشدر و حضرتك دهان نظايف
و زبان لطيفار نندن حديث شريف روايت ايلمشدر
راويي حديث عبدالله بن يزيد رضي الله عنها حد
علايم اولون مرقوم خطمه يه انسابه خطمي
ديك كله شهرت بولوب رسول الله صلى الله
عليه و سلم حضرت تارنيك مجلس شريفار بنه صبي لكي
حالتك

مناقب حضرت عیسیٰ ابن مریم علیہ السلام
۱۵
۲۶

1016

۱ حالته داخل و محفل منیغله نیه تاذه لکنه واصل الی
حدیثه غزاسنده اوند یی بایشته ایدی بدا
جهاد یی احد غزاسید را ندنصره هیچ برغان
کیر و قلمش و حضرتدن الحق دورت حدیث
۵ شریف روایت ایلشد و حضرتدنصره داخی دنیا
عمر طویل سور و ب آخر کوفه شهر نه متوطن
وانه دار و مکان ایدینوب متمکن اولمشد و
تاریخ هجرتک التمشیشی سنده سنده عبدالله بن
ذیر کند و حکومتی زمانه اخی کوفه یه والی
۱۰ و حاکم نصب یلشد در حنون الله علیهم اجمعین
الحديث العاشر و خیار امتی علماؤها و خیار علماؤها
رحماتواها الا و ان الله عزوجل یغفر للعالم اربعین
ذنباً قبل ان یغفر للجاهل ذنباً واحداً یعنی بنم امتک
خیولور یی امتک دین بابی بلنلور دخی امتک
۱۵ عالمه خیر لولری قلیلرندن وقت و شفقتلور یی
اولنلور داکاه اولکوز که تحقیقاعزین و جلیل الله
یاد لغادر اهل علمک و رق کنانهی جاهلک بر کنانهی

1024

۱ یاد لغامته دن اولدیکلر بوحیث شریف داخی نیه
نزل الشایرین الیه رب العالمین دندر راویسی باب
مثناته ذکر اولنان ابوهریر در رضی الله تعالی عنه
باب الدال الحدیث الاول دعاء الوالد لولده کدعاء
۵ التبی لامتہ یعنی اتانک اوغلیچون دعاسی بیغیر
امتیچون اولان دعاسی کیدر دیکلر بوحیث شریف
نزل الشایرین دندر راویسی باب ثانی مثناته مذکور
اولان انس بن مالک در رضی الله عنه **الحديث الثاني**
دعاء اطفال یعنی مستجاب مالم یقارون الذنوب
۱۰ یعنی بنم امتک اوغلیچلرینک دعاسی قبول
اولمشد و مادامکه کناهاره یقین اولمیه لر
دیکلر بوراده مقارنت ذنوبدن مراد حدت کلفیه
بالغ اولوق اوزره مجاز اولوب سبب اولمغله حلدن
ذنوبله تعمیر اولمشد و بوحیث شریف داخی نزل
۱۵ الشایرین دندر راویسی یعسوب الذین امیر المؤمنین
و فی بنی ولے حضرت امام علی کرم الله وجهه **الحديث الثالث**
دعاء الحسن لایرة یعنی کدریه احسان
وابوک

۱ وایولک اولنان کشیک دعا سی اکا احسان ایدن کسه
ایچون رده اولغز دیکدر بود ایچینه نزلن مسطور در
راوی بی باب بآء موحد ده مذکور اولان ابن عمر در
رضوانه عنهما **الحديث الرابع** دعوة المظلوم مستجابة
۵ وان کان من فاجر وفجور علی نفسه ودعوة فی الشتر
نقدل سبعین دعوة فی العلانية یعنی مظلوم
جنسک بر کترة دعا سی مقبولدر اگر کجک اول مظلوم
فاستق داخی اولور سه حال بوکه انک فسق کند ونفسی
اوزرینه در داخی کیز لوده اولان بر دعا انکار ده
۱۵ اولان یتمش دعا یه برابر در دیکدر نظر حدیث کی فاج
کلمه سنه داخل اولان حرف من زاده در ایچن تحب
لفظ افاده ایدر و تبعیضیه اولوب مدخولینک جنسیتی
وارد اوطق داخی ممکندر بود ایچینه نزلن مزبور در
راوی بی باب جیم مذکور اولان ابوسعید الخدری
۱۵ رضی الله عنه **الحديث الخامس** الذین یضیحة الذین
نضیحة لله ورسوله وکتابه ولا یئمة المسلمین وعامهم
یعنی دین اسلام خلوصدر صحیح دین خالص و مقدر

۱ دین کامل خلوص اوزره خیر دیکدر اللہ چون دخی
الله رسوله ایچون داخی الله کتابی ایچون دخی
مسلمانلک اماملیم ایچون داخی مسلمانلک جمله بی ایچون
دیکدر حضرت سالت بنیاه صلی الله علیه وسلم
۵ زیاده اهتمام و تاکید ایچون اوچکدر دین نصیحتدر
دیو بیور دقلندن اصحاب کرام و احباب عظام یا رسول الله
دین کیکیچون نصیحتدر دیو سوال ایلوب حضرت
داخی اللہ چون ورسوله وکتابی وایئمة مسلمانان
وعموم مؤمنان ایچوندر دیو جواب بیور دیلر اما
۱۰ الله ایچون نصیحت اولدو غی الله تعالی یه خلوص
ایمان و اعمال صالحه ده اخلاصدر ذیل لغتن نصیح
دیو خلوصه دیورلر والله رسوله ایچون اولدو غی اجمال
و تفصیل ایلدو ایچن تصدیق و سنت و شریعتی تحقیق
کتابی ایچون یعنی قران ایچون اولدو غی انک
۱۵ حقیقتنه اعتقاد و مضمون شریفیله عملان
اجتهاد در وایئمة مسلمین و خواص مؤمنین ایچون
اولدو غی امر بالمعروف و نهی عن المنکر در و عوام

1036

۱ اهل الموم اولدو عي سعي موفور و بذل مقدور ايدوب
 جلب منافع دينيه و دفع مضات دينيه در بوجت
 شريف نصحت امين و خبر لطيف موعظت انكس و صافي
 الاذهار متني مشارف الانوار دندرو اوسي صاحب
 5 رسول الله و خادم رسالت بناه اهل سياحتك رئيس
 و سر دايي ابورقيه تيم بن اوس الذاري در رضي الله عنه
 در حجة اعلا سلك اسيم اولوب اكا انتسابه شهرت
 بولم شد و بر قول دار بر صفتك اسيد كه اكا
 عبادت ايلين قيله يه دايي مجاز دار اطلاق اولنور
 10 تيم الذاري حضرت يه اول قيله يه منسوب در ديل
 اصلن نصار يه طائفة سندن اولوب اسلم سندن
 اول بر كون در ياده كيد كن مغرب طرفه بر جن يه
 چقوب اندر رجالي كور مشي بعد مدينه و منوره يه
 كلوب حضرتك اوكنده ايمان كتوب زير يه
 15 سور مشدر و رسول حضرتلر دندون سكر حديث شريف
 نقل و روايت ايلم شد و نقل كر كه اكثر اوقات قرآن عظيم
 اوقيا غله مقيد اولوب حتي بر ركعت نماز ده كلام قري

۱۰۵
 كاف حضرت تيم الذاري رضي الله عنه

104a

۱ ختم ايمكي اكثر ثا عادت ايدنيوب احكامك كبار دندون
 واحيا بك ابرار دندون ايدني و نقل كر امير المؤمنين حضرت
 عمر رضي الله عنه خلو في زمانه دايي جن طائفة سندن
 بعضي ايني بر كچه او دندون قابوب برو بيا يانه بر اغوب
 5 يدني بيل مقدار يه اجناس مختلفه و غولتر ااسنك
 زار و حيران و مختار و سر كردان قالم شد و بحر حيطك
 جزير لر دندون ينه دقال اعور بولشوب و انككه
 مصاحب ايليوب آخره مبعون الله اذن دايي خلاص
 اولوب سر كر شتي اصحاب كنن و كبار تابعين ما
 10 بينده حضرت عمره حكايت و كور و كي عولر دندون شتي
 كالماتي روايت ايدوب اهل مجلسك قصه و بر غصه
 سندن حصه برو ما جراي عبر نمايندن سود مند و آرد
 اولوب ايني بر كتاب معتبر و برد استان بر عبر
 ايلم شد و الحديث السادس الدعاء مفتاح الرحمت
 15 والوضوء مفتاح الصلوة والصلوة مفتاح الجنة
 دعار حمتك انا ختر يدر دايي بدست نمازك انا ختر يدر
 ديكور دايي نماز جنتك انا ختر يدر ديكور بوجت شريف
 نزل

1046

١٠٩

نزل السائر نذر راويي باب بآء موحدة دلا مذکور
 اولاً ابن عباس در رضي الله عنهما **الحديث السابع**
 الكلاء ليرة بين الاذان والاقامة يعني دعاجني
 رة اول نماز اذانه اقامت ما بينك ديگر بسلوان
 او قند قد نصكر تا اقامت اول تجيد كين مبارك وقد
 اول وقت اولان دعا مقبول در بوحديث شريف دي
 نذر نذر راويي باب ثاء مشتات مذکور اول شريف
 ابن بن مالک در رضي الله عنه **الحديث الثامن** الرجال
 يخرج من ارض بالمشرق يقال لها خراسان يتبعه اقوام كان
 وجوههم المجان المطرقة يعني دقال دکل بشفق
 مشرقه بويردن چقار که اول برخاستان ديلور بر
 قوم نماز کا تابع اولور کواکه انلرک يوزلر بقبله
 قالانلور ديمکر بپس ظاهر بودر که اول قوم او ذيل
 طايفه سندن و نو عاي تا تاريدن اوله والله تعالى اعلم
 ويصدق المقال احكام بوحديث شريف صحيح كتاب
 لطيف مصابيح نذر راويي خليفه رسول شفيح
 حضرت ابوبکر الصديق در رضي الله عنه **الحديث التاسع**

1054

١١٠

الذرات اطعام الطعام وافشاء التسليم والصلوة
 بالليل والناس ينام يعني جنتك وياخود اهل
 ايمانك درجه لري دنياده يک يدر مکر دخي سدا
 اشکاده ايلمکر در اخي کيجه ايله نماز قنقور خلق
 او يوقلر بے حالن ديمکر در نظم حد نيل کي اسناد
 مجاز در زير بودکر اولن دلر در جات دکلر در بلکه
 اکا سبلور در بوحديث شريف وبوخبر لطيف نزل
 السائر در مسطور و کتاب من بورده مذکور
 راويي صاحب قايم مقام الفاعل اولمق دخي جابر
 وفصيح واعجمي عباد تاري لفظ محذوفک ويا ذکر
 وياخود ذکر محذوفلرک صفتايد در بوحديث شريف
 النبي لا کرم مالک احسن الاخلاق والشمس المحلي
 بالفقه والفضل والعمل المعصوم من الخطايا والزل
 ابو عبد الرحمن معاذ بن جبل بن عمرو بن اوس بن
 عاين بن عدي بن كعب بن عمرو بن حيشم بن
 خزرج الانصار يد رضي الله عنه والرسول جهمه
 قبيله سندن هند بنت سهار معاذ ميمك ضمه ي
 و زال

١٥
 ٢٩
 ابو جعفر معاذ بن جبل رضي الله عنه

105b

۱۰۷

۱ و زال مجبه ايله دراون يدي ياشند اسلامه كلوب
بدرغزاسن يكر ياشن اولوب اول عزاده خصوصاً
واندن صكره اولان غزالده عمومًا حاضر اولمشدر
حضرتك لسان شريف نديون يوز الي يدي حديت
۵ شريف روايت ايمشدر و حضرت رسالت پناه صلى الله
عليه وسلم ندري مخصوص و نصيح و پند خلوصه
بريجه دفعه اليه تشريف و التفات شريف ياي ايله
تكرم و تلطيف ايمشدر و دجي آنك علم و عوالت
و فضل و استقامته اعتقاد ايدوب يكر ياشن
۱۰ دجي قام و اصل اولماش ايكن نازده لكانه ايني مكنه
حاكم و قاضي نصب ايدوب كوندر مشلدر و نقلدر
رسول كرم صلى الله عليه وسلم حضرت ياي ايني
قضا و حكومتله مينه كوندر دكلري ائنا ده آنك خضه
خيرد غا ايدوب نايماذ مينه وارد قل نه ايله حكم
ايدرسن ديو سوال بيوروب معاذ دجي الله تعالي حاضر
۱۵ كتاييله حكم ايدرم ديو جواب ويردي حضرت دجي
اكر اول مسئله في كتاب الله ده بولوم سنك نه حكم ايدرسن

106a

۱ ديو سوال بيوروب اولراخي اللهك رسولك ستي ايل
حكم ايدرم ديو جواب ويروب حضرت مينه اكا اكر
سنت رسول و حديثك بولوم ايسنك نيجه ايدرسن
ديدر كلونك كند و زاييله اجتهاد ايدوب قيا سا حكم
۵ ايدرم ديد يي حضرت دجي الله تعالي رسولك رسول
هدا ايتنه توفيق ايل يي ديو حمد و ثنا و شكر و دعا ايد
كوندر ديار و نقلدر كه امير المومنين حضرت عمروك
رضي الله عنه خلافتي زمانه يركمنه سفره كيدوب
ايكي ييل كچد كدن صكره اونه كلوب خاقوني خايله
۱۰ بول يي همان حضرت عمره كلوب احوال عرض ايد يي
حضرت عمر اول خاقوني رجم ايلك استدي اتفاق
معاذ بن جبل انده حاضر بولوب سنر بو خاقوني خايله
نيجه رجم ايدرسن كه اكر آنك كناه يي دجي و ارايه قاندي
طفلك باري كناه يي يوقدر ديو ب حضرت عمره آنك
۱۵ رجمي تاخير ائدردي بس اول خاقون برقع كوندر صكره
وضع حمل ايل يوب برا و غلانا طوغر د يي كه همان اول مسئله
بكر و اولك دشلي يي بتمش بس اولكمنه او غلاني قواغي

الوب

106b

1 الوب اكا نظر ايد بلك كعبه تنكري به خچون بوق
 اوغلو بن صليمن در د بواقرار ايلك حضرت
 عمر دنجي آنك نسينك نبوتنه حكمايدوب اكر معاذ
 اولسه ايد به عمر خطايدوب جهلك اولور ايد
 5 ديونا كاخير عا ايلد به بعد معاذ رضي الله عنه
 شام شريفه ارتحال ايدوب انده متوطن اولد به
 واول ديار ده شبايك نصادك افضل وليعين شام
 اولان جميع حوادر صغار وكيادك مرجعي ايد به
 وعقيه مزده حضرت رسالت بناهله صلي الله
 10 عليه وسلم بيعت ايلدين بتمش نفده داخل اولوب
 وصحابه كرام مابيتك فقيه ومفتي اولد
 اون نفر اصحاب كوزيك برسي ايد به نقلدركه
 حضرت عمر ك رضي الله عنه خلافي زمانه نادر
 هجرتك اون سكن نجي سندن اوليت شامل زهره
 15 ناحير سنان طاعون عمواس ديمكه مشهور عظيم
 طاعون واقع اولوب عشره مبشره دن اولان ابو عبده
 الجراح انده فوت اولور قد نصرك معاذ بن جبل داخي

107a

1 انده فوت اولد به اصح روايتك اونوز اوج ياشنك
 وفات ايلشده واولي عبد الرحمن داخي ينه اول
 طاعون دن فوت اولوب نسلي منقطع اولمشده
 رضوان الله تعالى عليهم اجمعين **الحديث العاشر**
 5 الذيك اذا صاح بقول اذكر والله يا غافلين يعني
 خروس جنسي قناد اونته ديركه الله ذكرا ليكون
 اي غافل ديمكدر بوحديث شريف وبوخبر لطيف
 داخي بحت رهين يعني كتاب نزل السائر ينزل
 راوي بي باء حاء مهمله ده مذكور ومحل مرقومك
 10 مزبور اولان قره عيون الابرا وسبط النبي المختار
 الوحي بن الولي امام حسن بن علي حضرت تليد رضي الله
 عنهما **باب الدال الحديث الاول** ذكر الله
 في لغافلين مثل شجرة الحضرة وسط الشجر الصبر
 يغفر له بعد دكل فصيح واعني يعني الله غافلرك
 15 ايجنك ذكر ايدوب اكان كمسته بر شيل اعاج كيدر
 پرا غني صوق جالوب قورتمش اعاج جنسك ادا سنك
 الله تعالى يني ياد لغار هر بر فصيحك داخي اعجمينك
 عذر

107b

۱ عدد بخند دیکور نظر حد یتکه کی وسط عبار یت
 سینک سکون یت ایله ادا لق معنا سنه دراما وسط حقیق لق
 اوزره اورته معنا سنه اولان سینک فتح سی ایلر و غیر
 کلمه یت صیغه معلومه اولوب تختین کی صیر
 ۵ غایب لفظ الله را جعد مجهول اولوب جارح
 المجرور قایم مقام الفاعل اولق داخه جایز در و فصیح
 و اعجمی عبارت لفظ محذوف و با ذکر و یا خود ذکر
 محذوف و فاعل صفتلر یدر بوحید شریف حقانی امام
 ابونعمان اصفانی ذک خلیة الاولیاء نام کتاب مقبول
 ۱۰ الانام ذکرا و لشمدر داوینی باب آء حق
 مذکور اولان عبد الله بن عمر در رضی الله تعالی عنه
الحديث الثاني ذوالحسناء العقیم و علیک بالتو
 المولود فانی مکاتر بکم الامم حتی بالسقط محظوظ
 علی باب الجنة فیقال له ادخل الجنة فیقول حتی یدخل
 ۱۵ والدیه معنی یعنی سز ترک اید بکوز زباده کوز اولوب
 طوغر مزخاتر یت داخه ملازمت ایلکوز قر اولوب
 طوغور عن عورته ذیل تحقیقا بن چو فلا شجی و غلبه

108a

۱ ایدنجی یم سیزک سبیکو زایله سایر امتاره حتی داخی
 طوغاجق و قی اولما دین اناسی قاندند دوشن
 ولد ایله بیله اول ولد قادی طوق اولد و غیم حاله
 جتنک قابو یت اوزرند طوهر پس کاجتنه کیر
 ۵ دینلور همان اولد داخه دیر که تا کیر بنم با بام بنم بیله
 اولما یتنه بن جتنه کیر مزم دیکور لغتنه لحینظا
 دیو غایتله طوق اولمغله قادی ششمکه دیر لر یتن
 اوغلون اول حاله ذکر ایلک یوم قیامت انک اصلا
 نفسی غصه یت و ذخیره عمله احتیاجی اولما یوب انجی
 ۱۰ والد یتنه شفیع اولد و غیم اشعار ایچوندر بوحید
 شریف نزل لستائیرین مسطور در رضی الله تعالی عنه
الحديث الثالث ذرا دئی المساکین یوم القيمة تحت
 العرش شافعی مشفقین من لم یبلغ اثني عشر سنة
 ومن بلغ ثلث عشرة سنة فعليه فله معشیه مسکینلر
 ۱۵ اوغلو بختلر یت قیامت کوننده عرش الی لرد شفا
 اید بچیلر دیکلر یت مقبول اولچیلر اولد قری حاله
 انراون ایکی یا شلر یت شمشلر در داخی شول ولر که
 اوداع

1086

۱ اوند اوج یاشنه ابره هان اشلدو کی کنه کند پناک اوستنه
 و خیریه داخی کند و اچو ندر دیکلر ذرا کله سی یانک
 تشدیدیه ایله مصاییح و زینیه اوزرینه ذرتیک جمید
 اسموصول اندن بدلد و یاخود دهم من لم یبلغ
 5 تقدیریه اوزره مبتداء محذوف خبریدر و انتی عشره
 کله سنک جزو اقله معرب اولمخله مفعولیت و زینه
 منصوب اولمغین حرف یاساکنه در و اضافتله نوب
 تشبیه محذوفه در بوجدیت شریف دخیل لالتسایرینه
 اویسی باب ثاء مثله ده مذکور اولان ابوامامة
 10 الباهلی در رضی الله عنه **الحديث الرابع** ذکر علی عبا
 بودخی ینه نزلوند معنا ینه علی به اکتفی الله فی
 دیکلر ذکرده مراد ذکر بالخبر در ذرا ویسی باب الباء
 الموحده ده مذکور اولان غایشه صدیقه در
 رضی الله عنهما **الحديث الخامس** ذاق طعم الايمان
 15 من رضی الله ربنا و بالاسلام دینا و نحمل رسول
 بوجدیت شریف سالم امام ابو عبد الله مسلم صحیحند
 معنایی طاعتیه ایمان لذتی شول کمسته که رضی

1094

۱ اوله اللهه دتلك جهنتدن داخی سلامه راضی اوله
 دینك جهنتدن داخی محمده راضی اوله رسولك یونند
 دیکلر رضاددن مراد جان و دلدن انكته اکتفا ایدر
 غیریه سننه استمکدر اویسی عارف لفروع و الاصول
 5 والتیف المجزأ المملول اخذ الخول عم الرسول ابو
 الفضل عباس بن عبد المطلب الحکیم القرشید رضی الله
 تعالی عنه سادات قرشیدن اولوب عام فیلدن ایکیل
 مقیم اولوب مکه مکرمه ده دینا ده کمشدر حضرت
 رسالت پناهدن صلی الله علیه وسلم ایکیل یوک اولوب
 10 دایملحن مت شریفلرند جناب منیفارینه معاونت و
 مظاهرت اوزره ایدر سادیقین اولیدن اولوب مصطفین
 الی القبلتین اولنلرند ربعیه مدینه منوره ده داخی
 حضرت رسوله ملازم و حذو متلرند قایم اولوب جناب
 لطیفلرندن او توز بشحدیت شریفه روایت ایلمشده
 15 نقلد که برکون حضرت عباس رضی الله عنه حقت غصبله
 رسول الله صلی الله علیه وسلم حضرت ثارینه کاتب
 بزه نه اولمشد که قریش قومیه دایما بری بر لریله لطف

ضاقت حضرت عباس رضی الله تعالی عنه
 ۳۰

اضافه

اختلاط اوزره اولوب بزي كورج كلرې زمانه اول
مرتبه بنشاست واول قدر ملاطفت ايليوب بلكه
تغير اوضاع ايلمكده عبوس الوجه اولور لر ديوكايت
ايلرې همان حضرت بوخبري ايشيد بلكه غايله غضبه
5 كلر بچيه مبارك بشره لرې قيزاروب اول الله بچو
داخري سولې ايجون سومين كسه لك قلبه ايمان كيرن
ديو پين ايلر كلرندن صاكر خلقه خطاب ايدوب
يا قوم ركسه كه بنم عتمه جفا و نوعا اهانت فاذا
ايلييه تحقيقا اول كمسنه همان بكا اذا ايلمشور
10 زير بر كشي نك عتمه اناهي مثابه سنه در ديو
بورديلر وينه بكون حضرت انكيچون دعا ايدوب
عباس بند دروين اندر نوم ديوبور مشلدر و نقلدر
حضرتك اكا تنهني بر دوشنه كون صباح وقتنه
عباس كند و اوغلني حضرتك خدمت شريفارنيه كنوب
15 حضرت داخري كند كيد كلرې لئايه انره كيد روب
بارت عباس داخري اوغلني ظاهر و باطنا شيله يارغا
كه من بعد انوك اوزرنه كناه قالميه داخري اوغلني

1 حقتن اتي غدن حفظ ايلييه ديودعا ايلمشور بوزر
اولنان كوچك اوغلني عبد الله اولق انشيد دريل كه
بيوك اوغلني فضل الله حضرتك نبوتلرې زماندن
خيلي مقومر دنيايه كلوب اول زمانه مبلغ بحاله
5 بالغ مرتبه سنه اولمقدرو عباس انكه كيت لمشد
اول داخري اصحاب كبار دن اولوب سيد المفسرين در
تفصيل حواله انشاء الله تعالى باب عين ممله ده ذكر
اول نور رضوان الله تعالى عليهم اجمعين الحديث السادس
دنب العالم دنب و اخ و دنب الجاهل دنب العالم
يعذب علي ركوبه الزنب و الجاهل يعذب علي ركوبه
10 الزنب و تركه الغام معناه عالم جنسك كناهي
بر كناه در داخري جاهل جنسك كناهي ايكي كناه در
اهل عالم عذاب اولور كناهه بنمسي اوزرنه داخري
جاهل عذاب ايلنلور كناهه بنمسي اوزرنه داخري
15 علي ترك ايلييه اوزرنه ديكلر بوجويث شريف
و بوخبر لطيف كتاب نزك الشان من المديع العالمين در
ناوييي باب الباء الموحده ده مسطور اولان عبد الله
بن العباس

110b

بن العباس رضي الله عنهما الحديث السابع ذهب

النبوة فلو نبوة بعد في الآل المبشرات الترقى يا الصالحة

ياها المسلم معنابي بغير مبرق كند في ذرا بند نصر

بغير مبرق يوقد را لا مشق ليحي خالتر وار دكر اول

صالح دوش در حال بوكه اخي مسلمان جنبتي كور

ديكر در نظر حد يثني في الآل المبشرات عبادتي مرفوعه

اولوب كلمه لانك اسمي واقع اولان نبوتك وياخي

ظرفك مستكن اولان ضميرك محال نندن بدل بعض در

وجمع صيغه سيله ورودي انواع ويا افراد اعتبار ياد

والرؤيا كلمه سي وهي تقدر في ايله متدء محذوف

خبري ويا خود كلمه مبشرات نندن بدل كلدر بوجدت

شريف داخي نزل ندر راوي سي ايكي كسنلرد و برسي

باب التاء المتتاليه من كور اولان ابوهرير در رضي الله

تعالى عنه و برسي صاحب لعلم والفرقان حافظ الاما

بالادعان ابو عبد الله خديفة بن جابر بن ربيعة بن

عمر بن جرموة بن الحارث بن قطيعة بن زيد بن مالك

بن ابراهيم العنسي اليماني الانصار يد رضي الله عنهما

مناقب حضرت خديفة اليماني رضي الله عنه
٣١

111a

مقوم زيد بن مالك يثني بر قبيلة نك اولوسيدرك لقي

عنس اولغيين اول قبيلة دن اولان كسنه في اكا نسب

اييوب عنسي ديولر بس داوي حديت داخي اكا منس يد

كنورسيم و بايايم يماين وصفيله موصو قلو نسبتي فز

ايله معروفلر در سلاين وصفيل الله تشديدون عوضه

ايكي سنيك جمعي جابن دكلر كا هي الف بنسبه دلالت

ايدرد يو آخر ند كي ياخي حذف اولنور متعال كي كسر له

اكتفا اولنور والدي حشمل رضي الله عنه يمان ديمكه

مشهور و معروف در نفاكلر كه حذيفة رضي الله عنه بدي

ايله يمان ديار نندن قالقوب مديته متورة يه كلر كنر

حضرت اكا مهاجر بني تابع اولور سن يوحسه انصار

ذمة سندني اولغي اختيارا يدر سن ديويور ديلا اولر

انصار في اختيارا يديوب انلر انتساب ايدوب انلر

انتساب ايلدي بعدل يدي ايله بيله اخذ غراسته كير

اقا اصحاب ارا سندا يقين زمانه كمشاور اولغيين

جنگ فرق ايدو مكر في اجلدن اهل لاله مارك يدي

يما في قتل ايلديلر بس حضرت اكا تعزيت ايدوب بدينيك

نيز دني

1116

۱۱۳

۱ شهادتني مشورتلر قاري سببدن والدينك ديتي
 دعوي ايلوب هكالمه هبه ايلر و حضرت ريات
 پناه صلي الله عليه وسلم ايه علك سرلر نه و همك
 دقايقنه و يقينك مخفي اولان حقايقينه و منافقان
 ۵ بلهك نعين و تحصيل ايدوب حذيفة بن يمان منافقان
 ساير دن زياده بلور ديوبور مشلر د سبب تحصيلي
 حضرت رسول اكرم صلي الله عليه وسلم عسكرك
 اسلامه تبوك غزاسندن رجوع ايدوب كلور لركن
 بر كجه رسول حضرت لر ي عتار ياسر و حذيفه ايله عسك
 ۱۰ اسامك كند كلر ي دويولندن ايريلوب اوچي
 بر تنها بوله كند يار بر عسك ده اولان منافقان بونلر
 كوروب همان فرصتدر ديوجا شل حضرتك قتلي قصد
 ازلر نه دوشوب كلور لركن اتفاق حضرت انلوك
 انا قلر ي اوازين ايشيدوب شول كلنر كيلر د
 ۱۵ واد كور ديوخذيفه يه كوندرد يار خذيفه داخي
 يقين واروب كورديكه اون ايكي نفر كسته يوز لر ي
 صادر مشلر كلور لو همان ايني كورد كلر ي كي الله تعالى

112

۱ قلاب نه خوف دوشروب كير و قلچد يار بر حذيفه
 كلوب حضرت كوردوب كي خبر وروب و لكن كيمار
 اولر قاري شخص ايدوب بله مدد يار رسول الله دين
 حضرت داخي ياخذيفه الله تعالى نلر عكجا اسماء
 ۵ و سملر ي ايله خبر وروب بلر ردي بند اخي سگنا
 بلر و زم ديوبورد يار و خذيفه رضي الله عنه
 رسول حضرتك دهان دد يار و زبان كهر نشار
 لر ندر حديث شريف و خبر منيف روايت ايلمشر
 اصحاب كزن و خييار تابعين رضوان الله تعالى
 ۱۰ عليهم اجمعين مجالسند دايما اسرار حقايق و خفا
 ياي دقايق سويلر و كچون اك صاحب لشر ديولر اي
 بر كون اك سوال ايدوب ياخذيفه سندن اسرار
 علمه متعلق بعض سوز لر ايشيدور كه اخي عسكرا
 غير يه كمسنه دن اشتما مشوز د ريس سن انلر قند
 ۱۵ اوكر نرك ديد يار خذيفه ايتد يه جميع اصحاب و عمو
 احباب رسول عليه جناب حضرت تار نه علك صلاحند
 و منافع و فوايدندن سوال ايدوب فلان عملان

نقد

1126

۱ نقد و خیر وارد دیر لویا بدی امان زحمت چکوب
اشکر و کمال عالم ضرر و فسادین بلوب اندون حذر
واجتناب ایملک ایچون متصل حضرتہ اعمالک فسادند
۵ و ضرر ندن سؤال ایلیوب فلان عمل نه ایله فاسد
اولور و ضرر و شر نه معقوله فعلدن نایتم اولور دیو
استفسار ایدردم چونکه حضرت بی بومش بره کور ایدر
بوعلم شریفی بکا تعلیم ایلر بلردیو جواب و پر دی بی
علم مری بوری سید الشا عین حسن بصری یدرحمة الله
علیه تعلیم ایلر بی نفالر که حضرت آکا بوعلم اسرار
۱۰ غیر بی احکاب از سده نقد منافق وار ایدر و کینی
اسلمی و سملی ایله خبر و یروب و لکن خلقه افشا
واظهار ایلمیه سن دیوتنبیه بیور دقلر بی اجلدن
حضرت عمر و عثمان رضی الله عنهما زمان خلافتندن
حاله داخیم بزومر از مزده باقی قالمش منافق وارمرد
۱۵ دیواک سؤال ایلر که لرنده اسلمی ایله تعیین
ایلیوب اما عدد دلر بی ایله بوقدر منافق باقی قالمش
دیو جواب و پر ایدر بی و حضرت عمر رضی الله عنه

۱۱۴

113 a

۱ برجنار و قلمغه واروب خذیفه بی اندک کور سه بلوریک
اول منافقیندن دکارر همان جان و دل وصفای
خاطر ایله توجه بیوروب اندک غازی بی قیلور ایدر بی
۵ و حضرت عمر رضی الله عنه زمان خلافتندن عراق
عربی فتح اندر و بی اول ولایتک احوالی تصحیح
عثمان بن حنیف و خذیفه الیمانی بی اندک کور و بی
اصلاح اندورن بی و عراق خلقی واقع اولان اکثر
حوادث ابو موسی الاشعری بی و خذیفه الیمانی بی رجعت
ایدوب اندردن فتوی طلب ایدر لویا بدی خذیفه
۱۰ رضی الله عنه تاریخ هجرتک او تو زلالتی سنه سنه حضرت
عثمان رضی الله عنه شهادتندن فرقی کون صکر حضرت
علینک خلافتی او ایلند کوفه ده فوت اولر بی رضوان الله
تعالی علیهم اجمعین **الحديث الثامن** الزهبي بالذهب
وزنا بوزن متلا متلا والفضة بالفضة وزنا مثلاً
۱۵ مثل فمن زاد واستزاد فهو رطل معناه التون التون
متقابلینک بیع اولنور وزن و زنه مثل مثله مقابل
اولر و بی حاله دخی کشی بیه کش مقابلند اولور
آخلاق

۱ اغراق اغراقه مثل مثله برابر اولد و غیره خالده برین کشته
 برپیشی زیاده ایله یا خود اورتوق المی طلب ایله همان
 اولد اورتوق دیارد دیمکدر برپول معقوله بیعک اصالی
 حرام اولور بوندن معلوم اولور که زیاده بی ویر نک
 ۵ و الاونک داخی کناهلر بی برابر اولد بوحیث شریف
 صادق کتاب صحیح مشارق قدر راویسی باب ثاء
 مشتاق مذکور اولون ابوهریر دررضی الله عنه
الحديث التاسع ذهب حسن الخلق بخير الدنيا
 والآخره معنای الوب کندی خویله کونک لکی
 ۱۰ دنیانک داخی اخرتک ایولک بی دیمکدر بوندن معلوم
 اولور که ابوخی هر قده اولور سه ایکی جهانک خیری
 انک تصرف اولد بوحیث شریف شرف مصحوب
 کتاب نزله مکتوب در راویسی بیه باب عز بورد
 مذکور اولون انس بن مالک دررضی الله تعالی عنه
الحديث العاشر ذهاب البصر مغفرة للذنوب و ذهاب
 ۱۵ التمع مغفرة للذنوب و ما نقص من الجسد فعلی قدر ذلك
 بوحیث شریف داخی نزل الشائین من مسطور در معنای

۱ کوزک کورسی ذایل اولوب کتمک کناهلرک یار لغها سید
 داخی قلاغک ایشتمه سی کتمک کناهلرک یار لغها سید
 داخی شولنسه که مؤمنک بدندن اکسور اورتوق
 ثواب و مجازاة و مغفرة و مکافاتی اولمقدار اوزدیند
 ۵ دیمکدر بواسنادده مجاز وارد حقیقتده مغفرتده
 سید دیمکدر راویسی باب جیمده من بور اولون ابن
 مسعود دررضی الله عنه **باب الثاء الحديث الاول**
 رحم الله أمرا كف لسانه من اعراض المسلمين بوحیث
 شریف و بوحیث لطیف نزل الشائین من المیرت العالمین ندر
 ۱۰ معنای الله تعالی رحمت ایلسون شول کمنسته نه که
 کدر اولدی الیقویة مسلمانلرک عرضلندن دیمکدر
 یعنی مسلمان جنسنک عرضلری بوزمیه دیمکدر
 راویسی باب الباء الموحدة ده مکر کوزده اولکات
 ام المومنین حضرت عائشه صدیقه دررضی الله عنها
 ۱۵ **الحديث الثاني** رحم الله أمرا صلى قبل العصر دبعاً
 بوحیث نزل در معنای الله رحمت ایلیه شول کمنسته که
 ایکن بی نمازندن اول دورت قبله دیمکدر راویسی نه
 باب

1146

باب مذکورده مزبور اولان عبدالله بن عمر رضی الله عنه
الحديث الثالث رحم الله امراء علق في بيت سوط
 يودب به اهله بود اخی بینہ تولد در معناسی الله حجت
 ایلسون شول کشیه که اونن بر قیضا قویه و الخلیف
 قیچی که انکله اهلی اد بلند مرد یکدر بوئادیدن
 مراد وجه شرعی اوزره اولوب و موجبی دخی بر امر
 شرعی و بر حکم معیم اوله ندر راویسی باب ثناء
 مثله ده مذکور اولان جابر انصاری دیر رضی الله عنه
الحديث الرابع رایت دلوک ابط من السماء فترت منه
 عشر جرعات ثم ناولته ابا بکر فشرب منه جرعتين و
 نصفاً ثم ناوله عمر فشرب منه عشر جرعات ونصفاً
 ثم ناوله عثمان فشرب منه اثنتي عشرة جرعة ونصفاً
 ثم رفع الدلو الى السماء معنایه بن کورد دمر بر صو
 قوغاسی که ایند و دلری کورن پس بن اندن اون
 یودم صواچدی اندن صاکره اول قوغائی ابوبکر و
 پس اولری اندن ایکی جوق یودم صواچدی اندن
 صاکر اولری اول قوغائی عمر و یردی پس اولری

115a

اندن اون ایکی جوق یودم صواچدی اندن صاکره
 اول قوغاکو که چکال دی یکدر بوکور مکرین مراد
 رؤیت دویا و علی عالم معنادر و ظاهر بود کس رؤای
 مزبورده هجرت سنه سندن واقعه اوله زیر احضرت رسول
 مدینه منوره یه هجرت دن صاکره انجق اندن اون پیل
 حیاتن اولمشلرد و تعب پریم انلک دنیا و بلو نزع
 فزع بالله استقوال و ذره ایلد کلری حکومت و
 خلوفته اشادت اولمقدور بوحیث شریف حقایق
 امام ابوداود سجستانی سنند ندر راویده سی ام مؤیدین
 والمسلمین زوجة سید المرسلین ام سلمة هند بنت ابی
 امیه سهل بن ابی حذیفه المغيرة بن عبدالله بن عمرو
 بن محروم بن یقظة بن مرة بن کعب بن لوی الخزرمیة
 القرشیة المکیة در رضی الله تعالی عنها انس بن سید
 رسالت پناهله مرقوم مرة بن کعب جمع اولور والی
 اولون ابوامیه سهل صنادید قریشک کبارندن و اهل
 مکة نک بزرگوارلندن ایدریم والین غاتکه
 بنت عامر و سابقا سابقین اولین و اصحاب رسول کنندن

اولون

۱۵
 مناقب حضرت ام سلمة رضي الله عنها
 ۳۲

1156

۱۱۷

۱ اولون ابوسلمه عبدالله بن عبد الاسد بن هلال المحمدي
رضي الله عنه تحت نكاحه اولوب زوج مزبور ايله
حبشه ولدينه ابتدا اول هجرت ايلمشد و ان دن اول
اولاديه زينب و سلمه و عمر و ذره در بعل مدینه
۵ منوره يه نينه اول زوجي ايله هجرت ايلوب اوج پلدي
انج بيله جه اقامت ايلديار نقلدركه بركون زوجي بوسله
رضي الله عنها حضرت رسالت بنهك صلي الله تعالى
عليه و سلم خدمت شريفه نندن قالقوب و نينه كلر
زوجده سي ام سلمه رضي الله تعالى عنها اك سوال ايدن
۱۰ بركون حضرت رسول دن نه ايشتك ايني بكا ديجي خبر
و پرديني اولر ايني بركون حضرت دن بر سوز ايشتم
اول سبب دن غايله مسرور اولم اول كلام سعادت
انجام بودركه مسلمانلور دن بر نيك بر سننه سي ضايع اولر
اك امصيت ايرشدك قضايه رضا و بر مكله انا لله
۱۵ وانا اليه راجعون ديوپ يارب سن بكا جبر نقصان
ايدوب اول المردن جقان دننه نك بدل بكا ان دن
خير لوسي ميتر ايله ديودعا ايلسون تاكه اكا الله تعالى

انا اليه راجعون
والله اعلم
بشيء
والله اعلم
بشيء

116 a

۱ ان دن يكر كنن و بر ديوپور ديار ديديم پس بوكلام
سرور انجام و بويام جبر اختتام ام سلمه نك خاطره
قالمشيد في اتفاقا تا نخرج هجرتك دردي سته دن زوج
مزبور يه ابوسلمه مدینه منوره ده فوت اولوب
۵ بر موجب حديث سابق ام سلمه رضي الله تعالى عنها
استرجاع ايلدركه نذكره الله اجرني في مصيبي
واخلف لي خيرا منها ديودعا ايلوب ولكن نينه كوكلد
اكر چه كمر بن بودعاي ايلدم انا بكا ابوسلمه دن يكر
اوجي اولر جقان ديودي بر مدت عديت منفضبه
۱۰ اولر قدن صكره بركون رسول اكرم صلي الله
عليه و سلمه انوك قوسنه كلوب ايجو كير مكله
اجازت استديلام سلمه داخي ايجوده بر پوست دباغت
ايلرايدن همان حضرتك اولر زيني ايشدن و كي كي
الذين يا قيقوب قابوي ايجي و بردي و بر سادة بر اغو
۱۵ اوزر نينه بيورك ديو حضرت ته تكليف ايلدن حضرت
داخي سعادتله كجوب اوتور ديلر و ايني كند و نفس نفيس
ايجون خاتونلغه طلب ايلديلر اولر ايجي رضا و بر
ناتج

116b

۱ نام رخ مزبورك شهر شوالده عقد نکاح اولوب جلوت
 صحیحه واقعه اولدی پس الله تعالی انک دعاسی
 قبول ایلیوب زوج سابقا بوسلمه دن یکرک بلکه عموم
 مخلوقا تن خیر لو بر زوج شرف دار و بر شهر سعادت
 ۵ مدار میتر ایلیدی و ام سلمه رضی الله تعالی عنهما حضرت
 اوجیز یتیم سکر حدیث شریف روایت ایلیوب و سیر
 حضرت نیک ازواج طاهره اترندن اندن یا شلو بی غنی
 و حضرت دن صکره دخی عمر طویل سوروب سکسان دخت
 یا شنده ایکن تادج هجرتک آلمشایلیکنی سنه سنه
 ۱۰ مدینه منوره ده وفات ایلیوب عشره مبشره دن
 سعید بن زید رضی الله تعالی عنه نازدخی قیلوب
 بقیعه دفن ایلدیلر ازواج طاهره تک جمله سندن
 صکره اول فوت اولمشد امار وایتک الی طفور دخی
 سنه ده فوت اولدی دیر لر و الله اعلم الحديث الخامس
 ۱۵ الزو یا الصالحة جزؤ من ستة واربعةین جزءا
 من النبوة معنا یوصالح ایودوش پیغامبر لقتن
 فرق الیه بولکدن بر بولکدر دیکدر پس بومعتقله

117a

۱ واقعه اولور بوحیدیت صلحاء امته و کشاده دل
 و صافی مشرب اولنلره واقعه اولور بوحیدیت رسول
 باد پی کتاب صحیح بخاری دندر راوی پی باب جیم
 مسطور اولان ابوسعید الخدری در رضی الله عنه
 ۵ الحديث السادس الرق یا من الله والحلم من الشيطان
 معنایه ایودوش لله دندر دخی یرامزد و شیطان دندر
 دیکدر یعنی مؤمنک روحانیت جنسندن انفس و افاقی
 حق و صحیح و صادق ایودوش کور مسی الله تعالی
 قبلندندر دخی بعض خاطر ده اولان خصوصاً مکروه
 ۱۰ و کاذب دوش کوروب هو احسن نفس و ساور شیطان
 دیک اولور لغتده حلم جاء مهمله نل ضعیف و لدمک سکونیه
 رؤیا کپی و شته دیر لر و لکن دحافی و ایود و بشاره
 دؤ یا و نفسانی و یرامزد و شلرد حلم استعمال اولور
 بوحیدیت شریف صادق کتاب لطیف مشارق دندر
 ۱۵ راوی پی باب جاء مهمله مزبور اولان ابوقاد ده در
 رضی الله تعالی عنه الحديث السابع دحم الله ابابکر
 ذوجنی بنته و حملی الیه دار البی و اعتق بولامر الله
 رحم الله

117b

119

1 رحم الله عمر بن الخطاب وان كان مراً رحمه الله عثمان بن عفان
 منه الملائكة رحمه الله علينا اللهم ادر الحق معه
 حيث دار مغيبسي الله رحمت ايلسون ابوبكره كه
 قيريني بكا جفتلند ردي داخي ابرو لو او بينه دك الوب
 5 كتر يي داخي بلالي اذاد ايلدي كند وماندن الله رحمت
 ايليه عمره حق سويلر كرجه كم اجر داخي اولورسه
 الله رحمت ايلسون عثمانه اندن ملك اوتانور الله
 رحمت ايلسون علي يه يا الله حق صرتي انكله بيله دور
 اول قتي برة دون سه ديكره بوجديت شريف وبخي
 10 لطيف كتاب نزل الشاينون الى رب العالمين دند
 داويبي باب الفوق مذكور اولان امير المؤمنين يعس
 الدولة والدين اسد الله الغالب علي بن ابي طالب در
 كتر مر الله وجهه الحديث القاسم الراحمون رحمهم
الرحمن عز وجل ادموا من في الارض يرحمكم من في
 15 السماء معنا سي ترجموي اولوب خلقي اسير كچيلره
 عز بن وجليل رحمان رحمت ايليه سزيرده اولان كمسنه
 اسره كوز ناله سماء اولان كمسنه سيزي اسير كيوب

118a

1 رحمت ايليه ديكره الله تعالى مكندن منزله در
 بسجده سماعق معنا ستمودن اولوب تعظيماً
 بوجه ده اولان كمسنه ديك اولور معنا سي مصطفي
 مراد اولوب كوكره اولان ملكه نيكه اكا ترخم ايد و جناب
 5 رب عز ندن انك رحمتي طلب يليلو ديك داخي جايز در
 بوجديت شريف داخي نزل الستاير نذر رويي جاضع
 وخاشع خالق ومتواضع مطعم طعام صائم بردوام
 ابو محي عبد الله بن عمرو بن العاص بن وائل بن هشام
 بن سعيد بن سعد بن سهم بن عمرو بن هضيم بن كعب
 بن لوي بن غالب السعبي العربي المكي در رضي الله عنهما
 10 نسبوي رسول كرمه مرقوم كعب بن لوتين جمع اولوب
 كباد قريش ندر اصحاب كرام ماينتن عالم وغامل
 وحافظ وكامل عابد وزاهد ومجتهد ومجاهد
 اولور غندن غير يي حضرتله اكر غزا وند بيله خاضر
 15 ايد يي وغايتله بهاد دا ولوب جنگ وعرب محله قفاد
 ايكي قليجله ضرب ايدر ايد يي والدي اولان عمرو بن العاص
 رضي الله عنه اون ايكي ياش كوجك اولوب اما اسلامي بينه
 انك

مناقب عبد الله بن عمرو بن العاص في الله عنه
 10

۱ اندر مقدم واقع اولمشد راول عصره انك پهلون غي
 اودن ايكي ياشنده اولان بركسنه نك ولدي ظهور كند
 وعبدالله رضي الله عنه حضرت اكرم صلي الله عليه وسلم
 يد يوز حديث شريف روايت ايليوب حضرت ن صكه
 5 مكه مكرمه ده ساكن اولوب برز ماندن صاكن شام
 شريفه ارتحال ايليوب اندر نوطن ايلشدر و حضرت
 علي كرم وجهه حضرت معاويه ايله رضي الله عنه
 خلافت خصوصه صقايين نام موضع جنل ايلشدر
 زمانه اشبو عبدالله و پيري عمرو اول واقعه بيله
 10 حاضر و لمغيين من نور عمر و حضرت معاويه طرفدن
 اولوب و لكن او علي عبدالله ايكي جانندن بيله غلبت
 اختيار ايلدي و بو عبدالله داخي اصحاب كمارك مقبل
 اولوب محاربتين قتل عبادله اربعه ده داخل تفصيلي
 باب المباءة الموحدة عبدالله بن عمر رضي الله عنهما
 15 ذكر انشاء سنة مرور ايلشدر بس عبدالله بن عمرو بن العاص
 زمان مديد و عهد بعيد شام شريف ساكن اولوب
 يزيد بن معاويه فوت اولر قدر نصرة بيه مكه مكرمه بيه

۱ كلوب تارخ هجرتك التمشي سندن يتمش ايلي
 ياشنده اندر وفات ايلدي و برروايت مصره فوت
 اولوب كندونك دار صغيره سندن فوت اولدي ديبرلر
 الحديث التاسع ركعتان بالسواك افضل من سبعين
 5 دعوة في العلانية معنيسي سواك ايله اولان ابدستله
 و صدقة في السر افضل من سبعين صدقة في العلانية
 معنيسي سواك ايله اولان ابدستله قلنان ايكي ركعت
 نماز سواك سوز ابدستله قلنان يتمش ركعت نماز دن
 افضل در داخي كيز لوده اولان بردعا اشكاره ده او
 10 يتمش عادن افضل در داخي تنهاده اولان بصدقة
 اشكاره ده اولان يتمش صدقة دن افضل در ديكر رسواك
 ديبر ماغله و يا بر جبر غله اغرك البحر سني سورة سورة
 يومغه ديبرلر اما حاله صوفيلا استعمال ايلدي كاري
 اراك اغايجي جمله سندن افضل در بوحديث شريف داخي
 15 ينه نزل الشايريندندر و ليك باب تاء مفتاتر مذكور
 اولان ابوهريرة در رضي الله عنه الحديث العاشر
 ركعتان في يوم الجمعة افضل من الف ركعة في غير
 يوم الجمعة

۱ يوم الجمعة وتبيحة في يوم الجمعة افضل من الف
تبيحة في غير يوم الجمعة معنسي جمعة كونه
 اولان ايكير كعت نماز غير كونه كيه بيشركعت
 نمازدن افضلدر داخي جمعة كونه كي برتبيح غير
 ۵ كونه كي بيشركعت تسبيحدرت افضلدر ديكدر بوجي
 بينه نزلدر دلاويي باب من بوزده مذكور اولان
 انس بن مالكدر رضي الله عنه باب الزاوي الحديث الاول
 زيتوا القرآن حسن اصواتكم معنسي سترقالي
 زيتلندرك اواز لريكونك كوچك لكي ايله ديكدر
 ۱۰ بقران عظيم ادا بختيار اوزره تاي ورتيل
 ايله كوزل اوازله اوقيوب ولكن علم موسقي مقتضا
 اوزره الحان وتغني طريقله زمانه قاديري كي
 اوقيتدرت حد كركدر نظم حد يثاغ اذا اصلا
 دلاقي يوقدر حتي افضل المثارين وختم المجتهدين
 ۱۵ ابوالسعود افندي وجه مشروح اوزره قزلت ايدند
 احسن دين كمنلو كافر لر او لر ديو قوت
 وير مشلرد بوحديت شريف وبوخبر مشيف دقايق

۱ حقايقك واصلي امام ابويعلي الموصلي مسند ندر راويي
 باب سابقان مذكور اولان عبدالله بن عمرو بن العاص
 رضي الله عنهما الحديث الثاني زيتوا موايدكم بالقل
 فانها مطردة للشياطين مع التسمية بوحديت شريف
 ۵ نزلدر معنايم سيز زيت لندرك سفره لر وكوني
 بقولر ايله ذيرا انلر شيطانلري سوروب ابراغ ايدرك
 آللردر بسم الله ديكدر بيله اولدوغي حالدر ديكدر
 بقل حد ف تا ايله بقله نك جمعيدر بقله ديويردن بقب
 ينل لطيف وطيب سيزه لر دير لر تغناغ وطرخون و
 ۱۰ كرفري زاز يانه كي پس بوندن معلوم اولدركه
 بسم الله صلوة ينلن مجلسدن شيطان مردود و مطروح
 ومطرد اولد راويي حديث باب لثاء المثلثة ده من
 اولان ابوامامة الباهلي در رضي الله عنه الحديث الثالث
 ذورم القبور فانها تذكرك الموت بوحديت شريف
 ۱۵ داخي نزل لستائر نيدر معنايم سيز زيادت ايله كوز
 قبرلري ذير تحقيق اول قبرلر وياخود اول زيادت
 الوسم اكثر وخطا كرتور ديكدر بيل اول سبيلكه
 معاصيات

۱ مغاصیدن حذر و مناهیدن گذرايدوب اعمال الصالحه
 ميل و اجر جزيله نيل ميسترا و در او به حديث باب تاء
 مشتاده مرقوم اولان ابوهريره در رضي الله عنه **الحديث الرابع**
 ذري غتا نزد حنابلو حديث شريفه اي نيه نزلند در
 ۵ معنيي سن بني كنج زيادت ايله كه زياده اولاسن
 سولك يونندن ديمكر پس بر دوستي زياده دآنها
 و ارميوك كژ مشاهدين قتل حرمته سبب يلميلر
 ائمه دين كزين و علما و محدثين كنج زيادت ايلكي
 بركون و ارب ايرتسي توقفا يديوب اراقدن بركون
 ۱۰ كچور و اربكون ينه و ارمغه تقديرا يلميلر و در
 مابيندن ايك كون كچوب بر كشي دوستلويي
 كورمكه و ارميوز بر مرتبه انقطاعه اصلو جواز كوستر
 ممشلد در او به حديث دايي ينه ابوهريره در رضي الله عنه
الحديث الخامس ذاك الله حرا ولا تعد يعني الله تعالى
 ۱۵ سنك نمازه حركتي ارتقوسون دايي سن يله ديمكر
 بوحديث شريفك سبب و روي بركون راوي حديث
 جماعته ابر شمسك اچون سر عتله مسجد قوسنه كلاب

۱ اصحاب كبار به صلونه شروع ايدوب حضرته اقتدا ايلنار
 بولوب و حضرت قيايي تمام ايدوب ركوع صد دنك ايلن
 اولونچي سر عتله يلك اچو كير و بر ركعت فوت
 اولماسون ديودايي صقه داخل اولنادين كير و
 ۵ حضرته اقتدا و انرا يله بيله ركوع ايدوب بعد عمل يله
 صقه دخول ايلد و كيدر پس حضرت تمام صلواتن صكر
 بوحديث شريفه اكا ادب دايي تعليم و نماز مقدمه سي
 اولون اركان و ايي تفهيم بيورد يلك زير نماز قلمغه
 قصد ايلن كسنه هان نماز اچين كبي در اكا كور
 ۱۰ ادب اوزره حركت ايلكدر نظر حدينه كي زاد كمله سي
 فعل متعديد ركاف خطاب انك مفعول اولوب حرصا
 تميز به واقع اولمشدر و لا تعد باب اولك ناقص و اوسيد
 نري حاضر و ده مصدر كي يلك معانسته نصر و زني
 اوزرينه عد و اكلور ترجمه سنده معناني تميزه اشارة
 ۱۵ اولوب و هر عوامه اقربا و لسون ديومحصيلي ايله تغيير
 اولمشدر بوحديث شريف صادق كتاب لطيفه شارح
 راوي سي صاحب رسول كزين و خادم بني امين ابو بكره

1216

۱۴۴۳

۱ بن یقیع بن الحارث رضی الله عنه بکر باء موحه نك وكاف
 صمه لري ايله عنق وزني اوزرينه يمن ديارند برقلعك
 اسمي ركاه اولور كه كاف ساكنه اولوب اخريته هاء
 تحصيل الحاق اولور ويقيع اولندن ياء متتاة تحتانية نك
 5 فتحه بي وقاف مكسورة وينه يا و آخرند عين ممله
 راوپه مبرورك اسم خاصه در پس اصلند اول بكوره ناقه
 خلقند اولوب تانمخ هجرتك آلت بخي سنه حضرت
 رسول كرم صلي الله عليه وسلم حين غزاسند
 رجوع ايلد كنندن صكوه طائف غزاسنه توجه ايدت
 10 ايني محاصره ايلد كارپه زمانه حضرتك خدمت شريفه
 كلوب انلره انقياد و اطاعت و اهله و ماله كل اعانت
 و مظاهرت ايلد كين حضرت رسالت پناهه انك اسلام
 و خدمتند صفاي خاطر و استيفاي حظ و اوقاص
 اولوب وطن اصلي اولان بكوره قلعه سنه نسبلة انكا
 15 ابوبكره ديوكنت قوديلر بعث حضرتك خدمت
 شريفه ندره قايم و استان مينه ندره ملازم و ملغله عبد
 مملوك كاري مشابه سنه اولوب لسان شريف ودها

122۹

۱ لطيفلندن يوز او توذ ايكي حديث شريف روايت ايلد
 رضي الله عنه **الحديث السادس** الزرقه في العين
 يمن و كان داود اذرق يعني كوزده كوكلك
 مبارك لكدر د انچه اود بيضا مبركوك كورلوا بد
 5 ديكر بو حديث شريف نول لسايتد ندر راوي بي
 باب تاء مشتاق مذكور اولون ابوهريره در رضي الله عنه
الحديث السابع زين العلم حلم اهله يعني علم جنسك
 زينتي انك اهلنك يواشا و لما سيدر ديكر بو حديث
 شريف و خبر لطيف اهل علمك عالي شايه امام ابو سلم
 10 طراخي معجمه ندر راوي بي يينه باب تاء مذكور
 مزبور اولان اشمن مالكد در رضي الله عنه **الحديث**
الثامن الزوج راع زوجته و الله عز وجل سائله
 عن رعيتها و الزوجة راعية علي زوجها و الله
 سائلها عنه يعني ارجنسي كود بچي جواندر
 15 كند و نك عورتنك اوزرينه دخي عزيز و جليل الله
 اره صور تحيدر كوتد و كي عورتند دايخي عورت
 جنسي كود بچي جواندر ازينك اوزرينه دايخي الله تعالي
 سائل

1226

سؤال اید یکیدر عورته اردن دیکدر بئش ادايله
عورت ایلکسی بيله ما بینلر نك اولان ادايش عی
رعایت و امور مرعیه یی حمایت ایلک کوکدر که یوم
سؤال جوابیه قادر لر اولر بوحديث شریف
5 نزل الشایریند ندر راویسی یند انسن بن مالکدر
رضی الله عنه **الحديث التاسع** الزائر اخاه المسلم
الاکل من طعامه اعظم اجر من المزور المطعم
فی الله عز وجل یعنی بر مسلمان قریداشی
زیادت رعایت ایدوب انک یکندن یئین کیت
10 ثواب یونسدن اعظمدر زیادت اولوب عز وجل
اللهک یولدن یک بدورن کسنه دن دیکدر محصل
بردوسی کورمکه وادوب انوک طعامی یئین
کسنه نك ثوابیه اوز زیادت اولوب اکراما المائیک
یدوزنک ثوابندن زیاده اولور ایش ذیل زائر باید
15 کند و نك بر مسلمانیه زیادت ایلسی ثوابندن غیر
انک خیر و حسنه سنه داخی سبب اولمش اولور حدیث
شریف داخی نزل ندر راویسی یند انسن در رضی الله عنه

۱۲۴

123a

1 **الحديث العاشر** الزائر یی ادا علیه والقواد لا ینال علیه
معنیسی زنا ایلین کسنه نك اوزر ینه توبه قبول
اولور داخی کندر و خاتوبه نك زنا ایلر و کنه رضا
و یرن نك اوستنه توبه قبوله اولماز دیکدر یونسدن
5 مراد می عن المنکر مرده تغلیظک جواز نه اشارت
اولوب و یا خود قواد اولان کسنه یه توبه الهام اولمش
دیکدر و لامع منک درون دلون اولان جمیع
توبه سی البتهدره اولماز بوحديث شریف داخی
نزل ندر راویسی باب الحاء المهمله ده مذکور اولان
10 امام حسن بن علی حضرت تلویدر رضی الله تعالی عنهما
باب السین الحديث الاول سالت رقی عز وجل
ان یرضی عن امتی اوحی الله تعالی الی انی قدر ضیت
عن امتک الا عن ثلثة من قال القرآن مخلوق ومن سب
اصحابک ومن تکلم فی القدر یعنی بن استدم
15 عزیز وجلیل رتمدن که بنم اقمندن راضی اولر
الله تعالی بکا و حی ایلدی که تحقیقا بن سنک امتکان
راضی اولور و لولع بولکدرن دکل بریسی شول کسنه که
قاع

1236

۱۲۵

۱ قرآن یار و مفسر و دین داری بر کسی شول کمسنه دگر
 سنک اصحابک سوکه و پرامن سولیه داری بر کسی
 شول کمسنه دگر که تقدیر حقن سوز سولیه دیگر
 بر قضا و قدر دن تحت ایلک اصل جابر دگر در ما
 ۵ امکن اول محل سکوت و تسلیم کو کرد بوحیث شریف
 داری نزل التایرین مرقوم در او پیسی باب الثانی
 مزبور اولان ابوهریر در رضی الله عنه **الحديث**
الثانی سألت الله عز وجل ان يجعل حسابي
 الي لان لا يقتضح عند الامم وحي الله عز وجل
 ۱۰ الي يا محمد بل انا احاسبهم فان كان منهم ذلک ستر
 عنك لانه لا يقتضح عندك يعني بن عزير و جليل
 الله دن ديده دگر که بنما تمک حسابي بکا مفض
 قلله انور و سوايل او لما معجون ساير امتلقت
 عزير و جليل الله بکا وحي ايليك يا محمد بلكه انك
 ۱۵ بن كنهم محاسبه ايد در ميب اكر انور دن بر سوحك
 بولور سه ايد سندن صلايم اول كمسنه سنك
 قانك در سواي او لما معجون ديكر بوحیث شريف

1249

۱ داری نزل در او پیسی ابوهریر در رضی الله عنه
الحديث الثالث سلوا الله عز وجل علما نافعاً و
 نفعوا الله من علم لا ينفع معنای بر دیگر کوز عزیر
 و جلیل الله دن نفع اید بک علمی داری صغول الله
 ۵ نفع ایلیم علم دن دیکر بوداده نفع دن مراد نفع
 اید بر پی **شعر** علم دین تفسیر و فقهست و حدیث
 هر که خود غیر این کرد و حدیث فوقیه موجب علم
 دین دن غیر علوم مقصوده بالذات قلمیوب بکله
 اکا و سیده اولد و شیجهت دن تعلیمی جابر اولور و جلیل
 ۱۰ شریف محدثک صاحب تمکینی امام ابن ماجه
 قزوینی سندن در او پیسی باب الثانی المثلثه ده
 اولاد جابر انصار پدر رضی الله عنه **الحديث الرابع**
 سألت النبي عز وجل فيما يختلف فيه اصحابي من بعدك
 اوجي الله الي يا محمد ان اصحابك عندي بمنزلة النجوم
 ۱۵ في السماء بعضها اضو من بعض ومن اخذ بشئ مما هم
 عليه من اختلافهم فهو عندی علی هدیه یعنی بن
 عزیر و جلیل رقبه سوال ایلدم شول سنه نك حقنك
 بنم

1246

۱۲۹

۱ بنم اصحابم اختلاف ایدر لوانده بدن صاکنه الله بخا
 وخیایلدیکه یا محمد تحقیقا سنک اصحابک بنم قائده
 کوکله کی یلر زلو منزله سنده درکه انلوك اوزرینه اولو
 اختلاف ایلد کله یی سنه لودن بر سنه یی طوته
 ۵ پس اول کشتی بنم قائده هدایت اوزده دردیکن
 نظم حس بنی اجتهادک جواز نه اشارت و مجتهد له
 فله حله بشارت وارد بوحییت شریف نزل السام
 یزید ندر راویسم باب الفهره مذکور اولان المؤمنین
 عمر بن الخطاب در رضی الله تعالی عنه **الحديث الثامن**
 ۱۰ سالت جبرائیل فقلت اخبرنی عن فضل عمر فقال
 والذي بے بعثک بالحق بشیرا و نذیرا لو فعدت معک
 ما لبثت نوح فی قومه الف سنة الا خمسین عاما ما
 فارغت من فضا ئیل عمر و اما عمر خمسة من حسنات
 انی بکر رضوان الله علیها معنسی بن جبرائیل صور
 ۱۵ پس دیدم که بخا خبر ویر عمرک فضلندن پس اولرخ
 دیدیکه اول کسینه حقیقچون که سنی حقه کوندردی
 مشنایجی و قور قودجی اولر و غل خالرم کن بن کله

125a

۱ بیلده او قور سیدم بیغامیر قومیمه ایچندن اکلند ویکه
 مدت قدر بیلک بیل الا الیه بیل دکل عمرک فضیلتلری
 بیانده فارغ اولومیه ایدم داخی افاعم برحسته
 ابوبکرک حسنه لرندن اللهک راضی اولیسم
 ۵ ایکسنک اوزرینه اولسون دیکدر پس ابوبکرک
 فضائیل حد و قیاسدن بیرون اولور بوحییت
 شریف دخی نرل ندر راویسمی صاحب صاحب
 البشارت والتطییب و خادم متیع البشاشة والتر
 رضی شاکر و صابر بوالیقضان عمار بن یاسر
 ۱۰ بن عامر بن مالک العنسی در رضی الله عنهما اصلندن
 بین دیارندن عنس قبیله سندن اولوب پیر غنیمت
 یاسر و انجی سمیه نام والده سیله سبی اولوب مکه
 ماکرمه ده بی محزونم الله اسیرلو اولوب قالمشلا اید
 اوایل المومنان اوچی بیلده دودن دلندن مسلمانلر اولوب
 ۱۵ خدمت حضرت ملازمت ایلد کله یی ایلدن ماکلری
 اولان یی انصاف سایر مشرک لوالیه اتفاق ایدوب
 بطحاده بر عظیم مراتش یا قوب انلری اول اشته قرشو
 باغالبی

10

سناق حضرت عمار بن یاسر رضی الله عنه

1256

۱۲۷

۱ باغادیر و ب دین کو زدن رجوع ایلکوز دیوانواع عذاب
واصناف عقاب ایدر لر دی عمار رضی الله عنه اصلا
متغیر اولما دوغندن غیره حکمه الله تعالی بزدن
بولدق سزد اخی قلب کو زدن کفر و شریکی کیده روب
۵ ایمانه کلکوز دیوانا ریم طریقه حقه دعوت ایلر ایله
اتفاق رسول اکرم صلی الله علیه و سلم حضرت لری
اناریم اولخالده کوروب اول زمانده اهل اسلام
واصحاب کرام قلیل اولغله تخلیصه مجال محال
اولمغین انار غطاب ایدوب بو عذاب فانی یه صبر
۱۰ صبر ایلکوز که تحقیقا سیزک مکانکوز جنت دردیوینور
پس بدریم یاسر و داخی والره بیسمیه رضی الله عنهما
اول عذاب طاق کتور میوب جان عزیزلرین جناب
رب العزت نه تسلیم و مکانلرینی روضه عجت نعیم
ایلد یار دین اسلام یولنده شهادت ابتدا انار میتر
۱۵ اولمشدر پس حضرت بوخالی کوروب یاریم سغاک
اوستنه اتشی صوق ایله دیودعا ایلد کلور سیدین
اتش عماره کار ایلیموب خلوص بولریم عمار رضی الله عنه

126a

۱ سابقین اولیندن اولمغین ایکی قبله ده داخی عبادت
وایکی هجرت بیله مهاجرت ایلیموب حضرت رسالت
بنا هک صلی الله علیه و سلم لسان دربار ودها
کوه نثار لرندن آلتش ایکی حدیث شریف روایت
۵ ایلمشدر دیناده محنت وبله اوزرینه صبر و فقر و فاقه
ایله جاننه حیر ایدوب حضرت زمانه طاغیر ایله
قتال و خلفاء داشدین عصر لرده یاغیر ایله جدال
اوزره اکثر غزاونن حاضر ایدوب حضرت عمر
رضی الله تعالی عنه این کوفیه امیر و حاکم نصب ایلوب
۱۰ براتنه رفیق نجیب و صدیق ایدوب عبار تلری ایله
وصف ایلریم و حضرت علی کرم الله وجهه سید
علیه افضل السلام عمار ایمانله طوبطلودردیوینور
دیمشدر دار دنیا و بیت فناده طقسان اوچ ییل عمر
سوروب آخر کار تابخ هجرت اونوزید ییخ سینه
۱۵ دقه قرین صقین نام موضعک حضرت معاویه
محاربه سنه حضرت علی ایله بیله اولوب انده شهید
اولریم پس حضرت علی کرم الله وجهه این غسل
اند میوب

1266

۱ اندر میوب همان اول حاله نماز بی قلوب ینه اول
 صلح د فن اندر دی رضوان الله تعالی علیهم اجمعین
الحديث السادس سمعتم ممدینة جانب منها فی البر
 وجانب منها فی البحر لا تقوم الساعة حتی یغزوها
 5 سبعون الفامن بی اسحق فاذا جاءوها نزلوا فلم
 یقاتلوا بسلاح ولم یرموا بسهم قالوا لا اله الا الله والله
 اکبر فیسقط احد جانبا الذی فی البحر ثم یقولون
 الثانية لا اله الا الله والله اکبر فیسقط جانبها الاخر
 ثم یقولون الثالثة لا اله الا الله والله اکبر فیفزع
 10 لهم فیدخلونها فی غنمهم فیتغاثمهم یقتسمون الغنم
 اذ جاءهم الصبح فقال ان الذی جال قد خرج فیتروکون
 کل شیء ویرجعون **بوحديث شریف** و **بوحديث شریف**
 اطوار احاد ینک صاحب سیری امام مسلم بن حجاج القشیری
 حکم کند ندر معنسی سیرا یشند یکوزی بر شهر
 15 که آنک بر جانی قاره ده داخی بریاند زیاده اوله قیامت
 قوماز تاله اول شهر اسحق بیضا بر او غولر ندرن قیش
 بیله کسنه غزا یمینجه پس ول کسنلر قین اول شهر

127a

۱ کله لر قونالر پس یراغله جنک ایلمیلر داخی اوق اتمیلر
 لا اله الا الله والله اکبر دیر همان بر جانی یقیلر
 دوشه ایله جانب که در یاده در اندن آیکین کزده
 لا اله الا الله والله اکبر دیر همان بر جانی داخی ده
 5 اندن صکره اوجینی کزده لا اله الا الله دیر لره همان
 انلر کدن اوله پس اول شهر کیره لر داخی جویلق
 ایلمیلر پس نلر طیو ملقار بر اولش مک اور ناسنه آیکین
 ناکاه انلر فریادی کله دیر که تحقیقا دجال جقد
 همان انلر جمله سنه براغلر داخی دونه لر دیمکدر
 10 صدر حدیندن حرف استغفام محذوف ذکر
 اولن شهرن مراد استنبولر مشارقن باب لاده
 مزبور اولان بوحديث شریف داخی بوحديث شریف
 و بی سخاقدن مراد قوم عرب و شام و حلب اهل بی
 بوحديث شریفک داویسی باب ثاء مقتاتر مسعود
 15 اولان ابوهریره در رضی الله تعالی عنه **الحديث السابع**
 الساعی علی الارملة و المسکین کالمجاهد فی سبیل الله
 بوحديث شریف صادق کتاب لطیف مشارقن در معنا
 (ری)

1276

۱۲۹

۱ اری اولیان عورت جنسی اوز رینه داخی مسکین
 جنسی اوسته سعی ایدوب مؤنسلوینی وخی مصلاونی
 کوریه ورن کمسنه اننه یولند غزایلین کمسنه کیدر
 دیکدر راوی حدیث ینه ابوهریره در رضی الله عنه
 ۵ **الحديث الثامن** السفر قطعة من العذاب يمنع احدكم
 نومه وطعامه وشرابه فاذا قضی احدکم فتمته من
 وجهه فلیجعل الی اهلہ بوجدیث مشارقد ندر معالی
 سفر جنسی عذابدن بر باره سترک بریکوزیه منع ایدر
 اوخیوسندن دخی یمکندن داخی ایجه جکندن بین نزن
 ۱۰ بریکوزیچن قضا ایسه سفر بوزندن اولان مرادینی همان
 عجله ایلسون اهلته دیکدر نظم حدیث کی نومه
 کلمه یم معطوفایه ایله نزع حاضرایه اوز رینه
 منصوبلواولوب من نومه تقدیر نده در مسافر بولردن
 منع اولمسندن مل دهر نقد راویخواو یویب ویویب
 ۱۵ ایچسه دخی مشقته مقارن اولغین کمال تلذذی
 وصفای خاطریم اولما دوغیدر و سفر ن مراد حج و
 غزاک پی سفر واجب اولیوب بککه تجارت و غیره یم

1286

۱۳۰

۱ اوغرا دقلیم زمانه یومر مشلردر خطاب مدینه
 خلقتدن و سایر دین ایدردن اولنان مسلمانلور
 فطریکی فتحه ایله پیشو معناسنه بر قومک ایروکلین
 دیرلر مفر دینک و جمعک صیغه لریم برودر و تبع دخی
 ۵ کذلک فطک اردنجه کید نلره دیرلر و غایت لغته
 تندروستلک در نظم شریفان اندن مراد الامر
 اسقام روحانیه دن بریم اولقدرد راوی حدیث
 صاحب صدیق وخادم شفیق معین رسول خدا
 ومعاون خیرالوری ابوسهل برید بن الحصیب
 ۱۰ بن عبد الله بن الحارث بن اعرج بن سعد بن دراج
 بن عدی بن سهم بن مازن بن حارث بن سلامان بن
 اسلم الخزامی السهمی المکی در رضی الله
 تعالی عنه خیارا اصحاب و کبار احباب ندر بر
 ضمه باو فتح دایله در حصیب داخی ضمه حاکم عمله و فتح
 ۱۵ صادر ممله ایله در وابوسهل برید بن رضی الله تعالی
 برکینی داخی ابو عبد الله و بریسی داخی ابوسااند
 و عبد الله نام اوغلنک اوغلی اوسن البریدیدر که جزییه

مناقب حضرت برید بن رضی الله تعالی عنه
 ۳۶

128a

۱ سنه لراچون اولان سفر در پس واجبا ولین سفرك
 اوزرینه اقامت ترجیح اولمق ککر مکرکه مکرکه
 کسبی بالضروری سفره مخصوص اوله راوی
 حدیث ینه ابوهریرہ در رضی الله تعالی عنه
 5 **الحديث التاسع** السلام علیکم اهل الدیار
 من المسلمین والمؤمنین وانا ان شاء الله بکم
 لاحقون استمر لنا فرط ونحن لکم تبع سأل الله لنا
 ولکم العافیة ولجميع المسلمین بوحديث شریف
 وخبر منیف نزل الکتاب یبیدندو معنی بی الله تعالی
 10 رضای وایولکی سزک اوزر دیکوزه اولسون ای
 مسلمانلردن داخی موء منلردن اولان اهل دیار تحقیقا
 بزاد شاء الله سیزه اولاشچی یوز سیز بزوم ایلرو
 کیدنلر وز سیز داخی بز سزک ارد کزجه کیدنلر
 اللهدن بزومچون داخی سیز وکچون داخی جمیع
 15 مسلمانلر لچون غافیت استوز دیکدر رسول اکرم
 صلی الله علیه وسلم حضرتلری بوحديث شریفی مدینه
 منوره خلقنک مقابری اولون بقیع نام موضعه
 اویلا

129a

۱ نسبت اولمشدر نقل اولورکه رسول اکرم صلی الله
 علیه وسلم رفیق شفیق حضرت ابوبکر صدیق علیه السلام
 تعالی عنه مکة مکرمه دن هجرت ایدوب کتد کلرند
 قریش قومی خبردار اولوب بریره جمع اولدیلر و مشا
 5 ایدوب اتفاق ایلدیلر که هرکم واروب انلری
 دوندروب کتدرسه اکایوز راسد و ویر لمان
 بریره بوخی ایشیدوب بنی سهدن کند ویه تابع یقی
 نفر کمنه ایلر بر ساح اولوب مدینه منوره
 جانبیه سرعتله کتدیلر و بر زماندن صکره انلره
 10 یتدیلر بس حضرت بریره به توجه ایدوب سن کمن
 دیوسوال ایلدیلر اولر ایچ بریره دیوجواب بری
 حضرت انک کلامیله تعالی ایلر کله ابوبکر الق
 ایلوب بزوم ایشمن یارد یعی ایوضالح اولدی
 دیوبیوردیلر بعد ینه آنکا خطاب ایدوب قتی
 15 طایفه دن سن دیوسوال ایلدیلر اولر ایچ اسلم قومند
 دیوجواب ویردی حضرت ینه آنکله تعالی ایدوب
 غمدن سالم اولوق دیو ابوبکره التفات ایلر یلر تکرارینه
 سیک

۱ اکا خطاب ایلوب اسلام قومنک قنچجا اعتدند سن دی
سوال ایدوب اولدایم سهر جماعتند غم دیو جواب بیز
حضرت ینه ابوبکر التفاتله بزوم سهر موزیع فیصیم
ایمزه کپردی دیو تقال ایلدیلو پس بونک حضرتک
۵ بونک کبی کله مفضاحت شعار و کلمات معجزات
اثارلین استماع ایدوب دروند شمع دین و ایمان
فروزان و قلبنده انوار هدایت و حمان رحمتان اولم
رفق ملاطفت و لطف و ملویت اوزده حضرت رسالت
بناه و جناب نبوت دستگاه خطاب ایلوب یا فاضل
۱۰ البیان و یا ملیح اللسان سیز کسزدیو سوال ایلدی
حضرت داخی بن الله تعالینک بند پر اصولی و نبی
مرسل و رسولی حبیب الله محمد بن عبد الله هم دیو جواب
ویردی همان بونک یم اختیار دین کزین اسلامی
اشعار و اظهار ایلوب اشهد ان لا اله الا الله و اشهد
۱۵ انک عبد و رسولک دیو ایمان کتوردی و انکله بیلک اولان
یتقی نفک مسنه جمله مسلمان اولوب غضبلی جمله
متبذل و بغضلی محبت متحول اولدی برید غنی الله

۱ بو خالی کوروب الحمد لله تقای بنی سهر جماعتی
و قتال و جنگ و جدال ایله اکره و اجبار اولما یوب
بالطوع و الاختیار مسلمان اولدیلو دیو شکر و سپاس
و حمد و نیت قیاس ایلدی اندن دوغوب کند و قنچ
۵ دین اسلام اوزرینه مکه مکره ده ساکن اولدی
حضرت بذکر غزاسندن مرجع ایلد کلو بد نصیب
مدینه منوره ده خدمت شریفلو بینه کلوب اهل اسلام
و اصحاب کرامله اون التي غزاده بیلک حاضر اولوب
حضرتدن یوز التمشیدی حدیث شریف و ایت ایلشد
۱۰ نقلد کمر برکون حضرت رسالت پناه صلی الله علیه و
اکا خطاب ایدوب یا بونک سنک عمرک اوزونه اولوب
اصلو کوزکک نوزینه کلال و قول غنک ایشتمنه
زوال کلمیه سنی شوق جانبیه خراسان دیارینه
کوندرد و مراند و اروب مرو نام شهده ساکن اولوب
۱۵ اهل شرقه شعائری بی تعلیم و اصول یقینی تفهیم
ایله سن اهل شرقه ضیا و نور یم و روز حشرده انلرک
ما یه سرور دین زبر ابتر اصحابدن برکسنه یوقدرک
بریده

130b

۱ بربرده فوت اولوب انلوه دفن اولنه الا اول اصحابه
 قيامت كوننه اول ديار خلقنك بر نور كي اوكلونه
 دوشوب انلوه جنته الوركيد ردو بوورد يلربين
 بركه رضي الله عنه قوله رسول الله عامل اولوب
 5 موشهره عزي ايله مدينه دن راحل اولوب زمان
 مديد وعهد بعيد اول ديارده قرارايدوب معاوية
 بن ابوسفيانك رضي الله عنه خلوفي اولوب وحكمي
 زمانه قصبه مروده وفات ايلوب ينه انه دفن
 اولندوب رضوان الله تعالى عليه وعلي سائر الصحابة
 10 اجمعين اللهم احشرنا معهم برحمتك يا ارحم الراحمين
الحديث العاشر السوق دار سهو وغفلة فمن سح
 فيها تسبيحة كتب الله بها الف الف حسنة ومن
 قال لا حول ولا قوة الا بالله كان في جوار الله حتي يسمي
 سيد الشرا في الدنيا والاخرة الماء وسيد الطعام
 في الدنيا والاخرة الحمرة لادز بوحدت شريف
 15 دخي نزل السائر بند ندر غالب حال واكثروا في ابال
 اولدر كه بوحدت شريف اصلنه ايكي حديث اولوب

131a

۱ سيد الشرا بدن اشغاسي مستغلا برحد بن شريف دخي
 اولوب ايكي سنك دخي اولوب حرف سين ورا ويلوب
 شخص واحد اولوب جهت جامعه سيله صورت
 واحد ده مكتوب بلوا و ملني ولا وسيد الشرا ببارتنك
 5 حرف عطفله مصدرة اولدوب دايه بومعناي
 تايد ايدر معالوبه چار سوازار يري سهو دايي
 غافل اك اويدربس بر كسته اند بر كره تسبيح ايله
 تكرر اول كسته ايجون اول بر تسبيح ايجون
 سبيله بيك كره بيك ثواب يادردخي بر كسته لاحول
 10 ولا قوة الا بالله ديسه اول كشي تكري تعالينك
 قوشيلفند اولور تا كجيه داخل اولجه ايجيله جك
 نسنه نك اولوب دنياده دايي اخرته ات جسي در
 اند نصكم بر نجد رد يكد راي ويلوب باب الفقه مذكور
 اولان اسد الله الغالب علي بن ابي طالب بر كره الله
 15 وجهه و رضي الله تعالى عنه باب القين الحديث الاول
 سمو التوحس فما منك من احدا ولا شعبة بين
 الصدر والفؤاد من الجنون والجذام والبرص لا يذهبها

۱ الاشهر التوحید بوحديث شريف نزل الشاؤون ندر
معنيسي سيز نركسي قحلكوز ذيراسيز دن بر كسنه
يوقدر كه الا انك كوكسي ايله يوركيم ادا سنه بويلاق
واردرد بوانه لكدن دايخه جذامدن دايخه بهقندن اول
۵ بدايخه كيدر مزالا نيكس قحلق كيدر ورد يكر درو
باب الفقه مزبور اولان يعسوب الدين امير المؤمنين
ذوالفضل الجلي حضرت امام علي دكر مائه
الحديث الثاني الشرب في ثلثه انفساء و اشقي و
وابراء و اشقي بوحديث شريف دايخه نزل الشاؤون
۱۰ مسطور در معنيسي صوفي اوج نفسه ايجك معه
زياده سيكيچي در دايخه زياده شفا و برنجيد در دايخه
صوسوزلق المندن زياده برسي ايديجيد در دايخه
زياده اشتها و برنجيد در دايخه ذيراشتها سرك
وايجك غايله مضرد و اوج نفسه دن مراد صوفي
۱۵ اغزندن كيدر ووب نفس ووب تكرر ايجي به
كيدر ووب تنفس ايد ووب تكرر ايجك در بلكه هر دن
بسمله و حمد سنت در بوحديث شريفك و اويبي بانه

۱ مثنان مذكور اولان انسين مالكر رضي الله عنه
الحديث الثالث الشيبه نور من خلع الشيبه فقد خلع
نور الاسلام فاذا بلغ الرجل اربعين سنة و فاء الله
تعالى الادواء الثلثة الجنون والجذام والبرص بوحديث
۵ شريف دايخه نزل در معنيسي صلحك و صفالك اقلغي
نور شول كسنه كه اوقلي قوبارب كيدر دي همان
تحقيق اسلام نور في قوبارب كيدر دي پس چنان
كشي فرق ياشنه ابرشسه الله تعالى ايج اوج در
دردن صغار برسي ديوانه لك دايخه برسي جزام
۱۰ برسي بحق مضل يدر دايخه در اويبي دايخه حديث شريف
ينه انر حضرت پير در رضي الله عنه الحديث الرابع
الشونيز فيه دواء من كل داء الا الستم بوحديث
شريف كتاب مشارقه مذكور در معنيسي جوك
اوشده درمان وارد را لومدن غير جميع مضردن
۱۵ دايخه در اويبي انسين مالكر رضي الله تعالى عنه
الحديث الخامس الشيب في مقدم الرأس من وفي العذرة
سقاء وفي الزايب شجاعة وفي القفا شوم بوحديث
شريف

1326

۱۳۴

۱ شریف نزل الشایز بند ندر معنای صاج باشک او کنک
اغرمه باشلق مبارک کدر دایچی ایکی صفایا باشک
اوستند نشان سخاوت در دایچی برچم برند یعنی
یقار و دیده بهادر قدر دایچی باشک اردند شوم
۵ دیکر صرحدیت بدء الشیب کبی بر مضاف محذ
تقدیر ندن لاجد در و خبر لودن مقدم علامه سخا کبی
بید بر مضاف تقدیر اولنق ککر در را وی حدیث
باب الیاء الموحدة مذکور اولون ابن عمر رضی الله عنهما
الحديث السادس الشباب شعبة من الجنون والنساء
۱۵ حیائل الشیطان بودایچی نزل ندر معنای یکتلك
دیوانه کدن برید قدر دایچی عورت جنی شیطانك
انسانی ضبط و بی ادی ربط ایده جک ایباریدر دیکر
شیاب دیوانسانك یوم بلوغندن قرق یا شنه دکن
اولان ستنه دیرلر دایچی حدیث شریف و ناقل خبر
۱۵ لطیف صاحب رسول مختار و خادم نبي بزرگوار عابد
و زاهد زید بن خالد در رضی الله عنه که احباب کبار
و احباب خیار ما بین جن جهنی دیکله معروف و شبت

* من قبضت زید بن خالد رضی الله عنه
۳۷ ص ۳۷

133a

۱ من یومر ابله موصوف در جهمینه جیمک ضعیف و هانک فتی
ویانك سکی نیله برقیله در که زید بن خالد رضی الله عنه
اندن اولمغله اکا منسوب در رسول اکرم صلی الله علیه
وسلم حضرت تلمردن او تو حدیث شریف روایت یلشد
۵ وبعضه یسائل سکسان بر حدیث شریف روایت
ایلد و کی مسطور در والله تعالی اعلم **الحديث السابع**
الشیخ والفتیة اذا زینا فاحموها البتة نکالا من الله
ورسوله بوحدیت بینه نزل ندر معنای قوجه وقاره
جنی قحان زنا ایلسلر بیزانلر طاشلا مغله
۱۵ قتل ایلکوز البتة اللهك دایچی بیغامیرنك جانبد
عقوبتن انور کدی دیکدر شیخ دیو لغته قوجه یه
دیرلر اما استعماله الی یا شنی تمام ایدر و کچن کشته
دیرلر بوحدیت شریفك را وی بی صاحب رسول الله
و کاتب وحی اله عالم عامل و قانت ابو سعید زید بن ثابت
ضحاك بن حارث بن زید بن ثعلبت بن لوزان بن عمر
بن عوف بن غنم بن مالک بن نجار الانصاری البخاری
التامیر رضوان الله علیه اصلند مدینه منوره
اهلنا

مطلب
۱۵

۱۵ مناقب حضرت زید بن ثابت رضی الله عنه
۳۸

133b

۱۳۰

۱ اهلندن بخارا اولاد نون بني سلمه قبيله سندن اوق
 تاذخ هجرتن اون بر پيل مقدم مدينه و منوره ده
 دنيايد كمشدرو بابا يه ثابت اوس قبيله خوج
 ايدوب مدينه خلقي ايله محاربه ايلدار كاري بعات
 5 وقعه سندن قتل اولوب كند و يه اليه ياشندن يتيه قاش
 ايدوب نفلدار كه حضرت رسالت پناه صلي الله عليه وسلم
 ابتدا مدينه و منوره يه كار كاري زمانه زيرين
 ثابت اون بر ياشندن اولوب حضرتك جناب شريفار ييه
 خادم و باب مينفلارن ملازم اولمشد رانس بن مالك
 10 رضوان الله عنه اندن ايكي بچوق ياش كوچك اولمغله
 خنوق غزاسنه حضرت امك عزايه چقما سنه
 رخصت كوستر ميوب ولكن زير شمدن صاكنه جنكه
 قادردر ديوليه غزاة زمرة سندن عدا يليوب عسار
 اسلامه بيله چقماغه ابتدا اجازت و پرديلر اندن صاكنه
 15 علم دينله فائق و حقايق يقنله و اتق اولوب فرط ذكا
 و امانت و كثرة فضل و استقامتدن اقوي رسول
 حضرت يار يه ايج كات وحي ايلدي پس حضرتك زمان

134a

۱ شريفارن قران عظيم جمع و حفظ ايلوب و كند و نك جمع
 و كتابت ايلدي و يه ترتيب اوزره قران كرم و كلام قران
 رسول اكرم صلي الله عليه وسلم حضرت نرينه الك
 صاكنه اول عرض اولمشد رانك ترتيب يي داخي حالان و موت
 5 ايلدي و كن حضرت عثمان رضي الله عنه جمع ايلدي و يه مصحف
 شريفك ترتيبنه اقربا يدي و حضرت ابوبكر رضي الله عنه
 زمان خلافتلر نك صحيفه لر ييه اول جمع ايلدي و حضرت
 عثمان رضي الله تعالى عنه جمعي اوزره و لا يتر انشمار
 مولان مضاحف شريفه نك اول نسخه سي داخي نك خطيله
 10 و رسول اكرم صلي الله عليه وسلم حضرتلر نون
 طفتان ايكي حديث شريف روايت ايلمشد ر احباب
 كرام و احباب تمام ارا سندن ابوسعيد كنيتدن ما عدا
 اكا ابو عبد الرحمن و ابو خارجه و دي بر فرخو علماء اصحا
 و كبار و تهاء احبا بدن اولوب علم فرايضه راسخ
 15 و فقه دينه صاحب كعب شامخ ايدوب نقل اولونور كه
 امير المومنين حضرت عمر رضي الله عنه كند و حلافتي
 زمانه صحابه كبار دن ابى بن كعب ايله رضي الله عنه
 ما يتيه نك

1346

۱۳۶

ما بیندین اولان بردیوار خصوصند نزع علی دوشوب
 ایکسی بیله زید بن ثابت قضا سنه رضا و یروب
 انک قوسنه کلایل همان زید حضرت عمرک اوزلے
 اشتد و یکے استقبالی چون قویه قرشو کلوب
 یا امیرالمومنین چون بکار خبر کوند مرد بکوزین حد
 شریفه و اروب سزه بوند کلک زحمی اولیه ایدے
 دیدے حضرت عمر داخی بز بر خصوص سنی حکم ایدے
 ما بیندین اولان دعوی زبے سکا دکلند ر مکه کلرک
 مدعی اولان هر نقد رعای جناب ایسه داخی چاکم کدر
 قانت کتر میوب بلکه کند و بیم خالک حضورینه
 واروق کر کرد دیو جواب و یروب و حضرت عمر
 رضی الله عنه حجه و غیره یه کتر که مدینه کدر
 برینه اینے قائم مقام ایدوب امین لکنه اعتماد و علم
 وعدلنه استناد ایله جمیع امور بی اکاذبه ریض ایلر
 و حضرت انک حقتد بنما متمدن زید بن ثابت علم
 فراخی زیاد بلچید دیو بور مشرد در اصحاب
 کبار دن ابن عمر و انس و ابوالدرداء و سهل بن سعد

135a

و ابن عباس و ابوهریره رضی الله عنهم اندن قرآن عظیم
 اوقوب و علم دین اخذ ایلمشرد و نقلد رکه بر کون
 مدینه و منوره ده زید بن ثابت رضی الله تعالی عنه
 الله بملک مراد دینوب ایلا غنی اوز نکویه قود و غنی
 عبدالله بن عباس رضی الله عنهما انده حاضر بولمغاب
 انک اوز نکوسی طوطی و یدے دید اکا ای رسول خضر
 عقی و غلی چون بویه اید رسن دیدے ابن عباس
 داخی علماء دین کزین و اصحاب معرفت و یقینه
 دایمان بویه اید د دیو جواب و یدے همان زید بون
 اشتد یک کپی اتندن اشعه ایندے بز داخی الحقه
 اشتد بویه اید د دیو ابن عباسک ایلا غنی و یروب
 حاکم اینه یوزن سور دی بس زید رضی الله تعالی عنه
 بویه عز و اعتبار و تمکین و وقار ایله دنیا ده الی طغوز
 سیل عمر سور و تانم هجرتک فرق سکن نجی سندن
 مدینه ده فوت اولدے و یدر وایتد الی الیه یل عمر
 سور و هجرتک فرق بشتی سندن فوت اولدے
 دیر و ابوهریره رضی الله عنه انک جنازه سندن حاضر اولد
 بواشک

۱ بومنت خیر لوییم بوکون فوت اولدی همان الله تعالی
 ابن عباسی اندن خلفایلیه دیو دعا ایلدی د فن
 ایلد کلمه ندرن صکره ابن عباس ثاسف ایدوب علم
 دنیا دن نیجه کیدر ایدو کئی کوروب بلمک استین
 ۵ کسنه بوکا نظر ایدوب کورسون که علم نیجه کیدر
 ایمل الله حقیقون تحقیقا بوکون جوق علم دفن اولندی
 دیدی رضوان الله تعالی علیهم اجمعین الحديث الثامن
 الشهداء خمسة المطعون والمبطون والفرق وضاً
 الهدم والشهيد في سبيل الله بوحديث شريف
 ۱۰ وبوخبر منيف مقامات احاديثك صاحب سيري
 امام مسلم بن حجاج القشيري في صحيحه ندر معاني
 شهيد لوبنر قسم در بریسی طاعونلوا اولندی و بریسی
 صوده غرق اولندی و بریسی قرین اغریسندن یعنی
 ذخیردن اولندی و بریسی برسنه نك التذک قالوب
 اولندی و بریسی الله یولندی شهید اولندی و دیگر
 ۱۵ بوشهدانك دمرت اولکیر یه حکمی و بریسی
 کیر یه حقیقت در غرق کلمه سی غینک فیخی و رانک

۱ کسری ایلد یقیندن دیوار و چوکش ضروره اده و سایر بنا
 و جبال و تل و قلل کئی یقینلوب دوشن سننه یه
 دیرو و انک صاحبندن مراد انک التذک قالوب اولن
 مسلماندر او یه حدیث باب ثاء مثلاً مذکور
 ۵ اولان ابوهریر در رضی الله عنه الحديث التاسع
 الشتاء برنخ المؤمن طال ليله فقام وقصر فها وفصام
 بوحديث سعادت مدار بوخبر شرف دثار ایتد
 حدیثك عالی شافی امام ابو نعیم اصفای نك كتاب
 حلیة الاولیا و تصنیف الاجت انما سند ندر معنی
 ۱۰ قیش مومنه بهاریدر کیجه سی او زاندر یه همان
 عبادتته قایم اولدی داخی کوندر و فی قصالدر یه همان
 صایم اولدی دیکدر راویسی باب جیم مذکور
 اولان ابوسعید الخدریدر رضی الله عنه الحديث العاشر
 الشياطين يستمعون بشياكم فاذا نزع احدكم ثوبه
 ۱۵ فليطوها فان الشيطان لا يلبس ثوباً مطوياً بوحديث
 شریف محدیثك عالی طبرانی امام ابوالقاسم طبرانی نك
 كتاب معجم و تصنیف معظمند ندر معنی شیطان
 سبک

1366

۱ سیزد کیسیلر یوز ایله فایده نوره لر سوجن سون
بر یوز کیسیلر سینی چقر سه همان این در سون زیا
تحقیق شیطان دور ویشتر لبا یی کیم دیکار رافیه
باب ناء مثلثه ده مذکور اولان جابر انصاری دین
۵ **باب الصاد الحدیث الاول** صلوا علی من قال لا اله الا الله و صلوا خلف من قال لا اله الا الله بوحیدیت
سعادت قرن و خبر بشارت رهین کتاب نزل الشائین دندر
معنایی سیز لا اله الا الله دین کشینک اوز نه جنان
نماز بی قیل کوز داخی لا اله الا الله دین کسسه شوق
۱۰ ارکان صلواتی اویوب اردنر نماز قیل کوز دیکار
پس بر کسسه نك ارکان صلواتی صحیح اولدردن
صکره هر بقدر فاسق و فاجر داخی اولور سه اکثا
اویوب اردنر نماز قلمق جابن اولور ا قاصولتک ضاد
و محتنی بلیموب و شرایط وارکانی رعایت ایلیجنه
۱۵ کوندر ضایم و کچه قایم اولوب عابد و زاهد و صالح
و مجاهد داخی اولور سه شرعا اصلا اقا اقتدا جانر دکار
راوی حدیث باب باء موحده ده مذکور اولان ابن عمر

137 q

۱ رخی الله عنها **الحدیث الثاني** صلوة من متن و ج افضل
من اربعین صلوة من عرب و رکعتان من مختتم افضل
من سبعین رکعة بغیر خاتم بودخی نزل الشائین
دندر معنایی اولو کسسه دن بر نماز ارکن کشیدن
۵ قرق غازدن زیاده فضیلت لودر دخی یوز کلوا اولان
کسسه دن ایکی رکعت نماز یوز کسوز قلنان یتش
رکعت نماز دن افضلدر دیکار راویسی باب دال
مهمله ده مذکور اولان معاذ بن جبلدر رضی الله عنه
الحدیث الثالث صوموا متصمرا و اغزوا تقموا و هاجروا
۱۰ تفلحوا بوحیدیت نینه نزلدر معنایی سیز اوج
طوتکوز تاکه صحت بو لا سز داخی غزا ایلکوز تاکه طوم
اولا سز داخی هجرت ایلکوز تاکه اضطرا بدن قوم تلامز
دیکار راویسی باب اولو ذکر اولنان حضرت علید
کن مرانته وجهه **الحدیث الرابع** صفر الحزب و اکثر
۱۵ عدده یبارک لکم فیه بوحیدیت شریف سعادت
مصحوب امام طبرانی نك کتاب معجمه مکتوبدر
معنایی سیز اتمکی کوچک ایلمک داخی صابو سخی جوق ایدیکوز

تاله

۱ تا که سبز بر کتله سبز اند و یکبار در نظر حدیث که
 بیاد کلمه سی بناء مجهولله امر لاجوائه اولم
 اوزرینه مجزومدر ولا مجازة عامه اولوب مجزومدر
 ایلله قایم مقام فاعلیدر و ضمیر غایب مجزومدر خبره
 ۵ راجعدر راوی حدیث باب بآء موحده ده مذکور
 اولان ام المؤمنین حضرت عائشه در رضی الله عنها
الحديث الخامس صریح مغزل المرأة تغدل التكبير
في سبيل الله والتكبير في سبيل اقل في الميزان من
سبع سموات وسبع ارضين وايمان امرأة البستة
 ۱۰ من غزلها كان لها بكل سدي وخمسة مائة الفضة
 بوحديث شریف نزل الشایریند مزبور و کتاب مسعود
 مسطور در معنای عورتک ایلک اکیر جک ایکی نك
 اوازچه اولون تنکریه بولند اولون تنکریه برابر اولون
 حال بوکه الله بولند اولان تکبیر میزاند یبری کوکاردن
 ۱۵ ویدی برلردن زیاده آغدر دایمی هر قنچ خاتونکه
 کند واپلکندن کند و ارنه کیجک کیدر سه هزار نیک
 دایمی و اعاجک مقابلند اول خاتون ایچون یوز بیلک

۱ غراب اولور دیکدر لغتده مغزل دیو مطلقا ایلک
 اکیره جک الله دیرلر اما ایک معنا سنده استغالی
 شایع اولوب کاهی جقرینه دایمی اطلوق اولون میمن
 حرکات ثلاث جائزدر و صریح دیو صوت شدید
 ۵ دیرلر بوتقدیر چه مغزلدن مراد مخصوصا جقریق
 ایکی و یا خود جقریق اولمق افسردن دیرک جقر قسود
 اشلنن ایکنک اوازیه شدید دکادر و هم دیار عربدن
 کتان مستعمل اولیو بیک ثریا بنه کید کلری
 اجلدن ایل کلری جقر یغله غزل اولنور بولنک دایمی
 ۱۰ راوی حضرت عائشه در رضی الله عنها الحديث الثامن
صنعان من الناس اذا صلح الناس اذا افسد
افسد الناس لامراء والعلماء بوحديث شریفه
 الشایریند ندر معنیسی ایکی بولکلر وارد انسان
 جنسندن قنچ انلر صالح اولسار عموما انسان صالح
 ۱۵ اولور دایمی قنچ انلر فاسد اولسار جمیع آدم جنسی
 فاسد اولور اول ایکی بلوکلر بریسی بکلر دایمی بریسی
 عالمورد دیکدر راوی حدیث باب النبأ الموحده
 مذکور

1386

مذکور اولان ابن عباس در رضی الله عنهما الحديث السابع

صدقة المومن الواحدة يدفعها الى طالب العلم

بنستحانة يوسف دخی نزل ندر معنیسی

موم منک بر صدقه بیه خال بوکه اول این علم طلب

ایلین کسبیه و بر طقوزیو ز سایر صدقه بیه مقابل

و برابر دیکدر داویدی صاحب نی مختار و خادم

بزرگوار قانع و قات و ثابت ابوالولید عباد بن الصا

بن قیس بن اصرم بن قزو بن ثعلبة بن غانم بن سالم

بن عوف بن عمرو بن عوف بن الخبزج الاضادی الخبزجی

العقبی الشجرى الیدری الاحمدی الموی در رضی الله

عبادت عینک ضیعی و بآء مودع نك تحفی فی ایله اصلند

مدینه منوره خلقندن اولوب بدو و لحو غزالند

عمو ما حاضر ای پی و حضرت رسالت بناهله صلی الله

علیه وسلم تحت شجرة سمره ده بیعت ایلین صحابه کرام

ذمه سند داخل اولر و غندن غیره عقبه اولید

حضرت ایام ذوق و صفا و هنکام شکر و بلا ده بیه

اولوب امر شریفنه ناظر و جناب منیفند خاضر اولی

مناقب حضرت عباد الصامت رضی الله عنه

139

1 قول او زره بیعت و عقبه ثانیه دین اسلام استند

ثابت قدم و مداوم و کفره عرب و عجم و ستنه قلیج

چکوب اظهار دین منیفه ملازم اولمق عهدی

اوزره مبايعت ایلیوب حضرت داخی انلر عهد و بوی

5 صیانت ایلد کلریه تقدیرجه انلر ایچون جتنه ضامن

اولر و غی یتشرفک بر سپیدر پس عبادت رضی الله عنه

انار شهود مشاهد ایلله سعادت بزیرو انلر عقود معا

مستبیر اولوب دایم حضرت و خدمت و معاونت و مدد

عمر نه مظاهرت و معاضدت ایلد اوزره عهد

10 میثاق باغله مش و کلام حق سویلمکده اصل کسبه

خوف ایلیوب اهل خلافت در و نی ناد قهر له داغلا

ای پی و حضرت این بعض قبایک دکا قی جمعنه استخدام

ایلد یکزوینه تعیین حضرتله اصحاب صقه نك معی

اولوب قران عظیمی انلر تعلیم ایدر ای پی و حضرت دن

15 یوز سکنان بر حدیث شریف روایت ایلیوب کبار اصحاب

و خیال احبابدن اولمغله حضرت نك تقی پی و اهل الموم

رئ ادبی ای پی و حضرت عمر رضی الله عنه زمان خلافتان

رئی بنام

1396

۱ این مقام شریفه قاضی نصب اید و بگویند دردی خلقی حید
 و حسن و خلقی خوب و مستحسن و عجمی جمیل و قدی جل
 اید و آنک خاتون صاحبات ذوات و قانتات صلوات
 ام حرام بنت محمدرضا رضی الله عنهما که تفصیل الحوائج
 ۵ شاء الله تعالی باب نون ذکر اولنورا و لا صلیت
 ولید و محمد و عبد الله و ابودیس و ابو مسلم و
 قزندی و اویس بن صامت در رضی الله عنه که بدر غزل
 پیله اولوب و خولة نام خاتوننک ارقاسی کنده و
 ارقاسنه دشتیه ایلمکله اسلامه ابتدا اظهار اند
 ۱۰ واقع اولوب صکره ینه ناد ما و لمشدر و عبادت کنده
 رضی الله عنه اصحاب عظام و احباب کرامک اون
 اوچ نفر مقتیلرندن و اون ایکی نقیلرندن اولوب
 و در دنیا ده یتیم ایکی پیل عمر سور و ب تاریخ هجرتک
 او توز دردی سینه شام دیارندن رمله نام شهرده
 ۱۵ فوت اولوب و بر روایت قدس شریف و فوات البیة
 دیر لر و الله تعالی اعلم **الحديث الثامن** صاحب الیمین
 امیر علی صاحب لشمال فاذا عمل العبد حسنة اثبتها

140a

۱ و اذا عمل سيئة قال له صاحب الیمین امكث ست ساعا
 فاذا استغفر لا تكتب عليه ولا اثبت عليه سيئة
 بوحديث شریف و بوخار منیف علی بن حقه دلیل و هما
 اولان امام عبد الله بن محمد بن حیانك جمع و ثالیف
 ۵ و كتب و تصنیف ایلدی و کی کتاب ثواب الاعمال مقبول
 الرجال الذ مسطور در معانی صناع جانبك صاحب
 یعنی حفظه دن صناع او موزده اولان فرشته بکدر
 صول جانبك صاحب اولان فرشته نك اوزرینه
 پس چنان قول بر او عمل اسلسه اول صناع جانبك صاحب
 ۱۰ اولان اول عملی دفترندن اثبات ایدوب یا در خجرتین
 اول بر بر امزاش اسلسه صناع جانبك صاحب صول
 جانبك صاحبنه دیر که الت ساعت توقف ایلوب
 اکلن پس اگر اول قول استغفار ایدر سه سته یازمه
 ۱۵ انك اوستنه و اگر ایلر سه بر بر امز عمل اثبات ایلر انك
 اوستنه دیکدر بر او بی باب ثاء مثلثه ده مسعود
 اولان ابوامامة الناهلی در رضی الله عنه **الحديث التاسع**
 الصبر عند الصدمة الاولى بوحديث شریف صادق
 سرچ

1406

1 کتاب لطیف مشار قدند معنی صبر الیک اکسوز
واقع اولان مصیبتک شدتی و ابتدای قتل مقبول
و معتبر در دیگر زیر زمان کجمله المصیبت اضطراب
و حرارتی کجی کن صابر اولان صبر مقبول اولور رضا
5 ثواب و ثاجور اولماز داویس باب ثناء مشتاق مسطور
اولان ان بن مالک در رضی الله عنه **الحديث العاشر**
الصلوة اما مک بوجو بی شریفی داخی مشار قدند
معنا بی بوغاز ایلر و اوکلر قلمق مشر و عدد دیگر
سبب و دردی بر موسی حضرت رسالت پناه صلی الله
10 علیه و سلم حج ایلر و عفاتند دوندو کلون نصاب
بولور کلور ایلر اختتام غاژ تک و قتی طار اولوب
داویس حریث حضرت یار رسول الله غاژ و قتی تک اولور
دید و کیدر بس حضرت دخی موسی حجه اختتام نمازی
یتو نماز یله جمع اولور و کومزده مزد لقه نام موضع
15 قلمق شرعی در دیو بوجو بی شریفه جواب بیورد بایر
داویس صاحب سول کوزن و خادم نبی بر جیب جیب
و ادیب لیب باصفا اسامة بن زید بن حارثه در رضی الله عنه

مناقب حضرت اسامة بن زید رضی الله عنه

1419

1 سابقا ام المومنین حضرت حارثه تک رضی الله عنها
عبد ملوی اولوب بعد اخی حضرت رسالت پناه
هبه ایلر که اوغلی سامه حضرت خان زاری اولوب
حرم محترم ندر برورده اولشدر بعد زمان خواه
5 کون و مکان اولایک معتبر ییم پدر و پسر یملکندن طلاق
و مالندن اعتناق ایلر برورده رسول حضرت
حفید علی مقدار و بسط کبر و بزرگوار امام حسن
اسامة بی رضی الله عنه مبارک دیزلرینه آلوب یار
بن بونلر سور مسند اخی بونلر محبت ایلر دیوب
10 و احیانایه امام حسن بر دیزلر تک اوستنه و اسامة
بر دیزلر تک اوستنه الوب باغز لینه بصوب انلر
فوج قیلر نصاب یار بن بونلر اسکر مسند اخی
بونلر اسکر کیوب رحمت ایلر دیوب دیوب دعا ایلر
ایر بی نقالر که رسول حضرت بر او اخر عمر لورن بوغز
15 براز عسکر کونر و ب انلر اسامة بی امیر و سردار ایلر
خلوق بو معنا یه انکار ایدوب بوقدر شیوخ کبار
و بود کلور حال احرار و ایلر بر تازه و قول کشی
امیر ملوک

موسم باران

142a

142b

۱۴۴

۱ اینده ای پدر بندای سامه نك وار دوعی غزالك
 جمله سنده پيله حاضر ایدم اول بدن زیاده غزا
 ایلمامشدر پس سن بجا علوفه بی بچون اسامه دن
 نقصان اوزده ویررسن عمر ایدم ای اوغول انوك
 ۵ باباسی زیدرسول الله حضرت لرینه سنك باباك عمر دن
 زیاده سوكلو وكنر ویم داچه سندن زیاده محبوب
 ایدم بندخی اول محبتده دعایت ایدوب بویله ایلد
 دیریم واسامه رضی الله عنه حضرتك زبان شریف
 ولسان لطیف لرندن یوزیکرمی سکن حدیث شریف
 ۱۰ روایت ایلشدن قبر شرف مدار و مرقد پرا نوا
 دیار ازربایچانده نبرین نواچی سندن سهند نام جبل
 اعظم وکوه برشکوه و محترمك قلعه باله و ذروه
 علیا سنده واقع اولمچى عند الجمهور مقبره مشهور
 اولوب اول دیارك خلقی ایله توقیر و تعظیم و تعجب
 ۱۵ و تکریم ایلکله انده برعالی خاقانه و بر عظیم زیارگاه
 بنا ایلوب اذاختیرتم فی الامور فاستعینوا من اهل القبر
 مضمون سعادت مشحون و مفهوم وصیت مفرح

143a

۱ موجبده مرجع مسافر و مجاور و ملجا اهل ثامن اولوب
 زارینك دعاسی مقبول اولور و مرادیه حصوله و حول
 بولور و عبد حقیر بر تقصیر و یوبن و قیر و فقیر
 اصحاب و احبابك واصفی اعنی به مصلح الدین عارف اید
 ۵ محمد الله تعالی و ممت و لطفه الاعلی هزاران عجن
 و قصور و صلاحدان فقر و فقرایله اول استان
 سعادت عنوان و اول تریده شرف نشانه یوزلر
 سوردم و انك باد سعادت مابتد لعن الله من تخلف
 عن جیش سامه حدیث شریفك نقشینی کوردم و صفا
 ۱۰ قبرك روح بر فوق حدن یوم حشرده استمرل در
 و درون دلون اذن استشفاعله ذخایر آخرت
 اعداد ایلدر جناب ربه العزت قبول و هدر فاجابته
 وصول میسر اوله امین یا مجیب التالیین **باب النشا**
الحديث الاول ضحوا و طیبوا بها انفسكم فانه
 ۱۵ لیس من مسلم یوجه اضحیتة الى القبلة الاکان دمها
 و قرنها و صوفها حستان محضرات فی میزانه یوم القيمة
 بوجود شریف نزل الشایرین مسطور در معنا سی
 سین

143b

۱۴۰

۱ سیزدهم قربانی ایلکوز دایک ایدیکوز انوک
 سببی ایلکفسلر و کوزی ز بر تحقیق شان بود که بر مسلمان
 یوقدر که اول کد و نک بیوم قربانی قبله د و نر به الاقله
 دایک بوینوزی دایک یوکی احضار اولمش حسته لاولو
 ۵ اول مسلمانک ترا و ستر قیامت کونن د بیکدر روپ
 باب بآء موخر ده مذکور اولان حضرت عائشه در ضی
 نقالی عنها **الحديث الثاني** ضیافة الصنف ثلثة ايام
 فما زاد فهو صدقة بوحديث شریف دایک نزل بر
 معنای قنوغی قونقله مق لازم اولو اوچگوندر ریس
 ۱۰ اندن زیاده یی صدقه واحسان در دیکدر در او یی
 باب تاء متنازه مذکور اولان ابوهریر در رضی الله عنه
الحديث الثالث الضیافة ثلثة ايام وجایزته یوم
 وليلة ولا یجل لرجل مسلم ان یقیع عن اخيه حتی یوم
 بوحديث شریف و بوخر منیف عبون محمد بنک ضیا
 ۱۵ و نور یی امام مسلم نیشابوری صحیح کنن در معنای
 قنوغه طعام ویرمک اوچگوندر دایک الحاکم ایروب
 اوکنه ایوجه مکلف طعام کومرک برکون و برکیجه

144a

۱ دایک حلال اولماز بر مسلمان کسیه که قنراشک قاتن
 مقیم اولوب طوره تاکه کناهی قویجه دیکدر زیر
 اوچ کونن زیاده طوریجه صاحب خانه رعایتنه قادی
 اولما مغله بوکشی بنم اوید نه چوق او نور دیو
 ۵ این عیلمک و یاخود غیبت ایلمکله کناهی کرمک لازم
 کلوراکر زیاده یغور یاغوب و یاخود خسته اولغله
 عذرا وقع اولوب کیده مزایسه کند و یا ندرن خرج
 ایلمک کرکدر بوذکر اولتا نلر اوصاحی کتمکله مانع
 اولما یوب دایک زیاده طوری مسی مل دایلم و یکم تقوی
 ۱۰ اما طوری سنی طلب ایدوب و کتمکله قوم یوب و یاخود
 طوری ماسندن مثلاً لولما ز طق ایدر سه اوچ کونن
 زیاده طور مقنر نسته یوقدر متن حدیثه ایکی یرده
 مضاف محذوف و زما ن ضیافة و زما ن جایزته
 تقوی یرنر در ضیافتک یعنی قنوغه ییلمک و یرمک
 ۱۵ لازم اولماغک زما ن اوچگون و جایزته یعنی ضیافته
 زیاده تکلفک زما ن برکون و برکیجه در دیکدر اولو
 و مقیم اولوب طوری مق مکروه لولر و غی اوچگوندر صاکن
 طویل

مناقب حضرت ابوشریح الکعبی رضی الله عنه

۱ طوران یقین بعد ثلثة ایتام عند اخیه تقدیرند در بو
حدیث ادب انما و بوجہ نصیحت یمانك زایع ادب
و ناقل لبیبی صاحب رسالت پناه و مصاحب نبوت
دستگاه وجوه معارفك كاشف قناعی بوشریح الکعبی
۵ الخراجی در رضی الله عنه خزاعه خاء مجمه نك ضعی و زاء
مجمه نك فتحی ایله برقیله در كه اصله و یمن دیارندن
ازدود و ما نندن اولوب بعد وطن اصله برندن اولوب
كسلوب مكه ده اقامت ایلمش اردد راوی حدیث
مكه ساكن نندن اولان اول قبيله خلقتدن اولوب مكه
۱۰ مكرمه فتح اولور و غم كونه اسلامه كشمند راسم
خاصی مشهور اولما یوب شینه ضمه سی و زاء مامله نك
فتح سیله ابوشریح كنیتی ایله معروفدر و حضرت رسالت
پناهون صلی الله علیه و سلم یكی حدیث شریف
روایت ایلمشد اما اهل حدیثك عالی شاف امام حسن
۱۵ الضعایك كتاب مشارق و تصنیف فایقندر حدیث
من بوهر و خبر مذکور یی ابوشریح عدویدن نقل ایلدی
فان خاسخ دن سهوه محمول و الله اعلم **الحديث الرابع**

۱ الصیف یاق برزقه و یرتخل بد نوب القوم بوحدیث
شریف نزلندرمعناسی قونق كند و رزقی ایله كلور
داخی صاحب خانه قومك كناهلری ایله كوچوردیكلر
راویسی باب بآء موجه ده مذکور اولان ابوذر غفاری
۵ رضی الله عنه **الحديث الخامس** الصلح ینقض الصلوة
ولا ینقض الوضوء بوحدیث شریف دخی نزلندرد
معناسی بر كمسند یاننده کیلر ایشید میوب الحقی
كند و یی ایشیدر جك قدر كوك نمازی بوذراقا
ابن سنی بوزمزد یكلرد راویسی باب ثاء مثلثه ده مذکور
۱۰ اولان جابو انصار یدر رضی الله عنه **الحديث السادس**
ضعوها تما یلی راسه واجهوا علی رجلیه من الاخر
بوحدیث شریف صادق كتاب منیف مشارق قدر
معناسی بنز قویكوز اول كركی نك باشنه یقاین
اولان یردن دخی ایقار یی اوستنه اذخر او تندن
۱۵ ایكورد یكلدر سبب و ردی احقر غزاسید مصعب
بن عمیر نام صحابی رضی الله عنه شهید اولوب تجیه
و تكفینی ایچون اكند كید و کی یوكرن طوقمتش
برالاجه

1456

۱۴۷

۱ برالاجه كركيدن غير به سنه بولنا يوبا وللاخه قضا
اولمغله باشندن جانبه قودقلونم ايقار به اجوق
قالوب ايقار به اوز زينه چكركلونه باشي جانبي
اجوق قالوب حضرت دحي اولكركي به باشندن يك
۵ قوكوز ايقار به جانبدن اجوق قلون يرينه اذرن
ايد بكوز ديويورد يلا اذرن هره نك وطاء معجه نك
كنس لري و ذال معجه نك سكي سيله بر لطيف
قولوا و تذكره عربستانه ميتك كفني ادا سنه
قولر بوحديث شريف عبرت حاوينك حضرت رسالت
۱۰ پناهدن ناقل و راوي بي صاحب سول ثقلين و خاد
نور حامين خييار اصحاب و كبار احباب دن اولون
حجاب بن الادت در رضي الله عنه ختاب خاء معجه
وباء موحده و مشدده نك فتحه لري ايله در و اترت
هنه مفتوحه و راء ممله و ساكنه و تاء مشتات فوقانيه
۱۵ ايله در پس ختاب رضي الله عنه نبي اكرم صلي الله
عليه و سلم حضرت لورنيك دهان كوه بابر و زبان در در
نثار لوندن او تونز ايكي حديث شريف و خبر لطيف و منيف

مناقب حضرت خباب بن الارت رضي الله عنه
۳۲

1469

۱ روايت ايلشدر الحديث السابع الضحك في المسجد
في القبر بوحديث شريف نزل من مزبور و كتاب مزكور
مستور در معنا به مسجد ده كلكم قبر ده قرا كوقدر
ديكر بعين مقبره به قرا كوا و لمغه سبيل لور راوي
۵ باب تاء مشتات منافي مرقومه و احوالي معلومه و لان
انس بن مالك در رضي الله عنه الحديث الثامن
الضحك الكثير يميت القلب بوحديث شريف دحي
نزل ندر معنا به جوق كوكم كوكل الدرر ديكر
راوي بي ينه انس در رضي الله عنه الحديث التاسع
الضحك من غير عجب يذهب بالمرءة و يحق الرزق
۱۰ بوحديث شريف دحي ينه نزل ندر معنا به بر سب عجب
كوكم مرقوق كيد در رزقك بر كتي كيد در ديكر
لغتمه محق ديويركت كيدر مكه ديويرونك دايجي
راوي بي ينه انس در رضي الله تعالى عنه الحديث العا
۱۵ صنع يدك علي الذبي يال من جسدك و قل بسم الله
ثلاثا و قل سبع مائة اعوذ بالله و قدرته من شر ما اجدوا
حاذر بوحديث فصيح سالم كتاب صحيح امام مسلم در
معنا به

مطلب المشاء الذاء

معنای قوسن الکی شولنسنه نک اوستنه که اغزیه
کودکن دخی لبسرا ننه دیه اوچکوه دخی یدی کره
اعوذ بالله و قدرته من شر ما اجد واحد دخی دیکدر
بس برکسنه نک بربری وجع و یروب اغرسد وجه
مشروح اوزر بودعاء اوقیه باذن الله تعالی افاقت و
بعوته الا علی صحت بوله متن حدیث الکی اسم موصول
عضودن عبادت در معرفت من این بیا بچوندر ولفظ
اجد فتح الف و کسر جمله ثلاثین واحد کلمه
ضم الف و فتح حاء ممله و کسر ذال الله ثلاثی معنای
مفاعله بابتدن صیغه مضارعک نفس متکلم واحد
لریدر راوی حدیث بحجت قرین و ناقل خبر سعادت
رهین صاحب شمس المشرقین و خادم نور الخافقین در
حقایقک صدیق عثمان بن ابی العاص الثقفی در رضی الله عنه
العاص اصلن العاصی در اخرندن یا حذف اولوب
المتعالی کی کبرایه اکتمفا اولمشدر و خاک و فقه
کسر دخی اسقاط اولنور و ثقیف امیر وزنی اوزرنه
هوازن عشرتدن قیس بن منبه بن بکر بن هوازن

5

10

15

لقیدر که مکة مکرمه قرینه برقیله صاحبی اولوب
راوی حدیث اکابرین منسوبدر و رسول کرم
صلی الله علیه و سلم حضرت نرندن بکرچی طقوز حدیث
شریفه و اخبار منیفه و لطیفه روایت الیمندر **باب الطاء**
الحديث الاول طالب العلم تبسط الملائكة له
اجنتها و يستغفر له رضا بايطلب بوحديث
شريف مصوب و خير بشادت اسلوب کتاب نزل
التأثيرين مكتوبدر معنای علم طلب ایلی کسنه
ملک کارجنسی در شرانکچون قتل بنی دخی یا لغفق
طلب یدرا نیکچون دیکدر راویه سی باب بآء مخوف
مذکور اولان حضرت عائشه در رضی الله تعالی عنها
الحديث الثاني طالب العلم طالب الرحمة طالب العلم
رکن الاسلام و يعطي اجرة مع البتین بوحديث
شريف دخی نزل الشایریندر معنای علم طلب ایلی
کسنه و حجت طلب یدر بیدر علمک طالبي سلامک
دکني دخی انک اجرقي ویریلور بیغامبر لرا بیله
دیکدر راوی سی باب تأء مشاندر مذکور اولان انسن
مالکدر

5

10

15

1476

۱۴۹

۱ مالکدر رضي الله عنه **الحديث الثالث** الطاعون

شهادة لكل مسلم بوحديث شرف دثار كتاب

مشارق الانوار دندر معناسي طاعون شهيد اولغه

سبدر هر بر مسلمان اچون ديمکدر راويي بينه اس

۵ بن مالکدر رضي الله عنه **الحديث الرابع** طلب العلم

افضل عند الله عز وجل من الصلوة والصيام

والحج والجهاد في سبيل الله بوحديث شرف مفرود

نزل التاثيريند مفرودد معناسي علم طلب ايلک عن پر

د انجي چليل اللهک قاتند زياده فضيلت لودر نمازدن

۱۰ د انجي اوردجند د انجي جندن د انجي يولند غزا ايلکند

ديکدر راويي باب بآء مودد ده مذکور اولان ابن

عباس در رضي الله عنهما **الحديث الخامس** طلب العلم

ساعة خير من قيام ليلة وطلب العلم يوم آخر من

صيام ثلاثة اشهر بوحديث شريف دخي كتاب

۱۵ نزل من بودد معناسي بر ساعت علم طلب ايلک خير

بر کچه نك قيامند د انجي بر کون علم طلب ايلک

خير لودر اوج آيلک اوردجند ديمکدر بود ذکر اولان

مطالب استعاذة الدارين

1489

۱ الحديث شريفة ده مذکور اولان علمدن مراد علم دين

متين ومعرفت شرع مبين وياخود نيت خالصه ايله

علوم دينيه يه بادي ومعرف يقينيه يه مبدي

اولان معقولاندر راويي حديث ينه ابن عباسدر

۵ رضي الله عنه **الحديث السادس** الطعام بالطعام

مثلا بمثل بوحديث شريف رسول كتاب مشارق

منقولدر معناسي ييک جنسي بينه ييک بيع اولن

مثلي بينه مثله مقابل اولدوغي خالده ديمکدر يعني

ترازويه کير رقسمندن ايسه ينه ترازوايله واکر

۱۰ کيله يه کير رقسمندن ايسه ينه کله ايله بر ابر الوب

ويرمک کوکدر بود ذکر اولان ايكسي بيله برچيندن

اولدوغي نقد يرجه در اقا جنساري براولمايوب مغاير

اولسه مراد ايلد کاري قوللوي اوزره زياده ونقصا

جايز اولور بوحديث شرف مفرود و بودد سعد مشکو

راويي واثق وناقل صادق صاحب حضرت رسول و خادم

بني بر اصول زاهد و عابد و خاشع معمر بن عبد الله

بن نافعدر رضي الله عنه معمر ميم اولينک ضمه سي

مهارة

۱۵ مناقب حضرت معمر رضي الله تعالى عنه

1486

۱۵۰

۱ مهله نك سكونه وميم ثانية نك فتحه سيله كتابه
 كمار واحتاء ابراردن اولوب سيدك اينات
 ومفر موجودات حضرتلر نيك دهان شريف و زبان
 لطيفلر نون انجق بش حديث شريف روايت ايلشد
 5 **الحديث السابع** طاعت الله عز وجل في طاعة الوالد
 ومعصية الله في معصية الوالد بوحديث شريف
 وبوخبر لطيف كتاب نزل السائر بن الهيثم العالمين دندر
 معنيسي عزيز و جليل الله طاعته بابانك طاعته
 داخي الله عاصي و لقي بابا به عاصي و لقي در ديكار
 10 داويبي باب ثاء متنازه ذكر اولنان ابوهريرة
 رضي الله عنه **الحديث الثامن** الطاعة لوالد
 كالصايم الصابر بوحديث شريف داخي نزل
 السائر بن دندر معنيسي يلك يوب شكر ايلين كسسته
 صبر ايدنجي صابرين در ديكار داويبي ابوهريرة
 15 **الحديث التاسع** طعام الواحد يكتفي لاثنتين
 وطعام لاثنتين يكتفي لاربعة وطعام لاربعة
 يكتفي لثمانية اذا سموا بوحديث شريف ميمون وبوخبر

149a

1 سعد مقرون ائمه حديثك مختار في امام ابو عبد الله
 بخاري صحيحه ندر معنيسي بر كنشك ييجي ايجي
 يتز ايجي كنشك ييجي ورت كنشيه يتز ايجي
 كنشك ييجي سكر كنشيه كفايت ايدرجين بسم الله
 5 ديكار اولور سه ديكار داويبي باب ثاء مثله ده
 مذكور اولان جابر انصار بدر رضي الله عنه **الحديث العا**
 الظهور بشرط الايمان والحمد لله بملوء الميزان بحت
 شريف مقامات احاديثك صاحب سيري امام مسلم
 بن حجاج قنيري صحيحه ندر معنيسي بالمالك
 10 ايمانك جرويد در داخي الحمد لله كلمه سي ميزاني
 طول و مرر ديكار بوندون مرآة نوا بنك كترقي
 بيايند در داويبي صاحب رسول طيب و طاهي
 و بر وانه سراج و هاج باهر دقايق حقايقك رهبر
 ابو مالك حبيب بن عاصم الاشعر بدر رضي الله عنه
 15 اهل توان خ اسمند اختلاف ايدوب بعضو كعب
 وبعضو عبد الله وبعضو حارث دنجي ديمشورد راقا
 كعب در دنيلا كثر وجد اعلا سنك نايجي شعر در
 انك

مناقب حضرت كعب بن عاصم
 رضي الله عنه
 ۴۰

4 انك اولاد ديه يمن ديارند بر قبيله اولوب ابو فالك
 رضي الله عنه اكا منسوب رتفصيلي باب الجيم اخرند
 ابو موسي و اشعر بنك ذكره اثنا سنده بيان اولمشد
 پس بوما لك رضي الله عنه شرفا سلامه مشرق اولد
 5 صكر قبيله من بور دد مفارقت ومسكن مالوفند
 مهاجرت ايدوب اكرتيا رسول اكرم صلي الله
 عليه وسلم حضرت بنك جناب شريف پنه ملازم خست
 عليه لرند خادم ايديه حجة و داعه داخي خدمت
 حاضر اولوب رسول حضرت لري عليه السلام را دكان
 10 حجي اقام ايلد كارندن صكره كعبه يه توجه ايدوب
 ياكعبه الله تعالى سني نه عجب شريف و مكرم و قدر
 نه عجب عظيم و محترم ايلديه پس رب العزت قاتله
 سنك بو قدر قدرت و بوم ربه شرف و عظمتك و ان
 والله العظيم سني يتش كره يتوب عراب ايلك يوم
 15 قائم بر كره بر مؤمنك كوكلني بيمقدن برك
 ديوب بعد خلقه خطايله ياء يما الناس بكون جلاله
 هر بر بكونك اوز ربه هر بر بكونك قاني و مالي و معني

1 حرام ايلديه بويلا حرام بو شهر حرام بو يوم حرامك
 حرمي كي ديوب بور ديه عقبه اوچ دفعه حق
 حضرتك امري سيرة اعلوم ايلدتي ديوسال بور
 هر بوند خلق پليار سول الله ديدك لرند كمال اهتمام
 5 اظهار ايدوب امديه حاضر اولوب كوز غايب اولاره
 بلدر سول ديوتنبه و تأكيد و حجي يله ايلدكاره
 وصيت مهمه نام و موعظه و لوزمه و عامه لرنيك
 مخاطبلر يدر و حضرتك لسان شهدا موزود هان
 شكر ريز لرندن يكره يدر حديث شريف و ان
 10 ايلشد **باب الظلم للعدو الاول الظلم**
 ظلمات يوم القيمة و من ظلم فصر كان معي في
 الجنة كهاتين بوحديث شريف داخونك السائر
 الي رب العالمين دندرمعنايه ظلم قر اولقلور در قايه
 كونند داخيه بر كمسنه كه ظلم اولنه پس اول الظالم
 15 ايليه اول كمسنه اولور بخرم حشره شونلر كي
 ديكدر يعني حضرت مبارك شهادت بر مقاريله
 بر مقاريني بري برينه ختم ايدوب اشته شونلر كي
 ايك

۱۰۲
۶۰
۱
ایکیم بربرده اولورد بویورد بیلر متی حدینک
ظلمات عبادتی حق تعالی حضرتک لطیفی و رحمتی
کوره ممکن کنایتدر راویسی باب تاء موقوفه
مذکور اولان ابن عمر و باب تاء مشتاده موقوفه
۵ ابوهریره در رضی الله عنهم **الحديث الثاني الظالم**
له ثلث علامات يقهر من دونه بالغلبة ومن
فوقه بالمعصية و يظهر الظلمة بوحديث شريف
دخی نزله من بور و کتاب مذکوره مسطور در
معناييم ظالم جنسک اوج نشا نلیم وارد بریسی
۱۰ اولر که کند و دن اشغا اولان کسسه تی قهر ایدر
اوز دینه غالب اولمغله و بریسی دخی کند و دن بقار
اولان کسسه قهر ایلر سوزین طویمتوج حق کلامه
مخالفت و اکا عصیان ایلر کله و بریسی دخی ظالم
یاددم ایدوب ارقه اولورد بیکر راویسی مناقب
۱۵ شریفه و احوال منیفه سی ناب الفد مرقوم و محل
من بورد معلوم اولان امیر المؤمنین یعصم البیت
والتین اسد الله الغالب علی ابنی ابي طالب و کرم الله وجهه

۱۵۱
الحديث الثالث ظلم الغني المطل بوحديث شريف
صحيح و بوحید لطیف فصیح ائمه احادیثک صاحب
یقینی امام ابن ماجه قر و بی حضرتک کتاب
سنن و تصنیف مستحسن نردن و شیخ مؤذد
۵ صاحب المذهب امام مالک حضرتک موطاء
نام کتاب مقبول الا نام لرنددر معنای غنی
ظلمی اصحاب حقوقه حقیر بی ویر مکدر توقف
ایروب بوکونه یارنه صامغله اکلندر مکدر
مدیون فقیر اولوب قادرا و لما مغله اکلندر
۱۰ ظلم دکلدر اما بوحیدت شریف مزبور صحیح
مطل الغنی ظلم نظمی و ذره مذکور در راویسی
باب تاء مشتاده ذکر اولان ابوهریره در رضی الله
تعالي عنه **الحديث الرابع الظلم ندامة والطاعة**
قرة اعين والبكاء من خشية الله نجاته من النار
۱۵ بوحیدت شریف نزل الشایر بنددر معنای ظلم
جنسی پیشیمان اولمغه سبیدر دخی طاعت کوزیر
اید یلغنه سبیدر دخی الله تعالی قهر قوسندن
اغلامی

1 اغلامق جهتمدن قور تلمغه سبیدرد بیکدر متن
 حدیثه لازم ری ابردا بدوب موضوع مستبک
 اوزرینه حمل اولمغه واقع اولدوغی مبالغه ایچونر
 داویه سی باب البائین مذکوره اولان اثر المؤمنین
 5 حضرت عایشه در رضی الله عنها **الحديث الخامس**
 الظن خطی و یصیب بوحديث شریف دخی نزلرد
 معناسی برنسنه یقین مرتبه سته وارمدین ایله صا
 ظن ایلین کسنه خطا ایدر یا خود اصابت ایدر بیکدر
 متن حدیثه کی ظن کلمه بی مصدر اولوب اسم
 فاعل معناسنه در کند و معناسنه اولمق و یا خود
 10 اسم مصدر مراد اولمق دخی جائز اولوب بلکه نکتہ
 جلیله یی مشعرد و واو واصله اوفاصله معناسنه
 اولمق اظهر در بیهر ظن اولان نسنه اعتقاد موافق
 و واقع حاله مطابق اولوب کاهی مخالفت و کاهی
 15 موافقت ایلدو کی اجلدن برکسنه تمام مرتبه ده یقینی
 اولما ییجه برنسنه یه ظنله حکم ایلمیوب ان بعض الظن
 اشراکت کریم بی مقتضا سنجه کناهه کیرمکدن

1 اجتناب ایلمک کرکدر بوحديث شریف فصاحت آیات و بو
 خبر صنیف بلوغت غایاتک حضرت رسول اکرم صلی الله
 علیه وسلم دن داوایی و ناقلی رواتک ادیب و عاقلی
 وجهی صبیح و قلبی صحیح و قولی فصیح و فعلی ملیح
 5 حضرتک معین و ظهیر بی و دین و ملتک معاون و
 نصیر بی ابو محمد طلحه بن عبد الله بن عثمان بن عمرو
 بن کعب بن سعد بن یتیم بن مرة بن کعب بن لوی
 بن غالب مکی القرشی الیبتی در رضی الله عنه که اولاد
 یتمدن اولوب قوم قریشک داخل و نسبی مرتبه بن کعب
 10 نسب سوله و اصل اولور بس طلحه رضی الله تعالی عنه
 ابوبکر صدیق حضرتار نیک و الم ماجدی اولون ابو
 تحافه عثمانک رضی الله عنهما یینه عثمان نام عثمانک اولمک
 اوغلیدر و الی بی صعب بنت عبد الله بن عبد الحضر
 طلح دیولغدر بیوک انجازه و عربستانده اولان موز
 15 دیدکری میوه یه دیرلر آخرندن کی تا وحدت و افواج
 مشعره در نقلدر که رسول حضرتار بی صلی الله علیه و آله
 اخذ غزاسنده اکا طلحه الخیر و جیش ذات العسرة
 دیدکری

مناقب حضرت طلحه رضی الله عنه

۱ دید که کرب به تنوک غزاسند طلحه الفیاض وحنین
 غزاسند طلحه الجود دیو لقب قویوب دخی صبح
 و ملیح و فصیح دیوای و صفایمسلو در حلیه شریفه
 وصفه لطیفه به بغدادی اکل و جوق قللو و کول
 ۵ یوزلو و شیرین سوزلو اولوب کرام اصحاب عظام
 احباب ندر و حضرت عمر ک رضی الله عنه کند و دن
 صاکم خلوفه مستحق در دیو وصیت و تعیین ایا که
 انی نفر اصحاب شوریدن و عشر مبشره دندر و سابقین
 اقلیندن و مهاجرین سابقیندن اولوب مقدما
 ۱۰ مکة مکرمه دن شام شریفه هجرت بعد حضرت
 بدر غزاسند ایکن جناب شریفه رینه رحلت اید
 رسول حضرت لر به عمر غزاته و پرد ک لری کبی اگا
 داعی مال غنیمت دن حصه ویر دیر نقالدر که احد
 غزاسند عساکر اسلام و اصحاب کرام مابینه تفرقه
 ۱۵ دوشوب بری برلرندن جزا دوشد ک لری زمانه
 حضرت رسالت بناهک صلی الله علیه و سلم حضور
 شریف و جناب منیفلر نه ینه عشر مبشره دن اولان

۱ زیر بن عوام ایله مزبور طلحه دن غیره برکمنه
 قالما یوب اول حینک انلرجان و دلدن حضرته انواع
 خدمت لرایلدر چیت طلحه رضی الله عنه کفار خاسارک
 رسول حضرت لر به اوزر نه حواله ایلد ک لری به التحر به
 ۵ اللری قار شو طو توب حضرتک وجود شریف و ذات
 نظیفین قریب ما غله اللری به یاره و قول لر به یاره
 یاره اولوب اعضا به مجروح و صدر به مشروح اولد
 پس حضرت انک بوم ربه مجاهد سنی مشاهده ایلد
 طلحه به جنت واجب اولد به دیو بشارت ایلد یلر و نقلد
 ۱۰ ابوبکر صدیق رضی الله عنه ایدر بر غزاده طلحه دی کور
 سکان طقسان برده دن نده اوق و قلیچ و سکر
 یاره به اولوب ینه کفار ایله مردانه مقاتله و دلبرانه
 محاربه و مجادله ایدر اید به و فقهاء اصحاب و علماء
 احباب دن اولوب حضرت رسالت بناهدن او توی سکر
 ۱۵ حوینت شریفه روایت ایلد شد و صحابه فحام ایلد
 اولان اهل فتوانک اون اوچ نفر متوسط لرون دندر نقلد
 کند و نک فرزند ارجمند به موسی بن طلحه دیر که بنم والرم
 طلحه نک

1 طلحه نك بر ماغند بر آلتون يوزك وارايديم كه قاشي
 قرموزيم يا قوت ايديم وهر كون بيك آنچه عايديم
 ودخلي وارايديم و نرويه عظيمه به مالك اولوب
 غايله مالدار ايديم اماينه حرجيم ومصارفي جوغند
 5 وعطا وسخاسنك نهايي بوغديم نقلدر كه اواخر عمر
 بصره به رحلت ايلديم ودارد نياده التمش درت بيل
 عمر سورهب بالاخره تاريخ هجرتك اوتوزالتي سندن
 شهر رحيل بصره ناحيه سنده سفوان نام يردو حمل
 محاربه سنده قضاء دتاني ايله بر او قله بوغازند
 10 اورديلوب مجروح اولديهم همان اول خالي كويچك كنده
 شهادتي تحقيق ايدوب بسم الله و كان امر الله قدرا
 مقرورا ديوب جان عزيزي جناب رب العزت تسليم
 ومقر في جنت نعيم ايلديم وبنه بصره مدفون اولد
 وقبر شريفي حالالان مشهور ومعروف زيارتگاه
 15 روايت اولور كه مبرز طلحه حضرت ابوبكر رضي الله
 عنهما اقرباسندن اولان مروان بن حكم اتفاقا اولجين
 اندر حاضر بولنوب حضرت عثمان قاني اندن المقصود

1 اتوب اورمشدر زيرا حضرت عثمانك شهيد اولماسنه
 حضرت ابوبكر اوغلي محمدك خصوصي سبب اولمشدر
 وزمان جاهليتدن برو بمقتولك طائفه به قاتل
 جماعتدن بر كمنه به دست مرس بولسه بونقش
 5 جماعتي بزوم قاتليم درد يويكناه ايه قتل ايلك عرب
 ما بيني عاده قديم در تفصيل وقايع باب الفجر حضرت
 عثمانك ذكر ايتناسنه مذكور در مناقب شريفي
 مذكوره اولان طلحه دن غيري كتب خادينه مزين
 بر طلحه داخيم وارد كه انك والده به صفيه بنت الحارث
 10 بن طلحه بن ايه طلحه بن ايه عبد منافذر والده به طلحت
 اولان نسبك سلسله به متعدد طلحه لرا ولد و بن جعد
 كا طلحة الطلحات ديرلر انك والدنيك داخيم اسمع عبد
 اماجد صبيح اعلي به خلف الخرايدرو قبري دنايد
 عجمه سجستان نام شهره واقع اولمشدر و بويت
 15 انك حقه انشا اولمشدر رحمه الله اعظماد فوها
 بسجستان طلحة الطلحات الحديث السادس الفقه الكذب
 بوحي پت شريف مقبول كتاب جامع الاصول في احاديث
 الرسول

1 التولواشندن منقول در معنای برنسنه بی یقیناً
 معلوم اید ندین ایله اکلومیوب صنان کمنه زیاده
 یلوخیدرد یکدی صیغه مصدر اسم فاعل معنای
 بوحیث شریف طایق و بوخبر منیف فایق اسم
 5 فاعلک صیغه مزبور ایله ورودی خطا و کذب
 ذات مؤمنه اشاد اولمیب عرض مؤمنک نلودن صیا
 اشعار ایدر او بی حدیث معلوم و اول کتابه مرقوم
 دکاهر **الحديث السابع** الظلمة واعوانهم في النار
 بوحیث شریف رسول متین کتاب جامع الاصول
 10 مسطور در معنای ظالم الرحمنی داخی نلوك یادم
 جیلوی جهنم در هر لرد یکدی راوی بی باب التالک
 مذکور اولان حدیثه در ضیاعه **باب العین**
الحديث الاول علیکم بسید الخصاب الحناء
 فانه یطیب البشرة ویزید بالجماع بوحیث شریف
 15 کتاب نزل التالیین نذر معنای سیز ملاذمت ایلکوز
 بو یلرک اولوسنه قنایه ذیل تحقیقا اول قنایه
 و کودی ایو و کوجک ایلر دخی جماعی ادر هر دیکدر

راوی بی باب الفک ذکر ی مروایلین حضرت
 علیدر کرم الله وجهه **الحديث الثاني** علیکم بالرقان
 فکلو بشمه فانه دباغ المعانق و ما من حبة
 تقع فی جوف رجل الا انارت قلبه و حسرت من شالین
 5 الوسوسة اربعین یوما بوحیث شریف داخی نزلدر
 معنای سیز ملاذمت ایلکوز اناره پس یلوز ایچندک
 صار وجهه ذریه ایله ذیل تحقیقا اول صار وجه
 زار معنای نک دباغیدر داخی نلردن بردانه یوقدر
 برکشند ایچندک واقعه اوله الا اول دانه نولدر
 10 اول کمنک کوکلنی داخی وسوسة شیطان نلر
 صقل فرق کون دیکدر راوی بی ینده حضرت علیدر
 کرم الله وجهه **الحديث الثالث** علیکم بالمح
 فانه شفاء من سبعین داء منه الجنون والجذام
 والبرص بوحیث شریف ینده نزلدر در معنای سیز
 طوزه ملاذمت ایلکوز اندن ایرلما کوز ذیل تحقیقا
 15 اول طوز یتشد دلوه دده در ماندرا اول یتشد در ددر
 دیوانه لک داخی جذام دخی حق مضایح دیکدر طوزه
 ملاذمت

1 ملازمك طريقه طعامك اولندن و اخرند بر باره طرز
يلاق كركرد يو تحقيق ايمشدر در راويي نيه
حضرت علير كرم الله وجهه **الحديث الرابع**
عمر معي و انامعه و الحق بعد بي مع عمر حيث كان
5 بو حديث شريف دخي بينه نزلند در معناسي عمر بنله در
داخي بن انكليم داخي حق بندن صكه عمر ايله در هر
قنقي برده اولور سه ديكلم حضرت عمر ك رضي الله عنه
فضائله حد و غايت و مناقبه حصرو نهايت يوقر
ذره و شمه سي بو كتابك او ايلندن باب الكفر ذكر و بيا
10 اولمشدر بو حديث شرف حا و نيك رسول حضرت نندن
ناقل راويي صاحب رسول برحق و خادم نبي مطلق
جلس جيب ستار و انيس ديب بزكوار جامع الاصول
ابن عم الرسول فضل بن عباس بن عبد المطلب شبيه
الهاشمي القرشي المطلبي المكي در رضي الله عنهما
15 والده سي لباة بنت الحارث ذكره ام الفضل كيني ايله
شهرت بولوب والده عز بن عباس داخي ابو الفضل كيني ايله
مشهور اولمشدر تفصيلي باب النبأ الموحدة اولندن

ساق حضرت فضل بن عباس رضي الله عنه

1 برادري عبدالله بن عباس رضوان الله تعالى عليهم اجمعين
ذكرند مورايلشدر راويي حديث فضل رضي الله عنه
عباسك اول ولد بي اولوب علوم دينيه ده فايق و قران
و حديث و اثق اولمغله ايكي جلد تفسير شريف تحريم
5 و تصنيف ايمشدر بو عبد ضعيف و بوبند و خفيف
مدينه و تبريز صفا انكي زده بحمد الله المئتان و مئته
المستعان الكامصادف اولوب نظري ايله دين و دل
بر نور و مطالعه سيله قلب و جنان مسرور اولد بي
نقاله كه رسول محترم صلي الله عليه و سلم حضرت راويي
فضله كما محبت و فرط شفقت و مرحمت اوزره اولوب
10 حجة و داعي مزد لفتدن مي يه كلور لرايكن داخي
كند و بند كلوي اتاك اردينه بندر مشل ايدري اتفاقا
خشع قيله سندن برخانوزن حضرت نه كلوب يارسي لله
بنم با بام پير فاني اولمشدر بن انك بدي اولوب انكجي
15 حج ايد يورمك جايز مي در دوسوال ايدوب امثا
متصل فضله نظر و فضل داخي دايا اكانكر ايدرايكي
حضرت داخي فضلك يوزيني سمت اخره دونر و عطايز
دياول

1566

۱۵۸

۴ دیو اول خاق نه جواب ویردیار و فضل حضرتک لسان فطی
و زبان لطیف لوندن یکرمی دوت حدیث شریف روایت
ایلمشدر و صلوح و دیانت و وفایت و درایتله دنیا
انجی یکرمی بر پیل عمر سور و ب پدری عتاسدن دوت
۵ پیل مقدر فوت اولمشدر رضوان الله علیه و علی اخیه
و والدیه **الحديث الخامس** علیکم بالصالحات
نفسی بیر مامت بیت فی عسل الا ویستغفر الملائکة
لاهل ذلك البيت فان شربه دجل دخل فی جوفه الف
دواء و شخرج منه الف داء فان مات وهو فی جوفه
۱۰ لم یقل التار جسد بوحیدیت شریفه فی نزلدر و معناه
سیر باله ملو زمت ایلیوب اندن آبر و اولما کون زیر اسفل
کمنه چیچکون که بنم نفسم انک الله در برا و یوقر
اندر بال اولالامک لرجسی اول اولیک اهل ایچو
استغفار ایدر کسیر کراچیسه ای برکمنه یعنی بالیه
۱۵ انک ایچو سنه بیک در مان کیرد انجی اندن بیک در حلال
بیر کراول کمنه اولسه حال بوکه اول بال انک ایچو
اولسه جهنم اتشی یا پشمن انک کوده سنه دیکلدر دایم

157a

۱ باب جمیع من بور اولان سلمان الفارسی در رضوانه
الحديث السادس عائشة ابوها عمر بوحیدیت شریف
نبوی مصابیح امام بغونیک او اخرند منافق حضرت
ابی بکر صدیق با بن مسعود در معنای سب و رند
۵ ظاهر اولور که فضائل رفیعہ نک حاوی سی اولان
بوحیدیت شریفک راوی سی بکون رسول خدای متعال
وحیب رب ذی الجلال حضرتلرینک حضور شریف و
جناب منیفلرینه کلوب یا رسول الله سکا قتی کمنه
زیاده سوکلودر دیو سوال ایلیوب ایلیوب حضرت
۱۰ دخی عائشه بکا زیاده سوکلودر دیو جواب ویردکن
راوی دخی ادکلودن قنقی سوکلور کیردیو
سوال ایلیوب حضرت دخی انک با یاسی یعنی ابوبکر صدیق
محبوب کیردیو جواب ویردیلر بعد داوی نینه سوال
ایروب اندن صاگره کیمدرد پدری حضرت دخی عمر در
۱۵ دیو بور دیلر بوحیدیت لطافت اسلوب و بوخبر سعادت
محبوبک راوی سی صاحب حضرت رسالت بناه و خادم
جناب نبوت شکاره ذوالصدق جلاله ارض ابو عبد الله عرب العا
الشری

منافق حضرت عربی العام رضی الله عنه
۴۸

1 الترمذي القزويني المكي رضي الله عنه له نسبه في رسول
 اكرم صلى الله عليه وسلم حضرت علي ايله كعب بن
 لؤي بن امية او لؤي بن قيس بن اخطا بن قيس بن اخطا بن
 راء مملو ده او علي بن عبد الله بن عمرو منافق بن ذكر
 5 اولمش در كنند و به داخي اون ايكي ياشنه و عالم
 جاهليت ده ايكن او علي بن عبد الله وجوده كلوب اولان
 اذن غيري اون ايكي ياشنه كي كسسه نك و لغه ظهور
 كله مشدروينه كنند و نك اسلامي او علي بن عبد الله
 اسلامندن صاكن واقع اولمش در حضرت رسالت
 10 بناهدن صلى الله عليه وسلم او تونظ قوز
 حبيب شريف روايت ايلشد في نقلد كه حضرت ابو
 بكر رضي الله عنه زمان خلوفتد عمر بن عامي
 شام ديدند فلسطين نام كور او زرينه امير و حاكم
 نصب ايدوب كوندرد به بعد امير المومنين عمر
 رضي الله عنه دخي خلوفتي زمانه ينه ايني عسكر اسلام
 15 او زرينه سردار تعيين ايلوب مصر او سته كوندرد
 اولانچ عسكر منصوره ايله مصر او زرينه وار و فتح

1 وضبط ايلدي و امير المومنين حضرت عثمان رضي الله عنه
 خلوفتي زمانه شام شريفه اذ حال ايدوب بعد
 و امير المومنين حضرت علي كرم الله وجهه عمر بن
 معاويه رضي الله عنه شام عسكري ايله رقه قرينه
 5 فرات كنارند صقين نام موضع خلوفت نزاغيج
 حضرت علي نك او زرينه كالروكي زمانه مزبور عمر
 بن غاص انك كله بيله كمش ايدوب مابيلنده واقعه
 و مشهوره و شايعه اولان مجادله شديده و مقاتله
 اكيده دن صاكن ايكي جانبك داخي داي و تدبير لري بونك
 10 او زرينه منجر اولد كي ايكي طرفدن بر دمعد عليه كسسه
 وكيل و حكم نصب ايلوب انك اتفاق لري نوحه كله
 قرار طوتار سه اول امري مقرر قلوب قبول ايلك او زرينه
 صلح ايليلوب واقعه تاريخ هجرتك او تونظ سكه
 رمضان شريفنده ايدوب پس حضرت علي جانبندن ابو
 15 مويي اشعه و معاويه طرفدن عمرو بن العاص
 دومة الجندل نام محله برين كلوب معارضات
 مكاشره و مشاورات متوافقه دن صاكن بو زاري ريشي
 معقول

1 معقول وبو تدبير اني مقبول كود ديار كه ايكيبي
 دخي خلدن اخراج ايدوني غرض مسلمانان حسن
 اهل حق كمنلار ايتق و مستحسن كوردكلوي بر كسني
 حكم خلدن منسوب و اجراي احكام امرينه
 5 همان ابو موسي بوسوز ايله مغرور و بوا اتفاق اوزينه
 مكمور اولوب بن علي بن خلدن شويله چيقدن دي
 بر ماغدن يوز كيني چيقدن مكر عمر بن العاص
 بونون مقدم يوز كيني چيقدن الله حاضر طوناري
 ابو موسي نك بوكله ميني ايشيدوب بند ايجي خلدني
 10 معاويده شويله مقرر ايلدم ديوخا ميني بر ماغنه
 كچور وب ومن قتل مظلوما فقد جعلنا لوليه سلطانا
 آيه كرمه سني قرأت ايلديم يعني بر كسني قتل اولمظلو
 اولدوغي حاله همان تحقيقا بزقلور ز سلطنتي اولك
 وليسي بچون ديور بلشدر بس حضرت عثمان رضي الله
 15 ظلمه قتل اولمشدر و حضرت معاويده انك اقراباسند
 اولوب و ليسيدر ايله اولجيه ام خلافت و حكم سلطنت
 معاويينكدر ديو تحقيق ايلديم والله اعلم بالصواب اليه المرجع
 و الكتاب

1 الحديث السابع عايد المريض نخوض في الرحمة حتي
 اذا وقع عن عنقه غمرته الرحمة عودوا المريض وامره
 فليدع الله عز وجل لكم فان دعوة المريض مستجابة
 و ذنبه مغفور بوحديث شريف كتاب نزل السائر
 5 الي رب العالمين نذر معنسي خسته كورمكه وازيحي
 كمنه رحمت ددياسنك ايجنه طالرحي خسته نك
 قاتنك او نورد وغي زمانه الي رحمت بور بر خسته
 خاطبي صور بكون داخي اكا امر ايكوز كمر همان دعا
 ايلسون عزيز و جليل الله سبب بچون زير تحقيقا
 10 خسته نك دعا سي قبول اولمشدر داخي كناهي يار ايجانه
 ديكر در اويسي باب تاء متنا نك مذكور اولان انس بن
 مالكدر رضي الله عنه الحديث الثامن عشرة لا يترك
 في قبورهم ولكنهم يصلون بين يدي الله عز وجل
 حتي ينفع في الصور الانبياء والشهداء والمؤذنون
 15 والميتون والمتوفي في طريق مكة والمرأة تموت في
 نفاسها والتائبون من الذنوب وخدام المؤمنين
 المسلمين في طاعة الله والمصلون بالليل والناس ينام
 والمؤمنون

1 والمتحورين علي فقره امتي بوجدت شريف دخي كتاب
 نزل من مزبور د معناسي اون نوع مسلمان وارد كه الكور نون
 صكه قبل نبع ترك اولوب قالمالزركلكن انلر واصل
 اولور لر عزيز وجليل اللهك اوكنه يعني خضو
 5 تاكله صور اور و انجه انلرك اولكيسي بعامر لرد
 وايكچيسي شهيد لرد و اوچچيسي موءذ نلرد
 و دوردچيسي حج ايلوب الله تليك دينلرد
 و بشچيسي مكه بولن قوت اولنلرد و آلچچيسي
 اوغالان طوغروب نفاسي قناسن اولان عورتلر
 10 ويدچيسي كناهلردن توبه ايلينلرد و سكرنجسي
 مسلمانلر خدمت ايليجيد اللهك طاعتلر
 اولر و غي خالده و طقوزنجچيسي كچه ايله ناز قلملر
 ايل ايونجي اولر قلملر خالده و اونچچيسي رحم ايليلر
 بنه اتمك قلملر لري اوز دينة ديكلر بوجدت سعاد
 15 رهبر و بوخير بشارت كترل داويسي خيل انبيايه
 سرور و كروه اصفيايه مهتر اولان خير البشر
 المحشر حضرتلر نيك صاحب لبيب معتبر و خادم ادب

1 برهنه ابو جعفر عبدالله بن جعفر بن ابي طالب بن
 عبد المطلب المكي القرشي الهاشمي المطلب بن عبد الله
 عنهما والد بن عمين بن نعمان بن كعب بن مالك
 بن خفاه بن حنيمه قيزيدر والد عزيز بن جعفر
 5 حضرت علي بنك كرم الله وجهه بيوك قرنداي
 اولوب مقدما حبشه د يادينه هجرت ايلمش ايدري
 حضرت رسول كرم صلى الله عليه وسلم خير
 غزاسنده ايكن حبشه دن كلوب حرم شريفه
 وصول بولر قده حضرت انك ايكي كوزلرينك اراسين
 10 ابوب ياچيسي جمله خلقدن سنك خلقك بنم خلقه
 مشاهدي و عموم ناسدن سنك خلقك بنم خلقه
 مناسبي زياده در دخي سن بنم خلق اولند و غير الحق
 خلق اولندك ديواتقات بيورديلر و خير قلعه ي
 فتح اولند قد نصكر بن جناب عزته خير فتحي ايجوي
 15 شكر ايدن بن يخسه عثم اوغلي جعفر ككرد و كي ايجوي
 شكر ايدن ديواظهاد بشارت ايلديلر و تارخ هجرتك
 سكرنجي سنه سنده اكا شهادت ميترا لوب حضرت انك
 حقه

مناقض حضرت عبدالله بن جعفر رضي الله عنه
 ۴ ۹

1 حقن جعفر ايکي قتل و قوت اولوب جسته اولوب ديو
 بيورده قار يي اجلدن بعد الموت لقبته جعفر طيار
 دير لر اوي حديث مسطور و ناقلا خبر مسطور اولوب
 انك اوغلي اولان عبدالله بن جعفر رضي الله عنهما
 5 ارض حبشه ده دنيا يه كلوب عام خير خدمت
 حضرت پدري ايله بيله كل مشدر و يدي ياشندن
 ايكن حضرت تله بيعت و زبان لطيفار ندرن يكر يي بش
 حديث شريف روايت ايلمشدر علم و معرفتله معروف
 و فرط فضله موصوف صلاح و فلاح له مذكور ابو
 20 جعفر كيني ايله مشهور اولوب اصحاب كرام
 و احباب فخر مدين بعض كسته رضي الله عنهم
 و دخي خيار تابعين و اخيار محدثين جو كسند
 و كندونك اولادندن اسمعيل و معاويه و اسحق رحمهم الله
 اندن علم دين و فقه كيزن اخلايد و بحد يث
 15 شريف روايتي نقل ايلشدر در نقل در كحضرت عمر
 اوغلي عبدالله رضي الله عنهما اكامله قتل و قوتله
 انواع تعظيم و توقير ايدوب السلام عليك يا ابن الجنا

1 يعني اي ايكي قتلونك اوغلي پدري يي بس بن جعفر
 رضي الله عنهما دارد نياده سكران بش بيله قريي عمر
 سور وب اخر الامر تاد يخ هجرتك سكران يي و برونه
 سكران ندر دخي سندن مدينه منوره ده وفات يي
 5 رحمت رحمانه و اصل و روضه منوره ده جنازه
 داخل اولوب **الحديث التاسع** العباد سبعة
 بابا افضلها طلب الرزق الحلال بوجد يث رسول
 ينه نزلدر معنا سي عبادت جنسي يتش با بدر
 انك زياده فضيلتلا سي حلال اولان رزق طلب يي
 10 ديكر راوي باب الحاء المهملة مذكور اولان
 صاحب الفضل الجليل امام حسن بن علي در كمر الله وجهه
الحديث العاشر العباد عباد الله والبلود بلاد الله
 حيث وجدت خيرا فاقم و اتق الله بوجد يث شريف
 داخي ينه نزلدر مر بوردر معنا سي قول جنسي اللهك
 15 قولر يدر دخي شهر جنسي اللهك شهر ليردر سن
 هر قتي برده ايولك بولدك همان اقامت ايدوب توطن
 ايله دخي اللهك تودق تقوي او ذره اول ديكر
 راوي

۱ راویسی صاحب دای خازم ضارب سیف ضارب بادل
اموال قاتل ابطال جیب رسول ملک العلم ابو عبد الله
ذبیح بن العوام بن خویلد بن اسد بن عبد العزی بن ضعی
بن کلاب بن مرة القرشی لاسدی المکی در رضی الله عنهما
۵ نسایل حضرت رسالت پناهله مرقوم قصی بن کلاب
جمع اولوب اشرف فریشتند در و ام المومنین خدیجه
الکبری رضی الله عنها حضرت تاربی ذبیح بن جریج
و ذبیح بن ابراهیم فریشتند او غلید در ذریعوم عین مهمله
و او و مشدده نک فتحه لری ایله مبالغه ایله صوده
۱۰ یونجی معنا سنه اولو و غی جالد حضرت خدیجه نک
لاپ و اقربا ذریعوم که بدو غزاسند دای عالم
جاهلیت اولوب اول سفره مشرک لریله بیله کشند
ولکن یولداش لری کبی قتل واسیر دای اولمایوب
خلوص اولمغله قلبه الهام دتای دو شوب اسلامه
۱۵ کلمتدر اسلامی جمیل و حسن و طریق حق سلوک
مستحسن اولوب اصحاب کرام و احباب فحام ذمه
داخل و سعادت ابدیته و اصل اولمشدر عاده کرمی

۱ حق بر امر عظیم ایچون یمن ایملک لاذم کسه بنی بذر
وقعه سندن قود تادن تنکریه حقچون دیو قسم ایر
ایر بی اخر لامر شهید اولوب شهادت بخار و قعه سنه
واقع اولمشدر و فالری خویلد زمان جاهلیت
۵ کفر او ذریع کمتشدر و عوامک و حضرت خدیجه نک
رضی الله عنها والد لری فاطمه بنت زاهره در که خویلد
خاقیندر اما ذبیح والد لری صفتیه بنت عبد المطلب
رسول حضرت لری عمة لری در بس ذبیح رضی الله عنه
تازه ایکن مکینه مکرمه ده اسلامه کلوب سابقین
۱۰ اولیندن اولمغله مصلی قبلتین و مهاجرتین در
یعنی مقدما حبشه دیارینه هجرت بعد مدینه
منقریه رحلت ایلمشد در نقلدر که حبشه یه ایکی نوب
رحلت و مهاجرت ایلیوب ابتدا کند و کی زمانه اون
سکر یاشنده ایری اندون رجوع اید و رجوع حضرت
۱۵ ملاقی اولدردن صکر جملة غزاده حاضر کفار
حاکسار بی طعمه شمشیر ایرا دایلر ایر بی و حضرت
حاضر اولر قلوب غزوات بری سندن تخلف امتیوب
فی سبیل الله

1 في سبيل الله تعالى ابتداء كفارة قلبه اول اورشد
 واحد غزاسنده عساكر اسلام نوعا صورت انهن ليد
 اولمغله اصحاب واحباب ما بينه تفرقه دوتند
 زمانه طلحه ايله ذبير حضرتك خدمت عليه لرنده
 5 جداجد او دور ويران بعيد و محجور اولمايوب جو
 نظيفلر بي ضرر اعدادن محافظت وذات لطيف
 و شرفلر بيه معاونت ومظاهرت ايلدكلر ايلدن
 حضرت انلر بيه جنتكه تبشرايروب دني ذبير نيم حوايتد ندر
 ديوبور مغله عشره مبشره د لخل اولمشدر و حضرتك
 10 دهان كه بار و زبان ددر نثار لرنده او تونسكر حجت
 شريف روايت ايلمشدر صفت شريفه و حليه نظيفه
 غايتله اوزون بويلو اولوب اته بند و كيه زمانه ايقار
 ييره دكمكه اذ قلوب ايد بيه و رينكي بياض و كوده سيني
 و كوزلر بيه كوك و بده يني قللو و صابجي اوزون و جوق
 15 كندونك او غليغره و قه بن ذبير دن مرويدركه بندايي صغير
 كاهي پرمردن قالتمق استدر و كمد بايام ذبيرك او موز لرنده
 اولان قللره يا پشوب قالقار ايدم ديرايد بيه نقار كره

1 ذبيرك رضي الله عنه بيك نفر عبد ملوكي وارايد بيه كرون
 اجر تله خلقه خدمت ايلوب اخشام اولدقده جمله بيه
 اجر تلر يني كقروب اكا تسليم ايدرايد بيه اولد ايج
 همان جميعي ياننده حاضر اولان ايتام و فقرا و امل
 5 و غربا بيه بدل ايدوب كند و سنه بر حبه اليقوماز ايد
 و فقهاء صحابه دن اولوب اصحاب كبار دن اهل
 فتوانك متوسطلر بيه اولون اون اوح نفر كنلرك
 و حضرت عمر رضي الله عنه كند و سندن صكره خلافة
 مستحقر در ديوبعين و وصيت ايلد و كيه التي نفر
 10 صحابه نك بريدي در و اواخر عمر نره بصره يه رحلت
 ايلوب و دارد نياده الشمس درت ييل عمر كجور وب
 تاخر خجرتك او تون التيجي سندن شهر جيلام جينده
 بصره قرينده سفوان نام موضع و واقع جيلام حاره
 عمير بن جرموز يتي نام كسند نك ضر بندين شهيد اولد
 15 پس اول اتاده اليه بصره دن طشرة و ادي سباع نام محله
 دفن ايدوب اول وقعه دفع اولند قد نصرة قبر يني
 قازوب چقروب حالا بصره ده مشهور و متعين ذيارگاه
 اولان

1 اولان یرده دفن ایدوب ایلدی یلغرایب تقا قاندن کره
 ذیبر رضوانته عنه یننه عشره مبشر دن اولان طلحه ایلله
 بریننه ده دنیا یه کلوب واحد غزاسند حضرت معا
 معاونت ایلوب وایکی بی بیله الیه نفر اصحاب شورید
 5 واون اوج نفر متو طین اولان اهل فتویدن وعشره
 مبشر دن اولوب ویک بی بی بیله بر زمانه جنتله
 مشواره نوب و او اخر عمر لر نه وایکی بی بی دخی بصره
 هجرت ایدوب وایکی بی بیله دنیا ده التشر و فر در
 ییل عمر سوروب وایکی بی بی دخی جمل وقعه سنه شهید
 10 اولوب یننه بری بریننه قریب یرده دفن اولمشلر در
 رضوان الله تعالی علیهم اعلی سائر الصحابة و التابعین
 اللهم احسننا معهم برحمتک یا ارحم الراحمین
باب الغین الحديث الاول غفر الله عز وجل
 لرجل اماط غصن شوك عن الطریق ما تقدم من ذنبه
 15 وما تأخر بوحیث شریف سعادت نشان و بوخاب
 منیف بشادت عنوان کتاب نزل الشائین الی رب
 العالمین در معناسی یار لغاسون عزیز و جلیل الله یولدن

1 برکن دخی کیدرت کشینک کناهندن کچمش اولدی
 دخی صکره اولدی دیکدر فعل ماضی موقع دعا ده واقع
 اولمغله امر غایب معناسی اوزره ترجمه اولمشدر کنرو
 معناسی اوزره اولوب حضرت انک مغفر تندن خبر ویزک
 5 دخی بیید دکلر دایوبی باب جمیع مذکور اولان ابی
 سعید الخدریدر رضی الله عنه **الحديث الثاني**
 الغناء واللهم لیست ان فی القلب لتفارق كما ینبت الماء
 العشب والزی فی نفیس ید ان القرآن والذکر لیبتان
 الایمان فی القلب کما ینبت الماء العشب بوحیث شرف
 10 دخی نزل الشائین در مذکور در معناسی نفسه لذت
 ویرن ایر له مقوا ذی دخی جالغودن و غیر یدر نفسه
 شنک ویرن او یون ثامنا البته کوکله نفاق بتور
 تکیم صوا و تلر بتور در شول تنکر بی حقیقون که بنم
 نفسم انک قدر فی الله در تحقیق قران دخی ذکر الله
 15 البته ایمان بتور در کوکله تکیم صوا و تلر بی
 بتور دیکدر یعی فی قران اوقیوب و یاخود دکلک
 دخی ذکر الله ایدوب و یاخود الی ذوقه استماع ایلک
 ایمان

1 ایمان دین، هر که در اسلام دین حصه بر او ملین شود ایمان
میترا و لغه و اهل ایمان اولیة ایمان کامل و زیاده
یقین حاصل اولیة باعت اولیة دینیک اولیة دین
حدیثی که ما کلمه دین مصدریة اولیة کائنات
5 الماء تقدیر دین در بوحیث شریف سعادت در بقیة
داویدی باب تاء مشتاقه مذکور اولیة ان بنی مالک
رضی الله عنه الحديث الثالث غصوا الابصار و اجرو
الاعمار واجتنبوا اعمال اهل النار بوحیث نصحت
اسلوب و بوحیث موعظت مصحوب کتاب صدوق
10 و صلاح و سفر فوز و فلاحه سر سخن و دیباجه اولیة
امام ابن ماجه سنن و مسطور و تصنیف مزبور
مسفور در معنای کوز لکوزی با قافدن منع الیکوز
دایم فساد و خباثت بری ترک الیکوز دایم جهنم اهلک
عمل کردن ارغ اولکوز دیکور یعنی عیوب ناسه نکر
15 و یا خود ناخر ملوه نظر الی یوب محماته التفات الیکوز
دینک اولیة دین حدیثی که الابصار لفظیة اولیة
الف لام بر محذوف مضاف الیه دین عوض اولیة ممنوع

1 عنه اولیة منظور الیه دایم محذوف کفو ابصار کم
ع. النظر الیه المحرمات تقدیر دین در لغته فتح غین
مهمله الیه غرض بصری کوزی نظر دین منع انکه دین
و دین کسر الله فسق و فساد و خباثت معنای دین
5 اولیة دین نک جمیع دین که مفرد دین دال و عین مهملتین
مفتوحین در پس الدین لفظیة دین الف لام جنبی
ایچوندر خولی در معنای جمعیت مضحک اولیة بر ایکی
فساد و خباثت دایم ممنوع و منی اولیة دین مقرر در
صیغه جمعه و دین انواع فسق و فساد و خباثت
10 کثرتی ایزان و اشعار ایچوندر و معبوده اولیة
الف لام عهد ایچوه اولیة دایم بعید دکلر بوحیث
شریفک داویدی صاحب رسالت پناه و خادم نبوت و شگاه
حاوی الفضائل و المعالی حکم بن عمیر الثمالید رضی الله
عنه ثماله تاء مثله نک ضمه سی و فتحه سیله تازه صاغان
15 سودن و ایرانک اوستند کی تره یاغند دیر لوقبائل
عربدن بر قبیله نک دینسی اولیة عوف بن اسلام نام
کسنه اصلو سودن و ایرانک یاغلی یلیوب خلقه اناری
یاغلی

منافعه حضرت کام بن عمر رضی الله عنه

2 يا غلبه ايله انچورد و كچون اكا تالي ديولقب قوشل
 ايديم بيرا اول قبيله دن اولان كسنه يه دخي تالي پير
 راويي حديث داخه اول قبيلدن اولوب سول كرين
 اكرم صلي الله عليه وسلم حضرتلرندن اون دورت
 5 حديث شريف روايت ايلمشدر محدثيندن امام موسي
 بن ابي حبيب رحمة الله تعالى اندن روايتله متفق اولوب
 جميع نقل ايلدوكيم احاديث شريفة ي اكا استناد ايله
 ايلمشدر وحكم مزبور رضي الله عنه شام شريف اولو
 عساکر اسلامدن معدود اولوب خص شهر نون تمکن
 10 واندن اقامت و توطن ايلمش ايديم **الحديث الرابع**
 الغيبة اشد من الزنا لان الرجل يزني ويتوب يتوب الله
 عليه وان صاحب الغيبة لا يغفر له حتي يغفر له صا
 بوحديث شرفين كتاب نزل الشاثيريندر معنا
 غيبت ايلك ذنادن اشدد در ذير كشي زنا ايلرسكو
 15 نوبه ايلر الله تعالى توبه قبول ايدر انك اوردينه
 داخي حقيقت غيبت صاحبي ياد لغمر تالكه غيبت اولنان
 كسنه اني ياد لغامينجه يعني عفو ايد و ب حقي اكلال

1 ايلمينجه ديمك رغبت ديون غيبت كسره ايله بر كسنه
 اول مجلس حاضر دكل ايكن انك ايشد و كي تقدير
 اينجه جكيه لاري سويلمكه دير لرا اول صفتلر
 اندن يوغيسه اول افترا و بختاندر اما حديث شريف
 5 ذكر اولوب ذنادن اشدا اولان غيبت في الواقع اول
 كشيان موجود اولان كسنه ي سويلمكدر بعض
 كمستلوك بزوم اني سويلمكدر مراد من اول كشي
 اني ايشيد و ب اندن فارغ اولسون ديي سيلر و
 ديمكه تاويل ايلدكار ي زما فريده اعتماد اولنان
 10 سوزلردن دكلارا و لكه صاحب غيبتدن مراد غيبي
 سويليندر و صكره كي صاحب مراد غيبت اولنان كسند
 اولكي يغفر صيغه مجهولله اولوب مابعدن كي
 جاز و مجرور قايم مقام فاعلي در و صكره كي صيغه معلول
 اولوب مشاكله طريقيله ذكر اولمشدر انك بعدن
 15 جاز و مجرور اكا متعلق اولوب فاعلي صاحبها در و
 شريفك ايكي اويسي وارد باب ثاء مثلته ده مذكور اولان
 جابر انصار يدر و بريسي باب جيمه مذكور اولون ابو حبيب
 خدر يدر

1 خدريد ررضي الله عنهما الحديث الخامس غطوا الاناء
 واوكوا السقاء فان في السنة ليلة ينزل فيها ولاء
 لا يمر باناء لا يغطي ولا يسقاء لا يوكي الا وقع فيه
 من ذلك الولاء بوحديث شريف دحي نزل الشايرين
 5 معلية سيزايجنه طعام اولان چناغي اور تگوز دحي
 ايجنه صوا اولان قربه نك اغزني باغلا كوز زير تحقيق
 يلدن بر كچه وارد اول كچه ده طاعون ايتراوي
 اور تلماش بوجناغه واغزني باغلا تماش بر قربه
 اوغزما الا انك ايجنه دوشرا اول طوندن برازي ميكد
 10 اكا بر كها اول كچه كانون اولك يكرمي طغوز وار عينك
 اون سكرنجي كچه سي در ديونتين ايمشور در دافسي
 ينه جابر انصار يد ررضي الله عنه الحديث السادس
 غطوا الاناء واوكوا الاسقية واغلقوا الباب واطفوا
 التوايح فان الشيطان لا يجلس سقاء ولا يفتح بابا ولا
 15 يكتشف اناء فان لم تجد احدا كمالان يعرض علي نايه
 عودا ويدكر الله عليه فليفع فان الغوي سقه ضرر
 علي اهل البيت بينهم بوحديث شريف صادق كتاب

1 لطيفه مشار قد ندر معنا سي سيزاورد تگوز چناغي داخي
 باغلا كوز قربه لري داخي قبا كوز قيووني دحي سيوندر كوز
 چراغي زير تحقيقا شيطان قربه بي جوز مزد دحي قيووني
 اجز داخي چناغي اجز بسا كرسزدن بري كوز بولماسه الا
 5 چناغتك اوز دينه براغ ار قوري قومغي بولسه دحي
 انك اوز دينه اللهك اديني اناغي يعني بسرا لله يكي
 بولسه هان ايشلسون زير تحقيقا فاسقك يعني حبان
 او اهلنك اوز دينه اولوي يي ياقرد ميكد رفاق الفوسقه
 عبارتي اطفوا السراج علندر ياند و غكوز زماند چراغي
 10 سيوندر ك زير سيزاويور ايكن حبان كلود فتيلاي كوز
 اسباب اوستنه كتر مكله احراق بيته سبب اولي
 ديك اولور اقا بوذكر اولنان امر لربسمله ايله اولق
 كر كدر تاكه شيطان وجير اصلادخل وتعرض اليه
 بونك دحي داويسي ينه جابر انصار يد ررضي الله عنه
 15 الحديث السابع غسل الزاس يزدي في الحفظ وترك
 الوسخ فيه ينقص من الحفظ بوحديث شريف سوك كذا
 نزل الشايرين دن منقولدر معنا سي باشي يوق از بر كمي

۱ آنکه در داخی باشد که کریم و جبرک خالی اوزدینه نزل ایلک
 حفظی و از بری اسک ایدردیمکدر را و بی صاحب
 رسول کنیز و خادم حبیب رب العالمین معدن
 الصدق والصفاء ومنبع الاخلاص والوفاء تارک
 5 زخارف دنیا و طالب عوارف عقی ابوالدرداء عوفی
 بن ثعلبة بن عامر بن زید بن بشر بن امیة بن مالک
 بن عامر بن عدی بن کعب بن خزرج الانصار و فی الجرحی در
 رضی الله عنه والده یحیی خیرة بنت ابی جحر و دبلال
 بن اسلم در رضی الله عنها که شرف صحبت بهالت بناهله
 10 مشرفات اولان صحابیان تدر اولوب ایمان سعادت عنوان
 ایله اسلام اوزدینه اوغلندن مقدر اویشدروا بوا
 الدرداء آنک اوغلی بلول بن عوفی در که کبالتا بعدن
 اولوب کند و سندن علم دین اخذ ایدوب و حدیث بی
 نقل ایلشدر و قیزینک اسمی در داء در که اوغلی بلول
 15 بولک اولوب کند و بی ابوالدرداء و خاتون اتم الدرداء
 کنیت ایله اشتهار بولشدر و پس ابوالدرداء رضی
 بدر غزاسندن صکر می بنده منوره ده اسلامه کلب

1 رسول اکرم صلی الله علیه و سلم ایله سلمان فارسی
 قرداشل ایلشدر در زیر حجر ترن صاکم حضرت مهاجر
 انصار بی بری بریل قرداشل ایلوب ابودرداء آنک
 و سلمان فارسی نیک رضی الله عنهما اسلامه لری حجر ترن
 5 بر مرت صکر واقع اولغین انلری دخی بری بریل
 برادر لری ایلدیر نقلدر که ابوالدرداء دنیا اوزدینه
 اخرت اختیار و طلب معاش اوزدینه قناعی ایتار ایدوب
 بالکلیه دنیادان فارغ ایدوب و جزوی نسته ایلخان
 اولوب اذیت فقر و فاقه ایله صبر و ریاضت و عبادت
 10 نفسنه جبر ایدوب اسباب دنیادان خانه سندن برسته
 یوغیدوب حقه مرویدر که کند و سیله خاتوننک بریل
 لباسلوی و ایدوب نماز و قنوت ایله نوبتله کیوب داء
 فضل یدر لری ایدوب و دایما عبادت و تلوته اشتغال
 اوزره کند و صایم و کجه قائم اولوب فقه و فنی
 15 و فضل و تقوی ایله شهرت بولوب احکام کرام و اجاب
 عظام مابین فقیه و یرن اون نفر صحابه کبارک
 برپسیدر و ترتیب نزول اوزره قرآن عظیمی حضرت
 زمانه

۱ زمانه به تمام حفظ ایلین یدیه نفر احباب خیارک بنی
 انحضرت عثمان و علی و عبدالله بن سعود و ابی بن کعبه زید
 بن ثابت و ابوموسی اشعری و ابوالترداء عومیه در رضوان
 نقالی علیه السلام جمعین نقل کرد که بر کون سلمان فادیه داشی
 ۵ ابودرداء زیارت ایلک ایچون انک منزلیه وارد
 کند و سینه اندخ حاضر بولا میوب اهل و عیالی غایتله
 منزلت اوزره کوردیه پس والدیه خیره یه بوجالین
 سؤال ایلدی اولراجه یا سلمان سنک برادرک ابوالترداء
 عبادت رب العبادده کونر زعلت و صیام و کجه لر
 ۱۰ صباحه دکن قایم ایله مجاهد شاقه اوزره اولغین
 اصل اسباب معیشتله تعید ایلن انکیچون احوالیمز دیکر
 کون و خاطرمز بریشان و محزونر دیو جواب ویرجه
 بواشاده ابودرداء داخی چقا کلر یه سلمان فارسی فی
 اونه کوردیه شاد و خندان و مسرور و فرحان اولر
 ۱۵ و حال و خاطر پریشندن صکره خانه سده بولنان خشک
 و تردن اوکنه طعام ماحضر کتوردیه و اکل ایلدیو
 آنجا تکلیف ایدوب کند و سی فارغ او توردی سلمان

۱ ایتدی یاخی کل سجه یلیمر بعضی رب العزیزه شکرین
 دیلیم ابوالترداء ایتدی بن یمرزیرا که دایما صایم
 همان سلمان دخی قسم ایلوب مادامکه سن یمیه سین
 بنداییمز مردیدیه پس اولراجه برآی خاطر افطار
 ۵ ایدوب ایکسی بیله یدیرا اتفاق سلمان اولر کجه
 انر یاندیه ابوالترداء سینه عاده قدیمه سی اوزره عبا
 قائم و قیامه شاد و ملازم اولق دیلر یه سلمان ایتدی
 ای برادر تحقیقا سنک اوزرکن نر تکل حقی وارد رخی
 اهل و عیالک حقی وارد رکا هی مفطر اولوب کاه صایم
 ۱۰ و بعض کجه ده اهل کله یا توب بعضنه قایم اول
 و هر حق صاحب بر نه کند و حقارینی ادا ایلد دیو
 اولر کجه ای قیامدن منع ایلدی اولراجه قبول نفس
 و الحاحات ملتئم ایدوب جواب راحت انکیز و حضور
 استراحت امیز ایتدی چون کیم وقت صبح و هنگام
 ۱۵ فوز و فلاح قریب اولدی ایکسی بیله برلرندن قالقو
 ابرست الیاس و ایکیشر رکعت نماز قلدیلر بعد مسجد
 رسول الله کلدیلر جماعتله صلوٰه فجریه ادا ایلر کلدیلر
 ابو الداء

۱ ابوالدرداء می‌رندن قالقوب اول کچه سلمانله مایینلرن
 اولان واقعه فی عرض ایلک ایچون رسول حضرتلرینک حصو
 شریفلرینه واردی همان حضرت اکا خطاب ایدوب یا ابا
 الدرداء تحقیقاسنک اوزرکن بدسکن حقیق وارد ویرکن
 ۵ حقیق وارد واهل و عیالک حقیق وارد هر برینک کندو
 حقیق بی وپردیو سلمانک قوی اوزرینه وصیت ایلدی
 و ابوالدرداء رضی الله عنه رسول رب احم صلی الله علیه
 وسلم حضرتلرن یوزیمش دوت دوت حدیث تریف
 روایت ایلشدر و احباب کبار و احباب خیار مابین
 ۱۰ اکا حکیم امت دیرلر ایدیه فقیه لیب و حکیم ادیب عابد
 و زاهد و مجتهد و مجاهد فاضل و کامل و عالم و عامل
 قانع و صابر و حامد و شاکر ایدیه و علمه قراءت و شیخ
 سبعة دن اولان ابن عامر تجوید و قراءت علملریندن
 اخذ ایدوب ولایت شامه کند و دن صکره آنک قائم
 ۱۵ مقایم و ملت و نقلد که امیرالمومنین حضرت عمر رضی
 تعالی عنه ایام خلوفتنده خصم ولایتین اولان بیت
 المال جمیع و حفظ اچون ابودرداء امین و عامل نصب

۱ اول دیاده کوندر دپ اتفاقا ابودرداء انده وارد قده
 ذخیر و اسهال مرضنه مبتلا اولوب برکونده بیخ کن
 قضای حاجته وارمغه محتاج اولوب ولول زمانه اول
 ۵ یرده خلا یا بلقی غادت اولما مغله خلقی قضای حاجت
 ایچون صحرا یه وبعید و تنهایلر کیدر لر ایدیه پس
 ابوالدرداء بو خالی کوروب بیت المال دن ایکی بچوق
 درهم خرج ایدوب انده برخلابنا اتر دپ دخی حضرت
 عمر بو خصوصه واقف و آنک بو فعلی عارف اولوب
 اکا غضب ایلدی و عتابله برکاغدی اوزوب اکا
 ۱۰ کوندر دیکه یا عومیر بن خیر الدمرکه سن بیت المال
 خیانت ایلش سن و اندن ایکی بچوق درهم خرج ایلوب
 برکینف احداث ایلش سن قوم و ملک عمارتلرن
 بقیته اولان حرا به لر سکا کفایت ایلر می ایدیکه بیت
 المال بویله غدر و تغذیه ایلرک امدیه مکتوب وصول
 ۱۵ بولر قده خدمت امانت دن الچکوب من بعد اولخدمته
 قارشمیه سن و اول یرده داخی طور میه سن شاهه وارن
 تا اولنجه انده ساکن اولوب برداخی بونده کلمیه سن
 پس

1 پس بومك توب اكا واصل اولد وغي كي سمعا
وطاعه اولجا بندن اشاده و بندن اطاعه ديوب
همان شام شريفه كندې و آخر عمر ينيه دكين اندر خلقه
تعليم علم ايتدي غادت كرمه يسي هر كون دمشق
5 صلوة اشرافدن صاكره ارقه سن محرابه و يروبا و قور
خلايق اندن قرآن عظيم و كلام قدير و قيام
ايچون اول جامعده جمع اولور لو و او نرا و نر بلوك
بلوك اولوب او نور لرايدې و ابو الدرداء هر بركه
بر عريف تعيين ايلوب شيخ ابن عامر جي بربلوك
10 عربي و اول جيتك بركا ملح يني ايدې پس هر
بلوك خلقي قراءت ايدوب غلطي يني واقع اولدجه
كند و عريف ينيه مراجعت ايدوب مشكل يني يني
ايدر لرايدې و اگر عريف يني دغي غلط ايلسه ابو القاسم
تصحيح ايلرايدې بو حال اوزده برقي پيل موزايد
15 تاريخ هجرتك او تورا يكي يني سنه سنه حضرت عثمان
رضي الله عنه خلو قتي زمانده شام شريفه و قاي
ايدوب دحمت حقه واصل اولدې و كعب الاخبار

1705

1 دخي ينيه اول زمانده اندن فوت اولوب قبر يني دخي
بر رده در الله ارض عن جميع الصحابة و التابعين
و احشرا معهم بر حمتك يا ارحم الراحمين الحديث
القاسم غير و الشيفاته يزيدي في شباب احكم
5 و جماله و مجامعته النساء بو حديث شريفه دخي
نزل السائر يني ندر معناسي يني تغيير ايلكوز قوجا يني
يعني اغرن صابجي و صفا ليحتايله يا خود سياهه
غير يني ممكن اولان رنك له بوليا كوز زير تحقيقا
اول بوليا مقادير سيزك هر بركوزك يكتك يني
10 دخي كوز لك يني دخي جماع ايد يني خا تونلر ايله
د يكلر انا سياهله بوليا مقادير بوندن صكره ذكر اولاجت
حديث شريفه منع و نهي اولمشد بو حديث شريفه
را و يسي باب تاء مشتاده مذكور اولان انسن بن مالك
رضي الله عنه الحديث التاسع غير و الشيب و اجتناب
15 السواد بو حديث شريفه دخي ينيه نزل السائر يني
مسطور در معناسي يني تغيير ايلكوز قوجا لادن اغرن
صابجي و صفا لي بوليا مغله دخي قريه بوليا مقادير
اجتناب

171b

۱۷۳

۱ اجتناب ایدوب اداغ اولکوز دیکمداشبو مضمون
 شریف کتاب مشارق جابر انصاری رضی الله عنه
 دوائیه غیر واهذا واجتنبوا السواد عبارتیله واقع
 اولمشدر ذکر اولنان امر ندب واستحاب اولوب
 5 وصورت امرده اولان معنای نئی و تحریر عزایه کید
 کیدمدریکم تقدیرجه دردمشلا ماغزایه کتدکلا
 زمانه اعداکوزینه مهاتلو کور ملک ایچون بعض
 ائمه سیاهله بویامغی دخی تجوینا یلمشدر دیرچنایله
 و سیاهدن ماعدارنکله بویامق مطلق مستبد
 10 بوجدین شریف ابوبکر صدیقک والد ماجد یابو
 قحافه عثمانک رضی الله عنهما حقند و ارد اولوب
 باب الکفاح ابوبکر ذکر یه انتاسند اکانضیح اولمشدر
 داوپی صاحبات قانات و محسنات محسناتون
 قانتہ صابره و صادقہ هاجرہ ام عبد الله اسماء
 15 بنت ابی بکر الصديق بن قحافه عثمان در رضی الله عنهما
 وعن والدها و جدها نقلدرکه مزبور اسماء عام
 فیلهن او تو زیل صکره و بعثت نبی دن او ن ییل

سابق حضرت اسماء بنت ابوبکر رضی الله عنہا

172a

1 مقدر مکه و مکرمه ده دنیا به کل و بجز و نفعله پرورد
 اولمشدر اول طوغد و غی زمانه والریه ابوبکر الصديق
 رضی الله عنهما یکرمی سکن یاشنده ایدریه والریه بی فیتله
 بنت عبد القریه بن عبد العبد بن نصر بن مالک
 5 و برادیه عبدالله بن ابی بکر دخی والریه بی فیتله دند
 بواکیسندن غیره حضرت ابوبکر فیتله دن ولریه
 اولر و غی معلوم دکلر و اسماء مزبور همشیره سی اولان
 حضرت عایشه دن رضی الله عنهما اون اوچ بچورباش
 بیکدر و قدیم مکه و مکرمه ده اسلامه کلر حضرت
 10 روایت ایلدوکیه احادیث شریفه الی سکن عدد در
 و اصحاب کوزین مابینده ذات النطاقین دیکله
 مشهوره و افواه رجاله بولقبیل مذکور در لغت
 نطق کسر نونله قوشاق و اذاد کبی بر او زون بزرگ
 عربستانه حاتونلر ایله بر نوعه لباس ایدر لر سب
 15 لقبی بر حکایه درکه حضرت رسالت پناه صلی الله علیه
 مدینه و منوره یه هجرت ایلد کلمه کیجه ابوبکر
 صدیق رضی الله عنه حضرت تله یولن یکچون کتد و اون
 بر مقام

1 بر مقدار از قدرات ایدوب بر سفره یه قوی بی و بر
 قریه دخی بر مقدار صوفی یوب انور بی با علامه
 بر سنه طلب ایلر بی همان قیزی اسمائی کندونک
 نطاقنی اور تاسدن ایکی یرت بر پاره سیله سفره
 5 و بر سیله قریه نک اغن بن باغله دی پس کا ذات
 النطاقین دیولقب قودیلر نقلدر که اشواسما
 مقدما ذیر بن عوامک رضی الله عنهم تحت تکاحنه
 اولوب هجرتدن یکر بی آی صکره عبدالله بن زبیر بی
 طوغر دی هجرتدن صکره مهاجریندن مدینه و منوره
 10 اندن اول بر کسنه نک ولری ظهور کالماشدر و
 اواخر عمرند مدینه دن بصره یه هجرت ایدوب و لکن
 اسما امتناع ایلدکن ذیر کا طلاق و پروب اولر بی
 اوغلی عبدالله بینه مکه و مکره یه کلوب اندر کان
 اولر یلر ویزید بن معاویه سر خلافت کچر کنر بی
 15 عبدالله بن زبیر انکله بیعت و امر بنیه انقیاد و طاعت
 ایلدوب و قعه و حیندن صکره کند و بی دعا و خلوت
 ایلر بی و حجاز و یمن و مصر و عراق و له تیلر بی ضبط ایلر

1 طقوزیل بوحال کچر بی و مکه ده ساکن اولوب کعبه
 تعمیر ایلر بی و خطیبی اچر و یه الوب بیت الله ایکی قوی ایلر
 آخر الامر یزید دن صکره بنی امیه دن و خلفاء و فراتدن
 اولدن عبدالملک بن مروان جانبندن عساکر وافر و حق
 5 متکاثره ایلر بی تفتیق سیله سندن اولوب ظلم و بیداد
 و سفک دماء و قتل عباد ایلدکله بین الانام الی یوم القیام
 مشهور و بد نام اولان حجاج بن یوسف انک اوزر بی
 کلوب کعبه یی محاصره ایلر بی و کافر شو مخینق
 قوروب اوتور دی پس عبدالله بوحال کچر و بی عازر
 10 اسمانک یا نه کلدی وایتدی یا والد بن قور قمر که
 بونلر بی الله کتوروب قتل ایلر و خلقه قرشو
 جسدی برداریدر لر والد بی اسمائتدی یا ولر
 قچن برقیون بوغزلنسه در یسینی یوز دکرندن الم
 چکمر دیوب بر بی بر یله و داع ایلر یلر و آخرت
 15 حقیقی حواله لشدیلر حاصل کلام و نتیجه و مرام
 مختاریات شد بر و مقاتلات اکیره دن صکره حجاج
 عبدالله ی قتل ایلر و بی با شتی عبدالملک کونر دی
 و بنی

1 ویدنی مدینه عقبه سنک اوستند قریشه قرشواضا
 تقدی و والد سیاسا کلوب دلك ایلنج اندرو
 او فن اندر مردیدے اول زمانه اسمایوز یا شنه قریب
 اولوب بیر ککدن کوزلرے کورمز اولشایدی بهی
 5 ایشیدوب شمد نصکه اوغلو مینه دی اولاجت دکلر
 بن اگا واروب ملجعت ایلزمردیدے حجاج اگا ادم
 کونردیکه البتہ یا کاکلسون و یا خود صلاچدن
 سور یوسور یوکورد و مردیدے اسما داخی الله حقین
 بن اگا کند و رضامله و ادمز مکرکه بنی صاچدن سو یوب
 10 الوب کیدر لردیدے بوخبر حجاجه واصل و لیجی ها
 بنم غلخی کتورک دیدے وایاق قابری نی کیوب
 اسماند اوینه کلرے واندک قرشوسند طور دی یا اسما
 کوردکی الله تعالی سنک اوغلو که نیلرے دیدے اسما
 انیدی امرحقکدر انا مینه بنم اوغلو مرسکا غلبه ایلد
 15 زیر البتہ المومقتر درسن اندک انجق دنیا سی خراب
 ایلدک اول سنک اخر تکی خراب ایلدے و بن رسول حضرتین
 صلی الله علیه و سلم شیکه ایشیدید مکرکه سنک قبلک

1 اولان ثقیفدن بر کتاب و بر خلقی هلاک ایدنچ ظالم
 ظهور اید جکدر اول کزانی کورد که خاشا بنوت و عو
 ایلین مختار بن ایل عبید ثقیفی ایدے و اما اول مهلك ظالم
 داخی اشته سنسن حضرتک ایکی سوزی بیله کلرے بنم
 5 زمانزده ظهور ایلدے بسر قیامت کوندن وای سیزک
 حالکوزده دیدے حجاج مهورت و مختار اولوب کتدے
 و کعبه بی وضع قدیم اوزده تکرار یا یوب عبداللهک
 بناسنی تغییر ایدے و اسما رضی الله عنها بو وقعه دن
 صکره برچ کون داخی حیوتده اولوب تارنج هجرتک
 10 یتیمش بیجی سنه سنک شهر جمادی الاخره بی واسطه
 مکة مکرمه ده طقسان طقوز یا شند وفات اید
 مینه اند د فن اولندے و اوغلی عبدالله وقعه بی شهر
 مزبورک اون او جیجی کوبه واقعه اولرے انا الله
 وانا الیه راجعون **الحديث العاشر** غیر الشیب
 15 ولا تشبهوا بالیهود بو حدیث شریف امام ابو عبی
 ترمدی مسند مینه استاد واندک کتاب مذکورند
 یاد اولمشدر سیز صاچ و صقال اغر ماسنی حنا ایله
 و سیاه

1 وسأهدن غيري رزكك بوليايوب تغييرا يلكون
 داخي يهود طائفة سنه بكن مكنوز ديكدر زهر
 يهود اونصارا صاج وصقا لربني اصلو بر فكله
 بوليامر لربنا مخالفت ايلك مستحبد انا سلاله
 5 بوليامقود منع ونهي حديث سابقله ثابت در بعض
 ائمه غزايوزنن مهاجرون قاره يه بوليامعجبي
 جابز كور مشلر و حرام و منهي اولدو ايجي مجر ذريت
 و رعوت ايجون اولدو غي زمانه در ديوبو مشلر
 رالوي حديث باب العينه مذكور اولان ذير بن
 10 عوامر رضي الله عنهما **باب الفاء الحديث الاول**
 فضل العالم علي العالمين سبعون درجة ما بين كل
 درجتين كما بين السماء والارض بوحديث شرف كستر
 و بوخبر سعد دهبو كتاب نزل السائرين الي رب العالمين
 معناسي عالم جنسك فضلي عابد جنسي او زرينه تيش
 15 درجه در كه هر يركي درجه نك اداسي بيرايه كون
 اولخي كيدر ديكدر و عالم من بوردن مراد عالم دين
 كنون و عابد مرقومين مراد عابدين علم و يقين در

1 رالوي حديث باو خاء مجمه ده مذكور اولان عبدالرحمن
 بن عوف در رضي الله عنه **الحديث الثاني** فضل العالم
 علي العابد كفضل القمر ليلة البدر علي سائر الكواكب
 بوحديث شريف و بوخبر منيف اهل حديثك زين المجدي
 5 ابو داود سليمان طيالسي مسند ندر معنايم علمك
 فضلي عابد او زرينه اين فضلي كيدر طولوب كامل
 اولدو غي كجه ده ساير يلد زلر او زرينه ديكدر رالوي
 باب دال ممله ده مذكور اولان معاذ بن جبل در رضي
 تعالى عنه **الحديث الثالث** فقيه واحد اشهد
 10 علي الشيطان من الف عابد بوحديث شريف دخي امام
 طيالسيك مسند نه مزبور و تصنيف مشيد نه
 مذكور و معنايم علمي ديني بلجي بر كسنه اشدد
 شيطانك او زرينه بيد عابد دن ديكدر مراد عابد
 جاهل در كه علمدن بهره ور و شعائر شرايع حصه
 15 براوليه رالوي باب باو تختانيه ده ذكر اولان ابن
 عباس در رضي الله عنهما **الحديث الرابع** فضل الله عز
 وجل قرنيك اسبع خصال لم يعطها احد قبلهم ولم يعطها

1 احد بعدهم اي منهم وان التوبة فيهم وان الحجاب
 فيهم والتقاية فيهم ونصهم علي الفيل وعبد الله
 عشرين لا يعبد غيرهم وانزل الله فيهم سورة
 لم يترك فيها احد غيرهم بوحديث شرف قرن وبو
 5 خبر سعادته ربهين كتاب نزل الشاكرين الي ربه
 العالمين در معانيه تفضل ايدوب اد توفلق ويرد
 عزيز جليل الله قريب قومنه يدري خصلتوا اليه كه
 ويردري اول خصلتوا بهيچ بر كسسته انلردن اول
 داخي ويردري اول خصلتوا بهيچ كشي انلردن صكره
 10 بريبي بود كه تحقيقا بن انلودنم وبريبي دخي تحقيقا
 بوقت معهوده يعني بنم بغير لغم انلرك ايچلردن
 حاصل وميتراولدي وبريبي داخي تحقيقا كعبه نك
 قيو جيلغي انلرده در وبريبي داخي موسم سقا لغي
 انلرده در وبريبي داخي الله تعالى انلره ياددم ايلاري
 15 فيل اوزد بته كه اصحاب فيلي هالوك ايلدي وبريبي
 دخي انلر عبادت ايلد بيرا اللهه اوند يكل كه عبادت
 ايلمز ايلدي اكا انلردن غير كسسته وبريبي دخي الله تعالى

1 انلرك حقنلر بر سورة ايندر ديكه اورناق اولدي
 اول سورة ده انلردن غيري بر كسسته ديمكر حضرت
 رسالت عنوان وجناب سعادت نشاندن جودش
 شريفك داويه سي فضائل وفواضلك جاويه سي
 5 اولون غار فده اسوار سبع المثاني وواقفه و دقائق
 حقايق معاني مالمومنين ام هاني فاخته بيت اي
 طالب عبد مناف بن شيبه عبد المطلب القرشي
 الهاشمي المكيه در رضي الله تعالى عنها كه حضرت
 علي بك كتر الله وجهه بيوك قيز قزداشيد اسم
 10 خاضي فاخته وكنيتي ام هاندر قديما اسلومه
 كلوب اما كه مدينه منوره يه هجرت ايلما مشدر
 وحضرت رسول داخي مكه ده ايكن اي كندولر يه كاطن
 ولكن من بعد دخول واقع اولما مشدر بعضلر قانده
 حضرت معراج كند كاري كچه انك منزلده اولوب
 15 كوكلره انك اوندن عروج ايلما مشدر زوج سابق هيت
 بن وهب المخزومي در كه هاني رجعه نام ولر لري
 اندر لغتن هاني لفظي اخرنه همز ايله مهور الزام
 اولر

مناق حضرت ام هاني رضي الله عنها

176b

۱۷۴

1 اولدوخی حالده خادم دیکلر د نقلدرکه مکة مکرمة
فتح اولدوخی زمانده امهانی کند و نکه اوغلی جده
بن هبیره یهینه کند و بی فضولی امان و پردی بی بی
قرن اشی حضرت علی رضی الله عنه اکا اعتبار ایلیموب
5 جده قتل ایلک استدی امهانی دخی حضرتک حضور
شرفلرینه واروب سلام و پردی حضرت اولوال
عسل ایلک مشغول اولوب قیزلر بی فاطمه رضی
تعالی عنهما انوره ستره ایچون بربرده طوتار ایدر بی
همان حضرت برده اردندن انک تختی ایشید و اول
10 سلام و برن کیمدر دیو سوال ایلدی اولوالدای غمگوز ابو
طالبک قیز بی امهانی یمکه خدمت نیکوز بررض
حاله کلام دیو جواب و پردی حضرت دایمی اهلک و سلا
یا امهانی و حباصفا کلدک دیو انواع لطف اظهار
ایلدی یوس غسلی تمام ایدوب بر نوجه بر وندیلر کز
15 رکعت صلوة ضحی قیلوب نماز دن فارغ اولدی یلر امهانی
دخی حضرتک جناب عزیزلرینه یوز سوز و ج یار سول الله
قرن اشم علی بنر امان و پردو کم اوغلم جده بن هبیره

177a

1 قتل ایلک استر باقی امر سیز کدر ای شفاعت ایدرم دیت
حضرت داخی یا امهانی سنک امانک مقبول اولوب سن
امان و پردو کم کسنه یه بنداخی امان و پردم دیوب
اوغلی جده قتلدن تخلص ایلدی و امهانی رضی الله
5 تعالی عنهما رسول اکرم صلی الله علیه و سلم حضرت
قرق یدر بی حدیث شریف و بر روایت قرق الی غیر
منیف روایت ایلشد راسدا الله الغالب علی بن ابی
طالب و زین الناس عبد الله بن عباس کبی اصحاب
کبار و مفاخر العلماء و الفضلاء مجاهد و عرو
10 و عکره و عطاء کبی جوق تابعین اختیار اندن علم
و فوق یه اخذ ایدوب حدیث شریف نقل ایلشودر
روایت اولنر که امهانی رضی الله عنها بر کون رسول
حضرتلرینه کلوب یار سول الله تحقیق بنم یاشم
زیاده اولوب غایتله پیر اولدر شمدن صکره زیاده
15 حرکت طاقتمر قالمشدر کجا او تور دوغم یرده
ایشلیک بر عمل ایلکوز که اکثر تایا مشغوله اولیم
دیز بی حضرت ایتدی یا امهانی یوز کره سبحان الله
دیو

کلیه صحاح و تالیفات

۱ دیوانه تعالی به تسبیح ایلله که تحقیقا اول تسبیح است
 پیغام بر علیه السلام اولاد ندن یوز قول اذا دالمت
 کمنه نك ثوابه برادر دای یوز کرم الحمد لله
 الله تعالی به تحمید ایلله که فی سبیل الله غنا ایچون ایل
 ۵ واینانو یوزات ویرمک ثوابه معادلدر دای یوز
 کرم الله اکبر دیو تکبیر ایلله که الله ایچون یوزدو
 قربان ایلک قدر ثوابه وارد دای یوز کرم لا اله الا الله
 دیو تحلیل ایلله که تحقیقا انک ثوابه یرئله کون اراسی
 تولد وهر و بوندن افضل برکشک دخی عملی کو که
 ۱۰ رفیع اولماز الامکرینه بونلره مداومت ایلله
 دیو بوردیلر فالله خیر حافظا و هو ارحم الراحمین
الحديث الخامس فکتوا العاني و اطعموا الجائع
 و عود المريض بو شریف حدیث فایق کتاب مقبر
 مشار قدندر معنا یی سیر کفار الله اولان اسپر
 ۱۵ قور تادیکوز دای اچ اولان کمنه یه طعام ویریکوز
 دای خسته اولون کشی و کورمه واریکوز دیکار
 بوامر و جوینوز را ما و جوب کفایدر اهل اسلامدن

۱ برکمنه بونلر یی اشلسه سائر ندن ساقط اولور متق
 حدیثه کی عانی کلمه ییم ناقص و اویدن اولوب
 اسپر معنا یینه در و اویسم باب جیمده مذکور اولان
 ابو موسی اشعری در رضی الله عنه الحديث السادس
 ۵ فی السماء ملکا احدهما یامر بالیین والآخر یامر
 بالشر و کلوهما مصیبان جبرائیل و میکائیل
 و نبیان احدهما یامر بالیین والآخر یامر بالشر و
 کلوهما مصیبان ابراهیم و نوح و لی صاحبان احدهما
 یامر بالیین والآخر یامر بالشر و کل مصیبان یو بکر و عمر
 ۱۰ بو حدیث سعادت مصحوب کتاب نزل الشائرنده
 مکتوبدر معنا ییم کو که ایکی فرشته لور در انلرک
 برسی ارایر یومشا قلعله و برسی ارایر بکل کله
 حال بو که ایکسی بیلله خطا ایلمیوب حقیقت حقه
 ۱۵ یتشجیلدر در انلر جبرائیل و میکائیل در دای ایکی یغیر
 وارد در انلرک برسی یومشا قلعله بومر و برسی
 شد تله بومر ایکسی بیلله حقه یتشجیلر اولور قلم
 حاله انلر ابراهیم و نوح پیغامبر لور دخی بنمرا یکی
 مصاحب

۱ مصاحبه مر واد در انلوك بر پي بي يومش اقل غله حكم ايد
 و بر پي بي يا و زلفه حكم ايلر خال بوكه هن بر پي بي خطا
 ايليو ب صواب ايلچيد دانلر او بكو وعمودر ديمكدر
 را و پي بي باب آراء مهله ده مذكور اولان امر الموء منين
 ۵ امر مسلمه در رضاي الله عنها الحديث التاسع في الزنا است
 خصال ثلثة في الدنيا و ثلثة في الآخرة فاما في الدنيا
 فيذهب بنور الوجه و يقطع الرزق و يسرع الغناء
 و اما في الآخرة فغضب الرب و سوء الحساب و الزخول
 و الخلود في النار بوحديث شريف داخي نزل التاثير
 ۱۰ معنای زناده التي خصلت واد در اوحي دنيا ده در و قوا
 آخرت در و قوا دنيا ده اولان يوزك نور پي بي كيد در
 بر و قی كسر دخی فناي تیز كتور هر و اما آخرت اولان
 رت العزت ك غضبي در داخي حسابك يرامر لغيد
 داخي جهنم كير مك واندر قالمقدر ديمكدر لفظ زنا
 ۱۵ مموده همة ايله و مقصورة يا ايله مكروب اولر
 خالو فعل شنيع معروف در و خصلت شريف نفيس
 و در ذيل و حيس ده مستعمل را اولر استعمالی غلبه

۱ وفادن مراد يا نفسك هلكي و يا خودا كاسب اولان
 فقر و عموم و هجوم و همودر و خلود در مقصود طول
 مكث معنایه زمان مديد و عهد بعيد ايله اند
 قالمقدر زير اهل ايمان جهنم ايدري قالماز مكره
 ۵ مغوذ بالله المتعال يا استخفاف و يا خود استحلال ايله به
 داوي حديث باب الافك مذكور اولان صاحب الكرم
 الجلي حضرت امام علي در كرم وجهه الحديث العاشر
 الفطرة خمس الختان والاستحدا و قص الشارب و تعليم
 الاظفار و تقال باط بوحديث شريف مدار و بوحبر
 ۱۰ سعد شعار مبارق الازهار متخي مشارق الانوار دند
 معنایي نبياء سالفة نك عادات كنيم لري اولان سنان
 قديمه بنسنتدر او كمي به ذكر ده ذاك اولان در دخی كس
 كيدرمكدر داخي ايك خبيسي فاسوخي تراش ايكدر دخی
 او خبيسي بيغي كسمكدر داخي در دخی سي طنقله
 ۱۵ كسمكدر داخي بشيخي به قولتقد اولون قبلتر به
 يولوب كيدرمكدر ديمكدر اما سنان قديمه بوذكر اولان
 بشنسنه به مخصوصه دكلدر بلكه مضمضه و استنشاق
 و سواك

1 وسوالك كېي بعض نسنه لرداخي فطره سالفه دندربس
 بوحريث شريفه سنت معناسنه اولون فطرتن مراد
 بدن انسانه متصل اولان دائر لركيدر مكه متعلق اولان
 سنلر ديوتا ويلي اولي ووجه واليق وحردي درمتي
 5 استراددن مراد قاسوقدن قللر استوله وبيجاقي كې
 بردمور آله تراش ايلمك درحقي نوره ايله وياخو
 يولمغله كيدرسه وجه مسنون اوذره اولمز وفتش
 يعني ييق كسمك حذي طوداغك كناردي كور نمكدر
 وطن كسمك مستجاب اولان بودر كد صلاغ النك
 10 شهادت يارمغندن باشلايوب اندن صكره انك اوتنه
 اوور يارمغنك اندن صكره انك ياننده غنك اندن صكره
 صرجه يارمغنك اندن باش يارمغنك طرفلر يقي كسب
 اندن صكره صول النك صرجه يارمغندن باشلايه بري
 برينك يانندن ترتيب اوذره انك باش يارمغندن تمام
 15 ايلييه اندن صكره صلاغ ايا غنك صرجه يارمغندن
 باشلايوب ترتيب اوذره باشنده تمام ايليوب وصول
 ايا غنك باشندن باشلايوب صرجه سنده تمام ايلييه

1 بومز كورات امام نووينك قولي اوذرينده درامتا
 حضرت علي يه كرم الله وجهه نسبتله شهرت بولان
 قلمواظفار كم بالسنه والادب يمينها خوايس
 ويارها او حسب كلا بافصاحتي اوذره اقل صلاغ
 5 جاني نك صرجه يارمغندن باشلايوب اندن صكره
 اورته يارمغنك اندن باش يارمغنك اندن صرجه يارمق
 ياننده كي يارمغنك اندن شهادت يارمغنك طرفلر يقي
 كسمك بعد صول جانك باش يارمغندن باشلايوب
 اندن شهادت يارمغنك اندن صرجه يارمق ياننده
 10 بنمك طرفلر كسمك مستحيدر ودي قولتقد اولان
 قللر يقي كيدرمكدر سنت تراش ايلمويوب بلكه يولمقد
 ذير تراشله قللر يقي اولوب بدنه يارمغله ادمه زحمت
 ويرماق يولمغله هم كيج بتروهم ملاليم اولور زحمت ويرن
 وبعض علما تراشيم داخي جايز كور مشلدر و فاسق و قولتق
 15 تراشنده و ييق و طرفلر كسمك قرق كودن زياره زمان
 كچور مكد كراهيت وارد در ويسي باج تاء متنازه
 مذكور اولان ابوهريره در فوالله عنه **الحديث التاسع**

1 فضل الجمعه في شهر رمضان علي سائر الجمعه كفضل
 رمضان علي سائر الشهور وفضل رمضان علي سائر
 الشهور كفضل الله علي الخلق بوجديت شريف
 كتاب نزل الشايرين مسطور در معناسي رمضان
 5 اينده واقعه اولان جمعه كونك غير من زمانه كي
 جمعه لك اوز دينه فضلي وار تو قلغي رمضان اينك
 غير من ايلر اوستنه فضلي كيدر يرا دشت جنسك
 اوستنه ديمكر را ويسي صاحب افضل خلوي
 وخادم رسول صادق جليس منبع الفواضل والفضائل
 10 وانيس رضي الاخلاق والشمائل ذوا الزاي الصنائع
 برآء بن عازب در رضي الله عنه لغت برآء باء مو
 وركاء مهملتك فتح لري ايله والفاء عموده ايله آيلك
 اول كچه سي ويا اول كوني ويا اخر كچه سي ويا آخر
 كوندر اقا بوزاده كتاب رواة واصحاب ما تدر
 بر صحابه نك اسميدر كه حضرت رسالت بناهدن
 15 صلي الله عليه وسلم اوجيوز بش حديث شريف
 روايت ايلشدر والدينك اسيم عين مهمله وزاي مع الله

مناقضت برآء بن عازب رضي

1 كتاب وزني اوزره تصحيح اولمشدر **الحديث العاشر**
 فضل دهن البنفسج علي سائر الادهان كفضل الاسلام
 علي سائر الاديان وكفضل علي سائر الخلق بارد
 في الصيف حار في الشتاء بوجديت شريف دخي نزل
 5 الشايرين در معناسي بنفشه يا غنك باقي يا غلر اوزره
 فضلي يعني اذ تو قلغي اسلام دينك ساير دينلر اوستنه
 اذ تو قلغي كيدر دخي بنر باقي يرا دشت جنسك
 اوز دينه فضلي كيدر يا زمانه صوقدر قيت زمانه
 استيدر ديمكر را ويسي باب حاء مهمله ده مذكور اولان
 10 امام حسن بن علي در رضي الله تعالى عنها **باب لقاف**
الحديث الاول قاربوا وسددوا بوجديت شريف
 براتهاب امام مسلم بن حجاج صحيحه ندر معناسي
 سين يفتيلشكوز يعني جميع اموره اذ اطرتم ربي
 ترك ايدوب عدل واستقامت اوزره اولكوز داي
 15 الله تعالى دن سداد و صواب يعني طوغر لوق طلب
 ايلكوز ديمكر را ويسي باب تاء مشتاده مذكور اولان
 ابوهريره در رضي الله عنه **الحديث الثاني** قال الله

عن رسول

1 عَنْ وَجَلِ الْمُتَابُونَ فِي جَلِيلِي فِي ظِلِّ عَرْشِي يَوْمَ لَا ظِلَّ
 إِلَّا ظِلِّي بوجرد شريف كتاب نزل التاثير به
 مذكور اولان احاديث قد سيته دندر معنا سي
 عزت وجله متصف الله ديديكه بري بريله بنم
 5 جلد له سويشن كمنه لر بنم عرشك كوكه سندر
 بر كوكه بولما يوب مكر انجي بنم كوككم اولان كون
 ديمكر ريعي دنيا ده الله چون سويشن قيامت
 كونن ساير خلايقك اسجا قدن بيني بري قايناد
 زمانه عرش كوكه سندر راحت اولور لور نظم
 10 شريفن كي جلال عبارتي ما بينن اصله غرض نسلان
 اولما مقشر طي اشعار ايدر ذيل دت العرشك صفة
 جلد لي ملاحظه سندر اولان كمنه سندر اول معني
 اجتماعي يوقدر بوجرد شريفك داويسي نكي نقي
 وفي صا بر صاوق صفي صاحب جيب ذي الجلال
 15 وخادم رسول بر كمال ابو نجح عر باض بن ساربه
 التلميد رضي الله عنه نجح نونك ضي و جيمك
 فتحي و يانك سكوي و حاء مهمله ايله اولوب ابو نجح

سابق حضرت ابو نجح رضي الله عنه

1 اوج نفر صحابه نك كنيتلري اولمشد و عر باض ايج
 عين مهمله كسري و راء مهمله نك سكوي و باء موخن
 وضاد معجمه ايله اصحاب رسول الله واحباب حضرت
 رسالت پناهدن اولان داوي حديث من بورك نام شرف
 5 بين مهمله نك ضمة يي و لامك فتحه سيله سليم بن منصور
 بن عكرمة بن حفصه بن قيس بن غيلونك اولاد يي
 اولمعي بن يي سليم ديمكه مشهوره اولان قيله دندر
 تارك دنيا و طالب عقي اولوب اصحاب صفة بر صفا
 وار باب فقر و فاقه و فناد ندر دنيا ده ذلت و محنت
 10 وضاعت و مسكنت او ذره اولوب اعتقاد صحيح ايله
 جانب اخري ترجيح ايدرايد يي نقلد كه رسول حضرت
 صلى الله عليه وسلم بنزايه كتمك اوزرم ايكن عر باض
 بن ساربه رضي الله عنه فقراء اصحاب دن بر قنفر ايله
 خدمت حضرت كلوب يار رسول الله بر داخي الله يولندن
 15 جان و بشم فدا ايليوب سونكله بيله عزايه كتمك استوز
 بزم دخي بيت الما لدن بنجك ات و دوه و جنك ايدن جك
 اوق و قلبح و يرك دد يار حضرت داخي جمله يي سوزدن
 مقدم

1 مقدمه کن اصحابه توزیع و تقسیم اولدیکه خلاصه
 ویره کن سنه قالمادی دیو جواب ویروب انلر
 دایه انواع تخترا یله اغلویاغلو یینه کند و مقاملرینه
 کتدیر بس جبر آیل علیه السلام بامر الملك العلوم نازل
 5 اولوب انلر حقه و لا علی الذین اذا ما اتوک لکمهم
 قالت لاجدما احملک علیه ایه کرمی سنی کتور
 و عریاض رضی الله عنه رسول کرم صلی الله علیه
 حضرت تلرندن او قوز بر حدیث شریف روایت ایلشد
 و دنیاده عمر طویل سودوب غایتله پیر اولوب و حق تعالی
 10 حضرت نیک لقاء شریفلرینه عظیم مشتاق اولمغله
 جناب رب العزت و اصل اولمغچون روحن قبض
 اولماسی رجا ایدوب اکثر ثایا اللهم کبرت سنی
 و و من عظمی فی قبضی الیک یعنی یا الله بنم باشم
 بیوک اولدی و کموکم قوت سوز وضعیف اولدی
 15 بی قبض ایدوب کندو که ابرشور دیود غایدر ایدر
 و او اخر عمر ندم شام شریفه حلت ایدوب تادیر حجتک
 یتش بشی سنه سنه اند و فوات و مقامی دیار جناب

1 ایلدی علیه الرضوان من الله المثنان **الحديث الثالث**
 قال لی جبر آیل کنت واقفا عند رب العزیزین قال
 فرعون و ما دبت العالمین فنشرت جناحی للعذاب کلّه
 فقال الله عز وجل مه یا جبر آیل انما یجزل بالعقوبة
 5 من تخاف الفوت بوحدیث شریف دایه نزل الشایرین
 معنای جبر آیل بکایدیکه بن رب العزتک یاندم یعنی
 حضور شریفه طور ایدم فرعون عالمک رتبه ندر
 زماندم همان قنادی یا ایدم و و کلی عذاب ایچون بس
 عزیز و جلیل الله دایدیکه صبرایله و نفسکی منع ایدر
 10 اسمر اول یا جبر آیل تحقیقا عقوبة عجله ایلر الا
 شول کسنه ایدر که فوت اولمقدن قورقه دیکدر
 لغتدم عجله فتح آیله سرعت معناسنه ایومکدر فعلی
 دردی بایدن استعمال اولنور اصل وضعدم لا ایدر
 حرف جزم واسطه سیله تقدیه ایدر رومه کلمه بی
 15 فخر مہم و سکون ها ایله اسماء افعالدر نفسکی
 منع ایله و مهلت و یروپ صبرایله دیکدر و لغت
 نزع خافض اوزره منصوبدر من الفوت تقدیر ندر
 راجع

۱ راوی حدیث باب جیم مذکور اولان سلمان فارسی
رضی الله عنه **الحديث الثانی** قریه فقد بلغت حلقها
بوحیث شریف فیض امام مسلم کتاب صحیحندند
معنای سب و دودینی بیاندن ظاهر اولور که اهل
۵ اسلام من بعض کسسه رضا الله یحیون برقیون
قرآن ایدوب طویه حدیث اولوین کتابه کن
نابت نام صحابه نك خاتونه اندن برکوک صدقه
ویرمش ایدیه اتفاق حضرت انك منزله واروب
هیچ بریچک نشنه وارمرد دیوسوال بیورد قلندر
۱۰ اولانخی یارسول الله بنم یاعنه اولان مولاه یعنی
معتمد خاتونه صدقه ویرمش برکوک وارد دین
حضرت دخی ان برویقین کتور زیر تحقیق اول صدقه
محکمه یتشددیه دی بوحیث شریف بیورد یار پس
قریه کلمه سند کی ضمیر تذکر عظمه و محلها دکی
۱۵ ضمیر ثانی صدقه ید را جعل در و محلها عبادتی
پس فنی و حانك کسری الله ایکنی بایردن مصدر
میپور بوحیث شریفك معهود لطیفندن معلوم

۱ اولور که بر صدقه و یا منذور مستحقنه و اصل
اولاد قدن صکر هدیه و یا خود تملك طریقله هرکیم
اکل ایدر سه جابز اولور بومضمون سعادت
مشحون اوزره بر زمانه داخی حضرت عایشه
۵ رضی الله عنها مخاطبه سیله بر حدیث شریف وارد
اولمشدر که تفصیلی کتاب مشارفک باب ثانی سنك
اتها کلمه سیله معنون اولان التخی فصله
مستور در بوحیث فصاحت ایت و بوخبر یلغت
غایتک راویه سی امالمومنین جویره بنت الخارث
بن ابی ضرار بن حبیب بن عاید بن جذعت بن سعد
بن عمرو الخزاعیة المصطلقیه در رضی الله عنها جاذ
دابی اولان جذعت بن سعد خراعه قبیله سندن اولوب
انکره غایتله جوب و شدید اوازی اولغین اکثا
مصطلق دیولقب قومشردی بعد انك اولودکی
۱۵ داخی استقلال اوزره بر قبیله اولوب انکره بنی المصطلق
دیولوب راویه حدیث جویره رضی الله عنها
اول قبیله دن اولوب سابقا اسمی بره ایدریم عالم جاهلیتک

منافقة جویره بنت الخارث رضی الله عنها
۱۰

۱ نافع بن صفوان مصطفي بنك خاتون ابولوب بن مصطفي
عزاسنه غزاة اخيار واصحاب ابودك الدون اسير
اولعين غازيلر ماينند مال غنايم تقسيم اولندون
ثابت بن قيس بن شماس نام بر صحابه نك حصه سنه
۵ دوشوب ثابت دايحي اليه بر مقدار بها ايله كتابته
كسدي رسول حضر تلي صلي الله وسلم انه رشد
وجابت واسلام وسعادت انزل بي كور و بوجه الله
الملاك الاجلي انك بهاسني كند وما لردن ادا ايدون
اسمي جو برته قود يار بعد عقد كا حاربه كور مكله
۱۰ حره خاص وازواج پراخلوص سكتنه انتظام بدر و اوج
شرفه جاكيير اولدي و حضرت رسالت بناه وجانب نوت
دستگاهدن انجق يديم حديث شريف روايت ايلوب
تاريخ هجرتك التي التخي سننه واقع اولان ماه دبيع
الاول مدينه منوره ده وفات ايلوب رضي الله عنه
۱۵ الحديث الخامس قل اللهم اغفر لي وارحمي وعافني
وارزقني فان هؤلا يجمع دنياك و آخرتك و حدث
بشارت اسلوب و بوخير سعادت مصحوب دايحي كتاب

۱ سالمه يعني صحاب مسلمه ندر معنا سي بركسنه ره الله
صلي الله عليه وسلم حضرت تونيك خدمت شريفونيه
كلوب يار سول الله بن جناب رب العزت دعا ايلديكم
زمانه نه ديه يرونه كونه دعا ايدون يم ديكيين حض
۵ دايحي خطاب ايدوب سن ديكه يا الله سن يار و نه دايحي
دايحي اسير كه بني دايحي تندرستك و يركا دايحي
رزقلسد ربي زير تحقيقا بونلر جمع ايدرسنك
دنياكي دايحي آخرتي ديكر رايوسي صاحب رسول
كزين و خادم بني برون ذوالفضل و الكرم طارق
بن اشيم در رضي الله عنه طارق طاء مهمله نك فيحي
۱۰ و داء مهمله نك كسري و آخرنه قافله در و اشيم فتح الف
وسكون شين مجمه و فتح ياء منتات تحتانيه ايله حال
يعني بك معنا سنه اولان شامه دن ماخود در معنا سي
لغويي بيكلود ديكر و طارق ديولغند كچه بيان
۱۵ يغوره و صباح يلدز نه و كوتك سيزه دبر لور و حدث
شريف و بوخير لطيفك راوسي اولان من بود طارق
عليه رضوان الخالق رسول كزين اكرم صلي الله عليه
حضرت

مناقضت طارق رضي الله عنه
۱۰

1 حضرت تبارك و تعالیٰ دهادر ریان و زبان کوه نژاد لرند
اون درت حدیث شریف روایت ایلمشده **الحديث الثاوي**
قولوا اللهم صل على محمد وعليه السلام عليهما صليت علي
ابراهيم انك حميد مجيد اللهم بارك علي محمد وعلي
5 ال محمد كما باركت علي ابراهيم انك حميد مجيد بوجدت
شريف حضرت رسول كتاب نزل الشاير نبد منقول
بركون اصحاب كزين واحباب مهتدين رسول رب
العالمين وجيب مالك يوم الدين حضرت تبارك و تعالیٰ
بزنسك اوزريكه نيجه صلوة ايد لم ديوسوال ايلدكان
10 حضرت داخي انلره خطاب ايدوب اشبوكر اولنان و چه
وجيه اوزدينه ديگوز ديوجواب بيورد پلر راويي حدیث
صاحب رسول الله و خادم حضرت رسالت پناه ابو محمد
كعب بن عجرة بن اميه بن عدي بن عبید بن الحارث
بن عمرو بن عثمان بن سوید بن مزاحم بن النضر بن السامي
15 الخزرجي در رضي الله عنه والدينك اسمي عين مهلك
ضمة سي و جيمك سكوني و راء مهلك فكحه سي ايلدر
نقلدركه راوي حدیث كعير رضي الله عنه مكره

مناف حضرت كعب بن عجرة رضي الله عنه

1 قريشه واقعه اولان حد ييبته غزاسندن صلح
ايملك ايجون احرام كيوب اركان حجتك اواسنه اشغال
اوزده ايكن اول سفده زياده جه اكلمك واقع اولخه
باشنه بت اوشد يي اتفاق احراملش داخي بولغاغين
5 بتلغوب اني قريش و تراش ايدوب ياخود طامق طيقيله
منع و دفع ايلك شرعا منوع اولد و غي اجلدن غايتله
اضطلا به دوشد يي رسول حضرت تبارك و تعالیٰ عليه و سلم
اني كورد يلكر كه باشنك كهله سي غلبه ايدوب يوزنيك
اوستندن اشغاد و كلور يسا كا خطاب يا كعب
10 بن ظن ايلمر ايدمر كه بوجهد و مشقت سخي بومرته به
يشتد و مر الله تعالي قولتريه كوج بيور ماشد رايتي
تراش ايله و كفاد تيچون برقيون قران ايله دديار
اولداخي يار رسول الله قرانله قادد كلم ديوب حضرت
داخي اوچكون صابم اول و ياخود اليه نفر مسكينك
15 هر بيسنه بوجغر صاع طعام و يرديو بيورد يلدريش
جبرائيل عليه السلام بامر الله الملك العالم نازل اولد
فن كان منكم مريضاً او به اذي من رأسه ففدية
من صيام

186b

۱۸۹

1 من صيام او صدقة اونك آية كرهه سني كور يني كعب
 رضي الله عنه كتاب احباب وخيار احباب دن اولوب
 رسول حضرت نون قرق يدي حديت شريف روايت ايندر
 ودارد نياده يمش بش بل عمر سور وب تادخ هجرتك
 5 التي ينجي سنه سنك دار بقايه رحلت المشرق الحديث
 السابع القرآن شفاء وحجة لك او عليك وكل اننا
 بايع نفسه وهو موثقها او معتقها بوحديت شريف
 داخي نزل التأثير ندر معنایه عظيم وكلمه قدیم
 امر ارض جسمانية واسقام روحانية يه شفاء درخي
 10 انك ايله عامل واحكامي قابل اولور سك سنك نجات
 و خلاصك ايجوت حجت وبرهان و دليل و عياندر
 و ياخود انك عمل ايلمز ايسك سنك دنيا و آخرت
 حالك يرامن لغنه دليدر داخي هر برسان نفسي
 صلتجيدر يعني كند و نفسندن صادراولان عمله
 15 بر اجرة و عوضه مستحق در داخي اول انسان شرع الله
 نفسي ضايع و هلاك ايد تجيدر ياخود خير عمل
 ايله كل نفسي جهنمون خلوص ايد تجيدر ديم كدر

187a

1 راويي باب طلاء مملو ذكر اولان ابو مالك اشعري
 رضي الله عنه الحديث الثامن قال الله عز وجل ثلثة
 انا خصمهم يوم القيمة رجل اعطيت ثغره و رجل
 باع حرا فاكل ثمنه و رجل استاجر اجيرا فاستوفى منه
 5 ولم يعطه اجره بوحديت شريف فصيح امام بخاري
 كتاب صحيحه دن اولوب احاديث قدسيه دندر
 معنایه عزيز و جليل الله ديكه اوج نوع كمنزل و كدر
 بن انك خصمي يوم قيامت كونن بريي بر صوح
 اشلوب اولداجي ثاد بيجون انك حقندن كلمك
 10 استدر اول اكا يلواروب اللهيون بن كناه عفو ايله
 ديكين انك صوچندن و انك مشكن يه عهد يه وفا
 ايلوب صكره اكا عقوبت ايليه و بريي شوكشدر كه
 بر خري يعني قول اولين كشي في صاته بئ ييه
 انك بهاسني و بريي داخي شوكشدر كه كر ايلو
 15 بر ارغادي بر اولداجي و فايدوب انك خير مني اكا
 ايليه داخي اول كشي و برييه اكا انك اجر تي ديكدر
 راويي باب تاء مشتات مذكور اولان ابو هريره ددر
 رضي الله عنه

۱ رضی الله تعالی عنه **الحديث التاسع** قوام امتی بشارها
وهذا كهدى الامة بشارها بوحديث شرف رهي
كتاب نزل الشايرين ندر معانيه بنم امتك وجه
معانيه وسبل تعانيه يعني اتمم دنيا ده انكله ديرو
۵ وكجتهك سنه امتك شولوي ايله در داخي بوايتك
هلاك اولمايه بينه انك شولوي ايله در ديكر لغته
قوام ديوفتح وكسر قافله دنيا ده خلق انكله
ديريجهك سنه ديروبي افراط امتك اسباب معاشي
اهل سوق واهالي قرأيله در انك اهل شر اولر قلم
۱۰ ظاهر ظاهر وباطن باهر اولوب عقلا ونقل عيان
ومشاهد وتماندر فاقامت حد بنده انلر داخي
عزادامدن معدودلر واصل ايمانده امت زمره
موجودلر اولمغله بينه انلر داخي بشارتله اشارت ودر
ذير امت محترمه بقدر شير داخي اولور سه مؤمن صادق
۱۵ ودعواي ايمان واقعه مطابق اولجه آخر الامر جمعي
رحمت ومقاي بهشت وجنت در همان سعي موفور وبذل
مقدور ايدوب تحصيل ايمان ومحافظة ايقان اوزده

۱ اولمق كركدر الله تسلم وثبت ديننا ولا تسلب
وقتلنا ايعاننا بوحديث شريف بر عبرت بوخبر
بر حكمتك داويبي صاحب صاحب رسالت وخادم خفي
امت زين العباد ميمون بن سناط در رضي الله تعالی عنه
۵ كه سبي الحق بوقدر مذكور وتفصيل احوال مشرور
اولما مغله مشهور اكثريا امام حسن بن علي بن رضي الله
تعالی عنه قايوسن خادم وخدمت شريفانه ملازم
اولوب تابعيندن ابوهريون دينار وابوعثمان سليمان
وابومعمر سليمان نام كسندر اندن علم وفوتوي المشهور
۱۰ والحاديت شريفة نقل وروایت ايلمشلور در رحمهم الله تعالى
بلطفه الاعلى **الحديث العاشر** قال موسى يارب ما لمن
عاد مرضيا قال يوكلبه ملكا يعود الله في قبره حتى
يبعث قال فما لمن تبع جنازة قال تنصرف معه الملائكة
الي الموقف قال فما لمن غي ري رجل قال اظله في ظلي
۱۵ يوم لا ظل الا ظلي بوحديث شريف داخي كتاب نزل
الشايرين ندر معانيه موسي بيغامبر عليه السلام
رب العزّة ندايدوب ديديكه يارب خسته كو
وادران

۱ واران کسنه دن او تو د پنه اجر وادد را الله تعالى د دیکه
وکیل قلیتر کا ایکی ملک لکه انلرداخی ای قبری کور
وارب خاطر پنی رعایت ایدر لو تا قبرندن قو پارنجید
موسی د یزیکه پس جنازه اردنجه کیدن کسنه لچون
۵ اجر ندر الله تعالى د یزیکه ملک لرایه دعوت ایلمکه
قبرینه واروب بنم حضور شریفه طوراجتی بر کچنه
یزیکین تعظیماً انکله بیلده و نوب کلور لوموسی
د دیکه پس بر مصیبه او غریب کشتی تعزیت ایلیین
گسنه تک نفی ندر الله تعالی د یزیکه بن کولکه لندروم
۱۰ ای کند و لطفک کولکه سنده شول کونده که هیچ برکله
اولیه الا که بنم کولکم یعنی کف لطفم اولو دیکدر
راویسی باب اوله مذکور اولان ابوبکر صدیق
رضی الله عنه **باب الکاف الحدیث الاول**
کلوا التمر علی الریق فانه یقتل الذود بوحیدیت
۱۵ سعادت تمکین و بو خبر نصحت ایین کتاب نزل السائرین
الحی رجت العالمین ندر معناسی سیز خرما جنسی
یکوز آج قارین اوستنه ذیبا تحقیق اولخرما قارین

۱ اولان قور جنسی الذود بر دیکدر راویسی باب اوله
مؤخره مذکور اولان عبد الله بن عباس در رضی
عنه **الحدیث الثاني** کلوا العنب حبة حبة
فانها اهنة و امرأ بوحیدیت شریف داخی نزل السائرین
۵ معناسی سیز یکوز یا شراو زمر جنسی برردانه ذیبا
تحقیقاً اول نوعله او زمیک معدده زیاده هضم
اولیچیدرداخی زیاده سیکجیدردیکدر راویسی
باب الالفه مسفور اولان حضرت علی د کر مر الله
وجهه **الحدیث الثالث** کلوا التین فلو قلت
۱۰ ان فاکهة من الجنة قلت هذه لان فاکهة الجنة
بلا عجم فکلوها فانها تقطع البواسیر و تنفع من النقر
پس بوحیدیت شریف داخی نزل ندر معناسی سیز
جنسی یکوز پس کوبن دیسم که تحقیق د نیاده تینان
بر موه و اردد انجیر اشارت ایدوب اشد شود
۱۵ دیو ایدر مزیر اجتنک میثی چکر د کسوز د ربس سزاخی
یکوز ذیبا تحقیقاً اول انجیر بواسیر جنسی کسر دخی
نقرس جنسی اوله د مضدن نفع ایدر دیکدر لغند
ع

1 عرب و زنجی او ذرینه عجم دیومیوه ایچنه اولان
 چکرده که دیرلو و بواسیر باسودک جمعیدر که انسانلک
 و غیرک دیرنن عارض اولود بر صدد و نفیر کسیرنله
 وجعلو بشیرد رایاق بر مقارنن و طپوق مفصلان
 5 اولور بغوذ بالله من ذلکما راویسی باب بآء موحد
 مذکور اولان ابو ذر رضی الله تعالی عنه **الحديث الرابع**
 الکماة من المن وماؤها شفاء للعین بوجدی شریف
 فایت کتاب منیف مشارقد ندر معناسی طولان
 متنازجی الله تعالی ایله قوللرینه ویر مسی و ذر
 10 منت ایلدو کی سنلورد ندر داخی انک صوتی کوزه شفا
 دیکدر لغت کماة رحمت و زنجی او ذرینه غنائ صوت
 قریب برلورده و جوراق صحرالده بتن بر نوعه یور
 متنازدر که دیار بکرده و سنجار و خابون و لویه
 ترکمان اکا طوملور دیرلر کاهی هر ده نکه فخته سی میه
 15 نقل اولمعله اعلول اولوب نجاة و زنجی او ذرینه کما
 داخی دیرلر ایکی خالره داخی حرف تا و حد ته ایچوندر
 جمعلریم تانک حدیثی ایله در و یا خود تاسین اولر قلیم

1 زمانه اسم جمع اولور لر و کمانک طبعی غایتله لزی اولور
 فوایدینه حد و غایت و منافعه حصرونه نهایت یوقدر
 بعض طبا انک حقنه بیان اولنات نفع میخند کند و سنه
 دکدر بلکه بعض اجزا ایله مخلوط اولمعله در و بعضار
 5 انجی غد حارة نافعدر و لکن ره بر بارده میخند انک
 نفی یوقدر سایر اجزا ایله خلط کر کردیمش لور اما
 ابوهریر دن رضی الله عنه مرویدر که ایدر بن اوج دانه
 کما فی صقدم و صویپی بر شپشه ایچنه قیوب کوزلریم
 اغرین بر قزک کوزلرینه سرمه کچی چکریم باذن الله
 10 تعالی صحت بولوریم و امام نوریم رحمة الله ایدر بن
 کورده مکله بر اعی میخند انک صویپی کوزلرینه چکریم همان
 انکله شفا بولوب کوزلریم ینه اقلکی کی کور اولور
 پس ایچن سایر اجزایه قارشدریم لازم اولوب اطلاق
 حدیث اوزر میخند انک صوتی دوا اولور و غنی بوکلار
 15 داخی تأیید ایدر اجزا ایله خلطی شرط در دینلرک قوللریم
 فاسد و سوزلریم کاسد در بوجدی شریفک راویسی
 صاحب نی محبوب و خادم طیب قلوب جلیس در آء در
 بی دیان

190b

۱۹۳

۱. بی درهان و انیس شفاء امراض جنان ابوالاعور سعید بن
 زید بن عمرو بن نفیل بن عبد العزیز بن ربیع المکی الشیبی
 العدوی در رضی الله عنه نسب بر می امیرالمؤمنین
 حضرت عمر علیه مرقوم نفیل جمع اولوب مرقوم فرستاد
 ۵ داخل ریس سعید حضرت عمر رضی الله عنه عتقی
 او غلبینک او غلبید و اسلام می عمرک اسلامندن او حجه
 واقع اولمشدر والد ریس فاطمه بنت یحیی بن اُمیه بن
 خزاعه در نقل کرده سعید رضی الله عنه زمان جاهلیت
 بعثت نبی دن التي بیل مقدم عام فیلک او تو در حج
 ۱۰ سنه سنه مکه مکرمه ده دنیا به کلوب و اوایل
 اسلامه شرفا سلامه مشرق اولوب سابقین اولیند ندر
 صفی بغدادی اکلوا و اوزون بولی و جوق قلات
 ایدی و جمیع غزاده حضرتک خدمت علیه لرنه
 حاضر و دایم رضائی شریف بری اوزده اولوب امر بر
 ۱۵ امثال ایچون اشارت جلیه لرینه ناظر ایدی و لکن
 غروره بدرده مکه خلقندن اولون ابوسفیانک
 کار بائی اول سمتلره قریب یره او غزاد و غنی رسول

191a

۱. حضرت بری استماع ایدوب انی برایی نفر کمسنه ایله
 بیل اول کاد باریک چاسو سلخی خدمت کونرد کلا
 سبیدن انجی اول غزاده بیل حاضر اولاد بری حضرت
 قرق سکن حدیث شریف روایت و جناب عالی لرنه انواع
 ۵ خدمت ایلدوب حضرت داخی اندن رضی و شاکر اولمغله
 انی جسته مشتلوبوب عشره مبشره ذمه سنه داخل
 و مراد اصلي و مقصود کلی به و اصل اولمشدر و اصحاب
 رسولدن بر سعید داخی وارد ده اول عشره مبشره
 دکلدر و نسبک سلسله به داخی غیر مشهوره در و احکا
 ۱۰ اربعه دن اولوب حضرتدن انجی دورت حدیث شریف
 روایت ایلمشدر پس بعضی شراک عشره مبشره دن اول
 اشبو حدیث من بورك را و یس اولون سعید بن زیدک
 حضرتدن روایت ایلدو کی الحادیت شریفه عدد اربعه
 مختصه در دید و کی و هم محض در داوی حدیث سعید
 ۱۵ بن زید رضی الله عنه دیناده یتیم بیل و بر حج ایچم
 سوروب تاذخ هجرتک الی بریج سنه سنه عقیق نام
 موضع و وفات ایدوب یتیمی مدینه منوره دفن
 اولند

۱ اولندې و بعضو كوفه ده مدفون در ديرو الله اعلم
 و اصدق و احكم **الحديث الخامس** كلوا الباذنجان
 فانها اول شجرة امت بالله عز وجل بوحديث شريف
 نزل الشايد نذر معنا سي سيزيكوز باذنجان جنسي
 5 ذير تحقيق اول باذنجان عزير وجليل الله ايمان
 كترين بر نوعه اغاجك اولدرد يكد رلختن شجر
 ديوردين يوقاد و اوزا يوب بالدردي اوزرينه قالقان
 نباتاته ديورلر اينجه جوكنه و يوغونه و ايام شتاده باقي
 اولو بطوانه و طود ميانه شاملدر پس باذنجان و
 10 امثالنه شجره ديك صحبح اولور و شجره ده كم تاوحد
 نوعيه ايجوندر راويي حديث باب تاء مشتاده
 مردايلين انس من مالكد رضي الله عنه **الحديث السادس**
 كلوا الباذنجان فانها اول شجرة ذاتها في جنة المآو
 شهدت لله تعالى بالحق ولي بالشجرة و لعلي بالولاية
 15 فمن اكلها علي انها داء كانت داء ومن اكلها علي انها
 دواء كانت دواء بوحديث شريفه ابي نزل الشايد نذر
 معنا سي سيز باذنجان جنسي بيكوز ذير تحقيق اول

۱ باذنجان بر نوع اغاجك اولدركه بن كوردم ابي جنت
 ماوي ده شهادت ايلدو كي حاله الله تعالى حضرتك
 حقلغه داخي بنم بيغام بر لغه داخي علينك ولديته
 پس بر كشيده ابي تحقيق اول مرضر اعتقاد ي
 5 اوزرينه مرض اولور دي بر كسيه سه ابي دوايتي اوزر
 دوا اولور ديكدر راويي يينه باب تاده ذكر اولناه
 ابوهريرة در رضي الله عنه **الحديث السابع** كلوا اليقطين
 فلو علم الله ان شجرة اخف منها لانتها علي ابي يونس
 فاذا اتخذ احدكم قافليكم ترفيه من الذبابة فانه
 10 يزيد ما في الدماغ والعقل بوحديث شريف دي يينه
 نزل نذر معنا سي سيزيكوز قبو جنسي ذير اكر الله
 علمنده اندن خفيفرك بر آجاج اولدري تحقيق ابي
 بتور ردي بنم قرد اشم يونسك اوزرينه پس قجان
 سيزك بر يكو زشور يا اتخا ايدوب يعني اشر بشور
 15 همان جوق ايلسون اول اسك ايجنده قبقرن ذير تحقيق
 اول قبق زياده ايدر دماغه اولان قوت دي عقي
 ديكدر يونس بيغام بر علي بيتنا وعليه السلام باقي
 قارندن

192b

۱۹۰

۱ قارندند جقد و غم زمانه مبادك جسد نيك د پيس
 اذيلوب بدني قيزل ات كي اولغيين حاربت شمس
 وحشرات ارض وسكك اكا اذا اليمسون ديواته تعالى
 حضرتلم يي انك اوردينه قبق اغاجني بتقروب يي اقام
 ۵ اكا كو لك اولدو غم كبت قصصه مفصله مزبور و افاه
 رجاله مذكور و مشهور در اول موضع مبارك مصل
 شهر نيك مقابله سنده دجله ارماعنك جانب شرقيه سنده
 ساحل برده بر متعيتي مكان شريفه كه اهالي مصل
 ياننده نواترايله ثابت در و قبر بر انوار لري دنجي ينيه بر ميله
 ۱۰ قريب اول موضع سندن بعيد برده واقع اولوب اوزنك
 بر قبه عالي و اكا متصل بر مسجد شريف و قار و
 ختام همچون بيوت و حجرات بنا اولمشدر در خفا لغت
 عز شانه و عمارت احسانه حضرتلم نيك بو عبد كمت
 و بوزره و خاكستره مواهب سبحانيه و عطا يايه
 ۱۵ صمدانيه سندن بر سبي داخي بود كه اصناف خستوع
 و فقور و انواع عجز و قصور ايله اول استان سعادت
 عنانه يوزلر سوروب ذيارت ايلك ميستر اولن و دعا

192a

۱ دل و جان عط صفا و سرور ايله طولدي الحمد لله تبارك
 و تعالي و الشكر له علي لطفه الاعلي بوحديث شريفك رواه
 باي جاء مملوده مزبور اولان نبي مختار ام حسن بن علي
 بن ركوان در رضاي الله عنهما **الحديث الثامن** كلكم ياي
 ۵ ربته ليس بينكم وبينه ترجمان ينظر اليه ايمه فيري
 عمله ثم ينظر اليه اشاءمه فيري عمله ثم ينظر اليه امامه
 فيري التار انقوا التار ولوبشق ترة بوحديث شريف
 و بو خبر منيف ائمة حديثك صحيح الاسنادي امام احمد
 بن منيع البغداد يي مستند مسطور و عيون تحريك
 ۱۰ صيا و نور يي امام احمد بن شعيب نيشابوري سندن
 مسطور در معانيه سينك دو كليوز مناجات ايدر رتبه
 بو قدر سينك له اولدك اورتاسنده بر سوز و نفساير
 و مراد يي تقرير ايدني كمنه حال بوكه دو كليوز باق ضاع
 جانبته همان كور عملي كور كنند عملي اندن صكر
 ۱۵ باق صول يانته همان عملي كور راندر صكر باق او كنه
 همان كور جهتي سينقوز قوز جهتمون داخي صقلون
 نفسكوز يي اندن اگر چه كم برخر ما ياره سي صرقه

بلكه

193b

۱۴۶

۱ ایلمکله داخی اولورسه دیکلر بوندن مراد الله یولنه
 صدقه ویرمکی ترغیبدر یعنی بر دانه خمانک ضعیفی
 بلکه داخی آسوی فی سبیل الله صدقه اولنق سیر
 جهتمون صقلر زیاده بی بوکا کوره قیاس اولنه دیکلد
 ۵ داوی حدیث صاحب رسول مکرم وخادم نبی معظم
 ابوظیف عقیبی بن خاتم بن عبدالله بن سعد بن الخنج
 بن امرئ القیس بن عدی بن اخزم الطائی البدویدر
 رضی الله عنه که اشرف طائفه عرب واکادم ادب بادین
 اولر وغندن غیر فی قحطان بن ارفخشذ بن سام بن نوح
 ۱۰ النبی علیه السلام اولاد نزن کهله ن قیلک سند
 طائی طائفه سندن بی نعل جماعتندن اولمغله حسب
 ونسب وادیب ادیب اولوب فرط مکادم اخلاق و حد
 بیرون سخا و انفاقی بطون اوداقون مزبور و ظهور افتد
 مشهور اولان خاتم طائی نلک فرزند بی و پسر رحمن بی دز
 ۱۵ والری اولان مزبور خاتم زمان دعوتدن مقدر فوت
 اولمغله ایمانه کلام میسر اولما مشد رکندو بی داخی
 حضرتک امر دعوت قیام و اظهار دین اسلامه اقدام لیکرکری

ما حضرت عقیبی بن خاتم رضی
 ۴۲

194a

۱ ابتدا اشتد وکی کبی نفسنه غایتله کوچ کلوب صبر
 و تحمله مجالی بحال و زیاده بریشان حال و مشقش البال
 اولری بلکه المبتدئ ترک دیار و مسکن مالوفندن
 فرار ایدوب نجه زمان اراضی عرب نهایت بولوب حد
 ۵ ولایت رومه قریب اولان یرلره کند بی اند داخی قران
 و سکون و اضطراب ایدوب میوب بادی برکت و وارث
 اتی کوریم و خلقی دینه دعوت ایلمکدن مرادی ندر صحت
 دیوب مدینه منوره یه کلوب پس خلق اتی کور
 عقیبی بن خاتم شهر کلر بی دیوب بی برینه مشد دایر
 ۱۰ انزن صکره عقیبی خدمت حضرت وادیب حضو
 شریفایرینه واصل اولر بی همان حضرت الکا خطاب
 ایدوب یا عقیبی اسلامه کل که سالم اولوسن دیر بی
 عقیبی داخی ایتدی بی ابوالجادم دینک او زین
 ثابت قدم بنم دینم وارد حضرت ایتدی یا عقیبی
 ۱۵ بن سنک دینکی سندن ایوبلورم حالا اول دین
 منسوخ اولمشد دیر بی عقیبی ایتدی سن بنم دینی
 بندن ایوبی بلورسن حضرت ایتدی بی نعم یا عقیبی
 اسلام

1946

۱۹۷

1 اسلام دینہ کلہ سالم اہل سن اولیٰ ایچہ ینہ اولیکہ کیے
 جواب ویروب حضرت دخی وجہ مشروح اوزر اوج
 کتر ایچہ اسلامہ دعوت ایلدی بیبر الله تعالیٰ کتر
 غنائی ورسول صادق القولک معجز ایچہ برکاتہ
 5 انک صدریچہ مشروح و بابا سلامی اوزرینہ مفتوح
 ایلویب درون دل و جان وصفای خاطر و حیانله
 دعوت رسولی قبول و دین اسلامہ دخول ایلدی
 بعد اول صاحب ادب هر روز شب خدمت حضر
 قائم و صحبت شریفی ینہ ملازم اولوب اسلامی جمیل
 10 وحسن و خلق و شیمی غایتله مستحسن اولدی و
 بانحضری حضرتتہ واصل و مجلس عالی لرینہ دخل
 اولسه اکاکند و یا نلرندہ مقام وایچہ دیاده توقیر
 واکرام ایدوب یا نلرینہ آکوردلر و مجالسده ائکله
 بیلجه اوقور لرلر ایچہ و حضرتک دهان درفشان
 15 وزبان کھ افشانندن آلتمش آلیتہ حدیث شریف
 روایت ایلویب زمان حضرتدن صکره مدینه
 منزله دن هجرت و شهر کوفه یه رحلت ایلدی و آخر

1954

1 عمرینہ دکین اندہ احادیث و اخبار و آثار عالی مقدار
 نقل ایدوب خلقه تعلیم علم دین و تفهیم فهم و یقین
 اینیچہ آخر کار تارخ هجرتک التمشیدین سینه سده
 ینہ کوفه ده وفات ایدوب اندہ دفن اولدی بیچہ
 5 تعالیٰ عنہ **الحديث التاسع** كنت نبيا وادم بن الریح
 والجسد یوحیث حکمت رهین کتاب نزل السائرین
 دتزر معناییم بن پیغامبر ایدم ادم پیغامبر جانله بد
 اراستده اولدی و غیم خالده دیکدر یعنی ادم پیغامبر
 علی نبینا وعلیه السلام روح پرفقوحی دخی جسدینہ
 10 حلول و کنوسی بیت نبوتہ دخول ایلدی بن بنی بلخ
 ورسول مطلق ایدم دیک اولوب یوحیث شریفک اویچہ
 صاحب سید کائنات و خادم مغیر موجودات مجالس
 عرفانک عطر و کلا یه میسرۃ الفجر الکلا یه در رضی
 تعالیٰ عنہ بعض علماء رحمهم الله انک اصحابدن اولوب
 صحبت حضرت رسالت پناهله صلی الله وسلم مشرف اولدی
 نوعا تر دایلمش لواقما امام تجار تارخ کنده و امام عبد الباقي
 بن نافع کتاب نسبته انک حضرتله صحبت صحیحہ
 و جناب

مناقب میسرۃ الفجر الکلا یه رضی الله عنه
 15 42

۱ و جناب شریفانند روایت حدیثی واقعہ و ثابتہ
دیوہ صریح ایلشود راصلند بصرہ نواحیہ سنہ ساکن
اولون اغلب طایفہ سندن ایدہ بعون الله العلم
دین کریم اسلام انوک قلبہ القا و اعلام اولنغین
۵ شوق تام و اقدام اقدام ایلہ خدمت رسولہ داخل و صحت
حضرت و اصل اولوب نواح ضاعت ایلہ خاک یا یارینہ
یوزین سورده و صفای خاطر ایلہ علی ملاء الناس
ایمان کتوردہ و شعائر اسلام اوکر نوب حضرتک
کلام نصیحت انجامی استماع ایدہ بعد الحجاب
۱۰ الوب ینہ وطن اصلی سنہ کندی حضرتدن انجی جوش
شریف روایت ایلشود و اندن داخی انجی تابعیندن
عبدالله بن شقیق روایت ایدوب اندن غیرہ کتبد
اندن روایتی معرفہ دکلد و الله تعالی علم الحديث العا
الکحل فی العینین ینبت الاخراس و المتواک فی الغم
۱۵ یجعلوا البصر بوحیدیت شریفه انجی نزل الشائیندند
معنا یم ایک کوزلده سورمه ایلک دیشار کتبد
یرلرن اثبات ایلر داخی اغزده سواک ایلک کوزک کومرینی

۱ روشن ایلر دیکلر لغت کحل صریح کافله سورمه در
و فتحه این استعمال ایدوب کوزه چککدر و یجعلوا
کلمه یم بابل و لدن ناقص و ایدرهم لازم و هم معتد
استعمال اولور بوراده بصره روشن ایدر معنا سی
۵ ایلہ معتد یدر و بصره یوکوزک نورینہ و کومرینہ
دیرلر روایه حدیث باب ذال معجمه ده مذکور اولون
خدیفه الیمانی در رضی الله تعالی عنه **باب اللام**
الحديث الاول کل شیء طوطی یقول الجنة العلم
بوحیث سعادت قرین کتاب نزل الشائیندند
۱۰ معنا سی هر بر سنه نک بر یولی وارد در داخی جنتک
یولی علمدر دیکدر یعنی جنته شعائر شرایعی بلک
طریقی ایلہ و ایلور دیک او لور راو سی باب باء
موضحه ده مذکور اولون ابن عمر در رضی الله تعالی عنهما
الحديث الثاني کل شیء مفتاح و مفتاح الجنة
۱۵ حب المساکین و الفقراء الصبر هم جلساء الله یوم القیمة
بوحیث شریف سعادت قرین کتاب دخی نزلندور
معنا سی هر بر سنه نک بر ناختره وارد در داخی جنتک
ناختره

1766

۱۴۹

1 اناختري مسكين جنسي داخي صبر ايند جي فخر
 سومكدر انوار الله تعالى نك جليساو پير يعني لطفه
 مقادير در قيامت كونه ديكر ذيرا الله تعالى مكان
 وجلوسدن منزه در متن حديث كي الصبر كلمه
 5 صادم هله نك ضمه سي و بآء موخره مشدده نك
 فتحه سيله صابر لر معنا سنه صيغه فاعلك جمع
 منكر مكسر پير راوي حديث باب الفهم مذكور
 اولان امير المؤمنين عمر الخطاب در رضي الله تعانه
الحديث الثالث لوكان الغزو في باب البيت فله
 10 تذهب لا باذن ابويك بوحديث شريف داخي بينه
 نزل ندر معنايم اكر غزايلك سنك اويك قبولند دي
 اولوسه پس سن اكا واروب كتمه مكر بابا نك وانا نك
 دستوري ايله اوله ديكر در بسوالدينك رضاسي اوز
 اولوق واجب ولوب في سبيل الله غزادن افضل اولوق
 15 مقرر در متن حديث كي البيت كلمه سنه اولان حرف
 تعريف مضارع ايمندن عوض اولوب بيتك تقدير ندر
 راويي باب بآء موخره ده ذكر اولان ابن عمر رضي الله

177a

1 الحديث الرابع لوكان القرآن في اهاب ثم القي في النار
 ما احترق بوحديث شريف داخي بنه نزل ندر معنا سي
 اكر قران عظيم بر ديه ايجنده واقع اولسه اندر صكر
 اولدري انتق ايجنده براغله اولد ديه ياغيه ابري ديكر
 5 راويي رسول رب العالمينك صاحب شاكريه وحضرت
 سيد الاقلين والاخرينك خادم صابر ابوعمار عقبه
 بن عامر بن عيسى بن عمرو بن عتيبة بن عمرو بن دفاة
 بن مودعت بن عتيبة بن تميم بن ربيعة بن رسلان
 بن قيس بن جهينة الجند در رضي الله عنه كه جدا
 10 اعلي سي اولان مرقوم جهينه ضم جيم وفتح ها
 وسكون ياء مثناة تحت نية ايله بر قبيله نك رئيسي
 اولوب ومزبور عقبه انوك اولد ندرن اولمغله
 اول قبيله دن اولمغين اكا انتسابله عقبه الجهينه
 ديمكه معروف در نياده فقري غنا اوزر ييه
 15 اختيار ايدوب اصحاب صفة دن واخير صفا به دن
 وحضرت رسالت بناهدن صلي الله عليه وسلم
 التي بش حديث شريف روايت وعصم بني كن بن عهد
 خلفاء

مناقب حضرت عقبه بن عامر رضي الله عنه
 4

197b

1 خلفاء داشتند و نیکوکاران دیار مصر رحلت الیهمشدر
 واصحاب کبار واحباب خیار دن ابویوب انصار دین
 رضی الله عنه اسلامه اندن قدیم و قدر و مرتبه سی
 بلند و عظیم الیکن حدیث شریف استماعی چون انکار معیت
 5 ایلمک واقع اولمش در تفصیل واقعه بود که رسول اکرم
 صلی الله علیه و سلم حضرت نیک عصر شریف اندن بر کون
 منور عقبه ایله ابویوب انصار دین علمه الرضوان
 من الممالک المبارک فی حضور حضرت نیک بر حدیث شریف
 استماع ایلمدیلر اتفاقا موداتام و کمر و اعوام الیه
 10 اول حدیث شریفک مضمون لطیفی ابویوبک خاطر نطقند
 خروج ایدوب کتدی بیسرای عقبه سوال ایلمکچو
 فی الحال المدینه منوره دن جانب مصره عزفت اندی
 و اول زمانن مصر حاکمی و لای مسلمه بن مخلفه اندن خبر
 آلوب انواع تعظیم و توقیر الیه استقبال وای کندی که
 15 منزلن قومغه دعوت و سوال ایلمدی اولر ایدوب بن یوسف
 قدراشم عقبه بن عامر لچون کلرم بنی انوک خانه شه
 کوندرک دیدی بی مسلمه داخی اکا ادم قوش و عقبه نک

198a

1 منزلن کوندر دین چو نکم عقبه انک حبر بن الدین
 صفا کلرک دیو قویه قادشو کلر بیس ابویوب
 خطاب ایدوب یا ای عقبه بر زمانن سنکله ایلمک
 حضرت نک دهان لطیف اندن بر حدیث شریف استماع
 5 ایلمک ایدیکه اندن سنکله بندن غیری کسنه یوسف
 خالا اول خبر منیف بنم خاطر مدرن کمتش عجبا سنک
 خاطر کن و ادمرد دیدی عقبه ایدوب نعل اول زمانن
 رسول حضرت لری صلی الله علیه و سلم درج دهان
 در هر موعظت نثار ایدوب بر کسنه بر مؤمنک عیبی
 10 کورسه داخی ایله دنیا ده سترا بیسه الله تعالی حضرت لری
 قیامت کوننن انک نیجه کناهلری ستر ایدوب
 ای خلائیق اراسنن رسوای ایلمیه دیو بیوردیلر ایدوب
 دیدی همان ابویوب بونی امشدر و ابی تصدیر یق
 اندی و الحمد لله مادم حاصل اولر بی دیوب نینه منیه
 15 منوره یه کتدی و عقبه رضی الله عنه بر زمان داخی
 حیوتن اولوب آخر لامر تانج هجرتک الی سکنجی سنه
 وفات ایلمکله خلق مصر مصیبت زیاده اولمغین انواع
 غایب

۱ ثاسف و جزع و یحدر تحزن و فرغ ایلیوب توقیر و اکرام
 و تعظیم و اعظام له ینه اندر دفع ایلدیر علیه القبول
 من الملك المتان **الحديث الخامس** ليس متامن لم يتغن
 بالقران بوحید شریف دثار و بوخبر سعد شعار
 ۵ اهل حیثک علی الثاني ابو التسلیم حافظ طبرانی نیک
 کتاب معجم و تصنیف معظمین ندر معنایه بزدن
 دکلر شول کسنه کیم تفتی ایلمیه قرانله دیکلر
 یعنی قران عظیم وجه حسن و رعایت تجود اوزد
 ممکن اولر قیه صوت مستحسن ایله او قیام کسنه
 ۱۰ بزدن دکلر و بزومر مستمن ایله عامل اولنلوندن دکلر
 دیکلر اولور پس کلام قدیمی تجوید تام و ترتیل مالا
 کلام اوزره ادب و ثانی ایله اوقیوب مخارج و
 رعایت اولما یحقی قدر سرعتله اوقیمق کرکدر و زمانه
 علم موسیقی مقتضای اوزره الحان و اغانی طریقیله
 ۱۵ اوقیما غه اصلا دخصت یوقدر بلکه منع و نهی اولور
 راوی حویث باب ثاء مثلثه ده مزبور اولان سعدین
 ای و قاص در رضی الله تعالی عنه **الحديث السادس**

۱ لویعلم المراء ما یأتی به بعد الموت ما اكل اكلة ولا
 یشر بشربة الا وهی سکی و یضرب علی صدره بوحید
 شریف و بوخبر لطیف کتاب نزل الشاریندر ندر معنایه
 اگر کشتی بیله ایدر نه کلجک کنی آکا اولر کدر نساکن
 ۵ اصلو برلقه یمیه ایدر دخی بر ایچم صوابچمه ایدر
 الا اول کسنه دائم اغلاویه و دوکنه ایدر کویک
 اوستنه دیکلر لغتدان اکاله ضم همزه و سکون کافله
 لقمه معناسنه و شربت فتح شنبله برقانه ایچیلر جا
 صومعناسنه در داویسی باب ثاء مقتاندر مذکور
 ۱۰ اولان ابوهریر در رضی الله عنه **الحديث السابع**
 لوان العبد لقی الله عز وجل بکمال ما افترض علیه
 ما خلا بر والديه ما دخل الجنة وان بر الوالدین
 نظام التوحید و الصلوة و ذکر بوحید شریف
 داخی نزل الشاریندر ندر معناسی کر تحقیق قول حبیبی
 ۱۵ عزیز و جلیل الله کندونک اوزرینه فرض اولان
 سننه نک کمالی و حق وفا و اداسیله اولوشسه اتاسنه
 و اتاسنه ایولک انکارن غیریه اول جنس قول جسته کین
 و داخی

1 وداخه تحقیقا با نایه و انایه مطیع اولوب نلر ایلک
 ایلک توحیدک داخی صلوتک ذکرک نظامی بر عین
 پس بوحیث شریفک مقتضایم و بوضو منیفک
 مقتضای سجنه حقوق والدین جمله فرایضدن اهرم
 5 اولور داویم حریت باب الکافه مکرور اولان
 حضرت علیمر رضی الله عنه **الحریث الثامن**
 لیس من یوم الا وهو بنیادی یا ابن ادم انا خلق
 جبریری و انا فیما تعل فی علیک شهیدی فاعمل فی خیرا
 اشهر لك به فاتی لوقد مضیت لمر ترین و یقول
 10 اللیل مثل ذلك بوحیث شریف جنود محبتك
 صاحب قرانی امام ابو نعیم حافظ اصفهانی نوک
 کتاب حلیة الاولیا و مصنف نکشت غاسق
 معناسی هیچ بر کون یوقدر الا اول کون چاغر که
 یا ادم او غلی بن بر یک خلق اولمش مننه یم دلخی بن
 سنک بنم انجیمه اشار و کک عمل خصوصت
 15 سنک اوزر یک شاه مر پس سن بنم انجیمه خیر
 اشله که بنواخه سنو کچون اخی شهادت ایدیم نیر

1 تحقیقا بن اگر کجوب کیدر سمر سن بی کور من سن دخی
 کجه جنسی بینه بونک کی کلوم موعظت
 انجام سویلد میگردا و بی صاحب رسول مختار
 و خادم نبی بزرگوار فقر و فاقه اوزره صبر و شکر الیه
 اشتغال بولون ابو علی معقل بن یسار بن عبد الله بن
 حراق بن ابی بن کعب بن عبد الله بن ثور بن هیرم
 بن لاطم بن عثمان بن اذلمن بن در رضی الله تعالی عنه
 که انوک انتسابی والد سنه در منزیه میمک
 قبیله سنه منسوب دکار ذیرا والد سنه جهینه
 10 وزنه اوزرینه میمک ضمه یه و زانک فتحه یه و ایلک
 سکونیه مزینه بت کلب بن ویره نام خانق در
 پس ناسنه انتسابله معروف و اکا نسبتله موصوف
 اولمش و کنو نکه اسمی میمک فتحی و عینک ساکن
 و قافک کسری ایلک منزل و ذخی اوزرینه در حضرت
 رسالت پناه ایلک صلی الله علیه و سلم تحت شجره
 15 سمره مباحیه ایلین اصحاب کزیندر نذر نقار که
 اول اغاجک طالتریه غایتله اشغاصا رقب الحق
 اولغاله

مناقب حضرت معقل بن یسار رضی الله عنه
 40

200b

۲۰۲

200

۱ اولمغه آلتنه اولان اهل بيعتك باشلر نه طوق
 انله اذا ايلسون ديومز نور معقل اولطالرك ايلي اليه
 يوقار و قالد و رب انله خدمت و محترمت عمر بن حضرت
 او تودر حريت حريت شريف روايت ايلشدر و امير المؤمنين
 ۵ حضرت عمر رضي الله عنه زمان خلافتنه اني بصره به
 والي ايدوب انده كوندر ديه اولراخه انده واروب
 كند و يه ايجون برا و بنا اتدر ديه و زمان مريد
 و عهر بعيد انده ساكن اولوب بصره شهر بني تعمير
 ايلد يه و بر عظيم ايرمق قازد و رجب باغلرينه و تالوت
 ۱۰ صوك تورم كله اهالي بصره يه منافع پيشمار
 حاصل اولد يه و اول ايرمق خلايق ما بينند نه معقلي
 ديكه شهرت بولر يه نقلدركه بركون رسول الله السلام
 بيورد يلكه براييك اوده يدجي كونه سه شنبه كونده واقع
 اولوب اولكون حجات اتدر سار اول بيل ايجند اولايق
 ۱۵ جميع در دلره در مان اوله اتفاق معقل رضي الله عنه
 انده حاضر اولمغي بوخير سعادت انري ضبط ايد
 اكر ثا نقل و دقايت و جوامع و مجامع بندي حقايت

201a

۱ ايلد يه اخلاص حضرت معاويه امدتتك و اخرتك
 داود نياده رحلت و ملكت عقبي يه هجرت ايدوب
 فاصل رحمت حق و نائل لطف فتياض مطلق اولد يه
 رضي الله عنه الحديث التاسع لوله بعث فيكم
 ۵ لبعث عمران الله عز وجل ايد عمر بلكين يوققانه
 ويسد دانه فاذا اخطاء صفاه حتي يكون صوابا
 بوحد يث شوف مكين كتاب نزل الشاكريند ندر
 معناسي اكون بيغامبر كوندر مسه ايد مسينك
 ايجكوزده البته عمر كوندر يولر ايد يه تحقيقا عرين
 ۱۰ و جليل الله عمر يه قوتلند ديه ايلي ملك ايله اخلاص
 مدكر كه ايه توفيق ايد لر داخه طوغر و لغه قولور لر
 بسنچنكه خطا ايله ايه ايه دوند رر رتاكه اول صواب
 اولور ديكدر بوحد يث شريفك ايلي راويبي و ادر
 بر يسي بابلا كفا و لنده مذكور اولان افضل الامه
 ۱۵ و تاج الايمه ابو بكر الصديقدر و بر يسي داخه باب
 تاء مشتاتد مزبور اولان ابو هريره در رضي الله عنه
 الحديث العاشر من يصتر من استغفر ان عاد
 في اليوم

201b

۲۰۴

۱. في اليوم سبعين مرة بوحديث شريف دقايتحقا
 واصلي شيخ امام ابو بصير موصلي مسد ندر معنا
 البتة كناه اوستنه مضرا ولما ز شول كمسته كه
 استغفار يعني يار لغتمو طلب بليه اگرچه كم اول
 5 كناهي كونده يتمش كره داخي تكرر ايدرسه دكده
 راوي بي بوبكر صديقدر رضي الله تعالى عنه
باب ليم الحديث الاول من دل علي خير فله
 مثل اجر فاعله بوحديث شريف سالم كتاب صحيح
 امام مسلم ندر معنا يي بر كمسته برايونسته نك
 10 اوز دينه قولا وزايلسه همان اول كمسته ايچون اول
 خير ايشي شلين كمستك اجري قدر ثواب وارد دكده
 بو تقدير چه ير امن لغه قولا وزايلان كمسته نك داخي
 اولقدر كناهي اولور بوحديث شريف و بوخاير
 منيفك راوي بي صاحب رسالت پناه وحادم خدمت
 15 نبوت دستگاه ابو مسعود عقبه بن عمر الانصاري
 رضي الله عنه رسول مبرور و اكرم صلي الله عليه و لم
 حضرت لم يذك دهان در هر بار و زبان كوه نثار لرزن

مناقب حضرت سيمه بن الاعرج
 مناقب عقبه بن عمر الانصاري

202a

۱. يوزايي حديث شريف و خبر لطيف روايت ايلمشد
الحديث الثاني من سل علينا السلاح فليس
 متا بوحديث شريف داخي صحيح مسلم ندر معنا يي
 بر كمسته قينندن جقرسه بزم اوستمه يعني اهل
 5 اسلامك اوستنه قليج بچاق و حنجر كي جنگ
 التني پس اول كشي بزدن دكلدر ديكدر بعض
 نسخه ده السلاح محندن السيف واقع اولمشدر
 اول تقدير چه قليج چكسه ديك اولور بوحديث
 شريف راوي بي صاحب رسول كزين و خادم نبوي
 10 برون اشجع و اوردع سلمة بن الاكوع در رضي الله عنه
 كه تحت شجرة سمره ده رسول الله صلي الله عليه و لم
 حضرت لم يذ ايله مبايعه ايلين اصحاب اخيار و احباب
 ابراد ندر و حضرتك لسان لطيف ندرن طقسان
 حديث شريف روايت ايلمشدراك ثوغرا و ترو خد
 15 حضرت حاضر اولوب بيك و اراوك برنجه بيان كيد
 و جنگ محندن دخي اتا بنميوب پياده جنگ ايدرسه
 و اصحاب كزيندن يان مجاهدين اولنلرك زياده
 برادر

مناقب حضرت سيمه بن الاعرج
 مناقب عقبه بن عمر الانصاري

202b

2 بهرادر نردن اولوب هر د حضرتك خيرد عالمين المند
الحديث الثالث من صام رمضان ثم اتبعه ستا
 من شوال كان كصيام الدهر بوجديت شريف دخي
 بينه صحيح مسلم نذر معناسي بر كسند رمضان آيني
 5 اورج طوتنه اندن صكره اكا اتباع انتسه التي كوني
 داخي شوال ايندن اول معقوله صوم مقام عمره اوج
 طومتق كچي اولور ديمكدره بوالتي كون صومك
 كيفيتنده اختلاف وارد التي كون بري بر يارده
 طوتلق كر كدره بعضار همان شوال اينك اينچن
 10 التي كون صوم بولمقدور ديمشرا اما افضل ملي مبارك
 عيدك اول كون ندره عموما مسلمانلرايله افطار
 ايدوب ايلنجي كوني اورج طوتوب اندن صكره بر كون
 يوب بر كون طومتق در كه شوالك اون ايلنجي كوني
 صيام اولوب التي تمام اوله بوجديت شريف آيني
 15 فضائل وفواضلك حاويي اولون صاحب رسول كن
 وخادم نبوي محترما بوايوب خالد بن زيد الاضار
 الخرجي البخاري رضي الله عنه كنيتي اسمك اوزر

مناقب حضرت ابوايوب الانصاري
 4

203a

2 غالب اولوب ابوايوب ديمكله اشهاد بولمشر وكن
 ايوب كندر ونك صلي اوغلي كلدر بلكه خاتونك
 اندن مقدم زوجي اولان زيد بن كليب بن ثعلبة
 بن عبد عوفك اوغلي را ما مزبور خالك حجر ندر
 5 و تربيه سنان حاصل اولمغله خلق اكا ابن خالد ديو
 وخالد ابوايوب ديو كنيت قوديلر پس خالد هجرت
 ايك ييل بر قچ آي مقدم اسلامه كلوب حضرتله
 حجاز ده مبايعه ايلمشدر زير اول زمانه كي موسم
 حجه كه يمش وچ نفر اضار پي كلوب عقبه ثالثة
 10 كجه ميني ده براغاج التناق حضرتله بيعت ايدوب
 اسلامه كلمشرايد پي مزبور ابوايوب خالد انلرا اينچن
 بيله ايدوب بعد انلرايله دونوب بينه مدينه مشوق
 واروب اسلامي اظهار ايله كله خاتون داخي دل
 15 و جائله اسلامه كلوب حضرتك هجرتله مدينه يه
 كلمسند انتظار چكر لرايد پي تا كه حضرت اندن
 كلر كندر كنه و خانه لر بينه قوندور رب انواع اعزاز
 واكرامله خدمت لرايلير زير حضرت اولكجه تحت
 شجره

203b

1 شجره ده وي مقتضاً سجنه مدینه په هجرت ایدو چکر
انله نوع اشعار ایلشیر ایدو بعد زمان قریش
طایفه په مکه ده اولان اهل لومه اذا وجفای
زیاده ایلکه باشال قریش ایدو رسول الله صلی
3 علیه وسلم حضرت ایدو اصحابه مدینه په هجرت اتمکه
اجازت ویردیلر که ویردن مقدم صحابه وکرام
پنجه کسیر هجرت ایدو ب جناب عزت دن دستور
اولدو غی کپی حضرت دخی بر کچه ابوبکر صدیق
خفیه جقوب مدینه په توجه ایلدیلر بی اهل
10 مدینه بو خبر په اشیدوب انواع زیب و زیور ایه
تعلیم حضرت قار شوجقوب هر سپی کد و اولد
تکلیف ایلدیلر خر عالمه دخی انله توجه ایدو بیتم
دوم حق تعالی قبلدن مأموره در اول هر قنک چکر
بسم من لمر اولدر هاله قولک یولنه کتون کوره لم قن
15 وار دیدر حاصلی عقی بن التجار جماعتی که انضا
قومنک اشرا ایدر و حضرت جدی عبدالمطلب
اندی سلی بنت عمر و جانبندن رسول حضرت ایلر بیتم

204a

1 اولمغه خک اینا تک طایر ایدر یولر په انلر
ایچنه اوغادو غی کپی دوه ابویوب خالرک
قبویم اوکند چو کپی حضرت دخی اوزردن
ایمدرین بینه قاقوب بر اخی بر دخی چو کپی اند
5 دخی قرار ایتوب قاقوب بینه ابویوب قبویم اوکند
اولکی بر بینه چو کپی اندن فخر عالم سعادت ایلر
ایدوب ابویوب حضرتک اسبابی کتوب اونک
ایچنه ایلدیلر و رسول حضرتی کند و منزلت
قودردن حضرت دخی مسجد شریفی بنا اید
10 و اهل بیتنک جملاتی ایدنجه ابویوبک خانه
ساکن اولدو بعضی کیفیت نزولن بر ق و جوه دخی
ذکر اتمشدر داقار وایت مزبور و حکایت مذکور
معتبره در و بر وایت ناکه رسول جابر انصارینک
قبولری اوکند دخی چو کوب بر مقدر اند استراحت
15 ایلشیر و انله لطفه التفات و دعا لیلشیر تفصیلی
باب ناء مثله ده ذکر جابر انصارین و ایلشیر
اکام رجعت اولنه مرویدر که ابویوبک اول بیت شریف
و خانه

1 و خانه منی کند و دن صکر افلح نام گسند به انتقال
 ایدوب اندن مغیره بن عبد الرحمن بن الحارث بن هشام
 ابن بیک منقال التقرنه صاقرن الوب لادم اولان بر لای
 اصلاح اترکدن مدینه ده اولان فقره اهل بیت
 5 باغشدر بی و ابویک اسلومده جمله اثارندن بری
 مدینه منقرده فازد و بی قویید که اکابر قی ایاق
 نزد بانه اینلور نیت که اولیای قوییلندن ایل اولق
 معتاد در حالا اول قوتی موجود و معروف در و جمله
 قضایندن بری بود که اول حضرتک امت اتباعندن
 10 اولوب جمیع ستنه اقتدایلمکه سبیل اید بی حیرت
 حضرتلوی صوغان و صر مساق یدکار بی اجلندن اول
 داخی انلر بی کند و ید حرام امتش یدی بلکه اتباع تام
 بولسون دیویشمنی بیلیمز اید بی و مدت عمرندن حضرت
 لسان لطیفلندن یوز الیش حدیث شریف روایت
 15 ایالده بعضلر یوز آلتش و بعضلر آپکی یوز اون حدیث
 شریف روایت ایلمشدر دیرلر بر بیسی کند و لر یوز
 مطلع اولدقلرینه کور سیلمشدر و والله اعلم بالصواب

1 و امیر المؤمنین حضرت علی کرم الله وجهه کند و
 خلوفی زمانندن عراق جانبند توجده ایدوب الخ
 مدینه منقرده کند و برینه خلیفه نصب اید بی
 اندن صکر لادم کلوب بینه اردندن واروب پیش
 5 و خواجه قتالده انکله بیلده حاضر اولری و جمیع
 غزالده داخی حضرت رسولک رکاب شریفلندن ملائم
 اید بی خصوصاً بدر و احد و احزاب غزالندن هب بیل
 اید بی و حضرت ای مهاجرندن مصعب بن عمیر ایل
 قرداشلر ایلمشدر اید بی و حضرت اکثرتا انک خانه سی
 10 تشریف بیوروب اولری داغیم طعام صقلا یوبکارلر
 زماندن نظر شریفلرینه کتور راند بی نقلر کر ابویوب
 تمام عمرندن بر غزادن خلی اولدی بی اتفاق تا و خج هجرتک
 اللیجی سنه سنه اهل اسلام دیار رومه غزایه کنایه
 و بر روایت اول غزالتی یکجی سنه ده واقع اولش
 15 اید بی که حضرت معاویه زمانین اولوب اول عسکرک شرای
 یزید بن معاویه اید بی ابویوب داخی عاده قدیمی
 اوزده بینه اول غزاده حاضر اولوب عسکرک اسلام ایلاتکه
 قسطنطنیه

یوزایی کی حدیث شریف و خبر لطیفه روایت ایلمشد
 قسطنطنیه یه واردیلر پس ابویوب انده وفات ایدوب
 یزید بن معاویه نماز بی قلوب خارج سورده حالا
 مشهور اولون موضعده دفن ایلدیلر و بعضی اکر
 ۵ هتوالیه اقی یوزی قوسیم ماییتنه واقع اولان ایکی بویک
 ادا سندن اصل سورده مد فوندر دیر لر حالا انده دخی
 بر قبر یا یلمشد ز دیار کاه مسلمین اقا قول اول
 اصح در و ابوالفتح سلطان محمد خان علیه الرحمة
 ووالغفران استانبولیه فتح ایلدیکه قطب الزمان شیخ اقا
 ۱۰ شمس الدین قدس سره نصیین اندر کی وجه اوله
 هوا فقد رحتی شیخ مزبور ک تعینی اوزده محل
 مذکور بی بر مقدر اقدار قدر نده بیان ایلد کی علامه
 بلکه جسد شریفی ظهور ایدوب سلطان محمد و سنان
 اذکان دولته یقین و تحقیق مرتبه سی حاصل ایلد
 ۱۵ صاکن سلطان محمد اول محلده اندک قبر بی اظهان
 اند و رب اوزرنه بر قبه عالیه و قرین بی جامع
 شریف و بر مدرسه بنا اندر مشدد و اطراف بر قبه

۱ معمره اولوب الی ماشاء الله بر عظیم زیارتگاهد
 ورو مردیارتیک مخرب و عیون اعیانک منظر اید
 متعنا الله تعالی بر کاته یوم الدین امین یارب العالمین
 الحدیث الرابع من لاء مک من علومیکم
 ۵ فاطمهم معاً کون واکسوههم ومن لم
 سک یکم منهم فیعوه ولا تغربوا خلق الله
 بوحدیث شریف فصیح کتاب معتبر مضایق
 معنایی شول کمنه لکه سیزه ملایمت و موافق
 اید لرسنک قوللریکوز دد پس سزانلر طعام
 ۱۰ یروک کند وید وکیکوز سنه دن داخی سزانلر
 کیسی کید ویرک کند وکید وکیکوز سنه دن
 داخی شول کمنه که ملایمت ایلمیه سیزه انلردن
 همان صاکنوز دخی عذاب ایلکوز الله تعالی کمنه مخلوق
 یعنی ضرب شدید ایله و آج و جیل اوق قومغله
 ۱۵ جفا و اذ ایلکوز دیکوز اقا که خلاف مشروع ونا
 معقول افعال صادر اولدقن وجه معروف و طریق
 مخالف اوزده نادیده یاس یوقدر دیمشدر او بی
 باب

206b

۲۰۴

باب بآء موحدة ده مذکور اولان ابوذر در رضی الله عنه
الحديث الخامس من قتل فی سبیل الله فهو شهید
 ومن مات فی سبیل فهو شهید ومن مات فی الطاعون
 فهو شهید ومن مات فی البطن فهو شهید ومن
 شرفه ایضا مضایحه در معنای برکسته اولی رسته
 الله یولده پس اول کشتی شهید در داخی برکسته
 اولسه الله یولده یعنی عزایه کید و بک لولین
 همان اول کشتی شهید در داخی برکسته طاعون
 خالده اولسه پس اول شهید در داخی برکسته قارین
 اغریب یعنی اسهال مرضی خالده اولسه همان اول
 شهید در دیکر بوحید شریف و در دی شول
 زمانه واقع اولمشد که برکون رسول حضرت تکریم
 صلی الله علیه وسلم اصحاب کزین رضوان الله
 تعالی علیهم اجمعین مجمعه شهیدانک فضا ئلی
 بیان صد دند انلر توجه بیورب سیر کند و یانک
 قتی کمسته بی شهید صیار سزدیچک انلر داخی یاسو
 بر شهید دیوانه یولده کفار الله قتل اولنلر دیز

207a

۱ دیرو جواب ویر دیر حضرت دخی بو تقدیر چه بنم امتک
 شهید لری اذ اولر بلکه بو ذکر اولنلر درت نوح
 طایفه جمله شهید لرد دیو صریح ایدوب تفصیل
 اوزره بوحید شریف بیور دیر و ایسی باب بآء
 ۵ مشتانه من بور اولان ابوهریر در رضی الله تعالی عنه
الحديث السادس الماهر فی القرآن مع السفرة الکرام
 البررة والذی یقر القرآن ویستمتع فیه وهو علیه
 شاق له اجران بوحید شریف فایق کتاب لطیف
 مشاد قد ندر معنای قران عظیم تجوید اوزره ترتیل
 ۱۰ ایدوب وحفظنلر حاذق کامل اولان کمسته اعمال عباد
 یازوب حفظ کریملر و احسان و ایولک اید بیچیلر اولان
 ملک لرایله بیلدر یعنی اخرتک انلرک منزله سنده
 و مرتبه سنده اولورد داخی شول کمسه که اقیلا قرانی دخی
 حافظ جاری اولما مغله اندر ترد ایلله قران انک
 ۱۵ اوزرنده مشقت و زحمت وینچی اولردیچ خالده انکیون
 ایکی اجر وارد در دیکر ذیل تلاوتندن غیر بچکرک
 زحمتک دخی مستقلا برنوا بی اولور بوحید شریف
 باب بآء

1 باب بآء موحدة مذكرة اولان حضرت غايشه
رضي الله عنها روايت ايشدر **الحديث السابع**
من نزل منزلا ثم قال اعود بكلمات الله التامات
من شئ فما خلق لم يضرب شئ حتي يرتحل من منزله ذلك
5 بوحديث شريف عيون محدثك ضيا و نور كماله مسلم
بن حجاج نيشا بود صحيح كن در معنايم بر كنسته و
برق ناعه اندن صكر اعود بكلمات الله التامات من
شئ فما خلق ديه اول كنسته به اصلا بر نسته ضرر
ايميه تا كه اول قوند و غم يرنون كوجب كيد خيدك
10 ديكدر بوحديث شريف و بوحديث شريف حضرت زبان
لطيف و دهان نظيف نون روايت ايلين صلوات
فاضلات و قانات طيات دن صاحبة النبي الكريم
ام الموء منين خولة بنت حكيم در رضي الله تعالى عنها
كه حضرت رسالت بناهك لسان دور بار و زبان
15 كوه نثار نون اون بش حديث شريف و ايشا ايشا
و بعضرا نك اسم صيغه ء تصغير او ذره يا ايله
جهينه و ذني او زينه خويله در دير لر نقار كر رسول الله

صاف حضرت خولة بنت حكيم رضي الله عنها

1 حضرت لري صلي الله عليه وسلم ايفي كند و نفس
نفيس لر ييه عفر كاخ ايدوب و لكن انكله طلق
صحيحه و اكاد خول واقع اولد و غنده علماء اخيار
و نقله اخبار اختلاف ايشلرد اكثروا صحيح
5 و اشهر و اوضح دخول واقع اولما مقدر و بر و ايدوب
كند و نفسي حضرت هبه ايدوب و امراء مؤمنة
ان وهبت نفسها للنبي آيت كريمه سي انك حقتن
نازله اولمشدر دير لرا اما صحي بود كه ايت مزبور
باب بآء موحدة مذكرة اولان ام المؤمنين جيمونه
10 بنت حارث حقتن اولاد رضي الله عنها **الحديث الثامن**
مثل الموء من الذي يقرأ القرآن مثل الارجة ترجمها
طيب و طعمها و مثل الموء من الذي لا يقرأ القرآن مثل
القرعة لا ربح لها و طعمها طو و مثل المنافق الذي
يقرأ القرآن مثل الرخانة ترجمها حطب و طعمها مترو
15 مثل المنافق الذي لا يقرأ القرآن كمثل الخنطة ليس لها
ربح و طعمها مترو بوحديث شريف شعار كتاب مشا
الانوار دندر معني سي قران اوقيان موء منك مثلي
نبح

ترنج منبلید ر حال بو که انک قو خوسه کوچک و دادی
 کوچک اولد و غی حاله دخی قران اوقیان مؤمنک
 مثلی خرها منبلید ر حال بو که انک قو خوسه یوقدر دخی
 دادی طتلود و دخی قران اوقیان منافقک مثلی فسکن
 5 مثلی درانک قو خوسه کوچک در ادیه اجید ر دخی قران
 اوقیان منافقک مثلی اوجهل قاربوزیه منبلید
 انک قو خوسه یوقدر و دادیه اجید ر دخی قران
 ترجمه کلمه به هم نیک صمه سی و جیمک فتحه سی و تشکر
 الیه ترنج معناسیه در الفلام جنسی ایچون و آخرت نه کتبه
 10 وحدت جنسیه ایچون در مابینلردن منافات اولد
 محکمه نصیح اولمشدر و ترج دیولفتن مطلقاً
 قو خوسه دیو اما اکثر ایو قو خولده استعمال اولو
 داویه حدیث باب الجیمه مذکور اولان ابو موسی
 اشعری رضی الله عنه **الحديث التاسع** من صلی فی
 15 نتي عشرة سجدة اربعاً قبل الظهر رکعتین بعدھا
 و رکعتین بعد المغرب رکعتین بعد العشاء و
 رکعتین قبل الفجر تطوعاً بنی له بیت فی الجنة

1 شریف پراسته حاج امام مسلم بن حجاج صحیحند ندر
 معناسیه برکسته کوندن اون ایکی رکعت نماز قلسه
 درت رکعت اوله نمازندن اول دخی ایکی رکعت
 اندن صکر دخی ایکی رکعت اختتام نمازندن صکر دخی
 5 ایکی بیتو نمازندن صکره دخی ایکی صبا حدن اول تطوع
 یونندن اول کسته ایچون حنطه بر او یا بلور دیکلد
 متن حدیثه کی سجده لفظندن مراد رکعت در جمله
 ارکاندن سجده نیک نوانیه زیاده اولمغله مجازاً
 کلدن جزو ایله تغییر اولمشدر و رکعات مذکور نیک
 10 اکثریه کوندن اولمغین فی یوم دیوب لیله تعرض
 ایلماشدر لر و تطوعدن مراد فرض مقابلی اولوب
 فرائض کل معناسنه در بوندن نافله اولمغلازم کلن
 و مؤکده لکنه مانع اولماز بو حدیث شریفک
 حضرتن داویه سی انواع فضائلک حاویه حیصاً
 15 و صلوات و ازواج طاهراندرن امر المؤمنین و المؤمنات
 حبیب حبیب رب العالمین ام حبیبه رمله بیت
 ای سفیان صخره صرب بن امیه بن عبد الشمس
 بن عبد

ای حضرت رمله بنت ابی سفيان رضي الله عنه

1 بن عبد مناف القرشي الاموية المكيه در رضي الله
 عنها كه امير المؤمنين حضرت معاويه بن ابى سفيان
 اولوب نسل يري رسول اكرم صلي الله عليه وسلم
 حضرت نبي ايله مرقوم عبد مناف ده جمع اولور
 5 و ما دري صفية بنت ابى العاصد كه امير المؤمنين
 حضرت عثمانك عمة سيد زيل ابو العاص حضرت عثمانك
 پدر يي عفا نك باياسير و داووديه حديث مرمله سابقا
 عبيد الله بن جحش نام كسندك خاتون يي اولوب نرين جيبه
 نام بر قري وجوده كلمه كين افرحيه كيني ايله
 10 اشتها ر بولمندر و زوجي مزبور عبيد الله ايلي نوب
 حبشه ديار يته هجرت ايدوب اخر كا مرقوم عبيد الله
 انده فوت اولمندر و بر روايتك دين اسلام دن رجوع
 ايدوب اعياد نيا ننه و تد اولدق نصر كن و فات ايلك
 نقلد كه رسول حضرت نبي اولك و فاتندن خبر دار
 15 اولوب عمر بن اميه و ضمير يي رضي الله عنه كند
 خايل نرين و كيل نصيب ايدوب حبشه ديار يته كوند
 تاكله صحابه و كبار دن اول زمانده انده ساكن اولان

1 سعيد بن العاص رضي الله عنه آني دوت بوز در هله
 و بر روايتك بيلك درهم كا بينله رسول الله صلي الله
 عليه وسلم حضرت نبي ايجون عقد نكاح ايله و مبلغ
 مرقوم يي حبشه ياد شاهي ملك بخاشي كند و ما نرين
 5 و يرو ب افرحيه به تسليم ايلدي اندن صكره رسول
 حضرت نبي شرجيل بن حسنه نام كسند يي حبشه يي كوند
 ام حبشه يي مدينه منوره يي كوند ايلر و حضرتك
 ايني تزويج ام المؤمنين زينب بنت جحشك رضي الله
 عنهما نكاح اند نصر كن واقع اولمندر و ام حبشه
 10 رضي الله عنها حضرتك او توش و بر روايتك التمش
 بش حديث شريف روايت ايلمندر و دنيا ده حضرتك
 صكره داخي عمرو طيل سور و ب تابخ هجرتك فرق در كنج
 سنه سنك مدينه منوره ده وفات ايدوب رحمة
 واصله و دار نيمه داخله اولري **الحديث العاشر**
 15 ما طلعت شمس قط الا يحثيها ملكان يقولان اللهم
 عجل لمنفق خلفا و عجل لممسك تلفا بو حديث شريف
 دخي صحيح مسلم ندر معناسي هيج بر كمش طرخم
 قطعا

210b

۲۱۳

1 قطعاً مکرکه انک ایکی یا نلرند ایکی ملکر اولور
انلر دعا ایدوب دیرلر یا الله سیز تیز و پر سخا اوزره ایکی
خلقه برنسنه جک انفاق ایلین کسنه ایچون اولور
نسنه نك یرینه طوره جک برنسنه دخی بخل وحشت
5 اوزره اولوب الله کیرن نسنه بی پک طوق کسیه
نسنه ویرمین کسنه ایچون الله کی نك ضایع تلف
اولماسی تیزیتشدر دیکلر داویسی باب غین
معجمه ده مذکور اولان ابوالدرء عومرد رضی الله عنه
باب النون الحديث الاول ناس من امتی عرضوا علی
10 غزاتی سبیل الله یرکبون **بشیخ** هذا البحر ملوکا
علی لاسرۃ بوحید شریف فایق کتاب لطیف مشاقد نذر
معناسی بنم اقمردن بر بلوک جماعت واقعده بنوم
اوزریمه عرض اولدی یلر الله یولنده غازیلر اولدقار
حاله شود دیانک اورتاسند بزرگوشکل اوزرنده
15 بکلا اولدقاریمه حالده دیکلر بوحید شریف لطیف لفظ
شریفند داوییه سندن شک واقع اولوب ملوکا علی
الاسرۃ مقامند مثل الملوک علی لاسرۃ عبارتی داخی

211a

1 روایت اولمشدر اول تقدیرجه کوشکل اوزرنده بکلی
دیمک اولور لغتده شیخ ثناء مثلثه نك و بقاء موحده نك
فتحه لریمه و جمیل برنسنه نك اورتا یرینه وار قاسنه
وار قاسنه دیرلر حضرت رسالت پناهک صلی الله
3 علیه وسلم بوحیدیت منیفردن مراد شریف لک کن و
صکره اقتلریم مشارق و مغازی طوق بکله کیملر
بنوب دیکلر اورتاسند غزاید جکلر بی اعلام و تشبیه
بوحیدیت سرور انکیز و بوخبر حور امیزک داوییه سی
صاحببات غازیات و قانتات صالحا قندن احرام بنت
10 ملجان المدینه در رضی الله عنها که انس بن مالک
رضی الله عنه لامر قنر اشیر رسا بقایینه ملجان نام کسنه
تحت نکاحند اولوب اندن حرام نام براو علی ظهور
کلیکین احرام کینی ایلر اشتهار و محبت رسوله
وصوله صحابه ما بینند اعتبار بولمشدر حرام خاء
15 مهله و راء مهله نك فتحه لریمه ایلر در خاء مهله نك
کسری و زانی معجمه نك فتخی ایلر داخی وارد راقا
وجه اول اشهر و نقل سابق اکثرد و ملجان کسرم
وسلک

مناف احرام بنت ملجان رضی الله عنها
10

1 وسكون له؟ وحاء مهله ايله درداويه حديث
 ام حرام رضي الله عنها رسول الله صلى الله عليه وآله
 حضرت نون انجي پير پي حديث شريف روايت ايلاند
 وزوج سابق اولان ملجانان صاكن اصحاب كبار دن
 5 عبادۃ بن صامتك رضي الله عنه تحت نكاحنه داخل
 اولمشدن نقلدركه رسول حضرت پير پي صلى الله عليه وآله
 بركون انلك خانه لريخي شريف بيوروب بر مقدار
 مصاحبت ايلان پير اتفاق حضرت نوم غلبه ايدوب
 اندر حضوره وارد يار بر ساعت ياتد قلندن صاكن
 10 ضحكه كولرك او يانديار اظهار سرور و بشادت
 ايلان پير ام حرام اتي كودوب يار رسول الله بوسه ورله
 ضحك كوزك سبيي ندر لطف ايدوب بزه دخي اعلام
 ايلكوز ديو سوال ايلدي حضرت دخي واقعه كوثر
 امتنر عالمي الحاطه ايدوب حقي درياده شو معقوله
 15 غزال ايدوب جكلرد ديو بود كر اولنان حديث شريف
 اول زمانه بيورد يار پير ام حرام بوني ايشيدوب
 يار رسول الله لطف رب العزة دغا ايلكوز كه شايدي بي

2 داخي اول زمره دن ايليه ديورجا ايلدي حضرت دخي
 اتي قبول ايدوب اكا اول وجهاله دغا ايلان پير نقلدركه
 امير المؤمنين حضرت عثمان رضي الله عنه خلافي
 زمانه اهل اسلام دوم درياسنك اورثاسنك
 5 اولون قبرس جزيره سنك فتح قصصه مدينه منوره دن
 چقد قلندن ام حرام رضي الله عنها زوجي عبادۃ بن
 صامتله رضي الله عنه پيله چقوب عساكر منصوره ايله
 ساحل كردن كهي يه بنوب غزائتسه قبرسه پيله
 وارد پي اتفاقا كيدر طنره چقوب اندر بنمكيچون
 10 زوجي عبادۃ اكا بر قتر بوليوردي اولراخي قاتر بوب
 كيدر ايك عسكر غوغاسدن قاتر اوركوب اتي بیره اورده
 بقضائ الله تعالى بوينك اوستنه دوشوب فوت
 اولدي اصحاب كبار ايني بجهين وتكفين ايدوب
 نماز بي قلد يلروينه اول موضع دفن ايدوب حقي
 15 تعزيه ايلان يار رضوان الله تعالى عليهم اجمعين **الحمد لله**
 نارك جزؤ من سبعين جزؤا من نار جهنم بو حديث
 شريف صادق ينه كتاب عشار قدر در معنا سي سبرك
 و بنا ده

۱ دنیا ده کی آشکور جهتم آتش من یتش بلو کن بر لو
 دیکر دبعی جهتم آتشک شوق حرار دین دنیا ده سزک
 یا قوی استعمال ایلد و کوز آتشک حرار تندر آتش
 طقوز مرتبه زیاده در بیل کاصبر و تحمل این جگون
 ۵ قدر کناه اشکوز و آکا کوره ندر آک ایلکوز دیمک
 اولور داویسیه باب ثناء متنازه مذکور اولان ابوهریره
 رضی الله تعالی عنه **الحديث الثالث** الناس تبع لقرین
 فی هذا الشان مسلمهم تبع لمسلمهم وکافرهم تبع لکافرهم
 بوحديث شریف داخی یندر مشار قدر در معناسی انشاء
 ۱۰ جنبی تابعلر در قریش طائفه سنه شو خلافت شاندر
 و حاکمک امرند انلرک مسلمان اولان تابعلر قریشک
 مسلمانند داخی انلرک کفر اوزرینه اولان تابعلر
 قریشک کفرلرینه دیکر در حضرت رسالت پناهک صلی الله
 علیه وسلم بوحديث منیفدن مراد شریفیه قریش
 ۱۵ طائفه سنی مدح و تشریفیه دبعی قریش اسلام خلا
 و حکومتک مشرف اولر قریش کی زمان جاهلیتک
 داخی حکام امم و خدام حرر اولر قریش جهتم دنیا سله

۱ معترزلر اولد قلوبن اعلوم واعلاندر لغتن تبع دیوتانک
 و بانک فتحه لوی ایلد بر کسنه یه تابع اولوب اکا اولان
 کشیه دیرلر مفردیه و جمعی وجه مزبور اوزر
 بروزنله کلور داویسی ینه ابوهریره در رضی الله عنه
 ۵ **الحديث الرابع** الناس تبع لقرین فی الخیر والشر
 بوحديث شریف سالم کتاب صحیح امام مسلم در ندر معنا
 انسان جنبی قریشیه تابعلر در خیره داخی شریعه دیکر
 یعنی قریش طائفه سنی حالا اسلام خالند و سابقا کفر
 زمانند متبوعلر اولوب اول و آخر ریاست انلر کذر
 ۱۰ و داخی خلق انلر تابعلر در دیمک اولور داویسیه باب
 ثناء مثلند ده مذکور اولان جابر انصار یدر رضی الله عنه
الحديث الخامس الناس معادن خیار فی الجاهلیة
 خیارهم فی الاسلام اذ افقهوا تجدون من خیر الناس
 ۱۵ اشد الناس کراهیة لهذا الشان حتی یقع فی
 بوحديث شریف دثار کتاب مشارق الانوار در ندر
 معناسی نشان جنبی معدنلر دبعی شرف برین
 تفاوتلر یندر و ارد در انلرک جاهلیت و کفر خالند کی یور
 ینه

1 نه انلك خير لولبي وايولريد اسلام خالنه قجن انلر
 فقهلر وعالمرا ولور لوسه سيز ناسك خير لولرندن بعضي
 بوشانه يعني اسلامه كراهيت يونندن خلقك
 اشديني بولور سز تاكه اسلام شانك ايجنه دوشجيه
 5 ديمكر يعني جاهليت خالنه اسلامي غايتله كريبه نور
 بعون الله اسلامه كلر كلرندن صكر جنسنانك
 خير لولرندن اولور مثله حضرت عمر بن الخطاب عكرمة
 بن ابجهل كيضي الله عنهما راويي حديث بائي
 مشائره ذكر اولنان ابوهريرة در رضي الله تعالى عنه
 10 **الحديث السادس** نصرت بالصبار اهلكت
 عاد بالذبور بو حديث شريف داخي مشارقالانوار
 دندر معنایه بن يازدم اولندم كون طوغوسي سمند
 اسن ييلكه داخي غاذقويي قبيله يي اهللك اولندلر
 كون باقويي طرفندن اسن ييلكه ديمكر وسبب فرجه
 15 خند غزايي ائناسنه فرئيس وقرنيطه ونصير قبيله
 لر يلك مشرك لري حضرت رسالت پناهك صلى الله عليه
 وسلم قندينه كلوب ختي قد بينه مؤمن في خاصه البق

1 اهل لايي تضيق ايلد كلرند اتفاقا مشرق جانبند
 بزك ييل سوپ كفا ر خاكسار ك جادر لر بي باشلر
 يقوب وكوز لر بي طبر اغله طولدر دويي اجلر خيمه
 خركاه وبار ونگاه لر بي براغوب قاچدر قليردر
 5 صبا فتح صاد والف مقصوره ايله كون طوغوسي
 ييليردر وعاد ديد كر يي مين ديارند بر قبيله نك
 دئيسيدر واول قبيله نك عموم خلقنده داخي اطلاق
 اولنور و دبور دال ممله نك فخي ويا مؤمنه نك
 ضمني ورا ممله ايله كون باقويي ييليردر راويي حديث
 10 باب مؤمنه ده مذكور اولان عبدالله بن عباسدر
 رضي الله عنهما **الحديث السابع** نه تكم عن زيارة
 القبود فرودها بو حديث شريف برابته حاج امام
 مسلم بن حجاج صحيحند ندر معنایي بن سيزي نكي
 ومنع ايلشرايدم قبولر يي زيادت ايلمكدن بسنر
 15 ايني زيادت ايلكوز ديمكر بو حديث شريفدر
 معلوم و بو خبر منيفدرن مفهوم اولور كه مقابر
 اوزرينه واروب زيادت ايلك سابقا منوي و مؤمن

۶ اولوب بعد رخصت ویرلمکله جایز اولمش اولایم
 بوم مجتهدا باحتیون و تحلیل منہی وخصیت چون
 اولور اولیسی باب سین مہملہ ده من بور اولان برین
 الاسلامید رضی اللہ عنہ الحديث الثامن نہیتکم
 5 عن الظروف فان ظر فلا یجلل شیئا ولا یختتمہ وکل
 مسکرم حرام بو حدیث شریف فصیح کتاب لطیف
 مصابیح ندر معنائہ بن سینہ ہی ومنع التمشید
 قابلو انجمن خرم اصلوب ایچمکدن اما شمدی منع
 ایلمز منیل تحقیق برقاب بر سنہ بی حلال ایلمز
 10 داخی ایچم حرام ایلمز وهر بر سکر و بر و بر سر خوش ایلمز
 سنہ حلامدردیمکدر متن حدیث کی کلام مطوب
 نہیتکم عنہا سابقا ولا نہیتکم الان تقدیر نہ
 اولوب حرف فاء کلام منفی محذوفہ تعلیل انجمن
 بر اولیل اسلام کوندن و دیردن اولان قریب لردن
 15 و نولم لردن غیر بی قابلورده مجتهد صویله اصلایوب
 ایچمک حرام اولور بعد اول حکم منسوخ اولولانک
 حرام اولماسدن اول قللک اصلامد خلی اولوب

1 هر نه معقوله قابله اولور سه اولسون سکر و بر سه
 حرام اولوب واکر سکر و بر منایسه حرام اولماز دیک
 اولور ذیل ہی سابق حدیث آخر ایله ثابت اولوب کتب
 اخادینن مقرر در داوی حدیث ینہ برینہ الاسلامید
 5 رضی اللہ عنہ الحديث التاسع نعم الرجل عبد الله
 اگر کیجه دن بر مقدر لوکان یصلی من اللیل حی
 شریف فایق کتاب لطیف مشارق ندر معنائہ
 نه کوکچن کینہ ایچمکدن عبداللہ اگر کیجه دن بر مقدر
 نماز قلدی دیمکدر سب و رودی عبداللہ بن عمر
 10 رضی اللہ عنہما بر کیجه واقعه سنہ ایکی ملک ایچم
 طوق بجهتمدن جانبہ الوب کیدر لو عبد اللہ
 داخی بن جهتمدن اللہ صغیرم دیوب کیدر ایچم
 ناکا بر ملک دخی کلوب یا عبد اللہ قورقه بوخص
 سکاخوف یوقدر دیوب ایچم انلرک اللردن خلوص ایلمز
 15 کور دکر همان اوخودن اولیا نوب حضور حضرت نه کل
 بو واقعه فی عرض ایلمز و کیدر نقالدر که اندن صاکر
 عبداللہ کیجه لک اکثرون عبادت اوزده اولوب
 وین

215

۲۱۸

- 1 او بخوفی آذ او بر او مثل بی بی بود حدیث شریفک ایکی
راویسی وار در بر سی باب بآء موحده ده مکرور
اولان عبداللہ بن عمر بن الخطاب بدر رضی اللہ تعالی
عنہما و بریسی داخی هم شیرہ بیہ اولوب صاحبہ
5 عابدہ صوامہ و صالحہ و زاهدہ و قوامہ صیام
و قیامہ مالوفہ و صلاح و فلاحہ معروفہ اولان
شمس بنت قرام المؤمنین حفصہ بنت عمر بن الخطاب
بن نفیل المکیہ القریشیۃ العدویۃ در رضی اللہ
عنہما والی بیہ زینب بنت مطعون بن حبيب بن
10 و هب بن حذافۃ التمیمیۃ در رضی اللہ عنہا و اولہ سنک
جاری اولان مزبور حبيب داخی شرفا سلامہ مشرق
اولندر حتی مدینہ منورہ یہ اکثر اقر با و تعلقا
ایلہ بیلہ هجرت ایلوب اخر بدر غزاسدن صکارہ وفا
ایلسندر بعضو مزبور حبيبک لیسیم خنیدر دینلدر
15 راویہ حدیث حفصہ رضی اللہ عنہا بدر و مادر
و خویشاوند و برادر لری ایلہ بیلہ عموماً مکہ مکرمہ
رحلت و مدینہ منورہ یہ هجرت اید و بتلخ هجرتک

سابق حضرت حفصہ رضی اللہ
عنہا

216

- 1 او بخنی سنہ سن رسول اکرم صلی اللہ علیہ وسلم
حضرت بیہ ایکنہ و نفس نفیسار بیہ عقد کاح یلشار
فضائلنہ حد و غایت و فواضلنہ حصرو نہایت
یوقدر اکثر ایامہ صایمہ و اغلب لیا لیلہ قایمہ
5 اولوب و حضرت دن التمش حدیث شریف روایت ایلسندر
نقلدر کہ رسول حضرت بیہ صلی اللہ علیہ وسلم بر زنان
اینی بر طلاق بوشاد یلری فی الحال جبرائیل علیہ وسلم
نازل اولوب یا محمد حق تعالی نک امر بود رکہ سن بیہ
حفصیہ یہ مراجعتلہ نکاحی ابقا ایلکسن زینرا
20 اول دایما صیامہ مداومت و اکثر یا قیامہ مواظبت
او ذرہ اولوب جنت دخی سنک خاتونک اولسہ کر کرد
دیو بیورد یلدر بدر حضرت داخی سمعا و طاعه اللہ
امر و بندن اطاعہ دیوب بیہ اکامراجعت و انکله صحبت
حلویت ایلدر یلریس یلدر بیہ یلدرن زیادہ حضرتک تحت
15 نکاحلدر اولوب تان حج هجرتک قرق بشخی سنہ سنہ واقع
اولان شہر شعبانہ دنیادن سفر و دارعدی کنر و بیہ مقر
ایلدر بیہ رضی اللہ عنہا و عن ابویہا و اخیهما **الحديث الثامن**

نزل

۱ نزل جبرائیل فامتی فصلیت معه ثم صلیت معه
 ثم صلیت معه ثم صلیت معه ثم صلیت معه
 بوحديث شریف داجی مشارف ندر معنیسی تدری
 جبرائیل پس بکا اولدی همان بنداجی قلام انکله
 ۵ بر زماندن صاکرم ینه قلام انکله بر زمان دخی کجوب ینه
 قلام انکله بر زماندن صاکرم ینه نماز قلام انکله
 اندن صاکرم بر زمان کجوب ینه انکله نماز قلام انکله
 رسول حضرت علی صلی الله علیه و سلم جبرائیل علیه
 السلام اقتدا ایدوب نماز قلام بخی بشکرت تکرار
 ۱۰ بیورد قلام بشوقت نمازه اشارت در پیشلورد دای
 حدیث باب میمنه مذکور اولان ابو مسعود عقبه بن
 عمر والانصار بیدر رضی الله عنه **باب الاول والحدیث**
 والدی بعثنی بالحق لا یعذب الله یوم القيمة من
 رحم الیتیم ولان له فی الکاه م بوحديث سقا
 ۱۵ قرین کتاب نزل الشائرنید ندر معنا سی شول کسنه
 حقیقون که بنی کوندر دی حقله الله تعالی عذاب
 ایلم قیامت کونده شول کسنه یه که یتیم جنسی ستر که

۱ داجی یوم شاقق ایلمه اکا سوزده یعنی اکا یوم شوق و لایم
 سوز سوبلیه دیمکدر راویسی باب تاء مشتاق مزید
 اولان ابوهریر در رضی الله عنه **الحدیث الثالث**
 والدی بعثنی بالحق لا یقبل الله صدقة من رجل وله
 ۵ قرابة محتاجون الی صلته ویصرفها الی غیرهم بوحديث
 شریف نزل الشائرنید ندر معنا سی شول کسنه حقیقون
 که بنی حقله بیغامبر کوندر دی الله تعالی قبول ایلم
 بر صدقه بر کسنه دن حال بوکه انک احسانه
 وخیرینه محتاج را قرا و تعلقات اوله دخی اول کسنه
 ۱۰ صدقه سی و صله سی انلردن غیره صرفایلیه دیمکدر
 بقرابادن فقرا اولدیغی زمانده ذکاتی و صدقه غیره
 ویرمک کر کرد متن حدیث کی قرابت کله سی صیغه
 مصدر در که مفردی و جمعی بروزنده کلور اقا بوراده
 جمع قریب لکان اقربانی معنایسته در صیغه مصدر
 ۱۵ وروجیه مبالغه لچون در راوی حدیث ینه ابوهریر
 رضی الله عنه **الحدیث الثالث** والدی بعثنی بیه
 لا تدرخلون الجنة حتی تؤمنوا ولا تؤمنون حتی تحابوا

1 اولا اذ لك علي شيء اذا فعلتموه تحاببتم افشوا
 السلام بينكم بوحديث شريف سالم كتاب صحيح
 مسلم دندر معنای اولی که منته حقیقون که بنم قسم
 انوک قدریتم الله در سزجسته کیر من سزتا که بری بر یکن
 5 اولی ایجه دایمی سزموء منار اولما سزتا که بری بر یکن
 ایله سوشیمجه بن سیز پی بر سننه اوز دینه قول اولمایا
 که قحان سز لیه اشلسه کوز سوشیه سیز اللهک سلامی
 افشا واشکاره ایلکوز اورتا کوز ده دیکور دایمی یینه
 ابوهرم در رضی الله عنه الحديث الرابع والذی بی
 10 ان لوترومون علی ما تکنون عندی فی الذکر لصلحتکم
 الملائکة علی شکرکم و فی طرفکم و لکن باخضلة ساعة
 بوحديث شریف فایق کتاب منیف مشار قدر دندر معنای
 اولی که منته حقیقون که بنم قسم انوک قدریتم الله در
 تحقیق اشان بود که اگر سیز دایمل اولید یکنوز سز قاتمه
 15 اولدو غیکوز دایمی ذکر خالده اولدو غکوز اوز دینه
 تحقیق فرشته ل سز که مصافحه ایدر لایم دوی
 دوشکر یکنوز اوز دندر دایمی یولریکوز و لکن ای خضلة

1 الرحمن ... انسان بر ساعت حضور قلب و توجه تام و ذکر و فکر و عبادت
 رب الا نام اوز ده اولور و بر ساعت دایمی اشتغال اولاد
 و انساب و وجه معاش و تدارک اسباب اوزره اولور
 دیکور بوحديث شریف و بو خبر لطیفک دایمی یکن
 5 مختار و کاتب و حی کرد کار عابد و خاشع و زاهد و خاضع
 خضلة الاسید پی در رضی الله عنه اسید هم نیک صمیم
 و سین مهمله نیک فتحه سی و یاء مثناة تختا نیه نیک سکونی
 ایله بی یتیم قبیله سندن بر یکن در که دایمی حدیث اکا
 منسوب در نقل در که خضلة رضی الله عنه و حی کاتبان دندن
 10 اولوب رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضور تدر نه
 قران عظیم و فرقان کرم نازل اولر قجه حضرت تک
 تعینلری اوزره ایضبط و خیر ایدر ایدیم و مدت
 عمر نه حضرت تدر ایحی سکر حدیث شریف روایت ایلشد
 و نقل در که بکون رسول حضرت نیک حضور شریفان
 15 کند و نفسی فکر ایدر و اکا بحالت عارضه اولمغله
 خضلة منافق اولر پی دین پی حضرت بوی اشد و ب
 سبحان الله ای خضلة سن نه سولر سن دینلر خضلة
 ۲ نین

ما فی حضرت خضلة رضی الله عنه

1 ایندی بی یار رسول الله هر حقیکم سیرک قاتکوزده کلوزده
 جنتی وجهتمی کرایدر سز کند و کوز لریمز ایله کوش
 کچی یقین حاصل اولوب بالکلیه دنیا دن الحکوب
 ماسوادن فارغ اولورز چونکه سینه طشره چقار زعلیق
 5 اذواج و اولاد و عوایق امور معاش و زاد مستولیه اولوب
 اول معنای جمله خاطر بزدن کیدر العیاذ بالله بونفاق
 دکلیردد بدی حضرت داخی یا خنطله موء من صادق
 بویله تنسه ایله منافق اولماز هر تقدیر دنیا نیک حالی
 بویله در دیو وجه مشروح اوزده حدیث حدیث سابق
 10 بوردیلر **الحديث الخامس** والنبي نفس محمد بيده
 ما خان الله احد زكوة ماله الا مشرك بوحديث شرف
 تمکین کتاب نزل الشایر نیرند در معنا سی شول کمسته
 حقیقون که محمدک نفسی انوک قدر حق الله در بر
 کمسته الله خایلی واکریلک ایلمر بی کند و ما لنک
 25 زکاته مکر که الله شریک قوشان کینم دیگدر
 بوحیث فصاحت آیت و بونخر بلاغت غایتک راوی بی حنا
 حبیب کرم و خادم نبی محترم رفیق حضرت مصطفی صلعم

1 عبدالله بن ابی اوفی در رضی الله عنه که حضرت سهرات
 پناه و جناب نبوت دستکاهدن طقسان بش حدیث شریف
 روایت ایلمشدر و اندن مرویدر که ایدر بر زمانه شهر
 رمضان رسول الله صلی الله علیه وسلم حضرت بی ایله
 5 بر سفرده بیله ایدک اتفاق برکون اختتام اولوب کنش
 طولدر و غیبه حضرت اصحابدن بر پسنه خطاب
 ایدوب یا فلان دوه دن اشغایین و اور و عجز اجم
 ایچون بر سوپوک تور دیلر بی اول کینم دخی شفقک
 شوقی و کنشک ضیا سی اشربی دوه اوستند
 10 کوروب یار رسول الله دخی اوزر یکوزده کندز وارد
 افطار زمانی دکلدرد یدر بی رسول حضور نلر بی تکرار کا
 خطاب ایدوب سن اشغایین و سوز طوت که قحان
 کنش مغرب طولوب و مشرق طرفدن کچه نلک
 علامتی کلسه همان افطار وقتی داخل اولمشدر دخی
 25 بر مقدار سوپوقی صوبیه قارشدر روب او دجال بی بوزد
 حضرتک بوندن مراد شریفلر بی افطارک و قتی
 خلقه تعلیم و سفرده صایم اولماق هر نقدر افضل

1 ايسه طومتی دخی جان اولدوغی تفهیم **الحديث الثامن**
 وعنه رتبه عز وجل ان يدخل الجنة من امتي سبعين
 الفا بغير حساب ولا عذاب ومع كل الف سبعون
 الفا وثلاث حشرات من حشرات رتبه بوجدت
 5 شريف دخی نزالشایریند ندر معنا سی وعد
 ایلر بی بکا بنم عزیر و جلیل رتبه جنته کیور که
 بنوم اتمردن یتمش بیک کسسته بی حسابنر دخی
 عدا بسوز دخی بیگله یتمش بیک کسشی دخی
 رتبه قدرته اوچلرندن اوچ اوچ طولوس طپراق
 10 وقوم وقایر عددی کسستنر بی دیکدر عبارت
 مزبور حسابی حرامکندن خارج اولان عددن
 کنایتد ریعنی رتبه العزت بکا اتمردن حسابی
 قابل اولما یحیی قدر کسستنر بی کمال لطفندن حساب
 وعدا بسوز جنته قویغه وعد ایلر بی دیک اولد
 15 رابسی باب ثاء مثله ده مرکور اولان ابوامامة
 رضی الله عنه **الحديث التاسع** وقروا من تعلمون
 منه العلم وقروا من تعلمونه العلم بوجدت شریف

1 دخی سینه نزلدر معنا سی سزوقارلندر یکوز یعی
 تعظیم ایلر عرض ووقار اوزره طوتکون شول کسسته
 که سزاندن علم اوکر نور سز دخی تعظیم ایدوبی و
 قارلندر و یکوز شول کسسته بی که سزاکا علم اوکر دخی
 5 دیکدر بیس اهل علم تعظیم و توقیر اولند و بی کبی
 طلب علم دخی تعظیم اولنوق کرکر اعیاذ بالله
 تخفیفی کفر در اویسی باب باء موخده ده مزبور
 اولان اتمردن حضرت غایشه در رضی الله عنها
الحديث الثامن الولد للفرش وللغاهر المحر
 10 بوجدت شریف حکمت مراد کتاب لطیف مشرق
 الانوار ندر معنا سی انان طوغان اوشاق جنسی
 دو شکدر یعی بر عورت نکاحله و یاخود ملک
 عینله هر یک دو شکند یا تو رایسه طوغر دخی اکاکم
 اولور دخی الحقی ذنا ایلر کسسته ایچوندر طاش
 15 جنی دیکدر یعی ذانی طاشلنوق کرکر دیک اولد
 سبب و روپی اصحابدن عبدالله بن زمعه نغ
 پدریم اولان زمعه نام کسسته نغ خاتونی برکون
 موعود

1 طوغوب اتفاق عتبة نام کسنه بنما اول خانقوله
معاملتهم وارايد پي اول ولد بنمرد يود عوي
ايله وکير باب تاء مشتاده ذکر اولنان ابوهرير
رضي الله عنه **الحديث التاسع** وَرَدْتُ اِيَّاهُ قَرَارًا
5 اخواننا الذين يأتون بعدني وانا فرطهم علي الخوض
بوحديث سعاد قريش ويوخه بشارت رهي كتاب
نزل الشايفين الي دلي لمينه ندر معنائيم بن سودم
يعني قليم ميل ايدوب ادر واولدم كه تحقيقا بن
کوردم قراداشل يمز پي الخليلين قراداشل يمز كه كجملو
10 بنين صكره داخي بن انلوك قرطيم معروف اولان
حوض اوزرند ديمك دغند فرط ديوقانك وراء
مهملنك فتحه لر پي ايله بريره كيد جك قومه ييكك
وايجه جكرن وساير مهاتندن لازم اولاجق بنه ايله
خاضر ملق ايجون ايلر وجه كيدن كسنه يه دير كه
15 اسم فاعل معناسنه مصدر در تبع تابع معناسنه
اولر وغي كييه والخوض كلمه سنه كي الفلام عهد
ايجوندر وعلی حوضي تعقير پي ايله مضاف اليه دت

1 عوض اولق داخي انسبدردا ويسي يينه ابوهرير در
رضي الله عنه **الحديث العاشر** ولد ابراهيم الخليل
في اول يوم من ذي الحجة فصور ذلك اليوم كصور
سبعين سنة بوحديث شريف داخي يينه نزل ندر
5 معنائيم طوغور يلند يي ابراهيم خليل الرحمن ذي الحجة
آيندن اولكي كوندلا پس اول كوند اوردوج طومتق
يتمش بيل اوردوج طومتق كيدر ديمك در دا ويسي
بادجيمه مذكور اولان عبدالله بن مسعود رضي الله عنه
باب العاشر الحديث الاول هاتق ما اقفر
10 من اذم فيه كل بوحديث شريف نبوي كتاب
مصابيح امام بغوي ندر معنائيم سن كتور ندر
خالي دكلر برا وقتقون كه اندر سر كه اولد ديمك
يعني براوده كه سر كه اوله اول اوقاتقوز دكلر ديمك
اولور سبب ورون يي بركون رسول اكرم صلي الله
15 عليه وسلم حضرت يار يي امهاني بنت ابي طالب رضي
عنها اوينه واروب يا امهانيه هيچ بر ييجه سنك
فادميدر ديو سوال يورد قلند اولر داخي يارسو الله
برمقلد

221b

1 بر مقدار حقیر کے اتم کھلے بر سر کھ و اردو غیر
 سنہ یوقدر دیو جواب و برو ب حضرت دخی کوثر
 دیو بوحیث شریفی بیور دیل راویہ ہم باب فاده
 مزبور اولان مفر کمره ام هانیدر رضی الله عنها
 5 الحديث الثاني هذی یوم عاشوراء ولیرکب الله
 علیکم صیامه و ناصییم فمن احب منکم ان یصوم
 فلیصم ومن احب منکم ان یفطر فلیفطر بوجہ
 شریف و بوخبر منیف اطوار احادیثک صاحب
 امام مسلم بن حجاج قشیر ہے صحیح حدیث ندر معنی
 10 شو کون عاشوراکو بیور خال بو کہ الله تعالیٰ یازم
 سزک اوز دیکوزہ انوک اور وجنی یعنی اخی سزہ
 فرض ایلم ہے خال بو کہ بن کدم اودج طو توجیم
 پس سزدن بر کسنه اودج طو تخی سوسه همان
 طو نشون دخی سزدن بر کسه اودج بوز مخی
 15 سوسه همان بوز سون یسون دیکور پس یوم
 عاشورانک صومی سائر اقلره فرض اولدو غی کپی
 افت محمد دخی فرض اولیوب حکم سابق بوحیث

222a

1 شریفه منوخ اولمشد راوی بی صاحب رسول الله
 و کتابت وخی له امیر المؤمنین و امام المسلمین معاویہ
 بن ابی سفیان صحی بن امیة بن عبد الشمس بن عبد
 مناف بن قصی بن کلاب لامویة القرشی المکذبر
 5 رضی الله عنه کہ نسبلر ہے حضرت رسالت بنا هله صلی الله
 علیه وسلم والدینی جانلر ندن معام قوم عبد مناف
 جمع اولور زیل والد ہے دخی هند بنت عتبه بن سعه
 بن عبد الشمس بن عبد مناف ربس حضرت معاویہ
 رضی الله عنه حدیث عزایم واقع اولدو غی سنه
 10 اسلامه کلوی اصحاب کرامک کبار ندن و احباب
 فخامک خیاد ندن اولمغله حضرت انیم وخی کاتلر ندن
 ایلمشدر ایدر ہے و حضرتک لسان درر بار و زبان کوهر
 نثار لر ندن یوز القمش اوج حیث شریفه روایت
 ایلمشدر نقالر کہ بر کون حضرتک حضور شریفاندر
 15 کتابت ایدر وب بسمله یازمق صد دندن ایکن
 حضرت الکخطابت ایدر وب یا معاویہ دواقی
 پاک و ایچندن کے مکتبی تابناک ایله داخی قلمی مکتفی
 تمیل دخی

مناف حضرت معاویہ رضی الله عنه
 ۷۴

222b

1 قبل دخی با حرفی دیک یوقا روايله وسینک دینار بی
بری بردن ایر وجه سیرک و عیان ایله دخی میمک کوئی
طوبوق ایله داخی لفظه اللهی کوکک یاز ورجانی
مترایدوب چک ورجیمی ایوجه یاز دیو تعلیم بیتر
5 و نقلد رک حضرت رسالتدن صکر امیر المؤمنین حضرت
عمر رضی الله عنه کند و خلافتی زمانه اینی شام
ولایتنه والی و حاکم نصب ایدوب یکرمی بیل اولخت
اوزر ثبات قدم اولدی بعد زمان حضرت علی
کرم الله وجهه خلوفت کچر کن خلایق ایکی فرقه
10 اولوب حجاز و عراق اها لیبی حضرت علی علیه السلام
و شام خلایق معاویه به متابعت ایلدیلر آخر الامر
منازعه شدیدی و مجادله اکیده دن صکر باب
العینه مکرر اولان عمرو بن العاص ذکر ائشان
تفصیلی مورا یلین یوم تحکیم اهل شام اتفاق
15 ایدوب رسول حضرت لری بر زمانه معاویه به یاشام
خلیفه بی دیو خطاب ایلشرا ایدوب بس حضرت کلام
شریف ایدوب حقدردیوب جمیعاً انکله تکرار بیعت ایلدیلر

222a

1 و حضرت علی دن صکر باب حاء مرملة ده ذکر اولنان
او علی امام حسن رضوان الله علیهم اجمعین تاتخ
همر تک فرق برنجی سنه سنه حسن رضا یله امر
خلایق مزبور معاویه به تسلیم ایدوب بخصوص
5 خلوفت اکامقر و متعین اولمغله عموماً اهالی
اسلام انکله بیعت ایدوب بر خلیفه اوزر
اتفاق و اجتماع و ملت مابین بو خصوص اوزر
اجماع منعقد اولدی و عادت کریمه سی خلق داسنه
واقع اولان دعوی لری حق وعد الله بالذات کندوب
10 فصل ایدوب وکیل و نایب طومرا ایدوب جسمی و شانی
عظیم ذاتی و طبعی حلیم شکلی ملیح و جوی صبیح
فهی صبیح و قولی فصیح هیبت و حشمی و اخر
و کید و کی ثانی فاخره اولوب بذل و عطا و لطف
و سخا سی جو غید بی و ایمان دغایا به رعایت و ضعفا
15 حمایت اوزر اولوب ائکاندوبیم اکثر یا خالو
اتلره یتر و اکنجه تبرلو شاطر لو کیدرا ایدوب و لکن بو
مردم دعوت و غرض زینت و شهرت اولوب بلکه
عدی

1 اعدای دینه هیت کو ستر مکدر دیو توجیه ایدر ان
تفصیلی بابا لافند امیر المؤمنین حضرت عمر رضی
تعالی عنه فکر می اثنا ستم مرور ایلمشدر واکانه
سلطنت وایین ریاستدن اسلامه دیوان خانه لای
5 وقصر لای ابتدا اول یا یوب و قوجیلر و خدام لای
و خلفا و سلاطین او کس لرخه تبر و صر به ایلورین
شاطر لای و یکی اول وضع ایلدی و عمر بن العاصی
مصره و مروان بن الحکم مدینه منوره به حاکم نصب
ایدوب سایر بلاد اسلامیه به دخی بر و لای کوندری
10 پس اون طغوزیل اون برآی داخی مستقلا خلافت
ایدوب جمله فرق پیل حکومت اوزره اولمشدر نقل
دارد نیاده سکسان ایکی پیل عمر کچر دکن صکاره اتفاق
بر کون خسته اولوب کند و نفسنده موت علو مبارک
مشاهده ایلدی و اهل بیت یی یانه جمع ایدوب
15 انلر ایلر حلال لشدی و باشینی باغلندر و رب
و کوز لری بی سور ملندر و رب و یوز بی باغلر تراقلندر
و کندو بی بر مسند یا صد ندر و رب خلوت کلوب

1 کور مکده دستور و پر دی بس جمله شام خلقی کلوبا کا
سلام و یوب خاطرین صور دیلر و آخرت حقینی
حلول ایدوب و ذاع ایلدی لر بعد بر صندق کتور
5 ایچندن بر نوب و بر نوباره بی ایچندن بر از نسه
چقر دی و یانندن حاضر اولنوره کوستر و رب بو رب
رسول الله صلی الله علیه و سلم حضرت نرینک لاسلر
و بوشنارینه حضرت تک مبارک ط نقار نیک کسندر
بونلر بی تبرک ایچون صقار اید و مر بی بی یوبله کفلیت
و بوط نقار بی کوز لرم و اغرم و بورنم اوستنه قویب
10 بمنله بیلجه دفن ایدر سز دیو وصیت ایلوب اخت
جانبه متوجه اولدی اخل لامر اول و صندن افاقت
اول درددن شفا و صحت بولا میوب تابخ هجر تک
التمش بی سنه سنه نینه شام شریفه وفات ایلدی
و وصیت مزبوره بی اوزره ایچته پیرو تکفین
15 ایدوب او غلی یزید بیت المقدس بولمغله غازی
ختاک القهر بی قلوب نینه اند دفن ایلدی لر بعد بو رب
او غلی یزید بیتشدی فی الحال قدس شریفدن قالوب
سغله

1 سرستله شافه کلدی و بابا سی معاویه نکه پرینه
 کچوب امام حسینله عبدالله بن زبیر دن غیری خلق
 عمومًا انکله بیعت ایلدیروالتلام **الحديث الثالث**
 هل انت من محبي من ذي الخصلة بوحدیت شرف مدار
 5 کتاب مشادق الانوار ندر معنسی سن بنوم
 راحتلند دیکیم اولور مپسن خصله صاحبندن ویک
 راویسی صاحب رسول کزین و خادم خاتم المرسلین
 فارس میدان شجاعت و غارس اشجار شهامت
 جریر بن عبدالله بن جابر الجلیدر رضی الله عنه
 10 یمن دیار ندر خشم دیمکله معروف اولوب برقیلنک
 رئیس اولان معد بن انبار نام کسنک قبیله سی
 خلقندن ایریلوب باشقه برجماعت اولان سفینه
 وزنی اوزرینه بخیله نام قریه اهلند ندر سبتند
 نفس کله ده کی باده ساکنه و آخر ندر کی علامت ثانی
 15 حرف اولوب باده موحدن نکه و جیمک فتح لریله
 مدینه وزنه اوزره بخیلی دیلرمتن حدیثه کی ذی
 الخصلة اوج فتحه ایله زمان جاهلیت کعبه یمانی

ما فی حوضه جبر بن عبدالله رضی الله عنه

1 کعبه یمانی دیمکله مشهوره اولان خشم قبیله
 خلقنک بر عظیم کلبیسا لریدرکه جمعی کفار کا
 غایتله اعتبار ایدوب اطراف و کنافدن انوک
 زیارتیه کیدر لر و اندر بر بولک صنم اولوب ادینه
 5 خصله دیلر ایدرکه نقلدرکه داوی حدیث جبر رضی الله
 تعالی عنه برکون بخیله دن قالقوب مدینه منوره
 کلدی و حضرتک و قاتلرندن قرق کون اولجه اسلامه
 کلوب شرف صحبت حضرتکله مشرف اولدی و دهان
 نظیف و زبان لطیف لوندن تمام یوز حدیث شریف
 10 نقل و روایت ایلدی و نقلدرکه اسلامه کلدی و کی
 زمانلرده برکون حضرتک حضور شریف لری ندر حاضر
 اولوب اتفاق اول ذکر اولنان کعبه یمانی دیدکله
 ذی الخصلة نام کلبیسا ذکر اولندی پس حضرتکا
 نظر ایدوب یا جریر بو قدر زماندن بروشول فسخ
 15 و فور و شتر و شرور خانه سی اورتالقدن قالدی رب
 عنندن راحت اولامدق سن اول دیاردن اولطغله
 انوک اصلنی و فصلنی و دفع و دفعنک طریقنی
 جله دن

225b

۳۲۸

1 جمله دن پیک بلور سن هیچ بی اول ذی الخلصه دن
وانه اظهار اولنان کفر و ضلالت اذالندن دلقابو
ایره بلور مسین دیو حیت مزبور یی یوردیلر جری
بلی یارسول الله جانر باشم او ستنه حذمتلری یی
5 دیوب اصحابک بهادر لردن یوزا لکی نفر کسنه ایله
اتلر بنوب ایلغا زایلده اند ایریشوب برا و غوردن
قلبیج اوشور دیلر و اول کلیسا نکه یاندن و لیچنک
هر کیچم بولدی ایه قلیجی دن کچوردیلر و اولظم
نام صینی و سایر بی یاره یاره ایدوب کنیسه فی
10 اتشه اوردیلر و اندن د و نوب انواع بشارت و نصا
بشارتله کلوب حضرتک حاکمای شریفای نه یوزلر
سوردیلر حضرت داخی کمال مرتبه ده مسرور و نهایت
درجه ده محبوب اولوب عموماً انلره خیر دعا و خصوصاً
جبرین موح و تنای ایلدی یلر رضوان الله تعالی علیهم اجمعین
15 **الحقیق الرابع** هدیه الله عزوجل الی المؤمن التائب
علی بابیه بوحدیت شریف حضرت رسول کتاب نزل
استایندن منقولر معنای عزیز و جلیل الله

226a

1 **الحقیق صا...** ارمغانیهر مؤمن جنسته سؤال و جبر ایلیجی جنسی
انک قیوسیه اوزرنده دیکدر بر فقر و ارباب حاجت
برکشنک قیوسنه کلمک الله تعالی نکه اکا ارمغانی
اولر و غن بلوب انلره انعام و عطا و حاجت لری بی
5 دوا ایلمک سعی موفور و بزل مقدر و ایلک کرکر
داویسی باب بآء موحده ده مذکور اولان ابن عمر در
رضی الله عنهما **الحدیث الثامنه** هذیه و هذیه سواء
بوحدیت شریف و بوخبر لطیف ائمه حدیثک کرین
و مختار پی امام ابو عبد الله بخاری صحیحندرمغان
10 شود ایخی شوبراورد دیکدر سبب و رودی برکون
بعض کسندر حضرتدن سؤال ایدوب یارسول الله
دیت لورم کلن خصوصاً ده انسانک هر بر عضو
برمیدر یخسه بیوک عضوک دیتی زیاده و کوچک
عضوک دیتی اندن اکسوی اولورد یی دیلر حضرت
15 داخی مبارک باشا بر مقابله صرجه بر مقابله کوسن
اشته شود ایخی شود یتیم بر بر در دیوبورد یلری
بیوک ایله کوچک هیچ فرقی یوقدر دیمک اولور دایم
نه

226b

۲۲۹

۱ بینه باب مزبوره مذکور اولان ابن عباس در رضی الله
 عنهما **الحديث السادس** هله اخذت تراها بها قد
 بغتوه فانتقمتم به بوجدیت شریف صادق کتاب
 منیف مشار قدر معنیسی سزا المادیکوزی المق
 ۵ کرك ایدیکوز انوک درینسی بیس ای دباغت
 ایدیدیکوز همان انکله نفعله ایدیکوز دیک
 حضرت بوجدیت شریفی ام المؤمنین میمونه زکریا
 تعالی عنها صحیده برقیوخی مردار اولوب بیاتمه برافد قلوبی
 زمانه بیور مشهور راویسی بینه ابن عباس در رضی
 ۱۰ تعالی عنهما **الحديث السابع** الهدیه رزق من رزق
 فمن قبلها فامتا یقبلها من الله ومن ردها فامتا
 یردها علی الله بوجدیت سعادت مصحوب کتاب
 نزل الشایئ بیده مکتوب در معناییم ارمغان جنسی
 بر رزق قدر الله تعالی نیک رزق قدرن بیس برکته ای
 ۱۵ قبول ایدوب السه همان تحقیق ای قبول ایلمز الا الله
 تعالی دن قبول ایدرداخی برکسته ای ردا ایدوب امسه
 یعنی کیروود و ندرسه همان ای دوندن من الا لله

227a

۱ اوزرینه دوندن ریدیکر بیس بوندن معلوم اولور
 الله تعالی بر مؤمنک هدیه سی قبول ایلمز کسنه
 راضی و ردا ایدوب کیروود و ندرن بیزار اولور
 ایش راوی حدیث باب ثاء مشتاتمه مزبور اولان ابو
 ۵ هر بر در رضی الله تعالی عنه **الحديث الثامن**
 الهدیه رزق من رزق الله فمن اهد اليه هدیه
 فلیقبلها ولیکاف علیها ان وجد فان اثنی فقد
 کافا علیها بوجدیت شریف دخی نزل الشایئ
 معناییم هدیه جنسی یعنی ارمغان بر رزق قدر الله
 ۱۰ رزق قدرن بیس برکسته یه بر هدیه و یرسه همان
 اول کسنه ای قبول ایلمز و داخی انوک اوزرینه
 اکا عوض و یرسون اگر عوض و یرده جک نسنه بولور
 بیس اگر ثنا ایدوب باریک الله واحسن دیکر
 کلو ملرا یله ای او کرسه همان تحقیق انک اوزرینه
 ۱۵ عوض و یرمش کی اولور دیکر متن حدیث کی
 ولیکاف کلمه بیس فائک کسری ایله در اصلن مهموز
 اللام و ملغله اخرنهم همزه ساکنه و ادا دی قاعده
 نصیب

۱ نضر بن اوزره تلین اولوب جزم ایچون اسقاط اولمیش
 و کافه کله سی قاتل و زنی اوزره اصلندن تغییر اولمایا
 فتح اوزرینه میندر راویسی باب الامین مذکور
 اولان عقبه بن عامر الجهنیدر رضی الله تعالی عنه
 ۵ **الحديث التاسع** هل نظرت اليها فانظ اليها
 فاته احرجه ان يوءم بينكما بوحيث شريف صحيح
 كتاب منيف مضايح ندر معانيه سن باقدي
 اول خانوته پس سن باق اكا ذبرا حقيق اكا باقى وان
 كورمك لا يقر قدر اطلال و الفت و غريب و موافقه
 ۱۰ يعنى اليسمغه سيزك ادا كوزده ديكدر سبب و
 راوي حديث بركون رسول اكرم صلى الله عليه
 وسلم حضرت نرينك حضور شريفارينه كالوب
 يا رسول الله بن برخانوخى كند و مه كلح ايلك مراد
 ايلوم ديك حضرت ديجسن اول خانوته ناقوب
 ۱۵ **الحديث العاشر** هل تهمون له احدا بوحيث شريف
 ديو جواب و پرد و كي ريس بر كمنه الاجابى خانوخ
 كوروي النجه ان كله الفت ايدوب الشور و اكر

۱ كورمدين الحرسه احتمالدر كه صكره بك منيوب
 اندت نفرت ايليه بوتقى برجه كوروج الملقى لفته
 اولي واليق اولدوغي اظهر من الشمس و ابين ملى كور
 بوحيث شريفك راويسي فضائل كثيره نك حاوي
 اولان مغيرة بن شعبه در رضی الله عنه مغيرة ميمك
 ضحى و عينك كسري و راء ممله ايله و ميمك كسري
 داخري و ايت اولمشدر و اشتقاقى اجوف و اويرن
 اولوب ياسي ما قبلند كى عينك كسري اقتضاسي ايله
 و اودن مقلوبه در نقلدر كه مغيرة رضی الله تعالى عنه
 ۱۰ رسول الله حضرت نرينك اسفار و احضارده خدام خاصه
 لر نرن اولوب خدمت شريفار يي ايله شرف پذير
 اولان اصحاب كبار و احباب خياددن و حضرتك
 طهارت و وضو زمانورن كى خادم و اكر حرمين
 ملازم لر نرنر و جناب شريفار نيك دهان لطيفار نرن
 ۱۵ يوز او تونز اليه حديث شرف نثار و خبر سعادت
 عنوان نقل و روايت ايلمشدر رضوان الله تعالى عليه
الحديث العاشر هل تهمون له احدا بوحيث شريف
 داخري

مناقب مغيرة بن شعبه رضی الله عنه
 ۷ ۶

2286

۲۳۱

1 داخي مصايچد ندر معناسي هيچ سين تهمت وٿن
 ايدرميسز انو کيچون برک مسنه يه ديمکر سبب
 ورودينک تقصيري بودرکه اصحاب رسولدن سهل بن
 حنيف برکون صوينوب غسل ايدراکين اتفاق عامر بن
 5 ربيعة نام صحابه اخي کوروب والله بوکون کورکم
 کي بياض تن و بويله لطيف و نازک بدن کومدم
 د ديه اول ساعت انک کوزيه سهله تاثير ايدوبه لجال
 قوتيه کسلوب دوشد په همان اقرار باو تعلقا نه فرمايد
 و فغان ايدردک حضرتک حضور ندر يفلر پنه کلوپ
 10 يادسوال الله سهله شونک کي برخال واقع اولد
 الله حقيچون اصلا باشي قالدورب کوزلرني اچمه
 هيچ اکا بردرمان وارميدرد پيد پير حضرت دحي
 انلره توجه ايدوب اکا کوز دگشدر هيچ برکسيه
 تهمت ايدرميسن ديو بيورد پير انلردحي پلي يارو
 15 اکا عامر بن ربيعة نك کوزي دگشدر ديوطن ايدوب
 اکا تهمت ايدرد پير همان حضرت عامر دعوت
 ايدوب کتورتد پير واکا عتاب يوزندن خطاب

229a

1 ايدوب پنجون سزدن برکوز برمسلمان قرداشي
 اولدررچونکه انک تنخي وطر او تي کورک بارک الله
 ديووب پنجون برخير سوز سويلدک ديواکا غليظ
 کلامر سويلد پير واندن صکر وارانو کچون غسل
 5 ايدوب صويني انلره و برک اول صويني سهله اوزر نه
 صجلر تاکه شفا بوله ديو بيورد پير بس عامر دحي وارپ
 بر جناق اچمه يوز پي و قولر پي و ديسکاري پي
 و ديرلر پي و ايا قلر نيك اطرافتي و اويلوغني و ذرني
 و او تورا قيرلر پي علي لانفرد يويوب صويني انلره
 10 ويرد په انلرداخي اول صويني الوب سهله اوزر نه
 صاحب پير همان افاقت بولوب يزدن قالقند و اصلا
 الم واضطرب کورمش کي طشره چقوب خلقله
 مصالحته کند په بوحديث شريف و ميمون و بوخير
 سعادت مشحونک داويبي صاحب جيب و محبوب
 و خادم طبيب قلوب ابوامامة بن سهل بن حنيف در
 رضي الله تعالي عنهما ابوامامت هم نك ضمة سله راوي
 15 حد يثك كينتي درکه اسمي معروف و مشهور دکلر
 صحاب

مناقب ابوامامة بن سهل رضي الله عنه

2 اصحاب رسولدن بوکینتله بشر نفر کسنه وارد درین
 ابوامامة الانصاریدر که مناقبی باب ثناء مثلثه ده
 مذکور در وسایر پی بدر لرینه انتسابله امتیاز
 بولور لر و بوامامة بن سهلك حضرتدن نقل رحمت
 5 شریفه روایت ایلد و کی مضبوط و معلوم دکلر بر
 روایت حضرت زمانه تازه یا شلوا و ملغله
 انجی ایکی و اوج حدیث شریفه روایت ایلشد و بر
 اما والدعری پی سهل بن حنیف اصحاب کبار و احباب
 ابراردن اولوب و جیحی حسن و بشرة پی لطیف و حسن
 10 جسمی بلیض صحیح و قوی صادق و فصیح اولوب
 حضرتک دهان سعادت نشان و لسان فصاحت
 عنوانرندن تمام قرق حدیث شریف ضبط و محافظت
 و نقل و روایت ایلشد و وانک بدرینک اسمی جامع اهل
 ضمتی و نونک فیتی و یانک سکونیه و اخرند فایله
 15 و الله اعلم و اصدق و احکم **باب اللام والف**
الحديث الاول لاحول ولا قوة الا بالله دواء من
 شغل و تشعین داء اذ ناها الله بوجده شغل

1 قرن کتاب نزل تاثیر نیند ند در معناسی لاحول ولا قوة
 الا بالله کلمه پی در ماندن طقوز در ددن
 اول طقوز در ددک الاشغاسی غم و غصه
 جنی در دیکدر پس بر کسیه غم و غصه عارض
 5 اولوب قلبنه قساوت کلد و کی زمانه لاحول ولا قوة
 الا بالله دیسه دفع اولور و سایر امراض مختلفه یه
 نفی محققدر و اویسی باب ثناء مثنانه مذکور
 اولان ابوهریره در رضی الله عنه **الحديث الثاني**
 لا تملوا بالطول و لا بالآیه کم بوجده شغل
 10 برایتهاج امام مسلم بن حجاج صحیحند و در معنای
 سزاند ایچکوز طاعیه له یعنی صنم لره و بیول
 کافر لره داخی اند ایچکوز بالریکوز دهیکدر پس ایچکوز
 فلان کمسنگ یا شیچون و بدر مر و جدر مر و جچون
 دیو قسم و یمن ایملک جانر دکلر بلکه ممنوعدر
 15 مکر که یمن مراد ایلیموب عادی اولغله دیلنه جار
 اولو بوجده شرف مزار و بوخبر سعد شغارد
 را ویسی شجاعت و شهامتک حاویسی اولان صاحب
 رسول

230 b

۱ رسول کردگار و خادم نبی پروردگار فاتح بلاد و
 ناصر عباد عبد الرحمن بن سمره در رضی الله عنه که
 پدرینک اسمی سین مہملہ نیک فتحی و میمک ضعیفی و زاء
 مہملہ نیک فتحی و آخرتہ تاء وحدتہ در نقلی کہ مزبور
 ۵ عبد الرحمن رضی الله عنه حضرتک دہان لطیفانزدن
 اون درت حمیت منیف روایت ایلیوب اولی و اعتراف
 عساکر اسلام ایله دیار جہدن سجستان و کابل
 ولایتلرینے فتح ایلمی اندن بصرہ یہ کلوب برج
 کونہ اندن اقامت ایلیوب اتفاقا اول محلہ عمری تمام
 ۱۰ اولغین بینه اندن فوت اولدی پس ہالی بصرہ
 انواع توقیر و تعظیم و کونا کون اکرام و تکریمہ این
 قالدروب دفن ایلمی یلر رضی الله عنه **الحديث الثالث**
 لا تجلسوا علی القبور ولا تضلوا الیہا بوجہ شریف
 داخی صحیح مسلم دندر معنائے سبزو اتور مکنون
 ۱۵ قبرلراوز دینہ داخی غان قلماز قلماکون اکاقر شودیکون
 علماء دین و ائمہ و مجتہدین اتفاق المتشاور دیکہ
 ہی مزبور وضع مذکور خجی ایلیوب بیکہ تبتی

231a

۱ اولوغین کہ بوفعلل حرام اولیوب بیکہ مکروہ اولما
 دخی میتی تخفیف ایلمک طریقہ اولو و بعض اصحاب
 کبار دن مقبرہ اوستنہ او تور مق واقع اولمشدرین
 نہی مزبور بول انکیجون او تور مقہ محمولدر دینشیر
 ۵ اول تقدیر جہ حرام اولدو غیہ مقبرہ اولور و مقبرہ قوشو
 طور مق نماز قلیق دخی مکروہدر لازم کارکن اوکنہ
 برستہ دیکم کر کرد او پی حدیث صاحب رسول
 بزکوار و خادم نبی کرد کارا بومشد الغنوی العظیف
 القیسی در رضی الله عنه مرشد میمک فتحہ ییم و اکم ہمالہ نیک
 سکوفی و تاء مثلثہ نیک فتحہ سی و دال مہملہ ایله دد
 و غنی غین معجمہ نیک فتحہ ییم و فونلہ ناقص یا پیدنا اولو
 عطفان قبیلہ سندن برقریہ در بیت بومشد رضی الله عنه
 اکامنسودر وعطفان بینه غین معجمہ و طاء مہملہ
 و حرکاتلہ قیس طایفہ سندن برقبیلہ در پس بومشد
 ۱۵ رضی الله عنه کبار اصحاب و خیار احبابدن اولوب علم
 و فضلہ معروف و ورع و تقوی ایله موصوف
 اولور و غندن غیر بی مجلس رسولہ ملازم و خدمت حضرت
 ملازم

مناقضت ابومند رضی الله عنه
 ۱۰

231b

۲۳۴

1 ملوم اید پی و حضرتك لسان شرف نشان و زبان کوه
 فشان نردن انجی ابکی حدیث شریف وایت ایله شد
 والسلام **الحديث الرابع** لا ولكن لم يكن بارض قوي
 فاجب في اعافه بوحديث صحيح بنوي كذا يصح
 5 امام بغويد ندر مغیسی یوق و لكن یوقدر اول بنم
 قومك یرنه پس من کند و می انی کرید کور بر بولور
 دیکر بونک سبب و دو دینک تفصیلی بودر که خالد
 بن ولید رضی الله عنه حضرت رسالت بناهله صلی الله
 علیه وسلم بر کون کندینک دیزه سی اولان اذواج
 10 طاهراتن املو مین میمون نه نک رضی الله عنها
 اوینه وارد یلر اتفاق اول اناده میمون نه داخی برضتی
 یعنی عربستان کلو پی بریان ایدوب پش مشید همان
 انی حضرتك حضور شریفنه کور دی حضرت انی بیوت
 مبارک الربي چکر یلر خالد ایتدی یار سوله بوکل
 15 حرام میدر حضرت داخی بوحديث شریفی بیور و
 یوق حرام دکلر و لكن بنم قومك یرنه بواولما یعین
 بزده ینکله کلهما مشدر اول اجلرن بن کند و می انی یملک

232a

1 نفسه کوچ و کرید کیلور بولور مردیو جواب و بر دیار
 همان خالد انی ایشید و ب حرام اولمد قدر نصاکن بنم کوکلم
 انی قول ایدردیو اوکنه چکر پی و حضرتك حضور
 شریف و نظر منیغلرنه انی ید پی پس کلرک و بو معوله
 5 سنه لک کراهیتی تحریته و تنزیهته داخی و لیوت
 بلکه طبیعتیه در متن حدیث کی اعاف کلمه سی اجوف
 یا یثرون فعل مضارعك نفس من کلم واحد پی اولوب
 اکثر معنایسته در ضمیر غایب حکما مذکور اولان
 صیغه داجع در بوحديث سعادت مقرون و بوخبر شرف
 10 مشحونك داو پی صاحب رسول ثقلین و خادم امام
 حرمین مرشد رشید و مبارز شدید ابو سلیمان خالد
 بن الولید بن المغيرة بن عبد الله بن مخزوم بن یقطنة
 بن مرة بن کعب بن لوی بن غالب المخزومي القرشي
 المکید در رضی الله عنه والده بیه ذین بنت خزیمه در
 15 لبابة الصغری دیم کله معروفه اولوب باب بآء مقول
 مذکور اولان حضرت میمون نه ایله وینه باب مزبورک
 اولند مذکور اولان ابن عباسك والده بیه لبابة الکبری
 رانقیر

مناقب خالد بن الولید رضی الله عنه

2 انا برفيز قريدا شلريد و بونوك لاقير هشيپره لرد
 وارد كه اكا اسماء بنت عميس ديرلر بوجله سنك والرد
 هند بنت عوفدر و بعضلر راويي من بور خالدين وليد
 والديي لبابة الصغريي داخي يني ميمونه حضرت تليد
 5 باباسي اولان حارث بن حزن بن حجره ندر ديرلر قالد
 خالد بن وليد رضي الله عنه حديثه غزاسدن صكه
 اسلامه كلوب فتح مكه ده و حنين غزاسنه
 حضرتي كي معاونت و اهل لومه زياده مظاهر
 ايلمشدر حتي يوم فتح ده بھادر و نامدار و بلعله
 10 حضرت ابي مقدم و سردار ايدوب انكله افتخار و
 اسلامه كلمه سيله استيشار ايدر لر و خالد الله تعالى لينك
 كفار او زرينه برسيف مسلوبي و منافقين و فجار
 او زرينه بر عذاب ايميدر ديرلر دي راويي حديث
 خالد بن الوليد رضي الله عنه رسول اكرم صلي الله
 15 عليه وسلم حضرت تليدن اون سكر حديث شريف
 نقل و روايت ايلوب تاتخ هجرتك يكر چي پري سنه
 دنيا در حلت و دار بقايه عزيمت ايلار يي قري ميصادي

1 اولد و غنم توادخ كتابلر نده مسطور و كورد و كمن
 اسفار اخبار ده مسطور دكلار اقامد ياد شام براحترا
 خمس نام قصبه كفار الله ايكن ينيه عساكر اسلامه سردار
 و جنود اهل ايمانه علمدار اولوب نده كلمش و بامرانه
 5 تقالي نده شهيد اولوب قالمشدر ديوم مشهور در
 خلا لعلومت قبر يي نده موجود اولوب بر عظيم
 زيادتكاهدر اللهم انفعنا ببركة تربة الاحباب
 واحشرنا معهم يوم الوعد و الجواب الحديث الخامس
 لانتبوا السلطان فاته في الله في ارضه بوجو
 10 سعادت مصوب كتاب نزل المتاثيرين مكنوب
 معناسي بزرگو كوز ياد شاه جنسنه زير تحقيقا
 اول اللهك كوكلر سيد انك يرنده ديمكدر راويي
 صاحب حضرت رسالت بناه و خادم خدمت نبوت
 دستكاه صاحب الامانة والديانة البري من
 15 الفساد والخيانة ذاله للمشكلات مصباح و فكر
 للمغلفات مفتاح العالم الفاضل الزاهد النصاح
 ابو عبيدة عامر بن عبد الله بن الجراح بن هلال بن
 بن حبه

منافضت ابو عبد الله الجراح بن حبه
 11

233b

٢٣٦

1 بن ضبة بن الحارث بن فهر بن مالك بن نضر بن كنانة
الفهر بن القرشي المكي المهاجري الاحدي البدر
رضي الله عنه كه سلسله و نسبي رسول الله صلى الله
عليه وسلم حضرت بلال بن رباح موم فھر بن مالك جمع
5 اولورو والدي في امر عمر بنت جابر بن عبد الله بن
عامر بن عميرة بن وديعة بن حارث بن فهر بن مالك
الفهر بن القرشي المكيه دركه انك دخی نبی حضرت
مزبور فلهذه جمع اولوب لاب و امر اشرف قریشند
نقلد که ابو عبیدة رضي الله عنه دخی ایکن جده جراح
10 انی اوغول ایدینوب آنک حجر بن برورده اولمغله
خلق لینه جدینه اضافت ایدوب ابو عبیدة الجراح
دیرلر و اوایل الحوم مکه و مکه ده اسلامه کمالی
سابقین الاولیندن اولوب ایکی قبله ده دخی عبادت
و بعد مدینه و متوره یه هجرت ایلشدر و حضرت
15 انوک حقند ابو عبیدة بواقتک امینی دردیو بود
و جمیع غزالرد حاضر اولوب کقادایله قرانه قتال
ود لبرانه جنک وجدال ایلمکله عشره مبشره رفته

234a

المرضاة 1 داخل اولمشدر نقلد که اهل الحوم اخذ غزاسند نوعا
انهم صورته اولوب و حضرتک دخی جسم شریف
و جسد لطیف لرینه زحمایر شیوب و مبارک باشلرینه
کید کلر بی جبه لو تو غلقه نک ایکی خلقه سی اول
5 ضر بله مبارک یوزلرینه باتدی اتفاق ابو عبیدة دخی
کور دی هان سکر دوب حضرتک یا نلرینه کلر بی
و اول خلقلر بی دیشلر بله چکوب چقدی حتی اول
دور دن کند و نک دخی ایکی اوک دیشلر بی چکوب
دوشدی پس حضرت اکاچے تنالر و لایعور خیرد غالر
10 ایدوب جنتله مشتلد یلر و بدر غزاسند قرف برلرینه
اولوب اهل الحومه خیلر معا و نی و اصحاب کرینه کلی
مظاهر بی ظهوره کلشدر نقلد که بابا سی عبد الله
غزوه و بدرده اکاداست کلوب هان قلیچ چکوب
و انی قتل ایلمکه قصد ایدوب اکا حمله ایلد که ابو عبیدة
15 دخی لندن خلاص اولمغچون هر نقور سعی یلر بیسه
چاره اولوب نه ابو عبیدة آنک اوکندن قجماغه
قدرت بولر بی و نه بابا سنک قلبه شفقت کلوب

نک

1 انك قصد نندن فادغ اولدي آخرا ابو عبيد مضط
 اولوب غزائيتنه اكا بر قايچ اوردي همان دم
 جانني جهنمه كوندرد ي وكتشي طبر اغدر و شور
 ايئين بتوردي بسجبر ايل عليه السلام رسول
 5 حضرت ينه لاجتر قومكايو، منون بالله واليوم الآخر
 آيت كريمه سني كتورد ي و نقلد كه ابو عبيد نك
 رضوان الله عنه و يحيي جميل و قري طويل و صفالي اخيف
 و جمالي لطيف و حضرتك حد متلورن قايم و مجلسلر
 ملازم اولوب دهان شكر ديز و زبان شهي آميزلد
 10 اون دريت حديث شريف روايت ايلشدر و رسول
 حضرتلر ي هجرتدن صاكره مدينه و منوره ده مهاجر
 و انصار ي بر ي بريله قردشلا ايلدكلر ي زمانه
 اتني داخه ابوطحاه و انصار ايله قرداشلا ايلوب
 و انك امانت و ديانتنه اعتماد ايله بحران ناحيه
 15 اولان خلقك عشرو زكاتلر يني حفظلچون و الله بن
 سيز بر قويي امين كسنة بولوب كوندردم دي
 اول خصوصه اتني امين نصب ايلوب كوندردمشدر

1 و حضرتدن صاكر ابو بكر صديقك اينسي و عمر فاروق
 جليبي اولوب زمان عدالتلورن خد متلورن
 حاضر و اشادت عليلورن ناظر اولوردن و جان
 و دلورن انلر ايله بيعت و خد متلورن كمال مرتبه
 5 استقامت ايدنلورن در او اخر عمرن شام شريفك
 اولان عساكر اسلام اوزر ينه امير نصب اولمغله
 اند و وطن و مقر و مسكن ايد ينيوب تادخ هجرتك
 اون سكرنجي سنده سنده الي سكرن ياشدر ايكن ولايت
 شامى نرا و نردن ناحيه سنده طاعون عملوس ايتاس
 10 فوت اولدي و معاذ بن جبل غازي قلوب انواع
 اعزاز و اكرام و كوناكون اعظام و احترامله ينه اند
 دفن ايلديلر **الحديث السادس** لا تنفوا الشعر الذي
 في الاف فاته يورث الاكلة ولكن قصوه قضا
 بوجديت نصيحت مفهوم ينه كتاب نزلدر مرقوم
 15 معني سي سيز چكوب يولماكون قيل جنسي اخلاص
 قيل كه برونه در ذيل تحقيق اتني چكوب قويا و ق
 اكله مرضي ابرار ايدر وليكن ستر كسكو ز اتني
 سلك الله

2356

۱ کسمک ایله دیکه د او بی صاحب فرجانیات و خادم
معجز موجودات عبد الله بس المکی در رضي الله عنه که
پورینک نامی بآء موقدر نک ضمه بی و سین مملکت
سکون و راء مملکت ایله در نقل که مزبور عبد الله
۵ عام بعثتک ایکنی سنه سنه دنیا به کلوب دخی
صبی یکن برکون این مکه مکرمه ده و سوال اکرم
صلی الله علیه و سلم حضور تلوینک حضور شریف
کقر د پلوس حضرت مبارک البری نک باشنه
سورب یوزینه اشو نظر ایله پلوس او غلون دنیا
۱۰ برقرن عمر سورب اشو یوزنه کی سکالر بالقام
کتمیخه دنیا دن کتم دیو یورد پلوس ذکر اولنا
عبد الله رضي الله عنه سابقون اولون واسبقون
اقد موندن اولوب صبی لکی خالنه مکه مکرمه
ویکه محترمه ده اسلامه کلکله ایکی قیلده ده
۱۵ عبادت حضرت رسوله کمال مرتبه ده حضرت الیق
جناب شریف لوندن الی حدیث شریف نقل و روایت
ایلسندروا و آخر عمر نه وطنندن انتقال و شام شریفه

236

۱ اوتخالی ایدوب تمام یوزیل عمر سورب کدر نصاکره اول
یوزنه اولان سکالر بالکلیه کیدوب تابخ حجت
سکسان سکرنی سنه سنه ینه انده وفات ایله
احباب رسولن شام شریفه اندن صاکره فوت
۵ اولمشک سنه یوقدر دیر لرو الله اعلم بالصواب والیه
المرجع والمآب **الحديث السابع** لا تدخل الملائكة
بیتا فيه کلب ولا صورة تماثل بوحیث شریف
و بوخیر لطیف جنود محدثینک سورارب امام
محمد بن اسمعیل البخاری صحیح حدیث معنی
۱۰ رحمت ملک لری کیرمن شو برا که انده کوبک دخی
جانلو صورت اوله دیکدر پس الملائکه لفظنه
الغلام رحمت وبرکت کبی بر مضاف الیه یون غو
یعنی ایچنده کوبک و جانلو صورتی اولون او ده رحمت
وبرکت ملک لری کیرمزدیک اولور ذیر احفظه
۱۵ انسانک هخاله او موزلرند خاضر لر بر حال اندر
کیرمکه مجال یوقدر و داخی ادمه لازم و انسانمهم
اولان کلبی اویک ایچنه قوموب طشره طو تخی
جانب

236b

۲۳۴

صاحب رسول آله و خدام حضرت رسالت پناه ابو طلحه
الانصار پیدر رضی الله عنه که اسمی معروف اولمیب
کنیتی ایله مشهور اولنوردن و اعلی اوق اتمغله
استهزار بولنوردن و رسول اکرم صلی الله
علیه و سلم حضرتلرندن یکرچی حدیث شریف روایت
ایلشور نقله که حق تعالی اکابر صوت شریف میسر
ایلشور ایدیکه نغره اورود جعفر و غی زمانه اوانی
ایشیدن کمسنه نکه قلبنه دهشت و دورونه خوف
و خشیت دوشوب زهر سی چاک و مشرف موت هلاک
اولوردی و حضرت انک حقتی قسما ایدور عسکر
اسلام ایچنور ابو طلحه نکه اوانی یوز نفر آدمشون
یکر کردیو یوز مشهور **الحقیقہ الثامن** لا تقفکله
بوحیث شریف فایق کتاب لطیف مشارق قدر
معنیسی سن ایله الدر مه دیمکدر سب و رودی
بودر که راپی حدیث بر غزده کفار دن بر لیل جنه
ایدور کن اول کافر کا بر قلیچ اولوب الی پاره لدر کفر

237a

۱ بعون الله تعالی اول کافره غلبه ایلدی پس کافرانک
هجو می کوردوب براغاجک اردینه صغندی
وقور قسندن لا اله الا الله دیوب انک النذر خل
درمان استدی اولر ای حضرتت بوجه ایدوب
۵ یار رسول الله انک قتلی حلال اولوب بن ایله الدر مه دی
دیو سوال اید یحیی حضرت داخی سن ایله الدر مه دی
بوحیث شریفله نری و منع ایلدیله زیاده تحقیق
و تفصیلی عالم و عامل و کامل و فاضل ابن ملک
دعت الله علیه مشارق الانوار شرحی مبارک الاذهار
۱۰ نام کتاب بر احترام و نصیف مقبول الانامده
محترم و مسطور و عالم حقایق و عارف صمد ای اعین به
امام کرمانی نکه صحیح بخاری علیه رحمة الباری
شرحند مسطور در بوحیث سعادت آیات و بو
خبر شرف غایاتک راویسی اصحاب کبار و احباب
۱۵ خیاردن مقدار بن عمرو بن اسود در رضی الله عنه
مقداد میمک کسری و قافک سکونی و ایکی ذال هله
ایله عمروک صلی و غلی اولوب و لکن انی اسود او غول

۱
یدین

بجهر مقدار بن عمرو رضی الله عنه
۱۳

1 ایدینوب انک حجر ندر نشو و نما بولمغله خلق لایه اسود
 اضافت ایدر لر و مقدار الاسود دیر لایه نفاذ که
 مزبور مقدار غایت برادر لغله ادر چقوب زمانا جلیته
 عمق سنک مناسه نام ویزینه عاشق اولوب لایه المغله
 5 طالبی راغب و لمغله مابین لرند واقع اولان شرط لر
 موجب حجاب و غریب دلا و زکریا اظهار ایدوب
 خواه و ناخواه اول قیزی المش و مرغ مراد بی الله کلند
 تفصیلی کتب سیرده مرقوم و یازد قلمی محال دین
 علوم در واسطه کالکد تصکره قوتی زاید و شجاعتی
 10 متزایع اولوب کفار حاکم لاره دارد نیای طاد
 و عساکر شیطانی بر حمله ایله تار و مار ایدوب اهل
 اسلامه معین و ظهیر و پنجه شاییده انلر دستگیر
 اولمشور و رسول الله صلی الله علیه و سلم حضرت
 ایکی یوز قرق و بر وایت قرق ایکی حویث شریف
 15 و خیر منیفر وایت ایلمشور و العلم بحقیقه الحال
 عند الله الملك المتعال **الحديث التاسع** لا ترکوا
 انفسکم الله اعلم باهل الترمکم بوحیث شریف

1 فصیح امام مسلمک کتاب صحیح ندر معناسی
 سر کند و نفس کنی باکلند دمک یعنی کن و کنی
 ایولکه نسبت اندر مک که الله ایولک اهل بی سزدن
 یکرک بلچیرد دیکدر بوحیث سعادت نشان
 5 و بوخبر فصاحت عنوایی رسول انس و جان و مخفی
 کون و مکان روایت ایلمن صاحبات صالحات
 بن الاسد بن هلال الخزومیة القرشیة المکیة در
 رضی الله عنهما والده بی باب داء مهله ده مذکور
 10 اولان ازواج طاهراتدن ام المؤمنین ام سلمه هند
 بنت ابی امیه سهر در رضی الله عنها پس مزبور و زیب
 حضرتک اوکی قیزی اولوب اهل بیت رسول در
 و بر بی ابوسلمه عبدالله داخی اصحاب کریمین اولوب
 ام المؤمنین مزبور ام سلمه هندک ذکر بی انناسند
 15 بیان اولمشور بوحیث مستطاب و بوخبر سعادت
 نضائک و دودینه سبب بودر که زاویه حویث
 دینک رضی الله عنها سابقا اسمی برة اولوب معنایم
 خبری

بن زینب بنت ابی سلمه رضی الله عنها
 ۸۵

۲ خیر لو وایو خاتون دیمک اولدغی اجلدن حضرت ای
 تبدیل ایدوب اکاذیب دیوادی قودیلر ووجودیت
 شهرت اول زمانده بیوردیلر بعضی علماء بوندن استیلا
 ایدیلر که برکسند اسمند کند و بی مدح ایلمک معنی
 ۵ اولسه این تغییر ایدوب غیر بی اسم قوم مستحب اولد
 وینه برکسند نامند مذمت ویرامز لقمه معناسی
 این داخه تغییر ایلمک مستحب در پیشلر زیر امیر المؤمنین
 حضرت عمر رضی الله عنه برقیزینک اسمی سابقا
 عاصیه اولوب رسول حضرت لر بی صلی الله علیه وسلم
 ۱۰ این جمیلیه تبدیل ایلمشدر و بومدح و مذمتدن
 مراد دنیوی اولوب بلکه اخر و بی اولنلردن دین جمیله
 دینی مدح اما اخر مدح مستحق مدح و مستوجب
 اولنلر بی رب العزتدن غیر بی کسند بلیمز بی اول معنای
 ایله حکم صورت مناسب دکلر و بیغیا میرلر علم التلا
 ۱۵ نام بتیقلر ایله بعض کسندلر اذ قومق داخه ترک ابدن
 بلکه وقوعدن صکره تبدیل و تغییر بی مستحب در پیشلر
 و امیر المؤمنین حضرت عمر رضی الله عنه زمان خلافتدن

۱ اسماء انبیا ایله مسمی اولان کسندر اولدغی تغییر ایدوب
 حتی عبد الرحمن بن حارث بن هشام که رضی الله عنهما
 ابوجهل قریب ایش اوغلیدر سابقا نامی بلهیم اولمغله
 این تبدیل ایلوب عبد الرحمن دیوادی قومشدر و تقاریر
 ۵ زینب رضی الله عنها کند و زمانده اولان خاتونلردن
 علم فقہی زیاده بلوب صحابیانک فقیهات و صالحات
 نبیها تندن اولمغله اصحاب کبار و فقهاء ابرار عصر
 واقعه اولان مسأئل مشکله واسوله معضله
 اجوبه لطیفه و فتویء منیفه ویرایدن و سول
 ۱۰ ثقلین و نور عالمین سید اوتاد ادم صلی الله علیه و
 حضرت لردن الحق بی بی حدیث شریف روایت
 ایلمشدر و الله اعلم بالصواب **الحديث العاشر**
 لا تکرر بوحديث شريف مرفوع راوي حديثك
 کند و فتندن مسموعی دکر اولدغی عالم رؤایه
 ۱۵ حضرت دهان شکر جالردن استماع واصغا ایلمشدر
 معناسی سن تکرار ایلمه دیکدر یعنی نماز کده شبهه
 ایلر که این استیناف ایدوب تکرار بلکه ظن غالبک
 اوزنه

۴ اوزرینه ایقا ایله دیک اولور وجه تحصیصی بوند
ایکی ورق مقداریه اشغاده ذکر اولنا حق سبب
ورودند ظاهر اولور بوحیث هدايت برهبر
وبو خبر سعادت انرك را و سبی عالم وعامل و فاضل
۵ كثاف المشكلات الدینیة وحلال المعضلات الیقینیة
استاد جامع الكتاب وملاذ مرتب الاجواب المولی الفاضل
المدقق والشیخ الكامل المحقق بوالفضل محمود ابن
الحاج سلیمان بن عبد الله الكفوي در علیه الرحمة
والرضوان من عند المغفرة والغفران را و بی حدیثك
۱۰ والبی اولان مزبور الحاج سلیمان اصلند چاكه
طایفه سینون اولوب عساکر تاتار الله اسیر و كرقار
اولغله رومایی ولایتند قاره دكین یا لوسین
بلاد اسلامیه دن كفه نام شهر كقر كر كضاکر عیاً
حضرت بادی آکا معاونت و یاریه فلما غین اهل الكفر
۱۵ متعین خواجه لردن برسی اینی اشترایدوب تعلیم
شعائر اسلام و تفهیم دین سید الانام ایله بی و اولمخ
رشد و صلاح و نجابت و فالجله زمان مدیر و عهد

۴ اکادمت ایلیوب صفای خاطر ایله خدمتی و خلوصتله
استقامتی برکاتند ما لکی اینی اعتناق و قید رقتدن اطلاق
ایله بی پس زمره احارده داخل و عبادة رب العباد
شاغل اولوب دیاده وجه معاشی و جهت انتفاعی
۵ و اتفاق اهل و عیال و تحصیل مال جلال اینچون طریق
تجارته سلوک ایلمکله حق تعالی اموال بسیار وارذاق
بشمار میسر ایلیوب حج بیت الحرام و زیارت مروضه
رسول علیه السلام ایله بی نقلدركه بر کجیه کفده
تازه لکی علمده واقع سند کور دیک انا طولی و لا یتدن
۱۰ اولوب كفه متغایله سند لب دریاده واقع اولان
شهر سینون بخت استلوجه کلمش و الله بر شیل سحاق
وبر عالی بیراق طوقوب و اشرف واعیان و اهالی بلدان
اند دندن جمع اولمش و بو خلافت اكا تا بعلر اولوب سینوبك
میدان قابو بییم دیکله معروض جانب شرقیه سند واقع
۱۵ قیودن طشره جقر لر و لر بی حدیث اولون اوغلی شیخ
محمودك بناسیله حالانده موجود اولان جامع شرقیه
یرینه کلد کارندن الله کی سنجای دیکوب اول خلافت اولان
دندن

1 د بند تعظيم و توقير ايله تهليل و تكبير ايدوب خير دعا
 وشكر و ثنا ايدر لر همان صفا و سرور و بشاشت و حب و ايله
 اويانوب علي التحير نندن قالقد يي واهالي و سينيور دن
 اولوب اولان شاده كفه ده ساكن و خاليا قبر شريف
 5 سينيور اول جامع منيف قربند واقع اولان صلاح الله
 خواجه ديمك كه مشهور و متعارف بر عزيرك حضور
 مستوجب السرور بينه واروب واقع سني عرض ايدر
 بر اول عزير عالي نظر انك صوت و سيرة تنه نكر ايدر
 اي او غول سنه ذاتكده بو واقعه نك مقتضا سنه
 10 صلاحيت و بومعقوله دؤيانك مؤدا سنه استعداد
 و قابليت يوقدر اقامانك صلبك دن بر و لصلاح ظهور
 ايدوب عالمده بر برهتر و و بر مرد معتبر اولمغله اول
 موضعده بر اثر اول مقامده بر منظر بنا و احداث
 ايلك صورتيده ديو تقير و حسن و چهله تعبير ايلر
 15 همان بوجكلام شريف و بوتعير لطيف انك قلبده اثر
 پذير و درو نند جا يكيير اولوب واقعه نك وقوعه
 حازم و اول جانب ايله بر علاقه جك ايلكه عازم اولر

1 بعد زمان ست رسول ذبي الابتهاج موجبته تاج
 و ازواج سمتنه سالك اولوب تانج هجتك طقوز
 يوز يكر يي النبي سنه سنه راوي حديث اولان
 فرزندار محمد و بيرد لپسند يي مزبور شيخ محمد عليه
 5 رضوان المعبود د نيايه كال يي و محروسه و كفه ده نشو
 و نما بولوب معارف جزئي يي تحصيل و مبادي كلي يي
 تكميل ايلد كد نصكه شيخ عبدالقادر كيله في قدس سر
 طريقندن شيخ تقى الدين ابو المدين بكر ك فوينك واقعه
 و بير مزبورك خدمت و مضاحبي ايله دار السلطنة العلية
 10 يعني قسطنطينية عجميه يه كتدي و نند بر تجمدار سد
 علماء فحول خدمتارند اولوب مرحوم قاضي عسكر
 عبدالرحمن افندي حلب قلعي بي اولر و غي انشاده
 اكا ارباط ايلش بولمغله اول جانب به عزيمت اندي يي
 و محروسه و حلبه شيخ دده عمر روشني نك شرف
 15 خدمتار يي ايله مشرف اولان شيخ كواد ديمك كه معرف
 و زهد و ورع و تقوي ايله موصوف بر عزيرك صحبتار
 ايله مغنم و نظر كيميا انزل يي محترم اولوب نيه استنبوله
 مرجعت

241b

۲۴۴

۱ مراجعت ایلدی اول اناده اناطولی قاضی عسکر کندن
متقاعد اولان معلول امیر دیمکله مشهور و فرط فضل
جلیلله مذکور جامع الفروع و الفروع و الاصول حاوی المعقول
و المنقول معدن الفضایل و الفواضل شریف الاصل
۵ مرضی الشماکیل و منجز الیس فی التتبع و الذین الشیخ محمد
ابن التتبع عبد القادر ک خدمت علیه لرینه و اصل
اولوب اخذ علوم دین مبین و استیضای معارف یقین
متین ایلدی و بر موجب استعداد و استحقاق ینه الله
ملو زمر اولوب طقوز یوز التمش بر تار یخند ابدأ
۱۰ استنبول مندر کورانی مدرسه سند من تر اولدی
و ایکنجی مدرسه سند صکر و الدمن بورجی الحاج سلیمان
واقعه سابقه سی سبیله مدینه و سینوبک اعیان
الحاج علی نام بر تاج بر احترامک خالصه اذ لوفین انک
عقد ککاحنه کتهدیه داوی مز بود اعینی به شیخ محمد
۱۵ مذکور دن مسموعه مد که بردضه داخی مدرسه طلبی
ایچون استنبوله ملو زمرته وارد دن ایام صیف اولغله
عقونه هوا جسمه تاثیر ایدوب حتی به مبتلا اولدی

معلومات فی الاولاد

242a

۱ الحکمة لله تعالی اطباء خاذقه نیک معالجات متوجه لری
موتش اولامیوب تبدیل هوادن غیر بی محال اولدی غنه
جزم ایلدی اولداخی بوند بر حکمت عامضه وار در
بالضرور بی طریقی قضائی اختیار اید بی شهر دن کید
۵ و فی الحقیقه بنم داخی اشو تدریس طریقی مورث اولدی
ریاست کپر لادن جوقلو حظه یوقدر واطراف
عالمک کز مک بر مرثی کاملک وصولنه وسیله
دیوقضا طریقنه سالك اولدی اقران و امثال واکفا
و همساندن اولوب مناصب علیه دخل و ریاست
۱۰ سامیه یه واصل اولنوردن شیخ الاسلام مفتی الانام
مرحوم جوی زاده افندی و ذکر تا افندی و قاضی
عسکر عبد الغنی افندی و مرهء الذین زاده افندی
وسلطان مرادک طاب نراه خواجه لری اولان مولانا
سعد الدین افندی علیه الافراد کانصح و بند ایدوب
۱۵ سن انباء جنس من ایچندر نوع عالی کبی ممتاز و جملة
موزدن فایق و سرافر ذاکین کل بو هوا یه دوشوب یانه
کتمه و بوطن بقا یبقی ترک اتمه دیدیلر چاره اولدی
همان

1 هان پيزك رفعتكوز داخي بز مدرد نياده صحت و عافيت
 و آخرت و عنت و سعادت و اولاد و هم بنم بر غيري فكر
 وار در ديوب روم اينده ليوا ديه قاضيلغي ايله اول
 جانبلا كند يي و پنجه زمان خدمت قضا ديه دنيايي
 5 و كوشنلار ايد يي و حسن نيت و خلوص طو تي سبيله
 پنجه اوليا يه ايرشد يي و كراتله صحت حاصل يه
 كيرشد يي و ينه كند و سندن مسموم دكه عالم
 معينه رسول اكرم صلي الله عليه و سلم حضرت زين
 حضور فاينض النور و جناب مستوجب التور و لر يي
 10 اوج دفعه و صولله مشرفا و لمش و اول عالم راوي يي
 بالثالث مرتبه سين بولمش در بر يي حديث سابق
 و خبر صادق سب و روديد دكه بر كچه محميه استانبول
 عالم رو ياده رسول الله صلي الله عليه و سلم حضرت زين
 مجلس حاصل يه دخل اول يي و لب ادب له مبارك و زريني
 15 او بوب خاكبا يله يه يوزين سوردي و انواع صراعت
 و انتها لله جناب عز زريني توجه ايدوب ياد سولله
 بر كسته قلد و غي صورتك نماز ديه شبهه ايدوب

1 تجر كعتي قلد و غنه يقيني اولد و غي صورتك
 فقهاء دين و ائمه و مجتهدين ظن غالب اوز ديه
 ابقا ايلسون ايني بوزوب تكرار ابتدا سندن قلماسق
 ديونصريح ايمشدر فافا بوجال بكا اكثر تا غاضه
 5 اولود بو خصوصه دفع شبهه ايجون ايني تكرار
 قلمقه بكا بر تكاسل داخي كلمز سين بكا اول معقوله
 شبهه طاديه اولد قده بن ايني بوزوب ابتدا دت
 تكرار قلمق استمر فرمان شريفكوز نه در ديوسوال
 ايلد يي حضرت داخي كا خطاب ايدوب لا تكرار يي
 10 سن ايني تكرار ايله بلكه فقها نك اجتهد ايني حبيبه
 ظن غالبك اوز ديه ابقا ايليه ديوبورد يله و زريني
 داخي يه بر كچه واقعه سندن حضرت جمال شريف
 و ديدار لطيف ايله مستعد اولوب وجه مشرح
 اوزرم مر سمد ايني دعايت ايلد كن صكره اوكلر يي
 15 كلوب ياد سول الله حاكبا يي شريفكوز اشتياقم حدن
 بيرون در يقين زمانلرده بود نيائي برباد و بوجاي
 محنت اباد دن خلوت بولوب باذن الله تعالي خدمت
 عاليه كوزه

۱ عالیکون و صولم میتر مدریخسه بودارد نیاده نیجه و
 داخه حستله عمر کزارا یدر یه دیوسوال ایلدی بر رسول
 حضرت لر یه داخه بوخصوص مغنیات خمسده اولوب
 حق بتاؤک و تقالی حضرت لر یه دنیاده اینی کمسیه بلد
 5 بش نسنه لک بر یسه اولمغله انک جوانده قصه بر یسه
 بنر عمر کچی دیو کنا یتله جواب و بر دیلر فی الواقع
 وفای داخی التشل وچ یاشنده واقعه اولدی و ذکر اولما
 اوج واقعه نک بر یسی داخه بودر که ینه بر کیجه رو یا
 وعالم معناده رسول الله صلی الله علیه وسلم حضرت لر ینک
 10 حضور شریف لر ینه واصل و مجلس منیفلر ینه داخل اولوب
 کوردیکه چهار یار کبار و سایر اصحاب خیارد رضوان الله
 علیهم اجمعین بحسب طریقه جمع اولوب داب اوزنه
 اوقور مشل و صحبت خاصه مشغول اولمشلوهان رعایت
 ادبله انلوه سلوم و پروب هر بار قلد و غی نماز تک تعدیل
 15 ادکانی حضرت ته عرض ایلک ایچون جناب شریف لر نده
 قبله قرشو نمازه شروع ایلدی اتفاق حضرت علی کریم الله
 وجهه بومعنائی انکار طریقه ایلک اکا تقریض ایدوب بویه

1 بر مجلس شریف و بر محفل منیفا یتله تقیت کوسترمیوب
 بوند صلوة نافله قلمق ترک ادب دکلیدر دین بر رسول
 حضرت لر یه داخی انک کلامی اصفا ایدوب یا علی سن
 اکا اعتراض ایلده که انک مراد یه تعدیل ادکان صلوتی
 5 کما هو حق ادا ایدر بیلور میمر یوخسه قصور وارمید
 دیوقلد و غی نماز یه بن عرض ایلکدردیو بوردیلور پس
 حضور حضرت تد ایکی رکعت نماز قیلوب ادکان صلوتی
 حضرت تک حسن قبول لر ینه مظهر اولدی حاصل کلام
 و نتیجه مرام بر نیجه زمان اوقایه قضا ایلک کز زان
 10 اولوب پروادی و اوق کرمان و کفه و سایر بلدان
 مناصب قضا ایلک مقلد و لر یه الاعیان تمام معتدل اولد
 صکره سایقامد کور اولان بد دینک کور و کی واقعه قلبه
 خلیان و ضمیر منیر نده هیجان ایدوب جانب سینوبه
 کلمکه داعب اولمغله انک قضا و حکومتنه طالب و تو
 15 تاریخ هجرت تک طقوز یوز سکسان اوچین سنه سنه
 قضا سینوبه واصل و مدینه مزبور یه داخل اولدی
 حمد لله تعالی و بفضل و لطفه الاعلی بو عبد فقیر و ین

1 حقیر اول اثناء خدمت عالیہ سبلہ شرف پذیر و انقاس
 مبتدئ کہ سبلہ اوج سعادتہ جایگیر اولوب جناب
 بر معالی سندن فنون متوقعه و قواعد شاسعه و انواع
 عواید و معارف و کونا کون قواعد و لطایف اخذ الیتم
 5 و مجموعہ مرقومہ را بحی اکثر اوقاتن مطالعہ علوم
 و عبادت حقیقیہ و تحقیق و تحبیر و تدقیقہ
 صرف ایدوب بر زمان سهل و آسان قلیل المہلہ طبقاً
 ابرار و مراتب کبار بیانندہ اعلام الاخیار نامیلہ بر کتاب
 عالی مقلد ثالیف و ترتیب و بر مجموعہ نادیر و کثر
 10 جمع و تصنیف الی یک بر عصرہ کور غہ مش و الی ہذا لان
 بر ترتیب ادکان قورلما مش بوال البشر حضرت آدم نبی
 دورندہ بر نبیاء کرامک علیہم السلام تاربخلر ہے
 اجمالاً بخیر حضرت رسول اکرم صلی اللہ علیہ وسلم
 زمانندہ اولان اصحاب کونیک رضوان اللہ علیہم
 15 اجمعین مناقب عالیہ لر ہے بر رفیع ارتقا بر اولوب بعد
 امام اعظم و همان اکرم عہد نذ بزمانہ کلنجہ
 طریق حنفی و صراط حنفیہ اولان فقہاء دین و علماء

1 مجتہدینک طبقات و مراتبی بچندہ بیان و تفصیل مناسبت
 اندہ عیان اولمشدر فی الواقع مقبول انام و مطبوع
 علماء کرامدر واسرخاصی اولون اعلام الاخیار عاتیک
 جملہ حروفی طقوز یوز سکسان بشر عددا اولوب جمع
 5 و ثالیفہ تاج و شمسدر پس قضاء سینودن انزال
 و منصب مسفور دن انقضا لدن صاکم منصب قضاندن
 بالکلیہ فراغ اختیار ایدوب سابقا و الدیر ہے و فقہ
 سنجاق ذکر کے بر ہے مالکندن اشتراک الیہم و اندہ
 جامع شریف و حوالی سندن مجتہد بنا ایدوب مجاہد
 10 شاقہ ایلہ عبادت رب العبادہ مشغول و لر ہے و جامع
 مزبور دہ صلوة اشتراقدن صاکم عقلم مجلس ایدوب
 احادیث شریفہ و تفاسیر منیفہ نقلندہ مرأوت اوزدہ
 ایکن اشوار سملہ فراغ بانی و بر وجهلہ انتظام خالی
 بوندن اقدم ذکر لر ہے مرور ایدوب انک معاصر لر
 15 اولان علماء عظام و مولیٰ قحاکم مسموع لر ہے اولمخاین
 البتہ اکابر سب معاش لازم و بر وجہ مہر در دیوسن
 واقع سلطان علماء التری طاب ثراہ بنا اندر و کچم ہر سہ
 فتویٰ الیہ

1 فتوحه ايله بروجہ ثابید جناب سلطانیدن اکا قوجیه
 اندر ویر کوندر دیر اصناف تردد دن صاهر بالآخره بودی
 انواع عبادتدن نو عدد دیو قبول ایلوب فتوحه ویرمه
 مباشرت ایلدی و سنینی اصل اولوب نفس سینا بد
 5 ساکن اولان مشایخ کسوتیه و طریقه خلوتیه دن عالم
 وعامل و مرشد کامل ذوالعلم النافع والعمل الزافع جامع
 علوم الشریعة والحقیقة حاوی فنون طایفه القلیقه
 استاذنا و مولینا و من کل الوجوه اولانا شیخ میرزا
 دیمکله مشهور و ذکر جمیل الله من کور شیخ محمود بن
 10 پیر علی متعنا الله بطول بقایه ولاحرمانا بركة لقایه
 حضرت تریندن نیجه کن کرامات عیانیه و دفعاتله و لا
 شریفه بیه بر مقدار دایمی بوا و سلوب او ذره کزار ایدوب
 آخر کار عمر عینیه التمش اوج قرار ایلدین ثانج
 هجرتک طقوز یوز سکسان طقوز نیجه سنه سنه واقع
 15 اولان ماه رمضانک اوجنی کونیه اولاجق اهر کیچیه سنه
 داخله نه رحلت و جنت نغمه عزیمت ایلدی انا لله
 وانا الیه راجعون بی انواع اکرام و فوق الحد اعظام

1 تحفه و تکفین اولوب مزبور شیخ میرزا افتد
 نماز بی قلدی و جامع مذکور کرمینده ایله اولان
 دفن اولدی و رحمت حضرت حق روحنه اولسون
 و اصل هر کیم امین دیر نه جنته اولسون داخل
 5 و بدر نیک واقعه سابقه بی تعبیر ایلین مرحوم
 صلاح الدین خواجه نک قاتر دایمی اول موضعه
 قریب در وراوی مزبور و ناقل خبر مسعود شیخ محمود بن
 علیه رحمة الرحمن هم علوم فروع ظاهره و معارف شریعت
 باهره ده عنعنه سنی رسول اکرم صلی الله علیه و لم
 10 حضرت ترینه دفع وارسال و هم طرق طریقت اینقه
 و اطوار حقیقت دشیقه ده سلسله سنی حبیب عالمی
 مقدر علیه التلوم الفقار حضرت ترینه اسناد و ایصال
 ایدر ایدیم ذیرا کرات ایلک لسانیه تقریر و تصنیف
 مزبور نه تحریرا یلشد که علم ظاهری بر مقدار سالف
 15 الذکر معلول امیر دن اخذ ایدوب اولد خصله روید
 دیمکله مشهور اولان نور الدین قرا صویدن و اولد
 مولانا سنن پاشا یوسف بن حضرت بیک جلیدن و اول بابا
 حصه

1 حضريك واولادك كان ديمك له معروف اولاد محمد بن
 ارمغاندن واول جامع العلوم مولانا فناردين واول
 شارح الهداية شيخ اكملدن اول اقوام الدين محمد الكاكي
 واول صاحب النهاية حسام الدين سغناقيدن واول حافظ
 5 الدين محمد بن نصير البخاريدين واول شمس الايمة الكرد
 واول شيخ الاسلام صاحب الهداية برهان الدين علي بن
 ابي بكر مرغينايدن واول صدر الشريعة حسام الدين
 عمن بن عبد العزيز بن عمن بن ماره دن واول بابا سي
 برهان الايمة عبد العزيز دن واول شمس الايمة سرحه
 10 واول شمس الايمة خلوايدن واول قاضي حسين ابو
 علي نسفيدن واول شيخ امام محمد بن الفضل البخاري
 واول عبد الله بن محمد الشاذلي موبدين واول ابو حفص
 صغير دن واول بدر بن ابو حفص كبير دن واول امام
 محمد الشيبانيدن واول صاحب المذهب امام اعظم
 15 ابو حنيفة كوفي دن واول حماد دن واول ابيهم خفيد
 واول علقمة دن واول صاحب رسول الله عبد الله بن مسعود
 واول رسول كرم علي الله عليه وسلم حضرت بلال بن

1 اخي ايلشمر ورمقار داخي استاد سابق اولاد قاضي
 عسكر عبد الرحمن افندي بن القاضي علي مرحوم
 اخي ايروب اولاد شيخ الاسلام مفتي الانام محشي
 سعد بن افندي مرحوم دن واول مولانا محمد بن حسن
 5 سامسونيدن واول والدي حصن بن عبد الصمد سامسون
 واول رزيقون مفتي اولاد الياس بن يحيى روميدن
 واول فضل الخطاب نام كتاب مستطاب صاحب اولاد
 خواجه محمد يار ساديمك له معروف محمد بن محمد بن محمد
 البخاريدين واول حافظ الحق والدين ابو طاهر امام محمد
 10 طاهر بن دن واول صدر الشريعة عبيد الله بن مسعود
 واول الامجد بن اولاد صاحب الوقاية برهان الشريعة
 محمود دن واول بدر بن صدر الشريعة اقدم دن واول
 جمال الدين عبيد الله محبوبيدن واول عماد الدين عمر بن
 بكر زنجريدين واول والدي شمس الايمة بكر بن محمد
 15 زنجريدين واول شمس الايمة خلوايدن واول قاضي امام
 ابو علي نسفيدن اخي ايلشمر كه اندن يوقار وسي
 معون ما ذكر وبيان اولدي وبنلار دن غيري برقي نفر
 داخي

247b

1 داخی استاد لریم و هر بیک طایفه مختلفه اوز و رسول
حضرت لرینه استاد لریم و ادره اعلام الاخیارده مفصل
و مشروح مزبور اولوب و کند و نک ذبان کوه نشانده
من کو ایدیم و علوم دبانیه و معارف حقانیه فی
5 طریقت کبرویه اوزره طریقه چهارایله سابقا شیخ
محمد بن یوسف سمرقندی دن اخذ ایدوب اولداغی
شیخ عبداللطیف المحدثی الجامیدی و اولداغی
ماوراء نهره محمد و محمد اعظم دیمکله معروف اولد
شیخ حاج محمد بن صدیق الحقیق شانی دن و اولد شیخ شاه
10 علی بید و ایدین و اولد شیخ رشید الدین اسفرائینی
و اولد شیخ امیر عبداللہ بن سن ابادین و اولد شیخ اسحق
ختلانی دن و اول اورد فحیه صاحبی اولان شیخ سید
علی حمزیدین و اولد شیخ محمود بن عبداللہ المرقانی دن
و اول علاء الدین شیخ احمد سمنانی دن و اولد شیخ زکریا
15 عبدالرحمن اسفرائینی و اولد شیخ جمال الدین احمد جوزجانی
و اولد شیخ رضی الدین علی لادان و اولد شیخ محمد الدین
بغدادی دن و اول نجم الدین الکبری دن و اول شیخ عماد

248a

6 باسردن و اول شیخ ابی الخبیب عبدالقاهر سهروردی دن و اول
شیخ احمد غزالی دن و اول شیخ ابوبکر نسا جدن و اول
شیخ ابوالقاسم کرانی دن و اول شیخ ابوعثمان مغربی دن
و اول شیخ ابوعلی کاتب دن و اول شیخ ابوعلی رود
5 بایدین و اول سید الطائفة شیخ جنید بغدادی دن و اول
شیخ سید سقطیدین و اول شیخ معروف کرخی دن
و اول امام رضی علی بن موسی سیدت و اول بدر عزیزی
امام موسی کاظم دن و اول والده ماجدی جعفر صادق
و اول بابا سی امام محمد باقر دن و اول بابا سی امام زین
10 العابدین دن و اول بابا سی امام محمد حسین بن علین
و اول بدر بن رکوان بی حضرت علین کرم الله وجهه
و اول رسول اکرم صلی الله علیه و سلم حضرت زین
اخذ و تلقن ایلمشدر و مزبور جعفر صادق ذکر خفی
طریقته داخی فایق اولوب علوم معلومه و طریقه
15 مرقومه تی سرو بنهان و اخفی و کتمان طریقیله و الله
بدر عزیزی اولان شیخ قاسم بن محمد بن ابی بکر الصدیق
رضی الله عنهم اجمعین اخذ ایدوب اولداغی کتاب رسول الله
اولان

1 اولان سلمان فارسي دن واول حضرت ابوبكر صديق دن
 واول نبه رسول كرم صلي الله عليه وسلم حضرت نون
 اخذ و تلقن ايلمشد بر مشايخ نقشبنديه نك سلسله
 رسول الله حضرت نينه بو طريق دن واصل اولور ومارا ذكر
 5 اولان شيخ معروف كنجي جهرايله ذكر طريقه سني
 شيخ داود طائي دن دنجي اخذ ايدوب اولراخي حبيب
 عجمي واول حسن بصري دن واول نينه حضرت علي دن
 كتر الله وجهه واول نينه حضرت رسالت پناهن
 صلي الله عليه وسلم اخذ ايلمشد وراوي حديت
 10 مسفور استاد م شيخ محمود مغفور سمت قضايه
 اوفق وحسب خاليمزه اليقدر ديوم قدر ما طريقت
 نقشبنديه يه مابل واخي طريقي ايله ذكر ايلمكه
 شاغل ايدوب فاما طريقت قضا دن انفصال و حضرت
 شيخ ميرزا به انفصال دن صاكن خلوتيه طريقه
 15 دخول ايدوب ذكر جهه مشغول اولوب بيطريقت
 خلوتيه اوزره جهرايله ذكر ب سني بلي شيخ ميرزا
 افندي دن اخذ ايدوب اولراخي ولايت قريمان دن

1 لادن شهر دن مقام ارشاده قريه باشلوزاويه سني
 ساكن اولان عارف بالله شيخ مناجلي دن واول
 داخه پير بيه شيخ نور الله دن واول والده بيه
 شيخ نور الدين كرد ودين واول شيخ دده عمر
 5 رويشي نك همپير بيه اولوب بيوك برادر كي اولان
 شيخ علاء الدين خلوتين دن واول سيد يحيي شيرفا
 بين دن واول شيخ صدر الدين خلوتين دن واول شيخ
 عز الدين خلوتين دن واول داخه پيرام خلوتين دن واول
 پير عمر خلوتين دن واول داخه محمد خلوتين دن واول شيخ
 10 ابراهيم زاهد كي دن واول جمال الدين التبريزي
 التوتري دن واول شهاب الدين محمد تبريزي اهرين
 واول حسن الدين محمد سجاسين دن واول قطب الدين
 امهري دن واول ابو الحبيب عبد القاهر سرور دين دن واول
 شيخ احمد غزالي دن اخذ و تلقن ايلمشد ران دن يوقار
 15 رسول الله صلي الله عليه وسلم حضرت نون مقوما
 ذكر اولان طريقت اوزره فاصل اولور ووزنور شيخ
 ميرزا افندي بيه طريقت مزبور دنجي مقوما صوفيه شيخ بلي

1 افندي دن اخلايدوب اطوار مقامات عاليه به سالك
ونصرفات كمالات ساميه به مالك اولوب اجازت
ارشاده استحقاق واستعداد تحصيل ايلمشكن مربي
بالي افندي فوت اولمعله عالم معناده نيه انك تعيني ايله
5 قرامانده شيخ مناجلي نك خدمت عليه سنة و
انك تكميل ايلمش واجازت الوب سينوبه كاشدر
وصوفيه لوبالي افندي دايي بوطيقي شيخ قاسم جلبي
اخلايدوب اولونجه جلبي خليفه ديكه مشهور
شيخ محمد جاملي دن اول شيخ عبد الله دن اول
سابقا ذكر اولنان دده عمر وشي نك برادر شيخي
10 علوه الذين خلوي دن اخلاي مشدر كه انك يوقار
بوندن مقى مرضى كور وعيان اولمخين تكرر بيان
محتاج دكلر واستادم قوم شيخ محمود مرحومك
سابقا شيخ اولان شيخ محمد سمرقند به تصرفات
كليه به مالك وقطب الاوليا وغوث الاصفيا
15 شيخ عبد القادر كيلاني قدس سره طريقه دايي
سالك ابي به ذير طريق مزبور به بوندن اسبق

1 مذكور اولان شيخ تقي الدين ابوبكر ابن الحاج
خير الدين كفوي دن اخلايدوب اولونجه بدر
عمر به شيخ عارف بالله ابو الوفاء سيد محمد القادر
اولونجه بدر عزيمه سيد قاسم قادري دن اول
5 والدي ابو زكريا سيد يحيي بن حسين دن اول
باباسي سيد حسين بن علي دن اول بابا علوه الدين
سيد علي دن اول بابا به شمس الدين سيد محمد دن
اول بدر به ابو زكريا سيد يحيي بن احمد دن
اول بدر به سيد احمد بن صالح دن اول والدي
10 سيد صالح بن نصر دن اول باباسي سيد نصر بن
عبد الزاقر دن اول باباسي تاج الملة والدين ابوبكر
عبد الزاقر دن اول والد ماجد به قطب الاقطاب
سيد عبد القادر كيلاني دن اول شيخ ابوسعيد
مبارك بن علي الخرمي دن اول شيخ ابو الحسين
15 علي بن محمد الحكار به القريني دن اول شيخ ابو الفرج
طرس سديد دن اول شيخ ابو الفضل عبد الواحد تميمي دن
اول شيخ ابوبكر شليلي دن اول سيد الطائفة شيخ جند
بدر

١ بغداد يدن واول طائي سي سترى سقطين واول شيخ
معروف كرخيى واول داود طاييدن واول حبيب
عجميدن واول حسن بصريدن واول امير المؤمنين
علي بن ابي طالب دن واول رسول الله صلى الله عليه وسلم
٥ حضرت لادن اخذ وتلقن ايلمشدر ورحوم ومغفور
شيخ محمود مذکور اشبوطي قادري فيهم شيخ سابق
اوله دن شيخ محمد سمرقندي دن وهم لك سنجي وورشيد
اولان تقي الدين شيخ ابوبكر كفويدين اخذ ايلمشدر
قدس الله اسرارهم واكثر كل حين انوارهم ونفعنا
١٠ ببركاتهم واصلنا الي درجاتهم بحرمه النبي الامين
امين يا حبيب التائبين **باب الياء الحديث الاول**
يقول الله عز وجل وعزتي وجلالي ووحدايتي وفاقه
خليقي الي واستواني علي عرشه اتيه لا سحبي من عبدي
وامتي بنيان في الاسلام ثم اعديهما بوحديت سقا
١٥ نشان و بوخبر بشارت عنوان كتاب نزل التائرين
الي رب العالمين دندر معناسي عز وجليل الله ديكره
بهر عز تر حقيقون دنجي بنم جلاله حقيقون دنجي بنم بر كم

٢ حقيقون دنجي بنم خلق ايلدو كم سنه نك بكا
احتياجي حقيقون دنجي بنم عرشك اوزرينه استوا
واستيلو حقيقون تحفيقا بن البتته اوتانفرم بنم
قولومدن دنجي بنم قرواشمدن كه صاچاره صفا لكر
٥ اغرم اسلام دين ايچنده اندن صكره بن عذاب ايلم انلو
ديكره يعني اسلام خالنده صالح صفا ل اغزوب نيه
ايمانله ختم اولان كسنلوك ايرككنه وديني سنه
الله تعالي عذاب ايلمزدير ديمكدر زير الله تعالي حضرت
استيادن منزهدر غايتنه ولا زمينه محمولر
١٠ بوحديت شريف و بوخبر لطيفك زاويي باب تاء
مثنات فوقانيته دلا مسفور اولان اسن بن ما لكدر
رضي الله عنه **الحديث الثاني** يدخل من امتي الجنة
سبعون الفا بغير حساب بوحديت شريفه والاشهاج
كتاب صحيح مسلم بن حجاج دندر معناسي بنم امتد
١٥ حسابنر جنته يمتش بيك كسنه كير ديمكدر جنته
دنجي زياده ذكر اولمشدر وتفصيلي باب واودامتر
هنا من فضل الله خالق البشر ورجوان يجعلني من ذلك
الف

2516

۲۰۴

1 النفر بحمة نبیه الصادق الامین اذ هو حمة للعالمین
 راویے حدیث من بوهر و ناقل خبر مذکور بینه باب تأء
 مشتات مذکور اولان ابوهریرہ در رضی اللہ تعالیٰ عنہ
الحدیث الثالث یا ابا المنذر ائتد ریمے ای ایتہ مکتوب
 5 الله معكم اعظم بوحديث شريف دخی صحیح
 مسلمی ندر معناسی ای منذر بابا سی سن بیلومسین
 که اللهک سنکله بیلہ اولون کتابدن قتی آیت
 زیاده بیلکدر دیمکدر پس راویے حدیثک حافظ قرآن
 و کاتب و حی اولد و غیجھیتی ایله رسول کرم صلی اللہ
 10 علیه وسلم حضرت علی اکا بوسؤالی ایلد کلون یار اللہ
 بنم یاز و ج حفظ ایلد و کما ایت عظامک ایچند
 الله لا اله الا هو الخ لقیوم آیت کریم سی جملہ دن اعظم
 دیو جواب و یردیم حضرت داخی مبارک الخ انک
 کوکسنک اوزر سینه قویوب یا ابا المنذر بو علم سکا
 15 قولوی و مبارک اولسون و قلبک سیکسون دیو خیر دعا
 ایلد یار بوحديث شرف شعار و بوخبر سعادت مدارک
 راوی سی صاحب رسول مختار و کاتب و حی کرد کار

252a

ابو المنذر ایتی بن کعب بن قیس الانصاری در رضی اللہ
 4 که اسمک تصحیحی هنر لک ضمة بی و یاء مؤخره
 فتحه سی و یاء مفتات تحتانیة نک تشدید ایله دد
 عالم جاهلیت دخی کتاب اید و ب حسن خط یازد
 5 ایدیم اسلامه کلد کردن صکر حضرت من عند الله
 کند و ید و حی اولان ایات عظامک کتابتہ تعیین
 ایلد ک لری سبدن حفظ قرآن اولو حضرت زمانه
 جمله قرآن عظیم ایث ایت حفظ ایلیوب جناب شریفین
 اوزردن عرض ایلین یدیم نفر اصحاب کرامدن اولوب
 10 اقراء الامة دیمکله معروف و فطر علم و فصل ایله
 موصوفد و حضرتک دهان کوهر فشانلردن یوز
 یتمش درت حدیث شریف و ایت ایلسور نقلد که
 رسول الله صلی الله علیه وسلم حضرت علی بر کون
 قرآن عظیم تلاوت ایدوب مکتوب اولون ایتلردن
 15 بر آیت کریم فی ترک ایدوب اوقوم دیلر پس و حی کاتبین
 و سایر اصحاب کزیندن بعضلریم یار رسول الله اول آیت
 کریم قراندن دکلر ریخسه بر غیریم اصلیم و ایدر

الی

2526

۲۰۰

1 اتي بچون اوقيماد پکن دیو سوال ایلد پیر حضرت دخی
 انزع توجہ ایدوب اتي بن کعب سزک ادا کوزده
 دکلمبد رانک فران دن اولدوغن اول بلنمی اتي انا
 صور سکن نه دیوب اتي داخی مقابله ده بلی پارسو الله
 5 اولت فران دن راقا سعاد تله سز اتي او قوم یوب تک
 ایلک ایله عجا سخی اولن ده اولد یو کا دخی نوعا
 شبهه کلر یی دیدی حضرت داخی اکر اول منسوخه
 اولید یی البتته بن سیزه خبر بر ایدم دیو یور دیل
 وینه بر کون رسول الله صلی الله علیه وسلم حضرت
 10 اکا خطاب ایدوب یا اتي الله تعالی جانب دن بکا ام
 اولن دیکه بن سکا قران اوقیم و بر وایتی تحقیقا
 الله تعالی بکا ام ایلر یکه بن سکا لم یکن الذین کفرو
 سورة سنی اوقیم دیو یور دیل اتي بونی ایشیدوب
 یار رسول الله حق تعالی جل جلاله وعم نواله حضرت
 15 بن اسمعیل یقین ایدوب اذ یله بنی اکدی یور دیل
 حضرت داخی نعم یا اتي دیو جواب مستطاب ویر دیل
 همان اتي بونی استماع ایلد و کچی کچی رای شوقی جوش

2527

1 و خورش ایلد یی و صفا سندن بی اختیار اغلامغه باشان
 و امیر المؤمنین حضرت عمر رضی الله عنه زمان خلافت
 اکا کمال تعظیم و انواع تکریم ایدوب بن ورا بجز ده فاضل
 یکرک ایدن علیر و قران عظیم تحوید تأمله بکرک
 5 اوقیان ایتد و بر اید یی آخلام نادج هجرتک اون طقون
 سنه سنک آخر نه یی حضرت عمرک خلافتی زمانه و منه
 منوره ده وفات ایلر یی پس حضرت عمرک ایشیر
 حیف اودر یی کاه مسلمانلرک سید یی بوکون فوت
 اولر یی دیو خیالی تاسف ایلوب جم غفیر و جمع کثیر ایل
 10 نماز بی قیلر وینه انده بقیعه دفن ایلر یلر
الحديث الرابع یاء یها الناس ذکر و الله اذکر و الله
 جاءت الزاحفة تتبعها الودفة جاء الموت بما فيه
 جاء الموت بما فيه بوحديث شریف نبوی کتاب
 مصابیح بغوید ندر معنا سی ای انسان جنبی غافل
 15 بولنیوب اللهی ذکر ایلکوز اللهی اککوز کلر صوکر
 موت و هلاک وینچی ابتدا اور لسی که اکا تابع
 اولوب انک ادر دجه کلور صکر بر دخی تکرار و لسی
 اولو

1 اولوم کلامی اند اولان سنه ایله اولوم کلامی اند
اولان سنه ایله اولواند اولان الام شراید واهو الله
دیکار رسول الله صلی الله علیه وسلم حضرت لریک
اکثر تاعاده کرم لریک کجه نک اوج تختند
5 ایکی بخشی کیدوب برسی قالدیغی زمانه قالوب
موعظه طریقه خلقه بویله نرا ایملک ایدیه ماتن
حدیث کی تکمل لریک ایدوب وصیغهء ماضیه
تحقیق وقوع ایچوند و حضرتک بوندن مراد نیر
فناء نام وموت عام قریبدهمان نفخ صور واقع اوق
10 صدندن دراکا کور تدارک اوزر اولوب کند و کدی
مقام موئن ومعرض فناءء ملاحظه ایلکون دیکار
راوی حدیث ینه اتی بن کعب در رضی الله تعالی عنه
الحديث الخامس يقول الله تعالی ایتی تعجب من عباده
بشلون من امن من النار وهو يعلم انه واردها
ومن اطمان نفسه الى الدنيا وهو يعلم انه مفارقها
15 ومن غافل وليس مفعول عنه بوحیث شرف قرین
کتاب نزل السابری ندر معناسی الله تعالی دیرک

1 تحقیق این عجب ایدیه قول لرمندن اوج فرقه یه برسی
شول اصل کسنه درک امین اولاجهتندن خال بوک
اول بلورک تحقیق اول کلوب اوغایچقدرا کثا
و برسی راخی شول معقول کسنه درک انک نفسی دنیا
5 دولوب ادام ایلیه حال بوک اول بلورک تحقیق اول
ایرلیچقدرا نندن و برسی راخی شول کسنه درک غافل
اولوب آخرت جانبی اوند حال بوک اول کینه اندن غفلت
اولوب اوند یلجق دکار دیکار یعنی اول آخرت
اوند لمر البتته سوال وجواب و جزا و حساب اولوب
10 دیکار متن حدیث کی مفارقها عبادتند خوف و ایصال
مفارق عنها تقدیرند در غافل کلمه سی ثلاثین
اولان غفل معناسه در زیر مقتضای مقام معنائی
مشا رکندن صادر قدریس مفاعله بابنه انتقالی زیاده
حرفک زیاده معنایه دل لیتی اولمغله ایچق مبالغه
15 افاده ایلمشدر ومفعولنک حزنی استغراق و غمی
افاده ایملک ایچوند رومن غفل عن کل شیء تقدیرنه
یعنی جانب آخرت و باشنه کلجک عقباتی و حق بلکه
سند

2546

۲۰۷

1 کند و نفسی بیلہ بالکلیہ اوندوب جملہ سنی ترک
ایلیہ دیمکی اشعار ایدر بوحیدیت شریف بر عابر
وبو خبر لطیف معتبرک را و سبی صالح خیر البشر
وخادم ذین المحشر ابو عامر زید بن ارقم بن نهم بن
5 مالک بن نعلبة بن خرج الاضاري الخن جیدر
رضی الله عنه کنیت مشهوره به ابو عامر در اقا ابو
عمر و ابو سعد داخچه دیور و رسول الله صلی الله
علیه وسلم حضرت ایلہ اون یی غزایلمشدر
ذیر حضرت رسول دایما غزای جهاد دن خالی و لما زید
10 ایدر به و مدینه و منوره یه هجرت ایدر و بجا هور و فی سبیل
آیت کریمه سی نازلہ اولر قدر نصاکر خود جبر و اقدام
وسی و اهتمام ایلوب بر سننه ده ایکی کره بلکه اوچکره
قبایل مختلفه و مواضع متعدده ده جهاد و غزایلمک
واقع اولمشدر و مریور زید بن ارقم رضی الله تعالی عنه
15 رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرت ایدر دن تمام
یتمش حدیث شریف روایت ایلوب حضرت دن صلو
مدینه و منوره دن ادخال و کوفه شهر نه انتقال ایلان

2554

1 و آخر عمر بنه دکیمن انده ساکن اولدی به **الحديث الثانی**
یهرم ابن ادم و یثب منه اثنتان الحرس علی المال
والحرس علی طول العمر بوحیدیت شریف صادق
کتاب منیف مشار قدر و معناسی یاش بیولک
5 اولوب قوجه اولور ادم اوغلی دخی یکت اولور اندن
ایکی خصلت لر انلرک بر سبی مال اوزر بنه و بر سبی
عمرک اوزنلغی اوزر بنه خربص اولمقدردیمکدر
را و سبی باب تاء متنانند مذکور اولان انس بن مالک
رضی الله عنه **الحديث السابع** یسروا ولا تعسروا
20 وسکنوا ولا تنفروا بوحیدیت شریف دخی مشار قدر
معنا به سز قولایلندرک داخی کوجلندر مک داخی
ساکنلندیروب قرار طوتدورک داخی نفرت اندر
قاجور مک دیمکدر یغنی بر کمسنه یه کلام ثقیل
سویلیوب طریق اسلامی الک کوچ کوسر میوب بلکه قولای
15 کوسترک و بری بریکوز ایلہ حسن خلق و ملاطف اوزر
معامله ایلکوز دیمکی مشعر در زیر حضرت بوحیدیت
شریفی بر اعراجی اسلامه یکی کلمکه آنوک ترک ادب
ایروکی

2 اید و کنی و منی و حرام اولد و غنی بیله میوب
 مسجد انجند و بتول ایلمک بن اصحاب کبار اید و
 استنکاریم زمانه بیور مشرد در او بیسی پنهان
 بن مالک در رضی الله عنه **الحديث الثامن** یقبض الله
 5 الارض يوم القيمة ویطوي السماء بمينه ثم يقول
 انا الملك ابن ملوك الارض بوحديث شریف و خوب
 منیف جنود محاربتك سبها لادب ابو عبد الله محمد
 بن اسمعيل البخاري صحیحند ندر معنایم الله تعالی
 قبض ایدر بر جنسی قیامت کوندم داخی دور رکوک
 10 جنسی ضاع الیه یعنی قدرت تاقه سیله اندیشه
 دیر که الحق بنم پادشاه قدره در یرک بکاریم دیکد
 داو بیسی پنه باب تاء مشتاده مذکور اولان ابو هیر
 رضی الله عنه **الحديث التاسع** يموت عبد الله
 بن سلام وهو اخذ بالعروة الوثقى بوحديث شریف
 15 مدار کتاب مشادق الاقواد ندر معنایم اولد
 عبد الله که سلام او غلیرد حال بوکه اول عبد الله
 طو حیدر محکم و بک اولان حلقه یی و قلبی عکد

1 یعنی عبد الله دین اسلامک محکم و بک قولینی یونجی
 اولد و غنی خالده اولوب ایمانله تسلیم روح ایدر دیکد
 داو بیسی صاحب رسول کریم و خادم رحمت عالمین
 5 جاهلینده ذکر اولان عبد الله بن سلام المرنی در که عالم
 رانده بن سلام رضی الله عنه **الحديث العاشر** یقبض الله
 حمیه و اخلاق بسند یدر سی کتب سالفه ده
 کور و بکله رسول الله صلی الله علیه و سلم
 حضرت تاریم مریینه منوره فی شرف مقدر ماری
 مشرف ایدر کلر ندر صاکرم حضرتک حلیه و صفت
 10 و خلق و سیرت تری کور میکچون بر کون خدمت علیه
 لویه و اصل و مجلس سامی پنه داخل اولد و غنی
 بعض اشکالی جناب عالی لرینه سوال ایدر و جواب
 شافی سن الریه و کتب منزله ده کورد و که اماراتی
 و اسفار احیاده یا زیلان علامانی ذات لطیف و جود
 15 نظیف ندر مشاهد ایدر و بک اول رسول موعود بو
 فرزند فر و اول نبی معهود بوملک منظر اولد
 ک الشمس فی وسط النهار بلکه کوندر عیان و اشکاد
 دیوب

1 دیوب شک و پرپی کوکلان کتور دی و جان و دل
 صد قلہ ایمان کتور دی نقل رکہ مزبور عبد اللہ کا
 و بیکاہ حضرتک خدمت شریفیوں قائم و مجلس منقار
 ملازم اولوب دھان کھر باد و زبان در رفتار لرنن یاری
 5 بش جریٹ شریف نقل و روایت ایستدر و نقل رکہ
 حضرتک زمان سعادت عنوان لرنن واقعہ عالم
 بر کسند عبد اللہ بن سلامہ کلری و انک الینہ یا بشوب
 یا عبد اللہ طویر یوقار و سنک کیر لم دیدی عبد اللہ
 داخی اکا تابع اولوب کندیو ناکا اصول جانبار نی کیر بریج
 10 بیوک یوللر ظاہر اولور عبد اللہ انلرک برینہ کتمک شروع
 ایلمشکن اولر کسنہ ایمنع ایروپ یوللر اصحاب شمال
 یوللریدر اکا کتمہ دیومنع ایلمر بی اندر صاع جانبار نی
 برینچہ عظیم یوللر دی پیدا اولدی بی اولر کسنہ اکا
 اشوب یول اصحاب یلمین یولیدر کل بوسنہ کیر لم دیوب
 15 کندیلر اتفاق بریوکسک طاع دبنہ اوغادیلر اولر کسنہ
 اکا یا عبد اللہ بوطاغ جق دیو امرایلمر بی اولر دی بریج کر جق
 قصد ایروپ ہار بری مقلد جقشکن ایلمی طاینب او تود

1 دوشو ایروپ کوردیکہ اکا جقلمق ممکن دکلر اندن داخی کجوب
 کندیلر اولر براوزون دیکر است کلر یلرکہ باشی کوک لرنن
 دیوبی بر دکلش اولر دیوک یوقار و باشنہ بر حلقہ بر کمنق
 بر اولر کمنی اکا یا عبد اللہ بوعمود جق دیدی اولر دی
 5 بوعمودک باشی کوک لرنن شمشدر بن اکا نیچہ جقہ یم دیو
 جواب و پرپی همان اولر کسنہ عبد اللہ کتوب قوتلر یوقار
 اتدی اولر نیچہ یوقار و جقوب اولر حلقہ الینہ کیردی همان
 ایلمشکن طویر یوقار اکا اصلدی قالدی بی اولر کسنہ اولر
 دیکر دبندن او دیوب بر دوشو دی عبد اللہ اولر حلقہ فی اللہ
 10 قوی و برمیوب انکالہ سیلہ بر ایندی و اولر حلقہ یی یا بشوب
 طور راکین او یاندی بی علی الصباح دھشت و شتاب و
 واضطایل رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم حضرت یلر نیل
 حضور عالیا نیلہ کلوب واقعہ سیعی عرض ایلمدی حضرت
 داخی واقعہ مزبور بی استماع ایلمد کلر بی کیے اکا توجہ
 15 ایروپ یا عبد اللہ اولر اصول جانبار نی کیرن بیوک یوللر کوک
 انلر اصحاب شمال یعنی اهل جہنم یوللریدر ایو وارد و لک
 انلرک برینسہ کتمک و اما اولر صاع طرفہ کیرن عظیم
 یوللرکہ

2576

۲۴۰

259

۱ یولتریکه کوردک اول سمی طوب کتدک انوا صاحب
 یمن یعنی جنت اهلک یولتریدر و دخی اول دینه
 اوغردوغک یوکسک شاع شهید لور سترله سیدرسن
 اول منزله چقوب اولر شاعیه یوشمه رسن و اما اول
 ۵ کوردوکلک اوزون دیرک دین اسلام دیرکیدر و دخی انک
 یوقار و باننده کوردوکلک حلقه اسلام قبولیدر که سن انکا
 محکم یاشوب الکن قوی و یرمک حتی یر انکله بیلدو شدک
 بسو دین اسلام اوز دینه فوت اولور سن دیو تعبیر ایلدو
 و ذکر اولنان حدیث شریف دخی بومعنائی تأیید و انفا
 ۱۰ منور اولان خبر منیف دخی بومفهومی تأکید ایدر
 فی الواقع راسم علی مقام اولان عبدالله بن سلام
 بنجه غزالده بیلک بولوب شهید اولوق میسر اولوب
 بینه میینه منور ده کند و خانه سند وفات ایلان
 رضوانه عنه **الحديث العاشر** یا ابوسعید من رضی الله عنک
 ۱۵ و بالاسلام دنیا و آخرت نیتا و جبت له الجنة بوحدیث سعا
 نشان و بو خبر منیف بشارت عنوان عیون محقی بنک
 ضیا و نور حرم امام مسلم بن حجاج نیشابوری صحیح بخاری

258

۴ معنای ای ابوسعید برکسته اللهه راضی اولسه
 رب لکی جهتدن داخی اسلامه راضی اولسه دین لکی
 جهتدن داخی محنت راضی اولسه بیغام بر لکی جهتدن
 اکاجت واجبه اولور دیکر یعنی برکسته الله تعالی یا
 ۵ استغفار ایدوب نکلک بیلک بر غیره سنه طلب ایلسه
 و دین اسلامون غیره بر طریق سعی ایلسه و داخی
 شریعت محترقهیه موافق یولدن غیره سلوک ایلسه احرار
 بفضل الله الغفار جنته کیردیک اولور و او یه حدیث
 بشارت اولوب و ناقل خبر سعادت مصحوب باب
 ۱۰ الجیم منور اولان ابوسعید الخدریدر رضی الله
 تعالی عنه وعن سایر الصحابة اجمعین اللهم
 احسنهم معهم برحمتک یا ارحم الراحمین
 وقع الاختتام بعون الله العلام
 و الشکر له علی نعمه الانعام
 والصلوة والسلام علی من لا ینالهما
 و علی آله واصحابه
 مؤید السلام
 ۱۴۰۸

510072

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Manhal Neamat Mohammed Salih AL-OWAISI
Doğum Yeri ve Tarihi	Irak/Bağdat 25.10.1986
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Bağdat Üniversitesi Diller Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
Y. Lisans Öğrenimi	Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Dili Bilim Dalı
Bildiği Yabancı Diller	Türkçe
Bilimsel Faaliyetleri	
İş Deneyimi	
Stajlar	
Projeler	
Çalıştığı Kurumlar	
İletişim	
E-Posta Adresi	menhel2008@hotmail.com
Tarih	24.05.2016